

חק לישראל - שמות (ט)

• [הקדמות](#) • [פרשת שמות](#) • [פרשת וארא](#) • [פרשת בא](#) • [פרשת בשלח](#) • [פרשת יתרו](#) • [פרשת משפטים](#) • [פרשת תרומה](#) • [פרשת תצוה](#) • [פרשת כי תשא](#) • [פרשת ויקהל](#) • [פרשת פקודי](#)

הקדמות

הקדמת מהרח"ן

תפלה לאומרה קודם קריאת התורה תפלה לאומרה קודם קריאת נביאים תפלה לאומרה קודם קריאת כתובים תפלה לאומרה קודם לימוד משנה תפלה לאומרה קודם לימוד הלכה תפלה לאומרה קודם לימוד קבלה נוסחי דווקני יסוד מלכות כתובים

הקדמת החיד"א

מעשה רוקח

פרשת שמות

שמות יום ראשון ...

נביאים - ישעיה - פרק כז כתובים - משלי - פרק יא משנה פאה פרק ד גמרא ברכות דף ו' ע"ב זוהר שמות דף ג' ע"א הלכה פסוקה מוסר

שמות יום שני ...

נביאים - ישעיה - פרק כז כתובים - משלי - פרק יא משנה שבת פרק יג גמרא שבת דף ק"ה ע"ב זוהר שמות דף ג' ע"ב הלכה פסוקה מוסר

שמות יום שלישי ...

נביאים - ישעיה - פרק כח כתובים - משלי - פרק יב משנה יבמות פרק יג גמרא יבמות דף ק"ה ע"ב זוהר שמות דף י"א ע"א הלכה פסוקה מוסר

שמות יום רביעי ...

נביאים - ישעיה - פרק כח כתובים - משלי - פרק יב משנה בבא מציעא פרק ג גמרא בבא מציעא דף מ"ב ע"א זוהר שמות דף כ' ע"א הלכה פסוקה מוסר

שמות יום חמישי ...

[נביאים - ישעיה - פרק כח](#) [כתובים - משלי - פרק יב](#) [משנה זבחים פרק יג](#) [גמרא זבחים דף קט"ו ע"ב](#) [זוהר שמות דף כ' ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[שמות ליל שישי ...](#)

[שמות יום שישי ...](#)

[הפטרת שמות כמנהג הספרדים - ירמיה א](#) [הפטרת שמות כמנהג האשכנזים - ישעיה כז](#) [משנה מסכת פרה פרק ג](#) [גמרא נדה דף ט"ו ע"ב](#) [זוהר יתרו דף פ"ח ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[פרשת וארא](#)

[וארא יום ראשון ...](#)

[נביאים - יחזקאל - פרק כח](#) [כתובים - משלי - פרק יב](#) [משנה פאה פרק ה](#) [גמרא ברכות דף ו' ע"ב](#) [זוהר וארא דף כ"ו ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[וארא יום שני ...](#)

[נביאים - יחזקאל - פרק כט](#) [כתובים - משלי - פרק יב](#) [משנה שבת פרק יד](#) [גמרא שבת דף קי"ז ע"ב](#) [זוהר וארא דף כ"ח ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[וארא יום שלישי ...](#)

[נביאים - יחזקאל - פרק כט](#) [כתובים - משלי - פרק יג](#) [משנה יבמות פרק יד](#) [גמרא יבמות דף ק"ט ע"א](#) [זוהר וארא דף כ"ט ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[וארא יום רביעי ...](#)

[נביאים - יחזקאל - פרק כט](#) [כתובים - משלי - פרק יג](#) [משנה בבא מציעא פרק ד](#) [גמרא בבא מציעא דף נ"ח ע"ב](#) [זוהר וארא דף ל"א ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[וארא יום חמישי ...](#)

[נביאים - יחזקאל - פרק כט](#) [כתובים - משלי - פרק יג](#) [משנה זבחים פרק יד](#) [גמרא זבחים דף קי"ט ע"א](#) [זוהר דף ל"ב ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[וארא ליל שישי ...](#)

[וארא יום שישי ...](#)

[הפטרת וארא - יחזקאל כח](#) [משנה מסכת פרה פרק ד](#) [גמרא נדה דף י"ז ע"ב](#) [זוהר יתרו דף פ"ד ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[פרשת בא](#)

[בא יום ראשון ...](#)

[נביאים - ירמיה - פרק מו](#) [כתובים - משלי - פרק יג](#) [משנה פאה פרק ו](#) [גמרא ברכות דף ו' ע"ב](#) [זוהר בא דף ל"ג ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

בא יום שני ...

[נביאים - ירמיה - פרק מו](#) [כתובים - משלי - פרק יג](#) [משנה שבת פרק טו](#) [גמרא שבת דף ק"ג ע"א](#) [זוהר בא דף מ' ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

בא יום שלישי ...

[נביאים - ירמיה - פרק מו](#) [כתובים - משלי - פרק יד](#) [משנה יבמות פרק טו](#) [גמרא יבמות דף קכ"א ע"א](#) [זוהר בא דף מ' ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

בא יום רביעי ...

[נביאים - ירמיה - פרק מו](#) [כתובים - משלי - פרק יד](#) [משנה בבא מציעא פרק ה](#) [גמרא בבא מציעא דף נ"ט ע"ב](#) [זוהר בא דף מ"ג ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

בא יום חמישי ...

[נביאים - ירמיה - פרק מז](#) [כתובים - משלי - פרק יד](#) [משנה מנחות פרק א](#) [גמרא מנחות דף י"א ע"א](#) [זוהר בא דף מ"ג ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

בא ליל שישי ...

בא יום שישי ...

[הפטרת בא - ירמיה מו](#) [משנה מסכת פרה פרק ה](#) [גמרא נדה דף י"ז ע"ב](#) [זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

פרשת בשלח

בשלח יום ראשון ...

[נביאים - שופטים - פרק ג](#) [כתובים - משלי - פרק יד](#) [משנה פאה פרק ז](#) [גמרא ברכות דף ח' ע"א](#) [זוהר בשלח דף מ"ו ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

בשלח יום שני ...

[נביאים - שופטים - פרק ד](#) [כתובים - משלי - פרק יד](#) [משנה שבת פרק טז](#) [גמרא שבת דף קכ"ב ע"א](#) [זוהר בשלח דף ס"א ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

בשלח יום שלישי ...

[נביאים - שופטים - פרק ד](#) [כתובים - משלי - פרק יד](#) [משנה יבמות פרק טז](#) [גמרא יבמות דף קכ"ב ע"ב](#) [זוהר בשלח דף ס"ג ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

בשלח יום רביעי ...

[נביאים - שופטים - פרק ד](#) [כתובים - משלי - פרק יד](#) [משנה בבא מציעא פרק ו](#) [גמרא בבא מציעא דף ע"ה ע"ב](#) [זוהר בשלח דף מ"ז ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

בשלח יום חמישי ...

[נביאים - שופטים - פרק ד](#) [כתובים - משלי - פרק טו](#) [משנה מנחות פרק ב](#) [גמרא מנחות דף כ"ט ע"א](#) [זוהר בשלח דף ס"ג ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

בשלח ליל שישי ... בשלח יום שישי ...

[הפטרת בשלח - שופטים ד](#) [משנה מסכת פרה פרק ו](#) [גמרא נדה דף י"ז ע"א](#) [זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

פרשת יתרו

יתרו יום ראשון ...

[נביאים - ישעיה - פרק ו](#) [כתובים - משלי - פרק טו](#) [משנה פאה פרק ח](#) [גמרא ברכות דף מ' ע"א](#) [זוהר יתרו דף פ"ח ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

יתרו יום שני ...

[נביאים - ישעיה - פרק ו](#) [כתובים - משלי - פרק טו](#) [משנה שבת פרק יז](#) [גמרא שבת דף קי"ט ע"ב](#) [זוהר יתרו דף פ"ח ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

יתרו יום שלישי ...

[נביאים - ישעיה - פרק ו](#) [כתובים - משלי - פרק טו](#) [משנה כתובות פרק א](#) [גמרא כתובות דף ה' ע"א](#) [זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

יתרו יום רביעי ...

[נביאים - ישעיה - פרק ז](#) [כתובים - משלי - פרק טו](#) [משנה בבא מציעא פרק ז](#) [גמרא מציעא דף ע"א ע"א](#) [זוהר יתרו דף פ"ח ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

יתרו יום חמישי ...

[נביאים - ישעיה - פרק ז](#) [כתובים - משלי - פרק טו](#) [משנה מנחות פרק ג](#) [גמרא מנחות דף ל"ה ע"ב](#) [זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

יתרו ליל שישי ...

יתרו יום שישי ...

[הפטרת יתרו - ישעיהו](#) [משנה פרה פרק ז](#) [גמרא נדה דף י"ז ע"ב](#) [זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

פרשת משפטים

משפטים יום ראשון ...

[נביאים - ירמיה - פרק לד](#) [כתובים - משלי - פרק טז](#) [משנה דמאי פרק א](#) [גמרא ברכות דף ח ע"ב](#) [זוהר משפטים דף קכ"ב ע"א](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

משפטים יום שני ...

[נביאים - ירמיה - פרק לד](#) [כתובים - משלי - פרק טז](#) [משנה שבת פרק יח](#) [גמרא שבת דף קכז ע"א](#) [זוהר משפטים דף קכ"ב ע"ב](#) [הלכה פסוקה מוסר](#)

משפטים יום שלישי ...

נביאים - ירמיה - פרק לד כתובים - משלי - פרק טז משנה כתובות פרק ב גמרא כתובות דף כ"ב ע"א זוהר משפטים דף קכ"ג ע"ב הלכה פסוקה מוסר

משפטים יום רביעי ...

נביאים - ירמיה - פרק לה כתובים - משלי - פרק טז משנה בבא מציעא פרק ח גמרא בבא מציעא דף פ"ה ע"א זוהר משפטים דף קכ"ב ע"ב הלכה פסוקה מוסר

משפטים יום חמישי ...

נביאים - ירמיה - פרק לה כתובים - משלי - פרק טז משנה מנחות פרק ד גמרא מנחות דף מ"ג ע"א זוהר משפטים דף קכ"ג ע"ב הלכה פסוקה מוסר

משפטים ליל שישי ...

משפטים יום שישי ...

הפטרות משפטים - ירמיה לד משנה פרה פרק ח גמרא נדה דף י"ז ע"א זוהר יתרו דף פ"ה ע"א הלכה פסוקה מוסר

פרשת תרומה

תרומה יום ראשון ...

נביאים - מלכים א - פרק ה כתובים - משלי - פרק טז משנה דמאי פרק ב גמרא ברכות דף י' ע"ב זוהר תרומה דף קל"א ע"א הלכה פסוקה מוסר

תרומה יום שני ...

נביאים - מלכים א - פרק ה כתובים - משלי - פרק יז משנה שבת פרק יט גמרא שבת דף קלז ע"ב זוהר תרומה דף קל"א ע"ב הלכה פסוקה מוסר

תרומה יום שלישי ...

נביאים - מלכים א - פרק ו כתובים - משלי - פרק יז משנה כתובות פרק ג גמרא כתובות דף ל"ט ע"ב זוהר תרומה דף קל"א ע"א הלכה פסוקה מוסר

תרומה יום רביעי ...

נביאים - מלכים א - פרק ו כתובים - משלי - פרק יז משנה בבא מציעא פרק ט גמרא בבא מציעא דף פה ע"א זוהר תרומה דף קל"א ע"א הלכה פסוקה מוסר

תרומה יום חמישי ...

נביאים - מלכים א - פרק ו כתובים - משלי - פרק יז משנה מנחות פרק ה גמרא מנחות דף מ"ג ע"ב זוהר תרומה דף קס"ח ע"ב הלכה פסוקה מוסר

תרומה ליל שישי ...

תרומה יום שישי ...

הפטרות תרומה - מלכים א ה משנה פרה פרק ט גמרא נדה דף י"ז ע"א זוהר יתרו דף פ"ט ע"א הלכה פסוקה מוסר

פרשת תצוה

... תצוה יום ראשון ...

נביאים - יחזקאל - פרק מג כתובים - משלי - פרק יז משנה דמאי פרק ג גמרא ברכות דף י"ב ע"א זוהר תצוה דף קע"ט ע"ב הלכה פסוקה מוסר

... תצוה יום שני ...

נביאים - יחזקאל - פרק מג כתובים - משלי - פרק יז משנה שבת פרק כ גמרא שבת דף ק"מ ע"ב זוהר תצוה דף קפ"א ע"א הלכה פסוקה מוסר

... תצוה יום שלישי ...

נביאים - יחזקאל - פרק מג כתובים - משלי - פרק יח משנה כתובות פרק ד גמרא כתובות דף נ' ע"א זוהר תצוה דף קפ"א ע"א הלכה פסוקה מוסר

... תצוה יום רביעי ...

נביאים - יחזקאל - פרק מג כתובים - משלי - פרק יח משנה בבא מציעא פרק י גמרא בבא מציעא דף ק"ו ע"ב זוהר תצוה דף קפ"א ע"א הלכה פסוקה מוסר

... תצוה יום חמישי ...

נביאים - יחזקאל - פרק מד כתובים - משלי - פרק יח משנה מנחות פרק ו גמרא מנחות דף ס"ח ע"א זוהר תצוה דף קפ"ג ע"א הלכה פסוקה מוסר

... תצוה ליל שישי ...

... תצוה יום שישי ...

משנה פרה פרק י גמרא נדה דף י"ז ע"א זוהר יתרו דף פ"ט ע"א הלכה פסוקה מוסר

פרשת כי תשא

... כי תשא יום ראשון ...

נביאים - מלכים א - פרק יח כתובים - משלי - פרק יח משנה דמאי פרק ד גמרא ברכות דף י"ד ע"ב זוהר תשא דף קפ"ח ע"א הלכה פסוקה מוסר

... כי תשא יום שני ...

נביאים - מלכים א - פרק יח כתובים - משלי - פרק יט משנה שבת פרק כא גמרא שבת דף קמ"ב ע"ב זוהר תשא דף קפ"ח ע"ב הלכה פסוקה מוסר

... כי תשא יום שלישי ...

נביאים - מלכים א - פרק יח כתובים - משלי - פרק יט משנה כתובות פרק ה גמרא כתובות דף ס"ד ע"ב זוהר תשא דף קפ"ט ע"ב הלכה פסוקה מוסר

... כי תשא יום רביעי ...

[נביאים - מלכים א - פרק יח](#) [כתובים - משלי - פרק יט](#) [משנה בבא בתרא פרק א](#) [גמרא בבא בתרא דף ט'](#)
[ע"ב](#) [זוהר תשא דף קפ"ח ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[כי תשא יום חמישי ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק יח](#) [כתובים - משלי - פרק יט](#) [משנה מנחות פרק ז](#) [גמרא מנחות דף צ"ט ע"א](#) [זוהר](#)
[תשא דף קצ"ד ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[כי תשא ליל שישי ...](#)

[כי תשא יום שישי ...](#)

[הפטרת כי תשא - מלכים א יח](#) [משנה פרה פרק יא](#) [גמרא נדה דף פ"ט ע"א](#) [זוהר יתרו דף פ"ט ע"א](#) [הלכה](#)
[פסוקה](#) [מוסר](#)

[פרשת ויקהל](#)

[ויקהל יום ראשון ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק ז](#) [כתובים - משלי - פרק יט](#) [משנה דמאי פרק ה](#) [גמרא ברכות דף ט"ו ע"ב](#) [זוהר](#)
[ויקהל דף ד' ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[ויקהל יום שני ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק ז](#) [כתובים - משלי - פרק יט](#) [משנה שבת פרק כב](#) [גמרא שבת דף קמ"ה ע"א](#) [זוהר](#)
[ויקהל דף ד' ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[ויקהל יום שלישי ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק ז](#) [כתובים - משלי - פרק כ](#) [משנה כתובות פרק ו](#) [גמרא כתובות דף ס"ז ע"א](#) [זוהר](#)
[ויקהל דף רי"ח ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[ויקהל יום רביעי ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק ז](#) [כתובים - משלי - פרק כ](#) [משנה בבא בתרא פרק ב](#) [גמרא בבא בתרא דף כ'](#)
[ע"ב](#) [זוהר ויקהל דף רי"ח ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[ויקהל יום חמישי ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק ז](#) [כתובים - משלי - פרק כ](#) [משנה מנחות פרק ח](#) [גמרא מנחות דף כ"ט ע"ב](#) [זוהר](#)
[ויקהל דף רי"ט ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[ויקהל ליל שישי ...](#)

[ויקהל יום שישי ...](#)

[הפטרת ויקהל כמנהג הספרדים - מלכים א ז](#) [הפטרת ויקהל כמנהג האשכנזים - מלכים א ז](#) [משנה פרה פרק](#)
[יב](#) [גמרא נדה דף י"ט ע"ב](#) [זוהר יתרו דף פ"ט ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[פרשת פקודי](#)

[פקודי יום ראשון ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק ז](#) [כתובים - משלי - פרק כ](#) [משנה דמאי פרק ו](#) [גמרא ברכות דף כ' ע"ב](#) [זוהר יתרו דף פ"ט ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[פקודי יום שני ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק ז](#) [כתובים - משלי - פרק כ](#) [משנה שבת פרק כג](#) [גמרא שבת דף קנ"ג ע"א](#) [זוהר פקודי דף רמ"ט ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[פקודי יום שלישי ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק ז](#) [כתובים - משלי - פרק כ](#) [משנה כתובות פרק ז](#) [גמרא כתובות דף ע"ב ע"א](#) [זוהר פקודי דף רמ"ט ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[פקודי יום רביעי ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק ח](#) [כתובים - משלי - פרק כא](#) [משנה בבא בתרא פרק ג](#) [גמרא בבא בתרא דף ט' ע"א](#) [זוהר פקודי דף רס"ב ע"ב](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[פקודי יום חמישי ...](#)

[נביאים - מלכים א - פרק ח](#) [כתובים - משלי - פרק כא](#) [משנה מנחות פרק ט](#) [גמרא מנחות דף מ"ד ע"א](#) [זוהר יתרו דף פ"ט ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[פקודי ליל שישי ...](#)

[פקודי יום שישי ...](#)

[הפטרת פקודי כמנהג הספרדים - מלכים א ז](#) [הפטרת פקודי כמנהג האשכנזים - מלכים א ז](#) [משנה מסכת ידים פרק א](#) [גמרא נדה דף קי"ט ע"ב](#) [זוהר יתרו דף פ"ט ע"א](#) [הלכה פסוקה](#) [מוסר](#)

[הקדמות](#)

[מהרח"ו](#)

[הקדמת](#)

זה לשון הרב המקובל הגדול מהרח"ו זללה"ה

סדר עסק התורה שהאדם חייב לקרוא בכל יום בקביעות בסוד קבעת עתים לתורה: זה היה מנהג מורי זלה"ה. בצאתו מבית הכנסת היה עדיין מעוטף

בציצית ותפילין, וקורא הסדר הזה בכוונות האלו על פי סדר המדריגות ממטה למעלה: וזה הסדר, תנ"ך משנה תלמוד וקבלה:

וזה פרטן, יום ראשון מהשבוע היה קורא מתחילת פרשת השבוע ששה פסוקים שנים מקרא ואחד תרגום, ואחר כך נביאים ג"כ עם התרגום ואחר כך כתובים ג"כ עם התרגום. ואין צריך לקרוא שנים מקרא אלא בתורה לבד, אבל נביאים וכתובים פעם אחת מקרא ופעם אחת תרגום. והכל הוא בעולם העשיה. ושם הוי"ה דשם ב"ן במילוי כזה, יוד הה וו הה. נמצא שאותיות המילוי הם חמשה וְדָהָה. והם נחלקים בחמשה ימי השבוע מיום א' עד יום ה', אות אחת בכל יום מתורה או נביאים או כתובים. ונקודות או אותיות אלו הם ציר"י שב"א פת"ח סגו"ל קמ"ץ חירי"ק, והם יוצאים מן חמשה נקודים של אֶת אָשֶׁר יָבִיאוּ. ולכן צריך לקרוא בכל יום ראשון ששה פסוקים מתחילת הפרשה וכן מנביאים וכתובים, וביום השני ארבעה פסוקים שאחריהם, וביום ג' חמשה פסוקים שאחריהם, וביום ד' ששה פסוקים שאחריהם, וביום ה' חמשה פסוקים שאחריהם, נמצא שקרא בחמשה ימי שבוע כ"ו פסוקים:

וכשקורא בתורה צריך לכוין שהיא בתפארת דזעיר דעשיה. ולכן צריך לכוין בשלוש שמות של שלוש בחינות של כלי העשיה, שהם (יהו"ה) כלי החיצון דנפש. (י יהו יהו יהו"ה) כלי אמצעי דרוח. (יוד הא ואו הא) כלי פנימי דנשמה. וגם יהו"ה בניקוד חול"ם, שהיא בחינת חיה יחידה לשלש בחינות אלו:

וכשקורא נביאים יכוין שהם בנצח הוד דעשיה. ויכוין בשלושה שמות של שלש בחינות כליהם, שהם (צבאות) כלי חיצון דנפש. (צ צב צבא צבאות) כלי אמצעי דרוח. (יהו"ה) כלי פנימי דנשמה דנצח. (אדני) כלי פנימי דנשמה דהוד. וגם שני יהו"ה יהו"ה, אחד בחיר"ק ואחד קבוץ, שהם בחינת חיה יחידה לשלש בחינות אלו:

וכשקורא כתובים יכוין שהם ביסוד דזעיר דעשיה ובמלכות. ויכוין בשלשה שמות של ג' בחינות כליהם, שהם (שין דלת יוד) כלי חיצון דנפש. (שין שין דלת שין דלת יוד) כלי אמצעי דרוח. (יאהדונה) כלי פנימי דנשמה דיסוד. (אלף דלת אלף יוד) כלי פנימי דנשמה דמלכות. וגם שם יו הו וו הו חיה יחידה דיסוד. (יהו"ה) חיה יחידה דמלכות:

וכשקורא משנה יכוין שהיא בששה קצוות דנוקבא דיצירה. לכן אם הוא בסדר זרעים, יכוין לגבורה שלה, שהוא ב' פעמים (אלף למד אלף למד). ואם בסדר מועד, יכוין לגבורה שלה, שם אלהים. ואם בסדר נשים, יכוין שהוא בתפארת שלה, שהוא שם (צבאות). ואם הוא בסדר נזיקין, יכוין שהוא בנצח שלה, שהוא שם (א אל). ואם הוא בסדר קדשים, יכוין שהוא בהוד שלה, שהוא (א אל אלה אלהי אלהים). ואם הוא בסדר טהרות, יכוין שהוא ביסוד שלה, שהוא שם (שד):

וכשיקרא תלמוד יכוין שהוא בנוקבא דז"א דבריאה שהוא ה' כלה. ואם הוא בזרעים הוא בחסד שלה, שהוא שם (אלף למד). וסדר מועד הוא בגבורה, וה' הוא (אכדטס). וסדר נשים הוא בתפארת. וה' הוא (השתפא). סדר נזיקין הוא בנצח, וה' הוא (בס). וסדר קדשים הוא בהוד, והשם הוא (במוכ). וסדר טהרות הוא ביסוד, וה' הוא (ש שד שד):

וכשילמוד קבלה יכוין שהוא בתפארת דאצילות, והשם הוא (יוד הא ואו הא). ובליל ו' בקומו באשמורת, או קודם שישן אם לא יוכל לקום באשמורת, יקרא כ"ו

תפלה לאומרה קודם קריאת נביאים

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני קורא בנביאים שהוא כנגד נצח הוד דזעיר אנפין שבהם שלשה כלים של שלש בחינות נפש רוח נשמה. צבאות, כלי חיצון דנפש. צ' צ"ב צב"א צבא"ו צבאו"ת, כלי אמצעי דרוח. יהו"ה, כלי פנימי של נצח. אדנ"י, כלי פנימי של הוד. בחינת נשמה בבחינת אורות מקיפים, שהם יחידה חיה, של נצח יהו"ה ושל הוד יהו"ה נקוד חירי"ק וקבו"ץ, לעשות לו מרכבה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתזכך את רוחי ונפשי ונשמתי לעורר מיין תתאין על ידי קריאת הנביאים הזאת. ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את קריאת הנביאים הזאת. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

תפלה לאומרה קודם קריאת כתובים

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני קורא בכתובים שהוא כנגד יסוד דזעיר ומלכות נוקבא דזעיר, שהם שלשה שמות בבחינת שלשה כלים נפש רוח נשמה. שיין דל"ת יו"ד, כלי חיצון דנפש. שיין דל"ת שיין דל"ת יו"ד, כלי אמצעי דרוח. יאהדונה"י, כלי פנימי דנשמה. אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, כלי החיצון דמלכות דנוקבא דזעיר, ובבחינת אורות מקיפין, י"ו ה"ו ו"ו ה"ו, חיה יחידה דיסוד דזעיר אנפין. יהו"ה, חיה יחידה של מלכות נוקבא דזעיר אנפין, ולעשות מרכבה להם. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראויים לעורר לעורר מיין נוקבין על ידי קריאת הכתובים הללו. ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את קריאת הכתובים הללו. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

תפלה לאומרה קודם לימוד משנה

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני קורא משנה שהוא סוד מטטרו"ן שביצירה, שהוא אותיות משה, ומשה עולה אי"ל שד"י, והם גימטריא רצו"ן, ושהוא קפ"ד קס"א כזה, יו"ד, יו"ד ה"י, יו"ד ה"י וי"ו, יו"ד

הי"י וי"ו הי"י, אלי"ף הי"י יו"ד הי"י, יסוד אבא גו יסוד אמא להוריד שפע מאבא ואמא מבריאה ליצירה, ותכולל יצירה בבריאה והיא תרד מבריאה ליצירה, שלשה שמות אהי"ה כזה, אלי"ף הי"י יו"ד הי"י אלי"ף הי"ה יו"ד הי"ה אלי"ף הי"ה יו"ד הי"ה, שהם הי"י יודי"ן שהם סוד חמשים שערי בינה הנקראת משנה, שהם י"ה אדני"י מטטרון.

(וכשהוא לומד בסדר זרעים יאמר כך) והריני בסדר זרעים בחסד דנוקבא דזעיר שבו שני פעמים א"ל במלואו כזה, אלי"ף למי"ד אלי"ף למי"ד :

(וכשהוא לומד בסדר מועד יאמר כך) והריני בסדר מועד שהוא בגבורה דנוקבא דזעיר שבו שם אלהים.

(וכשהוא לומד בסדר נשים יאמר כך) והריני בסדר נשים שהוא בתפארת דנוקבא דזעיר שבו שם צבאות.

(וכשהוא לומד בסדר נזיקין יאמר כך) והריני בסדר נזיקין שהוא בנצח דנוקבא דזעיר שבו שם א' א"ל.

(וכשהוא לומד בסדר קדשים יאמר כך) והריני בסדר קדשים שהוא בהוד דנוקבא דזעיר שבו שם א' א"ל אלי"ה אלהי"י אלהים.

(וכשהוא לומד בסדר טהרות יאמר כך) והריני בסדר טהרות שהוא ביסוד דנוקבא דזעיר שבו שם שדי"י.

להעשות לה מרכבה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראויים לעורר מיין נוקבין על ידי קריאת המשנה הזאת. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שאזכה לבחינת נשמה דבריאה אותיות משנה, ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את קריאת המשנה הזאת. ויהי נועם וגו':

תפלה לאומרה קודם לימוד הלכה

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני לומד הלכה שהוא אותיות הכל"ה, לקשט שם אדני"י שהיא הכלה העליונה בעשרים וארבע קשוטי כלה, כדי לחברה בבעלה.

(וכשהוא לומד הלכה בסדר זרעים יאמר כך) והריני קורא בסדר זרעים שהוא בחסד דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם א"ל במלאו אלי"ף למי"ד :

(וכשהוא לומד הלכה בסדר מועד יאמר כך) והריני קורא בסדר מועד שהוא בגבורה דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם אכדט"ם

(וכשהוא לומד הלכה בסדר נשים יאמר כך) והריני בסדר נשים שהוא בתפארת דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם השתפ"א

(וכשהוא לומד הלכה בסדר נזיקין יאמר כך) והריני בסדר נזיקין שהוא בנצח דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם ב"ם

(וכשהוא לומד הלכה בסדר קדשים יאמר כך) והריני בסדר קדשים שהוא בהוד דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם ש"י ש"ד שד"י

(וכשהוא לומד הלכה בסדר טהרות יאמר כך) והריני בסדר טהרות שהוא ביסוד דנוקבא דזעיר אנפין, שבו שם במוכ"ן

להעשות לה מרכבה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראויים לעורר מיין ותתאין על ידי קריאת הלכה הזאת. ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את לימוד הלכה הזאת. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

עוד יחוד א' להלכה יכוין בשם י"ה בצירוף א"ב כזה:

אָיָה בָיָה גָיָה דָיָה הָיָה וָיָה זָיָה חָיָה טָיָה יָיָה כָיָה לָיָה מָיָה נָיָה סָיָה עָיָה פָיָה צָיָה
קָיָה רָיָה שָיָה תָיָה

תפלה לאומרה קודם לימוד קבלה

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו, ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, ולאקמא שכינתא מעפרא. הריני לומד בספר קבלה פלוני שהוא כנגד תפארת דזעיר אנפין דעולם האצילות, שבו שם מ"ה כזה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, לעשות לו מרכבה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתזכך את רוחי ונפשי שיהיו ראויים לעורר מיין ותתאין על ידי קריאת ספר הקבלה הזה. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

נוסחי דווקני

נוסחי דווקני

נוסח כוונות פשוטות לאשר בא בסוד ה' לכוין כל יום חק"ת עולם על

עשיה ת"ת - תורה

כלי פנימי	כלי אמצעי	כלי היצון תפארת ז"א
נשמה	רוח	נפש
יוד הא ואו הא	י יה יהו יהוה	יהוה

נצח והוד - נביאים

כלי פנימי	כלי פנימי דנשמה	כלי אמצעי רוח	כלי היצון נו"ה
דהו	דנצח	צ צב צבא	דז"א נפש
אד	יהוה	צבאו צבאות	צבאות

[יסוד מלכות כתובים](#)

יסוד מלכות - כתובים

כלי פנימי דנשמה

יאהדונהי

כלי אמצעי רוח

שיין שיין דלת שיין
דלת יד

כלי חיצון יסוד דז"א נפש

שיין דלת יוד

יצירה - משנה

יום ב' סדר

מועד: גבורה

שלה ובחינה אמצעית

אלהים

יום א' סדר

זרעים: חסד

דנוקבא דיצירה ובחינה אמצעית של הכלי

אלף אלף למד

יום ה' סדר

קדשים: הוד

שלה ובחינה אמצעית

א אל אלה אלהי אלהים

יום ד' סדר

נזיקין: נצח

שלה ובחינה אמצעית

א אל

בריאה - הלכה

יום ב'

מועד: גבורה

בחינה חיצונה כנוכר

אבדטם

יום א'

זרעים: חסד

בחינה חיצונה של הכלי דנוקבא

דבריאה

אל

יום ה'

קדשים: הוד

בחינה חיצונה כנוכר

במוכז

יום ד'

נזיקין: נצח

בחינה חיצונה כנוכר

ב"ם

זו היא ההקדמה שעשה על הספר הזה בהיותו בחיים חיותו הרב המופלא בוצינא קדישא מרנא ורבנא כמוהר"ר חיד"א זלה"ה זיע"א

ארש חיים

מילי מילי קטני סדרי ברורין. להודיע לבני האם מאימתי קורין :

אידלי יומא כי האידנא, וישמה לחק, כחקה הועלה האי ספרא רבא עלה בקב"ץ ויעשה כמשפט דינא יתיב וספרין. אשרי שיאחז והיתה עמו, וקא בו, וכמו רגע אתי עשה דהשלמה מקרא, משנה, תלמוד וקבלה כהלכת גוברין. מתן ארבע במתן אחד באחד יגשו וכמעט חיובא רמיא אקרקפתא דגברי אחד חכם ואחד תם קורין ומקריין. וכל כי האי ליתנהו בזכירה אצל עין רוגל בפרק כתבי הקדש דידעי רבנן ובקיאאי מה נורא הלמוד הזה לרבות כל אשורין. והיו הדברים להמון העם אליכם אישים, ואקרא הלא תדעו מה עצמו ראשי הלמוד הזה בעולמות העליונים, ומן הברכה העליונה יצא שפע נפיק מעייני מעינות מתגברין. טובי לדזכי לשמע בקול מורים חק נתן ולא יעבר הנה שכרו בשבח שקבצו עליונים למעלה, הוא פרת שמימיו פרין. איכו השתא קול הקריה לכל מסורה, זאת היתה לי הרימותי ידי בשורת דרך אר"ש יתן אומר להמון קריה אם אינם מכירין :

א. דא תהא למיקם כי הכונות שנדפסו מדי יום יום זאת לפנים על ספר חקה טעו במדבר, ואעיקרא הכונות ההם לא צדקו יחדיו כפי כתבי הקדש האמתיים דשכיחי בארץ מצרים ובהר הקדש בירושלים ת"ו, כתובים באצבע הרב מורנו הרב שמואל ויטאל זלה"ה והדברים עתיקים מטהרת יד הקדש מר אביו מורנו הרב חיים ויטאל זצ"ל. ולכן כשנדפס הספר הלז בויניציאה שם נמצאתי אנכי איש צעיר ומסרתי ביד מעלת הגביר המדפיס אהובנו יצ"ו נסח הכונות ככל הנמצא אתי, שהבאתי מעיר הקדש ירושלים ת"ו, ומעלת הגביר יקירנו המדפיס הנזכר, הדפיסם בסוף הדף בפני עצמו בשם נסחי דוקני הין מפטירין :

ב. יען כי הספר הקדוש הלז מסור לכל, ואלו הכונות לא יתכנו להמון העם, וגם למי שאין לו התחלה בחכמת האמת. לכן בספר הזה השמטו הכונות אשר נכתבו בכל יום, דלאו כל מוחא סביל דא, ומה גם כי לא יבצר מחמת הדפסתם בכל יום טעיות הדפוס ואלו דברים העומדים ברומו של עולם. ונדפסו דף אחד בתחלת כל חומש כפי הנסחי דוקני הנזכר, ואשר לו יד ושם בסוד ה', נקל להם לחזות בנעם ולכן בכל יום. ובדף הזה עיניהם ישיתו לעשות כונים למלאכת שמים הו זהירין :

ג. בכל יום צריך קרא מקרא פסוקי תורה שני פעמים ואחד תרגום. ופסוקי נביאים וכתובים פעם אחד מקרא ופעם אחד תרגום, יושבים וקורין :

ד. אור הששי, היותר נראה שלא לקרות כ"ו פסוקי תורה, כי אם שני פעמים מקרא ותו לא, ואין לקרות תרגום. ולכן לא נדפס באור הששי מקרא ותרגום ככל הימים, רק התרגום הוצב לבדו למאן דיצבי להחזיק במנהג קדום. ועיין מה שכתבנו בעניותנו בספרי הקטן מחזיק ברכה אורח חיים (סימן קנו) ובקונטרס אחרון שם ואלו נאמרין:

ה. התפלות שנדפסו בכל יום בראש הספר בדפוסים הקודמים, המסתכל יפה ביין שאין לאומרם, כי קריאת תנ"ך זו המסודרת בספר הזה אין הפסוקים מבחינת המדות ולא נתנו דבריהם לשעורין:

ו. בחול המועד טוב לקרות דבר יום ביומו ולהשלים בעד יום טוב, כי כן דבר המלך מורנו הרב חיים ויטאל זצ"ל למי שלא למד הסדר יום אחד, שצריך להשלים כשיקרא, פסוקי יום שעבר לא נצרכה אלא עולות מספר מלוי שם ב"ן, וככה יעשה בחול המועד שמעתי שמחמירין:

ז. בשבוע שקורין שתי פרשיות בשבת קדש, יקרא הסדר של פרשה ראשונה לבד ראשית ששיריה נכרין:

ח. וכשחל יום טוב בשבת קדש קורין פרשה של יום טוב או של שבת וחול המועד, תמיד יקרא בשבוע סדר הפרשה שקורין במנחת שבת קדש, ואפילו שתי שבועות או שלשה חזור חזור בפרשה ההיא הרי אלו מחזירין:

ט. תוספת טובה נעשה בפעם הזו כי ביום הששי נדפס משנה וגמרא מסדר טהרות, ויהי בשלם עד היסוד בא, וגם מאמר קצר מהזוהר כאשר עיניך תחזינה והן מטהרין:

י. בדפוסים שקדמו בענין המשניות והגמרא יש חסיר חליף יתיר וכן במאמרי הזוהר הקדוש וגם ערב רב עלה אתם. איכו השתא הכל מתוקן כולם נסקרין:

יא. גם נדפס זאת לפנינו בספר הזה בראשית מאמר אמרי קדוש מורנו הרב חיים ויטאל זצ"ל, והלשון ההוא לא סליק שפיר, כתיב בגויה איזה דברים שישתנו לפי הכתבים אמתיים, אי לזאת הושמט. וכי תאוה נפשך לדעת דברים בשרשן פוק עיין בשער המצוות שסדר הרב מורנו הרב שמואל ויטאל פרשת עקב, ובשעה השמות בספר אוצרות חיים ובספר עץ חיים וכיוצא בהם, ומשם בארה זקוקין דנורא ובעורין:

יב. עוד הוסיפו מעלת המגיהים שמורים לכל בני ישראל מאמרי גמרא וזוהר איפה הם רועים, הגיעו לפרקן בעלים מרדפין כאשר היתה באמנה. ועוד זאת יתירה היד כותבת דמיתבא דעתא מילתא חדתא:

יוסף לחוק מוסר מלכים והלכה פסוקה יום ליום יביע דברים המחזורין. ואשר סדרתי אני בעניי, ברם עיקר שרשוהי בקונטרס סנסן ליאיר לזכות את הרבים, יחקקו צדק לא ימושו החוקים האלה, באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין. וצור ישראל יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות. ובא לציון גואל והבית בהבנותו שם יזבחו זבחי צדק דכרין ואמרין. כן יהי רצון: הלא זה דברי איש צעיר מעפר דל קטונתי איני כדאי

מעשה

רוקח

א. מודעת זאת בחיוב תלמוד תורה וכמו שכתב הטור ומרן ולבוש ביורה דעה (בסימן רמ"ו) והרמב"ם (בפרק א) מהלכות תלמוד תורה, וזה לשונו, כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין זקן גדול, ואפילו עני המחזר על הפתחים, אפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר והגית בו יומם ולילה וגו'. וחייב לשלש למודו שליש בתורה שבכתב בכלל זה. שליש בתלמוד וכו'. כיצד, היה בעל אומנות ועוסק במלאכתו שלשה שעות ביום ותשעה שעות בתורה, קורא שלושה מהם בתורה שבכתב, ובשלושה תורה שבעל פה, ובשלושה יבין דבר מתוך דבר יעו"ש. וגם באורח חיים (סימן קנ"ה) בטור ומרן ולבוש שכתבו אחר שיצא מבית הכנסת ילך לבית המדרש ויקבע עת לתלמוד, וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעברנו אף אם הוא סבור להרויח הרבה יעו"ש: ומאחר שכן שחייב כל איש לעסוק בתשעה שעות ביום בתלמוד תורה, אם כן מה יענה האדם ביום הדין לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שכל היום כולו עוסק במלאכתו איש איש על עבודתו ואינו עוסק בתורתו, כי בודאי אין קץ לעונשו. ואם ראה תראה מאמר משלי רבתי אשר הבאתי בקונטרס מיני מרקחת אשר בסוף ספר הנחמד מעשה רוקח (חלק ג) של מר זקני זיע"א, דשם בפרק שלישי הבאתי כל המאמר באורך, ועיניך תחזינה מישרים שכל הקורא בהם תסמר שערות בשרו, ולא יאכל ולא ישתה בראותו שכל מה שקרא לא נחשב לו לכלום, שצריך לקרות כל מה שכתוב שם, וה' הטוב יכפר בעד:

הנה כי כן מצוה על כל איש אשר בשם ישראל יכונה, לקנות לו ספר חוק לישראל לקרות בו בכל יום, שהוא סדר נאה ויאה שתקן לנו הרב הקדוש התנא האלהי האר"י זלה"ה זצ"ל, אשר בקריאתו זוכה במעט קט בשלושה למודים, שליש במקרא תורה נביאים וכתובים, שליש במשנה שקורא פרק מהמשנה, שליש בגמרא שקורא פסקא מהגמרא, ונוסף גם מאמר מזוהר הקדוש. ושמעתי רמז נאה כי בקריאת חוק לישראל שם רמוז תרי"ג, כי תני"ך משנה גמרא קבלה שהוא הזוהר ראשי תיבות שלהם גמטריא תרי"ג, וגימטריא בתורה:

ומעתה הגם שאין ידו של אדם משגת לשלש תלמודו בתשעה שעות ביום, מטרדת מלאכתו לפרנס אשתו ובניו ואת עצמו, לכן יאחז צדיק ספר הלז לעסוק אהב בכל יום, דנחשב לו דבר מה בקיום חיוב זה לשלש תלמודו. והן אמת שעתה רוב המוני העם המשכילים ונבונים וגם מהתלמידי חכמים, אחר גמר תפלה מתאספים בבית הכנסת בטלית ותפילין, וקורים סדר זה בכל יום ויום, אשריהם ואשרי חלקם. ואנחנו רואים שבזמן מועט הוא משלים סדר זה, וכמו שכתב הרב הגדול חיד"א בספריו הלא המה מורה באצבע (בסי"ג אות צ) ובמחזיק ברכה (סימן קנו אות ג) שצריך אחר תפילה שישתדל לתלמוד סדר היום בספר חוק לישראל, כי הוא סדר נאה דרך קצרה וכשרה, וזוכה במעט זמן בעשירית שעה לקרות תני"ך

ולשנות משנה וגמרא וזוהר. והאיש הירא חוק נתן ולא יעבור, כי הוא תועלת עצום לנפשו, קרית נאמנה הזאת נעמי. וגם ילמד תנ"ך בתרגום כמו שכתב האר"י זצ"ל וכו'. גם לא יאמר התפלות שבראש הספר יעו"ש:

גם אחריו החזיק בשבח קריאה זו הרב החסיד חסד לאלפים ז"ל (סימן קנ"ה) וז"ל אחר שיצא מבית הכנסת וכו' והן עתה נתפשט למוד סדר חוק לישראל וכו', ומה טוב שהתלמיד חכם או יודע ספר שבעיר יקרא אותו בקול רם במתון, ואליו יאספו כל יראי ה' וחושבי שמו, וילמדו אחריו ויפרש להם הגמרא והזוהר והתוכחת מוסר והיוסף לחוק, באופן שכל הרוצה יוכל לזכות בו, אפילו היותר עם הארץ וכו' יעו"ש. ועיין גם הרב דבש לפי ז"ל (מערכת תק אות מא) ע"ש. וסדר קריאת הפסוקים של הסדר הזה, הנה הנם בשער המצוות פרשת ואתחנן ונגיד ומצוה (דף טל) וארחות צדיקים (דף צג) ולחם מן השמים למהרי"ן ז"ל כתיבת יד ומשם בארה:

ב. אם לא קרא מקרא ביום א' של השבוע, יש לו תשלומין שיקרא ביום ב' שתי הקריאות, דהיינו קריאת יום ראשון ויום שני, אבל אין זה מועיל רק לצורך היום ב' שיקרא קריאת יום שלפניו שדלג ואחר כך יקרא קריאת היום ההוא, אך לצורך יום ראשון שלא קרא בו אין לו תקון כלל. שער המצוות ונגיד ומצוה ולחם מן השמים וארחות צדיקים שם:

ג. ומזה למד הרב חיד"א ז"ל בהקדמתו (באות ו) דבחול המועד טוב לקרות דבר יום ביומו, ולהשלים בעד יום טוב. ובספרו מחזיק ברכה בקונטרס אחרון כתב דטוב לקרות הסדר הזה בחול המועד ולהשלים בעד יום טוב, מאחר דלא יקרא ביום טוב עיין שם. אם כן בחול המועד יקרא של יום טוב שעבר וקריאה יום חול המועד שעומד בו, ומכאן אזהרה שצריך לעשות כן, יען שביום חול המועד אין לו מלאכה וחל עליו החיוב של תלמוד תורה יותר מימות החול, וכמו שאמרו ז"ל על פסוק כי אקח מועד וגו'. וכך כתב בצפורן שמיר (סימן ד' אות נו):

ד. הנה בקריאת כ"ו פסוקים בליל ששי, מבואר בשער המצוות וארחות צדיקים ולחם מן השמים ובספרו שערי רחמים (דף ע:) שאם יכול לקרותם אחר חצות לילה בקומו הנה מה טוב, ואם לאו יקרא אותם בחצות הלילה קודם שישן. והנה בלחם מן השמים מבואר שיקרא אותם עם תרגום או לאו, אמנם מהרח"ך בספרו שערי רחמים (דף ע:) כתב לקרותם בלי תרגום, וכתב שזהו סוד והיה משנה, דהיינו שם הוי"ה קריאת כ"ו פסוקים בחמשה ימים, וכ"ו בליל הששי, ואז הוי"ה משנה ע"ש. והרב מחזיק ברכה ז"ל (סקני"ו אות ו) ובקונטרס אחרון, גלה לנו משם המקובל מורנו הרב שלום שרעבי ז"ל, וסולת בלולה משם גורי האר"י זצ"ל והרמ"ע, דאין תרגום בלילה ולא בשבת ויום טוב יעו"ש. וכך כתב בהקדמתו (אות ד) ומזה דן את הדין הרב פתח הדביר נר"ו (סימן קנ"ו) דמנהגן של ישראל בימת הקיץ שעל הרוב לא יוכלו להשכים לקרות הכ"ו פסוקים בעוד לילה, וקרו להו אחר שהאיר היום, נראה פשוט דאפילו הכי אין לקרות תרגום אף על פי דיממא הוא יעו"ש. ומוכרח לומר דהא דאין קורין בתחלת הלילה כצואת מורנו הרב חיים ויטאל זצ"ל אם לא יוכל לקום אחר חצות, כונתם של אלו דמניחים עד הבוקר היינו לומר דשמא יוכלו לקום באשמורת לקרותם ואם לא יוכלו יקראו אותם בבוקר. ולדעתי דעת הדיוט כיון שהזהרת רבנו מורנו הרב חיים ויטאל לקרותם בליל הששי, טוב לקרותם בתחילת הלילה מלהניחם בספק, דשמא לא יוכל לקום ויקרא אותם בבוקר ויסתפק לו אם יקרא גם התרגום, ומה גם דאחר התפלה הוא קורא כל הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום:

והנה מאחר שחל החיוב בקריאת כ"ו פסוקים אלו, ולכוון לשם ב"ן כמבואר שם, הנה כי כן צריך להזהיר לקרותם, יען שאנחנו רואים שאינם נזהרים בהם בקריאה של כל יום ויום, ואם תשאל להם אם קוראים אם לאו, יאמרו שאינם קוראים. אשר על כן יזהרו מכאן ולהבא, ובמה שעבר ה' הטוב יכפר בעד אמון, ואני אחד מהם. ועיין להרב מחזיק ברכה בקונטרס אחרון שם שכך כתב דבאור הששי יקרא הכ"ו פסוקים שנים מקרא, לאפוקי מי שכתב דיקראם פעם אחד בלבד ע"ש באות ד'. ומאחר שכבר מבואר לקרותם בתחלת הלילה, מה טוב לקרותם קודם אכילתו, כי אם יניח עד אחר שאכל שמא תאנסנו שינה ולא יקרא אותם:

והרב ימצא חיים נר"ו ס"ט, ראה והתקין תפלה לומר קודם למוד כ"ו פסוקים של חוק לישראל באשמורת ליל הששי, וזה נוסחה:

הריני מכוון בקריאת כ"ו פסוקים אלו שהם צרוף שם הוי"ה לקנות הארת נשמה יתרה משבת הבאה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא תביאנו לידי חלול שבת, לא על ידינו ולא על ידי שום אחד מבני ביתנו, ולא על ידי שום אחד מישראל בכל מקום שהם, ונזכה לשמור כל שבתות קדשך במחשבה ודיבור ומעשה אמון כן יהיה רצון:

ה. כתב הרב ברכי יוסף ז"ל ביו"ד (רמ"ו אות ד') משם הגאון מהר"ד שפטל בצואה שבספר יש נוחלין וזה לשונו, למוד הגמרא ורש"י ותוספות חיוב כמו הנחת תפילין עד כאן. אם כן לפי זה כיון שיש בסדר הזה גמרא ורש"י, מה טוב לקרות גם רש"י עם הגמרא כיון שחיוב הוא כמו הנחת תפילין. ומה טוב אם המדפיסים הי"ו שמכאן ולהבא ידפיסו התוס' השייך לאותה גמרא אחר רש"י ושכרם כפול מן השמים:

ו. כבר מבואר להרב חיד"א ז"ל במורה באצבע כמו שכתב לעיל וכן בהקדמתו לספר הזה באות ה', שלא לומר אותם תפילות שנדפסו בחוק לישראל דפוס ויניציאה, דהמסתכל יפה יבין שאין לאומרם, כי קריאת תנ"ך זו המסודרת בספר הזה אין הפסוקים מבחינת המדות יעו"ש. ומזה למדו שיכול לומר אותם הפסוקים שקוראים קודם למוד תנ"ך, דהיינו קודם תורה יאמר עזרנו בשם ה', וגם וחפץ ה' בידינו יצלח וגו', יגדיל תורה ויאדיר, ברוך אתה ה' למדני חקך, תורה צוה לנו משה וגו', וזאת התורה וגו', שמע ישראל וגו', וכן בנביאים פסוק הקטון יהיה לאלף וגו', ובכתובים פסוק תודיעני וגו', באומרם דכל כונת הרב חיד"א ז"ל אינה אלא על אותם התפילות אבל אלו הפסוקים יוכל לומר. והגם שנוכל לומר כן, למה יכנס בספק לומר פסוקים אחרים שלא נזכרו בדברי רבנו האר"י זצ"ל בסדר הזה, ולא בדברי רבנו מורנו הרב חיים ויטאל זצ"ל, ולא בהקדמת הרב חיד"א זצ"ל, יען כי כל יום פסוקים מכוונים בסדר המדרגה, ומה לנו לאומרם מה שלא הוזהרנו בהם ולכנס בספק, ומי שרוצה לאומרם הרשות בידו:

אמנם מה שנתחדש עתה לומר קודם הלמוד לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו', נראה שכן האמת, יען הזהיר אותנו הרב חיד"א ז"ל במורה באצבע בתחלתו, שקודם כל למוד וכל מצוה להרהר בתשובה, ואחר כך יאמר נא לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו', וכן כתב בספרו מחזיק ברכה (ס"י קנ"ו אות ג') עיין שם:

ולכן מה טוב לומר בכל יום קודם הלמוד: לשם יחוד קודש אבריק הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ודחילו ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, הנה אנחנו קוראים (ואם קורא ביחיד יאמר הנה אני קורא) (ביום ראשון) ששה פסוקים שהם כנגד ו' דמלוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בנו (וביחיד: ב) הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה ויהיה נועם ה' אלהינו וגו':

וכן על זה הדרך ככתוב קודם כל קריאה בסדר הזה בספק חוק לישראל כמבואר שם. וה' יעזרנו על דבר כבוד שמו לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם: כה דברי החותם בסדר ושמרתיק בכל אשר תלך. שנת ורוח נכון חדש בקרבי לפ"ק. ע"ה החתום יעקב רוקח ס"ט

פרשת שמות

שמות יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ו' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

א (א) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב
אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ: וְאֵלֶּיךָ שְׁמַחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דָּעְלוּ לְמִצְרַיִם עִם יַעֲקֹב גִּבֹר וְאֶנְשׁ
בְּיָתֵהּ עָלוּ:

רס"י ואלה שמות בני ישראל. אף על פי שמנאן בחייהן בשמותן, חזר ומנאן במיתתן [אחר מיתתן], להודיע חזתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, שנאמר המוציא במספר נבאם לכלם בשם יקרא: ויוסף היה במצרים. והלא הוא ובניו היו בכלל שבעים, ומה בא ללמדנו, וכי לא היינו יודעים שהוא היה במצרים, אלא להודיעך לדקתו של יוסף, הוא יוסף הרועה את לאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בלדקו:

(ב) ראוּבֵן שָׁמְעוֹן לֵוִי וַיְהוּדָה: ראוּבֵן שָׁמְעוֹן לֵוִי וַיְהוּדָה: (א) יִשְׁשַׁכָּר
זְבוּלָן וּבְנֵימִן: יִשְׁשַׁכָּר זְבוּלָן וּבְנֵימִן: (ד) דָּן וְנַפְתָּלִי גָד וְאָשֶׁר: דָּן וְנַפְתָּלִי
גָד וְאָשֶׁר: (ה) וַיְהִי כָּל-נַפְשׁ יִצְאֵי יִרְדְּ-יַעֲקֹב שִׁבְעִים נַפְשׁ וַיֹּסֶף
הָיָה בְּמִצְרַיִם: וַהֲוָה כֹּל נַפְשׁתָּא נַפְקֵי יִרְכָא דַיַעֲקֹב שִׁבְעִין נַפְשׁוֹן וַיֹּסֶף דַּהֲוָה
בְּמִצְרַיִם: (ו) וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל-אָחִיו וְכָל הַדֹּר הַהוּא: ומית יוסף וכל
אחיו וכל דרא וכל הווא:

נביאים - ישעיה - פרק כז

(א) הַבָּאִים יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב יִצְיָץ וּפְרַח יִשְׂרָאֵל וּמְלֵאוּ פְּנֵי-תִבְלַת
תְּנוּבָה: (ב) יִתְפַּנְּשׁוּן מִבִּינֵי גְלוּתָהוֹן וַיִּתְּוֹבוּן לְאַרְעָהוֹן תִּמְוֹן יִתְגַּלִּידוּן דְּבֵית יַעֲקֹב
וַיִּסְגּוּן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלוּן אַפִּי תִבְלַת בְּנֵי בְּנֵין:

רש"י הזאים ישרא יעקב . הלח ידעתם מה עשיתי צראשונה הזאים למזרים
אשר השריש יעקב לכו ופרחו שם עד (אשר) מלאו פני תבל תנובה :

(א) הַכְּמַכַּת מִכָּהוּ הַכָּהוּ אִם-כְּהָרֵג הַרְגִּיו הָרֵג: הַכְּמַחְתָּא דַּהֲוָה
מַחֵי מַחֹוּהֵי אִם כְּקִטּוֹל קִטְלוּוֵהֵי יִתְקַטִּיל:

רש"י הכמכת מכהו הכהו . הראיתם בגזרתם שחמכת המכה יעקב הכתיו הם
טבעום במים ואני טבעתים במים יש תמיהות שהם מתקיימות כגון זו וכגון (שמואל א ב')
הנגלה נגלתי אל בית אביך (יחזקאל ח') הרואה אתה מה המה עושים :
אם כהרג . ישראל שהיו הרוגין של פרעה הורג פרעה ועמו :

(א) בְּסִאֶסְאָה בְּשִׁלְחָה תִּרְיַבְנָה הַגָּה בְּרוּחוֹ הַקְּשָׁה בְּיוֹם
קָדִים: בְּסִאֶתָא דַּהֲוִיתָא כְּאֵל בַּה יְכִילוּן לְדַ דַּהֲוִיתָא שְׁלַח וּמַעֲיַק לְהוֹן תְּגִי עֲלֵיהוֹן
בְּמִלָּא מִתְקִיף עֲלֵיהוֹן בְּיוֹם לְוֵט:

רש"י בסאסאה . באותה מדה : בשלחה תריבנה . כששלחה מזרים את ישראל

תריבנה המדה בסאה שלה : הגה ברוחו הקשה . הגה . דבר בדבורו הקשה :
זיום קדים . זיום ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה (שמות יד) :

**לְכֹן בְּזֹאת יִכָּפֵר עֲוֹן-יַעֲקֹב וְזֶה כָּל-פְּרִי הַסֵּר חֲטָאתוֹ
בְּשׁוּמֹו | כָּל-אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי-גֶר מִנְפָצוֹת לֹא-יִקְמוּ
אֲשֵׁרִים וְחֲמָנִים:** בְּכֹן בְּדָא יִשְׁתַּבְּקוֹן חוֹבֵי בֵית יַעֲקֹב וְדִין כָּל עוֹבְדֵי אֲסֻטְיֹוֹת
חוֹבוֹהֵי בְּשׁוּמֵי וַיִּתִּיחַ כָּל אַבְנֵי אֲגוּרָא כְּאַבְנֵי גֵיר מִנְפָצוֹן לֹא יִתְקַזְּמוּן אֲשֵׁרִיא וְחֲנֻסִּיָּא :

רש"י לכן . גם עתה בזאת היה מתכפר עון יעקב לזכות להגאל כמאז : וזה כל
פרי . הטוב לו להסיר חטאתו אם יסים כל אבני מזבחות במוותיו כאבני גיר
מנופלות מדוקרות וכן (תהלים קלז) ונפץ את עולליו וכן (ירמיה יג) ונפלתם איש אל
אחיו , גיר מין כזע הוא : לא יקומו אשרים וחמנים . למען . לא יקומו להם
עכו"ם :

**כִּי עֵיר בְּצוּרָה בְּדָד נֹוֹה מִשְׁלַח וְנַעֲזֵב כַּמְדַּבֵּר שֵׁם יְרַעָה
עֶגְל וְשֵׁם יְרַבֵּץ וְכֹלָה סַעֲפִיָּה:** אַרְי קוֹרְתָא דְתַחַת פְּרִיָּא בְּלַחֲוֹדָא תִּתְבַּב
תַּהֵי מְטַלְטְלָא וְשִׁבְיָקָא כַּמְדַּבְרָא בַּה וְנִיחֹון צְדִיקָא וְנִבְיוֹן יֵת נְכֻסְתָּא וְיִסוּפוֹן מִשְׁרִיתָא
מִלְמַפְק :

רש"י כי עיר בצורה דד . כי בעשותם זאת עיר בצורה של ישמעאל תהיה דד
והנוה יהיה משולח ונעזב כמדבר : שם ירעה עגל . אפרים ירסנו שקרוי עגל
שנא' (ירמיה לא) כעגל לא לומד : וכלה סעיפיה . ענפיה :

**בִּיבֹשׁ קִצְיָרָה תִּשְׁבְּרָנָה נְשִׁים בְּאוֹת מְאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי
לֹא עִם-בִּינֹוֹת הוּא עַל-כֵּן לֹא-יִרְחַמְנוּ עִשְׂהוּ וְיִצְרוּ לֹא
יִחַנְנוּ:** (פ) וְתִקְצַר חִילָהוֹן וְיִבְהַתוֹן בְּעוֹבְדֵיהוֹן יִתְבָּרוֹן נְשִׂיא עָלֹן לְבֵית דְּחַלְתָּהוֹן וְיִמְלָפוֹן
יִתְהוֹן אַרְי לֹא עִם סוֹכְלָתוֹן אֲנוֹן עַל כֵּן לֹא יִרְחַם עֲלֵיהוֹן דְּעַבְדֵּינּוֹן וְדַבְרָאנּוֹן לֹא יְחוּס
עֲלֵיהוֹן :

רש"י ביבש קצירה . קצירי שרשיה כמו תשלח קצירה (תהלים פ) ועשה קציר (איוב
יד) כלומר כשתכלה זכות מעט שכיבד את אביו אז תשברנה סעיפיה : נשים באות
מאירות אותה . עם חלש כנשים ידליקום כך ת"י , מאירות כמו (מלאכי א) ולא
תאירו מזבחי חנם וכן פתר דונש מחמת שהעלים יהיו יבשים יהיו נוחים להדליק
אבל מנחם פתר מלקטות כמו אריתי מורי (שיר ה) וארוה כל עוברי דרך (תהלים פ)

השיב לו דונש והלא כתיב כיצד קאירה ובענפים יבשים אין מלקטין פרי וכן
בנותינו שאסרו לקבל מהן לדיקה מפני הטעם הזה שאמרו צבא בתרא פ"ק (דף
י" (לית ליה כיצד קאירה תשברנה :

כתובים - משלי - פרק יא

(כה) נפש-ברכה תדושן ומרוה גם-הוא יורא: נפשא דברפתא תדחו
וימן דמאלף אף הוא יליף :

רש"י נפש ברכה . שהוא ותרן בממונו וכל לשון ברכה פישון בלעז : ומרה .
שמעביע את העניים : גם הוא יורא . ישבע טוב :

(כו) מנע בר יקבהו לאום וברכה לראש משביר: מן דכלא עבוירא
באולצנא נשבקוניה לבעל דבבוי וברפתא תהוי לאנא דמזבן :

רש"י מונע בר . מלמד תורה :

(כז) שחר טוב יבקש רצון ודרש רעה תבואנו: דמקדים טבתא בעי
צבינא ותבע בישתא אתנא עלוי :

רש"י שחר טוב . החפץ להדריך את הזכיות בדרך טובה ומוכיח ומיסר אותם
: יבקש רצון . הוא חפץ שיהיה הקב"ה רואה צם ומתפייס עמו , רצון , אפיימיני"ט
בלעז :

(כח) בוטח בעשרו הוא יפל וכעלה צדיקים יפרחו: דמסבר
בעותריה הוא נפל ואיד טרפא צדיקי מפרחין : (כט) עוכר ביתו ינחל-רוח
ועבד איל לחכם-לב: עבר ביתיה גרית פהתא וסכלא יתוי עבדא לחכים לבא
:

רס"י עוכר ביתו ינחל רוח . אדם עכל שינחל רוח תמיד ואינו יגע בתורה ולא במלאכה סוף עוכר את בני שאין להם מה לאכול :

פרי-צדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם: פרי דצדיקא אילנא דחיי ומקבלנותא דנפשי חכמתא :

רס"י פרי לדיק . גמול פירות מעשה הצדיקים עץ חיים הם לעולם : ולוקח נפשות חכם . מי שהוא חכם קונה לו נפשות שמלמדם דרך טוב והרי הם לו כאלו קנאם כענין שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשית יב) :

משנה פאה פרק ד

א. הפאה ניתנת במחבר לקרקע. בְּדִלִית וּבְדֻקָּל, בְּעַל הַבֵּית מוֹרִיד וּמְחַלֵּק לְעֵנִיִּים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אִף בְּחִלְקֵי אֲגוּזִים. אֲפֹלוּ תִשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִים לְחֵלֶק וְאָחָד אוֹמֵר לְבֹז, לָזָה שׁוֹמְעִין, שְׁאָמַר בְּהִלְכָּה :

דרטורה (א) הפאה ניתנת במחבר. דכתיב (ויקרא יט) לעני ולגר תעזוב, הגח לפנים והם יבזו: בדלית. גפן המודלית על גבי עגים או על גבי אילנות: מוריד ומחלק. דכתיב (ס) תעזוב אותם, אותם שאין בהם סכנה אתה עוזב לפנים, ואי אתה עוזב אותם שיש סכנה בעלייתם, אלא מוריד מן האילן ומחלק להם: בחלקי אגוזים. על שם שאילנות של אגוזים חלקים ואין בהם קשרים כשאר אילנות קרויין חלקי אגוזים, ואין הלכה כר' שמעון: אפילו תשעים ותשעה. ארישא קאי, בפאה הניתנת במחבר:

ב. בְּדִלִית וּבְדֻקָּל אֵינוּ כֹּן, אֲפֹלוּ תִשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִים לְבֹז וְאָחָד אוֹמֵר לְחֵלֶק, לָזָה שׁוֹמְעִין, שְׁאָמַר בְּהִלְכָּה :

דרטורה (ב) בדלית ובדקל. שמותן בתלוש:

ג. נָטַל מִקְצַת פֶּאֶה וַיִּזְרְקָהּ עַל הַשָּׂאֵר, אֵין לוֹ בָּהּ כָּלוּם. נָפַל לוֹ עָלֶיהָ, וּפְרַשׁ טְלִיתוֹ עָלֶיהָ, מַעֲבִירִין אוֹתוֹ הַיִּמְנָה. וְכֹן בְּלֻקָּט, וְכֹן בְּעֹמֶר הַשְּׂכָחָה :

דרטורה (ג) נטל. אחד מן העניים מקחת פאה שלקט כבר וזרק לו על השאר כדי לקנות:

אין לו זה כלום. אפילו במה שלקט דקונסין אותו ומוציאין ממנו התלוש והמחוזר: נפל לו עליה וכו'. אף על גב דארבע אמות של אדם קונות לו בסמטא ובלדי רשות הרבים, הכא בשדה חבירו לא תקינו ליה רבנן שיקנו לו ארבע אמותיו. אי נמי כיון דנפיל עליה, גלי דעתיה דנפילה ניחא ליה דלקני, בארבע אמות לא ניחא ליה דלקני:

ד. פאה אין קוצרין אותה במגלות, ואין עוקרין אותה בקרדמות, כדי שלא יכו איש את רעהו: ה. שלש אבעיות ביום, בשחר ובחצות ובמנחה. רבן גמליאל אומר, לא אמרו אלא כדי שלא יפחתו. רבי עקיבא אומר, לא אמרו אלא כדי שלא יוסיפו. של בית נמר היו מלקטין על החבל, ונותנים פאה מכל אומן ואומן:

דרטורה (ה) שלש אבעיות ביום. שלש פעמים מתגלה בעל הבית ונראה בתוך שדהו כדי שיקחו העניים פאה. אבעיות לשון גלוי, נבעו מלפוניו (עובדיה א), מתרגמינן אגליין מטמרוה: בשחר. מפני המניקות שבניהם ישנים בשחר ואז יש להם פנאי ללקט: ובחצות. מפני התינוקות שדרכן ללכת בחצות והולכים ללקוט פאה: ובמנחה. מפני הזקנים ההולכים על משענתם ואין מגיעים לשדה עד שעת המנחה: שלא יפחתו. משלש עתים הללו. והלכה שאין נותנין פאה אלא בשלש עתים הללו, אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהם: של בית נמר. שם מקום כדכתיב (במדבר לב) את בית נמרה. קושרים חבל בצד הקמה וקושרים והולכים עד שיכלה החבל ומניחים פאה לכל החבל, וחוזרים וקושרים ומניחים פאה, והיינו מכל אומן ואומן, כלומר, מכל שורה ושורה, ועל זה מזכירין אותן לשבח:

ו. נכרי שקצר את שדהו ואחר כך נתגיר, פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה. רבי יהודה מחייב בשכחה, שאין השכחה אלא בשעת העמור:

דרטורה (ו) נכרי שקצר את שדהו וכו'. דכתיב גבי לקט ופאה ובקרכס, פרט לכשקצרו נכרים, וגבי שכחה כתיב (דברים כד) כי תקצור קצירך ושכחת עומר, מכאן אמרו נכרי שקצר שדהו ואחר כך נתגיר פטור: שאין השכחה אלא בשעת עמור. ובשעת עמור מיהא גר היה וחייב בכל המצוות, ורבנן סברי הואיל ואיכא שכחה בעמור ואיכא שכחה בקמה כדכתיב (סג) ושכחת עומר בשדה, לרבות שכחת קמה, את שישנו בשכחת קמה ישנו בשכחת עומר, והאי נכרי שקצר שלא היה בשכחת קמה דאותה שעה נכרי היה, אף על פי שעכשיו נתגיר אינו בשכחת עומר. ואין הלכה כר' יהודה: יהודה

ז. הקדיש קמה ופדה קמה, חיב. עמרין ופדה עמרין, חיב. קמה ופדה עמרין, פטורה, שבשעת חובתה הייתה פטורה:

דרטורה (ז) קמה ופדה עומרים פטורה. דמקרא דממעטינן קציר נכרי, ממעטינן נמי קציר הקדש ללאו קצירך הוא. ולענין שכחה פליגי רבי יהודה ורבנן בהקדיש קמה ופדה עומרים, כי היכי דפליגי בנכרי שקצר שדהו ואחר כך נתגיר:

ח. פּיוצא בו, הַמְקֻדָּשׁ פְּרוֹתָיו עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנֵת הַמַּעֲשָׂרוֹת, וּפְדָאוֹ, חִיבֵין. מִשְׁבָּאוּ לְעוֹנֵת הַמַּעֲשָׂרוֹת, וּפְדָאוֹ, חִיבֵין. הַקְּדִישׁוֹן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ וּנְגַמְרוּ הַגְּזֵבֵר, וְאַחַר כֵּן פְּדָאוֹ, פְּטוּרִים, שֶׁבִשְׁעַת חוֹבְתָן הָיוּ פְּטוּרִים:

דרטורה (ח) עד שלא באו לעונת המעשרות. היינו מרוח כשהוא משוה פני הכרי ברכת, אם באותה שעה היו זיד הגזבר פטורים. ואם לאו, אין ההקדש פטורין: וגמרו הגזבר. פגמרו פגמרו בעודן זיד הגזבר:

ט. מִי שֶׁלְקַט אֶת הַפֶּאֶה וְאָמַר הֵרִי זֶה לְאִישׁ פְּלוּנִי עָנִי, רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר אוֹמֵר, זָכָה לוֹ. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, יִתְנַנֵּה לְעָנִי שֶׁנִּמְצָא רֵאשׁוֹן. הַלְקֵט וְהַשְׁכָּחָה וְהַפֶּאֶה שֶׁל נְכָרִי חֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן הַפְּקִיר:

דרטורה (ט) רבי אליעזר אומר זכה לו. פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן בעשיר שלקט פאה לזכות בה לעני, דרבי אליעזר סבר אמרינן תרי מגו, מגו דחיי בעי מפקר לנכסיה והוי עני וחזי ליה השתא נמי חזי ליה, ומגו דחיי בעי זכי לנפשיה זכי נמי לחזריה. ורבנן סברי חד מגו אמרינן, תרי מגו לא אמרינן. אבל מעני לעני, דברי הכל זכה לו. והלכה כחכמים: של נכרי חייב במעשרות. דהואיל ואין הנכרי חייב בלקט שכחה ופאה, הוי להו כשאר תבואה של נכרי שחייבת במעשר: אלא אם כן הפקיר. לעניים ולעשירים דהפקר פטור מן המעשר. ומתניתין רבי מאיר היא דאמר אין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מן המעשר. ואין כן הלכה:

י. אֵיזָהוּ לְקֵט. הַנוֹשֵׁר בְּשַׁעַת הַקְּצִירָה. קָצַר מְלֵא יָדוֹ, תָּלַשׁ מְלֵא קִמְצוֹ, הִפָּהוּ קוֹץ וְנִפְל מִיָּדוֹ לְאַרְץ, הֵרִי הוּא שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת. תוֹךְ הַיָּד וְתוֹךְ הַמַּגָּל לְעֵנָיִים. אַחַר הַיָּד וְאַחַר הַמַּגָּל, לְבַעַל הַבַּיִת. רֵאשׁ הַיָּד וְרֵאשׁ הַמַּגָּל, רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, לְעֵנָיִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְבַעַל הַבַּיִת:

דרטורה (י) הנושר בשעת הקצירה. שבלים הנופלים בשעת הקצירה: הכהו קוץ. כל היכא דנושר מחמת אונס אינו לקט דכתיב (ויקרא יט) ולקטו קצירך, אין לקט אלא מחמת קציר: תוך היד. אנשר קאי, כלומר, תוך היד ונשר, תוך המגל ונשר דהנושר מתוך היד ומתוך המגל, לעניים. אבל הנושר מאחר היד מנדנדו ידו ומאחר המגל מכח תנועת המגל, לבעל הבית, דאין זה בדרך קצירה: ראש היד. כשידו מלחה ויש שבלים בין ראשי ארבעותיו לפס ידו הנושר מהן, וכן הנושר מראש המגל: רבי ישמעאל אומר לעניים. דדמי לתוך היד ולתוך המגל: ור' עקיבא אומר לבעל הבית. דמדמי ליה לאחר היד ולאחר המגל. והלכה כרבי עקיבא:

יא. חֲרֵי הַנְּמָלִים שֶׁבְּתוֹךְ הַקֶּמֶה, הֵרִי הוּן שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת. שֶׁלְאַחַר הַקּוֹצְרִים, הָעֲלִיוֹנִים לְעֵנָיִים, וְהַתַּחְתּוֹנִים שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַפֵּל לְעֵנָיִים, שֶׁסָּפַק לְקֵט לְקֵט לְקֵט:

צרטורה (יא) חורי הנמלים. דרך הנמלים להכניס תבואה בחוריהן: שבתוך הקמה. עד שלא התחילו לקצור: של בעל הבית. שאין לעניים בקמה כלום: שלאחר הקוצרים. לאחר שהתחילו לקצור חיישינו שמה הביאו שם הנמלים מן הלקט הלכך החטים העליונים שבחורים, או שכלים העליונים לעניים, די שם מן הלקט. אבל חטים התחתונים, לבעל הבית, דמן הקמה היה. ואלו הן העליונים, כל שהן לבנים. ואלו הן התחתונים, הירוקים שנוטים להשחיר וניכרים שהם יבנים: רבי מאיר אומר הכל לעניים. שאי אפשר לגורן בלא ירקון ושמה אלו הירוקים מן התבואה חדשה שקצרו עכשו שיש בה חלק לעניים: שספק לקט לקט. דכתיב (ס) לעני ולגר תעזוב, הנח לפנייהם משלך, והלכה כרבי מאיר:

גמרא ברכות דף ו' ע"ב

אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק כל הרגיל לבא לבית הפנסת ולא בא יום אחד הקדוש ברוך הוא משאיל בו שניאמר (ישעיי נ) מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נוגה לו. אם לדבר מצוה הלך נוגה לו ואם לדבר הרשות הלך אין נוגה לו. יבטח בשם ה' מאי טעמא משום דהנה ליה לבטוח בשם ה' ולא בטח. אמר רבי יוחנן בשעה שהקדוש ברוך הוא בא בבית הפנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס שניאמר (ס) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. אמר רבי חלבו אמר רב הונא כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו. וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו. ואברהם אבינו מנלן דקבע מקום דכתיב (בראשית י"ט) וישבם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה שניאמר (תהלים ק"ו) ויעמוד פינחס ויפלל. אמר רבי חלבו אמר רב הונא היוצא מבית הפנסת אל יפסיע פסיעה גסה. אמר אביי לא אמרו אלא למיפק אבל למיעל מצוה למרהט שניאמר (הושע י) נרדפה לדעת את ה'. אמר רבי זירא מריש כי הנה חזינא להו לרבנן דקא רהטי לפרקא בשפתא אמינא קא מחליין רבנן שבתא. כיון דשמענא להא דרבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפלו בשבת שניאמר (שם י"א) אחרי ה' ילכו כפאריה ישאג וגו' אגא נמי רהיטנא אמר רבי זירא אגרא דפרקא ריהטא. אמר אביי אגרא דכלה דוחקא אמר רבא אגרא דשמעתא סברא:

רש"י משאיל בו. מה טיבו של פלוני למה לא בא: ירא ה'. שהיה רגיל לבא אליו: אשר הלך חשכים. אשר עתה הלך למקום חשך אשר מנע עצמו מלהשכים לפתחו: ואין עונה. שיעור שיוכלו לענות דבר קדושה: אלהי אברהם. שקבע מקום לתפלתו: בעזרו. כדרך שהיה עוזר לאברהם: אל יפסיע פסיעה גסה. לפי שמראה בעצמו שעיכוב צ"ה דומה עליו כמוי: נרדפה. לשון מרוכה משמע שהרודף רץ: לפרקא. לשמוע הדרכה: מחליין רבנן שבתא. דאמר מר חסור לפסוע פסיעה גסה בשבת שנאמר אם תשיב משבת רגליך: אגרא דפרקא. עיקר קבול שכר הצריות הראים

לשמוע הדרכה מפי חכם הוא שכר המרוכה שהרי רוצם אינס מצניס להעמיד הגרסא ולומר שמועה מפי רצן לאחר זמן שיקבלו שכר לימוד: אגרא דכלה. שבת שלפני הרגל שהכל נאספין לשמוע הלכות הרגל: אגרא דשמעתא סברא. שהוא יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר:

זוהר שמות דף ג' ע"א

תלתא אינון דדחין שכינתא מעלמא וגרמין דדיריה דקדשא בריך הוא לא הוי בעלמא ובני נשא צווחין ולא אשתמע קליהון. ואלין אינון. מאן (די"ג ע"ב) דשכיב בנדה בגין דלית מסאבו תקיף בעלמא בר מסאבו דנדה. מסאבו דנדה קשיא מפל מסאבו דעלמא אסתאב איהו וכל דמתקרבין בהדיה יסתאבון עמיה. בכל אתר דאזלין אתדחיא שכינתא מן קמייחו. ולא עוד אלא דגרים מרעין בישין על גרמיה ועל ההוא זרעא דיוליד דכיון דיקרב בר נש לגבי נדה ההוא מסאבו דליג עלוי וישתאר בכל שייפין דיליה. זרעא דיוליד בההיא שעתא (ס"א מסאבו) משכין עלוי רוח מסאבו וכל יומי יהא במסאבו דהא בנינא ויסודא דיליה איהו במסאבו רב ותקיף מפל מסאבו דעלמא דמיד דקרב בר נש לגבי נדה ההוא מסאבו דליג עלוי דכתיב (ויקרא ט"ו) ותהי נדתה עליו. מאן דשכיב בבת אל נכר דאעיל ברית קדש ואת קיימא ברשו אחרא דכתיב (מלאכי ב') ובעל בת אל נכר. דתנין לית קנאה קמי קדשא בריך הוא בר קנאה דברית קדישא דאיהו קיימא דשמא קדישא ורזא דמהימנותא. מה כתיב (במדבר כ"ה) ויחל העם לזנות אל בנות מואב מיד ויחר אף יי בישראל. רישי עמא דידעי ולא מחו בידיהו אתענשו בקדמיתא דכתיב קח את כל ראשי העם והוקע אותם ליי נגד השמש. רבי אבא אמר מאי נגד השמש נגד הברית דאקרי שמש. ועליה אתמר (תהלים פ"ד) כי שמש ומגן יי אלהים. שמש ומגן (רכ"ד ב') דא ברית קדישא. מה שמש זרח ואנהיר על עלמא. אוף הכי ברית קדישא זרח ואנהיר גופא דבר נש. מגן מה מגן איהו לאגנא עליה דבר נש. אוף הכי ברית קדישא מגן עליה דבר נש. ומאן דנטיר ליה לית נזקא בעלמא דזכיל למקרב בהדיה ודא הוא נגד השמש רישי עמא יתפסון בכל דרא ודרא בחובא דא אי ידעין ולא מקנאין ליה בגין דחובה דא עליהו לקנאה ליה לקודשא בריך הוא בהאי ברית מאן דאעיל קדושא דא ברשותא אחרא עליה כתיב (שמות כ') לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי יי אלהיך אל קנא וכלא קנאה חדא. ועל דא אתדחיא שכינתא מקמיה. מאן דמשקר בברית קדישא דחתים בבשריה דבר נש פאלו משקר בשמא דקודשא בריך הוא מאן דמשקר חותמא דמלכא משקר ביה במלכא לית ליה חולקא באלהא דישראל אי לא בחילא דתיובתא תדיר (ס"א יתיר):

תרגום הזוהר שלשה הם הדוחים את השכינה מן העולם, וגורמים שקדירתו של הקדוש צרוף הוא לא יהיה בעולם. ובני אדם זועקים בתפלה ולא נשמע קולם. ואלו הם, מי ששוכב עם נדה, שאין טומאה חזקה בעולם וזאת טומאת הנדה. טומאת הנדה קשה מפל טומאות העולם, הוא, השוכב, נטמא, וכל הקרבים אליו

נטמאים עמו. בכל מקום שהולכים נדחית השכינה מפניהם. ולא עוד אלא שגורם מחלות רעות על עצמו ועל הזרע שיוליד, פי כיון שהאדם קרב אל הנדה, טומאה היא הופכת עליו, ונשארת קבועה בכל האברים שלו, הזרע שמוליד בשעה ההיא מושך רוח הטומאה, וכל ימיו יהיה צטומאה, משום שהצנין והיסוד שלו, של הנולד, גדול וחזק מפל טומאות העולם. ומיד שהאדם קרב אל הנדה טומאה היא הופכת עליו, שכתוב, ותהי נדחה עליו. מי ששוכב עם צת אל נכר, דהינו גויה, שמכנים צרית קדש ואות הצרית צרשות אחרת, שכתוב, ובעל צת אל נכר, ולמדנו שאין הנאה לפני הקדוש צרוף הוא זולת הנאת הצרית, שהוא צרית של השם הקדוש וסוד האמונה. מה כתוב, ויחל העם לזנות אל זנות מוצב, מיד, ויחר אף ה' ציטראל. ראשי העם, שיודעים זה ואינם מוחים בהם, נענשו תחלה, שכתוב, קח את כל ראשי העם והקע אותם לה' נגד השמש. רבי אצא אמר, מהו נגד השמש, הינו נגד הצרית שנקרא שמש, ועליו נאמר פי שמש ומגן ה' אלהים, שמש ומגן, זהו צרית הקדוש, מה השמש זורח ומאיר על העולם אף צרית הקדוש זורח ומאיר גופו של אדם. ונקרא מגן מה המגן הוא להגן על האדם, אף צרית הקדוש מגן על האדם. ומי ששומר אותו אין לו נזק בעולם שיוכל להקרב אליו. וזהו נגד השמש. ראשי העם נתפסים בכל דור ודור בצביל חטא הזה, אם יודעים ואינם מקנאים אותם. משום שחוב זה מוטל עליהם להנאות, בצביל הקדוש צרוף הוא בצרית הזה, את כל מי שפוצל קדשה זו צרשות אחר. עליו כתוב, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי ה' אלהיך אל קנא. והכל הנאה אחת, ועל כן נדחתה השכינה מפניו. מי שמשקר בצרית הקדוש החתום בצפרו של אדם, הוא כאלו משקר בשם הקדוש, פי מי שמשקר בחותם המלך שהוא צרית הקדוש משקר בצפרו עצמו, ועל כן אין לו חלק בצאלהי ישראל, אם לא צכח תשובה

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות תשובה פ"ג

א. צריך כל אדם שיראה את עצמו כל השנה בלה כאלו חציו זכאי וחציו חייב וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב. חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כלו לכף חובה וגרם לו ולקהם השחתה. עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כלו לכף זכות וגרם לו ולקהם תשועה והצלה שפאמר (משלי י') וצדיק יסוד עולם. זה שצדק עצמו הכריע את כל העולם לזכות והצילו: **ב.** ומפני ענין זה

נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יותר מכל ימות השנה. ונהגו כולם לקום בלילה בעשרת ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום: **ג**. בשעה ששוקלין עונות אדם עם זכיותיו אין מחשבין עליו עון שחטא בו תחלה ולא שני אלא משלישי ואילך אם נמצאו עונותיו משלישי ואילך מרבין על זכיותיו אותן שתי עונות מצטרפין ודנין אותו על הכל ואם נמצאו זכיותיו כנגד עונותיו אשר מעון שלישי ואילך מעבירים כל עונותיו ראשון ראשון. לפי שהשלישי נחשב ראשון שכבר נמחלו השנים וכן הרביעי הרי הוא ראשון שכבר נמחל השלישי וכן עד סוף:

מוסר

מספר דברים שבקדושה סי' ד'

א. ימי השובבים ועוז הדרך נאמנו מאד ומרבית העם נגשים אל ה' לשוב מחטאת ועושים אשר פגמו באות ברית קדש וצריך להזהר מהנדרים כי הנודר ואינו מקיים בא לידי קרי וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה הנודר ואינו מקיים בנייו מתים ובכלל שיקראו אסון וגם רמוז בכתוב (קהלת ה') אל תתן את פיך לחטיא את בשרך למה יקצוף האלהים על קולך שפתחת בנדר וחבל את מעשה ידייך ועוד אמרו רבותינו זכרונם לברכה אפלו ממון שבידך אני מאבדו ויש אומרים כל מי שהוא נודר ומשהא נדרו גורם מיתה לעצמו שניאמר (דברים כ"ג) כי דרוש ידרשנו ה' אלהיך מעמך ממה נפרעים ולא מממונך: **ב**. יעקב נדר ולא שלם בא עליו צרה ששלח דורונות לעשו גם בא עליו צרה שנתפס עם המלאך: **ג**. העובר נדרו במזיד ולא עשה תשובה צריך להתגלגל באשה נדרנית: **ד**. הפוגם בשבועה בשעה שיוצא מפיו עונשו גדול שהוא עצמו שקר ואין תקנה אלא בתשובה ויסורין: **ה**. הנודר או נשבע ואינו מקיים גורם שהמלאך הממונה על מאמר פיו על אותה מצוה שחייב לעשותה נשאר גרוע עד אשר ישלים חיובו בפועל ועד שלא נצא ידי חובתו המלאך שראוי להיות טוב הוא שב אצלו כמזיקין שלא הושלמו יצירתו לטוב:

שמות יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

(ו) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאֵד מְאֹד
וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: (פ) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְיִשׁוּ וְאֶתִּילְדוּ וְסָגִיאוּ וַתִּקְיִפוּ לַחֲדָא
לַחֲדָא וְאֶתִּמְלִיאת אֶרְעָא מִנְהוֹן:

רס"י [פרו. שלא הפילו נשותיהם ולא מתו כשהם קטנים]: וישרלו. שהיו יולדות
עשה בכרם אחד:

(ח) וַיִּקַּם מֶלֶךְ-חֲדָשׁ עַל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא-יָדַע אֶת-יֹסֵף: וְקָם
מֶלֶכָא חֲדָתָא עַל מִצְרַיִם דְּלֹא מְקַיִם גְּזֵרַת יוֹסֵף:

רס"י ויקם מלך חדש. רב ושמואל חד אמר חדש ממש. וחד אמר, שנתחדשו
גזרותיו: אשר לא ידע. עשה עצמו כאלו לא ידע:

(ט) וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוֹ הַזֶּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ:
וַאֲמַר לְעַמָּה הָאֵל עַמָּא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סָגוּ וַתִּקְיִפוּ מִנְנָא: (י) הִבֵּה נְתַחֲכָמָה לּוֹ
פֶּן-יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי-תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֶף גַּם-הוּא עַל-
שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם-בָּנוּ וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ: הָבוּ נְתַחֲפִם לְהוֹן דְּלִמָּא וְסָגוּן
וַיְהִי אַרְי וְעַרְעַנְנָא קָרַב וַיִּתּוֹסְפוּן אֶף אֲנָנוּן עַל סְנַאָנָא וַיִּגִּיחוּן בְּנָא קָרַב וַיִּסְקוּן מִן אֶרְעָא:

רס"י הבה נתחכמה לו. כל הבה לשון הכנה והזמנה לדבר הוא, כלומר הזמינו
עמכם לכך: נתחכמה לו. לעם. נתחכמה מה לעשות לו. ורבותינו דרשו נתחכם
למושיען של ישראל לדונם במים, שכבר נשבע שלא יביא מבול לעולם (והם לא הבינו
שעל כל העולם אינו מביא, אבל הוא מביא על אמה אחת): ועלה מן הארץ. על כרחנו. ורבותינו
דרשו כאדם שמקלל עצמו ותולה קללתו באחרים, והרי הוא כאלו כתב ועלינו מן
הארץ והם יירשנה:

נביאים - ישעיה - פרק כז

(ב) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יַחֲבֹט יְהוָה מִשְׁבֵּלַת הַנֶּהָר עַד-גַּחַל

מִצְרַיִם וְאַתֶּם תִּלְקְטוּ לְאַחַד אֶחָד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ) ויהי בעדנא
ההיא יתרמון קטילין קדם יי מפיו נהרא פרת עד נחלא דמצרים ואתון תתקרבונו חד
לסטר חד בני ישראל :

רס"י יחבט ה'. ת"י יתרמון קטילין ואני אומר ב' לשונות הללו חיבוב ולקטטה
נופלין זה על זה כחובט זיתיו וחזור ומלקטן ואחרים מלקטין אותו מן הארץ כך
הקב"ה יתחיל האסיפה כמו שנאמר יתקע בשופר גדול : משבולת הנהר . הם
האובדים בארץ אשור : עד נחל מצרים . הם הנדחים בארץ מצרים . הנהר . פרת
 , הם בני אשור היושבים על פרת : עד נחל מצרים . הם יושבי מצרים יחבוב
אותם כחובט זיתים : ואתם תלוקטו . מן הגליות : לאחד אחד . המולא אחד
מכם ויבארו מנחה :

**(ג) וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֲבָדִים
בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנְּדָחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּ לַיהוָה
בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם: (פ)** ויהי בעדנא ההוא יתקע בשופרא רבא וייתון
די גלו לארעא דאתור ודאטלטלו לארעא דמצרים ויסגדון קדם יי בטורא דקודשא
בירושלים :

רס"י האובדים בארץ אשור . לפי שנפולו בארץ רחוקה לפנים מן הנהר סמבטיון
קראם אובדים :

**כח (א) הוֹי עֲטֹרַת גְּאוֹת שְׂכָרֵי אֶפְרַיִם וְצִיץ נֶבֶל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ
אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ גֵּיא-שְׁמָנִים הַלּוּמִי יֵין: ווי דנהב פתרא לגייתנא טפשא
רבא דישראל ונהב מצנפתא לרשיעיא דבית מקדשא תושבבחתיה די על ריש חילא שמנא
בתישי חמר :**

רס"י שכורי אפרים . שהיו משתכרין ביין טוב של מדינת פרוגיתא כדאמר מוא
דדורמסקית וחמרא דפרוגיתא קפחו עשרת השבטים : וליץ נוצל לבי תפארתו .
ומאז מטע תפארתו יהיה ליץ הפרח שלו : נוצל . הם תאינים המקולקלות כמו
ששנינו בצרכות על הנובלו' ופירשו רבותינו בשולי כמרא , וליץ נץ כדמתרגמינן
וילץ ליץ ואנץ נץ אשר נטועים : על ראש גיא שמנים . היא כנרת שפירותיה
מתוקים וסם הם הולמים עצמן ביין : הלומי יין . כתושי חמר , ויש עוד לפתור
לבי תפארתו אשר על וגו' לבי התפארת שעל ראש עשרת השבטים המשוחין בגאות
ראשי שמנים כמו שנאמר (עמוס ו) ראשית שמנים ימשחו , גיא ל' גאווה כמו (לעיל

טו) מואב גיח מאלד (ואותו הניץ כליאת טובל תהיה) : הלומי יין . כד קוראן על סם שכרותן שנאמר בהם (עמוס ו) השותים במזרקי יין :

הנה חזק ואמץ לאדני כזרם ברד שער קטב כזרם מים
כבירים שטפים הניח לארץ ביד: הא מחו תקיפו וחסינו אתנו מן קדם
י כזרמית ברד כעלעול רוח כזרמית מיין תקיפין שטפין כן ייתון עליהון עממא ונגלונון
מארעהון לארעא אוחרי בחובא די בידיהון :

רס"י הנה . יס רוח חזק ואמץ לה' שהוא כזרם ברד ושער קטב מרירי : הניח
לארץ ביד . יניחהו על ארכס בידו החזקה ויפיל הנובלות מן התאנים :

כתובים - משלי - פרק יא

לא) הן צדיק בארץ ישלם אף כי-רשע וחוטא: הן צדיקא בארעא
מתחסן ורשיעי וחסאי סיפין מן ארעא :

רס"י הן לדיק בארץ ישולם . למה יבטח הרשע בשעה שמלכת לו הלח הוא
הואה שהלדיק משתלם שכר העבירה שבזו בעודו על הארץ בחיים : ואף כי רשע
וחוטא . וכ"ש שסופו של רשע להשתלם לו או בחייו או במותו :

יב) אהב מוסר אהב דעת ושנא תוכחת בער: מן דרמים
מרדוהא רחם ידיעתא וסני מכסנוהא בורא הוא : טוב יפיק רצון מיהוה
ואיש מזממות ירשיע: טב מן דקבל רעותיה דאלהא ונגברא רשיעא רעייעא
תרעיתיה :

רס"י טוב יפיק . מוליח מן הקב"ה נחת רוח להביא טובה לעולם : ואיש מזממות
ירשיע . בעל עלילות ירשיע מחייב את הבניות להביא רעה , וכן הוא אומר
וחוטא אחד יאבד טובה הרבה (קהלת ט) :

א) לא-יכון אדם ברשע ושרש צדיקים בל-ימוט: לא נתקן בר נשא
ברשעא ועקרהון דצדיקי לא נזוע :

משנה שבת פרק יג

א. רבי אליעזר אומר, האורג שלשה חוטין בתחלה ואחד על האריג, חייב. וחקמים אומרים, בין בתחלה בין בסוף שעורו שני חוטין:

ברטורה (א) רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה. אם זו תחילת אריגתו של בגד, אינו חייב עד שיארוג שלשה חוטין. ואם מוסיף הוא על האריג, שיעורו באחד, דמלטרף עם השאר. ואין הלכה כרבי אליעזר:

ב. העושה שני בתי גירין בגירין, בקרוס, בגנפה, בכברה ובסל, חייב. והתופר שתי תפירות, והקורע על מנת לתפור שתי תפירות:

ברטורה (ב) שתי בתי גירין. שנתן שני חוטין של שתי בניר שקורין ליה"ש: בנירים. מפרש בגמרא שמרכיב שני פעמים [כל] חוט של שתי בניר וזפעם השלישית מרכיבו על חוט המורכב על הקנה: בקירוס. יריעה ארוגה מסיב של דקל:

ג. הקורע בחמתו ועל יתו, וכל המקלקליו, פטורין. והמקלקל על מנת לתקן, שעורו

ברטורה (ג) הקורע על יתו וכו'. צמת שאינו חייב לקרוע עליו הוא זהו מקלקל ופטור, אבל על יתו שחייב לקרוע עליו, מתקן הוא וחייב: וצמתו וכו' וכל המקלקלים פטורין. הא מתניתין אדחיא לה. והלכה שהקורע צמתו חייב, שאע"פ שמקלקל הוא אכל הבגד, מתקן הוא אכל יכרו ודעתו מתישב עליו בכך:

ד. שעור המלפן והמנפץ והצובע והטווה, כמלא רחב הסיט כפול. והאורג שני חוטין, שעורו כמלא הסיט:

ברטורה (ד) המלפן. את הצמר, והמנפץ, והצובע, והטווה ממנו, שהן כולן צבות מלאכות, שיעורן כדי שיטוה מאותו הצמר חוט ארוך כמלא רוחב הסיט כפול. והסיט הוא כדי הפסק שיש בין אמה לאצבע כל מה שיוכל אדם להרחיבו, וכשיעור הריוח הזה שתי פעמים הוא הסיט כפול. וריוח שבין גודל לאצבע פעם אחת הוא גם כן כמלא רוחב הסיט

כפול, מפני שיש בו כפלים כאותו שיש בין אמה לארבע: האורג שני חוטין. שיעורו ברוחב הבגד כמלא הסיט, שאף על פי שלא ארגו על פני כל רוחב הבגד חייב:

ה. רבי יהודה אומר, הצד צפור למגדל וצבי לבית, חיב. וחקמים אומרים, צפור למגדל, וצבי לבית ולחצר ולביבין. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לא כל הביבין שוין. זה הפלל, מחסר צידה, פטור, ושאינו מחסר צידה, חיב:

דרטורה (ה) הלד צפור. עד שהכניסו למגדל של עץ, ארמאריא"ז בלע"ז, חיב, שזו היא ידיתו. אבל אם הכניסו לבית, אינו ניאוד בכך. וכדי ניאוד משהכניסו לבית ונעל בפניו, אבל אם הכניסו לגינה או לחצר אין זו ידה: ולביבין. קרפיפות המוקפים חומה, שמכניסין שם חיות ונשמרים שם: כל המחוסר ידה. שקשה לתפשו שם, כגון שאינו מגיע לו בשחיה אחת ששוחה לתפשו. והלכה כרשב"ג [דמפרש] למלתייהו דרבנן:

ו. צבי שנקנס לבית ונעל אחד בפניו, חיב. נעלו שנים, פטורין. לא יכל אחד לנעל ונעלו שנים, חיבין. ורבי שמעון פוטר:

דרטורה (ו) כבי שנקנס. מאליו לבית ונעל אחד בפניו, זו היא ידתו: נעלו שנים פטורים. דהו להו שנים שעשאוה: לא יוכל אחד לנעול. אורחיה הוא לנועלו בשנים, והרי לכל אחד מלחכה, דכלאו איהו לא מתעבדל: ורבי שמעון פוטר. ואין הלכה כרבי שמעון:

ז. ישב האחד על הפתח ולא מלאהו, ישב השני ומלאהו, השני חיב. ישב הראשון על הפתח ומלאהו, ובא השני וישב בצדו, אף על פי שעמד הראשון והלך לו, הראשון חיב והשני פטור. הא למה זה דומה. לנועל את ביתו לשמרו ונמצא צבי שמור בתוכו:

דרטורה (ז) השני חייב. שהוא כל אותו: הא למה זה דומה. מאחר שניאוד על ידי הראשון: לנועל את ביתו לשמרו. ולא לנוד: ונמצא כבי. שהוא ניאוד כבי: שמור בתוכו. כך זה, אף על פי שעמד הראשון, אין זה אלא כשומרו לכבי שהיה לו מאתמו. והשני פטור האמור במתניתין, פטור ומותר:

גמרא שבת דף ק"ה ע"ב

הקורע בחמתו וכולי. ורמינהי הקורע בחמתו ובאבלו ועל מתו חיב ואף על פי

שְׁמַחֲלֵל אֶת הַשֶּׁבֶת יֵצֵא יָדָי קְרִיעָה. לֹא קִשְׂיָא הָא בְּמַת דִּידִיהָ הָא בְּמַת דְּעֵלְמָא. וְהָא מִתּוּ קִתְּנִי. לְעוֹלָם בְּמַת דִּידִיהָ וּבְהֶנֶךְ דְּלָאוּ בְּנֵי אַבְלוּת נִינְהוּ וְאִי חֲכָם הוּא חִיּוּבֵי מְחִיב דְּתַנְיָא חֲכָם שְׁמַת הַכֹּל קְרוּבֵי. הַכֹּל קְרוּבֵי סִלְקָא דְּעֵתָךְ. אֲלֵא אֵימָא הַכֹּל כְּקְרוּבֵי הַכֹּל קוֹרְעִין עֲלֵיו הַכֹּל חוֹלְצִין עֲלֵיו הַכֹּל מְבָרִין עֲלֵיו בְּרַחְבָּה. לֹא צְרִיכָא דְּלָאוּ חֲכָם הוּא. וְאִי אָדָם כְּשֶׁר הוּא חִיּוּבֵי מְחִיב דְּתַנְיָא מִפְּנֵי מָה מִתִּים בְּנֵי וּבְנוֹתֵי שֶׁל אָדָם כְּשֶׁהוּן קִטְנִים כְּדִי שְׂיִבְכָה וַיִּתְאַבֵּל עַל אָדָם כְּשֶׁר כְּדִי שְׂיִבְכָה עֲרַבּוּנָא שְׁקֵלִי מִינִיהָ אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָּכָה וְהִתְאַבֵּל עַל אָדָם כְּשֶׁר שְׁכָל הַבּוֹכָה עַל אָדָם כְּשֶׁר מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו בְּשִׁבִיל כְּבוֹד שְׁעֵשָׂה. לֹא צְרִיכָא דְּלָאוּ אָדָם כְּשֶׁר הוּא. וְאִי דְקָאֵי בְּשַׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה חִיּוּבֵי מְחִיב דְּתַנְיָא רְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר הַעוֹמֵד עַל הַמַּת בְּשַׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה חֵיב לְקַרְוֵעַ הָא לְמָה זֶה דוֹמָה לְסִפְר תּוֹרָה שְׁנִשְׂרָף. לֹא צְרִיכָא דְּלָא קָאֵי בְּשַׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה: הַקּוֹרְעַ בְּחֻמְתּוֹ וְכוּ' וַיִּכְהָא גּוֹוֹנָא מִי שְׂרִי וְהִתְנַיָּא רְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם חִילְפָא בַר אֲגָרָא שְׁאֲמַר מִשּׁוּם רְבִי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי הַקּוֹרְעַ בְּגִדָיו בְּחֻמְתּוֹ וְהַמְשַׁבֵּר כְּלָיו בְּחֻמְתּוֹ וְהַמְפָּזֵר מְעוֹתָיו בְּחֻמְתּוֹ יְהָא בְּעֵינֵיךְ כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה שְׂכָךְ אוֹמְנָתוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע הַיּוֹם אוֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כְךָ וְלִמְחָר אוֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כְךָ עַד שְׁאוּמֵר לוֹ עֲבוֹד עֲבוּדָה זָרָה וְהוֹלֵךְ וְעוֹבֵד. אָמַר רְבִי אֲבִין מָאֵי קָרָא (תְּהֵלִים פ"א) לֹא יְהִי בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֹכַר אִיזְהוּ אֵל זָר שְׂיֵשׁ בְּגוּפוֹ שֶׁל אָדָם הֵוִי אוֹמֵר זֶה יֵצֵר הָרַע. לֹא צְרִיכָא דְקָא עֲבִיד לְמַרְמָא אֵימַתָּא אֲאִינְשֵׁי בֵיתִיהָ. כִּי הָא דְרַב יְהוּדָה שְׁלִיף מִצְבֵּייתָא. רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב תָּבַר מָאֵי תְבִירִי. רַב שֶׁשֶׁת רְמִי לָהּ. לֹאמַתִּיהָ מוֹנִינִי אַרְיִשָׁה. רְבִי אֲבָא תָּבַר נִכְתָּמָא:

רש"י ילכא ידי קריעה. שאדם חייב לקרוע על מחו: הא צמת ידיה. צרייתא דקתני חייב צמת ידיה שחייב לקרוע עליו הלכך קריעה ידיה לאו קלקול הוא אלא תקון: והא מחו נמי קתני. צמתניתין: לעולם צמת ידיה. שמוטל עליו לקצרו ומיהו בהנהו דלאו בני אבילות נינהו שאין מאותן האמורים צפרקת כהנים אציו ואמו בנו וצתו ואחיו ואחותו: ופרכינן ואי חכם הוא. זה שמת: חיובי מחייב. נמי לקרוע וכיון דמחייב מתקן הוא ואמאי פטור: חולצין. יולצין לפניו חלוצי כתרף חלוקו קרוע עד שכתפו ערומי: מצרין עליו צרחה. שהיו מצרין האצלים צרחה סעודה ראשונה שאכל אינו אוכל משלו: ס"ת שנסרף. שהרואה חייב לקרוע אף נשמת ישראל הניטל דומה לו שאין לך ריק בישראל שאין בו תורה ומצוות: מי שרי והתניא וכו'. אלמא לאו מתקן הוא שמלמד ומרגיל את יצרו לבא עליו: בד. משמע בקרבך שאם הוא בד תשתחוה לאל נכר לצסוף: שליף מצבייתא. אמרי הבגד צחמתו להראותם שהוא כועס ויגורו מפניו: מוניני. ליר של דגים קטנים: נכתמא. כיסוי הכד:

זוהר שמות דף ג' ע"ב

רבי יוסי פתח ואמר (שמואל א' י"ב) וישפחו את יי אלהיהם וגומר. מאי וישפחו דדחו מנייהו ברית קדישא דהו גזרין ולא פרעין עד דאתת דבורה ונדדיבת בהאי

לְכֹל יִשְׂרָאֵל כְּמָה דְכָתִיב (שופטים ה') בְּפָרוּעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עִם בְּרָכוֹ יי. מֵאֵן דְקָטִיל בְּנוֹי הָהוּא עוֹבְרָא דְמִתְעַבְרָא אֲתִתִּיהּ וְגָרִים לְקַטְלָא לִיהּ בְּמַעְהָא דְסִתִּיר בְּנִינָא דְקָדְשָׁא בְרִידָּהּ הוּא וְאוּמְנוּתָא דִּילִיהּ. אֵית מֵאֵן דְקָטִיל בַּר נֶשׁ וְהָאִי (בראשית ר"י כ') קָטִיל בְּנוֹי. תִּלְתָּא בִישׁוֹן עֲבִיד דְכָל עֲלָמָא לֹא יָכִיל לְמַסְבֵּל וְעַל דָּא עֲלָמָא מִתְמוּגְגָא זְעִיר זְעִיר וְלֹא יָדִיעַ וְקָדְשָׁא בְרִידָּהּ הוּא אֲסִתְלִיק מִעֲלָמָא וְחֲרָבָא וְכַפְנָא וּמוֹתְנָא אֲתִיין עַל עֲלָמָא. וְאַלִין אִינוּן קָטִיל בְּנוֹי סִתִּיר בְּנִינָא דְמִלְכָּא. דְחִי שְׂכִינְתָּא דְאִזְלָא וּמִשְׁטָטָא בְּעֲלָמָא וְלֹא אֲשַׁכַּחַת נְיִיחָא וְעַל (ד'א) אֵלִין רוּחָא (ס"א רוחיו) דְקוּדְשָׁא (עב"ד) בְּכִיָּה. וְעֲלָמָא אֲתִדָּן בְּכָל הַנִּי דִּינִין. וְוִי לְהָהוּא בַר נֶשׁ וְוִי לִיהּ טַב לִיהּ דְלֹא יִתְבְּרִי בְּעֲלָמָא זְכָאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל דְאָף עַל גַּב דְהוּוּ בְּגִלוּתָא דְמַצְרַיִם אֲסִתְמָרוּ מִכָּל הַנִּי תִלְתָּא מְנַדָּה וּמִבַּת אֵל נֶכַר וּמִקָּטוֹל זְרַעָא וְאַשְׁתַּדְלוּ בְּפִרְהִסְיָא בְּפִרְיָהּ וְרַבְיָהּ. דְאָף עַל גַּב דְגִגְרָה אֲתַגְזֵר כָּל הַבָּן הַיְלוּד הַיְאוּרָה תִשְׁלִיכוּהוּ לֹא אֲשַׁתְּכַח בִּינִיחוּן מֵאֵן דְקָטִיל עוֹבְרָא בְּמַעְהָא דְאֲתִתָּא כָּל שְׁכֵן לְבַתֵּר. וּבְזִכּוּתָא דָּא נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא. מְנַדָּה דְתַנִּי רַבִּי חֵיִיא מָאִי (ד"ד ע"א) דְכָתִיב (שמות ל"ח) וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת כַּנֹּתָן בְּמִרְאֹת הַצּוּבָאוֹת מִפְּנֵי מֶה זָכוּ נִשְׁיוֹן לְהָאִי בְּגִין דְאֲסִתְמָרוּ גְרַמִּיָּהוּ בְּגִלוּתָא דְמַצְרַיִם דְלְבַתֵּר דְאֲתִדְכִּיין הוּוּ אֲתִיין מִתְקַשְׁטוֹן וּמִסְתַּכְלוּ בְּמִרְאָה בְּבַעֲלִיָּהוּן וּמַעוּרְרוּן לֹוּן בְּפִרְיָהּ וְרַבְיָהּ. מִבַּת אֵל נֶכַר דְכָתִיב (שם י"ב) יָצְאוּ כָּל צְבָאוֹת יי וְגוֹמֵר. וְכָתִיב (תהלים קכ"ב) שְׁבֹטִי יְהִי עֵדוֹת לְיִשְׂרָאֵל עֵדוֹת לְיִשְׂרָאֵל וְדָאִי. וְאַלְהָה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁבֹטִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. דְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִי תִימָא וְהָא כְּתִיב וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרַיִם הָא וְדָאִי חֵד הוּוּ וּפְרָסְמוּ קָרָא דְכָתִיב (ויקרא כ"ד) וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרַיִם וְשֵׁם אָמוֹ שְׁלוֹמִית בַּת דְבָרִי לְמִטָּה דָּן. פְּרִיָּהּ וְרַבְיָהּ דְכָתִיב וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וְגוֹמֵר. וּמִכָּל הַנִּי אֲסִתְמָרוּ יִשְׂרָאֵל. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (י' א') עָאלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְקוּ הֵדָּא הוּא דְכָתִיב וְאַלְהָה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹמֵר :

תרגום הזהר רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְחָמֵר, וַיִּשְׁפָּחוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְגו' וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה'. וְשׂוֹאֵל, מֵהוּ וַיִּשְׁפָּחוּ וַיַּעֲזְבוּ. וּמַשִּׁיב, שְׁדָחוּ מַעֲלָמָם אֹת צְרִית קִדְשׁ, שְׁהִיוּ מְלִים וְלֹא פּוֹרְעִים, עַד שְׁצָחָה דְבוּרָה, וְהִתְנַדְּבָה צָזָה, לְכָל יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שְׁפָתוֹב, בְּפִרְעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב וְגו'. מִי שְׁהוּרָג אֶת צְנִיּוֹ, דְהִינוּ לְאוֹתוֹ עֶבֶר שְׁאֲתָפוּ נִתְעַצְרָה צוּ, וְגוֹרִם לְהַרְגֵּ אֹתוֹ צְמִיעִיָּה שְׁפוֹתֵר צְנִיּוֹ שֶׁל הַקְּדוּשָׁ צְרוּדָּהּ הוּא וְאוּמְנוּתוֹ. יֵשׁ מִי שְׁהוּרָג אָדָם, וְזֶה הוּרָג צְנִיּוֹ. שְׁלֵשׁ רַעוּת עֵשָׂה שְׁהַעוֹלָם כְּלוּ אִינוּ יוֹכֵל לְסַבֵּל, וְעַל כֵּן הַעוֹלָם מִתְמוּטָט מְעַט מְעַט, וְלֹא יָדוּעַ לָמָּה, וְהַקְּדוּשָׁ צְרוּדָּהּ הוּא מְסַתְּלָה מִן הַעוֹלָם, וְחָרַב וְרָעַב וּמָוֶת צָחִים עַל הַעוֹלָם. וְאַלְהוּ הַס, הוּרָג צְנִיּוֹ, סוֹתֵר צְנִיּוֹן הַמְּלָדָּה, וְדוּחָה אֶת הַשְׂכִּינָה, שְׁהוֹלְכַת וּמִשׁוֹטְטַת צְעוֹלָם וְאִינָה מוֹרְאָת מְנוּחָה. וְעַל אֵלּוּ, רוּחַ הַקִּדְשׁ צוֹכָה. וְהַעוֹלָם נְדוּן צְכָל אֵלּוּ הַדִּינִים. אֹוִי לְאוֹתוֹ הָאָדָם, אֹוִי לוֹ, מוּטָב לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה נִבְרָא צְעוֹלָם. אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל, שְׁאֲחָף עַל פִּי שְׁהִיוּ בְּגִלוּת מְכָרִים, נִשְׁמָרוּ מִכָּל שְׁלֵשׁ אֵלּוּ, מְנַדָּה וּמִבַּת אֵל נֶכַר, וּמִפְּהִירוֹג אֶת הַצְּנִיּוֹ. וְהַשְׁתַּדְלוּ לְעוֹרֵר הַפְּרִיָּהּ וְרַבְיָהּ, וְאָף עַל פִּי שְׁנַגְזָרָה גְזָרָה, כָּל הַבָּן הַיְלוּד הַיְאוּרָה תִשְׁלִיכוּהוּ, לֹא נִמְלָא צִינִיָּהֶם אִישׁ שְׁיִהְרָג עֶבֶר צְמִיעֵי אֲשָׁה, וּמִכָּל שְׁכֵן לְאַחַר שְׁנוּלָה, וּבְזִכּוּתָא זֶה יָלְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת. נִשְׁמָרוּ צְמִיָּרִים מְנַדָּה. כִּי רַבִּי חֵיִיא לָמַד, מֵהוּ שְׁפָתוֹב, וַיַּעַשׂ וְגו' בְּמִרְאֹת הַצּוּבָאוֹת, מִפְּנֵי מֶה זָכוּ הַנְּפָשִׁים לְכָהּ, הוּא מִשּׁוֹם שְׁשִׁמְרוּ אֶת עֲלָמָן בְּגִלוּת מְכָרִים, שְׁלֵאֲחַר שְׁנִטְהָרוּ מְנַדָּתוֹן הָיוּ צָחוֹת וּמִתְקַשְׁטוֹת וּמִסְתַּכְלוֹת בְּמִרְאָה

בְּצַעֲלֵיהֶן וּמַעֲרֻרוֹת אֹתָם בְּפִרְיָהּ וּרְבִיָּהּ. נִשְׁמְרוּ בְּמַלְרִים מִצֵּת אֵל נֶכֶד שְׁפָתוֹב,
וַיֵּלְכוּ כָּל לְבָאוֹת ה'. וְכַתּוֹב, שְׂבִטֵי יָהּ יַעֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְדַחֵי, וְכַתּוֹב, אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. שְׂבִטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דִּבְרַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִם תֹּאמְרוּ, הֲרֵי פְתוּב, וְהוּא בְּן
אִישׁ מְלָרִי. וּמִשִּׁיב, הִנֵּה וְדַחֵי אֶחָד הָיָה וּפְרָסְמוֹ הַפְתּוֹב, שְׁפָתוֹב, וְהוּא בְּן אִישׁ מְלָרִי
וְגו'. נִשְׁמְרוּ בְּמַלְרִים לְהִיָּם פְּרִיָּהּ וּרְבִיָּהּ, שְׁפָתוֹב וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיֵּשְׁרְכוּ וְגו'. הֲרֵי
שְׁמֹפֶל אֵלֹהִי, מְנַדָּה, מִצֵּת אֵל נֶכֶד, וּמִפְּהֶרֶג הַבְּנִים, נִשְׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַלְרִים, וְעַל כֵּן
בָּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַלְרִים וַיֵּלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִירוֹת, ז"ש וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הַבָּאִים וְגו'. כִּי בָאוּ מִשְׁמַע, שְׁלַח לְהַשְׁתַּפֵּעַ, אֶלְכָּא שְׁיֵלְכוּ מִשָּׁם, וְהִינוּ בְּזִכּוֹת שְׁמִירַת
שְׁלַח דְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ההלכות תשובה פ"ג

א. הַבְּיֹנוּגִים אִם הָיָה בְּכָלֵל מִחֻצָּה עֲוֹנוֹת שְׁלָהוּ שְׁלֵא הִנִּיחַ תְּפִלִּין מֵעוֹלָם דְּנִין אוֹתוֹ
כְּפִי חֲטָאוֹ וַיֵּשׁ לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא וְכֵן כָּל הַרְשָׁעִים שְׁעוֹנוֹתֵיהֶן מְרַבִּים דְּנִין אוֹתוֹ
כְּפִי חֲטָאֵיהֶם וַיֵּשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא שְׁכָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא אִף
עַל פִּי שְׁחָטָאוּ שְׁנָאָמַר וְעַמּוּד כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ אֶרֶץ זֹ מִשָּׁל כְּלוֹמַר
אֶרֶץ הַחַיִּים וְהוּא הָעוֹלָם הַבָּא. וְכֵן חֲסִידֵי אוֹמוֹת הָעוֹלָם יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא:

ב. וְאֵלוֹ הֵם שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא אֶלָּא נִכְרְתִין וְאוֹבְדִים וְנִדְוִנִין עַל גּוֹדֵל
רְשָׁעִים וְחֲטָאֵתָם לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. הָאֶפִּיקוֹרוֹסִין וְהַכּוֹפְרִים בְּתוֹרָה
וְהַכּוֹפְרִים בְּתַחֲמִית הַמִּתִּים וּבְבִיאַת הַגּוֹאֵל וְהַמּוֹמְרִין וּמַחֲטִיאֵי הַרְבִּים וְהַפּוֹרְשִׁין
מִדְרָכֵי צְבוּר וְהַעוֹשֵׂה עֲבִירוֹת בְּיַד רָמָה בְּפִרְהֶסְיָא כִּיהוֹיָקִים וְהַמּוֹסְרִים וּמִטִּילֵי
אִימָה עַל הַצְּבוּר שְׁלֵא לָשֵׁם שְׁמִים וְשׁוֹפְכֵי דְמַיִם וּבְעֵלֵי לְשׁוֹן הָרַע וְהַמּוֹשְׁדֵי עֲרֻלְתוֹ:

מוסר

מספר דברים שבקדושה סי' ה' ו'

א. יִזְהַר מֵאֵד לְטַהַר רְעִיוֹנָיו שְׁלֵא יִהְרַהַר בֵּיוֹם וְיָבֵא לִידֵי קָרִי בְּלִלְהָ. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי כְּשֶׁרוּאָה הָאָדָם הִרְהוּרִים רְעִים בָּאִים עַל לְבוֹ יִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה וְיַעֲבֹרוּ מִמֶּנּוּ: **ב.**

לא תטע לך אֲשֶׁרָה שְׁלֵא יוֹלִיד בֶּן מִמֶּזֶר אוֹ רָשָׁע כִּי אֶפְלוּ מֵאֲשֶׁתּוֹ יִהְיֶה זֶה עַל יְדֵי הַהֲרָהוּר בְּשַׁעַת הַזְּוֹג. וְהוּן הוּן פְּרִי־צִי הַדּוֹר. וְגַם יִזְהַר מִהַמְחֻלָּקוֹת שְׂיִבֵּא לְפָגוּם בְּיִסוּד שֶׁהוּא שְׁלוֹם: **ג.** כִּי יִהְיֶה רִיב וּגּוֹי אֵין שְׁלוֹם יוֹצֵא מִתּוֹךְ מְרִיבָה וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְיִהְיֶה רִיב בֵּין רוּעֵי מִקְנֵה אֲבָרִים וּגּוֹי מִי גֵרִים לְלוֹט לְפָרוֹשׁ מִן הַצְּדִיק הֲגִי אוֹמֵר זֶה מְרִיבָה: **ד.** בֵּא וְרֵאֵה כִּמָּה גוֹרִם הַמְחֻלָּקוֹת שֶׁכָּל הָעוֹזֵר בְּמַחְלֻקוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאֲבָד זָכְרוּ שֶׁבְּמַחְלֻקוֹת קִרַח תִּינּוּקוֹת בְּנֵי יוֹמָן נִבְלָעוּ: **ה.** מַחְלֻקוֹת רָאשֵׁי תִיבּוֹת מִכָּה חֲרוֹן לְקוֹי קָלָה תוֹעֵבָה: **ו.** אֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אַתֶּם גְּרַמְתֶּם לְהַחְרִיב בֵּיתִי וּלְהַגְלוֹת בְּנֵי שְׁאֵלוֹ לְשְׁלוֹם וְאֲנִי מוֹחֵל לָכֶם שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִילִים קכ"ג) שְׁאֵלוֹ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם: **ז.** לֹא נִחְרַב הַבַּיִת אֶלָּא בְּשִׁבִיל שְׁנֵאת חֲנָם וְכָשִׁיחֵיו יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹם זֶה עִם זֶה הוּא תִקּוּן הַיִּסוּד מִדַּת הַשְׁלוֹם וְיִבֵּא הַגּוֹאֵל בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ

שמות יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילויי הה ראשונה דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(יא) וַיִּשְׂימוּ עָלָיו שְׂרֵי מַסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם וַיִּבְּן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה אֶת-פְּתָם וְאֶת-רַעְמָסֶס: וּמִנִּיאוֹ עָלִיהוֹן שְׁלֹטוֹנִין מִבְּאִישֵׁין בְּדִיל לְעֲנוּאָהוֹן בְּפִלְחָנְהוֹן וּבְנוֹ קִרְוֵי בֵית אוֹצָרָא לְפָרְעָה יֵת פִּיתוּם וְיֵת רַעְמָסֶס:

רש"י עליו. על העם: מסים. לשון מס, שרים שגובין מהם המס. ומהו המס, שיבנו ערי מסכנות לפרעה: למען ענתו בסבלתם. של מצרים: ערי מסכנות. כתרנומו. וכן כך כל אל הסכן הזה, גזבר הממנה על האולרות: את פתם ואת רעמסס. שלא היו ראויות מתחלה לכך ועשאום חזקות וזכורות לאורכ:

(יב) וְכַאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרָץ וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וְכַמָּא דַּמְעֵנוּ לְהוֹן כּוֹ סָגוּ וְכוּ תִקְפִּין וְעַקְתָּ לְמַצְרָאֵי מוֹ קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

רש"י וכאשר יענו אותו. בכל מה שהם נותנין לב לענות, כן לב הקדוש ברוך הוא להרבות ולהפריץ: כן ירבה. כן רבה וכן פרץ. ומדרשו רוח הקדש אומרת כן אתם

אומרים פן ירבה, ואני אומר כן ירבה: ויקחו. קחו בחייהם. ורבותינו דרשו כקולים
היו צענייהם:

(יג) וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֹה: וְאַפְלְחוּ מִצְרַיִם יָת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּקִשְׁיוֹ:

רס"י צפרד. בעבודה קשה המפרכת את הגוף ומסבחתו:

(יד) וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה בְּחַמֹּר וּבִלְבָנִים וּבְכָל-
עַבְדָּה בַשָּׂדֶה אֶת כָּל-עַבְדֹתֶם אֲשֶׁר-עַבְדוּ בָהֶם בְּפָרֹה:
וְאַמְרָרוּ יָת חַיֵּיהוֹן בְּפִלְחָנָא קִשְׁיָא בְּטִינָא וּבִלְבָנִין וּבְכָל פִּלְחָנָא בְּחִקְלָא יָת כָּל פִּלְחָנְהוֹן
דְּאַפְלְחוּ בְּהוֹן בְּקִשְׁיוֹ: (טו) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִלְדַת הָעִבְרִית
אֲשֶׁר נָשָׂם הָאֲחֵת שִׁפְרָה וְנָשָׂם הַשְּׂנִית פּוּעָה: וְאַמַר מֶלֶךְ
דְּמִצְרַיִם לְחִתָּא יְהוּדִיתָא דְשׁוּמִס חֲדָא שִׁפְרָה וְשׁוּמִס תְּנִיתָא פּוּעָה:

רס"י למילדת. הוא לשון מולידות, אלא שיש לשון קל ויש לשון כבד, כמו שזכר
ומסבד, לזכר ומדבר, כך מוליד ומילד: שפרה. זו יוכבד על שם שמספרת את
הולד: פועה. זו מרים שפועה ומדברת והוגה לולד כדרך הנשים המפוסות תינוק
הזוכה. פועה לשון לעקה, כמו כוולדה אפעה:

נביאים - ישעיה - פרק כח

(א) בְּרַגְלִים תִּרְמָסְנָה עֵטְרֹת גְּאוֹת שְׂכוּרֵי אֶפְרַיִם: בְּרַגְלֵינוּ יִתְדָשׁ
כְּתָרָא דְגִיּוֹתְנָא טַפְשָׂא רַבָּא דְיִשְׂרָאֵל: (ב) וְהִיתָה צִיצֵת נֹבֵל צְבִי
תִּפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ גִּיָּא שְׂמָנִים כְּבִכּוּרָה בְּטָרָם קִיץ
אֲשֶׁר יִרְאֶה הָרְאָה אוֹתָהּ בְּעוֹדָה בְּכַפּוֹ יִבְלַעְנָה: (ג) וַיְהִי דִּיחִיב
מִצְנָפְטָא לְרִשְׁיָעָא דְבֵית מִקְדָּשָׁא תּוֹשְׁבֵיחֲתִיָּה דִּי עַל רִישׁ חִילָא שְׂמִינָא כְּבִכּוּרָא עַד לָא
דָּאִם יַחֲזִי דְחֲזִי יְתָה פְּאֵלוּ הִיא בְּנִדְיָה יִבְלַעְנָה:

רס"י כזכורה בטרם קיץ. כזכור' של תאנת איץ נובל: בטרם קיץ. עת זיכור

שֶׁכֶּן הַתַּאֲנִים אֲשֶׁר מֵתוּךְ שֶׁהֵיךְ זְכוּרָה הוֹפֵז עֲלֶיהָ וְזוֹלְעָה זְעוּדָה זַכּוּ כַּד וַיִּשְׁקוּד
עַל הָרַעָה וַיִּזְיָאָה עֲלֵינוּ (דַּנִּיאל ט') :

(ה) בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי־הַ יְהוָה צְבָאוֹת לַעֲטֹרַת צְבִי וְלַצְפִּירַת
תְּפָאֲרָה לְשָׂאֵר עַמּוֹ: בְּעֵדְנָא הַהִיא יְהֵא מְשִׁיחָא דִּי צְבָאוֹת לְכַלִּילָא דְחֻדְוָה
וְלִקְתָּר דְּתוֹשְׁבֵיחָא לְשָׂאֲרָא דְעַמִּיה :

רס"י זיוס ההוא . כהתם הפושעים : יהיה ה' זכרות לעטרת זבי . לכדיקים
הנשארים זה :

(ו) וְלִרְוַח מְשַׁפֵּט לִיּוֹשֵׁב עַל-הַמְּשָׁפֵט וְלַגְבוּרָה מְשִׁיבֵי
מְלַחְמָה שְׁעָרָה: (ס) לְמִימְרָ קְשׁוּט דְּדִין לְדִיתְבִּין בְּבֵית דִּינָא לְמַדּוֹן דִּין דְּקְשׁוּט
וְלִמְתָּו נִצְחָנָא לְדַנְפָּקִין בְּקַרְבָּא לְאַתְבּוּתְהוֹן בְּשָׁלֵם לְבַתִּיחוֹן :

רס"י ולרוח משפט . יהיה הקב"ה להורות משפט : ליושב על המשפט ולגבורה
. יהיה לאותן שהם משיבי מלחמ' מלחמתה של תורה :

(ז) וְגַם-אֱלֹהִים בֵּינָן שְׁגוֹ וּבִשְׂכָר תַּעֲוֹ כִּהְיִן וְנִבְיָא שְׁגוֹ בַּשְּׂכָר
נִבְלָעוּ מִן-הַיַּיִן תַּעֲוֹ מִן-הַשְּׂכָר שְׁגוֹ בְּרֹאֵה פָקוּ פְּלִילִיָּה: וְאַף
אֱלִין בְּחֻמְרָא רוּו וּבְעַתִּיקָא אֲסַתְלַעְמוּ כְּהִנָּא וּסְפָר רוּו מִן עַתִּיק אֲסַתְלַעְמוּ מִן חֻמְרָ טְעוּ
מִן עַתִּיק אֲתַפְּנִיאוּ בְּתַר מִיכָל בְּסִים טְעוּ דִּינְהָא :

רס"י וגם אלה . יושבי משפט ומשיבי מלחמה שדור הזה כלומר טובים וחשובים
שבהן זיין שגו כי עתה אין טוב בהם : שגו זרוחה . הלעיגו בדברי הנביאים וי"ת
זמאכל מעדנים שראוהו עונג להם : פקו פליליה . הכשילו המשפט : פקו . לשון
פיק זרכים (נחום ז') פוקה (שמואל א' כ"ה) :

כתובים - משלי - פרק יב

(ח) אֲנֶשֶׁת-חַיִּל עֲטֹרַת בַּעֲלָהּ וּכְרָקָב בְּעַצְמוֹתָיו מִבִּישָׁה: אֲתַתָּא
כְּשִׁרְתָּא כְּלִילָא לְבַעֲלָהּ וְאַתְתָּא בִישְׁתָּא מִלְּטִיתָא בְּקִיסָא הִיכְנָא מִיבְדָּא גְרַמוּי דְגַבְרָה :

רש"י וברקב . תולעת הנכנס תוך העלמות וטוחן אותם כן אשה מזישה ורעה שמעשיה בוסים :

(ה) **מחשבות צדיקים משפט תחבולות רשעים מרמה:**
מחשבתהון דצדיקי דינא מדברנותא דרשיעי רמיותא : (ו) **דברי רשעים ארב-**
דם ופי ישרים יצילם: מלי דרשיעי קמנין לדמא ופומהון דתריצי מפצי להון :

רש"י דברי רשעים ארב דם . יועלים לרעה בידם או ע"י עדות סקר : ופי ישרים . כשזומעים את עלתם יצילום לנרדפים שמגלים את עלתם או אם עדים הם מזימין אותם :

(ו) **הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמד:** נתחפכו רשיעי ולא נשתכחו וביתיהון דצדיקי יקום :

רש"י הפוך רשעים . כמו להפוך כמהפכת רגע נהפכים : ואינם . כלים כגון קדום : ובית לדיקים יעמוד . יתקיים :

(ח) **לפי-שכלו יהלל-איש ונעוה-לב יהיה לבוז:** גברא משתבח בפומא דסוכלתנותיה וחסיר רענא יהוי לשטותא :

רש"י לפי שכלו יהולל איש . אם חכם מעט או הרבה הכל לפי שכלו יטול שכו : ונעוה לב . שהניע לבו לגמרי מן התורה הוא יהיה לבוז : נעוה . כמו נעותי משמוע (ישעיה כד) וכן בן נעות המרדות (שמואל א כ) וי"ל נעוה מי שלבו נעוה מגזרת נע ונד כאשר יאמר יעוה מגזרת זע :

משנה יבמות פרק יג

א. בית שמאי אומרים, אין ממאנין אלא ארוסות. ובית הלל אומרים, ארוסות ונשואות. בית שמאי אומרים, בפעל ולא ביבם. ובית הלל

אומרים, בפעל וביבם. בית שמאי אומרים, בפניו. ובית הלל אומרים, בפניו ושלם בפניו. בית שמאי אומרים, בבית דין. ובית הלל אומרים, בבית דין ושלם בבית דין. אמרו להן בית הלל לבית שמאי, ממאנת והיא קטנה, אפלו ארבעה וחמשה פעמים. אמרו להן בית שמאי, אין בנות ישראל הפקר, אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל, ותמאן, ותנשא:

דרטורה (ח) בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות. יתומה שהיא אמה ואחיה, אינה ממאנת אלא מן הארוסין: צעל. אבל אם מת ולא מיאנה צו ונפלה לפני יבם, אינה יואכה במיאון, אלא תמתין עד שתגדיל ותחלוץ: אין בנות ישראל הפקר. ואפילו מן הארוסין לא תמאן ותיארכם לאחר ותחזור ותמאן. אלא ממאנת בזה ותמתין מליארכם לאחר עד שתגדיל: תמאן ותנשא. לאו למהדר ולמאן זמנא אחריתי, אלא הכי קאמר, ממאנת וממתנת מליארכם לאחר עד שתגדיל, או אם רוצה להנשא ממאנת צעלה ותנשא מיד, דתו לא ממאנת כבית שמאי דנשואה היא:

ב. איזו היא קטנה שצריכה למאן כל שהשארה אמה ואחיה לדעתה השארה שלא לדעתה, אינה צריכה למאן. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר, כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קדושיה, אינה צריכה למאן רבי אליעזר אומר, אין מעשה קטנה כלום אלא כמפתה. בת ישראל לכהן, לא תאכל בתרומה. בת כהן לישראל, תאכל בתרומה:

דרטורה (ט) אין מעשה קטנה אלא כמפותה. דכמי שלא נישאת דמי. ואין הלכה כר"א, והלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס. ופחותה מצת שש בחזקה שאינה יודעת לשמור קידושיה ואינה צריכה למאן. ויותר מצת עשר, בחזקה שידעת לשמור קידושיה ורע"פ שהיא סכלה ביותר. ומצת שש ועד צת עשר צריכה צדיקה אם יודעת לשמור קידושיה אם לאו. וממאנת הבת והולכת עד שתהא בת י"ב שנה ויום אחד ותביא סימנים. לאחר מכאן אינה ממאנת אפילו לא צא עליה. ואם צא עליה לאחר י"ב שנה ויום אחד אף על פי שלא הביאה סימנים חיישין שמה נשרו הסימנים וקנאה:

ג. רבי אליעזר בן יעקב אומר, כל עקבה שהיא מן האישי, כאלו היא אשתו. וכל עקבה שאינה מן האישי, כאלו אינה אשתו:

דרטורה (י) כל עכבה שהיא מן האישי. נתן לה גט, זו היא עכבה שהיא מן האישי, דכיון דלא מיאנה צו זו היא עכבה שאינה מן האישי, שלא נתעכבה אצלו משום אישות. ומתניתין מפרש לה ואזיל:

ד. הממאנת באישי, הוא מתר בקרובותיה, והיא מתרת בקרוביו, ולא פסלה מן הפהנה. נתן לה גט, הוא אסור בקרובותיה, והיא אסורה בקרוביו, ופסלה מן הפהנה. נתן לה גט והחזירה, מאנה בו ונשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה, מתרת לחזור לו. מאנה בו והחזירה, נתן לה גט ונשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה, אסורה לחזור לו. זה הכלל, גט

אחר מאון, אסורה לחזור לו. מאון אחר גט, מתרת לחזור לו:

דרטורה (ז) מותרת לחזור לו. אע"ג דאם לא החזירה ונישאת לאחר מתוך הגרושין ונתארמלה, אסורה לראשון, אפילו הכי כי החזירה ומיאנה בו אתי מאון וגלי עלה דקטנה היא ובטליה לגטא, ולא הוי בחזרה שניה כמחזיר גרושתו משנישאת לאחר: זה הכלל. כלומר אפילו פעמים הרבה גרסה והחזירה ומיאנה בו, אם נישאת לאחר מתוך גט אסורה לחזור לו, ומתוך מיאון מותרת לחזור לו:

ה. הממאנת באיש ונשאת לאחר וגרשה, לאחר ומאנה בו, לאחר וגרשה (לאחר ומאנה בו), כל שניצאת הימנו בגט, אסורה לחזור לו. במאון, מתרת לחזור לו:

דרטורה (ח) לאחר ומיאנה בו. כלומר חזרה ונישאת לשלישי ומיאנה בו: כל שיצתה ממנו בגט אסורה לחזור לו. אע"פ שיצתה משל אחריו במיאון לא בטליה לגיטא ידיה:

ו. המגרש את האשה, והחזירה, מתרת ליבם. וכן המגרש את היתומה, והחזירה, מתרת ליבם. ורבי אליעזר אוסר. קטנה שהשאה אביה ונתגרשה, ביתומה בחיי האב. החזירה, דברי הפל אסורה ליבם:

דרטורה (ו) מותרת ליבם. ולא אמרינן ניסואין הראשונים מפילין היבמה לפני היבם ומשעה שגירסה אחיו קיימא עליה באיסור אשת אח דהויא לה גרושת אחיו: רבי אליעזר אוסר. דגזר כל הני אטו יתומה בחיי האב דאמרינן לקמן צמתניתין דלאחר חזרתה הרי היא כגרושה אפילו לרבנן. ואין הלכה כרבי אליעזר: כיתומה בחיי האב. אף על פי שהאב חי הרי היא כיתומה לענין קדושין, דשוב אין לאב כח לקבל קדושה. ואם החזירה בקטנותה, אסורה ליבם אם מת בקטנותה, דקדושי חזרה אינן כלום הואיל ופקע רשות אב מינה והיא אין לה יד, והיא כגרושה ועומדת:

ז. שני אחין נשואין לשתי אחיות יתומות קטנות, ומת בעלה של אחת מהן, תצא משום אחות אשה. וכן שתי חרשות גדולה וקטנה, מת בעלה של קטנה, תצא הקטנה משום אחות אשה. מת בעלה של גדולה, רבי אליעזר אומר, מלמדן את הקטנה שתמאן בו. רבן גמליאל אומר, אם מאנה, מאנה. ואם לאו, תמתין עד שתגדיל, ותצא הלזו משום אחות אשה. רבי יהושע אומר, אי לו על אשתו, ואי לו על אשת אחיו. מוציא את אשתו בגט, ואשת אחיו בקליצה:

דרטורה (ז) תלא משום אחות אשה. ופטורה מן החליצה ומן היבום: מת בעלה של גדולה. ונפלה לפני בעל הקטנה, זיקתה של גדולה שהיא מן החורה, אוסרת קטנה עליו משום דנישואיה לרבנן, והויא לה אחות זקוקתו. ומה יעשו: רבי אליעזר אומר מלמדים הקטנה שתמאן בו. ותעקור נשואיה, ויהא מיבם את הגדולה. והלכתא כותיה: רבן גמליאל אומר. אין זיקת גדולה אוסרת את הקטנה, דסבר רבן גמליאל דלא אלימא זיקה לאסור

את אשתו עליו, הלכך אם מיאנה מוטב ותתיבם הגדולה, ואם לאו, תמתין הקטנה אלכו עד שתגדיל ויהיו ניסואיה דאורייתא ואחר כך תלך הגדולה משום אחות אשה. אבל לחלוץ לגדולה לא, דפסל את הראשונה עליו משום אחות חלוכה: אי לו. אוי לו. שמוציא את אשתו בגט, ואין מלמדן אותה למאן, דאמרינן סיתרחק אדם מן המיאונים:

ח. מי שְהִיָּה נָשׁוּי לְשִׁתֵּי יְתוּמוֹת קִטְנוֹת, וְמֵת, בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטְרֵת צָרְתָּהּ. וְכֵן שִׁתֵּי חֲרָשׁוֹת. קִטְנָה וְחֲרָשָׁת, אֵין בִּיאַת אַחַת מֵהֶן פּוֹטְרֵת צָרְתָּהּ. פְּקַחַת וְחֲרָשָׁת, בִּיאַת הַפְּקַחַת פּוֹטְרֵת אֶת הַחֲרָשָׁת, וְאֵין בִּיאַת הַחֲרָשָׁת פּוֹטְרֵת אֶת הַפְּקַחַת. גְּדוּלָּה וְקִטְנָה, בִּיאַת הַגְּדוּלָּה פּוֹטְרֵת אֶת הַקִּטְנָה, וְאֵין בִּיאַת הַקִּטְנָה פּוֹטְרֵת אֶת הַגְּדוּלָּה:

זכרונות (ח) לְשִׁתֵּי יְתוּמוֹת. נכריות: או חלילתה. לאחר שתגדיל: וכן שתי חרשות. כלומר כשם ששתי קטנות ביאת אחת מהן פוטרת לרתה, כך בשתי חרשות. אבל חלילה ליכא למימר בחרשת ללאו בת חלילה היא: אחת קטנה ואחת חרשת. אע"ג דשתיהן אין ניסואיהן ניסואין גמורין, מכל מקום לא ידעין בהי מינייהו ניהא ליה והיא חשיבא אשתו טפי: ביאת הגדולה פוטרת את הקטנה. דביאת מי שנסואיה נסואין גמורין פוטרת אותה שאין נסואיה גמורין. אבל איפכא לא:

ט. מי שְהִיָּה נָשׁוּי לְשִׁתֵּי יְתוּמוֹת קִטְנוֹת, וְמֵת, בָּא יָבָם עַל הָרֵאשׁוֹנָה, וְחָזַר וּבָא עַל הַשְּׂנֵיָה, אוֹ שֶׁבָּא אַחִיו עַל הַשְּׂנֵיָה, לֹא פָּסַל אֶת הָרֵאשׁוֹנָה. וְכֵן שִׁתֵּי חֲרָשׁוֹת. קִטְנָה וְחֲרָשָׁת, בָּא יָבָם עַל הַקִּטְנָה, וְחָזַר וּבָא עַל הַחֲרָשָׁת, אוֹ שֶׁבָּא אַחִיו עַל הַחֲרָשָׁת, לֹא פָּסַל אֶת הַקִּטְנָה. בָּא יָבָם עַל הַחֲרָשָׁת, וְחָזַר וּבָא עַל הַקִּטְנָה, אוֹ שֶׁבָּא אַחִיו עַל הַקִּטְנָה, פָּסַל אֶת הַחֲרָשָׁת:

זכרונות (ט) לֹא פָּסַל אֶת הָרֵאשׁוֹנָה. שהרי ביאתן שוה. ואי ראשונה קנויה היא הרי היא אשתו וביאת האחרונה בעילת זנות. ואי לאו קנויה היא הרי שתיהן נכריות אלכו שלא היו קנויות לאחיו, ומקיים את הראשונה שלא נפסלה עליו, אבל אחרונה לא, דילמא קנויות הוו ומשבא על הראשונה קיימא היאך עליה באסור שני בתים: פסל את החרשת. דשמא קטנה קנויה כולה וקנין החרשת משוייה, והוה ליה שני בתים, דהכי מסקינן בגמרא דקטנה ספק אם היא קנויה לגמרי הואיל וראויה לביאה לאחר זמן, ספק אם אינה קנויה כלל. וחרשת קנויה ומשווייה, כלומר קנויה במקלת ואינה קנויה קנין גמור. ואפילו הכי אם בא על החרשת אחר שבא על הקטנה לא פסל את הקטנה, ממה נפשך, אי קטנה קנויה לגמרי הרי קנאה וביאת החרשת שאחר כן לאו כלום היא, ואי אינה קנויה כלל, אף לאחיו לא היתה קנויה ונכרית היא. אבל אם בא תחלה על החרשת ואחר כך על הקטנה, פסל את החרשת דשמא קנין הקטנה קנין גמור הוא, ופסל קנין החרשת שהוא קנין משוייה. ואית ספרים דגרסי, אם בא על הקטנה וחזר ובא על החרשת פסל את הקטנה, דגזרינן אטו כשבא על החרשת וחזר ובא על הקטנה:

י. פְּקַחַת וְחֲרָשָׁת, בָּא יָבָם עַל הַפְּקַחַת, וְחָזַר וּבָא עַל הַחֲרָשָׁת, אוֹ שֶׁבָּא

אָחיו על הַחֲרָשֶׁת, לֹא פָסַל אֶת הַפְּקַחַת. בָּא יָבֵם עַל הַחֲרָשֶׁת וְחָזַר וּבָא עַל הַפְּקַחַת אוֹ שָׂבָא אָחיו עַל הַפְּקַחַת, פָּסַל אֶת הַחֲרָשֶׁת: **יא.** גְּדוּלָה וּקְטָנָה, בָּא יָבֵם עַל הַגְּדוּלָה, וְחָזַר וּבָא עַל הַקְּטָנָה, אוֹ שָׂבָא אָחיו עַל הַקְּטָנָה, לֹא פָסַל אֶת הַגְּדוּלָה. בָּא יָבֵם עַל הַקְּטָנָה, וְחָזַר וּבָא עַל הַגְּדוּלָה, אוֹ שָׂבָא אָחיו עַל הַגְּדוּלָה, פָּסַל אֶת הַקְּטָנָה. רַבִּי אֱלֶעָזָר אוֹמֵר, מִלְּמַדִּין הַקְּטָנָה שְׂתַמְּאוּן בּוּ:

דרטורה (יא) ר' אליעזר אומר בכולן מלמדיו. והלכה כר' אליעזר:

יב. יָבֵם קָטָן שָׂבָא עַל יָבָמָה קְטָנָה, יִגְדְּלוּ זֶה עִם זֶה. בָּא עַל יָבָמָה גְּדוּלָה, תִּגְדְּלוּנוּ. הַיָּבָמָה שְׂאֵמְרָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, לֹא נִבְעֲלָתִי, כּוֹפִין אוֹתוֹ שְׂיַחְלוֹץ לָהּ. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, מִבְּקָשִׁים הַיָּמָנוּ שְׂיַחְלוֹץ לָהּ. וּבְזָמַן שֶׁהוּא מוֹדָה, אֶפְלוּ לְאַחַר שָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשׁ, כּוֹפִין אוֹתוֹ שְׂיַחְלוֹץ לָהּ:

דרטורה (יב) יגדלו זה עם זה. ואינו יכול לגרשה עד שיגדיל דגט קטן אינו גט: היבמה שאמרה בתוך שלשים יום. שכנסה היבם, לא נבעלתי ליבם, והוא אומר בעלתיך ודייך בגט, כופין אותו לחלוץ. והיא נאמנת, דעד תלתין יומין מוקי אינש נפשיה ולא בעיל: לאחר שלשים יום. הוא נאמן, ללא מוקי אינש נפשיה מלבעול יותר משלשים יום. ומיהו אינו לא משתריא, דשויתיה אנפשה חתיכה דאיסורא ובעיא חליצה, ומבקשים ממנו שיחלוץ, אבל לא כופין, דהא הוא אומר שבעל. והא דכופין אותו לחלוץ תוך ל' יום ומבקשין אותו לחלוץ לאחר ל' יום ואין כופין ומבקשים לייבם, מוקי בגמרא כגון שגט יואל מתחת ידה, שכיון שנתן גט לזיקתו נפסלה עליו, ומיהו בעיא חליצה למשרייה לעלמא. ואי אמרה היא נבעלתי והוא אומר לא בעלתי, אין חוששים לדבריו ולא בעיא חליצה:

יג. הַנּוֹדֶרֶת הַנָּאָה מִיָּבָמָה, בְּחַיֵּי בַּעֲלָהּ, כּוֹפִין אוֹתוֹ שְׂיַחְלוֹץ לָהּ. לְאַחַר מִיתַת בַּעֲלָהּ, מִבְּקָשִׁין הַיָּמָנוּ שְׂיַחְלוֹץ לָהּ. וְאִם נִתְּכַוְּנָה לְקָדָּשׁ, אֶפְלוּ בְּחַיֵּי בַּעֲלָהּ, מִבְּקָשִׁין הַיָּמָנוּ שְׂיַחְלוֹץ לָהּ:

דרטורה (יג) הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלוץ לה. ללא חסוקא דעתה שימות בעלה ותפול לפניו ליבום, ונוטלת כתובתה: אבל לאחר מיתת בעלה. הויא מורדת, וקיימא לן כותבין אגרת מרד על שומרת יבם: ומבקשים ממנו לחלוץ. ויתן כתובתה אם יראה, ואם לא ראה לחלוץ והיא מורדת בו וזאה להפסיד כתובתה, כופין אותו לחלוץ:

גמרא יבמות דף ק"ה ע"ב

רבי חייא ורבי שמעון בר רבי הווי יתבי פתח חד מנייהו ואמר המתפלל צריך שיתן עיניו למטה שנתאמר (מ"א ט) והיו עיני ולבי שם כל הימים. וחד אמר עיניו למעלה שנתאמר (איכה ג) נשא לבבנו אל פנים. אדחקי אתא רבי ישמעאל בר רבי יוסי לגבייהו אמר להו במאי עסקיתו אמרו ליה בתפלה אמר להו כך אמר אבא המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה כדי שיתקיימו שני מקראות הללו. אדחקי אתא רבי למתיבתא. אינהו דהווי קלילי יתיבו בדוכתייהו. רבי ישמעאל בר רבי יוסי אגב יוקריה הוה מפסע ואזיל. אמר ליה אבדן מי הוא זה שמפסיע על ראשי עם קדש. אמר ליה אני ישמעאל בר רבי יוסי שבאתי ללמוד תורה מרבי. אמר ליה וכי אתה הגון ללמוד תורה מרבי אמר ליה וכי משה היה הגון ללמוד תורה מפי הגבורה. אמר ליה וכי משה אתה. אמר ליה וכי רבך אלהים הוא. אמר רב יוסף שקליה רבי למטרפסיה דקאמר ליה רבך ולא רבי. אדחקי אתאי יבמה לקמיה דרבי אמר ליה רבי לאבדן פוק בדקה לבתר דנפיק אמר ליה רבי ישמעאל כך אמר אבא איש פתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה בין קטנה. אמר ליה תו לא צריכת כבר הורה זקן. קא מפסע אבדן ואתי אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי מי שצריך לו עם קדש יפסע על ראשי עם קדש. אמר ליה רבי לאבדן קום בדוכתיך. תאנא באותה שעה נצטרע אבדן וטבעו שני בניו ומיאנו שתי כלותיו. אמר רב נחמן בר יצחק ברין רחמנא דכספיה לאבדן בהאי עלמא. אמר רבי אמי מדבריו של ברבי נלמוד קטנה חולצת בפעוטות. רבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים והלכתא עד שתביא שתי שערות:

רש"י עיניו למטה. כלפי ארץ ישראל משום דשכינה התם קיימא דכתיב והיו עיני ולבי שם: אחא רבי למתיבתא. למידרש ובעי כל חד למיתב אדוכתיה: רבי ישמעאל בר רבי יוסי. בעל בשר היה: מפסע ואזיל. הולך לאט: אבדן. תלמיד של רבי היה: שקליה רבי למטרפסיה. לגמולו על ששמע ולא מיחה: פוק בדקה. אם הביאה שתי שערות: לא כריכת. למיבדקה: כבר הורה זקן. רבי יוסי: נצטרע אבדן. עונשו של לשון הרע נגעיס: מדבריו של ברבי. רבי יוסי. כל ברבי לשון אדם גדול: קטנה חולצת. משהיא כפעוטות כבת שית שבת שבע דתנן במסכת גיטין הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין הלכך לענין חליצה הואיל ולא כתיב מיעוט כשרה משהיא צפ' הזה שיודעת מעט להבחין: לעונת נדרים. שנה אחת קודם לזמן צ' שערות כדתנן צפרק יולא דופן בת י"א שנה ויום אחד נדרים נבדקים אם יודעת לשם מי נדרה והקדישה דבריה קיימין:

זוהר שמות דף י"א ע"א

ויקח איש מבית לוי (וי"ט א' בראשית קפ"ד א') דא גבריאל כמה דאת אמר (דניאל ט"ו) והאיש

גְּבֵרִיאל אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּחִזּוֹן וְגוֹמֵר. מִבֵּית לְוִי דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאֵתִיא מִסְטָרָא דְשְׁמַאלָא. וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוִי דָּא נִשְׁמַתָּא (ד'י"א ע"ב) דְּתַנְיִן בְּשַׁעֲתָא דְּאֵתִילִיד גּוֹפָא דְּצַדִּיק בְּהָאֵי עֲלֵמָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִי לִיה לְגְבֵרִיאל וְנָטִיל הָהִיא נִשְׁמַתָּא דְּצַדִּיק דִּי בְּגִנְתָּא וְנִחְתָּא לִיה לְהָאֵי גּוֹפָא דְּצַדִּיקָא דְּאֵתִילִיד בְּהָאֵי עֲלֵמָא וְאִיהוּ אֲתַפְקֵד עָלָה וְנָטִיר לָהּ. וְאִי תִימָא הָהוּא מְלֶאכְא דְּאֲתַמְנָא עַל רוּחִיהוֹן דְּצַדִּיקֵינָא לִילָה שְׁמִיָּה וְאֵת אֲמַרְת דְּאִיהוּ גְּבֵרִיאל. הֲכִי הוּא וְדָאֵי בְּגִין דְּאֵתִי מִסְטָרָא דְשְׁמַאלָא. וְכֹל מָאן דְּאֵתִי מִסְטָרָא דְשְׁמַאלָא הֲכִי אֶקְרִי וַיִּלְךְ אִישׁ דָּא עֲמָרְס. וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוִי דָּא יוֹכְבֵד. וּבֵת קוֹל נְחֻתַת וְאֲמַרְת לִיה לְאֲזַדְוּוּגָא בְּהָ דְּהָא קָרִיב זְמָנָא דְּפוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל עַל יְדָא דְּבָרָא דְּאֵתִילִיד מְנִיָּהוּ. וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סִייעַ בֵּיה דְּתַנְיִן שְׁכִינְתָּא שְׂרִיָּא עַל עֲרִסִיָּהוּ וְרַעוּתָא דְּלַהוֹן בְּדַבְּקוּתָא חֲדָא הָוָה בְּהָ בְּשְׁכִינְתָּא וְעַל דָּא לָא אֲתַעֲדִי שְׁכִינְתָּא מִהָהוּא בְּרָא דְּאוּלִּידוּ לְקִיָּמָא דְּכְתִיב (וַיִּקְרָא כ"ו) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. בַּר נֶשׁ דְּמִקְדָּשׁ גְּרַמִּיָּה מְלַרְע קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַדָּשׁ לִיה דְּלַעֲלֵא כְּמָה דְּרַעוּתָא דְּלַהוֹן הָוָה בְּדַבְּקוּתָא דְּשְׁכִינְתָּא הֲכִי אֲתַדְּבַקָא שְׁכִינְתָּא בְּהָהוּא עוּבְדָא מִמֶּשׁ דְּעַבְדוּ. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק זְכָאִין אֵינּוּן צַדִּיקֵינָא דְּרַעוּתָא דְּלַהוֹן בְּדַבְּקוּתָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִיר וּכְמָה דְּאֵינּוּן מִתְּדַבְּקִין בֵּיה תְּדִיר הֲכִי נְמִי אִיהוּ אֲתַדְּבַק בְּהוּ וְלֹא שְׁבִיק לוֹן לְעֲלָמִין וְוִי לְרִשְׁיַעֲיָא דְּרַעוּתָא דְּלַהוֹן וּדְּבַקוּתָא דְּלַהוֹן מִתְּרַחֵקָא מְנִיָּה. וְלֹא דִי לְהוּ דְּמִתְּרַחֵקוֹן מְנִיָּה אֲלֵא דְּמִתְּדַבְּקוֹן בְּסְטָרָא אַחְרָא. תָּא חֲזִי עֲמָרְס דְּאֲתַדְּבַק בֵּיה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נֶפֶק מְנִיָּה מִשָּׁה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַעֲדִי מְנִיָּה לְעֲלָמִין וּשְׁכִינְתָּא אֲתַדְּבַקַת בְּהַדִּיָּה (בְּרַאשִׁית כ"א כ"ו) תְּדִיר זְכָאֵה חוּלְקִיָּה :

תרגום הזהרר וַיִּלְךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וכו': זהו גְּבֵרִיאל, כְּמוֹ שְׁנַחֲמַר, וְהָאִישׁ גְּבֵרִיאל וְגו'. מִבֵּית לְוִי, זוּ הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הַבָּחָה מִלְּד הַשְּׂמַאל, כִּי גְבֵרִיאל, וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוִי, זוּ הִיא הַנְּשֻׁמָּה. שְׁלֵמְדֵנוּ בְּשַׁעֲתָא שְׁנוּלָד גּוֹפּוֹ שֶׁל לְדִיקָא בְּעוֹלָם הָזֶה, קוּרָא הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא לְגְבֵרִיאל, שְׁהוּא לֹאֲחָה נְשֻׁמָּה הִיא חֶסֶד בְּגוֹן, שְׁהוּא הַמְּלַכּוּת, וּמִוִּרְיָה לְגוֹפּוֹ שֶׁל הַלְּדִיקָא שְׁנוּלָד בְּעוֹלָם הָזֶה. וְהוּא, גְּבֵרִיאל, נִפְקֵד עָלֵיהּ וְשׂוּמְרָהּ. וְאִי תִימָא הַהוּא וכו': וְאִם תֹּאמַר, הֲלֹא אֲוֹתוֹ הַמְּלַחֵף הַמְּמוּנָה עַל רֹחוֹת הַלְּדִיקִים, שְׁמוֹ לִילָה, וְאֲתָהּ אֹמֵר שְׁהוּא גְּבֵרִיאל, הִנֵּה כֵּן הוּא וְדָאֵי שְׁשֻׁמוֹ לִילָה, מִשּׁוּם שְׁבָח מִלְּד שְׂמַאל וְכֹל הַבָּח מִלְּד שְׂמַאל נִקְרָא כֵּן. וַיִּלְךְ אִישׁ: זֶה עֲמָרְס. וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוִי זוּ הִיא יוֹכְבֵד. וּבֵת קוֹל יִרְדָּה וְאֲמַרְהָ לֹא לְעֲמָרְס, שְׂאִיזְדוּגָא בְּהָ, כִּי הִזְמִן קְרוּב לְגַחֲלַת יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַצִּוּ שְׂאוּלִיד מֵהֶם. וְהַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא עֲזָרוֹ, שְׁלֵמְדֵנוּ, הַשְּׁכִינָה שְׂרָתָה עַל מִטָּתָם, וְהַפְּנִיָּה שְׁלָהֶם בְּדַבְּקוּתָם יַחַד הִיָּתָה בְּשְׁכִינָה, וְעַל כֵּן לֹא הִסְרָה הַשְּׁכִינָה מֵאוֹתוֹ הַצִּוּ שְׁהוּלִידוֹ לְקִיָּם מֵהַ שְׁכָתוּב, וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים, שְׁהֶאֱדָם הַמְּקַדָּשׁ עֲלָמוֹ מְלִמְפָה, הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא מְקַדָּשׁ אֲוֹתוֹ מְלִמְעָלָה. כְּמוֹ שְׁכִינְתָּם הִיָּתָה בְּדַבְּקוּתָם הַשְּׁכִינָה, כֵּן הִתְדַבְּקָה הַשְּׁכִינָה בְּאוֹתוֹ הַמְּעַשָּׂה מִמֶּשׁ שְׁעָשׂוֹ. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק: אֲשֶׁרִיָּהֶם הַלְּדִיקִים, שְׁרַכּוֹנִים הוּא בְּדַבְּקוּתָם הַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא תְּמִיד, וְכֵמוֹ שְׁהֶם דְּבַקִּים צוּ תְּמִיד, כֵּן הוּא דְּבוּק בְּהֶם, וְאֵינּוּ עוֹזִב אֲוֹתָם לְעוֹלָם. אֹוִי לְרִשְׁעִים, שְׁרַכּוֹנִים וּדְּבַקוּתָם מִתְּרַחֵקִים מִמֶּנּוּ, מֵהַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא, וְלֹא דִי לְהֶם שְׁמִתְּרַחֵקִים מִמֶּנּוּ, אֲלֵא עוֹד מִתְּדַבְּקִים בְּלֵד הַאֲחֵר, בֵּחַ וְרִאָה, עֲמָרְס שְׁנִתְּדַבְּקָה בְּקְדוּשׁ צְרוּף הוּא, יִכָּא מִמֶּנּוּ מִשָּׁה שְׁהַקְּדוּשׁ צְרוּף הוּא לֹא סָר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם, וְהַשְּׁכִינָה נִתְּדַבְּקָה

הלכה

פסוקה

הרמב"ם ההלכות תשובה פ"ג

א. חמשה הן מישראל הנקראין יוצאין. האומר שאין שם אלוה ואין לעולם מנהיג. והאומר שיש שם מנהיג אבל הם שנים או יותר. והאומר שיש שם רבון אחד אבל שהוא כוכב או בעל תמונה. וכן האומר שאינו לבדו הראשון וצור לכל. וכן העובד כוכב זולתו כדי להיות מליץ בינו ובין רבון העולמים כל אחד מחמשה אלו הוא יוצא: **ב.** שלשה הן מישראל הנקראין אפיקורוסין האומר שאין שם נבואה כלל ואין שם מדע שמגיע מהבורא ללב בני האדם והמכחיש נבואתו של משה רבנו והאומר שאין הבורא יודע מעשה בני האדם כל אחד משלשה אלו הן אפיקורוסין: **ג.** שלשה הן מישראל הכופרים בתורה האומר שאין התורה מעם ה' אפלו פסוק אחד אפלו תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפי עצמו הרי זה כופר בתורה. וכן הכופר בפירושה והוא תורה שבעל פה. והמכחיש מגידה כגון צדוק וביתוס והאומר שהבורא החליף מצוה זו במצוה אחרת וכבר בטלה תורה זו אף על פי שהיא היתה מעם ה' כל אחד משלשה אלו כופר בתורה:

מוסר

מספר חרדים דף ע"ב ע"א

כשאני בין העם כיון שאין רואה סתר לבבי אלא הוא לבדו ועוד אין משגיח תמיד בי להטיב לי רק הוא לבדו ואין מי שיוכל להציל אותי מצרתי זולתו לכן לא יפסיקו ביני לבינו הנבראים כי כלם כאין נגדו ואני והוא לבדו עומדים והיינו דכתיב (מ"ב ה') חי השם אשר עמדתני לפניו וכתיב (ברא' י') התהלך לפני. כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהבתו והאחת שונאתו היתכן שיהיה לבו ועיניו לאותה ששונאתו וישכח ויעזוב אותה שאהבתו. הנה התורה היא האשה אשר נתן לה ה' אלהיה להנאתה ולטובתה בהתהלכה תנחה אותה בימים להצילך מכל צרה ולפרנסך ולהדריךך בדרך הטוב בגילות בשכבך תשמור עליך מן המזיקין הגוף והנפש והקיצות היא תשיחך תלמד עליך סיגוריא לתחית המתים וכן בכל בקר שהרי אמרו בזוהר שבכל לילה דנין אותו אם יקיץ משנתו או יישן שנת עולם וזהו שהתחילה תורה בראשית כלומר שהתורה שנקראת ראשית תועלת לאדם בב' עולמות. והאשה השנית ששונאתו היא של בשר ודם ועליה אמר הנביא (מיכה ז') אויבי איש אנשי ביתו

כמפורש בגמרא וצוה המלך לתברך לאהוב אותה אך עיקר אהבה תהיה בראשונה
אשת נעורים שמיום שלמדו אביו תורה צוה לנו מיד היא באה להתייחד עמו
ולשמו. והוא תקון גדול לפגם הברית שהתורה כלה נקראת ברית וזאת התורה
אשר ס"ם חיים:

שמות יום רביעי תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי ודשם בין לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

וַיֹּאמֶר בְּיַלְדֶּכָן אֶת-הָעֲבָרִיּוֹת וְרֵאִיתֶן עַל-הָאֲבָנִים אִם-
בֶּן הוּא וְהַמֵּתֵן אֵלָיו וְאִם-בֵּית הוּא וְחַיָּה: וַאֲמַר כִּד תִּהְיוּ מוֹלְדֵי יֵת
יְהוּדִיתָא וְתִחְזְיוּ עַל מִתְבָּרָא אִם בֵּר הוּא תִקְטְלוּ יֵתָהּ וְאִם בְּרֵתָא הִיא וְתִקְיָמָנָה:

רש"י זילדכן. כמו בהולידכן: על האבנים. מושב האשה היולדת, ובמקום אחר
קוראו משבר, וכמוהו עשה מלכה על האבנים, מושב כלי אמנות יורכ חרס: אם
בן הוא וגו'. לא היה מקפיד אלא על הזכרים, שאמרו לו אכטגניניו שעתיד להולד
בן המושיע אותם: וחיה. ותחיה:

וַתִּירָאן הַמַּיְלָדוֹת אֶת-הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
אֱלֹהֵן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְתַחֲיִין אֶת-הַיְלָדִים: וְדַחֲלָא חֲתָא מִן קִדְם יֵי
וְלֹא עֲבָדָא כְּמָא דְמַלִּיל עִמְהוֹן מִלְכָּא דְמִצְרַיִם וְקִנְמָא יֵת בְּנֵי:

רש"י ותחיון את הילדים. מספקות להם מים ומזון. תרגום הראשון וקיימא והשני
וקיימתיו, לפי שלשון עברית לנקבות רבות, תיבה זו וכיוצא בה, משמשת לשון
פעלו ולשון פעלתו, כגון ותאמרנה איש מרבי, לשון עבר, כמו ויאמרו לזכרים,
ותדברנה צפיקם לשון דברתו, כמו ותדברו לזכרים. וכן ותחללנה אתי אל עמי,
לשון עבר חללתו, כמו ותחללו לזכרים:

וַיִּקְרָא מֶלֶךְ-מִצְרַיִם לְמַיְלָדוֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן מַדְוֵעַ
(יח) עֲשִׂיתֶן הַדְּבָר הַזֶּה וְתַחֲיִין אֶת-הַיְלָדִים: וַיִּקְרָא מִלְכָּא דְמִצְרַיִם
לְחֲתָא וַאֲמַר לָהֶן מָה דִּין עֲבָדְתִּיון יֵת פִּתְגָמָא דְדִין וְקִנְמָתִיון יֵת בְּנֵי: (יט) וַתֹּאמְרוּן
הַמַּיְלָדוֹת אֶל-פְּרֹעֹה כִּי לֹא כְנָשִׁים הַמִּצְרַיִת הָעֲבָרִיּוֹת כִּי-

חַיֹּת הַנְּהַ בְּטָרִם תִּבּוֹא אֲלֵהֶן הַמִּילָדָת וַיִּלְדוּ: וְאָמְרָא חֲתָא
לְפָרְעָה אָרִי לָא כְּנִשְׂיָא מִצְרִיָתָא יְהוּדִיָתָא אָרִי חֲפִימָן אָנוּן עַד לָא עֲלַת לְוַתְּהוֹן חֲתָא
וַיִּלְיָדוּ:

רס"י כי חיות הגנה. בקיאות כמילדות. תרגום מילדות חיתא. ורבותינו דרשו הרי
הן משולות לחיות השדה שאינן כריכות מילדות. והיכן משולות לחיות, גור אריה
(בראשית מט ט), זאב יטרף (שם כז), בכור שורו (דברים לג יז), אילה שלוחה (בראשית מט כא)
, ומי שלא נכתב בו הרי הכתוב כללן (בראשית מט כח) ויצרך אותם, ועוד כתיב (יחזקאל
יט ג) מה אמך לביא:

(כ) וַיִּיטֹב אֱלֹהִים לְמִילָדָת וַיַּרְבּ הָעַם וַיַּעֲצְמוּ מְאֹד: וְאוֹטִיב יֵי
לְחִיָתָא וְסָגִי עֲמָא וַתְּקִיפוּ לְחֲדָא:

רס"י וייטב. הטיב להם. וזה חלוק בתיבה שיסודה שתי אותיות ונתן לה וי"ו
יו"ד בראשה, כשהיא באה לדבר בלשון ופעיל הוא נקוד היו"ד בליר"י שהוא
קמ"ץ קטן, כגון וייטב אלהים למילדת, וירב צבת יהודה (איכה ג ה), הרבה תאניה,
וכן ויגל השארית (דברי הימים ב' לו ט), דנבזוראדן הגלה את השארית, ויפן זנב אל זנב
(שופטים טו ז), הפנה הזנבות זו לזו, כל אלו לשון הפעיל את אחרים. וכשהוא מדבר
בלשון ויפעל, הוא נקוד היו"ד בחיר"ק, כגון (ויקרא י ט) וייטב בעיניו, לשון הוטב,
וכן וירב העם (פסוק ט), נתרבה העם, ויגל יהודה (מלכים ב' כה כא) גלה יהודה, ויפן
כה וכה (ב יג), פנה לכאן ולכאן. ואל תשיבני וילך, וישב, וירד, וילא, לפי שאינן
מגזרתן של אלו, שהרי היו"ד יסוד בהן, ירד, ילא, ישב, ילך, היו"ד אות שלישית
בו: וייטב אלהים למילדת. מהו הטובה, כא ויעש להם בתים. בתי כהנה ולויה
ומלכות שקרויין בתים. ויבן את בית ה' ואת בית המלך (מלכים א' ט א). כהנה ולויה
מיוכזב, ומלכות ממרים, כדאיתא במסכת סוטה (סוטה יא ג):

(כא) וַיְהִי כִּי-יִרְאוּ הַמִּילָדָת אֶת-הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים:
וְהָיָה כִּד דְּחִילָא חֲתָא מִן קָדָם יֵי וְעַבְד לְהוֹן בָּתִּין:

(ח) כִּי כָל-שְׁלַחֲנוֹת מְלָאוּ קִיָּא צֹאֵה בְּלִי מְקוֹם: (פ) אָרִי כָּל פְּתוּרֵיהוֹן מְלֹן מִיכָּל מְגַעַל וּמִשְׁקָץ לִית לְהוֹן אֲתֵר דִּי נְקִי מִן אוֹנִס :

רש"י כי כל שולחנות . שלהם של זבחי מתי' הם שהם כקיא נואה : צלי מקום . אין הדעת סובלתו :

(ט) אֶת-מִי יוֹרֵה דַעָה וְאֶת-מִי יִבִּין שְׁמוּעָה גְמוּלִי מְחַלֵּב עֵתִיקֵי מִשְׁדִּים: לְמֹן אֶתִּיהִיבֵת אוֹרִיתָא וּמִן אֶתִּפְקֵד לְמִסְבֵּר חוֹכְמָא הִלָּא לְבֵית יִשְׂרָאֵל דִּרְחִימִין מְכָל עֲמֻמָּא וְחֻבִּיבִין מְכָל מְלַכּוּתָא :

רש"י את מי יורה דעה . שמא לתינוקות שאין יודעין להבין כי הגדולים פנו לדרך רעה : גמולי מחלז . גדולי מחלז : עתיקי משדים . לשון ויעתק משם (בראש"י יב) , ד"א גדולי' מן התורה שנקראת חלז ועתיקי משדים מוסרים מלפני ת"ח :

(י) כִּי צוֹ לְצוֹ צוֹ לְצוֹ קוֹ לְקוֹ קוֹ לְקוֹ זְעִיר שָׁם זְעִיר שָׁם: אָרִי אֶתִּפְקֵדוֹ לְמַעַבְד אוֹרִיתָא וּמָה דִּאֶתִּפְקֵדוֹ לֹא צְבִיאוֹ לְמַעַבְד וְאֶתִּנְבִּיאוֹ עֲלִיהוֹן נְבִיָּא דְאִם יִתּוּבוֹן יִשְׁתַּבֵּק לְהוֹן וּלְמִלֵּי נְבִיָּא לֹא קִבִּילוּ הִלִּיכוּ בְּרַעוּת נַפְשָׁהוֹן וְלֹא חֲמִידוֹ לְמַעַבְד אוֹרִיתֵי סְבָרוּ דִּיתְקִים לְהוֹן פּוּלְחוֹן טַעוּתָא וְלֹא סְבָרוּ לְפּוּלְחוֹן בֵּית מִקְדָּשֵׁי כְּזַעִיר הָוָה בְּעִינֵיהוֹן בֵּית מִקְדָּשֵׁי לְמַפְלַח תַּפְּוֹן כְּזַעִיר בְּעִינֵיהוֹן שְׂכִינְתֵי תַּפְּוֹן :

רש"י כי לו לו לו . נביא מראה להם מאת הקב"ה והם יש להם לו של עכו"ם כנגד לו זה וחוזר הנביא ומוכיחם והם תמיד אומרים יש לנו לו שלנו חסוב משלך : קו לקו . יש להם קו משקולת משפטי רשע כנגד קו האדק : זעיר שם . הנביא אומר להם עוד מעט תבוא עליכם רעה והם אומרים זעיר שם ימהר יחיסה מעשהו לימים מועטין :

(יא) כִּי בְּלַעְגֵי שִׁפָּה וּבְלִשׁוֹן אַחֲרַת יְדָבָר אֶל-הָעַם הַזֶּה: אָרִי בְּשָׁנוּי מִמְּלָל וּבְלִישׁוֹן תּוֹלְעָבָא הָווּ מְלַעְגִין לְקַבִּיל נְבִיָּא דְמִתְנַבְּוּ לְהוֹן עֲמָא הָדִין :

רש"י בלעגי שפה . וכן כל לשון לעגים וכן (לקמן לב) עלגים שניהם לשון הפוד שאינו מיושר להשמע : ידבר אל העם הזה . כל המדבר אליהם דבר נבואה ותוכחה דומה להם ללשון נלעג שאין יכולין להבין בו :

(יב) אָשֶׁר | אָמַר אֲלֵיהֶם זֹאת הַמְנוּחָה הַנִּיחוּ לְעַיִף וְזֹאת
הַמְרַגְעָה וְלֹא אָבּוּא שְׂמוּעָה: דְּאָמְרִין לְהוּן נְבִיאָא דִּין בֵּית מִקְדָּשָׁא פְּלַחוּ
בֵּיה וְדָא אַחְסָנָת בֵּית נִיחָא וְלֹא אָבּוּ לְקַבְּלָא אוּלְפָּן :

רס"י אשר אמר . הנביא להם זאת המנוחה להיותכם בשלוח הניחו לעיף שלא
תגזלוהו זאת תהיה לכם המרגעה :

(יג) וְהִיָּה לָהֶם דְּבַר-יְהוָה צוֹ לְצוֹ צוֹ לְצוֹ קוֹ לְקוֹ קוֹ לְקוֹ זְעִיר
שֵׁם זְעִיר שֵׁם לְמַעַן יִלְכוּ וְכִשְׁלוּ אַחֲרָי וְנִשְׁבְּרוּ וְנוֹקְשׁוּ
וְנִלְכְּדוּ: (פ) דִּין יְהִי פֶס פּוֹרְעֵנוּתְהוֹן עַל דְּאִתְפְּקְדוּ לְמַעְבָּד אוּרִיתָא וּמָא דְּאִתְפְּקְדוּ
לֹא צְבִיאוּ לְמַעְבָּד בְּכֹן יִתְמַסְרוּן לְעַמְמִיָּא דְּלֹא יָדַע אוּרִיתָא עַל דְּהִלִּיכוּ בְּרַעוּת נַפְשֵׁהוֹן
וְלֹא חֲמִידוּ לְמַעְבָּד רַעוּתֵי בְּכֹן יִסְבְּרוּן לְסַעֲדָא בְּעֵידוֹ דְּאִיתֵי עֲלֵיהוֹן עֶקְבָּא וְלֹא יְהִי לְהוֹן
סַעֲדָא וְסַמִּידָא עַל דְּהוּהוּ זְעִיר בְּעֵינֵיהוֹן בֵּית מִקְדָּשֵׁי לְמַפְלַח תַּמָּן בְּכֹן יִשְׁתַּאֲרוּן כְּזְעִיר בִּינֵי
עַמְמִיָּא דִּיגְלוּן לְתַמָּן בְּדִיל דִּיחֲכוּן וְיִתְקַלּוּן לְאַחֲרָא וְיִתְבְּרוּן וְיִתְאַחֲדוּן :

רס"י והיה להם דבר ה' וגו' . כמדתה ימדוד להם יגזור שדברו עליהם או של
אומות המשתעבדים צם על או פקודה על פקודה עבודה על עבודה קו של
פורענות כנגד קו של עזירות שצידם קו לקו תקוה חילוף תקוה יקוו לאור והנה
חשך : זעיר שם זעיר שם . לימים מועטים תבא עליהם והם יתמעטו שם צאריך
אויביהם

כתובים - משלי - פרק יב

(ט) טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ מִמְתְּכָבֵד וְחָסֵר-לֶחֶם: טב הוא זלילא ועבדי
אית ליה מן הוא דמתקבר וחסיר לחמא :

רס"י טוב נקלה . בעיניו ונעשה עבד לעלמו : ממתכבד . בעיניו ואומר גנאי
הוא לי לעמול במלאכה שאני מבני אדם גדולים וסופו להיות חסר לחם :

(י) יוֹדֵעַ צְדִיק נֶפֶשׁ בְּהִמְתּוֹ וְרַחֲמֵי רְשָׁעִים אֲכַזְרִי: ידע צדיקא
נפשא דבעיריה ורחמיהו דרשיעי נכזריותא :

רש"י יודע לדיק נפש בהמתו . מה בהמתו ובני ביתו לריכיס :

(יא) עֲבַד אֲדַמְתוּ יְשֻׁבַע-לָחֶם וּמְרֹדֶף רִיקִים חֶסֶר-לֵב: דְּפִלַח
בְּאַרְעִיָּה יְסֻבַּע לַחֲמָא וּדְרֹדֶף בְּתַר סְרִיקוּתָא חֶסֶר רַעֲיָנָא הוּא :

רש"י עובד אדמתו יסבוע לחם . כמשמעו , ולפי משלו שחוזר על תלמודו תמיד
שלא יסתכח :

(יב) חִמַּד רָשָׁע מְצוּד רָעִים וְשָׁרֵשׁ צְדִיקִים יִתֵּן: רָאג רְשִׁיעָא מְצוּדָתָא
בִּישְׁתָּא וְעִקְרָהוֹן דְּצְדִיקֵי נְתֻקִים :

רש"י חמד רשע . להיות נזון ומתפרנס ממאוד רשעים שלדין את הזכיות בגזלות
וחמס : ושורש לדיקים יתן . מה שהוא ראוי ליתן והוא הפרי :

(יג) בְּפִשְׁעֵי שְׁפָתַיִם מוֹקֵשׁ רָע וַיֵּצֵא מִצָּרָה צְדִיק: בְּחוּבָא דְשְׁפוּתָא
מִתְקַל בִּישְׁא וּפְלִיט צְדִיקָא מִן עֲקָתָא :

רש"י בפסע שפתים . בפסע שפתי דור המבול שאמרו מה שדי כי נעבדנו (חייב
כא) צא להם מוקש רע ונח הלדיק ילא מהלכה :

(יד) מִפְּרֵי פִי-אִישׁ יְשֻׁבַע-טוֹב וּגְמוּל יְדֵי-אָדָם (ישוב) יָשִׁיב לוֹ:
גְּבָרָא מִן פְּרֵי פוּמִיָּה יְשֻׁבַע טְבַתָּא וְכָל בְּרַ נֶשׁ הֵיךְ עוֹבֵד אֵיְדוֹ מִתְפָּרִיע :

רש"י מפרי פי איש . משכר פיהם של עוסקי תורה אוכלים טוב בעולם הזה
והקרן קיימת להם לעו"ה :

משנה בבא מציעא פרק ג

א. המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים, ונגנבו או שאבדו, שלם ולא רצה

לְשַׁבַּע, שְׁהָרִי אָמְרוּ שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבַּע וַיּוֹצֵא, נִמְצָא הַגָּנֵב, מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוֹמֵי כֶּפֶל. טַבַּח וּמִכָּר, מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוֹמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי מִשְׁלֵם לְמִי שְׁהַפְקָדוֹן אָצְלוּ. נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם, נִמְצָא הַגָּנֵב, מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוֹמֵי כֶּפֶל. טַבַּח וּמִכָּר, מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוֹמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי מִשְׁלֵם, לְבַעַל הַפְּקָדוֹן:

דרטנורה (6) המפקיד. ולא רצה ליטבע. שזועת השומרין. שהיה יכול ליפטר אם נשבע שלא פשע זה ושלל שלח זה יד: למי שהפקדון אכלו. דכיון דשילם קנה כל תשלומיה. ואפילו לא שילם אלא כיון שאמר צבית דין הריני משלם, קנה כל תשלומיה, לא שאל תשלומי כפל ולא שאל תשלומי ארבעה וחמשה:

ב. השוכר פרה מחברו והשאילה לאחר ומתה בדרךך ישבע השוכר שמתה בדרךך והשואל ישלם לשוכר. אמר רבי יוסי כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חברו. אלא תחזור פרה לבעלים:

דרטנורה (5) השוכר פרה מחברו. ועמד שוכר והשאילה לאחר צרכות המשכיר. שאם לא נתן לו המשכיר רשות, הא קיימא לן, שומר שמסר לשומר חייב: ישבע השוכר. למשכיר: שמתה כדרכה. ופטור. שהשוכר פטור מן האונסין: והשואל. שהוא חייב באונסין, משלם לשוכר, בשבועה שהוא נשבע למשכיר: אמר רבי יוסי כיצד הלה עושה סחורה וכו'. והלכה כרבי יוסי:

ג. אמר לשנים, גזלתי לאחד מכם מנה, ואיני יודע איזה מכם, או, אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה, ואיני יודע איזה הוא, נותן לזה מנה ולזה מנה, שיהודה מפי עצמו:

דרטנורה (2) אמר לשנים גזלתי לאחד מכם. והם אינם תובעים לו כלום, אלא הוא בא ללכת ידי שמים: נותן לזה מנה ולזה מנה. אבל שנים שתבעוהו והודה שגזל לאחד מהם, ישבע כל אחד מהם שלו גזל, ונותן מנה לזה ומנה לזה. קנס קנסוהו חכמים מפני שעבר על לא תגזול. וכן שנים שתבעו לאחד. כל אחד אומר רבי הפקיד אצלך מנה, והוא אומר רבי של אחד מכם הניח לי מנה ואיני יודע איזהו, הרי כל אחד מהם נשבע שאביו הניח אצלו מנה, ונותן מנה לזה ומנה לזה, דאיהו פשע בנפשיה דהוה ליה למידק ולזכור מי הניח אצלו המנה:

ד. שנים שהפקידו אצל אחד, זה מנה וזה מאתיים, זה אומר שלי מאתיים וזה אומר שלי מאתיים, נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מנח עד שיבוא אליהו. אמר רבי יוסי, אם כן מה הפסיד הרמאי. אלא הפל יהא מנח עד שיבוא אליהו:

דרטנורה (7) שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתיים. כגון להפקידו תרווייהו כי הדדי זה בפני זה: נותן לזה מנה ולזה מנה וכו'. דאמר להו אחון לא קפדיתו אהדדי, ולא חשדתם זה את זה שמא חזירו יתבע המאתיים. אלא נמי לא רמאי אנפשאי למידק המאתיים

של מי הן. ונעשו כאילו הניחו כל השלש מאות בצרור אחד, ללא הוי ליה למידק מה יש לזה בתוכו ומה יש לחזירו: מה הפסיד הרמאי. ולעולם לא יודה על האמת:

ה. וכן שני כלים, אחד יפה מנה ואחד יפה אסף וזו, זה אומר יפה שלי וזה אומר יפה שלי, נותן את הקטן לאחד מהן, ומתוך הגדול נותן דמי הקטן לשני, והשאר? היא מנח עד שיבוא אליהו. אומר רבי יוסי, אם כן מה הפסיד הרמאי. אלא הכל? היא מנח עד שיבוא אליהו:

דרטורה (ה) וכן שני כלים. לרבנן אכטריכא ליה. ולא זו אף זו קתני, לא מיבעיא במנה ומאתים דליכא פסידא דשצירת כלי, אמרו רבנן נותן לזה מנה ולזה מנה, אלא אפילו בשני כלים דליכא פסידא שצריך לשבר הכלי הגדול כדי לתת ממנו דמי הקטן, ולכשיבא אליהו נמאח שבעל הכלי הגדול הפסיד שנסבר הכלי שלו, וסלקא דעתך אמינא דבהא מודו רבנן לר' יוסי שהכל יהא מונח עד שיבא אליהו. המשמע לן. והלכה כחכמים:

ו. המפקיד פרות אצל חברו, אפלו הן אבודין לא יגע בהן. רבן שמעון בן גמליאל אומר, מוכרן בפני בית דין, מפני שהוא כמשיב אבדה לבעלים:

דרטורה (ו) אבודים. על ידי עכברים או רקבון: לא יגע בהן. למכרן לפי שרואה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חזירו. קב שלו חביב עליו ע"י שעמל בו, מתשעה קבין של אחרים שיקח בדמיהן אם ימכרם. ולא אמרו רבנן הרי זה לא יגע בהן, אלא שלא אבדו אלא עד כדי חסרון המפורש במשנתנו, לחטים ולאורז תשעה חלאי קבין לכור וכו'. אבל אם אבדו יותר מכדי חסרון, מודים חכמים לרבן שמעון בן גמליאל דמוכרן בבית דין. והלכה כחכמים:

ז. המפקיד פרות אצל חברו, הרי זה יוציא לו חסרונות. לחטין ולארז, תשעה חלאי קבין לכור, לשעורין ולדחן, תשעה קבין לכור, לפסמין ולזרע פשתן, שלש סאין לכור. הכל לפי המדה, הכל לפי הזמן. אומר רבי יוחנן בן נורי, וכי מה אכפת להן לעכברים, והלא אוכלין בין מהרבה ובין מקמעא. אלא אינו מוציא לו חסרונות אלא לכור אחד בלבד. רבי יהודה אומר, אם היתה מדה מרבה, אינו מוציא לו חסרונות, מפני שמוותירות:

דרטורה (ז) המפקיד פירות אצל חברו. ועירבן הנפקד עם פירותיו והיה מסתפק מהן ואינו יודע שיעור מה שאכל. כשצא להחזירן יוליא לו חסרונות, יפחות כמה הם רגילים לחסור: תשעה חלאי קבין לכור. הכור שלשים סאין, והסאה ששה קבין: הכל לפי המדה. כן לכל כור וכור: הכל לפי הזמן. שהניחם בידו. לכל שנה ושנה ינכה לו כך: מה איכפת להו לעכברים. כך אוכלים ממדה מועטת כמו ממדה מרובה. הלכך תשעה חלאי קבין לשנה בין לכור בין לעשרה כורין: אם היתה מדה מרובה. שהפקיד אכלו הרבה, מעשרה כורים ולמעלה, לא יוליא לו חסרונות: מפני שהן מותירות. שצימות הגורן כשמפקידים החטים, יבשים, וצימות הגשמים כשמחזירן נופחות. ובאכילת עכברים אינן נחסרין כל כך

לכל כור וכור, דכולי האי לא אכלי עכברים מעשרה כורין, הלכך נפיחתו משלמת למה שעכברים אוכלים. ואין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוחנן בן נורי. וכל השיעורים הללו בארץ ישראל ובימי התנאים. אבל בשאר ארצות ובזמנים הללו, הכל כפי מה שרגילים הזרעים לחסר באותה מדינה ובאותו זמן:

ח. יוציא לו שתות לין. רבי יהודה אומר, חמש. יוציא לו שלשת לגין שמן למאה, לג ומחצה שמרים, לג ומחצה בלע. אם היה שמן מזקק, אינו מוציא לו שמרים. אם היו קנקנים ישנים, אינו מוציא לו בלע. רבי יהודה אומר, אף המוכר שמן מזקק לחברו כל ימות השנה, הרי זה מקבל עליו לג ומחצה שמרים למאה:

דרטורה (ח) יוציא לו שתות לין. אם הפקיד אצלו יין ועירבו עם יינו, הקנקנים בולעים שתות: רבי יהודה אומר חומש. שהקרקע שהיו עושים ממנו הקנקנים באתריה דרבי יהודה בלע חומש. והכל לפי המקום: אף המוכר וכו'. כשם שאמרו שמרים במפקיד, כך אמרו במוכר. שהמוכר שמן לחזירו ונותן לו מתוך חביותיו שמן מזוקק תמיד שהוא מסתפק ממנו, הרי הלוקה מקבל עליו לפחות לו לוג ומחצה מחמת שמרים לכל מאה לוג. ואין הלכה כרבי יהודה:

ט. המפקיד חבית אצל חברו, ולא יחדו לה הבועלים מקום, וטלטלה ונשברה, אם מתוך ידו נשברה, לצרפו, חייב, לצרפה, פטור. אם משנהיחה נשברה, בין לצרפו בין לצרפה פטור. יחדו לה הבועלים מקום, וטלטלה ונשברה, בין מתוך ידו ובין משנהיחה, לצרפו, חייב, לצרפה, פטור:

דרטורה (ט) לא יחדו לה הבעלים מקום. בבית שומר, לומר לו זית זו השאילני: לרכו. להשתמש בה: לרכה. שהיתה במקום שקרובה להשתבר: אם משהניחה. שכלה תשמישו הניחה במקום משתמר. בין שטלטלה מתחלה לרכו, בין שטלטלה לרכה, פטור. דאמרין משהחזירה הרי היא ברשות הבעלים כבתחלה, ואינו עליה אלא כשומר חנם ופטור על אונסיה, ואע"פ שלא הודיע לבעלים לומר נטלתי והחזרתיה. ורישא דמתניתין רבי ישמעאל היא, דאמר בגונב טלה מן העדר והחזירו למקומו שהוא פטור ללא דעינן דעת בעלים. והאי דקתני לא יחדו לה הבעלים מקום, לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא יחדו לה הבעלים מקום והחזירה למקומה לאחר שגשתמש בה לרכו שהוא פטור, ואע"פ שלא הודיע לבעלים, שהרי החזירה למקום המיוחד לה, אלא אפילו לא יחדו לה הבעלים מקום, ללא למקום מיוחד לה החזירה, פטור, הואיל והחזירה למקום משתמר, ללא דעינן דעת בעלים: ובין משהניחה לרכו חייב. סיפא זו אתאן לרבי עקיבא דאמר בגונב טלה מן העדר והחזירו למקומו ונאנס, לעולם הוא חייב, עד שודיע לבעלים שגנב והחזיר. והכא נמי לאחר שגשתמש בה לרכו ונעשה גזלן עליה אע"פ שהניחה במקום המשתמר, חייב. והאי דקתני בסיפא יחדו לה הבעלים מקום, לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא לא יחדו שהוא חייב משהניחה לאחר שגשתמש לרכו, דהא לא הניחה במקום המיוחד לה, אלא אפילו יחדו לה מקום שחזר והניחה במקומה, חייב, דעינן דעת בעלים. ורישא רבי

י. הַמְּפָקִיד מְעוֹת אֶצֶל חֲבֵרוֹ, צָרָרָו וְהִפְשִׁילָו לְאַחֲרָיו, אוֹ שֶׁמְסָרָו לְבָנוֹ וּלְבָתוֹ הַקְּטִינִים, וְנָעַל בְּפָנֵיהֶם שְׂלֵא כְּרָאוּי, חֲזִיב, שְׂלֵא שְׁמַר פְּדָרָךְ הַשּׁוֹמְרִים. וְאִם שְׁמַר פְּדָרָךְ הַשּׁוֹמְרִים, פְּטוֹר:

בְּרֵטוּרָה (י) כְּרָרָן. בְּסוּדְרוֹ: וְהִפְשִׁילָו לְאַחֲרָיו. ר'ע"פ שְׁמִירָה מֵעוֹלָה הִיא, חִיִּיב, שֶׁהַמּוֹלִיד מְעוֹת שֶׁל פְּקוּדוֹן מִמְקוֹם לְמִקְוֶה חֵין לְהֵם שְׁמִירָה אֲלֵלָא בִּידוֹ, לְכַתִּיב (דְּבָרִים י"ד) וְלָרַת הַכֶּסֶף בִּידָךְ, ר'ע"פ שְׁכָרוֹרִים הֵם, יִהְיוּ בִּידָךְ. וְאִם בְּצִית הוּא, חֵין לְהֵם שְׁמִירָה אֲלֵלָא בְּקִרְקָע, וּבְכוֹתֵל, בְּטַפַּח הַסְּמוּךְ לְחִקְרָה אוֹ בְּטַפַּח הַסְּמוּךְ לְאַרְזָן. שְׁחֵין דְּרַךְ הַגְּנָזִים לְחַפֵּץ שֶׁס. וְאִם שְׁמַר בְּעַנְיָן אַחַר, פּוֹשַׁע הוּא וְחִיִּיב. אֲלֵלָא אִם כֵּן הַתְּנָה מִתְּחִלָּה עִם הַמְּפָקִיד שֶׁעַל מִנַּת כֵּן הוּא מִקְבֵּל הַפְּקוּדוֹן שֶׁלֹּא יִתְחַיֵּיב בְּכָל הַשְּׁמִירוֹת הַלְלוֹ: לְבָנוֹ וּלְבָתוֹ הַקְּטִינִים. אֲבָל לְגִדּוּלִים, נִשְׁבָּעִים הֵם שֶׁשְׁמָרוּ כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים וּפְטוֹר. וְלֹא אֲמַרְיָן בְּהָא שְׁמַר שְׁמַסְרָא לְשׁוֹמְרֵי חִיִּיב, שְׁדֶרֶךְ הָאֲדָם לְהַפְּקִיד מֵהַ שְׁהוּפְקֵד בִּידוֹ, בִּיד אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו. וְכָל הַמְּפָקִיד, עַל דַּעַת שִׁתְּנָם הַנִּפְקֵד בִּיד אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו הוּא מְפָקִיד:

יא. הַמְּפָקִיד מְעוֹת אֶצֶל שְׁלֶחְנִי, אִם צָרוּרָיו, לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אֵינּוּ חֲזִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָו, מְתָרִין, יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ חֲזִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָו. אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת, בֵּין צָרוּרָיו וּבֵין מְתָרִים לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אֵינּוּ חֲזִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָו. חֲנֻנִי בְּבַעַל הַבַּיִת, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חֲנֻנִי כְּשֶׁלְּחָנִי:

בְּרֵטוּרָה (יא) אִם כְּרוּרָיו. וְחַתוּמָיו, אוֹ קְשׁוּרִים קָשָׁר מִשׁוֹנָה: לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. אֲבָל אִם אֵינֶם חַתוּמִים אוֹ קְשׁוּרִים קָשָׁר מִשׁוֹנָה ר'ע"פ שְׁכָרוֹרִין, הָרִי הֵן כְּמוֹתֵרִין וְכֵאלֵלּוֹ אֵינֶם קְשׁוּרִים כֻּלָּל, וּמוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן: חִיִּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָו. וְאִפְלוֹ לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הוּא עֲלֵיהֶם שְׁמַר שְׂכָר, מִפְּנֵי שִׁיכּוֹל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, וְחִיִּיב בְּגִנְיָבָה וְאֲבָדָה. וְאִם נִשְׁתַּמֵּשׁ, הוּא מְלוּוֶה גְזִיבָה וְחִיִּיב אֶף בְּאוֹנְסֵין: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כְּשׁוֹלְחָנִי. וְהַלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

יב. הַשּׁוֹלֵחַ יָד בְּפִקְדוֹן, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, יִלְקָה בְּחֶסֶר וּבְיִתֵּר. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, כְּשֶׁעַת הוֹצָאָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּשֶׁעַת הִתְּבַיְעָה. הַחוֹשֵׁב לְשַׁלַּח יָד בְּפִקְדוֹן, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, חֲזִיב. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, אֵינּוּ חֲזִיב עַד שֶׁיִּשְׁלַח בּוֹ יָד, (שְׁנַאֲמַר שְׁמוֹת כ"ב) אִם לֹא שְׁלַח יָדוֹ בְּמִלְאֲכַת רַעְהוֹ). פִּי צַד. הֵטָה אֶת הַחֲבִית וְנָטַל הִימָנָה רְבִיעִית, וְנִשְׁבְּרָה, אֵינּוּ מְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעִית, הַגְּבִיחָה וְנָטַל הִימָנָה רְבִיעִית, וְנִשְׁבְּרָה, מְשַׁלֵּם דְּמֵי כְּלָה:

בְּרֵטוּרָה (יב) יִלְקָה בְּחֶסֶר וּבִיתֵר. בְּמָה שְׁחָסַר הַפְּקוּדוֹן, וּבְמָה שְׁהוּתֵי. כְּגוֹן שֶׁהַפְּקִיד אֲלָלוֹ רַחַל טַעוֹנָה לְמַר, אוֹ מַעֲוַבְרָת, וְנִגְזָזָה אוֹ יִלְדָה לְאַחַר שֶׁשְׁלַח בָּהּ יָד, מְשַׁלֵּם אוֹתָהּ וְאֵת גִּזְוֹתֶיהָ וְאֵת וּלְדוֹתֶיהָ, וְנִמְלָא שְׁהוּא לּוֹקָה בְּמָה שְׁחָסְרָה אֲלָלוֹ, וּבִיתֵר, שְׂאִם נִתְעַבְרָה אוֹ טַעוֹנָה לְמַר כְּשֶׁהִיא אֲלָלוֹ, מְשַׁלֵּם אוֹתָהּ טַעוֹנָה וּמַעֲוַבְרָת כְּמוֹת שֶׁהִיא עַכְשָׁיו, וְהָרִי לּוֹקָה בִּיתֵר: וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים כְּשֶׁעַת הוֹצָאָה. מִבַּיִת הַבְּעֵלִים, אִם טַעוֹנָה טַעוֹנָה, וְאִם רַקִּינָה

רקנית: רבי עקיבא אומר כשעת התביעה. כמו שהוא הפקדון בשעת העמדה דין. דכתיב (ויקרא 7) לאשר הוא לו יתנונו ביום אשמתו, יתן כמו שהוא ביום אשמתו, ביום שמתחייב בו דין. והלכה כבית הלל: החושב לשלוח יד בפקדון. אמר בפני עדים אטול פקדונו של פלוני לעלמי: בית שמאי מחייבים. דכתיב (שמות 22) על כל דבר פשע, מפעה שדיבר לשלוח יד הוא פושע: עד שישלח בו יד. דכתיב אם לא שלח ידו במלאכת רעהו. והאי על כל דבר פשע, דרשי ביה בית הלל, אמר לעבדו ולשלוחו לשלוח יד בפקדון מנין שהוא חייב, תלמוד לומר על כל דבר פשע: כיכל הטא את החבית. השתא מפרש למלתייהו דבית הלל. ואית ספרים דלא גרסי כיכל. ומלתא באנפה נפשה היא: ונשברה. לאחר זמן: אינו משלם אלא רביעית. דשליחות יד אינו מתחייב באונסים עד שימסוך או יגביה דהוי קניה: הגביהה ונטל. לאו דוקא נטל, דמכי אגבהה על מנת ליטול חייב באונסיה אפילו לא נטל ממנה כלום. ואם נטל רביעית מן החבית והחמיץ היין הנשאר בחבית אחר כן, אע"פ שלא הגביה החבית משלם כל היין, שהוא גרם לייין שהחמיץ, וגירי ידיה הוא דאהני ליה:

גמרא בבא מציעא דף מ"ב ע"א

צָרָו וְהִפְשִׁילוּ וְכוּלִי. בְּשִׁלְמָא פְּלָהוּ שְׁלֵא שְׁמַר פְּדָרָךְ הַשּׁוֹמְרִים אֵלָא צָרָו וְהִפְשִׁילוּ לְאַחוּרֵי מָאִי הָנָה לִיה לְמַעְבַּד אָמַר רַבָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר קָרָא (דברים י"ד) וְצָרָתְךָ הִכְסֶּף בְּיָדְךָ אִף עַל פִּי שְׁצָרוּרִין? הֵיּוּ בְּיָדְךָ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק לְעוֹלָם יִהְיֶה כֶּסֶף שֶׁל אָדָם מְצוּי בְּיָדוֹ שְׁנֵאמַר וְצָרָתְךָ הִכְסֶּף בְּיָדְךָ וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק לְעוֹלָם יִשְׁלִישׁ אָדָם אֶת מְעוֹתָיו שְׁלִישׁ בְּקַרְקַע וְשְׁלִישׁ בְּפִרְקַמְטָיָא וְשְׁלִישׁ תַּחַת יָדוֹ וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה אֵלָא בְּדָבָר הַסְמוּי מִן הָעֵין שְׁנֵאמַר (שם כ"ח) יְצוּ ה' אֲתָךְ אֶת הַבְּרָכָה בְּאַסְמִיךָ. תִּנָּא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה אֵלָא בְּדָבָר שְׂאֵין הָעֵין שׁוֹלְטָת בּוֹ שְׁנֵאמַר יְצוּ ה' אֲתָךְ אֶת הַבְּרָכָה בְּאַסְמִיךָ. תִּנָּו רַבֵּן הַהוּלֵךְ לְמוֹד אֶת גְּרָנוֹ אֹמַר יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ שֶׁתְּשַׁלַּח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ. הַתְּחִיל לְמוֹד אֹמַר בְּרוּךְ הַשּׁוֹלַח בְּרָכָה בְּכָרִי הַזֶּה. מְדַד וְאַחַר כֵּן בְּרוּךְ הָרִי זו תִּפְלַת שָׁוָא. לְפִי שְׂאֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה לֹא בְּדָבָר הַשְּׁקוּל וְלֹא בְּדָבָר הַמְדוּד וְלֹא בְּדָבָר הַמְנוּי אֵלָא בְּדָבָר הַסְמוּי מִן הָעֵין שְׁנֵאמַר יְצוּ ה' אֲתָךְ אֶת הַבְּרָכָה בְּאַסְמִיךָ. אָמַר שְׁמוּאֵל כְּסָפִים אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֵלָא בְּקַרְקַע. אָמַר רַבָּא וּמוֹדָה שְׁמוּאֵל בְּעָרְבַת שְׁבַת בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת דְּלֹא אֶטְרַחוּהוּ רַבֵּן. וְאִי שְׁהָא לְמוֹצָאֵי שְׁבַת שִׁיעוּר לְמַקְבְּרִינְהוּ וְלֹא קַבְרִינְהוּ מְחִיב. וְאִי צוּרְבָא מְרַבֵּן הוּא סִבְרָא דִּילְמָא מְבַעֵי לִיה זְוִי לְאַבְדְּלָתָא. וְהָאִידְנָא דְשְׂכִיחֵי גְשׁוּשָׁאֵי אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֵלָא בְּשְׁמֵי קוּרָה. וְהָאִידְנָא דְשְׂכִיחֵי פְרוּמָאֵי אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֵלָא בִּינֵי אֹרְבֵי. אָמַר רַבָּא וּמוֹדָה שְׁמוּאֵל בְּכוּתֵל. (אי נמי בֵּין הַקְרָנוֹת). וְהָאִידְנָא דְשְׂכִיחֵי טְפוּחָאֵי אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֵלָא בְּטַפַּח הַסְמוּךְ לְקַרְקַע אוֹ בְּטַפַּח הַסְמוּךְ לְשְׁמֵי קוּרָה:

רש"י מאי הוי ליה למיעבד. הרי כרנן: מאוי צידו. לא יפקידנו לאחרים במקום אחר שאם תזדמן לו סחורה לשכר יהא מזומן לו: תחת ידו. להיות מזומן לו לכורך ריוח הבא פתאום: באסמיק. דריש ליה לשון דבר הסמוי מן העין: אין להם שמירה וכו'. דאם לא שמרן ונגנבו פשיעה היא: ואי אורבא מרבנן הוא. המפקיד שהוא חרד על מותם הבדלה על הכוס. אמר השומר: די למא מצעי ליה זוזי לאבדלתא. להכי לא קברינהו ופטור: גשואי. מגשין בקרקע בשפודין של ברזל להכיר מקום שתחתיו חלל: בשמי קורה. בגג מתחתיו: פרומאי. שוברי התקרה: ביני אורבי. בין שורת הבנין כותל: טפוחאי. מטפחים ככותל לידע אם יש סם חלל: או בטפח הסמוד וכו'. כותל: וכולן

זוהר שמות דף כ' ע"א

פתח ואמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח והוא אדום מוצקים אותו והוא מתהפך ללבן ולעולם ריחו לא יזכר הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בדרך זה שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא. והחטא נקרא אדום כמה דאת אמר אם יהיו חטאיכם פשנים פשלג ילבינו. מקריב קרבנו לאש שהוא אדום. וזורק הדם סביב למזבח שהוא אדום מדת הדין אדום מוצקים אותו (הריח) ועולה העשן פלו לבן ואז האדום נהפך ללבן נהפך מדת הדין למדת רחמים. ותא חזי כל מדת הדין אין צריך הריח שלו אלא מצד אדום והיינו דאמר רבי יהודה מאי דכתיב (מלכים א' י"ח) ויתגודדו כמשפטם וגומר עד שפך דם עליהם אלא היו יודעים שלא ישיגו ממדת הדין כרצונם זולתי באדם אמר רבי יצחק ועוד אדם ולבן נקרב לעולם והריח עולה משתייהו. מה השושן אדום ולבן כף ריח הקרבן. והקרבן מאדום ולבן. בא וראה מריח הקטרת שהסמנים מהם אדומים ומהם לבנים פגון הלבונה שהוא לבן מר דרור אדום והריח עולה מאדום ולבן ועל פן מנהיג עולמו בשושנים שהוא אדום ולבן וכתיב (יחזקאל מ"ד) להקריב לי חלב ודם פנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו זה אדום וזה לבן מה השושן שהוא אדום והוא לבן אין מוצקים אותו לחזור פלו לבן אלא באש. כף הקרבן אין מוצקין אותו לחזור פלו לבן אלא באש עכשיו מי שיושב בתעניתו ומקריב חלבו ודמו אינו נצמק לחזור פלו לבן אלא באש דאמר רבי יהודה מתוך תעניתו של אדם מחלישין אבריו וגובר עליו האש ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש והוא הנקרא מזבח פפחה והיינו דרבי אלעזר פד הנה יתיב בתעניתא הנה מצלי ואמר גלוי וידוע לפניך יי אלהי ואלהי אבותי שהקרבתי לפניך חלבי ודמי והרתחתי אותם בחמימות חולשת גופי יהי רצון מלפניך שיהא הריח העולה מפי בשעה זו פריח העולה מהקרבן באש המזבח ותראני. נמצא שאדם הוא מקריב בתעניתו החלב והדם (והאש) והריח שעולה מפיו הוא מזבח פפחה ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן ובלבד שיתכנין למה דאמרן. אמר רבי יצחק מכאן ולהלאה כתיב (במדבר ל"א) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אמר רבי יוסי

כְּשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים אָדָם מִקְרִיב קֶרְבָּנוּ בְּעֵינָיו זֶה וּמִתְכַּפֵּר לוֹ עַכְשָׁיו תִּפְלְתוּ
שֶׁל אָדָם מִכֶּפֶר לוֹ בְּמִקְוֹם הַקֶּרֶבֶן כִּי הָאֵי גְּוֹנָא:

תרגום הזהר פָּתַח וְאָמַר, דְּוָדִי לִי וְאֲנִי לוֹ הַרְוּעָה בְּשׂוֹשְׁנִים. הִינּוּ, מִי גָרַם לִי שְׂחָנִי
לְדוּדֵי וְדוּדֵי לִי, מִפְּנֵי שְׂמִנְהִיג עוֹלָמוֹ בְּשׂוֹשְׁנִים. מֵה שׂוֹשֵׁן יֵשׁ צוֹ רִיחַ, וְהוּא אֲדוּם,
מוֹרְקִים אוֹתוֹ, וְהוּא מִתְהַפֵּף לְלָבָן, וְלַעוֹלָם רִיחוֹ לֹא זָז, כִּי הַקְּדוּשׁ צָרוּף הוּא מִנְהִיג
עוֹלָמוֹ בְּדֶרֶךְ זֶה, שְׂאֵם לֹא בֵּן לֹא הָיָה מִתְהַקֵּים הָעוֹלָם מִשְׂאֵם הָאֲדָם הַחוּטָא, וְהַחֲטָא
נִקְרָא אֲדוּם, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר, אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׂנִים כְּשָׂלֵג יִלְבְּנוּ. וְכֵן הַחוּטָא
מִקְרִיב קֶרְבָּנוֹ לְאֵשׁ שֶׁהוּא אֲדוּם, זוֹרֵק הַדָּם שֶׁהוּא אֲדוּם סְבִיב לְמִזְבֵּחַ. וְכֵן מֵדַת
הַדִּין הַרְמוֹז בְּאֲדוּם. מוֹרְקִים אוֹתוֹ, הִינּוּ כְּשֶׁנִּשְׁרָף הַקֶּרֶבֶן עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעוֹלָה הָעֶשֶׂן
כְּלוֹ לָבָן. וְאִז הָאֲדוּם נִהַפֵּף לְלָבָן הַרְוִיז שְׂמֵדַת הַדִּין נִהַפֵּף לְמֵדַת הַרְחָמִים. וְבֵא
וּרְחֵא, כָּל מֵדַת הַדִּין אֵינוֹ כְּרִיף אֶל הַרִיחַ שְׁלוֹ אֶלְא מֵלֵד הָאֲדָם, וְהִינוּ דְּאָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, מֵהוּ שְׂפִתוֹב וַיִּתְגַּדְּדוּ כְּמִשְׁפָּטִים וְגו' עַד שֶׁכָּף דָּם עָלֵיהֶם, אֶלְא שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים
שֶׁלֹּא יִשְׁגוּ מִמֵּדַת הַדִּין, שֶׁהוּא מַלְכוּת, כְּרִאֲוֹנָם. זוֹלָתִי בְּאוֹדֵם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק:
וְעוֹד, אֲדָם וְלָבָן נִקְרָב לְעוֹלָם וְהַרִיחַ עוֹלָה מִשְׂנִיָּהֶם, מֵה שׂוֹשֵׁן אֲדוּם וְלָבָן, כִּי
רִיחַ הַקֶּרֶבֶן וְהַקֶּרֶבֶן עֲלָמוֹ מֵאֲדוּם וְלָבָן. בֵּא וּרְחֵא מִרִיחַ הַקְּטָרֶת, שֶׁהַסְּמָנִים, מֵהֶם
אֲדוּמִים וּמֵהֶם לְבָנִים. דְּהִינוּ הַלְּבֹנָה, שֶׁהוּא לָבָן, מֵר דְּרוּר, אֲדוּם, וְהַרִיחַ עוֹלָה
מֵאֲדוּם וְלָבָן. וְעַל כֵּן מִנְהִיג עוֹלָמוֹ בְּשׂוֹשְׁנִים שֶׁהֵם אֲדוּם וְלָבָן. וְכַתוּב, לְהַקְרִיב לִי
חֶלֶב וְדָם. כְּנֶגֶד זֶה, אֲדָם מִקְרִיב חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ וּמִתְכַּפֵּר לוֹ, שֶׁזֶה אֲדוּם וְזֶה לָבָן. מֵה
הַשׂוֹשֵׁן שֶׁהוּא אֲדוּם וְהוּא לָבָן, אֵינוֹ מוֹרְקִים אוֹתוֹ לְהַחְזִירוֹ כְּלוֹ לָבָן אֶלְא בְּאֵשׁ. עָתָה,
מִי שִׁישַׁב צְתַעֲנִיתוֹ וּמִקְרִיב חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ אֵינוֹ נִקְמָה לְחַזוֹר כְּלוֹ לָבָן אֶלְא בְּאֵשׁ. דְּאָמַר
רַבִּי יְהוּדָה מִתּוֹף תַּעֲנִיתוֹ שֶׁל הָאֲדָם, נִחְלָשִׁים אֲבָרָיו וְגוֹבֵר עָלָיו הָאֵשׁ, וּבְאוֹתָהּ
שָׁעָה כְּרִיף לְהַקְרִיב חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ בְּאוֹתוֹ הָאֵשׁ, וְהוּא הַנִּקְרָא מִזְבֵּחַ כְּפָרָה. וְהִינוּ דְּרַבִּי
אֶלְעָזָר. כְּשֶׁהָיָה יוֹשֵׁב צְתַעֲנִית, הָיָה מִתְפַּלֵּל וְאָמַר, גְּלוּי וַיְדוּעַ לְפָנַי ה' אֲחֵלְקִי וְאֲחֵלְקִי
אֲבוֹתַי, שֶׁהַקְּרָבִיתִי לְפָנֶיךָ חֶלְבִי וְדָמִי, וְהִרְתַּחֲתִי אוֹתָם בְּחַמִּימוֹת חֲלָשַׁת גּוּפִי, יְהִי
רָחוּץ מִלְּפָנֶיךָ שֶׁיִּהְיֶה הַרִיחַ הָעוֹלָה מִפִּי בְּשָׁעָה זֹאת, כִּי רִיחַ הָעוֹלָה מֵהַקֶּרֶבֶן בְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ,
וְתִרְאֵנִי. נִמְרָא שֶׁהָאֲדָם מִקְרִיב צְתַעֲנִיתוֹ הַחֶלֶב וְהַדָּם, וְהַרִיחַ שֶׁעוֹלָה מִפִּיו, הוּא
מִזְבֵּחַ כְּפָרָה. וְלִפְיֶךָ תִּקְנוּ הַתְּפִלָּה בְּמִקְוֹם הַקֶּרֶבֶן. וּבְלָבָד שִׁיתְּפוּן לְמֵה שְׂאֲמַרְנוּ.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִפְּחוֹן וְלִהְלָאָה כְּתוּב, כָּל דְּבָר אֲשֶׁר יֵבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר.
אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כְּשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, אֲדָם מִקְרִיב קֶרְבָּנוֹ בְּעֵינָיו זֶה, וּמִתְכַּפֵּר
לוֹ, עָתָה, תִּפְלְתוּ שֶׁל אֲדָם מִכֶּפֶר לוֹ בְּמִקְוֹם הַקֶּרֶבֶן בְּאוֹתוֹ הַדְּרָף, שֶׁל כְּוִנַּת הַקֶּרֶבֶן.

א. שנים הם העבריינין מישראל העברייין לעברה אחת והעברייין לכל התורה כלה. העברייין לעברה אחת זה שהחזיק עצמו לעשות אותה עברה בזדון ונתפרסם בה והרגל אפלו היתה מן הקלות כגון שהחזק תמיד ללבוש שעטני או להקיף פאה ונמצא פאלו בטלה מצוה זו מן העולם אצלו הרי זה עברייין לאותו דבר והוא שיעשה להכעיס: **ב.** העברייין לכל התורה כלה כגון החוזר לדתי נכרים בשעה שגוזרין גזרה וידבק בהם ויאמר מה בצע לי להדבק בישראל שהם שפלים ונרדפים טוב לי שאדבק באלו נכרים שינדם תקיפה הרי זה עברייין לכל התורה כלה: **ג.** מחטיאי הרבים כיצד אחד שהחטיא בדבר גדול כגון גרבעם וצדוק וביתוס ואחד שהחטיא בדבר קל אפלו לבטל מצות עשה ואחד המאנס אחרים עד שיחטאו כמנשה שהיה הורג את ישראל עד שיעבדו עבודה זרה או שהטעה אחרים והדיחם:

מוסר

מספר חרדים דף ע"ב ע"א

צריך אדם להיות נגע בתורה שארה כסותה ועונתה לא יגרע. עונה מן המוח וכל ששת ימי השבוע לקום להדבק נפשו בה ישקני מנשיקות פיהו כדאמר בזוהר בשעונת בני אדם בחצות לילה באשה השניה בה שעתיא עונת תלמידי חכמים בראשונה. ואף בשבת כשמקימים מצות עונה בשניה פונתם להוליד בן לראשונה שיהא תלמיד חכם הרי העונה במחשבה כסותה בדבור שנמשלו ישראל לתולעת שבפיהם עושים להם לבוש מלכות כותלעת המשי והיינו דכתיב (שה"ש ד') כחוט השני שפתותיך ולא קורי עכביש שנעשים מדברים בטלים. שארה שהם המזונות במעשה כי כמו שהלחם קיום הגוף כן המצות המעשיות קיום הנפש ובהעדרם רשעים בחייהם קרויים מתים ועל המעשים הטובים אמר בזוהר שאמר הקדוש ברוך הוא ועשה לי מטעמים זאת האשה כבודתה בת מלך פנימה מלכו של עולם ואתה חתן המלך מה נעים גורלך. וממילא רוחא להשיב נדחיו ולקבץ פזוריו וישיב הכל לאיתנו ולא נדח ממנו נדח:

(כב) וַיֵּצֵא פְרַעֲהוּ לְכָל-עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל-הַבְּנֵי הַיִּלּוּד הַיְאֹרָה
תִּשְׁלַיְכֶהוּ וְכָל-הַבָּת תִּתְחַיֵּן: (פ) וּפְקִיד פְּרַעֲהוּ לְכָל עַמָּה לְמִימְרֵי פֶל בְּרָא
דִּיתְלִיד לִיהוּדָאֵי בְּנֵהָרָא תִרְמְנָה וְכָל בְּרֵתָא תִקְיָמוּן:

רס"י לכל עמו. אף עליהם גזר. יום שנלד משה אמרו לו אכטגנינו היום נולד מושיענו, ואין לנו יודעין אם ממזרים אם מישראל, ורואין לנו סופו ללקות במים, לפיכך גזר אותו היום אף על המזרים, שנאמר כל הבן היולד, ולא נאמר היולד לעזרים, והם לא היו יודעים סופו ללקות על מי מריבה:

ב (א) וַיִּלְךָ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת-בַּת-לֵוִי: וְאֶזְל גְּבָרָא מִדְּבֵית לְוִי
וַיִּסֵּיב ית בת לוי:

רס"י ויקח את בת לוי. פרוש היה ממנה מפני גזרת פרעה (נחזר ולקחה. וזהו וילך, שהלך בעצת בתו שאמרה לו גזרתך קשה משל פרעה, אם פרעה גזר על הזכרים, ואתה גם כן על הנקבות). והחזירה ועשה בה לקוחין שניים. ואף היא נהפכה להיות נערה. וזת מאה שלשים שנה היתה, שנלדה בצואה למזרים בין החומות, ומאחיס ועשר שנה נשתהו סם, וכשילאו היה משה בן שמונים שנה. אם כן כשנתעברה ממנו היתה זת מאה שלשים וקורא אותה בת לוי:

(כ) וַתֵּהָרֵה אִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֶהוּ
שְׁלֹשָׁה יָרְחִים: וְעַד־יָאֵת אֶתְתָּא וַיִּלִּידֵת בְּרַ וְחַזַּת יִתָּה אַרְי טַב הוּא וְאַטְמַרְתָּה
תִּלְתָּא יָרְחִין:

רס"י כי טוב הוא. כשנלד נתמלא הבית כלו אורה:

(ג) וְלֹא-יִכְלָה עוֹד הַצְּפִינֹו וַתִּקַּח-לוֹ תַבַּת גָּמָא וַתַּחְמְרָה
בְּחֶמֶר וּבְזָפֹת וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיִּלּוּד וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שִׁפְתַּת
הַיְאֹרָ: וְלֹא יְכִילֵת עוֹד לְאַטְמַרְוִיתָה וַיִּסֵּיבֵת לָהּ תַבּוּתָא דְגוּמָא וְחַפְתָּה בְּחֶמֶרָא וּבְזָפְתָא
וְשׁוּיָאֵת בָּהּ ית רבא וְשׁוּיָתָה בְּיַעְרָא עַל פִּי נְהָרָא:

רס"י ולא יכלה עוד הצפינו. שמנו לה המזריים מיום שהחזירה, והיא ילדתו לששה חדשים ויום אחד, שהיולדת לשבעה יולדת למקטעין, והם זדקו אחריה לסוף תשעה: גמא. גמי בלשון משנה ובלעז יונ"ק [גומא]. ודבר כך הוא, ועומד

בפני כך ובפני קסה: בחמר ובזפת. זפת מבחוץ וטיט מצפנים, כדי שלא יריח אותו
כדיק ריח רע של זפת: ותסם בסוף. הוא לשון אגם רוסי"ל בלעז, ודומה לו (ישעיה
יט ו) קנה וסוף קמלו:

(ד) וְתִתְצַב אַחֲתוֹ מֵרֶחֶק לְדַעָה מֵהַיַּעֲשֵׂה לֹא: וְאֲתַעֲתִדְתָּ אַחֲתָהּ
מֵרֶחֶק לְמִידַע מֵהַיַּעֲבֹד לֵה:

נביאים - ישעיה - פרק כח

(ד) לֵכֵן שָׁמְעוּ דְבַר-יְהוָה אֲנִישֵׁי לְצֹן מְשָׁלֵי הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלַם: בְּכֹן קִבְּלוּ פִתְגָמָא דִּי גְבָרִין רְשִׁיעִין שְׁלֹטוֹנֵי עַמָּא הַדִּין דִּי בִירוּשָׁלַם:

רש"י: משלי העם הזה. האומרים לצון בל' משל כגון:

(ט) כִּי אָמַרְתֶּם כְּרַתְנוּ בְרִית אֶת-מֹות וְעַם-שָׂאֹל עֲשִׂינוּ
חֲזָה (שיט) שוֹט שוֹטָף כִּי-(עבר) יַעֲבֹר לֹא יְבוֹאֵנוּ כִּי שָׁמְנוּ
כָּזָב מַחֲסֵנוּ וּבִשְׁקָר נִסְתַּרְנוּ: (פ) אַרְי אֲמַרְתוּן גְּזַרְנָא קִזְם עִם קָטוּלָא
וְעַם מַחֲבֵלָא עֲבַדְנָא שְׁלָמָא מִחַת סְנֵאָה אַרְי תִּיתֵי עֲלֵיכֹן כְּנַחַל מִגְבָּר דְּאִתּוּן אֲמַרִין לֹא
תִיתֵי עֲלֵנָא אַרְי שׁוֹינָא בְּכַדִּיב רַחֲצֵנָא וּבְגִין שְׁקָרִין אֲסַמְרָנָא:

רש"י: כרתנו ברית את מות. שלא יבא עלינו: עשינו חוזה. גבול שלא יעברנו
וכן מחוז חפס (תהלים קז) וכן מחזה אל מחזה (מלכים א' ז') כולם ל' גבול הם וחירונו
של דבר אשומי"ר בלע"ז: שיט שוטף. מכה המתהלכת בארץ: לא יבואנו. לא
יבא עלינו: שמנו כזב. שמנו ע"א: מחסנו. מחסה שלנו: ובשקר נסתרנו.
בע"א בטחנו להסתירנו:

(ט) לֵכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַנְּגִי יִסֹּד בְּצִיּוֹן אֲבָן אֲבָן בַּחַן
פִּנְתַי יְקִרַת מוֹסָד מוֹסָד הַמֵּאֲמִין לֹא יִחִישׁ: בְּכֹן כְּדָנוּ אָמַר יְיָ אֱלֹהִים
הָא אָנָּא מְמַנֵּי בְּצִיּוֹן מְלֵךְ מְלֵךְ תִּקְרִיף גְּבוּר וְאֲמַתּוּן אֲתַקְפְּנִיה וְאֲחַסְנִיגִיה אָמַר נְבִיא
וְצַדִּיקָא דְהַיְמָנוּ בְּאֵלֵינוּ בְּמִיתֵי עָקָא לֹא יִזְדַּעְזְעוּן:

רש"י הנני יסד . ל' עזר הוא כמו (מגלה א) יסד המלך וכן כריך לפותרו הנני הוא אשר יסד כבר : (בציון אבן . כבר) נגזרה הגזרה לפני והעמדתי מלך משיח שיהא בציון לאבן בוחן ל' מצלך וחוזק כמו (לקמן לב) עופל ובחן וכמו הקימו בחוניו (לעיל כג) : מוסד מוסד . הראשון פתח לפי שהוא דבוק מוסד של מוסד (מוסד) שהוא מוסד גמור : המאמין לא יחיש . המאמין דבר זה לא ימהרנה לא יאמר אם אמת הוא ימהר לבא :

(יב) וְשִׁמְתִי מִשְׁפָּט לְקוֹ וְצִדְקָה לְמִשְׁקֶלֶת וְיַעַה בְּרֹד־מַחֲסָה
כְּזָב וְסִתֵּר מַיִם יִשְׁטָפוּ: (ט) וְאֲשׁוּי דִּינָא תִּקְיָי דְאַטְמָרְתוֹן כְּחוּט בְּנִינָא וְזַבְיָתָא כְּאָבֹן מִשְׁקוּלָתָא וְיִדְלֵק רִוְגִזִי בְּרִוְחָצוֹן בְּדַבְיָכוֹן וְעַל דְאַטְמָרְתוֹן מִן קָדָם מַעֲיָקָא יִתְכוֹן עַמְמָיָא יְגָלוֹן :

רש"י ושמתי משפט לקו . לפני בא אותו מלך אביא עליכם גזרות להתם הפושעים שזכרם ושמתי משפט יסוריו להיות לקו כלומר אשים קו מדת יסורין להביא עליכם ואת דקה אשים שמהא משקולת המיישרת בנין הבנין בחומות כלומר שמהא דקה מהלכת לפנייהם ומיישרת דרכיהם שיכלו הפושעים ונתרו הכלדיקים : ויעה ברד מחסה כזב . אותו כיסוי שאמרתם כי שמנו כזב מחסנו יבא ברד ויטאטאנו ויעה לשון טיחוט כמו (מ"א ו) את היעים שגורפין בהם אפר הכירות : וסתר . שאמרתם עליו ובסקר נסתרו המים ישטפוהו כלומר אביא המון (אומר) שישברו מצותיה' ופסיליהם ולשון משפט האמור כאן יושטי"א"א בלע"ז :

(יח) וְכִפֵּר בְּרִיתְכֶם אֶת-מֹות וְחַזוּתְכֶם אֶת-שְׁאוֹל לֹא תִקְוּם
שׁוּט שׁוּטָף כִּי יַעֲבֹר וְהֵייתֶם לוֹ לְמַרְמָס: וְיִבְטַל קְנִימְכוֹן דְעָם קְטוּלָא וְשִׁלְמְכוֹן דְעָם מְחַבְלָא לֹא יִתְקַים מְחַת סְנֵאָה אֲרִי תִיִתִי עֲלִיכוֹן כְּנַחַל מְגִבֵּר וְתַחֲוֹן לְהוֹן לְדִישׁ :

רש"י וכופר בריתכם את מות . ויתבטל הברית אשר אמרתם כרתנו ברית את מות כל כפרה לשון קנח סילוק דבר וכן (בראשית לב) אכפרה פניו : וחזותכם . אשר אמרתם עם שאול עשינו חוזה : שוט שוטף . אשר אמרת' לא יבואנו והייתם לו למרמס :

כתובים - משלי - פרק יב

(טו) דָּרַךְ אֱוִיל יִשָּׁר בְּעֵינָיו וְשָׁמַע לְעֵצָה חֲכָמִים: אֲרֻחִיהַ דְּסַכְלָא תְרִיצָא
בְּאַפּוּי וּדְשָׁמַע לְעִיצָתָא חֲכִימָא הוּא : (טז) אֱוִיל בְּיָוִם יוֹדַע כַּעֲסוּ וְכֹסֶה
קָלוּן עָרוּם: שְׁטָנָא כַּד יוֹמִיָּה מוֹדַע רוּגְזִיָּה וְעָרִים מְכַסִּי צַעֲרִיָּה :

רש"י אויל ציוס יודע כעסו . ציוס שהוא כועס צו ציוס הודיע כעסו שהוא מתגרה ומחרף חזירו צרבים ואין מעלך לרוחו , אבל הערום כוסה קלון ואינו ממחר לריב , ומדרש אגדה ציוס שנברא אדם הראשון נודע סורחנו והקב"ה שהוא ערום לא ראה לשחת צריותיו כסה קלונו ודחה לגזרתו מיום של אדם ליום שלו שהוא אלף שנה :

(יז) יְפִיחַ אַמוּנָה יִגִּיד צֶדֶק וְעַד שְׁקָרִים מְרַמָּה: מן דְּמַסְחִיד
הַיְמִנוּתָא נְתִיגִי צְדִיקוּתָא וְסִהַד דְּשִׁקְרָא רַמְיָה הוּא :

רש"י יפיח אמונה יגיד אמת . מי שמדבר אמונה מגיד בדין עדות אמת לזכות הזכאי :

(יח) יֵשׁ בּוֹטָה כַּמְדַּקְרוֹת חָרָב וְלִשׁוֹן חֲכָמִים מְרַפָּא: אֵית דְּאַמְרִיָּה
סְפִסְרָא רְגִישָׁא וְלִישְׁנָא דְּחֲכִימִי מְאַסְיָא :

רש"י יש בוטה . מדבר כמו לבטא בשפתים (ויקרא ה) : כמדקרות חרב . שמסכסך את הצריות וגורם להם להרוג : ולשון חכמים . המציא שלום בין אדם לחזירו : מרפא . למצב' הוא :

(יט) שְׁפֹת-אֱמֶת תִּכְוֶן לְעַד וְעַד-אֲרָגִיעָה לִשׁוֹן שְׁקָר: שְׁפֹתָא
דְּקִשְׁטָא תִּתְּקוּן לְעֵלָם וְסִהַדָּא מְסִתְרֵהַב כְּלִישְׁנָא דְּשִׁקְרָא :

רש"י שפת אמת תכון לעד . תתבסס ותקיים : ועד ארגיעה . למעט רגע הוא כלה והולך והולך שהשקר אין לו רגלים :

א. השוחט והמעלה בחוץ, חייב על השחיטה וחייב על העלה. רבי יוסי הגלילי אומר, שחט בפנים והעלה בחוץ, חייב. שחט בחוץ והעלה בחוץ, פטור, שלא העלה (בחוץ) אלא דבר פסול. אמרו לו, אף השוחט בפנים ומעלה בחוץ, כיון שהוציא, פסלו:

ברטורה (ה) השוחט. קדשים בחוץ והעלן בחוץ. בהעלם אחד. חייב על השחיטה וחייב על ההעלה שהן שני גופי עצירה, לתרווייהו כתיבי, אשר ישחט ואשר יעלה: כיון שהוליאו פסלו. ואפילו הכי חייב, והוא הדין לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ. ורבי יוסי הגלילי אמר לך, מה לשוחט בפנים ומעלה בחוץ שכן היתה לו שעת הכושר, תאמר לשוחט בחוץ ומעלה בחוץ שלא היתה לו שעת הכושר. ואין הלכה כר' יוסי הגלילי:

ב. טמא שאכל, בין קדש טמא ובין קדש טהור, חייב. רבי יוסי הגלילי אומר, טמא שאכל טהור, חייב. וטמא שאכל טמא, פטור, שלא אכל אלא דבר טמא. אמרו לו, אף טמא שאכל טהור, כיון שנגע בו, טמאהו. וטהור שאכל טמא, פטור, שאינו חייב אלא על טמאת הגוף:

ברטורה (ו) הטמא שאכל כו'. משום דפליגי ר' יוסי הגלילי ורבנן בתרווייהו, ודמו הנך תרתוי פלוגתא להדדי, תנינהו גבי הדדי: ר' יוסי הגלילי אומר וכו'. כשנטמא הגוף ואחר כך נטמא הבשר כולי עלמא לא פליגי דחייב כרת. כי פליגי, שנטמא הבשר ואחר כך נטמא הגוף. רבנן אית להו איסור כולל, דמתוך שחל עליו איסור טומאת הגוף לאסרו בבשר טהור שהיה מותר בו מתחילה, חל נמי אף על הבשר טמא ואע"פ שהיה אסור ועומד, כדי שיתחייב עליו אף משום טומאת הגוף. ור' יוסי הגלילי לית ליה איסור חל על איסור באיסור כולל, ואין איסור של טומאת הגוף חל על איסור של טומאת בשר. ואין הלכה כרבי יוסי הגלילי: וטהור שאכל טמא פטור. מן הכרת. וסופג את הארבעים משום ויהרא ז' והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל: שאינו חייב אלא על טומאת הגוף. כדכתיב (ס) וטומאתו עליו ונכרתה, בטומאת הגוף הכתוב מדבר:

ג. חמר בשחיטה מבעלה, ובעלה מבשחיטה. חמר בשחיטה, שהשוחט להדיוט, חייב. והמעלה להדיוט, פטור. חמר בעלה, שנים שאחזו בספין ושחטו, פטורים. אחזו באבר והעלוהו, חייבין. העלה וחזר והעלה וחזר והעלה, חייב על כל עליה ועליה, דברי רבי שמעון. רבי יוסי אומר, אינו חייב אלא אחת, ואינו חייב עד שיעלה לראש המזבח. רבי שמעון אומר, אפלו העלה על הסלע או על האבן, חייב:

זרמטורה (ג) שהשוחט להדיוט כו'. השוחט קדשים בחוץ לאכילת הדיוט חייב: המעלה. בחוץ לאורך הדיוט. פטור משום העלאת חוץ. לגבי שחיטה כתיב דם יחשב לאיש, אפילו השוחט לאיש, וגבי העלאת כתיב לעשות לה', אינו חייב כשמעלהו בחוץ עד שיכוין בו לה': ושחטו פטורים. דכתיב (סג יז) דם יחשב לאיש ההוא, אחד ולא שנים: והעלוהו חייבין. דכתיב (סג) איש איש וגו' אשר יעלה וגו', שאין תלמוד לומר איש איש, אלא לרבות שנים שאחזו באבר והעלוהו שהן חייבין: העלה. ונדע לו: וחזר והעלה. מאותה בהמה עצמה, חייב על כל אחת ואחת: עד שיעלה לראש המזבח. דכתיב (בראשית ח) ויבן נח מזבח לה', אלמא אפילו במת יחיד שהיא בחוץ אינה העלאת בלא מזבח: אפילו העלה על הסלע. דכתיב (ויקרא יז) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד, ולא מזבח צבמת יחיד, ובפרשת המעלה בחוץ כתיב. והלכה כר' יוס':

ד. אָחַד קִדְשִׁים פְּשָׁרִין וְאָחַד קִדְשִׁים פְּסוּלִין, שְׁהָיָה פְּסוּלָן בְּקִדְשׁ, וְהִקְרִיבָן בַּחוּץ, חֵיב. הַמְעַלָּה כְּזֵית מִן הָעוֹלָה וּמִן הָאֵמוּרִין בַּחוּץ, חֵיב. הַקֶּמֶץ, וְהַלְבוּנָה, וְהַקְטֹרֶת, וּמִנְחַת פְּהִינִים, וּמִנְחַת פֶּהוּ הַמְּשִׁיחַ, וּמִנְחַת נֶסְכִּין, שֶׁהִקְרִיב מֵאָחַד מֵהֶן כְּזֵית בַּחוּץ, חֵיב. רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֵׁיִקְרִיב אֶת כָּלֹ. וְכֵלָם שֶׁהִקְרִיבּוּ בַּפְּנִים וְשִׁיר בֶּהוּ כְּזֵית וְהִקְרִיבּוּ בַּחוּץ, חֵיב. וְכָלֹן שֶׁחִסְרוּ כָּל שֶׁהוּ וְהִקְרִיבּוּ בַּחוּץ, פְּטוּר:

זרמטורה (ה) שהיה פסול בקודש. כגון הלן והיואל והנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו, הואיל ובפנים אם עלו לא ירדו, מתקבל בפנים קרינן ביה, וחייבין עליהן בחוץ, דכתיב (סג) לעשות אותו לה', כל שנעשה לה' חייבין עליו בחוץ, וכל שאינו נעשה לה' אין חייבין עליו בחוץ: המעלה כזית מן העולה ומאימורים. חזי זית מזה וחזי זית מזה: חייב. דכולה כליל: הלבונה. של מנחת נדבה: והקטורה. של כל יום פרס שחרית ופרס בין הערבדים: ומנחת כהנים. שהיא כליל וראויה להעלאתה כקומץ של מנחת ישראל. אבל שיירי מנחת ישראל אינו חייב על העלאתה בחוץ: מנחת כהן המשחה. עשירית האופה שהוא מביא בכל יום: כזית. דהיינו שיעור הקטרה: עד שיקריב את כולן. דקסבר כל המתירין מפסלי בחסרון, וכל זמן שלא קרבו כולן לא הוי הקטרה ללאת בעלים ידי חובתן. ולרבנן הני נמי הויא הקטרתן בכזית היכא דכולו קיים ולא חסרו קודם הקטרה: ושייר בהן וכו': חייב. שהרי בזה נגמרה הקטרה: וכולן שחסרו כל שהן. קודם הקטרה על ידי איבוד או שריפה, נפסלו בחסרון, דכתיב (ויקרא ג) והגותרת מן המנחה, פרט לשחסרה היא או שחסר קוממאה קודם

ה. הַמְקַרֵּיב קִדְשִׁים וְאֵמוּרֵיהֶם בַּחוּץ, חֵיב. מִנְחָה שְׁלֵא נִקְמְצָה וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ, פְּטוּר. קִמְצָה וְחָזַר קִמְצָה לְתוֹכָהּ וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ, חֵיב:

זרמטורה (ו) המקריב קדשים ואימוריהן. שהקריב הבשר והאימורים מחוברים בו, חייב משום אימורים, ולא אמרינן הרי בשר חוץ בין האימורין לאש, ודכותה בפנים לאו העלאתה היא, דרחמנא אמר (סג ט) על העלים אשר על האש, והמעלן בחוץ נמי לא יהא חייב, לא אמרינן הכי לפי שמיין זמינו אינו חוץ: מנחה שלא נקממה. אינה ראויה לפנים. הלכך

המקריבה בחוץ פטור: קמלה וחזר קומלה לתוכה. והקריבה בחוץ: חייב. שכיוולא זה צפנים כשרה, כדתנן בהקומץ, נתערב קומלה בשיריים לא יקטיר ואם הקטיר כשרה:

ו. הקמץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ, חייב. רבי אלעזר פוטר עד שיקריב את השני. אחד בפנים ואחד בחוץ, חייב שני בזיכי לבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ, חייב. רבי אלעזר פוטר עד שיקריב את השני. אחד בפנים ואחד בחוץ, חייב. הזורק מקצת דמים בחוץ, חייב. רבי אלעזר אומר, אף המנסך מי חג בָּחַג בחוץ, חייב. רבי נחמיה אומר, שגרי הדם שהקריבו בחוץ, חייב:

ברטורה (ו) הקומץ והלבונה של מנחת נדבה. שניהם מתירים את שיריה לאכילה. הלכך ר' אליעזר פוטר, דבעי הקטרת כל המתיר: אחד צפנים. תחילה, ואחר כך השני בחוץ, חייב, שזה גמר ובו הכל תלוי: שני זיכי לבונה. מתירים לחם הפנים: מי החג. שנתמלאו לשם ניסוך המים בחג הסוכות. אם ניסך אותן בחוץ חייב, לסדר ניסוך המים בחג לאורייתא הוא, הלכך מיחייב עלה בחוץ. ואין הלכה כר' אליעזר בכולה מתניתין. וניסוך המים בחג לאו לאורייתא הוא אלא הלכה למשה מסיני: שירי הדם שהקריבו בחוץ חייב. בשירי דמים הפנימים מיירי, וסדר ששירי הדם מעכבין בהם, הלכך עבודה היא להתחייב עליה בחוץ. אבל בשירי הדם של מזבח החיצון מודה ר' נחמיה שאינם אלא למזבח ולא לעכב, הלכך הזורקן בחוץ ודאי פטור. ואין הלכה כר' נחמיה:

ז. המולק את העוף בפנים והעלה בחוץ, חייב. מלק בחוץ והעלה בחוץ, פטור. השוחט את העוף בפנים והעלה בחוץ, פטור. שחט בחוץ והעלה בחוץ, חייב. נמצא, דרך הקשרו מבפנים, פטורו בחוץ. דרך הקשרו בחוץ, פטורו בפנים. רבי שמעון אומר, כל שחייבין עליו בחוץ, חייבין על פיוצא בו בפנים שהעלהו בחוץ, חוץ מן השוחט בפנים ומעלה בחוץ:

ברטורה (ז) מלק בחוץ. נבלה היא, שאין מליקה אלא צפנים, לכך פטור על העלאתו בחוץ. ואם תאמר, והלא כל הנעלים בחוץ נפסלו ביציאתן, וכן השוחט בחוץ פסול הוא, וחייבין על העלאתו. התם רחמנא רבייה. אבל לענין שאר פסולים, מתקבלים צפנים בעינין: שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב. אף על העלאתו. דכל שמתחייב על שחיטתו בחוץ אם חזר והעלן הוא או אחר, חייב: נמצא דרך הכשרו צפנים. בגמרא קאמר, תני לך חיובו צפנים פטורו בחוץ, ולרך חיובו בחוץ פטורו צפנים, כגון, שחט העוף צפנים והעלה בחוץ פטור. שחט בחוץ והעלה בחוץ חייב. מלק צפנים והעלה בחוץ חייב. מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור. נמצא במקום שמתחייב על העלאתו אם נעשית העבודה הראשונה צפנים כגון במליקת פנים פטור על העלאתו אם נעשית המליקה בחוץ. ודרך שמתחייב על העלאתו אם נעשית עבודה הראשונה בחוץ כגון בשחיטה, פטורו צפנים, אם נשחט צפנים והעלה בחוץ: ר' שמעון אומר כו'. במלתיא דתנא קמא חסורי מחסרא והכי קתני, וכן השוחט בהמה בלילה צפנים והעלה בחוץ פטור, לאינה מתקבלת צפנים, דכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם, ולא בלילה, ונמצא הזבח פסול ולפיכך אינו חייב על העלאתו. אבל אם שחט בלילה בחוץ והעלה בחוץ חייב, מפני שהשחיטה בחוץ בלילה כשרה היא לפיכך חייב שחט

על השחיטה ועל העלאה. ופליג רבי שמעון בהא ואמר: כל שחייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו בפנים שהעלהו בחוץ. כלומר, כשם שהשוחט בחוץ כלילה והעלה בחוץ חייב, כך אם שחט בפנים כלילה והעלה בחוץ חייב על ההעלאה חוץ מהשוחט עוף בפנים והעלהו בחוץ שהוא פטור אע"פ שאם שחט והעלה בחוץ חייב. ואין הלכה כר' שמעון:

ח. החטאת שקבל דמה בכוס אחד, נתן בחוץ ונזר ונתן בפנים, בפנים ונזר ונתן בחוץ, חיב, שפלו ראוי לבוא בפנים. קבל דמה בשני כוסות, נתן שניהן בפנים, פטור. שניהן בחוץ, חיב, אחד בפנים ואחד בחוץ, פטור. אחד בחוץ ואחד בפנים, חיב על החיצון, והפנימי מכפר. למה הדבר דומה, למפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתייה ואחר כך נמצאת הראשונה, והרי שתיהן עומדות, שחט שתיהן בפנים, פטור שחט שתיהן בחוץ, חיב. אחת בפנים ואחת בחוץ, פטור. אחת בחוץ ואחת בפנים, חיב על החיצונה, והפנימית מכפרת. כשם שדמה פוטר את בשרה, כך הוא פוטר את בשר

ברטורה (ח) נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים חייב. מלתא דפשיטא היא, ומשום סיפא נקט לה, נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ שאינו נותן בחוץ אלא שיירי הדם, חייב. ומתניתין כר' נחמיה דסבר שיריים מעכבים. ואינה הלכה: שניהן בחוץ חייב. אחת. ואם היתה לו ידיעה בינתים, חייב שתיים: אחד בפנים. ואחר כך השני בחוץ פטור. ואפילו לר' נחמיה דסבר כוס אחד עושה את חזרו לחוי להיות נשפך לאמה. הלכך אפילו שיריים לא הוי: והפנימי מכפר. להכשיר הזבח. שהדם הנזרק תחלה בחוץ לא עשה המשוייר כיוצא בו: שתיהן בחוץ חייב. על כל אחת ואחת. דבשעת שחיטה כל אחת היתה ראויה בפנים: אחת בפנים. והשניה אחר כן בחוץ פטור. והוא לה חטאת שנתכפרו בעליה, ולמיתה אזלה ואינה מתקבלת בפנים: חייב על החיצונה. דהא חזיא לפנים דאיזה מהן שירלה יקריבה: כשם שדמה פוטר את בשרה. מן המעילה, [דזריקת דם מוליאה בשר קדשי קדשים מן המעילה דיהבה בה] שעת היתר לכהנים: כך הוא פוטר את בשר חזרתה. ואע"פ שפסולה [ואשחט שתיהן בפנים קאין]. ואשמועינן הכא דהיכא דמונחות שתיהן וקדם את דם האחת, פטר את חזרתה מן המעילה משום [דהויא] חטאת שנתכפרו בעליה, דקיימ"ל החטאות המתות לא נהנין ולא מועלין:

גמרא זבחים דף קט"ו ע"ב

פי אתא רב דימי אמר רבי בשלשה מקומות שרתה שכינה על ישראל בשילה ונוב וגבעון ובית עולמים ובבלן לא שרתה אלא בחלק בנימין שנאמר (דברים ל) חוץ

עָלְיוּ כָּל הַיּוֹם כָּל חַפִּיפוֹת לֹא יְהוּ אֶלָּא בְּחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנִימִין. כִּי אֲזַיִל אֲבִי אִמְרָה קָמִיה דָּרַב יוֹסֵף אָמַר חַד בְּרָא הוּהוּ לִיה לְכַיִּיל לֹא מִיתְקוּן וְהַכְּתִיב (תהלים ע"ח) וַיִּטֵּשׁ מִשָּׁכְנוֹ שִׁילָה וְכָתִיב (סו) וַיִּמָּאֵס בְּאֵהָל יוֹסֵף וַיִּבְשָׁבֵט אֶפְרַיִם לֹא בָחַר. אָמַר רַב אֲדָא מָאִי קָא קִשְׁיָא לִיה דִּילְמָא שְׂכִינָה בְּחֻלְקָא בְּנִימִין וְסִנְהֶדְרֵי גְדוּלָה בְּחֻלְקָא יוֹסֵף מְדַמְצִינוּ בְּבֵית עוֹלָמִים דְּשְׂכִינָה בְּחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנִימִין וְסִנְהֶדְרֵי בְּחֻלְקָא יְהוּדָה. אִמְרֵי הָכִי הַשְׁתָּא הָתָם מִיקָרְבָן נְחֻלוֹת גָּבִי הִדְדִי הָכָא מִי מִיקָרְבָן הָכָא נִמִי מִיקָרְבָן כְּדָאמַר רַב חֲמָא בַר חֲנִינְא רְצוּעָה הִיְתָה יוֹצֵאת מִחֻלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה וְנִכְנָסֵת לְחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנִימִין וְבָהּ הִיָּה מְזַבַּח בְּנוֹי וְהִיָּה בְּנִימִין הַצְדִּיק מְצַטְעָר עָלֶיהָ לְבוֹלְעָה. הָכָא נִמִי רְצוּעָה הִיְתָה יוֹצֵאת מִחֻלְקוֹ שֶׁל יוֹסֵף לְחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנִימִין וְהִיָּינוּ דְכָתִיב (יהושע ט"ו) תִּצְאֵנָת שִׁילָה. כְּתַנְאֵי חוֹפֵף עָלְיוּ זֶה מְקַדֵּשׁ רֵאשׁוֹן. כָּל הַיּוֹם זֶה מְקַדֵּשׁ שְׁנֵי. וַבִּין כְּתַפְּיוּ שְׁכָן אֵלּוּ יָמוֹת הַמְּשִׁיחַ. רַבִּי אוֹמְרֵי חוֹפֵף עָלְיוּ זֶה הָעוֹלָם הַזֶּה כָּל הַיּוֹם אֵלּוּ יָמוֹת הַמְּשִׁיחַ וַבִּין כְּתַפְּיוּ שְׁכָן זֶה הָעוֹלָם הַבָּא:

רס"ז חַד בְּרָא הוּהוּ לִיה לְכַיִּיל וְלֹא מִיתְקוּן. נִרְאֵה צַעֲנִי כִי אֲבִיו קָל אֲבִי כַיִּיל צָמוּ: מִי מִיקָרְבָן. שִׁילָה וְגִבּוֹל נַחֲלַת בְּנִימִין: תַּחֲנַת שִׁילָה. עַל שֶׁהִיא בְּנִימִין מִתְחַוֵּן עָלֶיהָ: הָעוֹלָם הַזֶּה. כָּל מְקוֹם שֶׁכִּתְּבָהּ שְׂכִינָה וְאֵף שִׁילָה וְנוֹב וְגִבּוֹל:

זוהר שמות דף כ' ע"ב

וּמִשָּׁה הִיָּה רוּעָה אֶת צֶאֱן יִתְרוֹ חוֹתְנָהּ כִּהֵן מְדַן רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר (תהלים כ"ג) מִזְמוֹר לְדָוִד יְיָ רוּעִי לֹא אֶחְסֹר. כְּלוּמַר יְיָ רוּעִי יְיָ הָרוּעָה שְׁלִי מִה הָרוּעָה מִנְהִיג אֶת הַצֶּאֱן וּמוֹלִיכֶם לְמַרְעָה טוֹב לְמַרְעָה שְׁמוֹן בְּמְקוֹם נְחִילֵי מַיִם מִיִּישׁוֹר הַלִּיכְתָּן בְּצִדְקָא וּבְמִשְׁפָּט אֵף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּתִיב בְּנֵאוֹת דְּשֵׁא יִרְבִּיצֵנִי עַל מִי מְנוּחוֹת יִנְהַלְנִי נִפְשִׁי יִשׁוּבָב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי דְרַבִּי הָרוּעִים לְנַהוּג בְּצִדְקָא אֶת צֶאֱנוּ לְהַרְחִיקֶם מִן הַגְּזֵל לְהַנְהִיגֶם בְּמִישׁוֹר וְהַשְׁבֵּט בְּיָדוֹ שְׁלֹא יִטּוּ יָמִין וּשְׂמָאל כְּךָ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּעָה אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַנְהִיגֶם בְּמִישׁוֹר וּבְכָל עֵת הַשְׁבֵּט בְּיָדוֹ שְׁלֹא יִטּוּ יָמִין וּשְׂמָאל. דְּבַר אַחַר וּמִשָּׁה הִיָּה רוּעָה אָמַר רַבִּי יוֹסֵי תִדַּע לָךְ שְׁכָל זְמַן שֶׁהָרוּעָה חָכָם לְנַהֵל אֶת צֶאֱנוּ הוּא מוֹכֵן לְקַבֵּל עוֹל מַלְכוּת שְׁמַיִם וְאִם הָרוּעָה שׁוֹטָה עָלְיוּ נִקְרָא (משלי כ"ו) תִּקְוָה לְכֹסֶל מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִשָּׁה חָכָם הִיָּה וּבָקִי לְנַהוּג אֶת צֶאֱנוּ. בֹּא וּרְאֵה מְדוּד שְׁנֵאָמַר (שמואל א' ט"ז) וְהִנֵּה רוּעָה בְּצֶאֱן לְלַמְדָּךְ שֶׁדָּוִד חָכָם גְּדוֹל הִיָּה וְהִיָּה רוּעָה צֶאֱנוּ כְּדִין וְכִשְׁוֹרָה לְפִיכָךְ עֲשֵׂהוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלָךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְלָמָּה צֶאֱן וְלֹא בָקַר אָמַר רַבִּי יְהוּדָה יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צֶאֱן שְׁנֵאָמַר (יחזקאל ל"ד) וְאִתְּן צֶאֱנֵי צֶאֱן מְרַעִיתִי אֲדָם אֲתָם. וְכָתִיב (שם ל"ו) כְּצֶאֱן קִדְשִׁים כְּצֶאֱן יְרוּשָׁלַם. מִה הַצֶּאֱן כְּשִׁיקְרָבוּ עַל הַמְּזַבַּח בְּשִׁבְלֵם זוֹכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא כְּךָ הַמְּנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל כְּדִין וְכִשְׁוֹרָה בְּשִׁבְלֵם זוֹכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד הָרוּעָה אֶת הַצֶּאֱן כְּשֶׁהַצֶּאֱן יוֹלְדוֹת הָרוּעָה נוֹטֵל אוֹתָם טְלָאִים בְּחִיקוֹ כְּדִי שְׁלֹא יִלְאוּ וְיִגְעוּ וּמוֹלִיכֶם אַחֲרֵי אֲמוֹתָם וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם כְּךָ הַמְּנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לְהַנְהִילֶם בְּרַחֲמִים וְלֹא בְּאִכְזָרִיוֹת. וְכֵן אָמַר מִשָּׁה כִּי תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקָךְ וְגוֹמֵר. מִה הָרוּעָה אֶת הַצֶּאֱן כְּשֶׁהוּא רוּעָה טוֹב מְצִיל אֶת הַצֶּאֱן מִן הַזְּאֵבִים וּמִן הָאֲרִיּוֹת כְּךָ הַמְּנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל אִם הוּא טוֹב מְצִילֶן מִן הָאוֹמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה וּמְדִין שֶׁל מָטָה וּמְדִין

שֶׁל מַעֲלָה וּמִדְרִיכָן לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבֵּא כָּד מִשָּׁה רוּעָה נֶאֱמָן הִיָּה וְרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שֶׁפָּדָאֵי הוּא לְרַעוּת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַדִּין מִמֶּשׁ שֶׁהִיָּה רוּעָה אֶת הַצֶּאֱן
לְכַשְׁבִּים כְּפִי הַרְאִוִי לָהֶם וְהִנְקִבּוֹת כְּפִי הַרְאִוִי לָהֶן. וְלִפְיֶכָּד כְּתִיב וּמִשָּׁה הִיָּה רוּעָה
אֶת צֶאֱן יִתְרוֹ חוֹתְנֵנוּ וְלֹא שָׁלוּ.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ההלכות תשובה פ"ג

א. הַפּוֹרֵשׁ מִדְרִיכֵי צְבוּר אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא עֶבֶר עֲבֵרוֹת אֶלָּא נִבְדַּל מֵעֵדֶת יִשְׂרָאֵל וְאִינוּ
עוֹשֶׂה מִצְוֹת בְּכָלָן וְלֹא נִכְנַס בְּצַרְתָּן וְלֹא מִתְעַנֶּה בְּתַעֲנִיתָן אֶלָּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ כְּאֶחָד
מֵהַנְּכָרִים וְכֹאֵלוּ אִינוּ מֵהֵן אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבֵּא: **ב.** הָעוֹשֶׂה עֲבֵרוֹת בְּיַד רָמָה
כִּי הוֹיָקִים בֵּין שְׁעֵשֶׂה קְלוֹת בֵּין שְׁעֵשֶׂה חֲמוּרוֹת אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבֵּא וְזֶה הַנְּקָרָא
מִגְלַה פְּנִים בְּתוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁהֵעִיז מִצָּחוֹ וְגַלָּה פְּנָיו וְלֹא בּוֹשׁ מִדְּבַרֵי תוֹרָה: **ג.** שְׁנֵים
הֵם הַמוֹסְרִים הַמוֹסֵר חֲבֵרוֹ בְּיַד נְכָרִים לְהַרְגוֹ אוֹ לְהַפּוֹתוֹ וְהַמוֹסֵר מִמוֹן חֲבֵרוֹ בְּיַד
נְכָרִים אוֹ בְּיַד אֲנָס שֶׁהוּא פְּנִיָּה וְשִׁנְיָהם אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבֵּא:

מוסר

מספר חרדים דף ע"ב ע"א

הָעוֹלָם הַזֶּה יֵם סוּעָר צָרִיף לְדַמּוֹת הָאָדָם בְּדַעְתּוֹ כְּאֵלוֹ הוּא שֶׁט בַּיָּם וְלָכֵן יָרִים רֵאשׁוֹ
לְמַעַלָּה לְיוֹצְרוֹ וְיִזְהַר פֶּן יִכְנָסוּ בְּפִיו הַמַּיִם הַיָּדוֹנִים וְיִשְׁמַר מִן הַגְּלִים הַבָּאִים
לְטוֹרְדוֹ וְאִם לֹא דָמוּ בְּרֵאשׁוֹ. בֵּן אָדָם סִפְתָּ שְׁלוֹם פְּרוֹס עַל רֵאשׁוֹ וּבִיתָ בְּכָל עוֹז
וְתוֹקָף וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכּוֹ דְּכְתִיב (ישעיה מ"ה) עוֹשֶׂה שְׁלוֹם וּגּוֹי וּפִירְשׁוּ בְּזוֹהַר מִדְּכְתִיב
עוֹשֶׂה וְלֹא עֲשֶׂה שֶׁתְּמִיד עוֹשֶׂה לָכֵן גַּם אֶתָּה תְּמִיד תַּעֲשֶׂה שְׁלוֹם. דְּמֹת הַלְשׁוֹן חָרַב
חֲדָה לְאֲנָשֵׁי הַמַּלְחָמָה הַצְּדִיקִים נִלְחָמִים בָּהּ נֶגְדַּד יִצְרָם הָרַע וְחִיָּלָיו. הָרֶשָׁעִים נֶגְדַּד
יִצְרָם הַטּוֹב וְחִיָּלָיו. כְּתִיב (תהלים קי"ט) סַעֲפִים שִׁנְאֵתִי וְתוֹרַתְךָ אֶהְבֵּתִי וְכְתִיב (שם)
אֲשֶׁרִי תְּמִימֵי דָרְךָ הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת ה' וְכְתִיב (שם מ"ה) הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהַבֵּד הַפְּגָנָה כִּי
כְּמָה זָמַן אָדָם מְאֵבֵד בְּיָדוֹ לְרִיק בְּחֻשְׁבוֹ עַל עֲנִיָּנוּ עוֹלָמוֹ וּפְרִנְסָתוֹ וְסוּף אָדָם לְהַבֵּל
דְּמָה כְּלוּמָר מְהַרְהֵר וּמְחַשֵּׁב וּמְבַטֵּל זְמָנוֹ וְאִינוּ מְשַׁגִּיחַ כִּי יָמֵינוּ כְּצֶל עוֹבֵר וּבַעוֹד
שֶׁהוּא מְחַשֵּׁב וּמְהַרְהֵר יַעֲשֶׂה חֲבִילוֹת שֶׁל תוֹרָה וּמִצְוֹת לְעוֹלָם הַבֵּא. וְאֶתִּיא מְכַלְלָא
רַב הַשְׁלוֹם הוּא יְסוּיֵד הַמַּעֲלָה יִקוּץ מִתְרַדְמָתוֹ לְתַקּוֹן אֲשֶׁר עֹת וְלִיסוּיֵד אֲרָץ:

שמות ליל שישי תורה

צרוף יהוה

**וַתִּרְדּוּ בַת-פְּרַעֲהַ לְרַחֵץ עַל-הַיָּאֵר וְנִעְרַתֶּיהָ הִלְכֹת עַל-
יַד הַיָּאֵר וַתִּרְא אֶת-הַתַּבָּה בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת-
אֶמְתָּהּ וַתִּקְּחָהּ: וְנִחַתְת בַּת פְּרַעֲהַ לְמִסְחֵי עַל נִהְרָא וְעוֹלִימְתָהּא מְחַלְכוּ עַל פִּיף
נִהְרָא וְחִזֹּת יֵת תַּבּוֹתָא בְּגוּ יַעֲרָא וְאוֹשְׁטֹת יֵת אֶמְתָּהּ וְנִסְבָּתָהּ:**

רס"י לרחץ על היאר. סרס המקרא ופרסו ותרד בת פרעה על היאור לרחץ
בו: על יד היאר. אכל היאור, כמו (שמואל ב יד ט) ראו חלקת יואב אל ידי, והוא לשון
יד ממך, שיד האדם סמוכה לו. ורבותינו דרשו הולכות לשון מיתה, כמו (בראשית כה
טז) הגה אנכי הולך למות, הולכות למות לפי שמוחו זה. והכתוב מסייעו, כי למה
לנו לכתוב ונערתיה הולכות: את אמתה. את שפחתה. ורבותינו דרשו לשון יד. אבל
לפי דקדוק לשון הקודש היה לו להנקד אמתה מ"ס דגושה. והם דרשו את אמתה
את ידה, שנסתרבה אמתה אמות הרבה:

**וַתִּפְתַּח וַתִּרְאָהּ אֶת-הַיֶּלֶד וְהִנֵּה-נֹעַר בְּכָה וַתִּחַמְל עָלָיו
וַתֹּאמֶר מִי־לִדִי הָעֶבְרִים זֶה: וַיִּפְתַּח וְחִזֹּת יֵת רַבָּא וְהָא עוֹלִימָא בְּכִי וְחִסֹּת
עָלוּהִי וְאַמְרַת מִבְּנֵי יְהוּדָאִי הוּא דִין:**

רס"י ותפתח ותראה. את מי ראתה, את הילד, זהו פשוטו. ומדרשו שראתה עמו
שכינה: והנה נער צכה. קולו כנער:

**וַתֹּאמֶר אַחֲתוֹ אֶל-בַּת-פְּרַעֲהַ הָאֵלֶּף וְקָרָאתִי לָךְ אִשָּׁה
מִיְּנֻקֹּת מִן הָעֶבְרִיִּים וַתִּיַּנֵּק לָךְ אֶת-הַיֶּלֶד: וְאַמְרַת אַחֲתָהּ לְבַת פְּרַעֲהַ
הָאִיזִיל וְאַקְרִי לִיךְ אֶתְתָּא מִיְּנֻקָּתָא מִן יְהוּדִיתָא וַתּוֹנִיק לִיךְ יֵת רַבָּא:**

רס"י מן העברית. מלמד שהחזירתו על מנציות הרבה לינק ולח ינק, לפי שהיה
עתיד לדבר עם השכינה:

(ח) וַתֹּאמֶר-לָהּ בֵּת-פְּרָעָה לְכִי וַתִּלְךְ הָעֵלְמָה וַתִּקְרָא אֶת-
אִם הַיֶּלֶד: וַאֲמָרְתְּ לָהּ בֵּת פְּרָעָה אֵיזִילִי וְאֶזְלַת עוֹלָמְתָא וְקָרַת יָת אִמָּה דְרַבִּינָא:

רש"י ותלך העלמה. הלכה בזריזות ועלמות כעלם:

(ט) וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת-פְּרָעָה הִילִיכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינְקָהוּ-
לִי וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת-שְׂכָרְךָ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתְּנִיְקָהוּ: וַאֲמָרְתְּ
לָהּ בֵּת פְּרָעָה אוֹבִילִי יָת רַבִּינָא הַדִּין וְאוֹנְקִיחִי לִי וְאֶנָּא אֶתֵּן יָת אַגְרָךְ וְיִסִּיבֵת אֶתְתָא יָת
רַבִּינָא וְאוֹנְקִתָּהּ:

רש"י היליכי. נתנבאה ולא ידעה מה נתנבאה הי שליכי:

(י) וַיְגַדֵּל הַיֶּלֶד וַתְּבֹאֶהוּ לְבֵת-פְּרָעָה וַיְהִי-לָהּ לִבָּן וַתִּקְרָא
שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן-הַמַּיִם מְשִׁיתָהוּ: וַרְבָּא רַבִּינָא וְאַתְיַתָּה
לְבֵת פְּרָעָה וַהֲוָה לָהּ לְבָר וְקָרַת שְׁמָהּ מֹשֶׁה וַאֲמָרְתְּ אָרִי מִן מִזָּא שְׁחֻלְתָּהּ:

רש"י משיתהו. שחלתיה והוא לשון הולאה כלשון ארמי, כמשחל ביניתא מחלצא.
ובלשון עברי משיתהו לשון הסירותיו, כמו (יהושע א ח) לא ימוש, לא משו (במדבר יד מד)
, כך חברו מנחם. ואני אומר שאינו ממחצרת מש, וימוש, אלא מגזרת משה ולשון
הולאה הוא, וכן (שמואל ב כב יז) ימשני ממים רבים, שאלו היה ממחצרת מש, לא יתכן
לומר משיתהו, אלא המישותיהו, כאשר יאמר מן קם הקימותי, ומן שב השיבותי,
ומן בא הביאותי, או משתיהו, כמו (זכריה ג ט) ומשתי את עון הארץ, אבל משיתי
אינו אלא מגזרת תיבה שפעל שלה מיסד בה"א בסוף התבה. כגון משה, בנה,
עשה, לזה, פנה, כשיבא לומר בהם פעלתי, תבא היו"ד במקום ה"א, כמו עשיתי,
בניתי, פנית, כוית:

(יא) וַיְהִי | בַּיָּמִים הֵהֵם וַיְגַדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אֶחָיו
וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי מִכָּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאֶחָיו:
וַהֲוָה בְּיוֹמָא הָאֵנוּן וַרְבָּא מֹשֶׁה וַיִּנְפֹק לָנוּת אַחוּהִי וַחֲזָא בְּפִלְחָנְהוּן וַחֲזָא גְבַר מִצְרִי מְחִי
לְגַבְרָה יְהוּדִי מֵאַחוּהִי:

רש"י ויגדל משה. והלא כבר כתוב ויגדל הילד (פסוק י) אמר רבי יהודה ברבי
אלעאי הראשון לקומה והשני לגדלה, שמנהו פרעה על ביתו: וירא בסבלתם. נתן

עיניו ולבו להיות מוכר עליהם: איש מצרי. נוגש היה, ממנה על שוטרי ישראל והיה מעמידם מקרות הגבר למלחמה: מכה איש עברי. מלקהו ורודהו. ובעלה של שלומית בת דברי היה, ונתן זה עיניו, וכלילה העמידו והולילו מביתו, והוא חזר ונכנס לבית וזא על אשתו, כסבורה שהוא בעלה, וחזר האיש לביתו והרגיש בדבר, וכשראה אותו מצרי שהרגיש בדבר, היה מכהו ורודהו כל היום:

(יב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֵן וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּהְיֶה אֶת-הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל: וְאֶת־פְּנֵי לָמָּה וְלָמָּה וְחָזָא אַרְי לִית גְּבֵרָא וּמְחָא זֵת מִצְרָאָה וְטַמְרָה בְּחֵלָא:

רש"י ויפן כה וכה. ראה מה עשה לו צדית ומה עשה לו צדעה. ולפי פשוטו כמשמעו: וירא כי אין איש. עתיד ללכת ממנו שיתגייר:

(יג) וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשְּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי-אֲנָשִׁים עִבְרִים נָצִים וַיֹּאמֶר לָרֶשֶׁע לָמָּה תַּכֶּה רַעְךָ: וַנִּפְק בַּיּוֹמָא תַנְינָא וְהָא תַרְיִן גְּבֵרִין יְהוּדָאִין נָצוּ וַאֲמַר לְחִיבָא לָמָּה אֶתְ מַחֵי לְחַבְרָד:

רש"י שני אנשים עברים. דתן ואזירס הם שהותירו מן המן: נאים. מריבים: למה תכה. אף על פי שלא הכהו, נקרא רשע בהרמת יד: רעד. רשע כמותד:

(יד) וַיֹּאמֶר מִי שְׁמֶךָ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְטָ עָלֵינוּ הֲלֹהֲרִגְנִי אֶתְּהָ אֲמַר כְּאִשֶׁר הִרְגִית אֶת-הַמִּצְרִי וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲנִי נֹדֵעַ הַדָּבָר: וַאֲמַר מִן שׁוֹנְדָ לְגֵבֵר רַב וְדָנוּ עָלָנָא הַלְמַקְטְלִי אֶתְ אֶתְ אֲמַר כְּמָא דְקַטְלָת זֵת מִצְרָאָה וְדַחִיל מֹשֶׁה וַאֲמַר בְּקוּשְׁטָא אֶתְיַדַּע פְּתַגְמָא:

רש"י מי שמך לאיש. והרי עודך נער: הלהרגני אתה אמר. מכאן אנו למדים שהרגו צדע המפורש: וירא משה. כפשוטו. ומדרכו דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין, אמר מעתה שמא אינם ראויין להגאל: אכן נודע הדבר. כמשמעו. ומדרכו נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שצעים אמות להיות נרדים בעבודת פחד, אבל רואה אני שהם ראויים לכך:

(טו) וַיִּשְׁמַע פְּרַעְהָ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּבְקַשׁ לְהַרְגֵּ אֶת-מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרַעְהָ וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל-

הַבָּאָר: וַשְׁמַע פְּרַעָה יֵת פִּתְגָמָא הַדִּין וַיִּבְעָא לְמִקְטֵל יֵת מֹשֶׁה וַעֲרַק מֹשֶׁה מִן קָדָם פְּרַעָה וַיִּתֵּיב בְּאַרְעָא דְמִדְיָן וַיִּתֵּיב עַל בִּירָא:

רס"י וישמע פרעה. הם הלשינו עליו: ויבקש להרג את משה. מסרו לקוסטינר להרגו, ולא שלטה בו החרב, הוא שאמר משה (יח ד) ויילני מחרב פרעה: וישב בארץ מדין. נתעכב שם, כמו (בראשית לו ח) וישב יעקב: וישב על הצאן. לשון ישיבה, למד מיעקב שנזדוג לו זוגו על הצאן:

יט וּלְכֹהֵן מִדִּין שִׁבְעַ בָּנוֹת וַתְּבֹאנָה וַתְּדַלְּנָה וַתִּמְלְאנָה אֶת-הַרְהֻטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן: וַיִּרְבֵּא דְמִדְיָן שִׁבְעַ בָּנוֹ וַאֲתָאָה וַדְלָאָה וַיִּמְלְאָה יֵת רְהֻטִיָּא לְאַשְׁקָאָה עֲנָא דְאַבְיָהֶן:

רס"י ולכהן מדין. רב שבהן ופירש לו מעבודה זרה ונידוהו מאללם: את הרהטים. את ברכות מרולת המים העשויות בארץ:

יז וַיָּבֹאוּ הָרַעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיִּזְשַׁעַן וַיִּשְׁקֵן אֶת-צֹאנָם: וַאֲתוֹ רַעֲיָא וַטְרָדוֹנוֹן וְקָם מֹשֶׁה וַפְרָקְנוֹן וַאֲשַׁקִּי יֵת עֲנָהֶן:

רס"י ויגרשו. מפני הגדוי:

יח וַתְּבֹאנָה אֶל-רַעֲוֵאל אֲבִיהֶן וַיֹּאמֶר מִדְּעַ מְהֵרָתֶן בָּא הַיּוֹם: וַאֲתָאָה לְנוֹת רַעֲוֵאל אֲבִיהֶן וַאֲמַר מָה דִּין אוֹחִיתוֹן לְמִיתֵי יוֹמָא דִּין: (יט) וַתֹּאמְרוּן אִישׁ מִצָּרֵי הַצִּילָנוּ מִיַּד הָרַעִים וְגַם-דָּלָה דָּלָה לָנוּ וַיִּשְׁקֵן אֶת-הַצֹּאן: וַאֲמַרָא גְבָרָא מִצָּרָאָה שְׁזַבְנָא מִנֵּד רַעֲיָא וְאָף מִדְלָא דְלָא לָנָא וַאֲשַׁקִּי יֵת עֲנָא: (כ) וַיֹּאמֶר אֶל-בְּנֹתָיו וַאֲיוֹ לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן אֶת-הָאִישׁ קִרְאָן לוֹ וַיֹּאכַל לָחֶם: וַאֲמַר לְבְנֹתֶיהָ וְאָן הוּא לָמָּא דָּנוּ שְׁבִקְתִּין יֵת גְבָרָא קָרוּ לָהּ וַיִּכּוֹל לְחֵמָא:

רס"י למה זה עזבתן. הכיר בו שהוא מזרעו של יעקב, שהמים עולים לקראתו: ויאכל לחם. שמה יסא אחת מכס, כמה דלאת אמר (בראשית לו ו) כי אם הלחם אשר הוא אוכל:

חֲרֻבָּה: ומִשָּׁה הָיָה רָעִי יְתַעֲבֹב עִנְיָן דִּינִירוֹ חֲמוּהִי רַבָּא דְמַדְיָן וּדְבַר יְתַעֲבֹב לְבַתֵּר שְׁפַר רַעֲיָא לְמַדְבְּרָא וְאַתָּא לְטוּרָא דְאַתְגְּלִי עֲלוּהִי יִקְרָא דִּינִי לְחֻרְבִּי:

רס"י אחר המדבר. להתרחק מן הגזל שלא ירעו בשדות אחרים: אל הר האלהים. על סם העתיד:

(ב) וַיִּרְא מִלְּאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֵי בְלַבַּת-אִשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנָה וַיִּרְא יְהוָה הַסֵּנָה בְּעַר בְּאִשׁ וְהַסֵּנָה אֵינָנוּ אֶכְלִי: וְאַתְגְּלִי מִלְּאֲכָא דִּינִי לַח בְּשִׁלְחֻבִּית אֲשֶׁתָּא מְגוּ אֶסְנָא וְחֻזָּא וְהָא אֶסְנָא בְּעַר בְּאֲשֶׁתָּא וְאַסְנָא לִיתוּהִי מִתְּאֲכִיל:

רס"י בלבת אש. בשלהבת אש לבו של אש, כמו (דברים 7 יא) לב השמים, (שמואל ב יח 17) בלב האלה, ואל תחמה על התי"ו, שיש לנו כיוולא בו (יחזקאל 10 ז) מה אמלה לבתך: מתוך הסנה. ולא חילון אחר, משום עמו אנכי בצרה (תהלים 136 טו) : אכל. נאכל, כמו (דברים 32 ג) לא עבד בה, אשר לקח משם (בראשית 3 כג) :

(ג) וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֶסְרָה-נָא וְאַרְאֶה אֶת-הַמְּרָאָה הַגְּדֹל הַזֶּה מִדֹּעַ לֹא-יִבְעַר הַסֵּנָה: וַאֲמַר מִשָּׁה אֲתַפְּנִי כְעוּ וְאַחֲזִי יְתַעֲבֹב רַבָּא הַדִּין מֵא דִּין לֹא מִתּוֹקֵד אֶסְנָא:

רס"י אסרה נא. אסורה מכאן להתקרב סם:

(ד) וַיִּרְא יְהוָה כִּי סָר לְרֵאיוֹת וַיִּקְרָא אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנָה וַיֹּאמֶר מִשָּׁה מִשָּׁה וַיֹּאמֶר הַנְּבִי: וְחֻזָּא יְיָ אֲרִי אֲתַפְּנִי לְמַחֲזִי וַיִּקְרָא לַח יְיָ מְגוּ אֶסְנָא וַאֲמַר מִשָּׁה מִשָּׁה וַאֲמַר הָא אֶנָּא: (ה) וַיֹּאמֶר אֶל-תִּקְרַב הַלֵּם שָׁל-נְעֻלְיָךְ מַעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת-קֹדֶשׁ הוּא: וַאֲמַר לֹא תִקְרַב הַלְכָא שְׂרִי סִינְךָ מַעַל רַגְלֶךָ אֲרִי אֲתַרָּא דְאַתְ קָאִים עֲלוּהִי אֲתַר קֹדֶשׁ הוּא:

רס"י של. שלוף והולא, כמו (דברים יט ה) ונשל הברזל, (דברים 32 ט) כי ישל זיתך: אדמת קדש הוא. המקום:

שמות יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

^(ו) וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְיָךְ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתַּר מִשָּׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מִהַבֵּיט אֶל-הָאֱלֹהִים: וַאֲמַר אָנָּה אֱלֹהָא דְאַבוּךְ אֱלֹהָא דְאַבְרָהָם אֱלֹהָא דְיִצְחָק וְאֱלֹהָא דְיַעֲקֹב וּכְבָשׁוֹן מִשָּׁה לְאַפּוּהֵי אַרְי דְחִיל מִלְּאַסְתִּפְלָא בְּצִית יְקָרָא דִינִי: ^(ז) וַיֹּאמֶר יְהוָה רְאֵה רְאִיתִי אֶת-עַנְי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת-צָעֲקוֹתֵם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו כִּי יִדְעֹתִי אֶת-מַכְאֲבָיו: וַאֲמַר יְיָ מִגְּלֹא גְלִי קִדְמִי יְת שַׁעֲבִיד עַמִּי דִי בְּמִצְרַיִם וְיִת קִבְּלֵתְהוֹן שְׁמִיע קִדְמִי מִן קִדְּם מִפְּלַחִיהוֹן אַרְי גְּלִי קִדְמִי יְת פִּיבִיהוֹן:

רש"י כי ידעתי את מכאביו. כמו (לעיל 3 כה) וידע אלהים, כלומר כי שמתי לב להתבונן ולדעת את מכאוביו ולא העלמתי עיני ולא אחטום את אזני מענקתם:

^(ח) וְאַרְדּוֹ לְהַצִּילוֹ | מִיַּד מִצְרַיִם וְלְהַעֲלֹתוֹ מִן-הָאָרֶץ הַהוּא אֶל-אָרֶץ טוֹבָה וְיִרְחָבָה אֶל-אָרֶץ זָבֹת חֶלֶב וְיִדְבֹּשׁ אֶת-מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי: וְאַתְּגִלִּיתִי לְשִׁבּוֹתֵהוֹן מִיַּד דְּמִצְרַאִי וְלֹאֲסָקוֹתֵהוֹן מִן אֲרַעָא הַהִיא לְאַרְעָא טְבָא וּפְתִינָא לְאַרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב וְיִדְבֹּשׁ לְאַתֵּר כְּנַעֲנָאִי וְחִתָּאִי וְאֱמֹרָאִי וּפְרִזָּאִי וְחִוָּאִי וַיְבוּסָאִי: ^(ט) וְעַתָּה הִנֵּה צָעֲקַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי וְגַם-רְאִיתִי אֶת-הַלְחָץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לְחֻצִּים אַתֶּם: וּכְעַן הָא קִבִּילַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלֵת קִדְמִי וְאַף גְּלִי קִדְמִי יְת דּוֹחֵקָא דִי מִצְרַאִי דְחָקִין לְהוֹן: ^(י) וְעַתָּה לְכָה וְאַשְׁלַחְךָ אֶל-פְּרַעֲה וְהוֹצֵא אֶת-עַמִּי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וּכְעַן אֵיתָא וְאַשְׁלַחְנָךְ לֹת פְּרַעֲה וְאַפִּיק יְת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

רש"י ועתה לכה ואשלחך אל פרעה. ואם תאמר מה תועיל, והואל את עמי, יועילו דברים ותוליאם מסם:

(יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָאֱלֹהִים מִי אָנֹכִי כִי אֵלֶךְ אֶל-פְּרַעֲהוּ וְכִי אוֹצִיא אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם: וַאֲמַר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ מִן אֲנִי אֲרִי אֲזִיל לְוַת פְּרַעֲהוּ וְאֲרִי אֶפְיִק יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:

רס"י מי אנכי. מה אני חשוב לדבר עם המלכים: וכי אולי את בני ישראל. ואף אם חשוב אני, מה זכו ישראל שתעשה להם נס ואוליחם ממלכים:

(יב) וַיֹּאמֶר כִּי-אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזָה-לְךָ הָאוֹת כִּי אָנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת-הָעָם מִמִּצְרָיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת-הָאֱלֹהִים עַל הַהַר הַזֶּה: וַאֲמַר אֲרִי יְהִי מִימְרֵי בְּסַעֲדָךְ וְדִין לְךָ אֶתֵּא אֲרִי אֲנִי שְׁלַחְתָּךְ בְּאַפְקוּיְתָךְ יְת עֲמָא מִמִּצְרָיִם תַּפְלְחוּן קְדָם יְיָ עַל טוֹרָא קְדִין:

רס"י ויאמר כי אהיה עמך. השיבו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, שאמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה, לא שלך היא, כי אם משלי, כי אהיה עמך, וזה המראה אשר ראית בסנה לך האות כי אנכי שלחתיך, וכדאי אני להגיל כאשר ראית הסנה עושה שליחותי ואיננו אכל, כך תלך בשליחותי ואינך נזוק. ושאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממלכים, דבר גדול יש לי על הולאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלושה חדשים שיצאו ממלכים. דבר אחר כי אהיה עמך וזה שתכליח בשליחותך לך האות על הבטחה אחרת שאני מצטייחך, שכשתוליחם ממלכים תעבדון אותי על ההר הזה, שתקבלו התורה עליו והיא הזכות העומדת לישראל. ודוגמת לשון זה מצינו (ישעיה לז ט) וזה לך האות אכול השנה ספיח וגו', מפלת סנחריב תהיה לך אות על הבטחה אחרת שארלכס חרבה מפירות ואני אצרך הספיחים:

(יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָאֱלֹהִים הִנֵּה אָנֹכִי בֹא אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ-לִי מַה-שְּׁמוֹ מַה אָמַר אֱלֹהִים: וַאֲמַר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ הֵא אֲנִי אֶתֵּי לְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִימַר לְהוֹן אֱלֹהֵא דְאַבְהַתְכוֹן שְׁלַחְנִי לְוַתְכוֹן וְנִימְרוֹן לִי מָא שְׁמָה מָא אִימַר לְהוֹן: (יד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַאֲמַר בְּדַגְן וְנִימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי לְוַתְכוֹן:

רס"י אהיה אשר אהיה. אהיה עמם בצרה זו אשר אהיה עמם בשעבוד שאר

מלכיות. אמר לפניו רבונו של עולם, מה אני מזכיר להם כרה אחרת דים זכרה
זו. אמר לו יפה אמרת, כה תאמר וגו' :

וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל-מִשְׁה כֹּה-תֹאמַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל^(ט)
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי
יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה-שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דָּר:
וַיֹּאמֶר עוֹד יי למשה פִּדְנֹן תִּימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל יי אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָם אֱלֹהֵא דְיִצְחָק וְאֱלֹהֵא דְיַעֲקֹב שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן דִּין שְׁמִי לְעֹלָם וְדִין דְּכָרְנִי לְכָל דָּר וְדָר :

רש"י זה שמי לעלם. חסר וי"ו, לומר העלימהו, שלא יקרא ככתבו: וזה זכרו.
למדו היאך נקרא, וכן דוד הוא לומר (תהלים קלה יג) ה' שמך לעולם ה' זכך לדר
ולד:

לך וְאַסַּפְתָּ אֶת-זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם^(י)
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק
וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פְּקֹד פְּקֹדֹתַי אֶתְכֶם וְאֶת-הַעֲשׂוּי לְכֶם
בְּמִצְרָיִם: אַזִּיל וְתַכְנוּשׁ ית סבי ישראל וְתִימַר לְחוּן יי אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָם אֱלֹהֵא דְיִצְחָק וְאֱלֹהֵא דְיַעֲקֹב לְמִימַר מְדַבֵּר דְּכִירְנָא יִתְכוֹן וְיִת דְּאַתְעַבְד לְכוֹן בְּמִצְרָיִם :

רש"י את זקני ישראל. מיחדים לשיבה. ואם תאמר זקנים סתם, היאך אפשר לו
לאסוף זקנים של שנים רבוא:

וְאָמַר אֶעֱלֶה אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי^(י)
וְהַחֲתִי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִי וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי אֶל-אֶרֶץ זַבְתַּחֲלָב
וַדְּבָשׁ: וְאָמַרְתָּ אֲסִיק יִתְכוֹן מִשְׁעֲבוּד מִצְרַיִם לְאֶרֶץ כְּנַעֲנָא וְחַתָּאִי וְחַתָּאִי וְאֱמוֹרָאִי וְפְרִזָּאִי
וְחַתָּאִי וַיְבוּסָאִי לְאֶרֶץ עַבְדָּא חֲלָב וְדְבָשׁ: (יח) וְשָׁמְעוּ לְקִלְךָ וּבֵאתָ אֶתְּהָ
וְזַקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאָמַרְתָּם אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי
הַעֲבָרִיִּים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה נִלְכָה-נָא דְרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים
בְּמִדְבָּר וְנִזְבַּחַה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ: וַיִּקְבְּלוּן לְמִימְרָךְ וְתִיבִיתִי אֶתְּ וְסָבִי
יִשְׂרָאֵל לְוֹת מִלְכָּא דְמִצְרַיִם וְתִימְרוּן לָהּ יי אֱלֹהֵא דִּיהוּדָאִי אֶתְקָרִי עֲלָנָא וְכָעַן נִזִּיל פְּעוּ
מִהַלְלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין בְּמִדְבָּרָא וְנִדְבַחַךְ קֳדָם יי אֱלֹהֵנָא :

רש"י ושמעו לקולך. מאליהם, מכיון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך, שכבר

סימן זה מסור צידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים. יעקב אמר (בראשית נ
(כ) ואלהים פקד יפקד אתכם, יוסף אמר להם (בראשית נ כה) פקד יפקד אלהים אתכם:
[אלהי העבריים. יו"ד יתירה רמוז לעשר מכות] : נקרה עלינו. לשון מקרה וכן
(במדבר כג ז) ויקר אלהים, (שם טו) ואנכי אקרה כה, אהא נקרה מאתו הלוס:

וְאֲנִי יִדְעֵתִי כִּי לֹא-יִתֵּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהִלָּךְ וְלֹא
בֵּית חֲזָקָה: וקדמי גלי ארי לא ישבוק יתכון מלפא דמצרים למיזל ולא מן קדם
דחיליה תקיף:

כ"י לא יתן אתכם מלך מצרים להלך. אם אין אני מראה לו ידי החזקה, כלומר
כל עוד שאין אני מודיעו ידי החזקה לא יתן אתכם להלך: לא יתן. לא ישבוק, כמו
(בראשית כ ו) על כן לא נתתיך, ולא נתנו אלהים להרע עמדי, וכלן לשון נתינה הם.
ויש מפרשים ולא ציד חזקה ולא בשביל שידו חזקה, כי מאז אשלח את ידי והכיתי
את מצרים וגו', ומתרגמין אותו ולא מן קדם דחיליה תקיף, משמו של רבי יעקב
ברבי מנחם נאמר לי:

(כ) וְשִׁלַּחְתִּי אֶת-יָדִי וְהִכִּיתִי אֶת-מִצְרַיִם בְּכָל-נִפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר
אֶעֱשֶׂה בְּקִרְבּוֹ וְאַחֲרֵי-כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם: ואשלח פון ית מחת גברתי
ואמחי ית מצראי בכל פרשותי די אעבד ביניהון ובתר כן ישלח יתכון: (כא) ונתתי
את-חן העם-הזה בעיני מצרים והיה כי תלכו לא תלכו
ריקים: ואתו ית עמא הדיו לרחמין בעיני מצראי ויהי ארי תקכו לא תקכו ריקניו:
(כב) ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי-כסף וכלי
זהב ושמלת ושמתם על-בניכם ועל-בנותיכם ונצלתם
את-מצרים: ותשאל אתה משבבתה ומקריבת ביתה מניו דכסף ומניו דזהב
ולבושין ותשוון על בניכון ועל בנותיכון ותרוקנון ית מצרים:

כ"י ומגרת ביתה. מאותה שהיא גרה אתה בבית: ונאלתם. כתרגומו ותרוקנון.
וכן (שמות יב לו) וינאלו את מצרים, (שמות לג ו) ויתנאלו בני ישראל את עדים, והגו"ן זו
יסוד. ומנחם חזרו במחברת כד"י עם (בראשית לא ט) ויאל אלהים את מקנה אביכם,
(שם טז) אשר הילל אלהים מאבינו. ולא יאמנו דבריו, כי אם לא היתה הגו"ן יסוד
והיא נקודה בחיר"ק, לא תהא משמשת בלשון ופעלתם אלא בלשון ונפעלתם, כמו
(דברים כח סג) ונסחתם מן האדמה, (ויקרא כו כה) ונתתם ציד אויב, (שם יז) ונגפתם לפני
אויביכם, (יחזקאל כב כה) ונתתם בתוכה, (ירמיה ז ז) ואמרתם נאלנו, לשון נפעלנו. וכל

נו"ן שהיא באה בתיבה לפרקים ונופלת ממנה, כנו"ן של נוגף, נושא, נותן, נושא, כשהיא מדברת לשון ופעלתם תנקד בשו"א בחטף, כגון (בראשית מה יט) ונשאתם את אביכם, (במדבר לב כט) ונתתם להם את ארץ הגלעד, (בראשית י"ז יא) ונמלתם את בשר ערלתכם. לכן אני אומר שזאת הנקודה בחיר"ק מן היסוד היא, ויסוד שם דבר נולד, והוא מן הלשונות הכבדים, כמו דבור, כפור, למוד, כשידבר בלשון ופעלתם ינקד בחיר"ק, כמו (במדבר כ ח) ודברתם אל הסלע, (יחזקאל מה ב) וכפרתם את הבית, (דברים יא יט) ולמדתם אתם את בניכם:

ד (א) וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא-יֶאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא-נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה: וַאֲתֵיב מֹשֶׁה וַאֲמַר וְהָא לֹא יִהְיֶמְנוּ לִי וְלֹא יִקְבְּלוּ מִנִּי אֲרִי יִימְרוּן לֹא אֶתְגַּלִּי לָךְ יְי: (ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יְהוָה (מזה) מֵה-זֶה בְּיַדְךָ וַיֹּאמֶר מֹטָה: וַאֲמַר לֵה יְי מָא דִּין בְּיַדְךָ וַאֲמַר חוּטְרָא:

רס"י מזה בידך. לכך נכתב תיבה אחת, לדרוש מזה שבידך אתה חיב ללקות, שחשדת בכשרים. ופשוטו כאלם שאומר לחברו מודה אתה שזו שלפניך אכן היא. אומר לו הן. אמר לו הריני עושה אותה עז:

ו (א) וַיֹּאמֶר הַשְּׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֵשׁ וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנֵיו: וַאֲמַר רְמִיחֵי לְאֶרְעָא וּרְמִיחֵי לְאֶרְעָא וְהָהּ לְחַוֵּי וְעַרְק מֹשֶׁה מִן קְדָמוּחֵי:

רס"י ויהי לנחש. רמז לו שספר לשון הרע על ישראל ותפש אמנותו של נחש:

ז (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחַז בַּזָּבִיב וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּחַזְק בּוֹ וַיְהִי לְמֹטָה בְּכַפּוֹ: וַאֲמַר יְי לְמֹשֶׁה אוֹשֵׁט יְדְךָ וְאַחֲוֹד בַּזָּבִיבָה וְאוֹשֵׁיט יְדָה וְאַתְקֵף בָּהּ וְהָהּ לְחוּטְרָא בְּיַדְךָ:

רס"י ויחזק בו. לשון אחיזה הוא, והרבה יש במקרא (בראשית יט טז) ויחזיקו האנשים בילו, (דברים כה יא) והחזיקה במצויו, (שמואל א יז לה) והחזקתי בזקנו. כל לשון חזק הדבור לבי"ת, לשון אחיזה הוא:

ח (א) לְמַעַן יֶאֱמִינוּ כִּי-נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: בְּדִיל דִּיהֶמְנוּן אֲרִי אֶתְגַּלִּי לָךְ יְי

אֱלֹהֵי דְאַבְהֵתְהוֹן אֱלֹהֵי דְאַבְרָהָם אֱלֹהֵי דְיִצְחָק וְאֱלֹהֵי דְיַעֲקֹב : (ו) וַיֹּאמֶר יְהוָה
לֹא עוֹד הֵבֵא-נָא יְדֶךָ בְּחִיקָה וַיָּבֵא יְדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵאֵה וְהִנֵּה
יְדוֹ מְצֻרֶת כַּשְּׁלֵג: וְאָמַר יְיָ יְהִי עוֹד אֲעִיל כְּעוֹן יְדֶךָ בְּעֵטְפֹךָ וְאֲעִיל יְדֶךָ בְּעֵטְפִי
וְאֶפְקֶה וְהָא יְדֵה חוֹרָא כְּתִלְגָּא:

רש"י מצרעת כשלג. דרך צרעת להיות לצנה (ויקרא יג ד) ואם צהרת לצנה היא. אף
צרות זה רמז שלשון הרע ספר באמרו (פסוק ח) לא יאמינו לי, לפיכך הלכהו צרעת,
כמו שלקחה מרים על לשון הרע:

(ז) וַיֹּאמֶר הַשֵּׁב יְדֶךָ אֶל-חִיקָה וַיֵּשֶׁב יְדוֹ אֶל-חִיקוֹ וַיּוֹצֵאֵה
מִחִיקוֹ וְהִנֵּה-שָׁבָה כַּבְּשָׂרוֹ: וְאָמַר אֲתִיב יְדֶךָ לְעֵטְפֹךָ וְאֲתִיב יְדֵה לְעֵטְפִי
וְאֶפְקֶה מִעֵטְפִי וְהָא תִּבְתַּת הַנּוֹת כְּבִשְׂרָה:

רש"י ויולאה מחיקו והנה שבה כבשרו. מכאן שמדה טובה ממהרת לצא ממדת
פרענות, שהרי בראשונה לא נאמר מחיקו:

(ח) וְהִיָּה אִם-לֹא יֶאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקֹל הָאֵת הָרִאשׁוֹן
וְהָאֲמִינוּ לְקֹל הָאֵת הָאַחֲרוֹן: וַיְהִי אִם לֹא יִהְמְנוּ לָךְ וְלֹא יִקְבְּלוּ לְקֹל
אֲתָא קְדָמָה וַיְהִמְנוּ לְקֹל אֲתָא בְּתֵרָא:

רש"י והאמינו לקול האת האחרון. משתאמר להם בשבילכם לקיתי על ספרתי
עליכם לשון הרע יאמינו לך, שכבר למדו בכך שהמזדוגין להרע להם לוקים
בנגעים, כגון פרעה ואבימלך בשביל צרה:

(ט) וְהִיָּה אִם-לֹא יֶאֱמִינוּ גַם לְשֵׁנֵי הָאֵתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא
יִשְׁמְעוּ לְקוֹלְךָ וְלִקְוֹת מִמִּימֵי הַיָּאֵר וְשִׁפְכַת הַיַּבְּשָׁה וְהִיוּ
הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן-הַיָּאֵר וְהִיוּ לְדָם בַּיַּבֶּשֶׁת: וַיְהִי אִם לֹא
יְהִמְנוּ אַף לְתֵרִין אֲתִיָּא הָאֵלִין וְלֹא יִקְבְּלוּ מִנְּךָ וְתִסַּב מִמֵּנָא דְבְּנֵהְרָא וְתִשׁוּד לְיַבֶּשֶׁתָּא
וַיְהוֹן מִנָּא דִּי תִסַּב מִן נֵהְרָא וַיְהוֹן לְדָמָא בַּיַּבֶּשֶׁתָּא:

רש"י ולקחת ממימי היאור. רמז להם שצמכה ראשונה נפרע מאלהותם: והיו
המים וגו'. והיו והיו שתי פעמים. נראה בעיני, אלו נאמר והיו המים אשר תקח

מן היאור לדם ביצסת, שומע אני שזידו הם נהפכים לדם ואף כשירדו לארץ יהיו זהותן, אבל עכשיו מלמדנו שלא יהיו דם עד שיהיו ביצסת:

(י) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְּמוּל גַּם מִשְׁלֹשָׁם גַּם מֵאֵז דְּבַרְךָ אֶל-עַבְדְּךָ כִּי כָבֵד-פָּנָי וּכְבֹד לְשׁוֹן אֲנֹכִי: וַאֲמַר מֹשֶׁה קָדָם יְיָ בְּבָעוּ יְיָ לֹא גִבֵּר דְּמַלּוּל אֲנָא אִף מִתְּמַלִּי אִף מִדְּקַמּוּהִי אִף מֵעֵדוֹ דְּמִלְתָּא עִם עַבְדְּךָ אֲרִי יְקִיר מִמְּלָל וְעַמִּיק לִישׁוֹן אֲנָא:

רש"י גם מתמול וגו'. למדנו שכל שבעה ימים היה הקדוש צרוך הוא מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו מתמול שלשום מאז דברך הרי שלשה, ושלשה גמין רבויין הם, הרי ששה, והוא היה עומד ציום השביעי כשארמר לו זאת עוד (להלן פסוק יג) שלא נא ביד תשלח, עד שחרה בו וקבל עליו. וכל זה, שלא היה רוצה לטל גדלה על אהרן אחיו שהיה גדול ממנו ונביא היה, שנאמר (שמואל א' ב' כז) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים, הוא אהרן. וכן ביחזקאל (כ' ה) ואודע להם בארץ מצרים וגו', (ס' ז) ואמר אליהם איש שקולני עיניו השליכו, ואותה נבואה לאהרן נאמרה: כבד פה. בכבודות אני מדבר. ובשקון לעז כלב"א:

(יא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם אֹ מִי-יִשׁוּם אֱלֹם אֹ חֵרֶשׁ אֹ פֶקֶח אֹ עוֹר הֲלֹא אֲנֹכִי יְהוָה: וַאֲמַר יְיָ לֹא מִן שׁוֹי פּוּמָא לְאַנְשָׂא אֹ מִן שׁוֹי אֱלִמָּא אֹ חֵרְשָׂא אֹ פֶקֶחָא אֹ עוֹרָא הֲלֹא אֲנָא יְיָ:

רש"י מי שם פה וגו'. מי למדך לדבר כשהיית נדון לפני פרעה על המצרי: או מי יקום אלם. מי עשה פרעה אלם שלא נתאמץ במצות הריגתך, ואת משרתיו חרשים, שלא שמעו מצוותו עליך, ולאספקלטורין ההורגים מי עשׂאם עורים, שלא ראו כשברחת מן הבימה ונמלטת: הלא אנכי. ששמי ה' עשיתי כל זאת:

(יב) וְעַתָּה לֵךְ וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם-פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבָּר: וְכַעַן אֲזִיל וּמִימְרֵי יְהֵא עִם פּוּמָא וְאַלְפִנְךָ דִּי תְמַלֵּל: **(יג)** וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי שְׁלַח-נָא בְיָד-תְּשַׁלַּח: וַאֲמַר בְּבָעוּ יְיָ שְׁלַח כְּעוֹר בְּיַד מִן דְּכָשֶׁר דְּתִשְׁלַח:

רש"י ביד תשלח. ביד מי שאתה רגיל לשלוח, והוא אהרן. דבר אחר ביד אחר שתראה לשלוח, שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד, יש לך שלוחים הרבה:

(יד) וַיַּחַר-אַף יְהוָה בְּמִשְׁהוֹ וַיֹּאמֶר הֲלֹא אָהֳרֹן אֲחִיךָ הֲלֹא־יִדְעֵתִי כִּי-דַבֵּר יִדְבָּר הוּא וְגַם הִנֵּה-הוּא יֵצֵא לְקַרְאֲתָךְ וְרָאֶה וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ: וַתִּקְרֹף רִיגְזָא דַּיִן בְּמִשְׁהוֹ וַאֲמַר הֲלֹא אֲהֳרֹן אֲחִיךָ לְוָאֵי גְלִי קִדְמֵי אֲרִי מִלְּלָא מְלַל הוּא וְאַף הָא הוּא נָפֵק לְקַדְמוּתָךְ וַיַּחֲזִיגְךָ וַיַּחֲדִי בְלִבָּהּ:

רס"י ויחר אף. ר' יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף שבתורה נאמר בו רוסס, וזה לא נאמר בו רוסס, ולא מזינו שזא עונש על ידי אותו חרון. אמר לו רבי יוסף אף בזו נאמר בו רוסס, הלכא אהרן אחיך הלוי, שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהנה הייתי אומר לנאת ממך, מעתה לא יהיה כן, אלכא הוא יהיה כהן ואתה הלוי, שנאמר (דברי הימים א' כג כד) ומשה איש האלהים בניו יקראו על שזט הלוי: הנה הוא יצא לקראתך. כשתלך למצרים: וראך ושמח בלבו. לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדלה. ומסס זכה אהרן לעדי החסן הנתון על הלבו:

(טו) וַדַּבַּרְתָּ אֵלָיו וְשָׂמַתְּ אֶת-הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם-פִּיךָ וְעִם-פִּיהוֹ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: וַתִּמְלַל עִמָּהּ וַתִּשְׁוִי יָת פִּתְגָמָא בְּפִימָה וּמִימָרִי יְהִי עִם פִּימָךְ וְעִם פִּימָה וְאַלְיָךְ יִתְכוּן יָת דִּי תַעֲבֹדוּן: (טו) וַדַּבֵּר-הוּא לָךְ אֶל-הָעָם וְהָיָה הוּא יְהִי-לָךְ לְפֹה וְאַתָּה תְּהִי-לּוֹ לְאֱלֹהִים: וַיִּמְלַל הוּא לָךְ לְעַמָּא וַיְהִי הוּא יְהִי לָךְ לְמִתְרַגְמוֹ וְאַתָּה תְּהִי לָהּ לְרַב:

רס"י ודבר הוא לך. כשזיכך ידבר אל העם וזה יוכיח על כל לך ולי ולו ולכם ולהם הסמוכים לדבור, שכלם לשון על הס: יהיה לך לפה. למליץ, לפי שאתה כזד פה: לאלהים. לרב ולשר:

(יז) וְאֶת-הַמָּטָה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה-בּוֹ אֶת-הָאֹתוֹת: (פ) וְיָת חֲטָרָא הַדִּין תַּסֵּב בְּיָדְךָ דַּתְעֵבֵד בִּיהּ יָת אֶתְנָא: (יח) וַיִּלֶךְ מֹשֶׁה וַיֵּשֶׁב | אֶל-יִתְרַ חֲתָנּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֶלְכָה נָא וְאֲשׁוּבָה אֶל-אֲחִי אֲשֶׁר-בְּמִצְרָיִם וְאַרְאֶה הָעוֹדֵם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לָךְ לְשָׁלוֹם: וַאֲזַל מֹשֶׁה וַתֵּב לָנוֹת יִתְרַ חֲמוּהִי וַאֲמַר לָהּ אֵיזִיל כְּעוֹן וְאִיתוּב לָנוֹת אַחִי דִּי בְּמִצְרָיִם וְאַחֲזִי הַעַד כְּעוֹן קִגְמִין וַאֲמַר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה אֲזַיִל לְשָׁלוֹם:

רס"י וישב אל יתר חתנו. לטול רשות, שהרי נשבע לו. ושבעה שמות היו לו רעואל, יתר, יתרו, קיני, חובב, חזר, פוטיאל:

(ט) **וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר לֵךְ שָׁב מִצְרָיִם כִּי-מֵתוּ כָּל-הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ:** וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּמִדְבַּר אֲזִיל תֹּב לְמִצְרָיִם אֲרִי מֵיתוּ כָּל גְּבַרְיָא דְּבַעוּ לְמַקְטֵלְךָ:

רס"י כי מתו כל האנשים. מי הם, דתן ואבירם. חיים היו, אלא שירדו מנכסיהם, והעני חסוב כמת:

(כ) **וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-בָּנָיו וַיֵּרָכְבּוּ עַל-הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרָיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-מִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ:** וַדְּבַר מֹשֶׁה יָת אֲתַתָּה וְיָת בְּנוֹהֵי וְאֶרְכָּבְנוּ עַל חֲמָרָא וְתַב לְאַרְעָא דְּמִצְרָיִם וְנָסִיב מֹשֶׁה יָת חוֹטְרָא דְּאֲתַעְבִּידוּ בְּה נָסִין מִן קָדָם יְיָ בִּידָה:

רס"י על החמר. חמור המיוחד, הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק והוא שעתיד מלך המשיח להגלות עליו, שנאמר (זכריה ט ט) עני ורוכב על חמור: וישב ארכה מצרים ויקח משה את מטה וגו'. אין מקדם ומאחר מדוקדקים במקרא:

(כא) **וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּלִקְתֶּךָ לָשׁוּב מִצְרָיִם רְאֵה כָּל-הַמִּפְתִּיחַ אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי בְּיָדְךָ וְעַשִׂיתָם לִפְנֵי פְרַעֲה וְאֲנִי אֲחַזֵּק אֶת-לְבָבוֹ וְלֹא יִשְׁלַח אֶת-הָעַם:** וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּמַהְרָא לְמַתּוּב לְמִצְרָיִם חֲזִי כָּל מוֹפְתֵיָא דִּי שְׁוִיתִי בְּיָדְךָ וְתַעְבְּדוּן קָדָם פְּרַעֲה וְאֲנָא אֲתַקִּיף יָת לְבָה וְלֹא יִשְׁלַח יָת עַמָּא:

רס"י בלכתך לשב מצרים וגו'. דע שעל מנת כן תלך, שתהא גבור בשליחותי לעשות כל מופתי לפני פרעה ולא תירא ממנו: אשר שמתי בידך. לא על שלש האותות האמורות למעלה, שהרי לא לפני פרעה וזה לעשותם אלא לפני ישראל, שיאמינו לו, ולא מנינו שעשאם לפניו, אלא מופתים שאני עתיד לשום בידך במצרים, כמו (שמות ז ט) כי ידבר אליכם פרעה וגו'. ואל תתמה על אשר כתוב אשר שמתי, שכן משמעו כשתדבר עמו, כבר שמתי בידך:

וְאָמַרְתָּ אֶל-פְּרַעֲהַ כֹּה אָמַר יְהוָה בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל: וְתִימַר לְוַת פְּרַעֲהַ כַּדְּנֹן אָמַר יְיָ בְּרֵי בְוִכְרֵי יִשְׂרָאֵל:

רש"י ואמרת אל פרעה. כשתשמע שלבו חזק וימאן לשלוח אמור לו כן: בני בכרי. לשון גדלה, כמו (תהלים פט כח) אף אני בכור אתנהו, זהו פשוטו. ומדרשו כאן חתם הקדוש צרוד הוא על מכירת הזכורה שלקח יעקב מעשו:

וְאָמַר אֵלָיו שְׁלַח אֶת-בְּנֵי יִיְעֻבְדִּנִי וְתִמְאֵן לְשַׁלְּחֹוּ הֵנָּה אֲנֹכִי הַרְגָה אֶת-בְּנֵיךָ בְּכַרְךָ: וְאָמַרְתָּ לָךְ שְׁלַח יְת בְּרֵי יִיְפָלַח קְדָמִי וְאִם סָרִיב אֶת לְשַׁלְּחֹוֹתֶיהָ הִיא אֲנִי קָטִיל יְת בְּרַךְ בְּוִכְרֵךְ:

רש"י ואמר אליו. בשליחותו של מקום: שלח את בני וגו' הנה אנכי הרג וגו'. היא מכה אחרונה ובה התרהו תחלה מפני שהיא קשה, וזה הוא שאמר (איוב לו כג) הן אל יסגיב זכחו, לפיכך מי כמוהו מורה (איוב לו כג). בשר ודם המזקק להגקס מחזרו מעלים את דבריו שלא יבקש הכלה, אבל הקדוש צרוד הוא יסגיב זכחו ואין יכולת להמלט מידו, כי אם בסובו אליו, לפיכך הוא מורה ומתרה בו לשוב:

וַיְהִי בַדְרֹךְ בַּמְּלֹון וַיִּפְגְּשׂוּ יְהוָה וַיִּבְקֶשׂ הַמִּיתוֹ: וְהוֹה בְּאַרְחָא בְּבֵית מִבְּתָא וְעָרַע בֵּיהּ מִלְּאַכְא דִּי וּבְעָא לְמַקְטִילָה:

רש"י והי. משה צרוד במלון: ויבקש המיתו. המלאך למשה, לפי שלא מל את אליעזר בנו, ועל שנתרשל נענש מיתה. תניא אמר רבי יוסי חס ושלום לא נתרשל, אלא אמר אמול ואלא לדרך, סכנה היא לתינוק עד שלשה ימים, אמול ואשהה שלשה ימים, הקדוש צרוד הוא אוני (פסוק י"ט) לך שוב מדרים. ומפני מה נענש, לפי שנתעסק במלון תחלה. במסכת נדרים (דף לא ב). והיה המלאך נעשה כמין נחש וזולעו מראשו ועד ירכיו, וחוזר וזולעו מרגליו ועד אותו מקום, הזינה כפורה שבזביל המילה הוא:

וְתִקַּח צַפְרָה צָר וְתִכְרַת אֶת-עַרְלַת בְּנָה וְתַגַּע לְרַגְלָיו וְתֹאמַר כִּי חֲתַן-דְּמִים אַתָּה לִי: וְנִסִּיבַת צְפוּרָה טַנְרָא וְגִזְרַת יְת עַרְלַת בְּרָה וְקָרִיבַת לְקַדְמוֹהִי וְאָמַר יְת אַרְי בְּדָמָא דְמַהֲלֵתָא הַדִּין אַתְּיָהֵב חֲתַנָּא לָנָא:

(ב) וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהַ מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת-
יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת-יְהוָה וְגַם אֶת-יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:
וַאֲמַר פְּרַעֲהַ שְׂמָא דַּיִן לֹא אֲתַגְּלִי לִי דִי אֶקְבַּל לְמַמְרָה לְשַׁלַּח יְת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲתַגְּלִי לִי
שְׂמָא דַּיִן וְאִף יְת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח: (ג) וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרָיִם נִקְרָא
עָלֵינוּ נִלְכָה נָא דְרָךְ שְׁלִשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבַּחַה לַיהוָה
אֱלֹהֵינוּ פֶּן-יִפְגַּעֵנוּ בַּדָּבָר אוֹ בַּחֲרָב: וַאֲמָרוּ אֱלֹהֵי דִיהוּדָאֵי אֲתַגְּלִי
עָלְנָא גִיזִיל פְּעוּן מַהֲלַךְ תְּלַתָּא יוֹמִין בַּמִּדְבָּרָא וְנִזְבַּחַ קַדְשִׁי יְיָ אֱלֹהֵנָא דְלָמָּא יַעֲרַעֲנָנָא
בַּמּוֹתָא אוֹ בַקְטוֹל:

רש"י פן יפגענו. פן יפגעך היו צריכים לומר, אללא שחלקו כבוד למלכות. פגיעה
זו לשון מקרה מות היא:

(ד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמֶה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תִּפְרִיעוּ-
אֶת-הָעָם מִמַּעֲשָׂיו לָכוּ לְסַבְּלוֹתֵיכֶם: וַאֲמַר לְהוֹן מִלְפָּא דְמִצְרַיִם לְמָא
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תִּבְטְלוּן יְת עֲמָא מַעוּבְדָּהוֹן אֲזִילוּ לְפִלְחָנְכוֹן:

רש"י תפריעו את העם ממעשיו. תדלילו ותרחיקו אותם ממלכתם, שסומעין
לכם וסבורים לנוח מן המלחכה. וכן (משלי ד טו) פרעהו אל תעבר בו, רחקהו. וכן
(שם א כה) ותפרעו כל עמתי, (שמות לב כה) כי פרוע הוא, נרחק ונתעב: לכו לסבלתיכם.
לכו למלכתכם שיש לכם לעשות צדתיכם. אבל מלכת שבעוד מצרים לא היתה
על שצטו של לוי, ותדע כך שהרי משה ואהרן יוצאים וצאים שלא צדקות:

(ה) וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהַ הֵן-רַבִּים עִתָּה עִם הָאָרֶץ וְהַשְּׁבֵתֶם אֹתָם
מִסְבְּלוֹתָם: וַאֲמַר פְּרַעֲהַ הָא סְגִיִּיאִין פְּעוּן עֲמָא דְאַרְעָא וְתִבְטְלוּן יְתָהוֹן מִפְּלָחָנְהוֹן:

רש"י הן רבים עתה עם הארץ. שהעבודה מטלת עליהם ואתם מצביתים אותם
מסבלותם, הפסד גדול הוא זה:

(ו) וַיֵּצֵא פְּרַעֲהַ בְּיָוִם הַהוּא אֶת-הַנְּגִשִׁים בְּעָם וְאֶת-שִׁטְרֵיו
לְאֹמְרָ: וּפְקִיד פְּרַעֲהַ בְּיוֹמָא הַהוּא יְת שְׁלִטוֹנִין דְעֲמָא וְיְת סְרְכוּהֵי לְמִימְרָ:

רש"י הנגשים. מצריים היו, והסוטרס היו ישראלים, הנוגש ממנה על כמה סוטרס, והסוטר ממנה לרדות בעושי המלכה:

(ז) לֹא תֵאָסְפוּן לְתֵת תְּבֹן לְעַם לְלֶבֶן הַלְבָנִים כְּתִמּוֹל שְׁלֶשֶׁם הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבֹן: לֹא תוֹסִפוּן לְמִיתוֹ תִּבְנֶא לְעָמָא לְמַרְמֵי לְבָנִין כְּמִתְמַלֵּי וּמִדְקָמוֹהֵי אָנוּן יִהְיוּ וְיִגְבּוּן לְהוֹן תִּבְנֶא:

רש"י תבן. אשטובל"א [קש] היו גובלין אותו עם הטיט: לבנים. טיולי"ש בלעז שעושים מטיט ומיבשין אותו בחמה, ויש ששורפין אותו בכבשן: כתמול שלשם. כאשר הייתם עושים עד הנה: וקשו. ולקטו:

(ח) וְאֶת-מִתְכָּנֶת הַלְבָנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תִּמּוֹל שְׁלֶשֶׁם תִּשְׂימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרָעוּ מִמֶּנּוּ כִּי-נִרְפִים הֵם עַל-כֵּן הֵם צְעָקִים לְאִמָּר גְּלָכָה נִזְבַּחַה לְאֵלֵהֵינוּ: וְיֵת סְכוּם לְבִנְיָא דִּי אָנוּן עֲבָדִין מִתְמַלֵּי וּמִדְקָמוֹהֵי תִמְנוּן עֲלֵיהוֹן לֹא תִמְנְעוּן מִנָּה אֲרִי בְטָלְנִין אָנוּן עַל כֵּן אָנוּן צְוֹחִין לְמִימַר גִּיזִיל נִדְבַח קָדָם אֱלֹהֵנָא:

רש"י ואת מתכנת הלבנים. סכום חשבון הלבנים שהיה כל אחד עושה ליום כשהיה התבן נתן להם, אותו סכום תשימו עליהם גם עתה, למען תכבד העבודה עליהם: כי נרפים. מן העבודה הם, לכך לבס פונה אל הבטלה ורועקים לאמר נלכה וגו': מתכנת. ותוכן לבנים (פסוק יט), ולו נתכנו עלילות (שמואל א' ב ג), את הכסף המתכן (מלכים ב' יב יב), כלם לשון חשבון הם: נרפים. המלכה רפוייה בידם ועזובה מהם והם נרפים ממנה, רטריי"ש בלע"ז:

(ט) תִּכְבֹּד הָעֲבֹדָה עַל-הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ-בָהּ וְאֵל-יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי-שְׁקָר: תִּתְקַף פְּלַחְנָא עַל גְּבַרְיָא וְיִתְעַסְקוּן בָּהּ וְלֹא יִתְעַסְקוּן בְּפִתְגָמֵי יוֹ בְּטָלְנִין:

רש"י ואל ישעו בדברי שקר. ואל יהגו וידברו תמיד בדברי רוח לאמר נלכה נזבחה. ודומה לו (תהלים קיט קיז) ואשעה בחקיד תמיד, (דברים כח לו) למשל ולשנינה, מתרגמינן ולשועי, (בראשית כד סו) ויספר ואשתעי. ואי אפשר לומר ישעו לשון (בראשית ד' ז) וישע ה' אל הכל וגו', (שם ה) ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ולפרש אל ישעו אל יפנו, שאם כן היה לו לכתוב ואל ישעו אל דברי שקר או לדברי שקר, כי כן

גזרת כלם (ישעי' יז ז) ישעה האדם על עשהו, (שם לח א) ולא שעו על קדוש ישראל, (שם יז ח) ולא ישעה אל המזבחות, ולא מלאחי שמוש שלבי"ת סמוכה לאחריהם, אצל אחר לשון דבור, כמתעסק לדבר בדבר נופל לשון שמוש בי"ת, כגון (יחזקאל לג ז) הנדברים בך, (במדבר יב א) ותדבר מרים ואהרן במשה, (זכריה ד א) המלאך הדבר בי, (דברים יא יט) לדבר צם, (תהלים קיט מו) ואדברה בעדתיך, אף כאן אל ישעו בדברי שקר אל יהיו נדברים בדברי שוא והבאי:

(י) וַיִּצְאוּ נִגְשֵׁי הָעָם וְשֹׁטְרֵיוֹ וַיֹּאמְרוּ אֶל-הָעָם לֵאמֹר כֹּה אָמַר פְּרַעֲה אֵינְנִי נֹתֵן לָכֶם תְּבֹן: וַיִּפְקֹדוּ שְׁלֹטוֹנֵי עַמָּא וְסָרְכוּחֵי וַאֲמָרוּ לְעַמָּא לְמִימָר פְּדֹנָן אָמַר פְּרַעֲה לִית אָנָּא יְהֵב לְכוֹן תְּבֹנָא: (יא) אַתֶּם לְכוּ קְחוּ לָכֶם תְּבֹן מֵאֲשֶׁר תִּמְצְאוּ כִּי אֵין נִגְרַע מִעֲבֹדְתְּכֶם דְּבַר: אַתּוֹן אֲזִילוּ סִיבוּ לְכוֹן תְּבֹנָא מֵאֲתַר דְּתִשְׁפְּחוּן אַרִי לָא יִתְמַנַּע מִפְּלִחְנִכוֹן מִדְּעַם:

רש"י אתם לכו קחו לכם תבן. ואריכים אתם לילך בזריזות: כי אין נגרע מעבדתכם דבר. מכל סכום לבנים שהייתם עושים ליום זהיוות התבן נתן לכם מזמן מבית המלך:

(יב) וַיִּפֹּץ הָעָם בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם לְקִשְׁשׁ קֶשׁ לְתֹבָן: וַאֲתַבְּדַר עַמָּא בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לְגַבְבָּא גִילֵי לְתַבְנָא:

רש"י לקשש קש לתבן. לאסוף אסיפה, ללקוט לקט לצורך תבן הטיט. קש לשון לקוט. על שם שדבר המתפזר הוא ואריך לקושש, קרוי קש בשאר מקומות:

(יג) וְהַנְּגִשִׁים אֲצִים לֵאמֹר כָּלוּ מַעֲשֵׂיכֶם דְּבַר-יּוֹם בְּיוֹמוֹ קְאָשֶׁר בְּהִיּוֹת הַתְּבֹן: וְשֹׁטְוֹנָא דְּחִקִּין לְמִימָר אֲשֶׁלִּימוּ עוֹבְדִיכוֹן פְּתִגְס יּוֹם בְּיוֹמָהּ פְּמָא דְּהוֹיִתוֹן עֲבָדִין פֶּד אַתִּיהֵב לְכוֹן תְּבֹנָא:

רש"י אלים. דוחקים: דבר יום ציומו. חשבון שלכל יום כלו ציומו, כאשר עשיתם זהיוות התבן מוכן:

(יד) וַיִּכּוּ שֹׁטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-שָׁמוּ עֲלֵהֶם נִגְשֵׁי פְּרַעֲה לֵאמֹר מִדּוּעַ לֹא כְּלִיתֶם חֻקְכֶם לְלַבֵּן כְּתִמּוֹל שְׁלִשָׁם גַּם-תִּמּוֹל גַּם-הַיּוֹם: וְלָקוּ סָרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי מַנִּיאוּ עֲלֵיהוֹן שְׁלֹטוֹנֵי פְּרַעֲה לְמִימָר

מא דין לא אשְׁלַמְתוּן גְזֵרְתְכוֹן לְמַרְמֵי (לְבַיִת) כְּמֵאֲתַמְלִי וּמִדְקֻמוּהִי אֶף תַּמְלִי אֶף יוֹמָא דִין :

רס"י ויכו שטרי בני ישראל. השוטרים ישראלים היו וחסים על חבריהם מלדחקם, וכשהיו משלימים הלזנים לנוגשים שהם מצריים, והיה חסר מן הסכום, היו מלקין אותם על שלא דחקו את עושי המלחמה, לפיכך זכו אותם שוטרים להיות סנהדרין, ונאלץ מן הרוח אשר על משה, והושם עליהם, שנאמר (במדבר יא טז) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת, מאותן שידעת הטובה שעשו צמרים, כי הם זקני העם ושוטריהם: ויכו שטרי בני ישראל. אשר שמו נוגשי פרעה אותם לשוטרים עליהם לאמר מדוע וגו'. למה ויכו, שהיו אומרים להם מדוע לא כליתם גם תמול גם היום חק הקצוב עליכם ללזון כתמול השלישי שהוא יום שלפני אתמול, והוא היה להיות התזן נתן להם: ויכו. לשון ויפעלו, הכו מיד אחרים, הנוגשים הכוס:

וַיָּבֹאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל-פְּרָעָה לֵאמֹר לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה לְעַבְדֶיךָ: וְאַתָּה סָרְכִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְחֹוּ (קדס) לְפָרְעָה לְמִימְרָ לְמָא תַעֲבֹד כְּדִין לְעַבְדֶיךָ: (טז) וְתָבֵן אֵין נִתְּן לְעַבְדֶיךָ וּלְבָנִים אֲמָרִים לָנוּ עֲשׂוּ וְהִנֵּה עַבְדֶיךָ מִכִּים וְחֹטָאת עִמָּךְ: תַּבְּנָא לָא מוֹתִיחַב לְעַבְדֶיךָ וּלְבָנָא אֲמָרִין לָנָא עֲבִידוּ וְהָא עַבְדֶיךָ לָקוּ וְחֹטוּ עֲלֵיהוֹן עִמָּךְ:

רס"י ולזנים אמרים לנו עשו. כמנין הראשון: וחטאת עמך. אלו היה נקוד פת"ח הייתי אומר שהוא דבוק, ודבר זה חטאת עמך הוא, עכשיו שהוא קמ"ץ, שם דבר הוא. וכך פרושו ודבר זה מציא חטאת על עמך, כאלו כתוב וחטאת לעמך, כמו (רות א טז) כבאנה בית לחם, שהוא כמו לבית לחם וכן הרבה:

וַיֹּאמֶר נְרָפִים אַתֶּם נְרָפִים עַל-כֵּן אַתֶּם אֲמָרִים גְּלָכָה נִזְבַּחַתָּה לַיהוָה: וְאָמַר בְּטָלְנִין אַתְוֹן בְּטָלְנִין עַל כֵּן אַתְוֹן אֲמָרִין גְּזִיל נִזְבַּח קָדָם יי: (יח) וְעַתָּה לָכוּ עַבְדֵי וְתָבֵן לָא-יִנְתְּן לָכֶם וְתִכֵּן לְבָנִים תַּתְּנוּ: וְכַעַן אֲזִילוּ פְלַחוּ וְתַבְּנָא לָא יִתְיַחַב לְכוֹן וְסָכוּם לְבִינָא תַתְּנוּ:

רס"י ותכן לזנים. חשבון הלזנים, וכן (מלכים ב יב יב) את הכסף המתכן, המנוי, כמו שאמר בענין (שם יא) וילכו וימנו את הכסף:

(יט) וַיִּרְאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּרַע לְאֹמֶר לֹא-תִגְרְעוּ:
מִלְּבַנְיֹכֶם דְּבַר-יָוָם בְּיוֹמוֹ: וַחֲזוּ סָרְכֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל יַתְחוּן בְּבִישׁ לְמִימָר לֹא
תִמְנְעוּן מִלְּבַנְיֹכֶן פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמָה:

רס"י ויראו שטרי בני ישראל. את חזריהם הנרדים על ידם: ברע. ראו אותם
ברעה ולכה המולאת אותם בהכזים העבודה עליהם לאמר לא תגרעו וגו' :

(כ) וַיִּפְגְּעוּ אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן נֹצְבִים לְקִרְאתָם בְּצִאתָם
מֵאֵת פְּרָעָה: וַעֲרְעוּ יַת מֹשֶׁה וַיַּת אַהֲרֹן קִיְמִין לְקַדְמוֹתֵיהוֹן בְּמַפְקְהוֹן מִקְדָּם פְּרָעָה:

רס"י ויפגעו. אנשים מישראל את משה ואת אהרן וגו'. ורבותינו דרשו כל נאים
ונלצים דתן ואזירים היו, שנאמר בהם ילאו נלצים:

(כא) וַיֹּאמְרוּ אֵלֵהֶם יִרְא יְהוָה עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאִשְׁתֶּם
אֶת-רִיחֲנוֹ בְּעֵינַי פְּרָעָה וּבְעֵינַי עֲבָדָיו לְתֵת-חֶרֶב בְּיָדָם
לְהִרְגֵנוּ: וַאֲמָרוּ לְהוֹן יִתְגַּלִּי יְיָ עֲלֵיכֶן וַיִּתְפָּרַע דִּי אֲבֹאֲשׁוּתוֹן יַת רִיחֲנָא בְּעֵינַי פְּרָעָה
וּבְעֵינַי עֲבָדוֹהִי לְמַתָּן חֶרֶבָא בְּיַדֵיהוֹן לְקַטְלוֹתָנָא: (כב) וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה
אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לְמָה זָה
שְׁלַחְתָּנִי: וַתֵּב מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וַאֲמַר יְיָ לְמָה אֲבֹאֲשׁוּתָא לְעַמָּא הַדִּין וּלְמָה דְנָן שְׁלַחְתָּנִי:

רס"י למה הרעתה לעם הזה. ואם תאמר מה חכפת לך, קובל אני על ששלחתני:

(כג) וַיֹּמַאז בְּאֵתִי אֶל-פְּרָעָה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה
וְהִצַּל לֹא-הִצַּלְתָּ אֶת-עַמְּךָ: וַיַּמְעִדוּן עֲלֵית לְנוֹת פְּרָעָה לְמַלְלָא בְּשִׁמְךָ אֲבֹאֲשׁ
לְעַמָּא הַדִּין וְשִׁזְבָא לֹא שִׁזְבַּתָּא יַת עַמְּךָ:

רס"י הרע. לשון הפעיל הוא, הרצה רעה עליהם. ותרגומו אכזאש:

(כד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲתָה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה
לְפְרָעָה כִּי בְיַד חֲזָקָה יִשְׁלַחֶם וּבְיַד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֶרְצוֹ:
(סס) וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כַּעַן תִּחְזִי דְאֶעֱבַד לְפְרָעָה אֲרִי בְיַדָא תְקִיפָא יִשְׁלַחְנוּן וּבְיַדָא
תְקִיפָא יִתְרַכְנוּן מֵאֶרְעָה: סס:

כִּזְיִ עֵתָה תִּרְאֶה וְגו' . הִרְהַרְתָּ עַל מְדוּתַי, לֹא כִּאֲצִרְהֶם שְׁאַמְרֹתַי לֹא (בִּרְאשִׁית כ"א י"ג) כִּי זִינְחַק יִקְרָא לְךָ זֶרַע, וְאַחֵר כִּךְ אֲמַרְתִּי לֹא (ש"ס כ"ג ט) הֶעֱלָהוּ לְעוֹלָה, וְלֹא הִרְהַר אַחֲרַי, לְפִיכֵךְ עֵתָה תִּרְאֶה. הֶעֱשׂוּי לְפִרְעָה תִּרְאֶה, וְלֹא הֶעֱשׂוּי לְמַלְכֵי שְׂבַעָה אֲמוֹת, כְּשֶׁאֲצִיֵּאֵם לְאַרְצְךָ: כִּי זִיד חֲזָקָה יִשְׁלַחֵם. מִפְּנֵי יָדֵי הַחֲזָקָה שְׁתַּחֲזֵק עֲלֵיו יִשְׁלַחֵם: וְזִיד חֲזָקָה יִגְרַסֵּם מֵאַרְצוֹ. עַל כִּרְחֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יִגְרַסֵּם, וְלֹא יִסְפִּיקוּ לְעִשׂוֹת לָהֶם יָדָה. וְכֵן הוּא אֲמוֹר (שְׁמוֹת י"ב ל"ג) וְתַחֲזֵק מֵאַרְיִים עַל הָעַם לְמַהֵר לְשַׁלַּחֵם וְגו' :

הַפְּטֵרַת שְׁמוֹת כְּמִנְהַג הַסְּפָרְדִים - יִרְמִיָּהוּ א

א (א) דְּבַרְי יִרְמִיָּהוּ בֶן-חֵלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּעִנְתוֹת בְּאַרְץ בְּנֵי־מִן: (ב) אֲשֶׁר הָיָה דְבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יְאֻשִׁיָּהוּ בֶן-אֲמֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּשָׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמָלְכוֹ: (ג) וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָקִים בֶּן-יְאֻשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-תָּם עֲשֵׂתִי עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצַדְקִיָּהוּ בֶן-יְאֻשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-גְּלוֹת יְרוּשָׁלַם בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: (ד) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (ה) בְּטָרָם (אֲצוּרָר) אֲצַרְךָ בְּבֶטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטָרָם תֵּצֵא מִרְחֹם הַקִּדְשִׁתִּיךָ נִבְיָא לְגוֹיִם נְתַתִּיךָ: (ו) וְאָמַר אֶהְיֶה אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה לֹא-יַדְעֵתִי דְבַר כִּי-נֶעַר אֲנִכִּי: (ז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֵל-תֹּאמַר נֶעַר אֲנִכִּי כִּי עַל-כֵּל-אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֶךָ תֵּלֵךְ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲצַוְךָ תִּדְבָּר: (ח) אֵל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אַתָּה אָנֹכִי לְהַצִּלְךָ נָאִם-יְהוָה: (ט) וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-יְדוֹ וַיַּגַּע עַל-פִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נְתַתִּי דְבַרְי בְּפִיךָ: (י) רֵאֶה הַפְּקֻדוֹתֶיךָ | הַיּוֹם הַזֶּה עַל-הַגּוֹיִם וְעַל-הַמְּמַלְכוֹת לְנִתּוֹשׁ וּלְנִתּוּץ וּלְהַאֲבִיד וּלְהַרוֹס לְבָבוֹת וּלְנִטּוֹעַ: (יא) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מָה-אַתָּה רֹאֶה יִרְמִיָּהוּ וְאָמַר מִקֵּל שִׁקָּד אָנֹכִי רֹאֶה: (יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֵאוֹת כִּי-שִׁקָּד אָנֹכִי עַל-דְּבַרְי לְעִשְׂתּוֹ: (יג) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה | אֵלַי שְׁנִית לֵאמֹר מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר סִיר נְפֹלֶחַ אָנֹכִי רֹאֶה וּפְנִי מִפְּנֵי צְפוֹנָה: (יד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצְפוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה עַל כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: (טו) כִּי | הַנְּנִי קִרָּא לְכָל-מְשַׁפְּחוֹת מַמְלְכוֹת צְפוֹנָה נָאִם-יְהוָה וּבָאוּ וְנִתְּנוּ אִישׁ כֶּסֶף אוֹ פְתַח | שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל-חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל-עָרֵי יְהוּדָה: (טז) וְדַבַּרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל

כָּל-רַעַתְתֶם אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי
יְדֵיהֶם: ^(ז) וְאַתָּה תִּאָזֵר מִתְנִיָּה וְקִמַּתְּ וּדְבַרְתָּ אֵלֵיהֶם אֵת כָּל-אֲשֶׁר
אֲנֹכִי אֹצֵר אֶל-תַּחַת מַפְנֵיהֶם כֹּן-אֲחַתְּךָ לִפְנֵיהֶם: ^(ח) וְאֲנִי הִנֵּה
נֹתְתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מְבֻצָּר וְלַעֲמֻד בְּרָזָל וְלַחֲמוֹת נְחֹשֶׁת עַל-כָּל-
הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֵיהָ לְכַהֲנֵיהָ וְלַעַם הָאָרֶץ: ^(ט) וְנִלְחַמוּ אֵלֶיךָ
וְלֹא-יִוָּכְלוּ לָךְ כִּי-אֲתָךְ אָנֹכִי נְאֻם-יְהוָה לְהַצִּילְךָ: ^(י) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה
אֵלַי לֵאמֹר: ^(יא) הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה
זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵת כָּל־יְלִדְתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר
בְּאָרֶץ לֹא זְרוּעָה: ^(יב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לִיהוָה רֵאשִׁית תִּבְוֹאֲתָה כָּל-
אֲכָלֶיךָ וְאֲשָׁמוּ רַעַה תִּבְאֵן אֵלֵיהֶם נְאֻם-יְהוָה:

הפטרת שמות כמנהג האשכנזים - ישעיה

כז

^(א) הַבָּאִים יִשְׂרָשׁ יַעֲלֶיב וַיִּצִיץ וּפְרַח יִשְׂרָאֵל וּמְלֹאוֹ פָּנִי-תִבֵּל תִּנּוּבָה:
^(ב) הַכִּמְכַת מִכְּהוּ הַכְּהוּ אִם-כְּהָרֵג הָרֵגִיו הָרֵג: ^(ג) בְּסַאסְאָה בְּשִׁלְחָה
תְּרִיבָנָה הִגָּה בְּרוּחוֹ הַקִּשָּׁה בְּיוֹם קָדִים: ^(ד) לָכֵן בְּזֹאת יִכְפֹּר עֹון-
יַעֲלֶיב וְזֶה כָּל-פְּרִי הַסֵּר חֲטָאתוֹ בְּשׁוּמוֹ | כָּל-אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי-
גֹר מִנְפָצוֹת לֹא-יִקְמוּ אֲשֵׁרִים וְחֲמָנִים: ^(ה) כִּי עִיר בְּצוּרָה בְּדָד נֹוָה
מִשְׁלַח וְנַעֲזָב כַּמִּדְבָּר שֵׁם יְרַעַה עֵגֶל וְשֵׁם יְרַבֵּץ וְכֹלָה סַעֲפִיָּה: ^(ו)
בִּיבֶשׁ קִצִּירָה תִשְׁבְּרָנָה נְשִׁים בָּאוֹת מְאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא עַם-
בִּינוֹת הוּא עַל-כֵּן לֹא-יִרְחֲמֵנוּ עֲשֵׂהוּ וַיִּצְרוּ לֹא יִחַנְּנוּ: ^(ז) וְהִיָּה בְּיוֹם
הַהוּא יִחַבֵּט יְהוָה מִשְׁבַּלֵת הַנֶּהָר עַד-נַחַל מִצְרַיִם וְאַתֶּם תִּלְקֻטוּ
לְאַחַד אֶחָד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ^(ח) וְהִיָּה | בְּיוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל
וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ אֲשׁוּר וְהַנְּדָחִים בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ
לִיהוָה בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם: ^(ט) כֹּחַ הוּא עֵטְרַת גְּאוֹת שְׂפָרֵי
אֲפֹרִים וַיִּצִיץ נִבֵּל צָבִי תִפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ גִּיא-שְׂמָנִים הַלּוּמִי
יֵין: ^(י) הִנֵּה חֲזַק וְאַמֵץ לְאֲדֹנָי כְּזָרֵם בְּרֹד שֶׁעַר קָטַב כְּזָרֵם מַיִם
כְּבִירִים שִׁטְפִים הַנִּיחַ לְאָרֶץ בְּיָד: ^(יא) בְּרַגְלֵים תִּרְמָסְנָה עֵטְרַת
גְּאוֹת שְׂפָרֵי אֲפֹרִים: ^(יב) וְהִיָּתָה צִיצֵת נִבֵּל צָבִי תִפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל-

ראש גיא שמנים כבכורה בטורם קיץ אשר יראה הראה אותה
בעודה בכפו יבלענה: (ה) ביזם ההוא יהיה יהנה צבאות לעטרת
צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו: (ו) ולרוח משפט ליושב על-
המשפט ולגבורה משיבי מלחמה שערה: (ז) וגם-אלה ביין שגו
ובשכר תעו כהן ונביא שגו בשכר נבלעו מן-היין תעו מן-השכר
שגו בראה פקו פלילה: (ח) כי כל-שלחנות מלאו קיא צאה בלי
מקום: (ט) את-מי יורה דעה ואת-מי יבין שמועה גמולי מחלב
עתיקי משדים: (י) כי צו לצו צו לקו לקו לקו זעיר שם זעיר
שם: (יא) כי בלעגי שפה ובלשון אחרת ידבר אל-העם הזה: (יב)
אשר | אמר אליהם זאת המנוחה הניחו לעיף וזאת המרגעה
ולא אבוא שמוע: (יג) והיה להם דבר-יהוה צו לצו לקו לקו
לקו זעיר שם זעיר שם למען ילכו וכשלו אחור ונשברו ונוקשו
ונלכדו: (יד) לכן שמעו דבר-יהוה אנשי לצון משלי העם הזה אשר
בירושתם: (טו) כי אמרתם כרתנו ברית את-מוות ועם-שאל עשינו
חזה (שיט) שוט שוטף כי-(עבר) יעבר לא יבואנו כי שמנו כזב מחסנו
ובשקר נסתרנו: (טז) לכן כה אמר אדני יהוה הנני יסד בציון אבן
אבן בחן פנת יקרת מוסד מוסד המאמין לא יחיש: (יז) ושמתי
משפט לקו וצדקה למשקלת ויעה ברד מחסה כזב וסתר מים
ישטפו: (יח) וכפר בריתכם את-מוות וחסותכם את-שאל לא תקום
שוט שוטף כי יעבר והייתם לו למרמס: (יט) מדי עברו יקח אתכם
כי-בבקר בבקר יעבר ביזם ובלילה והיה רק-זועה הבין שמועה:
(כ) כי-קצר המצע מהשתרע והמסכה צרה כהתכנס: (כא) כי כהר-
פרצים יקום יהוה כעמק בגבעון ירגז לעשות מעשהו זר מעשהו
ולעבד עבדתו נכריה עבדתו: (כב) ועתה אל-תתלוצצו פן-יחזקו
מוסריכם כי-כלה ונחרצה שמעתי מאת אדני יהוה צבאות על-
כל-הארץ: (כג) האזינו ושמעו קולי הקשיבו ושמעו אמרתי: (כד) הכל
היזם יחרש החרש לזרע יפתח וישדד אדמתו: (כה) הלוא אם-שנה
פניה והפיץ קצח וכמן יזרק ושם חטה שורה ושערה נסמן
וכסמת גבלתו: (כו) ויסרו למשפט אלהיו יורנו: (כז) כי לא בחרוץ
יודש קצח ואופן עגלה על-כמן יוסב כי במטה יחבט קצח וכמן
בשפט: (כח) לחם יזק כי לא לנצח אדוש ידושנו והמם גלגל עגלתו
ופרשיו לא-ידקנו: (כט) גם-זאת מעם יהוה צבאות יצאה הפליא
עצה הגדיל תושיה: (ל) הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד ספו

שָׁנָה עַל-שָׁנָה חֲגִים יִנְקֹפוּ: (ב) וְהִצִּיקוֹתִי לְאֲרִיאֵל וְהִיְתָה תְּאֵנִיָּה
וְאֵנִיָּה וְהִיְתָה לִי כְּאֲרִיאֵל: (ג) וְחִנֵּיתִי כַדּוֹר עָלֶיךָ וְצִרְתִּי עָלֶיךָ מִצֵּב
וְהִקִּימְתִי עָלֶיךָ מִצֵּרֶת: (ד) וְשִׁפְלֹתַי מֵאֲרֶץ תְּדַבְּרִי וּמַעֲפָר תִּשְׁח
אִמְרֹתְךָ וְהִיָּה כְּאֹב מֵאֲרֶץ קוֹלֶךָ וּמַעֲפָר אִמְרֹתְךָ תִּצְפָּצֵף: (ה) וְהִיָּה
כְּאֲבִק דֶּק הַמּוֹן זְרִיךְ וְכִמְץ עֵבֶר הַמּוֹן עֲרִיצִים וְהִיָּה לִפְתַּע פְּתָאִם:
(ו) מֵעַם יְהוָה צְבָאוֹת תִּפְלֹד בְּרַעַם וּבְרַעַשׁ וְקוֹל גְּדוֹל סוּפָה וְסִעָרָה
וְלֵהָב אֵשׁ אוֹכְלָה: (ז) וְהִיָּה כְּחִלּוֹם חֲזוֹן לַיְלָה הַמּוֹן כָּל-הַגּוֹזִים
הַצְּבָאִים עַל-אֲרִיאֵל וְכָל-צְבִיָּה וּמִצְדֹתֶיהָ וְהַמְּצִיקִים לָהּ: (ח) וְהִיָּה
כְּאֲשֶׁר יַחֲלִים הָרַעַב וְהַנֶּה אוֹכֵל וְהַקִּיץ וְהַקִּיץ וְרִיקָה נִפְשׁוֹ וְכְאֲשֶׁר יַחֲלִים
הַצִּמָּא וְהַנֶּה שֶׁתָּה וְהַקִּיץ וְהַנֶּה עֵיף וְנִפְשׁוֹ שׁוֹקֵקָה כֵּן יְהִיָּה הַמּוֹן
כָּל-הַגּוֹזִים הַצְּבָאִים עַל-הַר צִיּוֹן: (ט) הַתְּמַהֲמָהּ וּתְמָהּ הַשְּׁתַעֲשֻׁעוּ
וְשָׂעוּ שִׁכְרוּ וְלֹא-יִין נָעוּ וְלֹא שִׁכְרוּ: (י) כִּי-נֹסֶךָ עָלֵיכֶם יְהוָה רוּחַ
תְּרַדְמָה וַיַּעֲצֶם אֶת-עֵינֵיכֶם אֶת-הַנְּבִיאִים וְאֶת-רָאשֵׁיכֶם הַחֲזִים
כְּסָה: (יא) וְתִהְיֶי לָכֶם חֲזוֹת הַכֹּל כְּדַבְּרֵי הַסֵּפֶר הַחֲתוּם אֲשֶׁר-יִתְּנוּ
אֹתוֹ אֶל-יֹדְעֵי (הַסֵּפֶר) סֵפֶר לֵאמֹר קְרָא נָא-זֶה וְאָמַר לֹא אוֹכֵל כִּי
חֲתוּם הוּא: (יב) וְנִתַּן הַסֵּפֶר עַל־אֲשֶׁר לֹא-יָדַע סֵפֶר לֵאמֹר קְרָא נָא-
זֶה וְאָמַר לֹא יָדַעְתִּי סֵפֶר: (יג) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְעֹנֵ כִּי נִגְשׁ הָעַם הַזֶּה
בְּפִיו וּבִשְׁפָתָיו כְּבָדוּנִי וְלִבּוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי וְתִהְיֶי יְרֵאתֶם אֹתִי מִצִּוֹת
אֲנָשִׁים מִלְּמַדָּה: (יד) לָכֵן הִנְנִי יוֹסֵף לְהַפְּלִיא אֶת-הָעַם-הַזֶּה הַפְּלֵא
וּפְלֵא וְאֶבְדֶּה חֲכָמַת חֲכָמָיו וּבִינֵת נְבִיָּו תִּסְתַּתֵּר: (טו) הַיּוֹ
הַמַּעֲמִיקִים מִיְהוָה לִסְתֵר עֲצָה וְהִיָּה בְּמַחֲשׁוֹ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ
מִי רָאנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ: (טז) הַפְּכֹכִים אִם-כְּחֹמֶר הַיֵּצֵר יַחֲשֹׁב כִּי-יֹאמֶר
מַעֲשֵׂה לְעֵשְׂהוּ לֹא עֲשֵׂנִי וַיֵּצֵר אֱמֶר לְיוֹצְרוֹ לֹא הִבִּין: (יז) הַלּוֹא-עוֹד
מַעֲט מַזְעֵר וְשֵׁב לְבָנוֹן לְכַרְמֶל וְהַכַּרְמֶל לִיעֵר יַחֲשֹׁב: (יח) וְשָׁמְעוּ
בַיּוֹם-הַהוּא הַחֲרָשִׁים דְּבַר־סֵפֶר וּמֵאֶפֶל וּמִחֲשֵׁךְ עֵינֵי עוֹרִים
תִּרְאִינָה: (יט) וַיִּסְפוּ עֲנָנִים בִּיהוָה שִׁמְחָה וְאֲבִיוֹנֵי אָדָם בְּקִדּוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל יִגִּילוּ: (כ) כִּי-אֶפֶס עָרִיץ וְכֹלָה לֶץ וְנִכְרְתוּ כָל-שִׁקְדֵי אֹן: (כא)
מִחֲטִיאֵי אָדָם בְּדַבָּר וְלִמּוֹכִיחַ בְּשִׁעַר יִקְשֹׁן וַיִּטּוּ בַתְּהוֹ צְדִיק: (כב)
לָכֵן כֹּה-אָמַר יְהוָה אֶל-בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת-אֲבֹרָהֶם לֹא-
עָתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עָתָה פָּגְיוֹ יִחְוָרוּ: (כג) כִּי בִּרְאֹתוֹ יִלְדְּיוּ מַעֲשֵׂה
יְדֵי בְּקִרְבּוֹ יִקְדִישׁוּ שְׁמִי וְהַקְּדִישׁוּ אֶת-קִדּוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת-אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ:

משנה מסכת פרה פרק ג

א. שבעת ימים קדם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה, צפונה מזרחה, ובית אבן היתה נקראת, ומזין עליו כל שבעת הימים מפל חטאות שהיו שם. רבי יוסי אומר, לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד. רבי חנינא סגן הכהנים אומר, על הכהן השורף את הפרה, מזין כל שבעת הימים. ועל של יום הכפורים, לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד:

ברטנורה (א) שבעת ימים וכו'. מפרישין כהן השורף את הפרה. דכתיב צפרת מילואים (ויקרא ה) כאשר עשה ביום הזה אה ה' לעשות לכפר עליכם, ודרשו רבותינו, לעשות זה מעשה פרה, לכפר עליכם זה מעשה יום הכפורים, שהכהן השורף את הפרה וכהן גדול העובד ביום הכפורים טעון פרישה שבעה כמו שהיו טעונים אהרן ובניו שבעת ימי המילואים דכתיב (ס) ומפתח אוהל מועד לא תלאו שבעת ימים. והיו מפרישין אותו מאשתו שמה יבוא על אשתו ותמלא נדה והזועל נדה טמא שבעת ימים ולא יוכל לשרוף הפרה: הצירה. אית דאמרי מקום היה צהר הבית וצירה שמו. ואית דאמרי כל המקדש קרוי צירה כמו שנאמר אל הצירה וגו' (דה"א כט): צפונה מזרחה. טעמא דמפרישים הכהן השורף את הפרה ללשכה שהיא צפונית מזרחית, כיון דחטאת היא וחטאת טעונה כפון תקינו ליה רבנן בצפונה מזרחה כי היכי דלהוי לה הכירא: ובית אבן היתה נקראת. לפי שכל מעשיה היו בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה שאינן מקבלין טומאה ובהם בלבד היה משתמש כל שבעת ימי הפרישה משום דטבול יום כשר צפרה והיו מטמאין הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו מיד להוליא מלבן של דוקים שאומרים במעורבי שמש היתה נעשית, תקינו לה רבנן מעלות יתירות כדי שלא יזלזלו בה: כל שבעת הימים. של ימי הפרישה: מכל חטאות שהיו שם. מכל הפרות שנעשו מימות משה רבינו ועד אותו זמן, שמכל פרה ופרה היו נותנין קצת למשמרת. ויום ראשון מזין עליו מאפר פרה אחת ויום שני מאחרת ויום שלישי מאחרת: בשלישי ובשביעי. לפרישתו. ובין תנא קמא ובין ר' יוסי תרווייהו סבירא להו טבילה בזמנה מורה וקח מפלגי בהזאה אי מקשינן לה לטבילה אי לא, תנא קמא מקיש הזאה לטבילה והזאה בזמנה מורה, וכל יומא משלשת ימים הראשונים איכא לספוקי שמה היום יום שלישי לטומאתו, והשלשה אחרונים כל יומא מספקינן שמה שביעי. ורביעי לא בעי הזאה, ללאו בשלישי איכא לספוקי ולא בשביעי איכא לספוקי שאין הזאה בשביעי עולה משום הזאת שביעי עד שיזה בשלישי שלפניו. וכל שבעה לאו דוקא, דכל כרחך הא קיימא לן הזאה שבות ואין דוחה את השבת ור' יוסי לא מקיש הזאה לטבילה והזאה בזמנה לאו מורה, הלכך לא בעי הזאה אלא שלישי ושביעי בלבד. ור' חנינא סגן הכהנים נמי כר'

יוסי סבירא ליה דהזאה בזמנה אינה מצוה, והכהן השורף את הפרה מעלה בעלמא הוא, כי היכי דלא לזלו בה מפני שהיא נעשית בטבול יום:

ב. חצרות היו בירושלים בנויות על גבי סלע ותחתייהם חלול, מפני קבר התהום. ומביאים נשים עפרות ויולדות שם ומגדלות שם את בניהן. ומביאים שורים ועל גביהן דלתות, ותינוקות יושבין על גביהן וכוסות של אבן בידם. הגיעו לשלוח, ירדו ומלאום, ועלו וישבו על גביהן. רבי יוסי אומר, ממקומו הקה משלשל וממלא:

ברטורה (ג) בנויות על גבי הסלע. אור החלמיש שניכר שהיה שם מתחילת ברייתו של עולם. ואע"פ כן החמירו לעשות תחתיו חלל, מפני קבר התהום, שמה יש תחתיו קבר ואין לו למת אוהל חלל טפה, וטומאה שהיא רלוכה בוקעת ועולה, לפיכך היו צונים אותו על גבי כיפין, שאפילו יש קבר תחתיהן החלל מפסיק. וכל לשון טומאת התהום שבגמרא, לשון ספק ומכוסה הוא, כההוא הזה שאינו גלוי: ומביאים נשים מעוברות ויולדות שם. כל אלו מעלות יתירות עשו בה כי היכי דלא לזלו בה מפני שהיו עושים אותה בטבול יום: ומגדלות שם את בניהן. עד שהיו בן שמונה [שנים] ולא יותר שלא יראו קרי: ומביאים שורים. שכריסן רחבה כדי שלא יהיו רגליו של תינוק היושב עליהן מאהילות על הארץ מפני קבר התהום: ועל גביהן דלתות. ועוד זאת מעלה יתירה כדי שלא יהיו רגליו של תינוק מאהילות על הארץ: וכוסות של אבן בידם. שכל מעשה הפרה בכלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה: ירדו. תינוקות הללו לתוך נהר טיבוח: ומלאום. ממנו מים לקדש מי חטאת שמזין על השורף את הפרה כל שצעה. ובתוך הנהר ליכא לספוקי לקבר התהום, דלא עבידי דקברי בנהרות: ר' יוסי אומר. מעל גבי השורים היו משללים חבל וממלאים מים ולא היו יורדים לתוך הטיבוח. ואין הלכה כר' יוסי:

ג. באו להר הבית, וירדו. הר הבית והעזרות תחתייהם חלול, מפני קבר התהום. ובפתח העזרה הקה מתקן קלל של חטאת, ומביאין זכר של רחלים וקושרים חבל בין קרניו, וקושרים מקל ומסבך בראשו של חבל, וזורקו לתוך הקלל, ומכה את הזכר ונרתע לאחוריו, ונוטל ומקדש, כדי שייראה על פני המים. רבי יוסי אומר, אל תתנו מקום לצדוקים לרדות, אלא הוא נוטל ומקדש:

ברטורה (ג) באו להר הבית. התינוקות שעל גבי השורים עם הכוסות מלאים מים: צפתח העזרה. של נשים הסמוכה לחיל: היה מתוקן קלל של חטאת. כלי שמונה בו אפר חטאת מכל פרה שהיו שורפים כדכתיב (במדבר יט) והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: קלל. כד קטן תרגום וכדה על שכמה (בראשית כד) וקולתה על כתפה: וזרקו לתוך הקלל. ומתוך כך כשהיה הזכר נרתע לאחוריו והיה המקל יורא מן הקלל קולט מן האפר עמו ונשפך על גבי השורים והתינוק נוטלו ואינו נריך להוילא ידו לחוץ. ובתוספתא משמע שלא הורכבו לעשות כן אלא כשעלו מן הגולה שהיו כולם טמאין ואין יכולים ליגע שאם היו נוגעים באפר הפרה היו מטמאין אותו. ומה שהיו זורקים המקל לתוך הקלל ולא בדרך הנחה, שלא יטמא האפר בהיסט משום ספק זיבה: אל תתנו מקום לצדוקים לרדות. למשול בנו

בדברי שחוק והיתול, לסבר ר' יוסי כשעלו בני הגולה היו זהם טהורים שטיהרום באפר הפרה שהורידו עמהם לבצל והעלו ממנו עמם, ולא נטמאו מקום ארץ העמים ללא גזרו טומאה על ארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה, לפיכך היה אפשר שאיש טהור יהיה נוטל את אפר הפרה ולא הוצרכו לזכר של רחלים. והלכה כר' יוסי:

ד. לא היו עושיין לא חטאת על גבי חטאת, ולא תינוק על גבי חברו, וצריכין היו התינוקות להזות, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר, לא היו צריכין להזות:

דרטורה (ז) לא היו עושים חטאת על גבי חטאת. אם טיהרו עמנו לפרת חטאת אחת ואירעה פסול, לא יעשו אחרת על גבי זו. אלא כריכה שימור כבתחילה: ולא תינוק על גבי תינוק. שאם היו שני תינוקות אחד נשמר לפרת חטאת ואחד נשמר סתם אגב זה התינוק אצל לא לזוך פרת חטאת, לא מתכשר האי אגב האי: כריכים היו תינוקות להזות. ואע"ג שנשמרו כל השמירות הללו, חיישינן דילמא אייתי עורב כזית מן המת וקדח עלייהו. וכל הני מעלות יתירות נינהו: לא היו כריכים להזות. לטומאת מת לא חיישינן. אצל טבילה היו כריכים לכולי עלמא, שמה נטמאו בשרץ והלכה כרבי עקיבא:

ה. לא מצאו משבע, עושיין משש, מחמש, מארבע, משלש, משתים, ומאחת. ומי עשאם, הראשונה עשה משה, והשנייה עשה עזרא, וחמש, מעזרא ואילך, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, שבע מעזרא ואילך. ומי עשאו, שמעון הצדיק ויוחנן פהו גדול עשו שתים שתים, אלהויעיני בן הקוף וחנמאל המצרי וישמעאל בן פיאבי עשו אחת אחת:

דרטורה (ח) לא מצאו משבע. מקום דאמרן למכל חטאות שהיו שם מזין עליו, מקום הכי קאמר דאם לא מצאו משבע, מזין אפילו מאחת: וחמש מעזרא ואילך. ר' מאיר לא מני הארבע שעשו שמעון הצדיק ויוחנן כהן גדול אלא לשתיים, מקום דסבירא ליה שעל ידי פסול שאירע בראשונה נעשית השניה: וחכמים אומרים שבע מעזרא ואילך. דסבירא להו שכולן כשרות היו:

ו. וכבש היו עושים מהר הביית לחר המשחה, כפין על גבי כפין, וכפה כנגד האטם, מפני קבר התהום, שבו פהו השורף את הפרה, ופרה וכל מסעדיה יוצאין לחר המשחה:

דרטורה (ט) וכיפה כנגד האוטם. רגלי הכיפה שהכיפה נשענת עליהם נקראין אוטם. ואין רגלי הכיפה העליונה כנגד רגלי התחתונה אלא כנגד הכיפה עצמה. דכנגד אוטם העליונה עומד חלל התחתונה: מפני קבר התהום. שלא תהיה שם טומאה רלוואה שהיא בוקעת ועולה: ופרה וכל מסעדיה. סומכיה ועוזריה. לשון ה' יסעדנו על ערס דוי (תהלים מא) ואע"ג דפרה אינה מקבלת טומאה מחיים מעלה יתירה עשו זה:

ז. לא היתה פרה רוצה לצאת, אין מוציאים עמה שחורה, שלא יאמרו, שחורה שחטו. ולא אדמה, שלא יאמרו, שתיים שחטו. רבי יוסי אומר, לא משום זה, אלא משום שנאמר (במדבר יט), והוציא אתה, לבדה. וזקני ישראל היו מקדימים ברגליהם להר המשחה, ובית טבילה היה שם. ומטמאים היו את הכהן השורף את הפרה, מפני הצדוקים שלא יהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית:

דרטורה (ז) ולא אדומה. לא היו מוציאים פרה אדומה אחרת עמה בכבש: שלא יאמרו שתיים שחטו. ורחמנא אמר ושחט אותה, ולא אותה ואת חברתה: ובית הטבילה היה שם. ואותו בית הטבילה נמי חלול היה על גבי כיפין מפני קצר התהום. ואף מקום מערכתה וגיתה השנויין לקמון, בכך היה מיטמא, דבגדי אוכלי קודש מדרם לפרת חטאת. והרמז"ם פירש, שהיו מטמאים אותו בשרץ או בשאר טומאות שמטמאים טומאת ערב: במעורבי שמש היתה נעשית. שהיו דורסים ואסף איש טהור, אין טהור אלא שהעריב שמשו, וכן הוא אומר (ויקרא כג) ובלא השמש וטהר וחכמים קבלו לטהור האמור בפרשת חטאת, טהור למעשר קאמר, דהיינו טבול יום:

ח. סמכו ידיהם עליו ואמרו לו, אישי כהן גדול, טבול אהת. ירד וטבל ועלה ונסתפג. ועצים היו מסדרים שם, עצי ארזים וארזים וברושים ועצי תאנה חלקה. ועושין אותה כמין מגדל, ומפתחין בה חלונות, וחזיתה מערבה:

דרטורה (ח) אישי כהן גדול. לפי שפעמים נעשית על ידי כהן גדול. אבל בכל כהן היא כשרה בין ככהן גדול בין בסגן בין בהדיוט: ונסתפג. ונתקנה: עלים. לעשות מהן מערכה לשריפה מסודרים שם: וארנים. לשון נטע אורן וגסם יגדל האמור ביסעיה (מד יז) ומין ארז הוא וכן ברושים. וכל הנך עלים דקחשיב עדיפי משאר עלים לטורך שריפתה: כמין מגדל. רחבה מלמטה ורעה מלמעלה: ופותחין בהן חלונות. להכניס בהן האש להבעיר העלים: וחזיתה מערבה. פני המערכה ומראיתה והוא המקום שמאחיזין בו את האור היה פונה לכד מערב דהיינו כלפי המקדש, שהמקדש היה למערבו של הר הזיתים:

ט. כפתיה בחבל של מן ונתנוה על גב המערכה, ראשה בדרום ופניה למערב. הכהן עומד במזרח ופניו למערב, שחט בימינו וקבל בשמאלו. רבי יהודה אומר, בימינו היה מקבל, ונותן לשמאלו, ומזה בימינו. טבל והזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים. על כל הזה, טבילה. גמר מלהזות, קנח את ידו בגופה של פרה. ירד והצית את האש באליותות. רבי עקיבא אומר, בחריות:

דרטורה (ט) בחבל של מן. חבל עשוי ממין של גמז, כדי שיהיו כל מעשיה בדבר שאינו מקבל טומאה: ופניה למערב. לכד המקדש: ר' יהודה אומר בימינו היה מקבל. כשאר קבלת הדם של קדשים שאם קבל בשמאל פסול. ואין הלכה כר' יהודה, שכיון שאין דמה נזרק על גבי המזבח אינה כשאר קדשים לענין זה: ומזה בימינו. דכתיב (במד' יט) ולקח

אלעזר הכהן מדמה באצבעו. הרגילה שבאצבעות, כלומר אצבע היד הימנית שאדם ממשמש בזה תמיד: כנגד בית קודש הקדשים. כדכתיב (במדבר יט) והזה אל נוכח פני אוהל מועד: על כל הזיה טבילה. על כל הזיה שהיה מזה היה טובל אצבעו בדם, דשיירי הדם שבאצבע פסולין להזייה. כדי שיקרף הדם עמה, כדכתיב (ס) וקרף את הפרה את עורה ואת בשרה ואת דמה. ובין הזאה להזאה מקנה אצבעו בשפת המזרק ולא בגופה של פרה, משום נימין הנדבקין באצבעו דגנאי לעשות בהן הזייה: אליותות. עלים קטנים שמלהיבין בהם עלי המערכה. אליותות, לשון אליה כמו זנבות האודים (ישעיה ז): בחריות. זמורות של דקל. ואין הלכה עקיבא: כר' עקיבא:

י. נְבַקְעָה, וְעָמַד חוּץ מִגִּתָּהּ, נָטַל עֵץ אָרְזוֹ וְאֶזוּב וְשָׁנִי תוֹלַעַת. אָמַר לָהֶן, עֵץ אָרְזוֹ זֶה, עֵץ אָרְזוֹ זֶה. אֶזוּב זֶה, אֶזוּב זֶה. שָׁנִי תוֹלַעַת זֶה, שָׁנִי תוֹלַעַת זֶה. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר. וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ, הִינּוּ וְהִינּוּ, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל דָּבָר:

ברטורה (י) נבקעה. הפרה מחמת האור. אבל אם לא נבקעה לא, לכתיב (במדבר יט) אל תוך שריפתה, לא קודם שיוצת האור ברובה, ולא אחר שתיעשה אפר והוא הדין אם קרעה בסכין אחר שיוצת האור ברובה: ועמד. הכהן: חוץ מגיתה. גומא שהיתה בקרקע כמין גת עשויה לשריפת הפרה, וכשהיה משליך עץ ארז ואזוב ושני תולעת כריך שייעמוד חוץ לאותה גומא: עץ ארז. אגודה שיש בה עץ ארז ואזוב כרוכים עם שני תולעת: עץ ארז זה. לפי שיש מינים הרבה שדומין לארז ואינן כשרין, לכך כריך להודיע שזהו שזוהה עליו תורה. וכן באזוב. וכן בשני תולעת. ואזוב הוא שקורין לו בערבי לעת"ר. ושני תולעת הוא אמר לבוע לבצע הנקרא בערבי כרמ"ז ובלע"ז קרמז"י:

יא. כָּרְכוּ בְּשִׁירֵי הַלְּשׁוֹן וְהִשְׁלִיךְ לַתּוֹךְ שְׂרָפְתָהּ. נִשְׂרָפָה, חוֹבְטִין אוֹתָהּ בְּמַקְלוֹת, וְכוֹבְרִין אוֹתָהּ בְּכַבְרֹת. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, בְּמַקְבוֹת שֶׁל אֶבֶן וּבְכַבְרֹת שֶׁל אֶבֶן הִיָּתָה נִעְשִׂית. שְׁחֹר שְׂיֵשׁ בּוֹ אֶפֶר, כּוֹתְשִׁין אוֹתוֹ. וְשִׂאִין בּוֹ, מְנִיחִין אוֹתוֹ. הֶעָצִם, בֵּין כָּף וּבֵין כָּף הִיא נִכְתָּשׁ. וְחוֹלְקִים אוֹתוֹ לְשִׁלְשָׁה חֻלְקִים, אֶחָד נִתֵּן בְּחֵיל וְאֶחָד נִתֵּן בְּהַר הַמְּשֻׁחָה, וְאֶחָד הִיא מִתְחַלֵּק לְכָל הַמְּשֻׁמְרוֹת:

ברטורה (יא) כרכו. לעץ ארז ואזוב בשיירי לשון של אמר שהוא לבוע בשני תולעת שהיתה ארוכה, ובמה שהיה עודף ממנה על עץ הארז ואזוב היה כורך שלשתן יחד, כדי שיהא להן כובד יפלו לתוך שריפת הפרה ולא תקלוט השלהבת את הלשון. ואם לא כרכו והשליך כל אחד בפני עצמו, כשרה: ובכברות של ארז. אבנים המנוקבים נקבים דקים ככברה. ואין הלכה כר' ישמעאל: שחור שיש בו אפר. פחם שאם יכתשו אותו יעשה אפר: כותשין אותו. ואם לא יחזור כמו אפר, מניחין אותו. ואם לא יחזור כמו אפר, מניחין אותו: בין כך ובין כך. בין שיחזור אפר בין שלא יחזור אפר: חולקין אותו לשלשה חלקים. לאחר שכברו את כל האפר בין אפר הפרה בין אפר עלים שנסרפו עמה, חולקין את האפר לשלשה חלקים: אחד ניתן בחיל. למשמרת, כדכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: ואחד ניתן בהר

המשחה. וזה היו הכהנים מקדשין: ואחד היה מתחלק לכל המשמרות. וממנו היו מזין כל ישראלי:

גמרא נדה דף ט"ו ע"ב

אמר רב שמואל משמיה דרבי יוחנן אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ויבא עליה. אמר ליה רב שמואל בר ייבא לרבי אבא. אמר רבי יוחנן אפלו ילדה דביזיא למטבל אמר ליה אטו ונדאי ראתה מי אמר רבי יוחנן אימור דאמר רבי יוחנן ספק ראתה ספק לא ראתה ואם תמצא לומר ראתה אימא טבלה אבל ונדאי ראתה מי יימר דטבלה הוה ליה ספק ונדאי ואין ספק מוציא מידי ונדאי:

ק"י מחשב ימי וסתה. אם שהה בדרך ז' ימים אחר וסתה לעכסיו עומדת בימים שיכולה להטהר לפי הגיע וסתה אמרינן טבלה ואין כריך לשואלה: דביזיא. בוסה היא לטבול עד שיפייסנה: ודאי ראתה מי אמר רבי יוחנן. שלא יהא כריך לשואלה ופפי היא זקנה: אימור טבלה. וכיון דטעמא דר' יוחנן משום ספקא הוא לא שני ילדה לא שני זקנה: הוי ספק. להיתר: וודאי. לאיסור: ואין ספק מוציא. את הדבר מידי ודאי סלו:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"א

רבי שמעון אמר האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא קלא נפיק ומכרזא עליה (ישעיה נ"ח) אז ותענג על יי דא סעודתא חדא לקבל (ויקרא רפ"ח ב') עתיקא קדישא דכל קדישין. והרבתי על במתי ארץ דא סעודתא תניינא לקבל חקלא דתפוחין קדישין. והאכלתי נחלת יעקב אביד דא הוא שלימו דאשתלים בזעיר אנפין ולקבלייהו בעי לאשלקא סעודתיה ובעי לאתענגא בכלהו סעודתי ולמחדי בכל חד וחד מנייהו משום דאיהו מהימנותא שלימתא ובגין כך שבתא אתייקר מכל שאר זמנין וחגין משום דכלא ביה אשתכח ולא אשתכח הכי בכלהו זמנין וחגי. אמר רבי חייא בגין כך משום דישתכח כלא ביה אדכר תלת זמנין דכתיב (בראשית ב') ויכל אלהים ביום השביעי. וישבת ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי:

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר. מִי שֶׁהִשְׁלִים שְׁלֹשׁ סְעֻדוֹת בַּשָּׂפֶת, הוּל יוֹרָא וּמְכַרִּיז עֲלָיו, אִזּוּ תִּתְעַנֵּג עַל ה', זֶהוּ סְעֻדָה לַחַת כְּנֶגֶד עֲתִיקָא קְדִישָׁא דְכָל קְדִישָׁין. וְהַרְפֵּצְתִּיךָ עַל צְמִתֵי אֶרֶץ, זֶהוּ סְעֻדָה שְׁנִיָּה, כְּנֶגֶד סֵדָה תְּפֻחִים הַקְדוּשִׁים, שֶׁהוּא הַמְּלָכוּת. וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אֲבִיךָ, זֶהוּ הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁנִּשְׁלַם בְּזַעִיר אֲנִפִּין. בְּסְעֻדָה שְׁלִישִׁית. וּכְנֶגֶד כָּרִיךְ לְהִשְׁלִים סְעֻדוֹתָיו, וְלָרִיךְ לְהִתְעַנֵּג בְּכָל הַסְּעֻדוֹת, וְלִשְׁמַח בְּכָל לַחַת וְלַחַת מִהוּ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא אֲמוּנָה שְׁלֵמָה. וּמִשּׁוּם זֶה חָסוּב הַשָּׂפֶת יוֹתֵר מִכָּל שָׂרָר הַזְּמַנִּים וְהַחֲגִים, מִשּׁוּם שֶׁהִכָּל נִמְאָר בּוֹ, וְלֹא נִמְאָר כֵּן בְּכָל הַזְּמַנִּים וְהַחֲגִים. אָמַר רַבִּי חִיָּא מִשּׁוּם כָּךְ, מִשּׁוּם שֶׁנִּמְאָר הַכָּל בּוֹ, נִזְכָּר שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, שְׁכַחוּב, וַיְכַל אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיִּשְׁבַּח בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְבָרֵךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיְבָרֵךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פ"ה

א. מִתֵּר לְהַדְלִיק לְכַתְחֻלָּה בְּשָׂר שְׁמָנִים כְּגוֹן שֶׁמֶן צָנוֹן וְשׁוּמֵשֶׁמֶן וְלֶפֶת וְכָל כֵּיוָצָא בָּהוּ. אִין אֲסוּר אֲלֵא אֵלּוּ שְׁמָנֵי חֲכָמִים בְּלֶבֶד : **ב.** לֹא יִתֵּן אָדָם כְּלֵי מְנוקָב מֵלֵא שְׁמֶן עַל פִּי הַגֵּר בְּשִׁבִיל שְׂיָהָא מְנֻטָּף וְלֹא יִמְלֵא קַעֲרָה שְׁמֶן וַיִּתְּנֶנָּה בְּצַד הַגֵּר וַיִּתֵּן רֹאשׁ הַפְּתִילָה לְתוֹכָהּ בְּשִׁבִיל שְׂיָהָא שׁוֹאֵבֶת גְּזִירָה שְׁמָא יִקַּח מִן הַשְּׁמֶן שֶׁבְּכֵלֵי שְׂהָרֵי לֹא נִמְאָס בְּגֵר וְאֲסוּר לִיהֲנוֹת בְּשִׁבֶת מִן הַשְּׁמֶן שֶׁהִדְלַק בּוֹ וְאִפְלוּ כִּבְתָה הַגֵּר וְאִפְלוּ נְטוּף מִן הַגֵּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹקֵצָה מִחֲמַת אֲסוּר. וְאִם חִבֵּר הַכֵּלֵי שְׂיָישׁ בּוֹ הַשְּׁמֶן אֶל הַגֵּר בְּסִיד וּבְחֶרְסִית וּבְכִיוָצָא וּבָהוּ מִתֵּר :

מוסר

מספר חרדים דף ע"ב ע"ב

קְתִיב (משלי כ"ב) חֲזִיתָ אִישׁ מְהִיר בְּמִלְאֲכָתוֹ כְּלוֹמֵר בְּלֹא רֹב מַחְשָׁבוֹת לְעוֹלָם הִזָּה אֲלֵא מְקַצֵּר וְעוֹלָה וּמִשְׂאוֹ שֶׁל עוֹלָם לְנִיחַ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהוּא יִשָּׂא מִשְׂאוֹ וַיִּתְבָּרַךְ וְהִינֵנוּ (תהלים נ"ה) הַשֶּׁלֶךְ עַל ה' יִהְיֶה יִהְיֶה מִיַּעֲוֹט וְלֹא יִהְיֶה אֲלֵא תִשָּׂא יִהְיֶה וְהוּא כְּבִיכּוֹל יְכַלְכֵּל וְהִינֵנוּ (שם ק"ט) אֲשֶׁרֵי תִמְיָמֵי דָרְךָ שְׂאִינָם מִרְבִּים מַחְשָׁבוֹת בְּעִנְיָנֵי הָעוֹלָם שְׂגוּרָם בְּטוֹל תוֹרָה וְהִינֵנוּ דְמָסִיִּים הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת ה' וְהִינֵנוּ (שם) סְעָפִים

שְׁנֵאתִי לְפִי שְׁתוֹרְתֶךָ אֶהְבֵּתִי וְאִם אֶתְמַשֵּׁךְ בְּהִרְהוּרִים וּמַחְשְׁבוֹת דְּהֵיִינוּ סַעֲפִים
נִמְצָאתִי מִתְבַּטֵּל מִתּוֹרְתֶךָ שְׁאֶהְבֵּתִי. כְּתִיב (שם) מָה אֶהְבֵּתִי תּוֹרְתֶךָ כָּל הַיּוֹם הַיּוֹם
שִׂיחֵתִי לְפִי שֶׁהָאָדָם אוֹהֵב מְאֹד לְשִׁמוֹעַ חֲדוּשִׁים וּדְבָרִים בְּטָלִים וְזֶה פָּגַם הָאָדָם שֶׁבַח
דָּוִד עֲצָמוּ כִּי רִבָּה אֶהְבֵּתוֹ בְּתוֹרָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְהִיא שִׂיחֵתוֹ וּבְחֲדוּשִׁים שְׁלָה הוּא מִתְעַנֵּג
וּמְשִׁיחַ לֹא בְּשִׂיחוֹת וְחֲדוּשֵׁי הָעוֹלָם הַזֶּה. וְעַל יְדֵי כֵן יִכּוֹנוּ מַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ
לְמִינְהוּ וַיִּזְכֶּה לְזָרַע קִדְשׁ וְאֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ:

פרשת וארא

וארא יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

(ב) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה: וּמִלִּיל יְיָ עִם
מֹשֶׁה וַאֲמַר לֵה אֲנִי יְיָ:

רש"י וידבר אלהים אל משה. דבר אהו משפט על שהקשה לדבר ולומר (לעיל ה'
כ) למה הרעותה לעם הזה: ויאמר אליו אני ה'. נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים
לפני. ולא לחנם שלחתיך כי אם לקים דברי שדברתי לאבות הראשונים. ובלשון
הזה מצינו שהוא נדרש בכמה מקומות אני ה' נאמן לפרע, כשהוא אמור אל
עונש, כגון (ויקרא י"ב) וחללת את שם אלהיך אני ה', וכשהוא אמור אלל קיום מצות,
כגון (ויקרא כב) ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני ה', נאמן לתן שכר:

(ג) וַאֲרָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדַּי וַיְשָׁמֵי
יְהוָה לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם: וְאֶתְגַּלִּיתִי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדַּי וַיְשָׁמֵי
יְיָ לֹא הוֹדַעְתִּי לָהֶן:

רש"י וארא. אל האבות: באל שדי. הבטחתי הבטחות ובכלן אמרתי להם אני
אל שדי: ושמתי ה' לא נודעתי להם. לא הודעתי אין כתיב כאן אלא לא נודעתי לא

נכרתי להם במדת אמתות שלי שעליה נקרא שמי ה' נאמן לאמת דברי, שהרי
הבטחתים ולא קימתים:

וְגַם הִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּם לָתֵת לָהֶם אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן
אֶת אֶרֶץ מִגְרִיהֶם אֲשֶׁר-גָּרוּ בָּהּ: וְאִף אֶקְיַמְתִּי יְת קְיָמִי עִמָּהוּן לְמַתְּו
לְהוֹן יְת אֶרְעָא דְכְנָעַן יְת אֶרְעָא תוֹתְבוֹתְהוֹן דְאִתּוֹתְבוּ בָּהּ:

רש"י וגם הקמתי את בריתי וגו'. וגם כשנראיתי להם באל שדי הלצתי והעמדתי
בריתי ביני וביניהם: לתת להם את ארץ כנען. לאברהם בפרשת מילה נאמר (בראשית
יז ט) אני אל שדי וגו', (בראשית יז ט) ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגורידך, ליצחק
(בראשית כו ג) כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והקימותי את השבועה אשר
נשבעתי לאברהם, ואתה שבועה שנשבעתי לאברהם באל שדי, אמרתי ליעקב
(בראשית לה יא. יב) אני אל שדי פרה ורבה וגו' ואת הארץ אשר וגו', הרי שנדרתי להם
ולא קימתים:

וְגַם | אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת-נְאֻקַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם
מֵעַבְדֵי אֲתָם וְאָזְכַּר אֶת-בְּרִיתִי: וְאִף קָדַמִּי שָׁמִיעַ יְת קִבְּלַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל דִּי מִצְרַאִי מִפְּלַחִין בְּהוֹן וְדְכִירְנָא יְת קְיָמִי:

רש"י וגם אני. כמו שהלצתי והעמדתי הברית יש עלי לקים, לפיכך שמעתי את
נאקת בני ישראל הנואקים: אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר. אותו הברית. כי
בברית בין הצרים אמרתי לו (בראשית טו יז) וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי:

לֵכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת
סִבְלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵי אֲתָם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם
בְּזִרְעוֹ נְטוּיָהּ וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים: בְּכֹן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָנָּה יְיָ וְאֶפִּיק
יְתְכוֹן מִגּוֹ דְחֹק פְּלַחוֹ מִצְרַאִי וְאֶשִׁיב יְתְכוֹן מִפְּלַחְנָהוּן וְאֶפְרוֹק יְתְכוֹן בְּדִרְעָה מִרְמָא
וּבְדִינֵין רַבְרַבִּין:

רש"י לכן. על פי אותה השבועה: אמר לבני ישראל אני ה'. הנאמן בהבטחתי:
והולאתי אתכם. כי כן הבטחתי (שם שם) ואחרי כן ילאו ברכוש גדול: סבלת מצרים.
טורח משא מצרים:

(ו) וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהֵייתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעוּתָם כִּי
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבָלוֹת מִצְרָיִם:
וְאֶקְרִיב יִתְכוּן קִדְמִי לְעַמָּא וְאֶהְיֶה לָכֶן לְאֵלֶּה וְתִדְעוּן אֲרִי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וַיִּתְכוּן
מִגּוֹ דְחֹק פְּלִחוֹ מִצְרָיִם:

נביאים - יחזקאל - פרק כח

(כה) כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּקִבְצִי | אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן-
הָעַמִּים אֲשֶׁר נָפְצוּ בָם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם וַיֵּשְׁבוּ
עַל-אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי לְיַעֲקֹב: כְּדָן אָמַר יְיָ אֱלֹהִים כִּד
אֲכַנִּישׁ יֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל מִבֵּינֵי עַמִּמָּא דְאֶתְבְּדְרוּ לְתַמְּן וְאֶתְקַדַּשׁ בְּהוֹן לְעֵינֵי עַמִּמָּא וַיִּתְוַבּוּן
עַל אֶרְעָהוֹן דִּיחֲבִית לְעַבְדֵי לְיַעֲקֹב:

כ"ז לַעֲבָדֵי לְיַעֲקֹב . כְּמוֹ שְׁנַתְנָה לְיַעֲקֹב נַחֲלָה כָלֵל מִכְרִי וּפְרַלְת יִמָּה וּקְדָמָה
כְּפוֹנָה וְנִגְזָה (כְּרַאשִׁית כח) :

(כו) וַיֵּשְׁבוּ עָלֶיהָ לְבָטָח וַיִּבְנוּ בָתִּים וַיִּנְטְעוּ כְרָמִים וַיֵּשְׁבוּ
לְבָטָח בַּעֲשׂוֹתֵי שְׁפָטִים בְּכֹל הַשָּׂאטִים אֲתֶם מִסְבִּיבוֹתֶם
וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: וַיִּתְוַבּוּן עַלֶּה לְרוּחָן וַיִּבְנוּן בָּתֵּין וַיִּצְבּוּן
כְּרָמִין וַיִּתְבּוּן לְרוּחָן כִּד אֶעֱבִיד פּוֹרְעָנוֹת דִּינִין מִכָּל דְּבָזִין וְתִהוּן מִסְחָרְנִיהוֹן וַיִּדְעוּ אֲרִי
אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵהוֹן : כט בַּשָּׁנָה הָעֲשִׂירִית בַּעֲשָׂרֵי בָשָׁנִים עָשָׂר
לַחֲדָשׁ הָיָה דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בְּשָׁתָא עֲשִׂירִיתָא בַּעֲשִׂירָאָה בְּתַרִּי
עֶסֶר לְיִרְחָא הָוָה פְּתִגְס נְבוּאָה מִן קָדָם יְיָ עַמִּי לְמִימְרָ :

כ"ח כְּשֵׁנָה הָעֲשִׂירִית . כְּעֲשִׂירֵי כְּשָׁנִים עָשָׂר לַחֲדָשׁ הָיָה דְבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר :

(כז) בֶּן-אָדָם שָׁיִם פְּנִיךָ עַל-פְּרָעָה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וְהִנְבֵּא עָלָיו
וְעַל-מִצְרָיִם כָּלָה: בְּרָ אָדָם קָבִיל נְבוּאָה עַל פְּרָעָה מֶלֶךְא דְּמִצְרָיִם וְאֶתְנַבֵּי עַלֹּהֵי
וְעַל מִצְרָאֵי כָלָהוֹן : (א) דְּבַר וְאֶמְרָתָּ כֹּה-אָמַר | אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי
עָלֶיךָ פְּרָעָה מֶלֶךְ-מִצְרָיִם הַתְּנִים הַגְּדוֹל הָרַבָּץ בְּתוֹךְ

יאָרְיוֹ אָשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְאָנִי עֲשִׂיתָנִי: אַתְּנִבִי וְתִימָר כְּדָנוּן אָמַר ייִ אֱלֹהִים הָאֵל אֲנִי שְׁלַח רוּגְזִי עֲלֶיךָ פְּרָעָה מִלְכָּא דְמַצְרַיִם דְאַתָּה דְמִי לְתַנְיָנָא רַבָּא דִּי שָׂרִי בְּגוֹ נְהַרְוֹתֵיהּ דִּי אָמַר דִּילִי מַלְכוּתָא וְאֲנִי כְּבִישִׁית :

רס"י התנים הגדול . לפי שכל גדולתה של מצרים וכל שובע שבה על ידי יאורי נילוס הוא לפיכך הנביא ממשל את מלכה לתנין ואת עמה לדגת יאור : לי יאורי . איני כריך לעליונים כי יש לי יאורי מספיק כל כרכי : ואני עשיתני . בגבורתי ובחכמתי הגדלתי גדולתי וממשלתי :

(ד) וְנִתְּתִי (חח"ם) חַחִים בְּלַחֲיָהּ וְהַדְּבַקְתִּי דְגַת-יְאֹרִיהָ בְּקִשְׁקִשְׁתֶּיהָ וְהַעֲלִיתִיהָ מִתּוֹךְ יְאֹרֶיהָ וְאַתְּ כָּל-דְּגַת יְאֹרֶיהָ בְּקִשְׁקִשְׁתֶּיהָ תִּדְבַּק: וְאַתָּה שִׁירִי בְּלִיסְתָּךְ וְאַקְטוּל שְׁלֹטוֹנֵי תוֹקְפָךְ עִם גְּבָרָךְ וְאַבְטְלִינָךְ מִמַּלְכוּתְךָ וְנִתְּ כָּל שְׁלֹטוֹנֵי תוֹקְפָךְ עִם גְּבָרָךְ וְתִקְטְלוּ :

רס"י חחים . כמין טבעות ברזל איינ"ש בלע"ז : דגת יאוריד בקשהשתיך . אינטישאיקראטי"ש בלע"ז כלומר אתן בלב כל גבוריד לזאת עמד למלחמה ויפלו כולם :

כתובים - משלי - פרק יב

(כ) מְרֻמָּה בְּלֵב-חָרָשִׁי רָע וְלִיעֲצֵי שְׁלוֹם שְׂמֻחָה: רַמְיּוּתָא בְּלַבְחֹן דְּחַשְׁלִין בְּשִׂתָּא וְלֹא לִין דִּיעֲצִין שְׁלָמָא חֲדוּתָא תְּהֵוּי :

רס"י מרמה בלב חרשי רע . ומתוך שה' טרודים במחשבות של תרמית אין להם שמחה וליועצי שלום שמחה :

(כא) לֹא-יֵאָנֶה לְצַדִּיק כָּל-אֶן וְרָשָׁעִים מְלֹאוּ רָע: לֹא שְׁפִיר לְצַדִּיקָא כָּל מְדַעַם דְּעֵאָתָא וְרָשָׁעִי מְלֵן בִּישְׂתָּא :

רס"י לא יאונה לצדיק . לא יארע לא תזדמן לו עבירה בלי דעת :

(כב) תוֹעֵבֶת יְהוָה שְׁפָתַי-שֹׁקֵר וְעִשִׂי אֲמוּנָה רָצוֹן: מְרַחֵקֶתִיחַ
דְּאֵלֶּהָ סִפּוּתֶיהָ דְשִׁקְרָא וּבְאֵלֵינוּ דְעֵבְדִין הַיְמִנוּתָא מִתְרַעֵי : (כג) אַדָּם עָרוּם לְכֹסֶה
דַּעַת וְלֵב כְּסִילִים יִקְרָא אֲוֵלֶת: בַּר נֶשׁ עָרִימָא מְכַסֶּה דְדִיעָתָא וְלִבְהוֹן דְּסַכְלֵי
סְנֵי דְדִיעָתָא :

רש"י **אדם ערום כוסה דעת . אפילו בחכמתו הוא לנוע וכל שכן לדברי שטות**
הוא מכסה . אצל ולב כסילים יקרא אולת . מכריז אולת בקול רם :

(כד) יַד-חַרוּצִים תִּמְשֹׁל וְרַמְיָה תִּהְיֶה לְמָס: אֲנִידָא דְתַקִּיפֵי תִשְׁלַט
וְרַמְיָי יְהוֹן לְמִיָּסָא :

רש"י **יד חרוצים . ישרים : תמשול . תעשיר :**

(כה) דְאֵגָה בְּלֵב-אִישׁ יִשְׁחַנָּה וְדָבָר טוֹב יִשְׁמַחֲנָה: מִלְתָּא דְחִילְתָּא
בְּלִבֶּיהָ דְגִבְרָא מְדַחֵלָא וּמְלֵיא טְבִיָּא מְחַדְוֵן לִיה :

רש"י **דאגה בלב איש ישחנה . ודבר טוב ישמחנה . יעסוק**
בתורה והיא תשמח את הדאגה שבלבו ותחילנו ממנה , ולדברי האומר ישחנה
לאחרים כך סופו של מקרא ודבר טוב שינחמנו חזירו ישמח את הדאגה :

משנה פאה פרק ה

א. גְּדִישׁ שְׁלֵא לְקַט תַּחְתָּיו, כָּל הַנוֹגֵעַ בְּאֶרֶץ הָרִי הוּא שֶׁל עֲנָיִים. הָרוּחַ
שֶׁפָּזְרָה אֶת הָעֵמֶרִים, אוֹמְדִים אוֹתָהּ כִּמְהָ לְקַט הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן
לְעֲנָיִים. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, נוֹתֵן לְעֲנָיִים בְּכַדֵי נְפִילָה:

ברטנורה (ה) גדיש שלא לוקט תחתיו. מי שאסף והגדיש את העומר למקום אחד, בתוך
השדה שעדיין לא לקטו שם העניים את הלקט: כל הנוגעות בארץ לעניים. דקסוהו רבנן
לפי שהגדיש על גב הלקט, אפילו הגדיש חטים על גבי לקט של שעורים, הוא כל הנוגע
מן החטים בארץ לעניים: הרוח שפזרה את העמרים. על גבי הלקט: כדי נפילה. כדי
שיעור שרגיל ליפול בשעת קצירה שהם ארבעה קבין לכור זרע והכור הוא שלשים סאין

ומשום דאמר תנא קמא אומדים כמה לקט ראויה לעשות, קא משמע לן רבן שמעון בן גמליאל אין הדבר צריך אומדן שכזו קלוב ועומד כדי נפילה, בשלשים סאין של זרע רגיל ליפול ממנו בשעת קליטה ארבעה קבין וכך יתן לעניים:

ב. שְׂבֻלַת שְׂבִיקְצִיר וְרֵאשָׁה מְגִיעַ לְקָמָה, אִם נִקְצְרַת עִם הַקָּמָה, הֲרֵי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאִם לֹא, הֲרֵי הִיא שֶׁל עֲנָיִים. שְׂבֻלַת שֶׁל לֶקֶט שְׁנֵתְעַרְבָה בְּגֵדִישׁ, מְעַשֵּׂר שְׂבֻלַת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְכִי הֵיֶאֱדָה הָעֲנִי הַזֶּה מִחֲלִיף דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא בְּרִשׁוֹתוֹ. אֲלֹא מִזְכָּה אֶת הָעֲנִי בְּכָל הַגֵּדִישׁ, וּמְעַשֵּׂר שְׂבֻלַת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ:

ברטורה (ב) שְׂבֻלַת שְׂבִיקְצִיר. שׂייר בקליטתו שְׂבֻלַת אחת שלא קצר וראש אותה שְׂבֻלַת מגיע לקמה, אם אותה שְׂבֻלַת נקצרת עם הקמה הרי היא של בעל הבית. שהקמה מליטה ללא קרינון זה לא תשוב לקחתו (דברים כד): מעשר שְׂבֻלַת אחת ונותן לו. לפי שחייב ליתן לו דבר מתוקן כמו שהיתה שְׂבֻלַת של לקט דפטורה מן המעשרות, ואף על פי שעדיין לא נתמרה, חל שם מעשר עליו כמו מעשר ראשון שהקדימו בשבלין שחל עליו שם מעשר אף על פי שעדיין לא נתמרה. וכילד הוא עושה, מביא שתי שבלים מגדיש זה שנתערבה זו שְׂבֻלַת של לקט, ואומר על אחת מהן, אם זו לקט מוטב, ואם לאו, הרי מעשרותיה קבועים בזו השנית, ונותן לו את הראשונה. ובירושלמי פריך, וניחוש שמא זאת השניה שקבע עליה המעשרות של לקט היא, וכיון שהיא פטורה מן המעשר, אין המעשרות קבועים בה, שאין מפרישים מן הפטור על החיוב, ומשני שלוקח שְׂבֻלַת שלישית ואומר, אם השניה שקבעתי בה המעשרות היא לקט ואינה יכולה להיות מעשר, הרי זו השלישית מעשר על הראשונה: אמר רבי אליעזר וכי היאך העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו. רבי אליעזר לדבריהם דרבנן קאמר להו, לדידכו דפלגיתו עלי בעשיר שלקט פאה לעני שאני אומר זכה לו ואתון אמריתו דלא זכה לו, היאך העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו, דהא אין בעל השדה יכול לזכות לו את הלקט לפי דבריכם, ונמאל דלקט זה לא בא ברשותו של עני, אלא לדבריכם מזכה את העני בכל הגדיש על מנת להחזיר, דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה, ונמאלת אותה שְׂבֻלַת שהיא לקט בזה ליד העני ויכול להחליפה באחרת. ורבנן אמרי הכא עשו את שאינו זוכה כזוכה, וחשבינן להאי שְׂבֻלַת של לקט כאלו בזה לידו של עני, אף על גב דלא זכה בה, לענין זה שיכול להחליפה באחרת. והלכה כחכמים:

ג. אין מגלגלין בטופח, דברי רבי מאיר. וחכמים מתירין, מפני שאפפוך:

ברטורה (ג) אין מגלגלין בטופח. מין קטנית דק שקורין לו בערבי גילבא"ן. ורמב"ם פירש שהוא מין זרע שקורין לו קורטמ"ן ודומה לשעורים, ואומר רבי מאיר שאין מגלגלין זה המין עם שאר מיני זרעים לקרור אותם ביחד, כי הלקט שהיה ראוי ליפול משאר מיני זרעים, יפול מזה המין הגרוע, ונמאל מפסיד לעניים: וחכמים מתירים מפני שאפפוך. שיפול לקט משאר זרעים כמו מן הטופח. והלכה כחכמים. פירוש אחר, אין מעלין מים בגלגל מן הצור להשקות את השדה או להרבינה עד שיהא משקה טופח עליה, בשעה שהעניים באים בשביל הלקט, מפני שהוא מפסיד לעניים, וחכמים מתירין מפני שאפפוך

שיסומו ההפסד של עניים בזה ויתן בעל השדה כפי הסומא שיסומו עליו. ולרבי מאיר
לומר אין מגלגליו, שמין לבעל הבית הפסדו ונוטל מן העניים:

ד. בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום, וצריך לטל לקט שכחה ופאה
ומעשר עני, יטל, וכשיחזר לביתו ישלם, דברי רבי אליעזר. וחכמים
אומרים, עני היה באותה שעה:

דרטורה (ז) עני היה באותה שעה. ופטור מלשלם. והלכה כחכמים:

ה. המחליף עם העניים, בשלו פטור, ובשל עניים חייב. שנים שקבלו את
השדה באריסות, זה נותן לזה חלקו מעשר עני, וזה נותן לזה חלקו מעשר
עני. המקבל שדה לקצר, אסור בלקט שכחה ופאה ומעשר עני. אמר רבי
יהודה, אימתי. בזמן שקבל ממנו למחצה, לשליש ולרביע. אבל אם אמר
לו שליש מה שאתה קוצר שלך, מתר בלקט ובשכחה ובפאה, ואסור
במעשר עני:

דרטורה (ח) המחליף עם העניים. נותן תבואה או פירות לעני בחלוף מה שלקט: שלו
פטור. מן המעשר מה שנתן לו העני שהוא של לקט שכחה ופאה: ושל עניים חייב. מה
שנתן בעל הבית לעני מתבואתו, וחייב לעשר קודם שיתן אותו לעני: שנים שקבלו את
השדה. והם עניים: באריסות. למחאה לשליש ולרביע והם נעשים כבעל הבית, ובעל הבית
עני אסור בלקט של שדה, דכתיב (ויקרא יט) לא תלקט לעני, אזהרה לעני שלא ילקט הלקט
שלו, וחייב להפריש מעשר עני, ולתת לעני אחר ודוקא כל אחד על חלקו נעשה כבעל
הבית ולא על חלק חבירו, הלכך מותרין ליתן זה לזה מעשר עני: שקבלה ממנו למחאה.
שזכה במחוזר. אבל אם אמר ליה [שליש] מה שאתה קוצר, אין לו חלק אלא בתלוש, וחייב
לקט שכחה ופאה הכל על בעל השדה. ואע"פ ששכחת העמרים בתלוש בשעת עמור, מכל
מקום כאן פטור, ללא קרינן ביה קרינד, הואיל ולא זכה אלא בתלוש. וגר שנתגייר לאחר
קרינה דחייב בשכחה לעיל לרבי יהודה, היינו משום דקרינן ביה שדך, ומכל מקום מהאי
טעמא לא מחייבין גר בלקט, מאחר שעיקרו במחוזר:

ו. המוכר את שדהו, המוכר מתר והלוקח אסור. לא ישכר אדם את
הפועלים על מנת שילקט בנו אחריו. מי שאינו מניח את העניים ללקט,
או שהוא מניח את אחד ואחד לא, או שהוא מסייע את אחד מהן, הרי זה
גוזל את העניים. על זה נאמר (משלי כב) אל תסג גבול עולים:

דרטורה (י) המוכר שדהו. שמכר לו שדה וקמתה. אבל מכר את הקמה בלבד ושייר
השדה לעצמו, שניהם אסורים בלקט שכחה ופאה, שאכל זה אני קורא שדך, ואכל זה אני
קורא קרינד: המוכר מותר. בלקט שכחה ופאה אם הוא עני: על מנת שילקט בנו אחריו.
שעל ידי כן הפועל מנכה לו מן השכירות, ונמצא פורע חובו משל עניים: אל תסג גבול
עולים. כלומר, אל תקרי עולם אלא עולים, אית דמפרשי אלו עולי מצרים, שלא תשנה
האזהרות שבתורה שנתנה ליוצאי מצרים, ואית דמפרשי עולים אלו בני אדם שירדו

מנכסיהם, וקרי להו עולים לשון כבוד כדרך שקורין לעור סגי נהור:

ז. העמר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעל הבית, שכחו בעל הבית ולא שכחוהו פועלים, עמדו עניים בפניו או שחפוהו בקש, הרי זה אינו שכחה:

דרטורה (ז) ולא שכחו בעל הבית. כגון דבעל הבית בשדה דקאי גביה וזכי ביה. אבל בעל הבית בעיר, הוי שכחה, אף על גב דלא שכחו בעל הבית:

ח. המעמר לכובעות ולקמסאות, לחררה ולעמרים, אין לו שכחה. ממנו ולגרן, יש לו שכחה. המעמר לגדיש, יש לו שכחה. ממנו ולגרן, אין לו שכחה. זה הפלל, כל המעמר למקום שהוא גמר מלאכה, יש לו שכחה. ממנו ולגרן, אין לו שכחה. למקום שאינו גמר מלאכה, אין לו שכחה. ממנו ולגרן, יש לו שכחה:

דרטורה (ח) לכובעות. לעשות מהן כמין כובע זראש, שכך היו רגילים לעשות עטרות של שבולין ולקום זראש: לכומסאות. אינם גבוהים וזולטים למעלה ככובעות, אלא נכפפים למטה שאינו נראה כל כך, כמה דתימא (דברים לב) הלא הוא כמוס עמדי: ולחררה. קאר מעט ועימר כדי לגלגל עיסה לעשות חררה קטנה על גבי גחלים. פירוש אחר, יש שקוררים התבואה ומגדישים אותה במקום אחד עד שתתאסף, ואז נושאים אותה למקום שדשים התבואה ומקום הדישה נקרא גורן, ומה שמגדישים על גבי קרקע נקרא כובעות כדמות כובע שמשימין זראש, ומה שמגדישים בחפירה זארץ נקרא כומסאות, לשון כמוס עמדי, ומה שמגדישים בעגולה כדמות אבן הרחים נקרא חררה, על שם שהחררה עגולה: ולעמרים. עשה עמרים קטנים וסופו לעשות משנים ושלשה עומר אחד: אין לו שכחה. כלומר מה ששכח בשדה בשעה שמוליד לאחד מן המקומות הללו אינו שכחה, דכתיב (שם כז) כי תקור קלירך בשדך ושכחת עומר בשדה, מה קליר שאין אחריו קליר אף עומר שאין אחריו עומר, יאא אלו שיש אחריהן עומר: ממנו ולגורן יש לו שכחה. המוליד מאחד מהמקומות הללו לגורן, ושכח עומר באחד מן המקומות הללו הוי שכחה: המעמר לגדיש. ורובה שישארו באותו מקום ושם ידוש אותם יש לו שכחה: ממנו ולגורן. ואם נמלך עליהם אחר כך ומוליקם למקום אחר לדוש אותם אין לו שכחה:

גמרא ברכות דף ו' ע"ב

אמר רב הונא כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר (תהלים י"ב) סביב רשעים יתהלכו. אמר אביי לא אמרו אלא דלא מהדר אפיה לבי כנשתא אבל

מהדר אפיה לבי פנישתא לית לן בה. ההוא גברא דהוה מצלי אחורי בי כנשתא ולא מהדר אפיה לבי כנשתא. חלף אליהו חזייה אידמי ליה כטייעא. אמר ליה כדו בר קימת קמיה מרד שלף ספסיקרא וקטליה, אמר ליה ההוא מרבנן לרב ביבי בר אבבי ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק מאי (שם) פרום זלות לבני אדם. אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהו. רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו כיון שנצטרך אדם לבריות פגיו משתנות פכרום שנאמר (שם) פרום זלות לבני אדם. מאי פרום כי אתא רב דימי אמר עוף אחד יש בכרפי הים ופרוס שמו וכיון שחמה זורחת מתהפף לכמה גוונין. רבי אמי ורבי אסי דאמרי תרווייהו פאלו נדון בשני דינין אש ומים שנאמר (שם ס"ו) הרפבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים. ואמר רבי חלבו אמר רב הונא לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה. שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר (מלכים י"ח) ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' ענני ה' ענני. ענני שתד אש מן השמים. וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם. רבי יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר (תהלים קמ"א) תכון תפילתי קטורת לפניך משאת פפי מנחת ערב. רב נחמן בר יצחק אמר אף תפלת שחרית שנאמר (שם ה') ה' בקר תשמע קולי בקר אערוך לך ואצפה:

רס"י אחורי בית הכנסת. כל פתחי בהכ"נ שלהם היו צמזרה והכי תניא בתוספתא דמגילה מעין מקדש ומשכן פניהם למערב ואחוריהם למזרח והמתפלל אחורי בהכ"נ ואין מחזיר פניו לבהכ"נ נראה ככופר צמי שהצבור מתפללין לפניו והא דרב הונא מוקי ליה אציי דללא מהדר אפיה לבי כנישתא: טייעא. סוחר ערבי: כדו. שתי: בר. רשויות כי האי דאמרי בסוכה הא דעייל בצר: כרום זלות. סיפא דקרא דלעיל: דברים שעומדים ברומו של עולם. כגון תפלה שעולה למעלה: כיון שנצטרך אדם לצריות. הוא זל בעיניהם: לראשנו. להיות נוטה בנו דמתרגמינן כנוטה כרשיא:

זוהר וארא דף כ"ו ע"א

פתח רבי שמעון ואמר (איוב י"ט) גורו (ויקרא נ"ב ב') לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעוון שדיון, שדין פתיב. גורו לכם מפני חרב מאן חרב. דא (ויקרא כ"ו) חרב נוקמת נקם ברית. דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית דכל מאן דמשקר בברית נוקמא (ויחי ר"מ ב') דנקמין מניה האי חרב הוא הדא הוא דכתוב (איוב י"ט) כי חמה עונות חרב. מאי טעמא. בגין דמאן דמשקר בברית פריש תאובתא ולא נטיל מאן דנטיל ולא יהיב לאתריה דהא לא אתער לגבי אתריה. וכל מאן דנטיר ליה להאי ברית איהו גרים לאתערא להא ברית לאתריה ואתברכאון עלאין ותתאין. מאן אתער האי ברית לאתריה. פד אשתכחו זכאין בעלמא. מנא לן מהכא דכתוב וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ פנען את ארץ מגוריהם. מאי מגוריהם כמה דאת אמר גורו לכם מפני חרב. בגין דאיהו אתר דאשדי מגור בעלמא ועל דא גורו לכם מפני חרב. אשר גרו בה. מיומא דאתקריבו לגבי קדשא בריך הוא דחילו בה ודחילו (נ"א ודחילו דחילה) עלאה

בה למיטר פקודוי. דאי בהאי לא ישרי (מיא דהא אי לא ישרי) דחילו על רישיה דבר נש לא דחיל ליה לקדשא בריך הוא לעלמין בשאר פקודוי. תא חזי באתערוותא דלתתא כד אתערו ישראל לגבי קדשא בריך הוא וציוחו לקבליה מה פתיב ואזכור את בריתי דהא בברית הוי זכור. וכדין אתער תיאובתא לאתקשרא כלא בקשווא חד. כין דהאי ברית אתער הא קשווא דכלא אתער. ואזכור את בריתי לאזדוגא ליה באתריה. ועל דא לכו אמור לבני ישראל אני יי:

תרגום הזהר פתח רבי שמעון ואמר, פתוב, (אויב י"ט) גורו לכס מפני חרב וכו', מהו חרב. זהו חרב נוקמת נקם ברית. פי חרב הזו, עומדת להסתפל על מי שמשקר בצרית, שכל מי שמשקר בצרית, חרב זו, היא הנוקמת ממנו נקמה. זהו שפתוב, פי חמה עונות חרב. מהו הטעם, הוא, משום שכל המשקר בצרית, מרחיק התאוה ואינו נוטל שפע מי שנוטל, ואינו נותן למקומו, משום שלא נתעורר אליו מקומו. וכל מי ששומר ברית הזו, הוא גורם לעורר ברית הזו למקומו, ומתברר שהעליונים והתחתונים. מי מעורר ברית הזו למקומו. בשנמלאים לדיקים בעולם, מאין לנו זה. מפאן, שפתוב, וגם הקימותי את בריתי אתם לית להם את חרב פנעו, את חרב מגוריהם. מהו מגוריהם. הוא כמו שנתאר, גורו לכס מפני חרב. פנזפר לעיל בסמוך. משום שהוא מקום המפיל מגור בעולם, שעל כן נאמר עליה גורו לכס מפני חרב. חסר גרו זה שמיים שנתקרבו אל הקדוש ברוך הוא, פחדו זה פחד, מפני ה', ויראה עלאה היתה זה. לשמר מכותיו. ואם זו, לא יפיל האדם מורא על ראשו, לא יירא עוד מפני הקדוש ברוך הוא לעולם בשאר המלות. בא ויראה בהתעוררות של מטה, פאשר התעוררו ישראל אל הקדוש ברוך הוא ולעקו לפניו, מה פתוב, ואזכור את בריתי, פי היה זוכר הצרית, ואז התעורר החשק להשיר את הפל בקשר אחד פי כין שהצרית התעורר, הנה התעורר השיר כל, ואזכור את בריתי, פרושו, לחצר אותו במקומו, ועל כן פתוב, לכו אמור לבני ישראל

הלכה פסוקה

הרמב"ם ההלכות תשובה פ"ג

א. מטילי אימה על הציבור שלא לשם שמים זה הרודה צבור בחזקה והו יראים ופוחדים ממנו הרבה וכוננתו לכבוד עצמו וכל חפציו שלא לכבוד שמים. כל אחד ואחד מארבעה ועשרים אלו שמנינו אף על פי שהו מישראל אין להם חלק לעולם הבא: **ב.** ויש עבירות קלות מאלו. ואף על פי כן אמרו חכמים שהרגיל בהו

אין לו חלק לעולם הבא וכדאי הן להתרחק מהן ולהזהר. ואלו הן המכנה שם לחבירו והקורא לחברו בכנויו והמלבין פני חבירו ברבים והמתכבד בקלון חבירו והמבזה תלמידי חכמים והמבזה רבותיו והמבזה את המועדות והמחלל את הקדשים: **ג.** במה דברים אמורים שכל אחד מאלו אין לו חלק לעולם הבא כשמת בלא תשובה אבל אם שב מרשעו וימת הוא בעל תשובה והרי זה מבני העולם הבא שאין לך דבר שעומד בפני התשובה אפלו פפר בעקר כל ימיו ובאחרונה שב יש לו חלק לעולם הבא שנאמר (ישעי' נ"ה) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו: **ד.** כל הרשעים והפושעים והעבריינים וכיוצא בהן שחזרו בתשובה בין בגלוי בין במטמוניות מקבלים אותן שנאמר (ירמ"ג) שובו בנים שובבים אף על פי שעדין שובב הוא שהרי בסתר שב ולא בגלוי מקבלין אותו בתשובה:

מוסר

מהזה"ק ח"ב דף ב' ע"א (ונכתב בלה"ק)

שלשה הם שדוחים השכינה מהעולם וגורמין סלוק הקדוש ברוך הוא חס ושלום כבכול ובני איש הצועקים בלי נשמע קולם ואלו הם השוכב עם נדה שלא יש טמאה קשה כמו טמאת הנדה ונטמא הוא וכל הקרב אליו נטמא עמו. בכל מקום שהולך השכינה הולכת משם. ולא עוד אלא שגורם חלאים רעים עליו ועל זרעו אשר יוליד בטמאתו. מושכים עליו רוח טמאה. וכל ימיו יהיה בטמאה שבנין ויסוד שלו הוא בטמאה חמורה וקשה מכל הטמאות שבעולם אשר מיד שקרב לנדה אותה טמאה קופצת עליו דכתוב (ויקרא ט"ו) ותהי נדתה עליו. והשני השוכב עם הגויה שמכניס אות ברית קדש ברשות סטרא אחרא. דכתוב (מלאכי ב') ובעל בת אל נכר. ולא יש קנאה לפני הקדוש ברוך הוא כקנאת הברית קדש. שהוא סוד שם הקדוש וסוד האמונה. מי שמכניס אות ברית קדש ברשות סטרא אחרא פאלו משקר בשמו של הקדוש ברוך הוא המשקר בחותם המלך משקר במלך. לא יש לו חלק באלהי ישראל. אם לא בתשובה רבה תדירה. השלישי ההורג בניו העבר שאשתו מעברת וגורם להרגו במעיה הורס בניו הקדוש ברוך הוא. ה' נצילנו ונחזירנו בתשובה שלמה פן יהי רצון:

וארא יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

(ח) והבאתי אתכם אל-הארץ אשר נשאתי את-ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה

אָנִי יְהוָה: וְאֶעֱלֶה יָתִיכוֹן לְאַרְעָא דִּי קִימִית בְּמִימְרֵי לְמַתְּנָן יְתֵה לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְאַתְּנָן יְתֵה לְכוֹן יִרְתָּא אֲנָא יְיָ:

רש"י נשאתי את ידי. הרימותיה להשבע בכסא:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בֵּן אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל-מֹשֶׁה מִקְּצֶר רוּחַ וּמַעֲבֹדָה קָשָׁה: (פ) וּמִלֵּיל מֹשֶׁה בֶּן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא קִבְּלוּ מִן מֹשֶׁה מִמַּעֲנִיק רִיחָא וּמִפְּלִחְנָא דְהוּה קָשִׁיא עֲלֵיהוֹן:

רש"י ולא שמעו אל משה. לא קבלו תנחומין: מקצר רוח. כל מי שהוא מלך, רוחו ונשימתו קצרה ואינו יכול להאריך בנשימתו. קרוב לענין זה שמעתי פרשה זו מרבי ברוך ברבי אליעזר, והביא לי רחיה ממקרא זה (ישעיה טז כא) צפעס הזאת אודיעם את ידי ואת גבורתי וידעו כי שמי ה', למדנו כשהקדוש ברוך הוא מאמין את דבריו אפילו לפרענות מודיע ששמו ה', וכל שכן האמנה לטובה. ורבותינו דרשוהו לענין שלמעלה, שאמר משה (לעיל ה כג) למה הרעתה, אמר לו הקדוש ברוך הוא חבל על לאבדיו ולא משתכחין. יש לי להתאונן על מיתת האבות, הרבה פעמים נגלית לי אליהם באל שדי ולא אמרו לי מה שמך, ואתה אמרת (לעיל ג יג) מה שמו מה אומר אליהם: וגם הקמתי וגו'. וכשקצת אברהם לקבור את שרה לא מלא קבר עד שקנה דמים מרבים, וכן ביצחק ערערו עליו על הבארות אשר חפר, וכן ביעקב (בראשית לג יט) ויקן את חלקת השדה, לנטות אהלו, ולא הרהרו אחר מדותי, ואתה אמרת (ה כג) למה הרעתה. ואין המדרש מתישב אחר המקרא מפני כמה דברים אחת, שלא נאמר, ושמי ה' לא שאלו לי. ואם תאמר לא הודיעם שכך שמו, הרי תחלה כשנגלה לאברהם בין הבתרים נאמר (בראשית טו ז) אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים. ועוד, היאך הסמיכה נמשכת בדברים שהוא סומך לכאן (פסוק ה) וגם אני שמעתי וגו' (פסוק ו) לכן אמר לבני ישראל. לכך אני אומר יתישב המקרא על פשוטו דבר דבור על אפניו, והדרסה תדרש, שנאמר (ירמיה כג כט) הלוא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע, מתחלק לכמה ניצולות:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יא) בָּא דַבֵּר אֶל-פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַיִּשְׁלַח אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְצוֹ: עוֹל מִלֵּיל לָוֶת פְּרַעֲה מִלְכָּא דְמִצְרָיִם וַיִּשְׁלַח יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְעָה:

נביאים - יחזקאל - פרק כט

(ה) וַיִּנְטֹשׁ תִּיךָ הַמִּדְבָּרָה אוֹתְךָ וְאֵת כָּל-דְּגַת יַאֲרִיךָ עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִּפּוֹל לֹא תֵאָסֵף וְלֹא תִקָּבֵץ לְחַיֵּית הָאָרֶץ וְלַעוֹף

הַשָּׁמַיִם נִתְתִיךָ לְאֹכְלָהּ: וְאַרְטִשְׁנָךְ לְמִדְבָּרָא יִתֵּךְ וְיִת כָּל שְׁלִטוֹנֵי תוֹקֶפֶךָ עַל אֶפְרַיִם חֶקְלָא תִתְרַמֵּי נְבִלְתֵךְ לֹא תִתְכַנְיֵשׁ וְלֹא תִתְקַבֵּר לְחַיֵּית אֶרֶץ וְלַעוֹפֵי דְשָׁמַיָא מְסֻרְתֵךְ לְאִשְׁתִּיצָאָה :

רס"י ונטשתיך המדברה . זו היא אוזדנן של דגים כיון שנטשו על פני היבשה מתים א"י חטינדרי"י טו"י בלע"ז :

(ו) וַיִּדְעוּ כָל-יֹשְׁבֵי מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה יַעַן הָיוּתֶם מְשַׁעֲנֹת

קְנָה לְבַיִת יִשְׂרָאֵל: וַיִּדְעוּ כָּל יִתְבֵּי מִצְרַיִם אֲרִי אֲנִי יְיָ חֲלַף דְהוּוּ סְמָךְ קְנִיָא רַעִיעָא לְבַיִת יִשְׂרָאֵל :

רס"י משענת קנה . כמה פעמים סמכו עליהם בימי סנחריב ובימי נבוכדנצר ולא הועיל להם בקנה זה שהוא רך ואינו סומך את הנשען עליו :

(ז) בְּתַפְשָׁם בְּךָ (בכפר) בַּכֶּף תִּרְוֹץ וּבִקְעַת לָהֶם כָּל-כֶּתֶף

וּבַהֲשָׁעָנָם עָלֶיךָ תִּשָּׁבֵר וְהַעֲמַדְתָּ לָהֶם כָּל-מִתְנָגִים: בְּאִתְכְּנִייתְהוֹן בְּךָ בְּיַד מְלָךְ תִּקְרִי תִתְמָסֵר וְיִיבַד בֵּית רִיחְצִינִיהוֹן וּבְאִסְתְּמִכּוּתְהוֹן עֲלֶךְ תִּתְבָּר וְלֹא תִהְיֶה לְהוֹן לְבַיִת סוּמְכוֹן :

רס"י בתפסם בך בכפך . בכף קרי כאדם המהלך ונשען על מקלו : תרוץ . תיראץ : וזקעת להם כל כתף . כתפיהם כאדם הנסמך על קנה ונשבר והאדם נופל עליו והקרומויות נכנסות לו בכתיפיו : והעמדת להם כל מתנאים . מאחר שתשבר ינטרו לך את מתניהם ולעמוד עליהם והרי אתה כאדם שחזירו נשען עליו והוא חלש ואומר לו התחזק על מתניך כי לא תסמוך עוד עלי וכן ת"י ולא תהא להון לז"י סומכוון ויש מחליפין והעמדת להם למהמעת ואיני רואה את דבריהן , ומנחם חזרו עם מעמד רגלים כמוני :

(ח) לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַנְּנִי מֵבִיא עָלֶיךָ חֶרֶב וְהִכְרַתִּי

מִמֶּךָ אָדָם וּבְהֵמָה: בְּכֹן כְּדָנוּ אָמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אָנָּה מֵיִתִּי עַלְדָּ דְקִטְלִין
וְאֶשְׁיִצִי מִנְדָּ אָנְשָׁא וּבְעִירָא :

כתובים - משלי - פרק יב

(כו) יִתֵּר מֵרַעְהוּ צְדִיק וְדָרָךְ רְשָׁעִים תִּתַּעַם: טב מן חֲבֵרִיָּה צְדִיקָא
וְאֶרְחֵהוּן דְרִשְׁיַעֵי מִתַּעֵי לְהוֹן :

רש"י יתר מרעהו לדיק . הצדיק מוותר מדותיו ועובר עליהם יתר לרשעים בלעז
: ודרך רשעים . שהיא למודה להרע היא תתעם :

(כז) לֹא-יִחַרְךָ רַמְיָה צִידוֹ וְהוֹן-אָדָם יִקַּר חֲרוּץ: לא נִסְתַּקְבֵּל צִידָא
לְגַבְרָא נְכִילָא וּמְזֻלִיָּה דְבֵר אָנְשׁ דְחָבָא יִקִּירָא :

רש"י לא יחרוך . מחובר למקרא שלפניו כלומר דרך רשע תתעהו ולא יחרוך
את לידו של רמיה שלו : לא יחרוך . לא יכליח בתרמיתו ולפי שדבר כל' ליד נופל
בו ל' חריכה שהלד המכליח כל את העופות וחורכן באש : והון אדם יקר חרוץ
. מקרא מסורס הוא והון אדם שהוא חרוץ יקר הוא , ממון אדם כשר יקר הוא :
חרוץ . עושה אמת , כמו יד חרוצים תעשיר (לעיל י) :

(כח) בְּאֶרֶח-צְדָקָה חַיִּים וְדָרָךְ נְתִיבָה אֵל-מָוֶת: בְּאֶרְחָא דְצְדָקָא חַיִּי
וְאֶרְחָא דְעֹנְתָנָא לְמוֹתָא :

רש"י באורח לדיקה חיים ודרך נתיבה . של לדיקה : אל מות . לא ימות :

(כט) בֶּן חָכָם מוֹסֵר אֵב וְלֵץ לֹא-שָׁמַע גְּעָרָה: בֵּר חֲכִימָא מְקַבֵּל
מְרִדוּתָא דְאָבָא וּבֵרָא מִמְקַנָּא לֹא מְקַבֵּל בְּעֵתָא :

רש"י בן חכם מוסר אב . מקרא קצר הוא בן חכם שואל ואוהב מוסר אב וי"א

בשזיל מוסר האב הוא חכם : ולץ . לא שמע גערה שאינו מקבל תוכחות :

משנה שבת פרק יד

א. שמונה שרצים האמורים בתורה, הצדן והחובל בהן, חיב, ושאר שקצים ורמשים, החובל בהן פטור. הצדן לצרף, חיב, שלא לצרף, פטור. חייה ועוף שברשותו, הצדן פטור, והחובל בהן חיב:

דרטורה (א) שמונה. החולד והעכבר כו' המנויין בפרשת ויהי ביום השמיני: הלדן חייב. שיש צמין ניאוד: והחובל בהן חייב. דיס להן עור, והוא לה חצורה שאינה חוזרת, וחייב משום מפרק שהיא תולדה דדס. אי נמי, כיון דיס להן עור נכצע העור דדס הנלרר בו וחייב משום לובע: ושאר שקלים ורמשים. כגון תולעים וחלזונות ועקרבים: החובל בהן פטור. דאין להן עור: שלא לצרף פטור. דאין צמין ניאוד. חיה ועוף שברשותו הלדן פטור. שהרי ניאודים ועומדים הם: והחובל בהן חייב. דיס להן עור. ואין החובל חייב בכל הני דתנינן צמתני' אלס צרדיך לדס, אצל אס לא חבל אלס להזיק, הא קיי"ל כל המקלקלין פטורים:

ב. אין עושין הילמי בשבת, אבל עושה הוא את מי המלח וטובל בהן פתו ונותן לתוף התבשיל. אמר רבי יוסי, והלוא הוא הילמי, בין מרבה ובין מועט. ואילו הן מי מלח המתרין. נותן שמן בתחלה לתוף המים או לתוף המלח:

דרטורה (ב) אין עושין הילמי. מי מלח מרובים שנותנים לתוף ירקות שכובשין אותן להתקיים. אבל עושין מי מלח מועטים כדי לטבל בהן פתו או לתוף התבשיל: והלא הוא הילמי בין מרובה בין מועט. כלומר, אס המרובים אסורים אף המועטים אסורים, דיאמרו מלאכה מרובה אסורה ומלאכה מועטת מותרת. אלס אלו ואלו אסורים, מפני שהוא כמעבד ומתקן את האוכל הניתן בתוכו כדי שיתקיים: ואלו הן המותרין נותן שמן. בתוף המים בתחילה קודם שיתן המלח, או נותן שמן בתחילה לתוף המלח קודם שיתן את המים, דהשמן מעכבו, שאין המלח מתערב יפה עם המים ומתיש את כוחו. אבל לא יתן מים ומלח בתחילה ואח"כ את השמן, דמשעה שנותן מים ומלח יחד הוא נראה כמעבד. ואין הלכה **כרבי** יוסי:

ג. אין אוכלין אזוביון בשבת, לפי שאינו מאכל בריאים, אבל אוכל הוא את יועזר ושותה אבוב רועה. כל האכלין אוכל אדם לרפואה, וכל המשקין שותה, חוץ ממי דקלים וכוס עקרים, מפני שהן לירוקה. אבל

שֹׁתָהּ הוּא מִי דְקָלִים לְצִמָּאוֹ, וְסָדָּ שְׁמוֹ עֶקְרִין שְׁלֵא לְרִפּוּאָה:

ברטנורה (ג) איזוב יון. מין איזוב שגדל בין הקואים וממית התולעים שבמעיים: שאינו מאכל בריאים. ומוכחא מילתא דלרפואה אכיל ליה, ואסור לאכלו בשבת גזירה שמא ישחוק סממנים דהוי תולדה דטוחן: אבל אוכל הוא את יועזר. דהרבה אוכלין אותו כשהן בריאים: יועזר. פולי"ן בלע"ז, והוא מכלה התולעים שבכבד: איזוב רועה. עץ שגדל יחידי ואין לו ענפים וקורין אותו בערבי עלא"ל רע"י, והוא טוב למי שניזוק על ששטה מים מגולים: כל האוכלים אוכל אדם לרפואה. כל דבר שהוא אוכל והבריאים אוכלים אותו יכול אדם לאכלו בשבת אף על פי שהוא מתכוין לרפואה: חוץ ממני דקלים. הם שני אילנות ממניי הדקלים שהיו בארץ ישראל וביניהם מעין מים. והשניה מהם כוס ראשון מרפה הזבל שבמעיו, וכוס שני משלשל, וכוס שלישי מנקה את בני מעים עד שאדם מוציאם כלולים כדרך שהכניסם: וכוס של עקריין. לוקחין סרף אילן, שקורין לו בערבי זא"ג אלכסנדריי"א, ועשב שקורין לו עשב"א אלסדו"ר, פירוש עשב של שמחה, וכרוס, וכותשין אותו ונותנין את עפרו ביין, והאשה זבה שתשטה מהן ג' כוסות תרפא: מפני שהן לירוקה. בעל חולי הנקרא ירקון אם ישטה מהן ירפא מחולי הירקון אבל ישאר עקר ולא יוליד, ולכך נקרא כוס עקריין: לזמא. אם אינו חולה:

ד. החושש בשניו, לא יגמע בהן את החמץ, אבל מטביל הוא כדרךכו, ואם נתרפא נתרפא. החושש במתניו, לא יסוד יין וחמץ, אבל סד הוא את השמן, ולא שמן ורד. בני מלכים סכין שמן ורד על מפותיהן, שכן דרךם לסוד בחל. רבי שמעון אומר, כל ישראל בני מלכים הם:

ברטנורה (ד) לא יגמע את החומץ. ויפלוט, דמוכחא מילתא דלרפואה הוא. ואם מגמע וזולע, שפיר דמי: לא יסוד בהן יין וחומץ. דאין אדם סך מהן אלא לרפואה: אבל לא שמן ורד. לפי שדמיו יקרים, ומוכחא מילתא דלרפואה קעביד: שכן דרכן לסוד. בלא מכה: רבי שמעון אומר וכו'. ואין הלכה כרבי שמעון:

גמרא שבת דף קי"ז ע"ב

תנו רבנן כפמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש. רבי חידקא אומר ארבע. אומר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו (שמות ט"ו) ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה. רבי חידקא סבר הני תלתא היום לבר מאורתא. ורבנן סברי בהדי דאורתא. תנו נפלה דלקה בגילי שבת מצילין מזון שלש סעודות. מאי לאו דלא אכל. לא דאכל. שחרית מצילין מזון שתי סעודות מאי לאו דלא אכל. לא דאכל. במנחה מצילין מזון סעודה אחת. מאי לאו דלא

אָבֵל. לֹא דָאָכַל. וְהָא מְדַקְתָּנִי סִיפָא רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר לְעוֹלָם מְצִילִין מְזוּן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת מְפָלֵל דְּתַנָּא קַמָּא שְׁלֹשׁ סְבִירָא לֵיהּ. אֵלֶּא מַחוּוֹרְתָא מִתְנִיתִין דְּלֹא פְרַבִּי חִידְקָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי מְשׁוּם בַּר קַפְרָא כָּל הַמְּקַיִים שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת בְּשַׁבַּת נְצוּל מְשֻׁלֵּשׁ פּוֹרְעָנִיּוֹת. מְחַבְּלוּ שֶׁל מְשִׁיחַ וּמְדִינָה שֶׁל גִּיהֶנֶס וּמְמַלְחָמַת גּוֹג וּמִגּוּג. מְחַבְּלוּ שֶׁל מְשִׁיחַ כְּתִיב הֵכָא יוֹם וּכְתִיב הֵתָם (מְלֹאכֵי ג') הִנֵּה אֲנֹכִי שׁוֹלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנַי בֹּא יוֹם וְגוֹמֵר. מְדִינָה שֶׁל גִּיהֶנֶס כְּתִיב הֵכָא יוֹם וּכְתִיב הֵתָם (יַחֲזַקְאֵל ל"ח) יוֹם עֲבָרָה הַיּוֹם הַהוּא. מְמַלְחָמַת גּוֹג וּמִגּוּג כְּתִיב הֵכָא יוֹם וּכְתִיב הֵתָם (יַחֲזַקְאֵל ל"ח) בְּיוֹם בֹּא גּוֹג. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי יוֹסִי כָּל הַמְּעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת נוֹתֵנִין לוֹ נַחְלָה בְּלֹא מְצָרִים שְׁנֵאמַר (יִשְׁעֵי נ"ח) אִז תִּתְעַנֵּג עַל ה' וְהִרְפַּבְתִּידָּ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ וְהִאֲכַלְתִּידָּ נַחֲלַת יַעֲקֹב אַבְיָד וְגוֹמֵר. לֹא פֶאֶבְרָהֶם שְׁכַתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית י"ג) קוּם הִתְהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ לְאֶרְפָּה וְגוֹמֵר. וְלֹא כִי־צַחֲקָא שְׁכַתוּב בּוֹ (שֵׁם כ"ו) כִּי לָךְ וּלְזַרְעֶךָ אֶתְּנוּ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּא כִּי־עַקֵּב שְׁכַתוּב בּוֹ (שֵׁם כ"ח) וּפְרַצְתָּ יָמָה וְקָדְמָה וְצַפּוֹנָה וְנֶגְבָּה. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר נְצוּל מְשַׁעְבּוּד מְלַכְוִיּוֹת כְּתִיב הֵכָא (יִשְׁעֵי נ"ח) וְהִרְפַּבְתִּידָּ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ וּכְתִיב הֵתָם (דְּבָרִים ל"ג) וְאַתָּה עַל בְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרוֹךְ :

קס"י תלחא היום. לענין שלשה סעודות זא: לעולם. מליין מזון שלש סעודות מדלל אמר ארבע לית ליה דר' חידקא: מכלל דת"ק שלשה. סעודות ס"ל דזהאי לא אפליגו אלח דת"ק סבר מה שעבר כבר לא יכיל ולר' יוסי יכיל: חזלו של משית. כדאמרינן בכתובות דור שכן דוד זא בו קטגוריא בתלמידי חכמים: חזלי. לשון חזלי לידה: זלל מצרים. כלומר אין לה קז: אז תתענג. בתר וקראת לשבת עונג כתיב: נחלת יעקב. ולא נחלת אברהם ויחזק: לארכה ולרחבה. ארץ זו ולא יותר: הארלות האל. ותו

זוהר וארא דף כ"ח ע"א

פְּתַח וְאָמַר (חֲבִיקוֹק ב') כִּי אָבִין מְקִיר תִּזְעַק וְכַפִּיס מְעַץ יַעֲנֶנָּה. כִּמָּה אֵית לֵיהּ לְבַר נֶשׁ לֹא־דִדְהָרָא מַחוּבִּי דְּלֹא יַחֲטֵא קָמִי קַדְשָׁא בְּרִידָּ הוּא. וְאִי יִימָא מָאן יִסְהִיד בֵּיהּ. הָא אַבְנֵי בֵּיתִיהּ וְאֵעִי בֵּיתִיהּ יִסְהִידוּ בֵּיהּ. וְלִזְמַנִּין דְּקַדְשָׁא בְּרִידָּ הוּא עֶבֶיד בְּהוּ שְׁלִיחוּתָא. תָּא חֲזִי חוּטְרָא דְּאֶהְרֹן דְּאִיהוּ אַעָא יְבִישָׁא קַדְשָׁא בְּרִידָּ הוּא שִׁירוּתָא דְּנִסִּין עֶבֶד בֵּיהּ וְתַרִּי שְׁלִיחוּתֵי בֵּיהּ אֲתַעֲבִידוּ. חַד דְּאִיהוּ אַעָא יְבִישָׁא וּבְלַע לְאִינוּן תְּנִינְיָא דְּלֵהוּן. וְחַד דְּהָא לְשַׁעְתָּא אֲתַהֲדַר בְּרוּחָא וְאֲתַעֲבִיד בְּרִיָּה. אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר תִּיפַח רוּחִיהוּן דְּאִינוּן דְּאִמְרוּן דְּלֹא זְמִין קַדְשָׁא בְּרִידָּ הוּא לְאַחֲרֵי מַתִּיָּא וְהִידָּ יִתְעַבִּיד מְנִיָּהוּ בְּרִיָּה חַדְתָּא. יִיתוּן וְיַחֲמוּן אִינוּן טַפְשָׁאִין חִיבָּא רְחִיקִין מְאוּרֵייתָא רְחִיקִין מְנִיָּה. בִּידֵיהּ דְּאֶהְרֹן הוּא חוּטְרָא אַעָא יְבִישָׁא וְקַדְשָׁא בְּרִידָּ הוּא לְפּוּם שַׁעְתָּא אֲהֲדַר לֵיהּ בְּרִיָּה מְשַׁנְיָא בְּרוּחָא וְגוֹפָא. אִינוּן גּוֹפִין דְּהוּוּ בְּהוּ רוּחִין וְנִשְׁמַתִּין קַדִּישִׁין וְנִטְרוּ פְּקוּדֵי אוּרֵייתָא וְאֲשַׁתְּדְּלוּ בְּאוּרֵייתָא יִמְמָא וְלִילֵיָא וְקַדְשָׁא בְּרִידָּ הוּא טְמִיר לוֹן בְּעַפְרָא. לְבַתֵּר בְּזַמְנָא דְּיַחְדִּי עֲלָמָא עַל אַחַת כִּמָּה וְכִמָּה דְּיַעֲבִיד לְהוּ בְּרִיָּה חַדְתָּא אָמַר רַבִּי חֵיָּא וְלֹא עוֹד אֵלֶּא דְּהוּא גּוֹפָא דְּהוּ

יקום משמע דכתיב (ישעיה כ"ו) יחיו מתיד. ולא כתיב יברא. משמע דברין אינון אבל יחיו. דהא (בראשית קל"ז ב') גרמא חד ישתאר מן גופא תחות ארעא וההוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין. ובההוא זמנא קדשא בריה הוא ירכד ליה ויעביד ליה כחמירא בעיסא ויסתלק ויתפשט לארבע זונין ומניה. ושתכלל גופא וכל שייפוי. וקדשא בריה הוא יהיב ביה רוחא לבתר. אמר ליה רבי אלעזר הכי הוא. ותא חזי ההוא גרמא במה אתרפך. בטל דכתיב כי טל אורות טלך וגומר :

תרגום הזהר פתח ויאמר כי אבן מקיר וגו': פמה יש לו לאדם להזהר מחטאיו שלא יחטא לפני הקדוש ברוך הוא. ואם תאמר, מי מעיד עליו. הנה אבני ביתו וקורות ביתו מעידים עליו. ולפעמים הקדוש ברוך הוא עושה צהם סליחותו. צא וראה, משה אהרן, שהוא עז יבש, עשה צו הקדוש ברוך הוא ראשית הנסים. וספי סליחות נעשו צו, אחד שהוא עז יבש וכלע לתנינים שלהם. ואחד, כי לשעתו קבל רוח חיים ונעשה צריה. אמר רבי אלעזר תפח רוחם של אותם האומרים, שהקדוש ברוך הוא אינו עתיד להחיות המתים, שאיך אפשר, שיעשה מהם צריה חדשה. יצאו ויראו אלו הרשעים השומרים הרחוקים מתורה ורחוקים ממנו, מן הקדוש ברוך הוא. שצידיו של אהרן היה משה, עז יבש, והקדוש ברוך הוא, החזירו לפי שעה לצריה, שנסתנה צרוח וגוף, אלו הגופים שצבר היו צהם רוחות ונסמות קדושות, ושמרו מלות התורה, ועסקו צפורה ימים וילות, והקדוש ברוך הוא הטמין אותם בעפר, הנה אחר כך צעת שיתחדש העולם, דהינו אחר גמר התקון, על אחת פמה וכמה, שהקדוש ברוך הוא יעשה אותם צריה חדשה. אמר רבי תיא ולא עוד, אלא אותו גוף שהיה, יקום. זה משמע, שכתוב, יחיו מתיד, ולא כתוב, יצרא, משמע שהם צבר נבראו, אצל לריכים רק שיהיו. כי עכס אחת תשאיר מן הגוף מתחת הארץ, והעלם ההיא אינה נרקבת ואינה נעדרת בעפר לעולם, ובעת ההיא הקדוש ברוך הוא ירכד אותה, ויעשה אותה כשאר צצנה, ותעלה ותתפשט לארבע זויות, וממנה ישתכלל הגוף וכל אבריו, ואחר כך נותן צו הקדוש ברוך הוא את הרוח. אמר לו רבי אלעזר בן הוא. וצא וראה, העלם הוא צמה מתרפכת, בטל. שכתוב, כי טל אורות טלך וגו'.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ההלכות תשובה פ"ב

א. עשרים וארבעה דברים מעכבין את התשובה ארבעה מהן עון גדול והעושה אחת מהן אין הקדוש ברוך הוא מספיק בידו לעשות תשובה לפי גודל חטאו ואלו

הן. המחטיא את הרבים ובכלל עון זה המעכב את הרבים מלעשות מצוה: **ב**.
המטה את חבירו מדרך טובה לרעה כגון מסית ומדיח: **ג**. הרואה בנו יוצא
לתרבות רעה ואינו מוחה בידו דהואיל ובנו ברשותו אילו מיחה בו היה פורש ונמצא
כמחטיאו ובכלל עון זה כל שאפשר בידו למחות באחרים בין יחיד בין רבים ולא
מיחה אלא מניחם בכשלונם: **ד**. האומר אהטא ואשוב ובכלל זה אהטא ויום
הכיפורים
מכפר:

מוסר

מהזה"ק ח"ב דף ב' ע"ב (ונכתב בלה"ק)

הגורים שימות העבר במעי אשתו של רעות עושה שהעולם אינו סובל והעולם הולך
וצוער מעט מעט ולא נודע והקדוש ברוך הוא מסתלק מן העולם. וחרב ורעב ודבר
באים לעולם. ואלה הם הורג בניו הורס בנן המלך דוחה השכינה והעולם נדון בכל
דינים האמורים. אוי על האיש ההוא אוי לו אוי לנפשו נוח לו שלא נברא. אשריהם
ישראל שהיו כמה וכמה רבבות והיו בגלות ונשמרו מנדה ומגויה ומתריגת זרעם
ואף שנגזר (שמות ב') כל הבן היולד היאורה תשליכוהו לא היה שום אחד שהרג העבר
במעי אשה כל שכן אחר שנולד ובזכות זה יצאו מהגלות. ואשרי אדם שישמור אות
ברית קדש כי מלבד עונשו העצום גורם לגלות ישראל. ה' ברחמיו יחזירנו בתשובה
שלימה:

וארא יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה ראשונה דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת
שעברה:

(יב) וידבר משה לפני יהוה לאמר הן בני-ישראל לא-שמעו:
אלי ואיך שמעני פרעה ואני ערל שפתיים: (פ) ומליל משה קדם
למימר הא בני ישראל לא קבילו מני ואכדיו יקבל מני פרעה ואנא יקיר ממלל:

רש"י ואיך ישמעני פרעה. זה אחד מעשרה קל וחמר שבתורה: ערל שפתיים.
חטום שפתיים. וכן כל לשון ערלה חני אומר שהוא חטום (ירמיה ו') ערלה חזנם,

אטוומה משמוע, (ירמיה ט כה) ערלי לב, אטוומים מהבין, (חצקוק ב טו) שתה גם אהה והערל, והאטם משכרות כוס הקללה. ערלת בשר, שהגיד אטום ומכסה זה. (ויקרא יט כג) וערלתם ערלתו, עשו לו אטם וכסוי אסור שיבדיל בפני אכילתו, (סס) שלש שנים יהיה לכם ערלים, אטום ומכסה ומבדל מלאכלו:

(יג) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וַיֹּצִיֵם אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל-פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרָיִם לְהוֹצִיא אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ

מִצְרָיִם: (ס) וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן וּפְקֻדָּנוֹן לְנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְנֹת פְּרַעֲה מֶלֶכָּא דְּמִצְרָיִם לְאַפְקָא יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ דְּמִצְרָיִם:

רש"י וידבר ה' אל משה ואל אהרן. לפי שאמר משה (פסוק יב) ואני ערל שפתים, אירף לו הקדוש ברוך הוא את אהרן להיות לו לפה ולמליץ: ויאום אל בני ישראל. כום עליהם להנהיגם בנחת ולסבול אותם: ואל פרעה מלך מצרים. כום עליו לחלק לו כבוד בדבריהם, זהו מדרשו. ופשוטו כום על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה. ודבר הכווי מהו, מפורש בפרשה שניה לאחר סדר היחס, אלא מתוך שהזכיר משה ואהרן הפסיק הענין באלה ראשי בית אבותם (פסוק יד) ללמדנו היאך נלדו משה ואהרן ובמי נתיחסו:

(טז) אֵלֶּה רְאִשֵׁי בֵּית-אֲבֹתָם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל

חֲנוּךְ וּפְלוּא חֲצֹרֶן וְכַרְמֵי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת רְאוּבֵן: אֵלֶּין רִישֵׁי בֵּית אֲבֹתָהוֹן בְּנֵי רְאוּבֵן בּוּכְרָא דְּיִשְׂרָאֵל חֲנוּךְ וּפְלוּא חֲצֹרֶן וְכַרְמֵי אֵלֶּין זְרַעֲת רְאוּבֵן:

רש"י אלה ראשי בית אבותם. מתוך שהזקק ליחס שבטו של לוי עד משה ואהרן, שבטיל משה ואהרן התחיל ליחסם דרך תולדותם מראובן. ונפסיקתא רבתי ראיתי לפי שהנטרם יעקב אביהם לשלשה שבטים הללו בשעת מותו, חזר הכתוב ויחסם כאן לבדם לומר שחשובים הם:

(יז) וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וַיְמִין וְאֵהֶד וַיְכִין וְצַחַר וְשָׂאוּל בֶּן-

הַכְּנַעֲנִית אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת שִׁמְעוֹן: וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וַיְמִין וְאֵהֶד וַיְכִין וְצַחַר וְשָׂאוּל בֶּן כְּנַעֲנִיתָא אֵלֶּין זְרַעֲת שִׁמְעוֹן: (יז) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-לֵוִי לְתַלְדֹתָם גְּרִשׁוֹן וַיְקָהֶת וּמֶרְרִי וּשְׁנִי חֲגִי לֵוִי שִׁבְעָ וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שִׁנְה: וְאֵלֶּין שְׁמֵהֶת בְּנֵי לֵוִי לְתוּלְדָתָהוֹן גְּרִשׁוֹן וַיְקָהֶת וּמֶרְרִי וּשְׁנִי חֲגִי לֵוִי מֵאָה וַתְּלַתִּין וּשְׁבַע שָׁנִין:

כ"ז וְסָנִי חַיִּי לִוִּי וְגו' . למה נמנו שנותיו של לוי, להודיע כמה ימי השעבוד, שכל זמן שאחד מן השבטים קים לא היה שעבוד, שנאמר (שמות א' ו) וַיִּמַּת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו, וְאַחֲרַי כִּד (שם ח) וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ, וְלִוִּי הָאֲרִיז יָמָיו עַל כָּלֵם:

נביאים - יחזקאל - פרק כט

ט וְהִיְתָה אֶרֶץ-מִצְרַיִם לְשִׁמְמָה וְחֲרָבָה וַיֵּדְעוּ כִּי-אֲנִי יְהוָה יַעַן אָמַר יְאֹר לִי וְאֲנִי עָשִׂיתִי: וַתְּהִי אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם לְאִשְׁתִּמּוֹ וְחֲרָבָה וַיֵּדְעוּ אֲרִי אֲנִי יְיָ חֲלָף דַּאֲמַר מִלְכוּתָא דִּילִי וְאֲנִי כְּבִשִׁית : **י** לֵכֵן הִנְנִי אֵלֶיךָ וְאֵל-יְאֹרֶיךָ וְנִתַּתִּי אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם לְחֲרָבוֹת חָרַב שִׁמְמָה מִמְּגִדָל סוּנָה וְעַד-גְּבוּל כּוֹשׁ: בְּכֵן הָא אֲנִי שְׁלַח רוּגְזִי עֲלֶיךָ וְעַל מִלְכוּתְךָ וְאַתָּן יָת אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם לְחֲרָב צָדוּ וְשִׁמְמוּ מִמְּגִדָל סוּנָה וְעַד תְּחִוּם כּוֹשׁ : **יא** לֹא תַעֲבֹר-בָּהּ רֶגֶל אָדָם וְרֶגֶל בְּהֵמָה לֹא תַעֲבֹר-בָּהּ וְלֹא תֵשֵׁב אַרְבָּעִים שָׁנָה: לֹא תַעֲבֹר בָּהּ רֶגֶל אִנְשָׁא וְרֶגֶל דְּבַעִירָא לֹא תַעֲבֹר בָּהּ וְלֹא תִתְיַתֵּב אַרְבָּעִין שָׁנִין :

כ"ז ולא תשב ארבעים שנה . ארבעים שנים שני רעבון נגזרו בחלום פרעה כנגד שלשה פעמים שנכתב החלום שבע פרות ושבע שבלים רעות (בראשית מא') ראה וספרו ליוסף הרי שני פעמים ויוסף אמר לו שבע הפרות הרקות והרעות וז' השבלים הרקות **כ"ח** הרי ארבעים שנים לרעב ולא היה להם אלא שנים שנאמר כי זה שנת' הרעב **כ"ט** ומשירד יעקב למאריס פסק הרעב שהרי בשנה השלישית זרעו שנאמר ותן זרע ונחיה וגו' **ל"א** והארבעים נפרעו להם עכשיו : תשב ארבעים שנה . תשב שר"א אשיגיא"ה בלע"ז :

לב וְנִתַּתִּי אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁמְמָה בְּתוֹךְ | אֶרְצוֹת נְשִׁמוֹת וְעַרְיָה בְּתוֹךְ עָרִים מְחֲרָבוֹת תִּהְיֶינָה שִׁמְמָה אַרְבָּעִים שָׁנָה וְהִפְצַתִּי אֶת-מִצְרַיִם בְּגוֹזִים וְזָרִיתִים בְּאֶרְצוֹת: וְאַתָּן יָת אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם לְצָדוּ בְּגוֹ מִדִּינֵוּ צָדוּ וְקָרְוָהּ בְּגוֹ קָרוּוּ דְּחִוָּאָה חֲרָבּוּ וְהָוּוּ לְצָדוּ אַרְבָּעִין שָׁנִין

וְאֵלֵי יְת מִצְרָאֵי לְבִינֵי עַמְמֵי וְאַבְדְּרִינוּן בְּמִדְיָנָא : (א) כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי
יְהוָה מִלְּקֹץ אַרְבָּעִים שָׁנָה אֶקְבֹּץ אֶת-מִצְרָיִם מִן-הָעַמִּים
אֲשֶׁר-נִפְצוּ שָׁמָּה: אֲרִי כִדְנוּ אָמַר יְי אֱלֹהִים מִסּוּף אַרְבָּעִין שָׁנָי אֶכְנִישׁ יְת
מִצְרָאֵי מִבִּינֵי עַמְמֵי דְאַתְבְּדְרוּ לְתַמּוֹן :

כתובים - משלי - פרק יג

(ב) מִפְּרִי פִי-אִישׁ יֵאָכֵל טוֹב וְנֹפֶשׁ בְּגֵדִים חָמָס: גְּבָרָא מִן פְּרִי פּוּמִיָּה
נִסְבַּע טְבִתָּא וְנִפְשָׁהוּן דְבְּזוּזֵי תַתְחַטֵּף :

רס"י מפרי פי איש יאכל טוב . משכר תורתו יאכל טוב בעה"ז והקרן קיימת
לעוה"ב : ונפש בוגדים חמס . וחפץ בוגדים חמס כמו אם יש את נפשכם (בראשית
כג) אל תתנני בנפש כרי (תהלים כז) :

(ג) נֶצֶר פִּיּוֹ שֹׁמֵר נִפְשׁוֹ פִּשְׁקֵי שְׁפָתָיו מִחֲתָה-לוֹ: דְגִטְר פּוּמִיָּה מִן דְחַר
בְּנִפְשֵׁיהּ וּפְתִיחַ שְׁפָתֶיהּ סִינֵי שְׁצִיָּא אֵית לֵיה :

רס"י נוצר פיו שומר נפשו פוסק שפתיו . פותח שפתיו לדבר תמיד כל רוחו מן
ותפסקי את רגליך (יחזקאל טז) ל' רחב :

(ד) מִתְאַוָּה וְאִין נִפְשׁוֹ עֵצֶל וְנֹפֶשׁ חֲרָצִים תִּדְשֵׁן: מִתְרַגְרְגָא נִפְשֵׁיהּ
דְעֵטְלָא מִדְעַם וְלֹא מִיְתִי לֵה וְנִפְשָׁהוּן דְתִקְיָפִי תִדְמוּן :

רס"י מתאוה ואין נפשו עצל . מתאוה נפשו לכל טוב ואין : ונפש חרולים תדשן
ישרים האוכלים יגיע כפיהם זהו משמעו לפי פשוטו , ולפי משלו לעתיד יראה
בכבוד ת"ח ויתאוה ולא ישיג לו :

(ה) דְבַר-שֹׁקֵר יִשְׁנָא צְדִיק אֲרֻשָׁע יִבְאִישׁ וַיִּחְפֹּר: מִלְתָּא דְשֹׁקְרָא
סִי צְדִיקָא וְרֻשֵׁיָּא נְבִהַת וְנִחְפֹּר :

כח אב מקבלת היא את גיטה: אף זו. פקחת שנתחרשה, כיואל זבה:

ג. שְׁנֵי אַחִים חֲרָשִׁים, נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי אֶחָיו חֲרָשׁוֹת, או לְשֵׁתֵי אֶחָיו פְּקָחוֹת, או לְשֵׁתֵי אֶחָיו, אַחַת חֲרָשֶׁת וְאַחַת פְּקַחַת, או שְׁתֵּי אֶחָיו חֲרָשׁוֹת נְשׂוּאוֹת לְשֵׁנֵי אַחִים פְּקָחִים, או לְשֵׁנֵי אֶחָיו חֲרָשִׁין או לְשֵׁנֵי אֶחָיו, אֶחָד חֲרָשׁ וְאֶחָד פְּקַח, הָרִי אֵלָיו פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיָּבוּם. וְאִם הָיוּ נְכָרִיּוֹת, יִכְנָסוּ, וְאִם רָצוּ לְהוֹצִיא יוֹצִיאֻ:

בְּרֵטוּרָה (ג) הרי אלו פטורות. דהואיל ושניהן חרשים או שתיהן חרשות, כקדושי זו כד קדושי זו, ואתו קדושין לאשתו אע"פ שאינן גמורים ומפקעי זיקת יבמתו שהרי אינה זיקת גמורה: יכנסו. שאין חליצה בחרש וחרשת, שאינן בואמר ואמרה. ואח"כ אם ראו להוציא ויליא בגט, לאתי גט ברמיזה ומפקע נשואין לדידה וזיקת אחיו דהואי ברמיזה:

ד. שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֲרָשׁ וְאֶחָד פְּקַח, נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי אֶחָיו פְּקָחוֹת, מֵת חֲרָשׁ, בְּעַל הַפְּקַחַת, מֵה יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל הַפְּקַחַת, תֵּצֵא מְשׁוּם אַחוֹת אִשָּׁה. מֵת פְּקַח בְּעַל הַפְּקַחַת, מֵה יַעֲשֶׂה חֲרָשׁ בְּעַל פְּקַחַת, מוֹצִיא אֶשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאַשְׁתֵּי אֶחָיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם. שְׁנֵי אַחִים פְּקָחִים נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי אֶחָיו, אַחַת חֲרָשֶׁת וְאַחַת פְּקַחַת, מֵת פְּקַח בְּעַל חֲרָשֶׁת, מֵה יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, תֵּצֵא מְשׁוּם אַחוֹת אִשָּׁה. מֵת פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, מֵה יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל חֲרָשֶׁת, מוֹצִיא אֶת אֶשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאֶת אֶשְׁתֵּי אֶחָיו בְּחֲלִיצָה. שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֲרָשׁ וְאֶחָד פְּקַח, נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי אֶחָיו פְּקָחוֹת, אַחַת חֲרָשֶׁת וְאַחַת פְּקַחַת, מֵת חֲרָשׁ בְּעַל חֲרָשֶׁת, מֵה יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, תֵּצֵא מְשׁוּם אַחוֹת אִשָּׁה. מֵת פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, מֵה יַעֲשֶׂה חֲרָשׁ בְּעַל חֲרָשֶׁת, מוֹצִיא אֶשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאַשְׁתֵּי אֶחָיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם. שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֲרָשׁ וְאֶחָד פְּקַח, נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי נְכָרִיּוֹת פְּקָחוֹת, מֵת חֲרָשׁ בְּעַל פְּקַחַת, מֵה יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, או חוֹלֵץ או מֵיבֵם. מֵת פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, מֵה יַעֲשֶׂה חֲרָשׁ בְּעַל פְּקַחַת, כּוֹנֵס, וְאִינוֹ מוֹצִיא לְעוֹלָם. שְׁנֵי אַחִים פְּקָחִים נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי נְכָרִיּוֹת, אַחַת פְּקַחַת וְאַחַת חֲרָשֶׁת, מֵת פְּקַח בְּעַל חֲרָשֶׁת, מֵה יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, כּוֹנֵס. וְאִם רָצָה לְהוֹצִיא, יוֹצִיא. מֵת פְּקַח בְּעַל הַפְּקַחַת, מֵה יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל חֲרָשֶׁת, או חוֹלֵץ או מֵיבֵם. שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֲרָשׁ וְאֶחָד פְּקַח, נְשׂוּאִים לְשֵׁתֵי נְכָרִיּוֹת, אַחַת חֲרָשֶׁת וְאַחַת פְּקַחַת, מֵת חֲרָשׁ בְּעַל חֲרָשֶׁת, מֵה יַעֲשֶׂה פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, כּוֹנֵס. וְאִם רָצָה לְהוֹצִיא, יוֹצִיא. מֵת פְּקַח בְּעַל פְּקַחַת, מֵה יַעֲשֶׂה חֲרָשׁ בְּעַל חֲרָשֶׁת, כּוֹנֵס, וְאִינוֹ מוֹצִיא לְעוֹלָם:

בְּרֵטוּרָה (ד) מוציא את אשתו בגט. לזיקת אחותה הבא מכח קדושין גמורים אוסרתה עליו, ואין כח בקדושין לדידה לדחות היבמה משום אחות אשתו: ואשת אחיו אסורה לעולם. דחרש לא חליץ. ולכנוס אי אפשר משום אחות אשה: כונס ואינו מוציא לעולם. ללא אתי גט לדידה ומפקע זיקת יבומי אחיו הראשון:

גמרא יבמות דף ק"ט ע"א

תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים בחליצה כאבא שאול דתניא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשם נוי לשם אישות לשם דבר אחר פאילו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר. בהבאת שלום דכתיב (תהלים ד') בקש שלום ורדפהו ואמר רבי אבהו אתיא רדיפה רדיפה פתיב הקא ורדפהו וכתיב התם (משלי כ"א) רודף צדקה וחסד ומצא חיים צדקה וכבוד. בהפרת נדרים כרבי נתן דתניא רבי נתן אומר הנודר פאילו בנה במה והמקיימו פאילו הקריב עליה קרבן. ויתרחק משלשה דברים מן המיאונים דילמא גדלה. ומיחרטה בה. ומן הפקדונות דבר מתא דבייתה פי בייתה דמי. ומן הערבון פערב שלציון דאמר רבי יצחק מאי דכתיב (משלי י"א) רע ירוע פי ערב זר רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים ולערבי שלציון ולתוקע עצמו לדבר הלכה. מקבלי גרים כרבי חלבו דאמר רבי חלבו קשים גרים לישראל פספחת בעור. ערבי שלציון דעבדי שלוף דוי. תוקע עצמו לדבר הלכה דתניא רבי יוסי אומר כל האומר אין לו תורה אין לו תורה. פשיטא אלא כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא אלא דאפלו תורה אין לו מאי טעמא אמר רב פפא אמר קרא ולמדתם ועשיתם כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה וכל שאינו בעשיה אינו בלמידה. ואי בעית אימא לעולם פדאמרנו מעיקרא כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה לא צריכא דקא מגמר לאחריני ואזלי ועבדי מהו דתימא אית ליה אגרא לדידיה קא משמע לן. ואיבעית אימא תוקע עצמו לדבר הלכה בדיינא דאתי דינא לקמיה וגמר הלכה ומדמי מלתא למלתא ואית ליה רבה ולא אזיל משאיל. דאמר רבי שמואל בר נחמני לעולם יראה דיין עצמו פאלו חרב מונחת לו בין נרכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו שפאמר (שה"ש ג') הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה וגומר מפחד בלילות מפחדה של גיהנם הדומה ללילה:

כ"י אחיא רדיפה רדיפה. תשלוס סכר גדול להבאת שלום שאוכל פירותיה בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כגמילות חסדים דכתיב זה ימלא חיים לדקה בעולם הבא וכבוד בעוה"ז: כאלו בנה צמה. בשעת איסור הבמות דחוטא הוא דכתיב וכי תחדל לנדור וגו' הא לא תחדל יהיה כך חטא: כאלו הקריב קרבן. שעבר עליו שתי עצירות אלא ילך אלל חכם ויתירנו כדי שלא יהא רגיל בכך: בצר מתא. לא יקבל פקדון מזן עירו: דבייתה כי בייתה דמי. שרגיל אללו ויטול את שלו ויחזור ויתבענו: שלציון. שם מקום שמניחין הלוח ותופסין הערב: דוז. ל' תוקע כדאמר לכה ושלפה: רע ירוע. רעה אחר רעה: כי ערב זר. המערב זרים גרים בישראל והנכנס בערבון נמי משמע: ולתוקע עצמו. סיפא דקרא ושונא תוקעים בוטה: תוקע עצמו לדבר הלכה. שאומר הריני שונה ואינו מקיים ואקבל סכר לימוד: קשים גרים. שאין בקיאות דקדוקי מצות ולמדן ישראל ממעשיהן: כספחת. ליסנא דקרא נקט כדכתיב ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב: אין לו תורה. אינו עוסק בתורה: אין לו תורה. אינו מקבל סכר לימוד. אלא תורה. ואינו מקיים: אפילו

תורה. אפי' סכר לימוד אין לו: וגמר הלכה. יודע הלכה אלא שאין דומין לדין הבאים לפניו כל כך ומדמי מלחא למלחא ולא משאיל לרזי' והיינו תוקע ססומך ונשען על הלכה שהוא יודע: גזורים. דיינים: שלשלמה. שהשלוס שלו: מטתו. בית המקדש שסם הלכת הגזית:

זוהר וארא דף כ"ט ע"א

רבי חייא קם לילגא חד למלעי באורייתא והנה עמיה רבי יוסי זוטא דהנה רבייא. פתח רבי חייא ואמר (קהלת ט') לך אכול בשמחה לחמך ושיתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך. מאי קא חמא שלמה דאמר האי קרא. אלא שלמה כל מלוי בחכמה הווי. והאי דאמר לך אכול בשמחה לחמך. בשעתא דבר נש אזיל בארחוי דקדשא בריך הוא. קדשא בריך הוא מקרב ליה לגביה ויהיב ליה שלוח ונייחא כדין נהמא וחמרא דאכיל ושתי בחדנה דלבא בגין דקדשא בריך הוא אתרעי בעובדוי. אמר ליה ההוא רבייא אי הכי הא אמרת דכל מלוי דשלמה בחכמתא הווי אן הוא חכמתא הכא אמר ליה ברי תבשל בשולך ותחמי האי קרא. אמר ליה עד לא בשילגא ידענא. אמר ליה מנא לך. אמר ליה קלא חד שמענא מאבא דהנה אמר בהאי קרא. דשלמה קא אזהר ליה לבר נש לאעטרא לה לכנסת ישראל (ויחי רכ"ט ב') בשמחה דאיהו סטרא דימינא ואיהו נהמא דיתעטר בחדנה. ולבתר דיתעטר בחמרא דאיהו שמאלא בגין דישתכח במהימנותא דכלא חדותא שלימתא בימינא ושמאלא. וכד תהוי בין תרווייהו כדין כל ברכאן שראן בעלמא. וכל דא פד אתרעי קדשא בריך הוא בעובדיהון דבני נשא הדא הוא דכתיב פי כבר רצה האלהים את מעשיך. אתא רבי חייא ונשקיה. אמר חייך ברי האי מלה שבקנא בגינך. והשתא ידענא דקדשא בריך הוא בעי לאעטרא לך באורייתא:

תרגום הזוהר רבי חייא קם לילגא אחד לעסקא צפורת. והיה עמו רבי יוסי הקטן, שהיה עוד ילד. פתח רבי חייא ואמר, לך אכול בשמחה לחמך ושיתה בלב טוב יינך: פי כבר רצה האלהים את מעשיך. מה ראה שלמה, שאמר מקרא הזה. אלא שלמה כל דבריו בחכמה היו. וזה שאמר, לך אכול בשמחה לחמך, פרושו, בשעה שהאדם הולך בדרכיו של הקדוש צדוק הוא, הקדוש צדוק הוא מקרבו אללו, ונותן לו שלוח ומנותה, אז, הלחם והיין שהוא אוכל ושותה הוא בשמחת הלב משום שהקדוש צדוק הוא רוצה צמעטיו. אמר לו אותו הילד, אם כן, הרי אמרת, שכל דבריו של שלמה היו בחכמה, איפה הוא החכמה כאן צמקרא הזה. אמר לו רבי חייא, בני, תבשל בשולך, ותראה מקרא הזה. אמר לו הילד, מטרים שבשלתני אני יודע. אמר לו רבי חייא, מאין לך. אמר לו הילד קול אחד, שמעתי מאבא, שהיה אמר צמקרא הזה. ששלמה הזהיר את בני אדם, לעטר את פנסת ישראל, בשמחה, שהוא לך

ימיו, והוא לחם, שיתעפור בשמחה. ואחר כך יתעפור ביון, שהוא כל שמאל, כדי
שחמונת כל, פמאל בשמחה שלמה בימיו ושמאל, וכשתהיה בין שניהם, אז כל
הברכות שורות בעולם. וכל זה הוא, פשרוה הקדוש ברוך הוא ממעשיהם של בני
אדם, זהו שנאמר כי כזר רצה האלקים את מעשיה, כל רבי חייל ונקהו. אמר,
חייל בני, שדבר זה הנחתי בשבילך. ועתה ידעתי, שהקדוש ברוך הוא רוצה לעפור
לך בתורה.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ההלכות תשובה פ"ד

חמשה דברים נועליו דרכי התשובה בפני עושיהו ואלו הן **א**. הפורש מן הצבור לפי
שבזמן שיעשו תשובה לא יהיה עמהם ואינו זוכה עמהם בזכות שעושיהו: **ב**. החולק
על דברי חכמים לפי שמחלקתו גורמת לו לפרוש מהן ואינו יודע דרכי התשובה:
ג. המלעיג על המצוות שפיון שנתבזו בעיניו אינו רודף אחריהן ולא עושן ואם לא
יעשם במה יזכה: **ד**. המבזה רבותיו שדבר זה גורם לדוחפו ולטורדו פגחזי ובזמן
שנטרד לא ימצא מלמד ומורה לו דרך האמת: **ה**. השונא את התוכחות שהרי לא
הניח לו דרך תשובה שהתוכחה גורמת שבזמן שמודיעין לו לאדם חטאיו ומכלימין
אותו חוזר בתשובה:

מוסר

מספר סדר היום דף ל"ז ע"ב

אמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת נדה אמר עולא ישב לו קוץ בכרסו והוא
המקום למטה אצל הערוה וצריך למשמש שם כדי להוציאו תבקע כריסו ולא יעשה
רשע לפני המקום. אוי לאזנים שככה שומעות ולעינים שכן רואות עד היכן מגיע
קדושת ישראל לבין אביהם שבשמים והרואה והשומע זה איך לא יהיה נזוף כל
ימיו לפני המקום כי כמה פעמים עבר על זה ומי הוא אשר נקה מזה יותר
ויותר מזה. ויוכל כל אדם להקרא רשע מרושע לפני המקום בפה מלא פיון שעבר
על זה כמה פעמים ואין צריך לומר אם הושיט ידו למטה לחפך עצמו ומן החפך

בא לידי חמום ומן החמום גרם החטא להוציא שכבת זרע לבטלה. ואין צריך לומר
אם הושיט ידו לרצונו בלי סבה גורמת. ואין צריך לומר אם הקשה עצמו לדעת
שהוא חייב נדוי ולדעת אחרת הוא בנדיב. ואין צריך לומר אם הוציא בידו זרע
בכונה למלאת תאוותו שהוא שנאוי ומרוחק לפני המקום ברוך הוא ואינו זוכה
לראות פני שכנה ה' צילנו:

וארא יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם בין לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

(יז) **בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְבְנֵי וְשִׁמְעִי לְמִשְׁפַּחְתָּם:** בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְבְנֵי וְשִׁמְעִי
לְזַרְעֵיהֶן: (יח) **וּבְנֵי קֵהֶת עִמָּרָם וְיִצְחָר וְחִבְרוֹן וְעִזִּיאֵל וְשִׁנִּי**
חַיִּי קֵהֶת שְׁלֹשׁ וְשִׁלְשִׁים וּמֵאֶת שָׁנָה: וּבְנֵי קֵהֶת עִמָּרָם וְיִצְחָר וְחִבְרוֹן
וְעִזִּיאֵל וְשִׁנִּי חַיִּי קֵהֶת מֵאָה וּתְלָתִין וּתְלַת שָׁנִין:

רש"י וּשְׁנֵי חַיִּי קֵהֶת וּשְׁנֵי חַיִּי עִמָּרָם וְגו'. מחשבון זה אנו למדים על מושב בני
ישראל ארבע מאות שנה שאמר הכתוב, שלא בארץ מצרים לצדה היו, אלא מיום
שנלד יצחק, שהרי קהת מיורדי מצרים היה, חשוב כל שנותיו ושנות עמרם ושמונים
של משה לא תמצאם ארבע מאות שנה, והרבה שנים נבלעים לבנים בשני האבות:

(יט) **וּבְנֵי מִרְרֵי מַחְלֵי וּמוֹשֵׁי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַלֵּוִי לְתַלְדָּתָם:**
וּבְנֵי מִרְרֵי מַחְלֵי וּמוֹשֵׁי אֵלֶּיךָ זַרְעֵיךָ לְוֵי לְתוֹלְדֹתֶיךָ: (כ) **וְיִקַּח עִמָּרָם אֶת-**
יֹכְבֵד דָּדָתוֹ לֹו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לֹו אֶת-אֶהֱרֹן וְאֶת-מֹשֶׁה וְשִׁנִּי
חַיִּי עִמָּרָם שִׁבְעַת וְשִׁלְשִׁים וּמֵאֶת שָׁנָה: וְנָסִיב עִמָּרָם יָת יֹכְבֵד אֶחָת
אֲבוּהִי לֵה לְאִנָּתוֹ וּלְיָלִידָתָהּ לֵה יָת אֶהֱרֹן וְיָת מֹשֶׁה וְשִׁנִּי חַיִּי עִמָּרָם מֵאָה וּתְלָתִין וְשִׁבְעַת שָׁנִין:

רש"י יוכבד דדתו. אחת אצוהי בת לוי אחות קהת:

(כא) **וּבְנֵי יִצְחָר קָרַח וְנֹפֶג וְזִכְרִי:** וּבְנֵי יִצְחָר קָרַח וְנֹפֶג וְזִכְרִי: (כב) **וּבְנֵי**
עִזִּיאֵל מִיִּשְׁאֵל וְאַלְצָפָן וְסִתְרִי: וּבְנֵי עִזִּיאֵל מִיִּשְׁאֵל וְאַלְצָפָן וְסִתְרִי:

נביאים - יחזקאל - פרק כט

(יד) וְשַׁבְּתִי אֶת-שָׁבוֹת מִצְרָיִם וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם אֶרֶץ פְּתוּרוֹס
עַל-אֶרֶץ מְכוּרְתָם וְהָיוּ שָׁם מַמְלָכָה שְׁפֵלָה: וְאֶתִּיב יְת גְלוֹת
מִצְרָיִם וְאֶתִּיב יְתָהוֹן לְאֶרְעָא פְתוּרוֹס עַל אֶרְעָא תוֹתְבוֹתָהוֹן וְיִהוֹן תַּמָּן מַלְכוּ חַלְשָׂא :

כס"י מכורתם . מגורתם ל"א כמו תולדותם וכן חזרו מנחם :

(טו) מִן-הַמְּמַלְכוֹת תִּהְיֶה שְׁפֵלָה וְלֹא-תִתְנַשֵּׂא עוֹד עַל-
הַגּוֹיִם וְהִמְעַטְתִּים לְבִלְתִּי רְדוֹת בְּגוֹיִם: מִן מַלְכוּתָא תִּהְיִי חַלְשָׂא וְלֹא
תִתְרַבֵּר עוֹד עַל עַמְמַיָּא וְאַזְעִירְנוּן בְּדִיל דְלֹא יִפְלְחוּן בְּעַמְמַיָּא :

כס"י לבלתי רדות בגוים . לשון ממשלה כמו ורדו זלגת היס (סס א) :

(טז) וְלֹא יִהְיֶה-עוֹד לְבַיִת יִשְׂרָאֵל לְמַבְטַח מִזְכִּיר עוֹן בְּפְנוֹתָם
אֲחֲרֵיהֶם וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוָה: וְלֹא יִהוּ עוֹד לְבַיִת יִשְׂרָאֵל
לְאַתְרַחֲצָא עֲלֵיהוֹן לְאַדְכָּרָא חוֹבִינָן בְּאַפְגִּיּוּתָהוֹן בְּתַרְיָהוֹן וַיִּדְעוּן אֲרִי אֲנָא יְיָ אֱלֹהִים :

כס"י ולא יהיה . מצרים לבית ישראל עוד למצטח המזכיר להם עון שאמר להם
הקב"ה לא תוסיפו לראותם עוד (שמות יד) :

(יז) וַיְהִי בְּעֶשְׂרִים וְשִׁבְעֵי שָׁנָה בְּרֵאשִׁוֹן בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַזֶּה
דָּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: וְהָיָה בְּעֶשְׂרִין וְשִׁבְעֵי שָׁנִין בְּקִדְמָאָה בְּחֵד לְיִרְחָא הַזֶּה
פְתַגְסִים נְבוּאָה מִן קָדָם יְיָ עַמִּי לְמִיָּמָר :

כס"י והי בעשרים ושבע שנה . למלכות נבוכדנצר , אותה שנה נתנה מצרים
בזיו כך שנינו בסדר עולם ויש בספר הזה הרבה נבואות כתובות מוקדם ומאוחר :

(יח) בן-אדם נבוכדראצר מלך-בבל העביד את-חילו עבדה גדלה אל-צ'ר כל-ראש מקרח וכל-כתף מרוטה וְשָׁכַר לֹא-הָיָה לוֹ וְלִחִילוֹ מִצָּר עַל-הָעֲבָדָה אֲשֶׁר-עָבַד עָלֶיהָ: בַּר אָדָם נבוכדראצר מלךא דבבל אפלח ית משריתיה פולחון רב על צור כל שער ריש נתר וכל כתף אתמרט ואגר לא הנה ליה ולמשריתיה מצור על פולחנא דאפלח עלה :

רס"י העבד את חילו . על צור עבודה גדולה : כל ראש . אנשי חיילותיו : מוקרח וכל כתף מרוטה . כדרך הצרים על העיר ימים רבים וטורחים ויגיעים בשאת משאות ענים ואזנים והוא לכד את צור בעשרים ושלש למלכותו כמו שמנינו בסדר עולם , מוקרח קאלב"ו בלע"ז : מרוט' . פלי"אה בלע"ז : ושכר לא היה לו . לאחר ששללו שללה עלה הים וסוף מהם לפי שנגזר עליה ועל שללה ליאבד צים :

(ט) לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַנְּגִי נִתַּן לְנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם וְנִשְׂא הַמֶּנֶּה וְשָׁלַל שְׁלָלָה וּבָזַז בָּזָה וְהִיָּתָה שְׁכָר לְחִילוֹ: בְּכֹן כַּדְוֹן אָמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אָנָּא יְהִיב לְנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְא דְּבָבֶל ית ארעא דמצרים וישבי אתרגשותה ונבוז בזה ויעדי עדאה ויהי אגר למשריתיה :

כתובים - משלי - פרק יג

(א) יֵשׁ מִתְעַשֵּׂר וְאֵין כָּל מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רָב: אֵית דַּמְעַתַּר נְפִשְׁיָה וְלִית כָּל מִדְעָם וּמִמְסַכֵּן נְפִשְׁיָה וּמְזֻלְיָה סְגִיָּאָה :

רס"י יש מתעשר ואין כל . מראה עצמו עשיר , ד"א יש אדם שהוא מתעשר בסופו ואין לו כלום בתחילתו , ויש שהוא בא לידי עניות מממון גדול , ד"א מתעשר בגזל עניים וסוף אין לו כלום . ויש מתרושש . ע"י שפיזר ונתן לאביונים והון רב מוכן לו :

(ח) כָּפֹר נְפִשׁ-אִישׁ עֲשֶׂרוּ וְרָשׁ לֹא-שָׁמַע גְּעָרָה: אֵית לִיה פּוּרְקָנָא דְּנְפִשְׁיָה דְּגַבְרָא עוֹתְרִיָּה וּמִסְכְּנָא לֹא מְקַבֵּל בְּעֵתָא :

רש"י **כפר נפש איש עשרו . עשרו של אדם הוא כופר נפשו שעשה ממנו לדיקה : ורש לא שמע גערה . ובלבד שלא ישמיע גערה לרש שנותן לו ואינו מכלימו , ד"א כפר נפש איש עשרו , תורתו : ורש . בדברי תורה לא שמע גערה אינו יודע לסור מן הרעה לפי שלא נזהר , ומ"א על מחלית השקל מדבר שהטיל הכחוב על כל ישראל והסוה בו דל ועשיר שאין הרש שומע גערה וכלימה מן העשיר לאמר לו חלקי גדול מחלקך בקרבנות כבוד :**

(ט) אור-צדיקים ישמח ונר רשעים ידעך: נוהרי דצדיקי נרוז ושרגא דרשיעי נדעך :

רש"י **ידעך . לשון הפיאה שהשלהבת קופאת ונכרתת :**

(י) רק-בזדון יתן מצה ואת-נועצים חכמה: לחוד בזדנותא אתגא מצותא ואליו דמתמלכין חכימי אנון :

רש"י **רק בזדון יתן מצה . מחלוקת : ואת נועצים . ועם המתיעלים תלזין חכמה :**

(יא) הון מהבל ימעט וקבץ על-יד ירבה: מזלא מן עולא דמריה יזער ודמכניש ויהב למסכנא יסגי ממוניה :

רש"י **הון מהבל ימעט . עושה גרסתו חבילות חבילות ימעט שישתכח ממנו מעט מעט :**

(יב) תוחלת ממשכה מחלה-לב ועץ חיים תאונה באה: מן דמשדי למעדריה טב מן דתלי בסברא ואילנא דחיי רגתא מיתא :

רש"י **תוחלת ממשכה . מבטיח עצמו על חבירו ואינו עושה : מחלה לב . מביאה חולי ללב , ואין מחלה זה שם דבר כמו (שמות כ"ג) והסירותי מחלה מקרבך אלא כמו (ויקרא י"א) מעלה גרה : ועץ חיים תאונה באה . מסורס הוא כלומר תאונה באה הרי הוא כעץ חיים תוחלת שהוחיל הקדוש ברוך הוא לישראל ופיה שישבו והם לא שבו סוף באה להם למחלת לב וכשתאונתו באה שהם עושין ראונו עץ חיים**

משנה ב בא מציעא פרק ד

א. הִזְהִיב קוֹנֵה אֶת הַכֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֵה אֶת הַזֶּהָב. הַנְּחֻשֶׁת קוֹנֵה אֶת הַכֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֵה אֶת הַנְּחֻשֶׁת. מְעוֹת הָרְעוּת קוֹנוֹת אֶת הַזִּיפּוֹת, וְהַזִּיפּוֹת אֵינָן קוֹנוֹת אֶת הָרְעוּת. אֲסִימוֹן קוֹנֵה אֶת הַמְטָבֵעַ, וְהַמְטָבֵעַ אֵינוֹ קוֹנֵה אֶת אֲסִימוֹן. מְטַלְטְלִין קוֹנִים אֶת הַמְטָבֵעַ, וְהַמְטָבֵעַ אֵינוֹ קוֹנֵה אֶת הַמְטַלְטְלִין. זֶה הַכֶּלֶל, כָּל הַמְטַלְטְלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה:

ב **זרמורה** (א) הזהב קונה את הכסף. כל דבר שהוא חשוב להיות מטבע וחריף לינתן בהולאה, דין מעות יש לו, ואינו קונה את שכנגדו שאינו חשוב מטבע ואינו חריף בהולאה כמותו. ומי שאין טבעו חשוב וחריף, דין פירות יש לו, ומשיכתו הוא קיום דבר. לפיכך מבי משך האחד דינרי זהב, קנה השני דינרי כסף בכל מקום שהם, ואין אחד מהם יכול לחזור בו. לדינרי זהב הוא פירות לגבי דינרי כסף: והכסף אינו קונה את הזהב. לדינרי כסף שהם חריפים בהולאה, דין מעות יש להם לגבי דינרי זהב. ואם משך האחד דינר כסף, לא קנה האחר דינר זהב עד שימשוך, דמעות אינן קונות. והיינו טעמא נמי שנחושת קונה את הכסף, דפרוטות של נחושת שאין טיבען חשוב כל כך, הוא פירי לגבי דינרי כסף, והכסף אינו קונה את הנחושת: מעות הרעות. שנפסלו: אסימון. שנעשה צמדת המטבע היורא אלא שעדיין לא טבעו עליו אורה: כל המיטלטלין קונין זה את זה. אם החליף אלו באלו, כיון שמשך האחד קנה חזירו. והאי כלל, לאתווי אפילו כים מלא מעות בכים מלא מעות:

ב. בַּיִצָּד. מִשְׁךְ הַיָּמֵנוּ פְּרוֹת וְלֹא נִתְּן לוֹ מְעוֹת, אֵינוֹ יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ, נִתְּן לוֹ מְעוֹת וְלֹא מִשְׁךְ הַיָּמֵנוּ פְּרוֹת, יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ. אֲבָל אָמְרוּ, מִי שֶׁפָּרַע מֵאֲנָשֵׁי דוֹר הַמְּבוּל וּמְדוֹר הַפְּלָגָה, הוּא עֵתִיד לְהַפְּרַע מִמֵּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדַבּוּרוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, כָּל שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ, יָדוֹ עַל הָעֲלִיוֹנָה:

ב **זרמורה** (ב) נתן לו מעות ולא משך ממנו פירות יכול לחזור בו. זהו זה. ותקנת חכמים היא. לדבר תורה מעות קונות, כלאשכחן גבי הקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו, ומה טעם אמרו משיכה קונה ולא מעות, גזירה שמא יניח לוקח מקחו בבית מוכר זמן מרובה ותפול דליקה בשכונת המוכר ולא יחוש לטרוח ולהליל, לפיכך העמידום ברשותו לחזור בו אם ירצה, לכיון דאם יתייקרו ברשותו יתיקר ויחזור בו מן המכר ויהא השכר שלו, כדידיה חשיב להו וטרח ומליל: אבל אמרו מי שפרע וכו'. אע"פ שיכול לחזור בו, אורזין אותו בבית דין ואומרים עליו מי שפרע מדור המבול ומדור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה ומן המלכיים ששטפו בים, הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו, ואחר כך מחזיר לו את מעותיו:

רבי שמעון אומר כל שהכסף בידי ידו על העליונה. רבי שמעון אמלתייה דתנא קמא קאי
לדאמר נתן לו מעות ולא משך ממנו פירות יכול לחזור בו בין מוכר בין לוקח ואתא רבי
שמעון למימר דזמנין דמי שהכסף בידי דהיינו המוכר שקבל את הכסף ידו על העליונה,
ובידו לקיים את המכר אם ירצה ואין הלוקח יכול לחזור בו, כגון שהיתה עלייתו של לוקח
שכורה אצל המוכר, דהשתא אם המוכר רוצה שיהיה המכר קיים אין הלוקח יכול לחזור
בו אף על פי שלא משך, דטעמא מאי אמור רבנן משיכה קונה ולא מעות, גזירה שמא
יאמר לו מוכר ללוקח נשרפו חטיף בעליה, הכא דעליה ללוקח היא אי נפלה דליקה איהו
טרח ומייתי לה. ואין הלכה כרבי שמעון. אלא אף על פי שעלייתו של לוקח שכורה אצל
המוכר, כל זמן שלא משך יכול לחזור בו בין לוקח בין מוכר:

ג. האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע, שתות למקח. עד
מתי מתר להחזיר. עד כדי שייראה לתגר או לקרובו. הורה רבי טרפון בלד,
האונאה שמונה כסף לסלע, שליש למקח, ושמוחו תגרי לד. אמר להם, כל
היום מתר להחזיר. אמרו לו, יניח לנו רבי טרפון במקומנו, ויחזרו לדברי
חכמים:

בבבבבב (ג) האונאה ארבעה כסף. ארבעה מעות כסף שהם שש מעות זדינה, והסלע
ארבע דינרין: מעשרים וארבע כסף לסלע. אם היה המקח דמי הסלע שהוא עשרים
וארבע מעות דהשתא הויה אונאה שתות למקח, חייב להשיב לו כל אונאתו ארבעה כסף:
עד מתי מותר להחזיר. מי שנתאנה. והא דנקט לשון מותר, לאשמועינן דליכא אפילו מי
שפרע להחזיר המקח או שיתן לו אונאתו: עד כדי שיראה. המקח לתגר או לאחד מקרוביו.
ואם שהה יותר, מחל על אונאתו. והמוכר לעולם חוזר, שהרי אין המקח בידי שיוכל
להראות לתגר או לקרובו אם נתאנה. ואם נודע שזבא לידו דבר כיוצא בממכרו וידע שטעה
ושתק ולא תבע, אינו יכול לחזור ולתבע, שהרי מחל: ושמוחו תגרי לוד. שהיו בקיאים
בסחורה ומוכרין ביוקר. ואין הלכה כר' טרפון:

ד. אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה. כשם שאונאה להדיוט, כך
אונאה לתגר. רבי יהודה אומר, אין אונאה לתגר. מי שהטל עליו, ידו על
העליונה, רצה, אומר תן לי מעותי, או תן לי מה שאוניתיני:

בבבבבב (ד) אין לתגר אונאה. מפני שהוא זקי ומסתמא אחולי אחיל גביה, והאי דזבנא
הכי, משום דאתרמי ליה זבינא אחריתי. והשתא הוא דקבעי למיהדר ביה. ואין הלכה כר'
יהודה: מי שהוטל עליו ידו על העליונה. מי שנתאנה: תן לי מעותי. אם נתאנה לוקח.
ומתניתין רבי יהודה הנשיא היא. ולית הלכתא כוותיה, אלא אם האונאה שתות, קנה ומחזיר
אונאה. יותר משתות, בטל מקח:

ה. כמה תהא הסלע חסרה ולא יהא בה אונאה. רבי מאיר אומר, ארבעה
אסרין, אסר לדגור. רבי יהודה אומר, ארבעה פנדיונות, פנדיון לדגור. רבי
שמעון אומר, שמונה פנדיונות, שני פנדיונות לדגור:

זרטנורה (ה) כמה תהא סלע חסרה. מטבע היואל ותמיד הוא שוחק וחסר, כמה תחסר ואם הוואיאה לא תהא חונאה: ארבע איסרין. לסלע: איסר לדינר. והוא אחד מן עשרים וארבע זו. דקס מעה כסף הוא דינר, מעה שני פונדיונים, פונדיון שני איסרין: ארבעה פונדיונים. אחד משנים עשר: שמונה פונדיונים. שות. כשאר חונאה. וכן הלכה:

ז עד מתי מתר להחזיר. בפרכים, עד פדי שינראה לשלחני, ובכפרים, עד ערבי שבתות. אם הנה מפירה, אפלו לאחר שנים עשר חדש מקבלה הימנו, ואין לו עליו אלא תרעמת. ונותנה למעשר שני ואינו חושש, שאינו אלא נפש רעה:

זרטנורה (ו) בכרכים. שיש סם שלחני. עד כדי שיראה לשולחני: בכפרים. שאין סם שלחני: עד ערבי שבתות. שכל להוואיאה בערב שבת לסעודת שבת, אז ידע אם יוכל להוואיאה ויקבלה ממנו: ואם היה מכירה. הכי קאמר, ואם חסיד הוא ורואה לעשות לפניו משורת הדין, אם מכיר שהיא הסלע שנתן לו, יקבלנה ממנו אפילו לאחר שנים עשר חודש: ואין לו עליו אלא תרעומת. הכי קאמר, ואחר שאינו חסיד ולא ראה לקבלה ממנו, אין לזה עליו אלא תרעומת. דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה שלח החזירו בזמנו: ונותנה למעשר שני. אחסרה כדי חונאה קאי. ונותנה למעשר שני בשוויה ואינו חושש משום אסימון שאין מעשר שני מתחלל אלא במטבע שיש בו אורה, דקס מטבע יש עליו, דמי שאינו לוקחה בשוויה בתורת מטבע אלא כמו נסכא של כסף, אינו אלא נפש רעה:

ז האונאה ארבע כסף, והטענה שתי כסף, וההודאה שנה פרוטה. חמש פרוטות הן. ההודאה שנה פרוטה, והאשה מתקדשת בשנה פרוטה, והנהנה בשנה פרוטה מן ההקדש מעל, והמוצא שנה פרוטה חייב להכריז, והגוזל את חברו שנה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו אחריו אפלו למדי:

זרטנורה (ז) האונאה ארבעה כסף. למקח סלע שהוא עשרים וארבע מעות כסף. נמלא האונאה שות כדאמרן. וחזר ושנאה משום דבעי למתני הטענה שתי כסף: והטענה שתי כסף. שאין שבעת הדיינים על טענה שהיא פחותה משתי כסף, שטענו שזה שתי מעות כסף יש לי בידך, וזה יודה לו מהם שזה פרוטה ויכפור השאר, או יודה לו הכל ויכפור פרוטה: וההודאה שנה פרוטה. להיות הודאה במקל ויתחייב שבעה: המולא שנה פרוטה. אבל בציר מהכי אינו חייב להכריז, דכתיב (דברים כ"ג) אשר תאבד ממנו, פרט לאבדה שאין בה שנה פרוטה: יוליכנו אחריו. אם הודה שנסבע לשקר, דאז אין לו כפרה עד שיחזירנו לידו ממש ולא ליד שלוחו, דכתיב (במדבר ה') ונתן לאשר אשם לו:

ח חמשה חמשין הן. האוכל תרומה, ותרומת מעשר, ותרומת מעשר של דמאי, והחלה, והבפורים מוסיף חמש. והפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו, מוסיף חמש. הפודה את הקדשו, מוסיף חמש. הנהנה בשנה פרוטה מן ההקדש, מוסיף חמש. והגוזל את חברו שנה פרוטה ונשבע לו, מוסיף חמש:

זרטנורה (ח) האוכל תרומה. גדולה. זה שאכל תרומה גדולה בשוגג: ותרומת מעשר. מעשר מן המעשר: ותרומת מעשר של דמאי. הלוקח תבואה מעם הארץ, כריך להפריש תרומת מעשר, אצל לא תרומה גדולה, שהיו הכל זהירים בה: וחלה וזכורים. כל הני חמשה חד נינהו, דכולהו איקרו תרומה, ומסס אחד הם באין: נטע רבעי. גמר קודש קודש ממעשר שני למוסיף חומש. ותרוייהו נמי חד חשיב להו, דמחד קרא נפקי כיון דממעשר יליף: ומעשר שני שבו. דוקא. מוסיף חומש, דאיג ממעשרו כתיב: הקדשו. ולא של אחרים, המקדיש כתיב: הנהנה. בשוגג, חייב קרבן מעילה וחומש:

ט. אלו דברים שאין להם אונאה. העבדים, והשטרות, והקרקות, וההקדשות. אין להן לא תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה, שומר חנם אינו נשבע ונושא שכר אינו משלם. רבי שמעון אומר, קדשים שהוא חייב באחריותו, יש להן אונאה, ושאינו חייב באחריותו, אין להן אונאה. רבי יהודה אומר, אף המוכר ספר תורה, בהמה ומגלית, אין להם אונאה. אמרו לו, לא אמרו אלא את אלו:

זרטנורה (ט) אלו דברים שאין להם אונאה וכו'. דאמר קרא (ויקרא כה). וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך, דבר הנקנה מיד ליד, יאלו קרקעות שאינן מיטלטלין, יאלו עצדים שהוקשו לקרקעות, יאלו שטרות. דכתיב וכי תמכרו ממכר, דבר שגופו מכור וגופו קנוי, יאלו שטרות שאינם עומדים אלא לראיה שבהן. הקדשות, אמר קרא אחיו, אחיו ולא הקדש: לא תשלומי כפל. דכתיב בטוען טענת גנב (שמות כג) על כל דבר פשע, כלל. על שור על חמור וכו', פרט. על כל אצדה, חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון. יאלו קרקעות שאינן מיטלטלין. יאלו עצדים שהוקשו לקרקעות. יאלו שטרות שאע"פ שהם מיטלטלין אין גופן ממון. הקדשות, אמר קרא רעהו, רעהו ולא הקדש: ולא תשלומי ארבעה וחמשה. אם גנב וטבח ומכר שור או שה של הקדש. דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה לשה וארבעה לשור, לכיון דאמעטי מכפל, בציר להו חדא, שהכפל בטובח ומוכר בכלל תשלומי ארבעה וחמשה הן: נושא שכר אינו משלם. דכתיב (סג) כי יתן איש אל רעהו, כלל. חמור או שור או שה, פרט. וכל בהמה לשמור, חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וכו'. הקדשות, אמר קרא רעהו, ולא הקדש: קדשים שחייב באחריותו. אמר הרי עלי עולה והפרישה והוממה ומכרה: יש להם אונאה. לכיון דאם מתה או נגנבה חייב באחריותה, דיליה היא, ואל תונו איש את אחיו קרינא ביה: ושאינו חייב באחריותו. כגון דאמר הרי זו: אף המוכר ספר תורה. לפי שאין קץ לדמיה: מרגלית ובהמה. מפני שאדם רוצה לזווג. מי שיס לו שור יפה לחרישה מחזר על אחר שכמותו [לכמדו עמו בעול] שאם בא להאמיד תחת העול שור חלש עם הבריאה מקלקל את הבריאה, וכן מרגלית נאה למלאות עם חברתה בזהב מן היחידית. ואין הלכה לא כר' יהודה ולא כר' שמעון:

י. פשם שאונאה במקוח וממכר, פך אונאה בדברים. לא יאמר לו בכמה

חפץ זה, והוא אינו רוצה לקח. אם היה בעל תשובה, לא יאמר לו זכר מעשיך הראשונים. אם הוא בן גרים, לא יאמר לו זכר מעשה אבותיך, שְׁנַאֲמַר (שמות כב) וְגַר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ:

זרע (י) כך אונאה דברים. שנאמר (ויקרא כ"ה) ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיך, זה נאמר באונאת דברים שאין טובתן ורעתן מסורה להכיר אלא ללבו של מדבר שידע אס לרעה מתכוין אס לטובה:

יא. אין מערבין פרות בפרות, אפלו חדשים בחדשים, ואין צריך לומר חדשים בישנים. באמת בין התירו לערב קשה ברך, מפני שהוא משביחו. אין מערבין שמרי יין בין, אבל נותן לו את שמריו. מי שנתערב מים ביינו, לא ימכרנו בחנות אלא אם כן הודיעו. ולא לתגר אף על פי שהודיעו, שאינו אלא לרמות בו. מקום שנהגו להטיל מים ביין, יטילו:

זרע (יא) אין מערבין פירות בפירות. בעל הבית האומר לחבירו פירות שדה פלוני אני מוכר לך, לא יערבם בפירות שדה אחר: ואין כריך לומר חדשים בישנים. פסק למכור לו ישנים, לא יערב עמהם חדשים. שהישנים יבשים ועושים קמח יותר מן החדשים: מפני שמשביחו. קשה משביח את הרך, לפיכך פסק עמו רך מערב בו קשה, אבל פסק עמו קשה לא יערב בו את הרך: אין מערבין שמרי יין. של חבית זו ביין של חבית אחרת: אבל נותן לו את שמריו. של יין עכמו: לא ימכרנו בחנות. פרוטה פרוטה: אלא אם כן הודיע. לכל אחד ואחד מהן, מים מעורבין בו: ולא לתגר. לא ימכרנו ביחד ואף ע"פ שהודיעו, לפי שאינו לוקחו אלא לרמות ולמכרו בחנות: מקום שנהגו להטיל מים ביין. דוקא בין הגתות יטיל. דכיון שנהגו אין כאן טעות, שכל היינות בחזקת כן:

יב. התגר נוטל מחמש גרנות ונותן לתוך מגורה אחת. מחמש גתות, ונותן לתוך פטס אחד. ובלבד שלא יהא מתכוון לערב. רבי יהודה אומר, לא יחלק החנוני קליות ופגוזין לתינוקות, מפני שהוא מרגילן לבוא אצלם. וחקמים מתירין. ולא יפחת את השער. וחקמים אומרים, זכור לטוב. לא יבר את הגריסין, דברי אבא שאול. וחקמים מתירין. ומוזדים שלא יבר מעל פי מגורה, שאינו אלא כגונב את העין. אין מפרקסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הפלים:

זרע (יב) התגר נוטל מחמש גרנות. שהכל יודעים בו שלא גדלו בשדותיו ומזני אדם הרבה לוקח ובחזקת כן לוקחים ממנו: מגורה. אורז שאוגרין בו תבואה. גורן, הוא שדשן בו את התבואה. ודרך התגר לקנות מצעלי בתים בשעת הגורן ולהכניס למגורה שלו: פטס. גיגית גדולה: ובלבד שלא יתכוין לערב. להוציא קול לקנות הרוב ממקום משוכח ולערב בו ממקום אחר ושכניו סבורים שכל הפירות מאותו מקום: ולא יפחות את השער. למכור בזול. מפני שהוא מרגיל לבא אצלו ומקפח מזונות חביריו: זכור לטוב. שמתוך כך אורזי פירות מוכרין בזול. וכן הלכה: גריסין. פולין גרוסות בריחים, אחת לשתיים: לא יבור. את הפסולת. לפי שמתוך שנראות יפות הוא מעלה את דמיהן הרבה מדמי הפסולת שנטל מהן:

וחכמים מתירין. שיכול הלוקח לראות ולהבחין כמה דמי הפסולת שנזכרה, מאלו שיסגן
באחרים. וטוב לו להעלות בדמיהן של אלו שהן מצוררים מפני הטורה. והלכה כחכמים:
שלא יבור מעל פי המגורה. למעלה להראות יפות, ואת הפסולת שבתוכו לא צירר: לפי
שאינו אלא כגונב את העין. צבריתו: מפרכסין. מתקנין ומיפין: לא את האדם. עבד
כנעני העומד לימכר:

גמרא בבא מציעא דף נ"ח ע"ב

תנו רבנן (ויקרא כ"ה) לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הכתוב מדבר אתה
אומר באונאת דברים או אינו אלא באונאת ממון כשהוא אומר (ש) וכי תמכרו
ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו הרי אונאת ממון אמור הא מה אני
מקיים לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים. הא כיצד אם היה בעל תשובה
לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים. אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה
אבותיך. אם היה גר ובא ללמוד תורה לא יאמר לו פה שאכל נבלות וטרפות
שקצים ורמשים בא ללמוד תורה שנאמרה מפי הגבורה. אם היו יסורין באין
עליו. אם היו חלאים באין עליו. או שהיה מקבר את בניו. אל יאמר לו כדרך
שאמרו לו חביריו לאיוב (איוב ד') הלא יראתך פסלתך תקנותך ותום דרךך זכר נא.
מי הוא נקי אבד. אם היו חמרים מבקשים תבואה ממנו לא יאמר להם לכו אצל
פלוני שהוא מוכר תבואה ויודע בו שלא מכר מעולם. רבי יהודה אומר אף לא
יתלה עיניו על המקח בשעה שאין לו דמים שהרי הדבר מסור ללב וכל דבר
המסור ללב נאמר בו (ש) ויראת מאלהיך. אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן
יוחאי גדול אונאת דברים מאונאת ממון שזה נאמר בו ויראת מאלהיך וזה לא
נאמר בו ויראת מאלהיך. ורבי אלעזר אומר זה בגופו וזה במקומו. רבי שמואל
בר נחמני אמר זה נתן להשבון וזה לא נתן להשבון. תני תנא קמיה דרב נחמן בר
יצחק כל המלבין פני חבירו ברבים פאלו שופך דמים. אמר ליה שפיר קאמרית
דחזינא ליה דאזיל סומקא ואתי חיוורא. אמר ליה אביי לרב דימי במערבא במאי
זהירי. אמר ליה באחוורי אפי. דאמר רבי חנינא הכל יורדים לגיהנם חוץ
משלשה. הכל סלקא דעתך. אלא אימא כל היורדים לגיהנם עולים חוץ משלשה
שירדו ואין עולים. ואלו הם. הבא על אשת איש. והמלבין פני חבירו ברבים.
והמכנה שם רע לחבירו מכנה היינו מלבין אף על גב דדש ביה בשמיה:

רס"י שהרי הדבר מסור ללב. ולפיכך נאמר בו ויראת מאלהיך האי שהרי ליתן טעם
למה נאמר בו יראה נקט ליה והכי קאמר שהרי כל הדברים הללו אין טובתן ורעתן
מסורה להכיר אלא לכו של עושהו הוא יודע אם לעקל חס לעקלקלות ויכול הוא
לומר לא עשיתי כי חס לטובה הייתי סבור שיש לך תבואה למכור או הייתי חפץ
לקנות מקח זה: וכל דבר המסור ללב של אדם נאמר בו ויראת מאלהיך. הוא ירא מן
היודע מחשבות אדם לטובה אדם לאונאה: הכל ס"ד. וכי הכל יורדו: ה"ג כל היורדו

לגהנס. עולין: דדז ביה. כזר הורגל ככד שמכנים אותו כן ואין פניו מתלצנות ומכל
מקום זה להכלימו מתכוין:

זוהר וארא דף ל"א ע"א

פּתח וְאָמַר הָאֵי קָרָא בְּתַרְיִן גּוֹנְיָן אִיהוּ וּבְתַרְיִן סְטָרִין. קָרִי בִּיה דְּרַכִּים וְקָרִי בִּיה
נְתִיבוֹת קָרִי בִּיה נְעָם וְקָרִי בִּיה שְׁלוֹם מֵאן דְּרַכִּים וּמֵאן נְתִיבוֹת מֵאן נְעָם וּמֵאן
שְׁלוֹם. אֶלְא דְּרַכִּיה דְּרַכִּי נְעָם הֵיִינוּ דְּכַתְיִב (ישעיה מ"ג) הַנּוֹתָן בָּיָם דְּרָךְ דְּהָא כָּל אֲתֵר
דְּאֶקְרִי בְּאוּרֵיִתָּא דְּרָךְ הוּא אוֹרְחָא פְּתִיחָא לְכָלְא. כְּהָאֵי אוֹרְחָא דְּהוּא פְּתִיחָא לְכָל
בְּרַ נֶשׁ. כְּדָ דְּרַכִּיה אֶלִין דְּרַכִּים דְּאִינוּן פְּתִיחון מֵאַבְהֶון דְּכָרְאן בְּיָמָא רַבָּא וְעֵאלִין
בְּגוּיָה. וְאִינוּן אוֹרְחִין מִתְּפַתְחִין לְכָל עֵיבֵר וּלְכָל סְטָרִי עֲלֵמָא. וְהָא נְעָם הוּא נְעִימוּ
דְּנִפְיק מֵעֲלֵמָא דְּאֵתִי (נ"א וּמֵעֲלֵמָא דְּאֵתִי נְהָרִין כָּל בּוֹצִינִין) וְנִהִיר לְכָל בּוֹצִינִין וּמִתְּפַרְשִׁין
נְהוּרִין לְכָל עֵיבֵר וְהָהוּא טִיבּוּ וְנִהוּרָא דְּעֲלֵמָא דְּאֵתִי דִּינְקִין אַבְהֶון אֶקְרִי נְעָם. דְּבָר
אַחַר עֲלֵמָא דְּאֵתִי אֶקְרִי נְעָם. וְכַד אֲתַעֲרָא עֲלֵמָא דְּאֵתִי כָּל טִיבּוּ וְכָל חִידוּ וְכָל נְהוּרִין
וְכָל חִידוּ דְּעֲלֵמָא אֲתַעֲרָא. וּבְגִינִי כְּדָ אֶקְרִי נְעָם וְעַל דָּא תְּנִינן חִיבִין דְּגִיחָנָם בְּשַׁעֲתָא
דְּעֵאל שְׁבַתָּא כְּלָהוּ נִיחִין וְאִית לָהּ חִידוּ וְנִיחָא בְּשַׁבְּתָא. כִּינן דְּנִפְיק שְׁבַתָּא אִית
לָן לְאַתְעֲרָא חִידוּ עֲלָאָה עֲלָנָא דְּנִשְׁתַּזִּיב מִהָהוּא עוֹנֶשָׁא דְּחִיבִיָּא דְּאֲתַדְּנוּ מִהָהִיא
שַׁעֲתָא וּלְהֵלְאָה. וְאִית לָן לְאַתְעֲרָא וְלִימָא. (תהלים צ"ו) וַיְהִי נְעָם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ. דָּא
הוּא נְעָם עֲלָאָה חִידוּ דְּכָלְא וְעַל דָּא דְּרַכִּיה דְּרַכִּי נְעָם וְכָל נְתִיבוֹתֵיהָ שְׁלוֹם. מֵאן
נְתִיבוֹתֵיהָ אֶלִין אִינוּן נְתִיבוֹת וּשְׁבִילִין דְּנִפְקוּ מִלְּעִילָא וְכְלָהוּ נְקִיט לֹון בְּרִית
יְחִידָאֵי דְּאִיהוּ אֶקְרִי שְׁלוֹם שְׁלָמָא דְּבִיתָא וְאַעִיל לֹון לִימָא רַבָּא כַּד אִיהוּ
בְּתוֹקְפִיה. וְכַדִּין יְהִיב לִיה שְׁלָם הֵדָּא הוּא דְּכַתְיִב וְכָל נְתִיבוֹתֵיהָ שְׁלוֹם :

תרגום זוהר פּתח וְאָמַר, מְהָרָא זְה, הוּא בְּשָׁנֵי חֲפָנִים וּבְשָׁפֵי צְחִינוֹת. כִּי חָפְתָה קוֹרָא
צו דְּרַכִּים, וְקוֹרָא צו נְתִיבוֹת. וְחָפְתָה קוֹרָא צו נְעָם, וְקוֹרָא צו שְׁלוֹם. מֵה דְּרַכִּים
וּמֵה נְתִיבוֹת, מֵה נְעָם וּמֵה שְׁלוֹם. חָלָל דְּרַכִּיה דְּרַכִּי נְעָם, הוּא שְׁפַחוּב. הַנּוֹתָן בָּיָם
דְּרָךְ, כִּי בְּכָל מְקוֹם שְׁנִקְרָא צְתוּרָה דְּרָךְ, הוּא אֲרַח פְּתוּחָא לְכָל, כְּדָרָךְ הֵזָה שְׁהוּא
פְּתוּחָא לְכָל אֲדָם, כְּדָ דְּרַכִּיה, חָלָל הֵם דְּרַכִּים, שְׁהֵם פְּתוּחִים מִפְּחָ הָאֲצוֹת, שְׁהֵם
חַג'ת, שְׁכָרוּ בָּיָם הַגְּדוֹל, שְׁהוּא מְלֻכּוּת, וְנִכְנָסוּ לְתוֹכוֹ, וְהֵם אוֹרְחוֹת הַמִּתְּפַתְּחִים
לְכָל כָּד, וּלְכָל רוּחוֹת הָעוֹלָם. וְנְעָם הֵזָה, הוּא נְעִימוּת הַיּוֹרָא מֵעוֹלָם הַבָּא, וּמֵאִיר
לְכָל הַמְּאוֹרוֹת, וּמִתְּפַשְׁטִים לְכָל כָּד, וְטוֹב הַהוּא וְהָאוֹר שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, שְׁהָאֲצוֹת
שְׁהֵם חַג'ת דז"א, יוֹנְקִים, נִקְרָא נְעָם, דְּבָר אַחַר עוֹלָם הַבָּא נִקְרָא נְעָם מִשּׁוּם
שְׁצִיעַת שְׁנַתְעוֹרַר עוֹלָם הַבָּא לְהַשְׁפִּיעַ, כָּל טוֹב, וְכָל שְׂמֵחָה, וְכָל הָאוֹרוֹת, וְכָל
חִירוֹת הָעוֹלָם מִתְעוֹרַר. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָא עוֹלָם הַבָּא, נְעָם. וְעַל כֵּן לְמַדְנוּ, הַרְשָׁעִים
חָשְׁר בְּגִיחָנָם, בְּשַׁעֲתָה שְׁהַשְׁצִת נִכְנָם, כְּלָם נְחִים, וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂמֵחָה וּמְנוּחָה בְּשַׁצְתָּ.
כִּינן שְׁיֹרָא הַשְׁצִת, יֵשׁ לָנוּ לְהַעִיר עֲלֵינוּ הַשְׂמֵחָה הָעֲלִיוֹנָה כְּדִי לְהַנְּחֵל מֵעַנְשָׁ

הַגִּיהֶנֶס, שְׁמִשְׁעָה הַהִיא וְלִהְלָחָה הֵם נְדוּנִים. וַיֵּץ לָנוּ לְהַעִיר וְלִוְמָר, וַיְהִי נֶעַם ה' אֲלֵינוּ עֲלֵינוּ וְגו', שָׁזָה הוּא לְחִזּוֹר וְלִהְפָּסֵף נֶעַם הַעֲלִיּוֹן, שְׁהוּא שְׁמַחַת הַכֹּל. וְעַל כֵּן דְרָכֶיהָ וְדְרָכֶיהָ נֶעַם וְכָל נְחִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ההלכות תשובה פ"ד

חֲמִשָּׁה דְבָרִים הַעוֹשֶׂה אוֹתָן אֵי אֶפְשֶׁר לוֹ שְׁיִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה גְמוּרָה לְפִי שְׁהֵם עוֹנוֹת שְׁבִין אָדָם לְחִבְרֹו וְאִינוּ יוֹדֵעַ חִבְרֹו שְׁחָטָא לוֹ כְּדִי שְׁיִחְזוֹר לוֹ אוֹ יִשְׁאַל מִמֶּנּוּ לְמַחֲוֹל לוֹ וְאֵלוֹ הֵן: **א.** הַמְקַלֵּל אֶת הָרַבִּים וְלֹא קָלַל אָדָם יוֹדֵעַ כְּדִי שְׁיִשְׁאַל מִמֶּנּוּ כִפְרָה: **ב.** הַחוֹלֵק עִם גֵּנֵב לְפִי שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ גֵּנֵבָה זֶה שֶׁל מִי הוּא אֶלָּא הַגֵּנֵב גוֹנֵב לְרַבִּים וּמְבִיא לוֹ וְהוּא לוֹקֵחַ וְעוֹד שֶׁהוּא מַחְזִיק יָד הַגֵּנֵב וּמַחְטִיאֻ: **ג.** הַמוֹצֵא אֲבָדָה וְאִינוּ מְכַרְיָ עֲלֶיהָ עַד שְׁיִחְזִירָה לְבַעֲלֶיהָ לְאַחַר זְמַן כְּשִׁיעֲשֶׂה תִשׁוּבָה אִינוּ יוֹדֵעַ לְמִי יִחְזוֹר: **ד.** הַאוֹכֵל שׁוֹד עֲנִיִּים וְיִתוּמִים וְאֶלְמָנוֹת אֶלּוֹ בְּנֵי אָדָם אֶמְלִלִין הֵם וְאִינָם יוֹדֵעִים וּמְפָרְסְמִין וְגוֹלִים מַעִיר לְעִיר וְאִין לָהֶם מְכִיר כְּדִי שְׁיִדַּע שׁוֹר זֶה שֶׁל מִי הוּא וְיִחְזִירָנוּ לוֹ: **ה.** הַמְקַבֵּל שׁוֹחַד לְהַטּוֹת דִּין אִינוּ יוֹדֵעַ עַד הֵיכֵן הַגִּיעַ הַטָּיָה זֶה וְכַמָּה הִיא כְּחָה כְּדִי שְׁיִחְזוֹר שֶׁהַדָּבָר יֵשׁ לוֹ רְגָלִים. וְעוֹד שֶׁהוּא מַחְזִיק יָד זֶה וּמַחְטִיאֻ:

מוסר

מספר סדר היום דף ל"ז ב'

כְּתִיב (תהלים ה') לֹא יְגוֹרְךָ רָע. וְאִין רָע אֶלָּא הַפּוֹגֵם בְּרִית שֶׁהוּא רָע סָתָם לְשִׁמְיִם וְלְבָרִיּוֹת מְשַׁחִית לְמַעַלָּה וּמְשַׁחִית לְמַטָּה. פּוֹגֵם לְמַעַלָּה וּפּוֹגֵם לְמַטָּה. אוֹי לוֹ אוֹי לְנַפְשׁוֹ. אוֹי לְרוּעַ מְזֻלוֹ. דְּנוֹחַ לוֹ שְׁלֹא נִבְרָא. נוֹחַ לוֹ שְׁנֵהֲפָכָה שְׁלִיטוֹתָ עַל פְּנֵיו וְלֹא יָצָא לְאֹוִיר הָעוֹלָם. נוֹחַ לוֹ שְׁיִכְרַתוֹ יָדָיו וְלֹא הָיָה עוֹשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה הַרָע הַזֶּה. מַה כִּפְרָה יֵשׁ לוֹ מַה תִּשׁוּבָה יֵשׁ לוֹ כְּמַעַט שְׁנִנְעֵלוּ מִמֶּנּוּ שְׁעָרֵי תִשׁוּבָה וְכִפְרָה. אֲמַנָּם גְּבָרוּ רַחֲמֵינוּ וְיִמִּינוּ וְיִשְׁוּטָה לְקַבֵּל שְׁבִים בְּלֵב שְׁלֵם:

וארא יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה :

(כג) וַיִּקַּח אֶהָרֹן אֶת-אֶלְיָשִׁבַע בַּת-עַמִּינָדָב אַחֹת נַחֲשׁוֹן לִוִּי לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לּוֹ אֶת-נָדָב וְאֶת-אֲבִיהוּא אֶת-אֶלְעָזָר וְאֶת-אִיתָמָר: וַיִּסֵּב אֶהָרֹן יֵת אֶלְיָשִׁבַע בַּת עַמִּינָדָב אַחֲתָהּ דְנַחֲשׁוֹן לָהּ לְאִנָּתוֹ וַיֵּלֶדְתָּ לָּהּ יֵת נָדָב וְיֵת אֲבִיהוּא יֵת אֶלְעָזָר וְיֵת אִיתָמָר :

רש"י אחות נחשון. מכאן למדנו הנושא אשה כריך לבדוק באחיה:

(כד) וּבְנֵי קָרַח אֶסִּיר וְאֶלְקָנָה וְאֶבְיָאֶסָף אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי: וּבְנֵי קָרַח אֶסִּיר וְאֶלְקָנָה וְאֶבְיָאֶסָף אֵלֶּיךָ זָרְעֵיךָ קָרַח: (כה) וְאֶלְעָזָר בֶּן-אֶהָרֹן לָקַח-לּוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לִוִּי לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לּוֹ אֶת-פִּינְחָס אֵלֶּה רְאִשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחְתָּם: וְאֶלְעָזָר בֶּר אֶהָרֹן נָסִיב לָהּ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לָהּ לְאִנָּתוֹ וַיֵּלֶדְתָּ לָּהּ יֵת פִּינְחָס אֵלֶּיךָ רִישֵׁי אֲבֹתָ לְוִיָּאֵי לְזָרְעֵיךָ הוֹן:

רש"י מבנות פוטיאל. מזרע יתרו שפטם עגלים לעבודה זרה. ומזרע יוסף שפטם זיכרו:

(כו) הוּא אֶהָרֹן וּמִשָּׁה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם הוֹצִיאוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל-צַבְאֹתָם: הוּא אֶהָרֹן וּמִשָּׁה דִּי אָמַר יי לְהוֹן אֶפִּיקוּ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם עַל חִילֵיהוֹן:

רש"י הוא אהרן ומשה. אלו שהזכרו למעלה, שילדה יוכבד לעמרם, הוא אהרן ומשה. יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן, לומר לך ששקולין כאחד: על צבאותם. בצבאותם, כל צבאם לשבטיהם. יש על שאינו אלא במקום אות אחת (בראשית כז מ) ועל חרבך תחיה, כמו בחרבך, (יחזקאל לג כו) עמדתם על חרבכם, כמו בחרבכם:

(כז) הֵם הַמְדַבְּרִים אֶל-פְּרַעַה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת-בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: אָנוּן דְּמַלְלִין עִם פְּרַעַה מֶלֶכָא
דְּמִצְרַיִם לְאַפְקָא יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

רס"י הם המדברים וגו'. הם שנלטו הם שקימו: הוא משה ואהרן. הם
בשליחותם וצלדקתם מתחלה ועד סוף:

נביאים - יחזקאל - פרק כט

(כ) פְּעַלְתוּ אֲשֶׁר-עֲבַד בָּהּ נָתַתִּי לוֹ אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר
עָשׂוּ לִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוָה: אֲגַרְיָה דְאַפְלַח בֵּיהּ יְהִיבִית לִיהּ יְת אֶרְעָא דְמִצְרַיִם
דְּחָבוּ קִדְמִי לְאַתְפָּרַע מִנְהוֹן אָמַר יְיָ אֱלֹהִים:

רס"י פעולתו אשר עבד בה. שכן פעולה אשר עבד במלותי בצור אתן לו את
ארץ מצרים: אשר עשו לי. מצרים רעה במשענתם שהצטיחו את עמי בעזרתם
הבל:

(כא) בַּיּוֹם הַהוּא אֶצְמִיחַ קֶרֶן לְבַיִת יִשְׂרָאֵל וְלִךְ אֶתְּן פְּתִחוֹן-
פֶּה בְּתוֹכָם וַיְדַעוּ כִּי-אֲנִי יְהוָה: בַּיּוֹמָא הַהוּא אֶצְמִיתִי פּוּרְקוֹן לְבַיִת יִשְׂרָאֵל
וְלִךְ אֶתְּן לְמִפְתָּח פּוּמָא בְּנִבְוִיָּהּ בִּינְהוֹן וַיְדַעוּן אַרְי אֲנָא יְיָ:

רס"י ביום ההוא אצמיח קרן. לא שמעתי ולא מצאתי פי' מקרא זה מה הוא
כמח קרנם של ישראל במפלת מצרים שהרי ישראל גלו שמונה שנים לפני מפלת
מצרים ואומר אני ביום ההוא מוסב על פרשה של מעלה מקץ ארבעים שנה אקבץ
את מצרים ואותו חשבון כלה בשנה שמלך בלשאר ומנינו בדניאל שבאותה שנה
התחילו מלכי פרס להתחזק ונגזרה מפלה על צבל שנאמר (דניאל ז) בשנת חדא
לצלשאר דניאל חלם חזה וגו' קדמיתא כאריה היא צבל (ס) וכתיב (ס) חזה
הוית עד די מריטו גפה וגומר וארו חויה אוחרי תנינא דמיא לדוב היא פרס
וכתיב וכן אמרין לה קומי אכולי בשר שגיא, כלומר תפסי המלכה ומלכות פרס

הוא כמיחת קרן לישראל שנאמר בכורש הוא יבנה עירי וגלותי ישלח (ישעיה מ"ה)
ומניין שארבעים שנה של מצרי' כלו באותו הפרק מצרים נתנה ציד נבוכדנצר ככ"ז
לנבוכדנצר בשנה שנאמר 'נבוא' זו ליחזקאל הוסיף ארבעים שנה הרי ששים ושבע
לא מהם ארבעים וחמש לנבוכדנצר ועשרים ושלש לאויל מרודך כדאמרינן במסכת
מגלה ושנה אחת מהם עלתה לזה ולזה כדאמרינן התם שנים מקוטעו' היו : ולך
אתן פתחון פה בתוכם . לך יחזקאל יהא פתחון פה כשיראו נבואתך מתקיימת :

ל (א) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: וְהָיָה פִתְגָם נְבוּאָה מִן קָדָם יְיָ עִמִּי לְמִימְרֵי
(ב) בֶּן-אָדָם הַנְּבִיא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַיְלִילֹה הָהָה
לְיָוִם: בְּרֵאשִׁית אֲתֵנְבִי וְתִמְרֵי כִדְנֹן אָמַר יְיָ אֱלֹהִים אֵילִילֹו וְאָמְרוּ וַיִּי מִן קָדָם יוֹמָא :

כש"י **הה** . כמו אהה הה ליום העתיד לזכר על אותן העכו"ם :

(א) כִּי-קָרֹב יוֹם וְקָרֹב יוֹם לַיהוָה יוֹם עֲנֹן עַת גּוֹיִם יְהִיָּה: אֲרִי
קָרִיב יוֹמָא וְקָרִיב יוֹמָא דְעֵתִיד לְמִיתִי מִן קָדָם יְיָ יוֹם עֲנֹן זִיעַ עֲדֹן תִּבְרַר עַמְמִיָּא יְהִי :

כש"י **עת גוים** . עידן תזר עממיא :

כתובים - משלי - פרק יג

(א) בַּז לְדַבֵּר יַחְבֵּל לוֹ וַיִּרָא מַצְוָה הוּא יִשְׁלָם: דְּבַזִּי עַל מַלְתָּא נִתְחַבֵּל
מִנָּה וַיִּדְחַל מִפּוֹקֵדָנָא מִשְׁתַּלֵּם טְבַתָּא :

כש"י **בז לדבר יחבל לו** . הבזזה אחד מד"ת סוף מתמשכן עליו : וירא מצוה
הוא ישולם . יקבל שכר , ומדרש תהלים דורש בז לדבר יחבל לו על דוד שאמר
לפני הקב"ה רבונו של עולם מה הנאה בשוטים שבראת אמר לו חייד סוף
שתאטרך לשטות כשכא לפניי אחיש להשתגע ויורד רירו על זקנו וגומר (שמואל א' כא
: (

(יד) תּוֹרַת חֲכָם מְקוֹר חַיִּים לְסוֹר מְמֻקְשֵׁי מוֹת: נִימוּסָא דְחַפְיָמָא
מְבוּעַ דְחַיִּי לְמַסְטִי מִן פְּחָא דְמוֹתָא :

רש"י תורת חכם מקור חיים . שהיא מלמדתו לסור ממוקשי מות :

(טו) שְׁכַל-טוֹב יִתְּן-חַן וְדַרְךְ בְּגַדִּים אֵיתָן: שְׁכַלָא טְבָא יְהֵב חֲסֵדָא וְאַרְחָא
תְּקִיפָא דְבַזוּזֵי תִיבְד :

רש"י ודרך בוגדים איתן . קשה לו ולאחרים :

(טז) כָּל-עֲרוֹם יַעֲשֶׂה בְדַעַת וְכִסִּיל יִפְרֹשׁ אֶנְלָת: כָּל עֲרִימָא עֲבִיד תִּיבִי
מִדַּעַתָּא וְסַכְלָא פִּרְס לִיָּה לְשִׁטְיוֹתָא :

רש"י כל ערום יעשה בדעת . מעשהו כגון דוד יבקשו לאדוני המלך נערה
בתולה וגומר (מלכים א') : וכסיל יפרוש אולת . זה אחשורוש ופקד המלך (אסתר ב'
) יודעים היו שלא ישא לכולם ומי שהיה לו בת הטמינה :

(יז) מְלֶאךָ רֶשַׁע יִפֹּל בְּרַע וְצִיר אֲמוּנִים מְרַפָּא: שְׁלִיחָא בִישָׂא יִפֹּל
בְּבִישָׂתָא וְאַזְגָּדָא מִהִימְנָא אֶסְיָא הוּא :

רש"י מלאך רשע יפול ברע . כגון בלעם שאמר לו הקב"ה לך עם האנשים
והרשע להשיא לבלק ענה רעה לכך נפל בחרב : וציר אמונים מרפא . זה משה
רבינו :

משנה זבחים פרק יד

א. פֶּרֶת חֲטָאת שֶׁשָּׂרְפָה חוּץ מִגִּזְזֵיהָ, וְכֵן שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח שֶׁהִקְרִיבוּ בַחוּץ,
פֶּטוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יז), וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ, כֹּל שֶׁאִינּוּ רְאוּי
לְבוֹא אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, אֵין חֲזִבִין עֲלָיו :

ברטורה (ה) פרת חטאת. פרה הדומה. שנאמר בה חטאת היא: חוץ מגיתה. מערכה של

עלים מסודרים כמין גת היו עושים לה במקום שחוטטים אותה זהר המשחה כנגד פתחו של היכל. ואם שחטה חוץ למקום ההוא פסולה. אבל אינו חייב עליה משום שוחט קדשים בחוץ, דרשמנא פטריה מדכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו, ומדקפיד קרא לענשו שלל הביאו, שמע מינה בעומד להביאו סם משתעי קרא: כל שאינו ראוי לבוא וכו'. שאינו עתיד להקריב:

ב. הרובע, והנרבע, והמקצה, והנעבד, והאתנו, והמחיר, והפלאים, והטרפה, ויוצא דפן, שהקריבן בחוץ, פטור, שנאמר (ויקרא יז), לפני משכן ה', כל שאינו ראוי לבוא לפני משכן ה', אין חביבין עליו. בעלי מומין, בין בעלי מומין קבועים בין בעלי מומין עוברים שהקריבן בחוץ, פטור. רבי שמעון אומר, בעלי מומין קבועים, פטור. ובעלי מומין עוברים, עוברין בלא תעשה. תורים שלא הגיע זמן ובני יונה שעבר זמן שהקריבן בחוץ, פטור. רבי שמעון אומר, בני יונה שעבר זמן, פטור. ותורים שלא הגיע זמן, בלא תעשה. אותו ואת בנו ומחסר זמן, פטור. רבי שמעון אומר, הרי זה בלא תעשה, שהיה רבי שמעון אומר, כל שהוא ראוי לבוא לאחר זמן, הרי זה בלא תעשה ואין בו כרת, וחכמים אומרים, כל שאין בו כרת, אין בו בלא תעשה:

דרטורה (ב) בלא תעשה. הואיל וראויין לבוא לאחר זמן אין בהם כרת אלא לאו גרידא ללא תעשו ככל אשר אנחנו עושים פה היום (דברים יב): תורים שלא הגיע זמן. וכדתנן בחולין (דף טז ע"ב) משזיהבו כשרין ומקמי הכי פסולין לתורין גדולים ולא קטנים בעינן: ובני יונה שעבר זמן. דבני יונה קטנים ולא גדולים, ופסולים מתחילת הליהוב ואילך: בלא תעשה. הואיל וראויין לאחר זמן יש בהן לא תעשה לשוחטן בחוץ: אותו ואת בנו. ששחט אחד מהן וזא להקריב השני בו זיום ואסור משום אותו ואת בנו לא תשחטו זיום אחד (ויקרא כג): ומחסר זמן. בין שהוא מחוסר זמן בגופו שלא היה שבעת ימים תחת אמו, בין שהבעלים מחוסרים זמן כדמפרש לקמן. וכריכא לאשמועינן פלוגתא דרבי שמעון ורבנן בכולהו, דאי אשמועינן בצעלי מומין, זהא קאמרי רבנן משום דמאיסי, אבל תורים ובני יונה ללא מאיסי אימא מודו ליה לר' שמעון. ואי אשמועינן תורים ובני יונה, משום ללא חזו ואידחו, אבל צעלי מומין דחזו ואידחו אימא מודה להו ר' שמעון לרבנן. ואי תנא הני תרתי, משום דפסולא דגופא, אבל אותו ואת בנו דפסולא מעלמא קאתי להו אימא מודו ליה רבנן לר' שמעון. כריכא. ואין הלכה כר' שמעון:

ג. מחסר זמן, בין בגופו בין בבצעליו. איזה הוא מחסר זמן בבצעליו, הזב, והזבה, ויולדת, ומצורע, שהקריבו חטאתם ואשמים בחוץ, פטורין. עולותיהן ושלמיהן בחוץ, חביבין. המעלה מבשר חטאת, מבשר אשם, מבשר קדשים קדשים, מבשר קדשים קלים, ומותר העמר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, ושירי מנחות, היוצק, הבולל, הפותת, המולח, המניף, המגיש, המסדר את השלחן, והמטיב את הנרות, והקומץ, והמקבל דמים בחוץ, פטור. אין חביבין עליו לא משום זרות, ולא משום טמאה, ולא משום מחסר בגדים, ולא משום רחויץ זדים ורגלים:

זרטנורה (ג) הזב והזבה שהקריבו בחוץ. בחוץ ימי ספרן: והיולדת. שהקריבה בחוץ מלאת: פטורים. שאין מתקבלין לא לחובה ולא לנדבה: ואשמש. בגמרא פריך, זב וזבה ויולדת בני אשם נינהו. ומשני, תני מורע בהדייהו, שהמורע מביא אשם: עולותיהן ושלמיהן. בגמרא פריך. הני בני שלמים נינהו. ומשני, תני נזיר בהדייהו, שהנזיר מביא שלמים: בחוץ חייבין. שהן מתקבלות בפנים נדבה לשמן לאחר שהקריבו חטאתם והמורע את אשמו: מבשר חטאת מבשר אשם כו'. לכל הני נאכלים לכהנים ואינן קרבים לגבי מזבח, ורחמנא אמר (סס יז) אשר יעלה עולה או זבח, מה עולה שהיא קרבה על גבי מזבח, אף כל שהוא קרב על גבי מזבח: מבשר קדשי קדשים. כבשי עזרת שהם שלמי זכור ויש להם תורת קדשי קדשים: היוזק. השמן על המנחה: הבולל. הפותת. הבולל המנחה בשמן. ופותתה פתים: המגיש. שמניף את המנחה שטעונה תנופה. ומגישא בחוץ. המנחה שהיא טעונה הגשה בפנים בקרן דרומית מערבית כדכתיב (ויקרא ט) והגישא אל המזבח: המסדר. לחם הפנים על השלחן: פטור. דאמר קרא אשר יעלה עולה או זבח, מה העלאתה שהיא גמר עבודה, אף כל שהוא גמר עבודה, ילאו אלו שאין אחד מהן גמר עבודה: אין חייבין עליו משום זרות. אם עשה זר אחת מכל העבודות הללו, כגון שבלל או פתת וכו'. וכן טמא, או מחוסר בגדים, או מי שאינו רחוק ידיים ורגלים, אינו חייב מיתה אע"פ שנפסל אותו דבר שעבד בו:

ד. עד שלא הוקם המשכן, היו הבמות מתרות, ועבודה בפבורות. מש'הוקם המשכן, נאסרו הבמות, ועבודה בפנהים. קדשי קדשים, נאכלים לפנים מן הקלעים. קדשים קלים, בכל מחנה ישראל:

זרטנורה (ה) והעבודה בזכורות. דכתיב (שמות כד) וישלח את נערי בני ישראל, אלו הזכורות שהעבודה בהם: משהוקם המשכן נאסרו הזמות. דכתיב (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו, מכלל דבאהל מועד תלי איסורא. ודוקא לישראל נאסרו הזמות. אבל נכרים מותרים להקריב לשמים בכל מקום ואפילו בזמן הזה. ואסור לישראל להיות שלוחם להקריב, ולא לסייעם. אבל להורות להם סדר הקרבה שרי:

ה. באו לגלגל והתרו הבמות. קדשי קדשים, נאכלים לפנים מן הקלעים. קדשים קלים, בכל מקום:

זרטנורה (ו) באו לגלגל. ולא היה שם בית אלא יריעות המשכן של מדבר: הותרו הזמות. דרחמנא אמר אשר ישחט במחנה וכו' ואל פתח אהל מועד לא הביאו, פרט לגלגל שלא היה שם מחנה, שכבר בטלו המחנות והתחילו להיות נפולים בכל הארץ. ומהאי טעמא נמי קדשים קלים נאכלין בכל מקום, שהרי לא היה שם מחנה כמו שהיה במדבר:

ו. באו לשילה נאסרו הבמות. לא היה שם תקרה, אלא בית של אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן, והיא היתה מנוחה. קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים. קדשים קלים ומעשר שני, בכל הרואה:

זרטורה (ו) **זאו לְשִׁילָה נֹאסְרוּ הַבְּמוֹת. לְכַתִּיב (דְּבָרִים יג) כִּי לֹא בָאתֶם עַד עֵתָה אֶל הַמְּנוּחָה, מִכֻּל־לִכְסִיבֹתָיו אֶל הַמְּנוּחָה, הַבְּמוֹת אֲסוּרוֹת. וּמְנוּחָה זוֹ שִׁילָה שֶׁהִיָּתָה שָׁם מְנוּחָה שָׁלָח הָיוּ נוֹסְעִים מִמְּקוֹם לְמְקוֹם כְּמוֹ בַּמִּדְבָּר: בַּיַּת שֶׁל אֲבִינִים מִלְּמַטָּן וִירֵיעוֹת מִלְּמַעְלָן. לְכַתִּיב (שְׁמוֹרַת א' א) וְתִבְיָאֵהוּ בַיַּת ה' שִׁילָה, אֲלֵמָּא בַיַּת הִיא, וְכַתִּיב (תְּהִלִּים עח) וַיִּטּוֹשׁ מִשְׁכַּן שִׁילָה, אֲלֵמָּא שֶׁל יֵרִיעוֹת הִיא, מִלְּמַד שָׁלָח הִיא שָׁם תִּקְרָה אֲלֵמָּא בַיַּת שֶׁל אֲבִינִים מִלְּמַטָּה וִירֵיעוֹת מִלְּמַעְלָה: וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּכָל הַרְוָאָה. וְלַעֲיֵל לֹא תִנִּי מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, לְפִי שְׂכָל אֲרֻבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁהָיוּ בְּגִלְגָל לֹא נִתְחַיִּיבוּ בַּמַּעֲשְׂרוֹת עַד שְׂכַבְּשׁוּ וְחִלְקוּ. וּבְכָל הַרְוָאָה הַיֵּינוּ בְּכָל מְקוֹם שְׂרוּאִין מִשָּׁם שִׁילָה, לְאֵמֵר קִרְא (דְּבָרִים יג) הַשֹּׁמֵר לֶךְ פֶּן תַּעֲלֶה עוֹלוֹתֶיךָ בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה, בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה אִי אֶתָּה מַעֲלָה, אֲבָל אֶתָּה אוֹכֵל בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה רוּאָה:**

ז **בָּאוּ לְנוֹב וּלְגִבְעוֹן הַתְּרוֹ הַבְּמוֹת. קְדָשֵׁי קְדָשִׁים נְאֻכְלִים לְפָנִים מִן הַקְּלָעִים. קְדָשִׁים קְלִים, בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל:**

זרטורה (ו) **זאו לְנוֹב וּלְגִבְעוֹן. כַּשְׁחֲרֵבָה שִׁילָה לְסוּף שֶׁלֶם מֵאוֹת וְשַׁבְעִים חֹסֵר אַחַת שֶׁהִיא הַמִּשְׁכָּן שָׁם, וְנִלְקַח הָאֲרוֹן בִּימֵי עֲלִי. זְאוּ לְנוֹב, וְחֲרֵבָה נוֹב בִּימֵי שְׂאוֹל וּזְאוּ לְגִבְעוֹן. וְכָל יָמֵי נוֹב וּגִבְעוֹן הָיוּ חֲמִשִּׁים וְשֶׁבַע שָׁנָה, וְכָל זְמַן זֶה הָיוּ הַבְּמוֹת מוֹתְרוֹת, לְרַחֲמֵנָּא אֵמֵר בְּאִיסוֹר הַבְּמוֹת כִּי לֹא בָאתֶם עַד עֵתָה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֵל הַנְּחִלָּה, מְנוּחָה זוֹ שִׁילָה, נִחְלָה זוֹ יְרוּשָׁלַיִם, וְלִמָּה חִלְקוֹן הַכְּתוּב אֲלֵמָּא כְּדֵי לִיתֵן הַיֵּתֵר לְבְּמוֹת בֵּין זוֹ לְזוֹ: קְדָשִׁים קְלִים בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל. וְהוּא הַדִּין לְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי. שֶׁהָרִי הַקִּישָׁן הַכְּתוּב לְכַתִּיב (ס) לֹא תוֹכֵל לְאֲכוּל בְּשַׁעֲרֵיךָ מַעֲשֵׂר דְגָנְךָ וְגו' וְכָל נִדְרֵיךָ אֲשֶׁר תִּדּוֹר, בְּזִמְנֵי שְׁקֵדְשִׁים קְלִים טַעוּנִים הַבָּאת מִמְּקוֹם, אֲף מַעֲשֵׂר שְׁנֵי טַעוּן הַבָּאת מִמְּקוֹם. בְּזִמְנֵי שְׁקֵדְשִׁים קְלִים בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל, אֲף מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל:**

ח **בָּאוּ לִירוּשָׁלַיִם נְאֻסְרוּ הַבְּמוֹת, וְלֹא הָיָה לָהֶם עוֹד הַיֵּתֵר, וְהִיא הַיֵּתֵרָה נִחְלָה. קְדָשֵׁי קְדָשִׁים, נְאֻכְלִים לְפָנִים מִן הַקְּלָעִים. קְדָשִׁים קְלִים וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי לְפָנִים מִן הַחֹמָה:**

זרטורה (ח) **והיא היתה נחלה. האמורה בתורה כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, למשמע משתבואו אל הנחלה יאסרו הבמות:**

ט **כָּל הַקְּדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישׁוּן בְּשַׁעֲת אֲסוּר בְּמוֹת וְהַקְּרִיבִין בְּשַׁעֲת אֲסוּר בְּמוֹת בְּחוּץ, הָרִי אֵלָיו בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, וְחִיבִין עָלֵיהֶן כָּרֵת. הַקְּדִישׁוֹן בְּשַׁעֲת הַיֵּתֵר בְּמוֹת, וְהַקְּרִיבִין בְּשַׁעֲת אֲסוּר בְּמוֹת, הָרִי אֵלָיו בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, וְאִין חִיבִין עָלֵיהֶן כָּרֵת. הַקְּדִישׁוֹן בְּשַׁעֲת אֲסוּר בְּמוֹת וְהַקְּרִיבִין בְּשַׁעֲת הַיֵּתֵר בְּמוֹת, הָרִי אֵלָיו בַּעֲשֵׂה וְאִין בָּהֶם בְּלֹא תַעֲשֶׂה:**

זרטורה (ט) **הרי אלו בעשה. דשמה תביאו את עולותיכם, למשמע אצל לא צבמה, ולאו**

הבא מכלל עשה עשה. אי נמי עשה והביאום לה', ולא תעשה דהשמר לך פן תעלה עולותיך, וכל מקום שנאמר השמר פן ואל, אינו אלא לא תעשה: ואין חייבין עליהם כרת. כיון שהקדישן בשעת היתר הבמות, שאין המקריב בחוץ חייב כרת אלא על קרבן שאם הקריבו בחוץ בשעת הקדשו היה חייב, דומיא דמדבר, דכרת דשחוטאי חוץ כתיב (ויקרא יז) חוקת עולם תהיה זאת להם, זאת להם ואין אחרת להם: הקדישן בשעת איסור הבמות. מההיא שעתא קרינן בהו והביאום לה', וכיון שהמתין עד שלא יוכל לקיימו, נתבטל העשה על ידו, אבל לאו וכרת ליכא, דאזהרה ועונש בשעת הקרבה כתיבי, והרי הותרו הבמות:

י. אלו קדשים קרבין במשכון, קדשים שהקדשו למשכון. קרבנות הצבור, קרבין במשכון. וקרבנות היחיד, בפמה. קרבנות היחיד שהקדשו למשכון, יקרבו במשכון. ואם הקריבו בפמה, פטור. מה בין פמת יחיד לבמת צבור. סמיכה, ושחיטת צפון, ומתן סביב, ותנופה, והגשה. רבי יהודה אומר, אין מנחה בפמה, וכהון, ובגדי שרת, וכלי שרת, וריח ניחוח, ומחיצה בדמים, ורחוץ ידים ורגלים. אבל הזמן, והנותר, והטמא, שוין בזה ובזה:

ברטורה (י) ואלו קדשים קרבים במשכון. כגון בזמן הגלגל ונוב וגבעון שהיה סם משכון והיו הבמות מותרות, אלו קדשים כריכין להקריבן במשכון ולא בצמה: קדשים. ססתמן הוקדשו למשכון, ומאי ניהו קרבנות לבור: קרבנות יחיד. ססתמן לבמה: קרבנות יחיד שהוקדשו למשכון. שפירש בשעת הקדשן על מנת להקריבן במשכון: ואם הקריבן בצמה פטור. מאזהרה ומעונש. שהרי הותרו הבמות. ומיהו אסור לשנות, דכתיב (דברים כג) מולא שפתיך תשמור ועשית: צמות לבור. גלגל ונוב וגבעון: סמיכה. דכתיב לפני ה' וסמך, שאין סמיכה בצמה: שחיטת צפון. דכתיב (ויקרא ח) כפונה לפני ה', ואין צפון בצמה: ומתן סביב. סתי מתנות שהן ארבע דכתיב בהו (שמות כט) את הדם על המזבח סביב ולא בצמה: תנופה. דכתיב תנופה לפני ה', ואין תנופה בצמה: והגשה. דכתיב (ויקרא ב) והגשה אל המזבח, ואין הגשה בצמה: אין מנחה בצמה. דזבחים אמר קרא בצמה, ולא מנחות: כיהון. דכתיב (שם יז) וזרק הכהן את הדם על המזבח, מזבח כריך כהן, ואין צמה כריכה כהן: ובגדי שרת. דכיון דאין כריך כהן אין כאן מקום לבגדי שרת, לבגדי שרת כתיב (שם ו) ילבשם הכהן: וכלי שרת. דככלי שרת כתיב (שמות כח) לשרת בקודש, ולא בצמה: וריח ניחוח. אצרים שכלאון והעלן, אין בהן משום ריח ניחוח. ודוקא במזבח דכתיב ריח ניחוח לה'. אבל בצמה אפילו כלאון והעלן אין בכך כלום: ומחילת דמים. חוט הסקרא להבדיל בין דמים התחתונים לדמים העליונים, ואין חוט הסקרא בצמה דכתיב (שם כו) והיתה הרשת עד חלי המזבח, ולא בצמה: רחוץ ידים ורגלים. דכתיב (שם ט) צבואם אל אהל מועד ירחו מים, ולא בצמה: הזמן. אם חשב על הקרבן לאכלו חוץ לזמנו: והטמא. אע"פ שזר כשר להקריב בצמה, אין טמא

בצמה:

מקריב

טמא

גמרא זבחים דף קי"ט ע"א

באו לירושלים וכו'. תנו רבנן (דברים י"ב) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה. מנוחה זו שילה. נחלה זו ירושלים ואומר (ירמ"י י"ב) היתה לי נחלתי פאריה ביער ואומר (שם) העיט צבוע נחלתי לי העיט סביב עליה דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילה ואומר (תהלים קל"ב) זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי אניתיה ואומר (שם) כי בחר ה' בציון אנה למושב לו. בשלמא למאן דאמר מנוחה זו שילה היינו דכתיב (דברים י"ב) אל המנוחה ואל הנחלה אלא למאן דאמר מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילה. אל הנחלה ואל המנוחה מבעי ליה. הכי קאמר לא מבעי מנוחה דלא מטיתו אלא אפלו לנחלה נמי לא מטיתו. תנא דבי רבי ישמעאל זו וזו שילה. רבי שמעון בן יוחאי אומר זו וזו ירושלים בשלמא למאן דאמר מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים אי נמי איפכא היינו דכתיב (שם) אל המנוחה ואת הנחלה. אלא למאן דאמר זו וזו שילה או זו וזו ירושלים מנוחה ונחלה מבעי ליה קשיא. בשלמא למאן דאמר זו וזו שילה מנוחה דנחו מפבוש נחלה זו דפלגו התם נחלות דכתיב (יהושע י"ח בשנוי לשון) ויחלק להם יהושע ויפל להם גורל בשילה על פי ה'. אלא למאן דאמר זו וזו ירושלים בשלמא נחלה נחלת עולמים אלא מנוחה מאי מנוחה. מנוחת ארון דכתיב ויהי פנוח הארון. בשלמא למאן דאמר זו וזו ירושלים אבל שילה הוה שריא במות היינו דכתיב (שופטים י"ג) ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנוחה ויעל על הצור לה' אלא למאן דאמר זו וזו שילה ובמות הוה אסירן מאי ויקח מנוח. הוראת שעה היתה. תנא דבי רבי ישמעאל כרבי שמעון בן יוחאי דאמר זו וזו ירושלים וסימנך משכי גברא לגברי:

כ"י נוב וגבעון. חדא חשיב לה: זו וזו שילה. ואפי' הכי יס היתר בתרי' דקסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא וזקדושת ירושלים גופא סבירא ליה דיס אחריה היתר כדאמרינן במגילה שמעתי שמקריבין בבית חוניו בזמן הזה ואוקמינא כר' ישמעאל: זו וזו ירושלים. ועד שנבנה הבית לא נאסרו הבמות: ויהי פנוח הארון. חפשתיו ולא מצאתיו ואם אינו בכתובים יס לו מקרא אחר כדה"י בשלמה קומה ה' אלהים לנוחך אתה וארון עוזך מנוח בימי שילה היה שהרי לא חרבה עד שמת עלי (כ"ג): ה"ג תני דבי ר' ישמעאל כרבי שמעון בן יוחאי. צרייתא נמצאת בבית מדרשו של רבי שמעון שהיו תלמידי רבי ישמעאל שונים כמותו: משכינהו גברא לגברי. רבי שמעון שהוא יחידי מסך את תלמידי רבי ישמעאל להניח

דברי	רצם	שאמר	זו	וזו	שילה:

זוהר דף ל"ב ע"א

ותא חזי ארבע מאה שנין קיימא ההוא ממנא דבני ישמעאל ובעא קמי קדשא בריך הוא אמר ליה מאן דאתגזר אית ליה חולקא בשמך. אמר ליה אין. אמר

ליה והא ישמעאל דאתגזר ולא עוד אלא דאתגזר בר תליסר שנין אמאי לית ליה חולקא בך כמו יצחק. אמר ליה דא אתגזר כדקא יאות ובתקונוי ודא לאו הכי. ולא עוד אלא דאלין מתדבקין בי כדקא יאות לתמנייא יומין ואלין רחיקין מני עד כמה ימים. אמר ליה ועם כל דא פיון דאתגזר לא יהא ליה אגר טב בגיניה. ווי על ההוא זמנא דאתיליד ישמעאל בעלמא ואתגזר. מה עבד קדשא בריה הוא ארחיק להו לבני ישמעאל מדבקותא דלעילא ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדישא בגין ההוא גזירו דבהון. וזמיניו בני ישמעאל למשלט בארעא קדישא כד איהי ריקנייא מפלא זמנא סגי כמה דגזירו דלהון בריקנייא בלא שלימו. ואינון יעבון להון לבני ישראל לאתבא לדוכתייהו עד דישתלים ההוא זכותא דבני ישמעאל. (ויקרא ס"ט א') וזמיניו בני ישמעאל לאתערא קרבין תקיפין בעלמא ולא תפנשא בני אדום עלייהו ויתערו קרבא בהו חד על ימא וחד על יבשתא וחד סמוך לירושלים וישלטון אליו באליו וארעא קדישא לא יתמסר לבני אדום. בההוא זמנא יתער עמא חד מסייפי עלמא על רומי חייבא ויגח בה קרבא תלת ירחין ויתפנשו תמן עממיא ויפלו בידיהו עד דיתפנשו כל בני אדום עלה מפל סייפי עלמא. וכדין יתער קדשא בריה הוא עלייהו הדא הוא דכתיב (ישעיה ל"ד) כי זבח ליי בבצרה וגומר. ולבתר דא מה כתיב לאחוז בכנפות הארץ וגומר וישצי לבני ישמעאל מינה ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעלמא אלא חילא דישראל בלחודוי. הדא הוא דכתיב (תהלים קמ"א) יי צלף על יד ימינך בגין דשמא קדישא בימינא ואורייתא בימינא ועל דא בימינא תליא כלא ותנין דבעי לזקפא ימינא על שמאלא כמה דאוקמוה דכתיב (דברים ל"ג) מימינו אש דת למו ובזמנא דאתי (תהלים ס') הושיעה ימינך וענני ובההוא זמנא כתיב כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי לעבדו שכם אחד וכתיב ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד ברוך יי לעולם אמן ואמן :

תרגום הזוהר וזא וריאה חרצע מאות שנים עמד הממונה של בני ישמעאל, ובקש לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לו, מי שנמול יש לו חלק בשמך. אמר לו הקדוש ברוך הוא בן. אמר לו והרי ישמעאל שנמול, למה אין לו חלק בך כמו יצחק. אמר לו, זה נמול כראוי ובתקונו, וזה אינו כך. ולא עוד אלא שאלו מתדבקים בי כראוי לשמונה ימים. ואלו רחוקים ממני עד כמה ימים. אמר לו השך הממונה, ועם כל זה, פיון שנמול לא יהיה לו שכר טוב על זה. אוי לאותו זמן שנולד ישמעאל בעולם ונמול, מה עשה הקדוש ברוך הוא, הרחיק את בני ישמעאל מדבקות העליון, ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה, בשביל המלה שבהם. ועתידים בני ישמעאל לשלוט על ארץ הקדושה זמן הרבה בשעה שהיא ריקה מפל, כמו שהמלה שלהם היא ריקה בלי שלמות. והם יעבדו את בני ישראל לשב לשב למקומם, עד שישלם הזכות של בני ישמעאל. ועתידים בני ישמעאל לעורר מלחמות גדולות בעולם, ויתאספו בני אדום עליהם, ויערכו עמיהם מלחמה, אחת על היס, ואחת על היבשה, ואחת סמוך לירושלים, וימשלו אלו על אלו, וארץ הקדושה לא תמסר לבני אדום. באותו זמן, יתעורר עם אחד מסוף העולם על רומי הרשעה, ויערף עליה מלחמה שלשה חדשים, ויתאספו שם עמים, ויפלו בידיהם, עד שיאספו עליה כל בני אדום מפל קווי העולם. ואז יתעורר הקדוש ברוך הוא עליהם. זהו שכתוב, כי זבח לה' בצבחה. ולאחר כן, מה כתוב, לאחז בכנפות הארץ וגו', ויכלה

את בני ישראל מן הארץ, וישצר כל הפחות שלמעלה, ולא ישאר פח למעלה על עם העולם, דהינו ישראל, אלכא פח ישראל בלבדו. ז"ש ה' לכה על יד ימינה. משום שהשם הקדוש הוא זימין. והתורה היא זימין, ועל פן הכל תלוי זימין. ולמדנו, שצרכים להגזיה את הזימין על השמאל. כמו שצארוהו, שכתוב, מימינו אל דת למו. ולעתיד לזכא כתוב, הושיעה ימינה וענני. ובזמן ההוא כתוב, פי אז אהפוך אל עמים שפה צרורה להרא כלם זימין ה' ולעבדו שכם אחד. וכתוב, זימין ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. צרורה ה' לעולם אמן ואמן.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם ההלכות תשובה פ"ד

א. חמשה דברים העושה אותן אין חזקתו לשוב מהן לפי שהן דברים קלים בעיני רוב האדם ונמצא חוטא והוא ידמה שאין זה חטא ואילו הן: **א.** האוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה שזה אבק גזל הוא והוא מדמה שלא חטא ויאמר כלום אכלתי שלא ברשותו: **ב.** המשתמש בעבוטו של עני שהעבוט של עני אינו אלא כגון קרדום ומחרישה ואומר בלבו אינן חסרים והרי לא גזלתי אותו: **ג.** המסתכל בעריות ומעלה על דעתו שאין בכך כלום שהוא אומר וכי בעלתי או קרבתתי אצלה והוא אינו יודע שראיית העינים עון גדול שהיא גורמת לגופן של עריות שנגאמר (במדבר ט"ו) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם: **ד.** המתכבד בקלון חבירו אומר בלבו שאינו חטא לפי שאין חבירו עומד שם ולא הגיע לו בשת ולא ביישו אלא ערף מעשיו הטובים וחקמתו למול מעשה חבירו או חקמתו כדי שיראה מכללו שהוא מכבד וחבירו בזוי: **ה.** החושד בכשרים אומר בלבו שאינו חוטא לפי שהוא אומר מה עשיתי לו וכי יש שם אלא חשד שמא עשה או לא עשה והוא אינו יודע שזה עון שמשים אדם כשר בדעתו כבעל עבירות:

מוסר

מספר סדר היום דף ל"ז ע"ב

אם התמיד בעון פגם הברית גדול עונו מנשוא אלו הם המביאים חרון אף לעולם הם המביאים המגפות והמיתות לעולם. ובפרט אם השיאו יצרו הרע ועשה הדבר הרע הזה בפני אנשים או חברים או גרם לעשות לאחרים שחלל את ה' וחסא והחטיא שנתגדל עונו במאד מאד עד לשמים הגיע. ובפרט אם לא הרזה צמאו בזה עד שבא על הזכר או שבא על הערנה כי היא זמה והוא עון פלילי תועבה לפני ה'. כיצד ירים ראשו. כיצד יאכל וישתה. כיצד ילבש בגדים נאים והבגדים אשר עליו לכלכו נפשו רוחו ונשמתו עד שהרחיקוהו מלפני אדון כל הארץ ובת מלך הכבוד יתברך ויתעלה כבודו ויקרה טנפוה ועשו עמה פאחת הנבלות כיצד ישמח ויגל כיצד ימלא שחוק פיו כיצד יראה בשחוק אחרים:

וארא ליל שישי תורה

צרוף יהוה

(כח) ויהי ביום דבר יהוה אל-משה בארץ מצרים: (ס) והוה ביומא דמליל יי עם משה בארעא דמצרים:

רס"י ויהי ציוס דבר וגו'. מחבר למקרא שלאחריו:

(כט) וידבר יהוה אל-משה לאמר אני יהוה דבר אל-פרעה מלך מצרים את כל-אשר אני דבר אליה: ומליל יי עם משה למימר אנא יי מלל עם פרעה מלכא דמצרים ית כל די אנא ממלל עמך:

רס"י וידבר ה'. הוא הדבור עצמו האמור למעלה (פסוק יא) בא דבר אל פרעה מלך מצרים, אלא מתוך שהפסיק הענין כדי ליחסם, חזר הענין עליו להתחיל בו: אני ה'. כדאי אני לשלחך ולקיים דברי שליחותי:

(ל) ויאמר משה לפני יהוה הן אני ערל שפתיים ואיך ישמע אלי פרעה: (מ) ואמר משה קדם יי הא אנא יקיר ממלל ואכדין יקבל מני פרעה:

רס"י ויאמר משה לפני ה'. היא האמירה שאמר למעלה (פסוק יג) הן בני ישראל לא שמעו אלי, ושנה הכתוב כאן כיון שהפסיק הענין, וכך היא השטה כאדם האומר נחזור על הראשונות:

ז (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה רְאֵה נְתַתִּיךָ אֱלֹהִים לְפָרְעָה
וְאֶהְרֶן אַחִיךָ יְהִי־הֵנָּה נְבִיאָךְ: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה חֲזִי מִנִּיתֶךָ רַב לְפָרְעָה וְאֶהְרֶן
אַחִיךָ יְהִי מִתְרַגְּמֶנְךָ:

רש"י נתתיך אלהים לפרעה. שופט ורודה לרדותו במכות ויסורין: יהיה נביאך.
כתרגומו מתורגמן, וכן כל לשון נבואה אדם המכריז ומשמיע לעם דברי תוכחות,
והוא מגזרת (ישעיה נז יט) ניב שפתים, (משלי י לח) ינוב חכמה, ויכל מהתנבות לשמואל
(א' י ג). ובלעז קוראין לו פרקויר"א:

(ב) אַתָּה תִּדְבֹר אֶת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶךָ וְאֶהְרֶן אַחִיךָ יִדְבֹר אֶל-
פָּרְעָה וְשַׁלַּח אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ: אֶת תַּמְלִל יְת פֶּל דִּי אֶפְקֻדְךָ
וְאֶהְרֶן אַחִיךָ יִמְלַל עִם פָּרְעָה וְיִשְׁלַח יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ:

רש"י אתה תדבר. פעם אחת כל שליחות ושליחות כפי ששמעתו מפי, ואהרן
אחיד ימליצנו ויטעימנו באזני פרעה:

(ג) וְאֲנִי אֶקְשֶׁה אֶת-לֵב פָּרְעָה וְהִרְבִּיתִי אֶת-אֲתֹתַי וְאֶת-
מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: וַאֲנִי אֶקְשִׁי יְת לִבָּא דְפָרְעָה וְאֶסְגִּיתִי יְת אֲתוֹתַי וְיְת
מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם:

רש"י ואני אקשה. מאחר שהרשיע והתרים כנגדי, וגלוי לפני שאין נחת רוח
באמות עובדי עבודה זרה לתת לב שלם לשוב, טוב לי שיתקשה לבו למען הרבות
בו אותותי ותכירו אתם את גבורותי. וכן מדתו של הקדוש צדוק הוא מציא פרענות
על האמות עובדי עבודה זרה כדי שישמעו ישראל וייראו, שנאמר (פסיה ג ו) הכרתי
גוים נשמו פנותם וגו', (שם ז) אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר, ואף על פי כן
בחמש מכות הראשונות לא נאמר ויחזק ה' את לב פרעה, אלא ויחזק לב פרעה:

(ד) וְלֹא-יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פָּרְעָה וְנָתַתִּי אֶת-יַדִּי בְּמִצְרַיִם
וְהוֹצֵאתִי אֶת-צְבָאתִי אֶת-עַמִּי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
בְּשִׁפְטִים גְּדֹלִים: וְלֹא יִקְבַּל מִנְכוּן פָּרְעָה וְאֶתְּוֹ יְת מַחַת גְּבַרְתִּי בְּמִצְרַיִם וְאֶפִּיק
יְת חִילִי יְת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בְּדִינִיו רַבְרַבִּין: (ה) וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם
כִּי-אֲנִי יְהוָה בְּנֹטְתִי אֶת-יַדִּי עַל-מִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת-בְּנֵי-

יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם: וַיִּדְעוּן מִצְרַיִם אֲרֵי אֲנִי וְכִּד אֲרִים יֵת מַחַת גְּבַרְתִּי עַל מִצְרַיִם וְאַפִּיק יֵת בְּנִי יִשְׂרָאֵל מִבְּיַגְיָהוּן:

רס"י **את ידי יד ממך להכות בהם:**

(ו) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתָם כִּן עָשׂוּ: וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּמֵא דְפָקִיד וְכִּי יִתְהוּן כִּן עֲבָדוּ: (ז) וּמֹשֶׁה בֶן-שִׁמְוֹנִים שָׁנָה וְאַהֲרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וּשְׁמֹנִים שָׁנָה בְּדַבְּרָם אֶל-פְּרַעֲה: (ח) וּמֹשֶׁה בֶר תַּמְנֵן שְׁנֵי וְאַהֲרֹן בֶר תַּמְנֵן וַתִּלֶּת שְׁנֵי בְּמַלְלוֹתָהוּן עִם פְּרַעֲה: (ט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמִימַר: (ט) כִּי יִדְבַּר אֲלֵכֶם פְּרַעֲה לֵאמֹר תָּנוּ לָכֶם מוֹפֵת וְאָמַרְתָּ אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-מַטְּךָ וְהִשְׁלַךְ לִפְנֵי-פְרַעֲה יְהִי לְתַנּוּן: אֲרֵי יִמְלַל לְוַתְּכוּן פְּרַעֲה לְמִימַר הֲבֹו לָכוּן אֲתָא וַתִּימַר לְאַהֲרֹן סֵב יֵת חוּטְרָד וּרְמִי קָדָם פְּרַעֲה יְהִי לְתַנּוּן:

רס"י **מופת. אות, להודיע שיש כורך (כורך) צמי ששולח אתכם: לתנין. נחש:**

(י) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּרַעֲה וַיַּעַשׂוּ כִּן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיִּשְׁלַךְ אֶהֲרֹן אֶת-מַטְּהוּ לִפְנֵי פְרַעֲה וּלְפָנָי עֲבָדִיו וַיְהִי לְתַנּוּן: וְעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְוַת פְּרַעֲה וַעֲבָדוּ כִּן כְּמֵא דְפָקִיד וְכִּי וּרְמֵא אֶהֲרֹן יֵת חוּטְרָה קָדָם פְּרַעֲה וְקָדָם עֲבָדוּהִי וְהוּה לְתַנּוּן: (יא) וַיִּקְרָא גַם-פְּרַעֲה לְחֻכְמִים וּלְמַכְשָׁפִים וַיַּעַשׂוּ גַם-הֵם חֻרְטָמֵי מִצְרַיִם בְּלִהְטִיהֶם כִּן: וַיִּקְרָא אַף פְּרַעֲה לְחַפְיָמָא וּלְחַרְשָׁא וַעֲבָדוּ אַף אַנוּן חַרְשֵׁי מִצְרַיִם בְּלִחְשִׁיהוּן כִּן:

רס"י **זלטהיהם. זלחשיהון ואין לו דמיון זמקרא, ויש לדמות לו (זלחשית ג כב) להט החרב המתהפכת, דומה שהיא מתהפכת על ידי לחש:**

(יב) וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מַטְּהוּ וַיְהִיוּ לְתַנּוּנִים וַיִּבְלַע מַטְּהוּ אֶהֲרֹן אֶת-מַטְּתָם: וּרְמוֹ גֵבַר חוּטְרָה וְהוּו לְתַנּוּן וַיִּבְלַע חֻטְרָא דְאַהֲרֹן יֵת חֻטְרִיהוּן:

רס"י **ויבלע מטה אהרן. מאחר שחזר ונעשה מטה זלע את כלן:**

(יג) וַיִּחְזַק לֵב פְּרַעֲהַ וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: (ט) וְאַתְּקוֹף לִבָּא דְפְרַעַה וְלֹא קִבִּיל מְנַחוּן כְּמָא דְמַלְלִיל יי: (יד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה כִּבֹּד לֵב פְּרַעֲהַ מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם: וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה אֲתִיּוֹק (לפרש"י יקיר) לִבָּא דְפְרַעַה סְרִיב לְשַׁלְחָא עֲמָא:

רס"י כבד. תרגומו יקיר, ולא אחיקר, מפני שהוא שם דבר, כמו (שמות יח יח) כי כבד ממך הדבר:

(טו) לַךְ אֶל-פְּרַעֲהַ בַּבֶּקֶר הַנֵּה יֵצֵא הַמִּימָה וְנִצְבֶּנָה לְקִרְאָתוֹ עַל-שִׁפְתַי הַיָּאֵר וְהַמַּטָּה אֲשֶׁר-נִהַפָּה לְנַחֵשׁ תִּקַּח בְּיָדְךָ: אַזִּיל לְוַת פְּרַעַה בְּצַפְרָא הָא נְפִיק לְמִנְיָא וְתַתְעַתֵּד לְקַדְמוּתָהּ עַל כִּיף נַהֲרָא וְחֻטְרָא דְאַתְהִפִּיף לְחֻנְיָא תַסֵּב בְּיָדְךָ:

רס"י הגה יאל המימה. לנקביו, שהיה עושה עצמו חלוא ואומר שאינו כריך לנקביו ומשכים ויואל לנילוס ועושה שם כרכיו:

(טז) וְאָמַרְתָּ אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעֶבְרִיִם שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שְׁלַח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי בַמִּדְבָּר וְהִנֵּה לֹא-שָׁמַעְתָּ עַד-כֹּה: וְתִימַר לָהּ יי אֱלֹהָא דִּיהוּדָאֵי שְׁלַחְנִי לְוַתְךָ לְמִימַר שְׁלַח יְת עַמִּי וַיִּפְלְחוּן קַדְמֵי בְּמִדְבָּרָא וְהָא לֹא קִבְּלִתָּא עַד כְּעוֹן:

רס"י עד כה. עד הגה ומדרשו עד שתשמע ממני מכת זכורות, שאפתח זה ככה (יא ז) כה אמר ה' כחצות הלילה:

(יז) כֹּה אָמַר יְהוָה בְּזֹאת תִּדְעֶ כִּי אֲנִי יְהוָה הִנֵּה אֲנֹכִי מִכָּה | בַּמַּטָּה אֲשֶׁר-בְּיָדֵי עַל-הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר וְנִהַפְכוּ לְדָם: כְּדִן אָמַר יי בְּדָא תִדַּע אַרִי אָנָא יי הָא אָנָא מְחִי בְּחֻטְרָא דִּי בִידֵי עַל מִנְיָא דִּי בְּנַהֲרָא וַיַּתְהַפְּכוּ לְדָמָא:

רס"י ונהפכו לדם. לפי שאין גשמים יורדים במצרים, ונילוס עולה ומשקה את הארץ, ומצרים עוזדים לנילוס, לפיכך הלקה את יראתם ואחר כך הלקה אותם:

(יח) וְהִדְגָּה אֲשֶׁר-בַּיָּאָר תַּמּוֹת וּבְאֵשׁ הַיָּאָר וְנִלְאוּ מִצָּרִים
לְשִׁתּוֹת מַיִם מִן-הַיָּאָר: (ט) וְנוֹנֵי דֵי בְנֵהֲרָא תַמּוֹת וּסְרֵי נִהְרָא וְנִלְאוּ מִצָּרָא
לְמִשְׁתֵּי מַיָּא מִן נִהְרָא:

רס"י ונלאו מצרים. לבקש רפואה למי היאור סיהיו ראוי לשתות:

(יט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-אַהֲרֹן קַח מִטָּה וּנְטֵה-
יָדְךָ עַל-מֵימֵי מִצְרַיִם עַל-נְהַרְתָּם | עַל-יְאֲרֵיהֶם וְעַל-
אֲרָץ מִצְרַיִם וְעַל כָּל-מִקְנֵה מֵימֵיהֶם וַיְהִי-דָם וְהָיָה דָם בְּכָל-
אֲרָץ מִצְרַיִם וּבְעֵצִים וּבְאֲבָנִים: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אָמַר לְאַהֲרֹן טוֹל חֲטָטָה
וְאֲרִים קָדָךְ עַל מַיָּא דְמִצְרַיִם עַל נִהְרֵיהוֹן עַל אֲרִתֵּיהוֹן וְעַל אֲגַמִּיהוֹן וְעַל כָּל בֵּית כְּנִישׁוֹת
מִימֵיהוֹן וַיְהִי דְמָא וַיְהִי דְמָא בְּכָל אֲרָעָא דְמִצְרַיִם וּבְמַנֵּי אֲעָא וּבְמַנֵּי אֲבָנָא:

רס"י אמר אל אהרן. לפי שהגין היאור על משה כשנשך לתוכו, לפיכך לא לקה
על ידו לא צדס ולא בצפרדעים, ולקה על ידי אהרן: נהרתם. הם נהרות המושכים
כעין נהרות שלנו: יאריהם. הם זרקות נגרים העשויות בידי אדם משפת הנהר
לשדות, ונילוס מימיו מתזרכים ועולה דרך היאורים ומסקה השדות: אגמיהם.
קבוצת מים שאינן נובעין ואינן מושכין, אלא עומדין במקום אחד, וקורין לו
איסטנ'ק: בכל ארץ מצרים. אף במרחלחות ובאמצעות סבצתים: ובעלים
ובאזנים. מים שבכלי עץ ובכלי אבן:

(כ) וַיַּעֲשׂוּ-כֵן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּאֲשֶׁר | צִוָּה יְהוָה וַיָּרֶם בַּמַּטֶּה
וַיַּךְ אֶת-הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאָר לְעֵינֵי פְרַעֲה וּלְעֵינֵי עַבְדָּיו
וַיִּהְיֶה כָּל-הַמַּיִם אֲשֶׁר-בַּיָּאָר לְדָם: וְעַבְדוֹ כֵּן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּמָא דְפִקִּיד
יְיָ וְאֲרִים בְּחֲטָרָא וּמְחָא יָת מַיָּא דֵי בְנֵהֲרָא לְעֵינֵי פְרַעֲה וּלְעֵינֵי עַבְדוֹהִי וְאִתְהַפִּיכוּ כָּל מַיָּא
דֵי בְנֵהֲרָא לְדָמָא: (כא) וְהִדְגָּה אֲשֶׁר-בַּיָּאָר מֵתָה וַיְבַאֵשׁ הַיָּאָר וְלֹא-
יָכְלוּ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מַיִם מִן-הַיָּאָר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל-אֲרָץ
מִצְרַיִם: וְנוֹנֵי דֵי בְנֵהֲרָא מִיתוּ וּסְרֵי נִהְרָא וְלֹא יָכִילוּ מִצְרַאִי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא מִן נִהְרָא
וְהוּהוּ דְמָא בְּכָל אֲרָעָא דְמִצְרַיִם: (כב) וַיַּעֲשׂוּ-כֵן חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִטְיָהֶם
וַיַּחֲזֶק לֵב-פְרַעֲה וְלֹא-שָׁמַע אֲלֵהֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: וְעַבְדוֹ
כֵּן חֲרָשֵׁי מִצְרַיִם בְּלַחְשֵׁיהוֹן וְאִתְקַף לְבָא דְפְרַעֲה וְלֹא קִבִּיל מִנְהוֹן כְּמָא דְמַלִּיל יְיָ:

רש"י זלטיהם. לחש שאומרינן אוחו זלטי וזחשאי. ורבותינו אמרו זלטיהם מעשה שדים, זלהטיהם מעשה כשפים: ויחזק לב פרעה. לומר על ידי מכשפות אתם עושים כן, תזן אתם מכניסין לעפריים, עיר שכלה תזן, אף אתם מזיזין מכשפות למאריס שכלה כשפים:

(כג) וַיִּפֶן פַּרְעֹה וַיֵּבֵא אֶל-בֵּיתוֹ וְלֹא-שָׁת לְבֹ גַם-לְזֹאת: וְאֶת־פָּנָי פַּרְעֹה וְעַל לְבַיְתָהּ וְלֹא שָׁנִי לְבָהּ אֵף לְדָא:

רש"י גם לזאת. למופת המטה, שנהפך לתנין ולא לזה של דם:

וארא יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(כד) וַיִּחְפְּרוּ כָל-מִצְרַיִם סְבִיבַת הַיָּר מַיִם לְשִׁתּוֹת כִּי לֹא יָכִלוּ לְשִׁתּוֹת מִמַּיִם הַיָּר: וַחֲפְרוּ כָל מִצְרַיִם סְחַרְנוֹת נִהְרָא מִנָּא לְמִשְׁתֵּי אַרְי לֹא יָכִילוּ לְמִשְׁתֵּי מִמַּנָּא דְנִהְרָא: (כה) וַיִּמְלֵא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת-יְהוָה אֶת-הַיָּר: (פ) וְאַשְׁלַם שִׁבְעַת יוֹמִין בְּתַר דְּמַחָא ?? ית נהרא:

רש"י וימלא. מנין שבעת ימים, שלא שב היאור לקדמותו, שהיתה המכה משמשת רביע חדש ושלקה חלקים היה מעיד ומתרה בהם:

(כו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פַּרְעֹה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שְׁלַח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי: וְאָמַר ?? לְמֹשֶׁה עוֹל לָנוּת פַּרְעֹה וַתִּימַר לֵה בְּדַנּוּ אָמַר ?? שְׁלַח ית עמי ויפלחון קדמי: (כז) וְאִם-מָאן אַתָּה לְשַׁלַּח הַנֶּה אֲנֹכִי נִגְרַף אֶת-כָּל-גְּבוּלְךָ בְּצַפְרֵדְעִים: וְאִם סָרִיב אֶת לְשַׁלְחָא הָא אָנָּא מַחִי ית כָּל תַּחֲוִימָךְ בְּעַרְדְּעַנְיָא:

רש"י ואם מאן אתה. ואם סרבן אתה. מאן כמו ממאן, מסרב, אלא כנה האדם

על שם המפעל, כמו (איוב טו יב) שלו, (ירמיה מח יא) ושקט, (מלכים א' כ מג) סר וזעף: נגף את כל גבולך. מכה, וכן כל לשון מגפה אינו לשון מיתה אלא לשון מכה, וכן (שמות כא כב) ונגפו אשה הרה, אינו לשון מיתה. וכן (ירמיה יג טז) ובטרם יתנגפו רגליכם, (תהלים לא יב) פן תגוף באזן רגלך, (ישעיה ח יד) ולאזן נגף:

(כח) וְשַׁרְץ הַיָּאֵר צִפְרֻדְעִים וְעָלוּ וַבָּאוּ בְּבֵיתְךָ וּבְחֹדֶר מִשְׁכַּבְךָ וְעַל-מִטְתְּךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמּוּךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ: וַיִּרְבֵּי נְהָרָא עֲרֻדְעֵנְיָא וַיִּסְקוּן וַיַּעֲלוּן בְּבֵיתְךָ וּבְאֲדָרוֹן בֵּית מִשְׁכַּבְךָ וְעַל עֲרֻסְךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמּוּךָ וּבְתַנּוּרְךָ וּבְאֲצֻנְתְךָ:

רס"י ועלו. מן היאור: בציתך. ואחר כך צצתי עזדיך. הוא התחיל בעצה תחלה (שמות א ט) ויאמר אל עמו, וממנו התחילה הפרעות:

(כט) וּבִכְהָ וּבְעַמּוּךָ וּבְכָל-עֲבָדֶיךָ יַעֲלוּ הַצִּפְרֻדְעִים: וַיִּבֹּךְ וּבְעַמּוּךָ וּבְכָל עֲבָדֶיךָ יִסְקוּן עֲרֻדְעֵנְיָא:

רס"י וזכה ובעמד. בתוך מעיהם נכנסין ומקרקרין:

ח (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-אַהֲרֹן נָטָה אֶת-יָדְךָ בְּמִטְּךָ עַל-הַנְּהָרֹת עַל-הַיָּאֵרִים וְעַל-הָאֲגָמִים וְהָעַל אֶת-הַצִּפְרֻדְעִים עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אָמַר לְאַהֲרֹן אֲרִים יָת יָדְךָ בְּחֹטְרְךָ עַל נְהָרָא עַל אֲרֵיפְנָא וְעַל אֲגָמָא וְאַסִּיק יָת עֲרֻדְעֵנְיָא עַל אֲרַעָא דְמִצְרָיִם: (ב) וַיִּט אֶהָרֹן אֶת-יָדוֹ עַל מִימֵי מִצְרָיִם וַתַּעַל הַצִּפְרֻדָּע וַתִּכַּס אֶת-אֶרֶץ מִצְרָיִם: וְאֲרִים אֶהָרֹן יָת יָדָה עַל מִיָּא דְמִצְרָאִי וְסָלִיקַת עֲרֻדְעֵנְיָא וַחֲפַת יָת אֲרַעָא דְמִצְרָיִם:

רס"י ותעל הצפרדע. כפרדע אחת היתה והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים זהו מדרשו. ופשוטו יש לומר שרוץ הצפרדעים קורא לשון יחידות. וכן (להלן יז) ותהי הכנס, הרחיסה דוילייר"א בלעז, ואף ותעל הצפרדע גרינוילייר"א בלעז [רחיפת צפרדעים]:

(א) וַיַּעֲשׂוּ-בֵּן הַחֲרָטְמִים בְּלִטְיָהֶם וַיַּעֲלוּ אֶת-הַצִּפְרֻדְעִים עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם: וַעֲבָדוּ כֹן חֲרָשָׁא בְּלַחְשִׁיהוֹן וְאַסִּ יָקוּ יָת עֲרֻדְעֵנְיָא עַל אֲרַעָא

(ט) וַיַּעַשׂ יְהוָה כְּדִבְרֵי מֹשֶׁה וַיַּמְתוּ הַצְּפָרְדָּעִים מִן-הַבְּתִיּוֹת
מִן-הַחֲצִצְתָּוִת וּמִן-הַשִּׁדְתִּים: וַעֲבַד יְיָ כַּפִּתְגָּמָא דְּמֹשֶׁה וּמִיתוּ עוֹרְדָּעְנִיָּא מִן בְּתִיָּא
מִן דְּרִתָּא וּמִן חִקְלָתָא: (י) וַיִּצְבְּרוּ אֲתָם חֲמָרִים חֲמָרִים וַתִּבְאֵשׁ
הָאָרֶץ: וּכְנָשׁוּ יִתְהוֹן דְּגוֹרִין וְסָרִיָּאוּ עַל אֶרְעָא:

רס"י חמרים חמרים. כצורים כצורים כתרגומו דגורין גלים:

(יא) וַיֵּרָא פְּרָעָה כִּי הִיְתָה הַרְוָחָה וְהַכְּבֹד אֶת-לְבָבוֹ וְלֹא שָׁמַע
אֲלֵהֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: (יב) וַחֲזָא פְּרָעָה אַרְיָ הָוֹת רְוַחְתָּא וַיִּתְיַקֵּר יָת לִבָּהּ
וְלֹא קִבִּיל מִנְהוֹן קָמָא דְּמַלְלִיל יְיָ:

רס"י והכבד את לבו. לשון פעול הוא, כמו (בראשית יב ט) הלוך ונסוע' וכן (מלכים ב' ג
כז) והכות את מואב, (שמו"א כב יג) ושאלו לו באלהים, (מלכים א' כ לו) הכה ופלע: כאשר
דבר ה'. והיכן דבר (שמות ז 7) ולא ישמע אליכם פרעה:

(יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-אֶהְרֹן נֹטָה אֶת-מִטְּךָ
וְהָרָ אֶת-עֶפְרַיִם הָאָרֶץ וְהָיָה לְכֹנֵם בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם: וַאֲמַר יְיָ
לְמֹשֶׁה אָמַר לְאֶהְרֹן אַרְיָם יָת חֲטָרְדָּ וּמְחָא יָת עֶפְרָא דְּאֶרְעָא וַיְהִי לְקַלְמָתָא בְּכָל אֶרְעָא
דְּמִצְרָיִם:

רס"י אמר אל אהרן. לא היה העפר כדאי ללקות על ידי משה לפי שהגין עליו
כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול ולקה על ידי אהרן:

(יג) וַיַּעֲשׂוּ-לָן וַיִּטְּ אֶהְרֹן אֶת-יָדוֹ בְּמִטְּהוֹ וַיִּרְ אֶת-עֶפְרַיִם הָאָרֶץ
וַתְּהִי הַכֹּנֵם בְּאֲדָם וּבְבַהֲמָה כָּל-עֶפְרַיִם הָאָרֶץ הָיָה כֹּנֵם
בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם: וַעֲבָדוּ כֹן וַאֲרִיָּם אֶהְרֹן יָת יָדָהּ בְּחֲטָרְדָּ וּמְחָא יָת עֶפְרָא
דְּאֶרְעָא וְהָוֹת קַלְמָתָא בְּאֶנְשָׁא וּבְבַעֲרִיָּא כָּל עֶפְרָא דְּאֶרְעָא הָוֹת קַלְמָתָא בְּכָל אֶרְעָא
דְּמִצְרָיִם:

רס"י ותהי הכנס. הרחיקה דולייר"א בלעז [רחיקת כנים]:

(יד) וַיַּעֲשׂוּ-כֵן הַחֲרֻטִּים בְּלִטְיָהֶם לְהוֹצִיא אֶת-הַכִּנִּים וְלֹא יִכְלוּ וְתֵהִי הַכִּנּוּם בְּאָדָם וּבְבַהֲמָה: וַעֲבָדוּ כֹן חֲרָשֵׁי בְּלַחֲשִׁיהוּן לְאַפְקָא יַת קַלְמָתָא וְלֹא יִכִּילוּ וְהוּת קַלְמָתָא בְּאַנְשָׁא וּבְבַעֲרָא:

רש"י להוֹצִיא את הכנים. לבראתם ממקום אחר: ולא יכלו. שאין השד שולט על צריה פחותה מכשעורה:

(טו) וַיֹּאמְרוּ הַחֲרֻטִּים אֶל-פְּרַעֲה אֶצְבַּע אֱלֹהִים הוּא וַיִּחַזַק לֵב-פְּרַעֲה וְלֹא-שָׁמַע אֲלֵהֶם כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר יְהוָה: (ט) וַאֲמְרוּ חֲרָשֵׁי לְפְרַעֲה הָא מָחָא מוֹ קָדָם ייִ הִיא וְאַתְּקוֹר לְבָא דְפְרַעֲה וְלֹא קִבִּיל מִנְהוּן כְּמָא דְמַלְיִל ייִ:

רש"י אֶצְבַּע אֱלֹהִים הוּא. מכה זו אינה על ידי כספים, מאת המקום היא: כאשר דבר ה'. (ו ז) ולא ישמע אליכם פרעה:

(טז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מִנְשֵׁה הַשֶּׁכֶם בְּבִקְרָה וְהִתְיַצַּב לִפְנֵי פְרַעֲה הַנֶּה יוֹצֵא הַמִּימָה וְאָמְרָת אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שְׁלַח עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי: וַאֲמַר ייִ לְמִשָּׁה אֶקְדָּם בְּצַפְרָא וְאַתְּעַתֵּד קָדָם פְּרַעֲה הָא נִפְק לְמִנָּא וְתִימַר לֵה כְּדִנּוּ אָמַר ייִ שְׁלַח עַמִּי וַיִּפְלְחוּן קָדְמִי: (יז) כִּי אִם-אֵינְךָ מְשַׁלַּח אֶת-עַמִּי הַנְּנִי מִשְׁלִיחַ בְּךָ וּבְעַבְדֶּיךָ וּבְעַמְּךָ וּבְבַתֶּיךָ אֶת-הָעָרֹב וּמְלֹאוֹ בְּתֵי מִצְרַיִם אֶת-הָעָרֹב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-הֵם עָלֶיהָ: אַרְי אִם לִיתֵךְ מְשַׁלַּח יַת עַמִּי הָא אָנָּא מְשַׁלַּח בְּךָ וּבְעַבְדֶּיךָ וּבְעַמְּךָ וּבְבַתֶּיךָ יַת עָרוֹבָא וַיִּמְלוּן בְּתֵי מִצְרַיִם יַת עָרוֹבָא וְאַף אַרְעָא דְאַנּוּן עֲלֵהּ:

רש"י משליח בך. מגרה בך, וכן (דברים לב כד) וסן בהמות אשלח צם, לשון ססוי אינליטי"ר בלעז: את הערב. כל מיני חיות רעות ונחשים ועקרבים בערבוביא והיו משחיתים בהם. ויש טעם בדבר באגדה בכל מכה ומכה למה זו ולמה זו. בטכסיסי מלחמות מלכים בא עליהם, כסדר מלכות כשצרה על עיר, בתחלה מקלקל מעינותיה, ואחר כך תוקעין עליהם ומריעין בשופרות ליראם ולצהלם, וכן הלפרדעים מקרקרים והומים וכו. כדאיתא במדרש רבי תנחומא:

(יח) וְהַפְּלִיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת-אֶרֶץ גִּשְׁן אֲשֶׁר עָמַד עָלֶיהָ לְבַלְתִּי הַיּוֹת-שָׁם עָרָב לְמַעַן תִּדְעַ כִּי אֲנִי יְהוָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: וְאֶפְרַיִם בְּיוֹמָא הַהוּא יֵת אֶרְעָא דְגִשְׁן דְּעַמִּי קָאִים עֲלֶהּ בְּדִיל דְלֹא לְמַהוּי תַמּוּ עָרוּבָא בְּדִיל דְתִדְעַ אַרִי אֲנָא יְיָ שְׁלִיט בְּגוּ אֶרְעָא:

רס"י והפליתי. והפרשתי, וכן (שמות ט 7) והפלה ה', וכן (דברים ל יא) לא נפלאת היא ממך. לא מזדללת ומפרשת היא ממך: למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ. אף על פי ששכינתי בשמים גזרתי מתקימת בתחתונים:

(יט) וְשִׁמְתִי פְּדוּת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ לְמַחֵר יְהוָה הָאֵת הַזֶּה: וְאֶשׁוּי פִירְקוֹן לְעַמִּי וְעַל עַמֶּךָ אֵינִי מַחָא לְמַחֵר יְהוּ אֲתָא הַדִּין:

רס"י ושמת פדת. שיבדיל בין עמי ובין עמך:

(כ) וַיַּעַשׂ יְהוָה לָן וַיִּבֹא עָרָב כְּבֹד בְּיַתָּה פְּרַעָה וּבֵית עַבְדָּיו וּבְכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם תִּשְׁחַת הָאָרֶץ מִפְּנֵי הָעָרָב: וְעַבְדֵי יְיָ כּוּ וְאֲתָא עָרוּבָא תַקִּיף לְבֵית פְּרַעָה וּלְבֵית עַבְדוֹהִי וּבְכָל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם אֲתַחַבֵּל אֶרְעָא מִן קַדָּם עָרוּבָא:

רס"י תשחת הארץ. נשחתה הארץ. אתחבלת ארעא:

(כא) וַיִּקְרָא פְּרַעָה אֶל-מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר לְכוּ זַבְחוּ לְאֱלֹהֵיכֶם בְּאֶרֶץ: וַיִּקְרָא פְּרַעָה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר אֲזִילוּ דַבְּחוּ קַדָּם אֱלֹהֵכֶם בְּאֶרְעָא:

רס"י זבחו לאלהיכם בארץ. במקומכם, ולא תלכו במדבר:

(כב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת לָן כִּי תוֹעֵבַת מִצְרַיִם נִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת-תּוֹעֵבַת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֵנוּ: וְאֶמַר מֹשֶׁה לֹא תִקּוּן לְמַעַבְדַּךְ כּוּ אַרִי בְּעִירָא דְמִצְרַיִם דְחִלּוּ לֵה מְנַה אֲנַחְנָא נְסֻבּוּ לְדַבְּחָא קַדָּם יְיָ אֱלֹהֵנָא הָא נִדְבַח יֵת בְּעִירָא דְמִצְרַיִם דְחִלּוּ לֵה וְאֲנוּ יְהוּן חֲזוּ הָלֹא יִימְרוּן לְמַרְגְּמָנָא:

רס"י תועבת מצרים. יראת מצרים, כמו (מלכים ב' כג יג) ולמלכס תועבת בני עמון, ואכל ישראל קורא אותה תועבה. ועוד יש לומר בלשון אחר תועבת מצרים, דבר שנאווי הוא למצרים זביחה שאנו זובחים, שהרי יראתם אנו זובחים: ולא יסקלנו. בתמיהה:

דָּרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נִלְךָ בַּמִּדְבָּר וְזָבַחְנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ כְּאִשֶּׁר יֹאמַר אֱלֹהֵינוּ: מהלך תלתא יומין גיזיל במדברא ונדבח קדשם יי אלהנא כמא דנימר לנא: **וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְזָבַחְתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם בַּמִּדְבָּר בַּקֵּץ הַרְחֵק לֹא-תִרְחִיקוּ לְלַקֵּת הָעֵתִירוּ בְּעַדֵי:** ואמר פרעה אנא אשלח יתכון ונדבחו קדשם יי אלהכון במדברא לחוד ארחקא לא תרחקון למיזל צלו אף עלי: **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה הֲנֵה אֲנֹכִי יוֹצֵא מֵעַמִּי וְהֵעֵתִיתִי אֶל-יְהוָה וְסָר הָעֲרֹב מִפְּרַעֲה מֵעַבְדָּיו וּמֵעַמּוֹ מִחֹר רֶק אֶל-יוֹסֵף פְּרַעֲה הֲתֵל לְבַלְתִּי שַׁלַּח אֶת-הָעַם לְזָבַח לַיהוָה:** ואמר משה הא אנא נפק מעמך ואצלי קדשם יי ויעדי ערובא מפרעה מעבדוהי ומעמה מחר לחוד לא יוסף פרעה לשקרא בדיל דלא לשלחא ית עמא לדבחא קדשם יי:

רס"י התל. כמו להתל:

וַיֹּצֵא מֹשֶׁה מֵעַם פְּרַעֲה וַיַּעֲתֵר אֶל-יְהוָה: ונפק משה מן קדשם פרעה וצלי קדשם יי:

רס"י ויעתר אל ה'. נתאמץ בתפלה, וכן אם בא לומר, ויעתיר היה יכול לומר ומשמע וירצה בתפלה, וכשהוא אומר בלשון ויפעל משמע וירצה להתפלל:

וַיַּעַשׂ יְהוָה כְּדִבְרֵי מֹשֶׁה וַיִּסַּר הָעֲרֹב מִפְּרַעֲה מֵעַבְדָּיו וּמֵעַמּוֹ לֹא נִשְׁאַר אֶחָד: ועבד יי כפתגמא דמשה ואעדי ערובא מפרעה מעבדוהי ומעמה לא אשתאר חד:

רס"י ויסר הערב. ולא מתו כמו שמתו הצפרדעים, שאם מתו היה להם הנאה בעורות:

(כח) וַיִּכְבֹּד פָּרְעֹה אֶת-לְבָבוֹ גַם בַּפְּעַם הַזֹּאת וְלֹא שָׁלַח אֶת-
הָעָם: (פ) וַיִּקַּר פָּרְעֹה יֵת לִבָּהּ אִף בְּזַמְנָא הַדָּא וְלֹא שָׁלַח יֵת עַמָּא:

רש"י גם בפעם הזאת. אף על פי שאמר (פסוק כד) חנכי חשלה אתכם, לא קים
הבטחתו:

ט (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פָּרְעֹה וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו כֹּה-
אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שְׁלַח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי: וַאֲמַר יי
למשה עויל לנת פרעה ותמליל עמה כדנו אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחון
קדמי: (ב) כִּי אִם-מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח וְעוֹדָה מִחֲזִיק בָּם: אַרִי אִם
סריב את לשלחא ועד כעו את מתקו בהון:

רש"י מחזיק צם. אווז צם, כמו (דברים כה יא) והחזיקה במצויו:

ו (א) הֲנֵה יָד-יְהוָה הַזֹּאת בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּסּוּסִים
בַּחֲמֹרִים בַּגְּמָלִים בַּבָּקָר וּבַצֹּאן דָּבָר כָּבֵד מְאֹד: הָא מְחָא מן
קדם יי הניא בבעינד די בחקלא בסוסותא בחמרי בגמלי בתורי ובענא מותא תקיף
לחדא:

רש"י הנה יד ה' הויה. לשון הוה, כי כן יאמר כלשון נקבה על שעצר היתה ועל
העתיד תהיה ועל העומד הויה, כמו עושה, רוכה, רועה:

ז (א) וְהִפְלֵה יְהוָה בֵּין מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל וּבֵין מִקְנֵה מִצְרַיִם וְלֹא
יָמוּת מִכָּל-לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּבָר: וַאֲפָרִישׁ יי בין בעירא דישראל ובין בעירא
דמצרים ולא ימות מכל לבני ישראל מדעם:

רש"י והפלה. והדליל:

ח (א) וַיִּשָּׂם יְהוָה מוֹעֵד לְאֹמֶר מִחֹר יַעֲשֶׂה יְהוָה הַדָּבָר הַזֶּה
בְּאֶרֶץ: ושוי יי זמנא למימר מחר יעבד יי פתגמא הדין בארעא: (ב) וַיַּעַשׂ יְהוָה
אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה מִמְחֹרֶת וַיָּמָת כָּל מִקְנֵה מִצְרַיִם וּמִמִּקְנֵה
בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא-מָת אֶחָד: ועבד יי ית פתגמא הדין ביומא דבתרוהי ומית

כָּל בְּעִירָא דְמִצְרַיִם וּמִבְּעִירָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא מִית חָד : (ו) וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וְהָיָה
לֹא-מֵת מִמֶּקְנֶה יִשְׂרָאֵל עַד-אֶחָד וַיִּכְבַּד לֵב פְּרָעָה וְלֹא
שָׁלַח אֶת-הָעָם: (פ) וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וְהָא לָא מִית מִבְּעִירָא דְיִשְׂרָאֵל עַד חָד וְאֵתְיָקַר
לְבָא דְפְרָעָה וְלֹא שָׁלַח יָת עַמָּא : (ח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן
קָחוּ לָכֶם מִלֵּא חֲפָנֵיכֶם פִּיחַ כֹּבֶשֶׁן וּזְרָקוּ מֹשֶׁה הַשְּׂמִימָה
לְעֵינֵי פְרָעָה: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן סִיבּוּ לְכוּן מִלֵּי חֲפָנֵיכֶון פִּיחָא דְאַתְוֹנָא
וַיִּזְרְקֶנָה מֹשֶׁה לְצִית שְׂמִימָא לְעֵינֵי פְרָעָה :

רס"י מלוא חפניכם. ילויני"ס זלעז : פיח כבשן. דבר הנפח מן הגחלים עמומים
הנשרפים בכבשן, וזלעז אולבי"ס . פיח לשון הפחה, שהרוח מפוחן ומפריחן:
וזרקו משה. כל דבר הנזרק בכח אינו נזרק אלא ביד אחת. הרי נסים הרבה, אחד
שהחזיקו המלו של משה מלוא חפנים שלו ושל אהרן. ואחד שהלך האזק על כל
ארץ מצרים:

(ט) וְהָיָה לְאַבְקָא עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרַיִם וְהָיָה עַל-הָאָדָם וְעַל-
הַבְּהֵמָה לְשַׁחֵן פֶּרֶחַ אֲבַעְבְּעַת בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם: וַיְהִי
לְאַבְקָא עַל כָּל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם וַיְהִי עַל אֲנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא לְשִׁיחָנָא סְגִי אֲבַעְבְּעִין בְּכָל
אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם :

רס"י לשחין פרח אבבבבבב. כתרגומו לשחין סגי אבבבבבב, שעל ידו לומחין בהן
צועות: שחין. לשון חמימות. והרבה יש זלשון משנה (יומא נג ט) שנה שחונה:

(י) וַיִּקְחוּ אֶת-פִּיחַ הַכֹּבֶשֶׁן וַיַּעֲמְדוּ לְפָנָי פְּרָעָה וַיִּזְרְקוּ אֹתוֹ
מֹשֶׁה הַשְּׂמִימָה וַיְהִי שַׁחֵן אֲבַעְבְּעַת פֶּרֶחַ בְּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה: וַיְסִיבוּ יָת פִּיחָא דְאַתְוֹנָא וְקִמּוּ קִדְם פְּרָעָה וַיִּזְרְקוּ יָתָהּ מֹשֶׁה לְצִית שְׂמִימָא
וְהוּוּ שִׁיחָנָא אֲבַעְבְּעִין סְגִי בְּאֲנָשָׁא וּבְבְּעִירָא :

רס"י באדם ובהמה. ואם תאמר מאין היו להם הבהמות והלא כבר נאמר (פסוק
ו) וימת כל מקנה מצרים, אלא לא נגזרה גזרה אלא על אותן שבשדות זלזבד,
שנאמר (פסוק ג) במהנד אשר בשדה והירא את דבר ה' הנים את מקנהו אל הבתים.
וכן שנויה במכילתא אכל (יד ז) ויקח שש מאות רכב בחור:

(יא) וְלֹא-יִכְלוּ הַחֲרֻטָּמִים לְעַמֵּד לִפְנֵי מֹשֶׁה מִפְּנֵי הַשְּׁחִין כִּי-
הָיָה הַשְּׁחִין בְּחֲרֻטָּמָם וּבְכָל-מִצְרָיִם: וְלֹא יִכִּלוּ חֲרָשֵׁי־לְמִיקָם קָדָם
מֹשֶׁה מִן קָדָם שִׁיחֲנָא אַרְי הָוָה שִׁיחֲנָא בְּחֲרָשֵׁי־אֵל וּבְכָל מִצְרָאֵי: (יב) וַיִּחְזַק יְהוָה
אֶת-לֵב פְּרָעֹה וְלֹא שָׁמַע אֶלְהֵם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-
מֹשֶׁה: (ט) וַתִּקְרֹף יְיָ יְת לִבָּא דְפְרָעֹה וְלֹא קִבִּיל מִנְהוֹן כַּמָּא דְמַלְיִל יְיָ עִם מֹשֶׁה: (יג)
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הַשְּׁכֵם בְּבִקְרָ וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי פְרָעֹה
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים שְׁלַח אֶת-עַמִּי
וַיַּעֲבֹדְנִי: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֶקְדָּם בְּצַפְרָא וְאֶתְעַתֵּד קָדָם פְּרָעֹה וְתִימַר לֵה כְּדָנָן אָמַר
יְיָ אֱלֹהֵי דִיהוּדָאֵי שְׁלַח יְת עַמִּי וַיִּפְלְחוּן קְדָמִי: (יד) כִּי | בַּפְּעַם הַזֹּאת אֲנִי
שְׁלַח אֶת-כָּל-מַגְפָּתֵי אֶל-לִבְךָ וּבְעַבְדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ בְּעַבּוֹר
יְתַדַע כִּי אֵין כָּמֹנִי בְּכָל-הָאָרֶץ: אַרְי בְּזַמְנָא הָדָא אֲנָא שְׁלַח יְת כָּל מַחְתֵי
לְלִבְךָ וּבְעַבְדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ בְּדִיל דְתִדַע אַרְי לִית דְכּוֹתֵי שְׁלִיט בְּכָל אַרְעָא:

רס"י את כל מגפתי. למדנו מכאן שמכת זכורות (י"ג: זכורות) שקולה כנגד כל המכות:

(טו) כִּי עֲתָה שְׁלַחְתִּי אֶת-יָדִי וְאָרְא אֹתְךָ וְאֶת-עַמֶּךָ בַּדְּבָר
וַתִּכָּחַד מִן-הָאָרֶץ: אַרְי כְּעוֹן קָרִיב קְדָמִי דְאֲשַׁלַּח פִּוֹן יְת מַחַת גְּבֻרְתֵי וְאֶמְחִי יְתָךְ
וְיְת עַמֶּךָ בְּמוֹתָא וְשִׁיִּצִיאת מִן אַרְעָא:

רס"י כי עתה שלחתי את ידי וגו'. כי אלו רציתי כשהיתה ידי במקנך שהכיתים בדבר שלחתי והכיתי אותך ואת עמך עם הבהמות ותכחד מן הארץ, אבל בעבור זאת העמדתיך וגו' :

(טז) וְאִלֵּים בְּעַבּוֹר זֹאת הֶעֱמַדְתִּיךָ בְּעַבּוֹר הַרְאֵתְךָ אֶת-כַּחֲטֵי
וְלִמְעַן סַפֵּר שְׁמִי בְּכָל-הָאָרֶץ: וּבְרַם בְּדִיל דָּא קִנְיַתְךָ בְּדִיל לְאַחֲזִיּוּתְךָ יְת
חִילֵי וּבְדִיל דִּיהוֹן מִשְׁתַּעַן גְּבוּרַת שְׁמִי בְּכָל אַרְעָא: (יז) שביעי עוֹדָה
מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי לְבִלְתִּי שְׁלָחַם: עַד כְּעוֹן אֶתְּ כְּבִישַׁת בְּהַ בְּעַמִּי בְּדִיל דְלֹא
לְשַׁלְּחוּתְהוֹן:

רס"י עודך מסתולל בעמי. כתרגומו כבישת ליה לעמי, והוא מגזרת (ישעיה יא טז)

מסלה, דמתרגמינן אורח כזישא, ובלעז הלקוי"ר . וכבר פרשתי בסוף ויהי מקץ כל תבה שתחלת יסודה סמ"ך והיא צאה לדבר בלשון מתפעל, נותן התי"ו של שמוש באמצע אותיות של עיקר, כגון זו וכגון (קהלת יב ה) ויסתבל החגב, מגזרת סבל, (במדבר טז יג) כי תשתרר עלינו, מגזרת שר ונגיד, (דניאל ז ח) משתכל הוית:

(יח) הַנְּגִי מִמְטִיר כְּעֵת מַחֵר בְּרָד כְּבֵד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא-הָיָה כָּמֹהוּ בְּמִצְרַיִם לְמֵן-הַיּוֹם הַיּוֹסֵדָה וְעַד-עֵתָהּ: ְהָא אָנָּה מְחִית מִטְרָא בְּעֵדָנָא הָדִין מַחֵר בְּרָדָא תַּקִּיף לַחְדָּא דִּי לֹא הָוָה דְּכֹתָתָה בְּמִצְרַיִם לְמֵן יוֹמָא דְּאִשְׁתַּכְּלַלַּת וְעַד כְּעַן :

רס"י כעת מחר. כעת הזאת למחר, שרט לו שריטה בכותל למחר כשתגיע חמה לכאן ירד הצרד: הוסדה. שנתיסדה וכל תבה שתחלת יסודה יו"ד כגון יסד, ילד, ידע, יסר, כשהיא מתפעלת תבא הוי"ו במקום היו"ד, כמו הוסדה (הושע ב ה) הולדה (אסתר ב כה) ויודע (בראשית מו כ) ויולד ליוסף, בדברים לא יוסר עבד (משלי כט יט) :

(יט) וְעֵתָה שְׁלַח הָעֵז אֶת-מִקְנֶךָ וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר לְךָ בַּשָּׂדֶה כָּל-הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר-יִמְצָא בַּשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֵף הַבְּיָתָה וְיֵרַד עֲלֵהֶם הַבְּרָד וּמָתוּ: ְיִכְעֹן שְׁלַח כְּנוֹשׁ יָת בְּעִירְךָ וְיָת כָּל דִּי לְךָ בַּחֲקָלָא כָּל אֲנָשָׁא וּבְעִירָא דְּאִשְׁתַּכַּח בַּחֲקָלָא וְלֹא יִתְכַנֵּשׁ לְבֵיתָא וְיַחוּת עֲלֵיהוֹן בְּרָדָא וּיְמוּתוּן :

רס"י שלח העז. כתרגומו שלח כנוש. וכן (ישעיה י לא) יסבי הגצים העיזו, (ירמיה ו א) העזו בני בנימון: ולא יאסף הביתה. לשון הכנסה הוא:

(כ) הַיֵּרָא אֶת-דְּבַר יְהוָה מֵעַבְדֵי פְרָעָה הַיֵּיִס אֶת-עַבְדָּיו וְאֶת-מִקְנֵהוּ אֶל-הַבְּתָיִם: ְדְּדַחִיל מִפְּתַגְמָא דִּי מֵעַבְדֵי פְרָעָה כְּנֵשׁ יָת עַבְדוּהִי וְיָת גִּיתוּהִי לְבַתְּנָא:

רס"י הניס. הצריח לשון (שמות ז ג) וינס משה:

(כא) וְאֲשֶׁר לֹא-שָׂם לְבֹו אֶל-דְּבַר יְהוָה וַיַּעֲזֹב אֶת-עַבְדָּיו וְאֶת-מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה: ְ(פ) וְדִי לֹא שׁוּי לְבָהּ לְפַתְגְמָא דִּי שְׁבַק יָת עַבְדוּהִי וְיָת גִּיתוּהִי בַּחֲקָלָא: ְ(כב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה נָטָה אֶת-יָדְךָ עַל-הַשָּׂמַיִם וַיְהִי בְרָד בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם עַל-הָאָדָם וְעַל-

הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל-עֹשֵׁב הַשָּׂדֶה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: וַאֲמַר יְיָ לַמֹּשֶׁה
אָרִים יָתִי יָדָךְ עַל צִית שְׂמִינָא וַיְהִי בִרְדָא בְּכָל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם עַל אֲנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא וְעַל
כָּל עֹסְבָא דְחִקְלָא בְּאֶרְעָא דְמִצְרַיִם:

רס"י על השמים. ללד השמים, ומדרש אגדה הגזיהו הקדוש צרוך הוא למשה
למעלה מן השמים:

וַיִּט מֹשֶׁה אֶת-מִטְהוֹ עַל-הַשָּׁמַיִם וַיְהִי הַיּוֹם נִתַּן קִלְתוֹ וּבִרְדָּ
וַתְהִלָּךְ אִשׁ אֶרְצָה וַיִּמָּטֵר יְהוָה בִּרְדָּ עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם: וַאֲרִים
מֹשֶׁה יָת חֲטִרָה עַל צִית שְׂמִינָא וַיִּי יְהַב קִלְיוֹ וּבִרְדָּא וּמְהִלְכָּא אֲשֶׁתָּא עַל אֶרְעָא וַאֲמָטֵר יְיָ
בִרְדָּא עַל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם: **(כז)** וַיְהִי בִרְדָּא וְאִשׁ מְתִלְקַחַת בְּתוֹךְ הַבִּרְדָּ
כִּיבָד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא-הָיָה כָמֵהוּ בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָז
הַיְתָה לְגוֹי: וְהָיָה בִרְדָּא וְאֲשֶׁתָּא מְשִׁתְּלֶהֱבֵת בְּגוֹ בִרְדָּא תִּקְיִי לְחִדָּא דִּי לֹא הָיָה
דְכֻתָּהּ בְּכָל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם מֵעַד וְדָהוּת לְעַם:

רס"י מתלקחת צחוד הצרד. נס צחוד נס, האש והצרד מעורצין, והצרד מים
הוא, ולעשות לצון קונס עשו שלום ביניהם:

וַיִּן הַבִּרְדָּא בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם אֶת כָּל-אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה מֵאֲדָם
וְעַד-בְּהֵמָה וְאֶת כָּל-עֹשֵׁב הַשָּׂדֶה הַכֹּהֵן הַבִּרְדָּא וְאֶת-כָּל-עֵץ
הַשָּׂדֶה שִׁבְר: וּמָחָא בִרְדָּא בְּכָל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם יָת כָּל דִּי בְּחִקְלָא מֵאֲנָשָׁא וְעַד
בְּעִירָא וַיִּת כָּל עֹסְבָא דְחִקְלָא מָחָא בִרְדָּא וַיִּת כָּל אֵילָן דְּבְחִקְלָא תִּבְר: **(כח)** וַיִּרְק בְּאֶרֶץ
גִּשְׁן אֲשֶׁר-שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה בִּרְדָּא: לְחִיד בְּאֶרְעָא דְגִשְׁן דִּי תִּמְן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה בִרְדָּא: **(כט)** וַיִּשְׁלַח פְּרַעָה וַיִּקְרָא לַמֹּשֶׁה וּלְאַהֲרֹן
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חֲטָאתִי הַפָּעַם יְהוָה הַצְדִּיק וְאֲנִי וְעַמִּי
הַרְשָׁעִים: וַיִּשְׁלַח פְּרַעָה וַיִּקְרָא לַמֹּשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר לְהוֹן חֲבִית זְמַנָּא חֲדָא יְיָ זִכְרָהּ
וְאֲנָא וְעַמִּי חֲנִיבִין: **(כ)** הַעֲתִירוּ אֵל-יְהוָה וְרַב מְהִיִּת קִלְתוֹ אֲלֵהֶם
וּבִרְדָּא וְאֲשֶׁלְחָה אֶתְכֶם וְלֹא תִסְפּוּן לְעַמֵּד: צְלוּ קָדָם יְיָ וְסַגִּי קִדְמוֹהִי
רוּחַ דְלָא יְהוֹן עֲלֵנָא קִלְיוֹ דְלוֹט כְּאֵלִיו מִן קָדָם יְיָ וּבִרְדָּא וְאֲשֶׁלְחָה יִתְכּוּן וְלֹא תוֹסְפוּן
לְאֶתְעַבְבָּא:

רס"י רב. די לו צמה שהוריד כזר:

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מֵעַם פְּרַעֲהַ אֶת-הָעִיר וַיִּפְרֹשׂ
כַּפָּיו אֶל-יְהוָה וַיַּחְדְּלוּ הַקְּלֹטֹת וְהַבָּרָד וּמָטָר לֹא-נִתְּן:
אָרְצָה: וַיִּפֹּק מֹשֶׁה מִלִּוְת פְּרַעֲהַ יָת קָרְתָּא וּפְרֵשׁ יְדוּהֵי בְּצִלוֹ קָדָם יְיָ וַיִּתְּמַנְעוּן קְלֵיָא
וּבְרָדָא וּמָטָרָא דְהָהוּא נְחִית לָא מְטָא עַל אֶרְעָא:

רש"י לא נתן. לא הגיע, ואף אותן שהיו באויר לא הגיעו לארץ, ודומה לו (דניאל ט יא) ותתן עלינו האלה והשבועה, דעזרא, ותגיע עלינו. ומנחם בן סרוק חזרו בחלק (יחזקאל כב כג) כהתוך כסף, לשון יליקת מתכת, ורואה אני את דבריו, כהרגומו וילק (שמות לח ה) ואתיד, (שם כז) ללכת לאחרא, אף זה לא נתן לארץ לא לארץ: הולך

וַיֵּרָא פְּרַעֲהַ כִּי-חָדַל הַמָּטָר וְהַבָּרָד וְהַקְּלֹטֹת וַיִּסֹּף לְחַטָּא
וַיִּכְבַּד לִבּוֹ הוּא וְעַבְדָּיו: וַחֲזָא פְּרַעֲהַ אֲרִי אֶתְמַנַּע מְטָרָא וּבְרָדָא וְקְלֵיָא וְאוּסָף
לְמַחֲטֵי וַיִּקְרַח לְלִבָּהּ הוּא וְעַבְדוֹהֵי: (לה) וַיִּחְזַק לֵב פְּרַעֲהַ וְלֹא שָׁלַח אֶת-
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה: (פפפ) וַאֲתַקֵּף לִבָּא דְפְּרַעֲהַ
וְלֹא שָׁלַח יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דִּי מְלִיל יְיָ בְּיַדָּא דְמֹשֶׁה: פפפ:

הפטרות וארא - יחזקאל כח

כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּקִבְצֵי | אֶת-בְּתֵי יִשְׂרָאֵל מִן-הָעַמִּים אֲשֶׁר
נִפְצוּ בָם וַנִּקְדָּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם וַיִּשְׁבּוּ עַל-אֲדַמְתָּם אֲשֶׁר נָתַתִּי
לְעַבְדֵי לֵיעֶקֶב: (כו) וַיִּשְׁבּוּ עָלֶיהָ לְבָטַח וּבְנוּ בָתִּים וְנָטְעוּ כְרָמִים
וַיִּשְׁבּוּ לְבָטַח בַּעֲשׂוֹתֵי שִׁפְטִים בְּכֹל הַשָּׂאטִים אֲתֶם מִסְבִּיבוֹתֶם
וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

א. פרת חטאת ששחטה שלא לשמה, קבל והזה שלא לשמה, או לשמה ושלא לשמה, או שלא לשמה ולשמה, פסולה. רבי אליעזר מכשיר. ושלא רחוצ ידים ורגלים, פסולה. רבי אליעזר מכשיר. ושלא בכהן גדול, פסולה. רבי יהודה מכשיר. ובמחוסר בגדים, פסולה. ובכלי לבן היתה נעשית:

דרטורה (ה) פרת חטאת. שלא לשמה פסולה. לאמר קרא חטאת היא, ומדקרייה רחמנא חטאת למדנו שהיא טעונה שחיטה לשמה כחטאת: ור' אליעזר מכשיר. הואיל והיא נשחטת בחוץ. ואין הלכה כר' אליעזר: ושלא רחוצ ידים ורגלים פסולה. שחטאת קרייה רחמנא. ולהכי נקט רחוצ ידים ורגלים ולא תנא קידש, ללא שניא קידש בפנים או בחוץ, בין בכלי שרת בין בכלי חול, יולא: ור' אליעזר מכשיר. דצבואא אל אהל מועד וגו' או בגשתא אל המזבח ירחאו כתיב. ואין הלכה כר' אליעזר: שלא בכהן גדול פסולה. דכתיב ונתת אותה אל אלעזר, אותה אל אלעזר, ואין שאר הפרות נעשות אלא בכהן גדול: ור' יהודה מכשיר. דדריש, אותה בסגן, ושאר כל הפרות בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט. והלכה כר' יהודה: ובבגדי לבן היא נעשית. דכתיב גבי פרה והיתה לבני ישראל ולגר הגר בתוכם לחוקת עולם, וביום הכפורים כתיב (ויקרא טז) והיתה זאת לכם לחוקת עולם, מה עבודת יום הכפורים בבגדי לבן, אף מעשה פרה בבגדי לבן:

ב. שרפה חוץ מגתה, או בשתי גתות, או ששרף שתיים בגת אחת, פסולה. הזה ולא כון פנגד הפתח, פסולה. הזה מששית שביעית, חזר והזה שביעית, פסולה. משביעית שמינית וחזר והזה שמינית, פשרה:

דרטורה (ז) חוץ מגיתה. מקום היו עושים לשריפתה כמין גת כנגד פתחו של היכל, ואם שחטה שלא כנגד פתחו של היכל פסולה: או בשתי גתות. כגון שחילקה לשתיים ושרף אחיה בגת זו וחליה בגת זו: או ששרף שתיים בגת אחת. אע"פ שהוליא כל אחת בפני עצמה מיפסלן מחמת מלאכה, שזו פוסלת את זו. אבל בזו אחר זו, כשרה: ולא כוון כנגד הפתח פסולה. דאל נוכח פני אוהל מועד כתיב: מששית שביעית. דשבע פעמים כתיב, כסדרן, והוא מנה שביעית קודם ששית, וחזר והזה שביעית, פסולה, דבעינן שיקרא לששית ששית ולשביעית שביעית. אבל משביעית שמינית, כשרה, דאין שמינית בהזאות של פרה וזה טעה בדבור דעלמא: וחזר והזה שמינית. לאו דוקא. דבכל ענין כשרה, בין חזר והזה בין לא חזר והזה. ואגב רישא נקטיה. אי נמי הא קמשמע לן דאע"ג דהוסיף בהזאות לא פסל, דמכי גמרינהו לשבע הזאות נגמרה מלותה ותו לא חיישינן למה שהוא מוסיף:

ג. שרפה שלא בעצים, או בכל עצים, אפלו בקש או בגבבה, פשרה. הפשיטה ונתחה, פשרה. שחטה על מנת לאכול מפשרה ולשתות מדמה, פשרה. רבי אליעזר אומר, אין מחשבה פוסלת בפשרה:

דרטורה (ז) שרפה שלא בעצים. שהלית האור בגופה של פרה, כשרה, שלא נכתב בתורה

עלים אלא ושרף סתם: או בכל העלים. שלא שרפה בארזים ארונים וברוסים ועלי תאנה השנויים בפרקין דלעיל: הפשיטה ונתחה כשרה. זאת עורה ואת בשרה כתיב, בין בהפשט וניתוח בין במחובר: על מנת לאכול מצשרה או לשקות מדמה כשרה. דוקא לאכול ולשקות הוא דמכשיר תנא קמא, דבכל הקרבנות נמי כי האי גוונא כשר כדתנן בפרק כל הפסולים (ובחים לה) חשב לאכול דבר שאין דרכו לאכול, כשר, כגון מאכילת מזבח לאדם. אבל חשב על מנת להזות מדמה למחר, פסל תנא קמא, דחטאת קרייה רחמנא. ור"א סבר דאין מחשבה פוסלת בפרה כלל, אפילו בהזאות ואזדה לטעמיה דבשלא לשמה מכשיר בריש פרקין, שאין לה דין מדיני קדשים, הואיל והיא נעשית בחוץ. ואין הלכה כר' אליעזר:

ד • כל העסוקין בפרה מתחלה ועד סוף, מטמאין בגדים, ופוסלים אותה במלאכה. ארע בה פסול בשחיטתה, אינה מטמאה בגדים. ארע בה בהזאתה, כל העוסק בה לפני פסולה, מטמאה בגדים. לאחר פסולה, אינה מטמאה בגדים. נמצאה חמרה קלה. לעולם מועלין בה, ומרבין לה עצים, ומעשיה ביום, ובפחו, המלאכה פוסלת בה, עד שתעשה אפר. והמלאכה פוסלת במים, עד שיטילו את האפר:

ברטורה (ז) כל העסוקין בפרה. אדומה באחת מכל עבודותיה בין בתחילה בין באמצע בין בסוף: מטמאין בגדים. דכתיב והשליך אל תוך שריפת הפרה וסמיד ליה וכיבם בגדיו הכהן, ובשריפתה כתיב, והשורף אותה יכבם בגדיו. ואם המשליך את האזוב מטמא בגדים, השורף לא כל שכן, אלא בא הכתוב ולימדך על כל העוסקים בפרה מתחלה ועד סוף שיהיו טעונים כבוס בגדים: ופוסלים אותה במלאכה. דכתיב ושחט אותה, ולא שיעשה מלאכה אחרת עמה בשעת שחיטתה, וכן בשריפתה כתיב [ושרף את הפרה] ולא שיעשה מלאכה אחרת עם שריפתה, למדנו שמלאכה פוסלת בה משעת שחיטה עד שתיעשה אפר: אירע בה פסול בשחיטתה. לא שנתגבלה בשחיטה, דאם כן מטמאה בגדים משום נבילה, אלא פסול מחמת מלאכה, דומיא דאירע בה פסול בהזאתה: אינה מטמאה בגדים. דכיון דשחיטתה בפסול, אם כן לא נעשה בה עדיין לשם פרה כלום בכשרות אבל אירע בה פסול בהזאה, כבר נעשית השחיטה בהכשר: לעולם מועלין בה. הגהנה ממנה בין לפני שריפתה בין לאחר שריפתה, חייב קרבן מעילה, עד שתיעשה אפר. אבל לאחר שנעשית אפר, אין באפר משום מעילה, דכתיב חטאת היא. חטאת מלמד שמועלין בה היא, בה מועלין, באפרה אין מועלין: ומרבין לה עצים. נמי דוקא עד שתיעשה אפר: ומעשיה ביום. בתוספתא מפרש, חוץ מאסיפת אפרה והמלווי והקידוש, שיכולים לאסוף אפר הפרה בלילה, ולשאוב המים מן הבאר והוא הנקרא מילוי, ולשים בתוכה האפר והוא הנקרא קידוש, כל זה מותר לעשות בלילה. וכל מעשה פרה בכהן, חוץ מאסיפת אפרה והמילוי והקידוש וההזאה, שהם כשרים בזר. אסיפת אפרה, דכתיב ואסף איש טהור, מלמד שאסיפת האפר כשרה בכל אדם ובהזאה הוא אומר והזה הטהור על הטמא, בין שהוא כהן בין שאינו כהן: והמלאכה פוסלת במים. דכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה [חטאת היא], מה חטאת נפסלת במלאכה כדכתבין לעיל, כך המים נפסלים במלאכה משעת המילוי: עד שיטילו את האפר. שמיטלים במים מאפר הפרה כשיעור שתיראה האפר במים ומהם מזין על הטמא, ואם לאחר שהטילו האפר במים עשה מלאכה אחרת עמה בשעת הזאה

גמרא נדה דף י"ז ע"ב

תניא אמר רבי יהושע רואה אני את דברי בית שמאי. אמרו לו תלמידיו רבי כמה הארכת עלינו. אמר להם מוטב שאאריך עליכם בעולם הזה כדי שיאריכו ימיהם לעולם הבא. אמר רבי זירא מדברי כלם נלמד בעל נפש לא יבעול וישנה. רבא אמר בועל וישנה. כי תניא ההיא לטהרות. תניא נמי הכי במה דברים אמורים לטהרות אבל לבעלה מתרת. ובמה דברים אמורים שהניחה בחזקת טהורה אבל הניחה בחזקת טמאה לעולם היא בחזקתה עד שתאמר לו טהורה אני:

ר"י הארכת. החמרת: בעל נפש. חסיד: לא יבעול וישנה. כלל דיקה בינתים לחפי בית הלל מצרכי דיקה לסוף תשמיש אלמא חיישין לשמא ראתה דם מחמת תשמיש אלמא מי שהוא ירא ופוך מספק איסור לא יבעול וישנה: ד"א. דבעיא דיקה:

זוהר יתרו דף פ"ד ע"א

רבי אבא (נ"א רב המנונא סבא) פד הוה יתיב בסעודתא דשבתא הוה חדי בכל חד וחד והוה אמר דא היא סעודתא קדישא דעתיקא קדישא סתימא דכלא. בסעודתא אחרא הוה אמר דא היא סעודתא דקדשא בריה הוא וכן בכלהו סעודתי והוה חדי בכל חד וחד. פד הוה אשלים סעודתי הוה אמר אשלימו סעודתי דמהימנותא. רבי שמעון פד הוה אתי לסעודתא הוה אמר הכי. אתקינו סעודתא דמהימנותא עלאה אתקינו סעודתיה דמלכא. והוה יתיב וחדו פד אשלים סעודתא תליתאה הוה מכריזי עליה אז ותענג על יי והרפבתיך על במתי ארץ והאכלתיך גחלת ועקב אביך:

תרגום הזוהר רבי אבא, פשהיה יושב בסעודה של שבת, היה שמח בכל אחת ואחת, והיה אומר, זו היא הסעודה הקדושה של עתיקא קדישא הסתום לכל. בסעודה האחרת היה אומר, זו היא סעודה דקדושה בריה הוא, הוה דז"א. וכן בכל סעודה וסעודה. פשהלים הסעודות, אמר נשלמו הסעודות של האמונה. רבי שמעון פשהיה

זוהי חלל הסעודה, היא אומרת כן, התקינו הסעודה של האמונה העליונה. התקינו הסעודה של המלך והיא יושב ושמח. כשהשלים סעודה השלישית, היו מכריזים עליו, אז תתענג על ה' והרפפתו על צמתי ארץ והאכלתו יעקב אבידו.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פ"ה

א. אין נותנין כלי תחת היד לקבל בו שמן בשבת שהרי מבטל הפלי מהיכנו ואם נתנו מבעוד יום מתיר. ונותנין כלי תחת היד בשבת לקבל בו ניצוצות מפני שאין בהם ממש והרי לא בטלו מלטלטלו. ואסור לתן לתוכו מים ואפלו מערב שבת מפני שהוא מקרב פבוי הניצוצות: **ב.** אין פולין לאור היד ולא קורין לאור היד ואפלו גבוה שתי קומות ואפלו עשרה בתים זה על גב זה והגר בעליונה לא יקרא ולא יפלה לאורה בפתחתונה שמא ישכח ויטה ואם היו שנים קורין בענין אחד מתרין לקרות לאור היד שכל אחד מהם מזכיר את חברו אם שכח אבל לא בשני עניינים שכל אחד מהם טרוד בעניינו: **ג.** התינוקות קורין לפני רבן לאור היד מפני שהרב משמרים. אבל הוא לא יקרא מפני שאין אימתו עליו ויש לו לראות בספר לאור היד עד שיראה ראש הפרשה שהוא צריך להקרותם ואחר כך נותן הספר בגדס והן קוראין:

מוסר

מספר סדר היום דף ל"ב א'

הפוגם ברית תקנתו מקלקלתו ילבש שחורים ויתעטף שחורים ויענה בצום נפשו יום אחר יום עד שהוא בעצמו יראה שהוא נכנע ונשבר ונענה ונאכל חלבו ודמו ונתמעט תאותו והנאתו ואומר שלא ישוב אל הנאצות הגדולות האלה וילבש שק וישב על האפר וילקה בכל יום עד ישקיף ויראה ה' משמים כי חנון ורחום אלהינו ומרבה להיטיב ואינו חפץ במות המת כי אם בשובו וכו'. ואין לך דבר שעומד בפני התשובה השלמה כי ימינו פשוטה לקבל שבים הבאים בכל לב ובכל נפש ומתחרטים מעונותיהם ולבם מר ונאנח סר וזעף על כל מה שעבר עליהם ולא ישובו עוד לכסלה:

פרשת בא

בא יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

י וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרַעֲהַ כִּי-אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת-לְבוֹ וְאֶת-לֵב עַבְדִּיו לְמַעַן שְׂתִי אֶתְתִּי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ:
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עוֹל לְוַת פְּרַעֲהַ אֲרִי אֲנִי יִקְרִית לְוַת לְבַה וְלְוַת לְבַה דְּעַבְדוּהִי בְּדִיל לְשׁוֹאֵה אֶתִּי אֲלִין בִּינְיָהוֹן:

רש"י ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה. והתרה בו: שתי. שימי, שאשית חני:

ב) וְלִמְעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְנֵי וְבֵן-בְּנֵי אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתִי בְּמִצְרַיִם וְאֶת-אֶתְתִּי אֲשֶׁר-שָׂמֵתִי בָּם וַיִּדְעֶתֶם כִּי-אֲנִי יְהוָה:
וּבְדִיל דְּתִשְׁתַּעֵי קָדָם בְּרַף וּבֵר בְּרַף וְתִנְסִין דִּי עַבְדִּית בְּמִצְרַיִם וְלְוַת אֶתְוַתִּי דִּי שְׁוִיתִי בְּהוֹן וְתִדְעוֹן אֲרִי אֲנִי יְיָ:

רש"י ולמען תספר בתורה להודיע לדורות: התעללתי. שחקתי, כמו (במדבר כב כט) כי התעללתי בי, (שמואל א' ו' ו) הלוא כאשר התעולל בהם, האמור במצרים. ואינו לשון פועל ומעללים, שאם כן היה לו לכתוב עוללתי, כמו (איכה א' כב) ועולל כמו כאשר עוללתי לי, (שם כב) אשר עולל לי:

א) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן אֶל-פְּרַעֲהַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרָיִם עַד-מָתִי מֵאֲנֶת לְעֹנֶת מִפְּנֵי שְׁלַח עֲמִי יַעֲבֹדְנִי:
וַאֲתָא מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן לְוַת פְּרַעֲהַ וַאֲמָרוּ לֵה כְּדָן אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי דִּיהוּדָאֵי עַד אֲמָתִי מִסְרַב אֶת לְאֶתְפָּנְעָא מִן קָדְמֵי שְׁלַח עֲמִי וַיִּפְלְחוּן קָדְמֵי:

רש"י לענת. כהרגומו לאתכנעא, והוא מגזרת עני, מאנת להיות עני וספל מפני:

(ד) כִּי אִם-מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח אֶת-עַמִּי הַנְּנִי מִבְּיַד מַחֵר אַרְבָּה
בְּגִבְלֶךָ: אָרִי אִם סָרִיב אֶת לְשַׁלַּח יְת עַמִּי הָאֵנָּה מִיִּתִּי מִחֵר גּוֹבֵּא בְּתַחֲוִימָךְ: (ה)
וְכִסָּה אֶת-עֵינַי הָאֲרָץ וְלֹא יוּכַל לִרְאֹת אֶת-הָאֲרָץ וְאָכַל |
אֶת-יֵתֶר הַפְּלִטָּה הַנִּשְׁאַרְת לָכֶם מִן-הַבְּרֹד וְאָכַל אֶת-כָּל-
הָעֵץ הַצֵּמַח לָכֶם מִן-הַשָּׂדֶה: וְחָפָא יְת עֵין שְׁמֵשָׂא דְאַרְעָא וְלֹא יָכוּל לְמַחְזִי
יְת אַרְעָא וְיָכוּל יְת שְׁאַר שְׁזַבְתָּא דְאַשְׁתָּאָר לָכוּן מִן בְּרֹדָא וְיָכוּל יְת כָּל אֵילָנָא דְאַצְמַח
לָכוּן מִן חֻקְלָא:

רס"י את עין הארץ. את מראה הארץ: ולא יוכל וגו'. הרואה לראות את הארץ,
ולשון הכרה דבר:

(ו) וּמְלֹאוּ בְּתִיבְךָ וּבְתִיבֵי כָל-עֲבֹדֶיךָ וּבְתִיבֵי כָל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא-
רָאוּ אֲבֹתֶיךָ וְאֲבוֹת אֲבֹתֶיךָ מִיּוֹם הַיּוֹתֵם עַל-הָאֲדָמָה עַד
הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפֹּן וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרָעָה: וַיִּמְלִיכוּ בְּתִיבְךָ וּבְתִיבֵי כָל עֲבֹדֶיךָ וּבְתִיבֵי
כָל מִצְרַיִם דִּי לֹא חָזוּ אֲבֹתְךָ וְאֲבוֹת אֲבֹתְךָ מִיּוֹמָא דְמַחְוִיחוּן עַל אַרְעָא עַד יוֹמָא הַדִּין
וְאַתְפְּנִי וַיִּנְפֹק מִן קָדָם פְּרָעָה:

נביאים - ירמיה - פרק מו

(ג) הַדְּבַר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא לְבֹא
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל לְהַכּוֹת אֶת-אֲרָץ מִצְרַיִם: פְּתָגַם נְבוּזַאֲחַבַּן
דְּמַלְלִיל יְיָ עִם יְרֵמְיָהוּ נְבִיאָא לְמִיתִי נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶכָא דְבָבֶל לְמַמְחִי יְת אַרְעָא דְמִצְרַיִם:

רס"י לזכר נבוכדנצר. זו מכה שנייה שהחריב נבוכדנצר את מצרים בשנת עשרים
ושבע למלכו (יחזקאל כט) כמו ששנינו בסדר עולם :

(ד) הַגִּידוּ בְּמִצְרַיִם וְהַשְׁמִיעוּ בְּמִגְדוֹל וְהַשְׁמִיעוּ בְּנֶגֶד
וּבְתַחֲפִנְחָס אִמְרוּ הַתִּיַצֵּב וְהִיָּן לָךְ כִּי-אָכַלָה חֲרִב
סְבִיבֶיךָ: חֲוּוּ בְּמִצְרַיִם וּבְשָׂרוֹ בְּמִגְדוֹל וּבְשָׂרוֹ בְּמִפְּיָס וּבְתַחֲפִנְחָס אִמְרוּ אֲזַדְרוּ וְאַתְקִינוּ
לָךְ אָרִי קְטִילַת חֲרִבָא סְחַרְגָּד:

רס"י התיאב והכז לך . כנגד המלחמה , והכז ואתקין :

(טו) **מִדְּוַע נִסְחַף אֲבִירָךְ לֹא עִמָּד כִּי יִהְיֶה הַדָּפּוּ:** מה דין אֲתָבְרוּ גִבְרָךְ וְלֹא יִכִּילוּ לְמִיקָם אֲרִי יֵי תִבְרִינוּ :

רס"י נסחף . נשטפו והחליקו גבוריך כמו מטר סוחף (משלי כח) נסתחפה שדהו בלשון משנה ומנחם חזרו לשון כליון וכן חזר מטר סוחף ודונש פתח מטר סוחף כמו מטר סועף כמו מסעף פארה במערכה (ישעיה י) :

(טז) **הִרְבָּה כּוֹשֵׁל גַּם-נָפֹל אִישׁ אֶל-רַעְהוּ וַיֵּאמְרוּ קוֹמָה | וְנִשְׁבָּה אֶל-עַמָּנוּ וְאֶל-אֶרֶץ מוֹלְדֹתֵנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה:** אֲסֻגִּיאוּ מִתְקַלְיָהוּן אֶף אֲשֶׁתְּמַעוּ גִבֹר לְחִבְרִיה וַיִּמְרוּן קוֹמוּ וְנִיתוּב לְעַמָּנָא וְלֹאֲרַעָא יִלְדוּתְנָא מִן קָדָם חֶרֶב סִנְאָה דְהִיא פְחִמָר מְרוּנָא :

רס"י הרבה כושל . הקב"ה שהדפו והרבה לו מכסול : גם נפל . נתקבלו איש אל רעהו לאמר נקומה ונשובה אל עמנו ממקום שיאלנו משם להלחם : חרב היונה . חרבא דסנאה דהיא כחמר מרויא , היונה לשון יין ל"א לשון חונאה :

(יז) **קִרְאוּ שֵׁם פְּרַעָה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם שְׁאוֹן הַעֲבִיר הַמוֹעֵד:** זְמִינוּן לְתַמֵּן פְּרַעָה מֶלֶכָא דְמִצְרַיִם דְסֻגִּיאוּן אֲתַרְגוּשְׁתִּיה מַעֲדֵי זְמִנָא :

רס"י קראו שם . במלחמה הכריזו משל של חרפה : פרעה מלך מצרים שאון . שהיה מגביה קול שאונו תשואות להתהלל בחיילותיו : העביר המועד . שיעד היום מלחמה קצוע ולחלחם ולא יאל ועצר יום זמן המועד :

(יח) **חִי-אֲנִי נְאֻם-הַמֶּלֶךְ יִהְיֶה צְבָאוֹת שְׁמוֹ כִּי כְתָבוֹר בְּהָרִים וּכְכֹרְמֵל בְּיָם יְבוּא:** קִיָם אֲנָא אֲמַר מֶלֶכָא יֵי צְבָאוֹת שְׁמִיה אֲרִי כְמָא דְנִצִּיב פְּתַגְמָא דְתָבוֹר בְּטוֹרְיָא וּכְכֹרְמֵלָא בְּיָמָא כֵּן יִיתִי תִבְרִיה :

רס"י כי כתבור בהרים . כי כאשר דבר אמת הוא שתבור קצוע בהרים והר הכרמל על הים כן באמת יבא הדבר הזה על מצרים :

כתובים - משלי - פרק יג

(יח) ריש וקלון פורע מוסר ושומר תוכחת יכבד: מסקנא ומן ליה צערא מרש מרדוּתא ודמזדהר במכסניוּתא מתקור :

רש"י לות וקלון . לות וקלון באים על פורע מוסר :

(יט) תאונה נהיה תערב לנפש ותועבת כסילים סור מרע: רגתא דינא תבסם נפשא ומרחקתא דסכלי פריקא מן ידיעתא :

רש"י תערב לנפש . כשזאה תאותו לו לאדם היא ערבה לנפשו ולכך תועבת כסיל לסור מרע לפי שערב להם למלא תאותם : נהיה . הוה , דבר אחר תאוה נהיה הקב"ה מתאוה שיעשו ישראל ראונו ובהיות תאותו זאה ערבה לו ותועבת רשעים שיסורו מרעתם למלאות תאותם :

(כ) הולך את-חכמים (וחכם) ירעה ורעה כסילים ירוע: דמהלך עם חפיימי נתחכם ודמחבר לסכלי נבאש ליה :

רש"י הולך את חכמים . יחכם , ורועה כסילים . המחבר לו כסילים להיות לו רעים : ירוע . ירוץ :

(כא) חטאים תרדף רעה ואת-צדיקים ישלם-טוב: לחטאי תרדף בישתא וצדיקי ישתלמון טבתא :

רש"י חטאים תרדף רעה . אדם רשע רשעתו רודפתו עד השמדו :

(כב) טוב ינחיל בני-בנים וצפון לצדיק חיל חוטא: גברא טבא מורית לבני בנוהי ומתנטר לצדיקא עותריה דחטאה :

רש"י טוב ינחיל . את זכותו ואת ממונו לבני בניו אבל חוטא אינו מנחיל לבניו כי כפון חילו וממונו לכדיק כמו שכתוב ותסם אסתר את מרדכי על בית המן :

(כג) **רַב-אֶכָּל נִיר רְאשִׁים וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט:** רבא אכיל ארע למסכנא ואית גברא מתנגד בלא דינא :

רש"י רב אוכל ניר ראשים . ראיתי במסורת הגדולה רב אוכל שלשים ושלשה רב קמלין וזהו חטף קמץ ומחובר עם אוכל במקף ואוכל ראיתי שם נקוד פתח (ר"ל סגול שהוא פתח קטן) וטעמו לעילא כמו את כל אוכל השנים הטובות (בראשית מא) ולפי נקודתו זה פתרונו הרבה תבואה באה לעולם על ידי ניר אנשים דלים כלומר הרבה תורה יואלה על ידי תלמידים שרבותיהם למדין מהם מתוך פלפולם שמפלפלים בהלכה : ויש נספה . ויש הרבה מהם שהם כלים מן העולם בשביל לא משפט שאינו נוהגין כשורה , ולענין התבואה יש תבואה לוקה בשביל בעליה שאינו מוציא מעשרותיה ומתנות עניים כמשפט , ורבותינו פירשו במסכת חגיגה , ויש נספה על שלוחו של מלאך המות שמחלף שם בשם וממית את שלא הגיע זמנו אבל אם כן הוא אין ענין סוף הפסוק לראשו :

משנה פאה פרק ו

א. בית שמאי אומרים, הַבֵּקֶר לְעֵנִיִּים, הַבֵּקֶר. וְבֵית הַלֵּל אֹמְרִים, אֵינוּ הַבֵּקֶר, עַד שֶׁיִּפְקֹר אֶף לְעֹשִׂירִים כְּשֶׁמָּטָה. כָּל עֹמְרֵי הַשְּׂדֵה שֶׁל קֶבֶת וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קָבִין וּשְׂכָחוּ, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים, אֵינוּ שְׂכָחָה. וְבֵית הַלֵּל אֹמְרִים, שְׂכָחָה:

ברטנורה (א) בית שמאי אומרים הבקר לעניים. מי שהפקיר לעניים ולא לעשירים, דין הפקר יש לו ופטור מן המעשר, דכתיב בלקט ופאה (ויקרא יט) לעני ולגר תעזוב אותם, מה תלמוד לומר תעזוב אותם, למד על עזיבה אחרת דהיינו הפקר שהיא כזו, מה זו לעניים ולא לעשירים אף מה שנאמר במקום אחר, לעניים ולא לעשירים: אף לעשירים כשמטה. דכתיב (שמות כג) והשביעית תשמטנה ונטשתה, מה תלמוד לומר ונטשתה, למד על נטישה אחרת דהיינו הפקר שהיא כשביעית, מה שביעית לעניים ולעשירים אף הפקר לעניים ולעשירים:

ב. העֹמֵר שֶׁהוּא סָמוּךְ לַגֶּפֶה וְלַגְדִּישׁ, לְבָקָר וְלַכֵּלִים, וְשָׁכָחוּ, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, אֵינּוּ שֹׁכְחָה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, שֹׁכְחָה:

דרטנורה (ב) לגפה. גדר הצנים סדורות זו על זו כלל טיטו: ולכלים. כלי המחרישה: בית שמאי אומרים אינו שכחה. פלוגתייהו דבית שמאי ובית הלל בעומר שהחזיק בו להוליכו לעיר ונתנו כלל הגפה או כלל הגדיש ושכחו שם, שבית שמאי אומרים אינו שכחה שהרי זכה בו: ובית הלל אומרים שכחה. והא דתנן לקמן במתניתין העומר שהחזיק בו להוליכו לעיר ושכחו מודים בית הלל לבית שמאי שאינו שכחה, זה כשלא הניחו אלל הגפה או אלל הגדיש. פירוש אחר בית שמאי אומרים אינו שכחה, אפילו בעומר שלא החזיק בו כלל לא הוי שכחה, להואיל והניחו אלל דבר המסויים עתיד לזכרו, ובית הלל אומרים שכחה כל זמן שלא החזיק בו, ומודים בית הלל שאם החזיק בו ואחר כך שכחו שאינו שכחה כדאמרין בסמוך:

ג. ראשי שורות, העֹמֵר שֶׁפָּנְגְדוּ מוֹכִיחַ. העֹמֵר שֶׁהֲחִזִּיק בּוֹ לְהוֹלִיכוֹ אֶל הָעִיר, וְשָׁכָחוּ, מוֹדִים שְׂאִינּוּ שֹׁכְחָה:

דרטנורה (ג) ראשי שורות העומר שכנגדו מוכיח. לקמן בסמוך מפרש לה:

ד. וְאֵלוּ הֵן רְאשֵׁי שׁוֹרוֹת. שְׁנַיִם שֶׁהִתְחִילוּ מֵאֲמֻצֵּעַ הַשׁוֹרָה, זֶה פָּנָיו לְצָפוֹן וְזֶה פָּנָיו לְדָרוֹם, וְשָׁכָחוּ לְפָנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם, אֶת שְׁלִפְנֵיהֶם שֹׁכְחָה, וְאֶת שְׁלֵאֲחֵיהֶם אֵינּוּ שֹׁכְחָה. יָחִיד שֶׁהִתְחִיל מֵרֹאשׁ הַשׁוֹרָה, וְשָׁכַח לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, שְׁלִפְנָיו אֵינּוּ שֹׁכְחָה, וְשְׁלֵאֲחֵרָיו שֹׁכְחָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּבֵל תְּשׁוּב. זֶה הַכֵּלָל, כֹּל שֶׁהוּא בְּבֵל תְּשׁוּב, שֹׁכְחָה. וְשְׂאִינּוּ בְּבֵל תְּשׁוּב, אֵינּוּ שֹׁכְחָה:

דרטנורה (ד) שנים שהתחילו מאמצע שורה. של עמרים זה הפך פניו לכפון וזה הפך פניו לדרום: ושכחו לפנייהם. לאחר שהתחילו לעמר ולגו עומר ושכחוהו הוי שכחה, דקרינן ביה לא תשוב לקחתו (דברים כז): ולאחריהם אינו שכחה. אם כשהפכו פניהם זה לכפון וזה לדרום והתחילו לעמר נשאר עומר אחד ביניהם ושכחוהו: אינו שכחה. לפי ששניהם סמכו זה על זה ומתוך כך נשכח: יחיד שהתחיל מראש השורה. השתא מפרש להא דתנן לעיל ראשי שורות העומר שכנגדו מוכיח, כגון שיט כאן עשר שורות של עשרה עמרין מסודרין בשורות מלפון לדרום, והתחיל לעמר בראש שורה אחת, ושכח עומר אחד לאחוריו הוי שכחה. כיון שעבר ממנו ועמר עומר הסמוך לו קרינן ביה לא תשוב לקחתו, אבל אם שכח עומר אחד או שנים בסוף השורה דהיינו לפניו והניחם, וחזר והתחיל לעמר מתחלת שורה שניה, לא הוי שכחה, דלא קרינן ביה לא תשוב, שאני אומר דעתו לעשות שורה אחרת מאותם שהניח ממזרח למערב, והיינו דתנן העומר שכנגדו מוכיח, שהעומרים [של] שורות אחרות מוכיחים על אלו שהניח שלא שכחו, שראויין להתחשב עמהן בשורה אחרת:

ה. שְׁנֵי עֲמָרִים, שֹׁכְחָה, וְשִׁלְשָׁה אֵינָן שֹׁכְחָה. שְׁנֵי צְבוּרֵי זֵיתִים וְחָרוּבִין, שֹׁכְחָה, וְשִׁלְשָׁה אֵינָן שֹׁכְחָה. שְׁנֵי הֲצִנֵּי פֶשֶׁתוֹ, שֹׁכְחָה, וְשִׁלְשָׁה אֵינָן שֹׁכְחָה.

שְׁנֵי גֵרְגָרִים, פָּרֵט, וְשִׁלְשָׁה אֵינָן פָּרֵט. שְׁנֵי שִׁבְלִים, לָקֵט, וְשִׁלְשָׁה אֵינָן לָקֵט. אֱלוֹ פְּדֻבְרֵי בַּיִת הַלֵּל. וְעַל כֵּן בַּיִת שְׁמַאי אוֹמְרִים, שְׁלֹשָׁה לְעֵנִיִּים, וְאַרְבָּעָה לְבַעַל הַבַּיִת:

דרטורה (ה) הולכי פשתן. כמו שנעקר הפשתן מן השדה נקרא הולכי שְׁעוֹמֵד כְּמוֹ הוֹלֵךְ: שְׁנֵי גֵרְגָרִים. עֲנָבִים: אֵלוֹ כְּדַבְרֵי בַּיִת הַלֵּל. וְטַעֲמֵיהֶן מִשּׁוֹם דְּכַתִּיב (ויקרא יט) לְעֵנִי וְלִגְרָתָהּ תַּעֲזוֹב אוֹתָם, חֵד לְעֵנִי וְחֵד לִגְרָתָהּ הֵרִי שְׁנֵים, וּבַיִת שְׁמַאי אֹמְרִים שְׁלֹשָׁה לְעֵנִיִּים וְאַרְבָּעָה לְבַעַל הַבַּיִת, דְּכַתִּיב (דברים כד) לִגְרָתָהּ לִיתוֹם וְלֹאֲלַמְנָה יִהְיֶה, הֵרִי שְׁלֹשָׁה לְעֵנִיִּים:

ו. הַעֲמֹר שְׁיֵשׁ בּוֹ סְאֲתִים, וְשִׁכְחוּ, אֵינּוֹ שִׁכְחָה. שְׁנֵי עֲמֹרִים וּבָהֶם סְאֲתִים, רִבּוֹן גְּמֻלֵיֶאל אוֹמֵר, לְבַעַל הַבַּיִת. וְחֻכְמֵים אוֹמְרִים, לְעֵנִיִּים. אָמַר רִבּוֹן גְּמֻלֵיֶאל, וְכִי מֵרַב הָעֲמֹרִים יִפִּי כַחַ שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת אוֹ הוֹרַע כְּחוֹ. אָמְרוּ לוֹ, יִפִּי כְחוֹ. אָמַר לָהֶם, וּמָה אִם בְּזִמּוֹן שֶׁהוּא עֹמֵר אֶחָד וּבּוֹ סְאֲתִים וְשִׁכְחוּ, אֵינּוֹ שִׁכְחָה, שְׁנֵי עֲמֹרִים וּבָהֶם סְאֲתִים, אֵינּוֹ דִין שֶׁלֹּא יִהְיֶה שִׁכְחָה. אָמְרוּ לוֹ, לֹא. אִם אֶמְרָתָּ בְּעֹמֵר אֶחָד שֶׁהוּא כְּגֹדֵשׁ, תֵּאמַר בְּשְׁנֵי עֲמֹרִים שֶׁהוּא כְּכַרְיָכוֹת:

דרטורה (ו) העומר שיש בו סאתים אינו שכחה. דְּכַתִּיב (סג) לֹא תִשׁוּב לַקַּחְתּוֹ. עוֹמֵר שְׂאֵתָהּ יִכּוֹל לְהַגְזִיחַ כּוֹלוֹ כֹּחַת וְלִשְׂאֵת אוֹתוֹ עַל כַּתְפוֹ, יֵאָדָּם זֶה שֶׁל סְאֲתִים שְׂאֵי אֵתָהּ יִכּוֹל לְהַגְזִיחוֹ כּוֹלוֹ כֹּחַת: אֹמְרוּ לוֹ יִפִּי כְחוֹ. כְּדֹאֲמַרֵּינָן שְׁנֵים שִׁכְחָה שְׁלֹשָׁה אֵינּוֹ שִׁכְחָה: לֹא אִם אֹמְרֵי בְּעוֹמֵר אֶחָד שֶׁהוּא כְּגֹדֵשׁ. דִּין הוּא שְׁעוֹמֵר אֶחָד שִׁישׁ בּוֹ סְאֲתִים לֹא יִהְיֶה שִׁכְחָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּגֹדֵשׁ וְאֵין שִׁיךְ שִׁכְחָה בְּגֹדֵשׁ: תֵּאמַר בְּשְׁנֵי עוֹמְרִים. שֶׁהֵם כְּמוֹ שְׂאֵר עוֹמְרִים קַטְנִים: כְּכַרְיָכוֹת. כֹּחַת וְכַתְפוֹת. קַטְנוֹת:

ז. קָמָה שְׁיֵשׁ בָּהּ סְאֲתִים, וְשִׁכְחָה, אֵינָהּ שִׁכְחָה. אֵין בָּהּ סְאֲתִים, אֲבָל הִיא רְאוּיָה לְעֲשׂוֹת סְאֲתִים, אֲפִלוּ הִיא שֶׁל טֹפַח, רוֹאֵין אוֹתָהּ כְּאֵלוֹ הִיא עֲנָה שֶׁל שְׁעוֹרִים:

דרטורה (ז) קמה שיש בה סאתים ושכחה אינה שכחה. דִּילְפִינָן שִׁכְחָת קָמָה מִשִּׁכְחָת עוֹמֵר, מֵה עוֹמֵר שִׁישׁ בּוֹ סְאֲתִים אֵינּוֹ שִׁכְחָה, אֲףִי קָמָה שִׁישׁ בּוֹ סְאֲתִים אֵינָהּ שִׁכְחָה, וְשִׁכְחָת קָמָה יִלְפִינָן לָהּ מִקָּרָא, דְּכַתִּיב (סג) וְשִׁכְחָת עוֹמֵר בְּשָׂדֶה, לְרִבּוֹת שִׁכְחָת קָמָה: טוֹפַח. מִזֵּין קַטְנִית דֵּק מֵאֵד וְקוֹרִין לוֹ בְּעֵרְבֵי גִילְבָּא'ן, וּבַקָּמָה שֶׁל שְׁעוֹרִים אֵיירִי שִׁנְשַׁתְּדִפוֹ וְנַעֲשׂוּ דְקוֹת כְּטוֹפַח. וְאִפִּילוּ הֵכִי רוֹאִים אוֹתָם כְּאֵלוֹ הֵן גְּסִים כְּשֶׁאֵר שְׁעוֹרִים, וְאִם כְּשֶׁנִּחְשָׁב אוֹתָם גְּסִים כְּשֶׁאֵר שְׁעוֹרִים יִהְיֶה בֵּהֶן סְאֲתִים, אֲףִי עַל פִּי שֶׁעֲכָשׂוּ שֶׁהֵם שְׁדוּפוֹת אֵין בֵּהֶם סְאֲתִים לֹא הוּי שִׁכְחָה, וְאֵין לְפָרֵשׁ דְּשֶׁל טוֹפַח מִמֶּשׁ יִחְשְׁבוּ כְּאֵלוֹ הֵם כְּשְׁעוֹרִים גְּסִים, אֲלֹא בְּשְׁעוֹרִים שִׁנְשַׁתְּדִפוֹ וְנַעֲשׂוּ כְּטוֹפַח, דֵּהֵכִי אֹמְרֵינָן בִּירוּשְׁלַמִּי רוֹאִים אֵת הַשְּׁדוּפוֹת כְּאֵלוֹ הֵן מִלְּאוֹת: עֲנָה שֶׁל שְׁעוֹרִים. עֲנָה בְּזוּי'ן כְּמוֹ עֲנָה בְּזוּי'ת כְּלוֹמֵר גֵּרְגִירֵי שְׁעוֹרִים:

ח. הַקָּמָה מְצַלֵּת אֶת הָעֹמֵר וְאֶת הַקָּמָה. הָעֹמֵר אֵינּוֹ מְצִיל לֹא אֶת הָעֹמֵר וְלֹא אֶת הַקָּמָה. אֵיזוֹ הִיא קָמָה שֶׁהִיא מְצַלֵּת אֶת הָעֹמֵר. כָּל שֶׁאֵינָהּ שִׁכְחָה

ברטנורה (ח) הקמה מכלת את העומר. קמה שלא שכחה שהיתה כלל עומר ששכחו, מכלת על העומר ללא הוא שכחה דכתיב (סג) כי תקלור ושכחת עומר, עומר שסביבותיו קליר הוא שכחה, ולא עומר שסביבותיו קמה: ואת הקמה. אם שכח קמה והיו ראשי שבלים שלה מחוזרים לקמה אחרת שלא שכחה, זאת הקמה שלא שכחה מכלת על הקמה השכחה המחוזרת אליה ולא היא שכחה: העומר אינו מליז. אם היה עומר שכוח או קמה שכוחה כלל עומר שאינו שכוח, אין העומר שאינו שכוח מליז לא על העומר ולא על הקמה השכחה:

ט. סָאָה תְּבוּאָה עֶקוּרָה וְסָאָה שְׂאִינָה עֶקוּרָה, וְכֵן בְּאֵילָן, וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים, אֵינָן מְצַטְרְפִין לְסָאָתִים, אֶלָּא שֶׁל עֲנִיִּים הֵם. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, אִם בָּאת רְשׁוֹת הָעֲנִי בְּאֶמְצַע, אֵינָן מְצַטְרְפִין, וְאִם לָאוּ, הָרִי אֵלוּ מְצַטְרְפִין :

ברטנורה (ט) עקורה. תלושה ושאונה עקורה מחוזרת לקרקע, אינן מצטרפין לסאתים, ונימא ללא הוא שכחה, אלא אם שכחו הוא שכחה. ודוקא בשכח שניהם, דאם שכח עקורה ולא שכח שאונה עקורה, היתה שאונה עקורה מכלת על העקורה שאכלה: וכן באילן. סאה פירות תלושין אכל סאה מחוזרין אין מצטרפין והוא שכחה: והשום והבצלים. סאה קמה של שום, וסאה קמה של בצלים, אין מצטרפין לסאתים קמה. אי נמי סאה שום עקור, וסאה שום שאינו עקור, וכן סאה בצלים עקורים, וסאה בצלים שאינן עקורין, אינן מצטרפין: אם באת. כגון שיש לקט בין סאה לסאה, וכן בכרם יש פרט בין סאה לסאה, אבל בפירות האילן לא משכחת רשות עני באמצע, דאין לקט ופרט באילן, ואין הלכה כרבי יוסי:

י. תְּבוּאָה שֶׁנִּתְּנָה לְשַׁחַת אוּ לְאֶלְמָה, וְכֵן בְּאֶגְדֵי הַשּׁוּם, וְאֶגְדוֹת הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים, אֵין לָהֶן שְׂכָחָה. וְכֵל הַטְּמוּנִים בְּאֶרֶץ, כְּגוֹן הַלּוּף וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אֵין לָהֶם שְׂכָחָה. וְחֻכְמִים אֹמְרִים, יֵשׁ לָהֶם שְׂכָחָה :

ברטנורה (י) שנתנה לשחת. לקלור בעודה לחה להאכיל לבהמה: לחלומה. לקלור כדי לאסור בה עומרים אחרים, כמו מאלמים אלומים (בראשית לו): אגודי השום. שומין שלקטן כדי לאגוד בה שומים אחרים: ואגודות השום והבצלים. אם שכחו אינן שכחה דדרך שומין ובצלים שעושין מהן אגודות קטנות וחוזרים ואגודים בחמש או שש מאלו הקטנות לאגודה אחת ועל אותן הקטנות האמר ללא הוא שכחה משום דהוי כמעמר למקום שאינו גמר מלאכה לאמרין לעיל בסוף פרק גדיש, ללא הוא שכחה: הלוף. רמז"ם אמר שהוא מין ממיני הבצלים: רבי יהודה אומר אין להם שכחה. לכל הטמונים דכתיב שדך, מה שדך בגלוי פרט לטמון: וחכמים אומרים יש להם שכחה. כתיב שדך דמשמע גלוי, וכתיב הקירך דמשמע נמי גלוי הוא מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, ומרבינן את הטמון. ופירוש טמון, דבר שהנאכל ממנו הוא טמון תחת הקרקע כמו הלנון והבצל

יא. הקוצר בליקלה והמעמר והסומא, יש להם שכחה. ואם היה מתפון לטל את הגס הגס, אין לו שכחה. אם אמר, הרי אני קוצר על מנת מה שאני שוכח אני אטל, יש לו שכחה:

ברטורה (יא) הקוצר בלילה והמעמר. בלילה: והסומא. בין ביום בין בלילה: אם היה מתכוין לטול הגס הגס. כיון דמתכוין לטול הגסין אפילו דקין אין להם שכחה: על מנת מה שאני שוכח אני נוטל יש לו שכחה. דמתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל:

גמרא ברכות דף ו' ע"ב

ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנגאמר (ירמ' ל"ג) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה קול אומרים הודו את ה' צבאות. ואם משמחו מה שכתב אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות שנגאמר (שמות י"ט) ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר וגומר ויהי קול השופר וגומר והאלהים יעננו בקול, איני והכתוב (שם) וכל העם רואים את הקולות. אותן קולות דקודם מתן תורה הווי. רבי אבהו אמר כאלו הקריב תודה שנגאמר (ירמ' ל"ג) מביאים תודה בית ה'. רב נחמן בר יצחק אמר כאלו בנה אחת מחרבות ירושלים שנגאמר (שם) כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה'. ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנגאמר (קהלת י"ב) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגומר מאי כי זה כל האדם. אמר רבי אלעזר אמר הקדוש ברוך הוא כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה. רבי אבהו בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו. רבי שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה רבי שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצות לזה. ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל שידע בחבירו שהוא רגיל לתן לו שלום יקדים לו שלום שנגאמר (תהלים ל"ד) בקש שלום ורדפהו ואם נתן לו ולא החזיר נקרא גזלן שנגאמר (ישעי' ג')

ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם:

כ"י עובר בה' קולות. מזלזל בה' קולות שצריך בהן הקב"ה את ישראל: אותן קולות דקודם מתן תורה הווי. הנך קולות בתראי היינו הנך דאירי בהו לעיל קאמר דנראין הווי ואף על פי שהקול אינו נראה זה נראה: מביאים תודה בית ה'. כי אשיב את שבות וגו' סיפיה דקרא דה' קולות דלעיל הוא: בשביל זה. סיברא זה: לאותן. שליו"ץ בלע"ז: גזלת העני. והלא אף גזלת העשיר גזלה היא חלא גזלת העני שאין

זוהר בא דף ל"ג ע"ב

ויאמר יי אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגומר. רבי יהודה פתח ואמר (תהלים פ"ט) אשרי העם יודעי תרועה יי באור פניך יהלכו כמה אצטריכו בני נשא למיהד בארחי דקדשא בריך הוא ולמיטר פקודי אורייתא בגין דיזכו ביה לעלמא דאתי ולשזבא לון מכל קטרוגין דלעילא ותתא בגין דהא כמה דאשתכחו מקטרגין בעלמא לתתא הכי נמי אשתכחו מקטרגין לעילא דקיימי עליהו דבני נשא. אינון דעבדין פקודי אורייתא ואזלי בארח מישר בדחלא דמאריהון כמה אינון סניגורין דקיימי עליהו לעילא כמה דאת אמר (איוב ל"ג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף וגומר וכתוב ויחננו ויאמר פדעוהו מרדת שחת מצאתי כפר. בגין כך זכאה איהו מאן דנטיר פקודי אורייתא. אמר ליה רבי חיאי אי הכי אמאי אצטריך הקא מלאך דלהוי סניגוריא עליה דבר נש והא כתיב (משלי ג') כי יי יהיה בכסלך ושמר רגלך מלקד וכתוב (תהלים קכ"א) יי ישמרך מכל רע דהא חמי קדשא בריך הוא כל מה דבר נש עביד בעלמא הו טב הו ביש וכן הוא אומר (ירמיה כ"ג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יי. אמר ליה רבי יהודה פלא הכי הוא ודאי אבל הא כתיב (איוב כ') וגע אל עצמו ואל בשרו. וכתוב ותסיתני בו לבלעו חנם לאחזאה דהא רשו אתמסר לסטר אחרא לקטרגא (ורשו אתמסר) על מלין דעלמא (למאן דלא אצטריך) ולא תמסרא בידוי. וכל אליו ארחין טמירין קמי קדשא בריך הוא ולית אנת פדאי למיהד אבתריהו בגין דאינון נמוסין דקדשא בריך הוא בני נשא לאו אינון רשאין לדקדקא אבתריהו בר אינון זכאי קשוט דיזעין רזי אורייתא ואזלין בארחא דחכמתא למנדע אינון מלין סתימי דאורייתא:

תרגום זוהר ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה פתח ואמר, אשרי העם יודעי תרועה וגו'. כמה לריכוס בני אדם ללכת דרפי הקדוש צרוף הוא, ולשמר מלות הפורה, כדי שיזכו על ידי צעולם הצא, ולהכיל אותם מכל המשטינים למעלה ולמטה. כי כמו שיש משטינים צעולם למטה, כן נמצאים משטינים למעלה, העומדים להשטין על בני אדם. חלו שמהימים מלות הפורה והולכים דרף הישר, צירחת חדונם, כמה הם מליצי טוב, העומדים עליהם למעלה פדכתיב, אם יש עליו מלאך מליץ אחד וגו'. וכתוב ויחננו ויאמר פדעוהו מרדת שחת מצאתי כפר. משום זה אשריו מי ששומר מלות הפורה. אמר לו רבי חיאי, אם כן למה לריכוס פחו מלאך שיהיה מליץ על האדם, והרי פתוב, פי ה' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלקד. וכתוב ה' ישמרך מכל רע. שהקדוש צרוף הוא רואה כל מה שעושה אדם צעולם הו טוב והו רע. וכן הוא אומר, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'. אמר ליה רבי יהודה: הכל ודאי הוא כן, שהקדוש צרוף הוא רואה הכל, אבל הרי פתוב, וגע אל עצמו ואל בשרו. וכתוב, ותסיתני בו לבלעו חנם. שזה

לְהִרְאוֹת, שְׁנִמְסַר הַרְשׁוֹת לְכַד הָאֲחֵר, לְהַשְׁטִין עַל דְּבָרֵי הָעוֹלָם, וְשָׂיִהוּ נִמְסָרִים
בְּיָדָיו. וְכָל אֵלּוּ הֵם דְּבָרִים נִסְתָּרִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִין אֲתָה רְחוּי לְלַכֵּת
אֲחֵרִיָּהֶם לְחַקְרֵם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם חֲקֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְנֵי אָדָם אֵינֶם מִתְּרִים
לְדַקְדֵק אֲחֵרִיָּהֶם. חוּץ מֵאֵלּוּ לְדִיקָי אֲמַת, הַיּוֹדְעִים סוּדוֹת הַפְּוֹרָה, וְהוֹלְכִים בְּדַרְךְ
הַחֲכָמָה לְדַעַת אֵלּוּ דְּבָרִים הַסְּתוּמִים שְׂבַתוֹרָה.

פסוקה

הלכה

הר"מ ה' איסורי ביאה פי כ"א

א. כָּל הַבָּא עַל עֲרוֹה מִן הָעֲרִיּוֹת דָּרָךְ אֵיבָרִים אוֹ שְׁחִבֵּק וְנָשֶׁק דָּרָךְ תֵּאָוֶה וְנִהְיֶה
בְּקִרְוֵב בְּשַׁר הָרִי זֶה לֹקֵה מִן הַתּוֹרָה שְׁנֵאָמַר לֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל חֻקֹּת הַתּוֹעֵבוֹת וְנֵאָמַר
(ויקרא י"ח) לֹא תִקְרְבוּ לְגַלוֹת עֲרוֹה. כְּלוּמַר לֹא תִקְרְבוּ לְדְבָרִים הַמְּבִיאִין לַיָּדֵי גְלוּי

עֲרוֹה: **ב.** הָעוֹשֶׂה דְבַר מַחֲקוֹת אֵלּוּ הָרִי הוּא חֲשׂוֹד עַל הָעֲרִיּוֹת. וְאִסוּר לְאָדָם לְקַרוֹץ
בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו אוֹ לְרַמֵּז בְּעֵינָיו לְאַחַת מִן הָעֲרִיּוֹת אוֹ לְשַׁחֹק עִמָּה אוֹ לְהַקֵּל רֹאשׁ
וְאֵפְלוּ לְהַרִיחַ בְּשָׂמִים שְׁעָלֶיהָ אוֹ לְהַבִּיט בְּיוֹפֶיהָ אִסוּר. וּמִכֵּין הַמִּתְכַּנֵּן לְדַבֵּר זֶה מִכַּת
מִרְדוּת וְהַמְסַתֵּפֵל אֵפְלוּ בְּאֶצְבַּע קִטְנָה שֶׁל אִשָּׁה וְנִתְכַּנֵּן לִיהֲנוּת כְּמוֹ שְׁנִסְתַּפֵּל
בְּמָקוֹם הַתּוֹרָף וְאֵפְלוּ לְשִׂמּוֹעַ קוֹל הָעֲרוֹה אוֹ לְרְאוֹת שְׁעָרָה אִסוּר:

מוסר

מלוקט

מֵה יִתְאוּנֶן אָדָם חֵי בְּהַעֲלוֹת עַל לְבוֹ כְּמָה פָּגַם בְּאוֹת בְּרִית קְדֹשׁ לֹא מְרַעֵיָא אִם עֵבֶר
עַל אִיסוּר עֲרוֹת אִשָּׁת אִישׁ וְכִיּוֹצֵא מֵאִיסוּרֵי כָּרַת אוֹי לוֹ אוֹי לְנַפְשׁוֹ וּבְאוֹת בְּרִית
חֲתוּם הַנְּיָה מִבְּפָנִים וְשִׂדֵי מִבְּחוּץ וְכִשְׁפָּגַם קִלְקַל חוֹתֵם הַמֶּלֶךְ וְנִעֲשָׂה שְׁטָן בְּפָנִים
וְנָחַשׁ בְּחוּץ וְאִם לֹא שָׁב בְּתִשׁוּבָה אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא וְעָנַשׁ יַעֲנֵשׁ עַל אֲשֶׁר מָרָה
אֶת פִּי ה' וּפָגַם בְּשִׁמּוֹת הַקְּדֹשׁ וְהַמְשִׁיךְ עַל גּוֹפּוֹ וְנִפְשׁוֹ שְׁטָן נָחַשׁ וְאֵין קֶץ לְעוֹנָשׁוֹ וְיָמָה
גַּם אִם גָּרַם מִזְלוֹ הָרַע שֶׁהוֹלִיד מִמְּזוֹר שְׂאֵז אֵף עַל פִּי שְׁעָשָׂה תִשׁוּבָה גְדוֹלָה אֵין לוֹ
מְנוּחָה עַד שְׁיָמוּת הַמְּמָזֵר. ה' יִצְלֵנוּ וְיִצְלֵנוּ לְשׁוּבַת בְּתִשׁוּבָה וְיִקוּיִים בְּנוֹ מִקְרָא שְׂכָתוֹב
(ישעי' ס"ו) וְעַמְדָּה בְּלֶם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ כִּי הַשׁוֹמֵר בְּרִית הוּא צְדִיק:

בא יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד י' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה :

(ז) וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי פַרְעֹה אֵלָיו עַד-מָתִי יְהִי זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שֶׁלַח אֶת-הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְדוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הַטָּרִם תִּדְעַ כִּי אֲבָדָה מִצְרָיִם: וַאֲמָרוּ עֲבָדֵי פַרְעֹה לֵה עַד אֲמַתִּי יְהִי דִין לָנָא לְתַקְלָא שֶׁלַח יָת גְּבִרְיָא וַיִּפְלְחוּן קָדָם יְיָ אֱלֹהֵהוֹן הַעַד כְּעוֹ לָא יִדְעַת אַרְי אֲבַדַת מִצְרָיִם:

רש"י הטרים תדע. העוד לא ידעת כי אצדה מצרים:

(ח) וַיּוֹשֵׁב אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן אֶל-פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לְכוּ עֲבַדוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וּמִי הַהֲלָכִים: וְאֶתוֹתַב יָת מֹשֶׁה וְיָת אַהֲרֹן לְוֹת פַּרְעֹה וַאֲמַר לְהוֹן אֲזִילוּ פְלְחוּ קָדָם יְיָ אֱלֹהֵכוֹן מִן וּמִן דְּאֲזַלְיוּ:

רש"י ויושב. הושוו על ידי שליח ששלחו אחריהם והשיבו אל פרעה:

(ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּנַעַרְיָנוּ וּבְזַקְנֵינוּ וּבְבָנֵינוּ וּבְבָנוֹתֵנוּ בְּצִאֲנוּנוּ וּבְבִקְרָנוּ נִלְךָ כִּי חַג-יְהוָה לָנוּ: וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּעוֹלָמְנָא וּבְסַבְנָא נְזִיל בְּבִנְנָא וּבְבִנְתָנָא בְּעִנְנָא וּבְתוֹרְנָא נְזִיל אַרְי חַגָא קָדָם יְיָ לָנָא: (י) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהִי כֵן יְהוָה עִמָּכֶם כְּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת-טַפְּכֶם רְאוּ: כִּי רָעָה נִגַּד פְּנִיכֶם: וַאֲמַר לְהוֹן יְהִי כֵן מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדָכוֹן פִּד אֲשַׁלַּח יְתַכּוֹן וְיָת טַפְלָכוֹן חִזּוּ אַרְי בִּישָׂא דְאַתּוֹן סְבִירִין לְמַעַבְדַּ לְקַבֵּל אֲפִיכוֹן לְאַסְתַּחְרָא:

רש"י כאשר אשלח אתכם ואת טפכם. אף כי אשלח גם את הצאן ואת הבקר כאשר אמרתם: ראו כי רעה נגד פניכם. כתרגומו. ומדרש אגדה שמעתי כוכב אחד יש ששמו רעה. אמר להם פרעה רואה אני צאיטוגנינות שלי אותו כוכב עולה לקראתכם במדבר, והוא סימן דם והריגה וכשחטאו ישראל בעגל ובקש הקדוש ברוך הוא להרגם אמר משה בתפלתו (שמות לב יג) למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם, זו היא שאמר להם ראו כי רעה נגד פניכם, מיד (סג ז) וינחם ה' על הרעה והפך את הדם לדם מילה, שמל יהושע אותם, וזה שנאמר (יהושע ה ט)

היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם שהיו אומרים לכם דם אנו רואין עליכם
במצר:

נביאים - ירמיה - פרק מו

(ט) כְּלִי גֹזֵל עָשִׂי לְךָ יוֹשֶׁבֶת בַּת-מִצְרַיִם כִּי-נָךְ לְשִׁמָּה
תִּהְיֶה וְנִצַּתָּה מֵאֵין יוֹשֵׁב: (ס) מִנִּי גְלוּתָא אֶתְקִינִי לְךָ מַלְכוּת כְּנִשְׁתָּא
דְּמִצְרַיִם אַרְי מִפִּיס לְצַדוֹ תִּהְיִי וְתִצְרִי מִבְּלִי תִיב :

רש"י כלי גולה . אדם יונא לדרך מתקן לו חמת ומקדה של חרם לשנות זה :
ונתה . לשון איה :

(כ) עֲגָלָה יִפֶּה-פִּיָּה מִצְרַיִם קֶרֶץ מִצְפּוֹן בָּא בָּא: מַלְכוּת יִאֲזֵא הַנּוֹת
מִצְרַיִם עַמּוּיִן קְטוּלִין מִצְפּוֹנָא יִיתוּן עֲלֵה לְמַבְזָה :

רש"י עגלה יפהפיה . מלכותא יחייא : קרץ . עממין קטולין קרץ לשון חתוד
וכן מחומר קרלתי (אויב זג) : מצפון . מצבל :

(כא) גַם-שִׁכְרִיָּה בְּקִרְבָּהּ כְּעִגְלֵי מִרְבֵּק כִּי-גַם-הֵמָּה הִפְנוּ גֹסֵוּ
יַחְדָּיו לֹא עָמְדוּ כִּי יוֹם אִידָם בָּא עֲלֵיהֶם עֵת פְּקֻדָתָם: אף
רְבִרְבָּהּ בְּגוּה כְּעִגְלֵי רִבְקָא אַרְי אף אֲנוּן אֶתְפְּנִיאוּ עֲרָקוּ פְחָדָא לֹא יָכִילוּ לְמִיקָם אַרְי
יוֹם תְּבִירָהוֹן אֶתָּא עֲלֵיהוֹן עָדוּן סְעוּרָן בִּישְׁתָּהוֹן :

רש"י שכירה . שריה כמו בתער השכירה (ישעיה ז) : מרצק . קופל"א בלעז :
הפנו . פנו עורף לזקש לנוס :

(כב) קוֹלָהּ כְּנִחֹשׁ יִלְךָ כִּי-בְתוּל יִלְכוּ וּבְקִרְדָּמוֹת בָּאוּ לָהּ
כְּחֻטְבֵי עֲצִים: קל גיקוש זיגיהון פחיון זמליו ארי במשריו יחכוו עליכוו וכמא
דעליו בכשיליו למיקא אעי חורשא :

רש"י קולה כנחש ילך . הרי הנחש בא ללמד על מצרים ונמאח למד למדנו מכאן
שכשארמר הקב"ה לנחש על גחונך תלך (בראשית ג) וקיטע את רגליו והלך קולו בסוף
העולם כך שנוייה בל"ב מדות דרבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי : כי בחיל
ילכו . אליה :

כתובים - משלי - פרק יג

(כד) חוֹשֶׁךְ שֶׁבִטּוֹ שׁוֹנֵא בְּנוֹ אֶהְיֶה שְׁחָרוֹ מוֹסֵר: דְּחַשְׁדֵּךְ שֶׁבְטִיחַ סְנִי
בְּרִיחַ וּדְרָחִים יֵיחַ מְקַדֵּם לֵיחַ מְרַדְוֶתָא :

רש"י חושך שבטו . סופו שקונא את בנו שרואהו בסופו יולא לתרבות רעה :
שחרו מוסר . תמיד לבקרים מיסרהו :

(כה) צְדִיק אֵכֵל לְשֶׁבַע נַפְשׁוֹ וּבָטֵן רְשָׁעִים תִּחְסָר: צְדִיקָא אֵכֵל
וְשֶׁבַעַת נַפְשֵׁיהּ וּכְרִיסָא דְרְשָׁעֵי תִחְסָר :

רש"י לשבע נפשו . דומה שיהא שבע (סא"א ונכתב תחתיו) : תחסר . אינו דומה :
שיהא שבע :

(כז) חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה אֵלֶּת בִּידֵיהּ תִּהְרָסְנָה:
חֲכִימָתָא דְנִשְׂאָה בְּנִיָּא בֵּיתָהּ וְשִׁטְיָתָא בִּידָהּ עֵקְרָא לָהּ :

רש"י חכמות נשים בניתה ביתה . חכמות נקוד פתח שאינו שם דבר אלא החכמות
שבנשים בנות את בתיהם שמתקיימות על ידיהן כמו אשתו של און בן פלת כמו
שמפורש בפרק חלק : ואולת . ואשה שוטה : בידיה תהרסנו . תהרס ביתה זו
אשתו של קרח :

(כח) הוֹלֵךְ בְּיִשְׂרוֹ יֵרָא יְהוָה וְנִלְוֹז דְרָכָיו בּוֹזְהוֹ: דְּמַחְלָז בְּתַרְצִיּוֹתָא
דְּחַל מִן גְּדָם אֱלֵהָא וְדַעֲשִׁיק בְּאוֹרְחַתִּיהּ שְׂאֵט לֵיחַ :

דרכיו : בזהו . להקב"ה : הולך בישרו ירא . מי שהוא ירא ה' , ומי שהוא נלזז דרכים כלומר עוקם

משנה שבת פרק טו

א. אלו קשרים שחייבין עליהן, קשר הגמלין וקשר הספנין. וכשם שהוא חייב על קשורו כך הוא חייב על היתרו. רבי מאיר אומר, כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו :

ברטורה (א) אלו קשרים. קשר הגמלים. שנוקבין לגמל בחטמו ונותנין בו רצועה וקשרין אותה קשר עולם. וכמו כן נוקבים בראש הספינה נקב ונותנין בו חבל וקשרין אותו קשר של קיימא שאינו מתירו לעולם, והוי דומיא דקשרי חוטי יריעות הנפסקים במשכן. וקשר של קיימא ואינו מעשה אומן, או מעשה אומן ואינו של קיימא, פטור אבל אסור, ואינו חייב עד שיהא של קיימא ומעשה אומן, ושאינו של קיימא ולא מעשה אומן מותר לכתחילה: וכשם שחייב על קשורו כך חייב על היתרו. שכן אידי חלזון היו נכרכין לפרקים להתיר קשרי רשתות הקיימים כדי להכרין או להרחיבן: שיכול להתירו. ללא הדקיה: אין חייבין עליו. ואפילו עשאו לקיימא. ואין הלכה כר"מ:

ב. יש לך קשרים שאין חייבין עליהן כקשר הגמלין וכקשר הספנין. קושרת אשה מפתח חלוקה, וחויטי סבכה ושל פסיקיא, ורצועות מנעל וסנדל, ונודות יין ושמן, וקדרה של בשר. רבי אליעזר בן יעקב אומר, קושרין לפני הבהמה בשביל שלא תצא. קושרין דלי בפסיקיא, אבל לא בחבל. רבי יהודה מתיר. כלל אומר רבי יהודה, כל קשר שאינו של קיימא, אין חייבין עליו :

ברטורה (ב) יש לך קשרים שאין חייבים עליהם. חטאת כמו שחייבים על קשר גמלים וקשר של ספנים, אלא פטור אבל אסור. ולא נזכרו קשרים הללו במשנה, ובגמרא מפרש כגון רצועה ארוכה שקושרים בטבעת שבחוטם הנאקה, וכמו כן חבל ארוך שקושרים בחבל העשוי כמין טבעת התלוי בנקב שבראש הספינה, ופעמים מניחה שם שצוע ושצועים ומתירה. וכן כל קשר שקושר אותו לעמוד כך זמן ידוע, לא שיהיה קיים לעולם, אין חייבין עליו: קושרת אשה מפתחי חלוקה. כעין לשונות לכאן ולכאן וקשרין של ימין בכתף שמאל ושל שמאל בכתף ימין, דכיון דכל יומא שרי ליה לא דמי לקשר של קיימא ומותר לכתחילה: סבכה. מגבעת שעל הראש עשויה כעין רשת: פסיקיא. אזור רחב וחוטין תלויין בראשו לקשרו בהן: ונודות יין. של עור שכופפים פיהם וקושרין אותן. ואף על גב דאית לה תרתין

איסורי, ולא אמרינן חד מינייהו בטולי מצטל לה והוי קשר של קיימא: וקדרה של בשר. פעמים שקושר זה בגד סביב לפיה. ואע"פ שיך לה דדין שיכולין להוציא המרק מהן בלא היתר הקשר, אפילו הכי לא הוי קשר: קושרין לפני בהמה. חבל ברוחב הפתח לנעול בפניה שלא תלא. וכן הלכה: קושרים דלי בפסיקיא. על פי הבור שיהיה קשור ותלוי שם, דפסיקיא לא מצטל ליה התם: אבל לא בחבל. דמצטל ליה התם והוי קשר של קיימא: רבי יהודה מתיר. לא התיר רבי יהודה אלא בחבל של גרדי, שצריך לו למלאכתו ולא מצטל ליה התם. ורבנן סברי, אי שרית ליה חבל של גרדי יקשור נמי בשאר חבלים, דחבל בחבל מיחלף. והלכה כחכמים:

ג. מקפלין את הפלים אפלו ארבעה וחמשה פעמים, ומציעין את המטות מליילי שבת לשבת, אבל לא משבת למוצאי שבת. רבי ישמעאל אומר, מקפלין את הפלים ומציעין את המטות מיום הכפורים לשבת, וחלבי שבת קרבין ביום הכפורים. (אבל לא של יום הכפורים בשבת). רבי עקיבא אומר: לא של שבת קרבין ביום הכפורים, ולא של יום הכפורים קרבין בשבת:

ברטורה (ג) מקפלין את הכלים. בגדים שפושטן מקפלין אפילו ארבעה וחמשה פעמים כדי לחזור וללבושם בו ביום. ולא שנו אלא באדם אחד, אבל בשני בני אדם לא, שנראים כמתקנין. ובאדם אחד נמי לא אמרן אלא בבגדים חדשים שהם קשים ואינן ממהרים להמוט, אבל ישנים היפולן מתקנן טפי ומחזי כמתקן. ובחדשים נמי לא אמרן אלא בלבושים, אבל לבושים לא, שהלבושים היפולן מתקנן ביותר. ובלבושים נמי לא אמרן אלא שאין בו בגדים אחרים להחליף, אבל יש לו בגדים אחרים להחליף לכבוד שבת, אסור לקפל: מיום הכפורים לשבת. כשחל יום הכפורים להיות בערב שבת, לפי ששבת חמור מיום כפור. ושל יום הכפורים אינן קריבין בשבת, דהוי כעולת חול בשבת: רבי עקיבא אומר. שזין הן, ואין קרבנו של אחד מהן קרב בחצירו. והלכה כרבי עקיבא:

גמרא שבת דף קי"ג ע"א

מקפלין וכולי: אמרי דבי רבי ינאי לא שנו אלא באדם אחד אבל בשני בני אדם לא. ובאדם אחד נמי לא אמרן אלא בחדשים אבל בישנים לא. וחדשים נמי לא אמרן אלא בלבושים אבל בצבועים לא. ולא אמרן אלא שאין לו להחליף אבל יש לו להחליף לא. תנא של בית רבן גמליאל לא היו מקפלין פלי לבן שלהן מפני שהיה להן להחליף. אמר רב הונא אם יש לו להחליף יחליף ואם אין לו להחליף ישלשל בגדיו. מתקיף לה רב ספרא והא מתחזי פרמות רוחא. כיון דכל יומא לא קא עביד והאידנא הוא דקא עביד לא מתחזי פרמות רוחא. (ישעיי נ"ח) וכבדתו מעשות דרביך שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. וכי הו

דְּרַבֵּי יוֹחָנָן קָרִי לְמַאֲנִיָּה מְכַבְּדוּתֶיהָ. מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ שֶׁלֹּא יְהִי הַלּוֹכֵךְ שֶׁל שַׁבָּת כְּהַלּוֹכֵךְ שֶׁל חוֹל. מִמְצוֹא חֲפָצֶיךָ. חֲפָצֶיךָ אֲסוּרִים. חֲפָצֵי שָׁמַיִם מִתְּרִים. וְדָבָר דָּבָר שֶׁלֹּא יְהִי דְבוּרְךָ שֶׁל שַׁבָּת כְּדְבוּרְךָ שֶׁל חוֹל דְבוּר אֲסוּר הִרְהוּר מִתֵּר. בְּשֶׁלְמָא כְּלֵהוּ לְחַיֵּי אֶלָּא שֶׁלֹּא יְהִי הַלּוֹכֵךְ שֶׁל שַׁבָּת כְּהַלּוֹכֵךְ שֶׁל חוֹל מְאִי הִיא. כְּדָבְעָא מְנִיָּה רַבֵּי מִרְבִּי יִשְׁמַעְאֵל בַּר רַבִּי יוֹסִי מֵהוּ לְפָסוּעַ פְּסִיעָה גְּסָה בְּשַׁבָּת. אָמַר לִיה וְכִי בְחוּל מִי הִתְרָה. שְׂאֲנִי אֹמֵר פְּסִיעָה גְּסָה נוֹטְלַת אֶחָד מִחֲמִשׁ מֵאוֹת מִמְּאוּר עֵינָיו שֶׁל אָדָם וּמִהֲדָר לִיה בְּקִידוּשָׁא דְבֵי שְׁמַשֵּׁי:

רש"י **צנני בני אדם.** כשמקפלין אותן מפשיטין קמטיהן ונראין כמתקן: **ישנים.** הפולן מתקנן יותר מן החדשים שקשין מאליהן ואין ממהרים לקמוטו: **כזועין.** הפולן מתקנן: **יש לו.** אחרים להחליף היום לא: **כלי לבן שלהן.** רבותא נקט וכל סכן כזועין: **יש לו להחליף יחליף.** מי שיש לו בגדים לבד מאותן שלבש בחול יחליפם בשבת: **ישלשל בגדיו.** כלפי מטה שיראו ארוכים והיא מדת עשירים היושבים בביתם ואינן כריכים לסלק בגדיהם מן הארץ בשביל מלחכה וכבוד שבת הוא: **מכבדותיה.** שמכבדין בעליהן: **שלא יהא הלוכך וכו'.** לקמן מפרש להו: **ממלא חפך.** כי ההוא דאמרין בערובין לא יטייל אדם לתוך שדהו בשבת לידע מה היא כריכה לאחר השבת: **חפצי שמים מותרין.** כגון פוסקים דקה ומשדכין על התינוקות ליארס: **שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול.** כגון מקח וממכר וחשבונות: **הרהור מותר.** להרהר בלבו כד וכך יציאות אני כריך להוציא על שדה זו: **מהו לפסוע פסיעה גסה.** מי עובר משום מעשות דרכיך: **פסיעה גסה.** יותר מאמה פסיעה בינונית אמה: **הידושא דבי שמשי.** השותה מין של קידוש כלילי שבתות:

זוהר בא דף מ' ע"א

תנא לא נפקו ישראל ממצרים עד דאתברו פלהו שלטונין דלעילא (משלשוליהו) משולטניהון ונפקו ישראל מרשותהון ועאלו ברשותא קדישא עלאה דקדשא בריך הוא ואתקטירו ביה הדיא הוא דכתיב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים דאפקית להו מרשותא אחרא ואעלית לון ברשותי. והיינו דאמר רבי שמעון מאי דכתיב אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל מחמץ. אלא הכי אוקימנא האי שאור והאי מחמץ דרגא חד אינון וכלהו רשו אחרני אינון שולטנין דממנן על שאר עמין וקרין להו יצר הרע רשותא אחרא אל נכר אלהים אחרים. אוף הכי שאור ומחמץ וחסמץ וכלא חד אמר קדשא בריך הוא כל הגני שני קיימתו ברשותא אחרא עבדין לעם אחרא מכאן ולהלאה דאתון בני חורין אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. כל מחמץ לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ. אמר רבי יהודה אי הכי כל ימי שתא נמי. אמאי שבעת יומין דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם שבעת ימים ולא יתיר. אמר ליה כל זמנא דאתחייב בר נש לאתחזאה גרמיה בן חורין הכי אצטריך. כל זמנא דלא אתחייב לא אצטריך.

למלכא דעבד לחד בר נש רופינוס כל אינון יומין דסליק להאי דרגא חדי ולביש לבושי יקר לבתר לא אצטריך. לשתא אחרא נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא ולביש אינון לבושין וכו' בכל שתא ושתא. כהאי גוונא ישראל פתיב שבעת ימים שאור לא ימצא דאינון יומי חדוותא יומין דסליקו ליקרא דא ונפקו משעבודא אחרא ובגין כך נטירין בכל שתא ושתא יומין דסליקו להאי יקר ונפקו מרשותא אחרא ועאלו ברשותא קדישא ועל דא כתיב שבעת ימים מצות תאכלו:

תרגום הזהר למדנו, לא ילאו ישראל ממלכא, עד שנשצרו ממלכא, כל השנים שבהם למעלה, וילאו ישראל מרשותם וילאו לרשות הקדשה העליונה בקדוש צרוף הוא, ונקשרו בו. זה שנתאמר, כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מהו הטעם שעבדי הם, הוא, אשר הולאתי אותם מארץ מצרים. שהולאתי אותם מרשות אחרת והולאתי אותם לרשותי. והינו שאמר רבי שמעון, מהו שנתאמר חן ציוס הרשון פשציתו שאור מצותיכם כי כל אוכל מחמץ. חני כך צאתי, שאור זה ומחמץ זו הם מדרגה אחת, וכלם אחד. רשות אחרת, הם השנים הממונים על שאר העמים, ואלונו הוראים אותם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלהים אחרים. חן ציוס שאור ומחמץ וחמץ הפל אחד הוא, אמר הקדוש צרוף הוא, כל ילוי השנים עמדתם ברשות אחרת, ועבדתם לעם אחר, מפאן ולהלכה, שאדם צני חורין, חן ציוס הרשון פשציתו שאור מצותיכם, כל מחמץ לא תאכלו, ולא יראה לך חמץ. אמר רבי יהודה אם פן גם כל ימות השנה לא תאכל חמץ, למה רק שבעת ימים, שבתוב, שבעת ימים שאור לא ימצא צבתיכם, רק שבעת ימים ולא יותר. אמר לו, כל זמן שהאדם מחויב להראות עצמו צן חורין כריכים פן, שלא לאכול חמץ, ובכל זמן שאינו מחויב אינו כריף לאסור חמץ. זה דומה, למלך שעשה אדם אחד לשאר כל ילוי הימים שעלה למדרגה הזו, היה שמח ולובש לבושי פבוד. לאחר כך לא היה כריף לזה. לשנה האחרת שמר ילוי הימים שעלה לפבוד הזה, ולבש ילוי לבושים. וכן כל שנה ושנה. פעין זה ישראל, פתוב, שבעת ימים שאור לא ימצא, שהם ימי שמחה, הימים שעלו לפבוד הזה, וילאו משעבוד אחר. ומשום זה צכל שנה ושנה שומרים אותם הימים שעלו לפבוד הזה וילאו מרשות אחר וילאו לרשות הקדשה, ועל פן פתוב, שבעת ימים מצות תאכלו.

א. אסור להשתמש באשה ככל בין גדולה בין קטנה בין שפחה בין משוחררת שמה
יבא לידי הרהור. באיזה שמוש אמרו רחיצת פניו ידיו ורגליו והצעת מטה לפניו
ומזיגת הכוס שאין עושה לאיש דברים אלו אלא אשתו בלבד. ואין שואלים בשלום
אשה ככל ואפלו על ידי שליח: **ב.** המחבק אחת מן העריות שאין לבו של אדם
נוקפו עליהן או שנשק לאחת מהן כגון אחותו הגדולה ואחות אמו וכיוצא בהן אף
על פי שאין שם תאוה ולא הנאה ככל הרי זה מגונה ביותר ודבר אסור הוא ומעשה
טפשים הוא שאין קרבין לערוה ככל בין גדולה בין קטנה חוץ מהאם לבנה והאב
לבתו:

מוסר

מלוקט

הבא על גויה נעשה חתן לעבודה זרה דכתיב (מלאכי ב') כי חלל יהודה קדש ה' ובעל
בת אל נכר וכרת ה' לאיש אשר יעשנה לא יהיה לו ער ועונה. הלא תראה זמרי שבא
על כזבי בת צור בא פנחס ודקר את שניהם. ובעון זה מתו ארבעה ועשרים אלף
מישראל. ומכל השבטים העמידו מלך או שופט ומשפט שמעון לא קם אפלו שופט.
וזמרי גרם רעה לעצמו ולכל שבטו שלא מיחו בידו. ואשר מטמא עצמו בגויה
באותה שעה עולה על לבו להיות ערל למצוא חן ונמצא שהורג את בניו ונמצא עובר
על עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים ומטמא כל גופו ומערב קדש בחול וגורם
להמשיך הגלות ועל ידי זה בית המקדש חרב ובטלה העבודה. ואשר עבר עליו רוח
קנאה וטמא נפשו ימהר לשוב כי אין דבר עומד לפני התשובה וישוב אל ה' וירחמהו
ואל אלהינו כי ירבה לסלוח:

בא יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי הה ראשונה דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת
שעברה:

(יא) לא כן לכו-גא הגברים ועבדו את-יהוה כי אתה אתם
מבקשים ויגרש אתם מאת פני פרעה: (ט) לא כן אזילו כען גברי
ופלחו קדם ?? ארי יתה אתון בען ותריד ותהון מן קדם פרעה:

כ"י לא כן. כאשר אמרתם להוליך הטוף עמכם אלא לכו נא הגזרים ועזדו את ה': כי אתה אתם מבקשים. כי אותה בקשתם עד הנה (שמות ה ח) נזכחה לאלהינו, ואין דרך הטוף לזכות: ויגרש אתם. הרי זה לשון קצר ולא פרש מי המגרש:

כ"ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה נֹתַה יְדֶךָ עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרְצָהּ וַיַּעַל עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּאכַל אֶת-כָּל-עֵשֶׂב הָאֶרֶץ אֵת כָּל-אֲשֶׁר הַשְּׂאִיר הַבְּרֵד: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אָרִים יְדָךְ עַל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם וַיְתִי גֹבָא וַיִּסַּק עַל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם וַיִּכּוֹל יְת כָּל עֵסְבָא דְאֶרֶץ יְת כָּל דִּי אֲשָׂאָר בְּרֵדָא:

כ"ג בארבה. בשביל מכת הארבה:

כ"ד וַיִּט מֹשֶׁה אֶת-מִטְהוֹ עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיְהִי נֶהַג רוּחַ קְדִים בְּאֶרֶץ כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-הַלֵּילָה הַבֹּקֶר הָיָה וְרוּחַ הַקְּדִים נָשָׂא אֶת-הָאֲרָבָה: וַאֲרִים מֹשֶׁה יְת חֲטָרָה עַל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם וַיִּי דְּבַר רוּחַ קְדוּמָא בְּאֶרֶץ כָּל יוּמָא הַהוּא וְכָל לַיְלָא צִפְרָא הָוָה וְרוּחַ קְדוּמָא נָטַל יְת גֹּבָא:

כ"ה ורוח הקדים. רוח מזרחית נשא את הארבה, לפי שבא כנגדו שמארים בדומות מערבית היתה, כמו שמפורש במקום אחר:

כ"ו וַיַּעַל הָאֲרָבָה עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּנַּח בְּכָל גְבוּל מִצְרַיִם כִּיבַד מְאֹד לְפָנָיו לֹא-הָיָה כֵן אֲרָבָה כְּמֹהוּ וְאֶחָרָיו לֹא יְהִיָּה-קָן: וְסָלִיק גֹּבָא עַל כָּל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם וַיִּשְׂרָא בְּכָל תְּחוּם מִצְרַיִם תַּקִּיף לְחַדָּא קְדָמוּהִי לֹא הָוָה כֵּן גֹּבָא דְכֹוֹתָהּ וּבִתְרוּחִי לֹא יְהִי כֵּן:

כ"ז ואחריו לא יהיה כן. ואותו שהיה בימי יואל, שנאמר (יואל ב ג) כמוהו לא נהיה מן העולם, למדנו שהיה כבד משל משה כי אותו של יואל היה על ידי מינין הרבה, שהיו יחד ארבה ילק חסיל גזם, אבל של משה לא היה אלא של מין אחד, וכמוהו לא היה ולא יהיה:

(טו) וַיִּלֶס אֶת-עֵינַי כָּל-הָאָרֶץ וַתַּחֲשֹׁךְ הָאָרֶץ וַיֵּאָכֵל אֶת-כָּל-
עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאֵת כָּל-פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַבְּרֵד וְלֹא-
נֹתַר כָּל-יֵרֶק בַּעֵץ וּבַעֲשֹׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל-אָרֶץ מִצְרַיִם: וַחֲפָא
יָת עֵינַי שְׁמַשָּׂא דְכָל אַרְעָא וַחֲשׂוּכַת אַרְעָא וְאָכַל יָת כָּל עֵסְבָא דְאַרְעָא וְיָת כָּל פְּרִי אֵילָנָא
דִּי אֲשָׂאָר בְּרֵדָא וְלֹא אֲשָׂתָאָר כָּל יְרוּקָא בְּאֵילָנָא וּבַעֲסָבָא דְחַקְלָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם:

רס"י כל ירה. עלה ירוק וירדור"א בלעז :

נביאים - ירמיה - פרק מו

(כג) כָּרְתוּ יַעֲרָה נְאֻם-יְהוָה כִּי לֹא יִחְקֹר כִּי רַבּוּ מֵאַרְבֵּה וְאִין
לָהֶם מִסֹּפֵר: שִׁיצוּ רַבְרַבָּהָא אָמַר יְיָ אֱרִי לִית לָהוֹן סוּף אֱרִי סְגִיָּאין מְזַחֲלָא וְלִית
לָהוֹן מִנְּנָן :

רס"י כרתו יערה . כח יס צהן לכרות כל יערה : כי לא יחקר . מספר לבאס :

(כד) הַבִּיִּשָׁה בַת-מִצְרַיִם נִתְּנָה בְיַד עַם-צִפּוֹן: בְּהִיַתַת מַלְכוּת
דְּמִצְרַיִם אֶתְמַסְרַת בְּיַד עַמָּא דְאַתָּא עָלָה מִצְפּוֹנָא : (כה) אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַנְּבִי פּוֹקֵד אֶל-אֲמוֹן מִנְּאָ וְעַל-פְּרַעֲהָ וְעַל-
מִצְרַיִם וְעַל-אֱלֹהֵיהָ וְעַל-מַלְכֵיהָ וְעַל-פְּרַעֲהָ וְעַל הַבְּטָחִים
בָּו: אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָא אֲנָא מְסַעֵר עַל אֶתְרִגּוּשַׁת אֲלַפְסִנְדְרָיָא וְעַל פְּרַעֲהָ
וְעַל מִצְרַיִם וְעַל טַעֲנַתָּהָ וְעַל מַלְכָּהָ וְעַל פְּרַעֲהָ וְעַל דְּמִתְרַחֲצִין עֲלוּהִי :

רס"י אל אמון . על אמון , על השר אמון יס שהוא לשון גדולה כמו התטבי
מנח אמון (נחום ג) : מנח . אלכסנדר"י רבת' לאסיניוריא"ה דליסנדר"א בלעז :

(כו) וַנִּתְּנִים בְּיַד מִבְּקָשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל
וּבְיַד-עַבְדָּיו וְאַחֲרֵי-כֵן תִּשְׁכַּן כְּיָמֵי-קֶדֶם נְאֻם-יְהוָה: (פ)
וְאֲמַסְרִינוּן בְּיַד דְּבַעַן לְמַקְטָלְהוֹן וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶכָּא דְּבָבֶל וּבְיַד עַבְדֹּהִי וּבִתְרָן כֹּן
תִּשְׂרִי כְּיוֹמֵי קֶדֶם אָמַר יְיָ :

כס"י ואחרי כן . מקץ ארבעים שנה כמו שאמר (יחזקאל כ"ט) :

(כז) וְאֶתְהָ אֶל-תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְאֶל-תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשְׁעֶךָ מִרְחֹק וְאֶת-זֶרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שְׁבָיִם וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקֵט וְשָׁאֲנָן וְאִין מִחֲרִיד: וְאֶת לָא תִדְחַל עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְלֹא תִתְבַּר יִשְׂרָאֵל אֲרִי הָא אֲנָא פְּרִיק לֵיד מִרְחִיק וְיָת בְּנֵד מֵאַרְע גְּלוּתֵהוֹן וְיִתּוּבוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב וְיִשְׁקִטוּן וְיִשְׁרוּן לְרוּחְצוֹן וְלֵית דְּמִנִּיד :

כס"י ואתה אל תירא . לדיקים שצתוך מנרים שגלו שם על כרחם :

כתובים - משלי - פרק יד

(א) בְּפִי-אֵוִיל חֶטֶר גְּאוּה וְשִׁפְתַי חֲכָמִים תִּשְׁמוּרָם: בְּפוּמִיָּה דְשִׁטָּא זְקָתָא דְצַעְרָא וְשִׁפּוּתֵהוֹן דְּחִפְיָמִי נְטִרָן אֲנוּן :

כס"י כפי אויל חוטר גאוה . מקל של גאוה כגון פרעה שאמר מי ה' אשר אשמע בקולו (שמות ה) : תשמורם . כמו תשמורם את החכמים :

(ד) בְּאֵין אֱלֹפִים אָבוּס בְּר וְרַב-תְּבוּאוֹת בְּכַח שׁוֹר: אֶתֵר דְּלֵית תּוֹרָא דְכֶן אִירוּתָא וְסוּגְעָא דְעַלְלָתָא בְּחִילָה דְתוֹרָא :

כס"י באין אלפים אבוס בר . באין שוורים האבוס ריקם שאפילו תבן אין מאוי צבית : בר . נקי וריקם כלומר במקום שאין תלמידי חכמים אין הוראה נמלאת כהלכה :

(ה) עַד אֲמוּנִים לֹא יִכְזָב וַיְפִיחַ כְּזָבִים עַד שְׁקָר: סְחָדָא מְהִימָנָא לֹא מְכַזָּב וְדִמְמִלַּל פְּדִבִיתָא סְחָדָא רְגְלָא הוּא :

כס"י ויפיה כזבים . ותמיד מדבר כזב עד שקר :

(ו) בְּקֶשׁ-לֶץ חֲכָמָה וְאִין וְדַעַת לְנַבּוֹן נִקְלָ: בְּעֵי מְמִיקְנָא חֲכָמָתָא וְלִית וִידִיעָתָא לְמִן דְּמַתְבַּיְנֵן זְלִילָא :

רס"י בקש לץ חכמה . כשהוא צריך אל החכמה אינו מוצאה בלבו :

(ז) לָךְ מִנְגֵד לְאִישׁ כְּסִיל וּבַל-יִדְעָתָ שְׁפַת־דְּעַת: אִזְל בְּאַרְחָא אַחְרִיתָא מִן קָדָם סְכָלָא דְלִית בְּשִׁפּוּתִיהָ דְיִיעָתָא :

רס"י כך מנגד לאיש כסיל . מהתחבר תמיד אלכו : ובל ידעת . סופך שלא ידעת חכמה :

משנה יבמות פרק טו

א. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, שלום בינו לבינה ושלום בעולם, ובאתה ואמרה, מת בעלי, תנשא. מת בעלי, תתיבם. שלום בינו לבינה ומלחמה בעולם, קטטה בינו לבינה ושלום בעולם, ובאתה ואמרה, מת בעלי, אינה נאמנת. רבי יהודה אומר, לעולם אינה נאמנת, אלא אם כן באתה בוכה ובגדיה קרועין. אמרו לו, אחת זו ואחת זו, תנשא:

ברטורה (ח) האשה. שלום בינו לבינה. שאם היתה קטטה בינו לבינה דלמא מחמת שגגה מכוונה לאסור עצמה עליו: **ושלום בעולם.** שאם היה שעת חירום דלמא כשראתה ששה הרבה זמן ולא חזר אמרה ודאי לסטים הרגוהו. אי נמי, ראתה אותו מוכה במלחמה וסברה ודאי ימות. אבל כששלום בעולם אי לא חזיתיה דמית ודאי חיישא לקלוקלא שמה יבא לאחר שתנשא, ותהא מקולקלת: **רבי יהודה אומר כו'.** ולית הלכתא כוותיה: אמרו לו. **לרבי יהודה פקחת תנשא קטטה לא תנשא,** אלא אחת זו ואחת זו תנשא:

ב. בית הלל אומרים, לא שמענו אלא בבאה מן הקציר, ובאותה מדינה, וכמעשה שהיה. אמרו להן בית שמאי, אחת הבאה מן הקציר, ואחת הבאה מן הזיתים, ואחת הבאה מן הקציר, ואחת הבאה מן הזיתים. לא דברו חכמים בקציר אלא בהווה. חזרו בית הלל להורות כבית שמאי:

ברטורה (ט) צבאה מן הקציר. כמעשה שהיה שהלכו בני אדם לקצור חטין ונשכו נחש לאחר מהם ומת, וצאה והודיעה צבית דין ושלחו ומאלו כדבריה. ולא התירו חכמים אלא

דוגמתו שיהא הדבר קרוב, אבל ממדינת הים אינה נאמנת: אלא בזה. מעשה שהיה כך היה, והוא הדין לשאר מקומות:

ג. בית שמאי אומרים, תנשא ותטול כתבתה. בית הלל אומרים, תנשא ולא תטול כתבתה. אמרו להן בית שמאי, התרתם ערוה חמורה, לא תתירו את הממון הקל. אמרו להן בית הלל, מצינו שאין האחים נכנסים לנחלה על פיה. אמרו להם בית שמאי, והלא מספר כתבתה נלמוד, שהיא כותב לה, שאם תנשאי לאחר, תטלי מה שכתוב ליכי. וחרזו בית הלל להורות פדברי בית שמאי:

דרטורה (ג) שאין האחים נכנסים. לנחלת בעלה, לרחמנא אמר (דברים י"ז) על פי שנים עדים. וגזי נשואין יודה הוא לחקלו רבנן משום עגונה: מספר כתובתה. מנוסח הכתוב בטר כתובה, כשתנשאי לאחר, והרי היא נישאת, ואם כן תטול כתובתה:

ד. הפל נאמנים להעידה, חוץ מחמותה, ובת חמותה, וצרתה, ויבתה, ובת בעלה. מה בין גט למיתה, שהכתב מוכיח. עד אומר, מת, ונשאת, ובא אחר ואמר, לא מת, הרי זו לא תצא. עד אומר מת ושנים אומרים לא מת, אף על פי שנשאת, תצא. שנים אומרים מת ועד אומר לא מת, אף על פי שלא נשאת,

דרטורה (ד) חוץ מחמותה. טעמא דכולהו, מפני שזונאות אותה ומתכוונות לקלקלה. חמותה שונאתה, שאומרת בלבה זאת תאכל כל עמלי. בת חמותה אומרת זאת תירש כל עמל אבי ואמי. יצמתה יראה שמא סופה להיות לרתה. בת בעלה אומרת זאת באה במקום אמי ותאכל כל עמלה: מה בין גט למיתה. דאמרינן אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה, נאמנות להביא גיטה: שהכתב מוכיח. דסמכינן עיקרא על הגט. ואע"ג דעלייהו נמי סמכינן סלריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם: עד אחד אומר מת ונישאת. לאו דוקא נישאת, אלא התירוה להנשא אע"פ שלא נישאת, ואחר כך בא עד אחד ואומר לא מת, לא תלך מהתירה הראשון: עד אחד אומר מת ושנים אומרים לא מת. כגון שהם פסולי עדות. ואשמועינן הואיל והאמינה תורה עד אחד אין כאן תורת עדות, וכי היכי דחד חשיב, פסולי עדות נמי חשיב, הלכך הלך אחר רוב דעות, בין כשרים בין פסולים: שנים אומרים מת ואחד אומר לא מת וכו'. הא קמ"ל, דאזלינן אחר רוב דעות בפסולי עדות, בין לקולא בין לחומרא:

ה. אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת, זו שאומרת מת תנשא ותטל כתבתה. וזו שאומרת לא מת לא תנשא ולא תטל כתבתה. אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג, רבי מאיר אומר, הואיל ומכחישות זו את זו, הרי אלו לא ינשאו. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים, הואיל וזו מודות שאינו קים, ינשאו. עד אומר מת ועד אומר לא מת, אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת, הרי זו לא תנשא:

זרמורה (ה) אחת אומרת מת. שתי לרות הבאות ממדינת הים, אחת אומרת מת בעלי ואחת אומרת לא מת: ר"מ אומר הואיל ומכחישות כו'. ולית הלכתא כוותיה:

ז האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה מת בעלי, ותנשא ותטל כתבתה, וצרתה אסורה. היתה בת ישראל לפהו, תאכל בתרומה, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר, אין זו דרך מוציאה מידי עברה, עד שתהא אסורה לנשא, ואסורה מלאכול בתרומה:

זרמורה (ו) היתה בת ישראל לכהן. אם היתה לכהן, תאכל בתרומה בחזקת שבעלה קיים, ואינה חוששת לעדות לכהן, שהאיל ואינה נאמנת להשיאה אינה נאמנת לפוסלה. וכן הלכה:

ז אמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי, ותנשא ותטל כתבתה, וחמותה אסורה. היתה בת ישראל לפהו, תאכל בתרומה, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר, אין זו דרך מוציאה מידי עברה, עד שתהא אסורה לנשא, ואסורה לאכול בתרומה. קידש אחת מחמש נשים ואינו יודע איזו קידש, כל אחת אומרת אותי קידש, נותן גט לכל אחת ואחת, ומניח כתבה ביניהן ומסתלק, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר, אין זו דרך מוציאתו מידי עברה, עד שיתן גט וכתבה לכל אחת ואחת. גזל אחד מחמשה ואין יודע מאיזה גזל, כל אחד אומר אותי גזל, מניח גזלה ביניהן ומסתלק, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר, אין זו דרך מוציאתו מידי עברה, עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד:

זרמורה (ז) אמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי. חמותה אסורה, שאין כלה מעידה על חמותה. ואע"ג דאמרה ברישא מת בעלי דתו אינה כלתה והוא נכרית, אפילו הכי לא מהימנה: היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה. ובהא נמי הלכה כר' טרפון. אבל בקידש אחת מחמש נשים ואינו יודע איזה מהן קידש, וכן גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל, בתרווייהו הלכה כר"ע:

ח האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובנה עמהם, ובאה ואמרה מת בעלי ואחר כך מת בני, נאמנת. מת בני ואחר כך מת בעלי, אינה נאמנת וחוששים לדבריה, וחולצת ולא מתנבמת:

זרמורה (ח) מת בעלי ואח"כ מת בני נאמנת. הואיל והיה לה בן ולא היתה בחזקת זקוקה ליבם כשיראה, השתא נמי כי אמרה מת בעלי ואח"כ מת בני שאין זה זיקת יבם, מהימנא. אבל כי אמרה מת בני ואח"כ מת בעלי ורובה להתייבם לא מהימנא ואם בזה להנשא לשוק, חוששים לדבריה, דשויתה לנפשה חתיכה דאיסורא לעלמא, וחולצת ולא מתנבמת:

ט נתן לי בן במדינת הים, ואמרה מת בני ואחר כך מת בעלי, נאמנת. מת בעלי ואחר כך מת בני, אינה נאמנת. וחוששים לדבריה, וחולצת ולא

מתִּיבָמַת :

דרטנורה (ט) ניתן לי במדינת הים. ומת בני ואחר כך מת בעלי, ללא מפקח נפשה מחזקה קמייתא, שאומרת עדיין היא לריכה ליבם, נאמנת ומותרת להתיבם: אינה נאמנת. להנשא לשוק בלא חליצה, וכי הימנוה רבנן לאשה, גבי בעלה הימנוה, משום דדייקא ומנסבה, אכל לאפוקי נפשה מיבם לא הימנוה, משום דזמנין דסניא ליה: וחוששין לדבריה. לאפקח נפשה מיבם, וחוללת ולא מתִיבַמַת:

• ניתן לי יבם במדינת הים, אַמְרָה מֵת בְּעַלִּי וְאַחַר כֶּךָ מֵת יְבָמִי, יְבָמִי וְאַחַר כֶּךָ בְּעַלִּי, נְאֻמְנָת. הַלְכָה הִיא וּבְעֵלָהּ וַיְבָמָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, אַמְרָה מֵת בְּעַלִּי וְאַחַר כֶּךָ מֵת יְבָמִי, יְבָמִי וְאַחַר כֶּךָ בְּעַלִּי, אֵינָה נְאֻמְנָת. שְׂאִין הָאִשָּׁה נְאֻמְנָת לומר מֵת יְבָמִי, שְׂתַנְשֵׂא. וְלֹא מֵתָה אַחֻתִּי, שְׂתַכְנַס לְבֵיתוֹ. וְאִין הָאִישׁ נְאֻמְנָן לומר מֵת אַחִי, שְׂיִיבָם אֲשֶׁתוֹ. וְלֹא מֵתָה אֲשֶׁתִּי, שְׂיִשָּׂא אַחֻתָּה :

דרטנורה (י) ניתן לי יבם במדינת הים. שילדה חמותה במדינת הים, והיא הלכה בחזקה שאין לה יבם: מת בעלי ואח"כ מת יבמי וכו'. לתרווייהו קא שריא נפשה לשוק, נאמנת ומותרת לשוק בחזקתה הראשונה, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר:

גמרא יבמות דף קכ"א ע"א

תנא אמר רבן גמליאל פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שגשברה והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי עקיבא. וכשעליתי ביבשה בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי דף של ספינה נזדמן לי וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי. מכאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על אדם ינענע להן ראשו. אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף מתרת. מים שאין להם סוף אסורה. תנא אמר רבי עקיבא פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שמטרפת בים והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי מאיר. כשעליתי למדינת קפוטקיא. בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי גל טרדני לחבירו וחבירו לחבירו עד שהקיאני ליבשה. אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מתרת. מים שאין להם סוף אשתו אסורה :

ה"י יענעתי לו ראשי. ועבר על גבי והלך לו: יענע להן ראשו. ידחה מפני השעה ולא יתגרה

בהן:

וישא העם את בצקו טרם יחמץ וגומר. פקודא בתר דא לספר בשבחה דיציאת מצרים דאיהו חיובא על בר נש לאשתעי בהאי שבחה לעלמין והכי אוקימנא כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים ובההוא ספור חדי בחדוה זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חידו מפלא דהאי איהו בר נש דחדי במריה. וקדשא בריד הוא חדי בההוא ספור. ביה שעתיא פניש קדשא בריד הוא לכל פמלייא דיליה ואמר לון זילו ושמעו ספורה דשבחה דילי דקא משתעו בני וחדאן בפירקני פדין כלהו מתפנשין, ואתיין ומתחברן בהדיהו דישראל ושמעו ספורה דשבחה דקא חדאן בחדוה דפורקנא דמריהון פדין אתיין ואודן ליה לקדשא בריד הוא על כל אינון נסין וגבורן ואודן ליה על עמא קדישא דאית ליה בארעא דחדאן בחדוה דפורקנא דמאריהון. פדין אתוסף ליה חילא וגבורתא לעילא. וישראל בההוא ספורה יהבי חילא למאריהון כמלכא דאתוסף חילא וגבורתא פד משבחין גבורתיה ואודן ליה וכלהון דחליו מקמיה ואסתלק יקריה על כלהו. ובגין פד אית לשבחה ולאשתעי בספור דא כמה דאתמר. פגוונא דא חובה איהו על בר נש לאשתעי תדיר קמי קדשא בריד הוא ולפרסומי ניסא בכל אינון נסין דעבד. ואי תימא אמאי איהו חובתא והא קדשא בריד הוא ידע פלא כל מה דהוה ויהוי לבתר דנא אמאי פרסומא דא קמיה על מה דאיהו עביד ואיהו ידע. אלא ודאי אצטריך בר נש לפרסומי ניסא ולאשתעי קמיה בכל מה דאיהו עבד. בגין דאינון מלין סלקין וכל פמלייא דלעילא מתפנשי וחקמאן לון ואודאן כלהו לקדשא בריד הוא ואסתלק יקריה עליהו עילא ותתא: פגוונא דא מאן דאשתעי ומפרט חטאוי על כל מה דעבד. ואי תימא אמאי אצטריך אלא מקטרנא קאים תדיר קמי קדשא בריד הוא בגין לאשתעי ולמתבע חובי בני נשא ולמתבע עליהון דינא. וכיון דאקדים בר נש ומפרט חטאוי כל חד וחד לא אשאיר פטרא דפומא לההוא מקטרנא ולא יכיל למתבע עליה דינא דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא ולבתר משתעי ומקטרנא פלוני עבד פד ועל דא אצטריך ליה לבר נש לאקדמא ולפרט חטאוי. כיון דמקטרנא חמי דא לית ליה פטרא דפומא עליה וכדין אתפרש מיניה מכל וכל. אי תב בתיבתא יאות ואי לאו הא מקטרנא אשתכח עליה ואמר פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפיו בעיט במאריה חובוי פד וכד. על דא יאות לאזדקרא בר נש בכל הני בגין דישתכח עבדא מהימנא קמי קדשא בריד הוא:

תרגום זוהר וישא העם את צלוקו. מורה זו, היא לבער חמץ. פי מורה זו נמסרה להם לישראל, וישא העם את צלוקו טרם יחמץ, וכחוב, שאור לא ימלא צבתיכם. וכבר בארוהו החברים, ובארנו סוד צין חמץ ומנה של יליאת מורים, בכמה מקומות, שזה יצר הרע וזה יצר הטוב. המורה שלחחר זו, הוא לספר צבתי יליאת מורים, שהוא חוב על האדם לעולם לספר בצבתיים האלו. פד העמדנו, כל אדם המספר צבתי מורים, ושמת צספור ההוא צשמחה עתיד הוא לשמת עם השכינה לעולם הבא, שהיא שמתה מכל לך, שזה הוא אדם השמת צאדונו, והקדוש צרוף הוא שמת צספור ההוא שלו. צה צשעה, מקבץ הקדוש צרוף הוא את כל החבורה

שָׁלוֹ, וְחָמַר לָהֶם, לָכוּ וְשָׁמְעוּ הַסְּפוּר שֶׁל הַשְּׂבַח שְׁלֵי שְׁמִסְפָּרִים צְנִי, וְשָׁמְחִים צְגֻלְחָתִי. אִז מִתְקַצְצִים כְּלָם וּצְחִים וּמִתְחַצְּרִים עִם יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹמְעִים סְפוּר הַשְּׂבַח שְׁשָׁמְחִים צְשָׁמְחַת הַגְּאֻלָּה מֵאֲדוֹנָם, וּצְחִים וּמוֹדִים לְהַקְדוּשׁ צְרוּף הַיּוֹא, עַל כָּל אֲלוֹ הַנְּסִים וְהַגְּבוּרוֹת וּמוֹדִים לוֹ עַל עִם הַקְדוּשׁ שְׁיֵשׁ לוֹ צְאָרֵץ שְׁשָׁמְחִים צְשָׁמְחַת הַגְּאֻלָּה שֶׁל אֲדוֹנָם. אִז נְתוּסָף לוֹ פֶּח וּגְבוּרָה לְמַעֲלָה. וְיִשְׂרָאֵל צְסְפוּר הַיּוֹא נוֹתְנִים פֶּח לְאֲדוֹנָם, פְּמֻלָּה שְׁנוֹסָף לוֹ פֶּח וּגְבוּרָה צְעֵת שְׁמַשְׂבָּחִים גְּבוּרָתוֹ וּמוֹדִים לוֹ, וְהַפֶּל יִרְחִים מִפְּנֵי וְעוֹלָה כְּבוֹדוֹ עַל כְּלָם. וּמִשּׁוּם זֶה, יֵשׁ לְשַׂבַּח וּלְסִפּוּר צְסְפוּר הַיּוֹא, כְּמוֹ שְׁלִמְדוֹנוֹ. כְּעֵינַן זֶה חוֹב הַיּוֹא עַל הָאֲדָם, לְסִפּוּר תְּמִיד לְפָנֵי הַקְדוּשׁ צְרוּף הַיּוֹא וּלְפָרְסָם הַגָּם צְכָל אֲלוֹ הַנְּסִים שְׁעָשָׂה. וְאִם תִּחְמַר, לְפָנֵי הַיּוֹא חוֹב לְסִפּוּר אֶת הַנְּסִים, וְהִלָּא הַקְדוּשׁ צְרוּף הַיּוֹא יוֹדֵעַ הַפֶּל, כָּל מָה שֶׁהָיָה וְהָיָה לְאַחַר מִפְּנֵי, וּלְפָנֵי הַפְּרָסוּם הַיּוֹא לְפָנֵינוּ עַל מָה שֶׁהַיּוֹא עָשָׂה וְהַיּוֹא יָדַע. וּמִשִּׁיב, אֲלֹא וְדָחִי לְרִיף הָאֲדָם לְפָרְסָם הַגָּם וּלְסִפּוּר לְפָנֵינוּ מִכָּל מָה שְׁעָשָׂה, מִשּׁוּם שֶׁאֲלוֹ הַמַּלְאוֹת עוֹלוֹת, וְכָל הַפְּמֻלָּיָא שֶׁל מַעֲלָה מִתְקַצְצִים וְרוֹחִים אֹתָם, וּמוֹדִים לְפָנֵי הַקְדוּשׁ צְרוּף הַיּוֹא, וְעוֹלָה כְּבוֹדוֹ עֲלֵיהֶם לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה. כְּעֵינַן זֶה, מִי שְׁמִסְפָּר וּמְפָרֵט אֶת חֲטָאֵינוּ, מִכָּל מָה שְׁעָשָׂה, וְאִם תִּחְמַר, לְפָנֵי לְרִיף זֶה. הַיּוֹא מִשּׁוּם שֶׁהַמְקַטְרֵג עוֹמֵד תְּמִיד לְפָנֵי הַקְדוּשׁ צְרוּף הַיּוֹא כְּדִי לְסִפּוּר וּלְתַצְעַע עַל עֲצוּרוֹת שֶׁל צְנִי אֲדָם, וּלְתַצְעַע עֲלֵיהֶם דִּין, כְּיוֹן שֶׁהָאֲדָם מְקַדֵּם עֲלֵינוּ וּמְפָרֵט חֲטָאֵינוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אֵינוֹ מְשָׁאִיר פְּתַחוֹן פֶּה לְמַקְטְרֵג הַהַיּוֹא, וְאֵינוֹ יִכּוֹל לְתַצְעַע עֲלֵיהֶם דִּין. כִּי תְּמִיד הַיּוֹא תּוֹצֵעַ דִּין תְּחַלָּה, וְאַחַר כֵּן מְסִפֵּר וּמְקַטְרֵג, פְּלוּנֵי עָשָׂה כֵּן. וְעַל כֵּן לְרִיף הָאֲדָם לְהַקְדִּים אֹתוֹ וּלְפָרֵט חֲטָאֵינוּ. כְּיוֹן שֶׁהַמְקַטְרֵג רוֹאֵה אֶת זֶה, אֵינוֹ לוֹ פְּתַחוֹן פֶּה עֲלֵינוּ, וְאִז נִפְרָד מִמֶּנּוּ מִכָּל וְכָל. וְאִם חוֹזֵר בְּתַשׁוּבָה טוֹב, וְאִם לֹא, הֲרֵי הַמְקַטְרֵג נִמְאָר עֲלֵינוּ, וְאוֹמֵר, פְּלוּנֵי שָׂצָא לְפָנֵינוּ, וְהַתּוֹדָה צְעוּזַת פְּנִים, צְעֵט צְאֲדוֹנוֹ, חֲטָאֵינוּ כֵּן וְכֵן. עַל כֵּן יִפֶּה שְׂיִזְהֵר הָאֲדָם צְכָל אֲלוֹ, כְּדִי שְׂיִמְאָר עַצְד גְּאֲמָן לְפָנֵי הַקְדוּשׁ צְרוּף הַיּוֹא.

פסוקה

הלכה

הר"ם ה' איסורי ביאה פי כ"א

א. לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק אחת פנויה ואחת אשת איש ולא תלך אשה בשוק ובנה אחריה גזירה שמא יתפשו בנה ותלך אחריו להחזירו ויתעללו בה הרשעים שתתפסוהו דרך שחוק: **ב.** אסור להוציא שכבת זרע לבטלה לפיכך לא יהיה אדם דש מבפנים וזורה מבחוץ ולא ישא קטנה שאינה ראויה לילד אבל אלו שמנאפין ביד ומוציאין שכבת זרע לא די להם שאיסור גדול הוא אלא שהעושה זה

בנידוי הוא יושב ועליהם נאמר (ישעי' א') ידיכם דמים מלאו וכאלו הרג את הנפש:

מוסר

מלוקט

מני שים אדם על לב חטאות נעוריו יחרד האיש וילפת כי על ידי הסתכלות בעריות אותם הצורות נקבעו בדעתו והשטן ויצר הרע מביאם לנגד עיניו תמיד וזה גורם להשחית זרעו והוא עון פלילי הלא תראה ער ואונן שהיו בני שמונה שנים בני יהודה הצדיק נכדי יעקב אבינו עליו השלום בחיר שבאבות ונכרתו הגם שהיו נשמות עליונות. והוא עון דור המבול. והאדם אשר יש לו לב. יחשוב כמה וכמה פעמים בא לידי כך על ידי הרהורים והיצר הרע מטעהו שהיה באונס. אבל אין בפיהו נכונה כי הוא פושע גמור כי על ידי הסתכלות בעריות בא לידי הרהור ועל ידי זה הרבה להשחית והרג את בניו וטמא חותמא דמלכא. וגברו רחמיו להאריך אפו אולי ישוב בתשובה ויתמרמר בודוי וחרטה ושב ורפא לו:

בא יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי ודשם ב"ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

(ט) וימחר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר חטאתי ליהוה אלהיכם ולכם: ואוהי פרעה למקרי למשה ולאהרן ויאמר חבית קדם יי אלהכון ולכון: (י) ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו ליהוה אלהיכם ויסר מעלי רק את-המות הזו: וכען שבוק בען לחובי ברם זמנא הדא וצלו קדם יי אלהכון ויעדי מני לחוד ית מותא הדין: (יח) ויא מעם פרעה ויעתר אל-יהוה: ונפק מלות פרעה וצלי קדם יי: (יט) ויהפך יהוה רוח-ים חזק מאד וישאל את-הארבה ויתקעהו ימה סוף לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים: והפך יי רוחא מערבא תקיף לחדא ונטל ית גובא ורמהי לימא דסוף לא אשתאר גובא חד בכל תחום מצרים:

רס"י רוח ים. רוח מערבי: ימה סוף. אומר אני שים סוף היה מקלחתו במערב כנגד כל רוח דרומית וגם במזרח של ארץ ישראל, לפיכך רוח ים תקעו לארצה בימה סוף כנגדו. וכן מזינו לענין תחומין שהוא פונה לכל מזרח, שנאמר (שמות כג לא) מים סוף ועד ים פלשתים, ממזרח למערב, שים פלשתים במערב היה, שנאמר בפלשתים (כפניה ב ה) יושבי חבל הים גוי כרתים: לא נשאר ארצה אחד. אף המלוחים שملחו מהם:

(כ) **וַיִּחַזַק יְהוָה אֶת-לֵב פְּרָעָה וְלֹא שָׁלַח אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)**
וַאֲתַקֵּף יְיָ אֶת לֵבָא דְפְרָעָה וְלֹא שָׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כא) **וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
נִטָּה יְדָךְ עַל-הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּמַּשׁ
חֹשֶׁךְ: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲרִים יְדָךְ עַל צִית שְׁמַיָא וַיְהִי חֹשׁוֹךָ עַל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בְּתַר
דִּיעָדֵי קַבְל לַיְלָא:**

רס"י וימש חשך. ויחשיך עליהם חשך יותר מחשכו של לילה, וחשך של לילה יאמיש ויחשיך עוד: וימש. כמו ויאמש יש לנו תיבות הרבה חסרות אל"ף לפי שאין הברת האל"ף נכרת כל כך אין הכתוב מקפיד על חסרונה, כגון (ישע' יג ט) ולא יהל שם ערבי, כמו לא יאהל, לא יטה אהלו. וכן (שמואל ב כב מ) ותזרני חיל, כמו ותאזרני. ואונקלוס תרגם לשון הסרה, כמו (שמות יג כב) לא ימש בתר דיעדי קבל ליליא, כשיגיע סמוך לאור היום. אבל אין הדבר מושב על הוי"ו של וימש, לפי שהוא כתוב אחר ויהי חשך. ומדרש אגדה פותרו לשון (דברים כח כט) ממשש בלהרים, שהיה כפול ומכפל ועב עד שהיה בו ממש:

נביאים - ירמיה - פרק מו

(כח) **אֶתְּה אֵל-תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב נְאֻם-יְהוָה כִּי אֶתְּךָ אָנִי כִּי
אֶעֱשֶׂה כָּלָה בְּכָל-הַגּוֹיִם | אֲשֶׁר הִדְחִיתִיךָ שָׁמָּה וְאֶתְּךָ לֹא-
אֶעֱשֶׂה כָּלָה וַיִּסְרְתִיךָ לְמִשְׁפָּט וְנִקְּהָ לֹא אֲנַקֶּךָ: (פ)** אֶתְּ לֹא תִדְחַל
עֲבָדֵי יַעֲקֹב אֲמַר יְיָ אֲרִי בְּסַעֲדָךְ מִימְרֵי אֲרִי אֶעֱבִיד גְּמִירָא בְּכָל עַמְמִיָא דִּי אֲגָלִיתְךָ לְתַמָּן
וְעַמְדָּ לֹא אֶעֱבִיד גְּמִירָא וְאֶיִתִּי עֲלֶיךָ יִסְרִין לְאֶלְפֻתְךָ בְּרָם בְּדִין חֲסוּדָךְ וְשִׁיזְעָה לֹא
אֶשִׁיזְעָךְ :

רש"י למשפט . בדיון חסוד מעט מעט : ונקה . לשון טיאוט והשמד וכן תירגמו יונתן לשון כלייה :

מז (א) אֲשֶׁר הָיָה דְבַר-יְהוָה אֶל-יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל-פְּלִשְׁתִּים בְּטָרָם יִכָּה פְרָעָה אֶת-עֲזָה: דְהוּה פְתַגָם נְבוּאָה מִן קָדָם יי עם ירמיה נבִיָא על פְּלִשְׁתִּי עַד לֹא יִיְתִי פְרָעָה וְיִמְחִי יֵת יְתִבִי עֲזָה :

רש"י אל פלשתים . על פלשתים : בטרם יכה פרעה את עזה . כשהיה נבוכדנצר ר על ירושלים בשנה העשירית לכדקיהו יכח חיל פרעה ממכרים ויעלו הכשדים מעל ירושלים שמע פרעה וסטף את עזה ושב לארצו בסדר עולם :

כָּה | אָמַר יְהוָה הִנֵּה-מַיִם עֲלִים מִצְפוֹן וְהָיוּ לְנַחַל שׁוֹטֵף וַיִּשְׁטְפוּ אֶרֶץ וּמְלוּאָה עֵיר וַיִּשְׁבִּי בָּהּ וַזְעַקוּ הָאָדָם וְהִילָל כָּל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ: כְּדָנוּ אָמַר יי הָא עֲמַמְיָא אֲתִן מִצְפוֹנָא וְיִהוּן כְּנַחַל מַגְבַּר וַיִּבְזוּן אֶרֶעָא וּמְלָאָה קְרוֹנָא וּדְיִתְבִּין בְּהוּן וַיִּצְחוּן בְּנֵי אֲנָשָׂא וַיִּלְלוּן כָּל יְתִבִי אֶרֶעָא : (א) מְקוֹל שְׁעֵטַת פְּרָסוֹת אֲבִירָיו מֵרַעַשׁ לְרִכְבּוֹ הַמִּזְוֹן גִּלְגָּלָיו לֹא-הִפְנוּ אַבּוֹת אֶל-בְּנֵים מֵרַפְיוֹן יְדָיִם: מְקַל מִפְּסוּעֵי פְרָסוֹת גְּבֻרוֹהִי מִזֵּיעַ לְרִתִּיכוֹהִי אֲתִרְגוּשֵׁת גִּלְגְלוֹהִי לֹא מִתְפַּנֵּן אֲבָאָן לְרַחֲמָא עַל בְּנֵיו מֵאֲתִרְשָׁלוֹת דְּדִין :

רש"י שעתה . אין לו דמיון ויונתן תרגמו מפסועית : מרעש לרכבו . מרעש אשר לרכבו : גלגליו . חופני מרכבותיו : לא הפנו רבות אל בנים . להלילם :

על-היום הבא לשדוד את-כל-פלשתים להכרית לצר (א) וּלְצִידוֹן כָּל שְׂרִיד עֶזְרָ כִּי-שָׁדַד יְהוָה אֶת-פְּלִשְׁתִּים שְׂאֲרֵית אִי כְפָתוֹר: עַל יוֹמָא דְאֲתִי לְמִיבָז יֵת כָּל אֶרֶעָא פְּלִשְׁתִּי לְשִׁיפָאָה לְצוֹר וּלְצִידוֹן כָּל שְׂאִיר סְעִיד אֶרֶי אֲבִיזוּ יי יֵת אֶרֶעָא פְּלִשְׁתִּי שְׂאֵר נְגוֹת קְפוּטְקָאִי :

רש"י להכרית לצור ולצידון . פלשתים היו עוזרים אותם מאויביהם : אי כפתור . איזל"ש בלע"ז :

(ה) בָּאָה קָרְחָה אֶל-עֵזָה נְדַמְתָּה אֲשַׁקְלוֹן שְׂאֲרֵית עִמָּקָם
עד-מְתֵי תִתְגַּוְדְדִי: מִטּוֹת פּוֹרְעָנוּתָא לִיְתִבִי עֵזָה אֲתִבְרוּ אֲשַׁקְלָנָאִי שְׂאֵר
תּוֹקֶפִיהוֹן עד אִימְתֵי תִתְהַמְמוֹן :

קס"י נדמתה . נחרצה : תתגודדי . תשרטי צאבל ובכני :

כתובים - משלי - פרק יד

(ח) חֲכָמַת עָרוֹם הֵבִין דַּרְכּוֹ וְאֹלֶת כְּסִילִים מְרָמָה: חֲכָמַתָּא
דְעָרִימָא בִּינָא דְאַרְחָא וּבִשְׁטִיּוּתָא דְסַכְלֵי רַמְיּוּתָא :

קס"י חכמת ערום . מי שהוא חכם הבין דרכו לפלס אורחותיו : ואולת כסילים
היא המרמה שבלבם סופה שמביאחם לידי טפשות :

(ט) אֲוִלִים יִלִּיץ אָשֶׁם וּבֵין יִשְׂרָיִם רָצוֹן: כְּסִילֵי מִתְלִין בְּחֻטְאָה וּבִינַת תְּרִיצִי
רְעוּתָא :

קס"י אוילים יליץ אשם . שהם חוטאים שזריכין לתת ממון למי שחטאו לו ויליץ
בעדם אשםם שהם מביאים ממונם לו כמו הפלשטים שנאמר קחו לכם ה' טחורי
זהב וה' עכברי זהב וגומר ונתתם לאלהי ישראל כבוד אולי יקל את ידו מעליכם
(ש"א 1) : אשם . אמנד"א בלע"ז : ובין ישרים רצון . אפיימיני"ט בלע"ז הקב"ה
מרובה להם :

(י) לֵב יוֹדֵעַ מֵרַת נַפְשׁוֹ וּבִשְׁמַחְתּוֹ לֹא-יִתְעַרֵב זָר: לָבָא דְדִיעַ
מְרִירוּתָא דְנַפְשִׁיהּ וּבְחֻדוּתֶיהּ לֹא מִתְעַרֵב נוֹכְרָאָה :

קס"י לב יודע . מרת נפשו . טרחו ויגיעו שעמל בתורה לפיכך בשמחתו לא
יתערב זר כשיקבל שכרו לעתיד . ד"א לב יודע מרת נפשו ישראל שהם מרי נפש
בגלות והיו נהרגים על קדושת השם ובשמחתו לא יתערב זר לעתיד . (יא) בית

רשעים . בית ארם ישמד יש דרך ישר לפני אים , דרך עלל ישרה היא בעיני עשו
שהוא אים שדה ואחריתה וגו' :

(יא) **בֵּית רְשָׁעִים יִשְׁמַד וְאֶהַל יִשְׁרָיִם יִפְרִיחַ:** בֵּיתָא דְרִשְׁעֵי יִשְׁתִּיבִי
וּמִשְׁכְּנָא דִתְרִיבִי מִפְרִיחַ : (יב) **יֵשׁ דְּדֶרֶךְ יִשָּׁר לִפְנֵי-אִישׁ וְאַחֲרֵיתָהּ**
דְּרָכֵי-מָוֶת: אֵית אֲרַחָא דְסִבְרִין בְּנֵי נָשָׂא דִתְרִיבָא הִיא וְסוּפָה אֲרַחָא דְמוֹתָא :

רש"י יש דרך ישר לפני אים . עובר עבירה ואומר אין זה עבירה . ד"א יש דרך
ישר לפני אים דרך עלל ישרה היתה בעיני עשו שהיה אים שדה ואחריתה וגו' :

(יג) **גַּם-בְּשָׁחוֹק יִכָּאב-לֵב וְאַחֲרֵיתָהּ שְׂמֵחָה תּוֹגָה:** אף בְּגִיחָא
נְכָאב לְבָא וְסוּפָא דְחֻדְנָתָא חֲמוּצָא :

רש"י גם בשחוק . שהקב"ה משחק עמהם בעה"ז יכאב לבם לעתיד לבא וכן
הוא אומר ואתם תלעקו מכאב לב (ישעיה ס"ה) :

משנה בבא מציעא פרק ה

א. איזוהו נָשֶׁף וְאיזוהו תְּרִבִּית . איזוהו נָשֶׁף . הַמְלִיחַ סֵלַע בְּחַמְשָׁה דִּינָרִין,
סָאתִים חֲטִיף בְּשֵׁלֶשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׁף . וְאיזוהו תְּרִבִּית . הַמְרַבֵּה בְּפִרוֹת .
פִּיצֵד . לְקַח הַיִּמְנוֹ חֲטִיף בְּדִינָר זָהָב הַכּוֹר, וְכֵן הַשָּׁעַר, עֲמָדוֹ חֲטִיף בְּשֵׁלֶשִׁים
דִּינָרִין, אָמַר לוֹ תָּנוּ לִי חֲטִי, שְׁאַנִּי רוּצָה לְמַכְרֶן וְלְקַח בָּהֶן יָין . אָמַר לוֹ הֲרִי
חֲטִיף עֲשׂוּיֹת עָלַי בְּשֵׁלֶשִׁים, וְהֲרִי לָךְ אֲצָלִי בָּהֶן יָין, וְיָין אֵין לוֹ :

ברטנורה (ה) איזוהו נשף . שהוא נושף . דשקל מינייה מאי דלא יהיב ליה: **המרבה בפירות.**
המרבה שכל לעלמו בפירות. ובין בהלואת כסף ובין בהלואת פירות הוי רבית. שהרי מרבה
ממונו. אלא דבסיפא, רבית דרבנן קמפרש שהוא דרך מקח וממכר: דינר זהב. עשרים
וחמשה דינרי כסף: וכן השער. כך היו נמכרין בעיר. והותר לו לתת מעות עכשיו על מנת
ליתן לו זה חטין כל ימות השנה בדמים הללו כשיעור מעותיו ואע"פ שעכשיו אין לו חטין,
דתנו בפרקין ילא השער פוסקין, אע"פ שאין לזה יש לזה, ויכול המוכר הזה לקנותם עתה
במעות הללו: עמדו חטין בשלשים דינרין אמר לו תן לי חטי. וזה מותר אם נתן לו חטין.
אבל אם פסק לתת לו בהן יין, אסור, שמא יוקיר היין, הואיל ואין לו יין. ואע"פ שפוסק

עמו כשער היין של עכשיו וכבר יאל השער, הואיל ואינו נותן לו דמים שנוכל לומר יכול הוא לקנות יין בדמים שקבל אלל בל לעשות עליו דמי החטין חוב ולפסוק על החוב יין, אסור אס יין אין לו. דאי הוה ליה יין, הו קנוי לו מעכשיו לזה שבא לפסוק על החוב יין, וכי אייקר ברשותיה אייקר:

ב. המלוה את חברו, לא ידור בהצרו חנם, ולא ישפר ממנו בפחות, מפני שהוא רבית. מרבין על השכר, ואין מרבין על המכר. כיצד. השפיר לו את הצרו, ואמר לו אם מעכשיו אפה נותן לי, הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה, ואם של חדש בחדש, בסלע לחדש, מתר. מכר לו את שדהו, ואמר לו אם מעכשיו אפה נותן לי, הרי היא שלך באלף זוז, אם לגרן, בשנים עשר מנה, אסור:

ברטורה (ב) מרבין על השכר. בשכר המתנת מעות השכירות: ואין מרבין על המכר. בשכר המתנת המקח. וטעמא, משום דשכירות אינה משתלמת אלל לבסוף, הלכך כי שקיל מיניה סלע בחודש דהו להו שתיס עשרה סלעים אין זה שכר המתנת מעות, שהרי לא נתחייב לשלם לו שכירות עדסוף החודש, והאי דאמר ליה אס עכשיו נתן לי הרי היא שלך בעשר סלעים, אי הוה מקדים ליה הוה מחיל ליה מדמי השכירות ומוגר ליה בפחות משויה. אבל גבי מכר משמשך המקח דינו ליתן המעות, וכי אמר ליה אס מעכשיו נתן הרי היא לך באלף זוז, הן הן דמיה, וכי מטפי עלייהו לגורן, שכר המתנת מעות הוא: מכר לו את השדה וכו'. והוא הדין מטלטלין וכל סחורה אס מכר לו יותר משויה בשכר המתנת מעות, אסור, והוי אבק רבית מדבריהם. וכל אבק רבית אס נתן אינה יולאה דדיינים. דאילו רבית קלוה דאורייתא יולאה דדיינים:

ג. מכר לו את השדה, ונתן לו מקצת דמים, ואמר לו אימתי שתרכה הבא מעות וטל את שלך, אסור. הלוחו על שדהו, ואמר לו אם אי אפה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי, הרי היא שלו. וכך הנה בבתוס בן זונין עושה על פי חכמים:

ברטורה (ג) הבא מעות וטול את שלך אסור. הבא מותר מעות שעליך וטול שדה שלך, אסור לעשות כן. וכגון שאמר לו מוכר ללוכה לכי מייתית מותר המעות קנה מעכשיו. לפיכך אסור לעשות כן, שאם יאכל מוכר הפירות בתוך כך, לכשיביא זה המעות נמלא שדה זו קנויה לו מיום המכר, וזה אכל הפירות בשכר המתנת מעותיו. ואם יאכל לוקח פירות מעכשיו, שמא לא יביא מותר המעות ויחזיר לו זה מה שקבל ונמלא שלא היתה שדה קנויה לו, דהא לכי מייתית קני מעכשיו אמר ליה, והא לא אייתי, ומעות הראשונות כמלוה בעלמא היו אלל מוכר, וזה אכל פירות בשכרו: הרי היא שלו. וכגון דאמר ליה קני מעכשיו אס לא אביא לך מכאן עד שלש שנים, דלאו אסמכתא היא אלל קנין גמור, שעל מנת מכר גמור החזיק בה מעכשיו בדמים הללו ואזולי אוזיל גביה, וזה קבל עליו שאם יחזיר לו מעותיו עד שלש שנים יקבלם. והפירות יהיו מונחים ביד שליט, אס יחזיר הלואה מעותיו למלוה עד שלש שנים יתן הפירות ללוה, ואם לאו יתן הפירות למלוה, שהיתה

הַשְׂדֵה קְנוּיָה לֹא מִשְׁעַת הַלְוָאָה, וְאוֹתָהּ הַלְוָאָה דְּמִי הַשְׂדֵה הִיתָה:

ד. אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנֻנֵי לְמַחְצִית שְׂכָר, וְלֹא יִתְּנוּ מְעוֹת לְקַח בְּהֶן פְּרוֹת לְמַחְצִית שְׂכָר, אֶלְאֵ אִם כֵּן נוֹתְנוּ לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוּעֵל. אֵין מוֹשִׁיבִין תְּרַנְגוּלִין לְמַחְצָה, וְאֵין שְׂמִין עֲגָלִין וְסִיחִין לְמַחְצָה, אֶלְאֵ אִם כֵּן נוֹתְנוּ לוֹ שְׂכָר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ. אֶבֶל מְקַבְּלִין עֲגָלִין וְסִיחִין לְמַחְצָה, וּמְגַדְּלִין אוֹתָן עַד שְׁיָהוּ מְשֻׁלְשִׁין. וְחֲמוֹר, עַד שְׁתֵּהָא טוּעֵנָת:

ברטורה (ז) אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנֻנֵי לְמַחְצִית שְׂכָר. לֹא יֹאמְרוּ בְּעַל הַבַּיִת לְחֲנֻנֵי הָרִי פִירוֹת נִמְכָּרִים בְּשׂוֹק אֲרֻבַּע סָאִין בְּסַלְעַ וְאוֹתָהּ מוֹכְרִין בְּחֲנוּת פְּרוּטָה וּמִשְׁתַּכֵּר סָאָה, הַיֵּלֶךְ פִירוֹת וְסָב וּמְכוֹר בְּחֲנוּת וְהַרְיוּחַ נַחְלוֹק. וְטַעֲמָא דְּמַלְתָּא, מְשׁוּם דְּקִיַּימָא לֵן הֵךְ עַסְקָא פְּלַגָא מְלוּה וּפְלַגָא פְּקָדוֹן, סָתָם הַמְקַבֵּל פְּרַקְמִטִּיא לְמַחְצִית שְׂכָר מְקַבֵּל עֲלוֹי אַחֲרִיּוֹת חֲזִי הַקָּרֵן בְּאוֹנְסִין וְזוּלָא, הַיֵּלֶכְךָ הַיֵּיךְ פְּלַגָא כִּיּוֹן דְּמִיחִיבֵי בְּאוֹנְסִין מְלוּה הַיֵּיךְ אֲרָכְלוּ שְׁהָרִי הַיֵּיךְ שׁוּמָא אֲרָכְלוּ בְּמַעוֹת בְּשַׁעַר הַשְּׂוֹק וְדִינוּ לִיטוּל חֲזִי שְׂכָר, נִמְכָּר מִתַּעֲסָק בְּחֲזִיוֹ שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת שְׁהוּא פְּקָדוֹן אֲרָכְלוּ בְּשַׁכְרַת הַמַּחֲנַת מַעוֹת הַמְלוּה, לְפִיכֵךְ אֲסוּר. אֲרָכְלוּ אִם כֵּן נוֹתְנוּ לוֹ שְׂכָר עֲמָלוֹ שְׁהוּא עֲמָל בְּאוֹתוֹ הַחֲזִי כְּפוּעֵל בְּטַל שֶׁל אוֹתָהּ מַלְאכָה דְּבַטְל מִינָהּ, אִם הִיָּה נִגְרָא אוֹ נַפְתָּ, כִּמְהָ אֲדָם רוּחָה לִיטוּל לִיבְטַל מִמַּלְאכָה כְּבָדָה כְּזוֹ וְלַעֲשׂוֹת מַלְאכָה קְלָה: אֵין מוֹשִׁיבִין תְּרַנְגוּלִים לְמַחְצָה. לְשׂוּם דְּיָצִים בְּדַמִּים לְבַעַל הַתְּרַנְגוּלָתָה לְהוֹשִׁיבָה עֲלֵיהֶם לְגַדֵּל אַפְרוּחִים לְמַחְצִית שְׂכָר מַה שְׁיָהוּ אַפְרוּחִים שׁוּים יוֹתֵר עַל דְּמִי הַבִּיָּצִים, דְּהוּאֵיל וְזֵה מְקַבֵּל עֲלוֹי אַחֲרִיּוֹת חֲזִי דְּמִי הַבִּיָּצִים אִם יִתְּקַלְקְלוּ אוֹ אִם יִמּוּתוּ, הוּיָה לִיָּה פְּלַגָא מְלוּה, נִמְכָּר זֵה מְגַדֵּל אֵת חֲזִיָּין הַשְּׂנִי בְּשַׁכְרַת הַמַּחֲנַת מַעוֹתָיו: וּמְזוֹנוֹ. מְזוּן שְׁהוּא מוֹלִיאַ בְּאַפְרוּחִים: וְאֵין שְׂמִין עֲגָלִים וְסִיחִין לְמַחְצָה. עַכְשָׁיו הֵם שׁוּים כֵּךְ וְכֵךְ, קְבָלָם עַלִּיךְ לְגַדֵּל שְׁנַתִּים לְמַחְצִית שְׂכָר, וְלְמַחְצִית הַפְּסָד אִם יִמּוּתוּ: אֲבָל מְקַבְּלִים עֲגָלִים וְסִיחִים. קְטֻנִים. בְּלֹא שׁוּמָא, שְׁאִם יִמּוּתוּ לֹא יִשְׁלַם כְּלוּם וְאִם יִחֲזִי יִחְלַקוּ בִּינֵיהֶם: כְּשִׁיָּהוּ מְשׁוּלְשִׁים. פִירוּשׁ כְּשִׁיעֵמְדוּ עַל שְׁלִישׁ גְּדוּלָן וְאִז יִחְלֻקוּ: וּבְחֲמוֹר עַד שְׁתֵּהָא טוּעֵנָת. מִשְׁאוּי. כֵּךְ הִיָּה מִנְהַגָם לְגַדֵּל קוּדָם חֲלוּקָה:

ה. שְׂמִין פְּרָה וְחֲמוֹר וְכָל דְּבָר שְׁהוּא עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל לְמַחְצָה. מְקוּם שְׁנֵהָגוּ לְחַלֵּק אֵת הַיֵּלְדוֹת מִיָּד, חוֹלְקִין, מְקוּם שְׁנֵהָגוּ לְגַדֵּל, יְגַדְּלוּ. רַבָּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׂמִין עֲגָל עִם אִמּוֹ וְסִיחָ עִם אִמּוֹ. וּמִפְּרִיז עַל שְׂדֵהוּ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ

ברטורה (ה) שְׂמִין פְּרָה. גְּדוּלָהּ, וְחֲמוֹר גְּדוּל. שְׁרָאוּיָן לְמַלְאכָה, וּמַלְאכְתָּן כוּלָהּ לְמַקְבֵּל: לְמַחְצָה. לְחֲלוּקָה שְׂבַח שִׁשְׁבִּיחוֹ, בְּדַמִּים וּבְוֹלְדוֹת: לְחֲלוּקָה אֵת הַיֵּלְדוֹת מִיָּד. כְּשִׁתְּבוֹא שַׁעַת חֲלוּקָתָן, בְּבִהֲמָה דְּקָה שְׁלִשִׁים יוֹם וּבַגְּסָה חֲמִישִׁים יוֹם: שְׂמִין עֲגָל עִם אִמּוֹ. וְאֵין כְּרִיךְ לִיתָן עֲמָל וּמְזוּן לְעַגֵּל אֲרָכְלוּ. וְאֵין הַלְכָה כְּרַבָּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: וּמִפְּרִיז עַל שְׂדֵהוּ. לְשׂוֹן פְּרָה וְרַבָּה. וְאִית דְּגַרְסִי וּמִפְּרִיז, בְּזִי"ן. לְשׂוֹן פְּרָזוֹת תַּשְׁבּ יְרוּשָׁלַיִם (זכְרִיָּה ב'). כְּלוּמַר מִרְחִיב עַל שְׂדֵהוּ. וְהוּא שִׁיאֲמַר לוֹ [חֹכֵר לְמַחְכִיר] אַתָּה רָגִיל לִיקַח בְּחִכִּירוֹת שְׂדֵךְ עֶשְׂרֵת כוּרִין לְשָׁנָה, הַלּוּיָי מֵאַתָּים זֹו שְׁאוּכַל לְהוֹלִיאַ לְבַעַל שְׂדֵה זֹו וְלִזְרַעָה וְלַחְרַשָּׁה וְאִנִּי מַעֲלָה לְךָ בְּחִכִּירוֹתָה י"ב כוּרִים לְשָׁנָה וְאַחֲזִיר לְךָ מַעוֹתֶיךָ, זֵה מוֹתֵר, דְּהוּי כְּאִילוֹ מַעֲדִיקָ לֹא שְׂנִי כוּרִים

הללו מפני שחוכר ממנו שדה טובה ומשובחת שחכירותה יפה מחכירות שדה רעה:

ו. אין מקבלין צאן ברזל מישראל, מפני שהיא רבית. אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים, ולווין מהן ומלווין אותן ברבית, וכן בגר תושב. מלוא ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי, אבל לא מדעת ישראל:

ברטורה (ו) אין מקבלין לאן ברזל. כל אחריות הנכסים על המקבל, וסם אותם עליו במעות, וכל זמן שאין נותן לו מעותיו חולקים השכר. ואע"ג דמשנה יתירה היא, דהא תנא ליה לעיל אין מושיבים חנוני למחלית שכר משום דמקבל עליה פלגא דהפסקד, וכל סכן הכא דקבל כל האחריות עליו. נקט ליה משום סיפא. אבל מקבלים לאן ברזל מן הנכרים: מדעת הנכרי. כגון ישראל שלוח מעות מנכרי ברבית וביקש להחזירם לו, מלאו ישראל אחר ואמר תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו. אם העמידו אלל נכרי, אע"פ שישראל נותנם לו במאות הנכרי, מותר. ואם לא העמידו אלל נכרי, אסור. דהוא ניהו דקא מוזיק מוזיק ליה בריבית:

ז. אין פוסקין על הפרות עד שיצא השער. [יצא השער, פוסקין, ואף על פי שאין לזה יש לזה]. הנה הוא תחלה לקוצרים, פוסק עמו על הגדיש, ועל העביט של ענבים, ועל המעטן של זיתים, ועל הביצים של יוצר, ועל הסיד מששקעו בכבשן. ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה. רבי יוסי אומר, אין פוסקין על הזבל אלא אם כן היתה לו זבל באשפה. וחכמים מתירין. ופוסק עמו כשער הגבוה. רבי יהודה אומר, אף על פי שלא פסק עמו כשער הגבוה, יכול לומר תן לי כזה, או תן לי מעותי:

ברטורה (ז) היה הוא תחלה לקוצרים. ויש לו גדיש ועדיין לא יצא השער: פוסק עמו. באיזה שער שיראה. דכיון דיש לו אין כאן רבית, דמעכשיו אותו גדיש קנוי לו. ואע"ג דלא משך, כיון דכי אין לו נמי לא הוה אללא חבך רבית דרבנן, כי יש לו לא גזור: על העביט. כלי גדול שצוצרים בו את הענבים לפני דריכה והם מתחממים להוציא יינם יפה. ושל זיתים קרוי מעטן: על הצאים של יוצר. אם הכנים עפר ועשאו צלים לעשות מהן קדרות, פוסק עמו על הקדירות באיזה שער שיראה, ואע"פ שלא יצא השער: ועל הסיד. פוסק עמו באיזה שער שיראה משיסקענו בכבשן העצים והאצנים לשרוף ולעשות מהן סיד: וחכמים מתירין. איכא בין חכמים לת"ק, דת"ק כל ימות השנה קאמר. ופליג עליה רבי יוסי ואמר לא שנה ימות החמה ולא שנה ימות הגשמים עד שיהיה לו למוכר זבל באשפות. וחכמים מתירין דוקא בימות החמה, שאע"פ שאין לו, יש לאחרים, שהכל יש להן זבל שכבר נרקב ונשוף בימות הגשמים. אבל בימות הגשמים לא. והלכה כחכמים: כשער הגבוה. אם יפחות השער ממה שהוא עכשיו, תתן לי כשער הזול. גבוה, היינו צול שנותנין פירות גבוהים ורבים בדמים מועטים: תן לי כזה או תן לי מעותי. שהרי לא משך ויכול לחזור בו, ואפילו מי שפרע ליכא הואיל ולא נתן מעותיו על מנת לקבל עכשיו אללא לאחר זמן, ובתוך כך נשתנה השער, סתם דעתיה דאינש אתרעא זילא פסיק. ואין הלכה כרבי יהודה:

ח. מְלוּה אָדָם אֶת אֲרִיסוֹ חֲטִין בְּחֲטִין לְזָרַע, אָבֵל לֹא לֶאֱכֹל. שֶׁהָיָה רֶבֶן גְּמִלְיָאֵל מְלוּה אֶת אֲרִיסוֹ חֲטִין בְּחֲטִין לְזָרַע, בִּיקָר וְהוֹזְלוּ, אוּ בְזוּל וְהוֹקְרוּ, נוּטֵל מֵהוּ כְּשֶׁעַר הַזּוּל, וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁהִלְכָה כּוֹ, אֶלָּא שֶׁרָצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ:

דרטורה (ח) חטין בחטין לזרע. סאה בסאה מותר להלוות לאחים דוקא כשרואה לזרעו. וטעמו, דבאתרא לאחים הוא שנותן הזרע, אם אין לו זרע לזרוע השדה יסלקנו בעל הבית, וכסלוא האחים מבעל הבית וזרע וכסיוקירו חטין יתן חטין, אין זו הלואה, אלא הרי הוא כיווד לתוכה מעכשיו על מנת שיטול בעל הבית הזרע תחלה מחלק שיגיע לאחים והאחים יטול השאר שכר טרחו, ועל מנת כן ירד שיטול פחות משאר אריסין כשיעור הזרע, ואין כאן רבית: שהיה רבן גמליאל. כלומר, לכך הורכד לשנות משנה זו, לפי שהיה רבן גמליאל מחמיר שאם הוזלו נוטל כשער הזול, ואשמעינן מתניתין לא שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עלמו:

ט. לֹא יֹאמֵר אָדָם לְחֵבְרוֹ, הַלְוִינִי כּוֹר חֲטִין וְאֲנִי אֶתֵּן לָךְ לְגֵרְךָ. אָבֵל אוֹמֵר לוֹ הַלְוִינִי עַד שְׁיָבֹא בְּנִי, אוּ עַד שְׁאֲמַצָּא מִפְּתַח. וְהִלֵּל אוֹסֵר. וְכֵן הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר, לֹא תִלְוֶה אִשָּׁה כְּכָר לְחֵבְרָתָהּ עַד שֶׁתַּעֲשֶׂנוּ דָּמִים, שְׁמָא יוֹקִירוּ חֲטִים, וְנִמְצָאוּ בְּאוֹת לִידֵי רַבִּית:

דרטורה (ט) הלויני עד שיבוא בני. דכיון שיש לו, שפיר דמי. ללא גזור רבן אלא כשאין לו. ואפילו אין לו אלא סאה אחת, לווה עליה כמה כורין, דכל חדא וחדא אמרינן זו תהא תחתיה, שהרי אינה קנויה למלוה וביד הלואה למכרה ולאכלה, וכסלוא כל אחת ואחת לווה בהיתר: וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה. ואין הלכה כהלל. אלא הלכה כחכמים שאומרים לויין סהם ופורעין סהם:

י. אוֹמֵר אָדָם לְחֵבְרוֹ, נִכְּשׁ עָמִי וְאֲנִכְּשׁ עָמִי, עֲדָר עָמִי וְאֶעְדָּר עָמִי, וְלֹא יֹאמֵר לוֹ נִכְּשׁ עָמִי וְאֶעְדָּר עָמִי, עֲדָר עָמִי וְאֲנִכְּשׁ עָמִי. כָּל יָמֵי גְרִיד, אֶחָד. כָּל יָמֵי רַבִּיעָה, אֶחָד. לֹא יֹאמֵר לוֹ חֲרַשׁ עָמִי בְּגְרִיד וְאֲנִי אֶחְרַשׁ עָמִי בְּרַבִּיעָה. רֶבֶן גְּמִלְיָאֵל אוֹמֵר, יֵשׁ רַבִּית מְקַדְּמַת וְיֵשׁ רַבִּית מְאַחֶרֶת. כִּי־צַד. נִתְּנוּ עֵינָיו לְלוֹת הַיָּמֵנוּ, וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ וְאוֹמֵר בְּשִׁבִיל שְׁתִּלְוִנִי, זוֹ הִיא רַבִּית מְקַדְּמַת. לָוֶה הַיָּמֵנוּ וְהִחְזִיר לוֹ אֶת מְעוֹתָיו, וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ וְאוֹמֵר בְּשִׁבִיל מְעוֹתֶיךָ שֶׁהָיוּ בְּטִלוֹת אֶצְלִי, זוֹ הִיא רַבִּית מְאַחֶרֶת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, יֵשׁ רַבִּית דְּבָרִים, לֹא יֹאמֵר לוֹ, דַּע כִּי בָּא אִישׁ פְּלוֹנִי מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי:

דרטורה (י) נכש עמי. היום ואנכש עמך למחר. ניכוש הוא עקירת העשבים הרעים הגדלים בתבואה: עדור. חפור: לא יאמר לו נכש עמי ואעדור עמך. פעמים שזו קשה מזו, ויש כאן אגר נטר: כל ימי גריד אחד. ולא חיישנין אם יום אחד גדול מחבירו. וכן כל ימי רביעה אחד. ומותר לומר עדור עמי יום זה של גריד. ואני אעדור עמך יום אחר של גריד. וכן ברביעה: גריד. ימות החמה: רביעה. ימות הגשמים: ואני אחרוש עמך ברביעה. שימי רביעה קשים למלאכה שבשדות:

יא. ואלו עוברין בלא תעשה. המלוה, והלוה, והערב, והעדים. וחכמים אומרים, אף הסופר. עוברים משום לא תתן (ויקרא כה), ומשום בל תקח מאתו (שם), ומשום לא תהיה לו פנשה (שמות כב), ומשום לא תשימון עליו נשך (שם), ומשום ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יי:

דרטורה (יא) עוברים משום לא תתן וכו'. מלוה עובר בכולן. לזה עובר משום כל תמיד, שהוא לשון מפעיל לאחרים, לא תגרום שאחיד יסוד, ועובר על ולאחיד לא תמיד, ולפני עור לא תתן מכשול. ערב ועדים עוברים על לא תשימון עליו נשך כלל:

גמרא בבא מציעא דף נ"ט ע"ב

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים מנא לן מתמר דכתיב (בראשית ל"ח) היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה. אמר רב חנינא בריה דרב אידי מאי דכתיב (ויקרא כ"ה) לא תונו איש את עמיתו עם שאתך בתורה ובמצוות אל תונהו. אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה. אמר רבי אלעזר מיום שנחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר (איכה ג') גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי. ואף על פי ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר (תהלים ל"ט) שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. ואמר רב כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם שנאמר (מלכים א' כ"א) רק לא היה כאחאב וגומר. אמר ליה רב פפא לאביי והא אמרי אינשי אתתך גוצא גחין ותלחוש לה. לא קשיא הא במילי דעלמא והא במילי דביתא. לישנא אחרינא הא במילי דשמיא והא במילי דעלמא. אמר רב חסדא כל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה שנאמר (עמוס ז') הנה ה' נצב על חומת אגד ובגדו אגד. אמר רבי אלעזר הכל נפרע בידי שליח חוץ מאונאה שנאמר ובגדו אגד. אמר רבי אבהו שלשה אין הפרגוד ננעל בפניהם אונאה וגזל ועבודה זרה. אונאה דכתיב ובגדו אגד. גזל דכתיב (ירמ' ו') חמס ושוד ישמע בה על פני תמיד. עבודה זרה דכתיב (ישעי' ס"ה) העם המכעיסים אותי על פני תמיד. ואמר רבי חלבו. לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר (בראשית י"ב) ולאברם היטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזה אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו:

ד"י היא מוצאת והיא שלחה. אף ע"פ שהיו מוציין אותה לשרפה לא אמרה להם ליהודה נבעלתי אלך שלחה לו למי שאלה לו אנכי הרה ואם יודה הוא מעלמו יודה: עמיתו. עם אחו: באונאת אשתו. באונאת דברים לכערה: אונאתה קרובה. פורענות אונאתה ממהר לזכא: שמעה תפלת. אין לשנותו מלשון בקשה שמזקק מאת הקב"ה

שישמע תפלתו אצל אל תחרש יש לשנותו מלשון בקשה ולו' בזו אני בוטח שאין דרכך לשחוק ולא להחריש וכו': רק לא היה כאחאב. סיפיה דקרא אשר הסתה אותו איצבל אשתו: כל השערים. של תפלה ננעלו: חוץ משערי אונאה. הזועק על אונאת דברים אין השער ננעל בפניו: הכל על ידי שליח. על כל עצירות נפרעין על ידי שליח: ובידו וגו'. לא מסר' לשליח: פרגוד. מחיכה שבין שכינה לכבא מרום: אינו ננעל. להפסיק ראיתו מן המקום אל תמיד רואה אותם עד שיפרע: ובידו אנך. משמע שהיה תמיד אכלו ומשמך בה: על פני. לפני ואין מחיכה בינו לבין העבירה: מחוזא. עיר שהיה רבא דר בחוכה כך שמה: אוקירו לנשייכו. כבדו נשותיכם:

זוהר בא דף מ"ג ע"א

והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך וגומר. פקודא דא פקודא דאקרי בגוונא אחרא דלא אקרי מצוה אלא קדושה ואלין אינון תפילין. תפלה של יד ותפלה של ראש. תקוונא פארא שפירו דגוונין עלאין. ועל דא אקרו טוטפת כמה דאת אמר (ישעיה מ"ט) ישראל אשר בך אתפאר. וכתוב (הושע י"א) כי נער ישראל ואוהבהו ישראל זוטא שמע ישראל ישראל סבא שפירו דגוונין עילא ותתא. יוסף סליק ואתער בתרין גוונין (ני"א דרגין) בקדמיתא נע"ר ובסופא צדי"ק כמה נאן ביה גוונין למחזי ורזא דא (בראשית ט"ו) ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה שפירא בתרין סתרין בתרין דרגין בתרין גוונין עילא ותתא פתיב (דברים ו') ועשית הישר והטוב. הישר דא תפלה של יד לאמשכא ליה בתפלין של ראש לאתניחדא כחדא ותפלה של יד אקדים לשל ראש ואצטריך דלא יהא פרודא בינייהו כלל. מאן דמתער בתפלין קאים ברזא דגוונא עלאה וקאים באינון תרין רזין דקאמרן פיוסף דאקרי נער ואקרי צדיק ברזא דעבד נאמן וברזא דבן חידאי. ואלין תפלה של יד ותפלה של ראש. ואינון כללא חדא בלא פרודא ארבע פרשין דתפלין בארבעה בתים באינון תפלין של ראש. וכמה דאינון ארבעה פרשין באינון תפלין של ראש אוף הכי כלהו בתפלין של יד בבית אחד דהא בתפלה של יד לית לה מגרמה כלום אלא מה דנקטא מלעילא ורזא דא (קחלת א') כל הנחלים הולכים אל הים. ומגו דנקטא לון מלעילא אקרי תפלה ואתקדשת בקדושתהון וכלא אקרי קדושה ואקרי תפלה. וכדין אקרי מלכות שמים שלימה:

תרגום הזוהר והיה לאות וגו': ולטוטפות וגו': מנחה זו היא מנחה הנקראת באופן אחר, שאינה נקראת מנחה אלא הקדשה. ואלו הם תפלין, תפלה של יד ותפלה של ראש. שהם תקון פאר ויפי של המראות העליונות. ועל בן נקראים, טוטפות, כדכתיב ישראל אשר בך אתפאר. וכתוב, כי נער ישראל ואהבהו. הוא ישראל זוטא. וכתוב שמע ישראל, הוא ישראל סבא, שהוא יפי של המראות, למעלה ולמטה יוסף עולה למעלה ומתערט פס, ומפרס שעלה לבינה נקרא נער, ובסוף נקרא לדיק. כמה יפות זו המראות לראות. וזה סוד, ויהי יוסף יפה תואר ויפה

מְרָאָה. הוּא יָפֵה, בְּשָׁנֵי לְדָדִים, בְּשָׁתֵי מְדַרְגּוֹת, בְּשָׁתֵי מְרָאוֹת, שֶׁהוּן לָבֵן וְאָדוּם. לְמַעַלְמַעַל וּלְמַטָּה. פְּתִיבָה, וְעֵשִׂיתָ הַיָּסָר וְהַטּוֹב: הַיָּסָר, הוּא תְּפִלָּה שֶׁל יָד, לְהַמְשִׁיךְ לָהּ בְּתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, שְׂיִתִּיחֶדוּ בְּאֶחָד. וְתְּפִלָּה שֶׁל יָד מִקְדִּימִים לְהַנִּיחָהּ לְתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וְרָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה פְּרוּד צִינִיָּהם כָּלֵל. מִי שֶׁמִּתְעַטֵּר בְּתְּפִלִּין, עוֹמֵד בַּסּוּד כְּעֵין הָעֵלְיוֹן, שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּשָׁנֵי סוּדוֹת הָאֵלּוּ שֶׁאִמְרָנוּ צִוִּיָּסָף, שֶׁנִּקְרָא נֶעַר וְנִקְרָא לְדִיָּה, דְּהֵינּוּ צָסוּד עֶצֶד נְחָמָן, וּבַסּוּד צֵן יָחִיד, וְאֵלּוּ הֵם, תְּפִלָּה שֶׁל יָד וְתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ וְשָׁנִיָּהם הֵם כָּלֵל אֶחָד. אֲרִצֵּעַ פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁבְּתְּפִלִּין הֵם צָאֲרִצֵּעַ צְתִים בְּתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, וְכִמוֹ שֶׁהֵם אֲרִצֵּעַ צְתִים בְּתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, כֵּן הֵם כָּלֵל בְּתְּפִלָּה שֶׁל יָד צְבִית אֶחָד. כִּי בְּתְּפִלָּה שֶׁל יָד, שֶׁהִיא הַמְּלֻכּוֹת, חִינּוּ לָהּ מִעֲמָמָה כָּלֵס, אֲלֹא מֵהַשְׁמֵקָצֶלֶת מְלֻמְעָלָה, וְזֶה סוּד כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וּמִשּׁוֹם שֶׁמִּתְקַצְלָתָם מְלֻמְעָלָה הִיא נִקְרָאת תְּפִלָּה, וּמִתְקַדְּשֶׁת מִקְדְּשָׁתָם וְנִקְרָאת קְדֻשָּׁה, וְנִקְרָא תְּפִלָּה, וְאִזּוֹ נִקְרָאת הַמְּלֻכּוֹת שְׁמִים מְלֻכּוֹת הַשְּׁלֵמָה.

הלכה פסוקה

הר"ם ה' איסורי ביאה פכ"א

- א.** אָסוּר לְאָדָם שְׂיִתְקַשֶּׁה עֲצָמוֹ לְדַעַת אוֹ יָבִיא עֲצָמוֹ לְיַד הַרְהוּר אֶלָּא אִם יָבִיא לוֹ הַרְהוּר יִסִּיעַ לְבוֹ מִדְּבָרֵי הַבָּאִי לְדְבָרֵי תוֹרָה שֶׁהִיא אֵילָת אֱהָבִים וְיַעֲלֶת חוֹן לְפִיכָף אָסוּר לְאָדָם לִישׁוֹן עַל עֶרְפוֹ וּפְנֵיו לְמַעַלָּה עַד שְׂיִטָּה מְעַט כְּדִי שֶׁלֹּא יָבִיא לְיַד קָשׁוּי:
- ב.** וְלֹא יִסְתַּכֵּל בְּבִהֶמָה וּבְחִיָּה וְעוֹף בְּשָׁעָה שֶׁמִּזְדַּקְקִין זָכָר לְנִקְבָּה וּמִתָּר לְמִרְבִּיעֵי בְּהֶמָה לְהַכְנִיס כְּמִכְחוּל בְּשִׁפּוֹפֶרֶת מִפְּנֵי שֶׁהוּן עוֹסְקִין בְּמִלְאכְתָּן לֹא יָבִיאוּ לְיַד הַרְהוּר:

מוסר

מלוקט

אוי וְאָבוֹי לְמִשְׁחִית זָרְעוֹ בֵּין בְּמִזִּיד בֵּין שְׂבָא מִחֲמַת הַרְהוּרִיו הַרְעִים. כִּי מְלַבֵּד תוֹקֵף הָעוֹן. הִנֵּה ה' אֱלֹהִים לֹא עָשָׂה לְמִזִּיקִים גּוֹף כִּי אִם רוּחוֹת וְעַל יְדֵי הַחוּטָא הִזָּה נַעֲשֶׂה לָהֶם גּוֹף וְנִבְרָאִים מִזִּיקִין וְהֵם תוֹבְעִים דִּין לַעֲשׂוֹת בּוֹ נִקְמָה בְּעוֹלָם הִזָּה וּבְעוֹלָם

הָבֵא וְהִם סוֹבְבִים אוֹתוֹ וְכָל הַמְכַשׁוּלִים וְהַצְרוֹת הַבָּאוֹת לְאָדָם הוּא עַל יָדָם מִלְבָּד הָעוֹנְשִׁים הַקְּשִׁים וּמְרִים הַמְזַמְנִים וּמְעַתְדִים לוֹ בְּצִאתוֹ מִהָעוֹלָם הַזֶּה וְכַמָּה שָׁנִים נִמְסָר בְּיַד מַלְאָכֵי חֲבֵלָה לַעֲשׂוֹת בּוֹ נְקָמָה קוֹדֵם שְׁיִלָּד לְגִיהֶנָם. לָכֵן בְּעוֹד נִפְשׁוֹ בּוֹ יִמָּהַר לָשׁוּב וּבְמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה נִפְשׁוֹ. וְהוּא רַחוּם יִכַּפֵּר עִוֹן:

בא יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה' אחרונה דשם ב'ין לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה:

(כב) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ עַל-הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ-אֲפֹלָה בְּכָל-
אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים: וְאֲרִיס מֹשֶׁה יָת יָדָה עַל צִית שְׂמִיָּא וְהוּהוּ חֲשׂוּף
קִבֵּל בְּכָל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם תִּלְתָּא יוֹמִין:

רש"י ויהי חשך אפלה וכו' שלשת ימים וגו'. חשך של אופל שלא ראו איש את
אחיו אותן שלשת ימים. ועוד שלשת ימים אחרים חשך מכפל על זה, שלא קמו
איש מתחתיו. יושב אין יכול לעמוד, ועומד אין יכול לישב. ולמה הביא עליהם
חשך, שהיו בישראל באותו הדור רשעים, ולא היו רואים ללאת, ומתו בשלשת ימי
אפלה כדי שלא יראו מצרים במפלתם ויאמרו אף הן לוקין כמונו. ועוד שחפשו
ישראל וראו את כליהם, וכשיראו והיו שואלין מהן והיו אומרים אין בידינו כלום
אמר לו אני ראיתיו בביתך ובמקום פלוני הוא: שלשת ימים. שלוש של ימים
טיראיינ"א בלעז וכן שבעת ימים בכל מקום שטיינ"א של ימים:

(כג) לֹא-רָאוּ אִישׁ אֶת-אָחִיו וְלֹא-קָמוּ אִישׁ מִתַּחַתָּיו שְׁלֹשֶׁת
יָמִים וְלֹכַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם: לֹא חָזוּ אָנְשׁ יָת
אָחוּהִי וְלֹא קָמוּ אָנְשׁ מִתַּחַתוֹהִי תִלְתָּא יוֹמִין וְלֹכַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָוָה נְהוּרָא בְּמוֹתְבְּנָהוֹן:
(דד) וַיִּקְרָא פְּרַעֲהַ אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ-
אֶת-יְהוָה רַק צְאֲנֶכֶם וּבְקִרְכֶם יֵצֵג גַּם-טַפְּכֶם יִלְךְ עִמָּכֶם:
וּקְרָא פְּרַעֲהַ לְמֹשֶׁה וַאֲמַר אֲזִילוּ פְּלַחוּ קָדָם יְיָ לְחוּד עֲנִכוּן וְתוֹרְכוּן שְׂבוּקוּ אֶף טַפְלְכוּן
נְזִיל עִמָּכוּן:

רש"י יג. יהא מאג במקומו:

(כה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַם-אֶתְּהָ תִתֶּן בְּיַדְנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת וְעֹשִׂינוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ: וַאֲמַר מֹשֶׁה אִף אֶת תַּמְסֹר בַּיַּדְנָא נִכְסֵת קִדְשֵׁיו וְעֵלָּו וְנַעֲבֹד קֹדֶם יְיָ אֱלֹהֵנָא:

כס"י גם אתה תתן. לא ליד שמקננו ילך עמנו, אלא גם משלך תתן:

(כו) וְגַם-מִקְלָנוּ יִלְךְ עִמָּנוּ לֹא תִשָּׂאֵל פְּרוֹחַהּ כִּי מִמֶּנּוּ נִלְקַח לַעֲבֹד אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֶנְחֵנוּ לֹא-נִדְעַע מֶה-נַּעֲבֹד אֶת-יְהוָה עַד-בֹּאֵנוּ שָׁמָּה: וְאִף בְּעִירְנָא גִזִּיל עִמָּנָא לֹא תִשָּׂתָּאֵר מִדְּעַם אַרִי מְנַה אֶנְחֵנָא נְסִבִּין לְמַפְלַח קֹדֶם יְיָ אֱלֹהֵנָא וְאֶנְחֵנָא לִית אֶנְחֵנָא יְדַעִין מֶה נִפְלַח קֹדֶם יְיָ עַד מִיִּתְנָא תַמֹּן:

כס"י פרסה. פרסת רגל פלנט"א בלעז: לא נדע מה נעבד. כמה תכבד העבודה שאל שאל ממנו יותר ממה שיש בידנו:

נביאים - ירמיה - פרק מז

(ו) הוֹי חָרֵב לַיהוָה עַד-אָנָּה לֹא תִשְׁקָטִי הָאָסָפִי אֶל-תַּעֲרֹךְ הַרְגָעִי וְדָמַי: וְוִי חָרַבָּא דְשְׁלִיחָא מִן קֹדֶם יְיָ עַד אִימְתִי לֹא תִנּוּחִין אֶתְפַּנְשִׁי לְנִדְנִיד לְבַיִת זִמְנָא תִנּוּחִין:

כס"י חרב לה'. שהקב"ה מביא לעולם: הרגעי. לשון מרגוע:

(ז) אֵיךְ תִשְׁקָטִי וַיְהִי צוּה-לָהּ אֶל-אֲשֻׁקְלוֹן וְאֶל-חֹוֹף הַיָּם שֵׁם יַעֲדָה: (ח) אִיכְדִין תִּנּוּחִין וַיִּי פָקִיד עֲלָהּ עַל אֲשֻׁקְלוֹן וְעַל סֶפֶר נִמָּא לְתַמֹּן מִזִּמְנָה מַח: (ט) לְמוֹאֵב כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹי אֶל-נְבוֹ כִּי שִׁדְדָה הַבִּישָׁה נִלְכְּדָה קַרְיָתָם הַבִּישָׁה הַמְשֻׁגָּב וְחִתָּהּ: לְמוֹאֵב כְּדָן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְוִי עַל נְבוֹ אַרְי אֶתְבַּזְּזִית בְּהִיתָת אֶתְכַבִּישָׁת קַרְיָתִים בְּהִיתוּ מִבַּיִת רוּחְצִנְיָהוֹן וְאֶתְבְּרוּ:

רש"י המשגב . שם מקום :

(ב) אֵין עוֹד תְּהִלַּת מוֹאֵב בְּחֻשְׁבוֹן חֻשְׁבוֹ עָלֶיהָ רָעָה לְכוּ
וְנִכְרִיתָנָה מִגּוֹי גַם-מִדָּמֶן תִּדְמִי אַחֲרֶיהָ תִּתְּלֶךָ קָרָב: לית עוד
תושבחה למואב בחשבון חשיבו עליה בישא איתו ונשיצינה מלמהוי עמא אף מדמן
תתבריו בתרד יתכון קטולי חרבא :

רש"י חצון . ומדמן . שם מקום ולפי שמותם הוא מזכיר פורענותם : תדמי .
תחריבי :

(ג) קוֹל צַעֲקָה מִחֲרוֹנִים שָׁד וְשָׁבַר גָּדוֹל: קל צוֹחֲתָא מִחֲרוֹנִים בִּינָא
וּתְבָרָא רַבָּא :

כתובים - משלי - פרק יד

(יד) מִדְרָכָיו יִשְׁבַּע סוּג לֵב זִמְעָלָיו אִישׁ טוֹב: מן אוֹרְחָתִיהָ נִסְבַּע מן
דְּמָדִיחַ לְבִיָּהּ וְגִבְרָא טָבָא נִסְבַּע מן דְּחִלְתִּיהָ :

רש"י מדרכיו ישבע סוג לב . עשו : ומעליו איש טוב . יעקב :

(טו) פְּתֵי יִאֲמִין לְכָל-דְּבָר וְעָרוֹם יִבִּין לְאַשְׁרוֹ: שְׁבָרָא מִהִימָן לְכָל מַלְי
וְעָרִימָא מִתְבִּין לְטַבְתִּיהָ :

רש"י פתי יאמין . לדבריהם וניסת אחריהם , ד"א בשחוק יכאז לב , שחוק
לכסיל עשות זמה (לעיל י"ב"ג) וסופו יכאז לב , סוג לב רשע כמו (לקמן כ"ו) כסף
סיגים , סוג הוא שם הפסולת סוג הוא הכסף המעורבב בפסולת : ומעליו איש
טוב . וממעל לו לרשע יהיה הדקיק : פתי יאמין . לאנשי רכיל : וערום יבין
לאשורו . לפסיעותיו כלומר יאפה מלריב ומתחין עד יודע לו אל נכון :

(ט) חָכָם יֵרָא וְסוֹר מֵרַע וְכֹסֵל מִתְעַבֵּר וּבֹטֵחַ: חֲפִימָא דְחַל וּמִסְטָא
מִן בִּישְׁתָּא וְסִכְלָא מִתְחַלֵּט בְּסִכְלוּתָא וּמִסְבִּיר בָּהּ :

רס"י חכם ירא . מן הפורענות : וסר מרע . מן הרעה : וכסיל מתעבר . מתחזק
לעבוד בחזקה : ובוטח . ומחליק ונופל בארץ כמו בארץ שלום אתה בוטח , (י
ירמיה יב ה) ות"י את מתבטח ונפול מחליק וי"מ בטחון ממך בהיכלו בוטח לומר
לא תבואני רעה :

(יז) קָצַר-אַפִּים יַעֲשֶׂה אֹלֶת וְאִישׁ מְזִמּוֹת יִשְׁנָא: מִן דְּכָרְגָא רִוּחִיה
מִתְחַשֵּׁב שְׁטָנָא וְסִנְגָא לְגַבְרָא דְאָרִיכָא תַרְעִיתִיה :

רס"י קצר אפים . הממהר לנקום כעסו : ואיש מזימות . מחשבות עלה רעה :

(יח) נָחְלוּ פְתָאִים אֹלֶת [עָרוּמִים יִכְתְּרוּ דַעַת: גִּרְתוֹן שְׁבָרִי שְׁטִיּוּתָא
וּכְלִיחֹן דְּעָרִימָאֵי דִיעֲתָא :

רס"י יכתירו דעת . יעשוהו כתר לראשם וסוף :

משנה מנחות פרק א

א. כָּל הַמְּנַחֵת שֶׁנִּקְמְצוּ שְׁלֵא לְשֶׁמֶן, כְּשֵׁרוֹת, אֶלָּא שְׁלֵא עָלוּ לְבַעֲלִים
מִשּׁוּם חוּבָה, חוּץ מִמְּנַחַת חוּטָא וּמְנַחַת קִנְאוֹת. מְנַחַת חוּטָא וּמְנַחַת
קִנְאוֹת שֶׁקְמָצוּ שְׁלֵא לְשֶׁמֶן, נָתַן בְּכָלִי, וְהִלָּד, וְהִקְטִיר שְׁלֵא לְשֶׁמֶן, אוֹ לְשֶׁמֶן
וְשְׁלֵא לְשֶׁמֶן, אוֹ שְׁלֵא לְשֶׁמֶן וְלְשֶׁמֶן, פְּסוּלוֹת. כִּיצַד לְשֶׁמֶן וְשְׁלֵא לְשֶׁמֶן,
לְשֶׁם מְנַחַת חוּטָא וְלְשֶׁם מְנַחַת נְדָבָה, אוֹ שְׁלֵא לְשֶׁמֶן וְלְשֶׁמֶן, לְשֶׁם מְנַחַת
נְדָבָה וְלְשֶׁם מְנַחַת חוּטָא

ברטורה (א) כל המנחות שנקממו שלא לשמן. כגון שהתנדב מנחת מרחשת והביאה,
וקממה הכהן לשם מחבת: כשרות. ומקטיר הקומץ ושייריה נאכלים. שקמינת המנחה
במקום שחיטת הקרבן עומדת, וכשם שכל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשרים, כדילפינן
מקרא בריש מסכת זבחים, הכי נמי כל המנחות שנקממו שלא לשמן כשרות: אלא שלא עלו
לבעלים לשם חובה. הוה מצי למתני ולא עלו לבעלים לשם חובה, והא דקתני אלא,

דמשמע דכל דינס כמנחות כשרות אלא דבר זה, לאשמועינן דחסור לשנויי בה שינוי אחר, שאם עבר וקמאה שלא לשמה אסור לתת הקומץ בכלי שרת שלא לשמה: שלא עלו לבעלים לשם חובתו. ולא ירא ידי נדרו וכריך להביא מנחה אחרת לשם מרחשת: חוץ ממנחת חוטא. כגון מנחה הבאה על טומאת מקדש וקדשיו, אם לא תשיג ידו לשתי תורים: ומנחת קנאות. של סוטה. שאם קמאן שלא לשמן, כגון לשם נדבה, או נתן בכלי שרת את הקומץ שלא לשמו, או הלך, או הקטיר, שלא לשמו. או חישב באחת מן העבודות הללו הריני עובד לשמן ושלא לשמן. אלו מנחות פסולות ואין שיידיהן נאכלים. וטעמא הוא, משום דמנחת חוטא חטאת קרייה רחמנא, ובחטאת כתיב ושתת אותה לחטאת ולקח מדם החטאת, שתהא שחיטה ולקחה דהיינו קבלת הדם לשם חטאת. ומנחת קנאות, הואיל וכתיב בה עון, דכתיב מנחת זכרון מזכרת עון, כחטאת שויה רבנן. ומנחת העומר, אע"ג דלאו מנחת חוטא היא ולא מנחת קנאות היא, קמאה שלא לשמה פסולה [מהקטיר], ואין שיידיה נאכלים, הואיל ובאה להתיר החדש ולא התירה. וכל המנחות שנקמאו שלא לשמן כשרות דתנן במתניתין, דוקא במנחות שאין להם זמן קבוע איירי, ולא במנחת העומר שקבוע לה זמן: או שלא לשמן ולשמן. דלא תימא לשמן ושלא לשמן הוא דפסול, דתפוס לשון אחרון, אבל שלא לשמן ולשמן, כשרות, קמשמע לן:

ב. אחת מנחת חוטא ואחת פל המנחות שקמאן זר, אונו, טבול יום, מחסר בגדים, מחסר כפורים, שלא רחוף ידיים ורגלים, ערל, טמא, יושב, עומד על גבי כלים, על גבי בהמה, על גבי רגלי חברו, פסול. קמץ בשמאל, פסול. בן בתירא אומר, יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין. קמץ ועלה בידו צרור או גרגיר מלח או קרט של לבונה, פסול מפני שאמרו, הקמץ היתר והחסר, פסול. איזהו היתר, שקמאן מבורך. וחסר, שקמאן בראשי אצבעותיו. כיצד הוא עושה, פושט את אצבעותיו על פס ידו:

דרטורה (ט) זר ואונן טבול יום וכו'. כולהו מפורקים צפרק ב' דזכחים. ומוכחינן להו מקראי דעבודתן פסולה: ערל. כהן שמתו אחיו מחמת מילה: יושב. דבעינן לעמוד לשרת: על גבי כלים וכו'. דבעינן שלא יהיה דבר חוץ בינו ובין הרלפה: בן בתירא אומר יחזיר. הקומץ לתוך המנחה: ויחזור ויקמוץ בימין. והוא הדין לכל הגך פסולים דחשיב במתניתין סבירא ליה לבן בתירא שאם עבר אחד מהן וקמץ יחזיר הקומץ למקומו ויחזור כהן כשר ויקמוץ. ואין הלכה כבן בתירא: עלה בידו כרור. נמלא קומץ חסר מקום הכרור או גרגיר מלח או קרט של לבונה. דקודם קמיאה בורר כל הלבונה לכל אחד וקומץ ואחר כך מלקט אותם ונותנם עם הקומץ ושורף הכל, ואם נזדמן בתוך הקומץ גרגיר מלח או קרט של לבונה הרי הקומץ חסר כדי מקום הקורט: מבורך. מלא וגדוש: שקמאן בראשי אצבעותיו. שלא פשטן על כל פס ידו: פושט את אצבעותיו על פס ידו. מכניס לדי אצבעותיו בקמח ומכניס הקמח לתוך ידו, ומוחק באצבע קטנה שלא ירא הקמח חוץ לקמיאה, ומוחק בגודל שלא ירא הקמח חוץ לאצבע. וזה היה כריך לעשות במנחת מחבת ומרחשת דמעשיהן אפויין ולאחר אפיייתן פותתן וקומץ, ואי אפשר לפותתן דקות כל כך שלא יהיו יוארות חוץ לקומץ, הלכך מוחק בגודל מלמעלה, ובאצבע קטנה מלמטה. וזו היתה מעבודות קשות שבמקדש, דבוקאי גדול יכול להשוות שלא ירא לא חסר ולא יתר. ורמב"ם כתב שנדרו דברי האומר

שזו עבודה קשה שבמקדש, והוא מפרש וקומץ כדקמלי אינשי האמור בגמרא (דף יא), דהיינו שממלא כפו ממנה כדרך שבני אדם ממלאים ידיהם ממה שלוקחים בידם. ואני אומר שאין פירוש כדקמלי אינשי אלא שמכנים לדי ארבעותיו בקמח ומכנים הקמח בלדי ארבעותיו לתוך ידו, אבל אינו נוטל קמח אלא מלא שלש ארבעותיו על פס ידו ולא יותר, וכדי שלא יהא מצורף ומצבץ ויואל, מוחק מלמטה בארבע קטנה, ומלמעלה בגודל, ולא נדחו כלל דברי האומר שזו עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש, ושיטת הגמרא כדברי, וכן פירשנה כל רבותי:

ג. רבה שמנה, וחסר שמנה, חסר לבונתה, פסולה. הקומץ את המנחה לאכול שגריה בחוץ, או כזית משגריה בחוץ, להקטיר קמצה בחוץ, או כזית מקמצה בחוץ, או להקטיר לבונתה בחוץ, פסול ואין בו כרת. לאכול שגריה למחר, או כזית משגריה למחר, להקטיר קמצה למחר, או כזית מקמצה למחר, או להקטיר לבונתה למחר, פגול וחיבין עליו פרת. זה הכלל, כל הקומץ, והנותן בפלי, והמהלך, והמקטיר, לאכול דבר שדרכו לאכול, ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר, חוץ למקומו, פסול ואין בו כרת. חוץ לזמנו, פגול וחיבין עליו פרת, ובלבד שיקרב המתיר כמצותו. כיצד קרב המתיר כמצותו. קמץ בשתיקה ונתן בפלי והלך והקטיר חוץ לזמנו, או שקמץ חוץ לזמנו ונתן בפלי והלך והקטיר בשתיקה, או שקמץ ונתן בפלי והלך והקטיר חוץ לזמנו, זה הוא שקרב המתיר כמצותו:

ברטורה (א) ריבה שמנה. ששיעור השמן לוג לכל עשרון, ואם ריבה שנתן שני לוגין או יותר לעשרון דחזו לשתי מנחות פסול: חיסר שמנה. פחות מלוג שמן לעשרון סולת: חיסר לבונתה. שלא נתן בה אלא קורט אחד של לבונה. אבל אם יש בה שני קרטין כשרה, דכתיב (ויקרא 1) את כל הלבונה אשר על המנחה, כל משמע אפילו קורט אחד, דכל משמע כל דהו כדכתיב (מלכים 3 ד) אין לשפחתך כל צבית. את לרבות עוד קורט אחד, הרי שנים. ואילו ריבה לבונתה לא קתני, ללא פסל אלא כשריבה יותר על שני קומאים דאז ריבה יותר מדאי: לאכול שגריה בחוץ. חוץ לעזרה: או להקטיר קומצה בחוץ. דמחשבה פוסלת בין שחשב על אכילת אדם בין שחשב על אכילת מזבח, דכתיב (ויקרא 2) ואם האכול יאכל, בשתי אכילות הכתוב מדבר, אחת לאכילת אדם, ואחת לאכילת מזבח, והוא קרא במחשבה מיירי, דכתיב (ס) המקריב אותו לא יחשב, בשעת הקרבה הוא נפגל, ואינו נפגל ביום השלישי, אלמא במחשבה מיירי שחשב עליו לאכלו ביום השלישי: פסולה. דמחשבת חוץ למקומו פוסלת בקמיאת המנחה, כמו שפוסלת בשחיטת הזבח. ומה שפוסל בזבח בשחיטה בקבלת הדם בהולכת דם בזריקת הדם, פוסל המנחה בקמיאת צנתינה בכלי שרת בהולכה בהקטרת הקומץ ולבונה, ארבעה כנגד ארבעה. והקומץ והלבונה עלמון חשודים גבי מנחה כמו הדם והאימורים אכל הזבח. ושיירי מנחה הנאכלים, כבשר הזבח הנאכל. ובפרק 3' דזבחים מפורשים כל הני פסולים והתם ילפינן להו כולהו מקראי: לאכול דבר שדרכו לאכול. כגון שיריים: דבר שדרכו להקטיר. כגון הקומץ. אבל אם חשב לאכול הקומץ או להקטיר השיריים חוץ לזמנו, לא פסל, דבטלה דעתו אכל כל אדם: ובלבד שיקרב המתיר. הקומץ: כהלכתו. כאילו היה כשר, שלא יהא שם שום פסול אלא הפגול בלבד. אבל אם יש בו פסול אחר אינו חשוב יותר פגול ואין בו כרת: קמץ בשתיקה. שלא חשב שום מחשבת פסול

בשעת קמיצה: ונתן בכלי והלך והקטיר חוץ לזמנו. כלומר שבשעת עבודות הללו חשב על
השיריים לאכלן חוץ לזמנו:

ד. כיצד לא קרב המתיר כמצוותו. קמץ חוץ למקומו ונתן בפלי והלך והקטיר חוץ לזמנו, או שקמץ חוץ לזמנו ונתן בפלי והלך והקטיר חוץ למקומו, או שקמץ ונתן בפלי והלך והקטיר חוץ למקומו, מנחת חוטא ומנחת קנאות שקמץ שלא לשמן ונתן בפלי והלך והקטיר חוץ לזמנו, או שקמץ חוץ לזמנו, ונתן בפלי והלך והקטיר שלא לשמן, או שקמץ ונתן בפלי והלך והקטיר שלא לשמן. זה הוא שלא קרב המתיר כמצוותו. לאכול פזית בחוץ וכזית למחר, פזית למחר וכזית בחוץ, פחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר פחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ, פסול ואין בו כרת. אמר רבי יהודה, זה הפלל, אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום, פגול וחיבין עליו כרת. ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן, פסול ואין בו כרת. וחכמים אומרים, זה וזה פסול ואין בו כרת. לאכול פחצי זית ולהקטיר פחצי זית, פשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין:

דרטורה (ז) קמץ חוץ למקומו. חשב בשעת קמיצה לאכול השיריים חוץ לעזרה: נתן בכלי הלך והקטיר חוץ לזמנו. ובאחת משלש עבודות הללו חשב על השיריים לאכלן חוץ לזמנו: מנחת חוטא וקנאות. יש בהן עוד פסול אחר המוסיאן מידי פגול, כגון שלא לשמן, דאמרינן בריש פרהין דפסולות אם קמץ שלא לשמן, ושלשת שאר העבודות חשב עליהן חוץ לזמנו, או אפילו הראשונה חוץ לזמנה והשאר שלא לשמן, הוסיאו מידי פגול: או שקמץ או נתן בכלי או הוליד או הקטיר שלא לשמן. כלומר, אי זו מאלו שעשה שלא לשמן, והשאר על מנת לאכול לשיריים חוץ לזמנו, לא קרב המתיר כמדתו ואין בשיריים כרת: כזית בחוץ וכזית למחר. חשב באחת מן העבודות שתי מחשבות חוץ לזמנו וחוץ למקומו. ועד השתא איירינן בשתי עבודות שחשב באחת חוץ לזמנו ובאחת חוץ למקומו, ועכשיו מיירי שחשב בשתיהן בעבודה אחת. ולר' יהודה אלטרין, ללא תימא בשתי עבודות הוא דפליג רבי יהודה דבתר קמייתא אזלינן, אבל בחדא עבודה מודה, קמשמע לן: כזית למחר וכזית בחוץ. אע"פ שחשב תחלה לחוץ לזמנו, הוסיאתו שניה מידי כרת: אמר ר' יהודה זה הכלל וכו'. ר' יהודה פליג אתנא קמא בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות. ואין הלכה כר' יהודה:

גמרא מנחות דף י"א ע"א

אמר ליה אביי לרבא כיצד קומצין. אמר ליה בדיקמצי אינשי. איתביה זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זו גודל. אלא להשוות (כלומר קומץ מלא היד כדי שלא יהא חסר ואחר

כָּד מוּחַק בְּאַצְבַּע קִטְנָה מִלְמָטָה) הֵיכִי עֲבִיד אָמַר רַב זֹוּטְרָא בְּרַב טוּבְיָא אָמַר רַב חוּפָּה שְׁלֹשׁ אֲצַבְעוֹתָיו עַד שְׁמֹנִיעַ עַל פֶּס יָדוֹ וְקוֹמֵץ. תַּנְיָא נְמִי הֵכִי (וַיִּקְרָא בִּי) מְלֵא קִמְצוֹ יָכוֹל מְבוּרָץ תִּלְמוּד לֹוֹמַר בְּקִמְצוֹ. אִי בְּקִמְצוֹ יָכוֹל בְּרֵאשִׁי אֲצַבְעוֹתָיו תִּלְמוּד לֹוֹמַר מְלֵא קִמְצוֹ הָא כִּי צַד חוּפָּה שְׁלֹשׁ אֲצַבְעוֹתָיו עַל פֶּס יָדוֹ וְקוֹמֵץ בְּמַחְבַּת וּבְמַרְחֶשֶׁת מוּחַק בְּגוּדְלוֹ מִלְמַעְלָה וּבְאַצְבָּעוֹ קִטְנָה מִלְמָטָה וְזוֹהִי עֲבוּדָה קָשָׁה שְׁבַבְמִקְדָּשׁ. זוֹהִי וְתוֹ לֹא וְהָאִיפָּא מְלִיקָה. וְהָאִיפָּא חֲפִינָה. אֶלָּא זוֹהִי אַחַת מֵעֲבוּדוֹת קָשׁוֹת שְׁבַבְמִקְדָּשׁ. אָמַר רַב פִּפְּא פְּשִׁיטָא לִי מְלֵא קִמְצוֹ כְּדִקְמָצִי אִינְשִׁי. בְּעֵי רַב פִּפְּא קִמְץ בְּרֵאשִׁי אֲצַבְעוֹתָיו מָאִי. מִן הַצְּדָדִין מָאִי. מִמְטָה לְמַעְלָה מָאִי תִיקוּ. אָמַר רַב פִּפְּא פְּשִׁיטָא לִי מְלֵא חֲפִנִיו כְּדִחְפִּנִי אִינְשִׁי. בְּעֵי רַב פִּפְּא חֲפִן בְּרֵאשִׁי אֲצַבְעוֹתָיו מֵהוּ. מִן הַצְּדָדִין מֵהוּ. חֲפִן בָּזוֹ וּבָזוֹ. וְקָרְבָן זֶה אֶצֶל זֶה מֵהוּ תִיקוּ. בְּעֵי רַב פִּפְּא דְבִקְיָה לְקוֹמֵץ בְּדוּפְנֵיהּ דְּמָנָא מָאִי. תוֹךְ כְּלִי בְּעֵינָן וְהָאִיפָּא אוֹ דִּילְמָא הִנְחָה בְּתוֹכוֹ בְּעֵינָן וְלִיפָּא. תִיקוּ. בְּעֵי מַר בְּרַב רַב אֲשֵׁי הִפְכִּיהּ לְמָנָא וְדְבִקְיָה לְקוֹמֵץ בְּאַרְעֵיתָא דְּמָנָא מָאִי הִנְחָה בְּתוֹכוֹ בְּעֵינָן וְהָאִיפָּא אוֹ דִּילְמָא כְּתִיקוֹנוֹ בְּעֵינָן וְלִיפָּא תִיקוּ:

רס"י כדקמלי אינשי. משמע בכל האצבעות: זרת. אצבע קטנה ממנה מתחיל בזרת ונפקא מינה למדת חשן זרת ארכו: זו קמיצה. ממנה מתחיל הקומץ מאותו אצבע שאכל הקטנה: זו אמה. ממנה מודדין כל אמות הבנין והכלים לפי שהיתה ארוכה מכולן וב' אמות היו בשוון הבירה ב' מקלות שהן אמה ובהן מודדין אמות הבנין ואותן מקלות נמדדו באותו שהוא ארוך: זו אצבע. לטבל הכהן אצבעו דם: זו גודל. לבהונות דמאורע אלמא קמיצה בקומץ ולא זרת. ומשני כי אמרינן דכולהו אצבעות בעינן לקמיצה: להשוות. דאם יולא קמח למטה מן הקומץ מוחקו ומשויהו באצבע קטנה שלא יהא מצורף וכן מלמעלה בגודל: היכי עבדי. אמתניתין מהדר דקתני זו קמיצה דממנה מתחיל הקומץ: תלמוד לומר בקוממו. והריס ממנו בקוממו: בראשי אצבעותיו. מעט שלא יגיע עד פס ידו: במחבת ובמרחשת. דמעשיהן אשויון דאמר לקמן בפ' אלו מנחות נקמלות דלאחר שהן אשויון פותחן וקומץ הלכך אי אפשר לפותחן דקות כל כך וכשהוא קומץ יולאאות חוץ למקומו הלכך מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה: וזו היא עבודה קשה שצמקדש. שצקושי גדול הוא משום ולא יהא לא חסר ולא יותר: מליקה. אמר בפ' קדשי קדשים זו היא עבודה קשה: ובחפינה. נמי אמרינן בפרק הוליאאו לו במסכת יומא אוחז את הבזך בראשי אצבעותיו ומעלה בגודלו וכו' וזו היא עבודה קשה: כדקמלי אינשי. מכניס לידי אצבעותיו ודוחק בקמח והקמח נכנס בתוך ידו: בראשי אצבעותיו. שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח ופס ידו כלפי קמח וקומץ מלא קוממו עד פס ידו כתקנו מהו: מן הצדדין. שנתן גב ידו על הקמח והוליד ידו עד שנקנס הקמח דרך לידו לתוך ידו. ליסנא אחרינא מן הצדדין מלידי הכלים שלא קמץ באמצע הכלי: מלמטה למעלה. שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח וגב היד כנגד הקמח וקומץ: מלא חפניו. דיה"כ קטורת סמים דקה: כדחפני אינשי. שמכניסין לידי ידיהם וחופנים: מן הצדדין. שהכניס קטורת בחפניו דרך בין גודל לאצבע ל"א מן הצדדין של כלי: דבקה לקומץ. בשעת קידושו בכלי דפנו דמנא מצפנים: בארעיתא דמנא. כגון שהיה לכלי בית קבול מאחוריו כמו

זוהר בא דף מ"ג ע"ב

יחודא דא הא אמרן בכמה דוכתי יחודא דכל יומא איהו יחודא דקרא. (דברים ו') שמע ישראל יי אלהינו יי הא כלהו חד. ועל דא אקרי אחד. הא תלת שמיהו אינון היד אינון חד. ואף על גב דקרינו אחד היד אינון חד אלא בחזיונא דרוח קודשא אתיידע ואינון בחזיו דעינא סתימא למנדע דתלתא אלין אחד. ודא איהו רזא דקול דאשתמע קול איהו חד ואיהו תלתא גונון אשא ורוחא ומיא וכולהו חד ברזא דקול (ולאו אינון אלא חד) אוף הכא יי אלהינו יי אינון חד. תלתא גונון ואינון חד. ודא איהו קול דעביד בר נש ביחודא ולשוואה רעותיה ביחודא דכלא מאין סוף עד סופא דכלא בהאי קול דקא עביד בהני תלתא דאינון חד. ודא איהו יחודא דכל יומא דאתגלי ברזא דרוח קודשא וכמה גונון דיחודא אתערו וכלהו קשוט. מאן דעביד האי עביד. ומאן דעביד האי עביד. אבל האי יחודא דקא אנו מתערי מתתא ברזא דקול דאיהו חד דא הוא בריא דמלה האי בכללא לבתר פרט פדקאמרן. פרשה רביעאה היא רזא דדינא קשיא השמרו לכם. אלין אינון תפלין דרישא ותפלין דדרועא פגוונא דא בחד ביתא. והא אתערנא בהו כלהו רזא חדא. קשרא דתפלין דרישא איהו דל"ת ועל דא כתיב (שמות ל"ג) וראית את אחרי. ועל דא איהו לאחורא ותמן אתקשר כלא בקשרא חדא ואיהי פד מנחא אלין תפלין דדרועא לאתקשרא (ס"א אית קשרא) אחרא רזא דברית קדישא רזא דא כמה דאתמר בכמה דוכתי וכלא רזא חדא. זפאין אינון ישראל דינדעין רזא דא ואצטריך בר נש לאנחא לון כל יומא למיהוי בדיוקנא עילאה ועליה כתיב וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליה ויראו ממוך עד כאן. ברוך יי לעולם אמן ואמן:

תרגום הזוהר יחוד זה בחרנו בכמה מקומות. יחוד של כל יום, הוא יחוד הפתוב, שמע ישראל ה' אלהינו ה', וכלם הם אחד. ועל פו נקרא אחד. שואל. הרי שלשה שמות הם, ואיך הם אחד. ואף על פי שאנו קוראים אחד, דהינו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אצל איך הם אחד. אלא בפמראה של רוח הקדש נודע, פשהם צסוד הפמראה של עין הסתום לדעת ששלשה, הם אחד, והו סוד הקול שנסמע, שקול הוא אחד, ובו שלש צחינות, יאש רוח ומים, וכלם אחד צסוד הקול. אף פאן, ה' אלהינו ה', הם אחד, שלש צחינות, והן אחד. וזה הוא קול, שעושה האדם צסוד היחוד, לשום פונתו ביחוד כל הפמרגות, מן איז סוף עד סוף הפל, ביחוד קול הזה, שהוא עושה באלו שלשת הקוין שהם אחד. והו היחוד שצכל יום, שנתגלה צסוד רוח הקדש. וכמה אפנים של יחוד נאמרנו, וכלם אמת, מי שעושה יחוד זה עושה טוב, ומי שעושה יחוד זה עושה טוב. אצל יחוד הזה, שאנו מעוררים מלמפה, צסוד הקול שהוא אחד, זהו צרוו של הדבר. זה הוא צכלל. אחר פך פרט כמו שאמרנו. פרשה הרביעית, ה"ס דין הקשה, השמרו לכם, יאלו הם ארבע פרשיות של תפלין של ראש שהם צארבע צתים. ותפלין של יד הם גם פו כעין זה, ארבע פרשיות, אלא שהם צצית אחד. וכבר הערנו צהם שפלים הם סוד אחד.

הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, הוּא צְלוּת ד'. וְעַל זֶה פְּתוּב, וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וְעַל
פֶּן הַקֶּשֶׁר הוּא לְאַחֹר. וְשֵׁם נֶקֶשֶׁר הַכֹּל בְּקֶשֶׁר אֶחָד. וְהֵיחָד, הַמְּלָכוֹת, פְּשָׁמְנִיחָה אֶלּוּ
תְּפִלִּין שֶׁל יָד לְהַתְּקֵשֶׁר, צִי"א, יֵשׁ קֶשֶׁר אֶחָד, דְּהֵינּוּ הַקֶּשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל יָד שֶׁהֵיא
צְלוּת י', הוּא סוּד שֶׁל צְרִית הַקְּדוּשָׁה, וְסוּד זֶה הוּא פָּמוּ. שְׁנֵתְצֵאֵר צְכָמָה מְקוּמוֹת,
וְהַכֹּל סוּד אֶחָד. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׁרָאֵל הַיּוֹדְעִים סוּד הַזֶּה. וְלָרִיף הָאֵדָם לְהַנִּיחֵם צְכָל
יוֹם, לְהִיּוֹת צְלוּתָהּ הָעֲלִיוֹנָה, וְעָלְיוֹ פְּתוּב, וְרֵאֹו כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ פִּי שֵׁם ה' נֶקֶרָא
עֲלֵיךְ וְיִרְאֹו מִמֶּךָ. צְרוּף ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פסוקה

הלכה

הר"מ ה' איסורי ביאה פי כ"א

א. אָסוּר לְאָדָם לְהַסְתַּפֵּל בְּנָשִׁים בְּשָׁעָה שֶׁהֵן עוֹמְדוֹת עַל הַפְּבִיסָה אֶפְלוּ לְהַסְתַּפֵּל
בְּבִגְדֵי צָמָר שֶׁל אִשָּׁה שֶׁהוּא מַפְיָרָה אָסוּר שְׁלֵא יָבֵא לְיַדֵּי הַרְהוּר : **ב.** מִי שֶׁפָּגַע בְּאִשָּׁה
בְּשׂוֹק אָסוּר לוֹ לְהִלָּךְ אַחֲרֶיהָ אֶלָּא רָץ וּמִסְלָקָה לְצַדִּין אוֹ לְאַחֲרָיו. וְכָל הַמְהַלֵּךְ
בְּשׂוֹק אַחֲרֵי אִשָּׁה הָרִי זֶה מְקַלֵּי עַמֵּי הָאָרֶץ. וְאָסוּר לְעִבּוֹר עַל פְּתַח אִשָּׁה זוֹנָה עַד
שִׁירְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת שְׁנַאָמֵר (מִשְׁלֵי ה') וְאֵל תִּקְרַב אֶל פְּתַח בֵּיתָה : **ג.** וְאָסוּר לְאָדָם
שֶׁאֵינּוּ נָשׂוּי לְשָׁלוֹחַ יָדוֹ בְּמַבּוּשָׁיו שְׁלֵא יָבֵא לְיַדֵּי הַרְהוּר וְאֶפְלוּ מִתְּחַת טְבוּרוֹ לֹא יִכְנִיס
יָדוֹ שָׁמָּה יָבֹא לְיַדֵּי הַרְהוּר. וְאִם הִשְׁתִּין מִיָּם לֹא יֵאָחוֹז בְּאִמָּה וּנְשֵׁתִין. וְאִם הִיָּה
נָשׂוּי מִתֵּר וּבִין נָשׂוּי וּבִין שֶׁאֵינּוּ נָשׂוּי לֹא יוֹשִׁיט יָדוֹ לְאִמָּה כָּלֵל אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא
צָרִיף לְנִקְבֵיו :

מוסר

מלוקט

הָאִישׁ אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו מִיָּם הַזֵּידוּנִים וְנִכְשֵׁל בְּאִיסוּרֵי עֲרִיוֹת אוֹ בָּא עַל הַגּוּיָה אוֹ
הַשְּׁחִית זָרְעוֹ יִתְמַרְמַר יִדְכָּה יִשׁוּחַ עַל אֲשֶׁר הִכְעִיס אֶת בּוֹרְאוֹ וּפְגָם בְּשִׁמּוֹת הַקְּדוֹשׁ.
וְלֹאִישׁ אֲשֶׁר אֵלָּה לוֹ אֵיף יֵאָכֵל מִעֲדָנִים. וְהוּא מוֹכֵן לְפּוֹרְעָנוּת וּנְגֵרָס בְּחָצָץ שְׁנָיו. אֵיף
יִלְבַּשׁ בְּגָדֵי מָשִׁי וְהוּא לְבוּשׁ בְּטִמְאָה וְלְבוּשׁ נִפְשׁוֹ מְלַכְלָךְ וּמִטְנֵף קְרוֹעַ לְבוּשׁ הַבּוּי"ז.
אֵיף יִשְׁתַּרֵּר עַל מְשָׁרְתָיו וְהַסְרִים לְמִשְׁמַעְתּוֹ וְהוּא בְּזוּי לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ וְכָרוּזָא קָרִי
בְּחֵיל דָּא עֲבָדָא דְמָרִיד בְּמַרְיָה וְהוּא נִתְעַב וְנִאֲלַח לְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם. אֵיף יִישׁוֹן עַל
מְטָה כְּבוֹדָה וְהוּא מוֹכֵן לְלֶכֶת מִדְּחֵי אֶל דְּחֵי בְּיַד מְלָאָכֵי חַבְלָה אַכְזָרִים צוֹרְרִים. אֵי

לזאת השתונן והתבונן לשוב אל ה' ולעבוד עבודתו וימינו פשוטה לקבל שבבים:

בא ליל שישי תורה

צרוף יהוה

(כז) ויחזק יהוה את-לב פרעה ולא אבה לשלחם: ואתקוף יי ית
לפא דפרעה ולא אבה לשלחותהון: (כח) ויאמר-לו פרעה לך מעלי
השמר לך אל-תסף ראות פני כי ביום ראתך פני תמות:
ויאמר לה פרעה אזיל מעלני אסתמר לך לא תוסיף למחזי אפי ארי ביומא דתחזי אפי
תמות: (כט) ויאמר משה כן דברת לא-אסף עוד ראות פניך:
(פ) ויאמר משה יאות מליקתא לא אוסיף עוד למחזי אפיך:

רש"י כן דברת. יפה דברת ובזמנו דברת, אמת שלא אוסיף עוד ראות פניך:

יא (נ) ויאמר יהוה אל-משה עוד נגע אחד אביא על-פרעה
ועל-מצרים אחרי-כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש
יגרש אתכם מזה: ויאמר יי למשה עוד מכתש חד איתי על פרעה ועל מצרים
ביתר פו ישלח יתכון מפא פשלחותיה גמירא תרכא יתרו: יתכון מפא:

רש"י כלה. גמירא, כלה, כליל, כלכם ישלח:

(כ) דבר-נא באזני העם וישאלו איש | מאת רעהו ואשה
מאת רעותה כלי-כסף וכלי זהב: מליל פער קדם עמא ושאילו גבר מן
חברה ואתתא מן חברה מניו דכסף ומניו דזהב:

רש"י דבר נא. אין נא חלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך שלא יאמר
אותו לדיק חברהם (בראשית טו יג) ועבדום וענו אותם קים בהם, (סס יז) ואחרי כן ילאו
ברכוש גדול לא קים בהם:

(א) וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת-תּוֹן הָעַם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם גַּם | הָאִישׁ מֹשֶׁה
גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי-פְרַעֲהַ וּבְעֵינֵי הָעָם:
(ס) וַיִּהְיֶה יְיָ ית עֲמָא לְרַחֲמֵינּוּ בְּעֵינֵי מִצְרַיִם אֲף גִבְרָא מֹשֶׁה רַב לַחֲדָא בְּאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם
בְּעֵינֵי עַבְדֵי פְרַעֲהַ וּבְעֵינֵי עֲמָא: (ד) **רביעי** וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָּהּ אָמַר
יְהוָה כְּחֻצַּת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם: וַאֲמַר מֹשֶׁה כְּדָנּוּ אָמַר
יְיָ כְּפִלְגוּת לַיְלָא אֲנָא מִתְגַּלִּי בְּגוֹ מִצְרַיִם:

רש"י ויאמר משה כה אמר ה'. בעמדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו שהרי
משיאך מלפניו לא הוסיף ראות פניו: כחצת הלילה. כהחלק הלילה, כחצות, כמו
(מלכים א' יט כה) כעלות, (תהלים קכד ג) בחרות אפס בנו, זה פשוטו ליסבו על אפניו,
שאין חצות שם דבר של חצי. ורבותינו דרשוהו כמו בחצי הלילה (שמות יב כט) ואמרו,
שאמר משה כחצות, דמשמע סמוך לו או לפניו או לאחריו, ולא אמר בחצות, שמה
יטעו ארטוגוניי פרעה, ויאמרו משה בדאי הוא:

(ה) וַיִּמַּת כָּל-בְּכוֹרֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פְּרַעֲהַ הַיּוֹשֵׁב עַל-
כִּסְאוֹ עַד בְּכוֹר הַשְּׂפֹחָה אֲשֶׁר אַחֲרַיִם וְכָל בְּכוֹר
בְּהֵמָה: וַיָּמוּת כָּל בּוֹכֵר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבּוֹכֵר דְּפְרַעֲהַ דְּעֵתִיד לְמוֹתָב עַל כְּרִסֵּי
מַלְכוּתָהּ עַד בּוֹכֵר דְּאַמְתָּא דִּי בְּתַר רִיחְיָא וְכָל בּוֹכֵר דְּבַעֲרָא:

רש"י עד בכור השבי. (שמות יב כט) למה לקו השבויים, כדי שלא יאמרו, יראתם
הצעה עלבונם והביאה פרענות על מצרים: מצור פרעה עד בכור השפחה. כל
הפחותים מצור פרעה וחשובים מצור השפחה היו בכלל. ולמה לקו בני
השפחות, שאף הם היו משעבדים בהם ושמחים בצרתם: וכל בכור בהמה. לפי
שהיו עובדין לה, וכשהקדוש ברוך הוא נפרע מן האמה נפרע מאלהיה:

(ו) וְהִיְתָה צַעֲקָה גְדֹלָה בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר כָּמְהוּ לֹא
נְהִיְתָה וְכָמְהוּ לֹא תִסָּף: וַתְּהִי צוֹחָתָא רַבָּא בְּכָל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם דְּכּוֹתָהּ לֹא
הוּת וְדְכּוֹתָהּ לֹא תוֹסָף: (ז) וְלִכְלָל | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְרַץ-כְּלָב לְשׁוֹנוֹ
לְמֵאִישׁ וְעַד-בְּהֵמָה לְמַעַן תִּדְעוּן אֲשֶׁר יִפְלֶה יְהוָה בֵּין
מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל: וְלִכְלָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְזַק כְּלָבָא בְּלִישְׁנָה לְמַנְבַּח לְמֵאֲנָשָׁא
וְעַד בְּעִירָא בְּדִיל דְּתִדְעוּן דְּיִפְרִישׁ יְיָ בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל:

רש"י לא יחרץ כלב לשנו. אומר אני שהוא לשון שנו, לא ישנו, וכן (יהושע י כא) לא חרץ לבני ישראל לאיש את לשנו, לא שנו, (שמ"ב ה כד) אז תחרץ תשתנו, (ישעיה מא טו) למורג חרוץ שנו, (משלי כא ה) מתשבות חרוץ, אדם חריף ושנו, (משלי י ד) ויד חרוצים תעשיר, חריפים, סוחרים שנונים: אשר יפלה. יבדיל:

(ח) וַיִּרְדּוּ כָל-עַבְדֵי ה' אֱלֹהֵי אֵלֵי וְהִשְׁתַּחֲוּוּ-לִי לְאמֹר צָא אִתָּהּ וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי-כֵן אֵצְא מֵעַם-פְּרָעָה בְּחָרִי-אָף: **(ט)** וַיִּחַתּוּן כָּל עַבְדֵי אֱלֹהֵי לַתִּי וַיִּבְעֹן מִנִּי לְמִימַר פּוֹק אֶת וְכָל עַמָּא דִּי עִמָּךְ וּבִתְרַן כִּן אֶפּוֹק וַיִּנְפַק מִלּוֹת פְּרָעָה בְּתַקּוּף רַגְזִי :

רש"י וירדו כל עבדיך. חלק כבוד למלכות שהרי בסוף ירד פרעה בעצמו אליו בלילה (שמות יב לא) ויאמר קומו אלו מתוך עמי ולא אמר לו משה מתחלה וירדת אלי והשתחווית לי: אשר ברגליך. ההולכים אחר עתך והלוכד: ואחרי כן אלא. עם כל העם מארץ: ואלא מעם פרעה. כגומר דבריו ילא מלפניו: בחרי אף. על שאמר לו (שמות י כח) אל תוסף ראות פני:

(ט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֹא-יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פְּרָעָה לְמַעַן רַבּוֹת מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא יִקְבַּל מִנְּכוֹן פְּרָעָה בְּדִיל לְאַסְגָּאָה מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ דְּמִצְרָיִם:

רש"י למען רבות מופתי. מופתי שנים, רבות שלוסה מכת זכורות וקריעת ים סוף ולנער את מצרים:

(י) וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת-כָּל-הַמּוֹפְתִים הָאֵלֶּה לְפָנָי פְּרָעָה וַיַּחֲזִק יְהוָה אֶת-לֵב פְּרָעָה וְלֹא-שָׁלַח אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִאֶרְצוֹ: **(יא)** וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָבְדוּ יְת כָּל מוֹפְתֵי הָאֱלֹהִין קֹדֶם פְּרָעָה וַתִּקּוּף יְיָ יְת לִבָּא דְּפְרָעָה וְלֹא שָׁלַח יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִאֶרֶץ:

רש"י ומשה ואהרן עשו וגו'. כבר כתב לנו זאת בכל המופתים, ולא שנאה כאן אלא בצביל לסמכה לפרשה של אחריה:

**יב (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמִימָר:**

רש"י ויאמר ה' אל משה ואל אהרן. בצביל שאהרן עשה וטרח צמופתים כמשה, חלק לו כבוד זה במלוא ראשונה שכללו עם משה בדבור: בארץ מצרים. חוץ לכרך, או אינו אלא בתוך הכרך תלמוד לומר (לעיל ט כט) כלאתי את העיר וגו', ומה תפלה קלה לא התפלל בתוך הכרך דבור חמור לא כל שכן, ומפני מה לא נדבר עמו בתוך הכרך, לפי שהיתה מלחה גלולים:

**(ב) הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רִאשׁוֹן וְרִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשִׁי
הַשָּׁנָה: יִרְחָא הַדִּין לְכוּן רִישׁ יִרְחִין קַדְמָאי הוּא לְכוּן לְיִרְחִי שְׁתָּא:**

רש"י החדש הזה. הראהו לבנה בחדושה ואמר לו כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חדש. ואין מקרא יולא מידי פשוטו, על חדש ניסן אמר לו, זה יהיה ראש לסדר מנין החדשים, שיהא אייר קרוי שני, סיון שלישי: הזה. נתקשה משה על מולד הלבנה באיזו שיעור תראה ותהיה ראויה לקדש, והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע, ואמר לו כזה ראה וקדש. וכילד הראהו, והלא לא היה מדבר עמו אלא ביום, שנאמר (שמו' ו כח) ויהי ביום דבר ה', (ויק' ז לח) ביום לוותו, (במדבר טו כג) מן היום אשר נזה ה' והלאה, אלא סמוך לשקיעת החמה נאמרה לו פרשה זו, והראהו עם השכה:

**(ג) דִּבְרוּ אֶל-כָּל-עַדְתֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לְחֲדָשׁ הַזֶּה
וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ אִישׁ לְבַיִת-אֶבֶת שֶׁה לְבַיִת: מִלִּילוֹ עִם כָּל פְּנִשְׁתָּא
דִּישְׂרָאֵל לְמִימַר בְּעֶשְׂרָא לְיִרְחָא הַדִּין וַיִּסְבוּן לְהוֹן גְּבַר אֶמְר לְבַיִת אֶבָּא אֶמְר לְבַיִתָּא:**

רש"י דברו אל כל עדת. וכי אהרן מדבר והלא כבר נאמר (שמות ז ב) אתה תדבר, אלא חולקין כבוד זה לזה ואומרים זה לזה למדני, והדבור יולא מצין שניהם, כאלו שניהם מדברים: אל כל עדת ישראל וגו' בעשר לחדש. דברו היום בראש חדש שיקחוהו בעשור לחדש: הזה. פסח מצרים מקחו בעשור, ולא פסח דורות: שה לבית אבת. למשפחה אחת, הרי שהיו מרבין יכול שה אחד לכלן, תלמוד לומר שה לבית:

**(ד) וְאִם-יִמְעַט הַבַּיִת מֵהֵיֹוֹת מִשָּׁה וְלָקַח הוּא וְשָׁכְנוּ הַקָּרֵב
אֶל-בֵּיתוֹ בְּמִכְסֵת נֶפֶשׁ אִישׁ לְפִי אָכְלוּ תַכְסּוּ עַל-הַשָּׂה:
וְאִם יִזְעִיר בֵּיתָא מִלְּאֲתֻמְנָה עַל אֲמָרָא וְיִסַּב הוּא וְשִׁיבָה דְקָרִיב לְבֵיתָה בְּמִנְיָן נֶפֶשׁתָּא
גְּבַר לְפִים מִיכְלָה תִתְּמָנוּן עַל אֲמָרָא:**

רס"י ואם ימעט הבית מהיות משה. ואם יהיו מועטין מהיות משה אחד שאין יכולין לאכלו ויבא לידי נותר, ולקח הוא ושכנו וגו' זה משמעו לפי פשוטו. ועוד יש בו מדרש ללמד שאחר שנמנו עליו יכולין להתמעט ולמשוך ידיהם המנו ולהמנות על שה אחר, אך אם באו למשוך ידיהם ולהתמעט מהיות משה, יתמעטו בעוד השה קיים בהיותו בחיים, ולא משנשחט: במכסת. חשבון וכן (ויקרא כז כג) מכסת הערכך: לפי אכלו. הרחוי לאכילה פרט לחולה וזקן שאינן יכולין לאכול כזית: תכסו. תתמנון:

(ה) שָׁה תְּמִים זָכַר בֶּן-שָׁנָה יְהִי לָכֶם מִן-הַכֹּבָשִׁים וּמִן-הַעֲזִים וַתִּקְחוּ: אֲמַר שְׁלִים דְּכָר בְּרַ שְׁתָּה יְהִי לְכוּן מִן אֲמָרָא וּמִן עֲזִיא וַתִּסְבוּן:

רס"י תמים. בלא מום: בן שנה. כל שנתו קרוי בן שנה כלומר שנלד בשנה זו: מן הכבשים ומן העזים. או מזה או מזה שאף עז קרויה שנה, שנאמר (דברים יד ז) ושה עזים:

(ו) וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשִׁחְטוּ אֹתוֹ כָּל קֶהֱל עַד-תִּשְׁרָאֵל בֵּין הָעֲרֻבִים: וְיְהִי לְכוּן לְמִטְרָא עַד אַרְבָּעָא עֶסְרָא יוֹמָא לְיִרְחָא הַדִּין וְיִפְסוּן יְתָה כָּל קֶהֱלָא כְּנִשְׁתָּא דִישְׂרָאֵל בֵּין שְׁמִשְׁתָּא:

רס"י והיה לכם למשמרת. זה לשון בקור שטעון בקור ממום ארבעה ימים קדם שחיטה, ומפני מה הקדים לקיחתו לשחיטתו ארבעה ימים מה שלא אה כן בפסח דורות, היה ר' מתיר בן חרש אומר הרי הוא אומר (יחזקאל טז ח) ואעבור עליך וארחך והנה עתך עת דדים, הגיעה שזועה שנשבעתי לאברהם שאגאל את בניו ולא היו בידם מצוות להתעסק בהם כדי שיגאלו, שנאמר (שם ז) ואת ערום ועריה, ונתן להם שתי מצוות דם פסח ודם מילה, שמלו באותו הלילה, שנאמר (שם ו) מתבוססת בדמך, בשני דמים, ואומר (זכריה ט יא). גם את דם בריתך שלחתי אסיריך מצור אין מים בו, ולפי שהיו שטופים בעבודה זרה אמר להם (פסוק כא) משכו וקחו לכם, משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם לאן של מצוה: ושחטו אתו וגו'. וכי כלן

שוחטין אלא מכאן ששלוחו של אדם כמותו: קהל עדת ישראל. קהל ועדה וישראל. מכאן אמרו, פסחי כבור נשחטין בשלש כתות זו אחר זו, נכנסה כת ראשונה ננעלו לכתות העזרה וכו', כדאיתא בפסחים (דף סד א) : בין הערבים. משש שעות ולמעלה קרוי בין הערבים, שהמשש נוטה לבית מצואו לערוב. ולשון בין הערבים נראה בעיני אותן שעות שבין עריבת היום לעריבת הלילה, עריבת היום בתחלת שבע שעות מכי ינטו כללי ערב (ירמיה ו' ד), ועריבת הלילה בתחלת הלילה. ערב לשון נשף וחשך, כמו (ישעיה כד יא) ערבה כל שמחה:

(ז) וְלָקַחוּ מִן-הַדָּם וְנָתְנוּ עַל-שִׁתֵּי הַמְּזֻזָּת וְעַל-הַמִּשְׁקָף עַל הַבְּתִיִּים אֲשֶׁר-יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם: וַיִּסְבּוּ מִן דָּמָא וַיִּתְּנוּ עַל תְּרִין סַפְּנָא וְעַל שְׁקָפָא עַל בְּתִנְא דְיִבְלִין וְתַה בְּהוֹן:

רש"י ולקחו מן הדם. זו קבלת הדם. יכול ביד, תלמוד לומר (פסוק כג) אשר בסוף המזוזת. הם הזקופות אחת מכאן לפתח ואחת מכאן: המשקוף. הוא העליון שהדלת שוקף עליו כשסוגרין אותו לינט"ר בלעז ולשון שקיפה. חבטה, כמו (ויקרא כו לו) קול עלה נדף, טרפא דשקיף, (שמות כא כה) חבורה. משקופי: על הבתים אשר יאכלו אתו בהם. ולא על משקוף ומזוזות שבבית התבן ובבית הבקר, שאין דרין בתוכו:

(ח) וְאָכְלוּ אֶת-הַבָּשָׂר בְּלֵילָה הַזֶּה צְלִי-אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל-מְרִירִים יֹאכְלֶהוּ: וַיִּבְלִין יְת בִּסְרָא בְּלֵילָא הַהוּא טְוִי נֹר וּפְטִיר עַל מְרִירִין יִבְלְגַהּ:

רש"י את הבשר. ולא גידים ועצמות: על מררים. כל עשב מר נקרא מרוה. ואם לאכול מרוה זכר לוימרו את חייהם (שמות א' יד) :

(ט) אַל-תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשָׂל מִבָּשָׂל בַּמַּיִם כִּי אִם-צְלִי-אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל-כְּרַעְיוֹ וְעַל-קַרְבּוֹ: לֹא תִיבְלִין מִנֶּה בְּד חֵי וְאִם לֹא בִשְׂלָא מִבָּשָׂל בְּמִנְא אֶלְהוֹן טְוִי נֹר רִישִׁיהָ עַל כְּרַעוּהִי וְעַל גְּוִה:

רש"י אל תאכלו ממנו נא. שאינו כלוי כל צרכו קראו נא בלשון ערבי: ובשל מבשל. כל זה באזהרת אל תאכלו: במים. מנין לשאר משקין, תלמוד לומר ובשל מבשל מכל מקום: כי אם כלי אש. למעלה גזר עליו במאות עשה וכאן הוסיף עליו לא תעשה אל תאכלו ממנו כי אם כלי אש: ראשו על כרעיו. כולהו כלו כאחד עם ראשו ועם כרעיו ועם קרבו, ובני מעיו נותן לתוכו אחר הדחתו. ולשון על כרעיו

ועל קרצו כלשון (שמות ו כו) על צבאותם, כמו בצבאותם, כמות שהן, אף זה כמות שהוא, כל צפרו משלם:

(י) וְלֹא-תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בִּקְרַת וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד-בִּקְרַת בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ: וְלֹא תִשְׂאֲרוּן מִנֶּה עַד צִפְרָא וְדִישְׁתָּאָר מִנֶּה עַד צִפְרָא בְּנוֹרָא תוֹקְדוּן:

רש"י והנתר ממנו עד בקר. מה תלמוד לומר עד בקר פעם שניה, לתן בקר על בקר, שהבקר משמעו משעת הנץ החמה, ובא הכתוב להקדים שאסור באכילה מעלות השחר, זהו לפי משמעו. ועוד מדרש אחר למד שאינו נשרף ביום טוב אלא ממחרת. וכך תדרשנו והנתר ממנו בבקר ראשון עד בקר שני תעמוד ותשרפנו:

(יא) וְכֹכַב תֹּאכְלוּ אֹתוֹ מִתְנִיכֵם חֲגָרִים נְעָלֵיכֶם בְּרִגְלֵיכֶם וּמְקַלְכֶם בְּיַדְכֶם וְאֶכְלֶתֶם אֹתוֹ בְּחִפְזוֹן פֶּסַח הוּא לַיהוָה: וְכִדְיוֹ תִיכְלוּ יְתֵה חֲרָצִיכוֹן יְהוֹן אֶסִירִיו מִסְנִיכוֹן בְּרִגְלֵיכוֹן וְחוֹטְרֵיכוֹן בְּיַדֵיכוֹן וְתִיכְלוּ יְתֵה בְּבִהִילוֹ פֶּסַחָא הוּא קָדֵם יי:

רש"י מתניכם חגרים. מזמנים לדרכ: בחפזון. לשון בהלה ומהירות, כמו (שמואל א' כב כו) ויהי דוד נחפז ללכת, (מלכים ב' ז טו) אשר השליכו ארם בחפזם: פסח הוא לה'. הקרבן קרוי פסח על שם הדלוג והפסיחה שהקדוש ברוך הוא היה מדלג בתי ישראל מבין בתי מנרים וקופץ ממנרי למנרי, וישראל אמרתי נמלט, ואחם עשו כל עבודותיו לשם שמים. דבר אחר דרך דלוג וקפיצה, זכר לשמו שקרוי פסח וגם פשק"א [פסח] לשון פסיעה:

(יב) וְעִבְרַתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֹּה וְהִפִּיתִי כָל-בְּכוֹרֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה: וְאֶתְגַּלִּיתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַדִּין וְאֶקְטוּל כָּל בּוֹכְרָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא וּבְכָל טַעֲוַת מִצְרַיִם אֶעֱבֹד דִּינִין אֲנָא יי:

רש"י ועברתי. כמלך העובר ממקום למקום, ובהעברה אחת וברגע אחד כלן לוקין: כל בכור בארץ מנרים. אף בכורות אחרים והם במנרים, ומנין אף בכורי מנרים שבמקומות אחרים, תלמוד לומר (תהלים קלו ז) למכה מנרים בבכוריהם: מאדם ועד בהמה. מי שהתחיל בעברה ממנו מתחלת הפרענות: ובכל אלהי

מכרים. של עץ נרקבת, ושל מתכת נמסת ונתכת לארץ: אעשה שפטים אני ה'.
אני בעממי ולא על ידי שליח:

**וְהָיָה הַדָּם לְכֶם לְאֵת עַל הַבְּתִים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׂם וְרֵאִיתִי
אֶת-הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם וְלֹא-יְהִי בְכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחֵית
בְּהֶלְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם:** ויהי דמא לבון לאת על בתיא די אתון תמן ואחזי ית
דמא ואיחוס עליכון ולא יהי בכון מותא לחבלא במקטלי בארעא דמצרים:

רש"י והיה הדם לכם לאת. לכם לאות ולא לאחרים לאות מכאן שלא נתנו הדם
אלא מצפנים: וראיתי את הדם. הכל גלוי לפניו, אלא אמר הקדוש ברוך הוא נתון
אני את עיני לראות שאתם עסוקים במלכותי ופוסח אני עליכם: ופסחתי, וחמלתי,
ודומה לו (ישעיה לא ה) פסח והמליט. ואני אומר כל פסיחה לשון ללוג וקפיאה.
ופסחתי מדלג היה מבתי ישראל לבתי מצרים, שהיו שרוים זה בתוך זה, וכן (מלכים
א' יח כא) פסחים על שתי הסעפים, וכן כל הפסחים הולכים כקופלים, וכן (ישעיה לא
ה) פסח והמליט, מדלגו וממלטו מבין המומתים: ולא יהיה בכם נגף. אבל הוה
הוא במצרים הרי שהיה מצרי בביתו של ישראל, יכול ימלט, תלמוד לומר ולא
יהיה בכם נגף, אבל הוה במצרי שבבתיכם, הרי שהיה ישראל בביתו של מצרי,
שומע אני ילקה כמותו, תלמוד לומר ולא יהיה בכם נגף:

בא יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

**וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לְכֶם לְזִכְרוֹן וְחֻגְתֶּם אֹתוֹ חַג לַיהוָה
לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּלוּ:** ויהי יומא קדין לבון לדוכרנא ותחגון
יתת חגא קדם יי לדריכון קים עלם תחגנה:

רש"י לזכרון. לדורות: וחגתם אתו. יום שהוא לך לזכרון אתה חוגגו. ועדין לא
שמענו אי זהו יום הזכרון, תלמוד לומר (שמות יג א) זכור את היום הזה אשר ילאתם,
למדנו שיום היציאה הוא יום של זכרון. ואיזה יום ילאו, תלמוד לומר (במדבר לג א)
ממחרת הפסח ילאו, הוה אומר יום חמשה עשר בניסן הוא של יום טוב, שהרי

ליל חמשה עשר אכלו את הפסח ולבקר ילאו: לדתיכם. שומע אני מעוט דורות
שנים, תלמוד לומר חקת עולם תחגהו:

**שְׁבַעַת יָמִים מִצֹּת תֹאכְלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבְּתוּ
שֶׁאֵר מִבְּתִיכֶם כִּי | כָּל-אֲכֹל חֵמֶץ וְנִכְרַתְהָ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד-יּוֹם הַשְּׁבִיעִי:** שְׁבַעַת יוֹמִין פְּטִיר תִּיכְלוּן
בְּרַם בַּיּוֹמָא קִדְמָא תִבְטְלוּן חֲמִיעַ מִבְּתִיכוֹן אַרִי כָּל דִּיכּוֹל חֲמִיעַ וְיִשְׁתַּצִּי אֲנָשָׂא הַהוּא
מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹמָא קִדְמָא עַד יוֹמָא שְׁבִיעָא:

רש"י שְׁבַעַת יוֹמִים. שְׁטִינִי"א שֶׁל יוֹמִים: שְׁבַעַת יוֹמִים מִצֹּת תֹאכְלוּ. וּבִמְקוֹם אַחַר
הוּא לֹא מִצֹּת (דְּבָרִים טו ז ח) שְׁשַׁת יוֹמִים תֹאכְלוּ מִצֹּת, לִמַּד עַל שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח שְׁאִינוּ חוֹבֵה
לִאֲכוֹל מִצֹּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹא יִחַל חֵמֶץ. מִנֵּין אִף שֶׁשָׁה רְשׁוּת תִּלְמוּד לֹא מִצֹּת שְׁשַׁת יוֹמִים.
זוּ מִדָּה בַתּוֹרָה, דְּבַר שֶׁהִיא בְּכֹלל וַיִּלָּא מִן הַכֹּלל לְלַמַּד, לֹא לְלַמַּד עַל עֲלָמוֹ בְּכֹלל
יִלָּא, אֲלֹא לְלַמַּד עַל הַכֹּלל כֹּל יִלָּא, מֵה שְׁבִיעִי רְשׁוּת אִף שֶׁשָׁה רְשׁוּת, יִכּוֹל אִף
לִילָה הַרְאָשׁוֹן רְשׁוּת, תִּלְמוּד לֹא מִצֹּת (לֵהֲלֹן פְּסוּק יח) בְּעֵרַב תֹאכְלוּ מִצֹּת, הַכְּתוּב קִדְמוֹ
חוֹבֵה: אִךְ צִיּוֹם הַרְאָשׁוֹן תִּשְׁבְּתוּ שְׁאֵר. מִעֵרַב יוֹם טוֹב, וְקִרְוִי רְאָשׁוֹן לְפִי שֶׁהוּא
לְפָנֵי הַשְּׁבַעַת, וּמִלֵּינוּ מִקִּדְמוֹ קִרְוִי רְאָשׁוֹן, כִּמוֹ (אִיּוֹב טו ז) הַרְאִישׁוֹן אִדָּם תּוֹלֵד, הַלְּפָנֵי
אִדָּם נִלְדָּת, אוֹ אִינוּ אֲלֹא רְאָשׁוֹן שֶׁל שְׁבַעַת, תִּלְמוּד לֹא מִצֹּת (שְׁמוֹת לז כה) לֹא תִשְׁחַט עַל
חֵמֶץ, לֹא תִשְׁחַט הַפֶּסַח וְעֵדִין חֵמֶץ קִים: הַנֶּפֶשׁ הַהוּא. כִּשְׁהִיא בְּנִפְשָׁה וּבַדְעָתָה,
פֶּרַט לְאִנוּם: מִיִּשְׂרָאֵל. שׁוֹמֵעַ אִנִּי תִכְרַת מִיִּשְׂרָאֵל וְתִלְכֵךְ לֵה לְעַם אַחֵר, תִּלְמוּד לֹא מִצֹּת
בִּמְקוֹם אַחֵר (וַיִּקְרָא כב ג) מִלְּפָנֵי, בְּכֹל מִקוֹם שֶׁהוּא רְשׁוּתִי:

**וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ
יְהִי לָכֶם כָּל-מְלָאכָה לֹא-יַעֲשֶׂה בָהֶם אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל
לְכָל-נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם:** וּבַיּוֹמָא קִדְמָא מְעָרַע קִדִּישׁ וּבַיּוֹמָא
שְׁבִיעָא מְעָרַע קִדִּישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֵיבִידָא לֹא יִתְעַבֵּד בְּהוֹן בְּרַם דִּי מִתְאַכֵּל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא
בְּלַחֲדוּהִי יִתְעַבֵּד לְכוֹן:

רש"י מִקְרָא קֹדֶשׁ. מִקְרָא שֶׁס דְּבַר, קִרְא לֹא מִצֹּת וְשִׁתִּיה וְכִסוּת: לֹא
יַעֲשֶׂה בָהֶם. אֲפִלוּ עַל יְדֵי אַחֲרִים: הוּא לְבַדּוֹ. הוּא וְלֹא מִכְשִׁירֵי שֶׁאֲפָשַׁר לְעִשׂוֹתוֹן
מִעֵרַב יוֹם טוֹב: לְכָל נֶפֶשׁ. אֲפִלוּ לְבַדּוּהִי יִכּוֹל אִף לְנִכְרִים, תִּלְמוּד לֹא מִצֹּת לְכָל:

**וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-הַמִּצְוֹת לִי בְּעֶעְפֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת-
צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-הַיּוֹם הַזֶּה**

לְדַרְתֵּיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: וְתִטְרוּן יְת פְּטִירָא אָרִי בְכָרוּ יוֹמָא הָדִין אֲפִיקִית יְת חִילִיכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְתִטְרוּן יְת יוֹמָא הָדִין לְדַרְיִכוֹן קִיָּם עָלָם:

רס"י וְסִמְרַתְסֵם אֶת הַמִּצְוֹת. שְׁלַח יִצְחָק לִידֵי חֲמוּץ מִכֹּאֵן אֲמַרו תַּפְחָה, תִּלְטוּשׁ צְלוּנָן. רַבִּי יֵאֵשִׁיָּה אֹמֵר אֵל תְּהִי קוֹרָא אֶת הַמִּצְוֹת אֲלֵךְ אֶת הַמִּצְוֹת, כַּדָּךְ שְׁאִין מִחֲמִינִין אֶת הַמִּצְוָה כִּךְ אִין מִחֲמִינִין אֶת הַמִּצְוָה אֲלֵךְ אִם צָחָה לִידָךְ עֲשֵׂה אֹתָהּ מִיָּד: וְסִמְרַתְסֵם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה. מִמְּלַחְכָּה: לְדַרְתֵּיכֶם חֻקַּת עוֹלָם. לְפִי שְׁלַח נֹאמֵר דּוֹרוֹת וְחֻקַּת עוֹלָם עַל הַמְּלַחְכָּה אֲלֵךְ עַל הַחֲגִיגָה, לְכַךְ חֲזַר וְשִׁנְאוּ כֹאן, שְׁלַח תֹּאמֵר אִזְהַרְתָּ (לְעִיל טו) כֹּל מְלַחְכָּה לֹא יַעֲשֶׂה, לֹא לְדוֹרוֹת נֹאמְרָה, אֲלֵךְ לְאוֹתוֹ הַדּוֹר:

(יח) בְּרֵאשִׁין בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ בְּעָרֵב תֵּאֲכְלוּ מִצֵּת
עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לְחֹדֶשׁ בְּעָרֵב: בְּנִיטוֹן בְּאַרְבַּעָה עֶסְרָא יוֹמָא לְיַרְחָא בְּרִמְשָׂא תִיכְלוֹן פְּטִירָא עַד יוֹמָא עֶסְרִין וְחֵד לְיַרְחָא בְּרִמְשָׂא:

רס"י עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים. לְמָה נֹאמֵר, וְהֵלֵךְ כִּזְכַּר נֹאמֵר (לְעִיל טו) שְׂבַעַת יָמִים, לְפִי שְׁנֹאמֵר יָמִים, לִילוֹת מִנִּין, תִּלְמוּד לּוֹמֵר עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים וְגו':

(יט) שְׂבַעַת יָמִים שְׂאָר לֹא יִמָּצָא בְּבִתְיֶיכֶם כִּי | כָּל-אֲכָל
מִחֲמֻצָּת וְנִכְרָתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִמְּעַדַת יִשְׂרָאֵל בְּגֵר
וּבְאַזְרַח הָאָרֶץ: שְׂבַעַת יוֹמִין חֲמִיר לֹא יִשְׁתַּכַּח בְּבִתְיֶיכוֹן אָרִי כָּל דְּיִכּוּל מִחֲמֻצָּא וְיִשְׁתַּצִּי אֲנָשָׁא הַהוּא מִכְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל בְּגִיזְרָא וּבְנִצְיָבָא דְאַרְעָא:

רס"י לֹא יִמָּצָא צְבָתִיכֶם. מִנִּין לְגִבּוּלִין, תִּלְמוּד לּוֹמֵר (לְהֵלן יג ז) צְכַל גִּבּוּל. מָה תִּלְמוּד לּוֹמֵר צְבָתִיכֶם, מָה צִיְתָךְ צְרָשׁוֹתָךְ אֲחָף גִּבּוּלָךְ שְׂצִרְשׁוֹתָךְ, יֵאֵל חֲמֵנוּ שְׁל נְכֵרֵי שְׁהוּא אֲכָל יִשְׂרָאֵל וְלֹא קִבַּל עֲלֵינוּ אַחֲרִיּוֹת: כִּי כֹל אֲכָל מִחֲמֻצָּת. לְעִנוּשׁ כִּרְתָּה עַל הַשְּׂאוֹר, וְהֵלֵךְ כִּזְכַּר עֲנָשׁ עַל הַחֲמֵץ, אֲלֵךְ שְׁלַח תֹּאמֵר חֲמוּץ שְׂרָאוֹי לֹאֲכִילָה עֲנָשׁ עֲלֵינוּ, שְׂאוֹר שְׂאִינוּ רָאוֹי לֹאֲכִילָה לֹא יַעֲנֵשׁ עֲלֵינוּ. וְאִם עֲנָשׁ עַל הַשְּׂאוֹר וְלֹא עֲנָשׁ עַל הַחֲמֵץ, הִיִּיתִי אֹמֵר שְׂאוֹר שְׁהוּא מִחֲמֵץ אַחֲרִים עֲנָשׁ עֲלֵינוּ, חֲמוּץ שְׂאִינוּ מִחֲמֵץ אַחֲרִים לֹא יַעֲנֵשׁ עֲלֵינוּ, לְכַךְ נֹאמְרוּ שְׁנִיָּה: בְּגֵר וּצְרָחַה אַרְצָה. לְפִי שְׁהִנֵּס נַעֲשֶׂה לְיִשְׂרָאֵל, הַכָּרֵךְ לְרַבּוֹת אֶת הַגֵּרִים:

(כ) כָּל-מִחֲמֻצָּת לֹא תֵאֲכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֵי תֵיכֶם תֵּאֲכְלוּ מִצּוֹת:
(כא) כָּל מִחֲמֻצָּא לֹא תִיכְלוֹן בְּכָל מוֹתְבִינִיכוֹן תִּיכְלוֹן פְּטִירָא:

רס"י מחממת לא תאכלו. אזהרה על אכילת שאור: כל מחממת. להביא את תערבתו: בכל מושבתיכם תאכלו מרות. זה בא ללמד שמהא ראוי לאכל בכל מושבותיכם, פרט למעשר שני וחלות תודה:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם (כא) **מְשֻׁלוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם וְשִׁחֲטוּ הַפֶּסַח:** ויקרא משה לכל סבי ישראל ואמר להון אתנגידו וסיבו לכוון (מו בנ"י) ענא לזרעיתכון וכוסו פסחא:

רס"י משכו. מי שיש לו לאו ימסוד משלו: וקחו. מי שאין לו יקח מן השוק: למשפחתיכם. שה לבית אבות:

וּלְקַחְתֶּם אֲגֵדֹת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר-בַּסֶּף (כב) **וְהִגַּעְתֶּם אֶל-הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל-שְׁתֵּי הַמְּזוֹזוֹת מִן-הַדָּם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח-בֵּיתוֹ עַד-בֹּקֶר:** ותסבון אסרת אזובא ותטבלון בדמא דבמנא ותדון לשקפא ולתרון ספנא מן דמא דבמנא ואתון לא תפקון אנש מתרע ביתה עד צפרא:

רס"י אזור. מין ירק שיש לו גבעוליו: אגדת אזור. שלשה הלחין קרויין אגדה: אשר בסף. בכלי, כמו (מלכים ב' יב יד) ספות כסף: מן הדם אשר בסף. למה חזר ושנאו, שלא תאמר טבילה אחת לשלש המתנות, לכך נאמר עוד אשר בסף, ושהא כל נתינה ונתינה מן הדם אשר בסף, על כל הגעה טבילה: ואתם לא תלאו וגו'. מגיד שמאחר שנתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין לדיק לרשע, ולילה רשות למחבלים הוא, שנאמר (תהלים קד ט) בו תרמוש כל חיתו יער:

וְעָבַר יְהוָה לְנֶגְף אֶת-מִצְרָיִם וְרָאָה אֶת-הַדָּם עַל- (כג) **הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוֹזוֹת וּפָסַח יְהוָה עַל-הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל-בְּתִיכֶם לְנֶגְף:** ויתגלי יי לממחי ית מצרים ויחזי ית דמא על שקפא ועל תרון ספנא ויחוס יי על תרעא ולא ישבוק לחבלא למיעל לבתיכון לממחי:

רס"י ופסת. וחמל, ויש לומר ודלג: ולא יתן המשחית. ולא יתן לו יכלת לבא, כמו (בראשית לא ז) ולא נתנו אלהים להרע עמדי:

כד) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה לְחֹק-לֶךְ וּלְבְנֵיךָ עַד-עוֹלָם:
ותטרונו ית פתגמא הדיו לקים לך ולבניך עד עלם: **כה) וְהָיָה כִּי-תָבֹאוּ אֶל-**
הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִתֶּן יְהוָה לְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-
הָעֲבֹדָה הַזֹּאת: ויהי ארי תעלו לארעא דיתו ?? לכוו כמא די מליל ותטרונו ית
פלחנא הדיו:

רס"י והיה כי תבאו אל הארץ. תלה הכתוב מורה זו צביחתם לארץ, ולא נתחיבו
במדבר ללא בפסח אחד שעשו בשנה השנית ועל פי הדבור: כאשר דבר. והיכן
דבר, (שמות ו ח) והבאתי אתכם אל הארץ וגו' :

כו) וְהָיָה כִּי-יֹאמְרוּ אֵלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מֶה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לְכֶם:
ויהי ארי יימרו לכוו בניכוו מא פלחנא הדיו לכוו: **כז) וְאָמַרְתֶּם זָבַח-פֶּסַח**
הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח עַל-בְּתִי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם
בְּנִגְפוֹ אֶת-מִצְרַיִם וְאֶת-בְּתִינוּ הֲצִיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּ:
ויתימרו דבח חיס הוא קדם ?? די חס על בתי בני ישראל במצרים כד הנה מחי ית
מצראי וית בתנא שזיב וכרע עמא וסגידו:

רס"י ויקד העם. על צורת הגולה וציאת הארץ וצורת הצנים שיהיו להם:

כח) וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן בֶּן עֲשׂוֹ: (ט) וַאֲזָלוּ וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמֹא דְפָקִיד ?? ית משה ואהרן כו
עבדו:

רס"י וילכו ויעשו בני ישראל. וכי כבר עשו, והלא מראש חדש נאמר להם, אלא
מכיון שקבלו עליהם, מעלה עליהם כאלו עשו: וילכו ויעשו. אף ההליכה מנה
הכתוב, לתן שכר להליכה ושכר לעשיה: כאשר ראה ה' את משה ואהרן. להגיד
שבחו של ישראל, שלא הפילו דבר מכל מרות משה ואהרן. ומהו כן עשו, אף משה
ואהרן כן עשו:

כט) וַיְהִי | בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה וַיְהִי הַקָּה כָּל-בְּכוֹרֵי
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר פְּרַעֲהַ הַיֹּשֵׁב עַל-כֶּסֶאֱוֹ עַד בְּכוֹר
הַשָּׂבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה: והנה בפלגות ליליא ויי

קטל כָּל בּוֹכֵרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבּוֹכֵרָא דְפְרָעָה דְעֵתִיד לְמִתֵּב עַל כְּרִסֵּי מַלְכוּתָהּ עַד בּוֹכֵרָא דְשִׁבְגָא דִּי בְּבֵית אֲסִירֵי וְכַל בּוֹכֵרָא דְבַעֲרִיא :

רס"י וה'. כל מקום שנאמר וה' הוא זכור דינו, שהווי' לשון תוספת הוא כמו פלוני ופלוני: הכה כל זכור. אף של אמה אחרת והוא במצרים: מזכר פרעה. אף פרעה זכור היה ונשתיר מן הזכורות, ועליו הוא אומר (שמות ט טז) בעבור הראותך את כחי, זים סוף: עד זכור השני. שהיו שמחין לאידם של ישראל. ועוד, שלא יאמרו יראתנו הביאה הפרענות, וזכור השפחה בכלל היה, שהרי מנה מן החשוב שכללן עד הפחות, וזכור השפחה חשוב מזכור השני:

(כ) וַיִּקְרָא פְּרָעָה לְיִלְיָהּ הוּא וְכָל-עַבְדָּיו וְכָל-מִצְרַיִם וַתְּהִי צַעֲקָה גְדֹלָה בְּמִצְרַיִם כִּי-אֵין בַּיִת אֲשֶׁר אֵין-שֵׁם מֵת: וְקָם פְּרָעָה לְיִלְיָא הוּא וְכָל עַבְדֵּיהּ וְכָל מִצְרַיִם וְהוֹת צְנוּחָתָא רַבָּתָא בְּמִצְרַיִם אַרְי לֵית בֵּיתָא דִּי לֵית הָוָה בַּח תַּמָּן מֵתָא :

רס"י ויקם פרעה. ממתתו: לילה. ולא כדרך המלכים בשלש שעות זיוס: הוא. תחלה ואחר כך עבדיו, מלמד שהיה הוא מחזר על חתי עבדיו ומעמידן: כי אין בית אשר אין שם מת. יש שם זכור מת. אין שם זכור, גדול שבית קרוי זכור, שנאמר (תהלים פט כח) אף אני זכור אתנהו. דבר אחר מצריות מזנות תחת בעליהן ויולדות מרוקים פנויים, והיו להם זכורות הרבה, פעמים הם חמשה לאשה אחת, כל אחד זכור לאביו:

(לא) וַיִּקְרָא לְמִשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְיִלְיָהּ וַיֹּאמֶר קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַם-אַתֶּם גַּם-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ עִבְדוּ אֶת-יְהוָה כִּדְבַרְכֶּם: וַיִּקְרָא לְמִשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְיִלְיָא וַאֲמַר קוּמוּ פּוּקוּ מִגּוֹ עַמִּי אַף אֲתוּן אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶזְיִלוּ פְּלְחוּ קִדְם יְיָ כְּמָא דְהוֹתוּן אַמְרִין :

רס"י ויקרא למשה ולאהרן לילה. מגיד שהיה מחזר על פתחי העיר וזועק היכן משה שרוי היכן אהרן שרוי: גם אחס. הגברים: גם בני ישראל. הטף: ולכו עבדו את ה' כדברכם. הכל כמו שאמרתם, ולא כמו שאמרתני אני, בטל (שמות ה ט) לא אשלח בטל (שם י ח) מי ומי ההולכים בטל (שם כד) רק לאנכם וזקרכם יאג:

(לב) גַּם-צְאוּנְכֶם גַּם-בְּקִרְכֶם קְחוּ כְּאֲשֶׁר דְּבַרְתֶּם וּלְכוּ וּבְרַכְתֶּם גַּם-אֶתִּי: אַף עֲנֹכוּן אַף תּוֹרְכוּן דְּבַרוּ כְּמָא דִּי מַלְלְתוּן וְאֶזְיִלוּ וְצִלוּ אַף עֲלֵי :

רס"י גם לאנכם גם בקרכם קחו. ומהו כאשר דברתם, גם אתה תתן בידנו זכאים ועולות (שמות י כה) : קחו כאשר דברתם וזכרתם גם אתי. התפללו עלי שלא אמרת, שאני זכור:

לג וּתְחַזֵּק מִצְרַיִם עַל-הָעַם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם מִן-הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ כָלְנוּ מֵתִים: וּתְקִיפֵת מִצְרַיִם עַל עֲמָא לְאוֹחָא לְשַׁחֲוִיתְהוֹן מִן אַרְעָא אַרְי אָמְרוּ כָלְנָא מֵיִתִּין:

רס"י כלנו מתים. אמרו לא כגזרת משה הוא, שהרי אמר (לעיל יא ה) ומת כל זכור, וכאן אף הפשוטים מתים חמשה או עשרה בצית אחד:

לד וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת-בְּצִקוֹ טָרֶם יַחְמֵץ מִשְׁאַרְתָּם צִרְתָּ בְּשִׁמְלָתָם עַל-שִׁכְמָם: וַיִּטַּל עֲמָא יָת לִישִׁיחֹן עַד לָא חָמַע מוֹתֵר אֲצוֹתְהוֹן צָרִיר בְּלִבְשִׁהוֹן עַל כְּתַפִּיחֹן:

רס"י טרם יחמץ. המצריים לא הניחום לשהות כדי חמוץ: משארתם. שירי מלה ומרור: על שכמם. אף על פי שזהמות הרבה הוליכו עמהם מחזבים היו את המלה:

לה וַיִּבְנֶי-יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כְדִבַּר מֹשֶׁה וַיִּשְׁאַלּוּ מִמִּצְרַיִם כְּלֵי-כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׁמָלֹת: וַיִּבְנֶי יִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ כְּפִתְגָמָא דְּמֹשֶׁה וַיִּשְׁאִילוּ מִמִּצְרַיִם מִנִּין דְּכֶסֶף וּמִנִּין דְּזָהָב וּלְבוּשִׁין:

רס"י כדבר משה. שאמר להם במצרים (לעיל יא ב) וישאלו איש מאת רעהו: ושמלת. אף הן היו חסובות להם מן הכסף ומן הזהב, והמאוחר בפסוק חסוב:

לו וַיְהִי־נָתַן אֶת-תֵּן הָעַם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיִּשְׁאַלּוּם וַיִּנְצְלוּ אֶת-מִצְרַיִם: (פ) וַיִּי זָהָב יָת עֲמָא לְרַחֲמִין בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיִּשְׁאִילְנוּ וְרוֹקִינוּ יָת מִצְרַיִם:

רס"י וישאלום. אף מה שלא היו שואלים מהם היו נותנים להם. אתה אומר אחד, טול שנים ולך: וינצלו. ורוקיננו:

וַיִּסְעוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמָסֶס סִכְתָּה כְּשֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלְף (לז)
רְגְלֵי הַגְּבָרִים לְבַד מֶטֶף: וּנְטְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמָסֶס לְסִפּוֹת כְּשֵׁשׁ מֵאָה
אֶלְפֵי רְגְלָאִין גְּבָרִיא בַר מֶטְפָּלָא :

רש"י מרעמסס סכתה. מאה ועשרים מיל היו וזאו סס לפי סעה, שנאמר (שמות
יט ז) ואשא אתכם על כנפי נשרים: הגזרים. מנן עשרים שנה ומעלה:

וְגַם-עֵרַב רַב עֲלֶיהָ אַתֶּם וְצֹאן וּבָקָר מְקִנָּה כְּבֹד מְאֹד: (לח)
וְאִף נוֹכְרָאִין סְגִיאִין סְלִיקוּ עִמָּהוֹן וְעָנָא וְתוֹרִין בְּעִירָא סְגִי לְחֲדָא :

רש"י ערב רב. תערוכות אמות של גרים:

וַיֵּאָפוּ אֶת-הַבָּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֵגֶת מִצּוֹת כִּי
לֹא חִמַּץ כִּי-גֵרָשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהֵמֵה וְגַם-צִדָּה
לֹא-עָשׂוּ לָהֶם: וְאִפּוּ יָת לִישָׂא דִי אֲפִיקוּ מִמִּצְרַיִם גְּרִיזֹן פְּטִירוֹ אַרִי לֹא חִמַּע אַרִי
אֲתָרְכוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְאֲתַעֲפְבָּא וְאִף זִנְדִין לֹא עֲבָדוּ לְהוֹן :

רש"י עגת מצות. חררה של מנה שלח החמיץ קרוי מנה: וגם כדה לא עשו
להם. לדרך. מגיד שבחן של ישראל, שלא אמרו היאך נלא למדבר כלא כדה, אלא
האמינו והלכו, הוא שמפורש בקבלה (ירמיה ב ז) זכרתי לך חסד נעוריד אהבת
כולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, ומה שכת מפורש אחריו (סס ג) קדש
ישראל לה' וגו' :

וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם שְׁלֹשִׁים שָׁנָה (מ)
וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: וּמוֹתַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי יִתִּיבוּ בְּמִצְרַיִם אַרְבַּע מֵאָה וּתְלָתִין
שָׁנִין :

רש"י אשר ישבו במצרים. אחר שאר הישיבות שישבו גרים בארץ לא להם: שלשים
שנה וארבע מאות שנה. בין הכל משנלד ירחק עד עכשיו היו ארבע מאות שנה.
משהיה לו זרע לאברהם נתקיים (בראשית עו יג) כי גר יהיה זרעך, ושלשים שנה היו
משננזרה גזרת בין הבתרים עד שנלד ירחק. ואי אפשר לומר בארץ מצרים לזדה,
שהרי קהת מן הבאים עם יעקב היה לא וחשוב כל שנותיו וכל שנות עמרם בנו
ושמונים של משה, לא תמלאם כל כך, ועל כרחך הרבה שנים היו לקהת עד שלא

ירד למצרים, והרבה משנות עמרם נבלעים בשנות קהת והרבה משמונים של משה נבלעים בשנות עמרם, הרי שלא תמצא ארבע מאות לביאת מצרים, והזקת לומר על כרחך, שאף שאר היציבות נקראו גרות, אפלו בחברון, שנאמר (בראשית לה כז) אשר גר עם אברהם ויחקה, ואומר (שמות ו 7) את ארץ מגוריהם אשר גרו בה, לפיכך אתה צריך לומר כי גר יהיה זרעך משהיה לו זרע. וכשתמנה ארבע מאות שנה משנלד יחקה, תמצא מביאתו למצרים עד יציאתו מאתים ועשר שנה, וזה אחד מן הדברים ששנו לתלמי המלך:

(מא) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי בְּעֶצְמֹת הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָּל-צְבָאוֹת יְהוָה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וְהָיָה מִסוּף אַרְבַּע מֵאוֹת וּתְלָתֵינוּ שָׁנָיו וְהָיָה בְּכָרוֹ יוֹמָא הַדִּין נִפְקוּ כָּל חֵילָא דִּי מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

רס"י ויהי מקץ שלשים שנה וגו' ויהי בעצם היום הזה. מגיד שכיון שהגיע הקץ לא עכבן המקום כהרף עין, בחמשה עשר בניסון באו מלכאי הסרת אלל אברהם לבשרו, בחמשה עשר בניסון נלד יחקה, ובחמשה עשר בניסון נגזרה גזרת בין הבתרים:

(מב) לֵיל שְׁמֵרִים הוּא לְיְהוָה לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הוּא-הַלֵּילָה הַזֶּה לְיְהוָה שְׁמֵרִים לְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם: (פ) לֵילֵי נְטִיר הוּא קָדָם יְיָ לְאַפְקוּתָהוֹן מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הוּא לֵילָא הַדִּין קָדָם יְיָ נְטִירִין לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֵיהוֹן:

רס"י ליל שמרים. שהיה הקב"ה שומר ומנפה לו לקים הבטחתו להוציאם מארץ מצרים: הוא הלילה הזה לה'. הוא הלילה שאמר לאברהם בלילה הזה אני גואל את בניך: שמרים לכל בני ישראל לדירתם. משמר ובא מן המזיקין, כענין שנאמר (פסוק כג) ולא יתן המשחית וגו' :

(מג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח כָּל-בֶּן-נֹכַח לֹא-יֵאכַל בּוֹ: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן דָּא גְזִירַת פְּסַחָא כָּל בֶּר יִשְׂרָאֵל דִּישְׁתַּמְד לָא יְכוּל בֵּה:

רס"י זאת חקת הפסח. בארבעה עשר בניסון נאמרה להם פרשה זו: כל בן נכח שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים. ואחד נכרי ואחד ישראל משמד במשמע:

(מד) **וְכָל-עֶבֶד עֹבֵד אִישׁ מִקְנֵת-כֶּסֶף וּמִלְתָּה אֹתוֹ אֶזְ, יֹאכַל בּוֹ: וְכָל**
עֶבֶד גִּבֹּר זְבִינֵי כֶסֶף אֵי וְתִגְזֹר יָתֶהּ בְּכֹן יִכּוֹל בָּהּ :

רש"י ומלתה אתו אז יאכל בו. רבו, מגיד שמילת עבדיו מעכבתו מלאכול בפסח, דברי רבי יהושע. רבי אלעזר אומר אין מילת עבדיו מעכבתו מלאכול בפסח, אם כן מה תלמוד לומר אז יאכל בו, העבד:

(מה) **תוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר לֹא-יֹאכַל-בּוֹ:** תוֹתָבָא וְאֶגְרָא לֹא יִכּוֹל בָּהּ :

רש"י תושב. זה גר תושב: ושכיר. זה הנכרי. ומה תלמוד לומר, והלא ערלים הם, ונאמר (פסוק מה) וכל ערל לא יאכל בו, אלא כגון ערבי מהול וגבעוני מהול והוא תושב או שכיר:

(מו) **בְּבֵית אֶחָד יֹאכַל לֹא-תוֹצִיא מִן-הַבַּיִת מִן-הַבָּשָׂר הַחוּצָה**
וְעַצֵּם לֹא תִשְׁבְּרוּ-בּוֹ: בְּחִבּוּרָא חֲדָא יִתְאַכַּל לֹא תִפְיֵק מִן בֵּיתָא מִן בְּסָרָא לְבָרָא וְגִרְמָא לֹא תִתְבָּרוּן בָּהּ :

רש"י בבית אחד יאכל. בחבורה אחת, שלא יעשו הגמנין עליו שתי חבורות ויחלקוהו. אתה אומר בחבורה אחת, או אינו אלא בבית אחד כמשמעו, וללמד שאם התחילו והיו אוכלים בחצר וירדו גשמים שלא יכנסו לבית, תלמוד לומר (פסוק ז) על הבתים אשר יאכלו אותו בהם, מכאן שהאוכל אוכל בשני מקומות: לא תוציא מן הבית. מן החבורה: ועלם לא תשברו בו. הראוי לאכילה, כגון שיס עליו כזית בשר יש בו משום שזירת עלם, אין עליו כזית בשר אין בו משום שזירת עלם:

(מז) **כָּל-עַדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:** כָּל כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל יַעֲבֹדוּן יָתֶהּ :

רש"י כל עדת ישראל יעשו אותו. למה נאמר, לפי שהוא אומר בפסח מצרים (פסוק ג) שיהיה לבית אבות, שנמנו עליו למשפחות, יכול אף פסח דורות כן, תלמוד לומר כל עדת ישראל יעשו אותו:

(מח) **וְכִי-יִגּוֹר אֶתְךָ גֵּר וְעָשָׂה פֹסֵחַ לִיהוָה הַמּוֹל לּוֹ כָּל-זָכָר**
וְאֵל יִקְרַב לְעִשְׂתּוֹ וְהָיָה כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל-עַרְל לֹא-יֹאכַל

בּוֹ: וְאָרִי יִתְגַּיַּר עִמָּךְ גִּיּוֹרָא וְיַעֲבֹד פְּסָחָא קָדָם יְיָ מְגִזֵּר לֵהּ כָּל דְּכוּרָא וּבְכוֹ יִקְרַב לְמַעֲבָדָה וְיִהְיֶה כְּיִצְיָבָא דְאַרְעָא וְכָל עַרְלָא לֹא יִכּוּל בָּהּ:

רש"י ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד, תלמוד לומר והיה כאזרח הארץ, מה אזרח בארצעה עשר אף גר בארצעה עשר: וכל ערל לא יאכל בו. להביא את שמתו אחיו מחמת מיילה שאינו משמד לערלות ואינו נלמד מזון נכר לא יאכל בו (פסוק מג) :

(מט) **תּוֹרָה אֲחַת יְהִי לְאֶזְרַח וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:** אוריתא חדא יהא לציביבא ולגיורא דיתגירון ביניכון:

רש"י תורה אחת וגו'. להשוות גר לאזרח אף לשאר מצות שבתורה:

^(א) וַיַּעֲשׂוּ כָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאִשֶּׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-
אֶהָרֹן בֶּן עֲשׂוֹ: ^(ב) וַעֲבָדוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דִּי פִקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה וְיְת אֶהָרֹן בְּנו
עֲבָדוּ: ^(ג) וַיְהִי בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא יְהוָה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל-צְבָאתָם: ^(ד) וַהֲוֶה בְּכֶרֶן יוֹמָא הַדִּין אֲפִיק יְיָ יְת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם עַל חִילִּיהוֹן: **יג** ^(ה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-
מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ: ^(ו) קִדְּשׁ-לִי כָל-בְּכוֹר פֶּטֶר
כָּל-רֶחֶם בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא: אַקְדֵּשׁ קִדְּמֵי כָּל
בוֹכְרָא פֶּתַח כָּל וְלִדָּא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַנְשָׁא וּבְבַעֲיָרָא דִּילֵי הוּא:

רש"י פטר כל רחם. שפתח את הרחם תחלה, כמו (משלי יז יד) פוטר מים ראשית מדון, וכן (תהלים כב ח) יפטירו בשפה, יפתחו שפתים: לי הוא. לעלמי קנתיים על ידי שהכיתי בכורי מצרים:

^(א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם זְכוֹר אֶת-הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יִצְאֲתֶם
מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֻזֶּק יָד הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם
מִצֵּה וְלֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעָמָא הוּו דְּכִירִין יְת יוֹמָא הַדִּין דִּי נִפְקִיתוּן
מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדוּתָא אֲרִי בְּחֻזֶּק יָד יִתְכוּן מִכָּא וְלֹא יִתְאַכֵּל חֶמֶץ:

רש"י זכור את היום הזה. למד שמזכירין יציאת מצרים בכל יום:

(ד) הַיּוֹם אַתֶּם, יִצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב: יוֹמָא דִּין אַתּוּן נְפָקִין בְּיַרְחָא דְאַבִּיבָא:

רס"י בחדש האביב. וכי לא היו יודעין באיזה חדש, אלא כד אמר להם, ראו חסד שגמלכם שהוליא אתכם בחדש שהוא כשר ללאת, לא חמה ולא כנה ולא גשמים. וכן הוא אומר (תהלים סח ז) מוליא חסירים בכוסרות, חדש שהוא כשר ללאת:

(ה) וְהָיָה כִּי-יִבְיֶאֱךָ יְהוָה אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִיטִי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לְךָ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ וְעַבַדְתָּ אֶת-הָעַבְדָּה הַזֹּאת בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה: וַיְהִי אַרְיָ זְעֻלָּה וְיִ לְאַרְעָא דְכְנַעֲנָי וְחִתָּאִי וְאֱמֹרָאִי וְחִיטָּאִי וְיְבוּסָאִי דִּי קִיִּים לְאַבְרָהָם לְמַתְּנוּ לְךָ אֶרְעָא עַבְדָּא חֶלֶב וְדָבָשׁ וְתַפְלַח יְתַ פְּלַחְנָא הָדָא בְּיַרְחָא הַדִּין:

רס"י אל ארץ הכנעני וגו'. אף על פי שלא מנה אלא חמשה עממין, כל שבעה גוים במשמע, שכלן בכלל כנעני הם, ואחת ממשפחות כנען היתה שלא נקרא לה שם אלא כנעני: נשבע לאברהם וגו'. באברהם הוא אומר (בראשית טו יח) זיוס הוא כרת ה' את אברהם וגו', וביצחק הוא אומר (שם לו ג) גור בארץ הזאת וגו', וביעקב הוא אומר (שם כח יג) הארץ אשר אתה שוכב עליה וגו': זאת חלב ודבש. החלב זב מן העזים והדבש זב מן התמרים ומן התאנים: את העבדה הזאת. של פסת. והלא כבר נאמר למעלה (יב כה) והיה כי תבאו אל הארץ וגו', ולמה חזר וסנאה, בשביל דבר שנתחדש זה. בפרשה ראשונה נאמר (שם טו) והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם, בצן רשע הכתוב מדבר שהוליא את עצמו מן הכלל, וכאן (פסוק ח) והגדת לבנך, בצן שאינו יודע לשאל, והכתוב מלמדך שתפתח לו אתה בדברי אגדה המוסקין את הלב:

(ו) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצֶּת וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לַיהוָה: שְׁבַעַת יוֹמִין תִּיכּוּל פֶּטִירָא וּבִיּוֹמָא שְׁבִיעָא חַגָּא קָדָם יְיָ: (ז) מִצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שְׁבַעַת הַיָּמִים וְלֹא-יֵרָאָה לְךָ חֵמֶץ וְלֹא-יֵרָאָה לְךָ שָׂאֵר בְּכָל-גְּבֻלְךָ: פֶּטִיר וְתֹאכֵל יְתַ שְׁבַעַת יוֹמִין וְלֹא יְתַחֲזִי לְךָ חֲמִיעַ וְלֹא יְתַחֲזִי לְךָ חֲמִיר בְּכָל תַּחֲוּמָךְ: (ח) וְהַגְּדַת לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם: וְתַחֲזִי לְבִנְךָ בַּיּוֹמָא הַהוּא לְמִימֵר בְּדִיל דִּין עַבְד יְיָ לִי בְּמִפְקִי מִמִּצְרָיִם:

רש"י בעבור זה. בעבור שאקים מכותיו, כגון פסח מכה ומרור הללו: עשה ה' לי. רמז תשובה לבן רשע לומר, עשה ה' לי ולא לך, שאלו היית שם לא היית כדאי לגאול:

(ט) **וְהָיָה לְךָ לְאֹת עַל-יָדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְיַד חֲזָקָה הוֹצֵאתָ יְהוָה מִמִּצְרָיִם:** ויהי לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך בדיל תהי אורייתא דיי בפומא ארי בידא תקיפא אפקא יי ממצרים:

רש"י והיה לך לאות. יציאת מצרים תהיה לך לאות: על ידך ולזכרון בין עיניך. שתכתוב פרשיות הללו ותקשרם בראש ובזרוע: על ידך. יד שמאל, לפיכך ידכה מלא בפרשה שניה (פסוק טז) לדרוש בה, יד שהיא כהה:

(י) **וְשָׁמַרְתָּ אֶת-הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָה מִיָּמִים יְמִימָה:** (פ) ותטור ית קימא קדא לזמנה מזמן לזמן:

רש"י מימים ימימה. משנה לשנה:

(יא) **וְהָיָה כִּי-יִבְאֶה יְהוָה אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וּלְאַבְתָּיִךָ וּנְתַנְנָה לְךָ:** ויהי ארי יעלנא יי לארעא דכנענאי כמא די קנים לך ולאבהתך ונתננה לך:

רש"י והיה כי יבאך. יש מרבותינו שלמדו מכאן שלא קדשו בכורות הגלדים במדבר, והאומר שקדשו מפרש ביאה זו לומר אם תקימוהו במדבר תזכו לכנס לארץ ותקימוהו שם: נשבע לך. והיכן נשבע לך, (שמות ו ט) והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי וגו': ונתנה לך. תהא בעיניך כאלו נתנה לך בו ביום, ואל תהי בעיניך כירשת אבות:

(יב) **וְהֶעֱבַרְתָּ כָל-פֶּטֶר-רְחֹם לַיהוָה וְכָל-פֶּטֶר | שֶׁגֶר בַּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיהוָה:** ותעבר כל פתח ולדא קדם יי וכל פתח ולד בעירא די יהי לך דכריו תקדש קדם יי:

רש"י והעצרת. אין והעצרת אלא לשון הפרשה, וכן הוא אומר (במדבר כז ח) והעצרתם את נחלתו לבתו: שגר בהמה. נפל שגרתו אמו ושלחתו בלא עתו, ולמדך הכתוב שהוא קדוש בצורה לפטור את הבא אחריו. ואף שאינו נפל קרוי שגר, כמו (דברים ז יג) שגר אלפיך. אבל זה לא בא אלא ללמד על הנפל שהרי כבר כתיב כל פטר רחם. ואם תאמר אף בכור בהמה טמאה במשמע בא ופרש במקום אחר (דברים טו יט) בצקדק ובלאנד. לשון אחר יש לפרש והעצרת כל פטר רחם, בכור אדם הכתוב מדבר:

(יג) וְכָל-פֶּטֶר חֵמֶר תִּפְדֶּה בְּשֵׁה וְאִם-לֹא תִפְדֶּה וְעֵרְפְתּוּ וְלֹא בְּכֹר אָדָם בְּבִנְיָה תִפְדֶּה: וְכָל פֶּתַח (בויכרא) דַּחְמָרָא תִפְרוֹק בְּאִמְרָא וְאִם לֹא תִפְרוֹק וְתִנְקַפֵּה וְכָל בּוֹכְרָא דְאִנְשָׁא בְּבִנְיָה תִפְרוֹק:

רש"י פטר חמר. ולא פטר שאר בהמה טמאה, וגזרת הכתוב היא לפי שנמשלו בכורי מצרים לחמורים. ועוד, שסיעו את ישראל ביציאתן ממצרים, שאין לך אחד מישראל שלא נטל הרבה חמורים טעונים מכספם ומוזהבם של מצרים: תפדה בשה. נותן שה לכהן ופטר חמור מתר בהגאה והשה חלין ביד כהן: וערפתו. עורפו בקופיץ מאחוריו והורגו. הוא הפסיד ממונו של כהן, לפיכך יפסיד ממונו: וכל בכור אדם בצניח תפדה. חמש סלעים פדיונו קרוב במקום אחר:

(יד) וְהָיָה כִּי-יִשְׁאַלְךָ בֶּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה-זֹּאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֶזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים: וְהָיָה אֲרִי יִשְׁאַלְךָ בֶּנְךָ מָחָר לְמִימַר מָה דָּא וְתִימַר לֵה בְתִקּוּף דָּא אֶפְקֵא יְיָ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא:

רש"י כי ישאלך בנך מחר. יש מחר שהוא עכשיו, ויש מחר שהוא לאחר זמן, כגון זה וכגון (יהושע כב כד) מחר יאמרו בניכם לבנינו, דבני גד ובני ראובן: מה זאת. זה תינוק טפס שאינו יודע להעמיק שאלתו וסותם ושואל מה זאת, ובמקום אחר הוא אומר (דברים ו כ) מה העדות והחקים והמשפטים וגו', הרי זאת שאלת בן חכם. דברה תורה כנגד ארבעה בנים, רשע ושאינו יודע לשאל והשואל דרך סתומה והשואל דרך חכמה:

(טו) וַיְהִי כִּי-הִקְשָׁה פְרַעֲהַ לְשַׁלְחָנוּ וַיְהִי רַגְלֵהּ יְהוָה כָּל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר אָדָם וְעַד-בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל-כֵּן אָנֹכִי

זָבַח לַיהוָה כָּל-פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל-בְּכוֹר בְּנֵי אִפְדָּה:
וְהוּא אֲרִי אֶקְשִׁי פָרְעָה לְשַׁלְּחוֹתָנָא וְקָטַל יְיָ כָּל בּוֹכְרָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבוֹכְרָא דְאַנְשָׁא
וְעַד בּוֹכְרָא דְבַעִירָא עַל כֵּן אֲנִי דָבַח קָדָם יְיָ כָּל פֶּתַח וְלֵדָא דְכָרִיו וְכָל בּוֹכְרָא דְבְנֵי
אַפְרוֹק: (ט) וְהִיָּה לְאוֹת עַל-יַדְכֶּה וְלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי
בְּחִזֶּק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם: (ססס) וַיְהִי לְאֹת עַל יָדָךְ וְלִתְפִלּוֹת
בֵּין עֵינֶיךָ אֲרִי בְּתַקּוּף יָדָא אִפְקִנָא יְיָ מִמִּצְרַיִם: ססס:

רש"י ולטוטפת. תפליו, ועל שם שהם ארבעה בתים קרויין טטפת, טט זכתפי
שתים, פת זאפריקוי שתים. ומנחם חזרו עם (יחזקאל כא ב) והטף אל דרום, (מייכה ב ו)
אל תטיפו, לשון דבור, כמו (לעיל פסוק ט) ולזכרון, שהרואה אותם קשורים בין העינים
יזכור הנם וידבר בו:

הפטרות בא - ירמיהו מו

(יג) הַדְּבַר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא לְבֹא נְבוּכַדְרֶאצַּר
מֶלֶךְ בָּבֶל לְהַכּוֹת אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם: (יד) הִגִּידוּ בְּמִצְרַיִם וְהִשְׁמִיעוּ
בְּמִגְדּוֹל וְהִשְׁמִיעוּ בְּנֶף וּבְתַחֲפִנְחָס אִמְרוּ הַתִּיצֵב וְהִכֵּן לָךְ כִּי-
אֲכַלְהָ חָרֵב סְבִיבֶיךָ: (טו) מִדַּע נִסְתַּף אֲבִירֶיךָ לֹא עָמַד כִּי יְהוָה
הִדְפוֹ: (טז) הִרְבֵּה כּוֹשֵׁל גַּם-נָפַל אִישׁ אֶל-רַעְהוּ וַיֵּאמְרוּ קוֹמָה |
וְנִשְׁבָּה אֶל-עַמִּנוּ וְאֶל-אֶרֶץ מוֹלְדֹתֵנוּ מִפְּנֵי חָרֵב הַיּוֹנָה: (יז) קָרְאוּ
שֵׁם פָּרְעָה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם שְׁאוֹן הַעֲבִיר הַמוֹעֵד: (יח) חִי-אֲנִי נְאֻם-
הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ כִּי כְתוּב בְּהַרִים וּכְכֹרֶמֶל בְּיַם יָבוֹא: (יט)
כִּי גוֹלָה עָשִׂי לָךְ יוֹשֶׁבֶת בַּת-מִצְרַיִם כִּי-נֶף לְשִׁמָּה תִהְיֶה וְנִצַּתָּה
מֵאִין יוֹשֵׁב: (כ) עֲגֵלָה יָפָה-פִּיָּה מִצְרַיִם קָרַץ מִצְפוֹן בָּא בָּא: (כא) גַּם-
שְׁכַרְיָה בְּקִרְבָּה כְּעֵגְלִי מִרְבֵּק כִּי-גַם-הִמָּה הִפְנוּ נָסוּ יַחְדָּיו לֹא
עָמְדוּ כִּי יוֹם אִיָּדָם בָּא עֲלֵיהֶם עַת פִּקְדֹתֵם: (כב) קוֹלָה כְּנַחֵשׁ יִלְךָ
כִּי-בְחִיל יֵלְכוּ וּבְקִרְדָּמוֹת בָּאוּ לָהּ כַּחֲטָבִי עֵצִים: (כג) כָּרְתוּ יַעֲרָה
נְאֻם-יְהוָה כִּי לֹא יִתְקַר כִּי רַבּוּ מֵאַרְבֶּה וְאִין לָהֶם מִסְפָּר: (כד)
הַבִּישָׁה בַּת-מִצְרַיִם נִתְּנָה בְיַד עַם-צְפוֹן: (כה) אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַנְּגִי פוֹקֵד אֶל-אֲמוֹן מִזָּא וְעַל-פָּרְעָה וְעַל-מִצְרַיִם

וְעַל-אֱלֹהֵיהָ וְעַל-מַלְכֶיהָ וְעַל-פְּרֻעָהּ וְעַל הַבְּטָחִים בָּהּ: (כז) וּנְתַתִּים
בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל וּבְיַד-עַבְדֵי
וְאַחֲרֵי-כֵן תִּשְׁכַּחַן כִּי-מִי-קָדָם נְאֻם-יְהוָה: (כח) וְאַתָּה אֵל-תִּירָא עַבְדֵי
יַעֲקֹב וְאֵל-תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשְׁעֶךָ מִרְחֹק וְאַת-זְרַעֲךָ מֵאַרְץ
שְׁבִים וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקֵט וְשָׁאֲנָן וְאִין מִחְרִיד: (כח) אַתָּה אֵל-תִּירָא
עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם-יְהוָה כִּי אֶתְּךָ אֲנִי כִי אֶעֱשֶׂה כָּלֵה בְּכָל-הַגּוֹיִם |
אֲשֶׁר הִדְחַתִּיךָ שְׁמָה וְאַתְּךָ לֹא-אֶעֱשֶׂה כָּלֵה וְיִסְרַתִּיךָ לַמִּשְׁפָּט
וּנְקָה לֹא אֲנַקֶּךָ:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה מסכת פרה פרק ה

א. הַמְבִיא כָּלִי חֶרֶס לַחֲטָאתָ, טוֹבֵל, וְלֹן עַל הַכֶּבֶשׂן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִף מִן הַבֵּית הוּא מְבִיא וְכֹשֶׁר, שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִים עַל הַחֲטָאתָ. וּבִתְרוּמָה, פּוֹתַח אֶת הַכֶּבֶשׂן וְנוֹטֵל. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, מִן הַסֵּדֶר הַשְּׁנִי. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, מִן הַסֵּדֶר הַשְּׁלִישִׁי:

ב. (ה) המביא כלי חרס לחטאת. שהולך אלכל היוצר לקנות ממנו כלי חרס להניח בו אפר חטאת או מי חטאת: טובל ולן על הכבשן. מתחיל לשומרן בטהרה שלא יגע בהן עם הארץ מקודם שיכבשן דהוא גמר מלאכתן לקבל טומאה: ר' יהודה אומר אף מן הבית הוא מביא וכשר. דמהימנין ליה לעם הארץ אם אומר ששמרו על טהרת חטאת, כדאמרין בפרק חומר בקודש דעמי הארץ נאמנים על טהרת יין לנסכים ושמן למנחות, שלא יחא כל אחד ואחד בונה במה לעלמו ושורף פרה אדומה לעלמו והלכה כרבי יהודה: ובתרומה. אם מביא כלי חרס להניח בו תרומה: פותח את הכבשן ונוטל. אע"ג שנגמר כרופן ולא שמרן. דכיון דעדיין לא נפתח ומלא חבק על גביו לא חיישין שמה נגע בו עם הארץ, דלא החמירו בתרומה: רבי שמעון אומר מסדר השני. אם פתח עם הארץ את הכבשן ונטל ממנו כלים, אין נוטל מסדר הראשון דיד הכל ממשמשין בו, אבל מסדר השני שתחת הראשון שרי. ורבי יוסי מחמיר ואסר אף מסדר השני. ואין הלכה לא כר' שמעון ולא כר' יוסי אלא אע"פ שמלא הכבשן פתוח הרי הכל בחזקת טהרה, ולוקח אף מסדר הראשון:

ב. הַמְטָבִיל כָּלִי לַחֲטָאתָ בְּמִים שְׂאִינָם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ, צָרִיךְ לְנַגֵּב. בְּמִים

שְׁהֵם רְאוּיִים לְקִדְשׁ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְנַגֵּב. אִם לְהוֹסִיף לְתוֹכוֹ מֵיִם מְקַדְּשִׁין,
בֵּין קָדֶה וּבֵין קָדֶה צָרִיךְ לְנַגֵּב:

צרטורה (ב) המטביל כלי לחטאת. כלי שטף שהטבילו כדי למלאת בו מים ולקדשם באפר, אם הטבילו במים שאין ראויין לקדש כגון במי מקוה שאינם מים חיים: צריך לנגב הכלי. שמה יתערבו שאינם ראויים בראויין. אבל אם הטבילו להכניס לתוכו מים שכבר נתן עליהם את האפר, אפילו הטבילו במים חיים, צריך לנגב, שלא יתערבו שאינם מקודשים במקודשים, ותנן לקמן כלוחית של חטאת שנפל לתוכה מים פסול:

ג. קְרוּיָה שֶׁהִטְבִּילוּהָ בְּמֵיִם שְׂאִין רְאוּיִין לְקִדְשׁ, מְקַדְּשִׁין בָּהּ עַד שְׁתַּטְמָא. נְטֻמָּאָה, אֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אִם מְקַדְּשׁ הוּא בָּהּ בְּתַחֲלָה, אֶף בְּסוּף יְקַדְּשׁ בָּהּ. אִם אֵינוֹ מְקַדְּשׁ בָּהּ בְּסוּף, אֶף לֹא בְּתַחֲלָה. בֵּין קָדֶה וּבֵין קָדֶה, לֹא יוֹסִיף לְתוֹכָהּ מֵיִם מְקַדְּשִׁים:

צרטורה (ג) קרויה. דלעת יבשה חלולה שארזים בה מים: שהטבילה. מעלה בעלמא לחטאת ולא משום טומאה, דהא בחדשה מיירי שלא נטמאת מעולם: במים שאין ראויין לקדש מקדשים בה. לאחר שנגבה. ולא חיישינן שמה בלעה מים שאין ראויין לקדש ותחזור ותפלוט: נטמאה אין מקדשים בה. ואע"פ שחזר והטבילה. דחיישינן שמה תפלוט משקין טמאים הבלועים בה, דקסברי רבנן דמחמרינן טפי במים טמאים יותר מבמים שאינן ראויין לקדש. ור' יהושע משוה מדותיו. דאי חיישת, הכא והכא תיחוש. ואי לא חיישת, הכא והכא לא תיחוש. אלא בין כך ובין כך, בין בתחלה אם הטבילה במים שאין ראויין לקדש וניגבה, בין בסוף כשנטמאת והטבילה אפילו בראויין לקדש וניגבה, לא יוסיף לתוכה מים מקודשים, דחיישינן שמה תפלוט. ואין הלכה כר' יהושע:

ד. שְׁפוּפָרַת שֶׁחֲתָכָה לַחֲטָאֵת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִטְבִּיל מִיָּד. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, יִטְמָא וְיִטְבִּיל. הַפֶּל כְּשֵׁרִים לְקִדְשׁ, חוּץ מִחֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן. רַבִּי יְהוֹדָה מְכַשֵּׁיר בְּקָטָן, וּפּוֹסֵל בְּאִשָּׁה וּבְאֵנְדְרוֹגִינוֹס:

צרטורה (ד) שפופרת. של קנה: שחתכה. תיקנה לשום בה מי חטאת או אפר חטאת אפילו חתכה חזר שאינו חשוד על הטומאה: ר' אליעזר אומר יטביל מיד. ואיכא היכרא דפרה נעשית בטבול יום, משום דכלים הנגמרים בטהרה צריכין טבילה לקודש, שמה נשאר בכלי רוק היוצא מפיו של עם הארץ ועדיין הוא לח בשעת גמרו של כלי ומטמאו. ואע"ג דטומאה זו אינה צריכה הערב שמש אלא טבילה בלבד, מכל מקום איכא הכירא, משום דלגבי פרת חטאת עשאוה כטמא מת בשביעי שלו ומטמא אדם וכלים, ואי איתא דפרה היתה צריכה הערב שמש, גם היא היתה צריכה: ר' יהושע אומר יטמא ויטביל. דבענין אחר ליכא הכירא, כיון דכלים הנגמרים בטהרה לא בעו הערב שמש לקדש והלכה כר' יהושע: הכל כשרים לקדש. כל הטמאים כשרים להשליך האפר על גבי המים ואפילו נשים. דכתיב גבי אסיפת אפר הפרה ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה, ודרשינן איש, להכשיר את הזר. טהור, ואפילו אשה והניח, מי שיש בו דעת להניח, פרט לאחר שוטה וקטן שאין בהן דעת להניח. ובתרא [אסיפת אפרה] כתיבא דהך עבודה דקידוש

ואין עבודה מפסקת בינתים, למדנו שכל הכשר לאסיפת אפרה כשר לקידוש: ר' יהושע מכשיר בקטן ופוסל באשה. דאם איתא דכל הכשר באסיפה כשר בקידוש, לכתוב ולקח לשון יחיד בקידוש כי היכי דכתב ואסוף לשון יחיד באסיפה, מאי ולקחו, דאפילו הנך דפסולים התם, כשרים הכא, כגון קטן אבל אשה לא, דכתיב ונתן ולא ונתנה:

ה. בְּכֹל הַכֵּלִים מְקַדְּשִׁים, אֶפְלוּ בְּכֵלֵי גִלְלִים, בְּכֵלֵי אֲבָנִים, וּבְכֵלֵי אֲדָמָה. וּבִסְפִינָה מְקַדְּשִׁין בָּהּ. אִין מְקַדְּשִׁין לֹא בְּדַפְנוֹת הַכֵּלִים, וְלֹא בְּשׂוּלֵי הַמַּחֲץ, וְלֹא בְּמַגוּפַת הַחֲבִית, וְלֹא בְּחַפְנָיו, מִפְּנֵי שְׂאִין מְמַלְאִין וְאִין מְקַדְּשִׁין וְאִין מְזִין מִי חֲטָאת אֶלָּא בְּכֵלֵי. אִין מְצִילִין בְּצַמִּיד פְּתִיל אֶלָּא כֵלִים, שְׂאִין מְצִילִים מִיד כְּלֵי חָרָס אֶלָּא כֵלִים:

דרטורה (ה) **בכל הכלים מקדשים.** בין של עץ בין של ענף של זכוכית, ואפילו בכלי גללים דלא חשיבי כלי לענין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים, דכתיב מים חיים אל כלי ולא כתיב אל הכלי: מחץ. כלי גדול של חרס שקורין בערבי אלמחגי"ר. ובקנה האחד ממנו עשוי כדמות בית יד והוא שולי המחץ. כך פירש הרמב"ם: ואין מזין אלף בכלי. כלומר, שצריך שיהיו המים בכלי בשעת ההזאה: אין מצילין. כל מה שצטרכה מטומאת אוהל המת על ידי צמיד פתיל, אלף כלים: שאין מצילין מאויר כלי חרס אלף כלים. שאם יפול סרץ באויר כלי חרס, טמא כל מה שצטרכו לע"פ שלא נגע בהן, חוץ מכלים שאין מיטמאין מאויר כלי חרס, דכתיב כל אשר צטרכו יטמא מכל האוכל אשר יאכל אוכלים ומשקין מיטמאין מאויר כלי חרס ואין כלים מיטמאין מאויר כלי חרס: שאין מצילין. כמו ואין מצילין. דוגמתו בריש פרק המא דביצה שאפר כירה מוכן הוא, ואמר רבה בגמרא (דף 97) הכי קאמר, ואפר כירה מוכן הוא:

ו. בַּיִצַת הַיּוֹצְרִים, כְּשֶׁרָה. רַבִּי יוֹסִי פּוֹסֵל. בַּיִצַת הַתְּרַנְגְלָת, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשְׂרִין, וְחַכְמַיִם פּוֹסְלִין:

דרטורה (ו) **ביצת היוצרים.** כל כלי שמתחיל יוצר חרס לעשות, עושה תחילה החומר עגול כצורת ביצה ועושה לה בית קבול: כשרה. לקדש בה מי חטאת: ור' יוסי פוסל. דלא חשיב לה כלי. ואין הלכה כר' יוסי: ביצת התרנגולת. הליפתה החימונה: וחכמים פוסלים. שאינה חשובה כלל. והלכה כחכמים:

ז. הַשֶּׁקֶת שֶׁבִּסְלַע, אִין מְמַלְאִין בָּהּ וְאִין מְקַדְּשִׁין בָּהּ וְאִין מְזִין מִמֶּנָּה וְאִינָה צְרִיכָה צַמִּיד פְּתִיל וְאִינָה פּוֹסְלַת אֶת הַמְּקוֹה. הִיָּתָה כְּלֵי וְחַבְרָה בְּסִיד, מְמַלְאִין בָּהּ וּמְקַדְּשִׁין בָּהּ וּמְזִין מִמֶּנָּה וְצְרִיכָה צַמִּיד פְּתִיל וּפּוֹסְלַת אֶת הַמְּקוֹה. נִקְבָּה מְלֻמָּטוֹן וּפְקָקָה בְּסַמְרָטוּט, הַמִּים שֶׁבְּתוֹכָהּ פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שְׂאִין עֲגָלִים כְּלֵי. מִן הַצַּד וּפְקָקָה בְּסַמְרָטוּט, הַמִּים שֶׁבְּתוֹכָהּ כְּשָׂרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם עֲגוּלִים כְּלֵי. עָשׂוּ לָהּ עֲטָרָה שֶׁל טִיט וְהִלְכוּ הַמִּים לָשֵׁם, פְּסוּלִין. אִם הָיָה בְּרִיא כְּדֵי שְׂיִנְטַל עִמָּה, כְּשָׂרִים:

דרטורה (ז) **השוקת שבסלע.** שוקת היא חבץ חלולה שעל שפת המעיין והמים נכנסים לה

דרך חור שזדופנה ומשקין זה הבהמות. והכא מיירי בסלע מחובר שחקקו, אין נחשב כלי הואיל ולא היה עליו קם כלי תלוש. ואפילו היה תלוש [אלא] שחיברו ולבסוף חקקו: ואינה רכיבה כמיד פתיל. אם היתה באוהל המת, מאלת על מה שבתוכה בכיסוי לבד בלא כמיד פתיל, לפי שאינה חשובה כלי אלא כבור ודות שמילין על מה שבתוכן בכיסוי בלא כמיד פתיל, כדתנן פרה ה' דאהלות (משנה ו): ואינה פוסלת את המקוה. אם [נפל] מי גשמים מתוכה למקוה, אין נחשבים מים שאובים לפסול את המקוה: ופקה. סתמה: מפני שאינם עגולים כלי. כלומר שאין כלי מסבב את המים, דנקב שלמטה מצטלו מתורת כלי, דסתימה של סמרטוט לא משוי ליה כלי. אבל כשהנקב מן האד יש תורת כלי עליו ומקדשים במים שבתוכם שהרי הכלי מסבבן, והיינו עגולים כלי: עשה לה עטרה. שוקת תלושה שחיברה בסיד שהיא חשובה כלי ועשה שפה של טיט לפיה סביב ונתמלחה השוקת מים עד שנתמלחת גם השפה, המים פסולים לקדש, לפי שאין התוספת נחשבת כלי: ואם היה בריא. כלומר אם השפה הזאת חזקה ומהודקת בשוקת עד שאילו תנטל השוקת תנטל גם השפה עמה, כשרים:

ח. שְׁתֵּי שְׁקִתוֹת שֶׁבְּאֵבֹן אַחַת, קִדְּשׁ אַחַת מֵהֶם, הַמִּים שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם אֵינָן מְקַדְּשִׁין. הֵיוּ נְקוּבוֹת זֶה לְזֶה כְּשֶׁפּוֹפְרֵת הַנּוֹד, אוֹ שֶׁהָיוּ הַמִּים צָפִין עַל גְּבִיָּהוּן אֲפִלוּ כְּקִלְפַת הַשּׁוּם, וְקִדְּשׁ אֶת אַחַת מֵהֶן, הַמִּים שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם מְקַדְּשִׁין:

ברטורה (ח) שתי שקתות שבאבן. הכא מיירי באבן המיטלטלת שאינה סלע מחובר, ושתי שקתות הללו תורת כלי יש להן: קדש אחת מהן. שנתן אפר פרה במים שבאחת מהן: כשפופרת הנוד. כמין קנה שנתן על פי הנוד שבו מריקים היין או המים בתוך הנוד. ושיעורו כדי שיהיו שתי אלצעות הראשונות של פס היד חוזרות בו בריחה, לא הגודל אלא האלצעות הסמוכות לו: או שהיו מים כפין על גביהן. כגון שכותל האמצעי המפסיק בין שתי השקתות נמוך משאר הכתלים: כקליפת השום. כשנתמלאו שתייהן, כפין המים על המחילה האמצעית כקליפת השום:

ט. שְׁתֵּי אֲבָנִים שֶׁהַקִּיפּוֹן זֶה לְזֶה וְעֲשָׂאָן שְׁקֵת, וְכֹן שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת, וְכֹן הַשְּׁקֵת שֶׁנִּחְלְקָה, הַמִּים שֶׁבִּיְנֵיהֶם אֵינָן מְקַדְּשִׁין. עֲשָׂאָן בְּסִיד אוֹ בְּגַפְסִים וְהוּן יְכוּלוֹת לְהַנְטִיל בְּאַחַת, הַמִּים שֶׁבִּיְנֵיהֶם מְקַדְּשִׁין:

ברטורה (ט) שהקיפון. סמכן זו אכל זו. לשון וואיין מקיפין שתי חביות דמסכת ביצה: המים שביניהן. שבין שתי עריבות ושבין סדק של שוקת. אבל שאר המים מקודשין. אלא דלותן שבסדק לא נכנס בהן הקידוש: גפסים. מין סיד הוא ולבן ביותר וקורין לו בלע"ז ייס"ו גיפס:

גמרא נדה דף י"ז ע"ב

אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה דברים הקדוש ברוך הוא שונאן ואני איני אוהבן. הנכנס לביתו פתאום ואין צריכין לומר לבית חבירו. והאוחז באמה ומשתין. ומשתין מיד ערום לפני מטתו. והמשמש מטתו בפני כל חי. אמר לו רב יהודה לשמואל ואפלו לפני עכברין אמר לו שיננא לא אלא כגון של בית פלוני שמשמשין מטותיהן בפני עבדיהן ושפחותיהן. ואינהו מאי דרוש (בראשית כ"ב) שבו לך פה עם החמור עם הדומה לחמור. רבה בר רב הונא מקרקש זגי דכילתא. אביי באלי דידי. רבא באלי פרוחי:

ר"י מהרקש וכו'. פעמונים החלום ככילה שסביב מטתו מהקשן צעת תשמיש לסור בני ביתו מסם: **באלי דידי**. מרגש הזכובים שלא לשמש מטתו בפני כל חי: **פרוחי**. יתושים:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

אמר רבי אלעזר לאבוי אליו סעודתי היך מתתקניו. אמר ליה ליליא דשבתא כתיב והרפבתיך על במתי ארץ ביה בליליא מתברכא מטרוניתא וכלהו חקל תפוחין ומתברכא פתוריה דבר נש ונשמתא אתוספת וההוא ליליא חדוה דמטרוניתא הוי. ובעי בר נש למחדי בחדוותא ולמיכל סעודתא דמטרוניתא. ביומא דשבתא בסעודתא תננינא כתיב אז תתענג על ה'. על ה' ודאי דההיא שעתא אתגליא עתיקא קדישא וכלהו עלמין בחדוותא ושלימו וחדוותא דעתיקא עבדין וסעודתא דיליה הוא ודאי. בסעודתא תליתאה דשבתא כתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביך. דא היא סעודתא דזעיר אנפין דהוי בשלימותא וכלהו שיתא יומין מההוא שלימו מתברכן. ובעי בר נש למחדי בסעודתיה ולאשלא אליו סעודתי דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא דזרעא קדישא דישראל די מהימנותא עלאה דא דילהון היא ולא דעמין עובדי עבודה זרה ובגיני כך אמר ביני ובין בני ישראל:

תרגום הזוהר אמר רבי אלעזר לחביו, ילכו הסעודות חיד מתתקנות. אמר לו, ליל שבת, כתיב, והרפבתיך על במתי ארץ, זו בליליא מתברכת המטרוניתא, וכל שדה הפוחים, ומתברך שחננו של אדם, ונשמה נפוספת לאדם, ולילה ההוא שמחת המטרוניתא הוא, וכריך האדם לשמח בשמחה ולאכול הסעודה של המטרוניתא. ביום השבת בסעודה השניה, כתוב, אז תתענג על ה', על ה' ודאי, כי בשעה ההיא מתגלה עתיקא קדישא, וכל העולמות הם בשמחה, והשלימות והשמחה של עתיקא

אנו עושים. והסעדה שלו היא, ודאי. בפעדה השלישית של שבת, כתוב, והאכלתיו; נחלת יעקב אביה. זו היא הסעדה של זעיר אנפין שהיא בשלמות, וכל שבת הימים משלמות ההיא מתברכים, וקריו: האדם לשמח בפעדתו, ולהשלים אלו הסעדות, שיהם סעדות האמונה השלמה, של זרע הקדוש דישאאל, של האמונה העליונה, פי שלמה הוא ולא של עמים עובדי כוכבים, ומשום זה אמר, ביני וביני בני ישאאל.

פסוקה

הלכה

הרי"מ ה' שבת פ"ה

א. כלים הדומים זה לזה ואינן נפרין אלא בעיון הרבה אסור להקריבו לאור הנר ולהבחין ביניהן שמה ישפח ויטה. לפיכך שמש שאינו קבוע אסור לו לבדוק כוסות וקערות לאור הנר מפני שאינו מכירן בין בנר של שמן זית בין בנר של נפט. שאורו רב. אבל שמש קבוע מתר לו לבדוק לאור הנר כוסות וקערות מפני שאינו צריך עיון הרבה. ואם היה נר של שמן זית אין מורין לו לבדוק ואף על פי שהוא מתר וזרה שמה יסתפק ממנו. **ב.** נר שאחורי הדלת אסור לפתוח הדלת ולנעול פדרכו מפני שהוא מכבהו אלא יזהר בשעה שפותח ובשעה שנועל. ואסור לפתוח את הדלת כנגד המדורה בשבת כדי שתהא הרוח מנשבת בה ואף על פי שאין שם אלא רוח מצויה. ומניחין הנר של שבת על גבי אילן המחבר לקרקע ואינו חושש:

מוסר

מלוקט

כשם שהחולה זהיר וזריז לבקש רופא מומחה ומבקש ממנו לרפאותו ונודר לו כמה מעות ומכבדו כבוד גדול כי ירא מאד מחליו. קל וחומר שצריך לעשות כן על רפואת הנפש שהוא החולי העיקרי והמדונה העצום ויבקש רפואתו מפי סופרים ומפי ספרים לתקן אשר עות ולתקן אשר קלקל וללקט אשר פזר. ויכנע מאד וישמע לקול מורים. ואחר אשר יתבונן בחולי נפשו מכל הפגמים אשר פגם בנפשו. יודיע מכאוביו לרופא הנפש ינחהו במעגלי צדק וימהר לאחוז בסדרי תשובה ככל אשר ישית עליו. וה' הטוב החפץ בתשובת השבים יעזרהו על דבר כבוד שמו רוכב שמים בעזרו

בהלו

נרו:

פרשת בשלח

בשלח יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

(יז) וַיְהִי בַשַּׁלַּח פְּרַעֲהַ אֶת-הָעָם וְלֹא-נָחַם אֱלֹהִים דְּרַךְ אֶרֶץ
פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי | אָמַר אֱלֹהִים פֶּן-יִנָּחַם הָעָם
בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיִם: וַחֲזוּהוּ כַּד שָׁלַח פְּרַעֲהַ יָת עֲמָא וְלֹא
דְּבָרֵינוּן יְיָ אֱרַח אֶרְעָא פְּלִשְׁתָּאִי אֲרִי קָרִיבָא הוּא אֲרִי אָמַר יְיָ דִּילְמָא יְזוּעוֹן עֲמָא
בְּמַחְזִיחוֹן קָרְבָא וִיתוּבוֹן לְמִצְרָיִם:

רס"י ויהי בשלח פרעה וגו' ולא נחם. ולא נחם, כמו (שמות לב לד) כך נחה את
העם, (משלי ו כג) בהתהלךך תנחה אותך: כי קרוב הוא. ונוח לשוב באתו הדרך
למאריס. ומדרכי אגדה יש הרבה: בראתם מלחמה. כגון מלחמת (במדבר יד מה) וירד
העמלקי והכנעני וגו'. אם הלכו דרך ישר היו חוזרים, ומה אם כשהקיפס דרך
מעקס אמרו (במדבר יד 7) נתנה ראש ונשובה מארצנו, אם הולכים בפשוטה על אמת
כמה וכמה: פן ינחם. יחשבו מחשבה על שיאלו ויתנו לב לשוב:

(יח) וַיֹּסֶב אֱלֹהִים | אֶת-הָעָם דְּרַךְ הַמִּדְבָּר יַם-סוּף וְחַמְשִׁים
עָלוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וְאֶסְחַר יְיָ יָת עֲמָא אֱרַח מִדְּבָרָא יִמָּא
דְּסוּף וּמִזְרִין סְלִיקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ דְּמִצְרָיִם:

רס"י ויסב. הסבס מן הדרך הפשוטה לדרך העקומה: ים סוף. כמו לים סוף.
וסוף הוא לשון אגם שגדלים בו קנים, כמו (שמות כ ג) ותסב בסוף, (ישעיה יט ו) קנה
וסוף קמלו: וחמשים. אין חמושים אלא מזוינים. לפי שהסבן במדבר גרם להם
שעלו חמושים, שאלו הסיבן דרך ישוב לא היו מחמשים להם כל מה שצרכו, אלא
אלא כהם שעובר ממקום למקום וזדעתו לקנות סם מה שיצטרך, אצל כשהוא
פורש למדבר צריך לזמן לו כל הצורך, ומקרא זה לא נכתב כי אם לשבר את האזן,

שלא תתמה במלחמת עמלק ובמלחמות סיחון ועוג ומדין, מהיכן היו להם כלי זין שהכוס ישראל בחרב. וכן הוא אומר (יהושע א יד) ואתם תעזרו חמשים. וכן תרגם אנקלוס מזרזין, כמו וירק את חניכיו (בראשית יד יז) וזריז. דבר אחר חמוסים אחד מחמשה ילאו, וארבעה חלקים מתו בשלשת ימי אפלה:

(ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבַּע הַשָּׁבִיעַ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד פֶּקֶד אֱלֹהִים אֶתְכֶם

וְהַעֲלִיתֶם אֶת-עֲצָמֹתַי מִזֶּה אֶתְכֶם: וְאַסִּיק מֹשֶׁה יְת גְרָמֵי יוֹסֵף עִמָּה אֲרִי אֹמְאָה אֹמֵי יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימְר מִדְּבַר דְּכִיר יְיָ יְתִכּוֹן וְתִסְקוּן יְת גְרָמֵי מִכָּא עִמְכוֹן:

רש"י השבע השביע. השביעם שישביעו לבניהם. ולמה לא השביע את בניו שיאווהו לארץ כנען מיד, כמו שהשביעו יעקב, אמר יוסף אני שליט הייתי במצרים והיה ספק בידי לעשות, אבל בני לא יניחום מצרים לעשות, לכך השביעם לכשיגאלו וילאו משם שיאווהו: והעליתם את עצמותי מזה אתכם. לאחיו השביעו, למדנו שאף עצמות כל השבטים העלו עמהם, שנאמר אתכם:

(כ) וַיִּסְעוּ מִסֹּכֶת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתְם בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר: וַיִּטְלוּ מִסֹּכֶת וַיִּשְׂרוּ בְּאֶתְם בְּסֹטֵר מִדְּבָרָא:

רש"י ויסעו מסכת. ביום השני, שהרי צראשון באו מרעמסס לסכות:

(כא) וַיְהִי הַיּוֹם הַלֵּל לְפָנֵיהֶם יוֹמָם בְּעֵמוּד עָנָן לִנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ וַלֵּילָה בְּעֵמוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לְלַכֵּת יוֹמָם וְלַיְלָה: וַיִּי מִדְּבַר

קְדָמִיהוֹן בִּימְמָא בְּעֵמוּדָא דְעֵנְנָא לְדְבָרוֹתְהוֹן בְּאוֹרְחָא וְלַיְלָא בְּעֵמוּדָא דְאִשְׁתָּא לְאִנְהָרָא לְחוֹן לְמִיזַל בִּימְמָא וּבְלִילָא:

רש"י לנחתם הדרך. נקוד פת"ח, שהוא כמו להנחותם, כמו (דברים א לב) לראותכם בדרך אשר תלכו בה, שהוא כמו להראותכם, אף כאן להנחותם על ידי שליח. ומי הוא השליח עמוד הענן, והקדוש ברוך הוא בכבודו מוליכו לפניו. ומכל מקום את עמוד הענן הכין להנחותם על ידו, שהרי על ידי עמוד הענן הם הולכים, ועמוד הענן אינו לאורה אלא להורותם הדרך:

(כב) לֹא-יִמְיֹשׁ עֲמוּד הָעֵנָן יוֹמָם וְעֲמוּד הָאֵשׁ לַיְלָה לְפָנָי
הָעָם: (פ) לֹא יַעֲדִי עֲמוּדָא דְעֵנָנָא בִּימָמָא וְאֵף לֹא עֲמוּדָא דְאֵשׁתָא בְּלַיְלָא קֳדָם עָמָא:

רש"י לֹא יִמְיֹשׁ. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עֲמוּד הָעֵנָן יוֹמָם וְעֲמוּד הָאֵשׁ לַיְלָה. מַגִּיד
שֶׁעֲמוּד הָעֵנָן מַשְׁלִים לְעֲמוּד הָאֵשׁ וְעֲמוּד הָאֵשׁ מַשְׁלִים לְעֲמוּד הָעֵנָן, שְׁעַד שֶׁלֹּא
יִשְׁקַע זֶה עוֹלָה זֶה

נְבִיאִים - שׁוֹפְטִים - פְּרָק ג

(כ) וַתִּכְנַע מוֹאָב בְּיָוִם הַהוּא תַּחַת יַד יִשְׂרָאֵל וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ
שְׁמוֹנִים שָׁנָה: (ס) וְאֶתְּבָרוּ מוֹאָבָאִי בְּיוֹמָא הַהוּא תַּחְוֹת יַד אֲנִשׁ יִשְׂרָאֵל וְשְׁדוּכַת
אֲרָעָא דְיִשְׂרָאֵל תַּמְנֵן שְׁנִין: (לא) וְאַחֲרָיו הָיָה שְׁמֵגָר בֶּן-עֲנָת וַיְהִי אֶת-
פְּלִשְׁתִּים נָשׁ-מְאֹת אִישׁ בְּמִלְמַד הַבְּקָר וַיִּשְׁע גַּם-הוּא
אֶת-יִשְׂרָאֵל: (ס) וּבִתְרוּהִי הָנָה שְׁמֵגָר בַּר עֲנָת וְקָטַל יַת פְּלִשְׁתָּאִי שִׁית מָאָה גְּבָרִין
בְּפָרְשׁ תַּנְרִיָּא וּפְרָק אָף הוּא יַת יִשְׂרָאֵל:

רש"י מַלְמַד. הוּא דְרַבָּן, מַרְדֵּעַ, אֲגוּוִילוּ"ן בְּלַע"ז:

(א) וַיִּסְפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַרְעָה בְּעֵינֵי יְהוָה וְאַהוּד מֵת:
וְאוֹסִיפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעֲבֹד בֵּישׁ קֳדָם יְיָ וְאַהוּד מֵיַת: (ב) וַיִּמְכְּרֻם יְהוָה בְּיַד
יָבִין מֶלֶךְ-כְּנָעַן אֲשֶׁר מֶלֶךְ בְּחָצוֹר וְשֵׁר-צָבָאוּ סִיסְרָא וְהוּא
יּוֹשֵׁב בְּחַרְשַׁת הַגּוֹיִם: וּמִסְרִינוּן יְיָ בְּיַד יָבִין מֶלֶךְ אֲדַכְנְעוּ דִּי מֶלֶךְ בְּחָצוֹר וְרַב
חִילִיָּה סִיסְרָא וְהוּא יַתִּיב בְּתַקוּף כְּרַכִּי עַמְמָא:

רש"י בַּחְרֻשַׁת הַגּוֹיִם. שֵׁם עִיר, עַל שֵׁם שְׁהִיתָה חֲזָקָה וְשׁוֹלְמַת:

(א) וַיִּצְעְקוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוָה כִּי תִשָּׁע מְאֹת רֶכֶב-בְּרִזְלִי
לּוֹ וְהוּא לָחָץ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחַזְקָה עֲשָׂרִים שָׁנָה: (ב)

וְצִעִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יְיָ אֲרֵי תִשַׁע מֵאָה רְתִיכִין דְּבִרְזָלָא לִיהּ וְהוּא הִדְחֵק יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹקְפָא עֲסָרִין שָׁנִין :

רש"י לחץ את בני ישראל בחזקה . דרש רבי תנחומא (טו ז) : בגידופין , וכן הוא אומר (מלכ"ג יג) : חזקו עלי דכריכס :

(ד) וּדְבוּרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אָשֶׁת לְפִידוֹת הִיא שֹׁפְטָה אֶת-יִשְׂרָאֵל בַּעַת הַקַּיָּא : וּדְבוּרָה אִתְּתָא נְבִיאָתָא אֶתֶת לְפִידוֹת הִיא דִּינָא יָת יִשְׂרָאֵל בַּעֲדָנָא הַהוּא :

רש"י אשת לפידות . שהיתה עושה פתילות למקדש :

כתובים - משלי - פרק יד

(ט) שְׁחוּ רַעִים לְפָנַי טוֹבִים וְרָשָׁעִים עַל-שַׁעְרֵי צְדִיק : נִפְלוּ בִישֵׁי קָדָם טְבִי וְרָשָׁעִי נִתְדוּן בְּתַרְעֵנָא דְצְדִיק :

רש"י שחו רעים לפני טובים . לעתיד :

(כ) גַּם-לְרַעְהוּ יִשְׁנָא רָשׁ וְאַהֲבֵי עֲשִׂיר רַבִּים : אַף לְחַבְרִיה סְגִי מִסְכָּנָא וְרַחֲמֵי דְעַתִּירָא סְגִיעִין :

רש"י גם לרעהו ישנא רש . אפילו לשושבינו ואוהביו , גם לשון אפילו : ישנא רש . עם הארץ שאינו יודע לנהוג כשורה :

(כא) בַּז-לְרַעְהוּ חוּטָא וּמְחוּנָן (עניים) עֲנָיִים אֲשָׁרִיו : חֲטָא שְׂאֵט לְחַבְרִיה וּמִן דִּיחֵב לְמִסְכָּנָא טוֹבוּהִי : (כב) הַלּוֹא-יִתְעוּ חֲרָשֵׁי רַע וְחֲסָד וְאִמַּת חֲרָשֵׁי טוֹב : הָלָא תַעֲגוּ דְחֲשָׁלִין בִּישְׁתָּא וְחֲסָדָא וּקְשׁוּט חֲשָׁלִין טְבִי : (כג) בְּכָל-עֶצֶב יְהִיָּה מוֹתֵר וּדְבַר-שְׁפָתַיִם אַךְ-לְמַחְסוֹר : בְּכָל מִן דְּאֶצְפָּא לָדָּ זְהוּי לָדָּ יוֹתֵרנָא וְסִפְתָּא יִתֵּירָתָא לְחוּסְרָנָא :

רס"י **בכל ענין . בכל יגיע מלאכה יהיה ריוח אצל דברי הכל אך למחסור :**

(כד) **עֲטֹרַת חֲכָמִים עֶשְׂרֵם אֲוֵלַת כְּסִילִים אֲוֵלַת:** כְּלִיא דְחַפְיָמִי
עִוְרָהוֹן וְשִׁבְהוֹרְהוֹן דְּסַלְי שְׁטִיּוֹתְהוֹן :

רס"י **עטרת חכמים עשרם . שהם עשירים בתורה : ואולת כסילים אולת .
הלקלתן של כסילים היא האולת שנתעלל מן החכמה :**

משנה פאה פרק ז

א. כָּל זֵית שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם בְּשָׂדֶה אֶפְלוּ כְּזֵית הַנְּטוּפָה בְּשַׁעְתּוֹ, וּשְׁכָחוּ, אִינוּ שְׁכָחָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים. בְּשֵׁמוֹ וּבְמַעֲשָׂיו וּבְמִקוּמוֹ. בְּשֵׁמוֹ, שְׁהִיָּה שְׁפָכוֹנִי אוֹ בִישְׁנִי. בְּמַעֲשָׂיו, שְׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה. בְּמִקוּמוֹ, שְׁהוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגֵּת אוֹ בְּצַד הַפְּרָצָה. וּשְׁאָר כָּל הַזֵּיתִים, שְׁנִים שְׁכָחָה, וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שְׁכָחָה. רַבִּי יוֹסִי יוֹסִי אֹמֵר, אֵין שְׁכָחָה לְזֵיתִים:

ברטורה (א) כל זית. כזית הנטופה בשעתו. על שם שהוא נוטף שמן קראו לו נטופה, אף על פי שאינו נוטף בכל שנה, הואיל והעלו לו שם זה על שהוא נוטף בשעתו, אם שכחו אינו שכחה, לכתוב (דברים כד) ושכחת עומר בשדה, עומר שאתה שוכחו לעולם, ילא זה שאתה זוכרו לאחר זמן: שפכוני. שזיתיו שופכין שמן הרבה: בישני. שהוא מזייש כל שאר חילנות מרוב השמן שיולא ממנו יותר מחזיריו: שהוא עושה הרבה. זיתים מרובים: שנים שכחה. סתם מתניתין כזית הלל דאמרי לעיל שנים לעניים: רבי יוסי אומר אין שכחה לזיתים. לא אמר ר' יוסי אלא בזמן שזא אדריאנוס קיסר והחריב את כל הארץ ולא היו זיתים מזויין, אצל בזמן שזיתים מזויין, מודה ר' יוסי דיש שכחה לזיתים. וכן מי שהיו כל זיתיו נטופה או שופכני או בישני, יש להם שכחה:

ב. זֵית שְׁנִמְצָא עוֹמֵד בֵּין שְׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל שְׁנֵי מְלַבְּגִים וּשְׁכָחוּ, אִינוּ שְׁכָחָה. זֵית שְׁיֵשׁ בוֹ סְאֲתִים, וּשְׁכָחוּ, אִינוּ שְׁכָחָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים. בְּזִמְן שְׁלֵא הִתְחִיל בוֹ. אֲבָל אִם הִתְחִיל בוֹ, אֶפְלוּ כְּזֵית הַנְּטוּפָה בְּשַׁעְתּוֹ, וּשְׁכָחוּ, יֵשׁ לוֹ שְׁכָחָה. כָּל זִמְן שְׁיֵשׁ לוֹ תַחְתָּיו, יֵשׁ לוֹ בְּרֵאשׁוֹ. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, מִשְׁתַּלְּךְ הַמַּחְבֵּא:

ברטורה (ב) שלש שורות של שני מלבנים. ג' שורות של חילני זיתים, ובין שורה ראשונה

לשניה ערוגה מרובעת כדמות מלבנות התבואה שבין הזיתים דתנן לעיל בריש פירק ג', וכן בין שורה שניה לשלישית, ושכח אינן אמלעי שבשורה אמלעית אינה שכחה, שהאילנות שסביביו הסתירה ודמי לחפיהו בקש או עמדו עניים כנגדו דתנן לעיל דאינו שכחה: במה דברים אמורים. אמתני, דלעיל קמהדר דתנן בזית הנטופה בשעתו ושכחו אינו שכחה. במה דברים אמורים בזמן שלא התחיל בו אבל התחיל בו ושכחו הרי זו שכחה עד שיהיה בו סאתים: כל זמן שיש לו תחתיו יש לו בראשו. אם נזכר בעל הזיתים מן הזיתים ששכח באינן בעוד שיש לו זיתים תחתיו, יכול לחזור וללקטו, ולא חשיבא שכחה מה ששכח בראש האינן אלא לאחר שלא נשאר לו זיתים תחת האינן: רבי מאיר אומר משתלך המחצא. כלומר, משדקה המלקט בכל מחצאי הזיתים אז הוא הנשאר לעניים כשאין לבעל האינן זיתים תחתיו, אבל כל זמן שלא דקה המלקט בכל מחצאי הזיתים, אף על פי שאין זיתים תחתיו יכול לחזור וללקט. ואין הלכה כרבי מאיר:

ג. איזהו פרט. הנושר בשעת הבצירה. היה בוצר, עקץ את האשכול, הסבך בעלים, נפל (מדד) לארץ ונפרט, הרי הוא של בעל הבית. המניח את הפלפלה תחת הגפן בשעה שהוא בוצר, הרי זה גוזל את העניים, על זה נאמר (משלי כב) אל תסג גבול עולים:

בבבורה (ג) איזהו פרט. האמור בתורה (ויקרא יט) ופרט כרמך לא תלקט: עקץ. חתך: הוסבך בעלים. נקשר ונאחז בעלים ועל ידי כך נפל ונפרט: הרי הוא של בעל הבית. שלא נפרט דרך צלירה: המניח כלכלה בשעה שהוא בוצר. ונתן סל תחת הענבים שיפול הפרט לתוכו: הרי זה גוזל את העניים. דפרט בנשירתו זכו בו עניים קודם שיגיע לארץ: אל תסג גבול עולים. מפורץ לעיל צפרק ה':

ד. איזהו עוללת. כל שאין לה לא כתיף ולא נטף. אם יש לה כתיף או נטף, של בעל הבית, אם ספק, לעניים. עוללת שבארץ, אם נקרצת עם האשכול, הרי היא של בעל הבית, ואם לאו, הרי היא של עניים. גרגר יחידי, רבי יהודה אומר, אשכול. וחקמים אומרים, עוללת:

בבבורה (ד) איזהו עוללת. האמורה בתורה (סו) וכרמך לא תעולל: כתף. השרביט האמלעי של האשכול מחוברים בו אשכולות קטנות הרבה וכשהן שוכבים זה על זה כמשאוי שעל כתפו של אדם הוא נקרא כתף, וכשהן מחוברים בשרביט אחד לכאן ואחד לכאן אין כאן כתף: נטף. הן גרגרים של ענבים המחוברים בסוף השרביט שרגילים להיות תלויים עם ענבים הרבה ועל עם שענביו נוטפות למטה נקרא נטף. ולשון המקרא קורא לאשכול שאין לו כתף ולא נטף עולל, לפי שהוא לפני שאר האשכולות כעולל לפני האיש: אם ספק. שנראים האשכולות הקטנות התלויות בשרביט כאלו שוכבות זו על זו ואין שוכבות יפה דהשתא הוי ספק אם יש לה כתף אם לאו: שבארכובה. יחור של זמורה שתלויין בה אשכולות הרבה והבוצר קולעה והיא נקראת ארכובה ופעמים יש בה עוללת עם האשכולות: נקראת נקראת ונחתכת ודוגמתו שנינו ביומא (לז:) קראו ומירק אחר שחיטה על ידו. ובמקרא (ירמיהו מ) קרץ מפון בא: גרגר יחידי. כגון אשכול שאין לו אשכולות קטנות שוכבות זו על זו

אלח הגרגרים מחוזרים בשרביט עלמו: רבי יהודה אומר אשכול. דכתיב (ישעיה יז) ונשאר
בו עוללות כנוקף זית שנים שלשה גרגרים. שנים שלשה גרגרים עוללות, יותר מכאן אשכול:
וחכמים אומרים עוללת. ללא חשיבי הגרגרים השוכבים זה על זה להקרא כתף. והלכה
כחכמים:

ה. המדל בגפנים, כשם שהוא מדל בתוף שלו, כן הוא מדל בשל עניים,
דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, בשלו הוא רשאי, ואינו רשאי בשל
עניים:

ברטורה (ה) המדל בגפנים. כשהגפנים תכופים זה אחר זה, עוקר מאותם שזינתים
והאחרים מתוקנים בכך: כן הוא מדל בשל עניים. אף על פי שיג בהם פאה או עוללות
של עניים, כך מדל בשלהם כמו בשלו, קסבר עניים דין שותף יש להם, וכסם שותף כמו
שהוא מדל בשלו כך מדל בשל חזירו אף עניים כן: רבי מאיר אומר בשלו הוא רשאי.
קסבר עניים דין קונה יש להם בחלקם, וכסם שהמוכר לחזירו עשרה אשכולות אסור ליגע
בהן, אף בשל עניים כן והלכה כר' יהודה:

ו. כרם רבעי, בית שמאי אומרים, אין לו חמש, ואין לו בעור. ובית הלל
אומרים, יש לו. בית שמאי אומרים, יש לו פרט ויש לו עוללות, והעניים
פודין לעצמן. ובית הלל אומרים, כלו לגת:

ברטורה (ו) כרם רבעי. הנוטע כל עץ מאכל, בשנה הרביעית מעלה הפירות לירושלים
ואוכלם שם בקדושת מעשר שני, או פודה אותם ומעלה הדמים לירושלים, דכתיב (ויקרא יט)
ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קדש הלולים, ודרשין הלולים כמו חלולים, אמר רחמנא
אחליה והדר אחליה: בית שמאי אומרים אין לו חומש. אף על פי שטעון פדיון כמעשר
שני אין הבעלים מוסיפים את החומש ללא כתבה תורה בו חומש: ואין לו בעור. אינו
חייב לבערו מן הבית בערב פסח של רביעית ושל שביעית כשמזער המעשרות דכתיב
(דברים כו) בערתי הקדש מן הבית: ובית הלל אומרים יש לו. חומש ויש לו בעור. בית הלל
ילפי קדש קדש ממעשר מה מעשר יש לו חומש ויש לו בעור, אף כרם רבעי יש לו חומש
ויש לו בעור, ובית שמאי לא ילפי קדש קדש ממעשר: יש לו פרט ויש לו עוללות. דכחולין
חשבי ליה: והעניים פודין לעצמן. מן הפרט והעוללות שלקטו ואוכלים אותן במקומן
ומעלין הדמים לירושלים: ובית הלל אומרים כולו לגת. משום דילפי ממעשר, וסברי להו
מעשר שני ממון גבוה הוא, הלכך אין לעניים חלק בו, ודורכים העוללות עם שאר היין,
והבעלים מעלים הכל לירושלים:

ז. כרם שפלו עוללות, רבי אליעזר אומר, לבעל הבית. רבי עקיבא אומר,
לעניים. אמר רבי אליעזר (דברים כד), כי תבצר לא תעולל אם אין בציר,
מנין עוללות. אמר לו רבי עקיבא (ויקרא יט), וכרמך לא תעולל אפלו כלו
עוללות. אם כן למה נאמר כי תבצר לא תעולל. אין לעניים בעוללות קדם
הבציר:

זרענונה (ז) שכולו עוללות. שאין בכל הכרם אשכול שיט לו כחף ונטף: אם אין זרענונה. וכמה שיעור זרענונה שלשה אשכולות שעושים רביעית: אמר לו רבי עקיבא וכרמך לא תעולל אפילו כולו עוללות. ורבי אליעזר אמר דלא תימא הואיל ואין לענייני עוללות קודם לזרענונה יזכה בהם בעל הבית, לכך נאמר וכרמך לא תעולל:

ח. המקדיש פרמו עד שלא נודעו בו העוללות, אין העוללות לעניינים. משנודעו בו העוללות, העוללות לעניינים. רבי יוסי אומר, יתנו שכר גדוליו להקדש. איזה היא שכחה בעריס. כל שאינו יכול לפשט את ידו ולטלה, וברוגליות, משיעבר הימנה:

זרענונה (ח) משנודעו העוללות. שניכר מה הוא עוללת ומה הוא אשכול: העוללות לעניינים. שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: יתנו שכר גדוליו להקדש. מה שמסביחין כל שעה בחוד הקדש של הקדש. והלכה כרבי יוסי: בעריס. כרם שהגפנים שלה מודלות על גבי כלונסות ועלים, לשון אף ערשנו רעננה (שיר השירים א): כל שאינו יכול לפשוט. כלומר, לאחר שעבר מעליה אם במקום שנזכר אינו יכול לפשוט ידו וליטול קרינא ביה לא תשוב לקחתו (דברים כז): אבל רוגליות. הגפנים העומדים על גבי הקדש שדורכים עליהם כרגל: משיעבור הימנה. הוי שכחה דכל גפן וגפן מן הרוגליות חשיבה כאומן בפני עצמו ואסור לשבץ מאומן

גמרא ברכות דף ח' ע"א

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מאי דכתביב (תהלים ס"ט) ואני תפלתתי לך ה' עת רצון אימתי עת רצון. בשעה שהצבור מתפללין. רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא (ישעיה מ"ט) כה אמר ה' בעת רצון עניתיד. רבי אחא ברבי חנינא אמר מהכא (איוב ל"ו) הן אל כביר לא ימאס. וכתביב (תהלים נ"ה) פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי. תנא נמי הכי רבי נתן אומר מנין שאין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתן של רבים שנאמר (איוב ל"ו) הן אל כביר לא ימאס וכתביב (תהלים נ"ה) פדה בשלום נפשי מקרב לי וגומר. אמר הקדוש ברוך הוא כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם. אמר ריש לקיש כל מי שיש לו בית הפנסות בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע. שנאמר (ירמיה י"ב) כה אמר ה' על כל שכני הרעים הנוגעים בנחלה אשר הנחלתתי את עמי את ישראל. ולא עוד אלא שגורם גלות לו ולבניו שנאמר (סם) הנני נותשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מתוכם. אמרו ליה לרבי יוחנן איכא סבי בבבל. תמה ואמר (דברים י"א) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אבל בחוצה לארץ לא. כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי

כְּנִישָׁתָא אָמַר הֵינּוּ דְאַהֲנֵי לְהוּ. כְּדָאֻמַּר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי לְבָנָיו קְדִימוּ וְחֲשִׁיכוּ וְעֵיילוּ לְבִי כְּנִישָׁתָא כִּי הֵיכִי דְתוֹרְכוּ חַיֵּי. אָמַר רַבִּי אַחָא בְּרַבִּי חֲנִינָא מָאִי קָרְאַה (משלי ח') אֲשָׁרִי אָדָם שׁוֹמֵעַ לִי לְשָׁקוֹד עַל דְּלְתוֹתֵי יוֹם יוֹם לְשָׁמוֹר מְזוּזוֹת פְּתָחַי. וְכַתִּיב בְּתַרְיָה (שם) כִּי מוֹצְאֵי מִצָּא חַיִּים :

רש"י עת רצון. אלמא יק שעה שהיא של רצון: כביר לא ימאס. תפלת הרבים לא ימאס: פדה בשלום. זה שעסק בדברי שלום דהיינו תורה דכתיב וכל נתיבותיה שלום וכן גמילות חסדים נמי שלום הוא שמתוך שגומל חסד בגופו לחבירו הוא מכיר שהוא אוהבו וזא לידי אחוה ושלום: מקרב לי. ממלחמות הבאות עלי: כי ברבים היו עמדי. שהתפללו עמי: הנני נותם מעל אדמתם. סיפיה דקרא הוא: מקדמי. שחרית: מחשכי. ערבית כלו' מאריכין צבית הכנסת:

זוהר בשלח דף מ"ו ע"א

וַיִּי הוֹלֵךְ לַפְּנִיָּהֶם יוֹמָם. רַבִּי יוֹסִי פָּתַח (תהלים כ"ב) לְמַנְצַח עַל אֵילַת הַשַּׁחַר מְזוּמוֹר לְדוֹד כְּמָה חֲבִיבָה אֲוֹרֵייתָא קָמִיָּה דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְכָל מָאן דְּאֲשַׁתְּדַל בְּאֲוֹרֵייתָא רַחִים הוּא לְעִילָא רַחִים הוּא לְתַתָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲצִית לִיה לְמַלּוּלֵי. לֹא שְׂבִיק לִיה בְּהַאי עֲלָמָא וְלֹא שְׂבִיק לִיה בְּעֲלָמָא דְאַתִּי. וְאֲוֹרֵייתָא בְּעֵי לְמַלְעֵי בְּהַ בִּימָמָא וּבְלֵילָא דְכַתִּיב (יהושע א') וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. וְכַתִּיב (ירמיה ל"ג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וְגוֹמַר. תִּינַח בִּימָמָא בְּלֵילָא אֲמַאי. בְּגִין דִּיהָא שְׂכִיחַ לְגַבִּיהַ שְׂמָא קְדִישָׁא שְׁלִים. כְּמָה דְלִית יוֹמָם בְּלֹא לֵילָא וְלֹא אִיהוּ שְׁלִים אֲלָא דָא עִם דָּא. כְּדָ בְּעֵי אֲוֹרֵייתָא לְאֲשַׁתְּכַחָא עֲמִיָּה דְבַר נֶשׁ יוֹמָם וְלֵילָא לְמַהוּי שְׁלִימוֹתָא לְגַבִּי דְבַר נֶשׁ יוֹמָם וְלַיְלָה וְהָא אֲתַמַּר דְּעִיקְרָא דְלֵילָא מְפַלְגוֹתָא וְאֵילָךְ וְאֵף עַל גַּב דְּפִלְגוּ קְדָמִיתָא בְּכָלֵלָא דְלֵילָא הוּא אֲבַל בְּפִלְגוֹת לֵילָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאֵל בְּגִנְתָּא דְעָדוֹן לְאֲשַׁתְּעֲשַׁעָא עִם צְדִיקֵיָא וְכַדִּין בְּעֵי לִיה לְבַר נֶשׁ לְמִיקָם וְלְמַלְעֵי בְּאֲוֹרֵייתָא. וְהָא אֲתַמַּר דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל צְדִיקֵיָא דְבִגְנַתָּא דְעָדוֹן כְּלָהוּ צִייתִין לְקָלִיהָ הִדָּא הוּא דְכַתִּיב (שיר ח') הַיּוֹשֵׁבֶת בְּגִנָּים חֲבָרִים מִקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְּׂמִיעֵנִי וְהָא אֲוֹקְמוּהָ. הַיּוֹשֵׁבֶת בְּגִנָּים דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי מְשַׁבַּחַת לִיה לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשַׁבְּחָא דְאֲוֹרֵייתָא בְּלֵילָא. וְכַפָּא חוֹלְקִיהָ מָאן דְּאֲשַׁתְּתַף בְּהִדָּה לְשַׁבְּחָא לִיה לְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשַׁבְּחָא דְאֲוֹרֵייתָא וְכַד אֲתִי צְפָרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתַת וּמְשַׁתְּעֲשַׁעָא בִּיהַ בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאוֹשִׁיט לָהּ לְגַבְהַ שְׂרַבִּיטָא דְחָסֵד וְלֹא עָלָה בְּלַחוּדְהָא אֲלָא עָלָה וְעַל אֵינּוֹן דְּמְשַׁתְּתַפִּין בְּהִדָּה וְהָא אֲתַמַּר דְּכַתִּיב (תלים מ"ב) יוֹמָם יִצְוָה יִי חֲסָדוֹ וּבְלַיְלָה וְגוֹמַר. וְעַל דָּא אֵילַת הַשַּׁחַר אֲקָרִי :

תרגום זוהר וה' הולך לפנייהם יומם: רבי יוסי פתח למנצח על אילת השחר מזמור לדוד. כמה אהובה התורה לפני הקדוש צרוף הוא, שכל מי שעוסק בתורה אהוב הוא למעלה, אהוב הוא למטה, והקדוש צרוף הוא מהשיב לדבוריו, ואינו עוזב אותו בעולם הזה ואינו עוזב אותו לעולם הבא. והתורה, לריכים לעסק בה ביום

וּבְלִילָה שְׁפָתוֹב, וְהָגִיתָ בּו יוֹמָם וּלְיָלָה. וְכַתוּב, אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וּלְיָלָה. יִדְקָה בַּיּוֹם, שֶׁהוּא זְמַן עֲבוּדָה לְכָל, אֲבָל בְּלִילָה, שֶׁהוּא זְמַן מְנוּחָה, לָמָּה כְּרִיכִים לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. כִּדִּי שֵׁיִיָּה נִמְאָר אֲכָלוּ עִם שָׁלֵם, כִּי כְמוֹ שֶׁאִין יוֹם צָלִי לְיָלָה. וְאִינוּ עָלֵם אֲכָלָה זֶה עִם זֶה, כִּן כְּרִיכָה הַתּוֹרָה לְהַמְאָר עִם הָאֲדָם יוֹמָם וּלְיָלָה, וְיִהְיֶה הַשְּׁלֵמוֹת אֲכָל הָאֲדָם יוֹם וּלְיָלָה. וְהָרִי לְמַדְנָה, שֶׁעָקָר הַלְיָלָה הוּא מַחֲלוֹת וְאִילָךְ, וְחָף עַל פִּי שֶׁחָנִי לְיָלָה הֶרְחָשׁוּנָה הוּא צְכָלֵל הַלְיָלָה, אֲבָל בְּחֵלוֹת לְיָלָה, הַקְדוּשׁ צְרוּךְ הוּא צָא צָגוּ עֵדוּן לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַדְּיָקִים אֲשֶׁר עָם, וְאִז כְּרִיךְ הָאֲדָם לְקוֹם וּלְעֵסֶק בַּתּוֹרָה. וְהָרִי לְמַדְנָה, שֶׁהַקְדוּשׁ צְרוּךְ הוּא וְכָל הַדְּיָקִים שֶׁצָּגוּ עֵדוּן, כָּלֵם מִקְשִׁיבִים לְקוֹלוֹ, זֶהוּ שֶׁנֶּחְמָר, הַיּוֹשֵׁעַ בְּגַנְיִם חֲבָרִים מִקְשִׁיבִים לְקוֹלָךְ הַשְּׁמִיעֵנִי וְכִבֵּר בְּחָרוּךְ, הַיּוֹשֵׁעַ בְּגַנְיִם, זֶה הוּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא מְשַׁבַּח אֵל הַקְדוּשׁ צְרוּךְ הוּא, שֶׁצָּבַח הַתּוֹרָה, בְּלִילָה. אֲשֶׁרִי חָלְקוּ עָלַי מִי שֶׁמְשַׁתַּפֵּף עִמָּה לְשַׁבַּח אֵל הַקְדוּשׁ צְרוּךְ הוּא בְּשַׁבַּח הַתּוֹרָה. וְכִשְׁבַּח הַבְּיָקָר, צָחָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּמְשַׁתַּעֲשַׁעַת בְּקְדוּשׁ צְרוּךְ הוּא, וְהוּא מוֹשִׁיט לָהּ עֲרֵבִיט הַחֶסֶד, וְלֹא לָהּ בְּלִבָּהּ, אֲכָלָה לָהּ, וְכָל אֲלוֹי שֶׁמְשַׁתַּפֵּפִים עִמָּה. וְהָרִי לְמַדְנָה, שְׁפָתוֹב, יוֹמָם יָוָה ה' חֶסֶדוֹ וּבְלִילָה שִׁירָה עִמִּי וְגו', אִיֶּלֶת הַשַּׁחַר.

פסוקה

הלכה

הר"מ ה' איסורי ביאה פרק כ"ב

א. אִסוּר לְהַתְיַיְחַד עִם עֲרוּה מִן הָעַרְוֹת בֵּין זָקֵנָה בֵּין יְלָדָה שֶׁדָּבָר זֶה גוֹרֵם לְגִלוֹת עֲרוּה. חוּץ מִהָאֵם עִם בְּנָה וְהָאָב עִם בָּתוֹ וְהַבַּעַל עִם אִשְׁתּוֹ נִדָּה. וְחֵתָן שֶׁפָּרָשָׁה אִשְׁתּוֹ נִדָּה קוֹדֵם שֶׁיִּבְעוֹל אִסוּר לְהַתְיַיְחַד עִמָּה אֲלָא הִיא יִשְׁנָה בֵּין הַנָּשִׁים וְהוּא יִשָּׁן בֵּין הָאֲנָשִׁים וְאִם בָּא עָלֶיהָ בִּיאָה רֵאשׁוֹנָה וְאַחַר כֵּן נִטְמָאָה מִתֵּר לְהַתְיַיְחַד עִמָּה : **ב.** לֹא נִחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל מְשַׁבַּב זָכָר וְעַל הַבְּהֵמָה לְפִיכָךְ אִין אִסוּר לְהַתְיַיְחַד עִמָּהֶן. וְאִם נִתְרַחַק אֲפָלוּ מִיַּיְחוּד זָכָר וּבְהֵמָה הָרִי זֶה מְשַׁבַּח וּגְדוּלֵי הַחֲכָמִים הָיוּ מִרְחִיקִין הַבְּהֵמָה כִּדִּי שֶׁלֹּא יִתְיַיְחַדוּ עִמָּה. וְאִיסוּר יַחּוּד הָעַרְוֹת מִפִּי הַקְּבָלָה :

כל הגליות הם לברר ניצוצות הקדושה מצרים גרד עמי בראשונה לברר ניצוצי קרי של אדם הראשון ויען כי ירדו לשערים עם ה' מייט שערי טמאה הגם שעל ידי תוקף השעבוד בחומר ובלבנים היו מוציאים ניצוצי הקדושה. מצד אחר המה פשלו ונפלו על ידי עבודה זרה בשוגג וכיוצא וירדו למייט שערי טמאה וחס ושלום אם היו שוהים עוד רגע היו נטמעים בשער החמשים. ולכן נגאלו. ועל ידי העגל נתחייבו בגליות והכל לברר ניצוצות הקדושה. ולא נגאלו אבותינו ממצרים כי אם בזכות שהיו גדורים בערונה. ואיך עתה שאנחנו קרובים לתשועה איך מחדש מכניס ניצוצות הקדושה בסטרא אחרא ופוגם כמה פגמים בכמה מיני חטאות הלא זה גורם אורח הגלות. ואוי לו שגורם גלות השכינה. אוי לו שגורם צער כל העולמות. אוי לו שגורם צער לכל ישראל להיות גולים מעל שלחן אבינו שבשמים. אהה על נפשו שגורם בטול התורה ועבודה וחלול שמו יתברך בין הגוים. לכן יבוש ויפלים מאד ויחזור בתשובה שלימה. וה' לא ימנע טוב כי הוא רוצה בתשובת הרשעים:

בשלח יום שני תורה

יכין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

יד (א) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יַי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: (ב) וַיִּדְבֹר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁבוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי פִי הַחִירָת בֵּין מִגְדָּל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַעַל צְפֹן נִכְחוּ תַחְנוּ עַל-הַיָּם: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּבוּן וַיִּשְׁרוּן קָדָם פּוֹם חִירְתָּא בֵּין מִגְדָּל וּבֵין יָמָא קָדָם בְּעִיל צְפוֹן לְקַבְּלָה תִּשְׁרוּן עַל יָמָא:

רש"י וישבו. לאחוריהם לכד מצרים היו מקרבין כל יום השלישי כדי להטעות את פרעה שיאמר תועים הם בדרכך, כמו שנאמר (פסוק ג) ואמר פרעה לבני ישראל וגו': ויחנו לפני פי החירת. הוא פיתום, ועכשיו נקרא פי החירות על שם שנעשו בני חורין, והם שני סלעים גבוהים וזקופים, והגיא שביניהם קרוי פי הסלעים: לפני בעל צפן. הוא נשאר מכל אלהי מצרים, כדי להטעותו, שיאמרו קשה יראתו. ועליו פרש חיוז (חיוז יב כג) משגיח לגוים ואחדם:

(א) וַאֲמַר פְּרַעְה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְבִכִים הֵם בְּאַרְץ סֹגֵר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר: וַיִּמַר פְּרַעְה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְעַרְבְּלִין אֲנוּן בְּאַרְעָא אֶחָד עֲלֵיהוּן מִדְּבָרָא:

רש"י ואמר פרעה. כשישמע שהם שבים לאחוריהם: לבני ישראל. על בני ישראל. וכן (פסוק יד) ה' ילחם לכם. עליכם, (בראשית כ יג) אמרי לי אחי הוא. אמרי עלי: נכים הם. כלואים ומשקעים ובלעז שירי"ץ, כמו (תהלים פד ז) בעמק הבכא, (איוב כח יא) מצכי נהרות, (שם לח טו) נככי ים. נכים הם כלואים הם במדבר, שאינן יודעין ללכת ממנו ולהיכן ילכו:

(ד) וְחִזְקֵתִי אֶת-לֵב-פְּרַעֲהַ וְרַדְף אַחֲרֵיהֶם וְאֶכְבְּדָה בְּפְרַעֲהַ וּבְכָל-חִילוֹ וַיִּדְעוּ מִצָּרִים כִּי-אֲנִי יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ-כֵן: וְאַתְּקֶף יָת לְבָא דְפְרַעֲהַ וַיִּרְדֹּף בְּתַרְיָהוֹן וְאַתְּיַקֵּר בְּפְרַעֲהַ וּבְכָל מִשְׁרָתָהּ וַיִּדְעוּן מִצָּרָאֵי אַרִי אֲנָא יְיָ וַעֲבָדוּ כֵן:

רש"י ואכזבה צפרעה. כשהקדוש ברוך הוא מתנקם בצרעים שמו מתגדל ומתכבד. וכן הוא אומר (יחזקאל לח כג) ונשפטתי אתו וגו', ואחר כך (שם כג) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו', ואומר (תהלים עו ד) שמה שצר רשפי קשת, ואחר כך (שם פסוק צ) נודע ביהודה אלהים, ואומר (שם ט יז) נודע ה' משפט עשה: צפרעה וכל חילו. הוא התחיל בעברה וממנו התחילה הפרענות: ויעשו כן. להגיד שצחן שמעו לקול משה, ולא אמרו היאך נתקרב אל רודפינו, אנו כריכים לצרות, אלא אמרו אין לנו אלא דברי בן עמרם:

נביאים - שופטים - פרק ד

(ה) וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת-תְּמָר דְּבוֹרָה בֵּין הַרְמָה וּבֵין בֵּית-אֵל בְּהַר אֶפְרַיִם וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפָּט: וְהִיא יִתְבָּא בְּקֶרְתָּא בְּעֵטְרוֹת דְּבוֹרָה מִתְּפִרְנָסָא מִן דִּילָהּ וְלָהּ דִּיקְלִין בִּירִיחוֹ פְּרִדְסִין בְּרַמְתָּא זִיתִין עֲבָדִין מִשְׁח בְּבִקְעָתָא בֵּית שְׁקִיָּא בְּבֵית אֵל עֶפְרַיִם חִינּוֹר בְּטוֹר מְלָכָא וְסִלְקִין לְוִתָּהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדִינָא:

רש"י תחת תומר. תמרים היו לה ציריחו: בין הרמה ובין בית אל בהר אפרים. לפי תרגומו של יונתן יש ללמוד שאין מקרא זה כמשמעו, ואין אלו סימני מקום ושיבתה, אלא למדנו שאשה עשירה היתה ומן המקומות האלו היתה פרנסתה,

והיא יושבת בעירה, עטרות שמה: תחת תומר. תמרים היו לה זירחיו, וכרמים
זרמה, וזיתים בצקעת בית אל, שהוא מקום שמו, ועפר חיזור זהר אפרים, ו
תרגום: 'צטור מלכא', אומר אני שמוכרין אותה ליוצרי חרש. ויש פותרין:
'עפר חיזור', שדה זרע, כמו (שביעית ב א): שדה הלזן:

^(ו) ותשלח ותקרא לברק בן-אבינעם מקדש נפתלי ותאמר
אליו הלא צנה | יהוה אלהי-ישראל לך ומשכת בְּהַר
תבור ולקחת עמך עשרת אלפים איש מבני נפתלי ומבני
זבולון: ושלחת וקרת לברק בר אבינעם מקדש דבית נפתלי ואמרת ליה הלא פקיד יי
אלהא דישראל אזיל ותתנגיד בטורא דתבור ותדבר עמך עשרא אלפין גברין מבני נפתלי
ומבני זבולון:

רש"י הלל אה. ביד משה (דברים כ ז): כי החרס תחרימם, כך שנויה במכילתא
(בא יב):

^(ו) ומשכתי אליך אל-גחל קישון את-סיסרא שר-צבא יבין
ואת-רכבו ואת-המונו ונתתיהו בידך: ואתביב על ידך לנחלא דקישון
נת סיסרא רב חילא דיבין ונת רתיכוהי ונת משרתיה ואתמסריניה בידך: ^(ח) ויאמר
אליה ברק אם-תלכי עמי והלכתי ואם-לא תלכי עמי לא
אלך: ואמר לה ברק אם תיזלני עמי ואיזיל ואם לא תיזלני עמי לא איזיל:

כתובים - משלי - פרק יד

^(כה) מציל נפשות עד אמת ויפח כזבים מרמה: מפצא נפשא סהדא
דקושטא ודמלל פדבותא רמנא הוא: ^(כו) בראת יהוה מבטח-עז ולבנו
יהיה מחסה: דחלתיה דאלהא סברא דעשנא ולבנוי נהוי תוכלן:

רש"י ביראת ה' מצטח עוז. נאמר באזכרה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים

אתה (בראשית כו) והבטיחו כי צדך אצרכך וגו': ולצניו יהיה. הוא: מחסה. שיחסו ויתחבא כלל זכותו:

(כז) **יִרְאֵת יְהוָה מְקוֹר חַיִּים לְסוֹר מִמְקָשִׁי מוֹת:** דְּחַלְתָּא דְּאֵלֵהּא מבווע דְּחַיִּי לְדִמְסָטִי מוֹן פְּחָא דְּמוֹתָא : (כח) **בְּרַב-עַם הַדְּרַת-מֶלֶךְ וּבְאַפְסוֹ לְאֵם מַחַתַּת רְזוֹן:** בְּסוּגְעָא דְּעַמָּא הַדְּרִיָּה דְּמִלְכָּא וְחִידָּ דְּבַצִּיר עַמָּא מִתְתַּבְּר פְּרַנְסִיָּה :

רש"י **ברב עם.** שהלצור זכאים הדרת הקב"ה הוא: **וצאפס לאוס.** כשאינם זכאים בו: **מחתת רזון.** חסרון רזנותו הוא כזיכול נותן מכבודו לאלהי נכר ומשליט **את האומות על בניו:**

משנה שבת פרק טז

א. כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדלקה, בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן. ואף על פי שכתובים בכל לשון, טעונים גניזה. ומפני מה אין קורין בהן. מפני בטול בית המדרש. מצילין תיק הספר עם הספר, ותיק התפילין עם התפילין, ואף על פי שיש בתוכם מעות. ולהיכן מצילין אותן. למבוי שאינו מפולש. בן בתירא אומר, אף למפולש:

ברטורה (א) כל כתבי הקודש. הפילו נביאים וכתובים, מצילין אותן מחכר שנפלה בו הדליקה לחכר אחרת שבאותו מבוי אף על פי שלא עירבו, והוא שיהיו כתובים בכתב אשורית ובלשון הקודש: בין שקורין בהן. כגון נביאים שמפטיירין בהן בשבת בבית הכנסת: בין שאין קורין בהן. כגון כתובים, דאף יחידים אין קורין בהן בשבת מפני זיטול בית המדרש כדלקמן, שהיו דורשים לעם בשבת ומורין להן הלכות איסור והיתר, לפי שכל ימות החול הם עסוקים במלאכתן, ואסרו לקרות בכתובים בשבת בשעת בית המדרש משום דמשכי ליבא ואתו לאמנועי מלשמוע הדרשה: ואע"פ שכתובים בכל לשון. ואיכא למאן דאמר דלא נתנו לקרות בהן ואין מצילין אותן, הפילו הכי טעונים גניזה ואסור להניחן במקום הפקר: למבוי שאינו מפולש. שיש לו שלש מחילות ולחי אחד ברוח רביעית, זהו מבוי שאינו מפולש האמור כאן. שלש מחילות כלל לחי, זהו מבוי מפולש. והכי מפרש לה בגמרא. ואין הלכה כבן בתירא:

ב. מצילין מזון שלש סעודות הראוי לאדם לאדם, הראוי לבהמה לבהמה.

כִּיצַד. נִפְלָה דְלָקָה בְּלִילֵי שַׁבָּת, מִצִּילִין מְזוּן שְׁלֹשׁ סְעֻדוֹת, בְּשַׁחֲרִית, מִצִּילִין מְזוּן שְׁתֵּי סְעֻדוֹת, בְּמִנְחָה, מְזוּן סְעֻדָּה אַחַת. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, לְעוֹלָם מִצִּילִין מְזוּן שְׁלֹשׁ סְעֻדוֹת:

ברטנורה (ג) מִצִּילִין מְזוּן שְׁלֹשׁ סְעֻדוֹת. וְאֵף עַל גַּב זְבֵהִיתְרָא קָא טַרַח, דֵּהֵא לֹא שָׂרוּ לִיה לֵאמֹר לֹא לְחַזְרֵי הַמְעוֹרְבֵת בְּלַבָּד, אֲפִילוּ הֵכִי לֹא שָׂרֵי לִיה לֵאמֹר לִי טַפִּי, מִפְּנֵי שְׂאֵדָם בְּהוֹל עַל מְמוֹנֵי, וְאִי שָׂרִית לִיה אֲתֵי לְכַבּוּיִי: נִפְלָה דְלִיקָה בְּלִילֵי שַׁבָּת. קוּדֵם אֲכִילָה: שַׁחֲרִית. קוּדֵם סְעוּדָה: רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר לְעוֹלָם הוּא מִצִּיל. הוּאִיל וְיוֹמָא צַר הֵכִי הוּא וְזֵבֵהִיתְרָא טַרַח. וְאִין הַלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי:

ג. מִצִּילִין סַל מֵלֵא כְּפָרוֹת, וְאֵף עַל פִּי שְׂיִישׁ בּוֹ מֵאָה סְעֻדוֹת, וְעִגּוּל שֶׁל דְּבִילָה, וְחֻבִּית שֶׁל יֵין. וְאֹמֵר לְאַחֲרִים, בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם. וְאִם הָיוּ פְּקַחִין, עוֹשִׂין עִמּוֹ חֶשְׁבֹן אַחַר הַשַּׁבָּת. לְהִיכֹן מִצִּילִין אוֹתָן. לְחַצֵּר הַמְּעַרְבֵת. בֶּן בְּתִירָא אֹמֵר, אֵף לְשִׂיאֵינָה מְעַרְבֵת:

ברטנורה (ג) מִצִּילִין סַל מֵלֵא כְּכֹרוֹת. הוּאִיל וְזֵבֵת אַחַת הוּא מִצִּיל, מֵה לִי פוֹרְתָא מֵה לִי טוֹבָא: וְעִגּוּל שֶׁל דְּבִילָה. אַע"פ שֶׁהוּא גָדוֹל וַיֵּשׁ צוֹ סְעוּדוֹת הַרְבֵּה: וְאִם הָיוּ פְּקַחִים. וְיודעים שֶׁאִם יִשְׁאֲלוּ שָׂרֵי כְּפועֵלִים לֹא שָׂרֵי שַׁבָּת שְׂקֵלִי, כִּיֹּן דְּמַעִיקְרָא לֹא אֲדַעְתָּא דְּשָׂרֵי פְּעוּלָה בָּאוּ, עוֹשִׂין עִמּוֹ חֶשְׁבֹן אַחַר שַׁבָּת. וְזִירָא שְׂמִים עַסְקִינָן, דֵּאֵף עַל גַּב דְּמַהֲפַקִּירָא קָא זְכִי וְמֵה שֶׁהָיִל דִּידֵיהּ הוּי, מַכֵּל מִקּוּם לֹא נִיחָא לִיה דְּלַתְהַנִּי מֵאַחֲרִים, דִּידַע דַּעַל כְּרַחֲיָה אֲפַקִּירָה, וְזַחְנָם נִמְי לֹא נִיחָא לִיה דְּלַטְרַח, הַלְכָךְ שְׂקִיל אֲגַרְיָה:

ד. וְלִשְׁם מוֹצִיא כָּל כְּלֵי תְּשֻׁמִּישׁוֹ, וְלוֹבֵשׁ כָּל מֵה שְׂיָכוֹל לְלָבֵשׁ, וְעוֹטֵף כָּל מֵה שְׂיָכוֹל לְעֹטֵף. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, שְׂמוֹנָה עָשָׂר כְּלִים. וְחוֹזֵר וְלוֹבֵשׁ וּמוֹצִיא, וְאֹמֵר לְאַחֲרִים, בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ עִמִּי:

ברטנורה (ז) וְלִשְׁם הוּא מוֹצִיא. לְתַנָּא קַמָּא, לְחַזְרֵי הַמְעוֹרְבֵת; וְלָבֵן בְּתִירָא, אֲפִילוּ לְחַזְרֵי שְׂאֵינָה מְעוֹרְבֵת: כְּלֵי תְּשֻׁמִּישׁוֹ. שְׂרִיכִים לוֹ לְאוֹתוֹ הַיּוֹם לְסְעוּדָה: שְׂמוֹנָה עָשָׂר כְּלִים. שְׂהוּא רִגִיל לְלַבֵּשׁ בְּחוֹל זֵבֵת אַחַת, וְתוֹ לֹא. וְאִלוּ הֵן: הַסְרַבֵּל הַעֲלִיּוֹן, וּמִלְבּוֹשׁ שְׂמַמְלָאִין אוֹתוֹ מוֹךְ וְלִמֵּר גַּפְן בֵּין תְּפִירָה לְתְּפִירָה שְׂקוּרִין צַעֲרִבִי מַחֲשִׁי"א, וְחַגוּר רַחֲב שְׂחוּגַר מִמַּעַל לְמַדְיוֹ, וְבַגְד צַר וְקָצֵר שְׂקוּרִין בְּלַע"ז גוּנ"א, וְחִלּוּק שְׂלּוּבֵשׁ עַל בְּשָׂרוֹ שְׂקוּרִין קַמִּיז"א, וְחַגוּר שְׂחוּגַרִים עֲלֵיהּ, וְכוּזַע שְׂבִירָאֵשׁ, וּמִנְפֵת, וְשָׂנִי מִנְעֵלִים שְׂבִירָגִלִי, וְשָׂנִי בְּתֵי שְׂקִים, וְשָׂנִי בְּתֵי יָדִים שְׂמִלְבָּשִׁים אוֹתָם עַל הַיָּדִים וּמַכְסִין בֵּהֶן הַזְרוּעוֹת עַד הַאֲזִילִים, וְשָׂנִי רִדִידִים שְׂמַתְנַגֵּב בֵּהֶן, וְטִלִית קַטָּן שְׂמַכְסֵה בּוֹ רִאֲשׁוֹ וְכַתְפוֹ, וְסוּדֵר שְׂבִירָאֵרֵי וְתִלּוּיִין שְׂנִי רִאֲשִׁי לְפָנָיו וְקוּרִין לוֹ צַעֲרִבִי שִׁי"ד: בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ עִמִּי. שְׂכַסֵּם שְׂהוּא מִצִּיל כַּךְ הֵם מִצִּילִים. אֲבָל לְעִיל אֲמַר בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם, שְׂפַעֲמִים שְׂהוּא מִצִּיל יוֹתֵר מִמֵּה שְׂהֵם יִכוּלִים לְהַצִּיל, כְּגוֹן שְׂהוּא לֹא סַעַד וְהֵן סַעַד אוֹ

ה. רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן נָנָס אֹמֵר, פּוֹרְסִין עוֹר שֶׁל גְּדִי עַל גְּבִי שְׂעֻדָה תְּבָה וּמְגִדָּל

שְׁאַחַז בָּהֶן אֶת הָאוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְחַרְךְ. וְעוֹשִׂין מְחַצָּה בְּכָל הַפְּלִים, בֵּין מְלֵאִים בֵּין רִיקָנִים, בְּשִׁבִיל שֶׁלֹּא תֵעָבֵר הַדִּלְקָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹסֵר בְּכָלִי חֶרֶשׁ חֲדָשִׁים מְלֵאִין מַיִם, לְפִי שֶׁאֵין יְכוּלִין לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר וְהוּן מִתְבַּקְּעִין וּמְכַבִּין אֶת הַדִּלְקָה:

דרטורה (ה) שידה. העשויה כמין ארון: תיבה. קטנה של שולחני: ומגדל. ארמאריא"ז
בלע"ז ובערבי מנשא"ר. ושלשתן של עץ: מפני שהוא מחרך. ואין האור נאחזת בו, ומכיל על כלי עץ שלא יסרף: בין מלאים. מים: שאין יכולין לקבל את האור. מפני שחדשים הם. וסבר ר' יוסי גרם כיצוי אסור אפילו במקום הפסד ממון. ואין הלכה כר' יוסי:

ו. נְכָרִי שֶׁבֵּא לְכַבּוֹת, אֵין אוֹמְרִים לוֹ כִּפָּה וְאֵל תְּכַבֶּה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין שְׁבִיתתו עֲלֵיהֶן, אֲבָל קָטָן שֶׁבֵּא לְכַבּוֹת, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁשְׁבִיתתו עֲלֵיהֶן:

דרטורה (ו) אין אומרים לו כפה. לאמירה לנכרי שבות: ואל תכבה. אין כריך למחות בידו אלא יניחנו ויכבה, מפני שאין שבותת הנכרי עליהן, דישראל אינו מוזהר על שבותת הנכרי
כשאינו
עבדו:

ז. כּוֹפִין קַעֲרָה עַל גְּבִי הַיָּר בְּשִׁבִיל שֶׁלֹּא תֵאָחַז בְּקוֹרָה, וְעַל צוֹאָה שֶׁל קָטָן, וְעַל עַקְרָב שֶׁלֹּא תִשָּׂךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֵׂה בָּא לְפָנַי רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי בְּעָרְב, וְאָמַר, חוֹשְׁשֵׁנִי לוֹ מִחַטָּאת:

דרטורה (ז) כופין קערה. של חרס על גבי הנר, ובלבד שלא יכבה. ואע"פ שנוטל כלי להלכלת קורה שאינה ניטלת בשבת, הא ארתיבנא מינה לר' יצחק דאמר אין כלי ניטל אלא לאורך דבר הניטל, ושני לה, בצריך למקומו של כלי דשרי לטלטלו לאורך מקומו: ועל צואה של קטן. לאו צואה של נער קטן קאמר, דהא גרף של רעי הוא ומותר לטלטלו ולהוציאו לאשפה. אלא הכי קאמר, ועל צואה של תרנגולים מפני הקטן שלא יטפח ויתלכלך בה. וכגון שצואה זו מונחת באשפה שבחצר, דלא רמיא קמיה ולאו גרף של רעי הוא, הלכך אין מותר לטלטלה ולהוציאה, אבל כופין עליה קערה בשביל הקטן שלא יתלכלך: מעשה בא. כפיית כלי על עקרב: בערב. שם מקום: חושש אני לו מחטאת. דכיון שלא היה עקרב רץ אחריו חושש אני שמה חייב חטאת משום ידה. ולענין פסק ההלכה, אותן בעלי הארס שנושכין וממיתין ודאי, כגון הנחשים השרפים וכלב שוטה, מותר להרגן מיד כשיראה אותן ואפילו שאין ראים אחריו. ואותן שאינן נושכין וממיתין ודאי אלא פעמים ממיתין ופעמים אינן ממיתין, אם ראים אחריו מותר להרגן, ואם אין ראים אחריו כופה עליהם כלי, ואם דרסן והרגן לפי תומו מותר. ולכוד נחש מפני שרואה לנחש בו אסור:

ח. נְכָרִי שֶׁהִדְלִיק אֶת הַיָּר, מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אֲסוּר. מֵלֵא מַיִם לְהִשְׁקוֹת בְּהֵמָתוֹ, מִשְׁקָה אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, וְאִם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אֲסוּר. עֲשֵׂה גוֹי כְּבֶשׂ לִירֵד בּוֹ, יוֹרֵד אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, וְאִם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אֲסוּר. מַעֲשֵׂה בְּרַבִּין גְּמְלִיאֵל וְזִקְנִים שֶׁהָיוּ בָּאֵין בְּסַפִּינָה, וְעֲשֵׂה גוֹי כְּבֶשׂ לִירֵד בּוֹ, וְיָרְדוּ בּוֹ רַבִּין גְּמְלִיאֵל וְזִקְנִים:

דרטורה (ח) מילח מים. מזכר ברקות הרבים: כבש. עושין בספינה גדולה לירד בו מן הספינה ליבשה. ואיכטריך תנא לאשמועינן נר ומים. דאי תנא נר, הוה אמינא נר הוא דשרי, דליכא למגזר שמא ירבה בשביל ישראל דנר לאחד נר למאה, אבל מים דאיכא למגזר, אסור. ואי אשמועינן מים, הוה אמינא מים הוא דבשביל ישראל אסור, אבל נר אע"ג דבשביל ישראל כיון דאיהו נמי כריך ליה שרי דנר לאחד נר למאה, כריכא. וכבש אע"ג דדמי לנר, דכבש לאחד כבש למאה, משום מעשה דרבן גמליאל וזקנים תנא ליה דמעשה רב:

גמרא שבת דף קכ"ב ע"א

עשה גוי כבש וכו'. וצריכא דאי אשמעינן נר משום דנר לאחד נר למאה. אבל מים ליגזר דילמא אתי לאפוישי בשביל ישראל. וכבש למה לי. מעשה דרבן גמליאל וזקנים קא משמע לן. תנו רבנן נכרי שלקט עשבים מאכיל אחריו ישראל. ואם בשביל ישראל אסור. מלא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל. ואם בשביל ישראל אסור. במה דברים אמורים שאין מכירו. אבל מכירו אסור. איני והאמר רב הונא אמר רב חנינא מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים בשבת אבל לא על גבי מוקצה בשבת. דקאים לה באפה ואזלא איהי ואכלה. אמר מר במה דברים אמורים שאין מכירו אבל מכירו אסור. והא רבן גמליאל מכירו הוה. אמר אביי שלא בפניו הוה. רבא אמר אפלו תימא בפניו. נר לאחד נר למאה. מתיבי אמר להו רבן גמליאל הואיל ושללא בפנינו עשאו גרד בו אימא הואיל ועשאו גרד בו. תא שמע עיר שישאל ונכרים דרים בתוכה. והיתה בה מרחץ המרחצת בשבת אם רוב נכרים מתר לרחוץ בה מיד. אם רוב ישראל ימתין בכדי שיחמו חמין. התם כי מחממי אדעתא דרובא מחממי. תא שמע נר הדלוק במסבה אם רוב נכרים מתר להשתמש לאורה. אם רוב ישראל אסור מחצה על מחצה אסור. התם נמי כי מדלקי אדעתא דרובא מדלקי. שמואל אקלע לבי אבין תורן. אתא ההוא נכרי אדליק שרגא אהדרינהו שמואל לאפיה. כיון דחזא דאייתי שטר וקא קרי. אמר אדעתא דנפשיה הוא דאדליק. אהדרינהו איהו לאפיה גבי שרגא:

רש"י נר לאחד נר למאה. כיון דעכו"ם לזרכו הדליקו ליכא למימר דבשביל ישראל אפיש: כבש למה לי. הא דומיא דנר הוא כבש לא' כבש למאה: מאכיל אחריו ישראל. את בהמתו ואחריו דוקא נקט בכלהו דעכו"ם לזרכו עבדי: אבל מכירו אסור. קא סלקא דעתך דעבדי נמי אדעתה דידיה: מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים. מחזכרים בשבת לרעות וליכא למגזר שמא יתלוש ויאכיל ואינו מעמיד על גבי מוקח' שמא יטול בידו ויאכיל והא נמי מוקצין נינהו לגבי טלטול דאחמול היו מחזכרין:

דקאים לה באפה. שלא תפנה למקום אחר: ואזלא ואכלה. אזל הוא אינו עומד על העצבים קרוב להם לניחוש לשמא יטול ויאכיל: מכירו הוה. שהרי בספינה היה בא עמו: שלא בפניו הוה. כשעשאו לא היה רבן גמליאל קם דניכרין ליה: נר לאחד נר למאה. וכבש לאחד כבש למאה אזל גבי עצבים כשהוא מכירו מרבה בשבילו: הואיל ושלל בפניו וכו'. קשיא לרבא דשמעי' מיניה דבפניו אסור ואף על פי שאין כאן מרבה בשבילו: אימא הואיל ועשאו נרד בו. וטעמא לאו משום שלא בפניו הוא אלל הכי הוה מעשה: מותר לרחוץ בה מיד. למולאי שבת: בכדי שיחמו חמין. שלא יהנה צמה שהקדימו להחם בשבת וכן מעשה שבת נתנו חכמים שיעור להמתין לערב בכדי שיעשו. והא הכא דחימום לאחד חימום למאה דבבת אחת מחממין וקתני אם רוב ישראל דהוי דומיא דמכירו דמסיק אדעתיה לעשות אף בשבילו אסור ואף על גב דשלל בפניו וקשיא בי לאביי בין לרבא: אדעתא דרובא מחממי. ועיקר חילול השבת בשבילם אזל עכו"ם וישראל דעכו"ם אדעתיה דנפשי' הוא דעביד קרי לאביי שלא בפניו ולרבא אפילו בפניו: נר הדלוק במסיבה. קל בני אדם: אם רוב ישראל אסור. והא הכא דהוי דומיא דמכירו הואיל ורובא נינהו אסיק דעתיה להדליק אף בשבילם וקתני אסור: אדעתא דרובא. הלכך ישראל עיקר ומחנה על מחנה נמי ליכא למיקם עלה דמלתא דאיכא למימר עיקר דעתיה דמדליק בשביל ישראל ואיכא למימר עיקר דעתיה דמדליק בשביל עכו"ם וישראל והמדליק עצמו משתמש לאורה ודאי עיקר אדעתא דידיה עבד וכיון דנר לאחד נר למאה קרי: תורן. מקום: דאייתי שטר. ההוא דאדלקה:

זוהר בשלח דף ס"א ע"א

דבר אחר אשרי משפיל אל דל. כמה תקיפא אגרא דמספנא קמי קודשא בריהו הוא. אמר רבי חייא תנוהנא על האי קרא דכתוב (שם ס"ט) כי שומע אל אביונים וכו' אל אביונים שומע ולא לאחרא. אמר רבי שמעון בגין דאינון קריבין יתיר למלפא דכתוב (שם נ"א) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. ולית לך בעלמא דאיהו תביר לבא כמספנא. תו אמר רבי שמעון תא חזי כל אינון בני עלמא אתחזין קמי קדשא בריהו הוא בגופא ונפשא ומספנא לא אתחזי אלא בנפשא בלחודוי וקדשא בריהו הוא קריב לנפשא יתיר מגופא. מספנא חד הוה בשביבותיה דרבי ייסא ולא הוה מאן דאשגח ביה והוה הוה אכסיף ולא תקיף בבני נשא יומא חד חלש עאל עליה רבי ייסא שמע חד קלא דאמר טילקא טילקא הא נפשא פרקא גבאי ולא מטו יומוי ווי לבני מתיה דלא אשתכח בהו דיתב נפשיה לגביה. קם רבי ייסא שדי בפומיה מנא דגרגרין אפותא דקונטא (ס"א דקופתא) אתבצע זיעא באנפוי ותב רוחיה לגביה. לבתר אתא ושאל ליה אמר חייך רבי נפשא נפקת מנאי ומטו לה קמי כורסייא דמלפא ובעאת לאשתארא תמן אלא דבעא קדשא בריהו הוא לזכאה לך ואכריזו עלך זמין הוא רבי (ויקרא ע"ט א) ייסא לסלקא רוחיה

וּלְאַתְקִשְׂרָא בְּחַד אֲדָרָא קְדִישָׁא דְזַמְיָנָא חֲבָרְיָא לְאַתְעָרָא בְּאַרְעָא וְהָא אֲתַקִּינוּ תְּלַת כּוּרְסֵיִיא דְקִיָּמִין לָךְ וּלְחֲבָרְךָ. מַהֲהוּא יוֹמָא הוּוּ מְשַׁגְיָחִין בֵּיהּ בְּנֵי מְתִיָּה. תּוּ מִסְכְּנָא אַחְרָא אַעֲבַר קַמֵּיהּ דְרַבִּי יִצְחָק וְהוּוּ בִידֵיהּ פְּלַג מְעָה דְכֶסֶף. אָמַר לִיהּ לְרַבִּי יִצְחָק אֲשֶׁלִּים לִי וּלְבָנֵי וּלְבָנֵי נַפְשָׁאן. אָמַר לִיהּ וְהִידְ אֲשֶׁלִּים נַפְשֵׁיכּוּ דְהָא לֹא אֲשַׁתְּכַח גְּבָאֵי בַר פְּלַג מְעָה. אָמַר לִיהּ. בְּדָא אֲשֶׁלִּימְנָא בְּפִלַג אַחְרָא דְאִית גְּבָאֵי. אַפְקִיָּה וְיַהֲבִיָּה לִיהּ. אַחְזִיאוּ לִיהּ בְּחֻלְמִיָּה דְהוּוּ אַעֲבַר בְּשַׁפְתָּא דִּימָא רַבָּא וּבְעָאן לְמִשְׁדֵּיָּהּ בְּגוּיָּה. (ויחי ר"ח א') חֲמָא לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְהוּוּ אוֹשִׁיט יָדָיו לְקַבְּלִיהּ וְאִתִּי הָהוּא מִסְכְּנָא וְאַפְקִיָּה וְיַהֲבִיָּה בִידָיו דְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְאַשְׁתַּזִּיב. כִּד אֲתַעַר נֶפֶל בְּפוּמִיָּה הָאֵי קָרָא (תהלים מ"א) אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ יְיָ.

תרגום הזהר אָמַר רַבִּי חִיָּא: תְּמִיָּהֲנִי עַל מְקַרְחָא הַזֶּה, שְׁפַתּוּב, פִּי שׁוֹמֵעַ אֵל אֲבִיוֹנִים ה'. וְכִי אֵל אֲבִיוֹנִים שׁוֹמֵעַ וְלֹא לְאַחֵר. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מִשּׁוּם שְׁהִים קְרוֹבִים יוֹתֵר אֵל הַפְּלִיָּה, שְׁפַתּוּב לִב נִשְׁכַּר וְנִדְפָּה חֲלָקִים לֹא תִבְזֶה. וְאִין לָךְ צְעוּלָם, שְׁהוּא לִב שְׂבוּר, פְּמוּ אֲבִיוֹן. עוֹד אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, צַח וּרְחָה, כֹּל צְנִי הָעוֹלָם נִרְאִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא צְגוּף וְנִפְשָׁ, וְעָנִי חִינּוּ נִרְחָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא חֲלָל צְנִפְשָׁ לְצַד, פִּי גוּפוֹ שְׂבוּר, וְהַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא קְרוֹב לְנִפְשָׁ יוֹתֵר מִלְּגוּף. עָנִי אַחַד הֵיָּה צְשִׁכְנוּת שֶׁל רַבִּי יִסָּא. וְלֹא הֵיָּה מִי שֵׁיִשְׁגִּיחַ עָלָיו. וְהוּא הֵיָּה מִתְּצִיִּשׁ, וְלֹא הַפְּלִיר צְנִי חָדָם. יוֹם אַחַד הֵיָּה חוּלָה, נִכְנָם חֲלָיו רַבִּי יִסָּא, שְׁמַע קוֹל אַחַד, שְׁאָמַר קָדָה הֵינּוּ שְׁמַסַּר דִּין לְשָׁמַיִם, הַנִּפְשָׁ פּוֹרְחַת מִמֶּנִּי וְעוֹד לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן, חוּי לְצְנִי הָעֵיר, שְׁלֹא נִמְרָח צְהִים מִי שֵׁיִשְׁיִב נִפְשׁוֹ חֲלָיו. קָם רַבִּי יִסָּא נִתַּן צְפִיו מִי תְּחִנִּים וּמִדָּה שֶׁל יוֹן מְרַחַת. צְהַע זְעָה צְפִנּוּ וְשָׂב רִחוּ חֲלָיו. אַחַר כֵּן צַח וְשָׁחַל לוֹ. אָמַר, חִידָ רַבִּי, הַנִּפְשָׁ יִנְחָה מִמֶּנִּי, וְהִגִּיעָה לְפָנֵי פִּסָּח הַפְּלִיָּה, וְרָחֲתָה לְהַשְׁאֵר שָׁם, אֲלֹא שְׁרָחַה הַקְּדוֹשׁ צְרוּף הוּא לְצוֹתָהּ, וְהַכְּרִיזוּ עָלֶיהָ, עֲתִיד הוּא רַבִּי יִסָּא לְהַעֲלוֹת רִחוּ, וְלְהַתְּקֵשׁר צְאֻדְרָא קְדוּשָׁה חֲחַת, הֵינּוּ צְאֻדְרָא רַבָּא, וְלֹא צְאֻדְרָא זוּטָא. שְׁעֵתִידִים הַחֲצֵרִים לְהַעִיר צְאֻרְצָ, וְהַתְּקִינוּ שְׁלִשָּׁה פְּסָחוֹת הָעוֹמְדִים לָךְ וְלְחֲצֵרֶיךָ, רַבִּי יוֹסִי צְרַבִּי יַעֲקֹב וְרַבִּי חֲזַקִּיָּה. שְׁיִלְחוּ נִשְׁמַתָּם צְאֻדְרָא זוּ, מִיּוֹם הַהוּא וְהַלְחָה, הֵינּוּ מִשְׁגִּיחִים עָלָיו צְנִי עִירוֹ. עוֹד, עָנִי אַחַר עֲבַר לְפָנֵי רַבִּי יִצְחָק וְהֵיָּה צִידוֹ חֲלִי מְעָה פְּסָף, אָמַר לוֹ לְרַבִּי יִצְחָק, הַשְּׁלֵם לִי וּלְבָנֹתַי אֶת נַפְשֵׁנוּ. אָמַר לוֹ וְחִידָ אֲשֶׁלִּים אֶת נַפְשָׁכֶם. שְׁהִירִי חִיּוֹן אֲלֵלִי רַח חֲלִי מְעָה. אָמַר לוֹ, צְזָה אֲשֶׁלִּים חֲנִי צְחֲלִי מְעָה אַחֲרַת שֵׁיִשׁ אֲלֵלִי. הוֹרִיחָה וְנִתַּן לוֹ. הִרְאֹו לוֹ צְחֻלּוּמוֹ, שְׁהֵיָּה עוֹבֵר בְּשַׁפְּתַי יָם הַגְּדוֹל וְרָאוּ לְהַשְׁלִיכוֹ צְחֻכוֹ. רָחָה אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁהוֹשִׁיט יָדוֹ פְּנִגְדוֹ, וּצַח עָנִי הַהוּא, וְהוֹרִיחוֹ וְנִתְּנוּ צִידָיו שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן וְנָכַל. פְּשִׁהֲקִיז, נֶפֶל צְפִיו מְקַרְחָא הַזֶּה, אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֵל דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ ה'.

א. כְּשֶׁאִירַע מַעֲשֵׂה אֲמִנּוֹן וְתָמַר גָּזַר דָּוִד וּבֵית דִּינּוֹ עַל יְחִוּד פְּנוּיָהּ וְאָף עַל פִּי שְׂאִינָה עֲרֹנָה. בְּכָלֵל יְחִוּד עֲרֵיוֹת הִיא. וְשִׁמְאִי וְהַלֵּל גָּזְרוּ עַל יְחִוּד נְכָרִים. נִמְצָא כָּל הַמִּתְיַחֵד עִם אִשָּׁה שְׂאֵסוֹר לְהִתְיַחֵד עִמָּה בֵּין יִשְׂרָאֵלִית בֵּין גּוֹיָה מִכִּין אֶת שְׁנֵיהֶם מִכַּת מִרְדּוּת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה. וּמִכְרִיזִין עֲלֵיהֶן חוּץ מֵאֲשֶׁת אִישׁ שְׂאֵף עַל פִּי שְׂאֵסוֹר לְהִתְיַחֵד עִמָּה אִם נִתְיַחֵד אִין לֹקִין שְׂלֵא לְהוֹצִיא לְעֹז עֲלֶיהָ שְׂזִינְתָה וְנִמְצָאוּ מוֹצִיאִין לְעֹז עַל הַבָּנִים שֶׁהֵן מִמְזָרִים: **ב.** כָּל אִשָּׁה שְׂאֵסוֹר לְהִתְיַחֵד עִמָּה אִם הִיתָה אֲשֶׁתוֹ עִמּוֹ הָרִי זוּ מִתְרַת לְהִתְיַחֵד מִפְּנֵי שְׂאֲשֶׁתוֹ מִשְׁמֵרְתוֹ אֲבָל לֹא תִתְיַחֵד יִשְׂרָאֵלִית עִם הַנְּכָרִי וְאָף עַל פִּי שְׂאֲשֶׁתוֹ עִמּוֹ שְׂאִין אֲשֶׁתוֹ שֶׁל הַנְּכָרִי מִשְׁמֵרְתוֹ וְאִין לָהֶם בּוֹשָׁה:

מוסר

מלוקט

מִנְהַג יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה. לְהִתְעוֹרֵר לְתַקּוֹן פְּגַם הַבְּרִית בְּשִׁבוּעוֹת אֱלֹהֵי שֶׁל שׁוֹבְבֵי יָם אֲשֶׁר כָּתוּב בָּהֶן שְׁעָבוּד יִשְׂרָאֵל וְגִאוּלְתָּם וְהִזְמִן מְסוּגָל לְעֹזוֹר וְלְהוֹעִיל לְהִתְעַנּוֹת בְּיָמֵים אֱלֹהֵי לְהוֹצִיא לְאֹר נִיּוֹצוֹת קָרִי כְּשֶׁם שְׁעַל יְדֵי עֲנוּי בְּמִצְרַיִם יִצְאוּ לְאֹר נִיּוֹצוֹת הַקְּדוּשָׁה. וְעַד שְׂלֵא יָבוֹאוּ יָמֵי הַזְּקֵנָה שְׂאֵז מִפְּנֵי שִׁיבָה תֵּשׁ כָּחוֹ וְלֹא יוֹכֵל לְהִתְעַנּוֹת וְלִסְגָף עֲצָמוֹ. יִמְהַר לְשׁוּב כְּדָכְתִּיב (קהלת י"ב) וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֵיךָ בְּיָמֵי בְּחָרוֹתֶיךָ. וְהַעִיֵקֵר הוּא לְעֲשׂוֹת גְּדָרִים וְסִיגִים מִכָּאן וְלְהַבִּיא שְׂלֵא לְבִיא לְיָדֵי חֵטָא וְאֵז תִּהְיֶה תְּשׁוּבָה חֲשׁוּבָה וּמְרוּצָה דְּאִי לָאוּ הָכִי לֹא עֲשֵׂה כְּלוּם וְדוּמָה לְנוֹטֵעַ נְטִיעוֹת נְאוֹת וּבְיָדוֹ גְּרֵזוֹן לְעִקּוֹר נְטוּעַ כֵּן הַדְּבָר הַזֶּה מֵהַ יוֹעִיל בְּתְּשׁוּבָתוֹ אִם לֹא יִשְׁמֹר עֲצָמוֹ וְשִׁמְרָה רְגָלוֹ מִלְּכַד פְּעַם אַחֲרָת. וְעַל ה' יִשְׁלִיךְ יְהוָה יָאֵר עֵינָיו לְהִיּוֹת תְּשׁוּבָתוֹ תְּשׁוּבָה גְּמוּרָה וְרִצּוֹנָה לְפָנָיו

בשלח יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילויי הה ראשונה דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(ה) וַיִּגְדַּל לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעַם וַיְהִי הַפֶּן לְבַב פְּרַעֲהַ וַעֲבָדֵיו אֶל-הָעַם וַיֹּאמְרוּ מֵה-זֹּאת עֲשִׂינוּ כִּי-שִׁלַּחְנוּ אֶת-

יִשְׂרָאֵל מִעֲבָדָנוּ: וְאֶתְחַנֵּא לְמִלְכָּא דְמִצְרַיִם אַרִי אֲזַל עִמָּא וְאֶתְהַפִּיד לְבָא דְפְרַעֲהַ וְעֲבָדוּהִי לְעִמָּא וְאֹמְרוּ מָא דָּא עֲבָדְנָא אַרִי שִׁלַּחְנָא יְת יִשְׂרָאֵל מִפְּלַחְנָא:

רס"י ויגד למלך מצרים. איקטורין שלח עמהם, וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין למצרים, באו והגידו לפרעה ביום הרביעי. בחמישי ובששי רדפו אחריהם, וליל שביעי ירדו לים, בשחרית אמרו שירה, והוא יום שביעי של פסח, לכן אנו קורין השירה ביום השביעי: ויהפך. נהפך ממה שהיה, שהרי אמר להם (שמות יב לא) קומו ראו מתוך עמי, ונהפך לבב עבדיו, שהרי לשעבר היו אומרים לו (שם יז ז) עד מתי יהיה זה לנו למוקש, ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממונם שהשחילום: מעבדנו. מעבוד אותנו:

(ו) וַיֹּאמְרוּ אֶת-רֶכְבּוֹ וְאֶת-עַמּוֹ לְקַח עִמּוֹ: וְטָקִיס יְת רְתַפְּהַ וְיְת עִמָּהּ דְּבַר עִמָּהּ:

רס"י ויאמרו את רכבו. הוא בעלמו: ואת עמו לקח עמו. משכם בדברים לקינו ונטלו ממוננו ושלחנום, בואו עמי ואני לא אתנהג עמכם כשאר מלכים, דרך שאר מלכים עבדיו קודמין לו במלחמה, ואני אקדים לפניכם, שנאמר (פסוק י) ופרעה הקריב, הקריב עצמו ומהר לפני חילותיו. דרך שאר מלכים לטול בזה בראש כמו שיבחר, אני אשׂוה עמכם בחלק, שנאמר (שמות טו ט) אחלק שלל:

(ז) וַיִּקַּח שֵׁשׁ-מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֹר וְכָל רֶכֶב מִצְרַיִם וְשָׁלַשָּׁם עַל-כָּלֹּ: וְדָבַר שֵׁת מֵאָה רְתַפִּין בְּחִירָו וְכָל רְתַפִּי מִצְרַאִי וְגִבְרִין מִמֶּנּוּ עַל פְּלַחְוֹ:

רס"י בחור. נבחרים, בחור לשון יחיד כל רכב ורכב שבמנין זה היה בחור: וכל רכב מצרים. ועמהם כל שאר הרכב ומהיכן היו הבהמות הללו, אם תאמר משל מצרים, הרי נאמר (שמות ט ז) וימת כל מקנה מצרים, ואם תאמר משל ישראל, והלא נאמר (שם י טו) וגם מקננו ילך עמנו. משל מי היו, מן הירא את דבר ה' (שם ט טו). מכאן היה רבי שמעון אומר כשר שבמצרים הרוג, טוב שבנחשים רלוץ את מוחו: ושלסם על כלו. שרי לבאות כתרנומו:

(ח) וַיִּחַזַק יְהוָה אֶת-לֵב פְּרַעֲהַ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רַמְהָ: וַתִּקְרֹף יְיָ אֶת לֵבָא דְפְרַעֲהַ מִלְכָּא דְמִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף בְּתֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִפְקוּ בְרִישׁ גְּלִי:

רס"י ויחזק ה' את לב פרעה. שהיה תולה אם לרדוף אם לאו. וחזק את לבו לרדוף: ביד רמה. גבורה גבוהה ומפרסמת:

(ט) וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיגוּ אוֹתָם חֲנִים עַל-הַיָּם כָּל-סוֹס וְרֶכֶב פְּרַעֲהַ וּפָרָשָׁיו וַחִילוּ עַל-פִּי הַחִירָת לִפְנֵי בְּעַל צֶפֶן: וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַאִי בְתַרְיָהוֹן וְאַדְבִּיקוּ יְתָהוֹן כַּד שָׁרוּן עַל גְּמָא כָּל סוּסוֹת רְתִיבֵי פְרַעֲהַ וּפָרָשׁוֹהֵי וּמִשְׁרָתָהּ עַל פּוּם חִירְתָּא קָדָם בְּעִיל צֶפֶן:

נביאים - שופטים - פרק ד

(ט) וַתֹּאמֶר הֲלֹךְ אֵלַי עִמָּךְ אָפֶס כִּי לֹא תִהְיֶה תִפְאַרְתְּךָ עַל-הַדָּרָךְ אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ כִּי בֵּיד-אִשָּׁה יִמְכַר יְהוָה אֶת-סִסְרָא וַתִּקֶּם דְּבוּרָה וַתִּלְךָ עִם-בָּרַק קְדֻשָּׁה: וְאַמְרַת מִיִּזְל אִיזְל עִמָּךְ לְחֹד אָרִי לֹא תִהִי תִישָׁבְחָתְךָ עַל אֹרְחָא דְאִתְּ אִזְל אָרִי בְּיַד אֲתִתָּא וּמְסוֹר יְיָ אֵת סִסְרָא וְקִמַּת דְּבוּרָה וְאַזְלַת עִם בָּרַק לְקָדֵשׁ: (י) וַיִּזְעַק בָּרַק אֶת-זְבוּלָן וְאֶת-נַפְתָּלִי קְדֻשָּׁה וַיַּעַל בְּרַגְלָיו עַשְׂרַת אַלְפֵי אִישׁ וַתַּעַל עִמּוֹ דְּבוּרָה: וְכַנֵּשׁ בָּרַק אֵת שְׁבֻטָא דְזְבוּלוֹן וְאֵת שְׁבֻטָא דְנַפְתָּלִי לְקָדֵשׁ וְסָלְקוּ עִמֵיהָ עֶסְרָא אַלְפִיו גְּבָרָאן וְסָלְקוּ עִמֵיהָ דְבוּרָה:

רס"י ויעל זבולון . עמו :

(יא) וַחֲבֵר הַקִּינִי נִפְרָד מִקֵּין מִבְּנֵי חֲבֵב חִתָּן מִשָּׁה וַיֵּט אֶהְלֹו עַד-אֶלּוֹן (בַּצְעִנִים) בְּצַעֲנָנִים אֲשֶׁר אֶת-קְדֻשׁ: וַחֲבֵר שְׁלֻמָּאָה אֲתַפְרֵשׁ מִשְׁלָמָאִי מִבְּנֵי חוֹבָב חַמוּהֵי דְמִשָּׁה וּפְרָסִיָּה לְמִשְׁפָּחָהּ עַד מִישָׁר אֲגַנְיָא דְעַם קְדֻשׁ:

רש"י חילון זלענניס . (תרגום :) מישר אגניא , מקום מישר של זלעים , מריס"ק זלע"ז והוא אגניא גזים , כמין גומות שהמים נקבלים שם , 'אגני דארעא מקרון' (קידושין סא א) :

(יב) וַיִּגְדּוּ לְסִיסְרָא כִּי עָלָה בְּרֶק בֶּן-אֲבִינֶעַם הַר-תְּבוֹר : (ט)
וְחִוּיָא דְלְסִיסְרָא אֲרִי סְלִיק בְּרֶק בֶּן אֲבִינֶעַם לְטוֹר תְּבוֹר : (יג) וַיִּזְעַק סִיסְרָא
אֶת-כָּל-רֶכְבּוֹ תִשָּׁע מֵאוֹת רֶכֶב בְּרִזָּל וְאֶת-כָּל-הָעָם אֲשֶׁר
אִתּוֹ מִחֲרַשְׁת הַגּוֹיִם אֶל-נַחַל קִישׁוֹן : וְכַנֵּשׁ יָת כָּל רְתִיכֵיהּ תִשָּׁע מֵאָה
רְתִיכֵין דְּפִרְזָלָא וְיָת כָּל עַמָּא דְּעַמִּיהּ מִתְּקוּף כְּרַפִּי עַמְמִיָּא לְנַחְלָא דְקִישׁוֹן :

רש"י מחרושת הגוים אל נחל קישון . הזעיקם שילכו אל נחל קישון מחרושת
הגוים שהוא יושב שם :

כתובים - משלי - פרק יד

(כט) אֲרֶךְ אַפַּיִם רַב-תְּבוּנָה וְקִצֹּר-רֹחַם מֵרִים אֵוֶלֶת : מן דְּנִגְיָדָא
רוחיה סגיעא ביוניה ומן דְּכִרְיָא רוחיה מסגי שטיוותא :

רש"י מרים אולת . מפרישה לחלקו :

(ל) חַיִּי בְּשָׂרִים לֵב מֵרַפָּא וְרֻקֵּב עֲצָמוֹת קִנְיָה : דְּמִפְּלִיג חֲמַתָּא
דְּלַפִּיהּ אֲסִיָּא הוּא דְּבִיסְרִיהּ וְהִיךְ מִלְּטִיתָא בְּקִיסָא הֵכֵן קִנְיָתָא בְּגַרְמִיהּ :

רש"י חיי בשרים לב מרפא . לב בשר שהוא רופא את הרעה ועובר על מדותיו
הוא חיי בריותיו של הקב"ה שהן בשר ודם : ורקב עצמות קנאה . אדם בעל חמה
רקבון עצמות הוא לכל :

(לא) עֲשֵׂה-דָל חֲרָף עֲשֵׂהוּ וְיִמְכְּדוּ חֲנֹן אֲבִיוֹן: דַּעֲשֵׂק לְמִסְפָּנָא חֲסוּדָא
עֲבִיד לְבָרְיָה וְדַמְרַחַם עֲלֵיבָא וְקָרִיָּה : (לב) בְּרַעְתּוֹ יְדַחָה רָשָׁע וְחֹטֵה
בְּמוֹתוֹ צְדִיק: בְּבִישׁוּתֵיהּ מִסְתַּחֵף רְשִׁיעָא וְדַתְכַל דְּמֵאֵת צְדִיקָא הוּא :

רש"י והסה צמותו לדיק . כשימות הוא בטוח שיבא לג"ע :

(לג) בְּלֵב נְבוֹן תְּנוּחַ חֲכָמָה וּבִקְרֹב כְּסִילִים תִּתְדַע: בְּלֵבָא דְּמִתְבַּנּוּ
תִּשְׁרִי חֲכָמָתָא וּבְגִיחוּן דְּסִכְלֵי שְׁטִייתָא תִּתְדַע :

רש"י כלב נבון תנוח חכמה . תשכון ותשקוט בנחת לשון מנוחה ומרגוע : ובקרוב
כסילים תודע . מעט חכמה שכלבו מכריזה איסתרא כלגינא קיש קיש קריא :

משנה יבמות פרק טז

א. הָאִשָּׁה שֶׁהֵלֵךְ בְּעֵלָהּ וְצָרְתָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מִת בְּעֵלֶיךָ,
לֹא תִנָּשֵׂא וְלֹא תִתְיַבֵּם, עַד שֶׁתִּדַע שֶׁמָּא מְעַבְרַת הִיא צָרְתָהּ. הִיָּתָה לָהּ
חֲמוּת, אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת. יִצְתָה מִלְּאָה חוֹשֶׁשֶׁת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, אֵינָה
חוֹשֶׁשֶׁת :

ברטנורה (א) האשה. לא תנשא. הואיל וכלא בניס ילא בעלה: ולא תתיבס. שמה ילדה
כרתה. וא"ת תחלוץ ואח"כ תנשא לשוק ממה נפשך. תירלו בגמרא, משום דחלוצה פסולה
לכהונה, ואם תחלוץ וימלא אחר כך שילדה כרתה ולד של קיימא וחליצתה אינה כלום,
כריכים להכריז עליה שהיא כשרה לכהונה ולא נפסלה מחמת אותה חליצה. ומי שנמלא
בשעת חליצתה ולא נמלא בשעה שהכריזו על החליצה דלאו כלום היא ולא נפסלה לכהונה
על ידה כשיראה אותה נשואה אחר כך לכהן יאמר שחלוצה מותרת לכהן: היתה לה חמות.
במדינת היס: אינה חוששת. שמה ניתן לה יבס. אע"ג דחיישינן לעיל שמה ילדה כרה, התם
הוא דכל מה דילדה כרה בין זכר בין נקבה מפיק לה להיאך מיבס, אבל חמות דאי נמי
ילדה לא זקיק לה להיאך חלא א"כ ילדה זכר, איכא למימר שמה הפילה, ואם תמלא לומר
לא הפילה שמה נקבה היתה: יתה מלחה. מעוברת: חוששת. שמה ניתן לה יבס. ואין
הלכה כר' יהושע דאמר אינה חוששת:

ב. שְׁתֵּי יְבָמוֹת, זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי, זו אסורה מפני

בְּעֵלָה שָׁל זֶה וְזֶה אֲסוּרָה מִפְּנֵי בְּעֵלָה שָׁל זֶה. לָזוּ עֵדִים וְלָזוּ אֵין עֵדִים, אֶת שְׂיֵשׁ לָהּ עֵדִים, אֲסוּרָה. וְאֶת שְׂאִין לָהּ עֵדִים, מִתְּרַת. לָזוּ בְּנִים וְלָזוּ אֵין בְּנִים, אֶת שְׂיֵשׁ לָהּ בְּנִים, מִתְּרַת. וְאֶת שְׂאִין לָהּ בְּנִים, אֲסוּרָה. נְתִיבְמוּ וּמְתוּ הִיבְמִין, אֲסוּרוֹת לְהַנְשֵׂא. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הוֹאִיל וְהִתְרוּ לִיבְמִין, הִתְרוּ לְכָל אָדָם:

דרטורה (ג) שתי יצמות. נסי שני אחים: מפני בעלה של זו. שמא הוא חי וזקוקה לו, ורע"פ שאשתו אומרת מה, אינה נאמנת להתיר זו לשוק על פיה, שאין יצמה מעידה לחברתה: לזו עדים. שמת בעלה, ולזו אין לה עדים: זו שיש לה עדים אסורה. לינשא לשוק, מפני יצמה שאין עדים שמת: וזו שאין לה עדים מותרת. שהרי בשביל בעלה אינה נאסרת שהיא נאמנת לומר מת בעלי, ובשביל יצמה נמי לא מתסרא שהרי באו עדים שמת: לזו בנים ולזו אין בנים. ואין עדים לא לזו ולא לזו, את שיש לה בנים מותרת ואת שאין לה בנים אסורה: נתיבמו. שהיו להן כאן שני יצמין ונתיבמו ומתו היצמים, אסורות להנשא לשוק, זו מפני בעלה הראשון של זו וזו מפני בעלה הראשון של זו. רע"פ שהיו שתיהן נשואות ליצמיהן בחזקת שמתו בעליהן, על פי עצמן ניסאו. והיו נאמנות שהאשה שאמרה מת בעלי תתיבם, אבל עכשיו שתהיינה נשואות לשוק לא. שאם ינשאו לשוק נמארא עדותה של זו מועיל לזו ועדותה של זו מועיל לזו ואין היצמות מעידות זו לזו: הואיל והותרו ליצמין. בחזקת שמתו בעליהן, הותרו לינשא לשוק, דתו לא חיישינן שמא הם בחיים. ואין הלכה כרבי אלעזר:

ג. אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם, אף על פי שיש סימנין בגופו ובבליו, אין מעידין אלא עד שתצא נפשו, ואפלו ראוהו מגיד, וצ'לוב, והחיה אוכלת בו. אין מעידין אלא עד שלשה ימים. רבי יהודה בן בבא אומר, לא כל האדם ולא כל המקום ולא כל השעות שוין:

דרטורה (ג) פרצוף פנים עם החוטם. אם לא ראהו צפרצוף פניו, או שניטל חוטמו, אין מעידין להשיא את אשתו, שמא אינו הוא: מגוייד. מנותח. כמו גודו חילנא (דניאל ד' י"א): או חיה אוכלת בו. דוקא במקום שאין נפשו יוצאה, אבל במקום שנפשו יוצאה, מעיד עליו שהוא מת: אין מעידין אלא עד ג' ימים. אם לא ראוהו עד לאחר שלשה ימים למיתתו אין מעידין עליו, דחיישינן שמא נשתנו מראית פניו ואינו זה שהם סבורים: ר' יהודה בן בבא אומר לא כל אדם וכו'. יש לך אדם שממהר להנפה, כגון אדם שמו. ויש מקום שאדם ממהר להסריח ולהשתנות בו כגון מקום חמה. ויש לך שעה שהעולם חם ואדם ממהר להסריח ולהשתנות, והכל לפי האדם והמקום והשעה בין לקולא בין לחומרא. ואין הלכה כר' יהודה:

ד. נפל למים, בין שיש להן סוף, בין שאין להן סוף, אשתו אסורה. אמר רבי מאיר, מעשה באחד שנפל לבור הגדול, ועלה לאחר שלשה ימים. אמר רבי יוסי, מעשה בסומא שיירד לטבול במערה, וירד מושכו אחריו, ושהו כדי שתצא נפשו, והשיאו נשותיהם. ושוב מעשה בעסיא באחד ששלשלוהו לים, ולא עלה בידם אלא רגלו, אמרו חכמים, מן הארפובא

וּלְמַעַלָּה, תִּנְשֵׂא. מִן הָאֲרָכּוּבָה וּלְמַטָּה, לֹא תִנְשֵׂא:

זרעורה (ז) מים שיש להם סוף. שנראים כל ארבע רוחות ססביז המים. ומים שאין להם סוף, שאין אדם יכול לראות כל סביביו. ורבי מאיר לא מפליג בין מים שאין להם סוף למים שיש להם סוף. אבל חכמים פליגי בזרייתא, ואמרי, מים שיש להם סוף אשתו מותרת אם שהה עם שיעור שאי אפשר שיחיה כשיעור זה בתוך המים, ומים שאין להם סוף אשתו אסורה לשמא לאחר שעלה משם ילא והלך לו, כדאמר רבי יוסי במתניתין. והלכה כחכמים: ועלה לאחר שלשה ימים. דס"ל לר' מאיר אדם חי בתוך המים ימים רבים, ומש"ה אפילו במים שיש להם סוף לאי נפיק הוה חזי ליה, חייש דילמא נפיק בתר ימים רבים ולא חזו ליה. ורבי יוסי פליג עליה ואמר מעשה בסומא שירד לטבול במערה וכו', ומערה מים שיש להם סוף, ושהו עד שתלא נפשם והשיאו את נשותיהן: מן הארכובה ולמטה. הואיל ויכול לחיות, לא תינשא, שמא ילא ולא ראוהו, דמים שאין להם סוף הן:

ח. אָפְלוּ שָׁמַע מִן הַנְּשִׁים אוֹמְרוֹת, מִת אִישׁ פְּלוֹנִי, דִּיּוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אָפְלוּ שָׁמַע מִן הַתִּינוּקוֹת אוֹמְרִים, הֲרִי אָנוּ הוֹלְכִין לְסָפוּד וְלִקְבוֹר אֶת אִישׁ פְּלוֹנִי, בֵּין שֶׁהוּא מִתְפָּנֵן וּבֵין שֶׁאִינוּ מִתְפָּנֵן. רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּבֹא אוֹמֵר, בִּישְׂרָאֵל עַד שֶׁיְהֵא מִתְפָּנֵן. וּבְגוֹי, אִם הָיָה מִתְפָּנֵן אֵין עֵדוּתוֹ יְעֻדוֹת:

זרעורה (ח) אפילו שמע מן הנשים. שאין מתכוונות להעיד, יכול ליכך להעיד להשיא את אשתו: הרי אנו הולכים לספוד ולקבור את איש פלוני. בגמרא מוקי שצריך שיאמרו אנו באים מלספוד ולקבור את איש פלוני. ולריך נמי שישמע אותם מספרים מעניני ההספד, כך וכך רבנן הוו התם, כך וכך ספדני הוו התם, מפני שדרך תינוקות לשחק ולהעלות שמות ושמא נמלה או חגב קצרו ומכנים אותו בשם איש פלוני:

י. מְעִידִין לְאוֹר הַיָּר וּלְאוֹר הַלְּבָנָה, וּמִשְׁאִין עַל פִּי בֵּת קוֹל. מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁעָמַד עַל רֹאשׁ הַהָר וְאָמַר, אִישׁ פְּלוֹנִי בֵּן פְּלוֹנִי מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי מֵת, הִלְכוּ וְלֹא מָצְאוּ שָׁם אָדָם, וְהִשְׁאִו אֶת אִשְׁתּוֹ. וְשׁוֹב מַעֲשֵׂה בְּצִלְמוֹן בְּאֶחָד שֶׁאָמַר, אֲנִי אִישׁ פְּלוֹנִי בֵּן אִישׁ פְּלוֹנִי, נִשְׁכְּנִי נָחֵשׁ, וְהֲרִי אֲנִי מֵת, וְהִלְכוּ וְלֹא הִפְּירוּהוּ, וְהִשְׁאִיו אֶת אִשְׁתּוֹ:

זרעורה (י) ומשיאים על פי צת קול. [אם] שמעו קול צוחת פלוני מת: צללמו. שם מקום:

יא. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כְּשֶׁיִרְדְּתִי לְנִהְרְדָעָא לְעֵבֶר הַשְּׁנָה, מְצָאתִי נְחֻמְיָה אִישׁ בֵּית דָּלִי, אָמַר לִי, שְׁמַעְתִּי שְׁאִין מִשְׁאִין אֶת הָאִשָּׁה בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל עַל פִּי עַד אֶחָד, אֲלֹא רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּבֹא. וְנוֹמַתִּי לוֹ, כֹּן הַדְּבָרִים. אָמַר לִי, אָמַר לְהֵם מִשְׁמִי, אַתֶּם יוֹדְעִים שֶׁהַמְּדִינָה מְשֻׁבָּשֶׁת בְּגִיסוֹת, מְקַבְּלִנִי מִרְבֵּן גְּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, שְׁמִשְׁאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עַד אֶחָד. וּכְשֶׁבָאתִי וְהֲרִצִּיתִי הַדְּבָרִים לְפָנַי רְבֵן גְּמְלִיאֵל, שְׁמַח לְדְבָרִי, וְאָמַר, מְצָאנוּ חֵבֶר לְרַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּבֹא. מִתּוֹךְ הַדְּבָרִים נִזְכָּר רְבֵן גְּמְלִיאֵל, שֶׁנְּהָרְגוּ הַרוֹגִים בְּתֵל אֲרָזָא, וְהִשְׁאִי רְבֵן

גמליאל (הַזָּקוּ) נְשׂוּתֵיהֶם עַל פִּי עֵד אֶחָד (וְהַחֲזִקוּ לְהִיּוֹת מְשָׁאִין עַל פִּי עֵד אֶחָד).
וְהַחֲזִקוּ לְהִיּוֹת מְשָׁאִין עַד מִפִּי עֵד, מִפִּי עֶבֶד, מִפִּי אִשָּׁה, מִפִּי שֹׁפֵחַ. רַבִּי
אֶלְיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמְרִים, אֵין מְשָׁאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד. רַבִּי
עֲקִיבָא אֹמֵר, לֹא עַל פִּי אִשָּׁה (וְלֹא עַל פִּי עֶבֶד וְלֹא עַל פִּי שֹׁפֵחַ) וְלֹא עַל פִּי קְרוֹבִים.
אָמְרוּ לוֹ, מַעֲשֵׂה בְּנֵי לִוי שֶׁהֲלָכוּ לְצַעַר עֵיר הַתְּמָרִים, וְחָלָה אֶחָד מֵהֶם
בְּדַרְךָ, וְהִבִּיאוּהוּ בַּפְּנֵדָק, וּבְחִזְרָתָם אָמְרוּ לַפְּנֵדָקִית אֵינָה חֲבֵרְנוּ, אָמְרָה
לָהֶם מִתּוֹקְבֵרְתִּי, וְהִשְׁאִו אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, וְלֹא תִהְיֶה כְהֶנֶת כַּפְּנֵדָקִית.
אָמַר לָהֶם, לְכֹשֶׁתְּהָא פְּנֵדָקִית נְאֻמְנַת הַפְּנֵדָקִית הוֹצִיאָה לָהֶם מִקְלוֹ
וְתַרְמִילוֹ וְסִפְרָה תוֹרָה שְׁהִיא בְּיָדוֹ:

ברטורה (ז) ונומית לז. אמרתי לו: כן הדברים. שכל חזיריו חולקים עליו: משוכשת
בגייסות. ואיני יכול לילך אלכיסם להעיד מה ששמעתי אלא אמור להם אתה זה העדות
בשמי: ר' אליעזר ור' יהושע אומרים כו' ור"ע אומר כו'. ולית הלכתא כחד מינייהו. אלא
הלכה משיאים על פי אשה ועל פי קרובים חוץ מחמש נשים דתנן במתניתין, ועד מפי עד
מפי אשה מפי עבד מפי שפחה כשר לעדות אשה: לא תהא כהנת כפונדקית. כלומר
מיוחסת לא תהא נאמנת כפונדקית גויה, בתמיה, ואם האמינו הפונדקית גויה מסיחה לפי
תומה, כל שכן שיאמינו באשה ישראלית: לכשתהא פונדקית נאמנת. כלומר שגם הפונדקית
חונה נאמנת:

גמרא יבמות דף קכ"ב ע"ב

מאי גרועותא דפונדקית אמר רב פהנא פונדקית נכרית היתה ומסיחת לפי תומה
היתה זה מקלו וזה תרמילו וזה קבר שקברתי בו. וכן תני אבא בריה דרב מניומי
בר חייא פונדקית נכרית היתה ומסיחת לפי תומה היתה זה מקלו וזה תרמילו
וזה קבר שקברתי בו. והא אינה חברנו קאמרי לה. כיון דחזתינהו בכיא אמרו
לה אינה חברנו אמרה להם מת וקברתינו. ותניא מעשה באדם אחד שבא לפני רבי
טרפון להעיד עדות אשה. אמר לו בני היאך אתה יודע עדות זו אמר לו אני והוא
היינו הולכין בדרך ורדף אחרינו גייס ונתלה בייחור תאנה ופשחו והחזיר את
הגייס לאחוריו. אמרתי לו יישר כחך אריה. אמר לי יפה פוונת לשמי שפך קורין
אותי בעירי יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא. לימים חלה ומת. אמר לו לא כף
אמרת לי יוחנן בן יונתן דמכפר שיחיא אריה. אמר ליה לא אלא כף אמרתי לך
יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא ודקדק עליו שנים ושלושה פעמים וכיון את
דבריו. והשיא רבי טרפון את אשתו. אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי
חכמים מרבים שלום בעולם שנתאמר (ישעיי נ"ד) וכל פניך למודי ה' ורב שלום פניך:

רס"י והא איה חזרנו האמרי לה. אלמא לאו לפי תומ' הוה: הוה צבייא. והיינו לפי תומה דקודם שאלוה התחילה לומר: ונתלה ביחור של תאנה. אחז בגוף של תאנה ופסחו לעשות ממנו מקל: פסחו. נתקו: ייסר כחך אריה. גבור חיל ולב אריה יס לך: יפה כוונת את שמי אריה. סך קורין אותי בעירי: לא כך אמרת לי כו'. דורס וחוקר הי' אולי יהפוך את דבריו לא כך אמרת לי דמכפר שיחיא אריה שהכפר היו קורין אריה ולא אות: אות:

זוהר בשלח דף ס"ג ע"ב

ממעמקים קראתיך והכי תאנא כל מאן דמצלי צלותא קמי מלכא קדישא בעי למבעי בעותיה ולצלצה (ויקרא ע' א') מעמקא דלבא בגין דישתכח לפיה שלים בקדשא בריך הוא ויכוין לבא ורעותא. ומי אמר דוד הכי והא כתיב (תהלים קי"ט) בכל לבי דרשתיך ודא קרא סגי מאי בעי ממעמקים. אלא הכי תאנא כל בר נש דבעי בעותיה קמי מלכא בעי לכוונא דעתא (נ"א לבא) ורעותא מעיקרא דכל עיקרון (נ"א מעומקא דכל עומקין) לאמשכא ברקאון מעמקא דבירא (נ"א דכלא) בגין דינגיד ברקאון ממבועא דכלא, ומאי הוא. ההוא אתר דנפיק מניה ואשתכח מניה ההוא נהר דכתיב (בראשית ב') ונהר יוצא מעדן וכתיב (תהלים מ"ו) נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים. ודא אקרי ממעמקים (ס"ט א') עמקא דכלא עמקא (בראשית ר"ל"ד א' ויקרא רפ"ה א' ב' רצ"ו כ') דבירא דמבועין נפקין ונגידין לברקא כלא ודא הוא שירותא לאמשכא ברקאון מעילא לתתא. אמר רבי חזקיה כד עתיקא סתימאה דכל סתימין בעי לזמנא ברקאון לעלמין אשרי כלא ואכליל כלא בהאי עמיקא עלאה ומהכא שאיב ואתנגיד בירא (נ"א נהרא) דנחלין ומבועין אתנגידו מניה ומשתקין מניה פלהו. ומאן דמצלי צלותיה בעי לכוונא לבא ורעותא לאמשכא ברקאון מההוא עמיקא דכלא בגין דיתקבל צלותיה ויתעביד רעותיה:

תרגום הזוהר ממעמקים קראתיך. וכן למדנו כל מי שמתפלל תפלתו לפני המלך הקדוש, לריד לבקש בקשותיו ולהתפלל מעומק הלב, כדי שימלא לבו שלם בקדוש צרוף הוא, ויכוון לבו ורלונו. וכי אמר דוד כה. והרי פתוב בכל לבי דרשתיך ומקרא זה די, ולמה לריד ממעמקים. אלא כה למדנו, כל אדם שמבקש בקשתו לפני המלך, לריד שיכוון דעתו ורלונו לשורש השקטים להמשיך צרכות מעומק הבור, כדי שימשכו צרכות ממעין הכל. ומה הוא. הוא המקום שיוכל ממנו ונמלא ממנו אותו הנהר, שפתוב "ונהר יוצא מעדן", וכתוב "נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים". וזהו נהר ממעמקים, עומק הכל, עומק הבור שמעיונות יוצאים ונמשכים ממנו לצד הכל. וזו היא ההתחלה להמשיך צרכות מלמעלה למטה. אמר רבי חזקיה, מפרש דבריו, ואמר, כשעתיקא סתימאה מפל סתומים רוצה לזמן צרכות לעולם, השרה הכל והכליל הכל בעמק העליון ההוא, ומפאון שואב ונמשך נהר, שנחלים

ומעֵינֹת יוֹרְאִים מִמֶּנּוּ, שֶׁהֵם הַמַּחֲזִין, וְנִשְׁקִים הַכֹּל מִמֶּנּוּ. וּמִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ,
כְּרִיד לְכוּן לְבוֹ וּרְלוֹנוֹ לְהַמְסִיד בְּרִכּוֹת מַעֲמָה שֶׁל הַכֹּל הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁתִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ
וַיַּעֲשֶׂה לְכוֹנוֹ.

פסוקה

הלכה

הר"ם ה' אישות פרק ט"ו

א. צוּו חֲכָמִים עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה צְנוּעָה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וְלֹא תִרְבֶּה שְׁחוֹק וְקִלּוֹת רֹאשׁ
בְּפָנֶי בַּעֲלָהּ וְלֹא תִתְבַּע תִּשְׁמִישׁ הַמְטָה בְּפִיהָ וְלֹא תִהְיֶה מְדַבֶּרֶת בְּעֶסֶק זֶה וְלֹא תִמְנַע
מִבַּעֲלָהּ כְּדֵי לְצַעְרוֹ עַד שִׁיּוֹסִיף בְּאַהֲבָתָהּ אֶלָּא נִשְׁמַעֶת לוֹ בְּכָל עֵת שִׁירְצָה וְתִזְהַר
מִקְרוֹבָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבוֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְתִתְרַחֵק מִן הַכַּעֲוִר וּמִן הַדּוּמָה
לְכַעֲוֹר: **ב.** וְכֵן צוּו חֲכָמִים שֶׁיְהִי אָדָם מְכַבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר מִגּוּפוֹ וְאוֹהֲבָה כְּגּוּפוֹ.
וְאִם יֵשׁ לוֹ מִמּוֹן מִרְבֵּה בְּטוֹבָתָהּ כְּפִי מִמּוֹנוֹ וְלֹא יִטִּיל עָלֶיהָ אִימָה יִתִּירָה וְיִהְיֶה דְבוּרוֹ
עִמָּה בְּנִחַת וְלֹא יִהְיֶה עֶצֶב וְלֹא רִגְזוֹן: **ג.** וְכֵן צוּו עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה מְכַבֶּדֶת אֶת בַּעֲלָהּ
בְּיוֹתֵר מִדְּאִי וְיִהְיֶה לוֹ עָלֶיהָ מוֹרָא וְתַעֲשֶׂה כָּל מַעֲשֵׂיהָ עַל פִּי וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיהָ כְּמוֹ שֶׁר
אוֹ מְלֶכֶךְ. מִהֲלִכְתָּ כְּתֹאֲנוֹת לְבוֹ וּמְרַחֶקֶת כָּל מָה שֶׁיִּשְׁנָא. וְזֶה דֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים בְּזוּיָגוֹן וּבְדַרְכֵי אֱלוֹי יִהְיֶה יְשׁוּבָן נְאֻם וּמִשְׁבַּח:

מוסר

מלוקט

הַבָּא לְתַקּוֹן פָּגַם הַבְּרִית אִם לֹא נִשָּׂא אִשָּׁה לְשׂוֹא צָרָף צוֹרֵף וְהַמֵּאֲחֵר לְשָׂא מֵאִיזָה
טַעֲנוֹת יָדַע נֶאֱמַנָה כִּי מֵאֲבָד עוֹלָמוֹ וְנִפְשׁוֹ וּמָה יִסְכּוֹן גָּבֵר לְהַתְעַנּוֹת בִּימֵי הַשׁוֹבְבִים
וְהוּא עוֹבֵר עַל דַּת וְכָל יָמָיו בַּעֲבִירָהּ וּמִבּוֹ עֲשָׂרִים שָׁנָה וְאֵילֶךְ אוֹמְרִים עָלָיו תִּפְחָנָה
עֲצָמוֹתָיו. וּבֹא וּרְאֵה חִזְקִיהוּ הַמְּלֶכֶךְ צְדִיק וְחָסִיד גְּדוֹל וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה תְּדִיר וְהַשְׁתַּדֵּל
מְאֹד שֶׁבְּיָמָיו לֹא הָיָה תִינּוֹק וְתִינּוֹקֶת שֶׁלֹּא הָיוּ בְּקִיָּאִים בְּטְהָרוֹת. וְהוּא לֹא הָיָה
חוֹטֵא חֵס וְשָׁלוֹם וְגַם הָיָה רוֹצֵחַ לְשָׂא רַק שְׂרָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ דִּנְפָקִי מִיָּנִיָּה בְּנֵי דָלָא
מִעָלֵי וְעַם כָּל זֶה בָּא יִשְׁעִיָּה הַנְּבִיא עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּדָבָר הַזֶּה וְאָמַר לוֹ כִּי מִתְּאֵתָה בְּעוֹלָם
הַזֶּה וְלֹא תִחְיֶה לְעוֹלָם הַבָּא לְכוּן טָרָם כֹּל יִשְׁתַּדֵּל לְשָׂא אִשָּׁה. וְזֶהוּ עֵיקַר הַתִּיקוֹן
וּמִבְּלַעֲדֵי זֶה שׂוֹא עֲמַל בְּכָל הַתְעַנּוּת וְהַסִּיגוּפִים וּבַעַל שְׁכָל יָבִין אֶת זֹאת:

בשלח יום רביעי תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב״ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה :

(י) ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים | נסע אחריהם ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל יהוה: ופרעה קריב וזקפו בני ישראל ית עיניהון והא מצראי נטליו בתריהון ודחילו לתדא וזעיקו בני ישראל קדם ׀:

רס״י ופרעה הקריב. היה לו לכתוב ופרעה קרב, מהו הקריב, הקריב עלמנו ונתאמץ לקדם לפניו, כמו שהתנה עמהם: נסע אחריהם. בלב אחד כאיש אחד. דבר אחר והנה מצרים נוסע אחריהם, ראו שר של מצרים נוסע מן השמים לעזור למצרים. תנחומא: ויצעקו. תפשו אמנות אבותם. באברהם הוא אומר (בראשית יט כז) אל המקום אשר עמד שם, בילחק (שם כד סג) לשוח בשדה, ביעקב (שם כח יא) ויפגע במקום:

(יא) ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים: ויאמרו למשה המדלית קבריו במצרים דברתנא למ מ ת במ דברא מא דא עבדתא לנא לאפקותנא ממצרים:

רס״י המבלי אין קברים. וכי מחמת חסרון קברים שאין קברים במצרים לקבר שם לקחתנו משם. ס״י פו״ר פיולנל״א ד״י נו״ן פוסי״ש בלעז:

(יב) הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבד את מצרים ממיתנו במדבר: הלא דין פתגמא די מללנא עמוך במצרים למימר שבוק מננא ונפלח ית מצראי ארי טב לנא דנפלח ית מצראי מדנמות במדברא:

רס״י אשר דברנו אליך במצרים. והיכן דברו, (שמות ה כא) ירא ה' עליכם ויפוט: ממתנו. מאשר נמות, ואם היה נקוד מלפאו״ם היה נבאר ממתנתנו, עכשיו שנקוד

בְּשׂוֹרֵ"ק נִבְאָר מֵאֲשֶׁר נִמּוֹת, וְכֵן (לְהִלֵּן טו ג) מִי יִתֵּן מוֹתָנוּ. שְׁנֵמוֹת, וְכֵן (שְׁמוֹאֵל ב' יט א) מִי יִתֵּן מוֹתִי, לְרַצְּלוֹם. שְׁאֵמוֹת, כְּמוֹ (לְפָנֶיהָ ג ח) לְיוֹם קוֹמִי לְעַד, (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' יח כו) עַד שׁוֹבֵי בְּשָׁלוֹם, שְׁאֵקוֹם שְׁאֵשׁוֹב:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם אֶל-תִּירְאוּ הַתִּיַצְבוּ וַיֵּרְאוּ אֶת-
יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת-
מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לְרִאֲתֶם עוֹד עַד-עוֹלָם: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא
לֹא תִדְחֲלוּן אֲתַעֲתְדוּ וְחִזּוּ יַת פּוֹרְקָנָא דִּינִי דִּינְעֻבְד לְכוּן יוֹמָא דִּין אַרִי קָמָא דְחִזִּיתוּן יַת
מִצְרַאֵי יוֹמָא דִּין לֹא תוֹסְפוּן לְמַחֲזִיחוּן עוֹד עַד עַלְמָא:

רס"י כִּי אֲשֶׁר רִאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם וְגו'. מֵה שְׁרִאִיתֶם אוֹתֶם אִינוּ אֲלֵה הַיּוֹם, הַיּוֹם
הוּא שְׁרִאִיתֶם אוֹתֶם וְלֹא תוֹסִיפוּ עוֹד:

יְהוָה יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תִּתְחַרְשׁוּן: (פ) יִי יְגִיחַ לְכוּן קָרֵב וְאַתְנוּן
תִּשְׁתַּקּוּן:

רס"י ה' יִלְחֶם לָכֶם. בְּצַבִּילְכֶם. וְכֵן (פְּסוּק כה) כִּי ה' נִלְחַם לָהֶם, וְכֵן (אִיּוֹב יג ח) אֵם
לְאֵל תִּרְיָבוֹן, וְכֵן (בְּרַאשִׁית כד ז) וְאֲשֶׁר דָּבַר לִי וְכֵן (שׁוֹפְטִים ו לז) הֵאֱתַם תִּרְיָבוֹן לְבַעַל:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה מֵה-תִּצְעַק אֵלַי דִּבְרַר
אֶל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ: וַאֲמַר יִי לְמֹשֶׁה קַבְּלִית צְלוֹתְךָ מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּטְלוּן:

רס"י מֵה תִצְעַק אֵלַי. לְמַדְנוּ שֶׁהִיא מִשָּׁה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, אֲמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לֹא עַת עַתָּה לְהֵאֲרִיךְ בְּתַפְלָה שִׁיִּרְרָאֵל נִתּוּנִין בְּרָרָה. דְּבַר אַחַר מֵה תִצְעַק אֵלַי
עַלִי הַדְּבַר תְּלוּי וְלֹא עֲלִיךְ, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר לְהִלֵּן (וַשְׁעִיה מֵה יא) עַל בְּנֵי וְעַל פֶּעַל יָדִי
תְּלוּנִי: דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. אִינן לָהֶם אֲלֵה לְסַע שְׁאִין הִים עוֹמֵד בְּפָנֶיהֶם,
כְּדֵאִי זְכוּת אֲבוֹתֵיהֶם וְהֵם וְהֵאֲמוּנָה שְׁהֵאֲמִינוּ בִּי וַיִּלְאוּ, לְקַרְוֵע לָהֶם הִים:

נביאים - שופטים - פרק ד

(ד) ותאמר דבִּרְה אֶל-בָּרַק לֵוִים כִּי זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֶת-סִיסְרָא בְיָדְךָ הֲלֹא יְהוָה יֵצֵא לְפָנֶיךָ וַיִּרַד בָּרַק מֵהָר תְּבוֹר וְעִשְׂרֵת אֲלָפִים אִישׁ אַחֲרָיו: וְאָמַרְתָּ דְבוֹרָה לְבָרַק אֲרִי דִין יוֹמָא דְמָסַר יְיָ ית סִיסְרָא בְיָדְךָ הֲלֹא מִלְּאֲכָא דִּינִי נִפְקַ לְאַצְלָחָא קַדְמָךָ וְנַחַת בָּרַק מִטּוֹרָא דְתְבוֹר וְעִסְרָא אֲלָפִין גְּבָרִין בְּתִרוּחֵי : (ט) וַיִּהְיֶה יְהוָה אֶת-סִיסְרָא וְאֶת-כָּל-הָרֶכֶב וְאֶת-כָּל-הַמַּחֲנֶה לְפִי-חָרֵב לְפָנֵי בָרַק וַיִּרַד סִיסְרָא מֵעַל הַמָּרְכָבָה וַיִּנָּס בְּרִגְלָיו: וְתֵבַר יְיָ ית סִיסְרָא וְיֵת כָּל רְתִיכָא וְיֵת כָּל מְשֻׁרְיָתָא לְפִתְגָם דְחָרֵב קְדָם בָּרַק וְנַחַת סִיסְרָא מֵעַל רְתִיכָא וְאַפְדָּ בְּרִגְלוּחֵי : (י) וּבָרַק רָדַף אַחֲרָי הָרֶכֶב וְאַחֲרָי הַמַּחֲנֶה עַד חֲרֻשַׁת הַגּוֹיִם וַיִּפֹּל כָּל-מַחֲנֶה סִיסְרָא לְפִי-חָרֵב לֹא נִשְׁאַר עַד-אַחַד: וּבָרַק רָדַף בְּתֵר רְתִיכָא וּבְתֵר מְשֻׁרְיָתָא עַד תְּקוּף כְּרַבֵּי עַמְמִינָא וְאַתְקַטְלָא כָּל מְשֻׁרְיַת סִיסְרָא לְפִתְגָם דְחָרֵב לֹא אֲשַׁתָּאָר עַד חָד : (יא) וְסִיסְרָא נָס בְּרִגְלָיו אֶל-אַהֲל יַעֲל אֲשֶׁת חֶבְר הַקִּינִי כִּי שָׁלוֹם בֵּין יַבִּין מֶלֶךְ-חֲצוֹר וַבֵּין בֵּית חֶבְר הַקִּינִי: וְסִיסְרָא אָפַד בְּרִגְלוּחֵי לְמִשְׁכַּנָּא דַּיַעֲל אֶתֶת חֶבְר שְׁלִמְאָה אֲרִי שְׁלִמָא בֵּין גְּבִין מִלְּכָא דְחֲצוֹר וּבִין בֵּית חֶבְר שְׁלִמְאָה : (יב) וַתֵּצֵא יַעֲל לְקִרְאֵת סִיסְרָא וְתֵאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדֹנָי סוּרָה אֵלַי אֶל-תִּירָא וַיִּסֹּר אֵלָיָהּ הָאֵלֶּה וַתִּכְסְּהוּ בְּשִׁמְיָהּ: וְנִפְקַת יַעֲל לְקַדְמַת סִיסְרָא וְאָמַרְתָּ לִּיהָ זוֹר רַבּוֹנִי זוֹר לְנֹתִי לֹא תִדְחַל וְזוֹר לְנֹתִי לְמִשְׁכַּנָּא וְכַסִּיתִיָּהּ בְּגוּיָכָא :

כ"י כשמיכה . תרגם יונתן : בגונכא , ופירש רב האי (שבת נא א) : גונכא - גלופקרין , קוט"א זלע"ז :

(יג) וַיֹּאמֶר אֵלָיָהּ הַשְׁקִינִי-נָא מְעַט-מַיִם כִּי צָמְאֵתִי וַתִּפְתָּח אֶת-נְאוֹד הַחֲלָב וַתִּשְׁקֶהוּ וַתִּכְסְּהוּ: וְאָמַר לָהּ הַשְׁקִינִי כְּעוֹן זְעִיר מִיָּא אֲרִי צָחִי אֲנָא לְמִשְׁתִּי וּפְתַחַת יֵת נוֹדָא דְחֲלָבָא וְאַשְׁקִיתִיָּהּ וְכַסִּיתִיָּהּ :

כ"י נאד החלב . שהחלב מכזיב את הגוף להיות נרדם :

כתובים - משלי - פרק יד

(לד) צְדָקָה תְרוֹמֶם-גּוֹי וְחֶסֶד לְאֲמִים חֲטָאת: צְדָקְתָא תְרוֹרָם אוּמָא וְחֲסוּדָא דְעַמֵי חֲטָאֵי :

רש"י **כדקה תרומם גוי . ישראל : וחסד לאומים חטאת . הם עכו"ם שגוזלים מזה ונותנים לזה :**

(לה) רָצוֹן-מֶלֶךְ לְעֶבֶד מִשְׁכָּל אֲעֲבָרְתוֹ תִהְיֶה מִבִּישׁ: רְעוּתִיהָ דְמִלְכָא בְעֵבְדָא סוּכְלִתָנָא וּבְסוּרְחִנְיָה יְבִהְתוּן :

רש"י **ועצרתו תהיה לעבד מביש :**

טו (א) מְעֵנָה-רֶךְ יִשְׁיב חֲמָה וּדְבַר-עֹצֵב יַעֲלֶה-אָף: מִלְתָא רַכְכְתָא מִהַפְכָא חֲמִתָא וּמִלְתָא דְעִזִּיזָא מִסְקָא רוּגְזָא : (ב) לְשׁוֹן חֲכָמִים תִּיטִיב דַּעַת וּפִי כֹסִילִים יִבִיעַ אֲוֶלֶת: לִישָׁנָא דְחַכְמֵי מִשְׁפַּר וּדְיַעֲתָא וּפּוּמָהוֹן דְסַכְלֵי נְבִיעַ שְׁטִיּוּתָא : (ג) בְּכָל-מָקוֹם עֵינֵי יְהוָה צְפוֹת רַעִים וּטוֹבִים: בְּכָל אֲתַר עֵינֹי דֵי חֲמֵן בְּבִישֵי וּבְטָבֵי : (ד) מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים וְסֻלְף בָּהּ שֶׁבַר בְּרוּחַ: אֲסִיּוּתָא דְלִישָׁנָא אִילָנָא דְחַיֵי הוּא וּדְאֲכָל מִן פְּרוּהֵי נִשְׁבַּע :

רש"י **וסלף זה שצר ברוח . כשיסלף כל' סופה להביא עליו שצר הבח ברוח קדים המוכנ' להפרע מן הרשעים כמ"ס ברוח קדים עזה (שמוח יד) ברוח קדים אפילס (ירמיה כ"ח) ברוח קדים תשצר חנויות תרשיש (תהלים מ"ח) :**

משנה בבא מציעא פרק ו

א. השוֹכֵר אֶת הָאֲמִנִין, וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה, אֵין לָהֶם זֶה עַל זֶה אֶלָּא

תְּרַעַמְתָּ. שָׁכַר אֶת הַחֶמֶר וְאֶת הַקָּדָר לְהַבְיֵא פְּרִיפְרִין וְחִלְיִים לַפְּלָה אוֹ לַמֵּת, וּפּוֹעֲלִין לְהַעֲלוֹת פְּשָׁתָנוּ מִן הַמְּשָׁרָה, וְכָל דָּבָר שֶׁאֵבֵד, וְחִזְרוּ בְּהוֹ, מְקוֹם שְׂאִין שֶׁם אָדָם, שׂוֹכֵר עֲלֶיהוּ אוֹ מִטְעוֹן:

ברטורה (א) השוכר. והטעו זה את זה. אחד מן האומנין ששלחו בעה"ב לשכור את חזיריו והטעה אותם, כגון שאמר לו בעל הבית לשכור כל א' בארבעה דינרים ליום, והלך הוא ושכרם בשלשה, אין להם עליו אלא תרעומת, דהא סבור וקביל בשלשה, אלא שיכולים לומר לו לית לך אל תמנע טוב מצעליו. פירוש אחר, הטעו זה את זה, שחזרו בהם ולא ראו ללכת לעשות מלאכתו של בעה"ב כמו ששכרו עמו, או בעה"ב חזר בו כגון שאמר להם אי אפשי בכם בזוקר קודם שילכו אל המלאכה: ואת הקרה. ברי"ש גרסינו, כלומר בעל הקרון: פרייפריין. עמים משופין לעשות אפריון: חלילים. למת או לחתן: המשרה. מים ששורין בהן פשתן: מקום שאין שם אדם. שהוא אינו מואל פועלים לשכור והפשתן אבד: שוכר עליהם. בני אדם כשיעור שכרן. אבל לא ביותר משיעור שכרן: או מטעו. אומר שיתן להם זוז יתר, ואינו נותן אלא מה שהתנה מתחלה:

ב. השוכר את האמנין וחזרו בהו, ידון על התחתונה. אם בעל הבית חוזר בו, ידו על התחתונה כל המשנה, ידו על התחתונה. וכל החוזר בו, ידו על התחתונה:

ברטורה (ב) השוכר את האומנין. בקבלנות, כך מלאכה בכך וכך מעות: וחזרו בהם. לאחר שעשו מהלכתה: ידם על התחתונה. אם הוקרו פועלים ואינו מואל מי שיגמרנה בשכר שהיה מגיע לאלו על העתיד לעשות, מעכב משכרם ממה שעשו, כל מה שיצטרך להוציא עד שתגמר מלאכתו בשכר שפסק עם אלו. ואם הוזלו פועלים וימאל מי שיגמרנה בפחות, ישומו להם מה שעשו ויתן להם מה שפסק, עשו חליה יתן להם חלי שכרן, ואין יכולים לומר לו הרי פועלים אחרים תחתנו לגמור מלאכתך ותן לנו כל שכרנו חוץ ממה שיטלו אלו: ואם בעה"ב חוזר בו ידו על התחתונה. יתן להם לפי מה שעשו, ואם הוזלה מלאכת הפועלים על כרחו יתן להם כמו שפסק, חוץ ממה שצריך להוציא בהשלמתה: כל המשנה ידו על התחתונה. כגון נתן אמר ללצעו ללצעו אדום ולצעו שחור, אם השבח יותר על היציאה אין נותן לו שכר שלם אלא דמי יציאת עמים וסממנים, ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח: וכל החוזר בו ידו על התחתונה. לאתויי המוכר שדה לחזירו באלף זוז ונתן לו מהם מאתיים זוז וחזר בו המוכר, יד לוקח על העליונה, ראה אומר לו תן לי מעותי, ראה אומר לו תן לי קרקע כנגד מעותי. ואם לוקח חוזר בו, יד מוכר על העליונה, ראה אומר לו הילך מעותיך, ראה אומר לו הילך קרקע כנגד מעותיך:

ג. השוכר את החמור להוליכה בְּהָר וְהוֹלִיכָהּ בְּבָקְעָה, בְּבָקְעָה וְהוֹלִיכָהּ בְּהָר, אֶפְלוּ זֹז עֶשֶׂר מִילִין וְזֹז עֶשֶׂר מִילִין, וְמִתָּה, חִיב. [השוכר את החמור והבריכה, או שנעשית אנגריא, אומר לו הרי שלך לפניך. מתה או נשברה, חייב להעמיד לו חמור]. השוכר את החמור להוליכה בְּהָר וְהוֹלִיכָהּ בְּבָקְעָה, אם החליקה פטור, ואם הוחמה חייב. להוליכה בְּבָקְעָה וְהוֹלִיכָהּ בְּהָר, אם החליקה חייב, ואם הוחמה פטור. אם מחמת המעלה, חייב:

זרטורה (ג) זהר והולוכה צקעה וזולוכה זהר. צראש ההר. ואף על פי שהדרך חלק וישר, חייב כשמתה מחמת אוירא שלא הוחלקה ולא הוחמה, דהואיל וסינה זה יכול לומר לו לא מתה זו אלא מחמת שלא היתה למודה צאויר הר וקשה לה, או לא היתה למודה צאויר צקעה וקשה לה. ומשום הכי לא מפליג הכא בין הוחלקה להוחמה כמו דמפליג צסיפא: אם החליקה פטור. שזהר היא ראויה להחליק יותר, שראש ההר חד ומשופע לצדדיו: ואם הוחמה חייב. שהצקעה מעלה הצל לפי שההרים צביצה ואין אויר שולט בה, ואם הוחמה מחמת העלותה זהר, חייב, שהמעלה גרמה לה, והוא סינה להולוכה זהר: והצדיקה. נסמית צדוק צבעין. פירוש אחר, התליעו רגליה: או שנעשית אנגריא. שנקחה לעבודת המלך: אומר לו הרי שלך לפניך. ודוקא כשאמר לו חמור זה, ושכרו למשאוי. אצל אם שכרו לרכוש עליו, אפילו אמר לו חמור זה, אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך. שמה תפול תחתיו בגשר או תשליכנו צאחת הפחתים. וכן אם השכיר לו חמור סתם אפילו למשאוי, אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך, אלא חייב להעמיד לו בהמה אחרת. ואם אינו מעמיד לו בהמה אחרת, אינו חייב ליתן לו כלום מכל שכר הדרך שהלך עמו: מתה או נצברה חייב. המשכיר למכור העור והנבלה לכלבים ולהוסיף מעות ולהעמיד לו חמור. או ישכור לו אחר צדמי נבילה, שהרי חמור זה שיעבד לו. או יחזור לו שכרו:

ד השוכר את הפרה לחרש בָּהָר וְחָרַשׁ בַּבְּקָעָה, אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן, פְּטוּר. בַּבְּקָעָה וְחָרַשׁ בָּהָר, אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן, חַיֵּב. לְדוֹשׁ בַּקֶּטְנִית וְדָשׁ בַּתְּבוּאָה, פְּטוּר, לְדוֹשׁ בַּתְּבוּאָה וְדָשׁ בַּקֶּטְנִית, חַיֵּב, מִפְּנֵי שֶׁהַקֶּטְנִית מִחֻלְקֹת:

זרטורה (ה) השוכר את הפרה לחרוש וכו'. וכל כלי המחרישה לצעל הפרה, ונערו הולכים עם בהמתו וחורשים בה: נשבר הקנקן. יתד המחרישה שבו הצדל: חייב. שהרים קשים לחרוש מן הצקעה מפני הסלעים שיש שם: ודש בתבואה. פטור אם הוחלקה:

ה השוכר את החמור להביא עליה חטים והביא עליה שעורים, חייב. תבואה והביא עליה תבן, חייב, מפני שהנפח קשה למשאוי. להביא לתד חטים והביא לתד שעורים, פטור. ואם הוסיף על משאו, חייב. וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב. סומכוס אומר משום רבי מאיר, סאה לגמל, שלשה קבין לחמור:

זרטורה (ו) והביא עליה שעורים. שהן קלים מחיטין: חייב. צקולה אם הוסיף שלשה קבין. ולא אמרינן הואיל והשעורים קליון יש לו להוסיף עד כדי כובד לתד חטין שהוא משא החמור: מפני שהנפח קשה. לבהמה כמשאוי. אע"פ שאין משאו כבד כמשא החטין, הרי נפחן כנפח החטין והנפח כמשאוי: לתד. חזי כור. והכור שלשים סאין: סומכוס אומר וכו'. והלכה כסומכוס. ואם הוסיף פחות משיעור זה, פטור אם הוזק החמור, ונתן שכר התוספת בלבד:

ו כל האמנין שומרי שכר הן. וכָּלן שְׂאֲמָרוּ טַל אֶת שֶׁלֶךְ וְהָבֵא מְעוֹת,

שׁוֹמֵר חָנֶּס. שְׁמֹר לִי וְאַשְׁמֹר לְךָ, שׁוֹמֵר שְׁכָר. שְׁמֹר לִי, וְאָמַר לוֹ הִנֵּחַ לְפָנַי, שׁוֹמֵר חָנֶּס:

צרטורה (ו) כל האומנין. קבלנים שמקבלים עליהם לעשות מלאכה בצתיהם: שומרי שכר. להתחייב בגנבה ואבדה. לבההיא הגאה דתפס ליה לאגרא הוי עליה שומר שכר: וכולן שאמרו טול את שלך. שכבר גמרתיו ואיני מעכבו לתפסו על שכרי ומאחר שתוליכנו תביא מעות, הרי הוא מסס ואילך שומר חנם: שומר לי ואשמור לך. שומר לי היום ואשמור לך למחר. אבל שומר לי אתה זה, ואני שומר והכל בזמן אחד, זו שמירה בצעלים היא ופטור: הנח לפני שומר חנם. אבל הנח לפניך, או הנח סתם, אפילו שומר חנם לא הוי. ללא קביל עליה נטירותא כלל:

ז הלוהו על המשפון, שומר שכר. רבי יהודה אומר, הלוהו מעות, שומר חנם. הלוהו פרות, שומר שכר. אבא שאול אומר, מתר אדם להשפיר משפונו של עני להיות פוסק עליו והולך, מפני שהוא פמשיב אבדה:

צרטורה (ז) הלוהו. מעות: על המשכון שומר שכר. בין הלוהו ואח"כ משכנו, בין משכנו ואחר כך הלוהו. ומאי שכר שכר מלוה: הלוהו מעות שומר חנם. ללית ליה לר' יהודה שכר מלוה לענין דינא: הלוהו פירות שומר שכר. לדרך פירות להרקיב. ואין הלכה כר' יהודה: מותר אדם להשכיר. לאחרים: משכנו של עני. שבידו: להיות פוסק עליו. שכר: והולך. תמיד ופוחת מן החוב. ודוקא במשכון דנפיס אגריה וזוטר פחתיה, כגון מרא וקרדום וכיוצא בהן. הלכה: וכן

ח המעביר חבית ממקום למקום ושברה, בין שומר חנם בין שומר שכר, ישבע. רבי אליעזר אומר, זה נזה ישבע, ותמה אפי' אם יכולין זה נזה לישבע:

צרטורה (ח) בין שומר חנם ובין שומר שכר ישבע. קא סלקא [דעתיה] ישבע שלא פשע ויפטר: רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע וכו'. כלומר, אף אני שמעתי מרבתי כר' מאיר דזה וזה ישבע, אבל תמה אני על זה ועל זה היאך נפטרין בשבועה, דשומר שכר היאך פטור בשבועה ללא פשע, הא בלא פשיעה נמי חייב, שאין זה אונס אלא דומיא דגניבה ואבדה שהן קרובים לפשיעה ולאונס. ועוד, אי שלא במקום מדרון נשברה, אפילו שומר חנם היכי מצי משתבע שלא פשע, הא ודאי פשיעה היא. ור"מ סבר, שבועה זו לא מן הדין היא אלא תקנת חכמים היא, שאם אי אתה פוטר המעביר חבית ממקום למקום מן התשלומין ע"י שבועה זו, אין לך אדם שיעביר חבית לחבירו ממקום למקום לפיכך תקנו שישבע שלא בצוונה שברתיה ויפטר:

גמרא בבא מציעא דף ע"ה ע"ב

תנאי רבי שמעון בן יוחאי אומר מנין לנושה בחבירו מנה ואינו רגיל להקדים לו שלום שאסור להקדים לו שלום תלמוד לומר (דברים כ"ו) נשף כל דבר אשר ישף אפלו דבור אסור: ואלו עוברין וכו'. אמר אביי מלוה עובר בכלן לזה עובר משום (שם) לא תשיף ולאחיף ולאחיף לא תשיף (ויקרא י"ט) ולפני עור לא תתן מכשול. הערב והעדים אינן עוברין אלא משום (שמות כ"ב) לא תשימון עליו נשף. תנאי רבי שמעון אומר מלוי רבית יותר ממה שמרויחין מפסידין. ולא עוד אלא שמשוימים משה רבינו חכם ותורתו אמת. ואומרים אילו היה יודע משה רבינו שיהיה רוח בדבר לא היה כותבו. כי אתא רב דימי אמר מנין לנושה בחבירו מנה ויודע שאין לו שאסור לעבור לפניו תלמוד לומר (שם) לא תהיה לו כנושה. רבי אמי ורבי אסי דאמרי תרוייהו פאלו דנו בשני דינן שניאמר (תהלים ס"ו) הרפבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים. אמר רב יהודה אמר רב כל מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא בעדים עובר משום (ויקרא י"ט) ולפני עור לא תתן מכשול. וריש לקיש אמר גורם קללה לעצמו שניאמר (תהלים ל"א) תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק. אמרו ליה רבנן לרב אשי קא מקיים רבינא כל מה דאמרו רבנן. שלח ליה בהדי פניא דמעלי שבתא לישדר לי מר עשרה זוזי דאתרמי לי קטינא דארעא למזבן. שלח ליה ניתי מר סהדי ונכתב כתבא. שלח ליה אפלו אנא נמי. שלח ליה כל שפן מר דטריד בגרסיה משתלי וגורם קללה לעצמי. תנו רבנן שלשה צועקים ואינם נענים ואלו הן מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא בעדים והקונה אדון לעצמו ומי שאשתו מושלת עליו. קונה אדון לעצמו מאי היא איכא דאמרי תולה נכסיו בנכרי ואיכא דאמרי הכותב נכסיו לבניו בחייו ואיכא דאמרי דביש ליה בהאי מתא ולא אזיל למתא אחריתא:

הש"י מלוה עובר ככולו. ככל הני דחשיב במתניתין דהויא נותן בנשך בשעת הלואה והוא לוקח בשעת פרעון והוא לו כנושה כשתובעו ודוחקו והוא גם עליו נשך בשעת פיסוק התנאי ונותן מכשול לפני הלואה להעבירו על לא תשיך לאחיך שהוא אזהרה ללוה: מפסידין. כדאמר בפרקין מתמוטטין לעולם: משה חכם. לישנא מעליא נקט: לא תהיה לו כנושה. לא תראה בעיניו כנושה בו שיראה ויבוש: לראשנו. לשון נושה כדמתרגמינן כרשיא הרי אנו באים באש ובמים: עובר משום לפני עור. שעולה על רוחו של לווה לכפור: קללה. כשתובעו וזה כופר הכל מקלליו אותו ואומרין שהוא דיבר על לדיק עתק: ומשתלי. ישכח הלואתו ואגרום קללה לעצמי: כועקין. בזית דין של מטה: ואינן נענין. שהרי הם גרמו לעצמן: קונה אדון לעצמו. מפרש לקמן: תולה מעותיו בעכו"ם. אומר מעות שאני משתמש בהן של פלוני עכו"ם הם שלא להשביע עצמו ופעמים שהעכו"ם שומע ומעמיד עדים ותובעו כדיניהם:

יִי יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. רַבִּי אֲבָא פִּתַח (ישעיה נ"ח) אִם תִּשְׁיֵב מִשַּׁבַּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶיךָ בַּיּוֹם קִדְשִׁי. זָכָאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא אֲתַרְעֵי בְּהוֹן לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ מִכָּל שְׂאָר עַמִּין דְּעֵלְמָא. וּמַגּוּ רַחֲמֵינָא דִּילְהוֹן קָרִיב לֹון לְגַבִּיהַ וְיָהֵב לֹון אֲוֵרִייתָא וְיָהֵב לֹון שַׁבַּת דְּאִיהוּ קִדְשָׁא מִכָּל שְׂאָר יוֹמֵי וְנִיחָא מִכָּלָּא וְחִדּוּהָ דְכָלָּא וְשָׁקִיל שַׁבַּת לְקַבִּיל אֲוֵרִייתָא כְּלָהּ. וּמָאן דְּנָטִיר שַׁבַּת כְּאִילוּ נָטִיר אֲוֵרִייתָא כְּלָהּ. וְקִרְאֵתָּ לַשַּׁבַּת עֲנֵג עֲנוּגָא דְכָלָּא עֲנוּגָא דְנִפְשָׁא וְגוּפָא עֲנוּגָא דְעֵלְאִין וְתַתְּאִין. וְקִרְאֵתָּ לַשַּׁבַּת מַהוּ וְקִרְאֵתָּ דִּינְזִמִּין לִיהַ כְּמַה דְאַתְּ אָמַר (ויקרא כ"ג) מְקַרְאֵי קִדְשׁ כְּלוּמַר זְמִינִין כְּמַה דְמִזְמִין אֲוֵשְׁפִיזָא לְבֵיתִיהַ. וְעַל דָּא וְקִרְאֵתָּ לַשַּׁבַּת עֲנֵג דִּינְזִמִּין לִיהַ כְּמַה דְמִזְמִין אֲוֵשְׁפִיזָא בְּפִתּוּרָא מִתְקַנָּא בְּבֵיתָא מִתְקַנָּא כְּדָקָא יְאוּת בְּמִיכָלָּא וּבְמִשְׁתַּיָּא כְּדָקָא יְאוּת יִתִּיר עַל שְׂאָר יוֹמִין. וְקִרְאֵתָּ לַשַּׁבַּת. מִבְּעוּד יוֹם. אַמּוּר קַכּוּ"ח לְקִדּוּשׁ יִי מְכַבֵּד דָּא יוֹם הַכְּפּוּרִים תְּרֵי דְאֵינּוּן חֵד. וְכַבְּדֵתוּ מַעֲשׂוֹת דְרַבְּכֵיךָ כְּמַה דְאֲוֹקִימְנָא. מִמְּצוּא חֲפָצֶיךָ וְדַבֵּר דְבַר וְהָא אֲתַמַּר בְּגִין דְּהָיָא מֶלֶךְ סִלְקָא וְאַתְעַר מֶלֶךְ דְּחוּל לְעִילָא. מָאן דְמִזְמִין אֲוֵשְׁפִיזָא בֵּיהַ בְּעֵי לְאַשְׁתַּדְּלָא וְלָא בְּאַחְרָא. תָּא חֲזִי הָיָא מֶלֶךְ דְנִפְיֵק מִפּוּמִיָּה דְבַר נֶשׁ סִלְקָא וְאַתְעַר אֲתַעֲרוּתָא לְעִילָא אֵי לְטַב אֵי לְבִישׁ. וּמָאן דִּיתִיב בְּעֲנוּגָא דְשַׁבַּתָּא אָסִיר לִיהַ לְאַתְעַרָּא מֶלֶךְ דְּחוּל דְהָא פְּגִים פְּגִים פְּגִימוּ בְּיוֹמָא קִדְשָׁא. מָאן דִּיתִיב בְּהַלּוּלָא דְמִלְכָּא לָא יִתְחַזֵּי לְמִשְׁבַּק לְמִלְכָּא וְיִתְעַסֵּק בְּאַחְרָא. וּבְכָל יוֹמֵי בְּעֵי לְאַחֲזָאָה עוּבָדָא וְלְאַתְעַרָּא אֲתַעֲרוּתָא מִמַּה דְאַצְטְרִיד. וּבְשַׁבַּת בְּמִלֵּי דְשְׁמִיָּא וּבְקִדּוּשָׁה דְיוֹמָא בְּעֵי לְאַתְעַרָּא וְלָא בְּמִלָּה אַחְרָא :

תרגום הזוהר ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. רַבִּי אֲבָא פִּתַח. אִם תִּשְׁיֵב מִשַּׁבַּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶיךָ בַּיּוֹם קִדְשִׁי. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקְּדוֹשׁ צְרוּךְ הוּא חֲפֵז צָהֳם לְהַתְּדַבֵּק צָהֳם, מִכָּל שְׂאָר רְחוּמֵי הָעוֹלָם. וּמִתּוֹךְ חֲבִיבָה לְאִיְהֵם, קָרִיב אֲוֵתָם אֲלֵהוּ, וְנִתַּן לָהֶם הַתּוֹרָה, וְנִתַּן לָהֶם הַשַּׁבַּת שֶׁהוּא קְדוֹשׁ מִכָּל שְׂאָר הַיָּמִים, וְזוּ מְנוּחָה מִכָּל, וְשִׁמְחַת כָּל. וְשָׁקוּל שַׁבַּת פְּנֵגַד הַתּוֹרָה כְּלָהּ, וּמִי שֶׁשׂוֹמֵר שַׁבַּת, פֹּחֵל פֹּחֵל שְׁמַר הַתּוֹרָה כְּלָהּ. וְקִרְאֵתָּ לַשַּׁבַּת עֲנֵג, הֵינּוּ עֲנֵג לְכָל, עֲנֵג שְׁל הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף, עֲנֵג שְׁל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּתְּמוֹנִים. וְקִרְאֵתָּ לַשַּׁבַּת, שׂוֹחֵל, מַהוּ וְקִרְאֵתָּ. וּמִשְׁיֵב, שְׁפִירוּשׁוֹ, שְׁיִזְמִין אֲוֵתוֹ. כְּמוֹ שְׁנֵאמַר מִקְרָאֵי קִדְשׁ, שְׁפִירוּשׁוֹ מִזְמִינִים מִן הַקִּדְשׁ, כְּמוֹ שְׁמִזְמִינִים אֲרִיחַ לְבֵיתוֹ. וְעַל זֶה, וְקִרְאֵתָּ לַשַּׁבַּת עֲנֵג, שְׁיִזְמִין אֲוֵתָהּ כְּמוֹ שְׁמִזְמִינִים אֲרִיחַ, בְּשִׁלְחוֹן הָעֲרוּךְ, צְבִית מִסְדֵּר כְּרָאוּי, צִאֲכִילָה וְשִׁתְיָה כְּרָאוּי, יוֹתֵר מִכָּל שְׂאָר הַיָּמִים. וְקִרְאֵתָּ לַשַּׁבַּת, הֵינּוּ מִבְּעוּד יוֹם, שְׁיִוְסִיף מִחַל עַל הַקִּדְשׁ. לְקִדּוּשׁ ה' מְכַבֵּד, זֶהוּ יוֹם הַכְּפּוּרִים. וְהֵם שְׁנֵים שָׁהִם אַחַד, כִּי יוֹם הַכְּפּוּרִים וְשַׁבַּת הֵם אַחַד. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר אַחֲרֵיהֶם, וְכַבְּדֵתוּ מַעֲשׂוֹת דְרַבְּכֵיךָ, דְהֵינּוּ צְלָשׁוֹן יַחִיד. כְּמוֹ שֶׁהַעֲמִדְנוּ. מִמְּנִיחַ חֲפָצֶיךָ וְדַבֵּר דְבַר, וְהוּא נִתְצַחַר, שְׁלָא יִהְיֶה דְצוּרָךְ שְׁל שַׁבַּת כְּדְצוּרָךְ שְׁל חוּל. מִשּׁוּם שְׁמִלָּה הַהוּא שְׁל חוּל שְׁמִדְבָרִים צְשַׁבַּת, עוֹלָה וּמְעוֹרֶרֶת מְלָה שְׁל חוּל לְמַעְלָה. וְנִפְגָּם הַשַּׁבַּת. מִי שְׁמִזְמִין אֲרִיחַ, צוּ הוּא כְּרִידָה לְהַשְׁתַּדְּלָל, וְלָא צִאֲחַר. צִא וְרִאָה, מְלָה הָיָא הַיּוֹלָחַת מִפִּי הָאָדָם, עוֹלָה וּמְעוֹרֶרֶת הַתְּעוֹרֶרוֹת שְׁל מַעְלָה, אִם לְטוֹב אִם לְרָע. וּמִי שְׁיִוְסֵב צְתַעֲנוּג שַׁבַּת אָסוּר לוֹ לְעוֹרֵר מְלָה שְׁל חוּל. כִּי פּוֹגֵם פְּגִים צִיּוֹם הַקְּדוֹשׁ. מִי שְׁיִוְסֵב צְשַׁמְחַת

הַמְלִיךְ יֵאָמֵר רָחוּם שְׂיֵעֶזֶב אֶת הַמְּלִיכָה וְיַעֲסֹק בְּאַחֵר. וְכָכֵל יוֹם, לְרִיכִים לְהַרְאוֹת מַעֲשֵׂה
וְלַעֲוֹרֵר הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל מַטָּה מִמֶּה שֶׁצָּרִיךְ לַעֲוֹרֵר. חָבֵל בְּשִׁצְתָּה, רַק בְּדַבְרֵי הַשֵּׁם
וּבְקִדְשֵׁת הַיּוֹם לְרִיכִים לְהַתְּעוֹרֵר וְלֹא בְּדַבְרֵי אַחֵר.

פסוקה

הלכה

הר"ם ה' תשובה פ"ו

א. אַל תֹּאמַר שְׂאִין תְּשׁוּבָה אֶלָּא מֵעֲבִירוֹת שְׂיֵשׁ בְּהֵן מַעֲשֵׂה כְּגוֹן זְנוּת וְגָזֵל וְגִיבָה
אֶלָּא כְּשֵׁם שְׂצָרִיךְ אָדָם לְשׁוּב מֵאֵלּוּ כִּדְּ הוּא צָרִיךְ לְחַפֵּשׁ בְּדַעוֹת רְעוֹת שְׂיֵשׁ לוֹ וְלְשׁוּב
מִן הַפֶּעַס וּמִן הָאִיבָה וּמִן הַקְּנָאָה וּמִן הַהַתּוּל וּמִן הַמְּדִיפֵת הַמְּמוֹן וְהַכְּבוֹד וּמִן הַמְּאֻכְלוֹת וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן מִן הַכֹּל צָרִיךְ לְחַזֹּר בְּתְּשׁוּבָה וְאֵלּוּ הָעוֹנוֹת קְשִׁים מְאֻדָּן
שְׂיֵשׁ בְּהֵן מַעֲשֵׂה שְׂבִזְמוֹן שְׂאָדָם נִשְׁקַע בְּאֵלּוּ קֶשֶׁה הוּא לְפָרוֹשׁ מֵהֵן וְכֵן הוּא אוֹמֵר

(ישעי נ"ח) יַעֲזוּב רָשָׁע דְּרָכּוֹ וְגוֹ': **ב.** וְאַל יִדְמָה אָדָם בַּעַל תְּשׁוּבָה שֶׁהוּא מְרוֹחֵק
מִמַּעֲלַת הַצְּדִיקִים מִפְּנֵי הָעוֹנוֹת וְהַחֲטָאוֹת שֶׁעָשָׂה. אֵין הַדְּבָר כֵּן אֶלָּא אֶהוּב וְנִחְמָד
הוּא לְפָנֵי הַבּוֹרָא כְּאֵלּוּ לֹא חָטָא מַעוֹלָם וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁשָּׁכְרוּ הַרְבֵּה שְׁהָרִי טַעַם טַעַם
הַחֲטָא וּפִירֵשׁ מִמּוֹנוֹ וְכַבֵּשׁ יִצְרוֹ אֶמְרוּ חַכְמִים מְקוֹם שֶׁבַעֲלִי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין אֵין
צְדִיקִים גְּמוּרִים יְכוּלִין לַעֲמוֹד בּוֹ כְּלוֹמֵר מַעֲלָתָן גְּדוּלָה מִמַּעֲלַת אֵלּוּ שֶׁלֹּא חָטָאוּ
מַעוֹלָם מִפְּנֵי שֶׁהֵן כּוֹבְשִׁין יִצְרָם יוֹתֵר מֵהֵם:

מוסר

מלוקט

אַחַר שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צָנִינוּ עַל הָעֲרִיּוֹת וְעַל הַמַּאֲכָלוֹת צָנִינוּ קְדוּשִׁים תְּהִיוּ כִּי יְכוּל
הָאָדָם לִיזָהַר בְּמַאֲכָלוֹ שִׁיְהִיָּה מִן הַמַּתָּר וּלְהַרְבּוֹת סְעוּדוֹת וּמִשְׁתַּאוֹת יָמִים וְלִילּוֹת.
וְכֵן לִיקַח נְשִׁים הַרְבֵּה בְּכַתְּבָה וְקְדוּשִׁין וְאֵם כֵּן יְהִיָּה נָבֵל בְּרִשׁוֹת הַתּוֹרָה לְכֵן צָנִינוּ
קְדוּשִׁים תְּהִיוּ כְּלוֹמֵר קְדֵשׁ עֲצָמָךְ בְּמַתָּר לָךְ שֶׁצָּרִיךְ לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּמַאֲכָלוֹ וְגַם בְּאִשְׁתּוֹ
אֶמְרוּ לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ לְכוּנֵן רַעֲיוֹנָיו וּלְטַהֵר מַחֲשַׁבוֹתָיו וְלִשְׁמֵר פֶּן יָבֵא לִידֵי אִיסוּר וְכָל
מְקוֹם שֶׁאֵתָּה מוֹצֵא קְדוּשָׁה אֵתָּה מוֹצֵא גְדֵר עֲרוֹת. וְאֵם כֵּן אֶמְרוּ לְצְדִיק שֶׁלֹּא חָטָא.
הַדְּבָרִים קַל וְחוֹמֵר לְשֵׁב בְּתְּשׁוּבָה שֶׁהוּא צָרִיךְ גְּדֵרִים וְסִיּוּגִים כִּי מִן הַהַתָּר יִסִּיתָנוּ
אֶל הָאִיסוּר חֵס וְשְׁלוֹם וְכָל מֵה שֶׁטָּרַח יִאֲבֹד בְּרַגַע אֶחָד וְאֵם בִּינָה שְׂמַעָה זֹאת:

בשלח יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה :

וַיֵּבְאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבֵּשָׁה: וְאֵת טוֹל יַת הַטֶּרֶף וְאָרִים יַת יָדָד עַל נִמָּא וּבְזַעוּהִי וַיַּעֲלוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹ נִמָּא בְּנִבְשָׁתָא: (יז) וְאֲנִי הִנְנִי מְחַזְקֶךָ אֶת-לֵב מִצְרַיִם וַיֵּבְאוּ אַחֲרֵיהֶם וְאֶכְבְּדָהּ בְּפָרְעָה וּבְכָל-חֵילוֹ בְּרֹכְבוֹ וּבְפָרָשָׁיו: וְאֲנִי הִנְנִי מְתַקֵּן יַת לְבָא דְמִצְרָאִי וַיַּעֲלוּן מִבְּתְרֵיהוֹן וְאֲתִיקֵר בְּפָרְעָה וּבְכָל מִשְׁרֵיתָהּ בְּרִתְכוּהִי וּבְפָרָשׁוּהִי: (יח) וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי-אֲנִי יְהוָה בְּהַכְבִּדִי בְּפָרְעָה בְּרֹכְבוֹ וּבְפָרָשָׁיו: וַיִּדְעוּן מִצְרָאִי אֲרִי אֲנִי יְיָ בְּאֲתִיקוּרֹתַי בְּפָרְעָה בְּרִתְכוּהִי וּבְפָרָשׁוּהִי: (יט) וַיֹּסֶעַ מִלֶּאֲרָה הָאֱלֹהִים הַהֵלֶךְ לְפָנָי מִחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיֹּסֶעַ עִמּוֹד הָעַנָּן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מֵאַחֲרֵיהֶם: וַיִּטַּל מִלְּאֲכָא דִּי דְמִדְּבַר קָדָם מִשְׁרֵיתָא דִּישְׂרָאֵל וְאֲתָא מִבְּתְרֵיהוֹן וַיִּטַּל עִמּוֹדָא דְעֵנָא מִן קַדְמֵיהוֹן וּשְׂרָא מִבְּתְרֵיהוֹן:

רש"י וילך מאחריהם. להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל, ולקבל חזים ובליסטריות של מצרים. ככל מקום הוא אומר מלאך ה', וכאן מלאך האלהים, חזן אלהים ככל מקום אלא דין, מלמד שהיו ישראל נתונים בדין באותה שעה אם להנצל אם להאבד עם מצרים: ויסע עמוד הענן. כשחשכה והשלים עמוד הענן את המחנה לעמוד האש, לא נסתלק הענן כמו שהיה רגיל להסתלק ערבית לגמרי, אלא נסע והלך לו מאחריהם להחשיך למצרים:

וַיֵּבְאוּ בֵּין | מִחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מִחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הָעַנָּן וְהַחֹשֶׁךְ וַיֵּאָר אֶת-הַלְּיָלָה וְלֹא-קָרַב זָה אֶל-זָה כָּל-הַלְּיָלָה: וְעַל בֵּין מִשְׁרֵיתָא דְמִצְרָאִי וּבֵין מִשְׁרֵיתָא דִּישְׂרָאֵל וְהוּוּה עֵנָא וְקַבְלָא לְמִצְרָאִי וְלִישְׂרָאֵל נְהַר כָּל לַיְלָא וְלֹא אֲתִיקְרִיבוּ דִין לְנֹת דִין כָּל לַיְלָא:

רש"י ויבא בין מחנה מצרים. משל למהלך בדרך ובנו מהלך לפניו. באו לסטים לשבותו, נטלו מלפניו ונתנו לאחוריו, באו זאבים מאחוריו, נתנו לפניו, באו לסטים לפניו זאבים מאחוריו, נתנו על זרועו ונלחם בהם, כך (הושע יא ג) ואנכי תרגלתי

לחפרים קחם על זרועותיו: ויהי הענן והחשך. למזכרים: ויאר. עמוד האש את הלילה לישראל, והולך לפניהם כדרכו ללכת כל הלילה, והחשך של ערפל ללח מזכרים: ולא קרב זה אל זה. מחנה אל מחנה:

נביאים - שופטים - פרק ד

(כ) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עֲמֹד פֶּתַח הָאֵהָל וְהִיָּה אִם-אִישׁ יָבוֹא וּשְׂאֵלָה וְאָמַר הֲיֵשׁ-פֹּה אִישׁ וְאָמַרְתְּ אֵין: וְאָמַר לָהּ קוּמִי בַתְּרַע מִשְׁכָּנָא וְיְהִי אִם אָנֹכִי יִתִּי וְיִשְׂאֵלֶינִי וְיִימַר הֲאִיתְּ כֹּה גְבֵרָא וְתִמְרִין לָא :

רש"י עמוד פתח האהל. זרזי ענמך בדבר. ויש פותרים: 'עמוד', כמו לעמוד :

(כא) וַתִּקַּח יַעֲלָה אִשְׁת־חֶבֶר אֶת-יְתֵד הָאֵהָל וַתִּשֶׂם אֶת-הַמַּקָּבֶת בַּיָּדָה וַתָּבֹא אֵלָיו בַּלַּיִט וַתִּתְקַע אֶת-הַיְתֵד בְּרַקְתּוֹ וַתִּצְנַח בְּאַרְץ וְהוּא-נֶרְדָּם וַיַּעַף וַיִּמָּת: וְנִסִּיבַת יַעֲלָה אֶת־חֶבֶר יְתֵד סֶפֶת מִשְׁכָּנָא וְשׁוּיָאֵת יְתֵד אֶרְזִפְתָּא בַּיָּדָה וְעָלְתָּ לְוַתִּיָּה בְּרִז וְנִקִּישַׁת יְתֵד סִיכְתָּא בְּצִידְעִיהָ וְנִעְצַת בְּאַרְעָא וְהוּא דְמוּד וְאִישְׁתְּלַהִי וּמִית :

רש"י יתד האהל. קבילי"ל בלע"ז, שתוקעין בארץ עם סיפולי האהל לפושטו : המקבת. (תרגום:) ארזפתח, מרטי"ל בלע"ז: בלחט. (תרגום:) ברז, חרש : ותלנח בארץ. (תרגום:) ונעלת בארעא :

(כב) וְהִנֵּה בָרַק רִדָּף אֶת-סִיסְרָא וַתֵּצֵא יַעֲלָה לְקִרְאָתוֹ וַתֹּאמֶר לֹא לָךְ וְאַרְאֶךָ אֶת-הָאִישׁ אֲשֶׁר-אַתָּה מְבַקֵּשׁ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וְהִנֵּה סִיסְרָא נֹפֵל מִתּוֹ וְהִיְתֵד בְּרַקְתּוֹ: וְהָא בְּרַק רִדָּף יְתֵד סִיסְרָא וְנִפְקַת יַעֲלָה לְקִדְמוּתִיהָ וְאָמַרְתָּ לִּיהָ אֵיתָא וְאַחֲזִינָךְ יְתֵד גְּבֵרָא דְאַתְּ בְּעֵי וְעָל לְוַתִּיהָ וְהָא סִיסְרָא טָרִיף וּמִית וְסִכְתָּא נִעִיצָא בְּצִידְעִיהָ :

רש"י ברכותו . (תרגום :) בלידעיה , ניל"ה טימפי"ה בלע"ז , ותחזה ברכתו
ובארץ :

(כג) וַיִּכְנַע אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יְבִין מֶלֶךְ-כְּנָעַן לִפְנֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל: וַיִּתְּבַר יְיָ בַּיּוֹמָא הַהוּא ית גבין מלכא דכנען קדם בני ישראל : (כד) וַיִּתְּלָהּ
יָד בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הַלּוֹךְ וְקִשָּׁה עַל יְבִין מֶלֶךְ-כְּנָעַן עַד אֲשֶׁר
הִכְרִיתוּ אֶת יְבִין מֶלֶךְ-כְּנָעַן: (פ) ואזלת יד בני ישראל אזלא ותקפא על
גבין מלכא דכנען עד די שיציאו ית גבין מלכא דכנען :

כתובים - משלי - פרק טו

(ה) אֵוִיל יִנְאֵץ מוֹסֵר אָבִיו וְשֹׁמֵר תּוֹכַחַת יַעֲרָם: שטנא מסלי מרדויתא
דאבוי ודמזדדר במכסנויתא ערימא הוא : (ו) בַּיֵּת צַדִּיק חֵסֶן רַב וּבֵתבוֹאֵת
רָשָׁע נִעְקָרֶת: בביתא דצדיקי סגי חילא ועללתהון דרשיעי תתעקר :

רש"י בית לדיק חוסן רב . בית המקדש שזנה לוד הלדיק חוסן רב ומגדל עון
לישראל : ונתבואת רשע נעכרת . ובהבאת הללם שהביא מנשה זה נעכרה :

(ו) שִׁפְתֵי חֲכָמִים יִזְרוּ דַעַת וְלֵב כְּסִילִים לֹא-יֵכֵן: שפנותיה דחכמי
מודעין מנדעא ולבהון דסכלי לא כן :

רש"י שפתי חכמים יזרו דעת . יכתירו דעת כמו זר זהב : לא כן . אינו זהב
חמת :

(ח) זָבַח רָשָׁעִים תוֹעֵבֶת יְהוָה וּתְפִלַּת יֹשְׁרִים רְצוֹנוֹ: דבחהון
דרשיעי מרחקתיה דאלהא ובצלותהון מתרעי :

רש"י זבח רשעים . תועבה . בלק ובלעם : ותפלת ישרים . זה משה :

(ט) תוֹעֵבֶת יְהוָה דָּרַךְ רָשָׁע וּמְרִדֵי צְדָקָה יֶאֱהָב: מֵרַחֵק אֱלֹהֵי אֲרָחִיָּה דְרָשִׁיעַ וְדָרִידִי צְדִיקָתָא נְתַרְחַם :

משנה מנחות פרק ב

א. הקומץ את המנחה לאכול שיריה או להקטיר קמצה למחר, מודה רבי יוסי בזה שהוא פגול וחיבין עליו כרת. להקטיר לבונתה למחר, רבי יוסי אומר, פסול ואין בו כרת, וחכמים אומרים, פגול וחיבין עליו כרת. אמרו לו, מה שנה זו מן הזבח. אמר להם, שהזבח דמו ובשרו ואמוריו אַחַד, וּלְבוֹנָה אֵינָה מִן הַמִּנְחָה:

ברטורה (ה) הקומץ את המנחה. מודה ר' יוסי שהוא פגול. משום דבעי למתני סיפא להקטיר לבונתה למחר ר' יוסי אומר פסול ואין בו כרת, מהו דתימא טעמא דר' יוסי משום דסבר אין מפגלין בחאי מתיר, כלומר שאם חשב לעבוד למחר עבודת חאי מתיר לא פיגל, והך לבונה חאי מתיר הוא, דבין הקטרת קומץ ולבונה מתירים השיריים, ואפילו רישא כי חשב בהקטרת קומץ עבודת חאי מתיר היא ופליג ר' יוסי, קמשמע לן דבהא מודה. דטעמא לאו משום הכי הוא, אלא משום דאין מתיר מפגל את המתיר: מה שנה זו מן הזבח. שהשוחטו על מנת להקטיר אימורים למחר פגול: אינה מן המנחה. אינה ממין המנחה כמו הקומץ, ואע"פ שהיא ממתירי המנחה, דקסבר ר' יוסי שאין מתיר מפגל את המתיר, שאין עבודת מתיר זה שהוא קומץ מועלת לפגל מתיר האחר שהיא הלבונה במחשבה שהוא מחשב על הלבונה בעבודת הקומץ. ורבנן אמרי ליה, כי אמרינן דאין מתיר מפגל את המתיר היכא דלא אקבע בחד מנא, כגון שני כבשי עלרת דשניהם מתירים את הלחם, ואם שחט אחד מהם על מנת לאכול את חברו למחר שניהם כשרים. אבל היכא דאקבעו בחד מנא, כגון קומץ ולבונה ששניהם בכלי אחד, מועלת מחשבת מתיר זה לפגל מתיר אחר. והלכה כחכמים:

ב. שחט שני כבשים לאכול אחת מן החלות למחר, הקטיר שני בזיכין לאכול אחד מן הסדרים למחר, רבי יוסי אומר, אותה החלה ואותו הסדר שחשב עליו, פגול וחיבין עליו כרת, והשני פסול ואין בו כרת. וחכמים אומרים. זה וזה פגול וחיבין עליו כרת. נטמאת אחת מן החלות או אחד מן הסדרים, רבי יהודה אומר, שניהם יצאו לבית השרפה, שאין קרבן צבור חלוק. וחכמים אומרים, הטמא בטמאתו, והטהור יאכל:

ברטורה (ו) שחט שני כבשים. של עלרת דכתיב זהו שני כבשים בני שנה לזבח שלמים, ואותן כבשים מתירין ומקדשים לשתי הלחם, שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת שני כבשים

הואיל והזקקו עמו בתנופה. ושאר כבשים של עזרת, דמוספים נינהו: לאכול א' מן החלות למחר. וזמן אכילת החלות אינו אלא ליום ולילה כדין מנחה שנאמר בזה כחטאת וכאשם: הקטיר שני ביזיון. לשתי מערכות של לחם הפנים כדכתיב (ויקרא כד) ושמת אותם שתי מערכות, היתה על כל מערכת כף אחת שיש בה לבונה כדכתיב (סג) ונתת על המערכת לבונה זכה. ושתי הכפות הללו שבהם נתונה הלבונה נקראים שני ביזיון. והלבונה נקטרת כדכתיב (סג) והיתה ללחם לאזכרה. והלחם נאכל וזמן אכילתו כל אותו שבת שמסירים אותו מהשלחן בלדד. ואם בשעה שהקטיר שני ביזיון של לבונה חשב על אחת מן המערכות של לחם לאכול למחר כלומר שלא בזמנו: אותה חלה. של שתי הלחם של עזרת: ואותו הסדר. של לחם הפנים: זה וזה פגול. שכולן נחשבים גוף אחד: נטמאת אחת מן החלות. דוקא כשנטמאת אחת משתי הלחם קודם זריקת דם הכבשים, או אחד מן הסדרים קודם הקטרת הביזיון, הוא לאפליגו ר' יהודה ורבנן. אבל אם נטמא לאחר זריקת הדם או לאחר הקטרת הביזיון, דברי הכל הטמא בטומאתו והטהור יאכל: שאין קרבן לבור חלוקה. בגמרא מסיק דלא מקרא ולא מסברא אמרה ר' יהודה למלתיה, אלא גמרא ערוך בידו וכך היה מקובל מרבתי שאלו קרבן לבור חלוק ואם נפסל חלו נפסל כולו:

ג. התודה מפגלת את הלחם, והלחם אינו מפגל את התודה. פיצד. השוחט את התודה לאכול ממנה למחר, היא והלחם מפגליו. לאכול מן הלחם למחר, הלחם מפגל והתודה אינה מפגלת. הכבשים מפגליו את הלחם, והלחם אינו מפגל את הכבשים. פיצד. השוחט את הכבשים לאכול מהן למחר, הם והלחם מפגליו. לאכול מן הלחם למחר, הלחם מפגל, והכבשים אינו מפגליו:

בדטורה (ג) התודה מפגלת את הלחם. שהלחם בא בשביל התודה והוא טפל לה, ואין התודה טפילה ללחם. וכן שני כבשים של עזרת, שתי הלחם הבאים עמהם הם טפלים לכבשים, ואין הכבשים טפלים ללחם, והעיקר מפגל הטפל ואין הטפל מפגל העיקר. ואי אשמועינן תנא האי דינא בתודה ולא אשמועינן בכבשים של עזרת הוא אמינא התם הוא דכי מפגל לחם לא מפגל תודה משום דלא הוזקו בתנופה עם החלות, אבל כבשים דהוזקו בתנופה עם החלות דכתיב (ויקרא כג) והניף הכהן אותם על לחם, אימא כי מיפגל לחם ליפגלו נמי כבשים. ואי תנא כבשים, הוה אמינא התם כי מיפגלי כבשים מיפגל לחם משום דהוזקו זה עם זה בתנופה, אבל תודה דלא הוזקו אימא כי מפגל בתודה לא מפגל בחלות, כריכא:

ד. הדיבח מפגל את הנסכין משקדשו בפלי, דברי רבי מאיר. והנסכין אינו מפגליו את הדיבח. פיצד. השוחט את הדיבח לאכול ממנו למחר, הוא ונסכיו מפגליו. להקריב מן הנסכין למחר, הנסכין מפגליו, והדיבח אינו מפגל:

בדטורה (ד) הזבח מפגל את הנסכים. והסותה מהן ענוש כרת: משקדשו בכלי. לאחר ששמו אותם בכלי שרת, שהכלי מקדשן קדושת עולם דקוב אין להם פדיון: דברי ר' מאיר.

דר' מאיר סבר שנסכים מתפגלים, לפי שהדם של הזבח הוא שמכשיר ומתיר אותו למזבח, והואיל ויש להן מתיר, מתפגלים במחשבת חוץ לזמנו. וחכמים פליגי עליה צפרק בית שמאי במסכת זבחים (דף מד) ואמרי שהנסכים אין להם מתיר, לפיכך אין מתפגלין. ואין הלכה
כר' מאיר:

ה. פגל בקמץ ולא בלבונה, בלבונה ולא בקמץ, רבי מאיר אומר, פגול וחיבין עליו פרת. וחכמים אומרים, אין בו פרת, עד שיפגל את כל המתיר. ומודים חכמים לרבי מאיר במנחת חוטא ובמנחת קנאות, שאם פגל בקמץ, שהוא פגול וחיבין עליו פרת, שהקמץ הוא המתיר. שחט אחד מן הכבשים לאכול שתי חלות למחר, הקטיר אחד מן הבזיכים לאכול שני סדרים למחר, רבי מאיר אומר, פגול וחיבין עליו פרת. וחכמים אומרים, אין פגול, עד שיפגל את כל המתיר. שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר, הוא פגול, וחיברו כשר. לאכול מחברו למחר, שניהם פשרים:

גמרא מנחות דף כ"ט ע"א

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (ויקרא כ"ד) על המנורה הטהורה שיךדו מעשיה ממקום טהרה. אלא מעתה (שם) על השלחן הטהור שיךדו מעשיו ממקום טהור. אלא טהור מפלל שהוא טמא. הכא נמי טהורה מפלל שהיא טמאה. בשלמא התם כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב על השלחן הטהור מפלל שהוא טמא כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טמאה. אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים. ומראין להם לחם הפנים ואומרים להם ראו חבתכם לפני המקום. מאי חבתכם כדריש יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים סלוקו כסדורו שנאמר (ש"א כ"א) לשום לחם חם ביום הלקחו. אלא הכא טהורה מפלל שהיא טמאה פשיטא כלי מתכות נינהו וכלי מתכות מקבלין טמאה. אלא שיךדו מעשיה ממקום טהרה. תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש ירדו מן השמים. וראה משה ועשה כמותן שנאמר (שמות כ"ה) וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. אלא מעתה (שם כ"ו) והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר הכי נמי. הכא כתיב כמשפטו התם כתיב בתבניתם. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן גבריאל חגור כמין פסיקיא היה והראה לו למשה מעשה מנורה דכתיב (במדבר ח') וזה מעשה המנורה. תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא באצבעו ואלו הן. מנורה וראש חדש ושרצים. מנורה דכתיב וזה מעשה המנורה. וראש חדש דכתיב (שמות י"ב) החדש הזה לכם ראש חדשים. שרצים דכתיב (ויקרא יא) וזה לכם הטמא. ויש אומרים אף הלכות שחיטה שנאמר (שמות כ"ט) וזה אשר תעשה על המזבח:

רש"י ממקום טהרה. מן השמים הראו למשה דמות המנורה: מכלל שהוא טמא. כלו' מקבל טומאה: בשלמא החס. גבי שלחן אנטריך לאשמועינן דמקבל טומאה משום פרכא דריש לקיש: לנחת. שאינו מטלטל: כלי עץ. העשוי לנחת אינו מקבל טומאה דכתיב גבי שרצים מכל כלי עץ או עור או שם מה שם מטלטל מלא וריקן וכו': שמגביהין אותו. הילכך מטלטל מלא וריקן הוא: חס ביום הלקחו. משמע כשמסלקין היה חס: בתבניתם. בארון ושולחן ומנורה כ' וכתיב אשר אתה מראה בהר אלמא הראהו: הכי נמי. דמשכן של אש ירד מן השמים בתמיה: הכא כתיב כמשפטו. משמע הלכותיו נאמרו לו: החס כתיב בתבניתם. משמע דהראהו כמותם: חגור כמין פסיקיא. אזור כדרך אומנים שרצים לעשות מלאכה נאה חוגרין עצמן שלא יהיו נגררין בצגדיהם: ראש חדש. בשעת מולד לבנה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת כדאמרי' בר"ה הכזה ראייתם או כזה ראייתם: שרצים. לא היה מכיר איזה טמא ואיזה טהור: הלכות שחיטה. לא היה מבין מהיכן היא מוגרמת: וזה אשר תעשה על המזבח. ועשייה תחלת זביחה וכתיב וזה אלמא הראהו בארבע:

זוהר בשלח דף ס"ג ע"ב

אמר רבי יהודה בכל יומא ויומא מתברך עלמא מההוא יומא עלאה דהא כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה. וכל יומא יהיב מההיא ברכה דקביל בההוא יומא דביה ועל דא משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר. מאי טעמא בגין דלא יהיב ולא יוזיף יומא דא לחבריה אלא כל חד וחד שליט בלחודו בההוא יומא דיליה. דהא לא שליט יומא ביומא דחבריה בגיני כך כל אינון (נ"א אמר רבי יהודה כל יומא ויומא מתברך מההוא יומא עילאה יומא שביעאה ומתברכו כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודו וכל יומא יהיב ביומא דיליה מההוא ברכה דקביל מההוא יומא עילאה ועל דא משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר דהא לא שליט יומא ביומא דלאו דיליה וכל אינון) חמשה יומין שליטין ביומיהו ואשתכח ביה מה דקבילו ויומא שתיתאה אשכח ביה יתיר. ואזלא הא כהא דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב יום הששי ולא אתמר הכי בכל שאר יומין. אלא הכי אוקמוה הששי דאזדווגא (נ"א דאזדמנא) ביה מטרוניתא לאתקנא פתורא למלכא ובגין כך אשתכחו ביה תרין חולקין חד ליומיה וחד לתקונא בחדוותא דמלכא במטרוניתא וההוא ליליא חדוותא דמטרוניתא במלכא וזווגא דילהו ומתברכאן כל שיתא יומין כל חד וחד בלחודו. בגין כך בעי בר נש לסדרא פתוריה בליליא דשבתא בגין דישרי עליה ברכאן מלעילא וברכתא לא אשתכח על פתורא ריקנייא (וההוא ליליא חדוותא דמטרוניתא במלכא וזווגא דילהו) בגין כך תלמידי חכמים דיידעין רזא דא זווגא דילהו מערב שבת לערב שבת:

תרגום הזוהר אמר רבי יהודה בכל יום ויום מתברך העולם מיום ההוא העליון, כי כל ששה ימים מתברכים מיום השביעי, וכל יום נותן מברכה ההיא שקבל ביום ההוא שלו. ועל פן אמר משה, איש אל יותר ממנו עד צוקר. מהו הטעם. משום

שְׁחִינוּ נוֹתַן וְחִינוּ שׂוֹחֵל יוֹם זֶה לַחֲבֵרוֹ, אֲלֹא כָּל אֶחָד וְאֶחָד שׂוֹלֵט בְּלִבּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא שְׁלוֹ, כִּי יוֹם חִינוּ שׂוֹלֵט בַּיּוֹם שֶׁל חֲבֵרוֹ. מִשּׁוּם זֶה, כָּל יֵלֵךְ חֲמִשָּׁה הַיָּמִים שׂוֹלֵטִים בַּיּוֹמָם, וְנִמְנָא זֶה מֵה שֶׁקָּבְלוּ, וַיּוֹם הַשָּׁשִׁי נִמְנָא בּוֹ יוֹתֵר. וְזֶה הוֹלֵךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּי אֲלֵעָזָר. מֵה שֶׁפְּתוּבָה, יוֹם הַשָּׁשִׁי עִם ה' מֵה שֶׁלֹּא פְתוּבָה כֵּן בְּפֶתַח הַיָּמִים. אֲלֹא כִּדְ הַעֲמִידוּהוּ, הַשָּׁשִׁי עִם ה', יוֹרֵה, שְׁנֵתְחַבְּרָה בּוֹ הַמְּטוֹרוֹנִיתָא, הַנִּקְרָאת ה' שְׁחִיָּא מַלְכוּת, לְתַקּוֹן שְׁלַחַן אֵל הַמְּלָכָה, וּמִשּׁוּם זֶה יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי חֲלָקִים, א' מִיּוֹמוֹ עַלְמוֹ, וְאֶחָד, מִתַּקּוֹן שְׁמַחַת הַמְּלָכָה בְּמְטוֹרוֹנִיתָא. וְלִיָּלָה הַהוּא, שְׁמַחַת הַמְּטוֹרוֹנִיתָא בְּמְלָכָה וְזוּגָה שְׁלָהֶם, וּמִתְחַבְּרִים כָּל שְׁשֵׁה יָמִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּלִבּוֹ. מִשּׁוּם זֶה, לְרִיף הָאֵדָם לְסִדֵּר שְׁלַחַנוֹ בְּלִיל שְׁבֻתָה, מִשּׁוּם שֶׁשׂוֹרֵה עַלְיוֹ בְּרִכּוֹת מְלַמְעֵלָה, וּבְרִכָּה חִינָה נִמְנָאֵת עַל שְׁלַחַן רִיקוֹן. מִשּׁוּם זֶה, תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים שְׂוִדְעִים סוּד הַזֶּה, זוּגָם הוּא יַעֲרַב שְׁבֻתָה לְעֶרֶב שְׁבֻתָה.

הלכה פסוקה

הר"מ ה' תשובה פרק ז'

א. כָּל הַנְּבִיאִים כִּלְוֹן צוּוּ עַל הַתְּשׁוּבָה וְאִין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין אֶלָּא בְּתְשׁוּבָה וּכְבָר הַבְּטִיחָה תוֹרָה שְׁסוּף יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּסוּף גְּלוּתָהּ וּמִיָּד הִן נִגְאָלִין שְׁנֶאֱמַר (דְּבָרִים ל') וְהָיָה כִּי יָבוֹאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים וְגו' וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'. **ב.** גְּדוּלָה תְּשׁוּבָה שְׁמִקְרַבֶּת אֶת הָאֵדָם לְשִׁכִּינָה שְׁנֶאֱמַר (הוֹשֵׁעַ י"ד) שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְנֶאֱמַר שׁוּבוּ עַדִי נָאִם ה', וְנֶאֱמַר אִם תְּשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל נָאִם ה' אֵלֵי תְשׁוּבוּ. כְּלוֹמַר אִם תִּחְזוּר בְּתְשׁוּבָה בִּי תִדְבַּק: **ג.** הַתְּשׁוּבָה מְקַרְבֶּת אֶת הָרְחוּקִים. אֶמֶשׁ הָיָה זֶה שְׁנוּי לְפָנֵי הַמְּקוֹם, מְשַׁקֵּץ וּמְרוֹחֵק וְתוֹעֵבָה, וְהַיּוֹם הוּא אֲהוּב וְנִחְמָד, קְרוֹב וְנִדְיָד. וְכֵן אֵתָה מוֹצֵא שְׁבִלְשׁוֹן שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַחֵק אֶת הַחוּטָאִים, בְּהַ מְקַרֵב אֶת הַשְּׂבִים, בֵּין יַחֲיד בֵּין רַבִּים. שְׁנֶאֱמַר וְהָיָה בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר יֹאמַר לָהֶם לֹא עִמִּי אַתֶּם, יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל חַי, וְנֶאֱמַר בִּיכְנִיחוּ בְּרַשְׁעֵתוֹ, כְּתִבוּ אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי גֹבֵר לֹא יִצְלַח בְּיָמָיו. אִם יִהְיֶה יִכְנִיחוּ בּוֹ יִהְיוּקִים מְלָךְ יְהוּדָה, חוֹתֵם עַל יָד יְמִינִי (וּרְמִיָּהוּ כב). וְכִיּוֹן שֶׁשָּׁב בְּגְלוּתוֹ נֶאֱמַר בְּזָרוּבָבֶל בְּנוֹ (חֲגִי ב) בַּיּוֹם הַהוּא נָאִם ה' צְבָאוֹת אֶקְחָךְ זָרוּבָבֶל בּוֹן שְׂאֵלְתֵיִךְ עַבְדֵי נָאִם ה' וְשִׁמְתִּיךָ כְּחוֹתֵם:

בְּרִית הַלְשׁוֹן וּבְרִית הַמַּעֲוֵר הֵם מְכוּוֹנִים וְאִם יִדְבַּר דְּבָרִים הָאֲסוּרִים כְּמוֹ לְשׁוֹן הָרַע וְשִׁקָּר וְנִבְלוּת הִפָּה וְלִיצְנוּת מְלַבֵּד עוֹנֵשׁ הָרְאוּי עַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר. עוֹד זֹאת יִתִּירָה שְׂמִטְמָאִין אוֹתוֹ בְּלִילָה וּפּוֹגֵם גַּם בְּבְרִית הַמַּעֲוֵר וְהוּא לֹא יָדַע וְאָשֵׁם. וְאוֹי לוֹ אֲהֶה עַל נִפְשׁוֹ כִּי מֵרַעָה אֶל רָעָה יֵצֵא עַד שֶׁיִּשְׁתַּרֵּשׁ בְּחֻטָּא וְיוֹסֵר הַקְּדוּשָׁה מִתּוֹכוֹ וְשֵׁם יְנוּחַ הַסְּטָרָא אַחֲרָא. לָכֵן יִתְעוֹרֵר מֵאֵד וְיִתְגַּבֵּר כְּאָרִי לְשׁוּב אֶל ה' וְאִף שֶׁהֲרֵבָה לְחֻטּוֹא. אִם יָשׁוּב אֶל ה' יִמְיֵנו פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׂבִים אֵלָיו בְּכָל לֵב. וְיִדַּע כִּי הַדְּבָר תְּלוּי בּוֹ וְהֵבֵא לִיטְהָר מְסִייעִין אוֹתוֹ וְכִמוֹ שֶׁאָמַר הַכֶּתוּב (יחזקאל י"ח) כִּי לֹא אֶחְפוֹץ בְּמוֹת הַמֵּת נֶאֱמַר ה' אֱלֹהִים וְהַשִּׁיבוּ וְחִיו:

בשלח ליל שישי תורה

צרוף והנה

וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ עַל-הַיָּם וַיִּזְלַךְ יְהוָה | אֶת-הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל-הַלַּיְלָה וַיִּשָּׂם אֶת-הַיָּם לְחַרְבָּה וַיַּבְּקְעוּ הַקָּמָיִם: וְאֲרִים מֹשֶׁה יָת יָדָה עַל נִמָּא וְדַבֵּר יְיָ יָת נִמָּא בְּרוּחַ קְדוּמָא תְקִיף כָּל לִילְיָא וְשׁוּי יָת נִמָּא לְיַבֶּשֶׁתָא וְאֶתְבָּזְעוּ מִיָּא:

כִּי צְרוּחַ קָדִים עֲזָה. צְרוּחַ קָדִים שְׁהִיָּא עֲזָה שְׁצִרוּחוֹת, הִיָּא הַרוּחַ שְׁהַקְדוּשָׁה צְרוּךְ הוּא נִפְרַע צֶה מִן הַרְשָׁעִים, שְׁנִאֲמַר (וּרְמִיָּה י"ח ז') צְרוּחַ קָדִים אֲפִילָס, (הוֹשַׁע י"ג טו) יִבָּא קָדִים רוּחַ ה', (יחזקאל כ"ו טו) רוּחַ הַקְדִים שְׁצִרְךָ צִלְצֵ יָמִים, (ישעיה כ"ז ח) הַגָּה צְרוּחוֹ הַקָּהָה צִיוֹס קָדִים: וּיְבַקְעוּ הַמַּיִם. כָּל מַיִם שְׁצִעוּלָס:

וַיָּבֵאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבֶּשֶׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חוּמָה מִיָּמִינָם וּמִשְׂמָאלָם: וְעָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹ נִמָּא בְּנִבְשָׁתָא וּמִיָּא לְהוֹן שׁוּרִין מִמִּינְהוֹן וּמִסְמָאֵלְהוֹן: (כ"ג) וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֵאוּ אַחֲרֵיהֶם כָּל סוּסֵי פָרְעָה רַכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל-תּוֹךְ הַיָּם: וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וְעָלוּ בְּתַרְיָהוֹן כָּל סוּסוֹת פָּרְעָה רַכְבּוֹהִי וּפָרָשׁוֹהִי לְגוֹ נִמָּא:

רס"י כל סוס פרעה. וכי סוס אחד היה חלח מגיד שאין כלס חסוזין לפני המקוס חלח כסוס אחד:

(כד) וַיְהִי בְּאַשְׁמֶרֶת הַבֶּקָר וַיִּשְׁקֹף יְהוָה אֶל-מַחְנֵה מִצְרַיִם
בְּעֵמּוּד אֵשׁ וְעָנָן וַיִּהְיֶה אֹתָם אֶת מַחְנֵה מִצְרַיִם: וְהָיָה בְּמִטְרַת צִפְרָא
וְאַסְתְּכִי יֵי לְמִשְׁרִיתָא דְּמִצְרַאִי בְּעֵמּוּדָא דְּאַשְׁתָּא וְעָנָא וְשִׁגִישׁ יָת מִשְׁרִיתָא דְּמִצְרַאִי:

רס"י באשמרת הבקר. שלשת חלקי הלילה קרויין אשמורות, ואותה שלפני הבקר קורא אשמורת הבקר. ואומר אני לפי שהלילה חלוק למשמרות שיר של מלחכי השרת, כת אחר כת לשלשה חלקים, לכך קרוי אשמורת, וזהו שחרגם חנקלום במטרת: וישקף. כלומר פנה אליהם להשחיתם, ותרגומו ואסתכי, אף הוא לשון הבטה, כמו (במדבר כג יד) שדה רופים. חקל סכותא: בעמוד אש וענן. עמוד ענן יורד ועושה אותו כטיט ועמוד אש מרתיוחו, וטלפי סוסיהם משתמטות: ויהם. לשון מהומה, אישטורדיסו"ן בלעז ערצבס, נטל סגניות שלהם. וסנינו צפרקי רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי כל מקום שנאמר זו מהומה, הרעמת קול הוא, וזה אב לכלן (שמואל א' ז י) וירעם ה' בקול גדול וגו' על פלשתים ויהמם:

(כה) וַיִּסַּר אֶת אַפְּן מִרְכַּבְתּוֹ וַיִּנְהַגְהוּ בְּכַבְדָּת וַיֹּאמֶר מִצְרַיִם
אֲנוֹסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי יְהוָה נִלְחַם לָהֶם בְּמִצְרַיִם: (פ) וְאַעֲדִי
יָת גִּלְגַּלִּי רְתַפּוּחִי וּמַדְבָּרִין לְהוֹן בְּתַקּוּף וְאַמֶּר מִצְרַאִי גְעִירוּק מִן קָדָם יִשְׂרָאֵל אֲרִי דָא
הִיא גְבַרְתָּא דִּי דַעְבַּד לְהוֹן קָרְבִין בְּמִצְרַיִם:

רס"י ויסר את אפן מרכבתיו. מכח האש נשרפו הגלגלים והמרכבות נגררות, והיושבים בהם נעים ואיברייהן מתפרקין: וינהגו בכבדת. בהנהגה שהיא כבדה וקשה להם, במדה שמדדו (שמות ט לד) ויכבד לבו הוא ועבדיו, אף כאן וינהגו בכבדות: נלחם להם במארים. במארים. דבר אחר במארים, בארץ מארים, שכסם שאלו לוקים על הים, כך לוקים אותם שנשארו במארים:

(כו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה נָטָה אֶת-יְדֶךָ עַל-הַיָּם
וַיָּשֻׁבוּ הַיָּמִים עַל-מִצְרַיִם עַל-רֶכְבּוֹ וְעַל-פָּרָשָׁיו: וְאָמַר יֵי לְמֹשֶׁה
אֲרִים יָת יְדָךְ עַל יַמָּא וַיִּתְּיבּוּן מִיָּא עַל מִצְרַאִי עַל רְתַפְיָהוּן וְעַל פְּרִשִׁיהוֹן:

רס"י וישבו המים. שזקופים ועומדים כחומה, ישבו למקומם ויכסו על מארים:

(כז) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ עַל-הַיָּם וַיָּשֹׁב הַיָּם לַפְּנוֹת בְּקֶרֶל
לְאֵיתָנוּ וּמִצְרַיִם נָסִים לִקְרָאתוֹ וַיִּנְעַר יְהוָה אֶת-מִצְרַיִם
בְּתוֹךְ הַיָּם: וְאֵרִים מֹשֶׁה יָת יָדָה עַל יָמָא וְתַב יָמָא לְעַדוֹ צַפְרָא לְתַקְפָּה וּמִצְרַיִם
עָרְקוּן לְקַדְמוּתָהּ וְשָׁנִיק יְיָ יָת מִצְרַיִם בְּגוֹ יָמָא:

רס"י לפנות צקר. לעת שהצקר פונה לצא: לאיתנו. לתקפו הראשון: נסים
לקראתו. שהיו מהממים ומטרפים ורצין לקראת המים: וינער ה'. כאלם שמנער
את הקדרה והופך העליון למטה והתחתון למעלה, כך היו עולין ויורדין ומשתכזין
צים, ונתן הקדוש צרוך הוא צהם חיות לקבל היסורין: וינער. ושניק, והוא לשון
טרוף בלשון ארמי והרבה יש במדרשי אגדה:

(כח) וַיָּשֹׁבוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ אֶת-הַרְּכָב וְאֶת-הַפָּרָשִׁים לְכָל חֵיל
פָּרְעֹה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם לֹא-וַשָּׂאָר בָּהֶם עַד-אַחַד:
וְתַבּוּ מִיָּא וְחַפּוּ יָת רְתַפְיָא וְיָת פָּרָשִׁיָא לְכָל מְשָׁרִית פָּרְעָה דְעַלּוּ בְתַרְיָהוֹן בְּיָמָא לָא אֲשַׁתָּאָר
בְּהוֹן עַד חַד:

רס"י ויכסו את הרכב וגו' לכל חיל פרעה. כך דרך המקראות לכתוב למ"ד
יתרה, כמו (להלן כג) לכל כליו תעשה נחשת, וכן (שם יט) לכל כלי המשכן צכל עבודתו,
(במדבר 7 לב) ויתדותם ומיתריהם לכל כליהם, ואינה אלא תקון לשון:

(כט) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בַּיַּבֶּשֶׁה בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַמַּיִם לָהֶם חֲמָה
מִיַּמִּינָם וּמִשְׂמָאלָם: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בַּיַּבֶּשֶׁתָּא בְּגוֹ יָמָא וּמִיָּא לְהוֹן שׁוּרִין
מִמִּינַהוֹן וּמִסְמָאלָהוֹן: (ל) וַיִּזְשַׁע יְהוָה בְּיָזֶם הַהוּא אֶת-יִשְׂרָאֵל מִיַּד
מִצְרַיִם וַיִּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת-מִצְרַיִם מֵת עַל-שַׁפַּת הַיָּם: וּפְרַק יְיָ
בְיוֹמָא הַהוּא יָת יִשְׂרָאֵל מִיַּדָּא דְמִצְרַיִם וְחַזּוּ יִשְׂרָאֵל יָת מִצְרַיִם מִיַּתִּין עַל כַּיִּף יָמָא:

רס"י וירא ישראל את מצרים מת. שפלטון היס על שפתו, כדי שלא יאמרו ישראל
כשם שאנו עולים מלד זה כך הם עולין מלד אחר רחוק ממנו וירדפו אחרינו:

(לא) וַיִּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת-הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם
וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת-יְהוָה וַיִּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבַמֹּשֶׁה עַבְדּוֹ: (ב) וְחַזּוּ יִשְׂרָאֵל יָת גְּבוּרָתָא יָדָא רַבְתָּא דִּי עַבְדּוּ יְיָ בְּמִצְרַיִם וְדַחִילוּ עִמָּא מִן קָדָם יְיָ וְהַמִּינוּ
בְּמִימְרָא דִּי וּבְנַבִּיאוֹת מֹשֶׁה עַבְדָּה:

רש"י את היד הגדולה. את הגבורה הגדולה שעשתה ידו של הקדוש ברוך הוא. והרבה לשונות נופלין על לשון יד, וכלן לשון יד ממש הן, והמפרשו יתקן הלשון אחר ענין הדבור:

טו (א) אַז יִשְׂרָאֵל-מִשָּׁהּ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִיהוָה וַיֹּאמְרוּ לְאָמֵר אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי-גָאָה גָאָה סוֹס וְרִכְבּוֹ

רַמָּה בַּיָּם: בְּכֹן שִׁבַח מִשָּׁהּ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת תִּשְׁבַּחְתָּא הָדָא קָדָם יְיָ וַאֲמָרוּ לְמִימָר נִשְׁבַּח וְנוֹדָה קָדָם יְיָ אַרְי אֲתִגְאֵי עַל גּוֹתְנָנָא וְגִאֲוִתָּא דִּילָהּ הִיא סוֹסָא וְרִכְבָּהּ רַמָּא בַּיָּמָא:

רש"י אז ישיר משה. אז כשראה הגם עלה בלבו שישיר שירה, וכן (יהושע י יב) אז ידבר יהושע, וכן (מלכים א' ז ח) ובית יעשה לבת פרעה, חשב בלבו שיעשה לה, אף כאן ישיר, אמר לו לבו שישיר, וכן עשה, ויאמרו לאמר אשירה לה'. וכן ביהושע, כשראה הגם אמר לו לבו שידבר וכן עשה (יהושע י יב) ויאמר לעיני ישראל, וכן שירת הבאר שפתח בה (במדבר כא יז) אז ישיר ישראל, פרש אחריו עלי באר ענו לה. (מלכים יא ז) אז יבנה שלמה במה, פרשו בו חכמי ישראל שבהק לבנות ולא בנה. למדנו שהיו"ד על שם המחשבה נאמרה, זהו ליסב פשוטו. אבל מדרשו אמרו רבותינו זכרונם לברכה, מכאן רמז לתחית המתים מן התורה, וכן בכלן חוץ משל שלמה, שפרשוהו, בהק לבנות ולא בנה. ואין לומר וליסב הלשון הזה כשאר דברים הנכתבים בלשון עתיד והן מיד, כגון (איוב א ה) ככה יעשה איוב, (במדבר ט כג) על פי ה' יחנו, (שם ט) ויש אשר יהיה הענן, לפי שהן דבר ההוא תמיד, ונופל בו בין לשון עתיד בין לשון עבר, אבל זה שלא היה אלא לשעה אינו יכול ליסבו בלשון הזה: כי גאה גאה. שנתגאה על כל גאה כתרוממו. דבר אחר בא הכפל לומר שעשה דבר שאי אפשר לבשר ודם לעשות, כשהוא נלחם בחזירו ומתגבר עליו מפילו מן הסוס וכאן סוס ורוכבו רמה בים וכל שאי אפשר לעשות על ידי זולתו נופל בו לשון גאות, כמו (ישעיה יב ה) כי גאות עשה, וכן כל השירה תמלא כפולה (פסוק ב) עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה (פסוק ג) ה' איש מלחמה ה' שמו, וכן כלם. דבר אחר כי גאה גאה על כל השירות, וכל מה שאקלם בו עוד יש בו תוספת, ולא כמדת מלך בשר ודם שמקלסין אותו ואין בו: סוס ורכבו. שניהם קשורין זה בזה והמים מעלין אותם לרום ומורידין אותם לעמק ואינן נפרדין: רמה. השליך וכן (דניאל ג ו) יתרמא לגוא אחון נורא. ומדרש אגדה כתוב אחד אומר רמה, וכתוב אחד אומר (פסוק ז) ירה, מלמד שהיו עולין לרום ויורדין לתהום, כמו (איוב לח ו) מי ירה אבן פנתה, מלמעלה למטה:

עָזִי וְזַמְרַת יְהוָה לִי לְיִשׁוּעָה זֶה אֱלֹהֵי אָבִי (ב)

וְאַרְמְמָנָהוּ: תְּקַפִּי וְתִשְׁבַּחְתִּי דְחִילָא יְיָ וְאַמֵּר בְּמִימְרָהּ וְהוֹחֵ לִי לְפָרֵק דִּין אֱלֹהֵי וְאַבְנֵי לֵהּ מִקְדָּשָׁא אֱלֹהָא דְאַבְהָתֵי וְאַפְלַח קַדְמוּהֵי:

רפ"י עזי וזמרת יה. אונקלוס תרגם תוקפי ותשבחתני. עזי כמו עזי בשור"ק, וזמרת כמו וזמרתני. ואני תמה על לשון המקרא שאין לד כמוהו בנקדתו במקרא אלא בשלשה מקומות שהוא סמוך אלל וזמרת, וכל שאר מקומות נקוד שור"ק, (ירמיה טז יט) ה' עזי ומעזי, (תהלים נט י) עזו אליך אשמרה. וכן כל תבה בת שתי אותיות הנקודה מלאפ"ס כשהיא מארכת באות שלישית ואין השניה בשור"א בחטף, הראשונה נקודה בשור"ק כגון עז עזי, רק רקי, חק חקי, על עלו, יסור עלו (ישעיה י כז) , כל כלו ושלישים על כלו (לעיל יד ז) . ואלו שלושה עזי וזמרת של כאן, ושל ישעיה (ישעיה יב ז) ושל תהלים (תהלים קיח יד) נקודים בחטף קמ"ץ, ועוד אין באחד מהם כתוב וזמרתני אלא וזמרת, וכלם סמוך להם ויהי לי לישועה, לכך אני אומר לישב לשון המקרא, שאין עזי כמו עזי, ולא וזמרת כמו וזמרתני, אלא עזי שם דבר הוא, כמו (שם קכג א) היושבי בשמים, (עובדיה א ג) שוכני בחגוי סלע, (דברים לג טז) שוכני סנה. וזהו השבח עזי וזמרת יה הוא היה לי לישועה, וזמרת דבוק הוא לתיבת ה', כמו (שופטים ה כג) לעזרת ה', (ישעיה ט יח) בעצרת ה', (קהלת ג יח) על דצרת בני האדם. ולשון וזמרת לשון (ויקרא כה ז) לא תזמר, (ישעיה כה ה) זמיר עריצים, לשון כסוח וכריתה. עזו ונקמתו של אלהינו היה לנו לישועה. ואל תתמה על לשון ויהי שלא נאמר היה, שיש לנו כמה מקראות מדברים בלשון זה, וזה דגמתו (מלכים א ו ה) את קירות הבית סביב להיכל ולדביר ויעש כלעות סביב, היה לו לומר עשה כלעות סביב, וכן בדברי הימים (דברי הימים ב' י יז) ובני ישראל היושבים בערי יהודה וימלך עליהם רחבעם, היה לו לומר מלך עליהם רחבעם, (במד' יד טז) מצלתי יכולת ה' וגו' וישחטם, היה לו לומר שחטם, (שם לו. לו) והאנשים אשר שלח משה וגו' וימתו, מתו היה לו לומר, (שמות ט כא) ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזב, היה לו לומר עזב: זה אלי. בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע, ראתה שפחה על היס מה שלא ראו נביאים: ואנוהו. אונקלוס תרגם לשון נוה, (ישעיה לג כ) נוה שאנו, (שם סה י) לנוה לאן. דבר אחר ואנוהו לשון נוי, אספר נוי ושבחו לבאי עולם, כגון (שיר השירים ה ט. י) מה דודך מדוד דודי נח ואדום, וכל הענין: אלהי אבי. הוא זה וארוממנהו. אלהי אבי, לא אני תחלת הקדשה, אלא מחזקת ועומדת לי הקדשה ואלהותו עלי מימי אבותי:

יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמוֹ: יְיָ מְרִי נִצְחָו קַרְבְּיָא יְיָ שְׁמָה:

רש"י ה' איש מלחמה. בעל מלחמות, כמו (רות א ג) איש נעמי, וכל איש ואיש מתרגמין בעל, וכן (מלכים א' ב צ) וחזקת והיית לאיש. לגבור: ה' שמו. מלחמותיו לא בכלי זין, אלא בשמו הוא נלחם, כמו שאמר דוד (שמואל א' יז מה) ואנכי בא אליך בשם ה' לצאות. דבר אחר ה' שמו אף בשעה שהוא נלחם ונוקם מאויביו, אוחז הוא במדתו לרחם על זרואיו ולזון את כל באי עולם, ולא כמדת מלכי אדמה כשהוא עוסק במלחמה פונה עצמו מכל עסקיו, ואין בו כח לעשות זו וזו:

(ד) מְרַכֵּבֶת פְּרָעָה וְחִילּוֹ יִרְהַבֵּם וּמִבְּחַר שְׁלֵשִׁיו טַבְּעוּ בָיִם-דְּסוּף: רתפי פרעה ומשך יתה שדי בגמא ושפר גבורהי אטבעו בגמא דסוף:

רש"י ירה בים. שדי בימא. שדי לשון יריה, וכן הוא אומר (שמות יט יג) או ירה יירה או אשתדאה ישתדי, והתי"ו משמשת באלו במקום יתפעל: ומבחר. שם דבר, כמו (ויקרא טו ט) מרכב, (שם ד) משכב, (שמות יב טז) מקרא קדש: טבעו. אין טביעה אלא במקום טיט, כמו (תהלים סט ג) טבעתי ביון מלולה, (ירמיה לח ו) ויטבע ירמיהו בטיט, מלמד שנעשה הים טיט לגמול להם כמדתם, ששעבדו את ישראל בחומר ובלבנים:

(ה) תְּהַמֵּת יְכַסִּימוּ יִרְדּוּ בַמְּצוּלֹת כְּמוֹ-אֲבֹן: תהומתא חפז עליהון נחתו לעומקתא קאבנא:

רש"י יכסימו. כמו יכסום, והיו"ד האמצעית יתרה בו, ודרך המקראות בכך, כמו (דברים ח יג) ובקרך ולאנך ירבין, (תהלים לו ט) ירוין מדשן ביתך, והיו"ד ראשונה שמשמעה לשון עתיד כך פרשהו, טבעו בים סוף כדי שיחזרו המים ויכסו אותן. יכסימו אין דומה לו במקרא בנקדתו, ודרכו להיות נקוד יכסימו במלאפו"ס: כמו אבן. ובמקום אחר (פסוק י) כללו כעופרת, ובמקום אחר (פסוק ז) יאכלמו כקש, הרשעים כקש הולכים ומטרפין עולין ויורדין, בינונים כאבן, והכשרים כעופרת, שנחו מיד:

(ו) יְמִינֶךָ יְהוָה נְאֻדְרִי בְּפֶלַח יְמִינֶךָ יְהוָה תִּרְעֵץ אֹיֵב: ימינך יי אדיר בחילתא ימינך יי תברת סנאה:

רש"י ימינך ימינך. שתי פעמים, כשישראל עושין את רצונו של מקום השמאל נעשית ימין: ימינך ה' נאדרי בכח. להליל את ישראל וימינך השנית תרעץ אויב. ולי נראה אותה ימין עצמה תרעץ אויב, מה שאי אפשר לאדם לעשות שתי מלאכות ביד אחת. ופשוטו של מקרא ימינך הנאדרת בכח מה מלאכתה, ימינך היא תרעץ

אויב, וכמה מקראות לגמתו (תהלים כג י) כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו, (תהלים זג א) עד מתי רשעים ה' עד מתי רשעים יעלזו, (תהלים כג א) נשאו נהרות ה' נשאו נהרות קולם, (תהלים קטו א) לא לנו ה' לא לנו, (הושע ב כג) אענה נאם ה' אענה את השמים, (שופטים ה ג) אנכי לה' אנכי אשירה, (תהלים קכד א. ב) לולי ה' וכו' לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם, (שופטים ה יב) עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר, (ישעי' כו ו) תרמסנה רגל רגלי עני, (תהלים קלו כא, כב) ונתן ארעם לנחלה וכו' נחלה לישראל: נאדרי. היו"ד יתרה, כמו (איכה א א) רבתי עם שרתי במדינות, (בראשית לא לט) גנבתי יוס: תרעץ אויב. תמיד היא רועלת ומשצרת האויב, ודומה לו (שופטים י ח) וירעו וירולאו את בני ישראל, בשופטים. דבר אחר ימינך הנאדרת זכח היא משצרת ומלקה אויב:

וּבְרַב גְּאוֹנָה תִּהְיֶה קְמִיךָ תִּשְׁלַח חֲרֹנְךָ, יֹאכְלֶמוּ פִּקְשׁ: (ו) וּבְסִגֵּי תִקְפֹּף תִּבְרַתְּנוֹן לְדִקְמוֹ עַל עֲמֹד שְׁלַחַת רִוְגָךְ שִׁיצְנוֹן כְּנוֹרָא לְקִשָּׂא:

רש"י וברב גאונו. אם היד בלבד רועלת האויב, כשהוא מרומם ברוב גאונו, אז יהרס קמיו, ואם ברוב גאונו לבד אויביו נהרסים, קל וחומר כששלח צם חרון אף יאכלמו: תהרס. תמיד אתה הורס קמיהם נגדך, ומי הם הקמים כנגדו, אלו הקמים על ישראל, וכן הוא אומר (תהלים פג א) כי הנה אויביך יהמיון, ומה היא ההמיה, (שם ב) על עמד יערימו סוד, ועל זה קורא אותם אויביו של מקום:

וּבְרוּחַ אֲפִיךָ נַעֲרָמוּ מַיִם נִצְבוּ כְמוֹ-גֵד גְּזֵלִים קִפְאוּ תְהִמַּת בְּלֵב-יָם: (ח) וּבְמִימַר פּוּמָךְ חֲפִימוּ מִנְּא קָמוּ כְּשׁוֹר אֲזֵלְיָא קָפוּ תְהוּמִין בְּלֵבָא דִּימָא:

רש"י וברוח אפיך. היואל משני נחירים של אף. דבר הכתוב כזיכול בשכינה לגמת מלך בשר ודם, כדי להשמיע און הבריות כפי ההוה שיוכלו להבין דבר. כשארם כועס יואל רוח מנחיריו, וכן (תהלים יח ט) עלה עשן באפו, וכן (אויב ז ט) ומרוח אפו יכלו, וזהו שאמר (ישעיה מח ט) למען שמי אאריך אפי, כשזעפו נח נשמתו ארכה, וכשהוא כועס, נשמתו קררה, (שם) ותהלתי אחטם לך, ולמען תהלתי אשים חטם באפי לסתום נחירי בפני האף והרוח שלא יאלו, לך בשבילך. אחטם כמו נאקה בחטם במסכת שבת (דף נא ב) כך נראה בעיני. וכל אף וחרון שבמקרא אני אומר כן, (דברים ז ז) חרה אף, כמו (אויב ז ב) ועלמי חרה מני חרב, לשון שרפה ומוקד, שהנחירים מתחממים ונחירים בעת הקף, וחרון מגזרת חרה, כמו רלון מגזרת ראה, וכן חמה לשון חמימות, על כן הוא אומר (אסתר א יב) וחמתו בערה בו, ובנוח

החמה אומר נתקררה דעתו: נערמו מים. אנקלוס תרגם לשון ערמימות ולשון
כחות המקרא, כמו (שיר השירים א ז) ערמת חטים, ונלכו כמו נד יוכיח. נערמו מים.
ממוקד רוח שיאל מאפיך יבשו המים והם נעשו כמיין גלים וכריות של ערמה שהם
גבוהים: כמו נד. כתרגומו כשור, כחומה: נד. לשון לבור וכנוס, כמו (ישעיה ז יא) נד
קציר ביום נחלה, (תהלים לג ז) כונס כנד, לא כתיב כנאל אלל כנד, ואלו היה כנד
כמו כנאל. וכונס לשון הכנסה, היה לו לכתוב מכנס כנאל מי הים, אלל כונס
לשון אוסף ובור הוא, וכן (יהושע ג טז) קמו נד אלל, (שם יג) ויעמדו נד אלל, ואין
לשון קימה ועמידה כנאלות אלל בחומות וכזורים, ולל מלינו נאל נקוד אלל
כמללפיו"ם, כמו (תהלים נו ט) שימה למעתי כנאלד, (שופטים ד יט) אלל נאל הלכז: קפאלו.
כמו (איוב י י) וכגבנה תקפילני, שהקשו ונעשו כאלנים והמים זורקים אלל המלרים
על האבן ככה ונלחמים כם ככל מיני קושי: כלז ים. כחזק הים, ודרך המקראות
לדבר כן (דברים ד יא) עד לז השמים, (שמואל ב' יח יד) כלז האלה, לשון עיקרו ותקפו של
דבר:

אמר אויב ארדף אשיג אחקק שלל תמלאמו נפשי אריק (ט)
חרבי תורישמו ידי: דחה אמר סנאה ארדוף אדבק אפליג בזתא תשבע מנהון
נפשי אשלוף תשיצניון ידי:

רשי אמר אויב. לעמו כשפיתם בדברים, ארדוף ואשיגם ואחלק שלל עם שרי
ועבדי: תמלאמו. תמלא מהם: נפשי. רוחי ורלונני. ואל תתמה על תבה המדברת
בשמים. תמלאמו תמלא מהם, יש הרבה כלשון הזה (שופטים א טו) כי ארץ הנגב
נתתני, כמו נתת לי. (בראשית לז ד) ולא יכלו דברו לשלום, כמו דבר עמו. (ירמיה י ב) בני
יאלונני, כמו יאלו ממני. (איוב לז ז) מספר לעדי אגידנו, כמו אגיד לו, אף כאן
תמלאמו. תמלא נפשי מהם: אריק חרבי. אשלוף, ועל שם שהוא מריק אלל התער
בשליפתו ונשאר ריק נופל זו לשון הרקה, כמו (בראשית מב לה) מריקים שקיהם, (ירמיה
מח יב) וכליו יריקו. ואם תאלמר אין לשון ריקות נופל על היואל, אלל על התיק ועל
השק ועל הכלי שיאל ממנה, אלל לא על החרב ועל היין, ולדחוק ולפרש אריק
חרבי, כלשון (בראשית יד יד) וירק אלל חניכיו. אזדיין בחרבי, מלינו הלשון מוסב אף
על היואל (שיר השירים א ג) שמן תורק, (ירמיה מח יא) ולא הורק מכלי אל כלל, לא הורק
הכלי אין כתיב כאן אלל לא הורק היין מכלי אל כלל, מלינו הלשון מוסב על היין.
וכן (יחזקאל כח ז) והריקו חרבותם על יפי חכמתך, דחירם: תורישמו. לשון רישות
ודלות, כמו (שמואל א' ב ז) מוריש ומעשיר:

נשפת ברוחך כסמו ים צללו כעופרת במים אדירים: (י)
אמרתי במימרך חפא עליהון ימא אשתקעו כאלברא במינו תקיפיו:

רש"י נשפת. לשון הפחה, וכן (ישעיה מ כד) וגם נשף בהם: לללו. שקעו, עמקו, לשון (תהלים סט ג) מנולה: כעופרת. אצר פלו"ם בלעז :

(יא) מי-כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש נורא
תהלת עשה פלא: לית בר מנד דאת הוא אלקא יי לית בר מנד אלקא את
אדיר בקודשא דחל תשבחו עבד פרישו :

רש"י באלם. בחזקים, כמו (יחזקאל יז יג) ואת אילי הארץ לקח, (תהלים כב ט) אילותי לעזרתי חושה: נורא תהלת. יראוי מלהגיד תהלותיו פן ימעטו, כמו שכתוב (שם סה ט) לך דמיה תהלה:

(יב) נטית ימינך תבלעמו ארץ: ארמת מינד בלעתנון ארעא :

רש"י נטית ימינך. כשהקדוש ברוך הוא נוטה ידו הרשעים כלים ונופלים, לפי שהכל נתון בידו נופלים בהטיתה וכן הוא אומר (ישעיה לא ג) וה' יטה ידו וכשל עוזר ונפל עזר. משל לכלי זכוכית הנחונים בידי אדם, מטה ידו מעט והן נופלין ומשתברין: תבלעמו ארץ. מכאן שזכו לקבורה בשכר שאמרו (לעיל ט כז) ה' הלדיק:

(יג) נחית בחסדך עם-זו גאלת נהלת בעזך אל-נוה קדשך:
דברהי בטבותך עמא דנו דפרקת סוברחי בתקפת לדירא דקדשך :

רש"י נהלת. לשון מנהל, ואונקלוס תרגם לשון נושא וסובל, ולא דקדק לפרש אחר לשון העברית:

(יד) שמעו עמים ירגזון חיל אחז, ישבי פלשת: שמעו עממיא וזעו דחלא אחדתנון דהו ונתבין בפלשת :

רש"י ירגזון. מתרגזין: ישבי פלשת. מפני שהרגו את בני אפרים שמהרו את הקץ וילאו בחזקה, כמפורש בדברי הימים (דברי הימים א' ז כא) והרגום אנשי גת:

(טו) אַז נְבִהְלוּ אֱלוֹפֵי אֲדוֹם אֵילֵי מוֹאָב, יֹאחֲזֵמוּ רֶעֶד נִמְגּוֹ:
כָּל יוֹשְׁבֵי כְנָעַן: בְּכֹן אֲתַבְּחִילוּ רַבְרָבֵי אֲדוֹם תִּקְיִפֵי מוֹאָב אֲחַדְתְּנוּן רְתִיתָא אֲתַבְּרוּ
כָּל דְּהוּוּ יְתַבִּין בְּכְנָעַן:

רס"י אלופי אדום איילי מואב. והלא לא היה להם לירא כלום, שהרי לא עליהם
הולכים, אלא מפני חנינות שהיו מתחוננים ומלטעים על כבודם של ישראל:
נמגו. נמסו, כמו (תהלים סה יא) צרביצים תמגגנה. אמרו עלינו הם צאים לכלותינו
ולירא את ארצנו:

בשלח יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(טז) תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָהּ וּפָחַד בְּגִדְלֵי זָרוּעָהּ יִדְמּוּ כְּאֶבֶן עֵד-
יַעֲבָר עִמָּךְ יְהוָה עַד-יַעֲבָר עִם-זוֹ קִנִּיתָ: תִּפִּיל עֲלֵיהוֹן אֵימָתָא
וְדַחֲלִתָא בְּסִגֵּי תִקְפֹּד יִשְׁתַּקּוּן כְּאַבְנָא עַד דְּיַעֲבָר עִמָּךְ יְיָ יְת אֲרִנוּנָא עַד דְּיַעֲבָר עִמָּךְ דָּנו
דִּי פְרִקְתָּא יְת יִרְדָּנָא:

רס"י תפל עליהם אימתה. על הרחוקים: ופחד. על הקרובים, כענין שנאמר
(יהושע ב ז) כי שמענו את אשר הוציך וגו': עד יעבר עד יעבר. כתרגומו: קנית.
חצבת משאר אמות, כחפץ הקנוי בדמים יקרים, שחביב על האדם:

(יז) תִּבְאֵמוּ וְתִטְעֵמוּ בְּהַר נְחֹלְתְךָ מְכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פְּעֻלַת יְהוָה
מִקְדָּשׁ אֲדָנִי כּוֹנֵן יְדִיךָ: תִּעֲלֵנוּ וְתִשְׁרִינוּ בְּטוֹרָא דְאַחְסִינְתָּךְ אֲתֵר מִתְקוּ
לְבִית שְׁכִנְתָּךְ אֲתִקְנִיתָ יְיָ מִקְדָּשָׁא יְיָ אֲתִקְנִיתָ יְדִיךָ:

רס"י תבאמו. נתנבא משה שלא יכנס לארץ לכך לא נאמר תביאנו: מכון לשבתך.
מקדש של מטה מכון כנגד כסא של מעלה אשר פעלת: מקדש. הטעם עליו זקף
גדול להפרידו מתחת השם של אחריו המקדש אשר כוננו ידיך ה'. חביב בית
המקדש שהעולם נברא ביד אחת, שנאמר (ישע' מח יג) אף ידי יסדה ארץ, ומקדש

בשתי ידיים. ואימתי יבנה בשתי ידיים, בזמן שה' ימלך לעולם ועד, לעתיד לבוא
שכל המלוכה שלו:

(יח) **יהוה | ימלך לעולם ועד:** יי מלכותה קאם לעולם ולעלמי עלמא:

רש"י לעולם ועד. לשון עולמות הוא והוי"ו בו יסוד לפיכך היא פתוחה, חבל
(ירמיה כט כג) ואנכי היודע ועד, שהוי"ו בו שמוס, קמוכה היא:

(ט) **כי בא לו סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יהוה
עליהם את-מי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים:**
(פ) ארי עלו סוסות פרעה ברתפיהי ובפרשוהי בנמא ואתיב יי עליהון ית מי נמא ובני
ישראל הליכו ביבשתא בגו נמא:

רש"י כי בא סוס פרעה. כאשר בא:

(כ) **ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את-התף בידה
ותצאן כל-הנשים אחריה בתפיים ובמחלות:** ונסיבת מרים
נביאתא אחתה דאהרן ית תפא בידה ונפקו כל נשא בתרהא בתפין ובחנגין:

רש"י ותקח מרים הנביאה. היכן נתנבאה כשהיתה אחות אהרן, קדם שנלד משה,
אמרה עתידה אמי שתלד בן וכו', כדאיתא בסוטה (דף יג א). דבר אחר אחות אהרן
לפי שמסר נפשו עליה כשנטרעה, נקראת על שמו: את התף. כלי של מיני זמר:
בתפיים ובמחלות. מבטחות היו לדקנות שדור שהקדוש צרוך הוא עושה להם
נסים והולילו תפיים ממלכיים:

(כא) **ותען להם מרים שירו ליהוה כי-גאה גאה סוס ורכבו
רמה בים:** (ס) ומעניא להון מרים שפחו ואודו קדם יי ארי אתגאי על גותנא
וגאותא דילה היא סוסא ורכבה רמה בנמא:

רש"י ותען להם מרים. משה אמר שירה לאנשים, הוא אומר והם עונין אחריו,
ומרים אמרה שירה לנשים:

כב) וַיֹּסַע מֹשֶׁה אֶת-יִשְׂרָאֵל מַיִם-סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל-מִדְבַּר-שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת-יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא-מָצְאוּ מַיִם: וְאַטָּל מֹשֶׁה יָת יִשְׂרָאֵל מִמָּא דְסוּף וַיִּנְקְדוּ לְמִדְבָּרָא דְחַגְרָא וְאַזְלוּ תִלְתָּא יוֹמִין בְּמִדְבָּרָא וְלֹא אִשְׁכְּחוּ מַיָּא:

רס"י ויסע משה. הסיען בעל כרחם שעתרו מזרים סוסיהם בתכטיי זהב וכסף ואזנים טובות, והיו ישראל מולאין אותם זים, וגדולה היתה בזת היס מזנת מזרים, שנאמר (שיר השירים א יא) תורי זהב נעשה לך עם נקודת הכסף, לפיכך הצרך להסיען בעל כרחם:

כג) וַיָּבֹאוּ מִרְתָּה וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתֵּת מַיִם מִמֶּרְה כִּי מָרִים הָיָה עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ מֶרְה: וְאַתּוּ לְמֶרְה וְלֹא יָכִילוּ לְמִשְׁתֵּי מַיָּא מִמֶּרְה אַרִי מְרִירִין אֲנוּן עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ מֶרְה:

רס"י ויבאו מרתה. כמו למרה, ה"א בסוף תבה במקום למ"ד בתחלתה, והתי"ו היא במקום ה"א הנשרשת בתיבת מרה, ובסמיכתה כשהיא נדבקה לה"א, שהוא מוסיף במקום הלמ"ד, תהפך הה"א של שרש לתי"ו, וכן כל ה"א שהיא שרש בתבה, תהפך לתי"ו בסמיכתה, כמו (ישעיה כז ד) חמה אין לי, (אסתר א יב) וחמתו בערה זו, הרי ה"א של שרש נהפכת לתי"ו, מפני שנסמכת אל הו"ו הנוספת, וכן (ויקרא כה מד) עבד ולאמה, (בראשית ל ג) הגה אמתו בלהה, (שם ב ז) לנפש חיה, (איוב לג ט) וזהמתו חיתו לחם, (שופטים ד ה) בין הרמה, (שמואל א' ז יז) ותשובתו הרמתה:

כד) וַיֵּלְנוּ הָעָם עַל-מֹשֶׁה לְאמֹר מַה-נַּשְׁתָּה: וְאַתְרַעְמוּ עָמָא עַל מֹשֶׁה לְמִימַר מַה נַּשְׁתֵּי:

רס"י וילנו. לשון נפעל הוא וכן התרגום לשון נפעל הוא ואתרעמו. כן דרך לשון תלנה להסב הדבור אל האדם מתלונן מתרועע, ולא אמר, לונן, רועע, וכן יאמר הלועז דיקומפליינש"ט שי"י, מוסב הדבור אליו באמרו שי"י [עלמנו]:

כה) וַיֵּצְעַק אֶל-יְהוָה וַיִּזְרְהוּ יְהוָה עֵץ וַיִּשְׁלַח אֶל-הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שָׁם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ: וַצִּלִּי קָדָם יְיָ וְאַלְפָּה יְיָ אֶעֱא וְרָמָא לְמַיָּא וּבְסִימוּ מַיָּא תַמְן גִּזַּר לֵה קִיָּם וְדִין וְתַמְן נִסְיָה:

רס"י שם שם לו. במרה נתן להם מקלת פרסיות של תורה שיתעסקו בהם, שנת

ופרה אדמה ודינין: וסם נסהו. לעס, וראה קסי ערפן שלא נמלכו במשה בלשון יפה, בקס עלינו רחמים שיהיה לנו מים לשתות, אלא נתלוננו:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים-אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמַע לְקוֹלִי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַיֵּשֶׁר
בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהֶאֱזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל-חֻקָּיו כָּל-
הַמִּחְלָה אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא-אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי
יְהוָה רַפְּאֵךְ: (ס) וַאֲמַר אִם קִבַּלְתָּ תִּקְבַּל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהִים וְדַכְשֵׁר קִדְמוּהִי תַעֲבֹד
וְתַצִּית לְפָקוּדוּהִי וְתִטֵּר כָּל קִנְמוּהִי כָּל מְרַעִיו דִּי שְׂגִיתִי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשׁוּנוּן עֲלֶיךָ אֲרִי
אֲנָא וְיֵ אֲסָךְ:

רס"י אם שמוע תשמע. זו קבלה שיקבלו עליהם: תעשה. היא עשיה: והאזנת. תטה אזנים לדקדק בהם: כל חקיו. דברים שאינן אלא גזרת מלך בלא שום טעם, ויכר הרע מהקנטר עליהם מה אסור באלו, למה נאסרו, כגון לבישת כלאים ואכילת חזיר ופרה אדמה וכיוצא בהם: לא אשים עליך. ואם אשים הרי היא כלא הושמה, כי אני ה' רופאך, זהו מדרשן. ולפי פשוטו כי אני ה' רופאך ומלמדך תורה ומלות למען תנצל מהם, כרופא הזה האומר לאדם אל תאכל דבר זה פן יביאך לידי חולי זה וכן הוא אומר (משלי ג ט) רפאות תהי לשרך:

וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וְנָשִׁים שְׂתֵימָה עֹשְׂרָה עֵינַת מַיִם
וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם עַל-הַמַּיִם: וְאֵתוּ לְאֵילִם וְתָמוּ תְּרֵי עֶסֶר
מִבּוּעֵינֵי דְמִינֵי וְשִׁבְעֵינֵי דְקַלְיוֹ וְשָׂרוּ תָמוּן עַל מַיָּא:

רס"י שתיים עשרה עינת מים. כנגד שנים עשר שבטים נזדמנו להם: ושבטים תמרים. כנגד שבטים זקנים:

טז **וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיָּבֹאוּ כָּל-עַדְתַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר-**
סִין אֲשֶׁר בֵּין-אֵילָם וּבֵין סִינַי בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
הַשְּׁנַי לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: וַיִּטְלוּ מֵאֵילָם וְאֵתוּ כָּל כְּנֻשָׁתָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמִדְבָּרָא דְסִין דִּי בֵין אֵילָם וּבֵין סִינַי בְּחַמְשַׁת עֶסְרָא יוֹמָא לְיַרְחָא תַנְיָנָא לְמַפְקָחוֹן
מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם:

רס"י בחמשה עשר יום. נתפרש היום של חניה זו, לפי שבו ביום כלתה החררה שהוליו ממרים והלכו למן, למדנו שאכלו משירי הבצק ומשירי המלה ששים

ואחת סעודות, וירד להם מן בשפה עשר בארבע ויום ראשון בשבת היה, כדאיתא
במסכת שבת (דף פז ב) :

(ב) (ויליבו) וַיִּלְוֵנוּ כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן
בַּמִּדְבָּר: וְאַתְרַעְמוּ כָּל כְּנִשְׂתָּא דבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר:

רס"י וילוונו. לפי שכלה הלחם:

(ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי-יִתֵּן מוֹתָנוּ בְּיַד-יְהוָה בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם בְּשַׁבְּתֵנוּ עַל-סִיר הַבָּשָׂר בְּאֶכְלֵנוּ לֶחֶם לְשִׁבְעַ כִּי-
הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהַמִּית אֶת-כָּל-הַקְּהָל
הַזֶּה בְּרַעַב: (ד) וַאֲמָרוּ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְוֵי דְמִיתָנָא קָדָם יְיָ בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם כִּד
הוֹיָנָא יִתְבִּין עַל דּוּדֵי בְּסָרָא כִּד הוֹיָנָא אֶכְלִין לְחֵמָא וְשִׁבְעִין אַרְי אֶפְקִיתוּן יִתְנָא לְמִדְבָּרָא
הַדִּין לְקִטְלָא יֵת כָּל קְהָלָא הַדִּין בְּכַפְנָא:

רס"י מי יתן מותנו. שנמות, ואינו שם דבר כמו מותנו אלא כמו עשותנו, חנותנו,
שזבנו, לעשות אנחנו, לחנות אנחנו, למות אנחנו. ותרגומו לוי דמיתנא, כמו (במדבר
ד' ב) לו מתנו, הלאי והיינו מתים:

(ה) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן-
הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וְלָקְטוּ דְבַר-יּוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנֹסְנוּ
הַיֶּלֶךְ בְּתוֹרַתִי אִם-לֹא: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הֵא אֲנָא מַחִית לְכוּן לְחֵמָא מִן שְׁמַיָּא
וַיִּפְקוּן עִמָּא וַיִּלְקְטוּן פְּתִגָּם יּוֹם בְּיוֹמָה בְּדִיל דְאַנְסִנוּן הִיְהִיכוּן בְּאוֹרֵיתִי אִם לֹא:

רס"י דבר יום ביומו. כורך אכילת יום ילקטו ביומו, ולא ילקטו היום לכורך
מחר: למען אנסנו היך בתורת. אם ישמרו מצות התלויות בו, שלא יותירו ממנו
ולא ילאו בשבת ללקוט:

(ו) וְהָיָה בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי וְהָכִינוּ אֶת אֲשֶׁר-יִבְיֹאוּ וְהָיָה מִשְׁנֵה
עַל אֲשֶׁר-יִלְקְטוּן יּוֹם | יּוֹם: וַיְהִי בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה וַיִּתְקַנְנוּן יֵת דְּיִתְנוּן וַיְהִי עַל
חַד תְּרִין עַל דְּיִלְקְטוּן יּוֹם יּוֹם:

רש"י והיה משנה. ליום ולמחרת: משנה. על שהיו רגילים ללקוט יום יום של שאר ימות הסבוע. ואומר אני אשר יביאו והיה משנה, לאחר שיביאו ימלאו משנה במדידה על אשר ילקטו וימדו יום יום וזהו (להלן פסוק כג) לקטו לחם משנה, בלקיטתו היה נמלא לחם משנה. וזהו (להלן פסוק כט) על כן הוא נותן לכם ביום השני לחם יומים, נותן לכם ברכה פוישו"ן [שפע] בבית למלאות העמר פעמים ללחם יומים:

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲרֹב וַיִּדְעֹתֶם כִּי יְהוָה הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וַאֲמַר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרַמְשָׁא וְתִדְעוּן אַרְי יְיָ אִפִּיק וְתִכּוּן מֵאֶרְעָא דְמִצְרָיִם:

רש"י ערב. כמו לערב: וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים. לפי שאמרתם לנו כי הוצאתם אותנו, תדעו כי לא אנחנו המוציאים אלא ה' הוציא אתכם, שיגיו לכם את השליו:

(ז) וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֶת-כְּבוֹד יְהוָה בְּשִׁמְעוּ אֶת-תְּלַנְתִּיכֶם עַל-יְהוָה וּנְחַנּוּ מֶה כִּי (תלוננו) תְּלִינוּ עֲלֵינוּ: וּבַצְפָּרָא וְתַחֲזוּן יֵת יְקָרָא דִּי כַד שְׁמִיעַ (שְׂדִמְוֵהִי) יֵת תְּרַעְמוּתְכוּן עַל מֵימְרָא דִּי וְנַחְנָא מָא אַרְי אֶתְרַעְמֵתוּן עֲלֵנָא:

רש"י ובקר וראיתם. לא על הכבוד שנאמר (להלן פסוק י) והנה כבוד ה' נראה בעינינו, נאמר, אלא כך אמר להם ערב וידעתם כי היכולת בידו לתן תאותכם ובשר יתן, אך לא בפנים מאירות יתננה לכם, כי שלא כהוגן שאלתם אותו ומכרם מלאה, והלחם ששאלתם לצורך, בירידתו לבקר תראו את כבוד אור פניו שיורידהו לכם דרך חזה בבקר, שיש שהות להכינו וטל מלמעלה וטל מלמטה כמנח בקפסא: את תלנתיכם על ה'. כמו אשר על ה': ונחנו מה. מה אנחנו חסובין: כי תלינו עלינו. שתרעימו עלינו את הכל, את בניכם ונשיכם ובנותיכם וערב רב, ועל כרחי אני זקוק לפרש תלינו בלשון תפעילו מפני דגשותו וקרייתו, שאלו היה רפה הייתי מפרשו בלשון תפעלו, כמו (שמות יז ג) וילן העם על משה, או אם היה דגוש ואין בו יו"ד ונקרא תלוננו, הייתי מפרשו לשון תלוננו, עכשיו הוא משמע תלינו את אחרים, כמו במרגלים (במדבר יד לו) וילינו עליו את כל העדה:

(ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת יְהוָה לָכֶם בְּעָרֹב בְּשֵׁר לְאָכַל וּלְחֹם בַּבִּקֵּר לְשִׁבַּע בְּשִׁמְעַע אֶת-תְּלַנְתִּיכֶם אֲשֶׁר-אֲתֶם

מְלִינָם עָלָיו וְנַחֲנוּ מָה לֹא-עָלִינוּ תִלְזַתִּיכֶם כִּי עַל-יְהוָה:
וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּדִלְתּוֹ יְיָ לִכּוֹן בְּרַמְשָׁא בְּסָרָא לְמִיכַל וְלַחְמָא בְּצַפְרָא לְמַסְבַּע בְּדִשְׁמִיעוֹן קָדָם
יְיָ יֵת תְּרַעְמוּתְכוֹן דִּי אַתּוֹן מִתְרַעְמִין עֲלוּהִי וְנַחֲנָא מָא לֹא עֲלָנָא תְּרַעְמוּתְכוֹן אֶלְהוֹן עַל
מִימְרָא דִּי יְיָ:

רס"י זֶסֶר לַחֲכַל. וְלֹא לַשֶּׁבַע, לַמַּדָּה תוֹרָה דְרַךְ אַרְצָא שְׂאִין אוֹכְלִין זֶסֶר לַשֶּׁבַע.
וּמָה רָחַה לְהוֹרִיד לַחֵם זִבְקָר וּזְסָר זַעֲרָב, לְפִי שְׁהֲלַחֵם שְׂאֵלוֹ כְּהוּגוֹן, שְׂאִי אֲפַסֵּר
לוֹ לַחֲדָם זִלְלָא לַחֵם, אֲזַל זֶסֶר שְׂאֵלוֹ שְׁלַח כְּהוּגוֹן, שְׁהֲרַבָּה זַהְמוּת הִיוּ לְהֵם. וְעוֹד,
שְׁהִיָּה אֲפַסֵּר לְהֵם זִלְלָא זֶסֶר, לְפִיכֵךְ נָתַן לְהֵם זַשְׁעַת טִרְחָא, שְׁלַח כְּהוּגוֹן: אֲשֶׁר אַתֶּם
מְלִינִים עָלָיו. אַתְּ הַאֲחֵרִים הַשּׁוֹמְעִים אַתְּכֶם מִתְלוֹנְנִים:

(ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן אָמַר אֶל-כָּל-עַדְתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
קָרְבוּ לִפְנֵי יְהוָה כִּי שָׁמַע אֶת תִּלְזַתִּיכֶם: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אָמַר
לְכָל כְּנַשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קָרִיבוּ קָדָם יְיָ אֲרִי שְׁמִיעוֹן קְדָמוּהִי יֵת תְּרַעְמוּתְכוֹן:

רס"י קִרְבוּ. לַמָּקוֹם שְׁהַעֲנִן יִרְדָּ:

(י) וַיְהִי כִּדְבַר אַהֲרֹן אֶל-כָּל-עַדְתֵּי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וַיִּפְּנוּ אֶל-
הַמִּדְבָּר וְהִנֵּה כְבוֹד יְהוָה נֹרְאָה בְּעַנְיָן: **(פ)** וְהוּחַ כִּד מְלִיל אַהֲרֹן עִם
כָּל כְּנַשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַתְּפִנִיו לְמַדְבְּרָא וְהָא יִקְרָא דִּי אַתְּגְלִי בְּעַנְנָא: **(יא)**
 שִׁישִׁי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא:
(יב) שְׁמַעְתִּי אֶת-תְּלוֹנְתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּבְרֵי אֱלֹהִים לְאִמְרֵי בֵין
הָעֲרָבִים וְתֹאכְלוּ בָשָׂר וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ-לָחֵם וַיְדַעְתֶּם כִּי
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: שְׁמִיעַ קְדָמִי יֵת תְּרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְלִיל עֲמַהוֹן לְמִימְרָא בֵין
שְׁמִישָׁא תִיכְלוֹן בְּסָרָא וּבְצַפְרָא תִשְׁבְּעוֹן לַחְמָא וְתִדְעוֹן אֲרִי אֲנָא יְיָ אֶלְהֵכוֹן: **(יג)** וַיְהִי
בְּעָרְבַת וַתַּעַל הַשָּׁלֹו וַתִּכַּס אֶת-הַמַּחֲנֶה וּבִבְקָר הָיְתָה
שֹׁכֶבֶת הַטֹּל סָבִיב לְמַחֲנֶה: וְהוּחַ בְּרַמְשָׁא וְסִלְיַקַּת סָלְיוֹ וְחַפְתָּ יֵת מְשֻׁרִיתָא
וּבְצַפְרָא הוֹת נְחַתַּת טְלָא סְחוֹר סְחוֹר לְמְשֻׁרִיתָא:

רס"י הַשָּׁלוּ. מִיִן עוֹף וְשַׁמֵּן מֵאֲדָא: הִיתָה שְׁכַבַת הַטֹּל. הַטֹּל שׁוֹכֵז עַל הַמֵּן וּזְמַקוֹם
אֲחֵר הוּא אֹמֵר **(בְּמַדְבַר י"א ט)** וּזְכַרְתָּ הַטֹּל וְגו' הַטֹּל יוֹרֵד עַל הָאֲרֶז וְהַמֵּן יוֹרֵד עָלָיו,
וְחוֹזֵר וְיוֹרֵד טַל עָלָיו וְהִרִי הוּא כְּמַנְחָא זַקְפָּסָא:

(ד) ותעל שכבת הטל והינה על-פני המדבר דק מחספס
דק כפפר על-הארץ: וסליקת נחתת טלא והא על אפי מדברא דעדק מקלף
דעדק כגיר כגלידא על ארעא:

רס"י ותעל שכבת הטל וגו'. כשהחמה זורחת עולה הטל שעל המן לקראת החמה, כדרך טל עולה לקראת החמה, אף אם תמלא שפופרת של זיאה טל, ותסתום את פיה ותניחה בחמה, היא עולה מאליה באויר. ורבותינו דרשו שהטל עולה מן הארץ באויר, וכעלות שכבת הטל נתגלה המן וראו והנה על פני המדבר וגו' : דק. דבר דק: מחספס. מגלה, ואין דומה לו במקרא. ויש לפרש מחספס לשון חפיסא ודלוסקמא שבלשון משנה. כשנתגלה משכבת הטל ראו שהיה דבר דק מחספס בתוכו בין שתי שכבות הטל. ואונקלוס תרגם מקלף, לשון (בראשית ל לו) מחשוף הלבן: ככפר. כפור ייליד"ה בלע"ז דעדק כגיר (ישעיה כז ט) כאבני גיר והוא מין לבע שחור, כדאמרין גבי כסוי הדם (חולין פח ב) הגיר והזרניך. דעדק כגיר כגלידא על ארעא, דק היה כגיר ושוכב מגלד כקרח על הארץ. וכן פרוש דק ככפור, שטוח קלוש ומחבר כגליד. דק טינבי"ש בלעז, שהיה מגליד גלד דק מלמעלה. וכגיר שתרגם אונקלוס, תוספת הוא על לשון העברית, ואין לו תבה בפסוק:

(טו) ויראו בני-ישראל ויאמרו איש אל-אחיו מן הוא כי לא ידעו מה-הוא ויאמר משה אליהם הוא הלהם אשר נתן יהוה לכם לאכלה: ויחזו בני ישראל ויאמרו גבר לאחיהי מנא הוא ארי לא ידעו מא הוא ואמר משה להון הוא לחמא די קהב יי לכון למיכל:

רס"י מן הוא. הכנת מזון הוא, כמו (דניאל א ה) וימן להם המלך: כי לא ידעו מה הוא. שיקראוהו בשמו:

(טז) זה הדבר אשר צנה יהוה לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר לגלגלת מספר נפשתיכם איש לאשר באהלו תקחו: דין פתיגמא די פקיד יי לקוטו מנה גבר לפום מיכלה עמרא לגלגלתא מנין נפשתיכון גבר לדי במשפנה תסבון:

רס"י עמר. שם מדה: מספר נפשתיכם. כפי מנין נפשות שיש לאיש באהלו תקחו עמר לכל גלגלת:

(יז) וַיַּעֲשׂוּ-כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ הַמֵּרְבֵּה וְהַמִּמְעִיט: וַעֲבָדוּ כֵן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַלְקָטוּ דְאֶסְגִי וּדְאֶזְעַר:

רש"י המרבה והממעט. יש שלקטו הרבה ויש שלקטו מעט וכשזאו לביתם ומדדו בעומר, איש איש מה שלקטו, ומלאו שהמרבה ללקוט לא העדיף על עמר לגלגלת אשר זאהלו, והממעט ללקוט לא מלא חסר מעומר לגלגלת, וזהו נס גדול שנעשה בו:

(יח) וַיִּמְדוּ בְעֹמֶר וְלֹא הֶעֱדִיף הַמֵּרְבֵּה וְהַמִּמְעִיט לֹא הֶחֱסִיר אִישׁ לְפִי-אֶכְלוּ לְקָטוּ: וַיְכַלּוּ בְעוֹמֶרָא וְלֹא אוֹתֵר דְאֶסְגִי וּדְאֶזְעַר לֹא חֲסִיר גְבַר לְפוּם מִיכְלָה לְקָטוּ: (יט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ-אֶל-יֹוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד-בִּקֹּר: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן אֲנִשׁ לֹא יִשְׂאֵר מִנֶּה עַד צְפָרָא: (כ) וְלֹא-שָׁמְעוּ אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּוֹתֵרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד-בִּקֹּר וַיִּרְם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ וַיִּקְצֹף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה: וְלֹא קִבִּילוּ מִן מֹשֶׁה וְאֶשְׁאֲרוּ גְבַרְזָא מִנֶּה עַד צְפָרָא וַיִּרְחַשׁ רִיחֶשָׂא וַיִּסְרִי וַיִּרְגְּזוּ עֲלֵיהוֹן מֹשֶׁה:

רש"י ויוותרו אנשים. דתן ואזירים: וירם תולעים. לשון רמה: ויבאש. הרי זה מקרא הפוך, שתחלה הבאיש ולבסוף התליע, כענין שנאמר (פסוק כד) ולא הבאיש ורמה לא היתה בו, וכן דרך כל המתליעים:

(כא) וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבִּקֹּר בַּבִּקֹּר אִישׁ כְּפִי אֶכְלוּ וְחֵם הַשֶּׁמֶשׁ וַנִּמָּס: וַלְקָטוּ יְתֵה בְצֶפֶר בְּצֶפֶר גְבַר לְפוּם מִיכְלָה וּמֵא דְמִשְׁתַּאֲר מִנֶּה עַל אֶפִי חִקְלָא כַּד חָמָא עֲלוּהִי שְׁמֶשָׂא פֶשֶׁר:

רש"י וחם השמש ונמס. הנשאר בשדה נמוח (י"ג: נמוח) ונעשה נחלים, ושתיין ממנו אילים וזבאים, ואמות העולם לדין מהם וטועמין בהם טעם מן, ויודעין מה שבחן של ישראל. ותרגומו של נמס פשר, לשון פושרין, על ידי השמש מתחמם ומפסיר דיסטיפרי"ר ודגמתו בסנהדרין [סז] בסוף ארבע מיתות:

(כב) וַיְהִי | בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לְקָטוּ לְחֵם מִשְׁנֵה שְׁנֵי הָעֹמֶר לְאֶחָד וַיִּבְאוּ כָל-נְשֵׂי־הָעֵדָה וַיִּגִּידוּ לְמֹשֶׁה: וַחֲוָה בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה לְקָטוּ לְחָמָא עַל חַד תְּגִירוֹ תְּגִירוֹ עֲמָרוֹ לְחַד וְאֶתּוֹ כָּל רַבְרָבִי כְּנִשְׁתָּא וְחוּיָאוּ לְמֹשֶׁה:

רס"י לקטו לחם משנה. כשמדדו את לקיטתם צאהליהם מלאו כפלים שני העמר לאחד. ומדרש אגדה לחם משנה משנה. אותו היום נשתנה לשבח בריחו וטעמו: ויגידו למשה. שאלוהו מה היום מיומים, ומכאן יש ללמוד שעדין לא הגיד להם משה פרשת שבת שנלטה לומר להם (פסוק ה) והיה ביום הששי והכינו וגו', עד ששאלו את זאת, אמר להם (פסוק כג) הוא אשר דבר ה', שנלטיתי לומר לכם, ולכך ענשו הכתוב, שאמר לו (פסוק כח) עד אנה מאנתם, ולא הוציאו מן הכלל:

(כג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה שִׁבְתֹּן שַׁבַּת-קֹדֶשׁ לַיהוָה מִחַר אֶת אֲשֶׁר-תֹּאפֹּו אָפוּ וְאֶת אֲשֶׁר-תִּבְשְׁלוּ בִשְׁלוּ וְאֶת כָּל-הָעֹדֶף הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמַרְת עַד-הַבֶּקֶר: וְאָמַר לְהוֹן הוּא דִּי מְלִיל יִי שְׁבִתָּא קוּדְשָׁא קֹדֶם יִי מְחַר יִת דִּי אֲתוֹן עֲתִידִין לְמִפָּא אָפוּ וְיִת דִּי אֲתוֹן עֲתִידִין לְבִשְׁלָא בִשְׁלִי וְיִת כָּל מוֹתָרָא אֲצִנְעוּ לְכוֹן לְמִטְרַת עַד צִפְרָא:

רס"י את אשר תאפו אפו. מה שאתם רוצים לאפות בתנור, אפו היום, הכל לשני ימים, ומה שאתם צריכים לבשל ממנו במים, בשלו היום. לשון אפיה נופל בלחם, ולשון בשול בתבשיל: למשמרת. לגניזה:

(כד) וַיִּנְיְחוּ אֹתוֹ עַד-הַבֶּקֶר כָּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא הִבְאִישׁ וְרָמָה לֹא-הִיְתָה בּוֹ: וְאֲצִנְעוּ יְתָה עַד צִפְרָא כָּמָא דְפִקִּיד מֹשֶׁה וְלֹא סָרִי וְרִיחָשָׁא לֹא הָוָה בָּהּ: (כה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכַלְהוּ הַיּוֹם כִּי-שַׁבַּת הַיּוֹם לַיהוָה הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֶהוּ בַשָּׂדֶה: וְאָמַר מֹשֶׁה אֲכַלְהוּ יוֹמָא דִּין אַרְי שְׁבִתָּא יוֹמָא דִּין קֹדֶם יִי יוֹמָא דִּין לֹא תִשְׁכַּחְנָה בְּחִקְלָא:

רס"י ויאמר משה אכלו היום כי שבת היום. שחרית שהיו רגילים ללכת וללקוט, באו לשאול אם נלא אם לאו, אמר להם את שבידכם אכלו. לערב חזרו לפניו ושאלוהו מהו ללכת, אמר להם שבת היום. ראה אותם דואגים שמא פסק המן ולא ירד עוד, אמר להם היום לא תמצאוהו. מה תלמוד לומר היום, היום לא תמצאוהו אבל מחר תמצאוהו:

(כו) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקַטְהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לֹא יִהְיֶה-בּוֹ: שְׁתָּא יוֹמִין תִּלְקַטְנָה וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבִתָּא לֹא יְהִי בָּהּ:

רס"י זכיוס השביעי שבת. שבת הוא, המן לא יהיה זו, ולא בא הכחוז אלא לרבות יוס הכפורים וימים טובים:

(כז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יֵצְאוּ מִן-הָעַם לְלֶקֶט וְלֹא מִצָּאוּ: (ס) וְהָיָה בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָא נְפָקוּ מִן עֲמָא לְמִלְקֻט וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ: (כח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אֵנָּה מֵאַנְתָּם לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתַי: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֵימְתִי אֲתוֹן מְסַרְבִּין לְמִטְר פְּקוּדֵי וְאוֹרְתֵי:

רס"י עד אנה מאנתם. משל הדיוט הוא, בהדי הולא להי כרצא, על ידי הרשעים מתגניז הכשרין:

(כט) רְאוּ כִּי-יְהוָה נָתַן לָכֶם הַשְּׁבִתָּה עַל-כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לָחֶם יוֹמִים שְׁבוּ | אִישׁ תַּחְתּוֹתָיו אֶל-יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: חזו ארי יי יתב לכון שבתא על כן הוא יתב לכון ביומא שתינתא לחם תרין יומין תיבו אגש תחותיה לא יפוק אגש מאתרה ביומא שביעא:

רס"י ראו. בעיניכם כי ה' בכבודו מזהיר אתכם על השבת, שהרי גם נעשה בכל ערב שבת לתת לכם לחם יומים: שבו איש תחתיו. מכאן סמכו חכמים ארבע אמות ליואל חוץ לתחום: אל יאל איש ממקומו. אלו אלפים אמה של תחום שבת, ולא במפורש, שאין תחומין אלא מדברי סופרים, ועיקרו של מקרא על לוקטי המן נאמר:

(ל) וַיִּשְׁבְּתוּ הָעַם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: וְנָחוּ עִמָּא בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָא: (לא) וַיִּקְרָא בֵּית-יִשְׂרָאֵל אֶת-שְׁמוֹ מִן וְהוּא כְזָרַע גֹּדֶל לָבֶן וְטַעְמוֹ כְּצִפְיֹת בְּדָבָשׁ: וקרו בית ישראל ית שמה מן והוא כבר זרע גדא חור וטעמה כצפריטון בדבש:

רס"י והוא כזרע גד לבן. עשב ששמו אלינדר"א [כוסבר] זרע שלו עגול ואינו לבן, והמן היה לבן, ואינו נמשל לזרע גד אלא לענין העגול כזרע גד היה, והוא לבן: כלפיתת. כלק שמתגניז אותו בדבש וקורין לו אסקריטון כלשון משנה והוא תרגום של אנקלוס:

(לב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה מִלֵּא הָעֵמֶר
מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמַרְת לְדִרְתִּיכֶם לְמַעַן | יִרְאוּ אֶת-הַלֶּחֶם אֲשֶׁר
הָאֲכָלְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
וַאֲמַר מֹשֶׁה דִּין פְּתִגְמָא דִּי פְקִיד יְיָ מְלִי עֲמָרָא מִנָּה לְמִטְרָא לְדִרְיִכּוֹן בְּדִיל דְיִחְזוֹן יְת
לְחִמָּא דִּי אוֹכְלִית יְתִכּוֹן בְּמִדְבָּרָא בְּאִפְקוּתֵי יְתִכּוֹן מֵאֶרֶעָא דְמִצְרָיִם:

רס"י למשמרת. לגניזה: לדתיכם. בימי ירמיהו כשהיה ירמיהו מוכיחם, למה
אין אתם עוסקים בתורה והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה, מהיכן
נתפרנס, הוֹלִיֵא לֵהֶם כִּנְנַת הַמֶּנּוּ וְאָמַר לֵהֶם (ירמיה ב לא) הַדּוֹר אֶתֶם רָאוּ דְבַר ה',
שָׁמְעוּ לֹא נֹאמַר אֲלֵיכֶם רָאוּ, בְּזֵה נִתְפָּרְנוּ אֲבוֹתֵיכֶם, הִרְבָּה שְׁלוּחִין יֵשׁ לֹו לְמִקּוּם
לְהַכִּין מִזּוֹן לִירְאִיו:

(לג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח צִנְצֻנֹת אֲחֵת וְתֵן-שִׁמָּה מִלֵּא-
הָעֵמֶר מִן וְהִנֵּח אֹתוֹ לְפָנָי יְהוָה לְמִשְׁמַרְת לְדִרְתִּיכֶם: וַאֲמַר
מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סַב צְלוּחִית חֲדָא וְהַב תִּמְוֹן מְלִי עֲמָרָא מִן וְאַצְנַע יְתָהּ קָדָם יְיָ לְמִטְרָא
לְדִרְיִכּוֹן:

רס"י כננת. כלוחית של חרס, כתרגומו: והנח אתו לפני ה'. לפני הארון, ולא
נאמר מקרא זה עד שנבנה אהל מועד, אלא שנכתב כאן בפרשת המן:

(לד) כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וַיְנִיחָהוּ אַהֲרֹן לְפָנָי הָעֵדֻת
לְמִשְׁמַרְת: כְּמָא דִּי פְקִיד יְיָ לְמִשְׁה וְאַצְנַעֵה אַהֲרֹן קָדָם סְהַדוּתָא לְמִטְרָא: (לה)
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲכָלוּ אֶת-הַמֶּנּוּ אַרְבַּעִים שָׁנָה עַד-בְּאֵם אֶל-
אֶרֶץ נוֹשֶׁבֶת אֶת-הַמֶּנּוּ אֲכָלוּ עַד-בְּאֵם אֶל-קָצָה אֶרֶץ כְּנַעַן:
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲכָלוּ יְת מִנָּה אַרְבַּעִין שָׁנִין עַד דְמִיתִיהוֹן לְאֶרֶעָא יְתִבְתָּא יְת מִנָּה אֲכָלוּ עַד
דְאַתּוֹ לְסִיפֵי אֶרֶעָא דְכְנַעַן:

רס"י ארבעים שנה. והלא חסר שלשים יום, שהרי בחמשה עשר באייר ירד להם
המן תחלה, ובחמשה עשר בניסן פסק, שנאמר (יהושע ה יב) וישבת המן ממחרת, אלא
מגיד שהעוגות שהוליו ישראל ממארים טעמו זהם טעם מן: אל ארץ נוסבת.
לאחר שעברו את הירדן שאתה שעבר הירדן מיסבת וטובה, שנאמר (דברים ג כה)
אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן, ותרגום של נוסבת יתבתא,
למה לומר מיסבת: אל קצה ארץ כנען. בתחלת הגבול, קדם שעברו את הירדן,
והוא ערבות מואב. נמלאו מכחישין זה את זה, אלא בערבות מואב כשמת משה

בשצעה באדר פסק המון מליכד, ונסתפקו ממון שלקטו בו ציוס עד שהקריבו העומר בשעה עשר בניסון, שנאמר (יהושע ה יא) ויאכלו מעצור הארץ ממחרת הפסח:

וְהָעֹמֶר עֶשְׂרִית הָאֵיפָה הוּא: (פ) וְעֹמֶר אֶחָד מִן עֶסְרָא בְּתֵלֶת סָאִין הוּא:

רס"י עשרית האיפה. האיפה שלש סאין, והסאה ששה קבין והקב ארבעה לוגין והלוג שש ביצים נמצא עשירית האיפה ארבעים ושלש ביצים וחמש ביצה והוא שער לחלה ולמנחות:

יז (א) וַיִּסְעוּ כָל-עַדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַּר-סִיִּן לְמִסְעֵיהֶם עַל-פִּי יְהוָה וַיַּחֲנוּ בְּרִפְיִדִים וְאִין מַיִם לְשִׁתָּת הָעָם: וַיִּגְּלוּ כָל כְּנֻשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבָּרָא דְסִין לְמִטְלַנְיָהוּן עַל מִימְרָא דִּינִי וְיִשְׂרָו בְּרִפְיִדִים וְלִית מְנָא לְמִשְׁתֵּי עַמָּא: (ב) וַיִּזְרַב הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תָנוּ-לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מֵה-תִּרְיֹבוּן עִמָּדֵי מֵה-תִּנְסֹוּן אֶת-יְהוָה: וַיִּצָּא עַמָּא עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ הֲבֵי לָנוּ מְנָא וְנִשְׁתֵּי וַיֹּאמֶר לָהֶן מֹשֶׁה מָא אֲתוֹן נָצוּ עַמִּי מָא מְנַסוּן אֲתוֹן קָדָם יי:

רס"י מה תנסון. לומר היוכל לתת מים בארץ איה:

(א) וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לַמַּיִם וַיִּלְן הָעָם עַל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה הָעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַמִּית אֹתִי וְאֶת-בְּנֵי וְאֶת-מִקְוֵי בְּצַמָּא: וַיִּצְחִי תַמּוֹן עַמָּא לְמִנָּא וְאֲתִרְעַם עַמָּא עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְמָא דָּנוּ אֲסִקְתָּנָא מִמִּצְרַיִם לְקִטְלָא זְתִי וְזִת בְּנֵי וְזִת בְּעִירֵי בְּצַחֲוִיתָא: (ב) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לֵאמֹר מָה אֶעֱשֶׂה לָעָם הַזֶּה עוֹד מְעַט וְסִקְלֵנִי: וַיִּצְלִי מֹשֶׁה קָדָם יי לְמִימֶר מָא אֶעֱבֹד לְעַמָּא הַדִּין עוֹד זְעִיר פּוֹן וְיִרְגְּמֵנִי:

רס"י עוד מעט. אם אמתין עוד מעט וסקלני:

(ג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲבֹר לְפָנַי הָעָם וְקַח אֹתָהּ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִטּוֹךְ אֲנֹשֶׁר הַכִּיתָ בּוֹ אֶת-הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלְכָתָּ: וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה עֲבֹר קָדָם עַמָּא וְדַבֵּר עִמָּךְ מִסְבֵּי יִשְׂרָאֵל וְחִטְרַךְ דִּי מְחִיתָא בָּהּ זִת נִתְרָא סב בְּיָדְךָ וְתִיזֵל:

רש"י עבר לפני העם. וראה אם יסקלוך, למה הולאת לעז על בני: וקח אתך מזקני ישראל. לעדות שיראו שעל ידך המים יולאים מן הצור, ולא יאמרו מעינות היו שם מימי קדם: ומטך אשר הכית בו את היאר. מה תלמוד לומר אשר הכית בו את היאר, אלא שהיו ישראל אומרים על המטה שאינו מוכן אלא לפרענות, בו לכה פרעה ומאריס כמה מכות במאריס ועל היס, לכן נאמר אשר הכית בו את היאר, יראו עתה שאף לטובה הוא מוכן:

(ד) הַנְּנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ יְיָ | עַל-הַצּוֹר בְּחַרְבְּ וְהַפִּיתָ בַצּוֹר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשָׁתָה הָעָם וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: הא אגא קאם קדמך תמן על טגרא בחורב ותמחי בטגרא ויפקון מנה מנא וישתי עמא ועבד כן משה לעיני סבי ישראל:

רש"י והכית צור. על הצור לא נאמר אלא צור, מכאן שהמטה היה של מין דבר חזק ושמו סנפרינון והצור נבקע מפניו:

(ה) וַיִּקְרָא יְיָם הַמְּקוֹם מִסָּה וּמְרִיבָה עַל-רִיב | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נֹסְתָם אֶת-יְהוָה לְאֹמֶר הַיֵּשׁ יְהוָה בְּקִרְבָּנוּ אִם-אֵין: ויקרא שמה דאתרא נסיתא ומצותא על דנצו בני ישראל ועל דנסיאו קדם יי למימר האית שכינתא דיי ביננא אם לא: (ח) ויבא עמלק וילחם עם-ישראל ברפידם: ואתא עמלק ואגח קרבא עם ישראל ברפידם:

רש"י ויבא עמלק וגו'. סמך פרשה זו למקרא זה, לומר תמיד אני ציניכם ומזמן לכל לרכיכם, ואתם אומרים (פסוק ז) היס ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב צא ונוסך אתכם ואתם לועקים אלי ותדעון היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויאל לדרך, היה אותו הבן רואה חפץ ואומר, אבא טול חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישית, פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הבן ראית את אבא. אמר לו אביו אינך יודע היכן אני, השליכו מעליו וצא הכלב ונסכו:

(ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה שְׁמַע בְּחַר-לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הַלָּחֶם בְּעֵמְלֶק מִחֹר אֲנֹכִי נֹצֵב עַל-רֹאשׁ הַגְּבֻעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדֵי: ואמר משה ליהושע בחר לנא גבריא ופוק אגח קרבא בעמלק מחור אגא קאם על ריש רמתא וחוטרא דאתעבידו בה נסין מן קדם יי בידי:

קס"י **זכר לנו. לי ולך, השווה לו, מכאן אמרו יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך וכבוד חברך כמורא רבך, מנין שנאמר (במדבר יב יא) ויאמר אהרן אל משה בי אדני והלא אהרן גדול מאחיו היה ועושה את חצרו כרצו. ומורא רבך כמורא שמים מנין, שנאמר (שם יא כח) אדני משה כללם, כלם מן העולם, חייבין הם כליה, המורדים בך, כאלו מרדו בהקדוש ברוך הוא: ולא הלחם. לא מן הענן והלחם בו: מחר. בעת המלחמה אנכי נלכ: זכר לנו אנשים. גבורים ויראי חטא שתהא זכותן מסיעתן. דבר אחר זכר לנו אנשים שידועין לזטל כשפים לפי שזני עמלק מכשפין היו:**

(י) וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כְּאֲשֶׁר אָמַר-לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם בְּעַמְלֵק וּמֹשֶׁה אָהֳרֹן וְחֹוֹר עָלוּ רֹאשׁ הַגְּבָעָה: וַעֲבַד יְהוֹשֻׁעַ כְּמַא דְאָמַר יְהוָה מִשָּׁה לְאַגְחָא קְרָבָא בְּעַמְלֵק וּמִשָּׁה אָהֳרֹן וְחֹוֹר סְלִיקוּ לְרִישׁ רְמַתָּא:

קס"י **ומשה אהרן וחור. מכאן לתענית שצריכים שלשה לעבור לפני התצה, שבתענית היו שרוים: חור. בנה של מרים היה וכלב בעלה:**

(יא) וְהָיָה כְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבְרַת יִשְׂרָאֵל וְכְאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבְרַת עַמְלֵק: וְהָיָה כִּד יָרִים מִשָּׁה יְדוּהִי וּמִתְגַּבְּרִין דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְכִד מְנַח יְדוּהִי וּמִתְגַּבְּרִין דְּבֵית עַמְלֵק:

קס"י **כאשר ירים משה ידו. וכי ידיו של משה נולחות היו המלחמה וכו' כדאיתא בראש השנה (כט א) :**

(יב) וַיָּדִי מֹשֶׁה כְּבָדִים וַיִּקְחוּ-אֶבֶן וַיִּשְׂימוּ תַחְתָּיו וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ וְאַהֲרֹן וְחֹוֹר תָּמְכוּ בְיָדָיו מִזָּה אֶחָד וּמִזָּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה עַד-בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ: וַיָּדִי מִשָּׁה יָקְרוּ וַיִּסִּיבוּ אֲבָנָא וְשׁוּיָאוּ תַחוֹתוֹהִי וַיִּתַּב עָלֶיהָ וְאַהֲרֹן וְחֹוֹר סְעָדוּ בְיָדוֹהִי מִפָּא חַד וּמִפָּא חַד וַהֲוָה יְדוּהִי פְרִיסוֹן בְּצִלוֹ עַד דְּעַל שְׁמֶשׁ:

קס"י **וידי משה כבדים. בשביל שנתעלל במלואו ומנה אחר תחתיו, נתיקרו ידיו ויקחו. אהרן וחור: אבן וישימו תחתיו. ולא ישב לו על כר וכסת. אמר ישראל שרויין בלער, אף אני אהיה עמהם בלער: ויהי ידיו אמונה. ויהי משה ידיו באמונה פרוקות השמים בתפלה נאמנה ונכונה: עד בא השמש. שהיו עמלקים מחשפין את**

השעות באטרולוגיאה באיזו שעה הם נולחים, והעמיד להם משה חמה וערב
את השעות:

וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת-עַמְלֵק וְאֶת-עַמּוֹ לְפִי-חָרֹב: (פ) וַתִּבֶּר
יהושע את עמלק ואת עמו לפתגם דחרב:

רש"י ויחלש יהושע. חתך ראשי גבוריו ולא השאיר אלא חלשים שבהם ולא הרגם
כלם, מכאן אנו למדין שעשה על פי הדבור של שכניה:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה כְּתֹב זֵאת זְכוֹרֹן בְּסֹפֶר
וְשִׁים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי-מָחָה אֶמְחָה אֶת-זִכְרֹ עַמְלֵק
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּתֹב דָּא דויכרנא בספרא ושווי קדם יהושע ארי
ממחא אמהי ית דויכרנא דעמלק מתחות שמא:

רש"י כתב זאת זכרון. שבה עמלק להזדוג לישראל קדם לכל האמות: וקיים באזני
יהושע. המכנים את ישראל לארץ, שינויה את ישראל לשלם לו את גמולו, כאן
נרמז לו למשה שיהושע מכנים את ישראל לארץ: כי מחה אמחה. לכך אני מזהירך
כן, כי חפץ אני למחותו:

וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְהוָה | נְסִי: וַיִּבְנֶה מֹשֶׁה מִדְּבַח
ויפלח עלוהי קדם יי דעבד לה נסין:

רש"י ויקרא שמו. של מזבח: ה' נסי. הקדוש צרוך הוא עשה לנו כאן נס גדול,
לא שהמזבח קרוי ה', אלא המזכיר שמו של מזבח זוכר את הנס שעשה המקום,
ה' הוא נס שלנו:

וַיֹּאמֶר כִּי-יָדַעְתָּ עַל-כֵּס יְהוָה מִלְחָמָה לַיהוָה בְּעַמְלֵק מִדָּר
דָּר: (פפ) וַאֲמַר בְּשִׁבוּעָה אֶמְרָא דָּא מִן קָדָם דְּחִילָא דְשִׁכְנָתָהּ עַל כְּרִסָּהּ יְקָרָה דְעֵתִיד
דאתגח קרבא קדם יי בדבית עמ לק לשציוותהון מדרי עלמא: פפ:

רש"י ויאמר. משה: כי יד על כס יה. ידו של הקדוש צרוך הוא הרמה לשבע
בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית, ומהו כס, ולא נאמר כסא, ואף
הסם נחלק לחציו, נשבע הקדוש צרוך הוא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד

שימחה שמו של עמלק כלו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם, שנאמר (תהלים ט ז) האויב תמו חרבות לנלח, זהו עמלק שכתוב בו (עמוס א יא) ועזרתו שמרה נלח, (תהלים ס) וערים נתפת אבד זכרם המה, מהו אומר אחריו (תהלים ט ח) וה' לעולם ישב, הרי השם שלם, (תהלים ס) כונן למשפט כסאו, הרי כסאו שלם:

הפטרות בשלח - שופטים ד

(כאן מתחילים האשכנזים) (ד) ודבורה אשה נביאה אשת לפידות היא שפטה את-ישראל בעת ההיא: (ה) והיא יושבת תחת-תמר דבורה בין הרמה ובין בית-אל בקר אפרים ויעלו אליה בני ישראל למשפט: (ו) ותשלח ותקרא לברק בן-אבינעם מקדש נפתלי ותאמר אליו הלא צנה | יהנה אלהי-ישראל לך ומשכת בקר תבזר ולקחת עמך עשרת אלפים איש מבני נפתלי ומבני זבולן: (ז) ומשכתי אליך אל-נחל קישון את-סיסרא שר-צבא ובין ואת-רכבו ואת-המונו ונתתיהו בידך: (ח) ויאמר אליה ברק אם-תלכי עמי והלכתי ואם-לא תלכי עמי לא אלך: (ט) ותאמר הלה אלך עמך אפס כי לא תהיה תפארתי על-הדרך אשר אתה הולך כי ביד-אשה ימזר יהוה את-סיסרא ותקם דבורה ותלך עם-ברק קדשה: (י) ויזעק ברק את-זבולן ואת-נפתלי קדשה ויעל ברגליו עשרת אלפי איש ותעל עמו דבורה: (יא) וחבר הקיני נפרד מקין מבני חב חתן משה ויט אהלו עד-אלון (בצענים) בצעננים אשר את-קדש: (יב) ויגדו לסיסרא כי עלה ברק בן-אבינעם הר-תבור: (יג) ויזעק סיסרא את-כל-רכבו תנשע מאות רכב ברזל ואת-כל-העם אשר אתו מחרשת הגוים אל-נחל קישון: (יד) ותאמר דבורה אל-ברק קום כי זה היום אשר נתן יהוה את-סיסרא בידך הלא יהוה יצא לפניך וירד ברק מהר תבזר ועשרת אלפים איש אחריו: (טו) ויהם יהוה את-סיסרא ואת-כל-הרכב ואת-כל-המחנה לפי-חרב לפני ברק וירד סיסרא מעל המרכבה וינס ברגליו: (טז) וברק רדף אחרי הרכב ואחרי המחנה עד חרשת הגוים ויפל כל-מחנה סיסרא לפי-חרב לא נשאר עד-אחד: (יז) וסיסרא נס ברגליו אל-

אָהֵל יַעֲלֵל אֶשֶׁת חֲבֵר הַקִּינִי כִּי שְׁלוֹם בֵּין יַבִּין מֶלֶךְ-חֲצוֹר וַיְבִין בֵּית
חֲבֵר הַקִּינִי: (יח) וַתֵּצֵא יַעֲלֵל לְקִרְאֵת סִיסְרָא וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדֹנָי
סוּרָה אֵלַי אֶל-תִּירָא וַיִּסֹּר אֵלֶיהָ הָאֵהָלָה וַתִּכְסֶּהּ: (יט)
וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי-נָא מֵעַט-מַיִם כִּי צָמְאֵתִי וַתִּפְתַּח אֶת-נְאוֹד
הַחֲלָב וַתִּשְׁקֶהּ: (כ) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עֲמֵד פְּתַח הָאֵהָל וְהִיָּה
אִם-אִישׁ יָבֹא וְשָׁאַלְךָ וְאָמַר הִישׁ-פָּה אִישׁ וְאָמַרְתְּ אֵין: (כא) וַתִּקַּח
יַעֲלֵל אֶשֶׁת-חֲבֵר אֶת-יְתֵד הָאֵהָל וַתִּשֶׂם אֶת-הַמְּקַבֵּת בַּיָּדָה וַתָּבֹא
אֵלָיו בַּלְּאֵט וַתִּתְקַע אֶת-הַיְתֵד בְּרַקְתּוֹ וַתִּצְנַח בְּאָרֶץ וְהוּא-נֹרֵדִם
וַיַּעַף וַיָּמָת: (כב) וְהִנֵּה בָרֶקֶת רִדְף אֶת-סִיסְרָא וַתֵּצֵא יַעֲלֵל לְקִרְאֵתוֹ
וַתֹּאמֶר לוֹ לָךְ וְאַרְאֶךָ אֶת-הָאִישׁ אֲשֶׁר-אַתָּה מִבְּקָשׁ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ
וְהִנֵּה סִיסְרָא נֹפֵל מִתּוֹ וְהַיְתֵד בְּרַקְתּוֹ: (כג) וַיִּכְנַע אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא
אֶת יַבִּין מֶלֶךְ-כְּנָעַן לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (כד) וַתֵּלֶךְ יָד בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הַלּוֹךְ
וְקִשָּׁה עַל יַבִּין מֶלֶךְ-כְּנָעַן עַד אֲשֶׁר הִכְלִיתוּ אֶת יַבִּין מֶלֶךְ-כְּנָעַן: ה
(א) וַתִּשָּׂר דְּבוּרָה וּבְרַק בֶּן-אֲבִינֵעַם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: (כא) מִתְחִילִים
הַסְּפָרַדִּים) (ב) בַּפְּרָע פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהַתְּנַדָּב עִם בְּרָכוֹ יְהוָה: (ג)
שָׁמְעוּ מַלְכִים הָאֲזִינוּ רֹזְגִים אֲנֹכִי לִיהוָה אֲנֹכִי אֲשִׁירָה אֲזַמֵּר
לִיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) יְהוָה בְּצִאתְךָ מִשְׁעִיר בְּצַעֲדְךָ מִשְׁדָּה אֲדוֹם
אָרֶץ רַעֲשָׁה גַם-שָׁמַיִם נִטְּפוּ גַם-עֵבִים נִטְּפוּ מַיִם: (ה) הָרִים נָזְלוּ
מִפְּנֵי יְהוָה זֶה סִינֵי מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (ו) בַּיּוֹם שָׁמַגְר בֶּן-
עֲנַת בַּיּוֹם יַעֲלֵל חֲדָלוּ אֲרָחוֹת וְהַלְכִי נְתִיבוֹת יִלְכוּ אֲרָחוֹת
עַקְלָקְלוֹת: (ז) חֲדָלוּ פְּרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חֲדָלוּ עַד שִׁקְמַתִּי דְּבוּרָה
שִׁקְמַתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל: (ח) יִבְחַר אֱלֹהִים חֲדָשִׁים אֶז לָחֵם שְׁעָרִים
מִגֵּן אִם-יִרְאֶה וְרָמַח בְּאַרְבָּעִים אֶלֶף בְּיִשְׂרָאֵל: (ט) לְבִי לְחוֹקֵי
יִשְׂרָאֵל הַמְתַּנְדָּבִים בָּעַם בְּרָכוֹ יְהוָה: (י) רֹכְבֵי אֲתִנּוֹת צַחֲרוֹת יִשְׁבִּי
עַל-מִדִּין וְהַלְכִי עַל-דֶּרֶךְ שִׁיחוֹ: (יא) מִקּוֹל מְחַצְצִים בֵּין מִשְׁאֲבִים נֶשֶׁם
יִתְנוּ צְדָקוֹת יְהוָה צְדָקוֹת פְּרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל אֶז יִרְדּוּ לְשְׁעָרִים עִם-
יְהוָה: (יב) עוֹרֵי דְבוּרָה עוֹרֵי עוֹרֵי דְבָרִי-נְשִׁיר קוֹם בְּרַק וְשִׁבָּה
שְׁבִיָּה בֶן-אֲבִינֵעַם: (יג) אֶז יִרְדַּ שְׁרִיד לְאֲדִירִים עִם יְהוָה יִרְד־לִי
בְּגִבּוֹרִים: (יד) מִנִּי אֶפְרָיִם שְׁרָשָׁם בְּעַמְלִיק אַחֲרֶיךָ בְּנִימִין בְּעַמְמִיָּה
מִנִּי מִכִּיר יִרְדּוּ מְחַקְקִים וּמַזְבוּלִן מִשְׁכִּים בְּשִׁבְט סֹפֵר: (טו) וְשָׂרִי
בְּיִשְׁשָׁכָר עִם-דְּבָרָה וְיִשְׁשָׁכָר כֵּן בְּרַק בְּעַמְק שְׁלַח בְּרַגְלָיו בְּפִלְגּוֹת
רְאוּבֵן גְּדָלִים חֲקִי-לֵב: (טז) לָמָּה יִשְׁבֶּת בֵּין הַמִּשְׁפָּתִים לְשִׁמְעַ
שְׂרָקוֹת עֲדָרִים לְפִלְגּוֹת רְאוּבֵן גְּדוֹלִים חֲקִי-לֵב: (יז) גִּלְעָד בְּעֶבֶר

הִירְדֵן שִׁכְן וְדָן לָמָּה יִגּוּר אֲנִיּוֹת אֲשֶׁר יָשַׁב לְחֹף יַמַּיִם וְעַל מִפְרָצָיו
 יִשְׁכֹּן: (יח) זָבְלוּן עִם חֶרֶף נִפְשׁוּ לָמוֹת וְנִפְתְּלִי עַל מְרוֹמֵי שָׂדֵה: (יט)
 בָּאוּ מְלָכִים נִלְחָמוּ אֶז נִלְחָמוּ מְלָכֵי כְנָעַן בְּתַעֲנֵךְ עַל-מִי מִגְדּוֹ בָּצַע
 כֶּסֶף לֹא לָקַחוּ: (כ) מִן-שָׁמַיִם נִלְחָמוּ הַפּוֹכְבִּים מִמְּסֻלוֹתֵם נִלְחָמוּ
 עִם-סִיסְרָא: (כא) גַּחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם גַּחַל קִדּוּמִים גַּחַל קִישׁוֹן תִּדְרֹכֵי
 נִפְשֵׁי עֶז: (כב) אֶז הִלְמוּ עֵקְבֵי-סוֹס מִדְּהָרוֹת דְּהָרוֹת אֲבִירָיו: (כג) אֹרוּ
 מְרוֹז אֲמַר מִלְאָךְ יְהוָה אֹרוּ אֲרוֹר יִשְׁבִּיָּה כִּי לֹא-בָאוּ לְעִזְרַת יְהוָה
 לְעִזְרַת יְהוָה בַּגְּבוּרִים: (כד) תִּבְרַךְ מְנַשִּׁים יַעַל אֲשֶׁת חֶבֶר הַקִּינִי
 מְנַשִּׁים בָּאֵהָל תִּבְרַךְ: (כה) מַיִם שָׁאֵל חֶלֶב נָתַנָּה בְּסֹפֶל אֲדִירִים
 הַקִּרִּיבָה חֲמָאָה: (כו) יָדָה לִי־תֵד תִּשְׁלַחְנָה וַיְמִינָה לְהִלְמוֹת עַמְלִים
 וְהִלְמָה סִיסְרָא מַחֲקָה רֵאשׁוֹ וּמַחֲצָה וְחִלְפָה רִקְתּוֹ: (כז) בֵּין רַגְלֵיהָ
 כָּרַע נָפֶל שָׁכַב בֵּין רַגְלֵיהָ כָּרַע נָפֶל בְּאֲשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפֶל שְׂדוּד:
 (כח) בְּעֵד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וְתִיבֵב אִם סִיסְרָא בְּעֵד הָאֲשָׁנָב מִדּוּעַ
 בְּנִשְׁש רָכְבוֹ לְבֹא מִדּוּעַ אֲחֵרוֹ פְּעַמֵי מִרְכָּבוֹתָיו: (כט) חֲכָמוֹת
 שְׂרוּתֵיהָ תַעֲנִינָה אֶף-הִיא תִשָּׁיב אֲמַרֶיהָ לָהּ: (ל) הֲלֹא יִמְצְאוּ יַחְלְקוּ
 שְׁלַל רַחֵם רַחֲמֵתַיִם לְרֵאשׁ גְּבֹר שְׁלַל צְבָעִים לְסִיסְרָא שְׁלַל צְבָעִים
 רַקְמָה צָבַע רַקְמֵתַיִם לְצֹאֲרֵי שְׁלַל: (לא) כֵּן יֵאבְדוּ כָל-אוֹיְבָיֶךָ יְהוָה
 וְאַהֲבִיּוֹ כִצְאֵת הַשֶּׁמֶשׁ בַּגְּבֻרָתוֹ וְתִשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבַּעִים שָׁנָה:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה מסכת פרה פרק ו

א. המקדש ונפל הקדוש על גדו או על הצד ואחר כך נפל על השקת, פסול. נפל מן השפופרת לשקת, פסול. נטל משפופרת וכסה, או שהגיף את הדלת, הקדוש פשר, והמים פסולים. זקפה בארץ, פסול. לתוך גדו, פשר, מפני שפאפשר:

ברטנורה (א) המקדש. מי חטאת. הבא ליתן מאפר הפרה לתוך המים. והוא קידוש האמור בכל מכלתיו: או על הצד. על גדו של הכלי: ואחר כך נפל לשוקת. על המים שבתוך השוקת, פסולים אותן המים להזאה, דכתיב (במדבר יט) ולקחו ונתן, עד שיבוא האפר בתוך המים מכח אדם: נטל מן השפופרת וכסה. נטל אפר מן השפופרת וכסה השפופרת קודם

שיקדש דהיינו קודם שיתן האפר במים: או שהגיה את הדלת. קודם שיקדש: הקידוש כשר. דהיינו האפר שבידו לפי שמלאכה אינה פוסלת באפר כדאמרן: והמים פסולים. דנעשית מלאכה עם המים, ולעיל פרק פרת חטאת שנינו שהמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר: זקפה בארץ. לאחר שנטל האפר מן השפופרת הניח השפופרת בארץ קודם שיתן האפר במים: פסול. המילוי דהיינו המים לפי שעשה מלאכה עם המים. ואם הניח השפופרת בידו וכפה ידו עליה כדי שלא יתפזר האפר שבתוכה ואחר כך נתן האפר על המים, כשר המילוי דהיינו המים, דאין זו חטובה מלאכה: לפי שאי אפשר. לשמור האפר שבתוך השפופרת אם לא יכוף ידו על פיה, שהרי אינו יכול להשיב הפקק על פיה עד שיקדש. פירוש אחר, זקפה בארץ הניח האפר בארץ, פסול האפר, דכתיב למשמרת, וזבארץ אינה למשמרת ואם נתן האפר לתוך ידו כשר, דאפשר לשמרו ושפיר קרינון ביה למשמרת. ולפי זה גרסינן לפי שאפשר:

ב. הִיָּה קִדּוּשׁ צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְרִים, נוֹטֵל וּמְקַדְּשׁ. וְחֻכְמַיִם אֹמְרִים, כֹּל שֶׁנִּגְעַע בְּמַיִם, אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ. זֶלַף אֶת הַמַּיִם וְנִמְצָא קִדּוּשׁ מְלֻמָּטוֹן, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְרִים, מְנַגֵּב וּמְקַדְּשׁ. וְחֻכְמַיִם אֹמְרִים. כֹּל שֶׁנִּגְעַע בְּמַיִם, אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ:

דרטורה (ב) היה קידוש כף על פני המים. שנתן על המים אפר הרבה. ולאפר עלמו קרי קידוש: נוטל. מאותו אפר: ומקדש. בו מים אחרים, ואפילו באותו שנגע במים מקדש וחוזר ומקדש כמה פעמים, אלא שמנגבו: זלף את המים. הזה מן המים המקודשים על האדם ועל הכלים עד שכלו כל המים, והאפר נשאר בשולי הכלי: וחכמים אומרים וכו'. והלכה כחכמים בתרויהו:

ג. הַמְּקַדְּשׁ בְּשִׁקְתָּ וְהִטְפִּי בְּתוֹכָהּ, אֵף עַל פִּי שְׁפִיו צָר כֹּל שֶׁהוּא, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ מְקַדְּשִׁין. אִם הָיָה סָפּוֹג, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ פְּסוּלִים. כִּי צָד יַעֲשֶׂה, יִזְלַף עַד שֶׁהוּא מְגִיעַ לְסָפּוֹג. נִגַּע בְּסָפּוֹג, אֵף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם צָפִין עַל גְּבִיו כֹּל שֶׁהוּא, פְּסוּלִין:

דרטורה (ג) טפיו. כך קטן שפיו כר והמים היורדים ממנו יורדים טיף טיף: אע"פ שפיו כר. פחות משפופרת הנוד: המים שבתוכו מקודשים. וכשרים להזות אף על פי שלא נכנס שם מאפר הפרה כלל, דהו כחילו מחוצרים למים שבשוקת: היה ספוג. אם בשעת מילוי היה ספוג בשוקת, המים הבלועים בספוג פסולים, דמים חיים אל כלי צעינו, ואין הספוג כלי: יזלף עד שהוא מגיע לספוג. כשזא ליטול המים וליתנם הללוחית, שופך כל המים עד שמגיע לספוג, אבל לא ישפוך מן המים שבספוג כלל, כדי שלא יתערבו המים שבספוג שהם פסולים עם המים שבשוקת שהם כשרים ויפסלו כולם:

ד. נָתַן יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ עָלֵי יָרְקוֹת כְּדֵי שְׂיַעֲבְרוּ הַמַּיִם לְחֻבֵּית, פְּסוּלִים. עָלֵי קִנִּים וְעָלֵי אֶגּוֹז, כְּשָׂרִים. זֶה הַכֶּלֶל, דְּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טִמְאָה, פְּסוּל. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טִמְאָה, כְּשָׂר:

ברטורה (ה) נתן ידו או רגלו. הרי שהיה קילוח יורד מהר מעוקם ואינו יורד לתוך החצית שרואה למלאותה לקידוש, ונתן ידו למעלה בראש ההר לעשותה כעין כור כדי שיעצרו המים דרך ידו לחצית של קידוש, וכל עלי ירקות הראויין לאכילה ומקבלין טומאה: פסולים. המים. כדלפינן בפרק ב' דזבחים (דף כה) מדכתיב (ויקרא יא) מקוה מים יהיה טהור, הוייתן על ידי טהרה תהא. ואע"ג דהאי קרא במקוה הוא דכתיב, ילפינן מיניה כל הויות. והכי הוי משמעות דקרא, הוייתן של כל המים המטהרים, על ידי טהרה תהא, בין שאתה מהוה אותן להיות מקוה או מילוי, הוי מהוה אותן על ידי דבר שאינו מקבלין טומאה:

ה. המפנה את המעין לתוך הגת או לתוך הגבים, פסולים לגבים ולמצורעים ולקדש בהן מי חטאת, מפני שלא נתמלאו בכלי:

ברטורה (ה) המפנה את המעין לתוך הגת. שעשה חריץ מן המעין עד הגת כדי שיפנו שם מי המעין, ואחר כך הפסיקו: גת. בור שעושין לפני הגת כדי לקבל את היין, קרוי גת: גבים. לשון עשה את הנחל הזה גבים האמור בספר מלכים (ב ג) והוא רקק של מים: פסולים. לזבים לטבילה, דלאו מים חיים נינהו: ולמאורעים. דבעינן מים חיים להזות עליו עם דם האפור: ולקדש ובהן מי חטאת. בעינן מים חיים, והני כיון דהפסיקו לאו מים חיים נינהו. והא דקתני מפני שלא נתמלאו בכלי, כדי לפוסלן לקידוש בכל ענין אפילו בא לקדש בתוך הגת או בתוך הגבים עלמון:

גמרא נדה דף י"ז ע"א

אמר רבי שמעון בן יוחאי חמשה דברים הן שהעושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו. האוכל שום קלוף ובצל קלוף וביצה קלופה. והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה. והלן בבית הקברות. והנוטל צפרניו וזרקן לרשות הרבים. והמקיד דם ומשמש מטתו. אוכל שום קלוף וכוי. ואף על גב דמנחי בסילתא ומציירי וחתמי רוח רעה שורה עליהן. ולא אמרו אלא דלא שייך בהן עיקרון או קליפתן. אבל שייך בהן עיקרון או קליפתן לית לן בה:

כ"ז מתחייב בנפשו. כלומר הוא גורם לעלמו: דמו בראשו. נענש על עלמו וחובת דמו נדרשת ממנו לאחר מיתתו וראיה לדבר ודמו בראשו דמרגלים חובת דמו יהא מוטל בראשנו: שעבר עליהם הלילה. אכולהו קאי אשום בכל ומשקין: בסילתא. סל: עיקרון. שער' שבראש השום והבצל:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

תא חזי בסעודתי אליו אשתמודעון ישראל דאינון בני מלכא דאינון מהיכלא דמלכא דאינון בני מהימנותא. ומאן דפגים חד סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ואחזי גרמיה דלאו מבני מלכא עלאה הוא דלאו מבני היכלא דמלכא הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל הוא ויהבין עליה חמרא דתלת מילין דינא דגיהנם וגומר. ותא חזי בכלהו שאר זמנין וחגיין בעי בר נש לחדי ולמחדי למסכני. ואי הוא חדי בלחודוי ולא יהיב למסכני עונשיה סגי. דהא בלחודוי חדי ולא יהיב חידו לאחרא. עליה כתיב (מלאכי ב') וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם. ואי איהו בשבתא חדי אף על גב דלא יהיב לאחרא. לא יהבין עליה עונשא כשאר זמנין וחגיין. דכתיב פרש חגיכם פרש חגיכם קאמר ולא פרש שבתכם. וכתיב (ישעי א') חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו שבת לא קאמר. ובגיני כד כתיב ביני ובין בני ישראל. ומשום דכל מהימנותא אשתכח בשבתא יהבין ליה לבר נש נשמתא אחרא נשמתא עלאה נשמתא דכל שלימו בה כדוגמא דעלמא דאתי. ובגיני כד אקרי שבת. מהו שבת. שמא דקדשא בריך הוא שמא דאיהו שלים מפל סטרוי. אמר רבי יוסי ודאי כד הוא. ווי ליה לבר נש דלא אשלים חדוותא דמלכא קדישא. ומאן חדוותא דיליה. אליו תלת סעודתי מהימנותא. סעודתי דאברהם יצחק ויעקב כלילן בהו וכלהו חידו על חידו מהימנותא שלימותא מפל סטרוי.

תרגום זוהר ז"ל ור"ה, בסעודות האלו נכרים ישראל שהם בני המלך, שהם מהיכל המלך, שהם בני האמונה. ומי שפוגם סעודה אחת מהם, מר"ה פגם למעלה, ומר"ה עכמו, שאינו מבני המלך העליון, שאינו מבני היכל המלך, שאינו מזרע קדוש של ישראל, ונותנים עליו כד של שלש דברים, דין גיהנם ומלחמת גוג ומגוג, חבלי משיח. (שפת קיי"ח). וז"ל ור"ה, בכל שאר הזמנים והחגים כריף האדם לשמח ולשמח את העני. ואם הוא שמח בלבדו, ואינו נותן לעני, ענשו גדול, פי שמח בלבדו ואינו נותן שמחה לאחר. עליו פתוב, וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם. ואם הוא שמח בשבת, אף על פי שאינו נותן לאחר, אין נותנים עליו ענש כשאר הזמנים והחגים, שפתוב, פרש חגיכם. פרש חגיכם אומר ולא פרש שבתכם. וכתוב, חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו שבת אינו אומר. ומשום זה פתוב, ביני ובין בני ישראל. ומשום שכל האמונה נמאח בשבת, נותנים לאדם נשמה אחרת, נשמה עליונה, נשמה שכל השלמות בה פמו עולם הבא. ומשום זה נקרא שבת. מהו שבת. הוא השם של הקדוש ברוך הוא. שהוא המלכות, השם, שהוא שלם מפל כדדיו. ציום השבת. אמר רבי יוסי ודאי כד הוא, לוי לו לאדם שאינו משלים השמחה של מלך הקדוש. ומהו השמחה שלו. הוא אלו שלם הסעודות של האמונה, סעודות שאברהם יצחק ויעקב כלולים בהן, וככל שמחה על שמחה, אמונה, שהיא המלכות, השלמה מפל כדדיו.

א. אסור לומר לגוי לעשות לו מלאכה בשבת אף על פי שאינו מצוה על השבת ואף על פי שאמר לו מקודם השבת. ואף על פי שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת. ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהן ויבואו לעשות בעצמן: **ב.** גוי שעשה מלאכה מעצמו בשבת אם בשביל ישראל עשה אותה אסור ליהנות מאותה מלאכה עד מוצאי שבת וימתין בכדי שתעשה והוא שלא יהא הדבר בפרהסיא עד שידעו בו רבים שדבר זה בשביל פלוני הוא נעשה בשבת. ואם בשביל עצמו בלבד עשה מתר ליהנות בה בשבת: **ג.** כיצד גוי שמדליק את הנר משתמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. עשה גוי כבש לירד בו מן הספינה ירד אחריו ישראל ואם עשה בשביל ישראל אסור. מלא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור. לקט עשבים להאכיל לבהמתו מניח ישראל בהמתו לאכול מהן והוא שלא יהא אותו הגוי מכיר לאותו ישראל שמא ירבה במלאכתו בשבילו ונמצא עושה בשביל ישראל. וכן כל דבר שאסור להרבות בו לא יתנה בו בשבת אלא אם כן אינו מכירו:

מוסר

מלוקט

מי שנדבה ריחו לשוב בתשובה שמירת שבת צריכה אליו ביותר כי הנה בחטאתו נסתלקה הקדושה שבו ובאה הסטרא אחרא והקטיגורים שנבראו בחטאתיו הם חונים סביב סביב לו. והשומר שבת פאלו מקיים התורה כלה. ויבואו סניגורים וידחו המלאכי חבלה ובהיות שהוא בעל תשובה נמשך עליו בשבת ניצוץ מהשכינה ודוחה הסטרא אחרא אשר בקרבו. ונמצא כי בשמירת שבת נתקנו נפשו וגופו. וצריך שיכוין במה שאוכל בשבת שהוא לענג השבת לקיים מצותו ויתברך וזה שאמר (שמות ל') ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם להנאתכם כלומר אפלו בדבר שהוא הנאה ועונג קדש היא שצריך שתכונו לקדש לקיים מצותו ויתברך והוא עיקר גדול לעושה תשובה וככה יעשה תדיר בכל שבת. והיא סגולה להתרחק מיצר הרע ולדבק אל הקדושה הוא ברחמיו יעזרנו על דבר כבוד שמו:

פרשת יתרו

יתרו יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 7 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

יח (א) וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדְיָן חֵתָן מִנְּשֵׂה אֶת כָּל-אֲנָשׁוֹ עֲשָׂה
אֶלֵהִים לְמִנְּשֵׂה וְלִישְׂרָאֵל עִמּוֹ כִּי-הוֹצִיא יְהוָה אֶת-יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרָיִם: וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ רֹבֵא דְמִדְיָן חֵמוֹהִי דְמִנְּשֵׂה יִתְרוֹ כָּל דִּי עֲבַד יְיָ לְמִנְּשֵׂה וְלִישְׂרָאֵל
עִמָּה אֲרִי אֲפִיק יְיָ יִתְרוֹ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:

רש"י וישמע יתרו. מה שמועה שמע וזא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק: יתרו.
שבע שמות נקראו לו רעואל, יתרו, יתרו, חובב, חזר, קני, פוטיאל. יתרו, על שם
שיתר פרעה אחת בתורה (להלן פסוק כא) ואתה תחזה. יתרו לכשנתגיר וקיס המלות
הוסיפו לו אות אחת על שמו. חובב שחבב את התורה. וחובב הוא יתרו, שנאמר
(שופטים 7 יא) מבני חובב חותן משה. ויש אומרים רעואל אביו של יתרו היה, ומה
הוא אומר (שמות 3 יח) ותבאנה אל רעואל אביו, שהתינוקות קורין לאביו אביו
אבא. בספרי: חתן משה. כאן היה יתרו מתכבד במשה, חני חותן המלך ולשעבר
היה משה תולה הגדלה בחמיו, שנאמר (שמות 7 יח) וישב אל יתרו חותנו: למשה
ולישראל. שקול משה כנגד כל ישראל: את כל אשר עשה. להם זירידת המן וזבאר
ובעמלק: כי הוציא ה' וגו'. זו גדולה על כלם:

יח (ב) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֵתָן מִנְּשֵׂה אֶת-צִפְרָה אֵשֶׁת מִנְּשֵׂה אַחֵר
שְׁלוֹחִיהָ: וַדַּבֵּר יִתְרוֹ חֵמוֹהִי דְמִנְּשֵׂה יִתְרוֹ צִפְרָה אֵשֶׁת מִנְּשֵׂה בְּתֵר דְּפִטְרָה:

רש"י אחר שלוחיה. כשאר לך הקדוש ברוך הוא במדין (שמות 7 יט) לך טוב מלכים,
(שם ט) ויקח משה את אשתו ואת בניו וגו' ויבא אהרן לקראתו, (שם כז) ויפגשו זהו
האלהים. אמר לו מי הם הללו. אמר לו זו היא אשתי שנשאתי במדין ואלו בני.
אמר לו והיכן אתה מוליכן. אמר לו למלכים. אמר לו על הראשונים אנו מלכערים
ואתה בא להוסיף עליהם. אמר לה לכי אל בית אביך, נטלה שני בניה והלכה לה:

^(א) וְאֵת שְׁנֵי בְנֵיהָ אֲשֶׁר שָׁם הָאֶחָד גְּרָשָׁם כִּי אָמַר גֵּר הֵייתִי
בְּאֶרֶץ נֹכְרִיהָ: וְגַת תִּגְרִין בְּנִהָא דִּי שׁוּם חַד גְּרָשָׁם אַרְי אָמַר דִּזְר הוּוּיִתִּי בְּאֶרֶעָא
נוֹכְרָאָה: ^(ד) וְשָׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי-אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיִּצְלַנִּי
מִחֶרֶב פְּרָעָה: וְשׁוּם חַד אֱלִיעֶזֶר אַרְי אֱלֹהָא דְאַבָּא הָוָה בְּסַעְדֵי וְשִׁבְנֵי מִחֶרֶבָא
דְּפְרָעָה:

רש"י ויצלני מחרב פרעה. כסגלו דתן ואזכירם על דבר המצרי וזקק להרג את
משה, נעשה לוארו כעמוד של שיש:

^(ה) וַיֵּבֵא יִתְרוֹ חֵתָן מֹשֶׁה וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל-מֹשֶׁה אֶל-הַמִּדְבָּר
אֲשֶׁר-הוּא חֲנֹה שָׁם הָרַק הָאֱלֹהִים: וְאַתָּא יִתְרוֹ חֲמוּהֵי דְמֹשֶׁה וּבְנוֹהֵי
וְאַתְתָּה לְוַת מֹשֶׁה לְמִדְבָּרָא דִּי הוּא שְׂרִי תַמָּן לְטוּרָא דְאַתְגְּלִי עֲלוּהֵי יְקָרָא דִּינִי:

רש"י אל המדבר. אף אנו יודעין שבמדבר היו, אלא בשבחו של יתרו דבר הכתוב,
שהיה יושב בכבודו של עולם ונדבו לבו ללאת אל המדבר, מקום תהו, לשמוע
דברי תורה:

^(ו) וַיֹּאמֶר אֶל-מֹשֶׁה אֲנִי חֲתַנְךָ יִתְרוֹ בָּא אֵלֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי
בְנֵיהָ עִמָּהּ: וְאַמַּר לְמֹשֶׁה אֲנָא חֲמוּדָא יִתְרוֹ אֶתֵּי לְוַתְךָ וְאַתְתְּךָ וּתְרִין בְּנֵהָא עִמָּהּ:

רש"י ויאמר אל משה. על ידי שליח: אני חתנד יתרו וגו'. אם אין אתה יולא
בגיני לא בגין אשתך, ואם אין אתה יולא בגין אשתך לא בגין שני בניה:

נביאים - ישעיה - פרק ו

^(א) בְּשַׁנַּת-מוֹת הַמֶּלֶךְ עֲזַיְהוּ וְאַרְאָה אֶת-אֲדֹנָי יוֹשֵׁב עַל-
כְּסֵא רָם וְנִשָּׂא וְשׁוּלְיוֹ מְלֹאִים אֶת-הַהִיכָל: בְּשַׁתָּא דְאַתְנַנְעֵ בַּה מְלִכָא
עֲזַיְהוּ אָמַר נְבִיא חֲזִיתִי יַת יְקָרָא דִּינִי שְׂרִי עַל פּוֹרְסֵי רָם וּמִתְנַטֵּל בְּשָׁמַי מְרוֹמָא וּמְזִינֵי
יְקָרִיהָ אֶתְמַלִּי הִיכְלָא:

רש"י (בַּשָּׁנָה . סימן זה תחלת הספר ותחילת נבואת ישעיה וחמשה סימנים הקודמים נאמרו אחר זה הסימן אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה וראייה לדבר ישעיה נבא ונותרה בת איון כסכה וגו' זה היה לאחר שהחריב וגלה סנחריב את עשרת השבטים ונשארו רק יהודה וירושלים לכך אמר חזון ישעיה וגו' על יהודה וירושלים וגו' על מה תכו עוד תוסיפו סרה וגו' אברבנאל) : **בַּשָּׁנָה מוֹת . כַּשְׁנֹלְטֵרֵעַ : וְשׁוֹלִיו . כְּמוֹ שׁוֹלֵי הַמַּעִיל (שְׁמוֹת כח)** תחתיתו ראיתיו יוסב על כסא בשמים ורגליו זהיכל הדום מרגלותיו צבית המקדש לדון על עוזיה שצא ליטול כתר כהונה :

שְׂרָפִים עֹמְדִים | מִמַּעַל לָוּ יֵשׁ כְּנָפַיִם יֵשׁ כְּנָפַיִם לְאַחַד (ב)
בְּשִׁתַּיִם | יְכֹסֶה פְּנֵיו וּבְשִׁתַּיִם יְכֹסֶה רַגְלָיו וּבְשִׁתַּיִם יַעֲוֹפֶף :
שְׂמֵשׁוֹן קִדְיָשׁוֹן בְּרוּמָא קִדְמוּהִי שִׁיתָא גְּפִין לְחַד שִׁיתָא גְּפִין לְחַד בְּתַרְיִן מְכַסִּי אַפּוּהִי דְּלָא חֲזִי וּבְתַרְיִן מְכַסִּי גּוֹיְתִיָּה דְּלָא מִתְחַזִּי וּבְתַרְיִן מְשַׁמֵּשׁ :

רש"י שרפים עומדים ממעל . בשמים : לו . לשמשו כן תירגם יונתן שמשין קדישין ברומא קדמוהי : בשמים יכסה פניו . שלא יביט אל השכינה : ובשמים יכסה רגליו . לכניעות שלא יראה כל גופו לפני בוראו ובתנחומא ראיתי כסוי הרגלים לפי שהם ככף רגל עגל שלא להזכיר לישראל עון העגל : ובשמים יעופף . ובתרין משמש :

וְקָרָא זֶה אֵל-זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ | קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת (ג)
מְלֵא כָל-הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ : וּמְקַבְּלֵי דִין מִן דִּין וְאֶמְרִין קִדְיָשׁ בְּשִׁמֵי מְרוּמָא עֲלָאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּיהּ קִדְיָשׁ עַל אֲרַעָא עוֹבֵד גְּבוּרְתֵּיהּ קִדְיָשׁ לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֲלַמְיָא יֵי צְבָאוֹת מְלֵא פֶל אֲרַעָא זֵיו יְקָרִיָּה :

רש"י וקרא זה אל זה . נוטלין רשות זה מזה שלא יקדים האחד ויתחיל ויתחייב שריפה אלא אם כן פתחו כולם כאחד וזהו שיסד ביוצר אור קדושה כולם כאחד עונים כו' ומדרש אגדה מעשה מרכבה הוא וכן תירגם קדוש קדוש קדוש ג' פעמים כתרנומו :

וַיִּלְעוּ אַמּוֹת הַסְּפִיִּם מִקּוֹל הַקּוֹרָא וְהַבֵּית יִמְלֵא עֲשָׂן : (ד)
אֵילוֹת סְפֵי הַיְכָלָא מִקּוֹל מְפוּלָא וּבֵית מְקַדְשָׁא אֶתְמַלֵּי אֲמִיטָתָא :

רש"י וינועו אמות הספים . אילות סיפי הם מזוזות הפתח שנמדדין במדות אמות לגובה ולרוחב והן מזוזת ההיכל : מקול הקורא . מקול המלאכים הקוראים והוא היה יום הרעש שנאמר בו ונסתם כאשר נסתם מפני הרעש צימי עוזיה)

זכריה (יד) בו ביום עמד עזיה להקטיר צהיכל רעשו שמים לשורפו לומר דינו צשריפה כמו שנאמר ותאכל את החמשים ומאתים איש (במדבר טו) וזהו שקראם שרפים שצאו לשורפו רעשה הארץ לצולעו כסצורה דינו לצלע כקרח שערער על הכהונה יתה בת קול ואמרה זכרון לצני ישראל וגו' (ספ) ולא יהיה עוד אדם המעורר על הכהונה כקרח בצליעה וכעדתו צשריפה אלל כאשר דבר ה' ביד משה צסנה הצא נח ידך צחיקך (שמות ד) והוליה מנורעת כסלג אף כאן נרעת פרח צמלחו : והצית ימלל עשן . היה נמלל עשן :

(ה) וְאִמַּר אֲוִי-לִי כִי-נִדְמִיתִי כִּי אִישׁ טָמֵא-שִׁפְתַּיִם אָנֹכִי וּבִתּוֹךְ עִם-טָמֵא שִׁפְתַּיִם אָנֹכִי יוֹשֵׁב לִי אֶת-הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת רְאוּ עֵינָי: וְאָמַרְתִּי וַי לִי אֲרִי חֲבִית אֲרִי גִבֹר חַיֵּב לְהוֹכֵחַ אֲנִי וּבְגוֹ עָמָא דְמַגְעַל בְּחוּבֵינּוּ אֲנִי וְתִיב אֲרִי נֵת יְקָר שְׂכִינַת מְלִךְ עֲלֵמָא יְיָ צְבָאוֹת חֲזָא עֵינֵי :

רש"י כי נדמיתוי . הרני מת סלל הויתוי כדאי שרחה פני השכינה ודוגמתו מנינו צמנוח מות נמות כי אלהים ראינו (שופטים יג) : נדמתי . כמו כי נדמה כל עם כנען טמל שפתיים . דמגעל צחובין :

(ו) וַיַּעַף אֵלָי אֶחָד מִן-הַשָּׂרְפִים וּבִידּוֹ רִצְפָה בְּמִלְקָהִים לֶקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ: וְאֶשְׁתֵּדִי לְוֹתִי חַד מִן שְׂמֵשִׁיָּא וּבְפוּמִיָּה מִמְלַל דְּקַבִּיל מִן קָדָם דְּשְׂכִינְתִּיהָ עַל פּוֹרְסֵי יְקָרָא בְּשָׂמֵי מְרוֹמָא עֵיל מִן מִדְּבָחָא :

רש"י רצפה . גחלת וכן עוגת רצפים (מלכים א יט) כמו עוגת רצפים ונאמר צישעיהו וצאליהו צצד"י רצפה מפני שאמרו דילטוריא על ישראל זה קראם עם טמל שפתי וזה אמר כי עזבו צריתך (ספ) אמר הקצ"ה למללך רלוצ פה שאמר לטוריא על בני : צמלקחים . צצנת : לקח מעל המזבח . שצעזרה :

כתובים - משלי - פרק טו

(י) מוֹסֵר רָע לְעַזְבֵּי אֶרֶח שׁוֹנֵא תוֹכַחַת יְמוֹת: מְרִדוּתָא דְּבִישָׂא מְטַעֲיָא אֲוֹרְחִיהָ וּמִן דְּסִגֵּי מִכְסָנוּתָא יְמוֹת :

רס"י מוסר רע לעוזב אורח . יסורים קשים מוכנים לעוזב אורח של הקב"ה :

(יא) **שְׂאוּל וְאַבְדוֹן נֶגְדַי הַהוֹה אֶף כִּי-לִבּוֹת בְּנֵי-אָדָם:** שְׂיֹל וְאַבְדָּנָה
קָדָם אֱלֹהֵי אֶף לִבֵּי בְרֵנֶשׂא :

רס"י שְׂאוּל וְאַבְדוֹן נֶגְדַי הוֹה . גלוי לפניו כל אשר בתוכה : אף כי . ק"ו הוא :

(יב) **לֹא יֶאֱהַב-לֵץ הוֹכֵחַ לוֹ אֶל-חֲכָמִים לֹא יִלְךְ:** לֹא רַחֵם מִמִּיקָנָה
לְמֹן דְּמַכְסֹן לִיה וְלוֹת חֲכִימֵי לֹא אֶזֶל : (יג) **לֵב שִׂמְחַ יֵּיטֵב פָּנִים וּבְעֶצְבֵּת-**
לֵב רוּחַ נִכְאָה: לְבָא חֲדָנָה מִשְׁפִּיר אֶפִּי וּבְכִיכָה דְלָבָא רוּחָה מִמְקָתָה :

רס"י לֵב שִׂמְחַ יֵּיטֵב פָּנִים . אם תשמח לבו של הקדוש צרוך הוא בלכתך בדרכיו
ויטיב לך פניו לעשות כל רצונך ואם תעצבנו יראה לך רוח נכאה כד"א (בראשית ה'
) ויתעצב אל לבו ויאמר ה' אמחה את האדם וגומר , רוח נכאה טלנ"ט רוח של
זעף :

(יד) **לֵב גָּבוֹן יִבְקֶשׁ-דַּעַת (ופני) וּפִי כְּסִילִים יִרְעֶה אֲנִילֵת:** לְבָא
דְּמִתְבְּנִן בְּעֵי דִיעֵתָה וּפּוּמָהוֹן דְּסַכְלֵי שְׁטִיּוּתָה : (טו) **כָּל-יְמֵי עֲנִי רָעִים וְטוֹב-**
לֵב מִשְׁתָּה תִמְיֵד: כָּל יוֹמֵי דְמִסְכְּנָה בִישִׁין וּמֹן דְּטֵב לְבִיה מִשְׁקָתָה תִדְרִיָּה :

רס"י כל ימי עני רעים . ואפילו שבתות וי"ט דאמר שמואל שנוי וסת תחלת
חולי מעים : וטוב לב . מי שלבו טוב בעשרו : משתה תמיד . כל שנותיו דומות
לו ימי משתה ללמדך שיהא אדם שמה בחלקו , ורבותינו דרשו מה שדרשו בחלק
:

משנה פאה פרק ח

א. מאימתי כל אדם מתרין בלקט. משילכו הנמושות. בפרט ועוללות,

מְשַׁלְכּוּ הָעֲנִיִּים בְּכָרֶם וַיְבֹאוּ. וּבַיְתֵיהֶם, מִשְׁתַּרְדַּד רְבִיעָה שְׁנֵינָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהֵלֵא יֵשׁ שְׂאִינָם מוֹסְקִין אֶת זֵיתֵיהֶם אֶלָּא לְאַחַר רְבִיעָה שְׁנֵינָה. אֶלָּא כְּדִי שְׂיִהֵא הָעֲנִי יוֹצֵא וְלֹא יִהְיֶה מְבִיא בְּאַרְבָּעָה אֶסְרוֹת:

דרטורה (א) מאימתי הנמושות. אית דמפרשי זקנים ההולכים על משענתם, ואית דמפרשי לקוטי, בתר לקוטי שמאחר שילכו בשדה לוקטים אחר לוקטים או הזקנים הללו שמאחרים ללכת ללקט אחר הכל, כבר נתיאשו העניים מאותה שדה וכל הנמצא בה אחר כך הוא הפקר לכל, בין לעניים בין לעשירים: רביעה שניה. המטר נקרא רביעה מפני שהוא רובע את הארץ ומולידה ומלמיחה כזכר הרובע את הנקבה והיא מתעצרת ממנו לשון בהמתך לא תרביע (ויקרא יט). פירוש אחר, רביעה, על שם שהמטר משכיב העפר ומרביצו תרגום רובץ רביע. וזמן רביעה שניה בשנה בינונית הוא בעשרים ושלשה במרחשון: שאינו מוסקין. מסיקה בזיתים כמו קורנר בתבואה, זורנר בענבים, אורה בתאנים, גודר בתמרים, כך מוסק בזיתים: ולא יהא מביא בארבעה איסרות. דהיינו שני פונדיונים. שהפונדיון שני איסרין, ותנן אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון, דהיינו מזון שתי סעודות, וכיון שאינו מביא זיתים שזה ארבעה איסרות דהיינו מזון שתי סעודות לו ושתי סעודות לאשתו, אף הוא אינו יוצא ללקוט. ואין הלכה כר' יהודה:

ב. נְאֻמְנִים עַל הַלֶּקֶט וְעַל הַשְּׂכָחָה וְעַל הַפָּאָה בְּשַׁעֲתוֹ, וְעַל מַעֲשֵׂר עֲנִי בְּכָל שְׁנָתוֹ. וַיְבֹן לְוֵי נְאֻמְוֹ לְעוֹלָם. וְאִינּוּ נְאֻמְוִי אֶלָּא עַל דְּבַר שְׂבָגֵי אָדָם נוֹהֲגִין בָּו:

דרטורה (ב) נאמנים. העניים לומר חטים הללו של לקט שכחה ופאה הן, ופטורים מן המעשר: בשעתן. בשעת הקציר: בכל שנתו. בשנה שלישית ובשנה ששית שמעשר עני נוהג בהן: ובן לוי נאמן לעולם. דמעשר ראשון נוהג בכל שנה, וכיון דאמר של מעשר ראשון הם, לא חיישינן שמא לא הפריש מהן תרומת מעשר, דכי היכי דלא נחשדו ישראל על תרומה גדולה, כך לא נחשד בן לוי על תרומת מעשר: אלא על דבר שבני אדם נוהגין בו. נוהגים לתת להם כן ולא על דבר שאין רגילים לתת להם כיוצא בו, ולקמן מפרש ואזיל:

ג. נְאֻמְנִין עַל הַחֲטִיין, וְאִין נְאֻמְנִין עַל הַקֶּמַח וְלֹא עַל הַפֶּת. נְאֻמְנִין עַל הַשְּׂעוֹרָה שֶׁל אֲרִז, וְאִין נְאֻמְנִין עָלָיו בֵּין חֵי בֵּין מְבֻשָּׁל. נְאֻמְנִין עַל הַפּוֹל, וְאִין נְאֻמְנִין עַל הַגְּרִיסִין, לֹא חֲיִים וְלֹא מְבֻשָּׁלִין. נְאֻמְנִין עַל הַשְּׂמֹן, לֹאמַר שֶׁל מַעֲשֵׂר עֲנִי הוּא, וְאִין נְאֻמְנִין עָלָיו, לֹאמַר שֶׁל זֵיתֵי נִקּוּף הוּא:

דרטורה (ג) נאמנין על החטים. לומר של מעשר עני הם שניתן לוי, אבל אין נאמנים לומר קמח ופת, זה של מעשר עני שניתן לוי קמח ופת דאין דרך לחלק מעשר עני קמח ופת: שעורה של אורי. אית דמפרשי שבולת של אורי שלא היה דרכם לחלק אורי של מעשר עני אלא בשבולים, ואית דמפרשי שעורה של אורי קודם שנכתש במכתש והוסרה קליפתו [שעורה קורא לו], ולאחר דישה בעודו בקליפתו דרך לחלקו לעניים: גריסין. שטחנן בריחים של גרוסות: נאמנין על השמן. שדרך לחלק מעשר עני בשמן: ואין נאמנין לומר של זיתי ניקוף הוא. זיתי ניקוף ממתנות עניים הן שחובטים ומנקפים בזית להשיר הזיתים שנשארו

מן המסיקה, וניקוף לשון כנוקף זית, ואין העני נאמן לומר שזמן זה הולאתי מזיתי ניקוף ופטור מן המעשר לפי שאין רגילין לעשות שזמן מזיתי ניקוף. אבל עני האומר קמח זו או פת זו מלקט שכחה ופאה שלקטתי וטחנתי קמח ורפיתי לחם, נאמן: שדרך העני לעשות לחם מלקט שכחה ופאה

ד. נְאֻמְנִים עַל הַיָּרֵק חֵי, וְאִין נְאֻמְנִים עַל הַמֶּבֶשֶׁל, אֶלָּא אִם בְּן הָיָה לוֹ דָּבָר מוּעָט, שְׂכֵן דְּרָדָּךְ בְּעַל הַבַּיִת לְהִיּוֹת מוּצִיא מִלְפָּסוֹ:

דרטורה (ז) נאמנים. העניים על הירק חי לומר של מעשר עני הוא, דירק חייב במעשר מדרבנן: דבר מועט. נאמנים אף על המבושל, דפעמים שבעל הבית שכח מלעשר ומעשר מן המבושל מתוך הקדרה: מלפסו. הקדרה או הפרור שמבשל בה:

ה. אִין פּוּחְתִּין לְעֻנְיִים בְּגֵרָן מִחֲצֵי קֶב חֲטִים וְקֶב שְׁעוּרִים. רַבִּי מֵאִיר אָמַר, חֲצֵי קֶב. קֶב וְחֲצֵי בְּסָמִין, וְקֶב גְּרוּגְרוֹת, אוּ מְנָה דְּבִלָּה. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, פָּרֶס. חֲצֵי לֶג יִין. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, רַבִּיעִית. רַבִּיעִית שְׁמֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, שְׁמִינִית. וּשְׂאָר כָּל הַפְּרוֹת, אָמַר אַבָּא שְׂאוּל, כְּדִי שְׂמִיכָרִם וְיִקַּח בָּהֶם מְזוּן שְׁתֵּי סְעֻדוֹת:

דרטורה (ח) אין פוחתין לעניים בגורן. כשמחלקין מעשר עני בגורן אין נותנים לכל עני ועני פחות משיעור זה, דכתיב (דברים כו) ואכלו בשעריך ושבעו, תן לו כדי שבעו: דבלה. תאנים יבשים לאחר שנדרסים בעגול קרויין דבלה, ושזב אין נמכרים במדה אלא במשקל, להכי תני מנה דבלה, ומנה הוא משקל מאה דינרים, והדינר משקל ששה מעים, ומשקל המעה ששה עשר גרגרי שעורה: פרס. חצי מנה. וכל המדות האמורות במתניתין הלכה כתנא קמא והלכה כאבא שאול. ולא נאמרו דברים הללו אלא למחלק מעשר עני בגורן, אבל המחלק מעשר עני בתוך ביתו מחלק כפי רצונו ולא נתנו בו חכמים שיעור:

ו. מְדָה זֹו אָמוּרָה בְּפִתְהִים וּבִלְוִיִּם וּבִישְׂרָאֵלִים. הָיָה מְצִיל, נוֹטֵל מִחֻצָּה וְנוֹתֵן מִחֻצָּה. הָיָה לוֹ דָּבָר מוּעָט, נוֹתֵן לְפָנֵיהֶם, וְהוּן מְחַלְקִין בִּינֵיהֶם:

דרטורה (י) מדה זו. דאין פוחתין לעני אמורה בכהנים לויים וישראלים, כל אחד מהם שמחלק מעשר עני בגורן לא יפחות מזה השיעור: היה מציל. שאין רוצה לחלק לעניים שצאו כל מעשר עני שבידו ורוצה להציל ממנו לקרוביו העניים: נוטל מחצה. ומאניע לאורך קרוביו: ונותן מחצה. לעניים שצאו, ואם לאחר שנטל מחצה והאניע לאורך קרוביו: היה לו דבר מועט. כלומר שלא נשאר לו כדי לתת לכל אחד מן העניים שצאו כשיעור הקרוב לעיל במתניתין, נותן לפניהם מה שנשאר בידו והן מחלקים ביניהם:

ז. אִין פּוּחְתִּין לְעֻנְיִי הָעוֹבֵר מִמְּקוֹם לְמְקוֹם מִכְּפָר בְּפוּגְדִין, מֵאַרְבַּע סָאִין בְּסָלַע. לָן, נוֹתְנִין לוֹ פְּרִנְסַת לֵינָה. שְׂבֵת, נוֹתְנִין לוֹ מְזוּן שְׁלֹשׁ סְעֻדוֹת. מִי שֵׁישׁ לוֹ מְזוּן שְׁתֵּי סְעֻדוֹת, לֹא יִטַּל מִן הַתְּמָחוּי. מְזוּן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעֻדוֹת,

לא יטל מן הקפה. והקפה נגבית בשנים, ומתחלקת בשלשה:

דרטורה (ז) מככר בפונדיון. ככר הנמכר בפונדיון כשהחטים נמכרים ארבע סאים בסלע. וארבע סאין הן עשרים וארבעה קבין, שכל סאה היא ששה קבין, והסלע הוא ארבעה דינרים, וכל דינר ששה מעין נמלא הסלע עשרים וארבעה מעין, נמלאו כ"ד קבין לכ"ד מעין, קב לכל מעה, והמעה שני פונדיונים, הרי הככר הנמכר בפונדיון הוא חלי קב, אבל מפני שהחנוני רוצה להסתכר לזיאת האפייה והטחינה אי אפשר שימכור הככר שהוא חלי קב בפונדיון כפי הערך שמוכרים התבואה בשוק ארבע סאים בסלע, לפיכך לא יהיה הככר הנמכר בפונדיון אלא רובע הקב בלבד, וכשמחלקים תבואה לעני בגורן ועליו לטחון ולחפות, אין פוחתין מחלי קב. אבל כשנותנים לו ככר אפוי לא יהיה אלא רובע הקב שהם ששה זיאים, והכי מפורש בפרק כילד משתתפין בעירובין (דף טז ע"ב): פרנסת לינה. מטה וכרים וכסתות: מזון שלש סעודות. שחייב אדם לאכול בשבת שלש סעודות: לא יטול מן התמחוי. לפי שהתמחוי מתחלק בכל יום שהגבאים מחזירים על פתחי בעלי בתים בכל יום ולוקחים מהם תבשיל לזרוד העניים והכלי שמשמים בו את התבשיל נקרא תמחוי: לא יטול מן הקופה. לפי שהקופה מתחלקת מערב שבת לערב שבת: נגבית בשנים. לפי שמשכנים על הדקה ואין עושים שררה על הכזור פחות משנים: ומתחלקת בשלשה. לפי שהיא כדיני ממונות ודיני ממונות בשלשה:

ח. מי שיש לו מאתים זוז, לא יטל לקט שכחה ויפאה ומעשר עני. היו לו מאתים חסר דינר, אפלו אלף נותנין לו פאחת, הרי זה יטל. היו ממשפנין לבעל חובו או לכתבת אשתו, הרי זה יטל. אין מחיבין אותו למכר את ביתו ואת כלי תשמישו:

דרטורה (ח) מאתים זוז. הים להו לרבנן שאלו מספיקים לשנה אחת לכסות ולמזונות: או לכתובת אשתו. ואפילו היא יושבת תחתיו: ואת כלי תשמישו. כלים יפים שמשתמש בהם בשבתות וברגלים. והני מילי כשבא ליטול לקט שכחה ופאה ואינו נוטל מקופה של דקה שמתפרנס בלנעא ואינו נוטל ממה שציד גבאי, אבל אם נוטל מקופה של דקה אז אין מניחין אותו ליטול אפילו לקט שכחה ופאה עד שימכור כלי תשמישו:

ט. מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהם, הרי זה לא יטל. וכל מי שאינו צריך לטל ונוטל, אינו נפטר מן העולם עד שיצטרף לבריות. וכל מי שצריך לטל ואינו נוטל, אינו מת מן הזקנה, עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו הכתוב אומר (ירמיה יז) ברוך הגבר אשר יבטח ביי ויהיה יי מבטחו. וכן דין שדן דין אמת לאמתו. וכל מי שאינו לא חגר, ולא סומא, ולא פסח, ועושה עצמו פאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה פאחד מהם, שפאמר (משלי יא) ודרש רעה תבואנו, ונאמר] (דברים טז) צדק צדק תרדף. וכל דין שלוקח שחד ומטה את הדין, אינו מת מן הזקנה עד שיעניו פחות, שפאמר (שמות כג) ושחד לא תקח פי השחד יעור פקחים וגו':

דרטורה (ט) מי שיש לו חמשים זוז וכו'. דחמשין דעבדין טבין כמאתים דלא עבדין: וכל

מי שצריך ליטול ואינו נוטל וכו'. כגון שדוחק עצמו במלאכה ומסתפק במעשה ידיו כדי שלא יתפרנס מאחרים, אבל אם אין מעשה ידיו מספיקים לו ומסגף עצמו בחיי לער קרובין למיתה, על זה אמרו כל הצריך ליטול ואינו נוטל הרי זה שופך דמים ואסור לרחם עליו, על נפשיה לא חיים כל שכן על אחרים:

גמרא ברכות דף מ' ע"א

אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא. אמר ליה הכי אמר רב חסדא מאי דכתיב (תהלים פ"ז) אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב. אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. והיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אביי מריש הנה גריסנא בגו ביתאי ומצלינא בבי כנישתא כיון דשמענא להא דאמר רב חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא. רבי אמי ורבי אסי אף על גב דהווי להו תליסר בי כנישתא בטבריה לא מצלי אלא ביני עמודי היכא דהווי גרסי. ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאלו גבי ירא שמים כתיב (שם ק"ב) אשרי איש ירא את ה' ואלו גבי נהנה מיגיעו כתיב (שם קכ"ח) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הנה וטוב לך לעולם הבא ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה. ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא לעולם ידור אדם במקום רבו שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה. והא תנא אל ידור לא קשיא הא דכייף ליה הא דלא כייף ליה. אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחם אמר רבי אמי מאי דכתיב (ישעי' א') ועוזבי ה' יכלו זה המניח ספר תורה ויוצא. רבי אבהו נפיק בין גברא לגברא. בעי רב פפא בין פסוקא לפסוקא מהו תיקו:

רש"י המצויינים. ליון ואסיפת לבור: ביני עמודי. שבית המדרש נכון עליהם מלמעלה: שכל זמן ששמעי בן גרא קיים וכו'. דסמוך למיתת שמעי כתיב ויתחתן המלך שלמה את בת פרעה: דכייף ליה. אם כפוף הוא לרבו לקבל תוכחתו ידור אלכו ואם לאו טוב להתרחק ממנו ויהי שוגג ואל יהי מזיד:

זכור את יום השבת לקדשו. רבי יצחק אמר כתיב (שם א') ויברך אלהים את יום השביעי וכתוב במן (שמות ט"ו) ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו. כיון דלא משתכחי ביה מזוני מה ברכתא אשתכח ביה. אלא הכי תאנא כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין ותאנא אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה משום דההוא יומא מתברכאן מניה כל שיתא יומין עלאין וכל חד וחד יהיב מזוניה לתתא כל חד ביומוי מההיא ברכה דמתברכאן ביומא שביעאה. ובגיני כד מאן דאיהו בדרגא דמהימנותא בעי לסדרא פתורא ולא תקנא סעודתא בליליא דשבתא בגין דיתברך פתוריה כל אינון שיתא יומין דהא בההוא זמנא אזדמן ברכה לאתברכא כל שיתא יומין דשבתא וברכתא לא אשתכח בפתורא ריקניא ועל כד בעי לסדרא פתוריה בליליא דשבתא בנהמא ובמזוני. רבי יצחק אמר אפלו ביומא דשבתא נמי. רבי יהודה אמר בעי לאתענגא בהאי יומא ולמיכל תלת סעודתי בשבתא בגין דישתכח שבעא ועונגא בהאי יומא בעלמא. רבי אבא אמר לאזדמנא ברכתא באינון יומין דלעילא דמתברכאן מהאי יומא. והאי יומא מליא רישיה דזעיר אנפין מטלא דנחית מעתיקא קדישא סתימא דכלא ואטיל לחקלא דתפוחין קדישין תלת זמני מפד עייל שבתא בגין דיתברכו כלהו כחדא ועל דא בעי בר נש לאתענגא תלת זמנין אליו דהא בהא תלייא מהימנותא דלעילא בעתיקא קדישא ובזעיר אנפין ובחקלא דתפוחין ובעי בר נש לאתענגא בהו ולמחדי בהו. ומאן דגרע סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ועונשיה דההוא בר נש סגי. בגיני. כד בעי לסדרא פתוריה תלת זמני מפד עייל שבתא ולא

תרגום זוהר זכור את יום השבת לקדשו. רבי יצחק אמר, כתוב, ויברך אלהים את יום השביעי, וכתוב במן ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו. כיון שאינו נמצא בו מזון, מהו הברכה שנמצא בו. אלא כד למדנו. כל הברכות שלמעלה ומטה תלויות ביום השביעי. ולמדנו, למה לא היה נמצא מן ביום השביעי, משום שמים ההוא מתברכים כל ששה ימים העליונים, וכל אחד ואחד נוטן מזון למטה כל אחד ביומו, מברכה ההיא שמתברכים ביום השביעי. ומשום זה, מי שהוא במדרגת האמונה, כריף לסדר השלחן ולתקון סעודה צליל שבת, כדי שיתברך שלחנו כל ילכו ששת ימים, פי ביום ההוא נזדמן הברכה להתברך כל ששת ימי השבת, וברכה אינה נמצאת בשלחן ריק, ועל כד, כריכים לסדר השלחן צליל שבת צלחם ומזון. רבי יצחק אמר אפלו ביום השבת גם כן, רבי יהודה אמר, כריכים להתענג ביום ההוא, ולאכול שלם סעודת צעדת, כדי שימצא שבע וענג בעולם ביום ההוא. רבי אבא אמר, כדי להמשיך ברכות בימים ילכו של מעלה המתברכים מיום ההוא, ויום הזה, מלא ראשו של ז"א, מפול, היורד מעתיקא קדישא הסתום לכל, ומשפיע לחקל תפוחין קדישין, שלם פעמים מעת פניסת השבת, שיתברכו כלם כאחד. ועל כן כריף האדם להתענג ילכו שלם פעמים פי צזה תלויה האמונה שלמעלה, בעתיקא קדישא, ובזעיר אנפין, וכריף האדם להתענג בהם ולשמח בהם. ומי שגורע סעודה מהם מראה פגם למעלה, וענשו

עַל הָאָדָם מְרוֹבָה. מִשּׁוּם זֶה כָּרִיף לְסַדֵּר עֲלֵינוּ עֲלֵי פְעָמִים מֵעַת פְּנִימָה הַשְּׂפָתָה,
וְלֹא יִמָּלֵךְ עָלֵינוּ רִיקָה, וְתִשָּׁרֵה הַבְּרָכָה זוֹהָר תְּרַגְמוֹס הַזוֹהָר יִשְׁפָּטָה פְּתוּחִיהָ רִיקָנִיחָ
וְתִשָּׁרֵי עָלָיו כֹּל שָׂאָר יָמֵי הַשְּׂפָתָה. וּבְדַבָּר זֶה בְּרַכְתָּא עֲלֵיהָ כֹּל שָׂאָר יוֹמֵי דְשָׂבְתָא
מְרָחָה, וְתִלְוִיָּהּ, הָאֲמוּנָה עֲלֵמְעֵלָה. וּבְהָאֵי מְלָה רַחֲזִי וְתִלְוִי מְהֵימְנוּתָא לְעֵילָא: עָלָיו
כֹּל שָׂאָר יָמֵי הַשְּׂפָתָה. וּבְדַבָּר זֶה מְרָחָה, וְתִלְוִיָּהּ, הָאֲמוּנָה עֲלֵמְעֵלָה. וּבְהָאֵי מְלָה
רַחֲזִי וְתִלְוִי מְהֵימְנוּתָא לְעֵילָא:

פסוקה

הלכה

הר"מ ה' תשובה פ"ז

א. בְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה דְרָכָן לְהִיּוֹת שְׂפָלִים וְעַנּוּיִם בְּיוֹתֵר אִם חֲרָפֵי אוֹתָן הַסְּכָלִים
בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָאשׁוֹנִים וְאָמְרוּ לָהֶן אֲמַשׁ הֵייתָ עוֹשֶׂה כָּךְ וְכָךְ וְאֲמַשׁ הֵייתָ אוֹמֵר כָּךְ
וְכָךְ אֵל יִרְגִישׁוּ לָהֶן אֵלָּא שׁוֹמְעִין וְשִׂמְחִין וְיֹדְעִין שְׂזִי זְכוּת לָהֶם שְׂכָל זְמַן שְׂהֶם
בוֹשִׁים מִמַּעֲשֵׂיהֶם שְׂעֲבְרוּ וְנִכְלָמִים מֵהֶן זְכוּתָן מְרַבָּה וּמַעֲלָתָם מִתְגַּדְּלָת: **ב.** וְחֻטָּא
גְּמוּרָה הוּא לּוֹמֵר לְבַעַל תְּשׁוּבָה זְכוּר מַעֲשֵׂיךָ הָרָאשׁוֹנִים אוֹ לְהַזְכִּירָם לְפָנָיו כְּדִי לְבִיִּישׁוּ
אוֹ לְהַזְכִּיר דְּבָרִים וְעַנּוּיִנִים הַדּוֹמִין לָהֶם כְּדִי לְהַזְכִּירוֹ מֵהָ עֲשֶׂה הַכֹּל אֲסוּר וּמִזְהָר
עָלָיו בְּכֹלל הוֹנֵיית דְּבָרִים שְׂהִזְהִירָה תּוֹרָה עָלֶיהָ שְׂנֵאָמֵר (ויקרא כ"ה) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֵת
עַמִּיתוֹ:

מוסר

מלוקט

אִם עָלָה עַל לְבָבו לֵב טְהוֹר לְתַקּוּן אֲשֶׁר פָּגַם בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ וַיִּפְקַח עֵינָיו כִּי הִמְרָה
אֵת בּוֹרְאוֹ חֵס וְשְׁלוֹם עַד לְהַשְׁחִית נַפְשׁוֹ. יִזְהַר בְּכֹל בְּרָכָה וּבְרָכָה כְּתוּבָה וּבְרָכָה
בְּנַחַת וְלֹא יִדְלַג חֵס וְשְׁלוֹם הַזְּכָרָת ה' אוֹ מִלְּךָ הָעוֹלָם וְכִיּוֹצֵא כִּי מִלְּבַד שְׂגָדוּל עוֹנוֹ
מִנְשׂוּא וְגוֹזֵל לֵה' וּמִזְלִזֵּל בְּמַלְכוּתוֹ חֵס וְשְׁלוֹם עוֹד בָּהּ כִּי בְּכֹלל הָרַעוּת שְׂעוֹשֶׂה הוּא
שְׂבָא לְיָדֵי קָרִי וְעַל הַכֹּל עֲנוּשׁ יַעֲנֵשׁ הוֹן עַל שְׂאֵכֵל בְּלֹא בְּרָכָה כְּתוּבָה וְהוּא בְּכֹלל גְּזֵל
הוֹן עַל שְׂזִלְזֵל בְּהַזְכָּרָת שֵׁם וּמַלְכוּת גַּם אֲסוּרִי נְלוּהָ עִמָּם עַל שְׂזָה גְרַם לְבֵא לְיָדֵי קָרִי
וְחִמּוּרָה טְמֵאָה הִיוּצֵאת מְגוּפּוֹ וְהִיטָה מְסָלָה לְסִטְרָא אַחְרָא לְמִשׁוּל בּוֹ עַל כֵּן יִסְתַּפֵּל
בְּעַת שְׂהוּא מְבָרַךְ לְמִי מְבָרַךְ לְבוֹרְאָ עוֹלָם אֲשֶׁר בְּרָאוּ וְהוּא נוֹתֵן לוֹ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל
וּבְרָךְ בְּיָרָא וְאַהֲבָה וְשִׂמְחָה וְהַכְּנָעָה רַבָּה:

יתרו יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד 7 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

(א) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקִרְיַת חֵתָנוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשְׁקוּ-לּוֹ וַיִּשְׁאַלְוּ אִישׁ-
לְרֵעֵהוּ לְשָׁלוֹם וַיָּבֹאוּ הָאֱלֹהִים: וַיִּנְפֹק מֹשֶׁה לְקַדְמוֹת חֲמוּהֵי וּסְגִיד וַיִּנְשִׁיק
לָהּ וַיִּשְׁאַלְוּ גִבֹר לְחִבְרָה לְשָׁלֹם וְעָלוּ לְמִשְׁכָּנָא:

רס"י וילא משה. כבוד גדול נתכבד יתרו באותה שעה, כיון שיצא משה ילא אהרן נדב ואזיהוא, ומי הוא שראה את אלו יולאין ולא ילא: וישתחו וישק לו. איני יודע מי השתחוה למי, כשהוא אומר איש לרעהו, מי הקרוי איש, זה משה, שנאמר (במדבר יב ג) והאיש משה:

(ב) וַיִּסְפֹּר מֹשֶׁה לְחֵתָנוּ אֵת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְפָרְעֹה
וּלְמִצְרַיִם עַל אוֹדֹת יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל-הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאתֶם
בְּדַרְךְ וַיִּצְלַם יְהוָה: וְאֲשַׁתְּעֵי מֹשֶׁה לְחֲמוּהֵי יְת כָּל דֵּי עֲבַד יְיָ לְפָרְעֹה וּלְמִצְרַיִם
עַל עֵסֶק יִשְׂרָאֵל יְת כָּל עֲקֵתָא דֵּי אֲשַׁכְּחַתְּנוּן בְּאַרְחָא וְשִׁזְבְּנוּן יְיָ:

רס"י ויספר משה לחתנו. למשך את לבו לקרבו לתורה: את כל התלאה. שעל הים ושל עמלק: התלאה. למ"ד אל"ף מן היסוד של התבה והתי"ו הוא תקון ויסוד הנופל ממנו לפרקים, וכן תרומה, תנופה, תקומה, תנואה:

(ג) וַיַּחַד יִתְרוֹ עַל כָּל-הַטּוֹבָה אֲשֶׁר-עָשָׂה יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם: וַחֲדֵי יִתְרוֹ עַל כָּל טַבְתָּא דֵּי עֲבַד יְיָ לְיִשְׂרָאֵל דֵּי
שִׁזְבְּנוּן מִיַּד דְּמִצְרַיִם:

רס"י ויחד יתרו. וישמח יתרו, זהו פשוטו ומדרשו נעשה בצרו חודין חודין, מנר על אבוד מצרים, הינו דאמרי אינסי גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמאה באפיה: על כל הטובה. טובת המן והבאר והתורה. ועל כלן אשר הצילו מיד מצרים, עד עכשיו לא היה עבד יכול לזרוח ממצרים, שהיתה הארץ מסגרת, ואלו ילאו ששים רבוא:

^(ו) וַיֹּאמֶר יְתְרוֹ בְרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר הֲצִיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרָיִם
וּמִיַּד פְּרַעֲהַ אֲשֶׁר הֲצִיל אֶת-הָעָם מִתַּחַת יַד-מִצְרָיִם: וַאֲמַר
יְתְרוֹ בְרוּךְ יְיָ דִּי שְׂזִיב יִתְכוּן מִיַּדָּא דְּמִצְרָאִי וּמִיַּדָּא דְּפְרַעֲהַ דִּי שְׂזִיב יִתְעַמָּא מִתַּחַת
מַרְוֹת מִצְרָאִי:

רש"י אשר הציל אתכם מיד מצרים. אמה קשה: ומיד פרעה. מלך קשה: מתחת
יד מצרים. כתרגומו לשון רדוי ומרות ה' שהיו מכזיבים עליהם, היא העבודה:

נביאים - ישעיה - פרק ו

^(א) וַיָּגַע עַל-פִּי וַיֹּאמֶר הִנֵּה נֹגַע זֶה עַל-שְׁפָתַיךָ וְסֹר עֹנֶךָ
וְחִטָּאתְךָ תִּכְפֹּר: וְסִדָּר בְּפִימִי וַאֲמַר הָא שְׁוִיתִי פִּתְגָמִי נְבוּאָתִי בְּפִימִי וַיַּעֲדֵן
חֹבֶב וְחִטָּאָא דְּתַכְפְּרוֹן:

רש"י ויגע על פי וגו'. וסר עונך מזה ליסוד לכפר עונך שחירפת את ישראל
וגדול כחו שהמלאך ירא לקחתה כ"א במלקחים והגיעה על שפתי הנביא ולא
הוזק בתנחומא וזהו שנאמר כי רב מאד מחנהו (יואל ב) אלו מלאכים ועלומים
מהם עושי דברו (ספ) הם הנביאים ויונתן תירגם ובידו לכפה ובפומיה ממלל לשון
לכפה דבר הרקוף צפה ובלשון , קבל הדבור מפי הקב"ה מכסאו בשמים שהיה
מכוון כנגד המזבח שבהיכל :

^(ב) וַאֲשַׁמֵּעַ אֶת-קוֹל אֲדֹנָי אִמְרָא אֶת-מִי אֲשַׁלַּח וּמִי יִלְךְ-לָנוּ:
וַאֲמַר הִנְנִי שְׁלַחְנִי: וְשָׁמַעִית יִתְקַל מִימְרָא דִּי דִּי דִּי דִּי דִּי מִן אֲשַׁלַּח לְאֶתְנַבְּאָה
וּמִן יִזְיַל לְאֶלְפָּא וַאֲמַרִית הָא אֲנָא שְׁלַח יִתִּי:

רש"י את מי אשלח . להוכיח את ישראל שלחתי את עמוס והיו קורין אותו
פסילום לפי שהיה כבד לשון והוא נתנב' שנתים לפני הרעש והיו ישראל אומרים
הניח הקב"ה את העולם והשרה שכינתו על הדין קטיע ליסנא כו' כדליתא
בפסיקתא :

(ט) וַיֹּאמֶר לָךְ וְאָמַרְתָּ לְעַם הַזֶּה שְׁמָעוּ שְׁמוֹעַ וְאַל-תִּבְיִנוּ:
וּרְאוּ רָאוּ וְאַל-תִּדְעוּ: וְאָמַר אֲזַיִל וְתִימָר לְעַמָּא הַדִּין דְּשָׁמְעוּ מִשְׁמַע וְלֹא
מִסְתַּפְּלִין וְחִזּוּ מִחִזָּא וְלֹא יִדְעוּ :

רס"י שָׁמְעוּ שְׁמוֹעַ . אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם שָׁמְעוּ שְׁמוֹעַ וְאַתֶּם אֵין אַתֶּם נוֹתְנִים לָכֶם
לְהִבְיִן וְרֹאוּ נִיסִים שְׁעִשִׂיתִי לָכֶם וְאַיִנְכֶם נוֹתְנִים לָכֶם לְדַעַת אוֹתִי :

(י) הַשְּׁמִין לֵב-הָעַם הַזֶּה וְאַזְנֵי הַכֹּהֵן וְעֵינָיו הַשָּׁע פֶּן-יִרְאֶה
בְּעֵינָיו וּבְאַזְנֵיו יִשְׁמָע וּלְבָבוֹ יִבִּין וְנֶשֶׁב וְרָפָא לוֹ: טְפִישׁ לְבִיָּה
דְּעַמָּא הַדִּין וְאַדְנֹאֵי יְקִיר וְעֵינֹהֵי עֲמָעִים דִּילְמָא יַחֲזִיו בְּעֵינֵיהוֹן וּבְאַדְנֵיהוֹן יִשְׁמָעוּן
וּבְלִבְהוֹן יִסְתַּפְּלוּן וְיִתּוּבוּן וְיִשְׁתַּבְּיֵק לְהוֹן :

רס"י הַשְּׁמִין לָכֶם הָעַם הַזֶּה . כְּמוֹ הַכֹּהֵן אֶת לְבוֹ (שְׁמוֹת ח) לְשׁוֹן הַלֹּחַד (לִשׁוֹן) פְּעוֹל
לְכֶם הַלֹּחַד הַלֹּחַד וְהַשְּׁמִין (אֲנַגְרִיִּשְׁנִיט בִּלְעָז) וְאַזְנֵי הַלֹּחַד וְהַכֹּהֵן מִשְׁמוֹעַ : וְעֵינֵינוּ
הַשָּׁע . טַחִים כְּעֵנִין שְׁנֹאֲמַר (לִקְמוֹן מֵד) כִּי טַח מִרְאוֹת עֵינֵיהֶם , הַטּוֹחַ מִתְרַגְּמִינָן
לְאִיתְשָׁע : פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו . נִתְּנוּ לָכֶם שְׁלַח יִשְׁמָעוּ דְּבָרֵי נְבִיאִים שְׁהֶם יִרְאִים
שְׁמַח יוֹטְבוֹ בְּעֵינֵיהֶם דְּבָרֵינוּ וְיִצִּינוּ בְּלָכֶם וְיִסּוּבוּ אֵלַי וְהִיא רְפוּאָתְכֶם :

כתובים - משלי - פרק טו

(ט) טוֹב-מַעַט בְּיִרְאֵת יְהוָה מֵאוֹצֵר רָב וּמֵהוֹמָה בּוֹ: טָב קָלִיל
בְּדַחְלִתִּיהָ דְּאֵלְהָא מִן סִימְתָא רַבְרַבְתָּא וְעֲאֲתָא בְּהוֹן :

רס"י טוֹב מַעַט בִּירְאֵת ה' מֵאוֹצֵר רַב וּמֵהוֹמָה בּוֹ . קוֹל צְנִי אִדָּם לוֹעֻקִים
שְׁנַעְשָׂה הָאוֹצֵר מִגּוֹז וְחַמְסָא כְּמוֹ וְרֹאוּ מֵהוֹמוֹת רַבּוֹת בְּתוֹכָהּ וְעַשׂוּקִים בְּקַרְבָּהּ (עַמּוּס
: ג)

(י) טוֹב אֶרְחַת יֶרֶק וְאַהֲבָה-שָׁם מִשׁוֹר אָבוּס וְשִׁנְאָה-בּוֹ:
טָבָא שְׁרוּתָא דִּירְקָא וְרַחְמוּתָא תַּמָּן מִן תּוֹרֵי מִפְטָמֵי בְּסִנְיָאֲתָא :

כ"י משור אבוס . שאובסין לו המאכל בפיו על כרחו כדי לפטמו וכן ברבורים אבוסים (מלכים א' 7) , ויש למוסלו כנגד קומץ מעט של עני שחביב משור חטאת של רשע , ד"א טוב ארוחת ירק , לתת לעני ואהבה קם להראות לו פנים יפות : משור אבוס . להאכילו בשר שמן ויראנו פנים זועפות :

(יח) **אִישׁ חֲמָה יַגְרֶה מְדוֹן וְאָרֶךְ אַפִּים יִשְׁקִיט רִיב:** גברא חמתנא מגרא תגרא ונגיד ריחא מדעך חרפא :

כ"י איש חמה יגרה מדון . אדם שאין מעטור לרוחו להאריך חמתו יגרה מדון : וארך אפים . שאינו ממהר להנקם ולריב : יסקיט ריב . שהוא כלה וסקט מעליו (ס"א מאליו) :

(יט) **דָּרֶךְ עֶצֶל כְּמִשְׁכַּת חֶדֶק וְאֶרֶח יִשְׂרָיִם סְלֵלָה:** אורחיהון דעטלי קרצובי וכובי ואורחא דתריצי שפא :

כ"י דרך עצל כמשכת חדק . דומה בעיניו כאלו הדרכים גורים לפניו בגדר חדקים : משוכת . גדר כמו הסר משוכתו (ישעיה ה') , חדק קואים : ואורח ישראל סלולה . כבוסה ומופנה , ומדרש אגדה דרכו של עשו כקוז זה הנסבך בגיזת אמר אם תטלוהו מכאן הוא מתערה בכאן כך אין אדם יכול לראת ידי עלילותיו בלא ממון :

משנה שבת פרק יז

א. כל הכלים נטלין בשבת ודלתותיהן עמהן , אף על פי שנתפרקו בשבת . שאינן דומין לדלתות הבית , לפי שאינן מן המוכן :

ברטורה (א) כל הכלים . שיש להם דלתות : ניטלים בשבת ודלתותיהן עמהן . ואף על פי שנתפרקו הדלתות מן הכלים קודם השבת ניטלים בשבת אגב הכלים : ואינן דומין לדלתות הבית . שאפילו נתפרקו בשבת אין ניטלין , לפי שדלתות הבית אינן מן המוכן , כלומר לא נעשו

ב. נוטל אדם קרנס לפצע בו את האגוזים, וקרדים לחתך את הדבילה. מגרה, לגרר בה את הגבינה. מגרפה, לגרף בה את הגרוגרות. את הרחת ואת המזלג, לתת עליו לקטן. את הפוש ואת הפרפר, לתחב בו. מחט של יד, לטל בה את הקוץ, ושל סקאים, לפתח בה את הדלת:

זרטורה (ב) קורנס. פטיס: הדבילה. לאחר שעשאה עיגול היא עצה וקסה ולריכה קרדום לחתכה: מגירה. כעין סכין ארוך ויש בו פגימות הרבה: לגרור בה את הגבינה. לחתכה ולחלקה לחלקים, שעל ידי פגימותיו ממהר וחותך הדבר העצ: מגריפה לגרוף בה הגרוגרות. מן החצית: רחת. לוח שיש לה בית יד ושתי דפנות וזרין בה את החטה: ומזלג. כלי שיש לו שלש שיניים ומהפכים בו את הקש בגורן: כוש. פלך שטוות בו הנשים: כרכר. עץ של אורגים ודומה למחט של סקאין: לתחוב בו. לאכול בו תותים וכל מיני פרי רך: מחט של יד. מחט קטנה שתופרים בה בגדים: ליטול בו את הקוץ. שנכנס בצקרו, שמותר ליטלו בשבת כמו שמותר להפיש מורסא להוציא ממנה ליחה ובלבד שלא יתכוין לעשות לה פה: של סקאים. מחט גדולה שתופרין בה שקין: לפתוח בו את הדלת. מי שאזדה לו מפתח:

ג. קנה של זיתים, אם יש קשר בראשו, מקבל טמאה, ואם לאו, אין מקבל טמאה. בין קד ויבין קד, נטל בשבת:

זרטורה (ג) קנה של זיתים. קנה שעשוי לבדוק הזיתים שבמעטן אם נתאסף שמן בתוכו והגיעו להיות ראויין לבית הבד: אם יש קשר בראשו. כעין פקק שבקנה: מקבל טומאה. לפי שעל ידי שהוא פקוק בקשר משתייר בו מן השמן הזב מן הזיתים ובדק בו אם הגיע לעיבור, והוא ליה בית קיבול: ואם לאו. שאין בו קשר, אע"פ שהוא חלול אין חללו עשוי לקבל כלום, הלכך הוא ליה פשוטי כלי עץ ואינו מקבל טומאה: בין כך ובין כך ניטל בשבת. דהא כלי הוא ועשוי להפוך בו את הזיתים:

ד. רבי יוסי אומר, כל הכלים נטליו, חוץ מן המסר הגדול ויגד של מחרשה. כל הכלים נטליו לצרף ושללא לצרף. רבי נחמיה אומר, אין נטליו אלא לצרף:

זרטורה (ד) מסר הגדול. מגירה גדולה שנוסרים בה קורות: ויתד של מחרישה. כלי גדול העשוי כסכין שבו עושין חריץ של תלם המענה. והנך קפיד עלייהו ומייחד להו מקום דלא חזו למלאכה אחרית: כל הכלים ניטלים לאורך ושללא לאורך. הכי קאמר, כל הכלים שמלאכתן להיתר, כגון קערות וכוסות, ניטלים לאורך גופו ולאורך מקומו של כלי, ושללא לאורך, אפילו שאינו כריך לגופו ולמקומו של כלי אלא לטלטלו מחמה לכל או שלא יגנבוהו הגנבים, שרי בכלי שמלאכתו להיתר. וכלי שמלאכתו לאיסור, כגון מדוכות ורחיים וכיוצא בהן, לאורך גופו ולאורך מקומו מותר, מחמה לכל או מפני הגנבים אסור: ר' נחמיה אומר אין ניטליו אלא לאורך. מפרש בגמרא לאורך תשמיש המיוחד לו בלבד ולא לאורך דבר אחר ואפילו לאורך גופו, כגון סכין לחתוך בו בלבד שרי, ולא לסמוך בו את הקערה. ואין הלכה

ה. כָּל הַכְּלִים הַנִּטְלִין בַּשָּׁבֶת, שֶׁבְּרִיָּהוּ נִטְלִין (עמ"ק), וּבִלְבַד שְׂיִהְיוּ עוֹשִׂין מְעִין מְלָאכָה, שֶׁבְּרִי עֲרָבָה לְכִסּוֹת בְּהֵן אֶת פִּי הַחֲבִית, שֶׁבְּרִי זְכוּכִית לְכִסּוֹת בְּהֵן אֶת פִּי הַפֶּךְ. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, וּבִלְבַד שְׂיִהְיוּ עוֹשִׂין מְעִין מְלָאכְתָּן, שֶׁבְּרִי עֲרָבָה לְצוּק לְתוֹכוֹ מְקַפָּה, וְשֶׁל זְכוּכִית לְצוּק לְתוֹכוֹ שְׁמוֹן:

דרטורה (ה) מעין מלאכה. איזו מלאכה שתהיה ואפילו אינה מעין מלאכתן הראשונה: לָוֶה לְתוֹכוֹ מִקְפָּה. עֵבֶה, דוּמִיָּא דְעִיסָה מְעוֹרֶצֶת בְּמִים. וְלֹא פְּלִיגִי אֲלֵךְ בְּנִשְׁבְּרוּ בְּשַׁבָּת, אֲבָל נִשְׁבְּרוּ מְעַרְבֵי שַׁבָּת כּוֹלֵי עֲלֵמָא מוֹדוֹ דְנִיטְלִים אֲפִילוּ אִין עוֹשִׂין מְעִין מְלָאכְתָּן הַרְשֻׁנוּהָ. ואין הלכה כרבי יהודה:

ו. הָאָבֹו שֶׁבְּקִרוּיָהּ, אִם מְמַלְאִין בָּהּ וְאִינָהּ נוֹפֶלֶת, מְמַלְאִין בָּהּ, וְאִם לָאוּ, אִין מְמַלְאִין בָּהּ. זְמוּרָה שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בְּטַפִּיחַ, מְמַלְאִין בָּהּ בַּשָּׁבֶת:

דרטורה (ו) האבן שזקרויה. דלעת יבשה וממלאים בה מים, ומתוך שהיא קלה אינה שואבת אלא כפה ונותנין בה אבן להכבדה: אִם מְמַלְאִין. בְּקִרוּיָהּ וְאִין הָאָבֹו נוֹפֶלֶת, שֶׁהִדְקוּהָ יִפֶּה צְפִי הַקְּרוּיָהּ, הוּא כְּלִי: וְאִם לָאוּ. הִרִי הִיא כְּשֶׁאֵר אֲבָנִים, וְאִין מְטַלְטִלִין אֶת הַקְּרוּיָהּ, שְׁנַעֲשִׂית בְּסִים לְאָבֹו שְׁנוֹשְׂאָתָהּ: זְמוּרָה שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בְּטַפִּיחַ. לִפְדֵּי קֶטֶן שֶׁאֲבָנִין בּוֹ מִים מִן הַבּוֹר אִין מִן הַמַּעֲיָן: מְמַלְאִים בּוֹ. דְשׁוּיָה לְהַךְ זְמוּרָה כְּלִי:

ז. פֶּקֶק הַחֲלוֹן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, בְּזָמַן שֶׁהוּא קְשׁוּר וְתָלוּי, פּוֹקְקִין בּוֹ, וְאִם לָאוּ, אִין פּוֹקְקִין בּוֹ. וְחֻכְמִים אֹמְרִים, בֵּין קָדָּ וּבֵין קָדָּ פּוֹקְקִין בּוֹ:

דרטורה (ז) פקק החלון. כגון לוח ומסך או שאר כל דבר שסותמים בו חלון: וְתָלוּי. שְׁאִינוּ נִגְרַר בְּאֶרֶץ: וְאִם לָאוּ אִין פּוֹקְקִין בּוֹ. שֶׁאִם נִגְרַר עַל גְּבִי קִרְקַע, כְּשֶׁהוּא שׁוֹמְטוֹ מֵעַל הָאֶרֶץ לְסִתּוֹם בּוֹ מַחְזִי כְּמוֹסִיף עַל הַבְּנִיין, וְסָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אִין מוֹסִיפִין עַל אֶהֱל עֲרָאִי בְּשַׁבָּת: בֵּין כָּד וּבֵין כָּד. בֵּין קְשׁוּר בֵּין אִינוּ קְשׁוּר: פּוֹקְקִין בּוֹ. הוֹאִיל וְהִיא מוֹכֵן מֵאֲתַמּוּל לְכָד, דְסָבְרִי רַבָּנָן מוֹסִיפִין עַל אֶהֱל עֲרָאִי בְּשַׁבָּת. וְהִלְכָה כְּחֻכְמִים:

ח. כָּל כְּסוּיֵי הַכְּלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית אֲחִיזָה נִטְלִים בַּשָּׁבֶת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים. בְּכִסּוּיֵי הַקְּרָקְעוֹת, אֲבָל בְּכִסּוּיֵי הַכְּלִים, בֵּין קָדָּ וּבֵין קָדָּ: בַּשָּׁבֶת נִטְלִים

דרטורה (ח) כמה דברים אמורים בכיסויי קרקעות. בגמרא האמר, דבכיסויי כלים כולי עלמא לא פליגי דשרי אע"ג דלית להו בית אחיזה, ובכיסויי קרקעות כגון כיסויי של בור ודות כולי עלמא לא פליגי דאסור אי לית להו בית אחיזה, כי פליגי בכיסויי כלים המחוזרים לקרקעות, מר סבר כקרקעות דמיין, ומר סבר לאו כקרקעות דמיין. והלכה כחכמים שהמחוזר לקרקע הרי הוא כקרקע:

גמרא שבת דף קי"ט ע"ב

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו שני מלאכי השרת המלוים לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו (ישעי' ו') וסר עונך וחסאתך תכפר. תניא רבי יוסי בר יהודה אומר שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו אחד טוב ואחד רע וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת בן ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו. ואם לאו מלאך רע אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת בן ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו. אמר רבי אלעזר לעולם יסדר אדם שלחנו בערב שבת אף על פי שאינו צריך אלא לכזית. ואמר רבי חנינא לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת אף על פי שאינו צריך אלא לכזית. חמין במוצאי שבת מלוגמא פת חמה במוצאי שבת מלוגמא. רבי אבהו הווי עבדין ליה באפוקי שבתא עיגלא תילתא הוה אכיל מניה פוליתא פי גדל אבימי בריה אמר ליה למה לך לאפסודי פולי האי נשבוק פוליתא ממעלי שבתא. שבקוה ואתא ארזא ואכליה. אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמייה רבא בכל כחו קורעין לו גזר דינו שנגמר (שופטים ה') בפרוע פרעות בשראל בהתנדב עם ברכו ה'. מאי טעמא בפרוע פרעות משום דברכו ה'. רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אפילו יש בו שמץ של עבודת אלילים מוחלין לו כתיב הכא בפרוע פרעות וכתוב התם (שמות ל"ב) כי פרוע הוא. אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן שנגמר (ישעי' כ"ו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן. מאי אמן אמר רבי חנינא אל מלך נאמן:

רס"י יסדר אדם שולחנו בערב שבת. לליל שבת: במוצאי שבת. נמי כבוד שבת הוא ללוותו ביציאתו דרך כבוד כאדם המלוה את המלך בלאתו מן העיר: חמין. לשותות ולרחוץ: מלוגמא. רפואה: אריה. אכליה לעגל הראוי ליסחט: בכל כחו. בכל כוונתו: בפרוע פרעות. ביטול פורענות כגון פרוע דמתרגמינן בטול: בהתנדב עם ברכו. כשמתנדבין ישראל לברך את בוראם: כי פרוע. כי פרעו אהרן ע"א והכי קאמר בהבטל פריעות ע"א שתקע ותשתכח שלא יזכר עונם משום התנדב עם הוא: אל מלך נאמן. כך מעיד על בוראו שהוא אל מלך נאמן:

רבי שמעון אמר האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא קלא נפיק ומכריז עליה אז תתענג על ה'. דא סעודתא חדא לקבל עתיקא קדישא דכל קדישין. והרפבתיך על במתי ארץ דא סעודתא תנגינא לקבל חקלא דתפוחין קדישין. והאכלתיך נחלת יעקב אביך דא הוא שלימו דאשתלים בזעיר אפין ולקבליהו בעי לאשלמא סעודתיה ובעי לאתענגא בכלהו סעודתי ולמחדי בכל חד וחד מנייהו משום דאיהו מהימנותא שלימתא ובגין כך שבתא אתייקר מכל שאר זמנין וחגין משום דכלא ביה אשתכח ולא אשתכח הכי בכלהו זמני וחגי. אמר רבי חייא בגין כך משום דאשתכח כלא ביה אדכר תלת זמני דכתיב ויכל אלהים ביום השביעי. וישבת ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי. רבי אבא (נ"א רב המנונא סבא) פד הנה יתיב בסעודתא דשבתא הנה חדי בכל חד וחד והנה אמר, דא היא סעודתא קדישא דעתיקא קדישא סתימא דכלא. בסעודתא אחרא הנה אמר דא היא סעודתא דקדשא בריך הוא וכו' בכלהו סעודתי והנה חדי בכל חד וחד. פד הנה אשלים סעודתי הנה אמר אשלימו סעודתי דמהימנותא. רבי שמעון פד הנה אתי לסעודתא הנה אמר הכי אתקיננו סעודתא דמהימנותא עלאה אתקיננו סעודתא דמלכא. והנה יתיב וחד פד אשלים סעודתא תליתאה הו' מכריזי עליה אז תתענג על יי והרפבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך:

תרגום זוהר רבי שמעון אמר, מי שהשלים שלשה סעודות בשבת, קול יוצא ומכריז עליו, אז תתענג על ה', זהו סעודה אחת כנגד עתיקא קדישא דכל קדישין. והרפבתיך על במתי ארץ, זהו סעודה שנייה כנגד שדה תפוחים הקדושים, והאכלתיך נחלת יעקב אביך, זהו השלמות שנגשלים בזעיר אפיו. וכנגדם כריך להשלים סעודתיו, וכריך להתענג בכל הסעודות, ולשמח בכל אחת ואחת מהן, משום שהיא חמונה שלמה. ומשום זה חשוב השבת יותר מכל שאר הזמנים והחגים, משום שהכל נמלא בו, ולא נמלא פן בכל הזמנים והחגים. אמר רבי חייא משום כך, משום שנמלא הכל בו, נזכר שלש פעמים שבתו, ויכל אלהים ביום השביעי, וישבות ביום השביעי, ויברך אלהים את יום השביעי. רבי אבא פשהיה יושב בסעודה של שבת, היה שמח בכל אחת ואחת, והיה אומר, זו היא הסעודה הקדושה של עתיקא קדישא הסתום לכל. בסעודה האחרת היה אומר, זו היא סעודה דקדשא כריך הוא, וכו' בכל סעודה וסעודה. פשהשלים הסעודות, אמר נשלמו הסעודות של החמונה. רבי שמעון פשהיה צא אל הסעודה, היה אומר כך, התקיננו הסעודה של החמונה העליונה. התקיננו הסעודה של המלך והיה יושב ושמת. פשהשלים סעודה השלישית, היו מכריזים עליו, אז תתענג על ה' והרפבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך.

א. פעמים בכל יום קוראין קריאת שמע בערב ובבקר שנאמר (דברים ו') ובשכבך ובקומך בשעה שדריך בני אדם שוכבים וזו היא לילה ובשעה שדריך בני אדם עומדים וזה הוא יום: **ב.** ומה הוא קורא שלש פרשיות ואלו הן שמע והיה אם שמוע ויאמר ומקדימין לקרות פרשת שמע מפני שיש בה יחוד השם ואהבתו ותלמודו שהוא העיקר הגדול שהכל תלוי בו ואחריה והיה אם שמוע שיש בה צווי על זכירת שאר כל המצוות ואחר כך פרשת ציצית שגם היא יש בה צווי זכירת כל המצוות: **ג.** אף על פי שאין מצוות ציצית נוהגת בלילה קוראין אותה בלילה מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שנאמר (שם ט"ז) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. וקריאת שלש פרשיות אלו על סדר זה היא הנקראת קריאת שמע: **ד.** הקורא קריאת שמע כשהוא גומר פסוק ראשון אומר בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחוזר וקורא כדרכו ואהבת את ה' אלהיך עד סופה:

מוסר

מלוקט

ומגיד לאדם מה שיחולו אפילו שיחה קלה שבין איש לאשתו מגידים לאדם ביום הדין. על כן ישים אל לבו שהוא לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא והוא יודע נסתרות ובוהן לבות וכליות. וכשהוא שוכב על מטתו יזכור שגם הוא ישכב על מטה שימות שם וכל עניני הגוף הבל הבלים ויטהר רעיוניו לחשוב מחשבות קדושות ולהרחיק מחשבות רעות וידע כי בזה תלוי תקונו או קלקול הילד הנולד והמחשבה עיקר גדול ומקלות יעקב אבינו עליו השלום יוכיחו ולפי מחשבת איש וביתו כן תמשך נפש לילד או מסטרא אחרא או מסטרא דקדושה והרבה בנים חצופים חבל על דמשתכחין שגרמו להם אביהם ואמם לפי מחשבתם ודבורם וכל חטאות הבנים אם הם גרמו במחשבתם הם נענשים עליהם וחרפתם לא תמחה ואשרי השם דרכיו ויכוננו לה' כל מחשבותיו וכל מעייניו לקיים מצותו יתברך ואשרי בניו אחריו:

יתרו יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילויי הה ראשונה דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(יא) עֲתָה יִדְעֵתִי כִּי-גָדוֹל יְהוָה מְכַל-הָאֱלֹהִים כִּי בִדְבַר אֲשֶׁר
זָדוּ עָלֵיהֶם: פָּעוּ וַיִּדְעֵנָא אַרְי רב יי וְלִית אַלְהָ בַר מְנָה אַרְי בְּפִתְגָמָא דִּי חֲשִׁיבוּ
מִצְרָאִי לְמַדּוּן יְתִי יִשְׂרָאֵל בְּהַ דְנָנוּן:

רש"י עתה ידעתי. מכירו הייתי לשעבר ועכשיו ביותר: מכל האלהים. מלמד שהיה מכיר בכל עבודה זרה שבעולם שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה: כי בדבר אשר זדו עליהם. כתרגומו במים דמו לאבדם והם נאבדו במים: אשר זדו. אשר הרשיעו. ורבותינו דרשוהו לשון (בראשית כה כט) ויזד יעקב נזיד, בקדרה אשר בשלו בה, נתבטלו:

(יב) וַיִּקָּח יִתְרוֹ חֵתֵן מִיְשָׁה עֲלָה וַיִּזְבְּחִים לְאֱלֹהִים וַיָּבֵא אֶהָרֹן
וְכָל | זָקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל-לֶחֶם עִם-חֵתֵן מִיְשָׁה לְפָנָי
הָאֱלֹהִים: וְקָרִיב יִתְרוֹ חֲמוּהֵי דְמִשָּׁה עֲלוֹן וְנִכְסֵי קוּיִדְשִׁין קָדָם יי וַאֲתָא אֶהָרֹן וְכָל
סְבִי יִשְׂרָאֵל לְמִיכָל לְחָמָא עִם חֲמוּהֵי דְמִשָּׁה קָדָם יי:

רש"י עלה. כמשמעה שהיא עולה כליל: וזבחים. שלמים: ויבא אהרן וגו'. ומשה היכן הלך, והלא הוא שיאל לקראתו וגרם לו את כל הכבוד, אלא שהיה עומד ומשמע לפניו: לפני האלהים. מכאן שהנהנה מסעודה שתלמידי חכמים מסבין בה כאלו נהנה מזיו השכינה:

(יג) וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּשָׁב מִיְשָׁה לְשֹׁפֵט אֶת-הָעָם
וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל-מִשְׁחָה מִן-הַבָּקָר עַד-הָעֶרֶב: וְהוּא מִיּוֹמָא
דְּבִתְרוּהֵי וַיִּתֵּיב מִשָּׁה לְמַדּוּן יְתִי עֲמָא וְקָם עֲמָא עֲלוּהֵי דְמִשָּׁה מִן צְפָרָא עַד רְמָשָׂא:

רש"י והי ממחרת. מולאי יום הכפורים היה, כך שנינו בספרי, ומהו ממחרת, למחרת רדתו מן ההר. ועל כרחק אי אפשר לומר אלא ממחרת יום הכפורים, שהרי קודם מתן תורה אי אפשר לומר (פסוק טז) והודעתי את חקי וגו', ומשנתנה תורה עד יום הכפורים לא יסב משה לשפוט את העם, שהרי בשבעה עשר בתמוז ירד וקבר את הלוחות, ולמחר עלה בהשכמה וקחה שמונים יום וירד ביום

הכפורים. ואין פרשה זו כתובה כסדר, שלא נאמר ויהי ממחרת עד שנה שניה, אף לדברי האומר יתרו קדם מתן תורה בא, שלוחו אל ארצו לא היה אלא עד שנה שניה, שהרי נאמר כאן (פסוק כז) וישלח משה את חתנו ומלינו במסע הדגלים שאמר לו משה (במדבר י כט) נוסעים אנחנו אל המקום וגו', (שם לח) אל נא תעזוב אותנו, ואם זו קדם מתן תורה, משלחו והלך היכן מלינו שחזר ואם תאמר שם לא נאמר יתרו אלא חובב, ובנו של יתרו היה, הוא חובב הוא יתרו, שהרי כתיב (שופטים ד יא) מבני חובב חותן משה: וישב משה וגו' ויעמד העם. וישב כמלך וכלן עומדים, והקשה הדבר ליתרו שהיה מזלזל בכבודן של ישראל והוכיחו על כך, שנאמר (פסוק יז) מדוע אתה יושב לצדך וכלם נלצים: מן הבקר עד הערב. אפשר לומר כן, אלא כל דין שדן דין אמת לאמתו אפלו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאלו עוסק בתורה כל היום, וכאלו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, שנאמר זו (בראשית א ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד:

וַיֵּרָא חִתָּן מֹשֶׁה אֶת כָּל-אֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה לְעַם וַיֹּאמֶר
מֶה-הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לְעַם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב
לְבִדְךָ וְכָל-הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן-בְּקָר עַד-עֶרֶב: וְחִזָּא חֲמוּהִי דְמֹשֶׁה
 ית כל די הוא עבד לעמא ואמר מא פתגמא הדין די את עבד לעמא מה דין את ותב
 בלחודך וכל עמא קימין עלוך מן צפרא עד רמשא: (טו) **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחִתָּנוֹ**
כִּי-יָבֵא אֵלַי הָעָם לְדַרְשׁ אֱלֹהִים: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְחֲמוּהִי אָרִי אָתָּן לְוֹתִי
 עמא למתבע אוילפן מן קדם יי:

כִּי יבא כמו כי בא, לשון הוה: לדרש אלהים. כתרגומו למתבע אלפן, לשאל

נביאים - ישעיה - פרק ו

וַאֲמַר עַד-מָתִי אֲדַגֵּי וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם-שָׂאוּ עֲרִים
מֵאִין יוֹשֵׁב וּבְתִים מֵאִין אָדָם וְהֶאֱדַמָּה תִשָּׂאָה שְׂמָמָה:
 ואמרית עד אימתי יי ואמר עד דיצדון קרנא מבלי יתיב ובתיא מבלי אנשא וארעא
 ותחריב ותצדי:

קס"י עד מתי . יכזידו את לצם ולא ישמעו : ויאמר . ידעתי כי לא ישיבו עד תבא פורענות עליהם וילכו בגולה ושאו עריהם מאין יושב : שאו . תשאה . לשון גלמוד מאין יושב :

(יב) **וְרַחֵק יְהוָה אֶת-הָאָדָם וְרַבָּה הָעֲזוּבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:**
וירחק ?? ת בני אנשא ותסגי צדיותא בגויה דארעא :

קס"י ורבה העזובה . שהארץ תעזב מהם וכך הלשון ירבו מקומות עזובים בקרב הארץ :

(יג) **וְעוֹד בָּהּ עֲשָׂרִיָּה וְשָׁבָה וְהִיְתָה לְבַעַר כְּאֵלֶּה וְכֵאלוֹן אֲשֶׁר בְּשִׁלְכֹת מִצְבֹּת בָּם זָרַע קִדְּשׁ מִצְבֹּתָהּ:** (פ) וישתארונו בה חד מן עשרא צדיקיא ויתובו ויהוון לצרבא פבוטמא וכבלוטא דבמתר טרפוהי דמן ליבשין ועד פון אנון רטיבין לקימא מנהוון זרעא פו גליתא דישראל . תפנשוו ויתובו לארעהוון ארי זרעא דקודשא נצבתהוון :

קס"י ועוד זה עשיריה . גם אותה השארית אשיב ידי עליה בצרוף אחר צרוף והיתה לבער עד שלא ישארו אלא לדיקים גמורים שישובו אלי בכל לצם : כאלה וכאלון . אשר בעת זמן שלכת שלהן משליכין עלין שלהן בימי הסתיו שילוך אחר שילוך עד שאין נותר זה זולתי המצבה אף הם זרע הקדש הנמצאין זה עומדין בקדושתו הם יהיו לה למצבת , ד"א מצבתה נטיעתה לכך איני מכלה אותם נטעתיים זרע קודש , ויש פותרים שער שלכת היתה בירושלים כמו שאמר בעזרא והיו שם אלה ואלון נטועים :

(יד) **וַיְהִי בַיּוֹמִי אֶחָז בֶּן-יֹוֹתָם בֶּן-עֲזַיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עָלָה רָצִין מֶלֶךְ-אֲרָם וּפְקַח בֶּן-רַמְלִיָּהוּ מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם לְמִלְחָמָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכַל לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ:** והנה ביומי אחז בר יותם בר עזיה מלך שבטא דבית ?הודיה סליק רצין מלכא דארם ופקח בר רמליא מלכא דישראל לירושלם לאגחא קרבא עליה ולא יכיל לאגחא עליה :

קס"י ויהי בימי אחז . מה ראה הכתוב לייחסו אלא מפני שסופו של הכתוב לומר ולא יכול להלחם עליה ולמדך שזכות אבות עמדה לו אמרו מלככי השרת לפני הקב"ה ווי (ס"א) מי הוא זה שמלך רשע זה אמר להם בן יותם הוא בן עוזיהו

הוא אבותיו היו דיקים לפיכך אי אפשרי לפשוט ידי צו הדא הוא ולא יכול להלחם
עליה מפני זכות אבותיו (בבבא שבת רבא) :

(ב) וַיִּגְדַּל לְבַיִת דָּוִד לְאֵמֶר נָחָה אָרֶם עַל-אֶפְרַיִם וַיֵּנַע לְבָבוֹ
וּלְבָב עַמּוֹ כְּנוֹעַ עֲצֵי-יַעַר מִפְּנֵי-רוּחַ: (ס) וְאֵתְחַנֵּא לְבַיִת דָּוִד לְמִימְרָא
אֵתְחַבֵּר מִלְּפָא דְאָרֶם עִם מִלְּפָא דְיִשְׂרָאֵל לְמִיתֵי עֲלוּהֵי וְזַע לְבִיחָא וְלְפָא דְעַמִּיחָא
כְּאֵשְׁתִּדְיוֹת אֵילָנֵי חוּרְשָׁא מִן קִדְמָא רִוְחָא :

רש"י ויגד לבית דוד . לפי שרשע היה לא , הזכיר שמו : נחה ארם על אפרים
 . נתחבר מלך ארם על מלך ישראל לבא עליך נחה לשון נקבה על שהמלכות נחה
פוש"ר בלעז לשון וינח בכל גבול מנרים (שמות ו) : וינע לבבו . לפי שכבר נלחם
צו כל אחד מהם בפני עצמו ויכלו לו שנאמר ויתנהו ה' ביד מלך ארם וגו' (ד"ה ב
כח) אומר ויהרג פקח בן רמליה ק"כ אלף איש שניהם בדברי הימים (ס) . כנוע
עצי יער . קול איילני סרק ישמע יותר מכל איילני פירי כדאיתא בבבא שבת רבא :

כתובים - משלי - פרק טו

(כ) בֵּן חָכָם יִשְׂמַח-אֵב וּכְסִיל אָדָם בּוֹזָה אִמּוֹ: בְּרָא חֲכִימָא יְחִידִי
לְאֲבוּי וּבְרָא סְכָלָא מְשִׁיט אִמִּיחָא :

רש"י בן חכם ישמח אב וכסיל אדם בוזת אמו . גורם לאמו שמזיז אותה :

(כא) אֵוֶלֶת שְׂמֵחָה לְחֶסֶר-לֵב וְאִישׁ תְּבוּנָה יִישֵׁר-לֶקֶת: שְׂטִייתָא
חֲדוּתָא הִיא לְחֶסֶר לְבָא וּגְבָרָא דְמִתְבַּיֵּן תְּרִיצוֹת מִהֲלָד :

רש"י אולת . שמחה . היא לחסר לב :

(כב) הַפֶּר מִחֻשְׁבוֹת בְּאֵין סוּד וּבְרָב יוֹעֲצִים תִּקּוּם: בְּטוּלָא
דְּמִחֻשְׁבָּתָא הִיךְ דְּלִית רְזָא וּבְסוּגָעָא דְאֵלִין דְּמִתְמַלְכִין עֲצָתָא תִּקּוּם :

רס"י הפר מחשבות באין סוד . בלא ענה לא תקום מחשבה :

שְׂמִיחָה לְאִישׁ בְּמַעֲנֵה-פָּיו וְדָבָר בְּעֵתוֹ מֵה-טוֹב: חֲדוּתָא (כג)
לְגַבְרָא בְּמַלְתָּא דְּפוּמִּיָּה וּמַלְתָּא בְּעַדְנָא סְגוּ טָבָא :

רס"י שמחה לאיש במענה פיו . כמשמעו ע"י מענה רך ודבור נחת הבריות אוהבים אותו ורבותינו דרשוהו על בעלי גירסא אם מואלים בפיה מענה אז תתקיים צם וישמחו : ודבר בעתו מה טוב . שואלים בהלכות הפסח ובהלכות החג בזמנו :

אֲרַח חַיִּים לְמַעַלָּה לְמִשְׁכֵּיל לְמַעַן סוֹר מִשְׂאוֹל מָטָה: (כד)
אֲרַחָא דְּחַזִּי מַעְלָא לְסוּכְלִתָּנָא דְּנִסְטָא מִן שְׂיֹול תַּחְתִּיתָא :

רס"י אורח חיים למעלה למשכיל . כמו שרפים עומדים ממעל לו (ישעיהו ו)
כלומר לפני החכם הקטנה ומוכנת אורח חיים :

משנה כתובות פרק א

א. בתולה נשאת ליום הרביעי, ואלמנה ליום החמישי. שפֵּעִמִּים בְּשֶׁבֶת בְּתֵי דִינִין יוֹשְׁבֵין בְּעִירוֹת, בַּיּוֹם הַשְּׁנִי וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, שָׂאִם הָיָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים, הָיָה מִשְׁפָּכִים לְבֵית דִּין :

ברטורה (ה) בחולה נשאת ליום רביעי. ולא בליל חמישי, דאיכא למיחש שמא יהיה טרוד בנישואים ולא מצי בעיל: שאם יש לו טענת בתולים. כגון שיאמר בעלתי ולא מלאתי דם, לא שנא אם היא קטנה או נערה או בוגרת. או פתח פתוח מלאתי, אם היא קטנה או נערה, אבל בוגרת אין לה טענת פתח פתוח: ישכים ויבא לב"ד. בעוד כעסו עליו, שמא יתפייס ותתקורר לעתו ויקיימנה ושמא זנתה תחתיו והרי היא אסורה עליו. ובגמרא פריך ותנשא באחד בשבת ואם יש לו טענת בתולים ישכים ביום שני לבית דין. ומשני, שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא טורח בסעודה שלשה ימים, אחד בשבת ושני בשבת ושלשי בשבת, וברביעי כונסה. ובזמן שאין בתי דינין יושבים בשני ובחמישי, אשה נישאת בכל יום, והוא שטרח בסעודה שלשה ימים. ומפני תקנת עניים נוהגים בקלת מקומות

לישא בערב שבת. וטעמא דאלמנה ליום חמישי, שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא שמה עמה שלשה ימים, חמישי בשבת וששי בשבת ושבת. והנושא את האלמנה אסור בעשיית מלאכה ג' ימים. והנושא את הבתולה כל שבעה. ולענין ברכת חתנים, בין בחור שנשא אלמנה בין אלמן שנשא בתולה מצרכים ברכת חתנים כל שבעה ואלמן שנשא אלמנה, יום אחד:

ב. בתולה, כתבתה מאתים. ואלמנה, מנה. בתולה אלמנה, גרושה, ונחלוצה, מן הארוסין, כתבתה מאתים, ויש להן טענת בתולים. הגיורת, והשבויה, והשפחה שנפדו ושתגירו, ושתחררו, פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, כתבתה מאתים, ויש להן טענת בתולים:

ברטורה (ז) בתולה אלמנה גרושה. כלומר, בתולה שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה מן הארוסין, וחזרה ונישאת, כתובתה מן השני מאתים: ויש לה טענת בתולים. אם לא מצא לה השני בתולים, אבדה כתובתה, דמקח טעות הוא שהרי בחזקת בתולה נשאה:

ג. הגדול שבא על הקטנה, וקטן שבא על הגדולה, ומפת עץ, כתבתה מאתים, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים, מפת עץ, כתבתה מנה:

ברטורה (ח) שבא על הקטנה. פחותה מבנות שלש שנים ויום אחד שאין ביאתה ביאה: וקטן. פחות מבן תשע שאין ביאתו ביאה וזכא על הגדולה: ומוכת עץ. שנתקע לה עץ באותו מקום: כתובתה מאתים. אם נישאו סתם: וחכמים אומרים מוכת עץ כתובתה מנה. והלכתא כותייהו. ואפילו לא הכיר זה, כתובתה מנה, ולא הוא מקח טעות:

ד. בתולה אלמנה, גרושה, ונחלוצה, מן הנשואין, כתבתה מנה, ואין להן טענת בתולים. הגיורת, והשבויה, והשפחה, שנפדו, ושתגירו, ושתחררו, יתרות על בנות שלש שנים ויום אחד, כתבתה מנה, ואין להן טענת בתולים:

ברטורה (ט) בתולה שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה מן הנשואים. אם חזרה ונישאת סתם, כתובתה מנה, דבחזקת בעולה קיימא משכנסה לחופה:

ה. האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים, אינו יכול לטעון טענת בתולים, מפני שמתיחד עמה. אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת פהן, כתבתה מנה. בית דין של פהנים היו גובין לבתולה ארבע מאות זוז, ולא מחו בידם:

ברטורה (י) האוכל אל חמיו ביהודה. כשהיו עושין סעודת אירוסין בבית רבי הכלה ביהודה, היו נוהגים שהארוס מתייחד עם ארוסתו כדי שיהא לבו גם זה, לפיכך כשנישאת אחר כך אין לו טענת בתולים:

ו. הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת, משארסתני נאנסתי, ונסתחפה שדך. והלה אומר, לא כי אלא עד שלא ארסתיך, והיה מקחי מקח טעות, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים, נאמנת. רבי יהושע אומר, לא מפיה אנו חיינו, אלא הרי זו בחזקת בעולה עד שלא תתארס, והטעתו, עד שתביא ראיה לדבריה:

ברטורה (ו) ונסתחפה שדך. מטר סוחף צא על שדך והפסידה, כלומר מזלך גרם ותן לי כתובתי: והיה מקחי מקח טעות. ואין לך כתובה ממני: נאמנת. ומשזיעין אותה שזועת היסת שכן הוא כדבריה, ותטול כתובה. וכן הלכה. ואי אמרה בתולה מלאני, אינה נאמנת, דהימננה רבנן לבעל ואפילו בלא שזועה, לחזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה:

ז. היא אומרת מפת עץ אני, והוא אומר, לא כי, אלא דרוסת איש אתי, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים, נאמנת. ורבי יהושע אומר, לא מפיה אנו חיינו, אלא הרי זו בחזקת דרוסת איש, עד שתביא ראיה לדבריה:

ברטורה (ז) דרוסת איש. בעולת איש: נאמנת. ולא הפסידה כתובה. ומכל מקום אי אשת כהן היא ולאחר זמן האירוסין כשנשאה טען דרוסת איש את, מפקינן לה מיניה, דשמא לאחר שארס אותה נבעלה, ומכי אמר דרוסת איש את שויה אנפשיה חתיכה לחיסורא. ואפילו נבעלה באונס, הא קיי"ל אשת כהן שנאנסה חסורה לבעלה. ומגרש לה ויהיב לה כתובה:

ח. ראוה מדברת עם אחד בשוק אמרו לה מה טיבו של זה. איש פלוני וכהן הוא, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים, נאמנת. ורבי יהושע אומר, לא מפיה אנו חיינו, אלא הרי זו בחזקת בעולה לנתין ולממזר, עד שתביא ראיה לדבריה:

ברטורה (ח) מדברת. מתיחדת: וכהן הוא. מיוחס: נאמנת. כשרה לכהונה:

ט. היתה מעברת, ואמרו לה מה טיבו של עבר זה. מאיש פלוני וכהן הוא, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים, נאמנת. רבי יהושע אומר, לא מפיה אנו חיינו, אלא הרי זו בחזקת מעברת לנתין ולממזר, עד שתביא ראיה לדבריה:

ברטורה (ט) מה טיבו של עובר זה וכו'. רבן גמליאל אומר נאמנת, וכשרים לכהונה היא וכתה. אבל לענין ירושה לא אמר רבן גמליאל שזה העובר יירשנו. והלכה כרבן גמליאל בכל הגי דבי דמתניתין. ואפילו הכי לכתחילה לא תנשא לכהונה לא המדברת עם אחד ולא המעוברת, אלא אם כן היו רוב אנשי העיר מיוחסים ונבעלה זאת האשה מאחד מהם שפירש חוץ לעיר ובעל, דאמרינן כל דפריש מרובא פריש, ואז תנשא לכתחלה לכהונה בין היא בין

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַעֲשֵׂה בְּתִינוּקָת שְׂיָרְדָה לְמִלְאוֹת מַיִם מִן הָעֵין, וְנֶאֱנָסָה,
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, אִם רַב אַנְשֵׁי הָעִיר מְשֹׁאֵין לְכַהֲנָה, הָרִי זֶה תִּנְשֵׂא
לְכַהֲנָה :

צְרִיטוּרָה (ו) אִם רוֹב הָעִיר מְשֹׁאֵין לְכַהֲנָה. אַע"ג דְּרוֹבָא חַד סָגִי צַעֲלָמָא, מַעֲלָה עָשׂוּ
בְּיוֹחָסִין, וְהִכָּא אֲלֵרְכוּהּ רַבָּנָן תְּרֵי רוֹבֵי, רוֹב סִיעָה הַעֹבֵרַת שָׁם וְרוֹב הָעִיר. וְהֵיךְ מְשֹׁאֵין
לְכַתְחֵלָה לְכַהֲנָה אֲלָא בְּתֵרֵי רוֹבֵי, וְכֵן הִלְכָה:

גמרא כתובות דף ה' ע"א

דַּרְשׁ בַּר קַפְרָא גְדוֹלִים מַעֲשֵׂה צְדִיקִים יוֹתֵר מִמַּעֲשֵׂה שְׂמִים וְאָרְץ דְּאֵלוּ בְּמַעֲשֵׂה
שְׂמִים וְאָרְץ כְּתִיב (ישעיי מ"ח) אֶף יָדֵי יִסְדָּה אָרְץ וַיְמִינֵי טַפְחָה שְׂמִים. וְאֵלוּ בְּמַעֲשֵׂה
יְדֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים כְּתִיב (שמות ט"ו) מְכוֹן לְשִׁבְתָּךְ פְּעֻלַּת ה' מִקְדָּשׁ ה' כּוֹנְנֵנוּ יְדִיד.
הַשִּׁיב בְּבִלִי אֶחָד וְרַבִּי חִיָּיא שְׁמוֹ (תהלים צה) וַיִּבְשֹׁת יְדָיו יָצְרוּ. יָדוֹ כְּתִיב. וְהַכְּתִיב
יָצְרוּ. אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק יָצְרוּ אֶצְבְּעוֹתָיו כְּדִכְתִּיב (שם ח) כִּי אֶרְאֶה שְׂמִידָ
מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעוֹתֶיךָ גֵּרַח וְכוֹכְבִים אֲשֶׁר כּוֹנְנֵת. מְתִיבֵי (שם י"ט) הַשְּׂמִים מְסַפְּרִים כְּבוֹד
אֵל וּמַעֲשֵׂה יְדָיו מְגִיד הַרְקִיעַ. הַכִּי קָאָמַר מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים מִי מְגִיד
הַרְקִיעַ. וּמֵאֵי נִינְהוּ מְטֵר. דַּרְשׁ בַּר קַפְרָא מֵאֵי דְכְּתִיב (דברים כ"ג) וַיִּתֵּן תְּהִיָּה לְךָ עַל
אֲזָנֶיךָ אֵל תִּקְרִי אֲזָנֶיךָ אֶלְא עַל אֲזָנֶיךָ שְׂאֵם יִשְׁמַע אֲדָם דְּבַר שְׂאִינוּ הֶגְוֵן יְנִיחַ
אֶצְבְּעוֹ בְּאֲזָנָיו. וְהֵיכֵן דָּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִפְּנֵי מַה אֶצְבְּעוֹתָיו שֶׁל אֲדָם דּוֹמוֹת
לִיתְדוֹת מֵאֵי טַעֲמָא אֵילִימָא מְשׁוּם דְּמַחְלָקוֹן כָּל חֲדָא וְחֲדָא לְמַלְתֵּיהּ עֲבִידָא
דָּאָמַר מַר זֶה זֶרֶת וְזוֹ קְמִיצָה זֶה אִמָּה זֶה אֶצְבַּע זֶה גּוֹדֵל. אֶלְא מַה טַּעַם מְשׁוּפוֹת
כִּיתְדוֹת שְׂאֵם יִשְׁמַע אֲדָם דְּבַר שְׂאִינוּ הֶגְוֵן יְנִיחַ אֶצְבְּעוֹתָיו בְּאֲזָנָיו. תְּנָא דְבֵי רַבִּי
יִשְׁמַעֲאֵל מִפְּנֵי מַה אֲזָן כְּלָה קָשָׁה וְהָאֵלִיָּה רַכָּה שְׂאֵם יִשְׁמַע אֲדָם דְּבַר שְׂאִינוּ הֶגְוֵן
יְכוּף אֵלֶיהָ לְתוֹכָהּ. תְּנֵנוּ רַבָּנָן אֵל יִשְׁמִיעַ אֲדָם לְאֲזָנָיו דְּבָרִים בְּטָלִים מִפְּנֵי שְׁהוּ
נְכוּוֹת תְּחַלָּה לְאַבְרָם :

כ"ז גְדוֹלִים מַעֲשֵׂה לְדִיקִים. מִמַּעַס' יֵאֵרֶת שְׂמִים וְאֵרֶץ מְשׁוּם צַר קַפְרָא נֶקֶט לָהּ
לְחֵיבֵי לְעֵיל צַחֲגָה: אֶף יָדֵי. חֲדָא יָד: מַקְדָּשׁ. מַעֲשֵׂה יָדֵי לְדִיקִים הֵיא: וְהַכִּי קָאָמַר.
הֵיא מַעֲשֵׂה יָדֵי בְּמַעֲשֵׂה הַלְדִיקִים כְּתִיב שְׂקֵרוּן מַעֲשֵׂה שְׂלָהֶם מַעֲשֵׂה יָדֵי שֶׁל הַקְדוּשָׁה
צְרוּךְ הוּא וְהַכִּי קָאָמַר וּמַעֲשֵׂה יָדֵי דְהוּא מַעֲשֵׂה הַלְדִיקִים מְגִיד הַרְקִיעַ שְׁהַרְקִיעַ
מַעֲשֵׂה עֲלֵיהֶם לְצַרְיוֹת שְׁהֵם לְדִיקִים שְׂמַתְפַּלְלִים עַל הַגְּשָׁמִים וּמְטֵר יוֹרֵד: יֵתֵד.
קְבִילִי"א צַלְע"ז: יְנִיחַ אֲלֵבְעוֹ. שְׁהוּא שְׂפוּיָה כִּיתֵד: מֵאֵי טַעֲמָא. כְּלוֹמַר צְמֵאֵי דּוֹמוֹת
כִּיתֵדוֹת: אֵי נִימָא דְמַחְלָקוֹן. שְׂמַחְלוֹקוֹת זֶה מְזוֹ וְהֵיכֵן מַחֻבְרֹת יֵתֵד: חֲדָא חֲדָא
לְמִילְתֵּיהּ. קוֹסִיא הֵיא כָּל אַחַת וְאַחַת יֵשׁ צֶה כּוֹרֵךְ וְאֶף לְכוֹרְכֵי גְבוּה: זֶה זֵרֵת. מִן

הקטני' מודדין זרת של חושן: זו המילה. מאכזב אכל הקטנה מתחילין לקמוץ חופה שלש אכזעותיו על פס ידו הקמילה והאמה והאכזב וקומץ: זו אמה. מהגדולה מודדין אמות בנין ואמות כלים: זו אכזב. למתן דמים של חטאת דכתיב ביה באכזבו: זו גודל. לבהן יד דהרן ומאורע: משופות אנוויסיד"ש בלע"ז: אליה. בשר שבסוף האוזן: נכוות תחלה לאזרים. רכות ודקות לכוות מכולם. והכי נמי אמרינן בע"ז האי עכו"ם דחריך רישא שרי למיכל אפי' מריש אודני' ואף על פי שממהר לבשל:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

אמר רבי אלעזר לאבוי אליו סעודתי היך מתתקנו. אמר ליה ליליא דשבתא פתיב והרפבתיך על פמתי ארץ ביה בליליא מתברכא מטרוניתא וכלהו חקל תפוחין ומתברכא פתוריה דבר נש ונשמתא אתוספת והוא ליליא חדנה דמטרוניתא הוי. ובעי בר נש למחדי בחדוותא ולמיכל סעודתא דמטרוניתא. ביוםא דשבתא בסעודתא תננינא פתיב אז תתענג על ה'. על ה' ודאי דההיא שעתא אתגלויא עתיקא קדישא וכלהו עלמין בחדוותא ושלימו וחדוותא דעתיקא עבדינן וסעודתא דיליה היא ודאי. בסעודתא תליתאה דשבתא פתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביך דא היא סעודתא דזעיר אנפין דהוי בשלימותא וכלהו שתא יומין מההוא שלימו מתברכן. ובעי בר נש למחדי בסעודתיה ולא שלמא אליו סעודתי דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא דזרעא קדישא דישראל די מהימנותא עלאה דא דלהון היא ולא דעמין עובדי עבודה זרה ובגיני כך אמר ביני ובין ישראל. תא חזי בסעודתי אליו אשתמודעון ישראל דאינון בני מלכא דאינון מהיכלא דמלכא דאינון בני מהימנותא. ומאן דפגים חד סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ואחזי גרמיה דלאו מבני מלכא עלאה הוא דלאו מבני היכלא דמלכא הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל הוא ויהבין עליה חומרא דתלת מילין דינא דגיהנם וכו'. ותא חזי בכלהו שאר זמנין וחגיגין בעי בר נש לחדי ולמחדי למספני. ואי הוא חדי בלחודוי ולא יהיב למספני עונשיה סגי דהא בלחודוי חדי ולא יהיב חדו לאחרא. עליה פתיב וזיריתי פרש על פניכם פרש חגיכם. ואי איהו בשבתא חדי אף על גב דלא יהיב לאחרא לא יהבין עליה עונשא כשאר זמנין וחגיגין דכתיב פרש חגיכם. פרש חגיכם קאמר ולא פרש שבתכם. וכתיב חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואילו שבת לא קאמר ובגיני כך פתיב ביני ובין ישראל:

תרגום זוהר אמר רבי אלעזר לאביו, אלו הסעודות איך מתתקנות. אמר לו, ליל שבת, פתוב, והרפבתיך על צמתי ארץ, זו בלילה מתברכת המטרוניתא, וכל שדה הפוחים, ומתברך שלחנו של אדם, ונשמתא נפוספת לאדם, ולילה ההוא שמחת המטרוניתא הוא, וזרעך האדם לשמח בשמחה ולאכול הסעודה של המטרוניתא. ביום השבת בסעודה השנייה, פתוב, אז תתענג על ה', על ה' ודאי, פי בשעה ההיא מתגלה עתיקא קדישא, וכל העולמות הם בשמחה, והשלמות והשמחה של עתיקא

אָנוּ עוֹשִׂים. וְהַסְעָדָה שְׁלוֹ הַיָּא, וְדַחֵי. בְּסַעֲדָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל שְׂצַת, כְּתוּב, וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נְחֹלֶת יַעֲקֹב אֲבִיךָ. זֶה הַיָּא הַסְעָדָה שֶׁל זְעִיר אֲנָפִין שְׁהוּא בְּשִׁלְמוֹת, וְכָל שְׂצַת הַיָּמִים מְשִׁלְמוֹת הַהֵיחַ מִתְּבַרְכִּים, וְאֲרִיךְ הָאָדָם לְשִׁמְחָה בְּסַעֲדָתוֹ, וְלִהְיוֹת לְכֹל הַסְעָדוֹת, שֶׁהֵם סְעָדוֹת הַחֲמוּנָה הַשְּׁלֵמָה שֶׁל זְרַע הַקְּדוּשָׁה דִּישְׂרָאֵל, שֶׁל הַחֲמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה, כִּי שְׂלָהֶם הוּא וְלֹא שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר, בְּיָמֵי וַיְבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בָּח וּרְאֵה, בְּסַעֲדוֹת הַחֲלוֹ נִבְרָים יִשְׂרָאֵל שְׂלָהֶם בְּנֵי הַמְּלָךְ, שְׂלָהֶם מֵהֵיכָל הַמְּלָךְ, שְׂלָהֶם בְּנֵי הַחֲמוּנָה. וּמִי שֶׁפּוֹגֵם סְעָדָה אַחַת מֵהֶם, מִרְאֵה פָּגָם לְמַעַלָּה, וּמִרְאֵה עֲלָמוֹ, שְׂחִינוֹ מִבְּנֵי הַמְּלָךְ הָעֲלִיוֹן, שְׂחִינוֹ מִבְּנֵי הַמְּלָךְ, שְׂחִינוֹ מִזְרַע קְדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְנוֹתְנִים עֲלָיו כְּפֹדֶת שֶׁל שְׁלֹשׁ דְּבָרִים, דִּין גִּיהֶנֶם. וּבָח וּרְאֵה, בְּכָל שְׂאֵר הַזְּמַנִּים וְהַחֲגִים לְרִיב הָאָדָם לְשִׁמְחָה וְלִשְׂמִיחָה אֶת הָעֵנִי. וְאִם הוּא שְׂמִיחָה בְּלִבָּדוֹ, וְחִינוֹ נוֹתֵן לְעֵנִי, עֲנָשׁוֹ גְדוֹל, כִּי שְׂמִיחָה בְּלִבָּדוֹ חִינוֹ נוֹתֵן שְׂמִיחָה לְאַחֵר. עֲלָיו כְּתוּב, וְזִרְתִּי פָּרָשׁ עַל פְּנֵיכֶם פָּרָשׁ חֲגִיכֶם. וְאִם הוּא שְׂמִיחָה בְּשְׂצַת, אֵף עַל פִּי שְׂחִינוֹ נוֹתֵן לְאַחֵר, חִינוֹ נוֹתְנִים עֲלָיו עֲנָשׁ כְּשֶׁאֵר הַזְּמַנִּים וְהַחֲגִים, שְׂכְּתוּב, פָּרָשׁ חֲגִיכֶם. פָּרָשׁ חֲגִיכֶם אֹמֵר וְלֹא פָּרָשׁ שְׂבַתְכֶם. וְכְתוּב, חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שְׂנֵאָה נִפְשֵׁי. וְחֲלוֹ שְׂצַת חִינוֹ אֹמֵר. וּמִשּׁוּם זֶה כְּתוּב, בְּיָמֵי וַיְבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

פסוקה

הלכה

הר"ם ה' קריאת שמע פ"א

- א.** הקורא קריאת שמע מברך לפניה ולאחריה ביום מברך שתיים לפניה ואחת לאחריה ובלילה מברך שתיים לפניה ושתיים לאחריה: **ב.** ברכה ראשונה שלפניה ביום יוצר אור ובורא חשך וברכה שנייה אהבת עולם אהבתנו ושללאחריה אמת ויציב. וברכה ראשונה שלפניה בלילה מעריב ערבים. שנייה לה אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת. וברכה ראשונה שללאחריה אמת ואמונה שנייה לה השפיבנו: **ג.** ברכה ראשונה שלפניה בין ביום בין בלילה פותח בה בברוך וחותם בה בברוך ושאר ברכותיה חותם בכל אחת מהן בברוך ואין להם פתיחה בברוך:

המסתכל בנשים ליהנות מהן רעהו רבה והיא עבירה גופה דכתיב (במדבר ט"ו) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם ועבירה היא בידו וחוזר עליה בגלגול בעוף הנקרא ראה שהוא מזנה בראיה וזהו שאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. כי בעון זה אתם זונים בגלגול בראיה אחריהם של עיניכם המסתכלים עתה. והמסתכל בנשים כתב גדול המורים. שנקרא מומר לדבר אחד. וכל אותן צורות שנהנה בראייתם המלאך המנות מביאן בשעת פטירתו ומתלוצץ בו. מלבד שמטמא נפשו ומזהב יבא להשחתה. וגם כשמוליד ילד יבא לחשוב באותן צורות וזהו סגולה להיות נחשב נואף באשתו ויצאו מזה ילדים אשר היין בהם כל מום פריצי הדור הולכים אחרי עיניהם כמוהו כמוהם. אבל ישראל קדושים נוהגים באימה ויראת ה' על פניהם והי עליהם יראה ויתברכו בזרע קדש למיניהם וצאצאיהם לעיניהם לעשות רצון קוניהם:

יתרו יום רביעי תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ביין לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

כי-יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו (ט)
והודעתי את-חקי האלהים ואת-תורתיו: כד הוי להון דינא אָתוּ
לְוֹתֵי וְדַאִינְנָא בִּין גְּבָרָא וּבִין חֲבֵרָה וּמַהוּדְעָנָא לְהוֹן יַת קִימְיָא דִּי וַיַּת אוֹרְיָתָה:

רס"י כי יהיה להם דבר בא. מי שיהיה לו דבר בא אלי:

ויאמר חתן משה אליו לא-טוב הדבר אשר אתה עשה: (י)
וְאָמַר חֲמוּהִי דְמִשָּׁה לֵה לָא תַקִּין פְּתַגְמָא דְאֵת עֲבָד:

רס"י ויאמר חתן משה. דרך כבוד קוראו הכתוב חותנו של מלך:

נבל תבל גם-אתה גם-העם הזה אשר עמך כי-כבד (יח)
מִמֶּךָ הַדָּבָר לֹא-תוֹכַל עֲשֹׂהוּ לְבַדְּךָ: מְלָאָה תְלָאָה אַף אֵת אַף עֲמָא
הַדִּין דְעֲמֻךְ אַרְי יִקִּיר מִנְךָ פְּתַגְמָא לָא תְכּוּל לְמַעֲבָדָה בְּלַחֲוֹדְךָ:

רס"י נבל תבל. כתרגומו. ולשונו לשון כמיסה פלייטריי"ר בלעז. כמו (ירמיה ח יג) והעלה נבל, (ישעיה לז ז) כנבול עלה מגפן וגו', שהוא כמוש על ידי חמה ועל ידי קרח, וכחו תש ונלחה: גם אתה. לרבות אהרן וחור ושבעים זקנים: כי כזל ממך. כזו רב יותר מכחך:

(ט) **עֲתָה שָׁמַע בְּקוֹלִי אִיעֶצְךָ וַיְהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ הֲיִה אֲתָה לְעַם מוֹל הָאֱלֹהִים וְהִבֵּאתָ אֶתְּה אֶת-הַדְּבָרִים אֶל-הָאֱלֹהִים:** פֶּעַן קִבֵּל מִנִּי אֲמַלְכְּנָךְ וַיְהִי מִימְרָא דִּי? בְּסַעֲדָךְ הוּי אֲתָה לְעַמָּא (תבבע) אוֹלְפִן מוֹ קָדָם ?? וַתְּהִי מִיְתִי אֲתָה יְת פִּתְגְמִיָא לְקָדָם ??

רס"י איעכך ויהי אלהים עמך. בענה, אמר לו לא המלך בגבורה: היה אתה לעם מול האלהים. שליח ומליץ בינותם למקום, ושואל משפטים מאתו: את הדברים. דברי ריבותם:

(כ) **וְהִזְהַרְתָּה אֶתְהֶם אֶת-הַחֲקִים וְאֶת-הַתּוֹרָת וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת-הַדְּרָךְ יִלְכוּ בָּהּ וְאֶת-הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן:** וַתְּזַכֵּר יְתִיחוּן יְת קִימִיָא וְיְת אורִיתָא וַתְּהוֹדַע לְהוּן יְת אורִיתָא דִּיִּחְכוּן בֵּיה וְיְת עוֹבְדָא דִּיעֲבָדוּן: (כא) **וְאֲתָה תַּחֲזֶה מְכַל-הָעָם אַנְשֵׁי-חֵיל יִרְאִי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֲמַת שְׂנְאִי בְּצַע וְשִׁמְתָּ עֲלֵהֶם שְׂרִי אֶלְפִים שְׂרִי מְאוֹת שְׂרִי חֲמֻשִׁים וְשְׂרִי עֶשְׂרֹת:** וְאֲתָה תַּחֲזִי מְכַל עַמָּא גְבָרִין דְּחִילָא דְּחִילָא דִּי גְבָרִין דְּקִשׁוּט דְּסָגוּ לְקַבְלָא מְמוֹן וַתְּמַנִּי עֲלֵיהוּן רַבְּנֵי אֶלְפִין רַבְּנֵי מְאוֹתָא רַבְּנֵי חֲמֻשִׁין וְרַבְּנֵי עֶשְׂרִיתָא:

רס"י ואתה תחזה. ברוח הקדש שעליך: אנשי חיל. עשירים, שאין כריכין להחניף ולהכיר פנים: אנשי אמת. אלו בעלי הבטחה, שהם כדאי לסמוך על דבריהם, שעל ידי כן יהיו דבריהם נשמעין: שנאי בלע. שאונאין את ממונס דין כהיא דאמרינן כל דינא דמפקין ממונא מניה דינא לאו דינא הוא: שרי אלפים. הם היו שש מאות שרים לשש מאות אלף: שרי מאות. ששת אלפים היו: שרי חמשים. שנים עשר אלף: ושרי עשרת. ששים אלף:

נביאים - ישעיה - פרק ז

^(א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-יְשַׁעְיָהוּ צֵא-נָא לְקַרְאֵת אֶחָז אֶתְּהָ וּשְׂאֵר יְשׁוּב בְּנֵי אֶל-קִצֵּה תַעֲלֵת הַבְּרֵכָה הָעֲלִיּוֹנָה אֶל-מִסְלַת שַׁדְּה כּוֹבֵס: וַאֲמַר יְיָ לִישַׁעְיָהוּ פּוֹק כְּעֵן לְקַדְמוֹת אֶחָז אֶת וּשְׂאֵר תַלְמִידָד דְּלָא חֲטָאוּ וּדְתַבּוּ מִחֲטָאָה לְסִיפֵי מְזִיקַת בְּרִיכְתָא עִילִיתָא דִּי בְכִיבֵשׁ חֲקַל מְשֻׁטַח קַצְרִיָא :

רס"י וּשְׂאֵר יְשׁוּב בְּנֵי . שְׂאֵרִית מַעַט שִׁיבּוּ אֲלֵי עַל יַדךְ וְהֵם כְּבֹנָד : אֵל הַכָּה תַעֲלֵת . שֶׁם תַּמְלֵחוּ . תַעֲלֵת פּוֹשִׁי"ר בִּלְעַז" : בְּרַכָּה . כַּעֲזֵן מַקּוּה מִיַּם שְׁעוֹשִׁים לְדָגִים : הָעֲלִיּוֹנָה . בְּמִוֶרֶד הַהַר וַיֵּשׁ בְּרַכָּה אַחֲרַת לְמַטָּה הַיַּמָּנָה בְּתַחֲתִיתוֹ : שְׁדָה כּוֹבֵס . שְׁדָה שֶׁהַכּוֹבְסִים שׁוֹטְחִים שֶׁם בְּגָדִים לְנֹגֵס כַּךְ תִּירָגַם יוֹנָתָן וְרַבּוֹתֵינוּ דְרַסּוּ כַּנֶּנֶע אַחַז לְפָנָי יִשַׁעְיָהוּ וְשֶׁם עַל רַאשׁוֹ אוֹכְלָא דְהַכְרִי כַּפָּה עֲלִיו כְּלִי פִי כְּלִי מְנוּקָב שֶׁל כּוֹבְסִים שְׂמֻזְלָפִין בּוֹ מִיַּם עַל הַבְּגָדִים :

^(א) וַאֲמַרְתָּ אֲלֵיו הַשְׁמֵר וְהַשְׁלִיט אֶל-תִּירָא וּלְבַבְךָ אֶל-יְרֵךְ מְשֻׁנֵי זַנְבוֹת הָאוֹדִים הָעֹשִׂנִים הָאֵלֶּה בְּחָרִי-אֶף רָצִין וְאַרְם וּבֵן-רְמֵלִיָּהוּ: וְתִימְרָ לֵיהּ אִישׁתְּמַר וְנוֹחַ לָא תִדְחַל וּלְבָד לָא יִזְוַע מִן קִדְם תְּרִי מְלַכְיָא דְאַנוּן כְּאוֹדִיָא מִתְנַנְיָא הָאֵלִין בְּתַקּוּף רִגְזוֹ רָצִין וְאַרְם וּבֵר רְמֵלִיָּהוּ :

רס"י הַשְׁמֵר . שֶׁבַּ בְּשָׁלוֹם כִּיִּן עַל שְׂמַרְיוֹ : זַנְבוֹת הָאוֹדִים הָעֹשִׂנִים . יֵהִיוּ בְּעִינֶיךָ כַּזַּנְבוֹת אֹדִים שֶׁכַּבְּתָה שֶׁלְּהַבַת שֶׁלְּהֵם אֹדִים טִיאוֹנִי"ס בִּלְעַז :

^(א) יַעֲזֵב כִּי-יַעֲזֵב עֲלֶיךָ אֶרְם רַעָה אֶפְרַיִם וּבֵן-רְמֵלִיָּהוּ לֵאמֹר: חֲלַף אֶרֶץ מְלִיךְ עֲלֶיךָ אֶרְם בִּישָׂא אֶפְרַיִם וּבֵר רְמֵלִיָּהוּ לְמִימְרָ : ^(א) נַעֲלָה בְּיַהוּדָה וּנְקִיץְנָה וְנִבְקַעְנָה אֲלֵינוּ וְנִמְלִיךְ מְלִיךְ בְּתוֹכָהּ אֶת בֵּן-טְבַאֲלִ: ^(א) נִיֶּסֶק בְּאַרְעָא דְבֵית יְהוּדָה וּנְחַבְרִינוּן וּנְשׁוּיָנוּן עַמְנָא וְנִמְלִיךְ מְלַכָּא בְּגוּוּה יַת מִן דְּכָשֵׁר לְנָא :

רס"י וְנִקְיָנָה . נַעֲוֵרָה בְּמַלְחָמָה : וְנִבְקַעְנָה אֲלֵינוּ . נִשְׂוָה אֹתָהּ עַמּוֹ כַּבְּקַעָה זֹו שֶׁהִיא שׁוֹה וְכֵן ת"י וְנִשׁוּיָנוּן עַמְנָא , שִׁהִיוּ שׁוּיָן עִם עַשְׂרַת הַשְּׂבָטִים בְּמַלְךְ אַחַד : אֵת בֵּן טְבַאֲלִ . בֵּן הַטּוֹב אֲלֵינוּ כֵן ת"י וַיֵּשׁ לְפָרֵס טוֹב אֵל אֲשֶׁר לֹא טוֹב בְּעִינֵי

המקום ובגימט' של אותות אלכז"ם טבאל הוא רמלכ ט"ר ז"ם ח"ל זן טבאל זן רמלכ :

(ו) כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא תִקּוּם וְלֹא תִהְיֶה: כְּדָנוּ אָמַר יי אֱלֹהִים לֹא תִקּוּם וְלֹא תִהְיֶה :

רס"י לֹא תִקּוּם . עֲלֵתֶם זֹאת שְׂתֵהֵא יְהוּדָה כְּזֹסָה תַחֲתֵיהֶם :

(ח) כִּי רֹאשׁ אָרֶם דְּמִשְׁק וְרֹאשׁ דְּמִשְׁק רִצִּין וּבְעוֹד שְׁנַיִם וְחֲמֵשׁ שָׁנָה יַחַת אֶפְרַיִם מַעַם: אַרְי רִישׁ אָרֶם דְּמִשְׁק וְרִישׁ דְּמִשְׁק רִצִּין וּבְסוּף שְׁתֵּין וְחֲמֵשׁ שְׁנֵין וּבְטָלוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִמְּלָכוֹ :

רס"י כִּי רֹאשׁ אָרֶם . הִיא דְּמִשְׁק . וְחִין לִירוּשָׁלַי עִמָּהֶם כְּלוֹם : וְרֹאשׁ דְּמִשְׁק רִצִּין . כְּדְמִשְׁק יִהְיֶה רֹאשׁ וְלֹא לִירוּשָׁלַי וְגַם פִּקַּח וְעִשְׂרֵת הַשְּׂבָטִים כְּעוֹד שְׁסִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה מִיּוֹם שְׁנִגְזַר זַיְמֵי עַמּוּס וְיִשְׂרָאֵל גְּלוּהָ יִגְלוּהָ מֵעַל אֲדַמְתּוֹ (עַמּוּס ז) : יַחַת אֶפְרַיִם . תְּרוֹכֵץ אֶפְרַיִם מַעַם שִׁיגְלוֹם סִנְחָרִיב עִם מֶלֶכְם הוֹשַׁע זֶן אֵלֶּה לֹא וְחֲשׂוֹב מִנְבוֹא' עַמּוּס עַד שְׁגָלוּ עִשְׂרֵת הַשְּׂבָטִים וְתַמְאַחַס ס"ה שְׁנִים נְבוֹאָת עַמּוּס הִיתָה שְׁתֵּי שְׁנִים לְפָנֵי שְׁנַתְּנַגַּע עוֹזִיָּה שְׁנַתְּנַגַּע (כַּעַמּוּס ח) שְׁנַתִּים לְפָנֵי הַרְעָף וְעוֹזִיָּה נַתְּנַגַּע עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ שְׁנִים הָרִי כ"ז וּי"ו שְׁל יוֹתֶם וּי"ו שְׁל אַחַז ו' שְׁל חֲזַקִּיָּהוּ שְׁנַתְּנַגַּע (מַלְכִים ז יט) וְיִלְכַדָּה בְּשַׁנַּת שָׁשׁ לְחֲזַקִּיָּהוּ הִיא שְׁנַת תַּשַׁע לְהוֹשַׁע וְיִגְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל אֲשׁוּרָה הָרִי שְׁסִים וְחֲמֵשׁ וּמִנִּיִן שִׁימֵי חֲלוּפוֹ שְׁל עוֹזִיָּהוּ כ"ה שְׁנִים שְׁנַתְּנַגַּע (שֵׁס טו) בְּשַׁנַּת עֶשְׂרִים וְשָׂבַע לִירְבַּעִם זֶן יוֹאֵשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ עוֹזִיָּה זֶן אֲמַצְיָה עַל יְהוּדָה אֶפְסָר לֹמַר וְהִלֵּךְ עוֹזִיָּה וּירְבַּעִם מֶלְכוּ כֹּחַת לְפִי חֲשָׁבוֹן שְׁתַּמְאַחַ בְּסַפֵּר מַלְכִים אֲלֹא שְׁמֶלֶךְ מַלְכוּת מִנוּגַעַת בְּשַׁנַּת עֶשְׂרִים וְשָׂבַע לְמַלְכוּת נַתְּנַגַּע וְהוּא מֶלֶךְ חֲמֵשִׁים וְשָׁתִים שְׁנָה וְאִי אֶפְסָר לִימְנוֹת כְּעוֹד שְׁסִים וְחֲמֵשׁ שְׁנָה מִיּוֹם שְׁאַמַר יִשְׁעִיָּה נְבוֹאָה זֹו שְׁהָרִי זַיְמֵי אַחַז אֲמַרָה וְהֵם גְּלוּ בְּשַׁנַּת שָׁשׁ לְחֲזַקִּיָּהוּ , וְכַךְ מְפֹרָשׁ בְּסִדְרַ עוֹלָם שְׁמֵנָה הַכְּתוּב לְנְבוֹאָתוֹ שְׁל עַמּוּס :

כְּתוּבִים - מִשְׁלֵי - פֶּרֶק טו

(כח) בֵּית גְּאִים יִסַּח | יְהוִה וְיִצְבַּב גְּבוּל אֶלְמָנָה: בֵּיתָא דְגִיּוֹתְנָא נְסִתָּר

אֱלֹהִים וַיַּעֲבֹד תַּחֲוִימָא דְאַרְמֵלְתָא : (כו) **תּוֹעֲבַת יְהוָה מַחְשְׁבוֹת רָע**
אִטְהַרִּים אֲמַר־נָעַם: מְרַחֲקֵתִיה דְאַלְהָא מַחְשְׁבַתָּא דְבִישְׁתָּא וְדַכְּוֹן מְלִי בְּסִימְתָּא
: (כז) **עֲכָר בֵּיתוֹ בּוֹצֵעַ בְּצַע וְשׂוֹנֵא מִתְּנַת יַחֲיָה:** מוֹבִיד בֵּיתִיה מְכַנֵּשׁ
מִמּוֹן דְּשִׁקְר וְדַסְגִּי מוֹהַבְּתָא דְמַגְוֹ יַחֲי :

רש"י **עוכר ביתו . שהוא בולע בלע : ושונא מתנות יחיה . מאחר שהוא שונא**
מתנות כל שכן ששונא את הגזל :

(כח) **לֵב צַדִּיק יִהְיֶה לְעֵנֹת וּפִי רְשָׁעִים יִבְיַע רָעוֹת:** לְבָא דְצַדִּיקָא
רַגְוּ בְּהִימְנוּתָא וּפּוּמְהוֹן דְרְשִׁיעֵי מְבִיעַ בִּישְׁתָּא :

רש"י **לב צדיק יהגה לענות . יחשוב ויבין מה יענה קודם שישיב דבר :**

(כט) **רַחֲזוּק יְהוָה מִרְשָׁעִים וּתְפִלַּת צַדִּיקִים יִשְׁמַע:** רַחֲזִיק הוּא אֱלֹהִים
מִרְשָׁעֵי וְצִלְתֵּהוּן דְצַדִּיקֵי יִשְׁמַע : (ל) **מְאֹר-עֵינַיִם יִשְׁמַח-לֵב שְׂמוּעָה**
טוֹבָה וְתִדְשֵׁן-עַצְמֵם: נְהוּרָא דְעֵינֵי מַחְדֵּי לְבָא שׁוּמְעָתָא טְבָא מְדַחְנָא גְרָמָא :

רש"י **מאור עינים . בתורה : ישמח לב . ששואל ממונו דבר ויודע מה להשיב**
, ולפי פשוטו כמשמעו דבר שהוא תאוה למראות עינים , משמח הלב ומלחלח
תורת הלב כגון גן ירק ונהרות המושכי :

משנה בבא מציעא פרק ז

א. השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב, מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב, אינו רשאי להכפן. מקום שנהגו לזון, לזון, לספק במתיקה, יספק. הכל כמנהג המדינה. מעשה ברבי יוחנן בן מתתיה ששאל את רבנו, צא שכר לנו פועלים. הלך ופסק להם מזונות. וכשבא אצל אביו, אמר לו, בני, אפלו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו, לא יצאת ידי חובתך עמהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב. אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמר להם, על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד.

רָבֵן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר, הַכֵּל כְּמִנְהַג הַמְדִינָה:

ברטנורה (א) השוכר את הפועלים. אינו ראוי לכופן. ואע"ג דטפא להו אלאגרייהו משאר פועלים, לא מצי אמר להו האי דטפאי לכו אלאגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי, דאמרי ליה האי דטפאת לן אדעתא דעבדינן לך עובדתא שפירתא: במתיקה. לפתן: הכל כמנהג המדינה. הכל לאתויי דוכתי דנהיגי פועלים למיכל ולמשתי בצפרא צביתו של בעל הבית קודם שיאלאו למלאכתם, דאי אמר להו בעל הבית קדימו לעבדיתייכו בצדה ואצרא לכס מאכלכס שם, אמרי ליה לא, אלא עתה נאכל צבית קודם שנלא השדה כמנהג המדינה: מעשה ברבי יוחנן בן מתאי. בגמרא מפרש לחסורי מחסרא והכי קתני, ואם פסק להם מזונות מזונות, ריבה להם, כלומר, כיון דלא הוה צריך לאתנווי שהרי ממנהג המדינה היו אוכלים, ואתני בהדייהו ליתן להם מזונות, מזוני יתירי קאמר, ומעשה נמי ברבי יוחנן וכו': בצעתו. צעת מלכותו דמלך והדיוט הוה: שהם בני אברהם יצחק ויעקב. וסעודתו של אברהם גדולה משל שלמה, דאילו אברהם שלשה פרים לשלשה אנשים, ובסעודת שלמה יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים: עד שלא יתחילו במלאכה. דאין כאן אלא דברים. דאילו מסיתחילו לא תוכל לחזור: רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו'. והלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

ב. ואלו אוכלין מן התורה. העושה במחבר לקרקע בשעת גמר מלאכה, ובתלוש מן הקרקע עד שלא נגמרה מלאכתו, ובדבר שגדולו מן הארץ. ואלו שאין אוכלין. העושה במחבר לקרקע בשעה שאין גמר מלאכה, ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו, ובדבר שאין גדולו מן הארץ:

ברטנורה (ב) ואלו. פועלים: אוכלים מן התורה. צמה שעוסקין בו: גמר מלאכה. כשתולשין אותו. דכתיב (דברים כ"ד) ואל כלילך לא תתן, בצעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית אתה אוכל, דהיינו כשתולשין אותו: ובתלוש מן הקרקע. ואם מתעסק בדבר התלוש אוכל באותו דבר עד שלא נגמרה מלאכתו למעשר, אם הוא בר מעשר. או עד שלא נגמרה מלאכתו לחלה, אם הוא בר חלה. דאמר קרא (שם כ"ה) לא תחוסם שור בדישו, ומדלא קאמר לא תדוש בחסימה, שמע מינה לאקושי חוסם לנחם ונחם לחוסם, מה נחם שהוא שור אוכל בתלוש כשעושה בו מלאכה, כך חוסם שהוא אדם אוכל בתלוש כשעושה בו מלאכה, ומה חוסם וכו'. ומה דיך מיוחד, דבר שהוא גדולי קרקע ולא נגמרה מלאכתו למעשר ובצעת גמר מלאכה פועל אוכל בו, אף כל דבר שהוא גדולי קרקע ולא נגמרה מלאכתו למעשר כשהוא בצעת גמר מלאכה פועל אוכל בו. ילא החולב והמחבץ והמגבן, שאינן גדולי קרקע. וילא המבדיל התמרים והגרוגרות המחוזרים יחד, שנגמרה מלאכתם למעשר. וילא המנכש בשומים ובצללים, שמסיר הקטנים שאינן גדלים לעולם מבין האחרים להרחיב מקום לגדולים, שאין זו צעת גמר מלאכה. שכל אלו וכיוצא בהן אינן פועל אוכל בהן:

ג. היתה עושה בידי אבל לא ברגליו, ברגליו אבל לא בידי, אפלו בכתפו, הרי זה אוכל. רבי יוסי בר יהודה אומר, עד שיעשה בידי וברגליו:

זרטורה (ג) עד שיעשה בידיו ורגליו. מה שזר בידיו וזרגליו אף פועל בידיו וזרגליו, דהא אתקף חוסס לנחסס. ואין הלכה כר' יוסי ברבי יהודה:

ד. הִיָּה עוֹשֶׂה בְּתַאֲנִים, לֹא יֹאכַל בְּעֲנָבִים, בְּעֲנָבִים, לֹא יֹאכַל בְּתַאֲנִים. אָבֵל מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְמָקוֹם הַיְּפוֹת וְאוֹכֵל. וְכֵן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשִׁעַת מְלֶאכֶה, אָבֵל מְשׁוּם הַשֵּׁב אֶבְדָּה לְפַעֲלִים אָמְרוּ, פּוֹעֲלִים אוֹכְלִין בְּהַלִּיכְתּוֹ מֵאֲמֹן לְאֲמֹן, וּבְחִזְיָרְתּוֹ מִן הַגֵּת, וּבְחִמּוֹר כְּשֶׁהִיא פּוֹרְקַת:

זרטורה (ד) מפני השב אבדה לזעלים. שלא יזטל ממלכתו ויאכל: אמרו פועלים אוכלים בהליכתו מאומן לאומן. כגמרו שורה זו והולכים להתחיל בחזרתה. ואף על גב דההיא שעתא לאו שעת מלאכה היא, ניחא ליה לזעל הבית דהא: וחמור כשהיא פורקת. בהליכתה אוכלת ממשאוי שעל גבה עד שתהא פורקת:

ה. אוֹכֵל פּוֹעֵל קִישׁוֹת אֶפְלוֹ בְּדִינָר, וְכוֹתֶבֶת אֶפְלוֹ בְּדִינָר. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲסִמָּא אוֹמֵר, לֹא יֹאכַל פּוֹעֵל יֵתֵר עַל שְׂכָרוֹ. וְחֲכָמִים מְתִירִין, אָבֵל מְלַמְדִין אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה רַעֲבָתָן וְיִהְיֶה סוֹתָם אֶת הַפֶּתַח בְּפָנָיו:

זרטורה (ה) אפילו בדינר. אפילו היא שוה דינר: לא יאכל פועל יותר על שכרו. דאמר קרא כנפשך, כשכירותו, שעליו הוא מוסר את נפשו לעלות בכבש וליתלות באילן: מלמדיו. אומרים לו דרך ענה הוגנת. ותנא קמא פליג אחכמים ואמר אין מלמדיו. והלכה כחכמים: ויהא סותם את הפתח. שימנעו מלשכרו:

ו. קוֹצֵץ אָדָם עַל יְדֵי עַצְמוֹ, עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַגְּדוֹלִים, עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי שֵׁישׁ בְּהֶן דְּעַת. אָבֵל אֵינוֹ קוֹצֵץ עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטָנִים, וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַקְּטָנִים, וְלֹא עַל יְדֵי בְּהֶמְתּוֹ, מִפְּנֵי שְׂאִין בְּהֶן דְּעַת:

זרטורה (ו) קולץ. ליטול מעות ולא יאכל: על ידי עצמו. בשביל עצמו: מפני שיש בהן דעת. וידעי וקא מחלי:

ז. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים לַעֲשׂוֹת בְּנִטְעַ רְבַעֵי שָׁלוֹ, הָרִי אֵלָיו לֹא יֹאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן, פּוֹדָה וּמֵאֲכִילָן. נִתְפָּרְסוּ עֵיגוּלָיו, נִתְפָּתְחוּ חֲבִיּוֹתָיו, הָרִי אֵלָיו לֹא יֹאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן, מְעַשֵּׂר וּמֵאֲכִילָן:

זרטורה (ז) נטע רבעי. פירות של אילן בשנה הרביעית, שאינו נאכלין אלא בירושלים או פודה אותן ומעלה הדמים לירושלים: נתפרסו עיגוליו. עיגולי דבלה שנתפרדו ושכר פועלים לחברו, או חביות שנתפרדו ושכר פועלים לסתמן: הרי אלו לא יאכלו. שכבר נגמרו מלאכתם והוקצעו למעשר והרי הן טבל:

ח. שוֹמְרֵי פְרוֹת אוֹכְלֵין מִהֲלָכוֹת מְדִינָה, אֲבָל לֹא מִן הַתּוֹרָה. אַרְבָּעָה שׁוֹמְרֵי חֵן. שׁוֹמְרֵי חֲנָם, וְהַשׂוֹאֵל, נוֹשֵׂא שְׂכָר, וְהַשׂוֹכֵר. שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבָּע עַל הַכֹּל, וְהַשׂוֹאֵל מִשְׁלָם אֶת הַכֹּל, וְנוֹשֵׂא שְׂכָר וְהַשׂוֹכֵר נִשְׁבָּעִים עַל הַשְּׂבוּרָה וְעַל הַשְּׂבוּיָה וְעַל הַמֵּתָה, וּמִשְׁלָמִין אֶת הָאֲבִדָּה וְאֶת הַגְּנֵבָה:

זרטורה (ח) שומרי פירות. שומרי גיתות וערימות ופירות תלושים. אבל שומרי גנות ופרדסים, אין אוכלים לא מהלכות מדינה ולא מן התורה, דשומר לאו כעושה מעשה דמי: מהלכות מדינה. שכבר נהגו כן: נשבע על הכל. על כל המאורעות הכתובות בשאר שומרים לחיוב, נשבע שכך עלתה לו ופטור: משלם את הכל. גניבה ואבידה ואונסים: נושא שכר וכו'. וכולהו נפקא לן מהקראי פרשת ואלה המשפטים. פרשה ראשונה כי יתן איש אל רעהו וגו' נאמרה בשומר חנם, שכן פטר בו גנבה ואבדה. שניה, כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה נאמרה בשומר שכר, שכן חייב בו גנבה ואבדה, דכתיב בה אם גנב יגנב מעמו ישלם לבעליו, אין לי אלא גניבה, אבידה מנין, תלמוד לומר לומר אם גנב יגנב, מכל מקום. ועוד, קל וחומר, ומה גניבה שקרובה לאונס חייב, אבידה שקרובה לפשיעה לא כל שכן. ושוכר, כיון שאין כל הנאה שלו דינו כשומר שכר. והשואל, מפורש בפרשה שליטת וכי ישאל איש מעם רעהו ונשכר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם:

ט. זָאב אֶחָד, אֵינוֹ אֵנָס, שְׁנֵי זְאֵבִים, אֵנָס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּשַׁעַת מִשְׁלַחַת זְאֵבִים, אֵף זָאב אֶחָד אֵנָס. שְׁנֵי כְלָבִים, אֵינוֹ אֵנָס. יְדוּעַ הַבְּבִלִי (אומר) מְשׁוּם רַבִּי מְאִיר, מְרוּחַ אַחַת, אֵינוֹ אֵנָס, מְשִׁתֵּי רוּחוֹת, אֵנָס. הַלְסָטִים, הֵרִי זֶה אֵנָס. הָאָרִי וְהַדָּב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדָלָס וְהַנְּחָשׁ, הֵרִי זֶה אֵנָס. אֵימָתִי. בְּזַמַּן שֶׁבָּאוּ מֵאֵלֵיהֶן, אֲבָל אִם הוֹלִיכֶן לְמָקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִסְטִים אֵינוֹ:

זרטורה (ט) זאב אחד אינו אונס. ונושא שכר ושוכר חייבין עליו. דכתיב הטרפה לא ישלם, יש טרפה שהוא משלם ויש טרפה שאינו משלם: בשעת משלחת זאבים. כשחיה רעה משולחת קופצת היא על אדם אחד. ואין הלכה כרבי יהודה ולא כידוע הבבלי: הלסטים. חד לסטים הרי זה אונס:

י. מֵתָה כְּדַרְכָּהּ, הֵרִי זֶה אֵנָס. סִגְפָּה וּמֵתָה, אֵינוֹ אֵנָס. עֲלֵתָה לְרֵאשֵׁי צוּקִין וְנִפְלָה וּמֵתָה, הֵרִי זֶה אֵנָס. הֶעֱלָה לְרֵאשֵׁי צוּקִין וְנִפְלָה וּמֵתָה, אֵינוֹ אֵנָס. מֵתָנָה שׁוֹמֵר חֲנָם לְהִיּוֹת פְּטוֹר מִשְּׂבוּעָה, וְהַשׂוֹאֵל לְהִיּוֹת פְּטוֹר מִלְּשָׁלִם, נוֹשֵׂא שְׂכָר וְהַשׂוֹכֵר לְהִיּוֹת פְּטוֹרִין מִשְּׂבוּעָה וּמִלְּשָׁלִם:

זרטורה (י) סגפה. עינה אותה ברעב או שהוסיפה בקיץ בחמה ובחורף בצנה: עלתה לראשי צוקין. שתקפתו ועלתה לראשי הרים גבוהים: מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה. והאי לאו מתנה על מה שכתוב בתורה הוא, אלא שאומר לו אי אפשי להיות שומר לך אלא בכך. ושומר לא נחית לשמירה עד למשיך, לבהמה, והאי כי משך כבר פירש על מנת שאין לו עליו שבועה, ולא שעבד נפשיה לירד בתורת שומרין אלא למקצת, ולמה

יא. כָּל הַמִּתְנָה עַל מַה שְּׁפָתוֹב בַּתּוֹרָה, תִּנְאוּ בְטֹל. וְכָל תִּנְאוֹי שֵׁישׁ מַעֲשֵׂה בַתְּחִלָּתוֹ, תִּנְאוּ בְטֹל. וְכָל שְׂאֵפֶשֶׁר לוֹ לְקַיְמוֹ בְּסוּפוֹ, וְהַתְנָה עָלָיו מִתְחִלָּתוֹ, תִּנְאוּ קַיִם:

ברטנורה (יא) כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל. כולה מתניתין ר' מאיר היא דסבר המתנה על מה שכתוב בתורה אפילו בדבר שבממון תנאו בטל. ואינה הלכה. אלא בדבר שבממון אפילו שהתנה על מה שכתוב בתורה תנאו קיים: כל תנאי שיט בו מעשה מתחלה. שהקדים מעשה שיט עליו לעשות לתנאי שהוא מצדק ממנו, כגון הרי מעשה זה שלך אם תעשה דבר פלוני, ללא דמי לתנאי בני גר ובני ראוון אם יעברו ונתתם היינו תנאי קודם למעשה: תנאו בטל. והוי מעשה קיים ואע"פ שלא קיים בעל התנאי את התנאי: וכל שאפשר לו לקיימו בסופו. והיה תנאי קודם למעשה: תנאו קיים. אבל אי אפשר לו לקיימו, התנאי בטל והמעשה קיים, שאינו אלא כמפליג בדברים, שאין בלבו לשום תנאי אלא להקניט בעלמא מרחיק ודוחה את חזירו בדברים:

גמרא מציעא דף ע"א ע"א

תני רב יוסף (שמות כ"ב) אם כסף תלוה את עמי את העני עמך עמי ונכרי עמי קודם עני ועשיר עני קודם. ענייך ועניי עירך ענייך קודמין. עניי עירך ועניי עיר אחרת עניי עירך קודמין. אמר ר' עמרם עמי ונכרי עמי קודם. פשיטא. אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נצרכא דאפלו לנכרי ברבית ולישראל בחנם. תניא אמר רבי יוסי בא וראה כמה סמיות עיניהם של מלוי ברבית אדם קורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו והם מביאים עדים ולבלר וקולמוס ודיו וכותבים וחותמים פלוני זה כפר באלהי ישראל. תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר כל מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא ברבית עליו הכתוב אומר (תהלים ט"ו) כספו לא נתן בנשף ושחד על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם הא למדת שכל המלוה ברבית נכסיו מתמוטטין והא קא חזינן דלא מוזפי ברבית וקא מתמוטטין. אמר רבי אלעזר הללו מתמוטטין ועולין והללו מתמוטטין ואינן עולין. תנו רבנן (ויקרא כ"ח) אל תקח מאתו נשף ותרבית אבל אתה נעשה לו ערב. ערב למאן אילימא ערב לישראל והתנו אלו עוברים בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים. אלא לנכרי. וכיון דדיניה דנכרי דאזיל בתר ערב איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא. אמר רב ששת שקבל עליו לדון בדיני ישראל. אי קבל עליו לדון בדיני ישראל רבית נמי לא לשקול. אמר רב ששת שקבל עליו לזו ולא קבל עליו לזו:

רש"י אם כסף תלוה את עמי. עמי ונכרי באין ללות עמי קודם: ענייך ועניי עירך. ענייך שהם הרובים ומשפחתך: ענייך קודמין. דכתיב עמך הקרובין לך: עניי עירך קודמין. לעניי עיר אחרת. דהגך הוּו עמך טפי: יורד עמו לחייו. רגיל להתקוטט עמו כאלו הכהו וכאילו בא להרגו. ואני שמעתי רשאי לירד לתוך אומנותו של חבירו ולמעט מזונותיו של חבירו. וקשה בעיני שיתירו חכמים לישראל להנקם ולגמול רעה ועוד דאמרי' בכתובות עד שתיים עשרה שנה מתגלגל אדם עם בנו מכאן ואילך יורד עמו עד לחייו ומאי יורד לתוך אומנתו איכא הא לייסרו ולכופו לתורה קאמר: פלוני כפר. שהלוא לישראל ברבית: מתמוטטין. דוק הכי עושה חלה לא ימוט הא אם נתן בנשך ימוט: הללו מתמוטטין ועולין והללו וכו'. והכי משמע קרא כל עושה חלה לא ימוט לעולם כלומר ואם ימוט אין מוטתו מוטת עולם אבל הנותן בנשך ימוט לעולם: אבל אתה נעשה לו ערב. ערבו של לוח כנגד המלוה: ערב למאן. מי הוא המלוה שאני מותר לעשו' לו ערב: אלו עוברין. משום לא תשימון והא כיון דעכו"ם בטר ערבא אזיל. אינו תובע אלא את הערב: הוא ניהו דסקיל רבית. ערב זה הלוח מן העכו"ם וחזר והלוח לישראל לדון צדיני ישראל. יתבע מן הלוח תחילה וכשלא ימצא אכלו יגבה מן הערב והשתא אין הערב לוח מתחילה הילכך כי פרע לעכו"ם ההיא שעתא הוא לאזפיה לחבריה ומאי דמוזיף ליה שקיל מיניה:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

פה אמר ה' לסריסים. מאן סריסים אלן אינון חברי'א דמש'תדלי באורייתא ומסרסי גרמייהו כל שתא יומין דשבתא ולעאן באורייתא ובלייליא דשבתא מזרזי גרמייהו בזווגא דילהון משום דינדעי רזא עלאה בשעתא דמטרונייתא אדזווגת במלקא. ואינון חברי'א דינדעין רזא דא מכוונין לבייהו למהימנותא דמאריהון ומתברכאן באבא דמעיהון בההוא ליליא ודא הוא דכתיב אשר ישמרו כמה דאת אמר ואביו שמר את הדבר. ואקרון סריסים ודאי בגין לחכאה לשבתא לאשכחא רעוא דמאריהון דכתיב ובחרו באשר חפצתי. מאי באשר חפצתי דא זווגא דמטרונייתא ומחזיקים בבירתי כלא חד בבירתי סתם. זכאה חולקיה דמאן דאתקדש בקדושה דא וידע רזא דא. תא חזי כתיב ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך וגו' כל מלאכתך באינון שתא יומי עבידתיהו דבני נשא. ובגין האי מלה לא מזדווגי חברי'א בר בזמנא דלא ישתכח מעבידתיהו דבני נשא אלא עבידתיה דקב"ה. ומאי עבידתיה זווגא דמטרונייתא לאפקא נשמתין קדישין לעלמא ובגין כד בהאי ליליא חברי'א מתקדשי בקדושה דמאריהון ומכווני לבייהו ונפקי בני מעלי בגין קדישין דלא סאטן לימינא ולשמאלא בגין דמלקא ומטרונייתא. ועל אלן כתיב בנים אתם לה' אלהיכם. לה' אלהיכם ודאי. בגין דאלין אקרון בגין דיליה בגין למלקא ולמטרונייתא והא דעתייהו דחברי'א דינדעין רזא דא בדא מתדבקו. ובגין כד אקרון בגין לקודשא

ברוך הוא. והני אינון דעלמא מתקיימא בגינייהו. וכד סליק עלמא בדינא אסתפל
קבי"ה באינון בנוי ומרחם על עלמא. ועל דא כתיב פלה זרע אמת. זרע אמת ודאי:

תרגום הזהר פה אמר ה' לסריסים. מי הם סריסים, אלו הם החברים העוסקים
בתורה ומסרסים עצמם כל שעת ימי השבת ועוסקים בתורה, ובכיל שבת מזרזים
עצמם בזהוג שפחה, משום שיודעים סוד העליון, בשעה שהמטרוניתא מתחזקת
במלך. ואלו החברים היודעים סוד הזה, מכונים את לבם לאמונת אדונם,
ומתזכרים בפרי בטנם בפילה ההוא. וזהו שכתוב, אשר ישמרו, פדכתיב, ואביו
שמר את הדבר. ונקראים ודאי סריסים, משום שמתחבים עד השבת למלא רצון של
אדונם, שכתוב, ובחרו באשר חפצתי. מהו באשר חפצתי. זהו הזוג של מטרוניתא.
ומחזיקים בצריתי, הפל אחד, בצריתי סתם, אשרי חלקו של מי שמתקדש בקדשה
זו, ויודע סוד הזה. בא וראה, כתוב, שעת ימים פעבוד ועשית כל מלאכתך ויום
השביעי שבת לה' חלקיך וגו'. כל מלאכתך, שאלו שעה ימים מעשיהם של בני
אדם, ובשבת דבר זה אינם מזדוגים החברים רח בזמן שלא נמלא מעשיהם של
בני אדם אלא מעשיו של הקדוש ברוך הוא. דהינו בשבת, ומהו מעשיו, הוא הזוג
עם מטרוניתא, להוליא נשמות קדושות לעולם. ומשום זה בפילה הזה, החברים
מתקדשים בקדשת אדונם, ומכונים לבם, ויואלים בנים טובים בנים קדושים שאינם
סרים ימין ושמאל, בנים של המלך והמטרוניתא. ועל אלו כתוב, בנים אתם לה'
אלהיכם. לה' אלהיכם ודאי, משום שאלו נקראים בנים שלו, בנים של המלך
ומטרוניתא. והרי דעת החברים היודעים סוד הזה, מתדבקים בזה, ומשום זה
נקראים בנים להקדוש ברוך הוא. ואלו הם שהעולם מתקיים בשבילם. וכשהעולם
עולה בדיון, מסתפל הקדוש ברוך הוא בבניו אלו, ומרחם על העולם. ועל זה
כתוב, פלו זרע אמת, זרע אמת ודאי.

פסוקה

הלכה

הר"ם ה' קריאת שמע פ"א

א. ברכות אלו עם שאר כל הברכות הערוכות בפי כל ישראל עזרא הסופר ובית
דינו תקנום ואין אדם רשאי לפחות מהם ולא להוסיף עליהם. מקום שהתקינו
לחתום בברוך אינו רשאי לחתום ומקום שהתקינו שלא לחתום אינו רשאי
לחתום. מקום שהתקינו שלא לפתוח בברוך אינו רשאי לפתוח מקום שהתקינו
לפתוח אינו רשאי שלא לפתוח כלל של דבר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים
בברכות הרי זה טועה וחוזר ומברך כמטבע. וכל שאינו אומר אמת ויצב בשחרית

וְאִמֹת וְאִמּוֹנָה בְעֶרְבִית לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ: **ב.** הַקָּדִים בְּרָכָה שְׁנֵי לְבָרְכָה רִאשׁוֹנָה
בֵּין בָּיִת בְּלִילָה בֵּין לְפָנֶיהָ בֵּין לְאַחֲרֶיהָ יֵצֵא לְפִי שְׂאִין סֵדֶר בְּבָרְכוֹת. בְּשַׁחֲרִית
פֶּתַח יוֹצֵא אֹר וְסִיִּים מְעַרֵּב עֶרְבִים לֹא יֵצֵא פֶתַח בְּמַעְרֵב עֶרְבִים וְסִיִּים בְּיוֹצֵר אֹר
יֵצֵא וּבְעֶרְב פֶּתַח בְּמַעְרֵב עֶרְבִים וְסִיִּים בְּיוֹצֵר אֹר לֹא יֵצֵא פֶתַח בְּיוֹצֵר אֹר וְסִיִּים
בְּמַעְרֵב עֶרְבִים יֵצֵא שְׁפָל הַבְּרָכוֹת הַזֵּלוֹת אַחַר חֲתִימָתוֹ:

מוסר

מלוקט

תָּנוּ אֶל תְּרֻבָּה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה בְּאִשְׁתּוֹ אֲמָרוּ קַל וְחָמָר עִם אִשֶּׁת חֲבִירוֹ מִכָּאֵן אֲמָרוּ
חֲכָמִים כָּל הַמְרַבֵּה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ וּבֹטֵל מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְסוֹפּוֹ
יִוָּרֵשׁ גִּיהֶנֶם. הוּא פֶתַח אִים וְסִכְלִים אֲשֶׁר קוֹרִין אוֹ שׁוֹמְעִים הַמְשָׁנָה הַזֵּה בְּבֵית הַכְּנֻסָּת
וְאִינֶם שְׂמִים עַל לֵב וּבִיּוֹתֵר שֶׁהִזְהִירוּ חֲכָמִים הֵם נְסוּגִים אַחֲרָם. הָרִי רְבוּתֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים שְׁגוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ שֶׁהִסְטָרָא אַחֲרָה הַנִּקְרָאת רָעָה נְדָבְקָת בּוֹ.
וְעַל יְדֵי זֶה בְּטֵל מִדְּבָרֵי תוֹרָה אֲשֶׁר בְּטוֹל תוֹרָה חֲמוֹר מְעַבְּדָה זָרָה גְלוּי עֲרִיוֹת
שְׂפִיכוֹת דָּמִים. וְסוֹפּוֹ יִוָּרֵשׁ גִּיהֶנֶם. דְּקָדְקוּ רְבוּתֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבָרְכָה הַקְּדוּשִׁים לֹא מֵר
וְסוֹפּוֹ כִּי בַעַת פְּטִירָתוֹ יִלָּךְ מִדְּחֵי אֵל דְּחֵי בְּיַד מַלְאָכֵי חַבְלָה אַכְזָרִים וְלֹא יִתְנוּ לוֹ
מְנוּחָה כָּלֵל וְאַחַר כֵּן וְכִמְהָ שְׁנִים יוֹלִיכוּהוּ לְקַחַת יְרוּשָׁתוֹ שְׂיִירֵשׁ בְּגִיהֶנֶם חֶלֶק
חֲבִירוֹ וּבְאִמֹת יִשְׁתַּוְּמֵם הָאֲדָם עַד כֵּמָה גְּבָרָה עִירוֹן עֵינֵי הַפֶּתַח אִים שְׂמַעְלִימִים עֵין
מִדְּבָרֵי רְבוּתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים וְאִם תִּשְׁאַלֵם אִם מְאֲמִינִים בְּדְבָרֵי רְבוּתֵינוּ זְכוּרֵנָם
לְבָרְכָה יִשְׁבּוּ דְוָדָאֵי הֵם מְאֲמִינִים. אֲבָל מְעַשִּׂיהֶם לְהַפְּדוֹ אוֹ שְׂבַעֲזוּתָם אִינֶם חֲשִׂים
לְכָל הַעוֹנָשִׁים רַחֲמָנָא לִיזְלוּ:

יתרו יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה:

וְשִׁפְטוּ אֶת-הָעַם בְּכָל-עֵת וְהָיָה כָל-הַדָּבָר הַגָּדוֹל יִבְיֵאוּ
אֵלֶיךָ וְכָל-הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְטוּ-הֶם וְהַקָּל מֵעֲלֶיךָ וְנִשְׂאוּ
אֹתָךְ: וידונון ית עמא בקל עדן ויהי כל פתגם רב ייתון לותד וכל פתגם זעיר ידונון
אנון ויקלון מנד ויסוברון עמד:

כס"י וספטו. וידונו, לשון כווי: והקל מעליך. דבר זה להקל מעליך. והקל, כמו (שמות ח יא) והכבד את לבו, (מלכים ב ג כד) והכות את מואב, לשון הוה:

כג אִם אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה וְצִוְּךָ אֱלֹהִים וַיְכַלֶּת עִמָּד וְגַם כָּל-הָעַם הַזֶּה עַל-מִקְמוֹ יָבֹא בְּשָׁלוֹם: אִם יֵת פִּתְגָמָא הַדִּין תַּעֲבֹד וַיִּפְקְדְנָךְ יִתְכַּוֵּל לְמִיָּקָם וְאַף כָּל עַמָּא הַדִּין עַל אֶתְרָה יִהְיֶה בְּשָׁלָם:

כס"י ואוך אלהים ויכלת עמד. המלך בגבורה אם יוה אותך לעשות כך תוכל עמוד, ואם יעכז על ידך לא תוכל לעמוד: וגם כל העם הזה. אהרן נדב ואזיהוא וסבעים זקנים הנלוים עתה עמד:

כד וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חִתָּנוּ וַיַּעַשׂ כֹּל אֲשֶׁר אָמַר: וְקָבִיל מֹשֶׁה לְמִיָּמָרָא דְחַמּוּהֵי וְעַבְד כֹּל דִּי אָמַר: (כה) וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אַנְשֵׁי-חֵיל מִכָּל-יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם רָאשִׁים עַל-הָעַם שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֹת: וַיִּבְחַר מֹשֶׁה גְּבֻרִין דְּחִילָא מִכָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְנִי יְתַהוּן רִישֵׁין עַל עַמָּא רַבְּנֵי אֲלָפִין רַבְּנֵי מֵאוֹתָא רַבְּנֵי חֲמִשִּׁין וְרַבְּנֵי עֶשְׂרִיתָא: (כו) וַיִּשְׁפָּטוּ אֶת-הָעַם בְּכָל-עֵת אֶת-הַדְּבָר הַקָּשֶׁה יְבִיאִין אֶל-מֹשֶׁה וְכָל-הַדְּבָר הַקָּטָן יִשְׁפּוּטוּ הֵם: וְדִינֵין יֵת עַמָּא בְּכָל עֵדוּן יֵת פִּתְגָם קָשִׁי מִיִּתֵין לְוֵת מֹשֶׁה וְכָל פִּתְגָם זְעִיר דִּינֵין אָנוּן:

כס"י וספטו. ודינין ית עמא: וביאון. מיתן: וספטו הם. כמו וספטו וכן (רות ב ח) לא תעבורי, כמו לא תעברי ותרגומו דינין אנון. מקראות העליונים הם לשון כווי, לכך מתרגמין וידונון ייתון, וידונון, ומקראות הללו לשון עשיה:

נביאים - ישעיה - פרק ז

ט וְרָאֵשׁ אֶפְרַיִם שִׁמְרוֹן וְרָאֵשׁ שִׁמְרוֹן בֶּן-רְמִלְיָהוּ אִם לֹא תֵאמְרֵינוּ כִּי לֹא תֵאמְנוּ: (פ) וְרִישׁ אֶפְרַיִם שִׁמְרוֹן וְרִישׁ שִׁמְרוֹן בֶּר רְמִלְיָהוּ אִם לֹא תִהְיִימוֹן בְּמַלְי נְבִיָּיא אַרִי לֹא תִתְקַיְמוּן:

כס"י חם לא תאמינו . לנבואתי אתם אחזו ועמו אשר ידעתי כי רשעים אתם :
לא תאמנו . לא אמון בכס :

^(ט) וַיֹּסֶף יְהוָה דְּבַר אֶל-אַחַז לֵאמֹר: וְאַוְסִיף נְבִיאָא דַּיִן לְמַלְלָא עִם אַחַז
לְמִימַר :

כס"י ויוסף ה' . ואוסף נביא דה' :

^(י) שָׁאַל-לֶךָ אֹת מַעַם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַעֲמֵק שְׁאֵלָה אִו
הַגִּבָּה לְמַעְלָה: שָׁאַל לְךָ אֶתֵּא מִן קֳדָם יְיָ אֶלְהֵךָ שְׁאֵל דִּי יִתְעַבֵּיד לְךָ גַּם עַל אַרְעָא
אוּ יִתְתַחֲזִי לְךָ אֶת בְּשִׁמְיָא :

כס"י שאל לך אות . לדבר הזה כי ידעתך שאין אתה מאמין לדברי הקצ"ה :
העמק שאלה . העמק ושאל שאלה כמו שמעה סלחה (דניאל ט) שאל אות בעמקי
תהום להחיות לך מת או הגבה למעל' לשאל אות בשמים :

^(יב) וַיֹּאמֶר אַחַז לֹא-אֶשְׁאַל וְלֹא-אֶנְסֶה אֶת-יְהוָה: וַאֲמַר אַחַז לֹא
אֶשְׁאַל וְלֹא אֶנְסִי קֳדָם יְיָ :

כס"י לא אנסה . אין רכוני שיתקדש שמו על ידי :

^(יג) וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ-נָא בְּיַת דְּוֹד הַמְעַט מִכֶּם הַלְאֹת אֲנָשִׁים
כִּי תִלְאוּ גַם אֶת-אֱלֹהֵי: וַאֲמַר שְׁמַעוּ כְּעֵן בֵּית דְּוֹד הַזֶּעִיר לְכוּן דִּאֲתוּן מִחִלּוֹן
יְת נְבִיאָא אַרִי תִחִלּוּן אַף יְת פְּתַגְמֵי אֱלֹהֵי :

כס"י הלאות אנשים . נביאי ה' : כי תלאו וגו' . לפי שהוא יודע שאתם אין
מאמינים בו והוגעתם לפניו ברשעכם :

כתובים - משלי - פרק טו

(לא) אֶזְנִי שָׁמַעַתְּ תוֹכַחַת חַיִּים בְּקֶרֶב חֲכָמִים תִּלְוֶינִי: אֲדַבֵּר דְּשִׁמְעָא
מִכְסָּנוּתָא דְחַיִּי בִּינֵת דְּחַכְמֵי תְבוּת : (לב) פּוֹרַע מוֹסֵר מוֹאֵס נִפְשׁוֹ וְשׁוֹמֵעַ
תּוֹכַחַת קוֹנֶה לֵב: מְדִישׁ מִרְדּוּתָא מִסְלֵי נִפְשִׁיהּ וְדִשְׁמִיעַ מִכְסָּנוּתָא דְחַיִּי קִנְי
חוֹבְמָתָא : (לג) !רְאֵת יְהוָה מוֹסֵר חֲכָמָה וְלִפְנֵי כְבוֹד עֲנוּה: דְּחַלְתִּיהּ
דִּי מִרְדּוּתָא דְחוֹבְמָתָא וּמִן דְּמַתְיָקֵר יְהוָה עֲנוּ :

רס"י ולפני כבוד ענוה . הענוה גורמת שהכבוד בא :

טז (א) לְאָדָם מְעַרְכֵי-לֵב אִמִּיהוּה מַעֲנָה לְשׁוֹן: מִן בַּר נֶשׁ תִּרְעִיתָא
דְּלָבָא וּמִן יֵי מִמְלָא דְלִישָׁנָא :

רס"י לאדם מערכי לב . הוא סודר עולמו ודבריו בלבו : ומה' מענה לשון .
כשצד להשיב הקב"ה משכילו בדבריו או אם זכה מזמן לו מענה טוב :

(ב) כָּל-דְּרָכֵי-אִישׁ זָךְ בְּעֵינָיו וְתִכַּן רוּחֹת יְהוָה: פְּלִחוֹן אֶרְחִיתִיהּ
דַּגְבְּרָא דְכָן אֲנוּ בְּעֵינָיו וְאֵלֶּהָ מִתְקִין אֶרְחִיתִיהּ :

רס"י ותוכן רוחות ה' . ומונה הלצבות מי הטוב ומי הרע :

משנה מנחות פרק ג

א. הקומץ את המנחה לאכול דבר שאין דרפו לאכול, להקטיר דבר שאין
דרפו להקטיר, פשר. רבי אליעזר פוסל. לאכול דבר שדרפו לאכול,
להקטיר דבר שדרפו להקטיר, פחות מפזית, פשר. לאכול פחצי זית
ולהקטיר פחצי זית, פשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין :

בבבורה (א) הקומץ את המנחה לאכול. חוץ לזמנו: דבר שאין דרכו לאכול. כגון הקומץ
והלבונה: ולהקטיר. חוץ לזמנו: דבר שאין דרכו להקטיר. השריים שדרכן לאכול ואין
דרכן להקטיר: פשר. דאין זו חשובה מחשבה, דבטלה דעתו אכל כל אדם: ר' אליעזר

פוסל. דכתיב (ז סג) ואם האכול יאכל מצטר זבח שלמיו, בשתי אכילות הכתוב מדבר, אחת אכילת אדם, ואחת אכילת מזבח, לומר לך, כשם שפוסלת אכילת אדם לאדם כגון שיריים אם חשב עליהם לאדם לאכלם חוץ לזמנו, ואכילת מזבח למזבח כגון קומץ אם חשב עליו להקטירו שלא בזמנו, כך פוסלת מהשבת אכילת אדם כגון שיריים אם חשב עליהם למזבח להקטירן חוץ לזמנו, מדאפקינהו רחמנא לתרוויהו בלשון אכילה, שמע מינה כי הדדי נינהו, ומחשבים מזו לזו. ורבנן סברי, להכי אפקה רחמנא להקטרה בלשון אכילה, לומר לך, מה אכילה בכזית אף מהשבת הקטרה בכזית. ולעולם אכילה כאורחיה משמע, קומץ למזבח, ושיריים לאדם. והלכה כחכמים:

ב. לא יצק, לא בלל, לא פתת, לא מלח, לא הניף, לא הגיש, או שפפתן פתים מרבות, ולא משחן, פשרות. נתערב קמצה בקמצ חברתה, במנחת פהנים, במנחת פהן הפשיח, במנחת נסכין, פשרה. רבי יהודה אומר, במנחת פהן הפשיח ובמנחת נסכין, פסולה, שזו בלילתה עבה, וזו בלילתה רפה, והן בולעות זו מזו:

ברטורה (ז סג) לא יקח. סדר המנחה, בתחלה נותן שמן בכלי, ואחר כך נותן את הסולת, ואחר כך חוזר ויוצק שמן וכולל. והכי מפרש צפרק אלו המנחות נקמלות (דף ע"ה): לא יקח לא בלל כשר. כגון שנתן כל השמן שבלוג במתן ראשון שהוא קודם לעשייתה. דאי חיסר שמנה, אמרינן צפרק קמא (דף י"א) שהיא פסולה. ובגמרא בפירקין מוכח דיציקה מעכבת, ומפרש לא יקח, לא יקח כהן אלא זר, דמקמינה ואילך מרות כהונה אבל יציקה ובלילה כשרים בזר. ולא בלל דקתני, על כרחך לא בלל כלל, בלילה ודאי אינה מעכבת. ומתניתין הכי קאמר, לא יקח כהן אלא זר, או לא בלל כלל, כשר: לא פתת. [כדכתיב] [ויקרא ב] פתות אותה פתים. אף על גב דבמנחת מחבת בלבד כתיב, הוא הדין לכל המנחות הנאפות תחילה, כגון מחבת ומרחשת ומאפה, מורה לפותתן כולן ואחר כך קומץ. וזה אם לא פתת אלא כדי קמינה, כשר: לא מלח. כל המנחה כולה. אלא הקומץ. דאילו מליחת הקומץ מעכבת היא: לא הניף. במנחת חוטא ומנחת קנאות דטעונות תנופה: לא הגיש. כדכתיב (ז סג) והגישא אל המזבח, שהכהן מוליכה אל המזבח ומגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן: פתים מרובות. גדולות יותר מהדין שפורש בהן מנחת ישראל כופל אחת לשתיים ושתיים לארבע ומדיל. וארטריך לאשמועינן פתיתים גדולות ואע"ג לאשמועינן דאי לא פתת כשרה, דסלקא דעתך אמינא דהתם הוא דאיכא תורת חלות עליה, אבל הכא דלאו תורת חלות איכא ולא פתיתים איכא, אימא לא, קמשמע לן: ולא משחן. הרקיקים הטעונים משחה כדכתיב (שמות כ"ט) ורקיקי מרות משוחים בשמן, אחר אפייתן מושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל השמן שבלוג: במנחת כהנים כשרה. שכולן כליל כמוהו: במנחת כהן המשיח ובמנחת נסכים פסולה. לפי שהקומץ למנחת ישראל בלילתו עבה, לוג אחד שמן לעשרון סולת, ומנחת נסכים ושל כהן משיח בלילתו רכה, שלשה לוגין לעשרון, כדכתיב במנחת נסכים (במדבר טו) עשרון בלול ברביעית ההין שמן, ובמנחת כהן המשיח הוא אומר (ויקרא ו) סולת מנחה תמיד, הרי היא לך כמנחת התמיד שהיא עשרון סולת בלול ברביעית ההין: והן בולעות זו מזו. הקומץ בולע ממנחת נסכים וממנחת כהן משיח, ורבה שמן של מנחות הללו על הקומץ ומבטלות ליה, והוי מנחה שלא הוקטר קוממה, ופסולה הנקמלת.

אבל מנחת נסכים כשרה ולא הוי כריזה שמנה, כיון שלא מדעת עירבו, השמן שבולעתו
בטל לגבה וכמאן דליתיה. ואין הלכה כר' יהודה:

ג. שְׁתֵּי מִנְחוֹת שֶׁלֹּא נִקְמְצוּ, וְנִתְעַרְבוּ זוּ בְּזוּ, אִם יָכוֹל לְקַמוֹץ מִזּוּ בְּפָנָי
עֲצָמָה וּמִזּוּ בְּפָנָי עֲצָמָה, כְּשֵׁרוֹת. וְאִם לֹא, פְּסוּלוֹת. הַקֶּמֶץ שֶׁנִּתְעַרַּב
בְּמִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמְצָה, לֹא יִקְטִיר. וְאִם הִקְטִיר, זֶה שֶׁנִּקְמְצָה, עֲלֵתָה
לְבַעֲלִים. וְזוֹ שֶׁלֹּא נִקְמְצָה, לֹא עֲלֵתָה לְבַעֲלִים. נִתְעַרַּב קְמֻצָה בְּשִׁירֵיהֶּ אוֹ
בְּשִׁירִים שֶׁל חֲבֵרְתָּהּ, לֹא יִקְטִיר. וְאִם הִקְטִיר, עֲלֵתָה לְבַעֲלִים. נְטֻמָּא
הַקֶּמֶץ וְהִקְרִיבוּ, הֲצִיץ מִרְצָה. יֵצֵא וְהִקְרִיבוּ, אִין הֲצִיץ מִרְצָה, שֶׁהֲצִיץ
מִרְצָה עַל הַטֵּמָא, וְאִינוּ מִרְצָה עַל הַיּוֹצֵא:

דרטורה (א) אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה. שנפלה זו בצד זה של כלי,
וזו בצד זה, ונשאר מהן כדי קומץ שלא נתערב, כשרות. ואם לאו, פסולות, דאמר בתורת
כהנים, מסלתה ולא מסולת של חברתה: לא יקטיר. ואפילו כל המעורבת, דאין הקטרה
מורה אלא בקומץ, ומקמץ נמי לא קמץ שני קומאים דילמא בכל קומץ יס מזה שנתערב
ולכא קומץ שלם מחד מנחה: ואם הקטיר. כל המעורבת. היא לא עלתה לבעלים, דהא
לא נקמחה, ואין מנחת נדבה נתרת בלא קמיה: נתערב קומחה בשיריה. לא יקטיר את
כולה משום דהשירים אסורים להקטיר, דכתיב (ויקרא ב) לא תקטירו ממנו אשה לה', כל
שממנו לאשים הרי הוא בכל תקטירו: נטמא הקומץ והקריבו הציץ מרחה. דכתיב (שמות
כה) ונשא אהרן את עון הקדשים, אינו נושא אלא עון טומאה, שיש בה כל שהותרה
מכללה בצבור, דכתיב בתמיד במועדו, ואפילו בטומאה: ואינו מרחה על היואל. ואע"ג
דיס בו נמי כל קל שהותר מכללו בצמה, שנאסר יואל במשכן והותר בצמה שבנוב וגבעון
שלא היו שם קלעים, אע"פ כן אין הציץ מרחה ביואל, דכתיב (ס) לראון להם לפני ה', עון
דלפני ה' אין, עון יואל לא:

ד. נְטֻמָּאוּ שִׁירֵיהֶּ, נִשְׂרְפוּ שִׁירֵיהֶּ, אֲבָדוּ שִׁירֵיהֶּ, כְּמִדַּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כְּשֵׁרָה.
וְכְמִדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פְּסוּלָה. שֶׁלֹּא בְּכָלֵי שְׂרֵת, פְּסוּלָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשִּׁיר.
הַקֶּטִיר קְמֻצָה פְּעֻמִּים, כְּשֵׁרָה:

דרטורה (ה) כמדת ר' אליעזר כשרה. על דעתו של רבי אליעזר דאמר בפרק כילד לולין,
דס אע"פ שאין בשר הכי נמי קומץ אע"פ שאין שיריים כשר להקטיר קומץ: כמדת רבי
יהושע. דאמר אם אין בשר אין דם, הכי נמי פסול להקריב הקומץ. והוא שלא נשתייר דבר
מן השיריים שלא נטמא. ואין הלכה כרבי יהושע: שלא בכלי שרת. שלא קידש הקומץ בכלי
שרת. אבל בתחלת המנחה כולי עלמא לא פליגי דבעי כלי, כדאמרינן בפרק שתי הלחם:
ור' שמעון מכשיר. טעמא דרבי שמעון מפרש בגמרא, משום דאמר קרא (ויקרא ו) קודש
קדשים היא חטאת וכאשם, ומדחיקש רחמנא מנחה לחטאת דעבודתו במתנה באלבע
ממש, שמע מינה דקומץ המנחה נמי אם ראה עובדה בידו בלא כלי. ובכזד שיעבוד בידו
הימנית דומיא לחטאת שנאמר בו אלבע דכתיב ביה (סז) ולקח הכהן מדם החטאת
באלבע, וכל מקום שנאמר אלבע וכוונה אינו אלא ימין. ואין הלכה כר' שמעון: הקטיר

קומנא פעמים. חזי קומנז צפעס אחת וחזי קומנז צפעס אחרת. ודוקא נקט פעמים ותו לא, דאין קומנז פחות משני זיתים וכי פליג ליה לשתי פעמים נמלא שאין הקטרה בפחות מכזית, ולפיכך כשרה. אבל אם חילקה לשלש או לארבע פעמים, דעביד להו הקטרה פחותה מכזית, פסולה:

ה. הקמץ, מעוטו מעכב את רבו. העשורון, מעוטו מעכב את רבו. היין, מעוטו מעכב את רבו. השמן, מעוטו מעכב את רבו. הסלת והשמן מעכבין זה את זה. הקמץ והלבונה מעכבין זה את זה:

ברטורה (ה) מיעוטו מעכב את רבו. שאם חסר כל שהוא, פסול, דאמר רחמנא מלא קומנא: העשורון. מנחה שהיא פחותה מעשורון אפילו כל שהוא פסולה: היין. חזי ההין לפי, ופליגית ההין לחיל, ורביעית ההין לכבש. וכן השמן זין למנחת נסכים שהוא כשיעור היין, זין למנחת נדבה שהוא לוג אחד שמן: הסולת והשמן. של מנחה: מעכבים זה את זה. דכתיב (ס"ג) מגרשה ומשמנה: הקומץ והלבונה מעכבים זה את זה. דכתיב (ס"ו) והרים ממנו בקומאו וגו' על כל לבונה:

ו. שני שעירי יום הכפורים מעכבין זה את זה. שני כבשי עֶצְרַת מעכבין זה את זה. שתי חלות מעכבות זו את זו. שני סדרין מעכבין זה את זה. שני בזיכין מעכבין זה את זה. הסדרים והבזיכין מעכבין זה את זה. שני מינים שבנזיר, שלשה שבפרה, ארבעה שבתודה, ארבעה שבולב, ארבעה שבמצורע, מעכבין זה את זה. שבע הזיות שבפרה מעכבות זו את זו. שבע הזיות של בין הבדים, ושעל הפרכת, ושעל מזבח הזהב, מעכבות זו את זו:

ברטורה (ו) שני שעירי יום הכפורים. השעיר אשר עלה עליו הגורל לה', ושעיר המשחלח לעזאזל: שני כבשי עֶצְרַת. שני כבשי שלמים שבאים חובה על שתי הלחם: שתי חלות. שתי הלחם של עֶצְרַת: ושני סדרים. שתי מערכות של לחם הפנים, שש חלות לכל מערכת: שני בזיכין. שתי כפות שבהן הלבונה, ונתונים על שתי המערכות: הסדרים והבזיכין מעכבין זה את זה. שאם אין מערכות של לחם על השלחן לא יתן בו את הבזיכין של לבונה. ואם אין בזיכין לא יתן את הלחם: שני מינים שבנזיר. חלות מצות, ורקיקי מצות: ושלשה שבפרה אדומה. עץ ארז, ואזוב, ושני תולעת: ארבעה שבתודה. ארבעה מינים של לחם שמביאים על שלמי תודה, חלות מצות, ורקיקי מצות, וסולת מורבכת, וחלות לחם חמץ: ארבעה שבולב. לולב, ואחרוג, הדס, וערבה. אם נוטל ארבעתן בכל היום כולו אע"פ שנוטל אחד מהן שחרית ואחד בין הערבים ילא, דקיימא לן לולב אין כריך אגד. אבל אם חסר אחד מן המינים ונטל כל השלשה, לא קיים מצוה כלל: ארבעה שבמצורע. עץ ארז, ואזוב, ושני תולעת, והלפור החיה: שבע הזיות שבפרה אדומה. דכתיב (במדבר י"ט) והזה אל נוכח פני אהל מועד מדמה שבע פעמים: שבע הזיות של בין הבדים. ביום הכפורים. דכתיב (ויקרא י"ז) ולפני הכפורת יזה שבע פעמים: ושעל הפרוכת ושעל מזבח הזהב. ביום הכפורים, ובפר כהן משוח, ובפר העלם דבר של כיבור, ושעירי עבודה זרה. שכל אלו טעונים הזיה על

הפרוכת ועל מזבח הזהב כמו שמפורש בפרשת ויקרא ובאחרי מות. ושעירי עבודה זרה מרבינו להו מקרא דכתיב (שם 7) ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת. לפר, זה פר כהן משית. החטאת, אלו שעירי עבודה זרה. וארבע מתנות שעל ארבע קרנות שעל מזבח הזהב, נמי מעכבות זו את זו, אע"פ שלא הזכירו במשנה:

ו. שבעה קני מנורה מעבין זה את זה. שבעה גרותיה מעבין זה את זה. שתי פרשיות שבמזוזה מעבבות זו את זו. ואפלו כתב אחד מעבבן. ארבע פרשיות שבתפלין מעבבות זו את זו. ואפלו כתב אחד מעבבן. ארבע ציציות מעבבות זו את זו, שארבעתן מצוה אחת. רבי ישמעאל אומר, ארבעתן מצות: ארבע

דרטורה (ו) שבעה קני מנורה. כדכתיב (שמות כה) וששה קנים יולאים מלדיה, והקנה האמצעי, הרי שבעה קני מנורה: שתי פרשיות שבמזוזה. שמע, והיה אם שמוע: ואפילו כתב אחד מעבבן. אפילו אות אחת שהיא דבוקה לחברתה ואינה מוקפת גויל כהלכתה, פוסל במזוזה ובתפלין ובספר תורה: ארבע פרשיות שבתפלין. קדש, והיה כי יביאך, שמע והיה אם שמוע: מעכבות זו את זו. בין בתפלה של ראש שכותבין כל פרשה ופרשה בקלף בפני עצמו, בין בתפלה של יד שכל ארבעתן כתובים בקלף אחד: ארבעתן ארבע מצות. ואין מעכבות זו את זו. ואין הלכה כר' ישמעאל:

גמרא מנחות דף ל"ה ע"ב

אמר רב יהודה קשר של תפלין צריך שיהא למעלה כדי שיהיו ישראל למעלה ולא למטה וצריך שיהא כלפי פנים כדי שיהיו ישראל לפנים ולא לאחור. אמר רב שמואל בר בידרי אמר רב ואמרי לה אמר רבי אחא אריכא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב מנשיא אמר שמואל תפלין מאימתי מברך עליהן משעת הנחתן. איני והא אמר רב יהודה אמר שמואל כל המצות כן מברך עליהן עובר לעשייתן. אביי ורבא דאמרי תרוייהו משעת הנחה ועד שעת קשירה. אמר רב חסדא סח בין תפלה לתפלה חוזר ומברך סח אין לא סח לא והא שלח רב חייא בריה דרב הונא משמיה דרבי יוחנן על תפלה של יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפלין. על תפלין של ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפלין. אביי ורבא דאמרי תרוייהו לא סח מברך אחת סח מברך שתיים. תנא סח בין תפלה לתפלה עבירה היא בגדו וחוזר עליה מעורכי המלחמה. תנא כשהוא מניח מניח של יד ואחר כך מניח של ראש וכשהוא חולץ חולץ של ראש ואחר כך חולץ של יד בשלמא כשהוא מניח של יד ואחר כך מניח של ראש דכתיב (דברים ו) וקשרתם לאות על ידך והדר והיו לטוטפות בין עיניך אלא כשהוא חולץ חולץ

שֶׁל רֹאשׁ וְאַחַר כֶּדָּ חוֹלֵץ שֶׁל יָד מְנָא לֶן אֲמַר רַבָּה רַב הוֹנָא אֲסַבְרָא לִי אֲמַר קָרָא (סו) וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינַיִךְ כָּל זְמַן שֶׁבֵּין עֵינַיִךְ יְהִיו שְׂתִים :

רש"י למעלה. בגובה הראש ולא למטה כדאמר: כלפי פנים. ממוול עורף ולא בזידי הראש לישנא אחרינא כלפי פנים שיהא הקשר מצפנים והגוי של דל"ת מצחוץ כדאמרן ונוייהן לבר: בידרי. סס: מאמתי מצרך עליהן משעת הנחתן: משעת הנחתן משמע לאחר שהניחן: אביי ורבא דאמרי תרווייהו. מאי משעת הנחתן דקאמר משעת הנחה ועד שעת קשיר' דכיון דעדיין לא קשרן עובר לעשייתן הוא: בין תפלה לתפלה. בין של יד לשל ראש דסיפר קודם שיניח אותו על הראש: להניח. דבשל יד מתחיל להניח: מלות תפילין. דעכשיו גומר את המורה: לא סח. אין מצרך אלא על של יד בלבד: סח מצרך שמים. כדשלח רב חייא: סח בין תפלה לתפלה. ולא בירך על של ראש אלא סמך על ברכה ראשונה: עבירה היא בידו וחוזר עלי' מעורכי המלחמה. כדאמרן בפרק משוח מלחמה הירא ורך הלכז מעבירות שבידו: והיו. משמע שמים כל זמן שהיו בין עיניך יהיו שמים כל זמן שאותן של ראש מונחין אותו של יד נמי מונחין אלאמא דראש חליץ ברישא:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"ב

אמר ליה רבי האי קרא בעי לאתנישבא בארחוי. כתיב ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו. אתן להם מיבעי ליה. מהו אתן לו. אמר ליה תא חזי ונתתי להם בביתי. מהו בביתי. כמה דאת אמר בכל ביתי נאמן הוא (שמה דקבי"ה אקרי בית). ובחומותי כמה דאת אמר על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים. יד ושם כלומר דישלפון נשמתין קדישין מדוכתא דא וההוא יד חולק באשילמותא טב מלייא מבנין ומבנתן. שם עולם אתן לו לההוא חולק שלים אשר לא יכרת לדרי דרין. דבר אחר אתן לו לההוא דידע רזא דמלה ויתפוןו כמה דבעי לכוונא. תו אמר רבי שמעון כתיב (שמות ל"ה) לא תבערו אש בכל משבתתיכם ביום השבת. מאי טעמא. בגין דלא אתחזי דינא בהאי יומא. ואי תימא הא לגבוה סלקא. בכל משבתתיכם קאמר ולא לגבוה וההוא דסלקא לגבוה לאכפא לדינא אחרא סלקא דתנינן אית אשא אכלא אשא. ואשא דמדבחה אכלא אשא אחרא. ובגיני כד אתגלייא עתיקא קדישא בהאי יומא מפל שאר יומין. ובזמנא דאתגלייא עתיקא לא אתחזי דינא כלל. וכל עלאין ותתאין משתפחין בחדוותא שלימתא ודינא לא שלטא. תאנא כתיב כי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ. ששת ימים ודאי ולא בששת. והני יומין קדישין עלאין אקרון יומי דשמא קדישא אתכליל בהו ואינון אתכלילן ביה. זכאה חולקיהוון דישראל מפל עמין עובדי עבודה זרה עלליהו כתיב (דברים ד') ואתם הדבקים בני אלהיכם חיים כלכם היום :

אמר לו רבי, מהקרא זה ריכיים לישבו דדרכיו. פתוב, ונתתי להם
 צביתי וצחומותי יד ושם טוב מצנים ומצנות שם עולם אפון לו. אפון להם היה
 רבי, לומר, מהו אפון לו. אמר לו זא ויראה, ונתתי להם צביתי. מהו ציתי. הוא
 פדכתי, צכל ציתי נאמן הוא. וצחומותי, הוא פדכתי, על חומותיך ירושלים
 הפקדתי שומרים. יד ושם, פלומר שיוציאו נשמות קדושות מפקום הזה, ויד ההיא,
 חלק השלמות. טוב, מלא מצנים וצנות. שם עולם אפון לו הינו לחלק השלמות,
 אשר לא יפרת לדורי דורות. פרוש אחר, אפון לו, לאותו שידע סוד הדברה, ויבון
 מה שרבי לכוז. עוד אמר רבי שמעון, פתוב, לא תבערו אש צכל מושבותיכם
 ציום השבת. מהו הפועם. הוא משום שאין דין נראה ציום ההוא. ואם תאמר, הרי
 עולה לגבוה, צמושבתיכם פתוב, ולא לגבוה. ההוא העולה לגבוה, עולה להכניע
 דין אחר, שלמדנו, יש אש אוכלה אש. ואש המצח אוכלת אש אחרת. ובשביל זה.
 נתגלה עתיקא הדישא ציום ההוא יותר מפל שאר הימים. ובזמן שמתגלה עתיקא
 אינו נראה דין פלל, וכל העליונים והתחתונים נמארים צמחה שלמה והדין אינו
 שולט. למדנו, פתוב, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ששת ימים
 ודאי, ולא פתוב צששת. ואלו ימים הקדושים העליונים נקראים ימים, שהשם
 הקדוש, נכלל בהם, והם נכללו בו. אשרי חלקם של ישראל מפל העמים עובדי
 פוכבים, עליהם פתוב, ואחס הדבקים זה' חלקיכם חיים פלכם היום.

פסוקה

הלכה

הרי"מ ה' קיש פ"א

א. אינהו זמן קריאת שמע בליקלה מצותה משעת יציאת הכוכבים עד חצי הלילה
 ואם עבר ואחר וקרא עד שלא עלה עמוד השחר יצא ידי חובתו שלא אמרו עד חצות
 אלא כדי להרחיק אדם מן הפשיעה: **ב.** הקורא קריאת שמע של ערבית אחר
 שעלה עמוד השחר קודם הנץ החמה לא יצא ידי חובתו אלא אם כן היה אנוס כגון
 שפור או חולה או פיוצא בהן ואנוס שקרא בעת זה אינו אומר השכיבנו:

בְּתֵיב (ויקרא י"ח) וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב שׁוֹם קוֹרְבָה שְׂפֵעוֹלָם (משלי י"א) יָד לְיָד לֹא יִנְקָה רַע לֹא יִנְקָה מְדִינָה שֶׁל גִּיהֶנֶם וְאִיסוּר נְדָה הוּא בְּכָל אִשָּׁה בֵּין פְּנוּיָה בֵּין אִשְׁתֵּי אִישׁ כְּמֵאֲמַר הַפְּתוּב וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טְמֵאָתָה סָתֵם אִשָּׁה בֵּין אִשְׁתּוֹ בֵּין פְּנוּיָה בֵּין אִשְׁתֵּי אִישׁ בֵּין קְרוֹבָה בֵּין רְחוֹקָה עַל כֵּן יִזְהַר מְאֹד לְשִׁמּוֹר עֲצָמוֹ מְלִיגָע בְּבִגְדֵי אִשְׁתּוֹ וְכָל שָׂכֵן לְתֵת מִיַּד לְיָד. וְתִלְמִיד אֶחָד שֶׁקָּרָא וְשָׁנָה וְשָׁמַשׁ תִּלְמִידֵי חֲכָמִים מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה נֹזֶהר בְּיָמֵי לְבוּנָה וְהָיָה שׁוֹכֵב אֶצְלָה מֵת בְּחֻצֵי יָמָיו וְאָמַר עָלָיו אֱלֹהֵינוּ זְכוֹר לְטוֹב בְּרוּךְ הַמְּקוֹם שֶׁהֲרֹגוּ. וְאִם בְּעַל נֶפֶשׁ אֶתָּה דְרוֹשׁ נָא כִּיּוֹם הַדְּבָרִים הָאֵסוּרִים בְּזִמְנוֹ פְּרִישׁוּתָה מִפִּי סוֹפְרִים אוֹ מִפִּי סָפְרִים וְתִלְמָד לַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם מְצוֹת ה' וְגַם ה' יִתֵּן הַטוֹב לֹא יִמְנַע טוֹב לְהוֹלְכִים בְּתַמִּים:

יתרו ליל שישי תורה

צרוף יחיה

(כז) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת-חֲתָנּוֹ וַיֵּלֶךְ לוֹ אֶל-אֲרָצוֹ: (פ) וְשִׁלַּח מֹשֶׁה יֵת חֲמוּנְהִי וְאַזְלָה לְאֲרָעָה:

רש"י וילך לו אל ארצו. לגיר בני משפחתו:

יט (א) בְּחֻדְשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּיוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי: בְּנִרְחֹמָה תְּלִיתִיָּא לְמַפְקַּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֲרָעָה דְּמִצְרַיִם בְּיוֹמָא הַדִּין אֶתּוֹ לְמַדְבְּרָא דְּסִינַי:

רש"י ביום הזה. בראש חדש. לא היה צריך לכתוב אלכא ביום ההוא, מהו ביום הזה, סיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו:

(ב) וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְּבַר סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר וַיַּחֲנוּ-שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגְדַת הַהָר: וּנְטְלוּ מִרְפִּידִים וְאֶתּוֹ לְמַדְבְּרָא דְּסִינַי וַיִּשְׂרוּ בְּמִדְבְּרָא וַיִּשְׂרָא תַמְּוֹ יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל טוֹרָא:

רס"י ויסעו מרפידים. למה הצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שרפידים היו חונים, בידוע שמסם נסעו, אלא להקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה, אף נסיעתן מרפידים בתשובה: ויחן עם ישראל. כאיש אחד בלב אחד, אבל שאר כל החניות בתרעומת ובמחלוקת: נגד ההר. למזרחו, וכל מקום שאתה מולא נגד, פנים למזרח:

(ו) וּמִשָּׁה עָלָה אֶל-הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן-הַהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתִגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: וּמִשָּׁה סָלַק לְקֶדֶם יְיָ וַיִּקְרָא לָהּ יְיָ מִן טוֹרָא לְמִימַר כִּדְבַר תִּימַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַחֲוֵי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

רס"י ומשה עלה. ביום השני. וכל עליותיו בהשכמה היו, שנאמר (שמות לד 7) וישכם משה בבקר: כה תאמר. בלשון הזה וכסדר הזה: לבית יעקב. אלו הנשים, תאמר להן בלשון רכה: ותגיד לבני ישראל. ענשין ודקדוקין פרש לזכרים. דברים הקשין כגידוין:

(ז) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל-כַּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלָי: אֲתוּן חֲזַתוּן דִּי עֲבַדְתִּית לְמִצְרַיִם וּנְטָלְתִּית (נ"א ונטלית) וְתַכּוּן כְּדַעַל גְּדַפֵּי נְשָׁרִין וְקַרְבִּית וְתַכּוּן לְפִלְחָנִי:

רס"י אתם ראיתם. לא מסרת היא בידכם, ולא בדברים אני משגר לכם, לא בעדים אני מעיד עליכם, אלא אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, על כמה עזרות היו חיבין לי קדם שנזדוגו לכם, ולא נפרעתי מהם אלא על ידכם: ואשא אתכם. זה יום שבאו ישראל לרעמסס, שהיו ישראל מפזרין בכל ארץ גושן, ולשעה קלה כשבאו לסע וללאת נקבצו כלם לרעמסס. ואונקלוס תרגם ואשא, ונטלית יתכון, כמו ואסיע אתכם, תקן את הדבר דרך כבוד למעלה: על כנפי נשרים. כנשר הנושא גוזליו על כנפיו, שכל שאר העופות נותנים את בניהם בין רגליהם, לפי שמתיראין מעוף אחר שפורח על גביהם, אבל הנשר הזה אינו מתירא אלא מן האדם, שמא יזרוק בו חץ, לפי שאין עוף אחר פורח על גביו, לכך נותנן על כנפיו, אומר מוטב יכנס החץ בי, ולא בבני. אף אני עשיתי כן, (שמות יד טו) ויסע מלמד האלהים וגו' (שם ט) ויבא בין מחנה מצרים וגו', והיו מצרים זורקים חלים ואבני בליסטרות והענן מקבלם: ואבא אתכם אלי. כתרגומו:

(ה) וְעַתָּה אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-בְּרִיתִי וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל-הָעַמִּים כִּי-לִי כָל-הָאָרֶץ: וַיַּעַן אִם קִבְּלָא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי וְתִטְרוּן יַת קִזְמֵי וְתִהוּן קִדְמֵי חֲבִיבִין מִכָּל עַמְמַנָּא אַרְי דִּי לִי כָּל אַרְעָא:

רש"י ועתה. אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואלך, שכל התחלות קשות: ושמרתם את בריתי. שאכרות עמכם על שמירת התורה: סגולה. אולר חביב, כמו (קהלת ב' ח) וסגלת מלכים, כלי יקר ואזנים טובות שהמלכים גונזים אותם. כך אתם תהיו לי סגלה משאר אמות, ולא תאמרו אתם לזדכם שלי ואין לי אחרים עמכם, ומה יש לי עוד שתהא חבתכם נכרת: כי לי כל הארץ. והם בעיני ולפני לכלום:

(ו) וְאַתֶּם תִּהְיוּ-לִי מִמְלַכֶּת כְּהַנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבַּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאַתֶּן תִּהוּן קִדְמֵי מַלְכִין כְּהַנִּין וְעַם קְדִישׁ אֱלִין פִּתְגָמָא דִּי תִמְלַל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

רש"י ואתם תהיו לי ממלכת כהנים. שרים כמה דלת אמר (שמואל ב' ח יח) וזני לוד כהנים היו: חלה הדברים. לא פחות ולא יותר:

(ז) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזַקְנֵי הָעָם וַיֵּשֶׁם לְפָנֵיהֶם אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה: וְאַתָּא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְסָבִי עֲמָא וְסִדְר קִדְמִיהוּן יַת כָּל פִּתְגָמָא הָאֱלִין דְּפִקְדִיָּה יי: (ח) וַיַּעֲנוּ כָּל-הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר-דִּבְּרָה יְהוָה נַעֲשֶׂה וַיִּשָּׁב מֹשֶׁה אֶת-דְּבָרֵי הָעָם אֶל-יְהוָה: וְאַתִּיבּוּ כָּל עֲמָא פִּתְדָא וְאַמְרוּ כָּל דִּי מַלִּיל יי נַעֲבַד וְאַתִּיב מֹשֶׁה יַת פִּתְגָמֵי עֲמָא קְדָם יי:

רש"י וישב משה את דברי העם וגו'. ביום המחרת, שהוא יום שלישי, שהרי בהשכמה עלה. וכי כריך היה משה להשיב, אלא בא הכתוב ללמדך דרך ארץ ממשלה שלא אמר, הואיל ויודע מי ששלחני, איני כריך להשיב:

(ט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הָעֶנָּן בְּעָבֹר וְשָׁמַע הָעָם בְּדִבְרֵי עַמְךָ וְגַם-בְּךָ יֶאֱמִינוּ לְעוֹלָם וַיִּגַּד מֹשֶׁה אֶת-דְּבָרֵי הָעָם אֶל-יְהוָה: וְאַמְר יי לְמֹשֶׁה הָא אָנָּא מִתְגְּלִי לָךְ בְּעִיבָא דְעֶנְנָא בְּדִיל דִּישְׁמַע עֲמָא בְּמַלְלוּתֵי עַמְךָ וְאַף בְּךָ יִהְיִמְנוּ לְעֹלָם וְחוּי מֹשֶׁה יַת פִּתְגָמֵי עֲמָא קְדָם יי:

רש"י בעצ הענן. במעבה הענן וזהו ערפל: וגם כך. גם צנזיאים הבאים אחריו: ויגד משה. ביום המחרת שהוא רביעי לחדש: את דברי העם וגו'. תקובה על דבר זה שמעתי מהם שרונם לשמוע ממך אינו דומה השומע מפי השליח לשומע מפי המלך, ראונו לראות את מלכנו:

(י) ויאמר יהוה אל-משה לך אל-העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם: ואמר יי למשה אזיל לנת עמא ותנמנון יומא דין ומחר ויחרון לבושיהון:

רש"י ויאמר ה' אל משה. אם כן, שמזיקין לדבר עמם, כך אל העם: וקדשתם. וזמנתם, שיכינו עצמם היום ומחר:

(יא) והיו נכנים ליום השלישי כי | ביום השלישי ירד יהוה לעיני כל-העם על-הר סיני: ויהוון זמינן ליומא תליתאה ארי ביומא תליתאה ותגלי יי לעיני כל עמא על טורא דסיני:

רש"י והיו נכנים. מזדלים מאשה: ליום השלישי. שהוא ששה בחדש. ובחמישי בנה משה את המזבח תחת ההר ושתיים עשרה מצבה, כל הענין האמור בפרשת ואלה המשפטים, (שמות כד 7) ואין מקדם ומאחר בתורה: לעיני כל העם. מלמד שלא היה זהם סומא, שנתרפאו כלם:

(יב) והגבלת את-העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו כל-הנגע בהר מות יומת: ותתחם ית עמא סחור סחור למימר אסתמרו לכוון מלמסק בטורא וילמקרב בסופה כל דיקרב בטורא אתקטלא יתקטל:

רש"י והגבלת. קבע להם תחומין לסימן, שלא יקרבו מן הגבול והלאה: לאמר. הגבול אומר להם, השמרו מעלות מכאן והלאה, ואתה תזהירם על כך: ונגע בקצהו. אפלו בקצהו:

(יג) לא-תגע בו יד כי-סקול יסקל או-ירה יירה אם-בהמה אם-איש לא יחיה במשך היכל המה יעלו בהר: לא תקרב בה

יָדָא אַרִי אֶתְרַגְמָא יִתְרַגְס אֹ אֶשְׁתַּדְּאָה יִשְׁתַּדֵּי אִם בְּעִירָא אִם אֲנִשָּׂא לָא יִתְקַנְס בְּמִיגַד שׁוֹפְרָא אֲנוּן מְרִשׁוֹן לְמַסַּק בְּטוֹרָא :

רש"י ירה יירה. מכאן לנסקלין שהם נדחין למטה מצית הסקילה, שהיה גבוה שתי קומות: יירה. יסלך למטה לארץ, כמו (שמות טו ז) ירה צים: במשך היבל. כשימשוך היובל קול ארוך הוא סימן סלוק שכינה והפסקת הקול, וכיון שנסתלק הם רשאין לעלות: היבל. הוא שופר של איל, שכן בערביא קורין לדכרא יובלא, ושופר של אילו של ירחק היה:

(ד) וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן-הָהָר אֶל-הָעָם וַיְקַדֵּשׁ אֶת-הָעָם וַיְכַבְּדוּ-שְׁמֵלָתָם: ונחת משה מן טורא לןת עמא ונמיון ית עמא וחרורו לבושיהון :

רש"י מן ההר אל העם. מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם:

(ט) וַיֹּאמֶר אֶל-הָעָם הִיוּ נְכַנִּים לְשִׁלְשֵׁת יָמִים אֶל-תַּגְּשׁוּ אֶל-אִשָּׁה: ויאמר לעמא הוו זמינין לתלתא יומיון לא תקרבון לצד אתתא :

רש"י היו נכנים לשלשת ימים. לסוף שלשה ימים, הוא יום רביעי שהוסיף משה יום אחד מדעתו, כדברי רבי יוסף, ולדברי האומר בששה בחדש נתנו עשרת הדברות לא הוסיף משה כלום. לשלשת ימים, כמו (פסוק יא) ליום השלישי: אל תגשו אל אשה. כל שלשת ימים הללו כדי שיהו הנשים טובלות ליום השלישי ותהיינה טהורות לקבל תורה שאם ישמשו תוך שלשת ימים, שמא תפלוט האשה שכבת זרע לאחר טבילתה ותחזור ותטמא, אבל מששהתה שלושה ימים כבר הזרע מסריח ואינו ראוי להזריע וטהור מלטמא את הפולטת:

(ט) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֵיטֵב הַבִּקְרָה וַיְהִי קָלִיל וַיְבָרְקוּם וַעֲגֹן כָּבֵד עַל-הָהָר וְקָל שִׁפְרָה חֲזָק מְאֹד וַיַּחֲרֹד כָּל-הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֵה: ונהוה ביומא תליתא במהוי צפרא ונהוה קליו וברקיו וענני תקיף על טורא וקל שופרא תקיף לחדא וזע כל עמא די במשריתא :

רש"י בהית הבקרה. מלמד שהקדים על ידם מה שאין דרך צפר ודם לעשות כן,

סִיחָה הַרְבַּּ מִמַּתִּינָ לְתַלְמִיד, וְכֵן מֵאִינוּ צִיחֻזְקָאֵל (יחזקאל ג כב) קוֹם לֹא אֵל הַצִּקְעָה וְגו' , (שם כג) וְאִקוּם וְאֵלֵאֵל אֵל הַצִּקְעָה וְהִנֵּה שֶׁס כְּבוֹד ה' עוֹמֵד:

יז) וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת-הָעַם לְקִרְאֵת הָאֱלֹהִים מִן-הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחֲתֵית הַהָר: וְאַפִּיק מֹשֶׁה יָת עֲמָא לְקַדְמוֹת מִימְרָא דַּיְי מוּ מְשָׁרִיתָא וְאַתְעַתְדוּ בְּשִׁפּוּלֵי טוּרָא:

רס"י לקראת האלהים. מגיד שהסכינה יראה לקראתם, כחתן היוצא לקראת כלה, וזהו שנאמר (דברים לג ב) ה' מסוני צא, ולא נאמר לסיני צא: בתחתית ההר. לפי פשוטו כרגלי ההר. ומדרשו שנתלש ההר ממקומו ונכפה עליהם כגיגית:

יח) וְהָרָ סִינִי עֵשָׂן כְּלֹו מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְהוָה בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׂנוּ כְּעֵשָׂן הַכֹּבֶשֶׂן וַיִּחַרְד כָּל-הָהָר מְאֹד: וְטוּרָא דְסִינֵי תָנּוּ פְלִיא מוּ קָדָם דְאַתְגְּלִי עֲלוּהֵי יֵי בְּאֵשְׁתָּא וְסִלִּיק תְּנַנְנָה פְּתִנְנָא דְאַתּוּנָא וְזַע כָּל טוּרָא לְחַדָּא:

רס"י עשן כלו. אין עשן זה שם דבר, שהרי נקוד הסי"ן פת"ח, אלא לשון פעל, כמו אמר, שמר, שמע, לכך תרגומו תנו כליה, ולא תרגם תנא, וכל עשן שבמקרא נקודים קמ"ץ מפני שהם שם דבר: הכבשן. של סיד, יכול ככבשן זה ולא יותר, תלמוד לומר (דברים ד יא) בער באש עד לב השמים. ומה תלמוד לומר כבשן, לשבר את האזן, מה שהיא יכולה לשמוע, נותן לצריות סימן הנכר להם. כיוצא בו (הושע יא י) כאריה ישאג, וכי מי נתן כח בארי, אלא הוא, והכתוב מושלו כאריה, אלא לנו מכניז ומדמין אותו לצריותיו, כדי לשבר את האזן מה שיכולה לשמוע. וכיוצא בו (יחזקאל מג ב) וקולו כקול מים רבים, וכי מי נתן קול למים, אלא הוא, ואתה מכנה אותו לדמותו לצריותיו, כדי לשבר את האזן:

יט) וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֻזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יִדְבֹר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל: וְהוּוּ קַל שׁוּפְרָא אָזֵל וְתִקְרָ לְחַדָּא מֹשֶׁה מִמְלַל וּמִן קָדָם יֵי מִתְעַנִּי לָהּ בְּקַל:

רס"י הולך וחזק מאד. מנהג הדיוט, כל זמן שהוא מאריך לתקע קולו מחליץ וכוהה, אבל כאן הולך וחזק מאד. ולמה כך, מתחלה לשבר אזניהם מה שיכולין לשמוע: משה ידבר. כשהיה משה מדבר ומשמיע הדברות לישראל שהרי לא שמעו מפי הגבורה אלא (שמות כ ב) אנכי ולא יהיה לך והקדוש ברוך הוא מסיעו לתת בו

כח להיות קולו מגביר וגשמע: יעננו בקול. יעננו על דבר הקול, כמו (מלכים א' יח
(ד) אֶסֶר יַעֲנֵה בְּאֵשׁ, עַל דְּבַר הָאֵשׁ לְהוֹרִידוֹ:

רס"י (כ) וַיֵּרֶד יְהוָה עַל-הָרֹם סִינַי אֶל-רֹאשׁ הַהָר וַיִּקְרָא
יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל-רֹאשׁ הַהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה: וְאַתְּגִלִּי יְיָ עַל טוֹרָא דְּסִינַי
לְרִישׁ טוֹרָא וְקָרָא יְיָ לְמֹשֶׁה לְרִישׁ טוֹרָא וְסָלִיק מֹשֶׁה:

רס"י וירד ה' על הר סיני. יכול ירד עליו ממש, תלמוד לומר (שמות כ יט) כי מן
השמים דברתי עמכם. מלמד שהרכין שמים העליונים והתחתונים והציען על גבי
ההר, כמלע על המטה, וירד כסא הכבוד עליהם:

רס"א (כא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה רֵד הַעֵד בְּעַם פֶּן-יִהְרָסוּ אֶל-יְהוָה
לְרֵאוֹת וְנִפְּל מִמֶּנּוּ רָב: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה חוּת אֶסְהִיד בְּעַמָּא דִּילְמָא יִפְגְּרוּן
קְדָם יְיָ לְמַחְזִי וְיִפֹּל מִנְהוֹן סָגִי:

רס"י העד בעם. התרה בהם שלא לעלות בהר: פן יהרסו וגו'. שלא יהרסו את
מזבם על ידי שתאותם אל ה' לראות ויקרבו לכד ההר: ונפל ממנו רב. כל מה
שיפול מהם ואפלו הוא יחידי חשוב לפני רב: יהרסו. כל הריסה מפרדת אסיפת
הבנין, אף הנפרדין ממזבז אנשים הורסים את המזבז:

רס"ב (כב) וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגְשִׁים אֶל-יְהוָה יִתְקַדְּשׁוּ פֶן-יִפְרֹץ בָּהֶם
יְהוָה: וְאִף כְּהֲנֵי דְקָרִיבֵי לְשִׁמְשָׁא קְדָם יְיָ יִתְקַדְּשׁוּ דִילְמָא יִקְטֹל בְּהוֹן יְיָ:

רס"י וגם הכהנים. אף הזכורות שהעבודה בהם: הנגשים אל ה'. להקריב
קרבות, אף הם אל יסמכו על חשיבותם לעלות: יתקדשו. יהיו מוזמנים להתיאזב
על עמדם: פן יפרץ. לשון פרצה, יהרוג בהם ויעשה בהם פרצה:

רס"ג (כג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לֹא-יִוָּכַל הָעָם לָעֲלֹת אֶל-הָרֹם סִינַי
כִּי-אַתָּה הַעֲדַתָּה בְּנֹוֹ לְאֹמֶר הַגִּבֹּל אֶת-הָהָר וְקַדְּשֵׁתָּו: וַאֲמַר
מֹשֶׁה קְדָם יְיָ לֹא יִכּוֹל עַמָּא לְמַסַּק לְטוֹרָא דְּסִינַי אַרְי אֶת אֶסְהִידָתָּ בְּנָא לְמִימַר תַּחֲסִים יֵת
טוֹרָא וְקַדְּשָׁה:

רש"י לא יוכל העם. אינו כריך להעיד בהם שהרי מתרין ועומדין הם היום שלשת ימים, ולא יוכלו לעלות שאין להם רשות:

(כד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יְהוָה לְי-רָד וְעָלִית אִתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהִכְהַנְתִּים וְהָעָם אֶל-יְהוֹרָסוּ לְעֵלֶת אֶל-יְהוָה פֶּן-יִפְרֹץ-בָּהֶם: וַיֹּאמֶר לָהּ יְיָ אֲזַיֵּל חוּת וְתִסַּק אֶת וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְכַהֲנִיָּא וְעָמָא לָא יִפְגְּרוּ לְמַסַּק לְקַדְּם יְיָ דִּילְמָא יִקְטוּל בְּהוּן:

רש"י לך רד. והעד בהם שנית, שמזרזין את האדם קדם מעשה, וחוזרין ומזרזין אותו בשעת מעשה: ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים. יכול אף הם עמך, תלמוד לומר ועלית אתה. אמור מעתה, אתה מחכה לעצמך ואהרן מחכה לעצמו והם מחכה לעצמם. משה נגש יותר מאהרן, ואהרן יותר מן הכהנים, והעם כל עיקר אל יהרסו את מצבם לעלות אל ה': פן יפרץ צם. אף על פי שהוא נקוד חטף קמ"ץ אינו זז מגזרתו, כך דרך כל תבה שנקדחה מלאפ"ם כשהיא סמוכה במקף משתנה הנקוד לחטף קמ"ץ:

(כה) וַיֵּרָד מֹשֶׁה אֶל-הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם: (ס) וַיְנַחַת מֹשֶׁה לְעָמָא וַיֹּאמֶר לְהוּן:

רש"י ויאמר. אליהם. התראה. ז:

יתרו יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

כ (א) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֵּר: (ס) וַיִּמְלִיל יְיָ ית כָּל פְּתֻגְמָא הָאֵלִין לְמִימַר:

רש"י וידבר אלהים. אין אלהים אלא דין. לפי שיש פרשיות בתורה שאם עשאן אדם מקבל שכה, ואם לאו אינו מקבל עליהם פרענות, יכול אף עשרת הדברות

כן, תלמוד לומר וידבר אלהים, דיין לפרע: את כל הדברים האלה. מלמד שאמר הקדוש ברוך הוא עשרת הדברות בדבור אחד, מה שאי אפשר לאדם לומר כן. אם כן מה תלמוד לומר עוד אנכי ולא יהיה לך, שחזר ופרש על כל דבור ודבור בפני עצמו: לאמר. מלמד שהיו עונין על הן הן ועל לאו לאו:

(ב) אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עַבְדִּים: אֲנִי וְיִצְחָק דִּי אֶפְיִקְתִּיךָ מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם מִבְּיַת עַבְדוֹתָא:

רש"י אשר הוצאתיך מארץ מצרים. כדאי היא ההוצאה שיהיו משעבדים לי. דבר אחר לפי שנגלה בים כגבור מלחמה, ונגלה כאן כזקן מלא רחמים, שנאמר (שמות 7 י) ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, זו היתה לפניו בשעת השעבוד, (סג) וכעס השמים, משגגאלו, הואיל ואני משתנה במראות אל תאמרו שתי ראיות הן, אנכי הוא אשר הוצאתיך ממצרים ועל הים. דבר אחר לפי שהיו שומעין קולות הרבה, שנאמר, (להלן פסוק טו) את הקולות, קולות באין מארבע רוחות ומן השמים ומן הארץ, אל תאמרו ראיות הרבה הן. ולמה אמר לשון יחיד, אלהיך, לתן פתחון פה למשה ללמד סגוריא במעשה העגל, וזהו שאמר (שמות 13 יא) למה ה' יחרה אפך בעמך, לא להם כוונת, לא יהיה לכם אלהים אחרים, אלא לי לבדי: מבית עבדים. מבית פרעה שהייתם עבדים לו. או אינו אומר אלא מבית עבדים, שהיו עבדים לעבדים, תלמוד לומר (דברים 1 ח) ויפדך מבית עבדים מיד פרעה מלך מצרים, אמור מעתה עבדים למלך היו, ולא עבדים לעבדים:

(ג) לֹא יְהוָה-לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל-פְּנֵי: לֹא יְהִי לְךָ אֱלֹהִים אַחֲרָיו בְּרַמְבַּם מְנִי:

רש"י לא יהיה לך. למה נאמר, לפי שנאמר (פסוק 7) לא תעשה לך, אין לי אלא שלא יעשה, העשוי כבר מנין שלא יקים, תלמוד לומר לא יהיה לך: אלהים אחרים. שאינו אלהות אלא אחרים עשאו אלהים עליהם, ולא יתכן לפרש אלהים אחרים זולתי, שגנאי הוא כלפי מעלה לקרותם אלהות אלו. דבר אחר אלהים אחרים, שהם אחרים לעובדיהם, כועקים אליהם ואינו עונין אותם, ודומה כאלו הוא אחר שאינו מכירו מעולם: על פני. כל זמן שאני קים, שלא תאמר לא נכטו על עבודה זרה אלא אותו הדור:

(ד) לֹא תַעֲשֶׂה-לָךְ פְּסֹלִים וְכָל-תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם | מִמַּעַל
וְאֲשֶׁר בַּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּיָּם | מִתַּחַת לָאָרֶץ: לֹא תַעֲבֹד
לָךְ צִלָּם וְכָל דְמוֹת דֵּי בַשָּׁמַיִם מִלְּעֵלָא וְדֵי בַּאָרֶץ מִלְּרַע וְדֵי בַּמַּיָּם מִלְּרַע לָאָרֶץ:

רס"י פסל. על פס שנפסל: וכל תמונה. תמונת כל דבר אשר בשמים:

(ה) לֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֵל קָדָם פְּקֹד עֹן אֲבֹת עַל-בְּנֵים עַל-שְׁלִשִׁים וְעַל-רַבְעִים
לְשָׁנָאִי: לֹא תִסְגַּד לְהוֹן וְלֹא תִפְלַחֲנוּן אֲרִי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵל קָדָם מְסַעַר חוֹבֵי אֲבָהוֹן
עַל בְּנֵי מְרָדִין עַל דַּר תְּלִיתִי וְעַל דַּר רַבִּיעִי לְשָׁנָאִי כֹד מְשַׁלְּמִין בְּנֵי לְמַחְטִי בְּתַר
אֲבָהוֹתָהוֹן:

רס"י אל הנא. מקנא לפרע ואינו עובר על מדתו למחול על עוון עבודה זרה,
כל לשון קנא אינפרינמיני"ט בלעז, נותן לב לפרע: לשנאי. כהרגומו, כשאוחזין
מעשה אבותיהם בידיהם:

(ו) וְעֵשֶׂה חֶסֶד לְאֵלִפִּים וְלִשְׁמֵרֵי מִצֹּתַי: (ז) וְעָבַד טִיבו
לְאֵלִפִּי דָרִין לְרַחֲמֵי וּלְנִטְרֵי פְקוּדֵי:

רס"י ועשה חסד. נוכל חסד שאדם עושה, לשלם שכר עד לאלפים דור, נמצאת
מדה טובה יתרה על מדת פרענות אחת על חמש מאות, שזו לארבעה דורות וזו
לאלפים:

(ח) לֹא תִשָּׂא אֶת-שֵׁם-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׂוּא כִּי לֹא יִנְקָה יְהוָה
אֶת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שֵׁמוֹ לְשׂוּא: (ט) לֹא תִיַמֵּי יַת שְׁמָא דִּי אֱלֹהֶיךָ לְמַגְנָא
אֲרִי לֹא יִזְכִּי יְיָ יַת דִּימֵי בַשְּׁמָה לְשִׁקְרָא:

רס"י לשוא. (השני לשון שקר כהרגומו) כמא דתימר (שבועות כט א) אי זהו שבועת שוא, נשבע
לשנות את הידוע, על עמוד של אבן שהוא של זהב. (הראשון לשון מגו, כהרגומו) זה הנשבע
לחנם ולהביל, על של עז ועל אבן אבן:

(י) זְכוֹר אֶת-יּוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: הוּי דְכִיר יַת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְקַדְּשׁוּתָהּ:

רס"י זכור. זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. וכן (שמות לא יד) מחלליה מות יומת, (במדבר כח ט) וביום השבת שני כבשים, וכן (דברים כב יא) לא תלכז שפטנוז, (סס יב) גדילים תעשה לך, וכן (ויקרא יח טז) ערות אשת אחיך, (דברים כה ה) יצמה יבא עליה, הוא שנאמר (תהלים סב יב) אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי. זכור לשון פעול הוא, כמו (ישעיה כב יג) אכול ושתו, (שמואל ב ג טז) הלוך ובכה, וכן פתרונו תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נזדמן לך חפץ יפה תהא מזמינו לשבת:

טו שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ כָּל-מְלַאכְתֶּךָ: שְׁתֵּא יוֹמִין תִּפְלַח וְתַעֲבֹד כָּל עֲבֹדְתֶךָ:

רס"י ועשית כל מלאכתך. כשתבא שבת, יהא בעיניך כאלו מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה:

טז וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת | לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא-תַעֲשֶׂה כָּל-מְלַאכָה אַתָּה | וּבִנְיָ-וּבִתְךָ עֲבָדְךָ וְאִמְתֶּךָ וּבַהֲמֹתֶךָ וּגְרֶךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: וַיּוֹמַר שְׁבִיעָה שַׁבְּתָא קָדָם ?? אֶלְהָךְ לֹא תַעֲבֹד כָּל עֲבֹדְתָא אֶת-יְבָרְךָ וּבִרְתֶךָ עֲבָדְךָ וְאִמְתֶךָ וּבְעִירְךָ וּגְיֹרְךָ דִּי בְקָרְנֶךָ:

רס"י אתה ובנך ובתך. אלו קטנים. או אינו אלא גדולים, אמרת הרי כבר מזהירים הם, אלא לא בא אלא להזהיר גדולים על שביתת הקטנים, וזו ששנינו (שבת קכא א) קטן שבא לכבות אין שומעין לו, מפני ששביתתו עליך:

יז כִּי שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ אֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל-כֵּן בִּרְךָ יְהוָה אֶת-יּוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ: **טז** אָרִי שְׁתֵּא יוֹמִין עֲבַד ?? יַת שְׁמַיָּא וַיַּת אֲרַעָא יַת יָמָא וַיַּת כָּל דִּי בְּהוֹן וְנַח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָה עַל כֵּן בְּרִיךְ ?? יַת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְקַדְּשֵׁהּ:

רס"י וינח ביום השביעי. כביכול הכתיב בעלמנו מנוחה ללמד המנו קל וחמר לאדם, שמלאכתו בעמל וביגיעה, שיהא נח בשבת: בדרך ויקדשהו. ברכו בזמן לכפלו בששי לחם משנה, וקדשו בזמן שלא היה יורד בו:

כַּבֵּד אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-אִמְּךָ לְמַעַן יֵאָרְכוּן יְמֵיךָ עַל הָאָדָמָה (יב)
אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ: (ט) וְקָרַאת אֲבוֹתְךָ וְיִתְּ אִמְךָ בְּדִיל דְיִוָּרְכוּן יוֹמֶיךָ
עַל אֲרָעָא דְיִי אֱלֹהֶיךָ יְהֵב לָךְ:

רס"י למען יארכיון ימך. אם תכבד יארכיון, ואם לאו יקצרוך, שדברי תורה נטריקון הם נדרשין מכלל הן לאו ומכלל לאו הן:

לֹא תִרְצָח: (ט) לֹא תִנְאַף: (ט) לֹא תִגְנֹב: (ט) לֹא תַעֲנֶה (יג)
בְּרַעַךְ עַד שְׂקָר: (ט) לֹא תִקְטֹל נֶפֶשׁ לָא תִגּוֹף לֹא תִגְנוֹב לֹא תִסְהֵד בְּחִבְרָךְ
סְהִידוּתָא דְשְׂקָרָא:

רס"י לא תנאף. אין ניאוף אלא באשת איש, שנאמר (ויקרא כ י) מות יומת הגורף והגורפת, ואומר (יחזקאל טז לב) האשה המנאפת תחת אישה תקח את זרים: לא תגנב. בגונב נפשות הכתוב מדבר. לא תגנבו (ויקרא יט יא) בגונב ממון. או אינו אלא זה בגונב ממון, ולהלן בגונב נפשות, אמרת דבר הלמד מענינו, מה לא תרצה, לא תנאף, מדבר בדבר שחייבין עליהם מיתת בית דין, אף לא תגנוב דבר שחייב עליו מיתת בית דין:

לֹא תִחַמַּד בֵּית רֵעֶךָ (ט) לֹא תִחַמַּד אִשְׁת רֵעֶךָ וְעַבְדְּךָ (יד)
וְאִמְתּוֹ וְשׂוֹרְךָ וְחַמְלֹךָ וְכָל אֲשֶׁר לְרַעֲךָ: (ט) לֹא תִחַמַּד בֵּית חִבְרָךְ לֹא
תִחַמַּד אֶתֶּת חִבְרָךְ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְתוֹרָה וְחִמְרָה וְכָל דִּי לְחִבְרָךְ: (טו)
וְכָל-הָעַם רְאִים אֶת-הַקּוֹלֹת וְאֶת-הַלְפִידִם וְאֶת
קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת-הַהָר עֵשָׂן וַיֵּרָא הָעַם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ
מֵרָחֵק: וְכָל עַמָּא חָזוּ יְת קַלְיָא וְיְת בְּעוֹרֵיָא וְיְת קַל שׁוֹפְרָא וְיְת טוֹרָא תְּגוּ וְחִזָּא עַמָּא
וְזַעוּ וְקָמוּ מֵרָחֵק:

רס"י וכל העם ראים. מלמד שלא היה זהם אחד סומא. ומנין שלא היה זהם אולם, תלמוד לומר (שמות יט ח) ויענו כל העם. ומנין שלא היה זהם חרש, תלמוד לומר (שמות כד ז) נעשה ונשמע: ראים את הקולות. רואין את הנשמע, שאי אפשר לראות במקום אחר: את הקולות. (מכילתא בחדש פ"ט) היואין מפי הגבורה: וינעו. (פס) אין נוע אלא זיע: ויעמדו מרחק. היו נרתעין לאחוריהם שנים עשר מיל כאורך מחניהם ומלאכי השרת באין ומסיעין אותן להחזירם, שנאמר (תהלים סח יג) מלכי צבאות ידדון ידדון:

וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר-אֵתָה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל-יְדַבֵּר (טו)
עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן-נָמוּת: וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה מִלֵּל אֵת עִמָּנָא וּנְקַבֵּל וְלֹא יִתְמַלֵּל עִמָּנָא
מִן קָדָם יְיָ דִּילְמָא נָמוּת: **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם אֵל-תִּירְאוּ כִּי**
לְבַעְבוֹר נַסוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים וּבְעַבוֹר תִּהְיֶה יְרֵאתוֹ
עַל-פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא לֹא תִדְחֲלוּן אֲרִי בְדִיל לְנִסְאָה
יִתְכוּן אֲתַגְלִי לְכוּן יִקְרָא דִּי וּבְדִיל דְתִהִי דַחֲלִתָה עַל אֲפִיכוּן בְּדִיל דְלֹא תַחֲבוּבוּן:

רש"י לבעבור נסות אתכם. לגדל אתכם בעולם שיכל לכם שם באמות שהוא כבודו נגלה עליכם: נסות. לשון הרמה וגדלה, כמו (ישעיה סב י) הרימו נס, ארים נסי (ישעיה מט כב) , וכנס על הגבעה (ישעיה ל, יז) , שהוא זקוף: ובעבור תהיה יראתו. על ידי שראיתם אותו יראוי ומאיים, תדעו כי אין זולתו ותיראו מפניו:

וַיַּעֲמֵד הָעָם מֵרָחֵק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל-הָעֶרְפֹּל אֲשֶׁר-שָׁם (יח)
הָאֱלֹהִים: (טו) וְקָם עַמָּא מֵרַחֲקָא וּמֹשֶׁה קָרַב לְצַד אַמִּישְׁתָּא דַתְמוּ וְקָרָא דִּי:

רש"י נגש אל הערפל. לפניו משלש מחירות, חשך ענו וערפל שנאמר (דברים ז יא) וההר בוער באש עד לב השמים חשך ענו וערפל, ערפל הוא עז הענו, שנאמר לו (שמות יט ט) הנה אנכי בא אליך בעז הענו:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל-בְּנֵי (יט)
יִשְׂרָאֵל אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן-הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם: וַאֲמַר יְיָ
לְמֹשֶׁה כְּדָנוּ תִימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוֹן חֲזִיתוֹן אֲרִי מִן שְׁמַיָּא מַלְיָלִית עִמְכוּן:

רש"י כה תאמר. כלשון הזה: אתם ראיתם. יש הפרש בין מה שאדם רואה למה שאחרים משיחין לו, שמה שאחרים משיחין לו פעמים שלבו חלוק מלהאמין: כי מן השמים דברתי. וכתוב אחד אומר וירד ה' על הר סיני, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם (דברים ז לו) מן השמים השמיעך את קולו ליסוד ועל הארץ הראך את אשן הגדולה, כבודו בשמים ואשן וגבורתו על הארץ. דבר אחר הרכין שמים ושמי השמים והציעו על ההר, וכן הוא אומר (תהלים יח י) ויט שמים וירד:

לֹא תַעֲשׂוּן אֵתִי אֱלֹהִי לְכֹסֶף וְאֵלֹהִי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם: (כ)
לֹא תַעֲבֹדוּן קֹדְמֵי דַחֲלוּ דְכֹסֶף וְדַחֲלוּ דְזָהָב לֹא תַעֲבֹדוּן לְכוּן:

רס"י לא תעשון אחי. לא תעשון דמות שמשי המשמשים לפני במרום: אלהי כסף. זא להזהיר על הכרובים, שאתה עושה לעמוד אחי, שלא יהיו של כסף, שאם שניתם לעשותם של כסף הרי הן לפני כאלהות: ואלהי זהב. זא להזהיר שלא יוסיף על שנים, שאם עשית ארבעה, הרי הן לפני כאלהי זהב: לא תעשו לכם. לא תאמר הריני עושה כרובים צבתי כנסיות וצבתי מדרשות כדרך שאני עושה צבית עולמים, לכך נאמר לא תעשו לכם:

(כא) מִזְבַּח אָדָמָה תַעֲשֶׂה-לִּי וְזָבַחַתְּ עָלָיו אֶת-עֲלֹתֶיךָ וְאֶת-שְׁלֵמֶיךָ אֶת-צֹאנֶךָ וְאֶת-בְּקָרֶךָ בְּכָל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכִּיר אֶת-שְׁמִי אֲבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ: מִדְּבַח אָדָמָה תַעֲבֹד קִדְמִי וְתִהְיֶה דְּבַח עֲלוֹהֵי יִתְעַלֶּתְךָ וְיִתְנָכֵס קוֹדֶשְׁךָ מִן עֲנֹךָ וּמִן תִּנְוֶךָ בְּכָל אֲתָרָא דִּי אֲשֶׁרִי יִתְשַׁכְנִיתִי לְתַמְנֹן אֲשַׁלַּח בְּרַכְתִּי לְךָ וְאַבְרַכְנֶךָ:

רס"י מזבח אדמה. מחזר באדמה, שלא יבנונו על גבי עמודים או על גבי כפים. דבר אחר שהיה ממלא את חלל מזבח הנחשת אדמה בשעת חניתו: תעשה לו. שתהא תחלת עשייתו לשמי: וזבחת עליו. אכלו, כמו (במדבר ז ט) ועליו מטה מנשה. או אינו אלא עליו ממש, תלמוד לומר (דברים יב כז) הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך, ואין שחיטה בראש המזבח: את עלתיך ואת שלמיך. אשר מצאנך ומצקרך. את צאנך ואת בקרך, פרוש לאת עולתיך ואת שלמיך: בכל המקום אשר אזכיר את שמי. אשר אתן לך רשות להזכיר שם המפרש שלי, שם אבא אליך וברכתיך אשרה שכינתי עליך מכאן אתה למד שלא נתן רשות להזכיר שם המפרש אלא במקום שהשכינה באה שם, וזהו בית הבחירה. שם נתן רשות לכהנים להזכיר שם המפרש בנשיאת כפים לזרד את העם:

(כב) וְאִם-מִזְבַּח אֲבָנִים תַעֲשֶׂה-לִּי לֹא-תִבְנֶנּוּ אֹתָהּן גִּזִּית כִּי חֲרָבָה הִנְפֹּת עָלֶיהָ וְתִחַלְלָהּ: וְאִם מִדְּבַח אֲבָנִין תַעֲבֹד קִדְמִי לֹא תִבְנֶנּוּ יִתְחַוֶּן פְּסִילֹן לֹא תִרִים חֲרָבָה עֲלֶיהָ וְתִחַלְלֶנּוּ:

רס"י ואם מזבח אבנים. רבי ישמעאל אומר כל אם ואם שבתורה רשות, חוץ משלשה ואם מזבח אבנים תעשה לי, הרי אם זה משמש בלשון כאשר, כאשר תעשה לי מזבח אבנים לא תבנה אתהן גזית שהרי חובה עליך לבנות מזבח אבנים, שנאמר (דברים כז ו) אבנים שלמות תבנה, וכן (שמות כב כד) אם כסף תלוה, חובה הוא, שנאמר (דברים טו ח) והעבט תעביטנו. ואף זה משמש בלשון כאשר וכן (ויקרא ז יד) ואם

תקריב מנחת בכורים זו מנחת העמר, שהיא חובה, ועל כרחך אין אם הלכו תלוין, אלא ודאין, ובלשון כאשר הם משמשים: גזית. לשון גזיזה שפוסלן ומסתתן בצרזל: כי חרבך הנפת עליה. הרי כי זה משמש בלשון פן, שהוא דילמא, פן תניף חרבך עליה: ותחללה. הא למדת, שאם הנפת עליה צרזל חללת, שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, והצרזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדיון, שיונף המקצר על המאריך. ועוד, שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאזיהם שבשמים, לפיכך לא יבא עליו כורת ומחבל. והרי דברים קל וחמר ומה אבנים שאינם רואות ולא שומעות ולא מדברות על ידי שמטילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם צרזל, המטיל שלום בין איש לאשתו, בין משפחה למשפחה, בין אדם לחברו, על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פרענות:

וְלֹא-תַעֲלֶה בְּמַעֲלֹת עַל-מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא-תִגָּלֶה עֲרוֹתָךְ (כג)
עָלְיוֹ: (פפפ) וְלֹא תִסַּק בְּדַרְגִּין עַל מִדְבָּחִי דְלֹא תִתְגַּלֶּי עֲרוֹתְךָ עֲלוּהִי: פפפ:

רש"י ולא תעלה במעלות. כשאתה בונה כבש למזבח, לא תעשהו מעלות מעלות אישיקלונ"ש בלעז [מדרגות] אלא חלק יהא ומשופע: אשר לא תגלה ערותך. שעל ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך, ואף על פי שאינו גלוי ערוה ממך, שהרי כתיב (שמות כח מז) ועשה להם מכנסי בד, מכל מקום הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נוהג בהם מנהג בזיון. והרי דברים קל וחומר ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון אמרה תורה הואיל ויש בהם כבוד, לא תנהג בהם מנהג בזיון, חרבך שהוא בדמות יולכד, ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה:

הפטרות יתרו - ישעיה ו

ו ^(א) בַּשָּׁנָה-מוֹת הַמֶּלֶךְ עֲזִיָּהוּ וְאַרְאָה אֶת-אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל-כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא וְשׁוּלְיוֹ מְלֵאִים אֶת-הַהֵיכָל: ^(ב) שְׂרָפִים עֹמְדִים | מִמַּעַל לְוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאַחַד בְּשָׂתַיִם | יְכַסֶּה פָּנָיו וּבְשָׂתַיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבְשָׂתַיִם יְעוֹפֵף: ^(ג) וְקָרָא זֶה אֶל-זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ | קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מֶלֶךְ כָּל-הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: ^(ד) וַיִּנְעוּ אַמּוֹת הַסְּפִיִּים מִקּוֹל

הקורא והבית ימלא עשן: (ה) ואמר אוי-לי כי-נדמיתי כי איש טמא-
שפתים אנכי ובתוך עם-טמא שפתים אנכי יושב כי את-המלך
יהנה צבאות ראו עיני: (ו) ויערף אלי אחד מן-השרפים ובידו רצה
במלקחים לקח מעל המזבח: (ז) ויגע על-פי ויאמר הנה נגע זה
על-שפתיך וסר עונך וחטאתך תכפר: (ח) ואשמע את-קול אדני
אמר את-מי אשלח ומי ילך-לנו ואמר הנני שלחני: (ט) ויאמר לך
ואמרת לעם הזה שמעו שמוע ואל-תבינו וראו ראו ואל-תדעו:
(י) השמן לב-העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן-יראה בעיניו
ובאזניו ישמע וילכו יבין ושב ורפא לו: (יא) ואמר עד-מתי אדני
ויאמר עד אשר אם-שאו ערים מאין יושב ובתים מאין אדם
והאדמה תשאה שממה: (יב) ורחק יהיה את-האדם ורבה העזובה
בקרב הארץ: (יג) ועוד בה עשריה ושבה והיתה לבער כאלה
וכאלון אשר בשלכת מצבת בם זרע קדש מצבתה: (יד) ויהי בימי
אחז בן-יותם בן-עזיהו מלך יהודה עלה רצין מלך-ארגם ופקח
בן-רמליהו מלך-ישראל וירושלם למלחמה עליה ולא יכל להלחם
עליה: (טו) (כאן מסיימים הספרדים) (טז) ויגד לבית דוד לאמר נחה ארגם על-
אפריים וינע לבבו וילכו עמו כנוע עצי-יער מפני-רוח: (יז) ויאמר
יהוה אל-ישעיהו צא-נא לקראת אחז אתה ושאר ישוב בנג אלה-
קצה תעלת הברכה העליונה אל-מסלת שדה כובס: (יח) ואמרת
אליו השמר והשקט אל-תירא וילכו אל-ירך משני זנבות
האודים העשנים האלה בחרו-אף רצין וארגם ובן-רמליהו: (יט) וען
כי-יעץ עליך ארגם רעה אפריים ובן-רמליהו לאמר: (כ) נעלה
ביהודה ונקיצנה ונבקענה אלינו ונמליך מלך בתוכה את בן-
טבאל:

(והתימנים מוסיפים מפרק ט): (ה) כי ילד ילד לנו בן נתן לנו ותהי המשרה על שכמו ויקרא
שמו פלא יועץ אל גבור אביעד שר שלום: (ו) למרבה המשרה ולשלום אין
קץ על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה
ועד עולם קנאת יהוה צבאות תעשה זאת:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה'
מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

א. חֲמִשָּׁה שְׁמֵלֵאוּ חֲמִשָּׁה חֲבִיּוֹת לְקַדְּשׁוֹ חֲמִשָּׁה קַדְוִשִׁין וְנִמְלְכוּ לְקַדְּשׁוֹ קַדְוִשׁ אֶחָד, אוֹ לְקַדְּשׁוֹ קַדְוִשׁ אֶחָד וְנִמְלְכוּ לְקַדְּשׁוֹ חֲמִשָּׁה קַדְוִשִׁין, הָרִי כֶּלֶן בְּשָׂרִים. יָחִיד שְׁמֵלֵא חֲמִשָּׁה חֲבִיּוֹת לְקַדְּשׁוֹ חֲמִשָּׁה קַדְוִשִׁין וְנִמְלְדָה לְקַדְּשׁוֹ קַדְוִשׁ אֶחָד, אֵין כָּשֶׁר אֶלֶא אַחֲרוֹן. לְקַדְּשׁוֹ קַדְוִשׁ אֶחָד וְנִמְלְדָה לְקַדְּשׁוֹ חֲמִשָּׁה קַדְוִשִׁין, אֵין כָּשֶׁר אֶלֶא זֶה שֶׁקִּדַּשׁ רֵאשׁוֹן. אָמַר לְאֶחָד קִדַּשׁ לָךְ אֶת אֵלוֹ, אֵין כָּשֶׁר אֶלֶא רֵאשׁוֹן. קִדַּשׁ לִי אֶת אֵלוֹ, הָרִי כֶּלֶם בְּשָׂרִים:

בְּרֵטוּרָה (ה) חמשה לקדשן חמשה קידושין. כל חבית וחבית בפני עצמה: ונמלכו לקדשן קידוש אחד. לערות חמשתן בתוך כלי גדול ולקדש הכל צבת אחת: הרי כולן כשרים. דהואיל וכל אחד ממלא הכלי שלו, אין כאן מלאכה פוסלת במים בין מילוי להטלת האפר במים: היחיד שמילא חמש חביות כו' אין כשר אלל אחרון. שהמילוי הראשון נפסל במלאכה שעשה כשמילא את השני קודם שנתן את האפר בראשון, וכן השני נפסל כשמילא את השלישי, וכן כולם. ואם מתחלה היה ממלא חמש חביות זו אחר זו או אפילו מאה חביות כדי לקדשן קידוש אחד, כגון שצריך להזות על כלים הרבה לא היו פוסלים זה על זה וכולן כשרים דהכל נחשבים מילוי אחד. אבל כשמילא מתחלה לשם חמשה קידושין, כולן פוסלין זה על זה מטעם מלאכה שהיא פוסלת במים עד שיטיל האפר, הלכך אין כשר אלל אחרון: ונמלך לקדשן חמשה קידושין. שקידשן זה לעצמה וזו לעצמה: אין כשר אלל זה שקידשן ראשון. לפי שקידושן ראשון חשיב מלאכה לאחרים שהיו ממולאים ולא נתן לתוכן אפר, דעד שיתן את האפר, מלאכה פוסלת במים: אמר לאחד קדש לך את אלו. היחיד שמילא חמש חביות לקדשן קידוש אחד ואמר לאחד קדש לך את אלו וקידשן האחר חמשה קידושין: אין כשר אלל ראשון. דכיון שאמר לו קדש לך ונתתן לו, נעשו שלו וכאילו מלאן הוא, והקידושן שקידשן ראשון נעשה מלאכה לפסול את אחרים: אבל אם אמר קדש לי את אלו כולן כשרים. שהממלא לא עשה מלאכה, והמקדש אינו שלו כדי שיפסלו על ידו:

ב. הַמְּמַלֵּא בְּאַחַת יָדוֹ וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ, הַמְּמַלֵּא לוֹ וּלְאַחַר, אוֹ שְׁמֵלֵא לְשָׁנִים בְּאֶחָד, שְׁנִיָּהּוּן פְּסוּלִין, שְׁהַמְּלָאכָה פּוֹסְלֵת בְּמַלְוִי, בֵּין לוֹ בֵּין לְאַחַר:

בְּרֵטוּרָה (ו) ועשה מלאכה בידו אחת. פסול המילוי מטעם מלאכה: לו ולאחר. פירוש כאחת: שניהם פסולים. דכיון דלתרי גברי קא ממלא, נחשב האחד מלאכה לחברו: בין לו בין לאחר. דאע"פ שאין המים שלו, פוסלן במלאכה שבשעת מילוי:

ג. הַמְּקַדֵּשׁ בְּאַחַת יָדוֹ וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ, אִם לוֹ, פְּסוּל. וְאִם לְאַחַר, כָּשֶׁר. הַמְּקַדֵּשׁ לוֹ וּלְאַחַר, שְׁלוֹ פְּסוּל, וְשָׁל אַחַר כָּשֶׁר. הַמְּקַדֵּשׁ לְשָׁנִים בְּאֶחָד, שְׁנִיָּהּוּן, כָּשֶׁרִין:

בְּרֵטוּרָה (ז) אם לו פסול. אם הקידוש שלו, פסול, דשמא המלאכה קדמה לקידוש ונפסלו

המים: ואם לאחר. הוא הקידוש: כשר. שהרי בעל המים לא עשה מלאכה: המקדש לו ולאחר. שניהם כאחת, אי נמי קידש לחברו קודם שלו: שלו פסול. דקידוש של חברו נחשב מלאכה לפסול מימיו: שניהם כשרים. שאין המים שלו שיפסלו על ידי: קדש לי ואקדש לך. כגון שכל אחד מילא מים לעצמו, וזו זה וקידש מימיו של זה, וזה קידש מימיו של זה, אותו שקידש ראשון כשר מה שקידש לחברו, דחברו לא עשה מלאכה אלא עד אחר שנתקדשו מימיו ומשנתקדשו אין מלאכה פוסלת. אבל מה שקידש השני לראשון פסול, שהראשון פסלה בזה שקידש מימיו השני קודם שנתקדשו מימיו: מלא לי ואמלא לך. המילוי האחרון כשר. אבל מילוי ראשון פסול, היינו המים שנתמלאו ראשונה, דנפסלו במלאכה במילוי שמילא לחבירו: קדש לי ואמלא לך. שהיו לו מים ממולאים ואמר לחבירו קדש לי מימיו ואחר כך אמלא לך: שניהם כשרים. דאין המלאכה פוסלת אחר קידוש, וזה נמי שנתמלאו לו המים מימיו כשרים, דמשנתמלאו לו המים לא עשה מלאכה: מלא לי ואקדש לך. שהאחר היו לו מים ממולאים ואמר לו זה מלא לי תחלה ואחר כך אקדש לך: שניהם פסולים. זה, שמילא עד שלא נתקדשו מימיו. וזה, שקידש לחברו משנתמלאו מימיו:

ד. קדש לי ואקדש לך, הראשון כשר. מלא לי ואמלא לך, האחרון כשר. קדש לי ואמלא לך, שניהם כשרים. מלא לי ואקדש לך, שניהם פסולים: **ה.** הממלא לו ולחטאת, ממלא את שלו ותחלה וקושרו באסל ואחר כך ממלא את של חטאת. ואם מלא של חטאת ותחלה ואחר כך מלא את שלו, פסול. נותן את שלו לאחוריו ואת של חטאת לפניו. ואם נתן את של חטאת לאחוריו, פסול. היו שניהן של חטאת, נותן אחד לפניו ואחד לאחוריו, וכשר, מפני שאי אפשר:

זכרון (ה) הממלא לו ולחטאת. הממלא מים קתן רוצה לזכרו ובקתן רוצה ליתן אפר חטאת: באסל. במוט. ודרך שואבי מים שנותנים מוט על כתפם וכד מלא תלוי בראש המוט מלפניו וכד אחד מאחוריו: ואחר כך מילא את שלו, פסול. משום מלאכה: ואת של חטאת לפניו. כדי לעשות בהן שמירה מעולה: ואם נתן של חטאת לאחוריו פסולה. דכתוב למשמרת למי נדה, בזמן שהן שמורין הן מי נדה, בזמן שאינן שמורין אינן מי נדה: היו שניהן של חטאת וכו'. דהואיל ומסיק אדעתיה בשלפניו נזכר נמי בשל אחוריו והיינו מפני שאפשר, כלומר אפשר לשמור שלאחוריו אגב שלפניו:

ו. המוליך את החבל בידו לדרכו, כשר. ושלל לדרכו, פסול. זה הלך ללבנה שלשה מועדות, ובמועד שלישי הכשירו לו הוראת שעה:

זכרון (ו) המוליך את החבל בידו לדרכו. לאחר שמילא את הדלי בחבל החזיר את החבל לבעלים. לדרכו, שלא הורגך לעקם או להרחיב את דרכו אלא לפי הילוכו מצא בעל החבל והחזיר לו את שלו, אין זו מלאכה וכשר המילוי: שלא לדרכו. שעקם את דרכו כדי להחזיר החבל, מלאכה היא ופסול: זה הלך. כלומר על דבר זה הלך חכם אחד לשאול מחכמי יבנה הן סנהדרי גדולה שגלו סם: הוראת שעה. שעת הדחק היה. הא לאו הכי לא:

ז. הַמְכִּינֵנו אֶת הַחֶבֶל עַל יָד (עַל יָד), כְּשֶׁר. וְאִם כִּנְנוּ בְּאַחֲרוֹנָה, פְּסוּל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָזֶה הַכְּשִׁירוֹ הוֹרְאָת שְׁעָה:

דרטורה (ז) המכנינו את החבל. דרך משלשלי הדלי למלחות מים, כשמעלה את הדלי מסבב את החבל בידו כמין טבעת שלא יהא נגרר לארץ. ומכנינו לשון הדרא דכנתא (חולין פ"ג) ואם בדרך המלחות הדלי מכנינו על יד, כורך העלמה היא ואין זו מלחכה וכשר המילוי. ואם באחרונה לאחר שהעלהו כיננו, חשוב מלחכה ופסול: לזה הכשירו הוראת שעה. מה שהכשירו ביבנה הוראת שעה, לא למוליך את החבל שלא כדרכו, אלא לזה שכיננו את החבל באחרונה הכשירו לו על ידי הדחק:

ח. הַמְצַנִּיעַ אֶת הַחֲבִית שְׁלֵא תִשְׁבֵּר, או שְׁכַפְּאָה עַל פִּיהָ עַל מְנַת לְנִגְבָּה לְמִלְאֵת בָּהּ, כְּשֶׁר. לְהוֹלִיךְ בָּהּ אֶת הַקְּדוּשׁ, פְּסוּל. הַמְפַּנֵּה חֲרָסִין מִתּוֹךְ הַשְּׂקָת בְּשֶׁבִיל שְׁתַּחֲזִיק מִיַּם הַרְבֵּה, כְּשֶׁרִין. וְאִם בְּשֶׁבִיל שְׁלֵא יִהְיוּ מְעַכְּבִין אוֹתוֹ בְּשְׁעָה שֶׁהוּא זוֹלֵף אֶת הַמִּים, פְּסוּל:

דרטורה (ח) המצניע את החבית. שהוא דולה בה המים לשם בשוקת ולאחר שעירה ממנה הצניעה קודם שיקדש המים בשוקת, אין הצניעה זו חשובה מלחכה לפי שצריך לה עדיין למלחות בה וכורך מילוי היא, וכן כפאה על פיה נמי לנגבה לפי שרובה למלחות בה עדיין, לא חשיב מלחכה וכשר המילוי. אבל אם עשה כן להוליך בה את הקידוש דהיינו מים המקודשין, הואיל ולאו כורך מילוי הוא, חשוב מלחכה ופסול המילוי: בשביל שתחזיק מים הרבה. לא חשוב פינאי זה מלחכה: בשעה שהוא זולף. שהוא מזה: פסול. דפינאי זה חשוב מלחכה:

ט. מִי שֶׁהָיוּ מִימּוֹ עַל כְּתִפּוֹ וְהוֹרָה הוֹרְאָה, וְהוֹרְאָה לְאַחֲרִים אֶת הַדָּרֶךְ, וְהוֹרֵג נֶחֱשׁ וְעֶקְרָב, וְנָטַל אֶקָלִים לְהַצְנִיעֵם, פְּסוּל. אֶקָלִין לְאַכְלוֹ, כְּשֶׁר. הַנֶּחֱשׁ וְהָעֶקְרָב שֶׁהָיוּ מְעַכְּבִים אוֹתוֹ, כְּשֶׁר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה הַכָּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם מְלֹאכָה, בֵּין עֵמֶד בֵּין לֹא עֵמֶד, פְּסוּל. דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְשׁוּם מְלֹאכָה, עֵמֶד, פְּסוּל. וְאִם לֹא עֵמֶד, כְּשֶׁר:

דרטורה (ט) והורה הוראה. להתיר או לאסור, לטמא או לטהר, לפטור או לחייב: ודבר שאינו משום מלחכה. כגון הוראה ומראה את הדרך: אם עמד. שנתעכב שם בשביל זה: פסול. משום היסח הדעת. וכן הלכה:

י. הַמוֹסֵר מִימּוֹ לְטָמֵא, פְּסוּלִין. וּלְטָהוֹר, כְּשֶׁרִין. רַבִּי אֶלְיעָזֵר אוֹמֵר, אִף לְטָמֵא כְּשֶׁרִין אִם לֹא עָשׂוּ הַבְּעָלִים מְלֹאכָה:

דרטורה (י) המוסר מימיו לטמא. לשמרן: פסולים. בין עשו הבעלים הראשונים מלחכה, בין לא עשו הבעלים הראשונים מלחכה, דבחזקת השומר קיימו והוא אינו מקפיד לשמרן מפני שהוא טמא, והתורה אמרה למשמרת למי נדה: ולטהור כשרים. ואפילו עשו הבעלים

הראשונים מלאכה, שכבר ילאו מרשות בעלים וקיימו ברשות שומר. ומיהו אם השומר עשה מלאכה, פסולים: אף לטמא כשרים. דסבר ר' אליעזר המוסר מימיו לטמא, בחזקת הבעלים הראשונים קיימו, הלכך אם לא עשו הבעלים מלאכה כשרים. ואין הלכה כרבי אליעזר:

יא. שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מִמְּלֵאִין לְחֻטָּאת וְהִגְבִּיהוּ זֶה עַל זֶה וְנִטְלָה זֶה לְזֶה קוֹצוֹ, בְּקִדּוֹשׁ אֶחָד, כְּשֶׁר. בְּשֵׁנֵי קִדּוּשֵׁין, פְּסוּל. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, אִף בְּשֵׁנֵי קִדּוּשֵׁין כְּשֶׁר אִם הִתְנוּ בִּיגִיחֹן:

ברטורה (יא) והגביהו זה על זה. ססייעו זה את זה להגביה: ונטל זה לזה קואו. או שנטל זה לזה קוץ שנתחב לו בידו: בקידוש אחד. שהיו שניהם ממלאים לאורך קידוש אחד, כשר, שיכול כל אחד לסייע לחברו, ונטילת הקוץ שבידו נמי אורך מילוי היא: בשני קידושין פסול. שפסל כל אחד מימיו צמה ססייע לחברו או שנטל לו קוץ, משום מלאכה: אם התנו ביניהן. שאמר כל אחד לחברו כשאגביה לך יהא שלי ושלך ברשותך ווכמו כן אמר לו האחרו, ואחר שהגביהו לוקח כל אחד מהן אחת מהן ברשותו. ואין הלכה כרבי יוסי:

יב. הַפּוֹרֵץ עַל מְנַת לְגִדּוֹר, כְּשֶׁר. וְאִם גָּדַר, פְּסוּל. הָאוֹכֵל עַל מְנַת לְקָצוֹת, כְּשֶׁר. וְאִם קָצָה, פְּסוּל. הָיָה אוֹכֵל וְהוֹתִיר וְזָרַק מֶה שֶׁבָּגְדוֹ לְתַחַת הַתְּאֵנָה אוֹ לְתוֹךְ הַמְּקָצָה בְּשָׁבִיל שְׁלֵא יֵאבֵד, פְּסוּל:

ברטורה (יב) הפורץ על מנת לגדור. כלומר אפי' ע"מ לגדול לא חשיב מלאכה וכשר המלאווי: האוכל ע"מ לקצות. לאחר שמילא המים קודם שיקדש היה מלקט לתאנים על מנת ליצן לעשות מהן גרוגרות ולאחר לקיטתן אכלן אין המחשבה שהיה רוצה לעשותן קליעות פוסלת במים, אלא הרי הוא כאילו לקט לאכול, שאינו פוסל, דומיא דפורץ על מנת לגדור שאין המחשבה שהוא חושב לגדור פוסלת עד שיגדור, הכא נמי: אם קצה. אם הניח אותן במקום שמניחין התאנים ליצן פסול: בשביל שלא יאבד פסול. שהמנייע אוכלים כדי שלא יאבדו, חשיבא מלאכה:

גמרא נדה דף י"ז ע"ב

והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הליקה. אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שֶׁלְנוּ בְּכָלֵי מִתְכּוֹת. אָמַר רַב פֶּפְאָה וְכָלֵי נִתְרַךְ כְּכָלֵי מִתְכּוֹת דְּמִי. וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְהוּא שֶׁלְנוּ בְּכָלֵי מִתְכּוֹת. וְכָלֵי נִתְרַךְ כְּכָלֵי מִתְכּוֹת דְּמִי. וְהָלֵךְ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת כְּדִי שֶׁתִּשְׁרָה עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה זִימְנִין דְּמִסְכְּנִין לֵיהּ. וְהַנּוֹטֵל צִפְרָנְיוֹ וְזוֹרְקוֹ לְרִשּׁוֹת

הרבים מפני שאשה מעברת עוברת עליהן ומפלת. ולא אמרו אלא דשקל בגנוסטרי ולא אמרו אלא דשקיל דידיה ודכרעיה. ולא אמרו אלא דלא גז מידי בתרייהו אבל גז מידי בתרייהו לית לן בה. ולא היא לכלא מילתא חיישינן:

רס"י ורוח עומאה. כמדת הללים שקורים גרמנטי"ר האוחזים את העינים: בגנוסטרי. מספרים:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"ב

אמר רבי יוסי ודאי כן הוא. ווי ליה לבר נש דלא אשלים חדוותא דמלכא קדישא. ומאן חדוותא דיליה. אלן תלת סעודתי מהימנותא. סעודתי דאברהם יצחק ויעקב פליקן בהו וכלהו חידו על חידו מהימנותא שלימותא מפל סטרוי. תאנא בהדין יומא מתעטרן אבהו וכל בניו ונקיו מה דלאו הכי בכל שאר חגין וזמנין. בהדין יומא חייביא דגיהנם נייחין. בהדין יומא כל דינין אתכפין ולא מתערין בעלמא. בהדין יומא אורייתא מתעטרא בעטרין שלימין. בהדין יומא חדוותא ותפנוקא אשתמע במאתו וחמשין עלמין:

תרגום הזוהר אמר רבי יוסי וכו', ודאי כן הוא, אוי לו לאדם שאינו משלים השמחה של מלך הקדוש. ומהו השמחה שלו. הוא אלו שלש הסעודות של האמונה, סעודות שאברהם יצחק ויעקב כלולים בהן, וכלם שמחה על שמחה, אמונה, השלמה מפל לדדיה. למדנו, ציוס הזה, כל הדינים נכנעים, ואינם מתעוררים, וכל הצנים יונקים מהם, מה שאין כן בכל החגים וזמנים. ציוס הזה, נחיים הרשעים צגיהנם, ציוס הזה מתעטרים האבות, צעולם. ציוס הזה הפורה מתעטר בעטרות שלמות, ציוס הזה שמחה וענג נשמע צמחתיים וחמשים עולמות.

הלכה פסוקה

הר"מ ה' שבת פרק ו'

א. דבר שאין בו להרבות ולמעט כגון גר וכבש הואיל ועשה הגוי בשביל עצמו נהנה אחריו ישראל בשבת ואף על פי שהוא מכירו. גר הדולק במספה בשבת אם רוב ישראל אסור להשתמש לאורה שהמדליק על דעת הרוב מדליק. ואם רוב גוים מתר להשתמש לאורה מחצה על מחצה אסור. נפלה דליקה בשבת וברא נכרי לכבות אין

אומרים לו כבה ולא תכבה מפני שאין שביתתו עלינו וכן כל פיוצא בזה: **ב**. מת
שעשו לו גוים ארון וחרו לו קבר בשבת או הביאו לו חלילין לספוד בהן אם בצנעה
ימתין בכדי שיעשו למוצאי שבת ויקבר בו ואם היה הקבר בסרטא גדולה והארון
על גביו וכל העוברין והשבין אומרין שזה שהגוים עושין עכשיו בשבת לפלוגי הוא
הרי זה לא יקבר בו אותו ישראל עולמית מפני שהוא בפרהסיא ומתן לקבור בו
ישראל אחר והוא שימתין בכדי שיעשה וכן כל פיוצא בזה:

מוסר

מלוקט

הרוצה לעבוד את ה' יזהר בלילות שלא יאכל מאכלי חלב ולא יאכל אכילה גסה
וקל וחמר שלא ישתכר כי כל אחד מאלה גורם שיבא להשחית זרעו ויבא לידי קרי
אד שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח לטמאו ולהדיחו ונמצא שהוא קרוב למזיד
וחמורה טמאה היוצאת מגופו ואם יעביר עינו מרעה אל רעה יצא ויבא לידי זיבה
ומכל זה יברא משחיתים והן הן מבלי עולם ובו הם מתחילים לקטרג עליו יום יום
עד שימסר בידם להמיתו מיתת עולם. לכן בעוד נפשו בו תסמר שערת בשרו. גון
יומו ואנחה לילו עד אשר ישוב לתקן אשר עותו ויזהר בזהירות גדולה וישמור
משמרת הטרה בכל דתקון רבנו לרפאות לשבורי לב ונפש. וה' ברחמיו ימין ה'
רוממה לקבץ נדחי ישראל ורוצה בתשובת השבים אליו ויהי עליהם סתרה:

פרשת משפטים

משפטים יום ראשון תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 10 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

כא (א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם: ואלו דיניא די תסדר
קדמיהון:

רש"י ואלה המשפטים. כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני. ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת מוצת, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המקדש [המזבח]: אשר תשים לפניו. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמסנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניו, כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם: לפניו. ולא לפני גוים, ואפילו ידעת דין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל, אל תביאנהו בערכאות שלהם, שהמציא דיני ישראל לפני גוים מחלל את השם ומיקר שם עבודה זרה להחשיבה, שנאמר (דברים לב לא) כי לא כלורנו אורם ואויבינו פלילים, כשאווינו פלילים זהו עדות לעלוי יראתם:

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד יִשְׂרָאֵל שְׁשֵׁי שָׁנִים יִעֲבֹד וּבְשִׁבְעַת יֵצֵא (ב)
לְחַפְּשֵׁי חֲנָם: אָרִי תִזְבֹּן עֶבְדָּא בַר יִשְׂרָאֵל שֶׁתּוֹ שְׁנֵינּוּן פְּלַח וּבְשִׁבְעֵתָא יִפּוֹק לְבַר חוֹרִין מִגּוֹ:

רש"י כי תקנה עבד עברי. עבד שהוא עברי, או אינו אלא עבדו של עברי, עבד כנעני שלקחתו מישראל, ועליו הוא אומר שש שנים יעבד, ומה אני מקים (ויקרא כה מו) והתנחלתם אתם, בלקוח מן הגוי, אבל בלקוח מישראל יאכל בשר, תלמוד לומר (דברים טו יב) כי ימכר לך אחיך העברי, לא אמרתי אלא באחיד: כי תקנה. מיד בית דין שמכרוהו בגנבתו כמו שנאמר (שמות כב ג) אם אין לו ונמכר בגנבתו. או אינו אלא במוכר עצמו מפני דחקו, אבל מכרוהו בית דין לא יאכל בשר, כשהוא אומר (ויקרא כה לב) וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך, הרי מוכר עצמו מפני דחקו אמור, ומה אני מקים כי תקנה, בנמכר בבית דין: לחפשי. לחרות:

אִם-בְּגִפּוֹ יָבֵא בְּגִפּוֹ יֵצֵא אִם-בְּעַל אִשָּׁה הוּא וַיִּצְאָה (ג)
אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ: אִם בְּלַחֲדוּהִי יֵעוֹל בְּלַחֲדוּהִי יִפּוֹק אִם בְּעַל אִתְּתָא הוּא וְתִפּוֹק אִתְּתָא עִמָּה:

רש"י אם בגפו יבא. שלא היה נשוי אשה כתרומתו אם בלחודוהי. ולשון בגפו בכנפו, שלא בא אלא כמות שהוא, יחידי, בתוך לבוסו בכנף בגדו: בגפו יאכל. מגיד שאם לא היה נשוי מתחלה, אין רבו מוסר לו שפחה כנענית להוליד ממנה עבדים: אם בעל אשה הוא. ישראלית: וילאח אשתו עמו. וכי מי הכניסה שתלא, אלא מגיד הכתוב, שהקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו ובניו:

(ד) אִם-אֲדַנְיוּ יִתֶּן-לוֹ אִשָּׁה וַיֵּלְדֶה-לוֹ בָּנִים אִוּ בָּנוֹת הָאִשָּׁה
וַיֵּלְדֶיהָ תִּהְיֶיהָ לְאֲדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּגִפוֹ: אִם רְבוּנָה יִתֶּן לָהּ אֶתְתָּא
וַתֵּלֵד לָהּ בָּנִין אִוּ בָּנָן אֶתְתָּא וּבְנָהָא תִּהְיֶי לְרְבוּנָהָ וְהוּא יִפּוֹק בְּלַחֲדוּדָהּ:

רס"י אִם אֲדַנְיוּ יִתֶּן לוֹ אִשָּׁה. מִכַּאֲן שְׁהַרְשׁוֹת צִיד רַבּוֹ לְמַסּוֹר לוֹ שְׁפַחָה כְּנַעֲנִית
לְהוֹלִיד מִמֶּנָּה עֲבָדִים. אִוּ אִינוּ אֲלָא צִיִּרְחָלִית, תְּלַמּוּד לּוֹמַר הָאִשָּׁה וַיֵּלְדֶיהָ תִּהְיֶיהָ
לְאֲדוֹנֶיהָ, הָאִ אִינוּ מְדַבֵּר אֲלָא בְּכַנְעֲנִית, שְׁהָרִי הַעֲבָרִיָּה אָף הִיא יוֹלְדָה בְּשָׂא,
וְאִפִּילוּ לְפָנֵי שָׂא אִם הִבִּיֵּאָה סִימָנִין יוֹלְדָה, שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִים טו יב) אַחִיךְ הַעֲבָרִי אִוּ
הַעֲבָרִיָּה, מִלְּמַד, שְׁאָף הַעֲבָרִיָּה יוֹלְדָה בְּשָׂא:

(ה) וְאִם-אָמַר יֹאמֶר הַעֲבָד אֶהְבֵּתִי אֶת-אֲדֹנִי אֶת-אִשְׁתִּי
וְאֶת-בָּנֵי לֵא אֵצָא חֲפְזִי: וְאִם מִימַר יִימַר עֲבָדָא רְחִימָנָא יִתְּ רְבוּנֵי יִתְּ אֶתְתִּי
וְיִתְּ בָּנֵי לָא אֶפּוֹק לְבַר חוֹרִין:

רס"י אִתְּ אִשְׁתִּי. הַשְּׁפַחָה:

(ו) וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו אֶל-הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל-הַדָּלָת אִוּ אֶל-
הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת-אֲזָנוֹ בְּמַרְצָע וְעָבְדוּ לְעַלְמִים: (ז)
וַיִּקְרַבְנָה רְבוּנָה לְקָדֶם דִּינִיָּא וַיִּקְרַבְנָה לְוֹת דְּשָׂא אִוּ לְוֹת (נִיָּא דִּילְוֹת) מְזוּזָתָא וַיִּרְצַע רְבוּנָה
יִתְּ אֲוִדְנָה בְּמַרְצָעָא וַיְהִי לָהּ עֲבָד פְּלַח לְעַלְמִים:

רס"י אִלְּ הָאֱלֹהִים. לְבֵית דִּין, כְּרִיךְ שִׁימְלֵךְ בְּמוֹכְרֵי שְׁמַכְרוּהוּ לוֹ: אִלְּ הַדְּלַת אִוּ
אִלְּ הַמְּזוּזָה. יִכּוֹל שְׁתַּהֲא הַמְּזוּזָה כְּשֶׁרָה לְרַוּעַ עֲלֶיהָ, תְּלַמּוּד לּוֹמַר (דְּבָרִים טו יז) וְנִתְתָּה
בְּאֲזָנוֹ וּבְדַלַּת, בְּדַלַּת וְלֹא בְּמְזוּזָה, הָאִ מַה תְּלַמּוּד לּוֹמַר אִוּ אִלְּ הַמְּזוּזָה, הַקִּישׁ דְּלַת
לְמְזוּזָה מַה מְזוּזָה מַעֲוֹמַד אָף דְּלַת מַעֲוֹמַד: וְרַכַּע אֲדֹנָיו אִתְּ אֲזָנוֹ בְּמַרְצָע. הַיִּמְנִית,
אִוּ אִינוּ אֲלָא שְׁל שְׁמַחֲל, תְּלַמּוּד לּוֹמַר אֲזָן, אֲזָן לְגַזְרָה שְׁוָה נֹאמַר כַּאֲן וְרַכַּע אֲדֹנָיו
אִתְּ אֲזָנוֹ, וְנֹאמַר בְּמַלְוֹרַע (וַיִּקְרָא יד יז) תְּנוּךְ אֲזָן הַמַּטְהָר הַיִּמְנִית, מַה לְהִלְכֵן הַיִּמְנִית,
אָף כַּאֲן הַיִּמְנִית. וְמַה רַחָה אֲזָן לְהַרְצָע מִכָּל שְׂאֵר אַבְרִים שְׁבַגּוּף, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן
בֶּן זְכַאִי (קִידוּשִׁין כב ע"ב) אֲזָן זֹאת שְׁשִׁמְעָה עַל הַר סִינִי לֹא תַגְנוּב, וְהַלֵּךְ וּגְנַב, תְּרַכַּע.
וְאִם מוֹכֵר עֲלָמוֹ, אֲזָן שְׁשִׁמְעָה עַל הַר סִינִי (וַיִּקְרָא כה נה) כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים,
וְהַלֵּךְ וּקְנָה אֲדוֹן לְעַלְמוֹ, תְּרַכַּע. ר' שְׁמַעוֹן הִיָּה דוֹרַשׁ מִקְרָא זֶה כְּמִין חֲמַר מַה
נִשְׁתַּנוּ דְּלַת וּמְזוּזָה מִכָּל כְּלִים שְׁבָבִית, אֲמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דְּלַת וּמְזוּזָה שְׁהִיוּ
עָדִים בְּמַלְרִים כְּשִׁפְסַחְתִּי עַל הַמַּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְאֲמַרְתִּי כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
עֲבָדִים, עֲבָדִי הֵם וְלֹא עֲבָדִים לְעַבְדִּים, וְהַלֵּךְ זֶה וּקְנָה אֲדוֹן לְעַלְמוֹ, יִרַכַּע בְּפָנֵיהֶם:

ועבדו לעלם. עד היוכל. או אינו אלא לעולם כמשמעו, תלמוד לומר (ויקרא כה ז) ואיש אל משפחתו תשובו, מגיד שחמשים שנה קרויים עולם, ולא שיהא עובדו כל חמשים שנה, אלא עובדו עד היוכל בין סמוך בין מפלג:

נביאים - ירמיה - פרק לד

(ח) הדבר אשר-היה אל-ירמיהו מאת יהוה אחרי כרת המלך צדקיהו ברית את-כל-העם אשר בירושלם לקרא להם דרוור: פתגם נבואה עם ירמיה מן קדם יי בתר דגזר מלכא צדקיה קים עם כל עמא דבירושלם למקרי להון חירו :

השי אחרי כרות המלך. בשנה השביעית למלכו כך שנינו בסדר עולם ויהי בשנה השביעית באו אנשים מזקני יהודה לדרוש את ה' אמרו ליחזקאל עבד כהן שמכרו רבו מהו שיאכל בתרומה כלומר לפי שהיו רוצין לומר לא נענש על המאות על שהחזירו את העבדי :

(ט) לשלח איש את-עבדו ואיש את-שפחתו העברי והעבריה חפשים לבלתי עבד-בם ביהודי אחיהו איש: לשלחא גבר ית עבדיה וגבר ית אמתייה בר ישראל ובת ישראל בני חורין בדיל דלא יפלחון בהון גבר באחוהי יהודאה : (א) וישמעו כל-השרים וכל-העם אשר-באו בבית לשלח איש את-עבדו ואיש את-שפחתו חפשים לבלתי עבד-בם עוד וישמעו וישלחו: ושמעו כל רברביא וכל עמא דעלו בקימא לשלחא גבר ית עבדיה וגבר ית אמתייה בני חורין בדיל דלא יפלחון בהון עוד וקבילו ושלחו : (א) וישבו אחרי-כן וישבו את-העבדים ואת-השפחות אשר שלחו חפשים (ויכבישום) ויכבשו לעבדים ולשפחות: (ב) ותבו בתר כן ואתיבו ית עבדין וית אמתיין דפטרו בני חורין וכבישונון לעבדין ולאמתיין : (ב) ויהי דבר-יהוה אל-ירמיהו מאת יהוה לאמר: והוה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיה מן קדם יי למימר : (ב) כה-אמר יהוה אלהי ישראל אנכי כרתי

בְּרִית אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הוֹצְאֵי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִבֵּית עֲבָדִים לְאֹמֶר: כִּדְבַר אֲמַר יְיָ אֱלֹהֵי דִישְׂרָאֵל אֲנִי גְזַרְתִּי קִזְּמִים עִם
אֲבֹתֵיכֶם בְּיוֹמָא דְאַפְקִית יְתְהוֹן מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדוֹתָא לְמִימְרֵי :

כתובים - משלי - פרק טז

(א) גַּל אֶל-יְהוָה מַעֲשֶׂיךָ וְיִכְנֹוּ מִחֲשַׁבְתֶּיךָ: גְּלִי לֵאלֹהֵי עוֹבְדֵיךָ וּמִתְקַוֶּוּ
מִחֲשַׁבְתֶּיךָ :

רש"י גול אל ה' מעשך . גלגל והשלך עליו כרכיך ויכוננו מחשבותיך , ד"א גול
אל ה' מעשך , התפלל לפניו על כל כרכיך : ויכוננו . יתבססו ויתקיימו :

(ב) כָּל פֶּעַל יְהוָה לְמַעַנְהוּ וְגַם-רִשְׁעֵי לְיוֹם רָעָה: פְּלִהוּן עוֹבְדֵי
דְּאֱלֹהֵי לְאֵלִין דְּמִשְׁתַּמְעִין לֵיהּ וְרִשְׁעֵי לְיוֹמָא בִישָׂא :

רש"י כל פעל ה' למענהו . הכל עשה בשביל קילוסו כמו ענו לה' בתודה (תהלים
קמז) ד"א להעיד עליו כלומר פעלו מעיד עליו על גבורותיו שניה' בהגדת תהלים
: וגם רשע . עשה להניחו ליום רעה , וכל זה לקילוסו :

(ג) תוֹעֵבֶת יְהוָה כָּל-גְּבִיהַ לֵב יָד לִידֵי לֹא יִנְקָה: מְרַחֲקֵיהּ דְּאֱלֹהֵי
כָּל דָּרַם בְּלִבֵּיהּ מִן בִּישְׁתָּא לֹא נִדְכֵי :

רש"י יד ליד לא ינקה . מיד ליד בא לו גמול גובה לבו :

(ד) בְּחָסֵד וְאֵמֶת יִכַּפֵּר עוֹן וּבִירְאַת יְהוָה סוּר מֵרָע: בְּטִיבוֹתָא
וְקוּשְׁטָא מִתְכַּפֵּר סוּרְחָנָא וְדַחֲלֵתִיהּ דְּאֱלֹהֵי מִסְטִי מִן בִּישְׁתָּא :

רש"י וזיראת ה' סור מרע . על ידי יראת ה' סור מרע :

(ה) בְּרַצוֹת יְהוָה דְּרָכֵי-אִישׁ גַּם-אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ: כִּד אֲתִרְעִי
אֱלֹהֵי בְּאַרְחֵתִיהּ דְּגִבְרָא אִף לְבַעֲלֵי דְבְבוּי נְשָׁלִים לֵיהּ :

רש"י בראות ה' דרכי איש גם אויביו יסלים אתו . יראה לו שיהיו שלימים עמו

:

(ח) טוֹב-מַעַט בְּצַדִּיקָה מְרֹב תְּבוּאוֹת בְּלֹא מִשְׁפָּט: טב קליל
בְּצַדִּיקָתָא מִן סְגִיעָא דְעֵלְתָא דְלֵא בְּדִינָא :

משנה דמאי פרק א

א. הקלין שבדמאי, השיתין, והרימין והעזרדין, ובנות שוח, ובנות שקמה, ונובלות התמרה, והגפנין, והנצפה. וביהודה, האוג, והחמץ שביהודה, והכספר. רבי יהודה אומר, כל השיתין פטורין, חוץ משל דופרה. כל הרימין פטורין, חוץ מרימי שקמונה. כל בנות שקמה פטורות, חוץ המסטרפות:

ברטורה (ה) הקלין שבדמאי. שהקלו חכמים על הפירות הללו הנזכרים במתניתין שלא לעשרן דמאי, לפי שחזקתן באים מן ההפקר משום דלא חשיבי, ואית בהו תרי ספיקי ספק באים מן ההפקר ופטורים מן המעשר, ואפילו אם תמלא לומר שבאים מן השמור וחייבים במעשר, שמא נתעשרו. ודמאי הם התבואה והפירות הנלקחים מעמי הארץ שהם חשודים על המעשרות, והחצר הלוקה פירות מעמי הארץ כריך להפריש מהם תרומת מעשר ומעשר שני בלבד אם היא שנת מעשר שני, אבל תרומה גדולה לא נחשדו עמי הארץ עליה, לפי שהיא במיתה ואין לה שיעור, שחטה אחת פוטרת כל הכרי והכל נזהרים בה, ומעשר ראשון ומעשר עני אין כריך להוליא מן הדמאי, אף על פי שעמי הארץ חשודים עליהם, לפי שיכול בעל הפירות לומר כלוי או לעני הבאים ליטול המעשרות הבא רחיה שאין פירות הללו מעושרים וטול, דקיימא לן בכל דוכתא המוליא מחבירו עליו הראיה אבל בתרומת מעשר ליכא למימר הכי, שהאוכל טבל שלא הורמו ממנו מתנות כהונה חייב מיתה ומשום איסורא מפרשין לה לתרומת מעשר, ומעשר שני נמי כדי שלא לאכלו בטומאה, או שלא לאכלו חוץ לירושלים: השיתין. תאנים מדבריות: רימין. פירש הערוך פולכראק"י בלע"ז: ועוזרדין. בערבי זערו"ד ובלע"ז סורבי"ש: ובנות שוח. תאנים לבנים המתגדלות משלש שנים לשלש שנים ומתגדלים זיערים: ובנות שקמה. תאנה המורכבת בערמון: ונובלות תמרה. תמרים שאינם מתבשלין באילן ותולשין אותן ומניחים אותם זה על זה עד שיתבשלו. ויש אומרים נובלות תמרה, תמרים שהפילתן הרוח קודם בשולן: גופנים. ענבים שמניחים אותן בגפן בסוף הבציר ובקושי מתבשלים: הנלפה. כלף שקורין קאופר"י בלע"ז: האוג. פרי אדום שקורין לו בלע"ז קורנאל"ו. ורמב"ם אומר שהוא אילן שעושה כמין אשכלות אדומות (אדומות) וקורין לו בערבי סומאק ולא היה זה הפרי חשוב

ציהודה: והחומץ. בתחלה לא היה היין צביהודה מחמיץ לפי שהיו מציאים ממנו נסכים וכל החומץ צביהודה לא היה בא אלא מן התמיד, לפיכך החומץ צביהודה פטור, אבל לאחר שבטלו נסכים והחומץ בא מן היין, החומץ חייב צדמאי אף ציהודה כמו בשאר מקומות: והכסבר. כזרע גד (שמות טז), תרגום ירושלמי כסבר כוליאנדר"י בלע"ז: דופרא. שטוען פירותיו שני פעמים, בשנה 17 בלשון יון שנים: שקמונה. שם מקום: המוסטפות. שנתבטלו באילן עד שנתבקעו מאליהן, שכל אלו חשובים הן, וחזקתן שאין באין מן ההפקר. ואין הלכה כרבי יהודה:

ב. הדמאי אין לו חמש, ואין לו בעור, ונאכל לאונן, ונכנס לירושלים ויוצא, ומאבדין את מעוטו בדרךים, ונותנו לעם הארץ, ויאכל כנגדו, ומחללים אותו על כסף, נחשת על נחשת, כסף על נחשת, ונחשת על הפרות, ובלבד שיחזור ויפדה את הפרות, דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים, יעלה הפרות ויאכלו בירושלים:

ברטורה (ב) הדמאי אין לו חומש. הפודה מעשר שני של דמאי אינו נותן את החומש, משום דרוב עמי הארץ מעשרין הם, הלכך הן למעבד דלאורייתא, איתא דרזבנו, חומש לכל מעבד דלאורייתא יאכל: ואין לו זיעור. בסוף שלש שנים שחייב לזער כל מעשרותיו כדכתיב (דברים כו) זערתו הקדש מן הבית, ולא תקנה רבן צדמאי: ונאכל לאונן. למעשר שני של דמאי אסור לאונן דכתיב (שם) לא אכלתי באוני ממנו ומעשר שני של דמאי לא גזרו בו: ונכנס לירושלים ויוצא. נפדה ונאכל חוץ לירושלים, מה שאין כן בודאי שהמחילת קולטות, ואין יכולין לפדותו ולהוציאו חוץ לחומה לאחר שנכנס, וצדמאי לא גזרו: ומאבדין את מעוטו דרכים. אם היה מעשר שני של דמאי דרכים במקום גדולי היה ולסטים, אפילו היה דבר מועט ויכול להביאו בלא טורח ובלא הפסד, אינו חושש לו, ומניח אותו ליאבד דרך במקום שהוא שם. ורמב"ם פירש שאם בשעה שמוליך מעשר שני של דמאי לירושלים נאבד ממנו מעט דרך אינו חושש לו, מה שאין כן בודאי שצריך שיעלהו כולו או דמיו ולא יפסד ממנו כלום דרכים: ונותנים אותו לעם הארץ. לאכלו בירושלים ואף על פי שהוא חסוד לאכלו בטומאה מה שאין כן בודאי שאין מוסרים אותו לעם הארץ לפי שאינו נזהר לאכלו בטהרה: ויאכל כנגדו. כנגד מה שנתן לעם הארץ לוקח מנכסיו ואוכל בטהרת מעשר בירושלים: ומחללים אותו כסף על כסף. אם יש לו כסף מעשר שני של דמאי והוא צריך לו, יכול לאכלו על כסף חולין, מה שאין כן בודאי שאין מחללין כסף על כסף אלא בסלעים של שני מלכים שיכול לחלל זה על זה אם השני חריף, אבל של מלך אחד לא, דלאו דרך חלול הוא, וצדמאי שרי: כסף על נחשת. אפילו שלא מדוחק אבל של דמאי מדוחק אין, שלא מדוחק לא: ויחזור ויפדה את הפירות. גרסינן, ולא גרסינן ובלבד שיחזור ויפדה. והכי קאמר, ויכול לחזור ולפדות את הפירות אם ירצה דברי ר' מאיר, וחקמים אומרים אינו יכול לחזור ולפדותם, אלא מעלה הפירות לירושלים. והלכה כחכמים:

ג. הלוקח לזרע ולבהמה, קמח לעורות, שמן לגר, שמן לסוף בו את הפלים, פטור מן הדמאי. מכזיב ולהלן, פטור מן הדמאי. חלת עם הארץ, והמדמע, והלקוח בכסף מעשר שני, ושיגרי המנחות, פטורין מן הדמאי.

שָׁמוֹן עָרַב, בֵּית שַׁמְאִי מְחִיבִין, וּבֵית הַלֵּל פּוֹטְרִין :

דרטורה (ו) הלוקח לזרע. לקח תבואה לזרעה פטור מדמאי דאלו טבל ודאי אסור לזרוע: ולזהמה. לקח מתחלה להאכיל לזהמה פטור מן הדמאי, אבל לקח מתחלה לאדם ונמלך עליה לזהמה חייב לעשר דמאי: וקמח לעורות. לעבד בו עורות: מכזיב ולהלן. כזיב הוא סוף המקום שכבשו עולי צבל, ומסם ולהלן כבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי צבל, ולא נתחייבו דמאי אלא הארצות שכבשו עולי צבל בצבד, הלכך מכזיב ולהלן פטור מן הדמאי ולא חיישינן שמא מפירות הארץ שכבשו עולי צבל הוליכו לשם, שחזקת חוזה לארץ פטור עד שיוודע לך שהוא חייב, וחזקת ארץ ישראל חייב, עד שיוודע לך שהוא פטור: חלת עם הארץ. שתקן לו גבל חבה, ורובה ליתנה לכהן חבה, פטור מלעשר: והמדומע. עם הארץ שנפלה לו סאה של תרומה לפחות ממאה סאין של חולין שנעשה הכל מדומע, כלומר, עירוב תרומה ונתן הכל לכהן פטור מלעשר דמאי: והלוקח בכסף מעשר שני. שלקח דמאי במעות של מעשר שני בין במעות מעשר שני של דמאי, בין במעות מעשר שני של ודאי, פטור מלעשר: ושיירי מנחות. שהקומץ למזבח והשירים נאכלים לכהנים ולא חיישינן שמא הביא עם הארץ דבר שאינו מתוקן: שמן ערב. שמן אפרסמון, ויש מפרשים שמן זית מעורב עם מור ואהלות ובשמים:

ד. הַדְּמַאִי, מְעָרְבִין בּוֹ, וּמִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ, וּמְבָרְכִין עָלָיו, וּמְזַמְּנִין עָלָיו, וּמְפָרְיִשִּׁין אוֹתוֹ עָרוֹם, בֵּין הַשְּׂמֵשׁוֹת. הָאֵם הַקְּדִים מְעַשֵּׂר שְׁנֵי לְרֵאשׁוֹן, אִין בְּכֶד פְּלוּם. שָׁמוֹן שֶׁהַגְּרָדִי סָדָּ בְּאֶצְבָּעוֹתָיו, חִיב בְּדְמַאִי. וְשֶׁהַסּוֹרֵק נוֹתֵן בְּצֶמֶר, פְּטוֹר מִן הַדְּמַאִי :

דרטורה (ז) מערבין בו. עירובי תחומין וחלרות: ומשתתפין בו. שתופי מבואות, ואף על גב דלא חזי ליה, מגו דאי בעי מפקיר לנכסיה הוא עני וחזי ליה דהא תנן מאכילין את העניים דמאי, השתא נמי חזי ליה: ומברכין עליו. ברכת המזון: ומזמנין עליו. ואף על גב דאכל בעבירה דלאו עני הוא, מגו דאי בעי מפקיר לנכסיה והוי עני וחזי ליה: ומפרישין אותו ערום. כשצא להפריש ממנו תרומת מעשר ומעשר שני יכול להפריש והוא ערום דלא בעי צרוכי, דאילו בעי צרוכי הא בעינן והיה מחניך קדוש (דברים כג) וליכא: בין השמשות. של ערב שבת דספק חשיכה מעשרין את הדמאי ואין מעשרין את הודאי: ואם הקדים מעשר שני לראשון. שהפריש מעשר שני של דמאי קודם שהפריש מעשר ראשון כדי ליטול תרומת מעשר שבו אין בכך כלום, מה שאין כן בודאי דתנן ככל מלותך אשר לויתני (שם כו). הא אם הקדים מעשר שני לראשון אינו יכול להתודות: הגרדי. האורג: חייב דמאי. שעל גופו הוא נותנו וסיכה כשתיה: ושהסורק. הצמר במסרק נותן על הצמר הוי כשמן לסוך בו את הכלים, ופטור מן הדמאי:

גמרא ברכות דף ח ע"ב

אמר רב הונא בר יהודה אמר רב אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפלו עטרות ודיבון שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו רב ביבי בר אביי סבר לאשלומינהו לפרשיותא דכלא שתא במעלי יומא דכפורי תנא ליה חייא בר רב מדפתי כתיב (ויקרא כ"ג) ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב וכי בתשעה מתעניין והלא בעשרה מתעניין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאלו מתענה תשיעי ועשירי סבר לאקדומינהו אמר ליה ההוא סבא תנינא ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר כדאמר להו רבי יהושע בן לוי לבניה אשלימו פרשיותיכו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום והזהרו בורידין פרבי יהודה דתנן רבי יהודה אומר עד שישחוט את הורידין והזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו דאמרין לוחות ושברי לוחות מונחים בארון אמר להו רבא לבניה כשאיתם חותכין בשר אל תחתכו על גב היד איכא דאמרי משום ספנה ואיכא דאמרי משום קלקול סעודה ואל תשבו על מטת ארמית ואל תעברו אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין אל תשבו על מטת ארמית איכא דאמרי לא תגנו בלא קריאת שמע ואיכא דאמרי דלא תנסבו גיורתא ואיכא דאמרי ארמית ממש ומשום מעשה דרב פפא דרב פפא אזל לגבי ארמית הוציאה לו מטה אמרה לו שב. אמר לה איני יושב עד שתגביהי את המטה הגביהה את המטה ומצאו שם תינוק מת מכאן אמרו חכמים אסור לישוב על מטת ארמית :

כ"ז ישלים פרשיותיו. של כל שבת ושבת: ואפי' עטרות ודיבון. שאין בו תרגום: מעלה עליו הכתוב וכו'. והכי קאמר קרא הכינו עצמכם בתשעה לחדש לענוי המחרת והרי הוא בעיני כענוי היום: לאקדומינהו. לסדר כל הפרשיות בשבת א' או בשתי שבתות: עד שישחוט את הורידין. כדי שיאכל כל הדם ולא אמר כן אלא בעוף הואיל וכולהו כולו כאחד: מחמת אונסו. שחלה או שנטרד בדוחק מזונות הזהרו בו לכדו: שברי לוחות מונחות בארון. דכתיב אשר שברת ושמתם בארון אף השברים תשים בארון: משום ספנה. שלא יקוץ ידו: משום קלקול סעודה. אף בחצורה קטנה יוצא דם וילכלך את המאכל וימאיס את המסובין: בלא קריאת שמע. שמהא מטתך דומה למטת ארמית: ארמית ממש. על מטת עכו"ם: מעשה דרב פפא. שאמרה לו שב על המטה והיה בנה מת מוטל עליה והיתה רוצה להעליל עליו ולומר שישב עליו והרגו:

זוהר משפטים דף קכ"ב ע"א

תאנא ישראל אקרוין קדש ובגין דאינון קדש אסיר ליה לאניש למקרי לחבריא בשמא דגנאי ולא לכנאה שמא לחבריה ועונשיה סגי וכל שכן במלין אחרנין.

תאנא כתיב (תהלים ל"ד) נצור לשונך מרע וגומר מהו מרע דבגין לישנא בישא מרעין נחתין לעלמא. אמר רבי יוסי כל מאן דקרי לחבריה בשמא דלית ביה וגני ליה אתפס במה דלית ביה. דאמר רבי חייא אמר רבי חזקיה כל מאן דקרי לחבריה רשע נחתין ליה לגיהנם ונחתין ליה לעלעוי בר אינון חציפין דאורייתא דשרי ליה לאגיש למקרי להו רשע. ההוא גברא דלייט לחבריה אעבר רבי ייסא אמר ליה כרשע עבדת. אתייה לקמי דרבי יהודה אמר ליה רשע לא קאמינא ליה אלא כרשע דאתחזי מלוי כרשע ולא אמינא דאיהו רשע אתא רבי יהודה ושאיל לעובדא קמיה דרבי אלעזר אמר ליה ודאי לא אתחייב. מנלן. דכתיב (איכה ב') ה'ה יי פאוּיב וְלֹא אוֹיֵב. דאי לאו הכי לא אשתאר מישראל גזעין בעלמא. פגונא דא (שם א') היתה פאלמנה ולא אלמנה פאלמנה דאזיל בעלה לעברא דימא ומחכת ליה. אמר רבי חייא ומהכא משמע מהתם משמע דהוא עיקרא דכלא דכתיב (יחזקאל א') ועל דמות הפסא דמות פמראה אדם. כמראה אדם ולא מראה אדם. אמר רבי יצחק כתיב (שיר ב') כתפוח בעצי היער וגומר כתפוח ולא תפוח. כתפוח דמתפרשא בגונוי ובגונוי אתאחדא מלה. אמר רבי יהודה אילו לא אתינא הכא אלא למשמע מלין אליו די :

תרגום הזהר למדנו ישראל נקראים קדש, ומשום שהם קדש, חסור לאדם לקרות לחברו צעם של ציון, ולא לכנות שם לחברו, וענשו גדול. וכל שכן צדקרים אחרים. למדנו, פתוב, נאור לשונך מרע, מהו מרע. הוא פי בצביל לשון הרע, מחלות וזרות לעולם. אמר רבי יוסי, כל מי שקורא לחברו, צעם שאין צו, ומציה אותו, הוא נתפש על מה שאין צו. שאמר רבי חייא אמר רבי חזקיה, כל מי שקורא לחברו רשע, מורידים אותו לגיהנם, ויורדים לו לחייו, חוז מאלו עיזי הפנים שעל התורה, שמתאר לאדם להראש רשע. איש אחד קלל את חברו. עבר שם רבי ייסא, ואמר לו, כרשע עשית. צא לפני רבי יהודה, לדין. אמר לו, לא אמרתי לו רשע, אלא כרשע, שהראה מעשיו כרשע, ולא אמרתי שהוא רשע. צא רבי יהודה ושאיל על המעשה לפני רבי אלעזר. אמר לו, ודאי שלא נתחייב, מאין לנו, פי פתוב, ה'ה ה' פאוּיב, ולא אוֹיֵב, שאם לא פן לא היה נשאר גזע מישראל צעולם. פעין זה היתה פאלמנה. ולא אלמנה, דהינו פאלמנה, שבעלה הלך למדינת הים והיא מחפה לו. אמר רבי חייא מפאון משמע זה, הלל משם נשמע, שהוא עקר הפל, שפתוב, ועל דמות הפסא דמות פמראה אדם. שצחקת, כמראה אדם ולא מראה אדם. אמר רבי יצחק, פתוב, כתפוח צעלי היער וגו'. הינו כתפוח ולא תפוח, שפרוש, כתפוח הנפר בצבעיו, ובצבעים מתאחד הדבר. אמר רבי יהודה, אלו לא צאתי פאון אלא לשמע דצרים אלו די ה'ה ה'ה

א. איזה הוא זמנה ביום מצותה שיתחיל לקרות קדם הגן החמה כדי שיגמור לקרות ולברך ברכה אחרונה עם הגן החמה ושיעור זה כמו עישור שעה קודם שתעלה השמש ואם איחר וקרא קריאת שמע אחר שתעלה השמש יצא ידי חובתו שעונתה עד סוף שלש שעות ביום למי שעבר ואיחר: **ב.** מי שהקדים וקרא קריאת שמע של שחרית אחר שעלה עמוד השחר אף על פי שהשלים קודם הגן החמה יצא ידי חובתו ובשעת הדחק כגון שהיה משכים לצאת לדרכו קורא לכתחלה משעלה עמוד השחר: **ג.** הקורא אחר שלש שעות ביום אפלו היה אנוס לא יצא ידי חובת קריאת שמע בעונתה אלא הרי הוא כקורא בתורה. ומברך לפניו ולאחריה כל היום אפלו איחר וקרא אחר שלש שעות:

מוסר

מלוקט מספרי מוסר

אם זכה ובימי השובביים נתן דעתו לשוב והתחיל לתקן כפי מה שנראה לו שיקול להתענות. עת לחננה לתן אל לבו לזהר מכל הדברים הגורמים לבא לידי קרי. והצריך הגדול הוא ללמוד קודם שיטון כי כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות דכתוב (משלי י"ט) ושבוע ילון בל יפקד רע וידעת כי רע הוא המשחית זרעו כמו שאמר הכתוב (בראשית ל"ח) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יי הא למדת כי התורה סם חיים לעושיה אגוני מגנא ואצולי מצלא. ואם יוכל ללמוד איזה פרקים ממשניות על הסדר ולפחות יבין מה שמוציא מפיו. ואם יקרא המשניות בנעימה יוסף הארה על נפשו וישכב וערבה שנתו והלומד ח"י פרקים בכל יום הוא תיקון ליסוד הנקרא ח"י וח"י בהם וניצוצות הקדושות אשר בסטרא אחרא בין המתים חיו יחיו ונעלו למקום קדושה ובחרת בחיים:

תורה

שני

יום

משפטים

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

וְכִי-יִמְכַר אִישׁ אֶת-בֵּיתוֹ לְאִמָּה לֹא תֵצֵא כְפָאֵת הָעֶבְדִּים: (ו)
וְאִרְי יִזְבֹּן גִּבֹר יֵת בְּרִתָּהּ לְאִמָּהּ לֹא תִפּוֹק כְּמִפְקֻנֹת עֶבְדֵי־אֵל:

רש"י וכי ימכר איש את ביתו לאמה. בקטנה הכתוב מדבר. יכול אפלו הביאה סימנים. אמרת קל וחמר ומה מכורה קדם לכן יולאה בסימניו, כמו שנאמר (פסוק יא) וילאה חנם אין כסף, שאנו דורשים אותן לסימני נערות, שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר: לא תלא כלאת העבדים. כיילאת עבדים כנענים שיואלים בשן ועין, אבל זו לא תלא בשן ועין, אלא עובדת שש או עד היובל, או עד שתביא סימניו, וכל הקודם קדם לחירותה ונותן לה דמי עינה או דמי שנה, או אינו אלא לא תלא כלאת העבדים בשש וביובל, תלמוד לומר (דברים טו יב) כי ימכר כך אחיד העברי או העבריה. מקיש עבריה לעברי לכל יאירותיו מה עברי יולא בשש וביובל, אף עבריה יולאה בשש וביובל, ומהו לא תלא כלאת העבדים, לא תלא בראשי אברים כעבדים כנענים. יכול העברי יולא בראשי אברים, תלמוד לומר העברי או העבריה, מקיש עברי לעבריה מה העבריה אינה יולאה בראשי אברים, אף הוא אינו יולא בראשי אברים:

אם-רעה בעיני אדניה אשר-(לא) לו יעדה והפדה לעם (ח)
נכרי לא-ימשל למכרה בבגדו-בה: אם בישא בעיני רבונה דיקימה
לה ויפרקנה לגבר אחרו לית לה רשו לזבונה במשלטה בה:

רש"י אם רעה בעיני אדניה. שלא נשאה חן בעיניו לכנסה: אשר לא יעדה. שהיה לו ליעדה ולהכניסה לו לאשה, וכסף קנייתה הוא כסף קדושה. כאן רמז כך הכתוב שמורה ביעוד ורמז כך שאינה כריכה קדושת אחרים: והפדה. יתן לה מקום להפדות ולכאת, שאף הוא מסיע צפיונה ומה הוא מקום שנותן לה, שמגרע מפדיונה כמספר השנים שעשתה אצלו, כאלו היא שכורה אצלו. כיצד, הרי שקנאה במנה ועשתה אצלו שתי שנים אומרים לו יודע היית שעתידיה ללא לכוף שש, נמלא שקנית עבודת כל שנה ושנה בשקית המנה, ועשתה אצלך שתי שנים, הרי שלישית המנה, טול שתי שלישיות המנה ותלא מאלכך: לעם נכרי לא ימשל למכרה. אינו רשאי למכרה לאחר, לא האדון ולא האב: צבגדו זה. אם צא לצבד זה, שלא לקים זה מות ייעוד, וכן אביה, מאחר שצבד זה ומכרה לזה:

ואם-לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה-לה: (ט)
יקימנה פהלכת בנת ישראל יעבד לה:

כז"י ואם לבנו ייעדנה. האדון. מלמד, שאף בנו קם תחתיו ליעדה, אם ירכה אביו, ואינו כריך לקדשה קדושין אחרים. אלא אומר לה הרי את מיועדת לי בכסף שקבל אביך בדמיך: כמשפט הבנות. שאר, כסות ועונה:

אם-אחרת יקח-לו שארה פסותה וענתה לא יגרע: אם אחרנתא? סב לה זיונה פסותה וענתה לא יתמנע:

כז"י אם אחרת יקח לו. עליה: שארה כסותה וענתה לא יגרע. מן האמה שיעד לו כזר: שארה. מזונות: כסותה. כמשמעו: ענתה. תשמיש:

נביאים - ירמיה - פרק לד

מד מקץ שבע שנים תשלחו איש את-אחיו העברי אשר-
ומכר לה ועבדך שש שנים ושלחתו חפשי מעמך ולא-
שמעו אבותיכם אלי ולא הטו את-אזנם: מסוף שבע שנים תשלחו
נת אחוהי בר ישראל די יזדכו לך ויפליחך שית שניו ותפטרניגיה בר חורין מעמך ולא
קבילו אבהתכון למימרי ולא ארכינו נת אודניחון : **נט** ותשבו אתם היום
ותעשו את-הישר בעיני לקרא דרור איש לרעהו ותכרתו
ברית לפני בבית אשר-נקרא שמי עליו: ותבתון אתון יומא דין
ועבדתון ית דכשר קדמי למקרי חירו גבר לחבריה וגזרתון קים קדמי בביתא דאתקרי
שמי עלוהי : **זט** ותשבו ותחללו את-שמי ותשבו איש את-
עבדו ואיש את-שפחתו אשר-שלחתם חפשים לנפשים
ותכבשו אתם להיות לכם לעבדים ולשפחות: **ח** ותבתון
ואחלתון ית שמי ואתבתון גבר ית עבדיה וגבר ית אמתיה די פטרותון בני חורין
לנפשיהון וכבשתון ותהון למחוי לכוו לעבדיו ולאמקו : **ט** לכן כה-אמר יהוה
אתם לא-שמעתם אלי לקרא דרור איש לאחיו ואיש
לרעהו הנני קרא לכם דרור נאם-יהוה אל-החרב אל-
הדבר ואל-הרעב ונתתי אתכם **לזועה** (לזועה) לזעוה לכל

ממלכות הארץ: בכו כדון אמר יי אתון לא קבילתון למקרי חירו גבר לאחויי וגבר לחבריה הא אנא מכלי לכו חירו אמר יי מן חרבא ומן מותא ומן פפנא ואתון יתכוון לזיע לכל מלכות ארעא :

רש"י הנני קורא לכם דרור . מאתי שאינו אדון לכם להאיל ותהיו הפקר אל
החרב ואל הרעב :

כתובים - משלי - פרק טז

ט) לֵב אָדָם יַחְשָׁב דַּרְכּוֹ וַיְהִי וַיֵּיכֵן צַעֲדוֹ: לביה דבר נשא מחשב ארחתיה ואלהא מתקו הלכתיה :

רש"י לב אדם יחשב דרכו . ללכת דרך ישר : וה' יכין לעדו . כמו ששנינו (שבת קד) , הבא לטהר מסייעין לו :

י) קָסָם | עַל-שַׁפְּתַי-מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט לֹא יִמְעַל-פִּי: קסמא שפותיה דמלכא ובדינא לא נדגול פומיה :

רש"י קסם על שפתי מלך . על שפתי חכם היושב בדיון :

יא) פֶּלֶס | וּמֵאֲזַנִּי מִשְׁפָּט לַיהוָה מַעֲשָׂהוּ כָּל-אַבְנֵי-כִּיֹּס: רגא ומסחא דתריצותא מן קדם אלהא ועובדוי בלהון מתקלי דקושטא :

רש"י פלס ומאזני משפט וגו' . לשלם לאדם כפעלו , משפט ייטעיל"ה בלע"ז פרעון עונות האדם בפלס ומאזנים : מעשהו כל אזני כים . כאשר יש באזני כים משקלות גדולו' וקטנו' הכל לפי פעלו של אדם :

יב) תוֹעֵבֶת מַלְכִּים עֲשׂוֹת רָשָׁע כִּי בְצַדִּיקָהּ יִכּוֹן כֹּסֵא: מרחקתיה דמלכין דעבדיו רשעא מטול דבצדקויתא תקין פורסגא :

א. מִפְּנֵי אֶפְלוּ אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ קִפּוֹת שֶׁל תֵּבּוֹן וְשֶׁל תְּבוּאָה מִפְּנֵי הָאוֹרְחִים וּמִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ, אֲבָל לֹא אֶת הָאוֹצָר. מִפְּנֵי תְרוּמַת טְהוֹרָה, וּדְמָאִי, וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּפְדּוּ, וְהַתְּרֵמוֹס הַיָּבֵשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵאֲכָל לְעֻנְיִים. אֲבָל לֹא אֶת הַטֶּבֶל, וְלֹא מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹא נִטְלָה תְרוּמָתוֹ, וְלֹא אֶת מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹא נִפְדּוּ, וְלֹא אֶת הַלוּף, וְלֹא אֶת הַחֶרְדֵּל. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְתִיר בְּלוּף, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵאֲכָל עוֹרְבִין:

ב. דְּרֵמוֹת (א) מִפְּנֵי. אִם צָרִיךְ לְמִקְוֵי לְהוֹסִיב שֶׁסְּ אֹרְחִין לְהִסָּב בְּסַעֲוֵדָה אוֹ תַלְמִידִים לְשִׁמּוּעַ הַדְּרָשָׁה. וְדוּקָא לְדַבְרַי מַלְוָה שְׂרִי וְלֹא חֵיטְאִין לְטַרְחָא בְּשַׁבָּת: אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ. לֹא דוּקָא דְחַי צַעֲרֵי אֶפְלוּ טוֹבָא נְמִי: אֲבָל לֹא אֶת הָאוֹצָר. כְּלוּמַר וּבְלִבְדָּא שְׁלֹא יִגְמֹר אֶת הָאוֹצָר כּוֹל עַד שִׁיגִיעַ לְקַרְקַעֲיָתוֹ, לְמַלְאֵ אֶתִּי לְאֶשְׁוֵי גוּמָתוֹ: מִפְּנֵי תְרוּמַת טְהוֹרָה. וְאֶפְלוּ יִסְרָאֵל לֹא חֲזִיָּא לִיהַּ יוֹכֵל לְטַלְטְלָה וּלְפִנּוּתָהּ כִּיּוֹן דְּחֲזִיָּא לְכַהֵן: וְדִמְאִי. דְּחֲזִי לְעֻנְיִים כְּדַתְנָן (דְּמֵאִי פ"א) מֵאֲכִילִין אֶת הָעֻנְיִים דְּמֵאִי, וְחַי צַעֲרֵי הוּא מִפְּקִיר לְכַסְיָהּ וְהוּי עֵנִי וְחֲזִיָּא לִיהַּ הַשְּׁתָּא נְמִי חֲזִי לִיהַּ: וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְרוּמָתוֹ. שְׁנִיטְלָה מִמֶּנּוּ תְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְלֹא נִיטְלָה מִמֶּנּוּ תְרוּמַת גְּדוּלָה, כְּגוֹן שֶׁהַקִּדִּים בֵּן לֹוי וְלִקְחָהּ מִמַּעֲשֵׂר בְּשַׁבָּלוּן דְּעֵדִיין לֹא חִלָּה עֲלֵיהּ חוּבַת תְרוּמָה, שְׁאִין הַדְּגָן חֵיב בְּתְרוּמַת גְּדוּלָה עַד שִׁתְּמַרְחַ בְּכַרְי, וְזֶה שֶׁהַקִּדִּים וְלִקְחָהּ מִמַּעֲשֵׂר בְּשַׁבָּלוּן חֵיב מִפְּרִישׁ אֲלֵא תְרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּלִבְדָּא וּמוֹתֵר בְּאֲכִילָהּ ע"פ שְׁלֹא הִפְרִישׁוּ מִמֶּנּוּ תְרוּמַת גְּדוּלָה: וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּפְדּוּ. שְׁפַדּוּ אוֹתָן הַבְּעֵלִים וְנִתְּנוּ אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נִתְּנוּ אֶת הַחֹמֶשׁ, וְשִׁמְעִינָן מֵהַכָּא שֶׁהֵם פְּדוּיִין וְהַחֹמֶשׁ הוּי מְלוּוָה גְּבִי בְּעֵלִים: אֲבָל לֹא אֶת הַטֶּבֶל. וְאֶפְלוּ טֶבֶל דְּרַבְּנָן כְּגוֹן הַזְּרוּעַ בְּעֵלִיץ שְׁאִינוּ נְקוּב: וְלֹא אֶת מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שְׁלֹא נִיטְלָה תְרוּמָתוֹ. אִם הַקִּדִּים בֵּן לֹוי וְלִקְחָהּ מִמַּעֲשֵׂר אַחַר שֶׁנִּתְּמַרְחָה הַתְּבוּאָה בְּכַרְי קוּדֵם שֶׁהִפְרִישׁוּ מִמֶּנּוּ תְרוּמַת גְּדוּלָה, וְהִפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְלֹא הִפְרִישׁ תְרוּמַת גְּדוּלָה, זֶהוּ מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שְׁלֹא נִיטְלָה תְרוּמָתוֹ הָאֲמֹר כְּאֵן. שְׁכִיּוֹן שֶׁנִּתְּמַרְחָה בְּכַרְי וְנִתְּחַיִּיבָה בְּתְרוּמָה כְּשֶׁלֹּקְחָהּ מִמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן, אִף עַל פִּי שֶׁמִּפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְרוּמַת מַעֲשֵׂר, כֹּל זְמַן שְׁלֹא הִפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְרוּמַת גְּדוּלָה טֶבֶל הוּי וְאִסּוּר לְטַלְטְלוֹ בְּשַׁבָּת: וְלֹא אֶת מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שְׁלֹא נִפְדּוּ. כְּגוֹן שֶׁנִּפְדּוּ אֲבָל לֹא נִפְדּוּ כְּהִלְכָהּ, כְּגוֹן שֶׁפָּדָה מַעֲשֵׂר שְׁנִי עַל גְּרוּטָאוֹת שֶׁל כֶּסֶף, וְאִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי נִפְדָּה אֲלֵא בְּמַעוֹת שִׁישׁ עֲלֵיהֶם אֹרֶה, לְכַתִּיב (דְּבָרִים יז) וְכִרְתָּ הַכֶּסֶף בִּידֶךָ. וְהַקֹּדֶשׁ חֵיב נִפְדָּה בְּקַרְקַעַ, לְכַתִּיב (וַיִּקְרָא כז) וְנָתַן אֶת הָעֶרְכָּךְ בְּיוֹם הַהוּא, דְּבַר הַגִּיתָן מִיַּד לִיד: לוּף. מִין קְטָנִית שְׁאִינוּ רְאוּי חֵי אֶפְלוּ לְבַהֲמָה. וְרַמְבַּ"ם פִּירֵשׁ מִין מִמִּינֵי הַבְּעֵלִים: לְעוֹרְבִין. כְּגוֹן עֲשִׂירִים שֶׁמְגַדְלִים עוֹרְבִים לְגְדוּלָה. וְאִין הִלְכָה כְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

ב. חֲבִילֵי קֶשׁ וְחֲבִילֵי עֲצִים וְחֲבִילֵי זָרְדִים, אִם הִתְקִינּוּ לְמֵאֲכָל בְּהֵמָה, מִטְּלָטְלִין אוֹתָן, וְאִם לָאוּ, אִין מִטְּלָטְלִין אוֹתָן. פּוֹפִין אֶת הַסֵּל לְפָנָי

הַאֲפְרוּחִים, כְּדֵי שְׂיַעֲלוּ וַיִּרְדּוּ. תִּרְנַגְלֶת שְׂפָרָחָה, דּוֹחִין אוֹתָהּ עַד שְׂתַכְנֶס. מִדְּדִין עֲגָלִין וְסִיחִין בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים. אִשָּׁה מְדַדָּה אֶת בְּנָהּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, אֵימָתִי. בְּזֶמֶן שֶׁהוּא נוֹטֵל אַחַת וּמְנִיחַ אַחַת, אָבֵל אִם הָיָה גוֹרֵר, אָסוּר:

ברטנורה (ג) חבילי. אגודות: זרדים. ענפי האיכלן לחים שמזרדין אותם למאכל בהמות: כופין את הסל לפני האפרוחים. ומצטל כלי מהיכנו לא הוי, שאין האפרוחים עומדים עליו. והאומר אין כלי ניטל אללא לצורך דבר הניטל מוקי למתניתין בצריך למקומו של כלי: שברחה. מן הבית: דוחין אותה. בידיים: עד שתכנס. ודוקא דוחין, אבל לא מדדין, לפי שהתרנגולת מגבהת עצמה מן הארץ ונמצא שהוא מטלטלה. אבל אוזין ושאר עופות מדדין: מדדין עגלים. אוחז בצוארו ובצדדיו וגוררו ומסיעו ומנענע לו רגליו: והאשה מדדה את בנה. אוחזתו בזרועיו מאחוריו והוא מניע רגליו והולך: שנוטל אחת ומניח אחת. כשהתינוק מניע את רגליו מניח אחת ומגביה אחת: אבל גורר אסור. שנושאחו. וכל מקום שאמר ר' יהודה אימתי במשנה לא בא לחלוק אללא לפרש דברי חכמים, הלכך הלכתא כוותיה:

ג. אין מילדין את הבהמה ביום טוב, אבל מסעדין. ומילדין את האשה בשבת, וקורין לה חכמה במקום למקום, ומחללין עליה את השבת, וקושרין את הטבור. רבי יוסי אומר, אף חותכין. וכל צרכי מילה עושין בשבת:

ברטנורה (ג) אין מילדין. אין מושכין הולד מן הרחם ביום טוב דאיכא טרחא יתירא: אבל מסעדין, אוחז את הולד שלא יפול לארץ: חכמה. מילדת בקיאה: ממקום למקום. ואין חוששין לאיסור תחומין: ומחללין עליה את השבת. משעה שהיא יושבת על המשבר ומתחיל הדם להיות שותת עד כל שלשה ימים אחר שילדה, בין אמרה כריכה אני בין לא אמרה כריכה אני, מחללין. משלשה ועד שבעה, אמרה כריכה אני, מחללין; לא אמרה כריכה אני, אין מחללין. משבעה ועד שלשים, אפילו אמרה כריכה אני אין מחללין, אבל עושים כריכה על ידי נכרי, מפני שהיא כחולה שאין בו סכנה ודבר שאין בו סכנה עושין כרכיו על ידי נכרי: וקושרים הטבור. של ולד שהוא ארוך, ואם לא יקשרוהו ויכרכוהו ילאו מעיו, אבל אין כורתין אותו בשבת לדברי תנא קמא: רבי יוסי אומר אף חותכין. והלכה כרבי יוסי שחותכין אותו ומנקין אותו ונותנין עליו אבק הדם וכיוצא בו: וכל כרכי מילה עושין בשבת. ולקמן באידך פרקא מפרש לכרכי מילה מאי ניהו:

גמרא שבת דף קכז ע"א

מפני האורחין וכו'. אמר רבי יוחנן גדולה הכנסת אורחין פהשפמת בית המדרש

דְּקָתְנִי מִפְּנֵי הָאוֹרְחִין וּמִפְּנֵי בֵּית הַמְּדַרְשׁ. וְרַב דִּימֵי מְנַהֲרְדָּעָא אָמַר יוֹתֵר מִהַשְּׁכֶמֶת בֵּית הַמְּדַרְשׁ דְּקָתְנִי מִפְּנֵי הָאוֹרְחִין וְהַדֵּר וּמִפְּנֵי בֵּית הַמְּדַרְשׁ. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב גְּדוּלָּה הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִין מִהַקְּבֵלֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה דְּכֹתִיב (בראשית י"ח) וַיֹּאמֶר ה' אִם נָא מְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר וּגו' אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּא וַיֵּרָא שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בְּשֵׁר וְדָם מִדַּת בְּשֵׁר אֵין קָטָן יְכוּל לִוְמַר לְגִדּוּל הַמֶּתֶן עַד שְׂאָבָא אֶצְלָךְ וְאֵילוּ בְּהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּתִיב וַיֹּאמֶר ה' אִם נָא מְצֵאתִי וּגו' אָמַר רַב יְהוּדָה בַּר שִׁילָא אָמַר רַבִּי אֶסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שְׂשֵׁה דְבָרִים אָדָם אוֹכֵל פִּירוֹתֵיהֶן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיִימַת לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא וְאֵילוּ הֵם הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים וּבִיקוּר חוֹלִים וְעִיּוֹן תְּפִלָּה וְהַשְּׁכֶמֶת בֵּית הַמְּדַרְשׁ וְהַמְּגִדֵּל בְּנִיּוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וְהַדָּן אֶת חֲבִירוֹ לְכַף זְכוּת אֵינִי וְהָא אֲנִי תַנּוּ אֵילוּ דְבָרִים שְׂאָדָם עוֹשֶׂה אוֹתָם אוֹכֵל פִּירוֹתֵיהֶן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיִימַת לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא וְאֵילוּ הֵם כְּבוֹד אָב וְאִם וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְהַבָּאָת שְׁלוֹם בֵּין אָדָם לְחֲבֵירוֹ וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֻגַד כָּלֵם. הֵנִי אֵין מִיַּדִּי אַחֲרִינָא לֹא הֵנִי נִמְי (בְּגִמְלוּת חֲסָדִים שְׂיִיכִי לִישְׁנָא אַחֲרִינָא הֵנִי) בְּהֵנִי שְׂיִיכִי. תַּנּוּ רַבְּנֵי הַדָּן חֲבֵרוֹ לְכַף זְכוּת דְּנִין אוֹתוֹ לְזְכוּת. תַּנּוּ רַבְּנֵי מַעֲשֵׂה בְּחֲסִיד אֶחָד שְׂפָדָה רִיבָה אַחַת בֵּת יִשְׂרָאֵל וְלִמְלוֹן הַשְּׂכִיבָה תַּחַת מְרַגְלוֹתָיו לְמַחַר יָרַד וְטָבַל וְשָׁנָה לְתַלְמִידָיו. אָמַר לְהֵם בְּשַׁעָה שְׁהַשְׂכִּיבָתִּיהָ תַּחַת מְרַגְלוֹתַי בְּמָה חֲשַׁדְתוּנִי אָמַרְנוּ שְׂמָא יֵשׁ בְּנוֹ תַלְמִיד שְׂאֵינוּ בְּדוּק לְרַבִּי. בְּשַׁעָה שְׂיַרְדְּתִי וְטָבַלְתִּי בְּמָה חֲשַׁדְתוּנִי אָמַרְנוּ שְׂמָא מִפְּנֵי טוֹרַח הַדָּרָךְ אֵירַע קָרִי לְרַבִּי אָמַר לְהֵם הָעֵבוּדָה כְּדָּ הָיָה וְאַתֶּם כְּשֵׁם שְׂדַנְתוּנִי לְכַף זְכוּת הַמְּקוֹם דְּדִין אֶתְכֶם לְכַף זְכוּת:

ר"י כִּהְשַׁכְמַת בֵּית הַמְּדַרְשׁ. מַדְשׁוּי לְהוֹ בְּמַתְנִיתִין כִּי הַדְּדִי. מִהַשְּׁכֶמֶת בֵּית הַמְּדַרְשׁ. דַּתְנַחַּ דִּידֵן אַחַדְמָאָה צְרִיכָא: אַל נָח תַּעֲבֹר. וְהַנִּיחוּ וְהַלֵּךְ לַקְּבֵל הָאוֹרְחִים: וְעִיּוֹן תְּפִלָּה. לְכוּיִן בְּתַפְלָחוּ: ה"ג הֵנִי נִמְי צְהֵנִי שְׂיִיכִי. הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים וּבִיקוּר חוֹלִים הֵינּוּ גְמִילוּת חֲסָדִים וְעִיּוֹן תְּפִלָּה הֵינּוּ צְכַלֵּל גְמִילוּת חֲסָדִים דְּכֹתִיב גּוּמַל נַפְשׁוֹ אִישׁ חֲסֵד. הַשְּׁכֶמֶת בֵּית הַמְּדַרְשׁ וּגִידוּל צְנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה. הֵינּוּ תַלְמוּד תּוֹרָה: דָּן אֶת חֲבִירוֹ לְכַף זְכוּת. צְכַלֵּל הַצָּחַת שְׁלוֹם דַּמְתוֹךְ שְׁהוּא מַכְרִיעוֹ לְזְכוּת וְאִמַר לֹא חֲטָא לִי צָחַת אֲנוּס הִי' אוֹ לְטוֹבָה נַתְכוּיִן יֵשׁ שְׁלוֹם צְנִינֵהֶם וּר"י לְפַרֵשׁ לָךְ אַתָּח דְּצְכַלֵּל ג' דַּמְתַּנִּיתִין אִיתְנָהוּ לְהַגֵּךְ ו' וְאִיכָא נִמְי לְכַבּוּד אַב וְאִם וּר"י לֹא פְלִיג עֲלֵיהּ: רִיבָה. נַעֲרָה: שְׂאֵינוּ בְּדוּק לְרַבִּי. שְׂאֵינוּ מַכִּיר צְמֻדוֹתָיו לְסַמוּךְ עֲלוּי וְלַהֲנִיחָה אַלְלוּ:

זוהר משפטים דף קכ"ב ע"ב

אָמַר רַבִּי אַבָּא זְפָאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא קָרָא לּוֹן כְּקִדְשׁ אֶלָּא קִדְשׁ מִמֶּשׁ דְּכֹתִיב קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לִי וּבִגִּין כְּדָּ כָּל אַכְלִיו יֶאֱשָׁמוּ וּגּוּמַר תַּאנָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי מָאִי קָא חֲמָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיָּהֵב דִּינִין לְיִשְׂרָאֵל בְּתַר עֶשֶׂר אַמִּירָן. אֶלָּא הַכִּי תַנִּינָן מִסְטָרָא (כ"ד א') דְּגִבְנִירָה אֶתִּיָּהֵב אוֹרִיָּתָא לְיִשְׂרָאֵל בְּגִינִי כְּדָּ בְּעָא לְמִיתָן שְׁלָמָא בִּינִיָּהוּ בְּגִין דְּאוֹרִיָּתָא תִּהְיָ נְטִירָא מְכָל סְטָרוֹי דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא כְּתִיב (ירמיה כ"א) דִּינּוּ לְבַקֵּר מִשְׁפָּט. וְכִי לְבַקֵּר וְלֹא בְּכָל יוֹמָא. אֶלָּא לְבַקֵּר עַד לֹא יִיכָלוּ דִּינִינּוּ וְלֹא יִשְׁתּוּן דְּכָל מָאן דְּדָאִין דִּינָא בְּתַר דְּאָכַל וְשָׁתָה לֹא דִּינָא

דקשׁוּט הוּא דְכְתִיב (ויקרא י"ט) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. מֵאֵי עַל הַדָּם אֲזַהְרֶה לְדִינֵי דְלֹא יִיכְלוּ עַד דְדִינֵי דִינָא וְכָל מָאן דְדָאִין דִּינָא בְּתַר דְאָכִיל וְשָׂתִי כְּאֵלוּ חַיִּיב דְמֵא דְחִבְרִיה לְאַחְרָא דְהֵא דְמִיה מִמֶּשׁ יְהִיב לְאַחְרָא. הָאֵי בְּמִמוּנָא כָּל שְׂכֹן בְּדִינֵי נְפִשׁוֹן דְּבִעוּ דְיִינֵי לְאַסְתִּמְרָא דְלֹא לְמִידוֹן דִּינָא אֶלָּא קִדְּם דְאָכְלוּ וְשָׂתוּ וְעַל דָּא כְּתִיב דִּינוּ לְבַקֵּר מִשְׁפָּט וְכְתִיב (ירמיה י') אֲנִי יְיָ עוֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה בְּאַרְצִי כִּי בְּאֵלֶּה חֲפָצְתִּי נֹאֵם ה' :

תרגום הזהר חֲמֵר רְבִי חֲצָא, חֲשְׂרִיָּהִם יִשְׂרָאֵל, שְׁהַקְדוּשׁ צְרוּף הוּא לֹא הָרָא חוֹתָם, פְּקֻדָּה, אֶלְכָּא הַדָּם מִמֶּשׁ. שְׁפִתוּב, הַדָּם יִשְׂרָאֵל לֵה, וּמִשׁוּם זֶה כָּל אוֹכְלוּ יִחְשְׁמוּ. לְמַדְנֵו חֲמֵר רְבִי יוֹסִי, מָה רָחֵה הַקְדוּשׁ צְרוּף הוּא לְתַת הַדִּינִים לְיִשְׂרָאֵל, אַחַר עֲשֵׂרֶת הַדְּבָרוֹת. אֶלְכָּא פְּדָ לְמַדְנֵו, מֵלֵד הַגְּבוּרָה נִתְּנָה הַפּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם זֶה, כְּרִיכִים לְתַת שְׁלוֹם צִינִיָּהִם, פְּדִי שְׁהַפּוֹרָה פְּהִיָּה שְׁמוּרָה מִכָּל לְדִיָּה. שְׁחֲמֵר רְבִי חֲצָא חֲמֵר רְבִי יִחְחָה, חִין הָעוֹלָם מִתְּהִים אֶלְכָּא עַל דִּין, שְׁלוּלָא דִּין לֹא הִיָּה מִתְּהִים, וּמִשׁוּם זֶה נִבְרָח הָעוֹלָם צְדִין וְנִתְּהִים. לְמַד רְבִי חֲצָא, פְּתוּב, דִּינוּ לְבַקֵּר מִשְׁפָּט. לְבַקֵּר, וְלֹא כָּל הַיּוֹם. אֶלְכָּא לְבַקֵּר עַד שְׁלֹא יִאֲכְלוּ הַשּׁוֹפְטִים וְלֹא יִשְׁתּוּ, שְׁכָּל מִי שְׁדָן דִּין אַחַר שְׁאֲכַל וְשָׂתָה, חִין הוּא דִּין חֲמֵת, שְׁפִתוּב, לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. מֵהוּ, עַל הַדָּם. הוּא אֲזַהְרֶה לְשׁוֹפְטִים שְׁלֹא יִאֲכְלוּ הוּדָם שְׁדָנוּ דִּין, שְׁכָּל מִי שְׁדָן דִּין אַחַר שְׁאֲכַל וְשָׂתָה, כְּאֵלוּ מְחִיב דָּם חֲצִרוּ וְנִתְּנוּ לְאַחַר, כִּי דָמוּ מִמֶּשׁ נוֹתָן לְאַחַר, זֶהוּ צְכָסָף. כָּל שְׂכֹן בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת, שְׁכְּרִיכִים הַשּׁוֹפְטִים לְהַשְׁמֵר, שְׁלֹא לְדוֹן דִּין, אֶלְכָּא לְפָנֵי אֲכָלוּ וְשָׂתוּ. וְעַל זֶה פְּתוּב, דִּינוּ לְבַקֵּר מִשְׁפָּט. וְכְתוּב, חֲנִי ה' עוֹשֶׂה חֶסֶד וּמִשְׁפָּט וְגו'.

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות ק"ש פ"ב

א. הקורא את שמע ולא כוון לבו בפסוק הראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו והשאר אם לא כוון לבו יצא אפלו יחיד קורא בתורה כדרך או מגיה את הפרשיות האלו בעונת קריאה יצא והוא שפגן לבו בפסוק הראשון: **ב.** כל אדם קוראין כדרך בין עומדין בין מהלכין בין שוכבין בין רוכבין על גבי בהמה ואסור לקרות קריאת שמע והוא מוטל ופגיו טוחות בקרקע או מושלף על גבו ופגיו למעלה אבל קורא והוא שוכב על צדו ואם היה בעל בשר הרבה ואינו יכול להתהפך על צדו או שהיה חולה נוטה מעט לצדו וקורא: **ג.** מי שהיה מהלך על רגליו עומד בפסוק ראשון והשאר קורא והוא מהלך היה ישן מצערין אותו עד שיקרא פסוק ראשון

מוסר

מלוקט מספרי מוסר

יזהר האדם מלהיות עצב ונאנח כי העצבות והאנחה גורמין להטמא כי היא מדת פלוגית כשמה ובהיותו תופס אומנותה נותן לה יד לעשות בו תאותה כיון דהוא מסטרא דילה. ומלבד שמדת עצבות רעה מאד כי גורמת ביטול תורה ותפלה ולערבב המוח ומרבה העצלות מלקיים המצוות ותלמוד תורה. ומזה נמשך מחלוקת בביתו על לא דבר ויהיה שנאוי ומתנעב. עוד בה שגורם לסלק השכינה מעליו ומקרבו כי השכינה נקראת שמחה ואדם זה המייר ר"ב אנחה. ולא די זה אלא שהוא מתדבק עם הפלוגית שזהו מדתה. והיא מטמאה אותו כי היא חלקה וסימן לדבר עציב מזריע זרע לכו אתה בן אדם שאמרת בפיך ובלבבך לעשות תקון היסוד העבר רעה מעליך ותהיה שמח תמיד אולי תזכה שבהיותך שמח שמחה של מצוה תדבק בשכינה הנקראת שמחה ואי אתה בא לידי חטא ונדעת כי שלום אהלך:

משפטים יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה ראשונה דשם בין להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(יא) **ואם-שלוש-אלה לא יעשה לה יוצאה חנם אין כסף:** (ט)
ואם תלת אליו לא יעבד לה ותפוק מגן בלא כסף:

רש"י ואם שלש אלה לא יעשה לה. אם אחת משלש אלה לא יעשה לה, ומה הן השלש, ייעדנה לו, או לבנו, או יגרע מפדיונה ותלא, וזה לא יעדה לא לו ולא לבנו, והיא לא היה צידה לפדות את עצמה: ויאלה חנם. רבה לה יציאה לזו יותר ממה שרצה לעבדים, ומה היא היציאה, ללמדך שתלא בסימנין ותשהה עמו עד שתציא סימנין. ואם הגיעו שש שנים קודם סימנין, כבר למדנו שתלא, שנאמר (דברים טו יב) העברי או העבריה ועבדך שש שנים, ומהו האמור כאן ויאלה חנם, שאם קדמו סימנים לשש שנים תלא בהן, או אינו אומר שתלא אלא בצגרות תלמוד

לומר אין כסף לרבות יציאת בגרות ואם לא נאמרו שניהם הייתי אומר ויכאה חנם זו בגרות, לכך נאמרו שניהם, שלא לתן פתחון פה לבעל הדין לחלוק:

(יב) **מִכָּה אִישׁ וְמוֹת מוֹת יוֹמָת:** דִּמְחֵי לְאַנְשׁ וְיִקְטְלֵנָה אֶתְקַטְלָא וְתִקְטַל:

רס"י מכה איש ומת. כמה כתובים נאמרו בפרשת רואחין, ומה שבידי לפרש למה באו כלם, אפרש: מכה איש ומת. למה נאמר, לפי שנאמר (ויקרא כד יז) ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת, שומע אני בהכאה בלא מיתה, תלמוד לומר מכה איש ומת, אינו חיב אלל בהכאה של מיתה. ואם נאמר מכה איש, ולא נאמר ואיש כי יכה, הייתי אומר אינו חיב עד שיכה איש, הכה את האשה ואת הקטן מנין, תלמוד לומר כי יכה כל נפש אדם, אפלו קטן ואפילו אשה. ועוד אלו נאמר מכה איש, שומע אני, אפלו קטן שהכה והרג יהא חיב, תלמוד לומר ואיש כי יכה, ולא קטן שהכה. ועוד, כי יכה כל נפש אדם, אפלו נפלים במשמע, תלמוד לומר מכה איש, אינו חיב עד שיכה בן קימא ראוי להיות איש:

(יג) **וְאִשְׁרֵי לֹא צָדָה וְהֶאֱלֵהִים אֹנָה לִידּוֹ וְשִׁמְתִי לָךְ מְקוֹם**
אִשְׁרֵי יְבוּס שְׁמָה: (ס) וְדָלָא כְּמִן גֵּה וּמִן קָדָם יִי אֶתְמַסֵּר לִידָה וְאִשְׁוֵי לָךְ אֶתֵּר
דִּי יַעֲרוֹק לְתַמְּן:

רס"י ואשר לא צדה. לא ארז לו ולא נתכון: צדה. לשון ארז, וכן הוא אומר (שמואל א כד יא) ואתה אודה את נפשי לקחתה, ולא יתכן לומר צדה לשון הצד איד (בראשית כז ג), שצידת חיות אין נופל ה"א בפועל שלה, ואם דבר זה איד, וזה אם דבר זה צדה ופועל שלו אודה, וזה פועל שלו צד. ואומר אני פתרונו כתרנומו ודלל כמן ליה. ומנחם חזרו בחלק צד איד, ואין אני מודה לו. ואם יש לחזרו באחת ממחלוקת של צד, נחזרנו בחלק (ישעיה סו יב) על צד תנשאו, (שמואל א' כ ב) צדה אורה, (דניאל ז כה) ומלין לצד עלאה ימלל. אף כאן אשר לא צדה לא צדד למצוא לו שום צד מיתה, ואף זה יש להרהר עליו, סוף דבר לשון ארז הוא: והאלהים אנה לידו. זמן לידו, לשון (תהלים צא י) לא תאנה אליך רעה, (משלי יב כא) לא יאנה לצדיק כל און, (מלכים ב' ה ז) מתאנה הוא לי, מזדמן למצא לי עלה: והאלהים אנה לידו. ולמה תלל זאת מלפניו, הוא שאמר דוד (שמואל א' כד יג) כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים ילל רשע, ומשל הקדמוני היא התורה, שהיא משל הקדוש ברוך הוא שהוא קדמונו של עולם. והיכן אמרה תורה מרשעים ילל רשע, והאלהים אנה לידו. כמה הכתוב מדבר, בשני בני אדם, אחד הרג שוגג ואחד הרג מזיד, ולא היו עדים בדבר שיעידו, זה לא נהרג וזה לא גלה, והקדוש ברוך הוא מזמנן לפנדק אחד, זה שהרג

במזיד יושב תחת הסלס, וזה שהרג שוגג עולה בסלס ונופל על זה שהרג במזיד והורגו, ועדים מעידים עליו ומחייבים אותו לגלות, נמצא זה שהרג בשוגג גולה, וזה שהרג במזיד נהרג: ושמתי לך מקום. אף במדבר, שינוס שמה, ואיזה מקום קולטו, זה מחנה לוי:

(ד) וְכִי-יִזַּד אִישׁ עַל-רֵעֵהוּ לְהַרְגוֹ בְּעֶרְמָה מֵעַם מִזְבְּחֵי תִקְחֵנּוּ לְמוֹת: (ט) וְאִרִי יִרְשַׁע גִּבֹר עַל חֲבֵרָה לְמִקְטֹלָה בְּנִכְלֵי מִן מִדְּבַחֵי תִדְבַּרְנָה לְמִמֹּת:

רש"י וכי יזיד. למה נאמר, לפי שנאמר מכה איש וגו' שומע אני אפילו גוי, והרופא שהרג ושלח בית דין שהמית במלקות ארבעים, והאב המכה את בנו, והרב הרודה את תלמידו, והשוגג, תלמוד לומר וכי יזיד ולא שוגג על רעהו ולא על גוי. להרגו בערמה. ולא שלח בית דין והרופא והרודה את בנו ותלמידו, שאף על פי שהם מזידין אין מערימין: מעם מזבחי. אם היה כהן ורואה לעבוד עבודה, תקחנו למוֹת:

(ו) וּמִכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמָת: (ז) וְדִימְחֵי אָבוּהֵי וְאִמֵּה אֶתְקַטְלָה יִתְקַטַּל:

רש"י ומכה אביו ואמו. לפי שלמדנו על החובל בחצרו שהוא בתשלומין ולא במיתה, הדרך לומר על החובל באביו שהוא במיתה, ואינו חיב אלכא בהכאה שיש בה חבורה: אביו ואמו. או זה או זה: מות יומת. בחנק:

נביאים - ירמיה - פרק לד

(ח) וְנָתַתִּי אֶת-הָאֲנָשִׁים הָעֹבְרִים אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר לֹא-הִקִּימוּ אֶת-דְּבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרְתוּ לְפָנָי הָעֹלְלֵי אֲשֶׁר כָּרְתוּ לְשָׂנְאִים וַיַּעֲבְרוּ בֵּין בְּתָרָיו: וְאֶתֶּן יָת גּוֹבְרָא דְעֵבְרוּ עַל קִנְיֵי דְלָא קִנְיֵמוּ יָת פִּתְגְמֵי קִנְיָא דִּי גְזָרוּ קִדְמֵי עֵגְלָא דְפָסְקוּ לְתַרְוֹן וְעֵבְרוּ בֵּין פְּלִגּוּחֵי:

כס"י העגל אשר כרתו לשנים . כשחזרו וכצקום כרתו כולם ברית למרוד במקום וכרתו העגל לשנים ועצרו בין כרתיו למרוד זו והיא היתה ברית חזקה וגמורה לאמר ככה יצתה ויחלק העובר עליה :

(ט) שְׁרֵי יְהוּדָה וְשָׂרֵי יְרוּשָׁלַם הַסָּרְסִים וְהַכְּהֻנִים וְכָל עַם הָאָרֶץ הָעֵבְרִים בֵּין בְּתָרֵי הָעֶגְלָה: רַבְרָבִי יְהוּדָה וְרַבְרָבִי יְרוּשָׁלַם וְרַבְרָבִיא וְכַהֲנָא וְכָל עַמָּא דְאָרְעָא דְעֵבְרוּ בֵּין פְּלָגֵי עֶגְלָא : **(כ)** וְנִתְּתִי אוֹתָם בְּיַד אִיבִיָהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְהִיתָה נִבְלָתָם לְמֵאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ: וְאֶמְסֵר יְתֵהוּן בְּיַד בְּעָלֵי דְבַבְיָהוּן וּבְיַד דְבָעוּן לְמַקְטָלְהוּן וְיִתְהַא נִבְלָתְהוּן מְשֻׁגְרָא לְמִיכָל לְעוֹפֵא דְשָׁמַיָא וְלְבַעֲיָרָא דְאָרְעָא : **(כא)** וְאֶת-צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ-יְהוּדָה וְאֶת-שָׁרְיֹו אֶתָּן בְּיַד אִיבִיָהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד חֵיל מֶלֶךְ בְּכָל הָעֲלִים מְעֲלִיכֶם: וְיִת צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ שְׁבִטָא דְבֵית יְהוּדָה וְיִת רַבְרָבוּהִי אֶמְסֵר בְּיַד בְּעָלֵי דְבַבְיָהוּן וּבְיַד דְבָעוּן לְמַקְטָלְהוּן וּבְיַד מְשִׁירֵית מֶלְכָא דְבָבֵל דְאֶסְתַּלְקָא מִנְכוּן :

כס"י העולים מעליכם . מפני חיל פרעה שיצא ממצרים כמו שפורש בספר זה **(ל"ז)** :

(כב) הַנְּנִי מִצִּיּוֹן נְאֻם-יְהוָה וְהִשְׁבַּתִּים אֶל-הָעִיר הַזֹּאת וְנִלְחַמוּ עָלֶיהָ וּלְכַדוּהָ וּשְׂרַפְּהָ בְּאֵשׁ וְאֶת-עַרְיֵי יְהוּדָה אֶתָּן שְׂמָמָה מֵאִין יֵשֵׁב: **(פ)** הָא אָנָּא מִפְקִיד אָמַר יְיָ וְאֶתִּיבִינוּן עַל קַרְתָּא הַדָּא וְיִגִּיחוּן קַרְבָּא עָלֶיהָ וְיִכְבְּשׁוּנָהּ וְיִוקְדוּנָהּ בְּנוֹרָא וְיִת קִירוּנָא דְבֵית יְהוּדָה אֶתָּן לְצַדִּי מִפְּלִי יִתִּיב :

כס"י הנני מצוה . ושם חיל פרעה לארצו והכסדים יסובו עליכם :

(יג) רָצוֹן מַלְכִים שְׁפָתַי-צֶדֶק וְדָבָר יְשָׁרִים יֶאֱהָב: רְעוּתֶיהָ דְּמִלְכָּא
שְׁפִוּתָא דְּצִדְקָתָא וּמִלְתָּא דְּתַרְיָצִי רַחֵם :

רש"י תועבת מלכים עשות רשע . דבר תעוב הוא לדוינין ואין הגון להם לעשות
רשע :

(יד) חֲמַת-מֶלֶךְ מִלְּאֲכֵי-מוֹת וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרְנָה: חֲמַתֶּיהָ דְּמִלְכָּא
מִלְּאֲכֵי דְּמוֹתָא אֲנוּן וְגַבְרָא חֲפִימָא נְדַעְכְּנִיהָ :

רש"י חמת מלך . הוא כמלאכי מות כשלוחי מיתתם : ואיש חכם יכפרנה .
יפייסנה :

(טו) בָּאוּר-פָּנֵי-מֶלֶךְ חַיִּים אֶרְצוּנוֹ כְּעַב מִלְּקוֹשׁ: בְּנַחֲוֹרָא דְּפְרָצוּפִיָּה
דְּמִלְכָּא חַיִּי וְצַבְיֻנְיָהּ הִיזְדַּעְנָא בְּבְרִירוּתָא :

רש"י באור פני מלך חיים . מי שהקב"ה מסבי' לו פני' חיים הוא לו לכך כריך
אדם ליישר דרכו לפניו : ורצונו כעב מלקוש . מי שהוא מרוצה לו לרצונו טוב לו
כעב המביא את המטר :

(טז) קִנְיָה-חֲכָמָה מֵה-טוֹב מִחֲרוֹץ וּקְנֻת בִּינָה נִבְחָר מִכֶּסֶף:
דְּקִנְיָ חֲכַמְתָּא טָבָא לִיה מִן דְּחִבָּא סְנִינָא וְדְקִנְיָ בִּיוֹנָא טָב מִן סְנִינָא גְבִיָּא : (יז) מְסֻלַּת
יְשָׁרִים סוֹר מִרְעָ שִׁמְרָ נְפֻשׁוֹ נֶצֶר דְּרָכּוֹ: שְׁבִילָא דְּתַרְיָצִי מִסְטִי מִן
בִּישְׁתָּא וְדַמְזָהר נְפֻשִׁיהָ נָטַר אַרְחִיָּה :

משנה כתובות פרק ב

א. האשה שנתארמלה או שנתגרשה, היא אומרת בתולה נשאתני, והוא
אומר, לא כי אלא אלמנה נשאתיך, אם יש עדים שיצתה בהינומא וראשה
פרוע, כתבתה מאתים. רבי יוחנן בן ברוקא אומר, אף חלוק קליות ראיה :

ברטורה (א) האשה שנתארמלה או נתגרשה. ותובעת כתובתה: הוא אומר. קאי

אנתגרסה. ואי אנתארמלה, היורשים אומרים אלמנה נשאך אצינו ואין לך אלל מנה: הינומא. איכא מאן דאמר חופה של הדס שעושים לבתולות. ואיכא מאן דאמר לעיף שנותנים על העינים ומתנמנת בו: וראשה פרוע. שעה על כתיפה. כך היו נוהגים להוציא הבתולות מבית אביהן לבית החתונה: אף חילוק קליות. במקומו של ר' יוחנן בן ברוקא היו נוהגים לחלק קליות בנשואי הבתולות. ואי ליכא סהדי שעשו בנשואיה כמנהג נישואי הבתולות, וסטר הכתובה אבה, בעל מהימן ואינה גובה אלל מנה:

ב. ומודה רבי יהושע, באומר לחברו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו, שהוא נאמן, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואם יש עדים שהיא של אביו והוא אומר לקחתיה הימנו, אינו נאמן:

בטורה (ז) ומודה רבי יהושע. אף על גב דלעיל בפ"ק גבי היא אומרת משארסתני נאנסתי פליג רבי יהושע ארצן גמליאל ואמר ללא מהמנין לאשה במאי דאמרה משארסתני נאנסתי ופסלה עצמה מן הכהונה במגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני והיתה כשרה לכהונה. הני מילי היכא דאיכא איסור והיתר לפסול לכהונה או להכשיר, בהא פליג רבי יהושע ארצן גמליאל ואמר ללא מהמנין לה במגו, אבל היכא דליכא איסור והיתר אלל דררא דממונא, כגון האומר לחבירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה ממנו, מודה ר' יהושע לר' גמליאל דבכהאי גוונא מהמנין ליה במגו דאי בעי אמר שלי היא ואמר של אביך היתה ולקחתיה ממנו נאמן: ואם יש עדים שהיא של אביו אינו נאמן. בגמרא מפרש דהא מתניתין אתא לאשמעינן כגון שלא אכלה אלל שתי שנים לפני האב ושנה אחת בפני הבן, כיון דלא שלמו לו שלש שני חזקה בחיי האב, השנה שאכלה בפני הבן אינו עולה למנין שני חזקה:

ג. העדים שאמרו כתב דינו הוא זה, אבל אנוסים היינו, קטנים היינו, פסולי עדות היינו, הרי אלו נאמנים. ואם יש עדים שהוא כתב ידם או שהיה כתב ידם יוצא ממקום אחר, אינו נאמנין:

בטורה (ז) אנוסים היינו. אונס נפשות שמא יהרגנו. אבל אונס ממון שמא יקח ממנו, וכ"ש אם אמרו בשביל רוב ממון שנתן לנו, אינו נאמנין, דאין אדם משים עצמו רשע, לאדם קרוב אלל עצמו ואינו נאמן על עצמו לא לזכות ולא לחובה. וכן פסולי עדות היינו, מחמת קורבה. אבל מחמת עבירה אינו נאמנים: יוצא ממקום אחר. חתומים בשטר אחר שהחזק בב"ד וזא אותו שטר לפנינו עם זה וכתב חותמן דומין זה לשל זה:

ד. זה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי, וזה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי, הרי אלו נאמנין. זה אומר זה כתב ידי וזה אומר זה כתב ידי, צריכים לצרף עמהם אחר, דברי רבי. וחקמים אומרים, אינו צריכין לצרף עמהם אחר, אלא נאמן אדם לומר זה כתב ידי:

בטורה (ז) הרי אלו נאמנים. דהא איכא תרי סהדי על כל כתב וכתב: צריכים לררף עמהם אחר. שעל כתב ידן הן מעידין לא על מנה שבשטר. וצריך תרי סהדי על כל כתב

וכתב: וחכמים אומרים אינם כריכין לזרף עמהם אחר. שעל מנה שבשטר הם מעידים, וכזה אומר זה כתב ידי וזה אומר זה כתב ידי נמצאו שני עדים על מנה שבשטר. והלכה כחכמים:

ה. האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני, נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואם יש עדים שהיתה אשת איש והיא אומרת גרושה אני, אינה נאמנת. אמרה נשבית וטהורה אני, נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואם יש עדים שנשבית והיא אומרת טהורה אני, אינה נאמנת. ואם משנשאת באו עדים, הרי זו לא תצא:

דרטורה (ה) אם משנישאת. לא נישאת ממס, אלא אם משהתירוה לינשא באו עדים שנשבת: לא תלא. מהיתרה הראשון, ותנשא לכתחלה. אבל אם באו עדים שנשמאת, אפילו היו לה כמה בניס תלא:

ו. שתי נשים שנשבו, זאת אומרת נשבית וטהורה אני, וזאת אומרת נשבית וטהורה אני, אינן נאמנות. ובזמן שהן מעידות זו את זו הרי אלו נאמנות:

דרטורה (ו) שתי נשים שנשבו. שיש עדים שנשבו: שמעידות זו את זו. כל אחת אומרת חברתי טהורה: הרי אלו נאמנות. דבצויה הקלו להכשיר עד אחד ואפילו עבד ואפילו אשה ואפילו קטן מסיח לפי תומו. ובלבד שיעיד העד שלא פירש ממנה מסעה שנשבת עד שילאה מרשות הגוים:

ז. וכן שני אנשים זה אומר כהן אני וזה אומר כהן אני, אינן נאמנין. ובזמן שהן מעידין זה את זה, הרי אלו נאמנין:

דרטורה (ז) אינן נאמנים. ליתן להם תרומה: ובזמן שהן מעידין זה על זה. שכל אחד אומר אחי וחברי:

ח. רבי יהודה אומר, אין מעלין לפהנה על פי עד אחד. אמר רבי אלעזר, אימתי, במקום שיש עוררין. אבל במקום שאין עוררין, מעלין לפהנה על פי עד אחד. רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן, מעלין לפהנה על פי עד אחד:

דרטורה (ח) ר' יהודה אומר אין מעלין לכהונה ע"פ עד אחד. אפילו היכא דליכא גומלין, וכ"ש הכא דליכא למיחש לגומלין, העד אתה עלי ואני עליך: עוררין. שקורין עליו שם פסול. ואין ערעור פחות משנים: מעלין. היכא דליכא גומלים. והיינו דליכא בין ר' אליעזר לתנא קמא דר' יהודה: רב"ג אומר מעלין לכהונה. בגמרא פריך, רב"ג היינו ר' אליעזר. ומסיק, דבמלטרפין לעדות קמפלגי, כגון דמוחזק לן באבוב דהאי דכהן הוא, ונפק עליה קלא דבן גרושה או בן חלוקה הוא ואחתיניה, ואתא עד אחד ואמר ידענא ציה דכהן הוא

ואסקינייה, ואתו בי תרי ואמרי בן גרושה או בן חלוכה הוא ואחתינייה, ואתא עד אחד ואמר ידענא ביה דכהן הוא, ר' שמעון בן גמליאל אומר מעלין לכהונה על פי זה העד האחרון מפני שמרפין אותו עם העד הראשון שביטל הקול ואמר ידענא ביה דכהן הוא, ואע"פ שלא העידו עדותן צבת אחת עדותן מטרת, ואמרינן אוקי הני תרי לאמרי כהן הוא להדי תרי לאמרי דבן גרושה הוא, ואוקי גברא אחזקתיה. ולר' אלעזר לא מסקינן ליה עד שיעידו שני עדים בזמן אחד דכהן הוא. והלכה כר"ש בן גמליאל שהעדים מטרתפין אע"פ שלא העידו
 כעוד: עדותן כאחד:

ט. האשה שנחבשה בידי גוים על ידי ממון, מתרת לבעלה. על ידי נפשות, אסורה לבעלה. עיר שקבשה פרבוס, כל פהנות שנמצאו בתוכה, פסולות. ואם יש להן עדים, אפלו עבד, אפלו שפחה, הרי אלו נאמנין. ואין אדם נאמן על ידי עצמו. אמר רבי זכריה בן הקצב, המעון הזה, לא זזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו גוים לירושלים ועד שיצאו. אמרו לו, אין אדם מעיד על ידי
 על ידי על עצמו:

דרטורה (ט) ע"י ממון מותרת לבעלה. שמפחדין להפסיד ממונם ולא מפקרי לה. ודוקא כשיד ישראל תקיפה על העובדי כוכבים אז מותרת לבעלה אפילו בעלה כהן, ולא דמי לשבויה, משום דמרתתי להפסיד ממונן. אבל כשיד העובדי כוכבים תקיפה, אפילו על ידי ממון אסורה לבעלה אם בעלה כהן. ואם בעלה ישראל מותרת בכל ענין, דאשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה: על ידי נפשות. שהיתה נידונה למות, אסורה אפילו לבעלה ישראל, דחיישינן שמא נבעלה ברצון לאחד מהן: כרכוס. תרגום מלך, כרכומא: פסולות. אסורות לכהן, דאשת כהן אסורה כשנאנסה. ואם יש בעיר מחבואה אחת שיכולה אשה אחת להחבא שם, כל אחת ואחת מנשי העיר נאמנות לומר במחבואה נחבאתי ולא נטמאתי, ומתוך שיכולה לומר נחבאתי, נאמנת גם כן כשאמרה לא נחבאתי ולא נטמאתי: המעון הזה. שבויה היא: אין אדם מעיד ע"י עצמו. ואם העיד אדם על שבויה שהיא טהורה הרי זה לא יאונה אם הוא כהן, מפני החשד. ואם פדה אותה מן השבי בממונו הרי זה מעיד עליה ונוסאה, דלא שדי אינש זוזי בכדי, ואם לא ידע שהיא טהורה לא נתן ממונו עליה:

י. ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן. זה כתב ידו של אבא וזה כתב ידו של רבי. וזה כתב ידו של אחי. זכור הייתי בפלוגית שניצתה בהינומא. וראשה פרוע. ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה. ושהיה חולק עמנו על הגורן. והמקום הזה בית הפרס. ועד פאן היינו באין בשבת אבל אין (אדם) נאמן לומר, דרף היה לפלוני במקום הזה, מעמד ומספד היה לפלוני במקום הזה:

דרטורה (י) זה כתב ידו של אבא. ומקיימין השטר על פיו, שקיום שטרות דרצנן והימנוהו רצנן דרצנן: שילתה בהינומא וראשה פרוע. ונוטלת כתובה מאתים. ואע"ג דלא מפיקין ממונא אלא בעדות ברורה, הכא שאני, הואיל ורוב נשים בתולות נישאות, גילוי מלתא בעלמא הוא: ושהיה איש פלוני יואל מבית הספר. כשהיינו לומדין תינוקות בבית רבן:

לאכול בתרומה. וע"פ עדות זו מאכילין ליה תרומה דרבנן, כגון תרומה שמוציאין מעלין שאינו נקוב וכיוצא בזה. אבל תרומה לאורייתא אין מאכילין ע"פ עדות כזה. ולא חיישינן שמא עבד כהן היה, שאסור ללמד את העבד תורה: ושהיה חולק עמנו על הגורן. ולא חיישינן שמא עבד כהן היה, שאין חולקים תרומה לעבד אלא"כ רבו עמו: ושהמקום הזה בית הפרס. החורק את הקבר הרי זה עושה בית הפרס מאה אמה, שכך שיערו שהמחרישה מולכת עלמות המת. וטומאת בית הפרס דרבנן: ועד כאן היינו באין בצבת. לתחומים דרבנן: מעמד ומספד. מקום היה לו כאן להספיד מתיו ולעשות מעמדות ומושבות שהיו עושין למת, בהא לא מהימן, שהוא דבר שבממון ולריך עדות גמורה:

גמרא כתובות דף כ"ב ע"א

אמר רבי אמי מנין להפה שאסור הוא הפה שהתיר מן התורה שנתאמר (דברים כ"ב) את בתי נתתי לאיש הזה לאשה. לאיש אסרה הזה התירה. למה לי קרא סברא היא הוא אסרה והוא שרי לה אלא כי אצטריך קרא לכדבר הונא דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנתאמן לאסור את בתו מן התורה שנתאמר את בתי נתתי לאיש הזה למה לי מבעי ליה לכדתני רבי יונה דתני רבי יונה את בתי נתתי לאיש הזה ולא ליבס. תנו רבנן האשה שאמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני נאמנת. והא שוויה לנפשה חתיכה דאיסורא אמר רבא בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה תנא נמי הכי אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ומעשה נמי באשה אחת גדולה שהיתה גדולה בנוי וקפצו עליה בני אדם לקדשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה וקדשה את עצמה אמרו לה חכמים מה ראית לעשות כן. אמרה להם בתחלה שבאו עלי אנשים שאינם מהוגנים אמרתי מקודשת אני עכשיו שבאו עלי אנשים מהוגנים עמדתי וקדשתי את עצמי וזו הלכה העלה רב אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת. בעא מיניה שמואל מרב אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני מהו אמר ליה אף בזו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת. תנא מיניה ארבעין זמנין ואפלו הכי לא עבד שמואל עובדא בנפשיה :

רש"י נתתי לאיש. אסרה לכל העולם דלא ידעני' למאן וכי אמר הזה התירה לו: שנאמן לאסור את בתו. כשהיא קטנה או נערה שבידו לקדשה כדאמרי' בפ' נערה שנתפתת' מנין שאם אמר קדשתיה לפלוני שהוא נאמן לאוסר' על הכל: את בתי נתתי. אלמא בדידי' תליא נתיני' והימני' קרא למימר הכי: הזה למה לי. כיון דלאו להפה שאסר מצעי לי: ולא ליבס. אם הוילא שם רע על ניסואי אחיו שאין היבס נידון כמוציא שם רע ליענש במאה כסף והכי מוכח לקמן בפרק נערה: אמתלא. משל וטעם למה אמרה תחלה מקודשת אני: אם נתנה אמתלא לדברי'. הואיל ונתנה

אמתלא לדבריה נאמנת: אמרה טמאה אני. אמרה לבעלה נדה אני: טהורה אני.
לא הייתי נדה: לא עבד שמואל עובדא בנפשיה. פעם אחת אמרה לו אשתו כן ונתנה
אמתלא לדבריה ופירש הימנה עד שטבלה:

זוהר משפטים דף קכ"ג ע"ב

דבר אחר ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. רבי יהודה פתח (תהלים פ"א) שמע עמי
ואעידה בך וגומר. לא יהיה בך אל זר וגומר. אנכי יי אלהיך המעלה מארץ מצרים
וגומר. הני קראי אמרו דוד ברוח קדשא ואית לאסתכלא בהו. שמע עמי בכמה
אתרין אזהרת אורייתא לבר נש בכמה אתרין קדשא בריה הוא אזהיר ביה בבר
נש וכלא לתועלתא דבר נש בגין דינטר פקודי אורייתא דכל מאן דינטר ארחי
דאורייתא ואשתדל בה כמאן דאשתדל בשמא קדישא דתנינן אורייתא כלא
שמא דקדשא בריה הוא ומאן דמשתדל בה כמאן דמשתדל בשמא קדישא בגין
דאורייתא כלא חד שמא קדישא הוא שמא עלאה שמא דכליל כל שמחן. ומאן
דגרע אות חד מינה כאלו עביד פגימותא בשמא קדישא. תאנא ושם אלהים
אחרים לא תזכירו לא תוסיף על אורייתא ולא תגרע מניהו רבי חייא אמר ושם
אלהים אחרים דא מאן דיתעסק בספרין אחרנין דלא מסטרא דאורייתא לא
ישמע על פיה דאסיר אפלו לאדפרא לון ולמילף מנייהו טעמא כל שפן על
אורייתא. רבי יהודה מתני הכי מאי טעמא כתיב ושם אלהים אחרים וסמיה ליה
את חג המצות תשמור אלא מאן דלא נטיר האי כמאן דלא נטיר מהימנותא
דקדשא בריה הוא. מאי טעמא. משום דביה אחידא מלה. אמר רבי יצחק וכן
בכל שאר זמנין וחגין דהא כלהו אחידן בשמא קדישא עלאה, ועל דא תנינן מאי
דכתיב (דברים ט"ז) שלש פעמים בשנה משום דבהו תלייא מהימנותא. יראה כל
זכורא אמאי כל זכורא אמר רבי אלעזר כל זכורא ממש בגין דנטליו ברכתא
ממבוועא דנחלא. מכאן תנינן כל בר ישראל דאתגזר בעי לאתחזאה קמי מלכא
קדישא בגין דיטול ברכתא ממבוועי דנחלא הדא הוא דכתיב (שם) כברכת יי אלהיך
אשר נתן לך:

תרגום הזוהר פרוש אחר על, ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. רבי יהודה פתח,
שמע עמי ואעידה בך וגו'. לא יהיה בך אל זר וגו'. אנכי ה' אלהיך המעלה מארץ
מצרים וגו'. מקראות אלו אמרם דוד ברוח הקדש, ויש להסתכל בהם. שמע עמי,
בכמה מקומות הזהירה התורה לאדם, בכמה מקומות הקדוש צוהו הוא מזהיר
צאדם, והכל לתועלת האדם, כדי שישמר מצוות התורה, שכל מי שישמר דרבי
התורה, ועוסק בה, פמי שעוסק בשם הקדוש. שלמדנו, התורה כלה היא השם של
הקדוש צוהו הוא, ומי שעוסק בה כאלו עוסק בשם הקדוש, משום שהתורה כלה
שם אחד קדוש הוא, שם עליון, שם הפולל. ומי שגורע אות אחת ממנה, כאלו
עשה פגם בשם הקדוש. למדנו, ושם אלהים אחרים לא תזכירו, אל תוסיף על

הַתּוֹרָה וְעַל תּוֹרַת מִצְוֹתָי. רַבִּי חֵיָא אָמַר, וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרָיִם, זֶה מִי שֶׁעוֹסֵק
בְּסִפְרֵי אַחֲרָיִם, שֶׁאֵינֶם מֵאֵל הַתּוֹרָה. לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיָּךְ. שְׂאֵסוּר אֲפֹלוּ לְהַזְכִּירָם
וְלִלְמַד מֵהֶם טַעַם. וְכָל שָׂפוֹ, טַעַם עַל הַתּוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה לֹאֵמֵר כֵּן. מֵה הַטַּעַם
שֶׁפָּתוּב, וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרָיִם. וְסוּמָךְ לֹא, וְאֵת חֹג הַמִּצְוֹת תִּשְׁמַר, אֲלֹל מִי שֶׁאֵינוֹ
שׂוֹמֵר זֶה, כְּמִי שֶׁאֵינוֹ שׂוֹמֵר אֲמוּנַת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא, מֵה הַטַּעַם. מִשּׁוּם שֶׁצִּוּ אַחֲזוּ
הַדָּבָר. אָמַר רַבִּי יְלְחָה, וְכֵן צָכַל שְׂאֵר הַחֲגִים וְזִמְנִים, שֶׁכָּלֶם אַחֲזִים בְּשִׁמּוֹ הַקְּדוּשָׁה
הַעֲלִיזוּ. וְעַל זֶה לְמַדְנָה, מֵה שֶׁפָּתוּב, שֶׁלֶּש פְּעָמִים בְּשָׁנָה, מִשּׁוּם שֶׁצָּהָם. תְּלוּיָה
הַאֲמוּנָה. יִרְאֶה כָּל זְכוּרָה, לָמָּה כָּל זְכוּרָה. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, כָּל זְכוּרָה מִמֶּשֶׁ מִשּׁוּם
שֶׁמְקַבְּלִים בְּרַכָּה מִמִּצְוֵה שֶׁל הַנֶּחֱל, מִפְּאֹז לְמַדְנָה, שֶׁכָּל אִישׁ יִשְׁרָאֵל שֶׁנִּמְוָל, כָּרִיף
לְהִרְאוֹת לְפָנָי הַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, מִשּׁוּם שֶׁמְקַבְּל בְּרַכָּה מִן הַמִּצְוֵה שֶׁל הַנֶּחֱל. זֶהוּ
שֶׁנֶּאֱמַר, בְּבִרְכַּת ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. וְכָתוּב אֵל פָּנָי הַאֲדוֹן ה'.

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות ק"ש פ"ב

א. מי שהיה עוסק במלאכה מפסיק עד שיקרא פרשה ראשונה בלה וכו' האומנין
בטליו ממלאכתו בפרשה ראשונה כדי שלא תהא קריאתו עראי והשאר קורא הוא
כדרכו ועוסק במלאכתו אפלו היה עומד בראש האילן או בראש הכותל קורא
במקומו ומברך לפניו ולאחריו: **ב.** היה עוסק בתלמוד תורה והגיע זמן קריאת
שמע פוסק וקורא ומברך לפניו ולאחריו היה עוסק בצרכי רבים לא יפסיק אלא
יגמור עסקיהו ויקרא אם נשאר עת לקרות: **ג.** היה עוסק באכילה או שהיה
במרחץ או שהיה עוסק בתספורת או שהיה מהפך בעורות או שהיו עוסקין בדין
גומר ואחר כך קורא קריאת שמע. ואם היה מתגירא שמה יעבור זמן קריאתה
ופסק וקרא קריאת שמע: **הרי זה משבח:**

מוסר

מלוקט מספרי מוסר

כְּשֶׁרוּצָה לִשְׁכַּב בְּלֵילָה יִזְהַר לְקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמַּטָּה כְּהוֹגֵן תִּיבָה בְּתִיבָה וְסִדֵּר קְרִיאַת שְׁמַע כְּפִתּוּב בְּסִפְרִים וַיֹּאמֶר וְדוּי כְּפִתּוּב שָׁם וּבִתְחִלַּת שְׂכִיבְתוּ אִם יָכוֹל יִהְיֶה אֵיזָה פְּסוּק אוֹ דָּבָר תּוֹרָה וְהוּא תּוֹעֵלֶת גְּדוּלָה לְהַנְצִיל מִקָּרִי כִּי יִשָּׁן מִמֶּשׁ מִתּוֹךְ דְּבָרֵי תּוֹרָה וְעַץ חַיִּים הִיא לְדַבֵּק בְּחַיִּים. וְאַזְהָרָה שְׁמַעֲנוּ כִּי בִתְחִלַּת שְׂכִיבָה יִישָׁן עַל צַד שְׂמָאל וּמְלָבַד שְׁעַל פִּי הָרְפוּאָה טוֹב לְגוֹף לִישָׁן בְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה עַל צַד שְׂמָאל גַּם הוּא רְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ שְׁמַכְנִיעַ צַד שְׂמָאל. וַיִּדְיַעַת הַהֶפְכִּים אַחַת הִיא כְּטַעַם לְשִׁיד כֵּן הַשּׁוֹכֵב עַל צַד יְמִין מְגַבִּיר צַד שְׂמָאל בְּעֲשׂוֹתוֹ וְלִיּוֹ אַחֲזִי לְקָרוּ"א לוֹ רַחֲמָנָא לִי צִלָּן וּבִיּוֹתֵר צָרִיךְ לִזְהַר מִדְּבָרִים אֵלוּ בְּהִיּוֹתוֹ בְּעַל תְּשׁוּבָה כִּי הַחוּטָא אֵין מִדְּקָדְקִין עֲמוֹ עַל שְׂמָאל שֶׁהוּא יְמִין אָבֵל בְּעַל תְּשׁוּבָה רוֹדְפִין אַחֲרָיו וְצָרִיךְ לִזְהַר:

משפטים יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב״ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה :

וְגִבַּב אִישׁ וּמָכְרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוֹמָת: (ט) וְדִיגְנוּב נִפְשָׁא מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּזְבְּנָה וַיִּשְׁתַּכַּח בְּיַדָּהּ אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּל:

רס"י וגונב איש ומכרו. למה נאמר, לפי שנאמר (דברים כד ז) כי ימלא איש גונב נפש מאחיו, אין לי אלא איש שגונב נפש, אשה או טומטום או אנדרוגינוס שגנבו מנין, תלמוד לומר וגונב איש ומכרו. ולפי שנאמר כאן וגונב איש, אין לי אלא גונב איש, גונב אשה מנין, תלמוד לומר (סג) גונב נפש, לכך הכרכו שניהם, מה שחסר זה גלה זה: ונמלא זידו. שראוהו עדים שגנבו ומכרו ונמלא זידו כבר קדם מכירה: מות יומת. בחנה, כל מיתה האמורה בתורה סתם חנה היא. והפסיק הענין וכתב וגונב איש, בין מכה אביו ואמו למקלל אביו ואמו, ונראה לי הינו פלוגתא, דמר סבר מקשנן הכאה להללה, ומר סבר לא מקשנן:

וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמָת: (ט) וְדִילוּט אַבּוּהִי וְאִמָּה אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּל:

רס"י ומקלל אביו ואמו. למה נאמר, לפי שהוא אומר (ויקרא כ ט) איש איש אשר יקלל את אביו, אין לי אלא איש שקלל את אביו, אשה שקללה את אביו מנין, תלמוד לומר ומקלל אביו ואמו סתם בין איש ובין אשה. אם כן למה נאמר איש אשר יקלל, להוציא את הקטן: מות יומת. בסקילה, וכל מקום שנאמר דמיו בן,

בסקילה וזנין אז לכלם (ויקרא כ כז) באזן ירגמו אותם דמיהם צם, ובמקלל אזיו
ואמו נאמר (ויקרא כ ט) דמיו צו:

וְכִי-יִרְיֶבֶן אֲנָשִׁים וְהָפָה-אִישׁ אֶת-רַעְהוּ בְּאָבֹן אֹו בְּאֶגְרֹף
(יח) וְלֹא יָמוּת וְנִפְלַל לְמִשְׁכָּב: וְאָרִי יִנְצוּן גְּבָרִיו וְיִמְחִי גֵבֶר יְת חֲבֵרָה בְּאֶבְנָא אֹו
בְּכֹרְמִיזָא וְלֹא יָמוּת וְיִפּוֹל לְבוֹטְלוֹ:

רס"י וכי יריבן אנשים. למה נאמר, לפי שנאמר (פסוק כד) עין תחת עין, לא למדנו
אלא דמי אזריו, אבל שבת רפוי לא למדנו, לכך נאמרה פרשה זו: ונפל למשכב.
כתרגומו ויפל לזוטלן, לחולי שמצטלו ממלאכתו:

אִם-יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל-מִשְׁעַנְתּוֹ וְנָקָה הַמַּכָּה בְּרַק
(טו) שְׁבַתּוֹ יִתֵּן וְרָפָא יִרְפָּא: (ס) אִם יָקוּם וְיִחְלִיף בְּבָרָא עַל בּוֹרְיָה וְיִהִי זָפָא
מְחִיָּא לְחוּד בּוֹטְלָנָה יִתֵּן וְאָגַר אֶסְיָא וְשָׁלָם:

רס"י על משענתו. על צוריו וכחו: ונקה המכה. וכי תעלה על דעתך שיהרג זה
שלא הרג, אלא למדך כאן שחובשים אותו, עד שנראה אם יתרפא זה, וכן משמעו
כשקם זה והולך על משענתו אז נקה המכה, אבל עד שלא יקום זה לא נקה
המכה: רק שבתו. בטול מלאכתו מחמת החולי, אם קטע ידו או רגלו, רואין בטול
מלאכתו מחמת החולי כאלו הוא שומר קשואין, שהרי אף לאחר החולי אינו ראו
למלאכת יד ורגל, והוא כבר נתן לו מחמת נזקו דמי ידו ורגלו, שנאמר (פסוק כד) יד
תחת יד רגל תחת רגל: ורפא ירפא. כתרגומו, ישלם שכר הרופא:

וְכִי-יִכֶּה אִישׁ אֶת-עַבְדּוֹ אֹו אֶת-אִמּוֹתָיו בְּשִׁטָּה
(כ) וְיָמַת תַּחַת יָדוֹ נָקָם וְנָקָם: וְאָרִי יִמְחִי גֵבֶר יְת עַבְדָּה אֹו יְת אִמְתָּה בְּשִׁטָּה
וְיָמוּת וְיָחוּת יָדָה אֶתְדָנָא יִתְדָן:

רס"י וכי יכה איש את עבדו או את אמתו. בעבד כנעני הכתוב מדבר. או אינו
אלא בעברי, תלמוד לומר כי כספו הוא, מה כספו קנוי לו עולמית, אף עבד
הקנוי לו עולמית. והרי היה בכלל (פסוק יג) מכה איש ומת, אלא בא הכתוב והוא
מן הכלל, להיות נדון בדין יום או יומים, שאם לא מת תחת ידו ושהה מעת לעת
פטור: בשבט. כשיש בו כדי להמית הכתוב מדבר. או אינו אלא אפלו אין בו כדי
להמית, תלמוד לומר בישראל (במדבר לה יז) ואם באזן יד אשר ימות בה הכהו, והלא

דברים קל וחמר מה ישראל חמור אינ חיב עליו, אלא אם כן הכהו דדבר שיש בו כדי להמית, ועל אבד שהוא כדי למות בהכחה זו, עבד הקל לא כל שכן: נקם ונקם. מיתת סייף, וכן הוא אומר (ויקרא כו כה) חרב נוקמת נקם ברית:

(כא) אַךְ אִם-יּוֹם אֹו יוֹמִים יַעֲמֵד לֹא יִקָּם כִּי כִסְפוֹ הוּא: (ס) בָּרַם אִם יוֹמָא אֹו תַרְיִן יוֹמִין יִתְקַנֵּם לָא יִתְדֹן אַרְי כִּסְפָּה הוּא:

רש"י אך אם יום או יומים יעמד לא יקם. אם על יום אחד הוא פטור, על יומים לא כל שכן, אלא יום שהוא כיומים, ואיזה, זה מעת לעת: לא יקם כי כספו הוא. הא אחר שהכהו, אף על פי ששהה מעת לעת קדם שמת, חיב:

נביאים - ירמיה - פרק לה

לה (א) הַדְּבָר אֲשֶׁר-הָיָה אֶל-יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה בְּיָמֵי יְהוֹנָתָן בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר: פִּתְגָם נְבוּאָה דִּתְהוֹן עִם יְרֵמְיָה מִן קֶדֶם יְיָ בְּיָמֵי יְהוֹנָתָן בֶּן יֹאשִׁיָּה מֶלֶךְ שְׁבַט דְּבֵית יְהוּדָה לְמִיָּמָר: (ב) הַלֹּחֶף אֶל-בֵּית הַרְכָּבִים וְדַבַּרְתָּ אֹתָם וְהִבְאוּתֶם בֵּית יְהוָה אֶל-אַחַת הַלְּשָׁכוֹת וְהִשְׁקִיתָ אֹתָם יַיִן: אֵינְךָ לֹחֵף בְּנֵי בֵּית רֶכֶב וְתִמְלַל עִמָּהוֹן וְתַעֲלִינוּן לְבֵית מִקְדָּשָׁא דְיַי לְחַדָּא מִן לְשַׁפְתָּא וְתִשְׁקִי יִתְהוֹן חֲמָרָא:

רש"י אל בית הרכבים. בני יונדב בן רכב ומבני יתרו היו:

(ג) וְאָלַח אֶת-יְאֻזָּבֵדָה בֶּן-יְרֵמְיָהוּ בֶּן-חֲבַצְנִיָּה וְאֶת-אֲחִיו וְאֶת-כָּל-בְּנָיו וְאֶת כָּל-הַרְכָּבִים: וְדַבַּרְתָּ אֶת יְאֻזָּבֵדָה בֶּן יְרֵמְיָה בֶּן חֲבַצְנִיָּה וְנֵת אַחִיהִי וְנֵת כָּל בְּנוֹהִי וְנֵת כָּל בְּנֵי בֵּית רֶכֶב: (ד) וְאָבָא אֹתָם בֵּית יְהוָה אֶל-לְשַׁכַּת בְּנֵי חֲנָן בֶּן-יְגֹדְלִיָּהוּ אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר-אֶצְלִי לְשַׁכַּת הַשָּׂרִים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְלְשַׁכַּת מַעֲשִׂיָּהוּ בֶּן-שִׁלֵּם שֹׁמֵר הַסֶּף: וְאֶעֱלִית יִתְהוֹן לְבֵית מִקְדָּשָׁא דְיַי לְלְשַׁפְתָּ בֶּר חֲנָן בֶּר יְגֹדְלִיָּהוּ נְבִיָּא דְיַי דְּבִסְטָר לְשַׁכַּת רַבְרַבָּא דְמַעֲלִיל לְשַׁפְתָּ מַעֲשִׂיָּה בֶּר שִׁלֵּם אֲמַרְקָלָא:

כס"י חיש האלהים . נביא דה' : שומר הסף . אמרכלא טרסורי"ר זלע"ז :

(ה) וְאַתָּן לִפְנֵי | בְּנֵי בֵּית-הָרֶכָבִים גְּבַעִים מְלֵאִים יַיִן וְכֹסוֹת
וְאָמַר אֲלֵיהֶם שְׁתוּ-יַיִן: וַיִּתְּבֵית קָדָם בְּנֵי בֵּית רֶכָב פְּלִידִין מִלֶּן חֲמָרָא וְכִסִּין
וְאָמְרִית לְהוֹן שְׁתוּ חֲמָרָא : (ו) וַיֹּאמְרוּ לָא נִשְׁתָּה-יַיִן כִּי יוֹנְדָב בֶּן-
רֶכָב אָבִינוּ צָוָה עָלֵינוּ לֹא תִשְׁתוּ-יַיִן אַתֶּם וּבְנֵיכֶם
עַד-עוֹלָם: וְאָמְרוּ לָא נִשְׁתֵּי חֲמָרָא אַרִי יוֹנְדָב בְּרִי רֶכָב אָבוּנָא פְּקִיד עֲלָנָא לְמִימָר לָא
תִשְׁתוּן חֲמָרָא אַתוּן וּבְנֵיכוּן עַד עֲלָמָא :

כתובים - משלי - פרק טז

(יח) לִפְנֵי-שֹׁבֵר גָּאוֹן וְלִפְנֵי כֹשֶׁלֹן גְּבִיהַ רוּחַ: קָדָם תִּבְרָא גּוֹתְנוּתָא
וְקָדָם תִּקְלָא רַמַּת רוּחָא : (יט) טוֹב שְׁפַל-רוּחַ אֶת-(עֲנִיִּים) עֲנִיִּים מִחֶלֶק
שְׁפַל אֶת-גְּאִים: טב הוא שְׁפַל רוּחַ וְעֲנִינָא מִן הוּא דְמַפְלִיג עַדִּיתָא עִם גִּיתְנִי :

כס"י טוב שפל רוח . טוב להתחזר את ענוים ולהיו' אתם שפל רוח מהיות
מחלק שלל את גאים :

(כ) מִשְׁכִּיל עַל-דָּבָר !מְצָא-טוֹב וּבּוֹטֵחַ בִּיהוָה אֲשֶׁרִיו: דְּמִסְתַּפֵּל
בְּמִלְתָּא יִשְׁכַּח טַבְתָּא וְדַמְסַבֵּר בְּאַלְהָא טוֹבוּהִי :

כס"י משכיל על דבר ימצא טוב . הנותן לב להתבונן על דבריו לפלם את דרכיו
ימצא טוב : ובוטח בה' אשריו . כשהוא מפלם דרכיו ורואה בה מלוא שיש בה
סכנה או חסרון כים ובוטח בהקצ"ה ועושה הטוב : אשריו . הן אשריו שלו :

(כא) לְחֶכֶם-לֵב !קָרָא נְבוֹן וּמְתֵק שְׁפָתָיִם יִסְיֵף לְקַח: חֲפִים לָבָא
יִתְקַרֵי סוּכְלָתָנָא וְדַחְלִין שְׁפָתֵיהּ מוֹסִיף אוּלְפָנָא :

רש"י לחכם לב יקרא נבון . שלמד חכמה מרבו : יקרא נבון . סופו שיהיה נבון
דברים מפולפל בחכמתו ויקראו אותו נבון : ומתק שפתים יוסיף לקח . כשארם
מטעים דבריו לתלמיד וממתיק דבריו בטעמים יוסיף לקח :

(כב) **מְקוֹר חַיִּים שְׁכָל בְּעָלָיו וּמוֹסַר אֲוֵלִים אֲוֵלֶת:** מבוע דחיי סוכלא
דמריה ומרדויתיה דשטיגי שטייתא :

רש"י מקור חיים שכל . לבעליו . וכן פתרון המקרא שכל הבעלים מקור חיים
הוא לו : ומוסר אוילים אולת . יסורי אוילים ע"י אולת באים להם וכן משמעו
האולת יסורין הוא לאוילים :

(כג) **לֵב חָכָם יִשְׁכִּיל פִּיהוּ וְעַל-שִׁפְתָיו יוֹסִיף לִקְחָ:** לבא דחפימא
מסתפל פומיה ובשפנתוהי מוסיף אוילפנא :

רש"י לב חכם ישכיל פיהו . לבו מלמד את פיו לדבר רחות . (ועל שפתיו יוסיף לבו לקח
:

משנה בבא מציעא פרק ח

א. השואל את הפרה ושאל בעליה עמה או שכר בעליה עמה, שאל
הבעלים או שכרו, ולאחר כך שאל את הפרה, ומתה, פטור, שנתאמר (שמות
כב) אם בעליו עמו לא ישלם. אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את
הבעלים או שכרו, ומתה, חייב, שנתאמר (שם) בעליו אין עמו שלם ישלם :

ברטנורה (ח) השואל את הפרה ושאל בעלה עמה. אם היו בעלים של פרה אכל השואל
לעשות מלאכתו, בין שהיו שאלים אכלו או שכורים, בין באותה מלאכה של פרה בין לעשות
מלאכה אחרת, אם מתה פטור: שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם. והכי משמע אם בעל
השור עמו עם השואל, שהוא שאל או שכור לו לעשות מלאכתו בשעה שהשאל לו פרתו,
לא ישלם: אבל שאל את הפרה כו'. אם היה עמו בשעת אונסים ולא היה עמו בשעת
שאלה, חייב, ללא הוא שאלה בבעלים לאפטורי אח"כ היה עמו בשעת שאלה: שנאמר
בעליו אין עמו שלם ישלם. והכי משמעוין קרא בעליו, אין עמו בשעת שאלה אע"פ

ב. השואל את הפרה, שאלה חצי היום ושכרה חצי היום, שאלה היום ושכרה למחר, שכר אחת ושאל אחת, ומתה, המשאיל אומר שאולה מתה, ביום שהיתה שאולה מתה, בשעה שהיתה שאולה מתה, והלה אומר איני יודע, חיב. השוכר אומר שכורה מתה, ביום שהיתה שכורה מתה, בשעה שהיתה שכורה מתה, והלה אומר איני יודע, פטור. זה אומר שאולה וזה אומר שכורה, ישבע השוכר ששכורה מתה. זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע, יחלקו:

ברטורה (ג) המשאיל אומר שאולה מתה. ואתה חייב באונסיה: איני יודע. שמה שכורה מתה. ופטור אני מן האונסים: חייב. הא מתניתין לא אפשר לאוקמה כמשמעה, דהא קיימא לן מנה לי בידך והלה אומר איני יודע ישבע שבועת היסת שאינו יודע ופטור. להכי מוקמינן לה בגמרא כגון שיש עסק שבועה לאורייתא ביניהם, כגון דאמר ליה שתי פרות מסרתי לך, חד יומא בשאלה וחד יומא בשכירות, ומתו תרוייהו בעידן שאלה. ואמר ליה שואל, חדא אין, בעידן שאלה מתה, וחדא לא ידענא. והוי ליה מודה במקלח וחייב שבועה, ומתוך שאינו יכול לישבע משלם. ודמיא להך מנה לי בידך ואמר ליה היאך חמשין ידענא וחמשין לא ידענא, הוי ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומתוך שאינו יכול לישבע משלם: ישבע השוכר ששכורה מתה. הא נמי לא אפשר לאוקמה כמשמעה, דהא קיי"ל טענו חטים והודה לו בשעורים פטור אף מדמי שעורים, והכי נמי מה שהודה לו לא טענו ומה שטענו לא הודה לו, ומה מקום יש לשבועה זו. להכי מוקמינן בגמרא, דשבועה זו על ידי גלגול, דאמר ליה אשתבע לי שבועת השומרים שאתה חייב לישבע לי דכדרכה מתה, ומגו דמשתבע דכדרכה מתה משתבע נמי על ידי גלגול דשכורה מתה: יחלקו. מתניתין סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקים. ואינה הלכה. אלא הלכה המוסיא מחזירו עליו הראיה, וישבע הנחבע שאינו יודע ופטור:

ג. השואל את הפרה, ושלחה לו ביד בנו, ביד עבדו, ביד שלוחו, או ביד בנו, ביד עבדו, ביד שלוחו של שואל, ומתה, פטור. אומר לו השואל שלחה לי ביד בני, ביד עבדי, ביד שלוחי, או ביד בנך, ביד עבדך, ביד שלוחך, או שאמר לו המשאיל, הריני משלחה לך ביד בני, ביד עבדי, ביד שלוחי, או ביד בנך, ביד עבדך, ביד שלוחך, ואמר לו השואל שלח, ושלחה ומתה, חיב. וכן בשעה שפחזרה:

ברטורה (ג) ביד בנו. המשאיל שלחה לשואל ביד בנו ועבדו ושלוחו של משאיל: או ביד בנו ועבדו ושלוחו של שואל. פטור אם מתה בדרך. והאי שלוחו של שואל איכא דמוקי לה (בב"ק 77 ק"ד) בשכירו ולקיטו פטר בביתו. אבל לא עשאו שליח בעדים. דאי איכא עדים דשליח שוייה, חייב השואל באונסיה משמסרה לו. ואיכא דאמרי אפילו עשאו שליח בעדים אינו מתחייב על ידו באונסים, דהכי קאמר ליה, אינש מהימנא הוא אי בעית לשדורי בידיה פטר: אמר לו השואל שלחה לי וכו'. ביד עבדך, חייב. האי עבדך בעבד עברי קאמר, דאילו עבד כנעני יד עבד כיד רבו והוי כאילו לא ינחת מרשות משאיל וכאילו המשאיל

עלמו הולכה לו ופטור השואל אם נאנסה בדרך: וכן בשעה שמחזירה. אם שלח השואל ביד בנו ועבדו או שלוחו או ביד בנו ועבדו ושלוחו של משאיל, לא יראת מרשותו של שואל עד שתבא ליד המשאיל, ואם נאנסה בדרך, חייב. ואמר לו המשאיל שלחה לי, או שאמר השואל הריני משלחה וכו', ואמר לו המשאיל שלח, ושלחה ונאנסה בדרך, פטור. ומתניתין דוקא כשמחזירה בתוך ימי שאלתו שהוא חייב באונסיה. אבל אם החזירה לאחר ימי שאלתו, דין שומר שכר יש לו [הואיל ונהנה ממנה] ולא דין שואל, ואם שלחה ביד בנו ועבדו או שלוחו. בין שלו בין של משאיל, ונאנסה בדרך, פטור:

ד. הממליץ פרה בחמור וילדה, וכן המוכר שפחתו וילדה, זה אומר עד שלא מכרתי, וזה אומר משלקחתי, יחלקו. היו לו שני עבדים, אחד גדול ואחד קטן, וכן שתי שדות, אחת גדולה ואחת קטנה, הלוקח אומר גדולה לקחתי, והלה אומר איני יודע, זכה בגדול. המוכר אומר קטן מכרתי, והלה אומר איני יודע, אין לו אלא קטן. זה אומר גדול וזה אומר קטן, ישבע המוכר שהקטן מכר. זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע, יחלקו:

בבבבב (ו) המוכר שפחתו וילדה. לעבד כנעני נקנה בכסף, וכשנתן המעות נקנית לו השפחה בכל מקום שהיא. ואין ידוע אם עד שלא ילדה נתן הכסף והעובר שלו, או לאחר שילדה והולד של בעלים. אבל פרה אינה נקנית בכסף אלא במשיכה, וכיון דמשך מידע ידע אי ילדה כבר אי לא ילדה, להכי אינטריך למתני המחליף, דעל ידי חליפין כיון שמשך האחד נקנה האחר בכל מקום שהוא, לפיכך אין ידוע אם ילדה אם לא ילדה: יחלוקו. ומתניתין סומכוס היא, ולית הילכתא כוותיה: זה אומר גדול וזה אומר קטן. זה אומר דמי עבד גדול וזה אומר דמי עבד קטן. דאילו עבד ממס. הא קיימא לן דאין נשבעין על העבדים. ועוד, מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו, ולא היה כאן מקום לשבועה:

ה. המוכר זיתיו לעצים, ועשו פחות מרביעית לסאה, הרי אלו של בעל הזיתים. עשו רביעית לסאה, זה אומר זיתיו גדלו, וזה אומר ארצי גדלה, יחלקו. שטרף נהר זיתיו ונתנם לתוך שדה חברו, זה אומר זיתיו גדלו, וזה אומר ארצי גדלה, יחלקו:

בבבבב (ה) המוכר זיתיו לעצים. שיקוף אותן לטרפס, והשקה אותן בקרקע: ועשו. זיתים רעים שאין בסאה שלהם רביעית שמן: הרי אלו של בעל הזיתים. דבפחות מרביעית לא קפדי אינסי. ורביעית שאמרו, חוץ מן ההולאה שהוא מוסיף במסיקתו ובעלירתו. ומתניתין בשמכר זיתיו על מנת לקוף סתם. אבל אם אמר לו לקוף מיד, אפילו פחות מרביעית לבעל הקרקע. ואם אמר לקוף לכשתרעה, אפילו יותר מרביעית לבעל הזיתים: וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו. בגמרא מוקי לה כגון ששטרף נהר הזיתים עם גושיהן, דהיינו עם הקרקע שסביבותיהן שהן יכולים לחיות על ידו, ומפני כן הם פטורים מערלה. וכל שלש שנים הראשונות הוא דיחלוקו, דאע"ג דקרקע של זה מגדלו, מכל מקום אי לאו גושיהן לא הוי מצי אכיל מנייהו משום ערלה. אבל לאחר שלש שנים הכל לבעל הקרקע,

לדמר ליה, אי אנא נטעי, לאחר שלש מי לא הוה אכילנא:

ו. המשפיר בית לחברו בימות הגשמים, אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח, בימות החמה, שלשים יום. ובכרפס, אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים עשר חדש. ובחניות, אחד עירות ואחד כרפס, שלשים עשר חדש. רבן שמעון בן גמליאל אומר, חנות של נחתומים ושל צבעים, שלש

דרטורה (ו) המשכיר בית לחבירו. סתם: בימות הגשמים אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח ובימות החמה שלשים יום. כלומר, אם בא להוציאו קודם הפסח כריך שודיענו שלשים יום מימות החמה, דהיינו מט"ו באלול שמסם שלשים יום עד החג שהוא התחלת ימות הגשמים. ואם לא הודיעו מט"ו באלול, אינו יכול להוציאו עד הפסח. וממילא שמעינן שהמשכיר בית סתם בימות החמה, כריך להודיעו שלשים יום קודם שיוציאו: ובכרפס. שהכל נמשכים גם לגור והבתים אין מצויין לשכור, כריך להודיעו י"ג חודש קודם יציאתו, בין בימות החמה בין בימות הגשמים. וכסם שמשכיר כריך להודיע, כך שוכר כריך להודיע, בעיירות שלשים יום ובכרפס שנים עשר חודש. ואם לא הודיעו אינו יכול לזאת אלא נותן לו שכרו: של נחתומים ושל צבעים שלש שנים. מפני שהקיפן מרובה לזמן ארוך. והלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

ז. המשפיר בית לחברו, המשפיר חייב בידלת, בנגר, במנעול, ובכל דבר שמעשה אמן. אבל דבר שאינו מעשה אמן, השוכר עושהו. הגבל, של בעל הבית, ואין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הפירים בלבד:

דרטורה (ז) ובנגר. שנועלין בו את הדלת ותוחזים אותו בקורת האסקופה: הזבל של בעל הבית. וכגון שנעשה זבל מתורי דלתו מעלמא. דאי מתורי דשוכר, הזבל של השוכר: היוצא מן התנור. אפר ונעשה זבל:

ח. המשפיר בית לחברו לשנה, נתעברה השנה, נתעברה לשוכר. השפיר לו לחדשים, נתעברה השנה, נתעברה למשפיר. מעשה בצפורי באחד ששכר מרחץ מחברו בשנים עשר זקב לשנה, מדינר זקב לחדש, ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני רבי יוסי, ואמרו יחלקו את חדש העבור:

דרטורה (ח) נתעברה לשוכר. לא ירצה לו שכר חודש, שהעיצור בכלל שנה: מעשה בצפורי. בגמרא פריך, מעשה לסתור, דהא רישא תנא או כולה דשוכר או כולה דמשכיר, ומייתי מעשה דיחלוקו. ומשני, חסורי מחסרא והכי קתני, ואם אמר לו ב"ב זהובים לשנה מדינר זהב לחודש, יחלוקו, דלא ידעינן אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון, ומעשה נמי וכו'. ואין הלכה כרשב"ג ור' יוסי. אלא הלך אחר פחות שבשנות. דקרקע בחזקת מרה קיימא. לפיכך כולו למשכיר, בין שהיה לשון ראשון פחות בין שהיה לשון אחרון פחות:

ט. המשפיר בית לחברו ונפל, חיב להעמיד לו בית. הנה קטן, לא יעשנו גדול, גדול, לא יעשנו קטן. אחד, לא יעשנו שנים, שנים, לא יעשנו אחד. לא יפחת מהחלונות ולא יוסיף עליהן, אלא מדעת שניהם:

דרטורה (ט) חייב להעמיד לו בית. [לימי שכירתו]: היה גדול לא יעשנו קטן וכו'. והוא דהראה לו בית ואמר לו בית כזה אני משכיר לך. אבל העמידו על הבית ואמר לו בית זה אני משכיר לך, ונפל, אינו חייב לבנותו. ואם אמר לו בית סתם, יעמיד לו מקום שיקרא בית, בין גדול בין קטן:

גמרא בבא מציעא דף פ"ה ע"א

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר (ירמ' ט"ו) אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפלו הקדוש ברוך הוא גוזר גזרה מבטלה בשבילו שנאמר (שם) ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה אמר רבי פרנץ אמר רבי יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם שנאמר (ישעי' נ"ט) ואני זאת בריתי וגוי לא ימוש מפיה ומפי זרעך. ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם. מאי אמר ה' אמר הקדוש ברוך הוא אני ערב לך בדבר הזה. מאי מעתה ועד עולם. אמר רבי ירמיה מפאן ואילך תורה מחזרת על אכסניה שלה. רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא ואקריוהו לא ימוש מפיה יתיב ארבעין תעניתא ואקריוהו לא ימוש מפיה זרע זרעך אמר מפאן ואילך לא צריכנא תורה מחזרת על אכסניה שלה. אמר רבי חמא מאי דכתוב (משלי י"ד) בלב נבון תנוח חכמה ובקרב פסילים תודע. בלב נבון תנוח חכמה זה תלמיד חכם בן תלמיד חכם. ובקרב פסילים תודע זה תלמיד חכם בן עם הארץ. אמר עולא היינו דאמרי אינשי אסתרא בלגיןא קיש קיש קרנא. אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא מאי דכתוב (איוב ג') קטון וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדוניו אטו לא ידעין דקטון וגדול שם הוא אלא כל המקטין עצמו על דברי תורה בעולם הזה נעשה גדול לעולם הבא וכל המשים עצמו כעבד על דברי תורה בעולם הזה נעשה חפשי לעולם הבא:

רס"י אם תשוב. יסראל למוטב בתוכחתך ואשיבך אלי ולפני תעמוד הקב"ה אמר לי שאעמוד ואתקיים לפניו אם אוכל להשיבכם: יקר מזולל. ת"ח מע"ה: מפיד ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם. הקב"ה אמר כך אני ערב מעתה שלח ימוק עד עולם: ארבעין תעניתא. שלח תפסוק תורה מזרעו: תודע. מודיע לכל ומתפאר בכתרה: בן עם הארץ. היינו בקרב כסילים משפחת כסילים: אסתרא

בלגינא. סלע א' בלגין: קיש קיש קריא. דמקשקש ומשמיע קול ואם היה מלא
סלעים סלע לא היה משמיע קול:

זוהר משפטים דף קכ"ב ע"ב

זכאין אינון ישראל מכל עמין עובדי עבודה זרה דמאריהון קרי עלייהו (דברים י"ד)
ובד בחר יי להיות לו לעם סגלה. וכתוב (שם) כי עם קדוש אתה ליי אלהיך (וכלא חד
מלה) וכתוב (שם) בנים אתם ליי אלהיכם וגומר. תא חזי בשעתא דישראל לא
אתקשרו עובדיהו מה כתיב (ישעיה ג') עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו. משלו בו
דייקא והא אוקימנא מלי ברזא דספרא דשלמה מלכא והכי אשפחון ביה. תו
אשפחון דכל מאן דאכיל האי מיכלא דאתחבר כחדא. או בשעתא חדא או
בסעודתא חדא ארבעין יומין אתחזיין גדיא מקלסא בקלפוי לגבי אינון דלעילא
וסיעתא מסאבא מתקרבין בהדיה וגרים לאתערא דינן בעלמא דינן דלא
קדישין. ואי אוליד בר באינון יומין אוזפין ליה נשמתא מסטרא אחרא דלא
אצטריכא. וכתוב (ויקרא י"א) והתקדשתם והייתם קדושים וגומר. אתי לאסתאבא
מסאבין ליה ודאי דכתיב (שם) ונטמתם בס חסר א' מסאבותא אטימא מכלא
דלית רשו לאתדכאה הכי פשאר זיני דמסאבותא דמתדפין. ותו דמסתפי מחיוון
בישו דהא בעינדיהו גדיא אשתכח ויכיל לאתזקא דהא צלמא דבר נש אתעבר
מניה רבי ייסא שאל אי שרי למיכל לתרנגולא בגבינה או בחלבא. אמר רבי
שמעון אסיר לך דלא יהיב איניש פתחא לזינן בישין לך דאמרין נזירא סחור
סחור לכרמא לא תקרב ודאי אסיר לך הוא דחומרא אית ביה כבעירה לשחיטה
ומאן דשרי האי מה כתיב (עמוס ב) ותשקו את הנזירים יין מאן דשרי האי כמאן
דשרי האי וכתוב (דברים יד) לא תאכל כל תועבה כל לאכלא כלא :

תרגום הזוהר אשריהם ישראל מכל העמים עובדי עבודה זרה, שרצונם קרא
עליהם, ובד בחר ה' להיות לו לעם סגלה. וכתוב, כי עם קדוש אתה לה' אלהיך,
וכתוב, בנים אתם לה' אלהיכם וגו'. זא ורעה, בשעה שפעשיהם של ישראל אינם
טובים, מה כתוב, עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו, משלו בו הוה דזיוה, וכו'
העמדנו הדברים בסוד הספר של שלמה המלך, וכו' מלאנו בו. עוד מלאנו שם,
שכל מי שאוכל מאכל ההוא של צפר ושל חלב בשעה אחת, או בסעודה אחת,
שהם מתחזרים יחד. ארבעים יום נראה גדי מקולם צעורו, לחלו של מעלה,
והזורה של הטומאה מתקרצת עמו, וגורם לעורר צעולם דינים שאינם קדושים.
ואם הוליד בן צימים האלו, משאילים לו נשמה מלד האחר, שאינה זריכה לו,
וכתוב, והתקדשתם והייתם קדושים וגו' הוצא לטומא מטומאים אותו ודאי שכתוב,
ונטמתם צם חסר א', שהיא טומאה חטומה יותר מכל הטומאות, שאין לו רשות
להפטר כמו שאר מיני טומאות שמתהרות. ועוד שפפחד מחיות רעות פי נראה

דַּעֲיִינֵיהֶם כְּמוֹ גְדֵי וַיְכוּלוֹת לְהַזְיקוֹ, כִּי הֶלְלֵם עַל אֲדָם נִעְבְּרַת מִמֶּנּוּ. רַבֵּי יִיֶסָא הִפְתִּיר
לְאֶחָד מִתְּרַנְגוּל בְּגִבְיָהּ אוֹ בְּחֶלֶב. אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן אֶסּוּר לָךְ. שְׁאִיֶּשׁ אִינוּ כְּרִיף לְתַת
פְּתַח לְמִינִים הָרְעִים לָךְ לָךְ אוֹמְרִים לְנִזְיָר, סָבֵב סָבֵב, אֵל הַפְּרָס לֹא תִקְרָב. וְדַחֵי
הוּא אֶסּוּר כִּי יֵשׁ צוֹ חוֹמֶרֶת הַשְּׁחִיטָה כְּמוֹ צְבָהֶמָה. וּמִי שֶׁמִּפְתִּיר זֶה מֵה כְּתוּב צוֹ,
וּתְפָקוּ אֶת הַנְּזִירִים יוֹן, כִּי מִי שֶׁמִּפְתִּיר זֶה מִפְתִּיר זֶה. וְכְתוּב, לֹא תֹאכְלוּ כָּל תּוֹעֵבָה,
לְכָלוּ

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות ק"ש פ"ב

א. מי שניד לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרוא קודם שתניח החמה יעלה
ויתכסה ויקרא ואם היה מתיירא שמא תניח החמה קודם שיקרא יתכסה במים
שהוא עומד בהן ויקרא ולא יתכסה לא במים הרעים שריחן רע ולא במי המשקה
ולא במים צלולין מפני שערונו נראית בהן אבל מתכסה הוא במים עכורין שאין
ריחן רע וקורא במקומו: **ב.** הקורא קריאת שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ
בשפתיו ולא יראה באצבעותיו כדי שלא תהיה קריאתו עראי ואם עשה כן אף על
פי שיצא ידי חובתו הרי זה מגונה וצריך להשמיע לאזנו כשהוא קורא ואם לא
השמיע לאזנו יצא. וצריך לדקדק באותיותיה ואם לא דקדק יצא:

מוסר

מלוקט מספרי מוסר

אם מן השמים סיעוד לבקש רפואות תעלה למחלותיך בתמרור עון פגם הברית
פקח עיניך וראה כי תחת אשר הרבית פשע בגלדי פשע זרע שקר. טוב אשר תאחוז
שפי'ע תחת פ'שע ובזה תרבה השפ'ע כי אם תם הקצ'י' ועובר על פשע. והוא ראשי
תיבות פשע פזיר שבת ענוה וחדל מעשות הפשע וירבה השפ'ע. מתחיל בפ'יא פזיר.
פזיר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד ירבה בצדקה כפי יום יום ולא יעבור יום
אחד שלא יתן צדקה אם מעט ואם הרבה כי תחת אשר היה בפשעו נרגן מפריד
אלוף עתה בצדקה מיחד שם הו'י'ה ברוך הוא והוא תקון גדול שהוא פזיר ניצוצות
הקדושה במקום הסטרא אחרא דרגא דמותא עתה יפזר ממונו להחיות נפשות
אביונים הבט יראה כסף

משפטים יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה :

(כב) וְכִי-יִנְצוּ אַנְשֵׁים וְנִגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיִּצְאוּ יִלְדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אִסּוֹן עֲבוֹשׁ יַעֲנֹשׁ כְּאִשֶּׁר יִשִּׁית עָלָיו בְּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בְּפִלְלִים: וְאִרִי יִנְצוּן גְּבִרִין וַיִּמְחוּן אֶתְתָּא מַעֲדָא וַיִּפְקוּן וְלָדָהּ וְלֹא יְהִי מוֹתָא אֶתְגַּבָּא וְתִגְבִי כְּמָא דִי יִשׁוּי עֲלוּהִי בְּעֵלָה דְאֶתְתָּא וַיִּתְּן עַל מִימַר דְּנִנְיָא:

רס"י וכי ינצו אנשים. זה עם זה, ונתכון להכות את חברו והכה את האשה: ונגפו. אין נגיפה אלא לשון דחיפה והכאה, כמו (תהלים צא יב) פן תגוף באזן רגלך, (ירמיה יג טז) ובטרם יתנגפו רגליכם, (ישעיה ח יד) ולאזן נגף: ולא יהיה אסון. באשה: עונש יענש. לשלם דמי ולדות לבעל שמיין אותה, כמה היתה ראויה למכר בשוק להעלות בדמיה בשביל הריונה: עונש יענש. יגבו ממון ממנו, כמו (דברים כב יט) וענשו אותו מאה כסף: כאשר ישית עליו וגו'. כשיתבענו הבעל בבית דין להשית עליו עונש על כד: ונתן. המכה דמי ולדות: בפללים. על פי הדינים:

(כג) וְאִם-אִסּוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ: וְאִם מוֹתָא יְהִי וְתִתְּן נֶפֶשׁ אַ חֶלְף נֶפֶשׁ:

רס"י ואם אסון יהיה. באשה: ונתתה נפש תחת נפש. רבותינו חולקין בדבר. יש אומרים נפש ממש, ויש אומרים ממון, אבל לא נפש ממש, שהמתכון להרג את זה והרג את זה פטור ממיתה ומשלם ליוצקו דמיו, כמו שהיה נמכר בשוק:

(כד) עֵין תַּחַת עֵין שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת רֶגֶל: עֵינָא חֶלְף עֵינָא שֵׁנָא חֶלְף שֵׁנָא יָדָא חֶלְף יָדָא רֶגְלָא חֶלְף רֶגְלָא:

רס"י עין תחת עין. סמא עין חברו נתן לו דמי עינו, כמה שפחתו דמיו למכר בשוק, וכן כלם, ולא נטילת אבר ממש, כמו שדרשו רבותינו בפרק החובל (בבא קמא פד א) :

כֹּהֵן תַּחַת כּוֹיָה פִּצֵּעַ תַּחַת פִּצֵּעַ חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה: (כה)
(ס) כְּנֹאֶה חֶלֶף כְּנֹאֶה פִּדְעָא חֶלֶף פִּדְעָא מִשְׁקוּפֵי חֶלֶף מִשְׁקוּפֵי :

רש"י כויה תחת כויה. מכות אש, ועד עכשיו דבר בחבלה שיש בה פחת דמים, ועכשיו בשאין בה פחת דמים, אלא לער, כגון כואו בשפוד על כפרנו אומדים כמה אדם כיואל בזה רוצה לטל להיות מאטער כך: פלע. היא מכה המואיאה דם, שפלע את בשרו, נברדור"א בלעז, הכל לפי מה שהוא אם יש בו פחת דמים נותן נזק, ואם נפל למשכב נותן שבת ורפוי ובשת ולער. ומקרא זה יתר הוא, ובהחובל דרשוהו רבותינו לחייב על העער אפלו במקום נזק, שאף על פי שנותן לו דמי ידו, אין פוטרין אותו מן העער לומר הואיל וקנה ידו יש עליו לחתכה בכל מה שיראה, אלא אומרים יש לו לחתכה בסם, שאינו מאטער כל כך, וזה חתכה בצרזל ולערו: חבורה. היא מכה שהדם נכרר בה ואינו יואל, אלא שמאדים הבשר כנגדו ולשון חבורה [טי"א] בלעז [כתם], כמו (ירמיה יג כג) ונמר חצרברתיו ותרגומו משקופי, לשון חבטה בטדור"א בלעז, וכן וקדופת קדים (בראשית מא ו) שקיפן קדום, חבוטות ברות, וכן על המשקוף (לעיל יב כג) על סם שהדלת נושא עליו:

וְכִי-יִכֶּה אִישׁ אֶת-עֵינָיו עֲבָדוּ אוֹ-אֶת-עֵינָיו אִמְתּוֹ וְשִׁחְתָּהּ (כו)
לְחַפְּשֵׁי יִשְׁלַחְנוּ תַּחַת עֵינָיו: וְאֵרִי יִמְחִי גֵבֶר יֵת עֵינָא דְעַבְדָּה אוּ יֵת עֵינָא דְאִמְתָּה וַיִּחַבְּלָנָה לְבַר חוּרִין יִפְטָרְנָה חֶלֶף עֵינָה :

רש"י את עין עבדו. כנעני, אצל עברי אינו יואל בשן ועין, כמו שאמרנו אכל לא תלא כלאת העבדים (פסוק ז): תחת עינו. וכן בעשרים וארבעה ראשי אברים ארבעות הידים והרגלים. וקתי אזנים והחוטם וראש הגויה, שהוא גיד האמה. ולמה נאמר שן ועין, שאם נאמר עין ולא נאמר שן, הייתי אומר מה עין שנברא עמו אף כל שנברא עמו, והרי שן לא נברא עמו, ואם נאמר שן ולא נאמר עין, הייתי אומר אפלו שן תינוק שיש לה חליפין, לכך נאמר עין:

נְבִיאִים - יִרְמִיָּה - פֶּרֶק לָה

(י) וּבִית לֹא-תִבְנוּ וְזָרַע לֹא-תִזְרְעוּ וְקָרָם לֹא-תִטְעוּ וְלֹא

יְהִי לָכֶם כִּי בְּאֵהָלִים תִּשְׁבוּ כָּל-יְמֵיכֶם לְמַעַן תִּחְיִו יָמִים רַבִּים עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם גָּרִים שָׁם: וּבֵיתָא לֹא תִבְנוּ וְזָרְעָא לֹא תִזְרְעוּ וְכַרְמָא לֹא תַצְבּוּ וְלֹא יְהִי לָכֵן אֲרִי בְּמִשְׁכְּנֵי תִיתַבּוּ כָּל יוֹמֵיכֶם בְּדִיל דְּתַתְּקִימוּן יוֹמֵינִי סְגִיאוֹן עַל אִפִּי אֲרַעָא דְאַתּוֹן דִּירִין תַּפּוּן :

רס"י צאהלום תשבו . במדבריות אשר אתם גרים שם לא היה להם חלק בארץ
שבני גרים היו :

(ח) וּנְשָׂמַע בְּקוֹל יְהוֹנָדָב בֶּן-רָכָב אָבִינוּ לְכָל אֲשֶׁר צִוּנוּ לְבַלְתֵּי שְׂתוֹת-יַיִן כָּל-יְמֵינוּ אֲנַחְנוּ נְשִׂינוּ בְּנֵינוּ וּבְנֹתֵינוּ: וְקִבְלָנָא לְמִימָר יוֹנָדָב בֶּר רָכָב אָבוּנָא לְכָל דְּפַקְדָּנָא בְּדִיל דְּלֹא לְמִשְׁתֵּי חֲמָרָא כָּל יוֹמָנָא אֲנַחְנָא נְשָׂנָא בְּנָנָא וּבְנֹתָנָא : (ט) וּלְבַלְתֵּי בְּנוֹת בְּתִים לְשִׁבְתָּנוּ וְכָרָם וְשָׂדֵה וְזָרַע לֹא יְהִי-לָנוּ: וּבְדִיל דְּלֹא לְמַבְגֵּי בְּתִין לְמַתְבָּנָא וְכַרְמֵינִי וְזָרְעֵינִי לֹא יְהִי לָנָא : (י) וּנְשָׂב בְּאֵהָלִים וּנְשָׂמַע וְנַעַשׂ כְּכָל אֲשֶׁר-צִוּנוּ יוֹנָדָב אָבִינוּ: וְיִתִּיבָנָא בְּמִשְׁכְּנֵינִי וְקִבְלָנָא וְעַבְדָּנָא כְּכָל דְּפַקְדָּנָא יוֹנָדָב אָבוּנָא : (יא) וְיְהִי בְּעֵלוֹת נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל אֶל-הָאָרֶץ וְנֹאמַר בָּאוּ וּנְבֹאוּ יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי חֵיל הַכַּשְׂדִּים וּמִפְּנֵי חֵיל אַרְם וּנְשָׂב בִּירוּשָׁלַם : (פ) וְהִנֵּה כַּד סָלִיק נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶכָא דְּבָבֶל עַל אֲרַעָא וְאַמְרָנָא אִתּוּ וְנִיעוּל לִירוּשָׁלַם מִן קַדְסֵי מִשְׁרִיטָת פְּסָדָאֵי וּמִן קַדְסֵי מִשְׁרִיטָת אַרְם וְיִתְבָּנָא בִּירוּשָׁלַם :

רס"י ויהי בעלות נבוכדנאצר . על כרחנו צאנו העיר לכך עכשיו אנו יושבים
בבתיים :

כתובים - משלי - פרק טז

(כד) צוּף-דְּבַשׁ אֲמַרִי-נָעַם מְתוֹק לִנְפֶשׁ וּמְרִפָּא לְעַצָּם: כְּבָרִיתָא דְּדוּבְשָׂא מֵאַמְרָא דְּבוּסְמָא חֲלִייתָא דְּנַפְשָׂא וְאַסִּיתָא לְגַרְמֵי :

רס"י כוף דבש . מתוק דבש , בריסק"ה בלע"ז : אמרי נועם . דברי תורה :

(כה) **יֵשׁ דְרֹךְ יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו-אִישׁ וְאַחֲרֵיתָהּ דְרֹכֵי-מָוֶת:** אֵית אַרְחָא דְמַתְחִזְנָא בְעֵינֵי בְנֵי נְשָׂא דְתַרְיָצָא הִיא וְסוּפָה אַרְחָתָא דְמוֹתָא אֲנוּן :

רש"י **יש דרך . שהוא ישר לפני איש :**

(כו) **נִפְשׁ עֹמֵל עֲמָלָה לֹא כִי-אֶכְרָף עָלָיו פִּיהוּ:** נִפְשׁ דְלַעְגָא לְעוֹתָא תְסוּבָר דְמִן פּוּמָא אֲתֵי לֵה פִיפָא :

רש"י **עמלה לו . לכרכו הוא עמל : כי אכרף עליו פיו . כשפיהו כופהו ותובע לו מאכל אז עמלו עומדת לו שאכל מה שעמל כבר :**

(כז) **אִישׁ בְּלִיעַל כְּרָה רַעָה וְעַל- (שפתיו) שְׁפָתוֹ כְּאִשׁ צָרְבַת:** גְּבָרָא טְלוּמָא חֲפַר בִּישְׁתָּא וּבְשִׁפְוֹתֶיהָ נוּרָא יְהָבָא זְלִיקֵי :

רש"י **כורה רעה . בלבו חורש הרע : ועל . שפתיו כאש ררבת . הרעה כאש שורפת על שפתיו עד שמוליאה בפיו וגומרה : כאש ררבת . שורפת כמו (יחזקאל כא)** ונלרבו זה כל פנים :

(כח) **אִישׁ תְּהַפְּכוֹת יִשְׁלַח מְדוֹן וְנִרְגָן מִפְרִיד אֱלוֹף:** גְּבָרָא מְהַפְּכָנָא יִגְרֵי תִגְרֵי וְחִרְתָּנָא מְעָרִיק רַחֲמִיָּה :

רש"י **ונרגן מפריד אלוף . וע"י ריגונו ותרעומתו מפריד ממנו אלופו של עולם :**

משנה **מנחות** פרק **ד**

א. הַתְּכֵלֶת אֵינָה מְעַכֶּבֶת אֶת הַלֶּבֶן, וְהַלֶּבֶן אֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַתְּכֵלֶת. תִּפְלָה שֶׁל יָד אֵינָה מְעַכֶּבֶת שֶׁל רֹאשׁ, וְשֶׁל רֹאשׁ אֵינָה מְעַכֶּבֶת שֶׁל יָד. הַסֵּלֶת וְהַשֶּׁמֶן אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַיָּיִן, וְלֹא הַיָּיִן מְעַכְּבֵן. הַמִּתְנֹת שֶׁעַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אֵינָן מְעַכְּבוֹת זֶה אֶת זֶה :

צרטורה (ה) התכלת אינה מעכבת את הלבן. אע"ג דמאיה לתת שני חוטין של תכלת ושני חוטין של לבן, או חוט אחד של תכלת ושלשה חוטין של לבן, אפילו הכי אין זה מעכב את זה, ואם נתן ארבעתן ושל תכלת או ארבעתן של לבן, יאח: תפלה של יד אינה מעכבת של ראש. רמב"ם כתב, דוקא ששתיהן מצויין אכלו, אבל אם אין מצויה אכלו אלא אחת מהן לא יניח האחת עד שימלא האחרת, גזרינן שמה יטעה ויסמוך על אחת תמיד. וזה דלא כהלכתא. דמאן דאמר הכי בגמרא [מנחות מד]. הדר ביה, מכח מה שהקשו לו, ואלא מאן דלית ליה תרתי מלות חדא מורה נמי לא לעבדי, בתמיה. והלכה בין ששניהן מצויין אכלו בין שאין מצויין אכלו אינן מעכבות זו את זו. וכן הורו כל רבותי הלכה למעשה: הסולת והשמן. של מנחת נסכים: אין מעכבין את היין. של נסכים. שאם הביאו את היין בלא סולת ושמן, מנסכו: המתנות של מזבח החילון. כגון ארבע מתנות של חטאת: אין מעכבות זו את זו. שאם לא נתן אלא אחת כיפר. דכתיב (דברים יב) ודם זבחך יספך, שפיכה אחת משמע:

ב. הפרים והאילים והקבשים אינן מעכבין זה את זה. רבי שמעון אומר, אם היו להם פרים מרבים ולא היו להם נסכים, יביאו פר אחד ונסכין ולא יקרבו כלן בלא נסכין:

צרטורה (ג) הפרים והאילים והקבשים. הנך דכתיבי בפרשת אמור אל הכהנים, והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילים שנים, הבאים עם שתי הלחם של עזרת, אינן מעכבים הפרים שנים ואיל אחד ושבעה כבשים של מוספים של עזרת הכתובים בפרשת פינחס. שאין [שני] פרים של מוספים מעכבין הפר של שתי הלחם, ולא הפר של שתי הלחם מעכב שני פרים של מוספים. וכן שני אילים של שתי הלחם אינן מעכבין האיל אחד של מוספים, ולא איל אחד של מוספים מעכב שני האילים של שתי הלחם. וכן הכבשים אין מעכבין אלו את אלו: ר' שמעון אומר אם היו להם פרים מרובין. כלומר, דמים כדי לקנות פרים כדי לרכן, ולא היו להם דמים לקנות נסכים, יביאו פר אחד ונסכין. ומפיק לה מקרא דכתיב (ויחזקאל מו) איפה לפר ואיפה לאיל יעשה מנחה ולכבשים כאשר תשיג ידו, וכי מדת פרים ואילים אחת היא, והלא מנחת פרים שלשה עשרון ומנחת אילים שני עשרון, אלא להודיעך שמוטב להביא פר אחד איל אחד עם איפתו מדה הראויה לו, מלהביא פרים מרובים ואילים מרובים בלא מנחתם. ואין הלכה כר' שמעון:

ג. הפר והאילים והקבשים והשעיר אינן מעכבין את הלחם, ולא הלחם מעכבין. הלחם מעכב את הקבשים, והקבשים אינן מעכבין את הלחם, דברי רבי עקיבא. אומר שמעון בן גנסי, לא כי, אלא הקבשים מעכבין את הלחם, והלחם אינו מעכב את הקבשים, שכן מצינו, כשהיו ישראל במדבר ארבעים שנה, קרבו כבשים בלא לחם, אף כאן יקרבו כבשים בלא לחם. אומר רבי שמעון, הלכה בדברי בן גנסי, אבל אין הטעם בדבריו, שכל האמור בחמש הפקודים, קרב במדבר. וכל האמור בתורת כהנים, לא קרב במדבר. משבאו לארץ, קרבו אלו ואלו. ומפני מה אני אומר יקרבו כבשים בלא לחם, שהקבשים מתירין את עצמן (בלא לחם). לחם בלא קבשים, אין לי מי יתירנו:

דרטורה (ג) הפר והאילים והכזשים והשעיר. הזאים בגלל הלחם. וכולן עולות חוץ מן השעיר שהוא חטאת: אין מעכזין את הלחם. שאם הביאו שתי הלחם של עזרת כלל הקרבנות הללו, מקודשין: הלחם מעכז את הכזשים. הנך כזשים הן שני כזשים דשלמים שהזקקו לתנופה עם הלחם: והכזשים אין מעכזין את הלחם. שאם לא נמלאו כזשים, מביאים שתי הלחם והן קדושים כאילו הביאום עם הכזשים: קרבו כזשים כלל לחם. שהרי לא היה להם לחם במדבר אלא המן: הלכה כדברי בן ננס. לכזשים מעכזים את הלחם: אבל אין הטעם כדבריו. שהוא אומר במדבר קרבו כזשים דשלמים, ולא היא: שכל האמור בחומש הפקודים. בספר במדבר. כגון קרבנות מוספים האמורים בפרשת פינחס, קרבו במדבר: וכל האמור בתורת כהנים. דהיינו בספר ויקרא. לא קרבו במדבר. והנך כזשים האמורים באמור אל הכהנים כגון הנך שזעה כזשים ופר ואילים לעולה דעל הלחם ושני כזשים דשלמים לא קרבו במדבר: לחם כלל כזשים אין לי מי יתירנו. שאין הלחם מותר באכילה לכהנים עד שיקרבו כזשים. והלכה כדברי שמעון:

ד. הַתְּמִידִין אֵינָן מְעַכְבִּין אֶת הַמוֹסְפִים, וְלֹא הַמוֹסְפִים מְעַכְבִּין אֶת הַתְּמִידִין, וְלֹא הַמוֹסְפִים מְעַכְבִּין זֶה אֶת זֶה. לֹא הַקְּרִיבוּ כֶּבֶשׂ בַּבֶּקֶר, יִקְרִיבוּ בֵּין הָעֲרֵבִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵימַתִּי, בְּזִמְן שֶׁהָיוּ אֲנוּסִין אוֹ שׁוֹגְגִין. אָבֵל אִם הָיוּ מְזִידִין וְלֹא הַקְּרִיבוּ כֶּבֶשׂ בַּבֶּקֶר, לֹא יִקְרִיבוּ בֵּין הָעֲרֵבִים. לֹא הַקְּטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֶּקֶר, יִקְטִירוּ בֵּין הָעֲרֵבִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְכֵלָה הִיְתָה קִרְבָּה בֵּין הָעֲרֵבִים, שְׂאִין מְחַנְכִּין אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב אֲלֵא בְּקִטְרֹת הַסַּמִּים (שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים), וְלֹא מִזְבַּח הָעוֹלָה אֲלֵא בְּתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר, וְלֹא אֶת הַשֶּׁלֶחַן אֲלֵא בְּלֶחֶם הַפָּנִים בַּשַּׁבָּת, וְלֹא אֶת הַמִּנְחָה אֲלֵא בַּשַּׁבָּעַה גִּירוֹתֶיהָ בֵּין הָעֲרֵבִים:

דרטורה (ד) התמידים אינן מעכזין את המוספים. בגמרא מפרש, דלענין קדימה קאמר דאין מעכזין זה את זה, דאין זעין תמידין מקריב זרישא, ואין זעין מוספין מקריב זרישא, ואע"ג דכתיב וערך עליה העולה, ומשמע העולה דהיינו עולת תמיד תהא ראשונה לכל הקרבנות, אין זה אלא למאנה בעלמא אבל לא לעכז: אמר ר' שמעון אימתי וכו'. בגמרא מפרש דמתניתין חסורי מחסרה והכי קתני, לא הקריבו כבש צבוקר לא יקריבו בין הערבים, זמה דזרים אמורים שלא נתחנך המזבח, אבל נתחנך המזבח יקריבו בין הערבים. אמר ר' שמעון אימתי בזמן שהיו אנוסים או שוגגים, אבל אם היו מזידים ולא הקריבו כבש צבוקר לא יקריבו בין הערבים. והכי פירושו, לא הקריבו התמיד של שחר לא יקריבו התמיד של בין הערבים, דהכי מדרש קרא, אם את הכבש אחד תעשה צבוקר הוכשר שני ליקרב בין הערבים, ואין לא לא. זמה דזרים אמורים שלא נתחנך מזבח, דהאי קרא בחינוך כתיב בפרשת ואתה תראה, דכתיב לעיל מניה וזה אשר תעשה על המזבח. אבל נתחנך מזבח שכבר הקריב עליו קרבנות, אפילו לא הקריב תמיד של שחר יקריב תמיד של בין הערבים, דכתיב בפרשת פינחס ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הצבוקר וכנסכו, ובהוא קרא לא כתיב את הכבש האחד תעשה צבוקר, ותניא בספרי האי קרא למה נאמר והלא נאמר למעלה בפרשה ואת הכבש השני וגו', לפי שנאמר עמו את הכבש אחד תעשה צבוקר, הרי שלא הקריבו של שחר שומע אני שלא יקריבו של בין הערבים, תלמוד לומר קרא

בתרא ואת הכבש השני, מגיד לך שאם לא הקריב של שחר יקריב של זין הערבים, אבל אם מזידיים כו' לא יקריבו זין הערבים, אותן המזידיים. אבל כהנים אחרים יכולים להקריב: לא הקטירו קטורת צבוקר יקטירו זין הערבים. דקטורת לא שכיחא בחד גברא שיקטיר קטורת פעמים רבות כמו בעולה, כדאמרינן ביומא שלא שנה זה אדם מעולם מפני שהיא מעשרת דכתיב (דברים לג) ישימו קטורה בלפך וסמך ליה בך ה' חילו, הלכך לא קנסינן להו, שמתוך שהיא חביבה עליהם לא פשעי בה ואינו מאוי שניחו אותה מזידין. ואין הלכה כר' שמעון בשתייהן: שאין מחנכים את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים. של זין הערבים. דכתיב (שמות ב) צבוקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה, כלומר כשמדקן את המנורה מן האפר שיש גם מהדלקת הנרות. ואי לאו דעבד הדלקה באורתא, מאי בעי למתקן בצפרא, אלמא חינוך המנורה זין הערבים. וכיון דמנורה נתחנכה בערב, קטורת נמי נתחנכה בערב, דכתיב (ספ) ובהעלות אהרן את הנרות זין הערבים יקטירנה:

ה. חבתי כהן גדול, לא היו באות חצייים, אלא מביא עשרון שלם, וחוצהו, ומקריב מחצה בבקר, ומחצה בין הערבים. וכהן שהקריב מחצה בשחרית ומת ומנו כהן אחר תחתי, לא יביא חצי עשרון מביתו, ולא חצי עשרונו של ראשון, אלא מביא עשרון שלם, וחוצהו, ומקריב מחצה, ומחצה אבד. נמצאו שני חצייים קרבין, ושני חצייים אובדין, לא מנו כהן אחר, משל מי היתה קרבה. רבי שמעון אומר, משל צבוקר. רבי יהודה אומר, משל יורשים. ושלמה היתה קרבה:

דרטורה (ה) חבתי כהן גדול. מנחת כהן גדול שמביא בכל יום. ועל סם דכתיב זה (ויקרא ו) על מחבת צמנו תעשה, משום הכי קרי לה חביתין: לא היו באות חלואין. שלא יביא מביתו חצי עשרון צבוקר וחצי עשרון בערב: לא חצי עשרונו של ראשון. שנסאר מן העשרון שלם שהביא הראשון שמת ולא קרב אלל חליו: ושני חליון אובדים. חצי עשרונו של ראשון שמת, וחצי עשרונו של זה שעמד: משל צבוקר. דכתיב חק עולם, חק זה יהא משל עולם, כלומר משל צבוקר מתרומת הלשכה: ר' יהודה אומר משל יורשים. דכתיב (ספ) והכהן המשיח תחתיו מצניו, והכי משמע, והכהן המשיח שמת, תחתיו אחד מצניו יעשה אותה: ושלמה היתה קרבה. כל זמן שהיא באה משל צבוקר לר' שמעון או משל יורשים לר' יהודה, שלמה היתה קרבה, עשרון שלם ולא חצי עשרון. ר' שמעון מפיק לה מכליל תקטור, שלא יקטירו לחלואים אלא כולה כשהיא באה משל צבוקר. ור' יהודה מפיק לה מדכתיב מצניו יעשה אותה, כשאחד מצניו יקריב לאחר שמת אביו דהיינו היורשים, יעשה אותה ולא חליו. והלכה כר' יהודה שמשל יורשים היא באה:

גמרא מנחות דף מ"א ע"א

תנו רבנן הכל חייבין בציצית כהנים לויים וישראלים גרים נשים ועבדים. רבי שמעון פוטר בנשים מפני שמצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. אמר מר הכל חייבין בציצית כהנים לויים וישראלים פשיטא דאי כהנים לויים וישראלים פטירי מאן ליחייבו. כהנים אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואיל וכתוב (דברים כ"ב) לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך מאן דלא אשתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמחייב בציצית הני כהנים הואיל ואשתרי כלאים לגביהו לא ליחייבו קא משמע לן נהי דאשתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אשתרי. רבי שמעון פוטר בנשים מאי טעמא דרבי שמעון דתנא (במדבר ט"ז) וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סמא כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה, ומה ראת לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה, מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים. ורבנן האי וראיתם אותו מאי עבדי ליה מפעי להו לכדתנא (שם) וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בה ואי זו זו קריאת שמע. דתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן. ותנא אידך וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה ואי זו זו מצות כלאים דכתוב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך. תנא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יי כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל המצות בלן:

ק"י שהזמן גרמא הוא. לילה לר"ש לאו זמן כיצית היא והוי ליה יום זמנו: כהנים אשתרי כלאים לגביהו. אבנט דכתיב ביה שש ותכלת: כסות סומא. דחייב: ורבנן. דאית להו לילה זמן כיצית והוי מצוה שלא הזמן גרמא ונשים חייבות: זו קריאת שמע. דכשהכיר גוון של כיצית קורא את ק"ש: כיון שנתחייב במצוה זו. שהאיר היום נתחייב בכל המצות דרוב מצות נוהגת ביום (רבי שמעון הוא דפוטר בנשים דאי רבנן הא איכא נשים חייבות בה ופטורות) מכמה מצות:

זוהר משפטים דף קכ"ג ע"ב

תאנא במה זכו דניאל חנניה מישאל ועזריה דאשתזיבו מאינון נסיוני אלא בגין דלא אסתאבו במיכליהון. אמר רבי יהודה פתיב (דניאל א') וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגומר. ותאנא בסתימא דמתניתין מיכלא דההוא רשע בשרא בחלבא הנה וגבינה עם בשרא בר מיכלן אחרנין ודא סליק ליה בפתוריה בכל יומא. ודניאל דאסתמר מהאי פד רמו יתיה לגובא דאריוותא אשתלים בצולמא דמאריה (בראשית קצ"א א') ולא שני צולמיה לצולמא אחרא ועל דא דחלו אריוותא מניה ולא תבלוהו. וההוא רשע בשעתא דמלכותא אתעדי מניה ועם

חיות ברא הנה מדוריה אעדי צולמא דאנפוי מניה ומההוא יומא לא אתחזי צולמיה צולמא דבר נש. וכל בעירא דאתי אתחזי ליה צולמא דזיניה ונוקביה והו אתנין עליה כלהו ובכמה זמנין הו אכלין ליה חיות ברא בר דאתגזר האי עונשא עליה בגין דכתיב (חבקוק א') והוא במלכים יתקלס בגין כד פלא יתקלסו ביה כל ההוא זמנא. תא חזי מה כתיב ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהם טוב מפל הילדים האוכלים את פת בג המלך. נראה מראיהם טוב דצולמא דמאריהו לא אעדיאו מניהו ומאחריני אעדיאו. מאן גרים האי בגין דלא אתגעלו בגיעולי מיכליהו. זכאה חולקיהו דישראל דכתיב בהו (שמות כ"ב) ואנשי קדש תהיון לי :

תרגום הזהר למדנו, צפנה זכו דניאל חנניה מישאל ועזריה, שנאלו מנסיונות האלו, אלך משום שלח נטמאו צמחכלם. אמר רבי יהודה פתוב, וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל צפת צג המלך וגו', ולמדנו צסוד המשנה שהמלך כל אותו רשע, היה צשך צחלב, וגבינה עם צשך, חוץ ממחכלים אחרים, וזה עלה על שלחנו צכל יום. ודניאל שנשמר מזה, פשהשליכו אותו לצור האריות, היה שלם צללם רצונו, ולא נשתנה כלמו לצלם אחר, ועל פן יראו האריות ממנו, ולא חצבו אותו. ורשע הוא, צשעה שהמלכות הסרה ממנו, ועם חיות השדה היה מגורו, הסר כלם פניו ממנו, ומיום ההוא לא נראה כלמו צללם האדם, וכל צהמה צצאה, נראה לה שהוא כלם של מינה, ונקבה שפה, והיו כלם צאים עליו. והרבה פעמים היו אוכלים אותו חיות השדה לולא שנגזר עליו אותו ענש, פמו שפתוב, והוא צמלכים יתקלם. משום זה כלם יתקלסו צו כל זמן ההוא. צא וראה, מה פתוב, ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהו טוב מפל הילדים האוכלים את פת צג המלך. נראה מראיהו טוב, שכלם רצונו לא הסר מהם, ומאחריים הסר. מי גרם זה, משום שלח נגעלו צגיעולי מחכלם. אשרי חלקם של ישראל, שפתוב צהם, ואנשי קדש תהיון לי.

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות ק"ש פ"ב

א. כיצד ידקדק ישמור שלא ירפה החזק ולא יחזק הרפה ולא יניח הנד ולא יניח הנח. לפיכך צריך ליתן ריוח בין הדבקים בין כל שתי אותיות הדומות שאחת מהן סוף תיבה והאחרת תחלת תיבה הסמוכה לה כגון בכל לבבך קורא בכל ושוהה וחוזר וקורא לבבך וכו' ואבדתם מהרה הפנף פתיל וצריך לבאר זי"ן של תזכרו וצריך להאריך בדלי"ת של אחד כדי שימליכהו בשמים ובארץ ובד' רוחות, וצריך שלא יחטוף בחי"ת כדי שלא יהא פאומר אי חד : **ב.** קורא אדם שמע בכל לשון שיהיה מבינה והקורא בכל לשון צריך להזהר מדברי שבוש שבאותה הלשון

מוסר

מלוקט מספרי מוסר

תִּקְנֵת הַשְּׂבִים לְהִיּוֹת עֲנוּיִם וְנִשְׁבְּרֵי לֵב בְּאַמֶּת וּגְדוּלָה עֲנוּהָ כְּאֵלוֹ הַקְּרִיב כֹּל הַקְּרִבּוֹת וְהוּא מְרַכְּבָה לְשִׁכִּינָה וְאִין תִּפְלְתוּ נְמֹאֶסֶת וְאַמְרוּ זְכְרוּנֶם לְבְרָכָה כִּי עַל יְדֵי הָעֲנוּהָ אִם נִגְזַר עָלְיוֹ מִיִּתָּה מִתְּבַטְּלֵת הַגְּזֵרָה. וְכֵן אִם נִגְזַר עָלְיוֹ מִיִּתָּת בְּנִים מִתְּבַטְּלֵת הַגְּזֵרָה וְנִמְחָלִים עֲוֹנוֹתָיו וּמְמִילָא רְוּחָא שְׂיִתְכַפֵּר לוֹ אֲשֶׁר חָטָא בְּפָנִים הַבְּרִית. וְתַחַת כִּי הִיא נִדְחָה וְנִתְעַב וְנִאֶלַח עִתָּה אִם יְהִי עֲנִיו בְּאַמֶּת יְהִי מְרַכְּבָה לְשִׁכִּינָה וְיִרְבֶּה הַשְּׁפַע וְאֲדַרְבָּה הוּא יְהִי צְנוּר לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׁפַע כִּי הַצְּדִיק עַל יְדוֹ מְשַׁפֵּיעִין הַשְּׁפַע וְהוּא צְנוּר וְשִׁבִיל לְחַיּוֹת הָעוֹלָם, וְזֶהוּ שֶׁאַמְרוּ כֹּל הָעוֹלָם נִזוֹן בְּשִׁבִיל חֲנִינָא בְּנֵי כִּי רַבִּי חֲנִינָא הוּא שְׁבִיל וְצְנוּר לְהוֹרִיד הַשְּׁפַע לְעוֹלָם:

משפטים ליל שישי תורה

צרוף יהוה

(כז) וְאִם-יֵשֶׁן עֲבָדְךָ אוֹ-יֵשֶׁן אֲמָתְךָ יִפְּלוּ לְחַפְּזֵי יְשֻׁלְחָנְךָ תַּחַת שְׁנֹא: (ס) וְאִם שְׁנָא דְעַבְדָּךָ אוֹ שְׁנָא דְאֲמָתָךָ יִפְּלוּ לְבַר חוֹרִין יִפְטָרְנָה חֶלֶף שְׁנָה: (כח) וְכִי-יִגַּח שׂוֹר אֶת-אִישׁ אוֹ אֶת-אִשָּׁה וְמָת סִקּוּל יִסְקַל הַשׂוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת-בְּשָׂרוֹ וְיִבְעַל הַשׂוֹר נֶקִי: וְאִרִי יִגַּח תּוֹרָא יֵת גִּבְרָא אוֹ יֵת אֲתָתָא וְיָמוֹת אֲתָרְגָּמָא יִתְרַגְּסוּ תּוֹרָא וְלֹא יִתְאַכַּל יֵת בְּסִרְהָ וּמְרָה דְתּוֹרָא יְהִי זִפְאָה:

רש"י וְכִי יִגַּח שׂוֹר. אֶחָד שׂוֹר וְאֶחָד כֹּל בַּהֲמָה וְחַיָּה וְעוֹף אֲלֵךְ שְׂדֵבֵר הַכְּתוּב בַּהֲוָה: וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ. מִמִּשְׁמַע שְׁנֵאֵמֵר סִקּוּל יִסְקַל הַשׂוֹר, אִינוּ יוֹדַע שְׂהוּא נִבְלָה, וְנִבְלָה אֲסוּרָה בְּאֲכִילָהּ, אֲלֵךְ מֵהַ תְּלִמוּד לֹמֵר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ, שְׂאֲפֵלוֹ שְׂחָטוֹ לְאַחַר שְׁנֵאֵמֵר דִּינוֹ, אֲסוּר בְּאֲכִילָהּ. בַּהֲנָא מִנִּין, תְּלִמוּד לֹמֵר: וְיִבְעַל הַשׂוֹר נֶקִי. כֹּאֲדָם הָאוֹמֵר לְחַבְרֵי יֵאָכֵל פְּלוּנֵי נֶקִי מִנְכַסְיוֹ וְאִין לוֹ בַּהֲנָא שְׂל כְּלוּם, זֶה

מדרכו. ופשוטו כמשמעו לפי שנאמר במועד וגם בעליו יומת, הלכך לומר בתם ובעל השור נקי:

(כט) וְאִם שׁוֹר נִגַּח הוּא מִתְמַל שְׁלִשָּׁם וְהוֹעֵד בְּבַעְלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ וְהֵמִית אִישׁ אֶזְאוּ אִשָּׁה הַשׁוֹר יִסְקַל וְגַם-בְּבַעְלָיו יוֹמֵת: ואם תזר נגח הוא מאתמלי ומדקמוהי ויתסהד במרה ולא נטרה ויקטול גברא או אתתא תזרא יתרגם ואף מרה יתקטל:

רש"י מתמל שלשם. הרי שלש נגיחות: והועד צבעליו. לשון התראה בעדים, כמו (בראשית מג ג) העד העיד בנו האיש: והמית איש וגו'. לפי שנאמר וכי יגח, אין לי אלא שהמיתו בנגיחה, המיתו בנשיכה, דחיפה, רביצה, בעיטה מנין, תלמוד לומר והמית [מכל מקום]: וגם בעליו יומת. בידי שמים. יכול בידי אדם, תלמוד לומר (במדבר לה כא) מות יומת המכה רולח הוא, על ראיחתו אתה הורגו, ואי אתה הורגו על ראיחת שורו:

(ל) אִם-כֹּפֵר יוֹשֵׁת עָלָיו וְנָתַן פְּדִיָּין בְּפִשׁוֹ כָּלל אֲשֶׁר-יוֹשֵׁת עָלָיו: אם ממון ישוון עלוהי ויתן פורקן נפשה ככל די ישוון עלוהי:

רש"י אם כפר יושת עליו. "אם" זה אינו תלוי, והרי הוא כמו (לקמן כב כד) אם כסף תלוה, לשון אשר זה משפטו, שישיתו עליו בית דין כופר: ונתן פדיון נפשו. דמי נזק, דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר דמי מזיק:

(לא) אִז-בֵּן יִגַּח אִז-בֵּת יִגַּח כְּמִשְׁפֵּט הַזֶּה יַעֲשֶׂה לּוֹ: או לבר ישראל יגח תזרא או לבת ישראל יגח פדינא קדין יתעבד לה:

רש"י או בן יגח. בן שהוא קטן: או בת. שהיא קטנה. לפי שנאמר והמית איש או אשה, יכול אינו חיב אלא על הגדולים, תלמוד לומר או בן יגח וגו', לחייב על הקטנים כגדולים:

(לב) אִם-עֶבֶד יִגַּח הַשׁוֹר אִז אִמָּה כֶּסֶף | שְׁלִשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לְאֲדָנָיו וְהַשׁוֹר יִסְקַל: (ס) אם לעבדא יגח תזרא או לאמתא כסף תלתין סלעין יתן לרבונה ותזרא יתרגם:

קס"י אם עצד' או אמה. כנעניים: שלשים שקלים יתן. גזרת הכתוב הוא, בין שהוא שוה אלף זוז, בין שאינו שוה אלף דינר. והשקל משקלו ארבעה זהובים שהם חצי אונקיא למשקל הישר של קולוניי"א :

(לג) **וְכִי-יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אֹרְזֵי-יִכְרָה אִישׁ בָּר וְלֹא יִכְסְנוּ וְנִפְל-**
שָׁמָּה שׂוֹר אֹרְזֵי יִפְתַּח גְּבֵר גּוֹב אוֹ אֲרֵי יִכְרָה גְּבֵר גּוֹב וְלֹא יִכְסְנוּ
וְיִפְל תִּמְן תִּזְרָא אוֹ חֲמָרָא :

קס"י וכי יפתח איש בור. שהיה מכסה וגלהו: או כי יכרה. למה נאמר, אם על הפתיחה חיב, על הכריה לא כל שכן, אלא להביא כורה אחר כורה שהוא חיב: ולא יכסנו. הא אם כסהו, פטור, ובחופר ברשות הרבים דבר הכתוב: שור או חמור. הוא הדין לכל בהמה וחיה, שצכל מקום שנאמר שור וחמור, אנו למדין אותו שור שור משבת, שנאמר למען ינוח שורך וחמורך (שמות כג יב) , מה להלן כל בהמה וחיה כשור. שהרי נאמר במקום אחר וכל בהמתך (דברים ה יג) אף כאן, כל בהמה וחיה כשור, ולא נאמר שור וחמור אלא שור, ולא אדם, חמור, ולא כלים:

(לד) **בַּעַל הַבּוֹר יִשְׁלֵם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבַעְלָיו וְהֵמָּה יְהִי-לּוֹ: (ט)**
מְרִי דְגָבָא יִשְׁלֵם כֶּסֶף אֲתִיב לְמַרְזְחֵי וּמִיִּתָּא יְחִי דִּילָהּ :

קס"י בעל הבור. בעל התקלה, אף על פי שאין הבור שלו, שעשאו ברשות הרבים, עשאו הכתוב בעליו להתחייב עליו בנזקיו: כסף ישיב לבעליו. ישיב, לרבות שוה כסף, ואפלו סבין: והמת יהיה לו. לנזק, שמין את הנזלה ונוטלה בדמים ומשלים לו המזיק עליה תשלומי נזקו:

(לה) **וְכִי-יִגָּף שׂוֹר-אִישׁ אֶת-שׂוֹר רֵעֵהוּ וְיָמַת וּמָכְרוּ אֶת-הַשׂוֹר**
הַחַי וְחָצוּ אֶת-כֶּסְפוֹ וְגַם אֶת-הֵמָּה יַחְצִיזוּ: וְאֲרֵי יִגּוֹף תּוֹר דְּגָבֵר יָת
תִּזְרָא דְחֲבֵרָה וַיְמִית וַיִּבְנוּ יָת תִּזְרָא חָזָא וַיִּפְלְגוּן יָת כֶּסְפָּהּ וְאִף יָת דְּמֵי מִיתָא פְּלָגוּן :

קס"י וכי יגף. ידחוף, בין בקרניו, בין בגופו, בין ברגליו, בין שנשכו בשניו, כלן בכלל נגיפה הם, שאין נגיפה אלא לשון מכה: שור איש. שור של איש: ומכרו את השור וגו'. בשוים הכתוב מדבר, שור שוה מאתים שהמית שור שוה מאתים, בין שהנזלה שוה הרבה, בין שהיא שוה מעט, כשנוטל זה חצי החי וחצי המת, וזה חצי החי וחצי המת, נמלא כל אחד מפסיד חצי נזק שהזיקה המיתה, למדנו שהתם

משלם חצי נזק, שזמן השוין אתה למד לשאינן שוין, כי דין התם לשלם חצי נזק לא פחות ולא יותר. או יכול אף בשאינן שוין בדמיהן כשהן חיים, אמר הכתוב וחאו את שניהם, אם אמרת כן, פעמים שמזיק משתכר הרבה, כשהנבלה שיהא למכר לנכרים הרבה יותר מדמי שור המזיק, ואי אפשר שיאמר הכתוב, שיהא המזיק נשכר. או פעמים שהגזק נוטל הרבה יותר מדמי נזק שלם, שחצי דמי שור המזיק שוין יותר מכל דמי שור הגזק, ואם אמרת כן, הרי תם חמור ממועד, על כרחך לא דבר הכתוב אלא בשוין. ולמדך שהתם משלם חצי נזק, ומן השוין תלמד לשאינן שוין, שהמשלם חצי נזקו שזמן לו את הנבלה, ומה שפחתו דמיו בשביל המיתה, נוטל חצי הפחת והולך, ולמה אמר הכתוב בלשון הזה ולא אמר ישלם חציו, ללמד שאין התם משלם אלא מגופו, ואם נגח ומת, אין הגזק נוטל אלא הנבלה, ואם אינה מגעת לחצי נזקו, יפסיד. או שור שנה שנגח שור שנה חמש מאות זוז, אינו נוטל אלא את השור, שלא נתחייב התם לחייב את בעליו לשלם מן העליה:

אז נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו:
בעליו שלם ישלם שור תחת השור והמת יהיה-לו: (ט) או
אתידע ארי תור נגח הוא מאתמלי ומדקמוהי ולא נטררה מרה שלמא ישלם תורא חלף תורא ומיתא יהא דילה:

רש"י או נודע. או לא היה תם, אלא נודע כי שור נגח הוא היום, ומתמול שלשום, הרי שלם נגיחות: שלם ישלם שור. נזק שלם: והמת יהיה לו. לנזק, ועליו ישלם המזיק עד שישתלם נזק כל נזקו:

כי יגנב איש שור או-שה וטבחו או מכרו חמשה בקר
ישלם תחת השור וארבע-צאן תחת השה: ארי ונגוב גבר תור
או אמר ויפסנה או זבניה חמשה תורין ישלם חלף תורא וארבע ענא חלף אמרא:

רש"י חמשה בקר וגו'. אמר רבן יוחנן בן זכאי חס המקום על כבודן של בריות, שור שהולך צרגליו ולא נתבזה בו הגנב לנשאו על כתפו, משלם חמשה, שה שנסאו על כתפו, משלם ארבעה הואיל ונתבזה בו. אמר רבי מאיר בא וראה כמה גדולה כחה של מלאכה, שור שצטלו ממלאכתו משלם חמשה, שה שלא צטלו ממלאכתו ארבעה: תחת השור' תחת השה. שנאן הכתוב לומר, שאין מדת תשלומי ארבעה וחמשה נוהגת אלא בשור ושה בלבד:

בב-אם במחירת ימצא הגנב והכה ומת אין לו דמים:
אם במחירתא ישתיכח גנבא ויתמחי וימות לית ליה דם:

רס"י אם במחלת. כשהיה חותר את הבית: אין לו דמים. אין זו רציחה, הרי הוא כמת מעיקרו. כאן למדתך תורה אם בא להרגך, השכם להרגו, וזה להרגך בא שהרי יודע הוא, שאין אדם מעמיד עצמו ורואה שנוטלין ממונו בפניו ושותק, לפיכך על מנת כן בא, שאם יעמוד בעל הממון כנגדו יהרגו:

(ב) אם-זרחה השמש עליו דמים לו שלם ישלם אם-אין לו ונמכר בגנותו: אם עינא דסחדינא נפלת עלוהי דמא לה שלמא ישלם אם לית לה ויזיבון בגנותה:

רס"י אם זרחה השמש עליו. אין זה אלא כמון משל אם ברור לך הדבר שיש לו שלום עמך, כשמש הזה שהוא שלום בעולם, כך פשוט לך שאינו בא להרוג, אפילו יעמוד בעל הממון כנגדו, כגון אב החותר לגנוב ממון הבן, זידוע שרחמי האב על הבן, ואינו בא על עסקי נפשות: דמים לו. כחי הוא חסוד ורציחה היא, אם יהרגו בעל הבית: שלם ישלם. הגנב ממון שגנב, ואינו חיב מיתה. ואונקלוס שתרגם אם עינא דסהדיא נפלת עלוהי, לקח לו שטה אחרת, לומר שאם מצאוהו עדים קדם שבא בעל הבית, וכשבא בעל הבית נגדו, התרו בו, שלא יהרגו, דמים לו, חיב עליו אם הרגו, שאחר שיש רואים לו, אין הגנב הזה על עסקי נפשות, ולא יהרוג את בעל הממון:

(ג) אם-המצא תמצא בידו הגנבה משור עד-חמור עד-שה חיים שנים ישלם: (ד) אם אשתכחא ושתכח בידה גנבתא מתור עד חמר עד אמר דאנון חיון על חד תרין ישלם:

רס"י אם המצא תמצא בידו. ברשותו, שלא טבח ולא מכר: משור עד חמור. כל דבר בכלל תשלומי כפל בין שיש בו רוח חיים בין שאין בו רוח חיים, שהרי נאמר במקום אחר (פסוק ח) על שה על שלמה על כל אצדה וגו' ישלם שנים לרעהו: חיים שנים ישלם. ולא ישלם לו מתים, אלא חיים או דמי חיים:

(ד) כי יבער-איש שדה או-קרם ושלח את- (בעירה) בעירו ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב קרמו ישלם: (ה) ארי יאכיל גבר חקל או קרם וישלח ית בעירה ויכיל בחקל אחרו שפר חקלה ושפר קרמה ישלם:

רש"י כי יבער. את בעירה ובער. כלם לשון זהמה, כמו (במדבר כ 7) אנחנו ובעירנו: כי יבער. יולך בהמותיו בשדה וכרם של חברו ויזיק אתו באחת משתי אלה או בשלוח בעירה, או בצעור. ופירשו רבותינו שלוח הוא נזקי מדך כף רגל, ובער הוא נזקי השן האוכלת ומבערת: בשדה אחר. בשדה של איש אחר: מיטב שדהו ישלם. שמיין את הנזק, ואם בא לשלם לו הרקע דמי נזק, ישלם לו ממיטב שדותיו אם היה נזקו סלע יתן לו שזה סלע מעדית שיש לו. למדך הכתוב, שהנזקין שמיין להם בעדית:

(ה) כִּי-תֵצֵא אִישׁ וּמִצָּאָה קִצִּים וְנֶאֱכַל גְּדִישׁ אֹו הַקָּמָה אֹו הַשָּׂדֶה שְׁלָם יִשְׁלֹם הַמִּבְעֵר אֶת-הַבְּעֵרָה: (ט) אָרִי תִתְּפֹק נוֹר וְיִשְׂפַח כּוֹבֵין וְיִיכּוֹל גְּדִישִׁין אֹו קָמָא אֹו חִקְלָא שְׁלָמָא יִשְׁלֹם דְּאֲדַלַּק יְת דְּלִקְתָּא :

רש"י כי תלך אש. אפילו מעלמה: ומלאה קוליס. קרדוני"ש בלעז: ונאכל גדיש. שליחכה בקוליס עד שהגיעה לגדיש או לקמה המחצרת להרקע: או השדה. שליחכה את נירו ורכיך לניר אותה פעם שניה: שלם ישלם המבעיר. אף על פי שהדליק בתוך שלו והיא ינאה מעלמה על ידי קוליס שמלאה, חיב לשלם, לפי שלא שמר את גחלתו שלא תלך ותזיק:

(ו) כִּי-יִתֵּן אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ כֶּסֶף אֹו-כֵלִים לְשֹׁמֵר וְגִנֵּב מִבַּיִת הָאִישׁ אִם-יִמָּצָא הַגִּנֵּב יִשְׁלֹם שְׁנָיִם: אָרִי יִתֵּן גִּבֵּר לְחִבְרָה כֶּסֶף אֹו מִיָּן לְמִטָּר וְיִתְּגַבֵּן מִבַּיִת גִּבְרָא אִם יִשְׁתַּכַּח גִּנְבָא יִשְׁלֹם עַל חֵד תְּרִין :

רש"י וגנב מבית האיש. לפי דבריו: אם ימלא הגנב. ישלם הגנב שנים לבעלים:

(ז) אִם-לֹא יִמָּצָא הַגִּנֵּב וְנִקְרַב בְּעַל-הַבַּיִת אֶל-הָאֱלֹהִים אִם-לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמִלְאֲכַת רֵעֵהוּ: אִם לֹא יִשְׁתַּכַּח גִּנְבָא וְיִתְקַרֵּב מְרִי דְבֵיתָא לְקִדָּם דִּינְגָא אִם לֹא אוֹשִׁיט יָדָהּ בְּמָא דְמִסֵּר לָהּ חִבְרָה :

רש"י אם לא ימלא הגנב. ובא השומר הזה שהוא בעל הבית: ונקרב. אל הדינין לדון עם זה ולשבע לו שלא שלח ידו בשלו:

^(ח) עַל-כָּל-דְּבַר-פֹּשַׁע עַל-שׁוֹר עַל-חֲמוֹר עַל-שֶׁה עַל-שְׁלָמָה
עַל-כָּל-אֲבֹדָה אֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי-הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא
דְּבַר-שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרַעְהוּ: ^(ט)
עַל כָּל פְּתִיגָם דְּחֹב עַל תּוֹר עַל חֲמַר עַל אֲמַר עַל פְּסוּי עַל כָּל אֲבֹדָתָא דִּי יֵימַר אָרִי הוּא דִּין
לְקַדָּם דִּינְגָא יִיעוֹל דִּין תְּרוּיָהוּן דִּי יַחֲבֹבוּן דִּינְגָא יִשְׁלַם עַל חַד תְּרוּיָן לְחַבְרָה:

רס"ז עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע. שִׁמְלָא שְׁקֵרָא בְּשַׁבְעָתוֹ, שִׁיעִידוּ עֵדִים שְׁהוּא עֲלָמוֹ גִּנְבוּ,
וִירְשִׁיעוּהוּ אֱלֹהִים עַל פִּי הָעֵדִים: יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרַעְהוּ. לְמַדְךָ הַכְּתוּב, שְׁהַטְוֵעַן
בְּפַקְדוֹן לֹמַר נִגְנַב הַמְנֹ, וְנִמְלָא שְׁהוּא עֲלָמוֹ גִּנְבוּ, מִשְׁלַם תְּשִׁלוּמֵי כֹפֶל. וְאִימְתִי
בְּזַמַּן שְׁנִשְׁבַּע וְאַחַר כֵּךְ בָּאוּ עֵדִים, שְׁכַךְ דְּרַסְו רְבוּתֵינוּ זְכוּנִים לְבִרְכָה וְנִקְרַב בְּעַל
הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים, קְרִיבָה זֹ שְׁבֹעָה הִיא. אַתְּהָ אֹמַר לְשַׁבְעָה, אֹו אִינוּ אֲלָא לְדִין,
שְׁכִיּוֹן שְׁבָא לְדִין וְכַפֵּר לֹמַר נִגְנַבָהּ, מִיַּד יִתְחִיב כֹּפֶל, אִם בָּאוּ עֵדִים שְׁהוּא בִידוֹ.
נֹאמַר כֹּאן שְׁלִיחוֹת יָד, וְנֹאמַר לְמַטָּה שְׁלִיחוֹת יָד ^(פְּסוּק י) שְׁבֹעָת ה' תְּהִיָה בִין שְׁנֵיהֶם
אִם לֹא שְׁלַח יָדוֹ, מָה לְהַלֵּן שְׁבֹעָה אֶף כֹּאן שְׁבֹעָה: אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה. לְפִי
פְּשׁוּטוֹ אֲשֶׁר יֹאמַר הַעֵד כִּי הוּא זֶה שְׁנִשְׁבַּעַת עֲלֵיו הוּא אֲלָלְךָ. עַד הַדִּינִין יִבֹּא
דְּבַר שְׁנֵיהֶם וְיַחְקְרוּ אֶת הָעֵדִים, וְאִם כְּשָׂרִים הֵם וִירְשִׁיעוּהוּ לְשׁוּמַר זֶה, יִשְׁלַם
שְׁנַיִם, וְאִם יִרְשִׁיעוּ אֶת הָעֵדִים, שְׁנִמְלָאוּ זִמְמֵינָן, יִשְׁלָמוּ הֵם שְׁנַיִם לְשׁוּמַר. וְרְבוּתֵינוּ
זְכוּנִים לְבִרְכָה דְּרַסְו כִּי הוּא זֶה, לְלַמַּד שְׁאִין מַחֲיִיבִין אֹותוֹ שְׁבֹעָה אֲלָא אִם כֵּן
הוּדָה בְּמַקְלָת לֹמַר כֵּךְ וְכֵךְ אֲנִי חֵיב לְךָ, וְהַמּוֹתֵר נִגְנַב מִמֶּנִּי:

^(ט) כִּי-יִתֵּן אִישׁ אֶל-רַעְיָהּ חֲמוֹר אוֹ-שׁוֹר אוֹ-שֶׁה וְכָל-בְּהֵמָה
לְשׁוּמַר וּמֵת אוֹ-נִשְׁבָּר אוֹ-נִשְׁבָּה אֵין רֹאָה: אָרִי יִתְּנוּ גִבְרָ לְחַבְרָה
חֲמַר אוֹ תוֹר אוֹ אֲמַר וְכָל בְּעִירָא לְמִטְרָ וּמֵיַת אוֹ אֲתִבֵּר אוֹ אֲשִׁתְּבִי לִית דְּחֹזִי:

רס"ח כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רַעְיָהּ חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר. פְּרַשָּׁה רֵאשׁוֹנָה נֹאמְרָה בְּשׁוּמַר חֲנוּם,
לְפִיכֵךְ פְּטוֹר בּוֹ אֶת הַגְּנֵבָה, כְּמוֹ שְׁנִמְלָאמַר ^(פְּסוּק ו) וְנִגְנַב מִבַּיִת הָאִישׁ, אִם לֹא יִמְלָא
הַגְּנֵב וְנִקְרַב בְּעַל הַבַּיִת לְשַׁבְעָה, לְמַדַּת שְׁפּוֹטֵר עֲלָמוֹ בְּשַׁבְעָה זֹ. וּפְרַשָּׁה זֹ אֹמְרָה
בְּשׁוּמַר שְׁכַר, לְפִיכֵךְ אִינוּ פְּטוֹר אִם נִגְנַבָהּ, כְּמוֹ שְׁכְּתוּב ^(פְּסוּק יא) אִם גִּנְבַּת יִגְנַב מֵעַמּוֹ
יִשְׁלַם, אֲבָל עַל הָאוֹנֵם, כְּגוֹן מֵת מֵעַלְמוֹ, אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה בְּחִזְקָה עַל יָדֵי לְסָטִים,
וְאִין רוּחָה שִׁיעִיד בְּדַבְרָ:

^(י) שְׁבַעַת יְהוָה תְּהִיָה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם-לֹא שְׁלַח יָדוֹ
בְּמִלְּאכְתָּ רַעְיָהּ וְלִקְחָ בְּעַלְיוֹ וְלֹא יִשְׁלַם: מוּמְתָא דִּי תְּהִי בֵּין תְּרוּיָהוּן
אִם לֹא אוֹשִׁיט יְדָהּ בְּמָא דְּמִסַּר לֵיהּ חַבְרָה וְיִקְבַּל מִרְהָ מִנָּה מוּמְתָא וְלֹא יִשְׁלַם:

רס"י שְׂבוּעַת ה' תְּהִיָּה. יִשְׁבַּע שָׁכֵן הָאֵל כְּדַבְּרֵיו, וְהוּא לֹא שָׁלַח זֶה יָד לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
זֶה לְעַמּוֹ, שָׂאֵם שָׁלַח זֶה יָד, וְאַחֵר כֵּךְ נֶאֱנָסָה, חֵיב זְאוֹנְסִים: וְלִקַּח זְעֵלִיו.
הַשְׂבוּעָה: וְלֹא יִשְׁלַם. לוֹ הַשּׁוֹמֵר כְּלוֹם:

(יא) **וְאִם-גָּנַב יִגְנַב מֵעַמּוֹ יִשְׁלַם לְבַעְלָיו:** וְאִם אֶתְגָּנַב יִתְגָּנַב מֵעַמָּה
יִשְׁלַם לְמְרוֹהֵי: (יב) **אִם-טָרַף יִטְרַף יִבְאַהֲוּ עַד הַטְּרָפָה לֹא
יִשְׁלַם:** (יג) **אִם אֶתְבָּרָא יִתְבַּר יִיתִי סְהַדִּין דְּתַבְיָרָא לֹא יִשְׁלַם:**

רס"י אִם טָרַף יִטְרַף. עַל יְדֵי חַיָּה רַעִיָּה: יִבְאַהֲוּ עַד. יִבְיֵא עֵדִים שְׁנֵי טְרַפָּה זְאוֹנְסִים,
וּפְטוּר: הַטְּרַפָּה לֹא יִשְׁלַם. אִינוּ אֹמֵר טְרַפָּה לֹא יִשְׁלַם, אֲלֹא הַטְּרַפָּה, יֵשׁ טְרַפָּה
שֶׁהוּא מִשְׁלַם וְיֵשׁ טְרַפָּה שֶׁאִינוּ מִשְׁלַם. טְרַפְתָּ חֲתוּל וְשׁוֹעֵל וְנִמְיָה מִשְׁלַם. טְרַפְתָּ
זָאֵב, אֲרִי וְדָב וְנַחֲשׁ אִינוּ מִשְׁלַם. וְיֵשׁ לְחַשְׁדָּ לְדוֹן כּוֹן, שֶׁהָרִי כְּתִיב וּמַת אֹר נִשְׁבַּר אֹר
נִשְׁבַּר, מֵה מִיתָה שֶׁאִין יִכּוּל לְהַצִּיל, אֲחַף שְׁבַר וְשְׁבִיָּה שֶׁאִין יִכּוּל לְהַצִּיל:

(יג) **וְכִי-יִשְׁאַל אִישׁ מֵעַם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אִו-מֵת בְּעַלְיוֹ אִין-עַמּוֹ
יִשְׁלַם יִשְׁלַם:** וְאִרִי יִשְׁאַל גְּבַר מִן חֲבֵרָה וְיִתְבַּר אֹר מִית מְרָה לִית עַמָּה שְׁלָמָא יִשְׁלַם:

רס"י וְכִי יִשְׁאַל. זֶה לְלַמֵּד עַל הַשּׁוֹאֵל שְׁחֵיב זְאוֹנְסִין: זְעֵלִיו אִין עַמּוֹ. אִם זְעֵלִיו
שֶׁל שׂוֹר אִינוּ עִם הַשּׁוֹאֵל זְמַלְחָתוֹ:

(יד) **אִם-בְּעַלְיוֹ עַמּוֹ לֹא יִשְׁלַם אִם-שָׁכִיר הוּא בְּשָׂכְרוֹ:** (טו)
אִם מְרָה עַמָּה לֹא יִשְׁלַם אִם אֶגְיָרָא הוּא עַל בְּאַגְרָה:

רס"י אִם זְעֵלִיו עַמּוֹ. בֵּין שֶׁהוּא זְאוֹנְסִים מִלְּחָכָה, בֵּין שֶׁהוּא זְמַלְחָכָה אַחֲרָת, הִיָּה
עַמּוֹ זְשַׁעַת שְׁלָמָה, אִינוּ אֲרִיךְ לְהִיֹּת עַמּוֹ זְשַׁעַת שְׁבִירָה וּמִיתָה: אִם שָׁכִיר הוּא.
אִם הַשּׁוֹר אִינוּ שְׁאוּל אֲלֹא שְׁכוֹר, זֶה זְשַׁכְרוֹ. לִיד הַשּׁוֹכֵר הַזֶּה וְלֹא זְשַׁלְחָה, וְאִין כָּל
הַנְּאִיָּה שְׁלוֹ, שֶׁהָרִי עַל יְדֵי שְׁכָרוֹ נִשְׁתַּמֵּשׁ, וְאִין לוֹ מִשְׁפֵּט שְׁאוּל לְהַתְּחִיב זְאוֹנְסִין. וְלֹא
פְרַשׁ מֵה דִינוֹ, אִם כְּשׁוֹמֵר חֲנָם אֹר כְּשׁוֹמֵר שְׁכָר, לְפִיכֵךְ נִחְלָקוּ זֵו חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל,
שְׁכָר כִּיֹּל מִשְׁלַם, רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר כְּשׁוֹמֵר חֲנָם. רַבִּי יוֹחָנָן אֹמֵר כְּשׁוֹמֵר שְׁכָר:

(טו) וְכִי-יִפְתָּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא-אֶרְשָׁה וְשָׁכַב עִמָּה
מָהָר יִמְהַרְנֶה לוֹ לְאִשָּׁה: וְאִרִי יִשְׁדַּל גֹּבֵר בְּתִלְתָּא דִּי לֹא מְאַרְסָא וְיִשְׁכּוּב
עִמָּה קִימָנָה לָהּ לְאִנְתּוֹ:

רש"י וכי יפתה. מדבר על לבה עד שסומעת לו, וכן תרגומו וארי יסדל. גדול
בלשון ארמי כפתוי בלשון עברי: מהר ימהרנה. יפסוק לה מהר כמשפט איש
לאשתו, שכותב לה כתבה וישאנה:

משפטים יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(טז) אִם-מָאֵן יִמָּאֵן אָבִיָּה לְתַתָּה לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקַל כָּמֹהָר
הַבְּתוּלָתָ: (ס) אִם מִצָּבָא לֹא יִצְבִּי אָבוּהָא לְמַתְנָה לָהּ פְּסָפָא יִתְקוּל כְּמוֹהִרִי
בְּתִלְתָּא:

רש"י כמהר הבתולות. שהוא קצוב חמשים כסף אלל התופס את הבתולה ושוכב
עמה באונס שנאמר (דברים כב כט) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנער חמשים כסף:

(יז) מְכַשְׁפָּה לֹא תִחַיָּה: (ס) חֲרָשָׂא לֹא תִחַי:

רש"י מכשפה לא תחיה. אלל תומת צבית דין, ואחד זכרים ואחד נקבות, אלל
שדבר הכתוב בהוה שהנשים מלויות מכשפות:

(יח) כָּל-שָׁכַב עִם-בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת: (ס) כָּל דְּיִשְׁכּוּב עִם בְּעִירָא אִתְקַטְלָא
יִתְקַטַּל:

רש"י כל שוכב עם בהמה מות יומת. בסקילה, רובע כנרבעת, שכתוב בהן ויקרא
כ טז) למייהם צם:

(ט) זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתֵּי לִיהוָה לְבַדּוֹ: דְּדַבַּח לְטַעֲנֹת עַמְמֵיָא יִתְקַטֵּל אֶלְהוּ לְשִׁמְא דִּי בְּלַחֲוֹדוּהִי:

רס"י לאלהים. לעבודה זרה. אלו היה נקוד לאלהים היה צריך לפרש ולכתב אחרים, עכשיו שאמר לאלהים, אין צריך לפרש אחרים, שכל למד ובית המשמשות בראש התבה אם נקודה בחטף, כגון למלך, למדבר, לעיר, צריך לפרש לאיזה מלך, לאיזה מדבר, לאיזה עיר, וכן למלכים, לרגלים צריך לפרש לאיזה, ואם אינו מפרש, כל מלכים במשמע, וכן לאלהים כל אלהים משמע, אפלו קדש, אבל כשהיא נקודה פת"ח, כמו למלך, למדבר, לעיר נודע באיזה מלך, באיזו מדבר ובאיזה עיר מדבר, וכן לאלהים, לאותן שהזהרתם עליהם במקום אחר, כיוצא בו (תהלים פו ט) אין כמוך באלהים, לפי שלא פרש הצרך לנקד פתח: יחרם. וזאת. ולמה נאמר יחרם, והלא כבר נאמר זו מיתה במקום אחר (דברים יז ה) והולאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו', אלא לפי שלא פרש על איזו עבודה חיב מיתה, שלא תאמר כל עבודות במיתה, בא ופרש כך כאן זבח לאלהים יחרם, לומר כך, מה זביחה עבודה הנעשית בפנים לשמים, אף אני מרבה המקטיר והמנסך והמשתחוה, שהן עבודות בפנים וחיבים עליהם לכל עבודה זרה בין שדרכה לעבדה בכך, בין שאין דרכה לעבדה בכך, אבל שאר עבודות, כגון המכבד והמרבץ והמגפף והמנסק, אינו במיתה, אלא באזהרה:

(כ) וְגַר לֹא-תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי-גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: וְגִיּוֹרָא לֹא תוֹנוּ וְלֹא תַעֲיִקוּן לֵה אַרֵי דְגֵרִין הוֹיִתוּן בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

רס"י וגר לא תונה. אונאת דברים, קונטרלי"ר בלעז [לקנטר], כמו (ישעיה מט כו) והאכלתי את מוניך את בשרם: ולא תלחצנו. בגזלת ממון: כי גרים הייתם. אם הוניתו, אף הוא יכול להונתך ולומר כך אף אתה מגרים זאת, מוס שבך אל תאמר לחברך. כל לשון גר, אדם שלא נולד באותה מדינה, אלא בא ממדינה אחרת לגור שם:

(כא) כָּל-אֱלֻמָּנָה וַיְתוֹם לֹא תַעֲנוּן: כָּל אֶרְמֵלָא וַיְתָם לֹא תַעֲנוּן:

רס"י כל אלמנה ויתום לא תענון. הוא הדין לכל אדם, אלא שדבר הכתוב בהווה, לפי שהם תשושי כח ודבר מצוי לענותם:

כח) אם-חבל תחבל שלמת רעה עד-בא השמש תשיבנו:
ל: אם משכונא תסב פסותא דחברך עד מעל שמשא תתיבנה לה:

רס"י אם חבל תחבל. כל לשון חבלה אינו משכון בסעת הלואה, אלא שממשכנין את הלואה, כשמוגיע הזמן ואינו פורע. חבל תחבול כפל לך בחבלה, עד כמה פעמים, אמר הקדוש ברוך הוא כמה אתה חיב לי, והרי נפשך עולה אללי כל אמש ואמש ונותנת דין וחשבון ומתחייבת לפני, ואני מחזירה לך, אף אתה טול והשב טול והשב: עד בא השמש תשיבנו לו. כל היום תשיבנו לו עד בא השמש, וכבוא השמש תחזור ותטלנו, עד שיבא בקר של מחר, ובכסות יום הכתוב מדבר, שאין צריך לה צלילה:

כז) כי הוא (כסותה) כסותו לבידה הוא שמלתו לערו במה ישלב והיה כי-יצעק אלי ושמעתי כי-חנן אני: (ט) ארי היא כסותה בלחודה היא תותבה למשכיה במא ישפוב ויהי ארי יקבל קדמי ואקבל קבלתה ארי חננא אנא:

רס"י כי הוא כסותה. זו טלית: שמלתו. זו חלוק: במה ישכב. לרבות את המלע:

כז) אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר: דינא
לא תקיל ורבא בעמך לא תלוט:

רס"י אלהים לא תקלל. הרי זו אזהרה לזרכת השם, ואזהרה לקללת דין:

כח) מלאתך ודמעה לא תאחר בכור בניך ותן-לי: בכורך ודמעה
לא תאחר בוכרא דבניך תפרש קדמי:

רס"י מלאתך. חובה המטלת עליך כשתמלא תבואתך להתצטל, והם זכורים ודמעה. התרומה, ואיני יודע מהו לשון דמעה: לא תאחר. לא תשנה סדר הפרשתן, לאחר את המקדם ולהקדים את המאחר, שלא יקדים תרומה לזכורים ומעשר לתרומה: זכור בניך תתן לי. לפדותו בחמש סלעים מן הכהן. והלא כבר אזה עליו במקום אחר, אלא כדי לסמוך לו:

כט) כַּן-תַּעֲשֶׂה לְשִׁרְךָ לְצִאֲנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יְהִי עִם-אִמּוֹ

בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי תִתְּנוּ-לִי: כֹּן תַּעֲבֹד לְתוֹרַךְ לְעֵנֶךָ שִׁבְעָא יוֹמִין יְהִי עִם אִמָּה
תְּמִינָא תַּפְרִשְׁנָה קִדְמִי:

רש"י כן תעשה לשורך. מה זכור אדם לאחר שלשים יום פודהו שנאמר (במדבר יח טז) ופדויו מבזן חדש תפדה, אף זכור בהמה דקה [גסה] מטפל בו שלשים יום ואחר כך נותנו לכהן: שבעת ימים יהיה עם אמו. זו אזהרה לכהן, שאם בא למהר את הקרבנות, לא ימהר קדם שמונה, לפי שהוא מחסר זמן: ביום השמיני תתנו לו. יכול יהא חובה לבזו ביום, נאמר כאן שמיני, ונאמר להלן (ויקרא כב כז) ומיום השמיני והלאה ירצה, מה שמיני האמור להלן להכשיר משמיני ולהלן, אף שמיני האמור כאן להכשיר משמיני ולהלן, וכן משמעו וביום השמיני אתה רשאי לתנו לי:

כו) וְאִנְשֵׁי-קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ

לְקַלֵּב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ: (ס) וְאִנְשֵׁיו קִדְיִשׁוּן תִּהְיוּן קִדְמִי וּבָשָׂר תְּלִישׁ מִן חִינּוֹא חִינּוֹא לֹא תִיכְלוּן לְכַלְבָּא תִרְמוּן יְתֵה:

רש"י ואנשי קדש תהיון לי. אם אתם קדושים ופרושים משקווי נבלות וטרפות הרי אתם שלי, ואם לאו אינכם שלי: ובשר בשדה טרפה. אף בבית כן, אלא שדבר הכתוב בהוה, מקום שדרך בהמות לטרף, וכן (דבר' כב כז) כי בשדה מלאה, וכן (שם כג יא) אשר לא יהיה טהור מקרה לילה, הוא הדיון מקרה יום, אלא שדבר הכתוב בהוה. ואונקלוס תרגם ובשר תליש מן חיורא חיורא, בשר שנתלש על ידי טרפת זאב או ארי, מן חיה כשרה או מבהמה כשרה בחייה: לכלב תשלכון אתו. אף הגוי ככלב, או אינו אלא כלב כמשמעו, תלמוד לומר בנבלה (דב' יד כא) או מכר לנכרי, קל וחומר לטרפה שמתרת בכל הנאות. אם כן מה תלמוד לומר לכלב, למדך הכתוב שאין הקדוש צרוך הוא מקפח שכר כל בריה, שנאמר (שמות יא ז) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, אמר הקדוש צרוך הוא תנו לו שכרו:

כז) לֹא תִשָּׂא שְׁמֵעַ שְׂוֹא אֶל-תְּנִשְׁת יְדֶךָ עִם-רִשָּׁע לְהִיֵּת

עַד חֲמִס: לֹא תִקְבֵּל שְׁמֵעַ דְּשָׂקֵר לֹא תִשְׁוִי יְדֶךָ עִם חֲבִיבָא לְמַהְיִי לֵה סְהִיד שְׂקֵר:

רש"י לא תשא שמע שוא. כתרגומו לא תקבל שמע דשקר, אזהרה למקבל לשון הרע, ולדיון, שלא ישמע דברי בעל דין עד שיבא בעל דין חברו: אל תשא ידך עם רשע. הטוען את חברו תביעת שקר, שהבטיחהו להיות לו עד חמס:

(ב) **לֹא-תִהְיֶה אַחֲרֵי-רָבִים לְרַעַת וְלֹא-תִעָנֶה עַל-רֹב לְנִטּוֹת**

אַחֲרֵי רָבִים לְהִטּוֹת: לֹא תִהְיֶה בְּתֵר סְגִיאוֹן לְאַבְאָשָׁא וְלֹא תִתְמַנַּע מִלְּאֲלָפָא מָא דְבְּעִינָךְ עַל דִּינָא בְּתֵר סְגִיאי שְׁלָם דִּינָא:

רס"י לֹא תהיה אחרי רבים לרעת. יש במקרא זה מדרש חכמי ישראל, אבל אין לשון המקרא מישב בהן על לפניו. מכאן דרשו שאין מטין לחובה בהכרעת דין אחד, וסוף המקרא דרשו אחרי רבים להטות, שאם יש שנים במחיצין יותר על המזכין, הטה הדין על פיהם לחובה וזדיני נפשות הכתוב מדבר, ואמלע המקרא דרשו ולא תענה על רב, על רב, שאין חולקין על מפלח שבצית דין, לפיכך מתחילין זדיני נפשות מן האל, לקטנים שבהן שואלין תחלה, שיאמרו את דעתם. לפי דברי רבותינו כך פתרון המקרא לֹא תהיה אחרי רבים לרעות לחייב מיתה בשביל דין אחד, שירבו המחיצין על המזכין ולא תענה על הרב לנטות מדבריו, ולפי שהוא חסר יו"ד דרשו זו כן. אחרי רבים להטות ויש רבים שאתה נוטה אחריהם, ואימתי, בזמן שהן שנים המכריעין במחיצין יותר מן המזכין, וממשמע שנאמר לֹא תהיה אחרי רבים לרעות שומע אני אבל היה עמהם לטובה, מכאן אמרו דיני נפשות מטין על פי אחד לזכות ועל פי שנים לחובה. ואונקלוס תרגם לֹא תתמנע מלאלפא מה דבעינך על דינא, ולשון העברי, לפי התרגום, כך הוא נדרש לֹא תענה על ריב לנטות אם ישאלך דבר למשפט, לֹא תענה לנטות לאל אחד ולסלק עצמך מן הריב, אלא הוא דן אותו לאמתו. ואני אומר ליטבו על לפניו כפשוטו, כך פתרונו: לֹא תהיה אחרי רבים לרעת. אם ראית רשעים מטין משפט, לֹא תאמר הואיל ורבים הם, הנני נוטה אחריהם: וְלֹא תִעָנֶה עַל רֹב לְנִטּוֹת וְגו'. ואם ישאל הנדון על אותו המשפט אל תעננו על הריב דבר הנוטה אחרי אותו רבים להטות את המשפט מאמתו אלא אמור את המשפט כאשר הוא, וקלר יהא תלוי בצואר הרבים:

(ג) **וְדָל לֹא תִהְיֶה רִיבּוֹ:** (ד) וְעַל מִסְפִּינָא לֹא תִרְחַס בְּדִינָה:

רס"י לֹא תהדר. לֹא תחלוק לו כבוד לזכותו זדין ולומר לו הוא, אזכנו ואכזדנו:

(ה) **כִּי תִפְגַּע שׂוֹר אִיבָךְ אוֹ חֲמֹרוֹ תִעָה הַשֵּׁב תְּשִׁיבּוּ לוֹ:** (ו)

אַרִי תִפְגַּע תּוֹרָא דְסִנְאָךְ אוֹ חֲמֹרָה דְשַׁעֵי אֲתִבָּא תְּתִיבְנָהּ לָהּ: (ז) **כִּי-תִרְאֶה חֲמֹר**

שִׁנְאָךְ רֹבֵץ תַּחַת מִשְׁאוֹ וְחִדְלָתָּ מֵעֵזֵב לוֹ עֵזֵב תִּעְזֹב עִמּוֹ:

(ח) אַרִי תִחַזִּי חֲמֹרָא דְסִנְאָךְ רַבִּיעַ תַּחֲוֹת טוֹעֵנִיָּה וְתִתְמַנַּע מִלְּמִשְׁבַּק לָהּ מִשְׁבַּק תִּשְׁבּוֹק מָא דְבִלְבָד עָלוּהִי וְתִפְרַק עִמָּה:

רש"י כי תראה חמור שנאך וגו'. הרי כי משמש בלשון ללמא, שהוא מארבע לשונות של שמושי כי וכה פתרונו שמא תראה חמורו רובץ תחת משאו: וחללת מעזב לו. בתמיהה: עזב תעזב עמו. עזיבה זו לשון עזרה, וכן (דברים לב לו) עזר ועזב, וכן (נחמיה ג ח) ויעזבו ירושלם עד החומה, מלאוה עפר לעזוב ולסיע את חוזה החומה. כיוצא בו (דברים ז יז) כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני וגו', שמא תאמר כן, בתמיהה, לא תירא מהם. ומדרשו, כך דרשו רבותינו כי תראה וחללת פעמים שאתה חלל ופעמים שאתה עוזר. הא כיצד, זקן ואינו לפי כבודו, וחללת, או בהמת נכרי ומשאו ישראל, וחללת: עזב תעזב עמו. לפרק המשא. מלמשקל ליה, מלטול משאו ממנו:

לֹא תֵטָה מִשְׁפָּט אֲבִינֶךָ בְּרִיבֹ: לֹא תִצְלִי דִין מִסְפִּינֶךָ בְּדִינָה: (ו) **חנמישי**

רש"י אבינך. לשון אובה, שהוא מדולדל ותאב לכל טובה:

מִדְבַר-שֶׁקֶר תִּרְחֹק וְנָקִי וְצַדִּיק אֶל-תִּהְרֹג כִּי לֹא-אֲצַדִּיק רָשָׁע: (ז) מפתגמא דשקרא הוי רחיק ונדכי ודי נפק (דכ"ט) מן דינא לא תקטול ארי לא אצפי חנבא:

רש"י ונקי וצדיק אל תהרג. מנין ליוצא מצית דין חיב ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות, שמחזירין אותו, תלמוד לומר ונקי אל תהרג וזה אף על פי שאינו צדיק, שלא נכטדק בצית דין, מכל מקום נקי הוא מדין מיתה, שהרי יש לך לזכותו. ומנין ליוצא מצית דין זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה, שאין מחזירין אותו בצית דין לחיבו תלמוד לומר וצדיק אל תהרוג, וזה צדיק הוא, שנכטדק בצית דין: כי לא אצדיק רשע. אין עליך להחזירו, כי אני לא אצדיקנו צדיני, אם יאל מידך זכאי, יש לי שלוחים הרבה להמיתו במיתה שנתחייב בה:

וְשָׂחַד לֹא תִקַּח כִּי הַשְׂחָד יַעֲוֶר פְּקֻחִים וַיִּסְלַף דְבָרֵי צַדִּיקִים: (ח) ושוחדא לא תקבל ארי שוחדא מעור עיני חפמינו ומקלקל פתגמיו תריצין:

רש"י ושחד לא תקח. אפלו לשפוט אמת, וכל שכן כדי להטות הדין, שהרי כדי להטות את הדין נאמר כבר לעיל לא תטה משפט: יעור פקחים. אפלו חכם

בתורה ונוטל שחד, סוף שתטרף דעתו עליו, וישתכח תלמודו, ויכהה מאור עיניו: ויסלף. כתרגומו ומקלקל: דברי לדיקים. דברים המלדקים, משפטי אמת, וכן תרגומו פתגמין תרילין. ישרים:

(ט) וְגַר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת-נַפְשׁ הַגֵּר כִּי-גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: וְגִיּוֹרָא לֹא תַעֲיִקוּן וְאַתּוֹן יְדַעְתּוֹן יְת נַפְשָא דְגִיּוֹרָא אַרִי דְגִרִין הִוִיתוֹן בְּאֶרְעָא דְמִצְרָיִם:

רש"י וגר לא תלחץ. בהרבה מקומות הזהירה תורה על הגר מפני סוורו רע: את נפש הגר. כמה קשה לו כשלוחלים אותו:

(י) וְיָשַׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת-אֲרָצְךָ וְאַסְפֹּתָ אֶת-תְּבוּאַתָּה: וְשִׁית שָׁנִין תִּזְרַע יְת אֲרָעָךְ וְתִכְנֹשׁ יְת עַלְלָתָהּ:

רש"י ואספת את תבואתה. לשון הכנסה לבית, כמו (דברים כב ז) ואספתו אל תוך ביתך:

(יא) וְהִשְׁבִּיעַת תִּשְׁמַטְנָה וְנִטְשָׁתָה וְאָכְלוּ אֲבוֹנֵי עַמְּךָ וַיִּתְרֹם תֹּאכַל חֵיַת הַשָּׂדֶה כִּן-תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזִיתְךָ: וְשִׁבְעַתָּא תִשְׁמַטְנָה וְתִרְטַשְׁנָה וַיִּיכְלוּן מִסְפְּנֵי עַמְךָ וְיִשְׁאַרְהוּן תִּיכוּל חֵינֹת בְּרָא כִן תַּעֲבֹד לְכַרְמְךָ לְזִיתְךָ:

רש"י תשמטנה. מעבודה: ונטשה. מאכילה אחר זמן הצעור. דבר אחר תשמטנה מעבודה גמורה, כגון חרישה וזריעה. ונטשה מלזבל ומלקשקש: ויתרם תאכל חית השדה. להקיש מאכל אביון למאכל חיה מה חיה אוכלת בלא מעשר, אף אביונים אוכלים בלא מעשר, מכאן אמרו אין מעשר בשביעית: כן תעשה לכרמך. ותחלת המקרא בשדה הלזון, כמו שאמר למעלה המנו תזרע את ארצך:

(יב) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת לַמַּעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ וַיִּנְפֹּשׁ בֵּין-אֲמֹתֶיךָ וְהִגֵּר: שֵׁשֶׁת יוֹמִין תַּעֲבֹד עוֹבְדֶיךָ וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָא תְנַחֵם בְּדִיל דִּינַחֵם תִּזְרֹךְ וְחֲמֹרְךָ וַיִּשְׁקוּט בֵּר אֲמֹתְךָ וְגִיּוֹרָא:

רש"י וביום השביעי תשבת. אף בשנה השביעית לא תעקר שבת בראשית ממקומה, שלא תאמר הואיל וכל השנה קרויה שבת, לא תנהג בה שבת בראשית:

למען ינוח שורד וחמרד. תן לו ניה להתיר שיהא תולש ואוכל עשבים מן הקרקע. או אינו אללא יחצטנו בתוך הבית, אמרת אין זה ניה אללא לער: זן אמתך. בעבד הערל הכתוב מדבר: והגר. גר תוסב:

(יג) וּבְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ. וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרַיִם לֹא תִזְכְּרוּ. לֹא יִשְׁמַע עַל-פִּיךָ: ובכל די אמרית לכון תסתמרון וְשֵׁם טענת עממא לא תדפרון לא ישתמע על פומכון:

רס"י ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו. לעשות כל מצות עשה באזהרה, שכל שמירה שבתורה אזהרה היא במקום לאו: לא תזכירו. שלא יאמר לו שמור לי בצד עבודה זרה פלונית או תעמוד עמי ביום עבודה זרה פלונית. דבר אחר ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו ללמדך ששקולה עבודה זרה כנגד כל המצות כולן, והנזהר בה כשומר את כלן: לא ישמע. מן הגוי: על פיך. שלא תעשה שתפות עם נכרי וישבע לך בעבודה זרה שזו נמצאת שאתה גורם שיזכר על ידך:

(יד) שְׁלֹשׁ רְגָלִים תִּחַג לִי בַשָּׁנָה: תלת זמנין תחוג קדמי בשנתא:

רס"י רגלים. פעמים וכן (במדבר כב כח) כי הכיתני זה שלש רגלים:

(טו) אֶת-חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת כֶּאֱשֶׁר צִוִּיתָךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי-בֹ יֵצֵאת מִמִּצְרָיִם וְלֹא-יֵרְאוּ פְנֵי רִיקָם: ית חגא דפטיירא ויטר שבועא יומין תיכול פטיירא כמא דפקידתך לזמן ירחא דאביבא ארי בה נפקת ממצרים ולא יתחזון קדמי ריקנן:

רס"י חדש האביב. שהתבואה מתמלאת בו באביב. לשון אחר אביב, לשון אב, זכור וראשון לבשל פרות: ולא יראו פני ריקם. כשתבאו לראות פני ברגלים, הביאו לי עולות:

(טז) וְחַג הַקִּצִּיר בְּכוֹרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאֶסֶף בְּצֵאת הַשָּׂנָה בְּאֶסְפֹּךָ אֶת-מַעֲשֵׂיךָ מִן-הַשָּׂדֶה: וחגא דחצא בכורי עובדיך די תזרע בחקלא וחגא דכנשא במפקא דשתא במכנשא ית עובדיך מן חקלא:

רש"י וְחַג הַקָּלִיר. הוּא חַג שְׂבוּעוֹת: זְכוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ. שְׁהוּא זְמַן הַזְּבָחַת זְכוּרִים, שְׁשָׁתֵי הַלֶּחֶם הַזְּבָחִים בְּעֶלְמֶת הִיוּ מִתִּירִין הַחֲדָשׁ לְמִנְחוֹת וּלְהַזְבִּיחַ זְכוּרִים לְמַקְדָּשׁ, שְׁנֹאֲמַר (בְּמִדְבָר כח כו) וְזִיּוּם הַזְּכוּרִים וְגו': וְחַג הָאֶסְיָף. הוּא חַג הַסְּכוּת: זְאֶסְפֵךְ אֶת מַעֲשֵׂיךָ. שְׁכֹל יְמוֹת הַחֲמֵה הַתְּזוּחָה מִתִּיבְשָׁת זְשָׁדוֹת וְזַחַג אֹסְפִים אֹתָהּ אֶל הַבַּיִת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים:

(יז) שְׁשָׁלֶשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יִרְאֶה כָּל-זְכוּרֶךָ אֶל-פְּנֵי הָאֲדֹן |
יהוה: תְּלַת זְמַנִּין בְּשָׁתָא יִתְחַזֵּין כָּל זְכוּרֶךָ קָדָם רַבּוֹן עֲלֵמָא יי:

רש"י שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וְגו'. לְפִי שְׁהַעֲנִין מִדְּבַר זְשָׁבִיעִית הַלְכָד לֹאֵר שְׁלֹשׁ יִסְתַּרְסוּ רַגְלִים מִמְּקוֹמוֹן: כָּל זְכוּרֶךָ. הַזְּכָרִים שְׁזָב:

(יח) לֹא-תִזְבַּח עַל-חֲמִיץ דָּם-זְבָחֶי וְלֹא-יִלִּין חֶלֶב-חֲגֵי עֵד-
בְּקָר: לֹא תִכּוֹס עַל חֲמִיעַ דָּם פְּסָחִי וְלֹא יִבִּיתוּן בַּר מִן מִדְּבָחָא תַרְבֵּי נְכֹסֶת חֲגֵי עֵד צִפְרָא:

רש"י לֹא תִזְבַּח עַל חֲמִיץ וְגו'. לֹא תִשְׁחַט אֶת הַפֶּסַח זְאֶרְזַעַה עֶשֶׂר זְנִיסוֹן עַד שְׁזַעֲרַת הַחֲמִיץ: וְלֹא יִלִּין חֶלֶב חֲגֵי וְגו'. חוּץ לְמִזְבֵּחַ: עַד זְבָר. יִכּוֹל אֹף עַל הַמַּעֲרֵכָה יִפְסֹל זְלִינָה, תְּלַמּוּד לֹאֵר (וַיִּקְרָא ו' ב) עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלִּילָה: וְלֹא יִלִּין. אִין לִינָה אֶלְכָּא זְעַמּוּד הַשְּׁחַר שְׁנֹאֲמַר עַד זְבָר, אֶזְבֹּל כָּל הַלִּילָה יִכּוֹל לְהַעֲלוֹתוֹ מִן הַרְּכַפָּה לְמִזְבֵּחַ:

(יט) רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בַּיִת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא-
תִּבְשֵׁל גְּדֵי בְּחֶלֶב אֲמוֹ: (ס) רֵישׁ בְּכוּרֵי אֲרַעָד תִּיְתִי לְבַיִת מִקְדָּשָׁא דִּי אֱלֹהֶיךָ לֹא תִיְכָלוּן בְּשֵׁר בְּחֶלֶב:

רש"י רֵאשִׁית זְכוּרֵי אֲדָמָתְךָ. אֹף הַשְּׁזַבִּיעִית חֵיבַת זְזְכוּרִים, לְכַךְ נֹאֲמַר אֹף כֹּאֵן זְכוּרֵי אֲדָמָתְךָ. כִּילַד, אֲדָם נִכְנַס לְתוֹךְ שְׁדָהוּ, וְרֵאחָ תֵּאֲנָה שְׁזַכְרָה, כּוֹרֵךְ עֲלֵיהָ גַמִּי לְסִימָן וּמַקְדִּישָׁהּ. וְאִין זְכוּרִים אֶלְכָּא מִשְׁזַעַת הַמִּינִין הָאֲמוּרִין זְמַקְרָא (זְזָרִים ח ח) אֲרַץ חֲטָה וְשְׁעוּרָה וְגו': לֹא תִזְשָׁל גְּדֵי. אֹף עַגְל וְכַזָּשׁ זְכֹלֵל גְּדֵי, שְׁאִין גְּדֵי אֶלְכָּא לְשׁוֹן וְלַד רַךְ, מִמָּה שְׁאֲתָה מוֹלָא זְכָמָה מִקּוֹמוֹת זְחֹרָה שְׁכָתוּב גְּדֵי, וְהוֹלָכֵךְ לְפָרֶשׁ אַחֲרָיו עֲזִים, כְּגוֹן (זְרָאשִׁית לח יז) אֲנֹכִי אֶשְׁלַח גְּדֵי עֲזִים, (שֵׁם שֵׁם כ) אֶת גְּדֵי הָעֲזִים, (שֵׁם

כז ט) שני גדיי עזים, ללמדך, שכל מקום שנאמר גדי סתם, אף עגל וכבש צמזמע. ובשלושה מקומות נכתב בתורה אחד לאסור אכילה, ואחד לאסור הנאה, ואחד לאסור כסול:

הנה אנכי שלח מלאך לפניה לשמרה בדרך
(כ) וְלִהְיֶיאָהּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנַתִּי: הָאֵל אֲנִי שֹׁלַח מֵאֲחָא קְדָמָךְ
למטרה בארחה ולא עלותך לאתרא דאתקנית:

רס"י הנה אנכי שלח מלאך. כאן נתבשרו שעתידין לחטוא, ושכינה אומרת להם (שמות לג ג) כי לא מעלה בקרבך: אשר הכנתי. אשר זמנתי לתת לכם, זהו פשוטו ומדרשו אל המקום אשר הכינתי כבר מקומי נכר כנגדו, וזה אחד מן המקראות שאומרים, שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה:

השמר מפניו ושמע בקלו אל-תמר בו כי לא ישא
(כא) לְפָשַׁעְכֶם כִּי שָׁמִי בְּקִרְבִּי: אֲסַתְמַר מִן קְדְמוֹהִי וְקִבַּל לְמִימְרָה לֹא תִסָּרַב
לקבלה ארי לא ישבוק לחוביכון ארי בשמי מימרה:

רס"י אל תמר בו. לשון המראה, כמו (יהושע ח יח) אשר ימרה את פיד: כי לא ישא לפשעכם. אינו מלמד בכך, שהוא מן הכת שאין חוטאין, ועוד שהוא שליח ואינו עושה אלא שליחותו: כי שמי בקרבנו. מחבר לראש המקרא, השמר מפניו כי שמי משתף בו, ורבותינו אמרו זה מטטרו"ן ששמו כשם רבו. מטטרו"ן בגימטריא שדי:

כי אם-שמע תשמע בקלו ועשית כל אשר אדבר
(כב) וְאִיבַתִּי אֶת-אִיבִיהָ וְצַרְתִּי אֶת-צָרְרִיהָ: אָרִי אִם קִבְּלָא תְקַבַּל לְמִימְרָה
ותעבד כל דאמלל ואסני ית סנאד ואעיק לדמעיקיו לך:

רס"י ולרתי. כתרנומו ואעיק:

כי-ילך מלאכי לפניה והביאך אל-האמרי והחתי והפרזי
(כג) וְהַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי וְהַיְבוּסִי וְהַכְּחַדְתִּי: אָרִי יְהוָה מֵאֲחָא קְדָמָךְ וְיַעֲלֶנְךָ לְוַת
אמוראי וחתאי ופריזאי וכןענאי חואי ויבוסאי ואשצנון: (כד) לֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה
לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה כמעשיהם כי הירס

(כח) וְשַׁלַּחְתִּי אֶת-הַצֶּרֶעָה לְפָנֶיךָ וְגִרְשָׁה אֶת-הַחַיִּי אֶת-
הַכֹּנְעַנִי וְאֶת-הַחִתִּי מִלְּפָנֶיךָ: וְאֶשְׁלַח אֶת עֲרֵעֵי־תֵבַת קְדָמָךָ וַיִּתְּרֶךָ אֶת חַוְּוֵי
אֶת כְּנַעֲנָי וְאֶת חִתָּי מִן קְדָמָךָ:

רס"י הַצֶּרֶעָה. מִן שֶׁרֶץ הָעוֹף, וְהִיטָה מְכָה אוֹתָם בְּעֵינֵיהֶם וּמְטִילָה בָהֶם אֲרָם
וְהֵם מֵתִים, וְהַצֶּרֶעָה לֹא עֹבְרָה אֶת הַיַּרְדֵּן, וְהַחִתִּי וְהַכֹּנְעַנִי הֵם אֲרָץ סִיחוֹן וְעוֹג,
לְפִיכֵךְ מְכַל שְׂבַע אֲמוֹת לֹא מִנָּה כֹּחַן אֲלֹל אֲלוֹ. וְחַוְוֵי אֲחָף עַל פִּי שְׁהוּא מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
וְהַלְלָה, שָׁנוּ רְבוּתֵינוּ בְּמַסַּכַת סוּטָה (סוּטָה לוֹ א) עַל שֶׁפֶת הַיַּרְדֵּן עֹמְדָה וּזְרָקָה בָהֶם
מֵרָח:

(כט) לֹא אֶגְרֹשְׁנוּ מִפְּנֶיךָ בְּשָׁנָה אַחַת פֶּן-תִּהְיֶה הָאָרֶץ
שְׂמֵמָה וְרַבָּה עָלֶיךָ תִּיַת הַשְּׂדֵה: לֹא אֶתְרַכְּנוּ מִן קְדָמָךָ בְּשִׁפְתָא חֲדָא
דִּילְמָא תִּהְיִי אֲרֵעָא צְדִיָא וְתִסְגִי עֲלֶיךָ חֵיוֹת בְּרָא:

רס"י שְׂמֵמָה. רִיקְנִית מְצַנֵּי אֲדָם, לְפִי שְׁאֲתָם מֵעַט וְאִין בְּכַס כְּדִי לְמַלְאוֹת אוֹתָהּ:
וְרַבָּה עֲלֶיךָ. וְתִרְבָּה עֲלֶיךָ:

(ל) מֵעַט מֵעַט אֶגְרֹשְׁנוּ מִפְּנֶיךָ עַד אֲנֹשֶׁר תִּפְּרָה וְנַחֲלֶתָ אֶת-
הָאָרֶץ: זְעִיר זְעִיר אֶתְרַכְּנוּ מִן קְדָמָךָ עַד דְּתִסְגִי וְתִחַסּוּ אֶת אֲרֵעָא:

רס"י עַד אֲשֶׁר תִּפְרָה. תִּרְבָּה, לְשׁוֹן פְּרִי, כְּמוֹ פְרוּ וְרִבּוּ:

(לא) וְשַׁתִּי אֶת-גְּבֻלְךָ מֵיָם-סוּף וְעַד-יָם פְּלִשְׁתִּים וּמִמְדְּבָר
עַד-הַנֶּהָר כִּי | אֶתְּן בְּיַדְכֶם אֶת יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְגִרְשַׁתְמוּ
מִפְּנֶיךָ: וְאֶשְׁוִי אֶת תְּחוּמֶךָ מִנְּמָא דְסוּף וְעַד נְמָא דְפְּלִשְׁתָּי וּמִמְדְּבָרָא עַד פְּרַת אֲרִי
אֶמְסֶר בְּיַדִּיכֹן אֶת יְתֵבֵי אֲרֵעָא וְתִתְרַכְּנוּ מִן קְדָמָךָ:

רס"י וְשַׁתִּי. לְשׁוֹן הַשְּׂתָה, וְהַת"ו מְדַגְשֶׁת מִפְּנֵי שְׂבָחָה תַּחַת שְׂתִים, שְׁאִין שִׁתָּה בְּלֹא
ת"ו, וְהַאֲחַת לְשֵׁמוֹשׁ: עַד הַנֶּהָר. פְּרַת: וְגִרְשַׁתְמוּ. וְתִגְרַשׁ:

(לב) לֹא-תִכְרַת לָהֶם וְלֹא-לֵהֵימָן בְּרִית: לֹא תִגְזֹר לְהוֹן וּלְטַעֲוֹתְהוֹן קָיָם:
(לג) לֹא יִשְׁבוּ בְּאֲרָצְךָ פֶּן-יִחַטְּיֵאוּ אֶתְךָ לִי כִי תַעֲבֹד אֶת-

אֱלֹהֵיהֶם כִּי-יְהִיֶּה לָךְ לְמוֹקֵשׁ: (ט) לֹא יִתְּבוּן בְּאַרְעֶךָ דִּילְמָא יַחֲיִבוּן יְתִיד
קִדְמֵי אַרְי תְּפִלַּח יְת טַעֲנִתְהוּן אַרְי יְהוּן לָךְ לְתַקְלָא:

רס"י כי תעבד וגו' כי יהיה לך למוקש. הרי אלו כי משמשין במקום אשר, וכן
בכמה מקומות, וזהו לשון אי, שהוא אחד מארבע לשונות שהכי משמש. וגם מלינו
בהרבה מקומות אם משמש בלשון אשר, כמו (ויקרא ב יד) ואם תקריב מנחת זכורים,
שהיא חובה:

כז (ח) וְאֶל-מֹשֶׁה אָמַר עָלֶיךָ אֵל-יְהוָה אֶתְּהַ וְאַהֲרֹן נָדַב
וְאַבְיָהוּא וְשִׁבְעִים מְזֻקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֶרְחֹק:
וּלְמֹשֶׁה אָמַר סָק לִקְדָּם יְיָ אֶתְּ וְאַהֲרֹן נָדַב וְאַבְיָהוּא וְשִׁבְעִין מִסְבֵּי יִשְׂרָאֵל וְתִסְגְּדוּן
מֶרְחֹק:

רס"י ואל משה אמר עלה. פרשה זו נאמרה קדם עשרת הדברות, ובארבעה
בסיון נאמר לו עלה:

(ב) וּנְגַשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל-יְהוָה וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ-
עִמּוֹ: וַיִּתְקַרֵּב מֹשֶׁה בְּלַחֲזוֹדוֹהִי לִקְדָּם יְיָ וְאַנּוּן לֹא יִתְקַרְבוּן וְעַמָּא לֹא יִסְקוּן עִמָּה:

רס"י ונגש משה לבדו. אל הערפל:

(ג) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּסְפָּר לָעָם אֶת כָּל-דִּבְרֵי יְהוָה וְאֵת כָּל-
הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל-הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל-הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה: וְאַתָּה מֹשֶׁה וְאַשְׁתַּעֵי לְעַמָּא יְת כָּל פְּתִגְמָא דַּיְי וְיְת
כָּל דִּינָא וְאַתִּיב כָּל עַמָּא קְלָא חַד וְאַמְרוּ כָּל פְּתִגְמָא דִּי מְלִיל יְיָ נַעֲבַד:

רס"י ויצא משה ויספר לעם. זו ביום: את כל דברי ה'. מלות פרישה והגבלה:
ואת כל המשפטים. שבע מלות שנלטו בני נח. ושבת וכבוד אב ואם ופרה אדמה
ודניין שנתנו להם במרה:

(ד) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת כָּל-דִּבְרֵי יְהוָה וַיִּשְׁכַּם בְּבֹקֶר וַיָּבֵן מִזְבֵּחַ
תַּחַת הָהָר וּשְׁתֵּים עָשָׂר מִצְבֵּה לְשָׁנַיִם עֶשֶׂר שִׁבְעִים

יִשְׂרָאֵל: וכתב משה את כל פתגמיא דיי ואקדם בצפרא ובנא מדבחא בשפולי טורא ותרתא עשרי קמו לתרי עסר שבטנא דישראל:

כס"י וכתב משה. מזבחתית ועד מתן תורה, וכתב מלות שנלטו במרה: ויכסם בצקה. בחמשה בסיון:

(ח) וַיִּשְׁלַח אֶת-נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים: ושלח את בוכרי בני ישראל ואסיקו עלונו וקריבו נכסת קודשיו קדם יי תורין:

כס"י את נערי. הזכורות:

(ו) וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיִּשֶׂם בְּאֵגָנֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל-הַמִּזְבֵּחַ: ונסיב משה פלגות דמא ושוי במזרקא ופלגות דמא זרק על מדבחא:

כס"י ויקח משה חצי הדם. מי חלקו, מלאך בא וחלקו: באגנות. שני אגנות אחד לחצי דם עולה ואחד לחצי דם שלמים להזות אותם על העם. ומכאן למדו רבותינו שנכנסו אבותינו לזבחת במילה וטבילה והרצאת דמים שאין הזאה בלא טבילה:

(ו) וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: ונסיב ספרא דקנמא וקרא קדם עמא ואמרו כל די מליל יי נעבד ונקבל:

כס"י ספר הברית. מזבחתית ועד מתן תורה ומלות שנלטו במרה:

(ח) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַדָּם וַיִּזְרַק עַל-הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דָם-הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם עַל כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: ונסיב משה את דמא וזרק על מדבחא לכפרא על עמא ואמר הא דין דם קנמא דגור יי עמכון על כל פתגמיא האליון:

כס"י ויזרק. ענין הזאה, ותרגומו וזרק על מדבחא לכפרא על עמא:

וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וְאָבִיחֻוא וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וסליק משה ואהרן נדב ואביחוא ושבועין מסבי ישראל: **וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לְבַנְת הַסְּפִיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר:** וחזו את יקר אלהא דישראל ויתחות פרסא יקרה פעובד אבו טבא וכמחזי שמיא לברירו:

רש"י ויראו את אלהי ישראל. נסתכלו והציאו ונתחייבו מיתה, אלא שלא ראה הקדוש ברוך הוא לערצב שמחת התורה, והמתין לנדב ואביחוא עד יום חנכת המשכן, ולזקנים עד, (במדבר יא ח) ויהי העם כמתאוננים וגו' ותצער צם אש ה' ותאכל בקרה המחנה, בקנינים שצמחנה: כמעשה לבנת הספיר. היא היתה לפניו בשעת השעבוד לזכור כרתן של ישראל, שהיו משעבדים במעשה לבנים: וכעצם השמים לטהר. משגאלו היה אור וחדוה לפניו: וכעצם. כתרגומו, לשון מראה: לטהר. לשון ברור ולכל:

וְאֵל-אֶצִּילִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יְדֹוּ וַיַּחֲזֹוּ אֶת-הָאֱלֹהִים וַיֵּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ: (ט) וירברבי בני ישראל לא הנה נזקא וחזו את יקרא ד?? וחזו חזו בקרבניהון דאתקבלו ברעוא פאלו אכליו ושתו:

רש"י ואל אצילי. הם נדב ואביחוא והזקנים: לא שלח ידו. מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד: ויחזו את האלהים. היו מסתכלין בו בלב גם מתוך אכילה ושתייה, כך מדרש תנחומא. ואונקלוס לא תרגם כן. אצילי לשון גדולים, כמו (ישעיה מא ט) ומאציליה קראתיך, (במדבר יא כה) ויאכל מן הרוח, (יחזקאל מא ח) שש אמות אצילה:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲלֶה אֵלַי הִקְרָה וְהִיא-שָׁמַיִם וְאֶתְנֶה לְךָ אֶת-לַחַת הָאֲבֹן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם: ויאמר ?? למשה סק לקדמי לטורא ויהוי תמן ואתו לך את לוחי אבנא ואורייתא ותפקדתא דכתבית לאלופיהון:

רש"י ויאמר ה' אל משה. לאחר מתן תורה: עלה אלי ההרה והיה שם. ארבעים יום: את לחת האבן והתורה והמורה אשר כתבתי להורתם. כל שש מאות ושלש עשרה מאות בכלל עשרת הדברות הן, ורצנו סעדיה פרש באזהרות שיקד לכל דבור ודבור מאות התלויות בו:

(יג) וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֶׁעַ מִשְׁרָתוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל-הַר הָאֱלֹהִים: וְקָם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֶׁעַ מִשְׁמִשְׁנָה וַיִּסְלַק מֹשֶׁה לְטוֹרָא דְאַתְגְּלִי עֲלוּהֵי יְקָרָא דִי:

רס"י ויקם משה ויהושע משרתו. לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן. ואומר אני, שהיה התלמיד מלוחם לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר, שאינו ראוי לילך משם והלאה, ומשם ויעל משה לבדו אל הר האלהים, ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל ארבעים יום, שכן מצינו, כשירד משה (לקמן לב יז) וישמע יהושע את קול העם ברעה, למדנו שלא היה יהושע עמהם:

(יד) וְאֶל-הַזִּקְנִים אָמַר שְׁבוּ-לָנוּ בְּזָה עַד אֲשֶׁר-נָשׁוּב אֵלֵיכֶם וְהִנֵּה אֶהְרֵן וְחֹרֶן עִמָּכֶם מִי-בָעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם: וְלִסְבִּיאָא אָמַר אֲוֹרִיכוֹ לָנָא הָקָא עַד דְּנָתִיב לְנִתְכּוֹן וְהָא אֶהְרֵן וְחֹרֶן עִמָּכֶם מִן דְּאִית לֵהּ דִּינָא יִתְקַרֵּב לְקַדְמֵיהוֹן:

רס"י ואל הזקנים אמר. בלאתו מן המחנה: שבו לנו בזה. והתעכבו כאן עם שאר העם במחנה להיות נכונים לשפוט לכל איש ריבו: חור. בנה של מרים היא, ואביו כלב בן יפנה, שנאמר ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור (דברי הימים א' ב יט) . אפרת זו מרים, כדאיתא בסוטה (יא ב) : מי בעל דברים. מי איש לו דין:

(טו) וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל-הַהָר וַיִּכַּס הָעֲנַן אֶת-הָהָר: וַיִּסְלַק מֹשֶׁה לְטוֹרָא וְחָפָא עֲנָנָא יַת טוֹרָא: וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד-יְהוָה עַל-הָהָר סִינַי וַיִּכְסֶהוּ הָעֲנַן שְׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֲנַן: וַיִּשְׁרָא יְקָרָא דִי עַל טוֹרָא דְסִינַי וְחָפָהּ עֲנָנָא שְׁתַּא יוֹמִין וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְגוֹ עֲנָנָא:

רס"י ויכסהו הענן. רבותינו חולקין בדבר. יש מהם אומרים אלו ששה ימים שמראש חדש עד עזרת יום מתן תורה: ויכסהו הענן. להר: ויקרא אל משה ביום השביעי. לומר עשרת הדברות, ומשה וכל בני ישראל עומדים, אלא שחלק הכתוב כבוד למשה, ויש אומרים ויכסהו הענן למשה ששה ימים לאחר עשרת הדברות, והם היו בתחלת ארבעים יום שעלה משה לקבל הלוחות, ולמדך, שכל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישה ששה ימים:

(יז) וּמְרֵאָה כְּבוֹד יְהוָה כָּאִשׁ אֲכָלֶת בְּרֵאשׁ הַהָר לְעֵינֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל: וְחִיזוּ וְקָרָא דַּי כְּחִיזוּ אֲשָׁא אֲכָלָא בְּרִישׁ טוּרָא לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יח)
וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֵנָן וַיַּעַל אֶל-הַהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה: (פפפ) וַעַל מֹשֶׁה בָּגוּ עֲנָנָא וּסְלִיק לְטוּרָא
וְהוּא מֹשֶׁה בְּטוּרָא אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לַיְלָוֹן: פפפ:

רס"י] בתוך הענן. ענן זה כמין עשן הוא, ועשה לו הקדוש צדק הוא למשה שזיל
נ"א : חפה] בתוכו:

הפטרות משפטים - ירמיה לד

(ח) הַדְּבָר אֲשֶׁר-הָיָה אֶל-יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה אַחֲרַי כְּרַתְּ הַמֶּלֶךְ
צִדְקִיָּהוּ בְּרִית אֶת-כָּל-הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לְקָרָא לָהֶם דְּרוֹר: (ט)
לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת-עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת-שִׁפְחָתוֹ הָעֵבֶרִי וְהָעֵבֶרְיָה חֲפָשִׁים
לְבַלְתִּי עַבְד-בָּם בִּיהוּדֵי אַחִיהוּ אִישׁ: (י) וַיִּשְׁמְעוּ כָל-הַשָּׂרִים וְכָל-
הָעָם אֲשֶׁר-בָּאוּ בַבְּרִית לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת-עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת-שִׁפְחָתוֹ
חֲפָשִׁים לְבַלְתִּי עַבְד-בָּם עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיִּשְׁלְחוּ: (יא) וַיִּשְׁוּבוּ אַחֲרֵי-כֵן
וַיִּשְׁבוּ אֶת-הָעַבְדִּים וְאֶת-הַשִּׁפְחֹת אֲשֶׁר שָׁלְחוּ חֲפָשִׁים (ויכבישום)
וַיִּכְבְּשׂוּם לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת: (יב) וַיְהִי דָבָר-יְהוָה אֶל-יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת
יְהוָה לֵאמֹר: (יג) כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲנֹכִי כָרַתִּי בְרִית אֶת-
אֲבוֹתֵיכֶם בַּיּוֹם הוֹצֵאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם מִבֵּית עַבְדִּים לֵאמֹר:
(יד) מִקֶּץ שִׁבְעַ שָׁנִים תִּשְׁלְחוּ אִישׁ אֶת-אֲחִיו הָעֵבֶרִי אֲשֶׁר-יָמַכְר לְךָ
וְעַבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וְשִׁלַּחְתָּ חֲפָשִׁי מֵעַמְּךָ וְלֹא-שִׁמְעוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֵלַי
וְלֹא הִטּוּ אֶת-אָזְנָם: (טו) וַתִּשְׁבוּ אַתֶּם הַיּוֹם וַתַּעֲשׂוּ אֶת-הַיִּשָּׁר בְּעֵינֵי
לְקָרָא דְרוֹר אִישׁ לְרַעְיָהוּ וַתִּכְרְתוּ בְרִית לְפָנָי בְּבַיִת אֲשֶׁר-נִקְרָא
שְׁמִי עָלָיו: (טז) וַתִּשְׁבוּ וַתַּחֲלִלוּ אֶת-שְׁמִי וַתִּשְׁבוּ אִישׁ אֶת-עַבְדּוֹ
וְאִישׁ אֶת-שִׁפְחָתוֹ אֲשֶׁר-שָׁלַחְתֶּם חֲפָשִׁים לְנַפְשָׁם וַתִּכְבְּשׂוּ אַתֶּם
לְהִיּוֹת לָכֶם לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת: (יז) לָכֵן כֹּה-אָמַר יְהוָה אַתֶּם לֹא-
שִׁמְעַתֶּם אֵלַי לְקָרָא דְרוֹר אִישׁ לְאֲחִיו וְאִישׁ לְרַעְיָהוּ הַנְּבִי קָרָא לָכֶם

דָּרוֹר נָאִם-יְהוָה אֶל-הַחֶרֶב אֶל-הַדָּבָר וְאֶל-הַרְעָב וְנִתַּתִּי אֶתְכֶם
(לזועה) לְזַעֲוָה לְכֹל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ: (יח) וְנִתַּתִּי אֶת-הָאֲנָשִׁים הָעֹבְרִים
אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר לֹא-הִקִּימוּ אֶת-דְּבַרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרְתוּ לִפְנֵי
הָעֶלְגִל אֲשֶׁר כָּרְתוּ לְשָׂנִים וַיַּעֲבְרוּ בֵּין בְּתָרָיו: (יט) שְׂרִי יְהוּדָה וְשָׂרֵי
יְרוּשָׁלַם הַסָּרְסִים וְהַכְּהֻנִים וְכָל עַם הָאָרֶץ הָעֹבְרִים בֵּין בְּתָרֵי
הָעֶגְלָה: (כ) וְנִתַּתִּי אוֹתָם בְּיַד אִיבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְהִיתָה
נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ: (כא) וְאֶת-צִדְקָהּ-
מֶלֶךְ-יְהוּדָה וְאֶת-שָׂרָיו אֶתֶן בְּיַד אִיבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד
חֵיל מֶלֶךְ בְּכָל הָעָלִים מֵעַלְיָכֶם: (כב) הַנְּנִי מִצָּוָה נָאִם-יְהוָה
וְהַשְׁבִּתִּים אֶל-הָעִיר הַזֹּאת וְנִלְחַמוּ עָלֶיהָ וּלְכַדוּהָ וּשְׂרַפְּהָ בְּאֵשׁ
וְאֶת-עַרְי יְהוּדָה אֶתֶן שְׂמָמָה מֵאִין יֵשֵׁב:

(ירמיה פרק לג) (כה) כֹּה אָמַר יְהוָה אֱמ-לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם
וְאָרֶץ לֹא-שָׁמַתִּי: (כו) גַּם-זָרַע יַעֲקֹב וְדוֹד עַבְדִּי אֲמָאֵס מִקַּחַת
מִזְרַעוֹ מִשְׁלִים אֶל-זָרַע אַבְרָהָם יִשְׁחַק וַיַּעֲקֹב כִּי-(אשׁוּב) אָשִׁיב אֶת-
שְׁבוֹתָם וְרַחֲמַתִּים:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה פרה פרק ח

א. שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַשְּׂקֵת, נִטְמָא אֶחָד מֵהֶם, כְּשָׂרִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּ
בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל שְׁנִי. טָהַר, וְנִטְמָא שְׁנִי, כְּשָׂרִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּ בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן.
נִטְמָאוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, פְּסוּלִין. עָשָׂה אֶחָד מֵהֶן מְלֹאכָה, כְּשָׂרִין, מִפְּנֵי שֶׁהוּ
בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל שְׁנִי. עָמַד, וְעָשָׂה הַשְּׁנִי מְלֹאכָה, כְּשָׂרִין, מִפְּנֵי שֶׁהוּ בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל
רֵאשׁוֹן. עָשׂוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַד, פְּסוּלִין:

ב **דרטורה** (ה) שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַשְּׂקֵת. שְׁנֵיהֶם לַחֲטָאתָה: טָהַר. אוֹתוֹ שְׁנֵיהֶם
טָהַר מִטּוֹמְאוֹתָיו: וְנִטְמָא שְׁנֵיהֶם. הֵינּוּ חֲזָרוּ שֶׁהֵיה טָהוֹר: כְּשָׂרִים. הַמֵּים שֶׁבַשְׂקוֹתָ: עָמַד וְעָשָׂה
הַשְּׁנִי מְלֹאכָה. עָמַד הִרְאָשׁוֹן מִמְלֹאכָתוֹ, וְזָכַר הַשְּׁנִי וְעָשָׂה מְלֹאכָה תַּחֲתָיו:

ב. הַמְקַדֵּשׁ מִי חֲטָאתָה, לֹא יִנְעוֹל אֶת הַסִּנְדֵּל. שְׂאֵם נָפְלוּ מִשְׁקִין עַל הַסִּנְדֵּל,
נִטְמָא וְטִמְאָהוּ. הָרִי הוּא אוֹמֵר, מִטְמָאִידָה לֹא טִמְאוּנִי וְאַתָּה טִמְאָתָנִי.

נָפְלוּ מִשְׁקִין עַל בְּשָׂרוֹ, טָהוֹר. נָפְלוּ עַל כְּסוּתוֹ, נְטִמָּאת וְטִמְאַתּוֹ. הָרִי זֶה
אֹמֵר, מְטִמְאֵיךָ לֹא טִמְאוּנִי וְאַתָּה טִמְאַתָּנִי:

ברטורה (ב) נטמא וטמאהו. נטמא הסנדל וטימא את האדם לחטאת, שכלים שנטמאו
במשקים מטמאים את האדם לחטאת, שאין מונין ראשון ושני בחטאת, כדתנן לקמן פרה
כל הראוי (משנה ו) אף על פי שאם נפלו המשקים הללו על בשרו, טהור, שהטהור לפרה
אם נגעו משקין טמאים בבשרו, הוא טהור כמו שהיה, לבד אם נגעו בידיו, לפי שהמשקין
טמאים מטמאים את הידים, וגבי טהרת חטאת קיימא לן דאם נטמאו ידיו נטמא גופו:
מטמאיך לא טמאוני. משקים שנטמאו את הסנדל לא היו יכולים לטמא הטהור לחטאת
אם נגעו בבשרו כדאמרן, והסנדל הבא מכוח מטמאו:

**ג. השורף פרה, ופרים, והמשלח את השעיר, מטמא בגדים. פרה ופרים
ושעיר המשלח עצמן אין מטמאין בגדים. הרי זה אומר, מטמאיך לא
טמאוני ואתה טמאתני:**

ברטורה (ג) השורף פרה. אדומה ופרים הנשרפים. כגון פר יום הכפורים ופר כהן משח
ופר העלם דבר של ליצור, מטמאים בגדים, דבכולהו כתיב יכבס בגדיו, ולא שנא בגדים
שהוא לבוש ולא שנא בגדים שהוא נוגע, והוא הדין לכל שאר כלים, דלא ממעטינן אלא
אדם וכלי חרס בלבד הוא שאין מטמאין אם נוגעים בהן: ופרה ופרים ושעיר המשלח
עלמין. אם נגעו בבגדים הרי הן טהורים. והיינו דאמרי ליה בגדים לאדם, מטמאיך לא
טמאוני ואתה טמאתני:

**ד. האוכל מנבלת העוף הטהור והיא בבית הבליעה, מטמא בגדים.
הנבלה עצמה אינה מטמאה בגדים. הרי זה אומר, מטמאיך לא טמאוני
ואתה טמאתני:**

ברטורה (ד) האוכל מנבלת עוף טהור. נבלת עוף טהור אין לה טומאה אם נגעה באדם
או בבגדים, אלא בבית הבליעה מטמא אדם לטמא בגדים, כדתנן במסכת טהרות, והיינו
דאמרי ליה בגדים לאדם מטמאיך לא טמאוני וכו':

**ה. כל וילד הטמאות אינו מטמא כלים, אלא משקה. נטמא משקה,
טמאן. הרי זה אומר, מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:**

ברטורה (ה) כל וילד הטומאה. כגון ראשון ושני, אין מטמא כלים. אלא אב הטומאה.
ומשקה שנטמא בראשון ושני מטמא כלים, גזירה משום משקה זב וזבה כגון רוקו וזבו
ומימי רגליו שכן אב הטומאה:

**ו. אין כלי חרש מטמא חברו, אלא משקה. נטמא משקה, טמאהו. הרי
זה אומר, מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני:**

זרמורה (ו) אין כלי חרס מטמא חזרו. שאין כלי חרס נעשה אב הטומאה לעולם ואין כלי חרס מקבל טומאה אלא מאב הטומאה, אלמא שאין כלי חרס מטמא חזרו: אלא משקין. אבל מטמא הוא משקין והמשקים חוזרים ומטמאים חזרו, גזירה משום משקה זב וזבה, כדלמרחן:

ז כל הפוסל את התרומה, מטמא את המשקין להיות תחלה לטמא אחר ולפסול אחר, חוץ מטבול יום. הרי זה אומר, מטמאין לא טמאוי ואתה טמאתני:

זרמורה (ז) כל הפוסל את התרומה. כגון ידים שניות עוקות משקים תחלה לטמא חולין, וידים עלמנן שנגעו באוכלי חולין, טהורים, שאין שני עושה שלישי בחולין: חוץ מטבול יום. שלא העריב שמשו. אע"פ שהוא פוסל את התרומה, אינו מטמא המשקין להיות תחילה. ואפילו משקין של תרומה אם נגע בהן טבול יום אינן אלא פסולים בלבד לא טמאים:

ח כל הימים במקוה, שפאמר (בראשית א), ולמקוה המים קרא ימים, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, הים הגדול במקוה, לא נאמר ימים, אלא שיש בו מיני ימים הרבה. רבי יוסי אומר, כל הימים מטהרין בזוחלין, ופסולין לזבים ולמצורעים ולקדש מהן מי חטאת:

זרמורה (ח) כל הימים כמקוה. לכל הני מילי דקתני בסופו [וגם] אין מטהרין בזוחלין, דאין מקוה מטהר בזוחלין אלא במכונסין, דכתיב (ויקרא יא) אך מעין, מעין מטהר בזוחלין, ואין מקוה מטהרת בזוחלין. ופסולין לזבין, דזב צעי מים חיים, דכתיב (שם טו) ורחץ את צפרו במים חיים. ולמזרע דכתיב (שם יז) אל כלי חרס על מים חיים. ולמי חטאת דכתיב (במדבר יט) מים חיים אל כלי: הים הגדול כמקוה. לא קרא הכתוב מקוה אלא לים הגדול דביה משתעי קרא במעשה בראשית ששם נקוו כל מימי בראשית. ולא נאמר ימים בלשון רבים, אלא מפני שמעורבים בו מיני ימים הרבה, שכל הנחלים הולכים אליו: ר' יוסי אומר. כל הימים וים הגדול, תורת מעין עליהן לענין שהן מטהרין בזוחלין, מפני שהנחלים הולכין וזוחלין עליהן. אבל פסולין הן לתורת מים חיים שהכתוב קוראן מקוה. והלכה כר' יוסי:

ט המים המפכים, פסולים. אלו הן המפכים, המלוחים והפושרים. המים המכזבים, פסולין. אלו הם המים המכזבים, המכזבים אחר בשבוע. המכזבים בפלמסיות ובשני בצרון, פשרים. רבי יהודה פוסל:

זרמורה (ט) מים המוכזין. המזיקין כגון שהן מלוחין ופושרין: פסולין. למי חטאת: מים המכזבין. הפוסקין. כמו אשר לא יכזבו מימיו (ישעיה נח): פסולין. למים חיים בעינין: אחד בשבוע. אבל אחד ביוזב שפיר מקרו מים חיים: בפולמסיות. חיילות של גייסות ששותין ומקלקלים בהן: בשני בצרון. שנים של עלירת גשמים: ר' יהודה פוסל. אפילו אותן שאין מכזבין אלא בפולמסיות ובשני בצרון. ואין הלכה כרבי יהודה:

י. מי קרמיון ומי פוגה, פסולים, מפגי שהם מי בצים. מי הירדן ומי ירמוד, פסולים, מפגי שהם מי תערובות, ואלו הן מי תערובות, אחד פשר ואחד פסול שנתערבו. שניהן פשרין ונתערבו, פשרין. רבי יהודה פוסל:

דרטורה (י) מי קרמיון ומי פוגה. נהרות שבארץ ישראל הן: מי צים. לשון היגאה גומא בלא בלה (איוב ח) כלומר, מים שחומר וטיט מעורב בהן. ורחמנא אמר מים חיים אל כל, והכא איכא חלינה בין מים לכלי: מי תערובות. שמים פסולים מתערבים בהם: אחד פסול ואחד כשר. ונתערבו, אסור להקדש ממקום התערובות ולמטה: ר' יהודה פוסל. אפילו בזניהם כשרים פוסל ר' יהודה לטול ממקום התערובות, גזירה אטו אחד פסול. ואין הלכה כר' **כר' יהודה:**

יא. באר אחאב ומערת פמיס, פשרה. המים שנסתנו ושונון מחמת עצמן, פשרין. אמת המים הבאה מרחוק, פשרה, ובלבד שישמרנה שלא יפסיקנה אדם. רבי יהודה אומר, הרי היא בחזקת מתרת. באר שגפול לתוכה חרסית או אדמה, ימתין לה עד שתצל, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר, אינו צריך להמתין:

דרטורה (יא) באר אחאב. לא אתפרש היכן הוא, והא קמסמע לן דמים חיים הן: ומערת פמיים. מערה הסמוכה לעיר דן שמס ירדן יואל. ובלשון ישמעאל קורין לזן בניי"ס: ר' יהודה אומר הרי היא בחזקת מותרת. ואין הלכה כרבי יהודה: עד שתצל. עד שיחזרו המים כלולים כדמעיקרא. ואין הלכה כר' ישמעאל:

גמרא נדה דף י"ז ע"א

תנו רבנן שלשה דברים נאמרו בצפרנים שורפן חסיד קוברן צדיק זורקו רשע: והמקוץ דם ומשמש מטתו. דאמר מר מקוץ דם ומשמש מטתו הניין ליה בנים ויתקין, הקוץ שניהם ושמשו הניין ליה בנים בעלי ראיתו, אמר רב ולא אמרו אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי לית לן בה:

רש"י חסיד. חסיד עדיף מלדיק כשקוברן איכא למיחש דהדרי ומגלו: ויתקין. חלשים: בעלי ראתו. חלש יותר מדאי שיש להם שרץ במוחם כדאמר בכחובות:

זוהר יתרו דף פ"ח ע"א

תא חזי בכל שתא יומא דשבתא פד מטא שעתא דצלותא דמנחה דינא תקיפא שלטא וכל דינין מתערין, אבל ביומא דשבתא פד מטא עידן דצלותא דמנחה רענא דרעוין אשתכח ועתיקא קדישא גליא רצון דיליה וכל דינין מתכפין ואשתכח רעותא וחדו בכלא ובהאי רצון אסתלק משה נביאה מהימנא קדישא מעלמא בגין למנדע דלא בדינא אסתלק. והוא שעתא ברצון דעתיקא קדישא נפק נשמתיה ואתטמר ביה. בגין כד ולא ידע איש את קבורתו כתיב. מה עתיקא קדישא טמירא מפל טמירין ולא ידעין עלאין ותתאין. אוף הכא האי נשמתא דאתטמר בהאי רצון דאתגליא בשעתא דצלותא דמנחה דשבתא כתיב ולא ידע איש את קבורתו והוא טמיר מפל טמירין דעלמא ודינא לא שלטא ביה. זכאה חולקיה דמשה:

תרגום הזוהר צא וראה בכל ששת ימי השבת, כשמגיע שעת תפלת המנחה, דין קשה שולט, וכל הדינים מתעוררים, אצל ציום השבת, כשמגיע שעת תפלת המנחה, רצון הרלוונט נמצא, ועתיקא קדישא מנלה הרצון שלו, וכל הדינים נכנעים, ונמצא רצון ושמחה צפלה. ובצדו הזה נסתלק משה, הנביא הנאמן הקדוש, מן העולם כדי לדעת שלא נסתלק בדיו, ושעה ההיא, ילא נשמתו בצדו של עתיקא קדישא ונגנז בו, משום זה, ולא ידע איש את קבורתו, כתוב, מה עתיקא קדישא נעלם מפל נעלם ולא יודעים אותו עליונים ותחתונים, אף כהן, נשמה זו, שנסתרה בצדו הזה שנתגלה בשעת תפלת המנחה של שבת, כתוב בה, ולא ידע איש את קבורתו, והוא נסתר מפל הנסתרות שבעולם, ודין אינו שולט בו, אשרי חלקו של משה.

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות שבת פ"ד

א. ישראל שאמר לגוי לעשות לו מלאכה זו בשבת אף על פי שעבר ומפין אותו מפת מרדות מתר לו ליהנות מאותה מלאכה לערב. אחר שימתין בכדי שתעשה. ולא אמרו בכל מקום שימתין בכדי שיעשה אלא מפני דבר זה שאם תאמר יהא מתר מיד שמה יאמר לגוי לעשות לו וימצא הדבר מוכן מיד, וכיון שאסור עד שימתין בכדי שיעשה לא יאמר לגוי לעשות לו שהרי אינו משתכר כלום מפני שהוא מתעב לערב בכדי שיעשה דבר זה שנעשה בשבת: **ב.** דבר שאינו מלאכה ואין

אָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת אֲלָא מְשׁוּם שְׁבוּת מִתֵּר לְיִשְׂרָאֵל לִזְמַר לְגוֹי לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת וְהוּא
שִׁיחָה שֶׁם מְקַצֵּת חוֹלֵי אוֹ יְהִיָּה צָרִיךְ לְדַבֵּר צוֹרֵךְ הַרְבֵּה אוֹ מְפַנֵּי מְצוּה:

מוסר

מלוקט מספרי מוסר

מִן הַשְּׁלֶשֶׁה שֶׁהֵם רְאֵי תִיבוֹת שֶׁפֶע הַנְּאֻמִּים. הֵכִי נִכְבָּד שִׁי"ן רוֹמֵז לְשַׁבָּת. כִּי
הַשׁוֹמֵר שַׁבָּת כְּהִלְכָתוֹ בְּמַחְשָׁבָה וְדַבּוּר וּמַעֲשֵׂה אֲפִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה כְּאִנּוֹשׁ מוֹחֲלִין
לוֹ. וּבְיָדָיו שְׁמוֹעִיל לְתַקֵּן פֶּגַם הַבְּרִית דֵּהוּא צְדִיקָא בְּשִׁבְעֵתָא אֶחִיד. וּמַעֲלִים עָלָיו
כְּאִלּוּ קִיָּים כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה. וּבְיָתֵר צָרִיךְ לְהַזְהֵר מִדַּבּוּר שֶׁל חוֹל וְקַל וְחוֹמֵר מִדַּבּוּר
שֶׁל אֲסוּר וְזֶהוּ מִדַּבְּרֵי קִבְלָה דְּכִתִּיב (ישעי' נ"ח) וְדַבֵּר דְּבַר. וּמִמְקוֹמוֹ הוּא מוֹכֵר
דְּכִבְיָכּוֹל הוּא שַׁבָּת מִדַּבּוּר כִּי בְּדַבֵּר ה' שְׁמַיִם נַעֲשׂוּ. וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר זְכִינוּ שֶׁה' בְּרַחֲמָיו
הִנְחִילָנוּ הַשַּׁבָּת. צָרִיךְ לְשַׁבּוֹת בּוֹ גַם מִדַּבּוּר וַיַּעֲנֵג הַשַּׁבָּת בְּמָה שֶׁהוּא עֲנֵג שַׁבָּת לְאֶכּוֹל
לְכַבּוֹד הַשַּׁבָּת דּוֹקָא וְלִלְבוֹשׁ בְּגָדֵי שַׁבָּת לְכַבֵּד הַשַּׁבָּת וְלִקְבּוֹעַ לְמוֹד בְּשַׁבָּת כִּי לֹא נִתֵּן
הַשַּׁבָּת אֲלָא לְעִסּוֹק בְּתוֹרָה. וְאִם כֹּה יַעֲשֶׂה נִמְחָלִים עוֹנוֹתָיו וּבְכֻלָּל אֲשֶׁר חָטָא בְּפֶגַם
הַבְּרִית וְשָׁב וְרָפָא לוֹ:

פרשת תרומה

תרומה יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

כֹּה (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי: (ב) וַיְדַבֵּר
אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר
יִדְבְּנוּ לְבָבוֹ תִקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרְשׂוּן קִדְמֵי
אֲפֻרְשׁוּתָא מִן כָּל גִּבֹר דִּי יִתְרַעֵי לְבָה תִסְבּוּן יַת אֲפֻרְשׁוּתֵי:

כס"י ויקחו לי תרומה. לי לשמי: תרומה. הפרשה, יפרישו לי מממונס נדבה: ידבנו לבו. לשון נדבה, והוא לשון רצון טוב, פרישנ"ט בלעז: תקחו את תרומתי. אמרו רבותינו שלש תרומות אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת, שנעשו מהם האדנים, כמו שמפורש באלה פקודי (שמות לח כו. כז), ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקפות לקנות מהן קרבנות לבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד. שלשה עשר דברים האמורים בענין כלם הארכו למלאכת המשכן או לבגדי כהנה, כשתדקדק בהם:

(ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת:
וְדָא אַפְרִשׁוּתָא דְתַסְבִּין מִנְהוֹן דְּהָבָא וְכֶסֶף אִי וְנִחְשָׁא:

כס"י זהב וכסף ונחשת וגו'. כלם באו בנדבה, איש איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שבא בשוה מחלית השקל לכל אחד, ולא מצינו בכל מלאכת המשכן, שהאריך שם כסף יותר, שנאמר (שמות לח כו. כז) וכסף פקודי העדה וגו' בקע לגלגלת וגו', ושאר הכסף הבא שם בנדבה עשאוה לכלי שרת:

(ד) וַתִּכְלֹת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: וְתִכְלָא וְאַרְגָּמָנָא וְצַבֵּעַ זְהוּרִי וְבוּץ וְמַעֲזִי:

כס"י ותכלת. אמר צבוע בדם חלזון, וצבעו ירוק: וארגמן. אמר צבוע ממין צבוע ששמו ארגמן: ושש. הוא פשתן: ועזים. נוזה של עזים, לכך תרגם אנקלוס ומעזי, הבא מן העזים, ולא עזים עצמם, שתרגום של עזים עזיא:

(ה) וְעֹרֹת אֵילִם מְאֻדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וְעֹצֵי שִׁטִּים: וְדִדְרֵי מְסֻמְקֵי וְיִמְשְׁכֵי סְסוּגוּנָא וְאַעִי שִׁטִּין:

כס"י מאדמים. צבועות היו אדום לאחר עבודן: תחשים. מין חיה, ולא היתה אלא לשעה והרבה גונים היו לה, לכך מתרגם ססוגונא, ששם ומתפאר בגונין שלו: ועלי שטים. מאין היו להם במדבר, פרש רבי תנחומא יעקב אבינו כפה ברוח הקדש, שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למארים ונטעם, ואוה לבניו לטלם עמהם, כשיאלאו ממארים:

שָׁמֶן לַמָּאָר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמְּשָׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסָּמִים: ^(ו)
מְשָׁחָה לְאַנְהָרוּתָא בּוּסְ מִנָּא לְמִשְׁחָא דְרַבּוּתָא וְלִקְטֹרֶת בּוּסְ מִנָּא:

רש"י שֶׁמֶן לַמָּאָר. שֶׁמֶן זֵית זָךְ לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד: בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמְּשָׁחָה. שְׁנַעֲשֶׂה לְמִשְׁחָה כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן וְהַמִּשְׁכָּן לְקִדְשׁוֹ, וְהִלְכֵנוּ לוֹ בְּשָׂמִים כְּמוֹ שְׁמִפּוֹרֶשׁ כִּי תִשָּׂא (שְׁמוֹת ל כג. כה) : וְלִקְטֹרֶת הַסָּמִים. שֶׁהִיוּ מִקְטִירֵינָּם כָּכָל עֵרֶב וּצְבָר, כְּמוֹ שְׁמִפּוֹרֶשׁ בּוֹרְחָה תְּלוּהָ (שְׁמוֹת ל ז. ח) וְלִשְׁוֹן קִטְרֵת הַעֲלֹחֹת קִיטוֹר וְתַמְרוֹת עֵשֶׂן:

נְבִיאִים - מַלְכִים א - פֶּרֶק ה

(כו) וַיְהִי נֶתָן חֶכְמָה לְשִׁלְמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר-לוֹ וַיְהִי שְׁלֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שִׁלְמֹה וַיִּכְרְתוּ בְרִית שְׁנֵיהֶם: וַיִּיָּהֵב חִירָם מִתָּא לְשִׁלְמֹה כְּמוֹ דְּמַלְלִיל לִיה וְהָוּה שְׁלֹמָא בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמָה וְגִזְרוּ קִיָּים תַּרְוִיחוּן : **(כז)** וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ שִׁלְמֹה מִסַּמְכָא-יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הַמָּס שְׁלֹשִׁים אֶלְפֵי אִישׁ: וּמִנֵּי מַלְכָא שְׁלֹמָה מִסְקֵי מִיָּסִין מִכָּל יִשְׂרָאֵל וְהָוּה מִסְקֵי מִיָּסִין תַּלְתִּין אֶלְפִין גְּבָרָא :

רש"י וַיְהִי הַמָּס . עוֹלָה לְזָכֶר שֶׁל שְׁלֹשִׁים אֶלְפֵי אִישׁ :

(כח) וַיִּשְׁלַחֵם לְבָנוֹנָה עֶשְׂרֵת אֶלְפִים בְּחֹדֶשׁ חֲלִיפוֹת חֹדֶשׁ יְהִיוּ בְּלִבָּנוֹן שְׁנַיִם חֹדְשִׁים בְּבֵיתוֹ וְאֲדוֹנֵיהֶם עַל-הַמָּס: **(כט)** וַשְׁלַחֵנוּ לְלִבָּנוֹן עֶסְרָא אֶלְפִין יָרְחָא מִשְׁתַּנָּן יָרְחָא הָוּוּ בְּלִבָּנוֹן תַּרְיָ יָרְחִין גְּבָר בְּבֵיתֵיהָ וְאֲדוֹנֵיהֶם מִמִּנָּא עַל מִסְקֵי מִיָּסִין :

רש"י חֲלִיפוֹת . כְּמוֹ שְׁמַסִּים וְאוֹמֵר : חֹדֶשׁ יְהִיוּ בְּלִבָּנוֹן , כַּשֶּׁהִיוּ עֶשְׂרֵת אֶלְפִים אִישׁ בְּתַשְׁרֵי בְּלִבָּנוֹן , וְהַעֲשִׂרִים אֶלְפֵי אִישׁ בְּבֵיתוֹ , בְּמַרְחָשׁוֹן מִתְחַלְפִים עֶשְׂרֵת אֶלְפִים הַשְּׁנַיִם וְיוֹאֲחִים לְבָנוֹן , וְאֵלּוּ חוֹזְרִים לְבֵיתָם , וּבְכַסְלוֹ יוֹאֲחִים עֶשְׂרֵת אֶלְפִים הַשְּׁלִישִׁים וְיוֹאֲחִים לְבָנוֹן , וְאֵלּוּ חוֹזְרִים לְבֵיתָם , וּבְטַבַּת יוֹאֲחִים הַרְּאִשׁוֹנִים

וחוזרים ללצנון , וכן חוזרים חלילה , נמלאו כל עקרת אלפים שבהם , חדש בלצנון ,
 , ופני חדשים צביתם : על המס . לגבותו :

וַיְהִי לְשִׁלְמָה שִׁבְעִים אֶלְפֵי נִשְׂא סִבָּל וְשִׁמְנִים אֶלְפֵי חֶצֶב (כט)

בְּהָרָה: וַהֲוָה לְשִׁלְמָה שִׁבְעִין אֶלְפִין דְּנִטְלִין בְּכִתְפָא וְתִמְנִין אֶלְפִין דְּפָסְלִין בְּטוּרָא :

רס"י **שבעים אלף נשא סבל** . להציא האבנים מן ההר לעיר , ושמונים אלף
החוצבים אותם זהר , הרי מאה וחמשים אלף , וכולם גרים גרורים היו , שנתגיירו
מחמת גדולת שלמה ושלחנו , וכן כתוב בדברי הימים ב (3 ט 1) : ויספר שלמה את
כל הגרים וימלאם מאה וחמשים אלף ויעש מהם שבעים אלף וגו' :

לְבַד מִשְׁרֵי הַנְּצָבִים לְשִׁלְמָה אֲשֶׁר עַל-הַמְּלָאכָה שְׁלֹשֶׁת (ל)

אֶלְפִים וְשִׁלֹּשׁ מֵאוֹת הָרְדִים בְּעֵם הָעֹשִׂים בַּמְּלָאכָה: בַּר
מַרְבְּנֵי אֶסְטֶרְטִיגְיָא דְּמִמְנָן עַל עֲבֻדְתָא דְּשִׁלְמָה תְּלָתָא אֶלְפִין וְתָלַת מֵאָה דְּמִפְּלִחִין בְּעִמָּא
דְּעֻבְדִּין בְּעִבְדִּיתָא :

רס"י **משרי הנצבים** . נוגשים ונציבים על עושי המלאכה : שלשת אלפים ושלש
מאות . ובדברי הימים ב (3 ט 1) הוא אומר : ושש מאות , אומר אני , שלשת אלפים
ושלש מאות היו ממונים על מאה וחמשים אלף , שכל אחד ממונה על ארבעים
וחמשה ויותר , והשלוש מאות שנוספים בדברי הימים , היו ממונים על כולם ,
שכל אחד ממונה על חמש מאות ויותר . ותדע , שהרי יש עוד שני כתובים בדבר
זה , ומכחישין זה את זה , שנאמר זו בספר זה (לקמן ט כג) : אלה שרי הנצבים אשר
לשלמה חמשים וחמש מאות , ובדברי הימים (3 ח 1) הוא אומר : מאתים וחמשים
הרי ארבע מקראות מכחישין זה את זה . אבל יש לנו לפרש , שבמקראות
האחרונים ממונים על כולן , ולשלמה היו אלו הגרים להיות לנושא סבל ולחצוב
אבנים זהר , ויהיו לו שאר עושי המלאכה לערי המסכנות , שהם אזרחיים ,
שאלו הכתובים אמורים הם . ובספר מלכים מנה את הנציבים הגרים שני מנינים
, שרי הארבעים והחמשה לבדם , והשלש מאות החצובים לירף עם מאתים
וחמשים שהיו ממונים על עושי ערי המסכנות , ומנה חמש מאות וחמשים שרים
, ובדברי הימים מנה כל נציבי הגרים לעצמם , הגדולים עם הקטנים שלשת
אלפים ושש מאות , וכולן גרים . ונציבי ערי המסכנות שהיו ישראל מאתים
וחמשים , מנה לעצמן : הרדים בעם העושים במלאכה . הנוגשים את העם עושי
המלאכה :

(לא) וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ וַיִּסְעוּ אַבְנִים גְּדֹלוֹת אַבְנִים יְקָרוֹת לַיָּם
הַבַּיִת אַבְנֵי גִזִּית: וּפְקֻדַּת מִלְכָּא וְעִקְרוֹ אַבְנֵי רַבְרָבָא אַבְנֵי יְקָרוֹ לְשַׁכְלָלָא בֵּיתָא
אַבְנֵי פְּסִילָן :

רש"י ויסעו . מן ההר , לשון עקירה : אבנים יקרות . כבדות : אבני גזית .
נפסלות ומסותתות . ואם תאמר והרי כבר נאמר (לקמן ו 2) : ומקבות והגרזן לא
נשמע צבית בהזנותו , פירוש שכל ברזל לא נשמע צבית בהזנותו , אלא שהיה
מסתת מזחוז , ומכנים וזונה מצפנים , (כד נדע בסוטה מח ב) :

כתובים - משלי - פרק טז

(כט) אִישׁ חָמָס יִפְתָּה רַעְהוּ וְהוֹלִיכוֹ בְּדַרְךָ לֹא-טוֹב: גְּבָרָא חֲטוּפָא
מִשְׁרַגְגַּ חֲבָרִיָּה וּמוֹבִיל לִיה בְּאַרְחָא דְלֹא שְׁפִירָא : (ט) עֵצָה עֵינָיו לְחַשֵּׁב
תְּהַפְּכוֹת קִרְצֵי שְׁפָתָיו כְּלָה רַעְהוּ: רַמְזוּ בְּעֵינָיו וְחַשֵּׁב תְּהַפְּכֵתָא גְזִים
בְּשִׁפּוֹתֵיהּ וְגַמְר בִּישְׁתָּא :

רש"י עושה עיניו . ל' קריאה וכן איעשה עליך עיני (תהלים לב) : כלה רעה . כמו
כי כלתה אליו הרעה וגומר וגורם לבא רעה לעולם :

(לא) עֵטְרַת תְּפָאֶרֶת שִׁיבָה בְּדַרְךָ צְדָקָה תִּמְצָא: כְּלִילָא דְשִׁבְהִירָא
סִיבוֹתָא בְּאַרְחָא דְצְדָקָתָא מִשְׁתַּכְחָא :

רש"י בדרך לדהק תמלא . ע"י הלדהק מאריכין ימיהם :

(לב) טוֹב אֶרֶךְ אַפִּים מִגְבוֹר וּמִשְׁלַל בְּרוּחוֹ מִלֵּךְ עִיר: טב נגיד
אַפִּי רִחָא מִן גְּבָרָא וְדִמְכַבֵּישׁ נַפְשִׁיהּ טב מִן הוּא דְאַחַד מְדִינָתָא :

רש"י ומושל ברוחו . כובש את ילדו :

(לג) **בַּחִיק יוֹטֵל אֶת-הַגּוֹרֵל וְזִמְיָהוּהוּ כָּל-מִשְׁפָּטוֹ:** בְּעוֹבָא דְעֶצְתָא
נְפִלָא פְּצָתָא וּמִן אֱלֹהָא נִפְק דִּינָיָה :

רש"י **בחיק יוטל את הגורל . בינו לבין עצמו אדם מטיל גורל : ומה' כל משפטו . לצדור . לכל אחד ואחד חלקו :**

(א) **יֵז טוֹב פֶּת חֲרֵבָה וְשְׁלוֹה-בָּהּ מְבִית מְלֵא זְבָחֵי-רִיב:** טָבָא
היא לחמא שרבתא ושלותא בה מן ביתא דמלי דבחי דדינא :

רש"י **טוב פת חריבה ושלוח בה . טוב היה להקב"ה להחריב ביתו ועירו והי' בשלוח מעבירותיהן של ישראל : מבית מלא זבחי ריב . שהיו מקריבין זבחי ריב צביתו :**

משנה דמאי פרק ב

א. ואלו דברים מתעשרין דמאי בכל מקום. הדבילה, והתמרים, והחרובים, הארז, והכמון. הארז שבחוצה לארץ, כל המשתמש ממנו פטור :

דרטורה (א) ואלו דברים. בכל מקום. אפילו מכזיב ולהלן אם לקחן מעם הארץ דבידוע שמארץ ישראל באו דמינכרי שאין דוגמתן אלא בארץ ישראל: והאורז שבחוצה לארץ כל המשתמש ממנו פטור. אפילו בארץ ישראל, דמנכר טפי ולא אתי לאחלופי באורז של ארץ ישראל, אבל שאר דברים הנזכרים במתניתין, איכא מנייהו בארץ ישראל דדמו לאותן שבחוצה לארץ, אלא דהנהו דחשיבי דדרך לנושאם מתוך חשיבותן למקומות שאין כיוצא בהן, בעי עשורי, דבידוע שמארץ ישראל הן:

ב. המקבל עליו להיות נאמן, מעשר את שהוא אוכל, ואת שהוא מוכר, ואת שהוא לוקח, ואינו מתארח אצל עם הארץ. רבי יהודה אומר, אף המתארח אצל עם הארץ נאמן. אמרו לו, על עצמו אינו נאמן, כיצד יהא נאמן על נאמן של אחרים :

דרטורה (ב) להיות נאמן. על המעשרות ולא יהיו פירותיו דמאי מכאן ואילך: את שהוא לוקח. על מנת למכור, דאילו על מנת לאכול, הא תנא רישא מעשר את שהוא אוכל: ואת

שהוא מוכר. מפירות קרקעותיו: על עצמו אינו נאמן. שהרי הוא אוכל דבר שאינו מתוקן כשהוא מתארח אל כל עם הארץ, ורבי יהודה סבר שאינו מפסיד נאמנותו בכך. ואין הלכה כרבי יהודה:

ג. המקבל עליו להיות חבר, אינו מוכר לעם הארץ לח ויבש, ואינו לוקח ממנו לח, ואינו מתארח אצל עם הארץ, ולא מארחו אצלו בכסותו. רבי יהודה אומר, אף לא יגדל בהמה דקה, ולא יהא פרוץ בנדרים ובשחוק, ולא יהא מטמא למתים, ומשמש בבית המדרש. אמרו לו, לא באו אלו לכָּלל:

ברטורה (ג) להיות חבר. לענין טהרות, דהיינו פרוש, ויהיו בגדיו ומשקים שלו טהורים, ואפילו תלמיד חכם אינו נאמן לענין טהרות עד שיקבל עליו דברי חצרות, אלא אם כן היה זקן ויושב בישיבה. והמקבל עליו דברי חצרות צריך להרגיל עצמו שלשים יום ואחר כך יהיו בגדיו ומשקים שלו טהורים, ואין קבלת דברי חצרות בפחות משלשה חצרים, אלא אם כן היה המקבל תלמיד חכם שאין צריך בפני שלשה, ולא עוד אלא שאחרים מקבלים לפניו: לח ויבש. דאין מוסרים טהרות לעם הארץ שאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל: ואין לוקח ממנו לח. אבל יבש לוקח ממנו שלח הוכשר לקבל טומאה כל זמן שלא בא עליו משקה, ונאמן עם הארץ לומר הפירות הללו לא הוכשרו, אבל אינו נאמן לומר הוכשרו אבל לא נטמאו: ולא יתארח אל כל עם הארץ. שלח יטמא ויבא ויטמא טהרות: ולא מארחו. לעם הארץ: אלא בכסותו. לכסות עם הארץ טומאתו חמורה מטומאת עם הארץ עצמו, דחיישינן שמא יטמא עליהן אשתו נדה, ובגדי עם הארץ מדרס לפרושים. אי נמי לכך אמרו לא מארחו אלא בכסותו, דממגע עצמו יכול להזהר טפי ממגע כסותו: אף לא יגדל בהמה דקה. שאסור לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, שלח ירעו בשדות אחרים: ולא יהא פרוץ בנדרים. שסופו לבא לידי חלול: ולא יהא פרוץ בשחוק. לשחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה: ומשמש. תלמידי חכמים בבית המדרש: לא באו אלו לכלל. דאין ענינם נוגע לטהרות. ואין הלכה כרבי יהודה:

ד. הנחתומים לא חיבו אותם להפריש אלא כדי תרומת מעשר וחלה. החנונים אינן רשאים למכור את הדמאי: כל המשפיעין במדה גסה, רשאים למכור את הדמאי. אלו הן המשפיעין במדה גסה, פגון הסיטונות ומוכרי

ברטורה (ד) הנחתומים. נחתום חבר שלקח תבואה מעם הארץ שהיא דמאי לא חייבו אותו חכמים להפריש: אלא כדי תרומת מעשר. שהיא אחד ממאה, אבל לא מעשר שני, מתוך ששטרתי המלך ונוגשיו חובטים אותם בכל שעה ואומרים להם מכרו בזול, לא הטריחו עליהם חכמים צמע שני שטרחו מרובה שצריך לאכלו בירושלים. ודוקא כשמוכר לחבר שהלוקח יפריש מעשר שני, אבל אם מוכר לעם הארץ חייב להפריש מעשר שני קודם שימכור: החנונים. שמוכרים מעט מעט בחנות, אינן רשאים למכור את הדמאי, הואיל והן משתכרים הרבה עליהם מוטל לתקן. אי נמי מפני שרגילין למכור לתינוקות, שלח יאכלו

התינוקות דבר שאינו מתוקן: כל המשפיעים. שמוכרים בשפע הרבה ביחד: צמדה גסה. לקמן מפרש כמה היא מדה גסה: רשאיין למכור את הדמאי. דרך המוכרים הרבה ביחד להוסיף על המדה ולכן נקראו משפיעים, שעושין מדה גדושה ומוסיפים על המדות, ומשום הכי לא הטילו עליהם להפריש את הדמאי, אלא על הלוקח מהם: הסיטונות. הם הסוחרים הגדולים הקונים תבואה מצעלי התבואה ומוכרים אותה לחנונים צמדה גסה:

ה. רבי מאיר אומר, את שדרכו להמדד (בגסה ומדדו בדקה, טפלה דקה לגסה. את שדרכו להמדד בדקה ומדד בגסה טפלה גסה לדקה). איזו היא מדה גסה. ביבש, שלשת קבין, ובלח, דינר. רבי יוסי אומר, סלי תאנים וסלי ענבים וקפות של ירק, כל זמן שהוא מוכרן אכסרה, פטור:

צטטורה ; (ה) את שדרכו, להמדד דקה ומדדו בגסה. גרסינו: טפילה דקה לגסה. ופטור כשהוא מוכר בגסה, ולא אמרינו כיון דדרכו למוד בדקה חייב אף כשמודד בגסה : ובלח דינר. מדה שיש בה מה שהוא שוה דינר. לפי שלא היתה מדד ידועה ללח שהשער משתנה תמיד לכך שיערו צדמים: אכסרה. לא צמדה ולא צמסקל אלא לפי האומד, פטור דהוי כמוכר בגסה. ואין הלכה כר' יוסי:

גמרא ברכות דף י"ב ע"ב

אמר אביי ואיתימא רבי יצחק הרוצה ליהנות יתנה פאלישע ושאינו רוצה ליהנות אל יתנה כשמואל הרמתי שנאמר (שמואל א' ז') ויתשובתו הרמתה כי שם ביתו ואמר רבי יוחנן שכל מקום שהלך שם ביתו עמו. ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא אמר רבי יוסי ברבי חנינא מפאן שהאשה מפרת באורחין יותר מן האיש. קדוש הוא מנא ידעה רב ושמואל חד אמר שלא ראתה זובב עובר על שלחנו וחד אמר סדין של פשתן הציעה על מטתו ולא ראתה קרי עליו. קדוש הוא אמר רבי יוסי ברבי חנינא הוא קדוש ומשרתו אינו קדוש שנאמר (שם) ויגש גיחזי להדפה אמר רבי יוסי ברבי חנינא שאחזה בהוד יפיה. עובר עלינו תמיד אמר רבי יוסי בר חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב כל המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומהנהו מנכסיו מעלה עליו הכתוב פאלו מקריב תמידין. ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל שנאמר (תהלים ק"ט) מפעמקים קראתיך ה'. תניא נמי הכי לא יעמוד אדם לא על גבי פסא ולא על גבי שרפרף ולא במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל לפי שאין גבהות לפני המקום שנאמר (שם) מפעמקים קראתיך ה' וכתוב (שם ק"ב) תפלה לעני כי יעטוף. ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב המתפלל צריך שיכוין רגליו שנאמר (יחזקאל א') ורגליהם רגל ישרה:

רש"י הרואה ליהנות. משל אחרים יהנה ואין איסור בדבר: כאלישע. כמו שמצינו כאלישע שנהנה: והרואה שלא ליהנות. משל אחרים: אל יהנה. ואין בדבר לא משום גסות הרוח ולא משום שנאה: כשמואל הרמתי. כמו שמצינו בשמואל הרמתי שלא לנה ליהנות: כי שם ביתו. לעיל מיניה כתיב והיה מדי שנה בשנה וסבב בית אל והמלכה ושפט את ישראל וסמיד ליה ותשובתו הרמתי כי שם ביתו, וכי איני יודע ששם ביתו אלא אכולהו מקומות דקרא דלעיל מיניה קאי שכל מקום שהי' הולך שם היה נושא כל כלי תשמישי ביתו עמו שלא ליהנות מן אחרים: צהוד יפיה. בדדיה: תפלה לעני. דרך עניות: יכוין את רגליו. זו אלל זו: ורגליהם רגל ישרה. נראין כרגל אחד:

זוהר תרומה דף קל"א ע"א

זכאה עמא קדישא דמאריהון בעי עלון וקרא לון לקרבא לון לגביה פדין עמא קדישא בעאן לאתחברא וילאעלא בבי כנשתא. וכל מאן דאקדים בקדמינתא אתחבר בשכינתא בחבורא חדא. תא חזי ההוא קדמא דאשתכח בבי כנשתא (ואוריך בבי כנשתא) זכאה חולקיה דאיהו קיימא בדרגא דצדיק בהדי שכינתא. ודא איהו רזא (משלי ח') ומשחרי ימצאוני דא סליק בסליקו עלאה. ואי תימא הא תנינן בשעתא דקדשא בריך הוא אתי לבי כנשתא ולא אשכח תמן עשרה מיד פועס ואת אמרת ההוא חד דאקדים אתחבר בשכינתא וקיימא בדרגא דצדיק. אלא למלא דשדר לכל בני מתא דישתכחון עמיה ביום פלן פלן. עד דהו מזמני גרמייהו אנון בני מתא אקדים חד ואתא להווא אתר. בין פד, ובין פד אתא מלא אשכח להווא בר נש דאקדים תמן אמר ליה פלן בני מתא אן אנון. אמר ליה מארי אגא אקדימנא מנייהו והא אנון אתאן אבתראי לפקודא דמלא. פדין טב בעיני מלא ויתבי תמן בהדיה ואשתעי עמיה ואתעביד רחימא דמלא. בין פד ובין פד אתו כל עמא ואתפייס מלא עמהון ושדר לון לשלם. אבל אי אנון בני מתא לא אתיין וחד לא אקדים לאשתעי קמי מלא לאחזאה בגינייהו דהא כלהו אתיין מיד פעיס ורגיז מלא. אוף הקא פיון דחד אקדים ואשתכח בבי כנשתא ושכינתא אתייהא ואשכח ליה פדין אתחשיב כאלו כלהו אשתכחו תמן דהא דא אוריך לון תמן מיד אתחברת עמיה שכינתא ויתבי בזווגא חד ואשתמודע בהדיה ואותיב ליה בדרגא דצדיק. ואי חד לא אקדים ולא אשתכח תמן מה פתיב (ישעיה מ) מדוע באתי ואין איש. ואין עשרה לא כתיב אלא ואין איש לאתחברא בהדאי למחוי גבאי כמה דאת אמר איש האלהים למחוי בדרגא דצדיק. ולא עוד אלא דאשתמודע בהדיה ושאל עלוי אי יומא חד לא אתי כמה דאוקימנא דכתיב (ישעיה ב) מי בכם ירא יי שומע בקול עבדו:

תרגום הזוהר אשריהם עם הקדוש, שאדונם מבקש אותם וקורא אותם לקרבם אליו. אז, עם הקדוש, לריכים להתחבר ולבא לבית הפנסת, וכל מי שמקדים תפלה מתחבר עם השכינה בחבור אחד, צא וראה, הראשון ההוא הנמלא צבית הפנסת

אֲשֶׁר־יִחְלְקוּ, שָׁהוּא עֹמֵד בְּמִדְרַגַּת לְדִיקָה אֶל הַשְּׂכִינָה. וְזֶה הוּא סוּד, וּמִשְׁחֲרֵי יִמְאָחוּבֵינִי. זֶהוּ עוֹלָה בְּמַעֲלָה עֲלִיּוֹנָה. וְאִם תִּחְמַר הָרִי לְמִדְנֹה, בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְבִית הַכְּנֶסֶת וְאִינוּ מוֹלֵא שָׁם עֲשָׂרָה, מִיַּד פּוֹעֵם. וְאִתָּה אֹמֵר, שֶׁהָאֶחָד הַהוּא שְׁהַקְּדִים, נִתְחַצֵּר בְּשְׂכִינָה וְנִמְאָל בְּמִדְרַגַּת לְדִיקָה. אֲלֹא, בְּדוּמָה לְמִלְכָּה שֶׁשָּׁלַח לְכָל בְּנֵי הָעִיר שֶׁיִּמְאָלוּ עִמּוֹ בַּיּוֹם פְּלוֹנִי וּבְמִקּוּם פְּלוֹנִי. עַד שֶׁבְּנֵי הָעִיר הִכִּינוּ אֶת עַלְמָם, הַקְּדִים אֶחָד וּבָא לְמִקּוּם הַהוּא. בֵּין כָּה וּבֵין כָּה בָּא הַמְּלָךְ, וְנִמְאָל שָׁם אֶת הַהוּא שְׁהַקְּדִים. אֲמַר לוֹ הַמְּלָךְ, פְּלוֹנִי, בְּנֵי הָעִיר אֵיפֶה הֵם. אֲמַר לוֹ, הָדוּנִי, אֲנִי הַקְּדֵמְתִי אֶת עַלְמֵי מַהֵם, וְהָרִי הֵם בָּאִים אַחֲרַי לְפַקְדַת הַמְּלָךְ. אֲזִי, הִיא טוֹב בְּעֵינֵי הַמְּלָךְ, וַיִּשָּׁב שָׁם עִמּוֹ, וְדָבַר עִמּוֹ, וְנִעֲשָׂה אֶהְיֶה עִלָּיו שֶׁל הַמְּלָךְ. בֵּין כָּה וּבֵין כָּה, בָּאוּ כָּל הָעָם וְנִתְרַחֵץ הַמְּלָךְ עִמָּהֶם, וְשָׁלַח אֹתָם לְשָׁלוֹם. אֲבָל אִם אֶלּוּ בְּנֵי הָעִיר לֹא הָיוּ בָּאִים, וְאֶחָד לֹא הַקְּדִים לְדָבַר לְפָנָי הַמְּלָךְ, וְלִהְיֶה אֹתָם בְּשִׁבְלִים, וְלוֹמַר שֶׁכֵּלֵם בָּאִים, מִיַּד הִיא פּוֹעֵם וְנִרְגַּז הַמְּלָךְ. אֲףֹ כֹּהוּ, כִּיּוֹן שֶׁאֶחָד הַקְּדִים וְנִמְאָל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהַשְּׂכִינָה בָּתָּה וּמוֹלֵאֵת אֹתוֹ, אֲזִי נִחָשֵׁב כִּיִּלּוּ כֵּלֵם נִמְאָלִים שָׁם, כִּי זֶה מִחֲפָז עֲלֵיהֶם שָׁם, מִיַּד מִתְחַצֵּרֵת הַשְּׂכִינָה עִמּוֹ וַיּוֹסְפִים בְּחֻצוֹת אֶחָד וְעוֹשָׂה הַפְּרוֹת עִמּוֹ, וּמוֹשִׁיבֵו בְּמִדְרַגַּת לְדִיקָה. וְאִם אֶחָד לֹא הַקְּדִים וְלֹא נִמְאָל שָׁם, מֶה כְּתוּב, מִדְּוַע בָּתִּי וְאִין אִישׁ, וְאִין עֲשָׂרָה אִינוּ כְּתוּב, אֲלֹא וְאִין אִישׁ, דְּהִינוּ אֶחָד, שֶׁיִּתְחַצֵּר עִמִּי לְהִיּוֹת אֶלְלִי. כְּדִכְתִּיב, אִישׁ הַחֲלָקִים, שֶׁפִּירוּשׁוֹ לְהִיּוֹת בְּמִדְרַגַּת לְדִיקָה. וְלֹא עוֹד אֲלֹא שֶׁעוֹשָׂה הַפְּרוֹת עִמּוֹ, וְשׂוֹאֵל עֲלָיו אִם אִינוּ בָּא יוֹם אֶחָד, כִּמוֹ שֶׁהַעֲמִדְנֹה, שֶׁכְּתוּב, מִי בָּכֶם יֵרָא ה' שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עֲבָדָו.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הל' קריאת שמע פרק ב'

א. הקורא למפרע לא יצא במה דברים אמורים בסדר הפסוקים, אבל אם הקדים פרשה לפרשה אף על פי שאינו רשאי אני אומר שיצא לפי שאינה סמוכה לה בתורה. קרא פסוק וחזר וקראו פעם שנייה הרי זה מגונה. קרא מלה אחת וכפלה כגון שקרא שמע שמע משתקין אותו: **ב.** קראה סירוגין יצא אפלו שהיה בין סירוג לסירוג כדי לגמור את כלה יצא והוא שיקרא על הסדר. קראה מתנמנם והוא מי שאינו ער ולא נרדם בשינה יצא. ובלבד שיהיה ער בפסוק ראשון:

מוסר

משערי קדושה ח"ב שער ד'

הגאֹוה היא שורש להרבה עבירות אם בין אדם למקום ואם בין אדם לחבירו כי גורם להזיק לחבירו ולשנאתו ולדבר לשון הרע עליו וכאלה רבות ואם בינו למקום שכן כתיב (דברים ח') וְרַם לְבַבְךָ וְשִׁכְחֵת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה כל מי שיש בו גסות הרוח נקרא תועבה שנאמר (משלי טז. ח') תועבת ה' כל גבה לב. ואמרו בשמעתא מאן דאית ביה וראוי לגדעו פאשירה ואין עפרו ננער ושכינתא מיילת עליו ושקול כעובד עבודה זרה וככופר בעיקר וכאלו בא על כל העריות כלן וכאלו בנה במה ואפלו שיקנה להקדוש ברוך הוא שמים וארץ פאברהם אבינו לא ינקה מדינה של גיהנם וסופו מתמעט ונאסף מן העולם שלא בזמנו ואפלו ירבעם שכל חכמי דורו היו לפניו כעשבי השדה ולא היה בתורתו דופי והיה שונה מאה וחמשים פנים לתורה לא נענש ונטרד מן העולם הזה והעולם הבא אלא מפני גסות הרוח:

תרומה יום שני תורה

יכין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד דמיילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

(א) אבני-שׁהם ואבני מלאים לאפד ולחשן: אבני בורלא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא:

רש"י אבני שהם. שתיים הצרכו שם לאורך האפוד האמור בואתה תלוא (שמות כח יב) מלחים. על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גמא ונותנין האבן שם למלחות הגמא, קרויים אבני מלחים, ומקום המושב קרוי מסצרות: לאפוד ולחשן. אבני שהם לאפוד, ואבני המלחים לחשן, וחשן ואפוד מפורשים בואתה תלוא, והם מיני תכשיט:

(ב) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: ויעבדון קדמי מקדשא ואשרי שכנתי ביניהון:

רש"י ועשו לי מקדש. ועשו לשמי בית קדשה:

(ט) כָּל אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אֹתְךָ אֵת תְּבִנֹת הַמְּשָׁן וְאֵת תְּבִנֹת כָּל-כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: (ס) כָּל דֵּי אֲנִי מִחֲזֵי יָתֵךְ וְת דְמוֹת מְשָׁנָא וְת דְמוֹת כָּל מְנוּהֵי וְכוּ תַעֲבִדוּן:

רס"י ככל אשר אני מראה אותך. כאן את תבנית המשכן. המקרא הזה מחבר למקרא שלמעלה המנו ועשו לי מקדש ככל אשר אני מראה אותך: וכן תעשו. לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אלו תעשו אותם. ואם לא היה המקרא מחבר למעלה המנו, לא היה לו לכתוב וכן תעשו אלא כן תעשו, והיה מדבר על עשית אהל מועד וכליו:

(י) וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתַיִם וְחֲצֵי אַרְכּוֹ וְאֲמָה וְחֲצֵי רַחְבּוֹ וְאֲמָה וְחֲצֵי קִמְתּוֹ: וְיַעֲבִדוּן אֲרוֹנָא דְאֵעֵי שִׁטִּין תְּרַתִּין אַמִּין וּפְלָגָא אַרְבַּה וְאֲמִתָּא וּפְלָגָא פְתִיחַ וְאֲמִתָּא וּפְלָגָא רוּמָה:

רס"י ועשו ארון. כמין ארוגות שעושים בלא רגלים, עשויים כמין ארוג שקורין איסקרי"ן בלעז, יושב על קוליו:

נביאים - מלכים א - פרק ה

(לב) וַיִּפְסְלוּ בְנֵי שְׁלֹמֹה וּבְנֵי חִירָם וְהַגְּבָלִים וַיְכִינוּ הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים לְבָנוֹת הַבַּיִת: (פ) וּפְסְלוּ אַרְדִּיקְלֵי שְׁלֹמֹה וְאַרְדִּיקְלֵי דְחִירָם וְאַרְגוּבְלָא וְאַתְקִינוּ אֶעֱנָא וְאַבְנָא לְמִבְנֵי בֵיתָא:

רס"י ויפסלו. זהרים: והגבלים. אומה ששמה גבל, ובקיאים לסתת אבנים ולבנות, כמה שנאמר (ביחזקאל כו ט) בלור: זקני גבל וחכמיה היו בך מחזיקי בלדק: ויכינו. לשון הזמנה:

ו (א) וַיְהִי בְשָׂמוֹנִים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ-מִצְרַיִם בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית בְּחֹדֶשׁ זֹו הוּא
הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה עַל-יִשְׂרָאֵל וַיְבִן הַבַּיִת לַיהוָה:
וְהָיָה בְּאַרְבַּע מֵאוֹת וּתְמִנִּין שָׁנָיִן לְמִפְּקַבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעֵי דְמִצְרַיִם בְּשֵׁתָא רַבִּיעָתָא בְּיַרְח
זֵיו נִצְנָנָא הוּא יָרְחָא תַנְנָנָא לְמַמְלָךְ שְׁלֹמֹה עַל יִשְׂרָאֵל וּבְנָא בֵּיתָא קֳדָם יְיָ :

רש"י צהדש זיו . הוא אייר , דאית ציה זיוא לאילנא , וכן תרגם יונתן : זיו נכניא
: הוא החדש השני . למנין החדשים , שהרי ניסן ראש השנה לחדשים : למלוד
שלמה . מוסב על השנה הרביעית , רביעית למלכות שלמה , וכן הוא אומר
בדברי הימים (ב ג כ) : ויחל לבנות צהדש השני בשנת ארבע למלכותו :

(ב) וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיהוָה שְׁשִׁים-אַמָּה
אָרְכוֹ וְעֶשְׂרִים רְחֹבוֹ וְשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ: וּבֵיתָא דִּי בָנָא מְלָכָא
שְׁלֹמֹה קֳדָם יְיָ שְׁתֵּין אַמִּין אוֹרְכִיהָ וְעֶסְרִין פּוּתְיָהּ וּתְלָתִין אַמִּין רּוּמִיָּה :

רש"י ששים אמה . ההיכל והדביר יחד :

(ג) וְהָאוּלָם עַל-פְּנֵי הַיְכָל הַבַּיִת עֶשְׂרִים אַמָּה אָרְכוֹ עַל-פְּנֵי
רְחֹב הַבַּיִת עֶשְׂרִים בְּאַמָּה רְחֹבוֹ עַל-פְּנֵי הַבַּיִת: וְאוּלָמָא עַל אַפִּי
הַיְכָלָא דְבֵיתָא עֶסְרִין אַמִּין אוֹרְכִיהָ עַל אַפִּי פּוּתְיָא דְבֵיתָא עֶסְרִין אַמִּין פּוּתְיָא עַל אַפִּי
בֵּיתָא :

רש"י והאולם על פני . לפני ההיכל צכניסתו : ארכו על פני רוחב הבית . אורך
האולם לרחבו של ההיכל מן הצפון לדרום . כל מדה היתירה קרויה אורך ,
והפחותה קרויה רוחב , לפי שבהיכל מדת מן המזרח למערב יתירה , קרויה אורך
, ובאולם שמדת מצפון לדרום יתירה זו , קרויה אורך מן הצפון לדרום , ומן
המזרח למערב קרויה זו רוחב : על פני הבית . לפני הבית , לכד מזרח לכד חוץ
:

כתובים - משלי - פרק יז

(ב) עֶבֶד-מִשְׁכָּל יִמְשַׁל בְּבֶן מִבֵּית אָחִים יִחַלֵּק נַחֲלָה: עֶבֶד אֲסוּרֵי יִשְׁתַּלֵּט בְּבָרָא מִבְּהֵתָא וּבֵינֵת אָחִי נִפְלֵג יְרוּתָא :

רש"י עבד משכיל וגו'. על שהשכיל נ"נ לפסוע ג' פסיעות לכבודו של הקב"ה על' לגדולה ומשל בישראל' שהובישו מעשיהם וחלק נחלתם לעיניהם, ד"א גר דיק טוב מאזרח רשע ולע"ל יחלק שלל ונחלה בתוך ב"י שנאמר (יחזקאל יז) והיה השבט אשר גר הגר וגו' :

(ג) מִצָּרֶף לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב וּבָחַן לְבָבוֹת יְהוָה: צָרָפָא נְקִי לְסָאמָא וְכוּרָא לְדִהָבָא וְאִלְהָא בְּדִיק לְבִיא :

רש"י מצרף לכסף. כלי שרופין בו כסף ועושין אותו מאפר מקלה על גבי חרס קרוי מצרף: וכור לזהב. כלי שרופין בו את הזהב כלי שזוקקין בו את הזהב כמו קדירה שזורה קרויה כור: מצרף לכסף וכור לזהב. המצרף עשוי לזרוף כסף למלאכתו וכן הכור לזקק הזהב, אבל הלצבות הקב"ה זוקקין ובוחנו ויודע מחשבותן:

(ד) מֵרַע מִקְנִיב עַל-שִׁפְתֵי-אָוֶן שֶׁקֶר מְזִין עַל-לְשׁוֹן הַיֹּת: גְּבָרָא בִישָׂא צִית לְשִׁפְתָא דְעֵתָא שֶׁקֶרָא וְרַגְלוֹתָא עַל לִישְׁנָא דְעֵתָא :

רש"י מרע. רשע: מקניב על שפת אוון שקר. מקבל לשון הרע ועידי שקר: מזין. מאזין מי שהוא משקר מאזין על לשון הוות:

(ה) לַעֲגַ לְרֵשׁ חֲרָף עֲשֵׂהוּ שִׁמְחָ לְאִיד לֹא יִנְקָה: דְמִצְרֵי לְמִסְפָּנָא מְרַגְזֵי לְבָרִיחַ וְדִחְדִי לְתַבְרָא דְחַבְרִיחַ לֹא מְזַדְפֵי :

משנה שבת פרק יט

א. רבי אליעזר אומר, אם לא הביא כלי מערב שבת, מביאו בשבת מגלה. ובספנה, מכסהו על פי עדים. ועוד אמר רבי אליעזר, כורתים עצים לעשות פחמין ולעשות (פלי) ברזל. כלל אמר רבי עקיבא, כל מלאכה שפאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת, ושאי אפשר לעשותה מערב שבת דוחה את השבת:

דרטורה (א) רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי. איזמל למול את התינוק: מביאו בשבת מגולה. להודיע שהציבה מטה זו שמחללים עליה את השבת: ובספנה. שגזרו גזירה על המילה: מכסהו על פי עדים. שיעידו שאיזמל של מטה הוא מביא ולא יחדוהו שהוא נושא שאר חפציו: ולעשות ברזל. כדי לעשות איזמל למילה: כל מלאכה שאפשר לעשותה. כגון מכשירי מילה, הואיל ואפשר לעשותן מערב שבת אין דוחין את השבת, ופליג אדרכי אליעזר: שאי אפשר לעשותה מערב שבת. כגון מילה עצמה שאי אפשר לה לעשות דזמנה בשמיני, דוחה שבת. והלכה כר' עקיבא:

ב. עושין כל צרכי מילה בשבת, מוהליו, ופורעין, ומוצצין, ונותנין עליה אספגנית וכמון. אם לא שחק מערב שבת, לועס בשניו ונותן. אם לא טרף יין ושמן מערב שבת, ינתן זה בעצמו וזה בעצמו. ואין עושין לה חלוק לכתחלה, אבל פורץ עליה סמרטוט. אם לא התקין מערב שבת, פורץ על אצבעו ומביא, ואפלו מחצר אחרת:

דרטורה (ב) מוהליו. חותך את הערלה: ופורעין. העור המכסה ראש הגיד: ומוצצין. את הדם, ואע"פ שהוא עושה חבורה שאין הדם ניתק מחיבורו אלא על ידי מילה: אספגנית. תחבוסת: לועס בשניו. דכל מה שאפשר לשנות משנה: אם לא טרף יין ושמן. רגילים היו שהיו טורפים בקערה יין ושמן ומערבין אותן יחד לרפואה על המילה כדרך טורפים ביצים בקערה: חלוקה. חתיכה של בגד נקובה, ומכניסין המילה באתו הנקב כדי שלא יחזור העור ויכסה את הגיד: לא התקין. לא הזמין: כורך על אצבעו. דרך מלבוש לשנותו מדרך הולאה בחול: אפילו מחצר אחרת. לא מצעיא מבית לבית באותה חצר אע"פ שלא ערב, אלא אפילו לחצר אחרת שאינה מעורבת עמהם:

ג. מרחיצין את הקטן, בין לפני המילה ובין לאחר המילה, ומצלפין עליו ביד, אבל לא בכלי. רבי אליעזר בן עזריה אומר, מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת, שנאמר (בראשית לד) ויהי ביום השלישי בהיותם באבים. ספק ואנדורוגינוס אין מחללין עליו את השבת, ורבי יהודה מתיר באנדורוגינוס:

דרטורה (ג) מרחיצין את הקטן. האי מרחיצין לאו כדרכו הוא, דתנא סיפא לפרושי רישא כיצד מרחיצין כגון לזוף ביד, אבל בכלי אפילו לזוף אסור, וכל שכן לרחוץ כדרכו: רבי אלעזר בן עזריה כו'. פליג אתנא קמא וסבר מרחיצין את הקטן כדרכו בין לפני המילה בין לאחר המילה וביום השלישי למילה נמי, בין בחמין שהוחמו בע"ש בין בחמין שהוחמו בשבת עצמו, דסכנת נפשות היא. והלכה כראב"ע: ספק בן שמונה חדשים ספק בן תשעה,

לחי בן שמונה כאבן בעלמא הוא ואין מילתו דוחה שבת: ור' יהודה מתיר באנדרוגינוס.
מדכתיב (בראשית טז) המול לכם כל זכר, לרבות אנדרוגינוס. ותנא קמא, ערלתו כתיב, מי
שהוא כולו ערל, ילא זה שחליו נקבה. ואין הלכה כר' יהודה:

ד. מי שהיו לו שני תינוקות, אָחַד לְמוֹל אַחַר הַשַּׁבָּת וְאָחַד לְמוֹל בַּשַּׁבָּת,
וְשָׁכַח וּמַל אֶת שֵׁל אַחַר הַשַּׁבָּת בַּשַּׁבָּת, חַיֵּב. אָחַד לְמוֹל בְּעָרֵב שַׁבָּת וְאָחַד
לְמוֹל בַּשַּׁבָּת, וְשָׁכַח וּמַל אֶת שֵׁל עָרֵב שַׁבָּת בַּשַּׁבָּת, רַבִּי אֶלְיעָזֵר מַחִיב
חֲטָאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר:

דרטורה (ז) מי שהיו לו שני תינוקות וכו'. פליגי אמוראי בגמרא בגרסת משנה זו, והגרסא
שתפסו רבותי עיקר כך היא, מי שהיו לו שני תינוקות אחד למוול אחד שבת ואחד למוול
בשבת ושכח ומל את של אחד שבת בשבת חייב. אחד למוול בערב שבת ואחד למוול בשבת
ושכח ומל את של ערב שבת בשבת ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטרו. והכי פירושה,
שכח ומל את של אחד השבת בשבת חייב לדברי הכל, שהרי טעה בדבר מלוא ולא עשה
מלוא כשהקדים ומל את של אחד השבת בשבת, ובהא אפילו רבי יהושע מודה. אחד למוול
בשבת ואחד למוול בערב שבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת ר' אליעזר מחייב חטאת,
דמילה שלא בזמנה אינה דוחה שבת, ואע"ג דטעה בדבר מלוא שהיה טרוד באותו של
שבת ומתוך כך טעה בזה, ואף בזה עשה מלוא שהרי ראוי הוא למוול ללא שאינו דוחה
שבת, סבירא ליה לר' אליעזר טעה בדבר מלוא ועשה מלוא שאינה דוחה את השבת חייב.
ור' יהושע פוטרו, דסבירא ליה טעה בדבר מלוא ועשה מלוא שאינה דוחה את השבת פטור,
כיון דסבור היה שברשות בית דין הוא עושה. והלכה כרבי יהושע:

ה. קָטָן נְמוֹל לְשִׁמוּנָה, לְתַשְׁעָה, וְלַעֲשָׂרָה, וְלֶאֱחָד עָשָׂר, וְלְשָׁנִים עָשָׂר, לֹא
פְחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. הָא כִּיצַד. פְּדָרְפוּ, לְשִׁמוּנָה, נוֹלַד לְבֵין הַשְּׁמֻשׁוֹת, נְמוֹל
לְתַשְׁעָה, בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת שֶׁל עָרֵב שַׁבָּת, נְמוֹל לַעֲשָׂרָה, יוֹם טוֹב לְאַחַר שַׁבָּת,
נְמוֹל לֶאֱחָד עָשָׂר, שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה, נְמוֹל לְשָׁנִים עָשָׂר. קָטָן
הַחוּלָה, אֵין מוֹהֲלִין אוֹתוֹ עַד שְׁיִבְרִיא:

דרטורה (ה) נולד בין השמשות נמוול לתשעה. שהרי יום שמיני של מחר הוא נימוול,
ושמא בין השמשות יום הוא ונימוול לתשיעי. היה היום ערב שבת, אי אפשר למוולו בשבת
הבא, דשמא תשיעי הוא והויא לה מילה שלא בזמנה ואינה דוחה שבת, ולריך להמתין עד
לאחר השבת שהוא עשירי. חל יום טוב להיות אחר השבת, אין מילה שלא בזמנה דוחה
אותה ונימוול לאחד עשר: שני ימים טובים של ראש השנה. דקדושה אחת הן ואין מילה
שלא בזמנה דוחה את יום טוב השני של ראש השנה, נימוול לשנים עשר: עד שיבריא.
ויעברו עליו שבעה ימים שלמים מעת לעת מיום שהבריא ואחר כך מלין אותו:

ו. אֵלוֹ הֵן צִיצִין הַמְעַכָּבִין אֶת הַמִּילָה, בְּשָׂר הַחוּפָּה אֶת רֵב הָעֶטְרָה. וְאֵינוֹ
אוֹכֵל בְּתְרוּמָה. וְאִם הָיָה בְּעַל בְּשָׂר, מְתַקְנוּ מִפְּנֵי מְרִאִית הָעֵין. מָל וְלֹא
פָּרַע אֶת הַמִּילָה, כָּאֵלוֹ לֹא מָל:

דרטורה (ו) ליצין. כמין נימין של בשר שנשארו מן הערלה: עטרה. היא שפה גבוהה המקפת את הגיד סביב וממנה משפע ויורד לראשו. ובשר החופה את רוב העטרה דקתני מתני' לא תימא רוב הקיפה אלא אפילו רוב גבהה במקום אחד: ואינו אוכל בתרומה. אם כהן הוא, דכהן ערל אסור לאכול בתרומה, נאמר בפסח (שמות י) תושב ושכיר לא יאכל בו, ונאמר בתרומה (ויקרא כג) תושב כהן ושכיר לא יאכל בו, מה פסח אסור לערל, אף תרומה אסורה לערל: ואם היה בעל בשר. שהיה שמן ונראה בשר שלמעלה מערלתו לאחר שניטלה הערלה כולה כאילו אותו בשר חוזר וחופה את הגיד: מתקנו. ומשפע באיזמל מאותו עובי: מפני מראית העין. שלא יהיה נראה כערל: ולא פרע. לא גילה: כאילו לא מל. וישוב ויפרע ואפילו סילק ידו ממנה. וכל זמן שהוא מתעסק במילה בשבת חותך בין ליצין המעכבין בין ליצין שאין מעכבין; לאחר שסילק ידו, על ליצין המעכבין חוזר, על ליצין שאין מעכבין חוזר:

גמרא שבת דף קלז ע"ב

מל ולא פרע וכו'. אמר רבי אבינא אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רב בשם החופה את רוב גובהה של עטרה. ואם היה בעל בשר וכו': אמר שמואל קטן המסרב לבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה ונראה מהול אינו צריך למול. ואם לאו צריך למול. במתניתא תנא רבן שמעון בן גמליאל אומר קטן המסרב לבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה ואינו נראה מהול צריך למולו ואם לאו אינו צריך למולו. מאי בינייהו איכא בינייהו נראה ואינו נראה. תנו רבנן המל אומר אשר קדשנו במצותיו וצגנו על המילה. אבי הין אומר אשר קדשנו במצותיו וצגנו להכניסו בביתו של אברהם אבינו. העומדים אומרים פשם שנכנס לבית פך יכנס לתורה ולחפה ולמעשים טובים. והמברך אומר אשר קדש ידיו מפתן וחוק בשארו שם וצאצאו חתם באות ברית קדש. על כן בשכר זאת אל חי חלקנו צוה להציל ידיו שארנו משחת למען בריתו אשר שם בבשרנו. ברוך אתה ה' כורת הברית. המל את הגרים אומר אשר קדשנו במצותיו וצגנו למול את הגרים ולהטיו מהם דם ברית. שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר (ירמיי ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי ברוך אתה ה' כורת הברית. המל את העבדים אומר אשר קדשנו במצותיו וצגנו למול את העבדים ולהטיו מהם דם ברית שאלמלא דם ברית חקות שמים וארץ לא נתקיימו שנאמר (שם) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ברוך אתה ה' כורת הברית:

רס"י רוב גובהה. לא תימא רוב העטר' דקתני מתניתין רוב היקיפה אלא אפי' רוב גובהה במקום אחד: קטן המסורבל בבשר. פלטר"י בלע"ז ששמן ועב ולאחר שנימל נראה כמכסהו: כל זמן שמתקשה. ומחוד הקשוי מתפשט בשרו. בדשמואל גרסינן

ונראה מהול במתניתא גרסי' ואינו נראה מהול: איכא בינייהו נראה ואינו נראה. לשמואל נראה מהול הוא דאין כריך למולו הא נראה ואינו נראה כריך. ולמתניתא אינו נראה הוא לכריך הא נראה ואינו נראה אין כריך: אשר קדש ידיד מצטון. יחחק קרי ידיד על פס אשר אהבת: מצטון. דקודם שנוול נחקדש למאווה זו דכתיב אזל שרה אשתך וגו' וכתיב והקימותי את בריתי אתו היינו מילה: בשארו. בצפרו: פס. חוק של מילה: ואלאחיו. ישראל: חתם ברות. זו של ברית קדש: איה להליז ידידות שארנו משחת. מגיהנס דכתיב גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מזור אין מים זו:

זוהר תרומה דף קל"א ע"ב

פד אַתי צפרא וצבורא אשתכחו בבי כנישתא בעו לאשתכחא בשירין ותושבחון דדוד והא אוקימנא דסדורא איהו לאתערא רחימו לעילא ותתא לאתתקנא תקונין ולאשתערא חדוה דהא בגין דא ליואי מתערי לאתערא רחימו וחדוה לעילא באינון שירין ותושבחון. ומאן דמשתעי בבי כנישתא במילין דחול ווי ליה דאחזי פירווא ווי ליה דגרע מהימנותא ווי ליה דלית ליה חולקא באלקא דישראל דאחזי דהא לית ליה אלקא ולא אשתכח תמן (ולית ליה חולקא ביה) ולא דחיל מניה ואנהיג קלנא בתקונא (ס"א בתקיפא) עלאה דלעילא. דהא בשעתא דישראל מסדרי בבי כנישתא סדורא דשירין ותושבחון וסדורא דצלותא פדיו מתכנשי תלת משיריין דמלאכי עלאי. משריתא חדא אינון מלאכין קדישין עלאין דקא משבחון לקדשא בריך הוא ביממא בגין דאית אחרנין דקא משבחון לקדשא בריך הוא בלילא ואחרנין (ס"א ואלין) אינון דקא משבחון לקדשא בריך הוא ואמרין שירין ותושבחון בהדייהו דישראל ביממא משיריתא תננינא אינון מלאכין קדישין דמשתכחי בכל קדושה וקדושה דישראל מקדשי לתתא. ובשלתנו דילהון כל אינון דמתערין בכל אינון רקיעין (ס"א היכלין) בההיא צלותא דישראל (דמיושב). משיריתא תליתאה אינון עולמתאן עלאין דקא מתתקני עם מטרוניתא ומתקני לה לאעלא לה קמי מלאך ואלין אינון משיריין עלאין על פלהו. וכלהו מתתקני בסדורא דישראל דמתתקני לתתא באינון שירין ותושבחון ובההיא צלותא דקא מצלו ישראל. פיון דאלין תלת משיריין מזדמנו פדיו ישראל פתחי שירתא וזמרי קמי מאריהון. וההיא משיריתא חדא די ממנא לשבחא למאריהון ביממא אדמון עלייהו וזמרי עמהון פחדא ואינון שבחי דדוד מלאך והא אוקימנא מלי:

תרגום הזוהר פספסא הצקה, והלצור נמלא צבית הפנסת, הם לריכיס להמלא צפירות ותשפחות של דוד. והרי העמדנו, שהסדר הוא, לעורר אהבה למעלה ולמטה, לתקן תקונים ולעורר שמחה. פי משום זה הלויס מעוררים שתעורר אהבה ושמחה למעלה, צאלו השירות והתשפחות. ומי שפדצר צבית הפנסת דברי חול, אוי לו שפמראה פרוה, אוי לו שגורע האמונה, אוי לו שאין לו חלק צאלקי ישראל, פי מראה צפה שאין אלקים, ואינו נמלא פס, ואינו מפחד מפנו, ונהג ציון צתקון

העליון של מעלה. כי צערה שישראל מסדרים צבית הפנסת סדר שירות ותשפחות, וסדר התפלה, אז מתאספים של מלכים עליונים, מחנה אחד, הם מלכים הקדושים המשפחים להקדוש צרוף הוא ציוס. כי יש אחרים שמשפחים להקדוש צרוף הוא צלילה, ואלו הם המשפחים להקדוש צרוף הוא ואומרים שירות ותשפחות עם ישראל ציוס. מחנה השני, הם המלכים הקדושים הנמלאים בכל קדשה וקדשה שישראל מקדשים למטה, ותחת ממשלתם הם כל אלו המתעוררים בכל הרקיעים בתפלה ההיא של ישראל. מחנה השלישי, הן עולמות העליונות, שמתתקנות עם המלכות, והן מתקנות את המלכות להכניסה לפני המלך. ואלו הן מחנות העליונים על כלם. וכך מתקנים צפוד של ישראל שמתקנים למטה, צאלו שירות ותשפחות, ובתפלה ההיא שמתפללים ישראל. כיון שאלו של מחנות מזדמנים, אז ישראל פותחים בשירה ומזמרים לפני אדונם. ומחנה האחד ההוא, הממונים לשבח לאדונם ציוס, מזדמנים עמם ומזמרים עמם יחד צאלו השפחים של דוד המלך, והרי העמדנו הדברים.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות ק"ש פ"ב

א. ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא חוזר וקורא ומברך לפני ולאחריה אבל אם ידע שקרא ונסתפק לו אם ברוך לפני ולאחריה או לא ברוך אינו חוזר ומברך קרא וטעה יחזור למקום שטעה נעלם ממנו בין פרשה לפרשה ואינו יודע אי זו פרשה השלים ואי זו צריך להתחיל חוזר לפרשה ראשונה שהיא ואהבת את ה' אלהיך וגומר: **ב.** טעה באמצע הפרק ואינו יודע להיכן פסק חוזר לראש הפרק. היה קורא וכתבתם ואינו יודע אם הוא ב וכתבתם של שמע או ב וכתבתם שבניה אם שמוע חוזר ל וכתבתם של שמע. ואם נסתפק לו אחר שקרא למען ירבו ימיכם אינו חוזר שעל הרגל לשונו הוא הולך:

מוסר

משערי קדושה ח"ב שער ד'

הַגָּאָה כְּאֵלֹהֵי דוֹחֵק רַגְלֵי הַשְּׂכִינָה וּמִסְתַּלְקֶת מִן הָעוֹלָם וְאוֹמְרַת אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוֹלִין לְדוֹר יַחַד בְּעוֹלָם וּמוֹרֵד עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם וּמִתְעַטֵּף בְּטַלִּיתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים צ"ג) ה' מֶלֶךְ גָּאוֹת לְבָשׁ וּבִמָּה יִתְגַּאֵה הָאָדָם וְהִיּוֹתוּ מִטְּפָה סְרוּחָה וַיִּצְיָרְתוּ בְּדָם נֶדֶה וּבְחִיּוֹ טִנוּף וְסִרְחוֹן וְאַחַר מוֹתוֹ רָמָה וְתוֹלְעָה וְאַחֲרֵית גּוֹפּוֹ גּוֹשׁ עֶפֶר וְנִפְשׁוֹ יוֹרְדָת לְגִיהֶנָם. אֲמַנָם הָעֲנָנָה וְהַשְּׁפָלוּת אֵין מִדָּה גְדוֹלָה הַיִּמְנָה כִּי מֹשֶׁה רָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם רָבָן שֶׁל כָּל הַנְּבִיאִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת וּבִירְאָת חֹטֵא לֹא נִשְׁתַּבַּח אֶלָּא בְּעֲנָנָה (במדבר י"ב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנּוּ מְאֹד צִיא וּלְמַד מִן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמִּנִּיחַ שָׁמַי מְרוֹם וַיּוֹרֵד לְשָׁכוֹן אֶצֶל הַשְּׁפָלִים שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נ"ז) מְרוֹם וְקְדוֹשׁ אֲשַׁכּוֹן וְאֵת דְּכָא וְשָׁפַל רוּחַ וּכְתִיב (תהלים לד) קָרוֹב ה' לְנַשְׁבְּרֵי לֵב וּכְתִיב (שם מ"ו) מִי יְגוֹר בְּאֶהְלֶךְ וְגוֹמֵר (שם) נְבִזָּה בְּעֵינָיו נִמְאָס:

תְּרוּמָה יוֹם שְׁלִישִׁי תוֹרָה

יְכוּיִן בְּקִרְיַאת חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים אֱלוֹ שְׁהִם כִּנְגַד הָ דְמִלּוּי הָהָ רֵאשׁוֹנָה דְשִׁם בִּיָן לְהַשְׁאִיר בּוֹ הָאֵרָה מִתּוֹסַפֵּת נֶפֶשׁ מִשְׁבַּת שְׁעִבְרָה:

(יא) וְצִפִּיתָ אֶתְּ זָהָב טְהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ וְתִצְפְּנוּ וְעֲשִׂיתָ עָלָיו

זָר זָהָב סָבִיב: וְתִחַפִּי יְתֵה דְהַב דְכִי מְגוֹ וּמִבְּרָא תִחַפְּנָה וְתַעֲבֹד עֲלוּהִי זִיר דְדְהַב סְחֹר סְחֹר:

רס"י מְבִית וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ. שְׁלֵשָׁה אֲרוֹנוֹת עָשָׂה צִלְלָל, שְׁתִּים שֶׁל זָהָב וְאֶחָד שֶׁל עֵץ, וְאֶרְבַּע כְּתָלִים וְשׁוֹלִים לְכָל אֶחָד וּפְתוּחִים מִלְּמַעְלָה, נִתָּן שֶׁל עֵץ צְחוּד שֶׁל זָהָב וְשֶׁל זָהָב צְחוּד שֶׁל עֵץ, וְחִפָּה שְׁפָתוֹ הָעֲלִיוֹנָה בְּזָהָב, נִמְלָא מִכֶּפֶה מְבִית וּמִחוּץ: זֵר זָהָב. כִּמּוֹן כְּתָר מִקִּיף לוֹ סְבִיב לְמַעְלָה מִשְׁפָּתוֹ, שְׁעָשָׂה הָאֲרוֹן הַחִיצוֹן גְּבוּה מִן הַפְּנִימִי עַד שְׁעָלָה לְמוֹל עוֹבֵי הַכְּפוּרָת וּלְמַעְלָה הִמְנוּ מִשָּׁהוּ, וְכִשְׁהַכְּפוּרָת שׁוֹכֵב עַל עוֹבֵי הַכְּתָלִים, עוֹלָה הַזֵּר לְמַעְלָה מִכָּל עוֹבֵי הַכְּפוּרָת כָּל שָׁהוּא, וְהוּא סִימָן לְכַתֵּר תוֹרָה:

(יב) וְיִצְקָתָ לּוֹ אַרְבַּע טַבַּעֲת זָהָב וְנִתְּנָה עַל אַרְבַּע פְּעֻמֹתָיו וְשִׁתִּי טַבַּעֲת עַל-צִלְעוֹ הָאֶחָת וְשִׁתִּי טַבַּעֲת עַל-צִלְעוֹ

הַשְּׁנִיית: וְתִתִּידָ לָהּ אַרְבַּע עֲזָקוֹ דְדְהַב וְתִתְּנוּ עַל אַרְבַּע זְוִיָּתָה וְתִתְּנוּ עֲזָקוֹ עַל סְטְרָה חַד וְתִתְּנוּ עֲזָקוֹ עַל סְטְרָה תִּנְתָּא:

רס"י וַיִּלְקַח. לְשׁוֹן הַתְּכָה כְּתָרְגוּמוֹ: פְּעֻמֹתָיו. כְּתָרְגוּמוֹ זוּיָתָה. וּבְזוּיָתָה הָעֲלִיוֹנָה

סמוך לכפרת היו נתונות שתיים מכאן ושתיים מכאן לרחבו של ארון, והזדים נתונים בהם, וארכו של ארון מפסיק בין הזדים, אמתים וחצי בין זל לזל, שיהיו שני בני אדם, הנושאים את הארון, מהלכין ביניהם, וכן מפורש במנחות בפרק שתי הלחם (נח ב) ושתי טבעות על כלעו האחת. הן הן הארבע טבעות שבתחלת המקרא, ופרש לך היכן היו, והוי"ו זו יתרה היא ופתרונו כמו שתי טבעות, ויש לך ליטבה כן ושתיים מן הטבעות האלו על כלעו האחת: כלעו. דל:

(ג) וְעָשִׂיתָ בְּדֵי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב: וְתַעֲבֹד אֲרִיחֵי דָאֲעִי שִׁטִּין וְתַחֲפִי וְתַהוֹן דְּהָבָא:

רש"י בלג. מוטות:

(ד) וְהִבַּאתְּ אֶת-הַבְּדִים בְּטַבְעֹת עַל צִלְעֹת הָאָרֶן לְשֵׂאת אֶת-הָאָרֶן בָּהֶם: וְתַעֲלֶה יָת אֲרִיחָא בְּעִזְקָתָא עַל סְטְרֵי אַרְוֹנָא לְמַטַּל יָת אַרְוֹנָא בְּהוֹן: (ט) בְּטַבְעֹת הָאָרֶן יִהְיוּ הַבְּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ: בְּעִזְקָתָא דְאַרְוֹנָא יִהְיוּ אֲרִיחָא לֹא יַעֲדוּן מִנָּה:

רש"י לא יסרו ממנו. לעולם:

נביאים - מלכים א - פרק ו

(ד) וַיַּעַשׂ לְבַיִת חֲלוֹנֵי שְׁקָפִים אֲטָמִים: וַעֲבַד לְבַיְתָא כְּוִין פְּתִיחָן מְלָגִין וְסִתִּימִין מְלַבְרָא וְחִפְּנֵן כְּלוּנְסָא בֵּית אֲנַחַת רִישֵׁי שִׁירְיִית אַרְזָא:

רש"י שקופים אטומים. רבותינו פירשו (מנחות פו ב): שקופים לשון ראייה ופתיחה והשקפה פתוחים מבחוץ ואטומים מצפנים, קצרים מצפנים, שלא כדרך שאר חלונות אחרות העשויות למאור, להראות שאינו כריך לאורה:

(ה) וַיִּבְנוּ עַל-קִיר הַבַּיִת (יִצְעַל סָבִיב אֶת-קִירוֹת הַבַּיִת
סָבִיב לְהִיכָל וְלְדַבֵּיר וַיַּעַשׂ צִלְעוֹת סָבִיב: וּבָנָא עַל פְּתָלֵי בַיְתָא זִינָא
סְחֹר סְחֹר לְהִיכָלָא וּלְבֵית כְּפֹרֵי וַעֲבַד מְחִיצָא סְחֹר סְחֹר :

דס"י יציע . אפנטוי"ץ זלע"ז , ושלשה שמות יש לה , יציע , תא , כלע , (כד
מפורש בבבא בתרא סא א) : את קירות הבית סביב . כלומר כנגד ההיכל ובית קדשי
הקדשים הוא הדביר , עשה כלעות מצחוץ , לדרום ולמערב ולצפון , וסוף המקרא
הוא פירוש לראשו , ויזן על קיר הבית , סמוך לקיר הבית , יציע סביב , כיצד
עשה את קירות הבית להיכל ולדביר , עשה כלעות : ויעש . כמו עשה , וכן (שמות
טו ב) : ויהי לי ליסועה , כמו היה לי ליסועה :

(ו) הַיִּצְעַל הַתְּחַתְּנָה חֲמֵשׁ בְּאֵמָה רְחֵבָה וְהִתְיַלְכָּה
שָׁשׁ בְּאֵמָה רְחֵבָה וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בְּאֵמָה רְחֵבָה לִי
מִגְרָעוֹת נָתַן לְבַיִת סָבִיב חוּצָה לְבֵלְתֵי אַחַז בְּקִירוֹת-

הַבַּיִת: מְחִיצָתָא אֲרַעֲיָתָא חֲמֵשׁ אַמִּין פּוּתְיָא וּמְצִיעָתָא שִׁית אַמִּין פּוּתְיָא וְתִלְתִּיתָא
שֶׁבַע אַמִּין פּוּתְיָא אַרְי נְפֻקְתָא עֲבַד לְבַיְתָא סְחֹר סְחֹר לְבָרָא מִן מְחִיצָא לְמַהוּי רִישֵׁי
שְׂרָיָתָא נִיחִין עַל זִינָא וְלֹא יְהוּין שְׂרִיתָא מְעַבְרִין בְּכַתְלֵי בַיְתָא :

דס"י היציע התחתונה . בכל רוח ורוח היו התאים שלשה זה על זה , ומדת
ארכו לא נאמרה כאן , ובמסכת מדות (פרק 7 משנה ג) שנינו : שלשים ושמונה תאים
היו , חמשה עשר בצפון , חמשה על גבי חמשה , וחמשה על גביהן , וכן בדרום
, ושמונה במערב , שלשה על גבי שלושה , ושנים על גביהם , התחתונה חמש ,
והאמצעית שש , והעליונה שבע , למה , כי מגרעות נתן לבית סביב חוץ ,
קומת התא חמש אמות , וכשעולה כותל ההיכל חמש אמות , גורע את עוביו ,
וכנס בו אמה לפניו , והניח על אותה כניסה ראשי קורות גג עליית התא , שהיא
קרקעית לאמצעית , וכשעולה עשר , כנס אמה , להניח ראשי קורות עליית
האמצעית , שהיא קרקע העליונה , נמנעת אמצעית רחבה מן התחתונה אמה ,
והעליונה רחבה מן התיכונה אמה : לבלתי אחוז בקירות הבית . שלא לדבק ראשי
הקורות דרך נקבים בקירות הבית , שקלקול החומה הוא , ואינו דרך נוי :

(ז) וְהַבַּיִת בְּהַבְּנֹתוֹ אָבֶן-שְׁלֵמָה מִסֵּעַ נִבְּנָה וּמִקְבֹּת וְהַגְּרָזָן
כָּל-כְּלֵי בְרָזָל לֹא-נִשְׁמַע בְּבַיִת בְּהַבְּנֹתוֹ: וּבַיְתָא בְּאַתְבְּנִיּוּתֶיהָ אָבְנִין
שְׁלֵמִין מְטָקִס אַתְבְּנִי וְאַרְזוּבִין וְחוּלְגִלְיִן כָּל מִן דְּבְרָזָל לֹא אִשְׁתַּמַּע בְּבַיְתָא בְּאַתְבְּנִיּוּתֶיהָ :

הס"י בהזנותו רצון שלמה מסע . כמו שהסיעוה מן ההר על ידי השמיר , כמו שהיא בזה משם , נתנה בחומת הזנין , ולא סתתוה בכלי ברזל , ואזני גזית האמור למעלה , מחלוקת היא בסוטה (מח 3) : ומקבות . לזוט"א בלשון רוסיא :

(ח) **פְּתַח הַצֵּלַע הַתִּיכּוֹנָה אֶל-כְּתֵף הַבַּיִת הַיְמָנִית וּבְלוּלִים יַעֲלוּ עַל-הַתִּיכּוֹנָה וּמִן-הַתִּיכּוֹנָה אֶל-הַשְּׁלֵשִׁים:** תַּרְעָא דְמַחֲצִיתָא אַרְעִיתָא פְּתִיחַ לְעִיבַר בֵּיתָא מִימִינָא וּבְמַסְבְּתָא סְלִקִין מִן אַרְעִיתָא לְעִילֵיתָא בְּאוּרַח מְצִיעָתָא :

הס"י פתח הצלע התיכונה אל כתף הבית הימנית . יונתן תרגם תיכונה זו , כמו תחתונה , לא תיכונה בין עליונה לתחתונה , שבחמש תאים שבדרום היה לה פתח אל החוץ בשורה התחתונה , וזה (התרגום) ובלולים יעלו על התיכונה . התיכונה תרגם יונתן מציבתא , כי התאים הללו לא היו פתוחים אל החוץ . שלושה פתחים היו לכל אחד , כך היא שנויה במסכת מדות (טז) , אחד לתא מן הימין , ואחד לתא מן השמאל , ואחד לתא שעל גביו . ולימד כאן , שאחד מן התחתונים שבכותל דרומי , היה לו פתח אל החוץ , ודרך אותו פתח נכנסים לכולם , ולצע התיכונה דקרא , לא תיכונה בין עליונה לתחתונה , אלא תיכונה שבחמש תאים , שבדרום היה לה פתח אל החוץ בשורה התחתונה , וזהו תרגום ובלולים יעלו על התיכונה , שלמעלה הימנה , משמע דהצלע התיכונה למטה : בלולים . תרגם יונתן : מסיבתא , והוא שקורין בלשונינו ווי"ץ בלע"ז , ובלשון אשכנז (ווינדל"ל שטיי"ץ) ושם המורגל (שווינדל"ל שטיי"ג) , והוא בנין עמוד אבנים עשוי מעלות מעלות , וההולך בהן דומה כמקיף סביבות עמוד , ועולין בו כמה וכמה אמות גבוה , ואין כריך לשפע כשאר סולם , כי הקיפו הוא שיפוע : אל השלישים . כמו אל השלישיים :

כתובים - משלי - פרק יז

(ו) **עֲטֹרַת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם:** כְּלִילָא דְסָבִי בְּנֵי בְּנָא וְשִׁבְחָהוּרְחוּן דְּבְנָא אֲבָתָהוּן :

רש"י עטרת זקנים . כשרואי בני צניהם הולכין בדרך טובה : ותפארת בנים אבותם . כשאבותיה' לדיקים היא תפארת הצנים :

(ח) לא-נאונה לנבל שפת-יתר אף כי-לנדיב שפת-שקר: לא יאי לטפשא שפתא ותירתא אף לא לשליטא שפתא דשקרא :

רש"י שפת יתר . דברי גאווה : אף כי לנדיב . וכ"ש שלא נאה שפת שקר לנדיב :

(ח) אבן-חן השחד בעיני בעליו אל-כל-אשר יפנה וישכיל: פיפא דשוחטא חסידא היא באפי מאן דשקל לה לקל אתר דמתפגי שכולא :

רש"י אבן חן . כשהאדם בא לפני הקב"ה ומפייסו בדברים ושב לו , אבן חן ומרגלויות היא בעיניו : אל כל אשר יפנה וישכיל . בכל מה שיבקש ממנו מאליו :

(ט) מכסה-פושע מבקש אהבה וישנה בדבר מפריד אלוף: דמכסי חובה בעי רחמותא ודשגי מלתא מפרק רחמא :

רש"י מכסה פושע מבקש אהבה . אם יחטא איש לאיש וזה מכסה עליו ואינו מזכיר לו חטאתו ואינו מראה לו פנים זועמות גורם לו שיאהב אותו : ושונה בדבר . שנוטר איבה ומזכירו כך וכך עשית לי מיד : מפריד אלוף . אז מפריד ממנו אלוף של עולם שהוא הקב"ה שהזהירו לא תקום ולא תטור (ויקרא י"ט) :

(י) תחת גערה במבין מהכות כסיל מאה: עלא בעתא במו דמתבגו טב מן דלממחי לסכלא מאה חוטרין :

רש"י תחת גערה במבין . תחת זו טעמו למעלה בתי"ו מה שאין כן בכל המקרא לכך אני אומר שהיא פס דבר כמו חתת , וכן פירוש הכנעת גערה ניכרת במבין יותר ממאה מכות שמכין את הכסיל :

א. אלו נערות שיש להן קנס, הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית, הבא על הגיורת ועל השבויה ועל השפחה שנפדו ושתגירו ושתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה, יש להן קנס. אף על פי שהן בהפרת, אין בהן מיתת בית דין:

דרטורה (א) אלו נערות. שאף על פי שהן פסולות יא להן קנס. אם אנס אדם אחת מהן נותן לאביה חמשים כסף: הנתינה. מן הגבעונים. ועל אם שנתנס יהושע חוטבי עלים ושואבי מים נקראים נתינים. והם אסורים לבא בקהל: ועל הכותית. האי תנא סבר כותים גירי אריות הם וכגוים הם חשודים: פחותות מבנות שלש שנים. דבחזקת בתולות הן, שאף על פי שנבעלו בשביה או בגיותן, בתוליהן חוזרים: ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו. שנתקדשה לאחד מהן ונתגרסה מן האירוסין, ועדיין בתולה היא: שאע"פ שהן בהכרת און בהן מיתת ב"ד. וכתר אינו פוטר מן התשלומין. והני מלי, שלא היתה שם התראה. אבל אם היתה שם התראה פטור מן הקנס, דקיי"ל כל חייבי כריתות שהתרו בהן לוקין, ואין אדם לוקה ומסלם:

ב. ואלו שאין להן קנס, הבא על הגיורת ועל השבויה ועל השפחה שנפדו ושתגירו ושתחררו יתרות על בנות שלש שנים ויום אחד. רבי יהודה אומר, שבויה שנפדית, הרי היא בקדשתה, אף על פי שגדולה. הבא על בתו, על בת בתו, על בת בנו, על בת אשתו, על בת בנה, על בת בתה, אין להן קנס, מפני שמתחייב בנפשו, שמיתתו בידי בית דין. וכל המתחייב בנפשו, אין משלם ממון, שנאמר (שמות כא) ולא יהיה אסון ענוש יענש:

דרטורה (ב) יתירות על בנות שלש שנים. לכיון דראויות לביאה בחזקת הפקר הן ונבעלות בגיותן, והשבויה בשבייתה: הרי היא בקדושתה. ואינה בחזקת בעולה אף על פי שנסבית כשהיא גדולה. ואין הלכה כר' יהודה: ולא יהיה אסון ענוש יענש. הא אם יהיה אסון באחד משני אלו האנשים המריבין, שנהרג אחד מהן, לא יענש ההורג בממון, שהרי הוא חייב מיתת בית דין כיון שהרגו לזה. ואין הפרש בעבירה שחייבין עליה מיתת ב"ד בין שוגג למזיד לעולם פטור מתשלומין. אבל בעבירה שחייבין עליה כרת או מלקות אינו פטור מן התשלומין עד שיהיה שם עדים והתראה וילקה, ואז אינו מסלם:

ג. נערה שנתארסה ונתגרשה, רבי יוסי הגלילי אומר, אין לה קנס. רבי עקיבא אומר, יש לה קנס, וקנסה לעצמה:

דרטורה (ג) רבי יוסי הגלילי אומר אין לה קנס. לאמר קרא (דברים כ"ג) אסר לא אורסה,

הא אורקה פעם אחת טוב אין לה קנס: רבי עקיבא אומר יא לה קנס וקנסה לעלמה. דרשין אשר לא אורקה לאביה, הא אורקה לעלמה. והלכה כר' עקיבא:

ד. המפתה נותן שלשה דברים, והאונס ארבעה. המפתה נותן בשת ופגם וקנס. מוסיף עליו אונס, שנותן את הצער. מה בין אונס למפתה, האונס נותן את הצער, והמפתה אינו נותן את הצער. האונס נותן מיד, והמפתה לכשיוציא. האונס שותה בעצמו, והמפתה אם רצה להוציא, מוציא:

דרטורה (ז) האונס נותן את הצער. שאינו דומה נבעלת באונס לנבעלת בראון, והמפותה אין לה צער, שהרי נאמר עינוי בתורה אלל אונס ולא נאמר עינוי אלל מפותה: האונס נותן מיד. לאביה אף על פי שכונסה: לכשיוציא. כלומר לכשלא יכנס. שאם יכנס אינו נותן קנס, כדכתיב (שמות כ"ג) מהור ימהרנה ואם מאן ימאן כסף יסקול. אבל גבי אונס כתיב (דברים כ"ג) ונתן חמשים כסף וכו' תהיה לאשה: שותה בעצמו. בכלי מאוס שזחר בו, כלומר על כרחו

ה. כיצד שותה בעצמו, אפלו היא חגרת, אפלו היא סומא, ואפלו היתה מפת שחין. נמצא בה דבר ערוה, או שאינה ראויה לבוא בישראל, אינו רשאי לקימה, שנאמר, (דברים כב) ולו תהיה לאשה, אשה הראויה לו:

דרטורה (ה) מוכת שחין. מלרעת:

ו. יתומה שנתארסה ונתגרשה, רבי אלעזר אומר, המפתה פטור, והאונס חייב:

דרטורה (ו) יתומה שנתארסה ונתגרשה האונס חייב והמפתה פטור. דכיון דיתומה היא וקנסה שלה הוא, הא אחילתיה גביה, דמדעתה נתפתה לו ופטור. ולא יתומה בלבד אלל כל נערה שנתארסה ונתגרשה אונס חייב ומפתה פטור כיתומה, דהא קנסה לעלמה כדאמר ר' עקיבא לעיל, וכן הלכה:

ז. איזוהי בשת, הכל לפי המבייש והמתבייש. פגם, רואין אותה כאלו היא שפחה נמפרת, פמה היתה יפה וכמה היא יפה. קנס, שוה בכל אדם. וכל שישיש לו קצבה מן התורה, שוה בכל אדם:

דרטורה (ז) הכל לפי המבייש. אדם בינוני המבייש, בשתו קשה מאדס בזוי ומאדס חשוב. כך מלאתי בפירושי רבותי. ובפרק החובל מלאתי לדאם קל שבייש, בזשתו מרובה. וכן עיקר: והמתבייש. לפי חשיבותו בזשתו: כאילו היא שפחה. אומדין כמה אדם רואה ליתן בין שפחה בתולה לשפחה בעולה להשיאה לעבדו שיש לרבו קורת רוח הימנו. ובגמרא פריך מנלן דנותן בזשת ופגם וצער, אימא חמשים כסף אמר רחמנא לכל מילי. ומתרג, אמר קרא (דברים כ"ג) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף, הגאח שכיבה לבד היא

ח. כָּל מְקוֹם שֵׁישׁ מְכָר, אֵין קָנָס. וְכָל מְקוֹם שֵׁישׁ קָנָס, אֵין מְכָר. קִטְנָה יֵשׁ לָהּ מְכָר וְאֵין לָהּ קָנָס. נֶעְרָה יֵשׁ לָהּ קָנָס וְאֵין לָהּ מְכָר. הַבּוֹגֶרֶת אֵין לָהּ לֹא מְכָר וְלֹא קָנָס:

ברטנורה (ח) כל מקום שיש מכר. לאב זבתו, דהיינו בקטנותה, אין לו זה קנס, דאין קנס לקטנה. ולית הלכתא כהא מתניתין, דהא מתניתין ר' מאיר היא דאמר קטנה אין לה קנס. אבל חכמים אומרים קטנה יש לה קנס, והלכה כחכמים. וקטנה לענין זה היא מצת ג' עד י"ב שנה ויום אחד ותביא שתי שערות: כל מקום שיש קנס. משהיא נערה. והיא כשהיה בת י"ב שנה ויום אחד והביאה שתי שערות, שזו יש לה קנס: אין מכר. שאין אדם מוכר את בתו כשהיא נערה: הבוגרת. מצת שתי שערות שנה וששה חדשים ויום אחד והביאה שתי שערות היא הנקראת בוגרת, ואין אביה יכול למכרה ואין לה קנס:

ט. הָאוֹמֵר פְּתִיתִי אֶת בְּתוּ שֶׁל פְּלוֹנִי, מְשַׁלֵּם בְּשֵׁת וּפְגָם עַל פִּי עֲצָמוּ, וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם קָנָס. הָאוֹמֵר גִּנְבֹתִי (וְטִבְחֹתִי וּמְכַרְתִּי), מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן עַל פִּי עֲצָמוּ, וְאֵינוּ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפָל וְתְשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה. הַמֵּית שׁוֹרֵי אֶת פְּלוֹנִי אוֹ שׁוֹרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, הָרִי זֶה מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוּ. הַמֵּית שׁוֹרֵי עֲבָדוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, אֵינוּ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוּ. זֶה הַכָּלָל כָּל הַמְשַׁלֵּם יִתֵּר עַל מֵה שְׁהֵזִיק, אֵינוּ מְשַׁלֵּם עַל מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוּ:

ברטנורה (ט) האומר פתיתי את בתו של פלוני. לא מציעה האומר אנסתי שאינו פוגם אותה כל כך שאין לעז של אנוסה גדול כל כך דפשיטא דמשלם בזקת ופגם על פי עצמו, אלא אפילו האומר פתיתי, דפגים לה טפי שלעז של מפותה גדול וסד"א דלא מהימנין ליה להחזיק הלעז, קמ"ל דניחא לה לדידה להחזיק הלעז כדי להשתכר הממון: ואינו משלם קנס. דמודה בקנס פטור, דאמר קרא (שמות כ"ב) אשר ירשיעון אלהים, פרט למרשיע את עצמו: המית שורי את פלוני. והריני חייב כזופר. משלם על פי עצמו, דקסבר כופרא ממונא: עבדו של פלוני. והריני חייב שלשים סלע, פטור, דקנס ניהו, שאפילו אינו שוה סלע נותן

גמרא כתובות דף ל"ט ע"ב

האונס נותן מיד המפתה לכשיוציא וכולי. לכשיוציא אשתו היא. אומר אביי אימא לכשלא יכנוס. תנאי נמי הכי אף על פי שאמרו המפתה נותן לכשלא יכנוס

בושת ופגם נותן מיד ואחד האונס ואחד המפתה בין היא ובין אביה יכולין לעכב. בשלמא מפתה כתיב (שמות כ"ב) אם מאן ומאן אביה אין לי אלא אביה היא עצמה מנין תלמוד לומר ומאן מכל מקום. אלא אונס בשלמא איהי כתיב (דברים כ"ב) ולו תהיה מדעתה אלא אביה מנלן. אמר אביי שלא יהא חוטא נשפר. רבא אמר קל וחומר ומה מפתה שלא עבר אלא על דעת אביה בלבד בין היא ובין אביה יכולים לעכב אונס שעבר על דעת אביה ועל דעת עצמה לא כל שכן. רבא לא אמר כאביי כיון דקא משלים קנס לאו חוטא נשפר הוא. אביי לא אמר כרבא מפתה דאיהו מצי מעכב אביה נמי מצי מעכב. אונס דאיהו לא מצי מעכב אביה נמי לא מצי מעכב. תנגא אידך אף על פי שאמרו אונס נותן מיד כשיוציא הוא אין לה עליו כלום. כשיוציא מי מצי מפיק לה. אימא כשיוציא היא אין לה עליו כלום. מת יצא כסף קנסה בכתובתה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר יש לה כתובה מנה. במאי קמיפלגי רבנן סברי טעמא מאי תקינו רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והא לא מצי מפיק לה. ורבי יוסי ברבי יהודה סבר הא נמי מצער לה עד דאמרה היא לא בעינא לך:

רס"י אשתו היא. וכי אשתו היא כבר דקאמר לכסיונא: לכסלא יכנוס. שתמאן היא או אביה או המפתה עצמו: יכולין לעכב. שלא יכניסנה: תהיה. משמע היא מהוה את עצמה לו: מצי מעכב. שאם רוצה אינו כונס כדאמרי' לקמן ומהרנה לו מדעתו: אביה נמי לא מצי מעכב. אי לאו שלא יהא חוטא נשפר: אף על פי שאמרו אונס נותן מיד כשיוציאה אין לה עליו כלום. ולא אמרינן אין קנסה תחת כתובתה שהרי לאביה נותן מיד אלא כסף קנסה היא כתובתה וכן אם מת יצא כסף קנסה בכתובתה: מי מצי מפיק לה. לא יוכל לשלחה כתיב: כשתאל היא. אם יצאה מאליה ותבעה הימנו גט: טעמא מאי תקינו רבנן כתובה. לשאר נשים:

זוהר תרומה דף קל"א ע"א

בההוא זמנא דמסיימי ישראל שבחי דאינון תושבחו דדוד כדיון תושבחתא דשירתא דגמא כמה דאוקימנא ואי תימא האי תושבחתא אגמא איהי בתקונא בתרייתא בתר שבחי דדוד והא תורה שבכתב אקדימת לתורה שבעל פה ואקדימת לנביאים ואקדימת לכתובים וכמה דאקדימת הכי אצטריך לאקדמא בשירתא אלא מגו דכנסת ישראל לא אתתקנא אלא מתורה שבכתב משום הכי אצטריך לומר לה בשירתא דתקונה והאי תושבחתא מעליא מכל שאר תושבחו דעלמא ואיהי לא אתתקנא מפלהו כמה דאתתקנא מתושבחתא דא. ובגין דא איהי סמוך לצלותא דמיושב כמה דאוקימנא. בה שעתא כד שירתא דגמא אתמר מתעטרא כנסת ישראל. בההיא כתרא דזמין קדשא בריהו הוא לאעטרא למלכא משיחא. וההיא כתרא גליפא מחקקא בשמהו קדישין כמה דאתעטר קדשא בריהו הוא ההיא יומא דאעברו ישראל ית גמא ואטבע לכל משירין דפרעה ופרשוהי בגין דא בעי בר נש לשואה רעותיה בהאי שירתא. וכל מאן דזכי לה בהאי עלמא זכי למחמי למלכא משיחא בתקוני ההוא כתרא ובחגירו דזייגיה

וְזָכִי לְשִׁבְחָהּ הָאִי שִׁירְתָּהּ תִּמְן וְהָא אֹקִימָנָה מִלִּי. כִּינּוּן דְּמִטִּי בַר נֶשׁ לִישְׁתַּבַּח נָטִיל קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא הוּא כְּתָרָא וְשׁוּי לִיה קָמִיָּה וּכְנֻסָּת יִשְׂרָאֵל שְׁרִיאַת לְאַתְתַּקְנָה לְמִיתִי קָמִי מְלָכָא עֲלָאָה. וְאַצְטְרִיד לְאַכְלֵלָא לָהּ בְּתַלְיִסָּר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי עֲלָאִי דְּמִנְהוֹן אֲתַבְּרָכָא. וְאַיִנוּן תְּלִיסָּר בּוּסְמִין עֲלָאִין כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר נְרָד וּכְרַפּוּס קָנָה וְקִנְמוּן וְגוּמַר וְהִכָּא אִינּוּן שִׁיר. וְשִׁבְחָהּ. הִלֵּל. וְזִמְרָה. עוֹז. וּמְמַשְׁלָה. נֶצַח. גְּדוּלָה. וּגְבוּרָה. תְּהִלָּה. וְתַפְאֶרֶת. קְדוּשָׁה. הָא תְּרִיסָּר. וּלְבַתֵּר לְחַבְרָא לָהּ בְּהַדְיָהּ וְלוּמַר וּמְלָכוֹת הָא תְּלִיסָּר בְּגִין דְּאַיְהִי מִתְּבָרְכָא מִנִּיָּהּ. וְעַל דָּא אֲצְטְרִיד בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְתַּכְּלִילַת בִּינִיָּהּ לְשׁוּאָה לְבָא וְרַעוּתָא בְּהָאִי וְלֹא לִישְׁתַּעֲי כָּלֵל דְּלָא לְפִסּוּק בִּינִיָּהּ. וְאִי פְּסִיק בִּינִיָּהּ מִתְּחִילָתָּהּ גְּדַפִּי כְּרוּבִיָּא נְפִיק חַד שְׁלֵהוּבָא וְקִאֲרִי בְּחִילָא וְאָמַר פְּלַנְיָא דִּי פְּסִיק גְּאֹתָא דְּקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא יִשְׁתַּעֲי וְיִתְפַּסֵּק דְּלָא יַחֲמִי גְּאֹתָא דְּמְלָכָא קְדִישָׁא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה כ"ו) וּבֵל יִרְאֵה גְּאֹת יְיָ. בְּגִין דְּאַלִּין תְּלִיסָּר אִינּוּן גְּאֹת יְיָ. מְכָאן וְלִהְלָאָה אֵל הַהוּדָאוֹת וְכוּלֵי. דָּא מְלָכָא עֲלָאָה דְּשִׁמָּא כָּלָא דִּילִיה. בְּגִין דְּכָל הַנִּי שְׁבָחוּן אִינּוּן לְגַבְהָ דְּכְנֻסָּת יִשְׂרָאֵל כַּד מְשַׁתְּבַּחַא בְּמִשְׁרִיָּתָא דְּלִתְתָּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשַׁלְמָה לְמְלָכָא דְּשַׁלְמָא דִּילִיה. מִתְּמָן וְלִהְלָאָה (שם מ"ח) יוֹצֵר אֹר וּבוֹרָא חֲשָׁךְ עוֹשֶׂה שְׁלוֹם וּבוֹרָא אֶת הַכֹּל וְהָא אֲתַעֲרָנָא בִּיה וְאַתְעֲרוּ חַבְרִיא דְּהַנִּי אִינּוּן תְּקוּיָנִין דְּעֲלָמָא עֲלָאָה:

תרגום הזהר בְּזִמְנוֹ הַהוּא סְפִסְפִּימִים יִשְׂרָאֵל הַשְּׁבָחִים שְׁל תְּשַׁבְּחוֹת דָּוִד, אִז אֹמְרִים הַתְּשַׁבְּחָה שְׁל שִׁירַת הַיָּם, כְּמוֹ שְׁהַעֲמַדְנוּ. וְאִם תֵּאמַר, תְּשַׁבְּחָה זֹו לְמָה הִיא בְּתַקּוּן אַחֲרוֹן אַחַר שְׁבָחִים שְׁל דָּוִד, וְהִיא תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב קִדְמָה לְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, וְקִדְמָה לְנְבִיאִים, וְקִדְמָה לְכַתוּבִים, וְכִמוֹ שְׁהִיא קְדוּמָה, כֶּךָ לְרִיכִים לְהַקְדִּימָה. אֲלָא מִתּוֹדָה שְׁבַכְתָּב יִשְׂרָאֵל, אִינֵה מִתְּפַקֵּנַת אֲלָא מִתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, עַל כֵּן לְרִיכִים לֹומַר הַשִּׁירָה בְּתַחֲלַת תְּקוּמִיָּהּ, דְּהִינוּ סְמוּךְ לְתַפְלָה דְּמִישָׁב, וְתְשַׁבְּחָה זֹו חֲשׁוּבָה מִכָּל שְׁאֵר תְּשַׁבְּחוֹת שְׁבַעוּלָם. וְהִיא, אִינֵה מִתְּפַקֵּנַת מִכָּל כְּמוֹ שְׁמִתְּפַקֵּנַת מִתְּשַׁבְּחָה זֹו, וּמִשּׁוּם זֶה הִיא סְמוּכָה לְתַפְלָה דְּמִישָׁב, דְּהִינוּ לְתַפְלַת יוֹצֵר. כְּמוֹ שְׁהַעֲמַדְנוּ. זֶה בְּשַׁעֲה שְׁנַחֲמַר שִׁירַת הַיָּם, מִתְּעַטְרַת כְּנֻסָּת יִשְׂרָאֵל בְּפֶתֶר הַהוּא, שְׁעַתִּיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַטֵּר אֶת מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. וְכֵתֶר הַהוּא מִפְּתַח וְחַקוּק בְּשִׁמּוֹת הַקְדוּשִׁים, כְּמוֹ שְׁנִתְעַטֵּר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם הַהוּא שְׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּם וְהִטְבִּיעַ כָּל מַחֲנוֹת פְּרַעֲה וּפְרָפְרָיו. מִשּׁוּם זֶה כְּרִיד הָאֲדָם לָשׂוּם רְלוּנוֹ בְּשִׁירָה זֹו. וְכָל מִי שְׁאָבָה זֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה, זֹוכֵה לְרִאוֹת אֶת מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בְּתַקּוּן פֶּתֶר הַהוּא, וּבְכִלֵּי זִין שְׁהוּא חֲגוּר, וְזֹוכֵה לְשַׁבַּח שִׁירָה זֹו שֶׁ. וְהִיא הַעֲמַדְנוּ הַדְּבָרִים. כִּינּוּן שְׁהַגִּיעַ הָאֲדָם לִישְׁתַּבַּח, לִוְחַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פֶּתֶר הַהוּא וּמִשָּׁים אוֹתוֹ לְפָנָיו. וּכְנֻסָּת יִשְׂרָאֵל מִתְּחִלַּת לְהַתְּפַקֵּן לְבָא לְפָנֵי מֶלֶךְ הַעֲלִיּוֹן וְרִיכִים לְכָלֵל אוֹתָהּ בְּשִׁלָּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַרְחָמִים הַעֲלִיּוֹנוֹת, שְׁמִתְּפַקֵּנַת. וְהִם י"ג מִינֵי בְּשִׁמּוֹת עֲלִיּוֹנִים, כְּדִכְתִּיב, נֶרַד וּכְרַפּוּס קָנָה וְקִנְמוּן וְגו'. וְכֵאן הֵם, שִׁיר, וְשִׁבְחָהּ, הִלֵּל, וְזִמְרָה, עוֹז, וּמְמַשְׁלָה, נֶצַח, גְּדוּלָה, וּגְבוּרָה, תְּהִלָּה, וְתַפְאֶרֶת, קְדוּשָׁה, הִרִי שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה, וְאַחַר כֶּךָ לְחַצֵּר אוֹתָהּ עֶמְהָם וְלוּמַר, וּמְלָכוֹת, וְהֵם שִׁלָּשׁ עֶשְׂרֵה. כִּי הִיא מִתְּשַׁבְּחָת מִהֵם. וְעַל כֵּן לְרִידָה, בְּשַׁעֲה שְׁהַמְּלָכוֹת נְכַלְלַת בִּינִיָּהּ, כִּינּוּן י"ג מִדּוֹת לָשׂוּם לְבַ וְרְלוּן בְּזֶה, וְלֹא לְדַבֵּר כָּלֵל וְלֹא לְהַפְּסִיק בִּינִיָּהּ. וְאִם מִפְּסִיק בִּינִיָּהּ, יוֹאֲחַת מִפְּתַח כְּנִפֵּי הַכְּרוּבִים שְׁלֵהֲבַת אַחַת, וְקוֹרָא

זכח ואומר, פלוני שהפסיק גאות הקדוש צרוף הוא, יכלה ויפסק חייו, שלא יראה
גאות המלך הקדוש, פדכתיב, וכל יראה גאות ה'. משום שאלו י"ג הם גאות ה'.
מפאן ולהלכה אל ההודאות וכו', זהו מלך עליון מלך שכל השלום שלו פדכתיב,
פיר השירים חסר לשלמה, פרושו למלך שהשלום שלו, פי כל אלו השפחים שמתקדם
היו לכנסת ישראל, שהיא המלכות, פשהיא משפחת צמחנות שלמטה. משם
ולהלכה, יוצר אור וצורה חסד וכו'. והרי הערתי צו והעירו צו החברים, שאלו
הם תקונים של עולם העליון.

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלי קריאת שמע פרק ב'

א. הנה קורא ופגע באחרים או פגעו בו אחרים אם הנה בין פרק לפרק פוסק
ומתחיל ושואל שלום מי שהוא חייב בכבודו כגון שפגע באביו או רבו או מי שהוא
גדול ממנו בחכמה ומשיב שלום לכל אדם שנתן לו שלום: **ב.** הנה קורא באמצע
הפרשה אינו פוסק ומתחיל לשאול אלא בשלום מי שהוא מתירא ממנו כגון מלך
או אנס וכיוצא בהן. אבל מי שהוא חייב בכבודו כגון אביו או רבו אם נתן לו שלום
תחלה פוסק ומשיב לו שלום: **ג.** ואלו הן בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשניה
בין שניה לשמע בין שמע לנהיה אם שמוע בין ונהיה אם שמוע לויאמר בין הפרקים
האלו שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אבל בין ויאמר לאמת ויצבי הרי
זה באמצע הפרק ולא יפסיק אלא לשאול מפני היראה ולהשיב מפני הכבוד:

מוסר

משערי קדושה ח"ב שער ד'

אף על פי שהיראה פתיב בה (איוב כ"ח) הן יראת ה' היא חכמה וכתוב (ישעי' ל"ג) יראת
ה' היא אוצרו אמרו רבותינו זכרונם לברכה כי עקב היא אל הענוה כמו שכתוב
(משלי כ"ב) עקב ענוה יראת ה' ומי שדעתו שפלה עליו כאלו הקריב כל הקרבנות
שנאמר (תלים נ"א) זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת וכולי
ואין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים עצמו כבשר שנאמר (ישעי' ס"ו) והנה
מדי חדש בחדשו וגומר יבא כל בשר להשתחוות וגומר וכתוב (שם) ואל זה אביט את
עני ונכה רוח וכל מי שהוא עניו גורם להשרות שכינה על האדם בארץ ונאמר (שמות

כ"א) וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶת הָעֶרְפֶּל וְגֹמַר מִי גֵרַם לֹו זֶה עֲנֻתָנֹותוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנִיו מְאֹד וְתֹאנָא רַבִּי פְּנֹחַס בֶּן יֶאֱיר אֹמֵר זֵה־יִרֹות מְבִיאָה לַיָּדִי זְרִיזוֹת וְזְרִיזוֹת מְבִיאָה לַיָּדִי נְקִיּוֹת וְנְקִיּוֹת מְבִיאָה לַיָּדִי טְהָרָה וְטְהָרָה מְבִיאָה לַיָּדִי פְּרִישׁוֹת וְפְּרִישׁוֹת לַיָּדִי קְדוּשָׁה וְקְדוּשָׁה לַיָּדִי עֲנָוָה וְכוּלֵי וְעֲנָוָה גְּדוּלָה מְפַלֵּן שֶׁמְבִיאָה לַיָּדִי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעי' ס"א) רוּחַ ה' אֱלֹהִים עָלַי יַעַן מָשַׁח ה' אוֹתִי לְבַשֵּׁר עֲנֻיִם:

תרומה יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב"ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

(טז) וְנָתַתְּ אֶל-הָאָרוֹן אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אָתָּן אֱלֹהֶיךָ: וְתָתַן בְּאֵרוֹנָא יְת סְהֻדוּתָא דִּי אָתָּן לָךְ:

רס"י ונתת אל הארון. כמו בארון: העדות. התורה שהיא לעדות בני וביניכם, שזויתי אתכם מלות הכתובות בה:

(יז) וְעָשִׂיתָ כַּפֹּרֶת זָהָב טְהוֹר אֲמָתִים וְחָצִי אַרְכָּה וְאִמָּה וְחָצִי רְחֵבָה: וְתַעֲבֹד בְּכַפֹּרֶת דְּדָהָב דְּכִי תִרְתִּין אֲמִין וּפְלָגָא אַרְפָּה וְאִמָּתָא וּפְלָגָא פְּתִיחָה:

רס"י כפרת. כסוי על הארון שהיה פתוח מלמעלה ומניחו עליו כמין דף: אמתים וחצי ארכה. כארכו של ארון, ורחבה כרחבו של ארון, ומנחת על עובי הכתלים ארבעתם, ואף על פי שלא נתן שעור לעביה, פראו רבותינו שהיה עביה טפח:

(יח) וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֵבִים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת: וְתַעֲבֹד תִּרְוִין פְּרוּבִין דְּדָהָב נְגִיד תַעֲבֹד יְתִהוֹן מִתִּרְוִין סְטְרִין כַּפֹּרֶת:

רס"י כרבים. דמות פראו תינוק להם: מקשה תעשה אתם. שלא תעסם בפני עצמם ותחזרם בראשי הכפרת לאחר עשיתם כמעשה זורפים, שקורין שולדי"ץ [מלחמים] אלא הטל זהב הרבה בתחלת עשית הכפרת והכה בפטיש ובקרנס באמצע, וראשין בולטין למעלה וכייר הכרובים בבליטת קאותיו: מקשה. בטידי"ץ בלעז [עשוי זהבאה]. כמו (מנאל ה) לא ללא נקשן: קאות הכפרת. ראשי הכפרת:

(יט) וְעָשָׂה כְּרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה וְכְרוּב-אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה מִן-הַכַּפֹּרֶת תַּעֲשׂוּ אֶת-הַכְּרֻבִים עַל-שְׁנֵי קְצוֹתָיו: וְעִבַד כְּרוּבָא חַד מִסְטָרָא מְכָא וְכְרוּבָא חַד מִסְטָרָא מְכָא מִן כְּפָרְתָא תַעֲבִדוּן יְת כְּרוּבָא עַל תַּרְוַן סְטֹרְהִי:

רס"י ועשה כרוז אחד מקלה. שלא תאמר שנים כרוזים לכל הכה וקלה, לכך הלכך לפרש כרוז אחד מקלה מזה: מן הכפרת. עלמה תעשו את הכרוזים. זהו פרושו של מקשה תעשה אותם, שלא תעשם בפני עצמם ותחברם לכפרת:

(כ) וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַלָּה סְכָכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו אֶל-הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים: ויהיו כְּרוּבָא פְּרִישׁוֹן גְּדִפְיָהוֹן לְעֵלָא מְטִלִין בְּגִדְפֵהוֹן עַל כְּפָרְתָא וְאַפְיָהוֹן חַד לְקַבֵּל חַד לְקַבֵּל כְּפָרְתָא יִהְיוּ אַפֵי כְּרוּבָא:

רס"י פרשי כנפים. שלא תעשה כנפיהם שוכבים, אלא פרושים וגבוהים למעלה אלל ראשיהם, שיהא עשרה טפחים בחלל בין הכנפים לכפרת, כדאיתא בסכה (דף ה ב):

(כא) וְנָתַתְּ אֶת-הַכַּפֹּרֶת עַל-הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה וְאֶל-הָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת-הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֵתָּן אֵלֶיךָ: וְתִתְּנוּ יְת כְּפָרְתָא עַל אֲרוֹנָא מְלַעְלָא וּבְאֲרוֹנָא תִתְּנוּ יְת סְהַדוּתָא דִּי אֵתָּן לָךְ:

רס"י ואל הארץ תתן את העדות. לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר נאמר (פסוק יז) ונתת אל הארץ את העדות. ויש לומר שבא ללמד, שבעודו ארון לבדו בלא כפרת, יתן תחלה העדות לתוכו, ואחר כך יתן את הכפרת עליו. וכן מצינו כשהקים את המשכן נאמר (שמות מ ב) ויתן את העדות אל הארון, ואחר כך ויתן את הכפרת על הארון מלמעלה:

(ט) וַיִּבֶן אֶת-הַבַּיִת וַיְכַלֶּהוּ וַיִּסְפֹּן אֶת-הַבַּיִת גְּבִים וּשְׁדָרֹת

בְּאַרְזִים: ובָּנָא ית בַּיְתָא וְשַׁכְלִיחַ וְטָלִיל ית בַּיְתָא בְּהִנְתּוּכִין וְעִילָא מְנַחוּן סְדָרָא דְרִכְפַת רִישֵׁי שְׁרִיתָא אַרְזָא :

רש"י ויספון . לשון כסוי תקרה : גבים ושדרות בארזים . שתי תקרות , אחת עשויה לנוי מלמטה , ואחת של לוחי ארזים מלמעלה , של גבים היא התחתונה . ותרגם יונתן : בהנחוכין , ולא ידעתי מה הן , ושמעתי משמו של רבי מנחם ז"ל , שהם נסרים ארוגים נאים כמין כורה , וקורין לו בלשוננו כלי"ד , ובלשון אשכנז (גהימל"ט) , והיא לשון 'שמים' , 'שמי קורה' . ואני אומר , שהם לבנים חלולים , והם כחצי קנה עגול , שעושין לכסוי בתים (בלשון אשכנז דעק איגל) : **גבים** . לשון ארמי : גובתא דקניא , והם היו (למעלה) , והשדרות (למטה) : **ושדרות** . לוחי ארזים סדורים למעלה מן הגבים , לדריסת הרגל , כשעולין לראות בצדק הבית . וכן תרגם יונתן : ושדרות בארזים ועילא מנהון (רואה לומר , מן הגבים) סידרא דרכפת רישי שריתא ארזיא , ורכפת לשון תכיפת , וחצירו (שמואל ב כב יב) עבי שחקים , תרגום יונתן : מריכפת עננין קלילין (ושדרות , כלומר היו נסרים סדורים זה אצל זה , רד"ק) :

(י) וַיִּבֶן אֶת-(היצוע) הַיְצִיעַ עַל-כָּל-הַבַּיִת חֲמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמָתוֹ

וַיֶּאֱחַז אֶת-הַבַּיִת בְּעֵצֵי אַרְזִים: (פ) ובָּנָא ית תִּיקָא עַל כָּל בַּיְתָא חֲמֵשׁ אַמּוּן רומָה וְטָלִיל ית בַּיְתָא בְּאֵעֵי אַרְזָא :

רש"י חמש אמות קומתו . של כל אחד ואחד , הרי גובהן חמש עשרה אמות , לצד עובי התקרה : ויאחז את הבית . הוא כיסוי הגג העליון , והספון האמור למעלה , הוא תקרת העלייה :

(יא) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֶל-שְׁלֹמֹה לֵאמֹר:

עם שלמה למימר : (יב) הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר-אַתָּה בִּנְה אִם-תִּתְּלַךְ

בְּחֻקְתִּי וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי תַעֲשֶׂה וְשִׁמְרַתְּ אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי

לֵלְכֶת בְּהֵם וְהִקְמַתִּי אֶת-דְּבָרֵי אֹתָךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל-דָּוִד

אָבִיךָ: בַּיְתָא הַדִּין דִּי אַתְּ בְּנִי אִם תִּתְּלַךְ בְּקִנְיֵי וְיַת דִּינֵי תַעֲבִיד וְתִטֵּר ית כָּל פְּקוּדֵי

לְמַתְּלַךְ בְּהוֹן וְאִקִּים ית פְּתִגְמֵי עִמָּךְ דִּי מְלִילִית עִם דָּוִד אָבוּךְ : (יג) וְשִׁכַּנְתִּי בְּתוֹךְ

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעֱזֹב אֶת-עַמִּי יִשְׂרָאֵל: (יד) וְאֲשֶׁרִי שְׁכַנְתִּי בְּגוּ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶרְחִיק ית עַמִּי יִשְׂרָאֵל : (טו) וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת-הַבַּיִת וַיְכַלֶּהוּ:

כתובים - משלי - פרק יז

(יא) אַךְ-מְרִי יִבְקֶשׁ-רַע וּמִלְאָךְ אֶכְזָרִי יִשְׁלַח-בּוֹ: בְּרַם גְּבָרָא מְרִידָא
בְּעֵי בִישְׁתָּא וּמִלְאָכָא נוֹכְזְרִיא יִשְׁתַּדֵּר עָלֶיהָ :

רש"י אך מרי יבקש רע . כלומר מי שכל דבריו מרי וסרצנות הוא יבקש רע
תמיד :

(יב) פְּגוּשׁ דָּב שֶׁכּוֹל בְּאִישׁ וְאֵל-כְּסִיל בְּאֻלְתָּו: פְּגִיעַ דּוֹב וּרְתִיתָא
בְּגְבָרָא חִפְיָא לֹא מִתְזַיַע וְסִכְלָא בְּשִׁטְיֻתִיהָ נָפֵל :

רש"י פגוש דוב שכול באיש . טוב לאדם שיפגע בו דוב משכל ואל יפגע בו אחד
מן הכסילים המסיתים אותו לסור מה' ומתורתו :

(יג) מְשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה לֹא-(תמיש) תִּמְוֶשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ:
דְּפָרִיעַ בִּישְׁתָּא חֲלָף טְבַתָּא לֹא תִפְסֹק בִּישְׁתָּא מִן בִּתְיָהּ : (יד) פּוֹטֵר מַיִם רֵאשִׁית
מְדוֹן וְלִפְנֵי הַתְּגַלַּע הָרִיב נְטוֹשׁ: אֲשֶׁד דְּמָא הִיךְ מִזָּא מְגָרִי תִגְרִי וְקָדָם
אֲצֻטְדָּא אֲטַעֲי דִּינָא :

רש"י פוטר מים ראשית מדון . המתחיל במריבה הוא כפותח חור בגדרי אגפי
אמת המים והמים יולאין בו , והחור הולך ומרחיב כן המדון הולך וגדל תמיד :
ולפני התגלע . קודם שתתגלע חרפתך נטוש את הריב . (טו) למה זה מחיר ביד
כסיל לקנות חכמה . ללמוד תורה : ולב אינ . ואין בלבו לקיימה ואינו לומד תורה
אלא לקנות שם :

(טו) מְצַדִּיק רָשָׁע וּמְרַשֵּׁיעַ צַדִּיק תוֹעֵבַת יְהוָה גַּם-שְׁנִיָּהֶם:
דְּמַזְכֵּי לְרַשִּׁיעָא וּמְחַיֵּב לְצַדִּיקָא מְרַחֲקִיהָ דְּאֵלְהָא אַף תַּרְוַיְהוֹן : (טז) לְמָה-זָּה
מְחִיר בִּיד-כְּסִיל לְקִנּוֹת חֲכָמָה וְלֵב-אֵין: לְמָא דִּין אֲזֵלָא לִיהָ תַגְרוּתָא

משנה ב בא מציעא פרק ט

א. המקבל שדה מחברו, מקום שנהגו לקצר, יקצר. לעקר, יעקר. לחרש אחריו, יחרש. הכל כמנהג המדינה. כשם שחולקין בתבואה, כך חולקין בתבן ובקש. כשם שחולקין ביין, כך חולקין בזמורות ובקנים. ושניהם מספקין את הקנים:

דרטורה (א) המקבל שדה. באריסות, למחאה לשליש ולרביעי. או בחכירות, בכך וכך כורין לשנה: לחרוש אחריו. אחר הקלירה או העקירה, כדי להפוך קרשים של עשבים רעים שבה וימותו: ובקנים. המעמידים את הגפנים: ושניהם מספקים את הקנים. מה טעם אמר, מה טעם חולקים בקנים, לפי ששניהם מספקים את הקנים החדשים בכל שנה:

ב. המקבל שדה מחברו, והיא בית השלחין או בית האילן, יבש המעין ונקצץ האילן, אינו מנפה לו מן חפורו. אם אמר לו חכר לי שדה בית השלחין זה או שדה בית האילן זה, יבש המעין ונקצץ האילן, מנפה לו מן חפורו:

דרטורה (ב) בית השלחין. קרקע יבשה שאין די לה מי גשמים: או בית האילן. ובשזיל האילן היא חביבה על הארים, שנוטל חלק בפירות בלא טורח: יבש המעין. שבה. שממנו משקין אותה: מן חפורו. אם קבלה בחכירות כך וכך כורין לשנה. דמעיקרא לא גלי דעתיה דמשום מעין או אילן טפי לה בחכירותיה: חכור לי בית השלחין זו. גלי דעתיה דבשזיל שהיא בית השלחין טפי לה וחכרה ממנו:

ג. המקבל שדה מחברו והובירה, שמין אותה פמה ראינה לעשות ונותן לו, שפך פותב לו, אם אוביר ולא אעבד, אשלים במיטבא:

דרטורה (ג) המקבל שדה. למחאה לשליש ולרביעי: והובירה. שלא חרש בה ולא זרעה: אם אוביר. אעשה בורה: ולא אעבד. ולא אעשה בה פעולה הראויה לה: אשלים במיטבא. כפי מה שהיתה ראויה לעשות אם היתה חרושה וזרועה כראוי:

ד. המקבל שדה מחברו ולא רצה לנפש, ואמר לו מה אכפת לך, הואיל ואני נותן לך חפורך, אין שומעין לו, מפני שיכול לומר לו, למחר אתה יוצא ממנה, ומעלה לפני עשבים:

זרמורה (ז) ולא רלה לנכס. לנקות התצואה מעשצים רעים, שמתקיים כח הקרקע ומעכבין התצואה מלעלות: מה איכפת לך. אם יחסר חלקי שהעשצים מכחישים השכלים, אתן לך חכירות כך וכך כורין שפסקתי עמך:

ה. המקבל שדה מחברו ולא עשתה, אם יש בה פדי להעמיד פרי, חיב לטפל בה. אמר רבי יהודה, מה קצבה בפרי. אלא אם יש בה פדי נפילה:

זרמורה (ח) המקבל שדה מחברו. למחלה לשליש ולרביע כארס: ולא עשתה. תצואה אלא מעט. וזא לו הארס למנוע מלהתעסק בה עוד, שאין זה כדי טרחו: אם יש בה כדי. לעשות מתצואתה כרי. שיש בו כדי לכסות הרחת שזורים בה התצואה, והוא קרוב לסאתים. חייב לטפל בה בעל כרחו: מה קצבה בכרי. אין קצבה זו ראויה שתהיה שדה גדולה כשיעור כרי ושדה קטנה כשיעור כרי. ואינה דומה טיפולה של שדה גדולה לטיפולה של שדה קטנה: אלא אם יש בו כדי נפילה. כלומר כשיעור מה שזרע בה, חייב לטפל בה. ואין הלכה כרבי יהודה:

ו. המקבל שדה מחברו ואכלה חגב או נשדפה, אם מפת מדינה היא, מנפה לו מן חפורו, אם אינו מפת מדינה, אינו מנפה לו מן חפורו. רבי יהודה אומר, אם קבלה הימנו במעות, בין פך ובין פך אינו מנפה לו מחפורו:

זרמורה (י) המקבל שדה. בחכירות כך וכך כורין: מכת מדינה. שאכל חגב, או נשדפו רוב שדות של אותה מדינה או אותה בקעה: אינו מנכה. דאמר לו מזלך גרם: בין כך ובין כך. אפילו היא מכת מדינה אינו מנכה. שעל המעות לא נגזרה גזירה:

ז. המקבל שדה מחברו בעשרה כור חטים לשנה ולקתה, נותן לו מתוכה. היו חטיה יפות, לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק, אלא נותן לו מתוכה:

זרמורה (י) ולקתה. שהיו החטים שדופות: נותן לו. עשרה כורים שפסק עמו מחטים שדופות הללו. ולא מני היאך למימר ליה חטים יפות קא צעינא מינד:

ח. המקבל שדה מחברו לזרעה שעורים, לא יזרעה חטים. חטים, יזרעה שעורים. רבן שמעון בן גמליאל אוסר. תבואה, לא יזרעה קטנית, קטנית, יזרעה תבואה. רבן שמעון בן גמליאל אוסר:

זרמורה (יא) המקבל שדה מחברו לזרעה שעורים. בחכירות כך וכך שעורים או חטים או מעות: לא יזרעה חטים. שהחטים מכחישות הקרקע [יותר] מן השעורים: רשב"ג אוסר. שקשה לקרקע כשזרעים אותה שנה ממין זה ושנה ממין אחר. ולענין פסק הלכה הכל לפי הקרקע ולפי המקום. אם התנה עמו בדבר שמכחיש הקרקע מעט אינו יכול

ט. המקבל שְׁדָה מִחֲבֵרוֹ לְשָׁנִים מוּעָטוֹת, לֹא יִזְרָעֶנָה פְּשֵׁתוֹ, וְאִין לוֹ בְּקוֹרַת שְׁקָמָה. קִבְּלָהּ הַיָּמָנוּ לְשִׁבְעַת שָׁנִים, שָׁנָה רִאשׁוֹנָה יִזְרָעֶנָה פְּשֵׁתוֹ, וְיֵישׁ לוֹ בְּקוֹרַת שְׁקָמָה:

דרטורה (ט) לשנים מועטות. פחות משבע שנים: לא יזרענה פשתו. שזרע פשתו מכחיש בארץ הרבה ושרשיו נשארים בקרקע עד שבע שנים: ואין לו בקורת שקמה. עץ תאנה של יער הוא, וקולאים ענפיו לקורות הבנין, והם חוזרים וגדלים, ופחות משבע שנים אינן נעשות קורות. הלכך קבלה לפחות משבע שנים לא יקוץ קורות שבה, ללאו אדעתא דקורות נחית, דבשנים מועטות אינם חוזרים לקורות. אבל קבלה לשבע שנים, שנה ראשונה זרעה פשתו וקולץ שקמה

י. המקבל שְׁדָה מִחֲבֵרוֹ לְשָׁבוּעַ אֶחָד בְּשִׁבְעַת מֵאוֹת זוּז, הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן. קִבְּלָהּ הַיָּמָנוּ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּשִׁבְעַת מֵאוֹת זוּז, אִין הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן: **יא.** שְׁכִיר יוֹם גּוֹבָה כָּל הַלַּיְלָה, שְׁכִיר לַיְלָה גּוֹבָה כָּל הַיּוֹם, שְׁכִיר שְׁעוֹת גּוֹבָה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם. שְׁכִיר שַׁבָּת, שְׁכִיר חֹדֶשׁ, שְׁכִיר שָׁנָה, שְׁכִיר שָׁבוּעַ, יֵצֵא בַּיּוֹם, גּוֹבָה כָּל הַיּוֹם, יֵצֵא בַּלַּיְלָה, גּוֹבָה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם:

דרטורה (יא) שכיר יום גובה כל הלילה. שלאחריו, שנאמר (ויקרא י"ט) לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר. ואי אפשר לומר שבשכיר לילה מדבר, שהרי אין שכירות משתלמת אלא בסופה, דכתיב (ס"ה כ"ה) כשכיר שנה בשנה, ודרשינן מינה [בבא מציעא ס"ה ע"א] שכירות של שנה זו משתלמת בתחילת שנה אחרת. אלמא לא משתעבד ליה לשכיר יום עד שקיעת החמה. וכי כתיב לא תבא על כרחך בשכיר לילה תוקמיה, שנסתעבד לו לבוקר משכלתה שכירותו. וכן לא תלין נמי לא תוקמיה בשכיר לילה, דהא לא משתעבד ליה עד הבוקר: שכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה. הכי קאמר, שכיר שעות דיום גובה כל היום, שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה: שכיר שבו. שמיטה: ילא ביום. שכלתה שכירותו לבוקר או ביום, גובה כל היום. וכיון ששקעה חמה עובר עליו: ילא בלילה. שכלתה שכירותו בלילה: גובה כל הלילה וכל היום. דכיון דמשכה פעולתו משתחשך הוי ליה שכיר לילה, ואינו עובר עליו לבוקר עד למחרת בשקיעת החמה:

יב. אֶחָד שְׁכָר אָדָם וְאֶחָד שְׁכָר בְּהֵמָה וְאֶחָד שְׁכָר פְּלִים יֵישׁ בּוֹ מְשׁוּם (דברים כד) בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ, וְיֵישׁ בּוֹ מְשׁוּם (ויקרא יט) לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׁכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר. אֵימָתִי. בְּזָמַן שֶׁתְּבַעוּ, לֹא תְּבַעוּ, אֵינּוּ עוֹבְרֵי עָלָיו. הַמְּחָהוּ אֶצֶל חֲנוּנִי אוֹ אֶצֶל שְׁלֹחֲנִי, אֵינּוּ עוֹבְרֵי עָלָיו. שְׁכִיר, בְּזָמַנוּ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל, עֶבֶר זָמַנוּ אֵינּוּ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. אִם יֵישׁ עֲדִים שֶׁתְּבַעוּ בְּזָמַנוּ, הָרִי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. גֵּר תּוֹשֵׁב יֵישׁ בּוֹ מְשׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ, וְאִין בּוֹ מְשׁוּם לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׁכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר:

צרטורה (יג) אחד שכר בהמה ואחד שכר כלים. דכתיב לא תלין פעולת שכיר אתך, כל שפעולתו אתך, ואפילו בהמה וכלים: לא תצעו אינו עובר עליו. דכתיב אתך, לדעתך שלא מדעתו: המחיה. נתקו מאכלו והעמידו אכל חנוני ואמר לו תן לפועל זה כדינר פירות ואני אשלם, או אמר לשלחני תן לו כדינר מעות: אינו עובר עליו. דכתיב אתך, ולא שהמחיה אכל חנוני: שכיר בזמנו נשבע ונוטל. משום דבעל הבית טרוד בפועלו ולפעמים סבור שנתן והוא לא נתן, שקלוה לשבועה מבעל הבית וקדויה אשכיר: שלא בזמנו. אף על גב דבעל הבית טרוד בפועלו, כי מטא זמן חיוביה רמי אנפשיה ומדכר, ולא חסיד בעל הבית שהוא עובר על כל תלין: גר תושב. שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואוכל נבלות. אין זו משום לא תלין, דכתיב ברישא דקרא רעד, רעד ולא גר תושב:

יג. המלוה את חברו, לא ימשכנו אלא בבית דין, ולא יפגס לביתו לטל משכנו, שפאמר (דברים כד) בחוץ תעמד. היו לו שני כלים, נוטל אחד ומניח אחד, ומחזיר את הפר בליקה ואת המחרשה ביום. ואם מת, אינו מחזיר ליורשיו. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום, ומשלשים יום ולהלן מוכרו בבית דין. אלמנה, בין שהיא עניה בין שהיא עשירה, אין ממשכנו אותה, שפאמר (שם) ולא תחבל בגד אלמנה. החובל את הרחים, עובר בלא תעשה, וחיב משום שני כלים, שפאמר (שם) לא יחבל רחים ורכב. ולא רחים ורכב בלבד אמרו, אלא כל דבר שעושין בו אכל נפש, שפאמר (שם) כי נפש הוא חבל:

צרטורה (יג) המלוה את חברו. והגיע זמן ולא פרעו: לא ימשכנו. ליקח ממנו משכון בעל כרחו ואפילו בשוק, אלא ע"י שליח בית דין, שיקח ממנו ברכות ב"ד: ולא יכנס לביתו. אפילו שליח ב"ד לא יכנס לביתו. וכל שכן בעל חוב עצמו: היה לו שני כלים. וחובו כנגד שניהם ומשכנו בשניהם: נוטל אחד ומחזיר אחד. בשעה שהוא כריך לזה, יחזירו ויעבד השני אכלו, כדמפרש ואזיל, מחזיר את הכר כלילה ואת המחריקה ביום: מת. הלוה. אין משיב העבוט ליורשים, שאין כאן מלות השבת העבוט, דהשב תשיב לו את העבוט כתיב (דברים כ"ד), לו ולא ליורש: עד שלשים יום. זמן בית דין. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל: בין שהיא עניה בין שהיא עשירה וכו'. משום דאיכא למאן דאמר, עניה הוא דאין ממשכנו, שמתוך שאתה כריך להחזיר לה והיא נכנסת ויוצאת אצלך, אתה משיאה שם רע בשכנותיה, אבל עשירה דליכא למימר הכי, אימא ממשכנו, קמשמע לן האי תנא דלא, דכתיב לא תחבול בגד אלמנה, אחד עניה ואחד עשירה במשמע: משום שני כלים. העליונה רכב. והתחתונה רחים:

גמרא בבא מציעא דף פה ע"א

אמר ליה רב יהודה בר רב נחמן. רבין אחי לא תזבין ארעא דסמיכא למתא דאמר רבי אבהו אמר רב הונא אמר רב אסור לו לאדם שיצמוד על שדה חבירו בשעה שעומדת בקמותיה. איני והא שפחניהו רבי אבא לתלמידי דרב אמר להו מאי אמר רב בהני קראי (דברים כ"ח) ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך. ואמרו ליה הכי אמר רב. ברוך אתה בעיר שיהא ביתך סמוך לבית הכנסת. ברוך אתה בשדה שיהיו נכסיה קרובין לעיר. ברוך אתה בבאך שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעת ביאתך מן הדרך. וברוך אתה בצאתך שיהיו צאצאי מעיך כמותך. ואמר להו רבי יוחנן לא אמר הכי אלא ברוך אתה בעיר שיהא בית הפסא סמוך לשלחןך אבל בית הכנסת לא. ורבי יוחנן לטעמיה דאמר שכר פסיעות יש. ברוך אתה בשדה שיהיו נכסיה משולשים שלישי בתבואה שלישי בגזיתים ושלישי בגפנים. ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם, מה ביאתך לעולם בלא חטא אף יציאתך מן העולם בלא חטא. לא קשיא הא דמהדר ליה שורא ורתוקא הא דלא מהדר ליה שורא ורתוקא. (שם י') והסיר ה' ממך כל חולי אמר רב זו עין. רב לטעמיה דרב סליק לבי קברי. עבד מאי דעבד. אמר תשעים ותשעה בעין רעה ואחד בדרך ארץ. ושמואל אמר זו הרוח. שמואל לטעמיה דאמר שמואל הכל ברוח. ולשמואל הא איכא הרוגי מלכות. הנך נמי אי לאו זיקא עבדי להו ספא וחי:

רס"י לא תזבון. לא תקנה שדה הסמוכה לעיר שעין בני אדם שולטת בה תמיד: אסור לאדם וכו'. שלא יפסידנה בעין הרע: קרובין לעיר. שלא יהא טורח להכניס פירות: ספק נדה. וכל שכן ודאי: ואמר להו. רבי אבא ר' יוחנן לא אמר הכי: סמוך לשולחןך. כלומר סמוך לביתך שלא תצטרך להרחיק בשדות והא דנקט שולחןך שתוכל לצדוק עצמך לפני אכילה ולאחר אכילה כדאמרינן בשבת כדתניא הגרר לנקביו ואוכל דומה לתנור שהסיקוהו על גבי אפר' ואחר אכילה שהמאכל דוחק ומוציא את המעוכל ואם יהא צריך להרחיק פעמים שהעמוד חוזר וצא לידי הדרוקן אבל בית הכנסת סמוך לביתו לר' יוחנן לאו מעליותא הוא רבי יוחנן לטעמיה דאמר במסכת סוטה שכר פסיעות יש דאמר למדנו יראת חטא מצתולה וקבול שכר מאלמנה שאמרה לו ולא שכר פסיעות יש אם יש בית הכנסת בשכונה ואני צאה לבית מדרשך להתפלל: משולשין. שיש שנה שלוקה בגפנים וציתים ואין לוקה בתבואה ויש שנה שלוקה בזו ולא בזו ותהי לו פליטה: לא קשיא. דרב אדרב: שורה ורתוקא. חומה ורתוקת גדר של נכרים כמו חיל וחומה: כל חולי. דבר שכל החלאים תלויים בו וזו עין רעה: עבד מה דעבד. יודע היה ללחוץ על הקצרות ולהבין על כל קצר וקצר באיזו מיתה מת אם מת בזמנו או בעין רעה: הכל ברוח. כל החולאים ותולאות מיתה על נשיבת הרוח באים הכל לפי השעה והאדם יש לך אדם שרוח פלוני קשה לו ובשעה פלוני: והאיכא הרוגי מלכות. הרוגי חרב: אי לאו זיקא. שנכנס במכה: עבדי סמא וחי. סם המחבר בשר חתוכה ומין העשבים הוא כדאמר בהמוכר את הספינה:

זוהר תרומה דף קל"א ע"א

אל ברוך דא סדורא דאתנון זעירין ותקוני כנסת ישראל בכל יומא בצלותא. ובגין דאינון אתנון זעירין לית רווחא בינייהו ואינון תקוני עולימתן דאתנין עם מטרוניתא לגבי מלכא עלאה. קדושה דא דקא מקדשי מלאכי עלאי לאו איהו ביחיד והא אוקימנא. כל קדושה דאיהו בלשון הקדש יחיד אסור ליה למימר. תרגום לעולם ביחיד ולא בסגיאין ויחיד איהו תקונא דילה ונדאי ולא סגיאין. וסימן לרזא דא שנים מקרא ואחד תרגום. שנים לישנא דסגיאין איהו דנדאי קדושה דלשון הקדש אסיר איהי ביחיד קדושת תרגום אסיר איהי בסגיאין אלא ביחיד לעולם אחד תרגום תנין ולא תרין ולא יתיר תרגום אתיא למיעוטא והכי אצטריך. לשון הקדש אתיא לרבויהא והכי אצטריך דמעלין בקדש ולא מורידין ובתרגום מורידין ולא מעלין. אחד תנין ולא יתיר ולא מעלין כלל קדושה דא קדושתא דאתקדשת שכנינתא וכל אינון רתיכין דילה לאתתקנא לגבי מלכא עלאה. ובגין דאיהי קדושת עלמא תתאה איהי מיושב ולא בעמידה. קדושה אחרא דאהדורי צלותא איהי קדושתא דעלמא עלאה. ובגין כך איהי בעמידה בגין לאמשכא לה לתתא וכל מלוי דעלמא עלאה איהו בעמידה ולא מיושב. ובכל הני קדושתן ישראל מתקדשי בהו לתתא. ועל דא ישראל מתקדשי בקדושה דרתיכא תתאה מיושב. ובקדושה דרתיכא עלאה מעומד קדושה אחרא איהי תוספת קדושה בגיני כך איהי בתר צלותא ובגין דאיהי תוספת קדושה על קדושתן אחרנין איהי לבתר צלותא. ובגין דכל חד וחד בעי לאמשכא עליה מההוא תוספת אתתקן לכל יחיד ויחיד קדושת תרגום. ואי תימא הא אית בה קדושת לשון הקדש. ההוא לצבור לאתקדשא כלהו בכלל בההוא תוספת קדושה. ובגין דיחיד לית ליה רשו לאומרה בלשון הקדש ולא אתקדשא יחידאי אתקינו לה בלשון תרגום ואיהי ביחיד לאתקדשא כל חד וחד בההוא תוספת לאמשכא עליה קדושה יתיר. זכאה חולקיהו דישאל דקא מתקדשי בקדושי עלאי בגין דאינון דבקין לעילא דכתיב (דברים ד) ואתם הדבקים בי אלהיכם חיים כלכם היום :

תרומה זוהר קדשה זו שפמלחכים העליונים מקדשים, דהינו הקדשה שצברת יוצר וצבתפלת שמונה עשרה, אינה ציחיד. וכן העמדנו, כל קדשה שהיא בלשון הקדש, היחיד אסור לומר אותה. וקדשה בלשון תרגום, היא לעולם ציחיד ולא צרבים, שהיחיד הוא התקון שלה ודאי, ולא הרבים. והסימן לפוד הזה, שנים מקרא ואחד תרגום. פי שנים הוא לשון רבים, שרומז, דודאי הוא שקדשה שבלשון הקדש, שהוא מקרא, אסורה ציחיד, רק צרבים, וקדשה בלשון תרגום, אסורה היא צרבים, ואין לאומרה אלא ציחיד לעולם. אחד תרגום למדנו ולא שנים או יותר. והפעם הוא, פי תרגום צאה למעט, וכך כריה להיות. ולשון הקדש צאה לרבות וכך כריה להיות, פי מעלים בקדש ואין מורידים. ובתרגום מורידים ולא מעלים, אחד למדנו, ולא יותר, פי אין מעלים כלל. קדשה זו שצברת יוצר, איננה ספור דברים בעלמא, אלא היא קדשה שמתקדשת השכינה וכל המרפצות שלה, כדי להתתקן לפני מלך

העליון ומשום שהיא קדשת עולם הפתוח, היא נאמרת מיושב ולא בעמידה, קדשה האחרת שאומרים בחזרת התפלה, היא קדשה של עולם העליון, ומשום זה נאמרת בעמידה, כדי להמשיך הקדשה למטה. וכל דברי עולם העליון, הוא בעמידה ולא מושב. ובכל אלו הקדשות ישראל מתקדשים צהן למטה, ועל פן ישראל מתקדשים בקדשה של מרפצה הפתוחה, מושב, ובקדשה של מרפצה העליונה, מעמד. קדשה האחרת, שצ"ו צ"ו ל"ו", היא תוספת קדשה, ועל פן היא אחר התפלה, כי משום שהיא תוספת קדשה על קדשות האחרות, היא לאחרי התפלה. ומשום שכל אחד ואחד ר"ה להמשיך עליו מתוספת ההיא, נתפסו לכל יחיד ויחיד קדשת פרגום. ואם תאמר הרי יש צה גם קדשת לשון הקדש. זה הוא צביל הצבור, שיתקדשו כלם בכלל עם תוספת קדשה ההיא. ומשום שיחיד ח"ו לו קדשות לאומרה צלשון הקדש ולהתקדש יחיד, התקינו אותה צלשון פרגום, שהיא צביל היחיד, שיתקדש כל אחד ואחד בתוספת ההיא, להמשיך עליו יותר קדשה. חשרי חלקם של ישראל שמתקדשים בקדשות עליונות, משום שהם דבקים למעלה, שכתוב, ואם הדבקים צה' חלקיכם חיים כלכם היום.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלי קריאת שמע פרק ג'

א. הקורא את שמע רוחץ ידיו במים קודם שיקרא. הגיע זמן קריאתה ולא מצא מים קודם שיקרא לא יאחר קריאתה וילך לבקש מים אלא מקנח ידיו בעפר או בצרור או בקורה וכיוצא בהן וקורא: **ב.** אין קורין לא בבית המרחץ ולא בבית הכסא אף על פי שאין בו צואה ולא בבית הקברות ולא בצד המות עצמו ואם הרחיק ארבע אמות מן הקבר אם מן המות מתר לקרות. וכל מי שקורא במקום שאין קורין בו חוזר וקורא: **ג.** בית הכסא החדש שהוכן ועדיין לא נשתמש בו מתר לקרות קריאת שמע כנגדו אבל לא בתוכו. מרחץ החדש מתר לקרות בתוכו. היו שני בתים זימן אחד מהם לבית הכסא ואמר על השני וזה הרי השני ספק אם הזמינו לכך אם לאו לפיכך אין קורין בו לכתחלה ואם קרא יצא אומר גם זה הרי שניהם מזומנין ואין קוראין בהם. חצר המרחץ והוא המקום שבני אדם עומדין בו לבושין מתר לקרות **ב** קריאת **ב** שמע:

שְׁלַחוּ מִתֶּם אִיזְהוּ בֶן הָעוֹלָם הַבָּא עֲנוּתוֹ וְשִׁפְלֵי בְרָךְ שִׁיף עֵייל שִׁיף נָפִיק וְגָרִיס
בְּאוֹרֵי־יָתֵא תְדִירָא וְלֹא מִחֲזִיק טִיבוֹתָא לְנַפְשִׁיהּ וְעֵתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיֹּת
עֲטָרָה בְּרֵאשׁ כָּל צְדִיק וְכוּלִי. יְכוּל לְכַל תְּלַמּוּד לּוֹמֵר וְלִשְׁאֵר עֲמוֹ לְמִי שֶׁמְשִׁים עֲצֻמוֹ
כְּשִׁירִים וּבִסְפָר הַזֹּהָר פְּרִשֶׁת שְׁלַח הַכִּי פֶתַח רַב מְתִיבְתָא זְפָאָה אִיהוּ מָאן דְּאִזְעִיר
גְרָמִיָּה בְּהַאי עֲלָמָא מָאן דְּאִיהוּ זְעִיר אִיהוּ רַב וּמָאן דְּאִיהוּ רַב אִיהוּ זְעִיר וְכוּלִי. עוֹד
שֶׁם בְּפִרְשֶׁת תְּרוּמָה אָמַאי אֶקְרִי יְחִזְקָאֵל בֶּן בּוּזִי עַל דְּהָוָה מְבֹזָה גְרָמִיָּה לְגַבִּי מָאן
דְּגָדוּל מִינִיָּה וְעַל דָּא זָכָה לְמַקְרִי בֶן אָדָם מַה דְּלֹא אִיקְרִי הַכִּי בַר נֶשׁ אַחֲרָא וְאֶקְרִי
רַם כְּדָכְתִּיב (אִיּוֹב ל"ג) בְּרַכָּאֵל הַבּוּזִי מְמֻשְׁפַּחַת רַם וְכוּ'. וְאָמְרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָּה
לְמַה נִּמְשְׁלָה הַתּוֹרָה לְמִים מַה הַמִּים אֵין הוֹלְכִין אֶלְא לְמָקוֹם נְמוּךְ כִּד אֵין הַתּוֹרָה
שׁוֹרָה אֶלְא בְּמִי שְׁרוּחוֹ נְמוּכָה: ל

תרומה יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה :

(כב) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי
הַכְּרֹבִים אֲשֶׁר עַל-אֲרוֹן הָעֵדוּת אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶה אֹתְךָ
אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ) וַיֹּצִיאוּ מִיַּמְרֵי לָךְ תַּמּוֹן וְאַמְלִל עִמָּךְ מֵעַלְוֵי כַּפְרֵתָא מִבֵּין תַּרְוֵן
כְּרוּבֵיָא דִּי עַל אֲרוֹנָא דְסִהְדוּתָא יַת כָּל דִּי אֶפְקֵד יַתָּךְ לְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

רש"י ונועדתי. כשאקבצו מועד לך לדבר עמך, אותו מקום אקבצו למועד שאבא
סם לדבר אליך: ודברתי אתך מעל הכפורת. ובמקום אחר הוא אומר (ויקרא א' א)
וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, זה המשכן מחוץ לפרכת, נמצאו שני כתובים
מכחישים זה את זה, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם (במדבר ז' פט) ובבא משה אל
אהל מועד וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת וגו', משה היה נכנס למשכן
וכיון שצא בתוך הפתח, קול יורד מן השמים לבין הכרובים, ומשם יורא ונשמע
למשה צאה מועד: ואת כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל. הרי וי' זו יתרה
וטפלה, וכמוהו הרבה במקרא, וכה תפתח ואת אשר אדבר עמך סם, את כל אשר
אצוה אותך אל בני ישראל הוא.

(כג) **וְעָשִׂיתָ שְׁלַחַן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמִתִּים אַרְכּוֹ וְאִמָּה רַחְבּוֹ
וְאִמָּה וְחֲצֵי קִמְתּוֹ:** וְתַעֲבֹד פְּתוּרָא דְאֵעִי שְׁטִין תַּרְתִּין אֲמִין אַרְכָּה וְאִמָּתָא פְּתִיחָה
וְאִמָּתָא וּפְלָגָא רִימָה:

רס"י קמתו. גובה רגליו עם עוזי השלחן:

(כד) **וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וְעָשִׂיתָ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב:** וְתַחֲפִי יָתֵה
דְּהַב דְּכִי וְתַעֲבֹד לֵה זִיר דְּדָהַב סְחֹר סְחֹר:

רס"י זר זהב. סימון לכתר מלכות, שהשלחן שם עושר וגדלה, כמו שאומרים שלחן
מלכים:

(כה) **וְעָשִׂיתָ לוֹ מִסְגֶּרֶת טַפַּח סָבִיב וְעָשִׂיתָ זָר-זָהָב
לְמִסְגֶּרֶתוֹ סָבִיב:** וְתַעֲבֹד לֵה גְדַנְפָא רִימָה פְּשָׁא סְחֹר סְחֹר וְתַעֲבֹד זִיר דְּדָהַב
לְגְדַנְפָּה סְחֹר סְחֹר:

רס"י מסגרת. כתרגומו גדנפא, ונחלקו חכמי ישראל בדבר יש אומרים, למעלה
היתה סביב לשלחן, כמו לבזבזין שבשפת שלחן שרים, ויש אומרים, למטה היתה
תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ודף השלחן שוכב על אותה מסגרת:
ועשית זר זהב למסגרתו. הוא זר האמור למעלה, ופרש לך כאן שעל המסגרת
היתה:

(כו) **וְעָשִׂיתָ לוֹ אַרְבַּע טַבַּעֲת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת-הַטַּבַּעֲת עַל
אַרְבַּע הַפְּאֵת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו:** וְתַעֲבֹד לֵה אַרְבַּע עֲזָקוֹ דְּדָהַב וְתַתְּנוּ
יָת עֲזָקְתָא עַל אַרְבַּע זִינִיתָא דִּי לְאַרְבַּע רַגְלוֹהִי:

נביאים - מלכים א - פרק ו

(סו) **וַיִּבֶן אֶת-קִירוֹת הַבַּיִת מִבְּיַתָּהּ בְּצִלְעוֹת אַרְזִים מִקִּרְקַע
הַבַּיִת עַד-קִירוֹת הַסָּפֵן צִפָּה עַץ מִבְּיַת וַיִּצַּף אֶת-קִרְקַע**

הַבַּיִת בְּצִלְעוֹת בְּרוּשִׁים: וּבָנָא יַת כּוֹתְלֵי בֵּיתָא מְלָגְיוּ בְּמַחֲצֵת אַרְזָא מְאַרְעֵית בֵּיתָא עַד כּוֹתְלָא עַד מְטִי שְׁמֵי שְׁרִיתָא חֲפֵי נְסָרִין דְּאַרְזָא מְלָגְיוּ וְחָפָא יַת אוּשֵׁי בֵּיתָא בְּמַחֲצֵת בִּירוֹן :

רש"י מביתה בצלעות ארזים . קירות ארז אכל קיר הארז , כדי לטוח עליו זהב , כמו שהוא אומר למטה (פסוק כא) : וילך שלמה את הבית פנימה זהב סגור , ואי אפשר לטוח זהב על גבי הארזים , כי אם בעלים ובמסמרות : קירות הספון . קירות העלייה : את הרקע הבית . הרקפה כולה :

(יט) וַיִּבֶן אֶת-עֲשָׂרִים אַמָּה (מירכותי) מִיִּרְכְּתֵי הַבַּיִת בְּצִלְעוֹת אַרְזִים מִן-הַקֶּרְקַע עַד-הַקִּירוֹת וַיִּבֶן לוֹ מִבַּיִת לְדַבֵּיר לְקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים: וּבָנָא יַת עֲשָׂרִין אַמִּין מְסִיפֵי בֵּיתָא בְּמַחֲצֵת אַרְזָא מִן אוּשְׁיָא עַד כּוֹתְלָא וּבָנָא לִיהּ מַגְיוּ לְבֵית כּפּוּרֵי לְקֹדֶשׁ קוּדְשָׁא :

רש"י את עשרים אמה מירכתי הבית . עשרים שהן מסוף ההיכל והלאה , והעשרים שבסוף הבית , הן של בית הכפורת (דהיינו קדשי הקדשים) : עד הק רות . עד התקרה , עשה קיר ארז לכסות קיר הארז , לטוח עליו זהב : ויבן לו . אותם עשרים אמה : מבית לדביר . לפנים ממחיאת אמה טרקסין , המפסקת בין ארבעים לעשרים , ואותה מחיאה קרויה דביר : לקדש הקדשים . הבדילן לאותן עשרים אמה :

(יז) וְאַרְבָּעִים בְּאַמָּה הָיָה הַבַּיִת הוּא הַהֵיכָל לְפָנָי: וְאַרְבָּעִין אַמִּין הָיוּ בֵּיתָא הוּא הַיִּכְלָא לְקַבְּלֵיהּ :

רש"י ההיכל לפני . לפני הדביר לאד החוץ :

(יח) וְאַרְז אֶל-הַבַּיִת פְּנִימָה מִקְלַעַת פְּקָעִים וּפְטוּרֵי צִצִּים הַכֹּל אֶרְז אֵין אָבֵן נִרְאָה: וְנְסָרִין דְּאַרְזָא חֲפֵי בֵּיתָא מְלָגְיוּ וְגַלְף חֲזוּי בְּעִין וְאַטוּנִין שׁוֹשְׁנִין כֹּל בֵּיתָא חֲפֵי נְסָרִין דְּאַרְזָא לִית אַבְנָא מִתְחַזָּא :

רש"י וארז אל הבית פנימה מקלעת : פקעים , פירוש , ואותם קירות ארזים שעשה אל הבית פנימה , לכסות קיר הארז , קלוע היה צלירי קליעות וטורות פקעים , כמין כפתורים : פקעים . למוישיאל"ש בלע"ז : ופטורי לצים . תרגם

יונתן : ואתוניתן שושנין , אורת שלשלאות : פטורי . לשון חבלים , כלשון גמרא , כמו (מועד קטן כט א ; ברכות ח א) : כפיטורי צפי ופט : לצים . לשון פרחים , כמו (במדבר יז כג) : וילץ לץ , חבלים ופריחים . ומנחם חזרו : פטורי , לשון (שמות יג יב) : פטר רחם וכמו (תהלים כב ח) : יפטירו בשפה : הכל ארז אין אבן נראה . (תרגום : כל ביתא חפי נסרין דארזא לית אבנא מתחזיא : מקלעת פקעים . תרגם יונתן : גלף חיזו ציעין (פירוש , חקוק כדמות צללים עגולים) :

(יט) וְדַבֵּר בְּתוֹךְ-הַבַּיִת מִפְּנֵימָה הֵכִין לְתִתֵּן שֵׁם אֶת-אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה: וּבֵית כְּפוֹרֵי מִגֹּו בֵּיתָא מְלָגְיו אֲתִקְוִן לְמִתְּוּ תַמְוּ יֵת אֲרוֹן קְזָמָא דִּינְי :

רש"י ודביר בתוך הבית . מחילת אמה טרקסין : לתת . כמו לתת :

כתובים - משלי - פרק יז

(יז) בְּכָל-עֵת אֲהַב הָרַע וְאָח לְצָרָה וְיֹלָד: בְּכָל עֵדוּ גִבְרָא רַחִים הוּא וְאֲחָא לְעֻקְתָּא מִתְּיָלִיד :

רש"י בכל עת אוהב הרע . לעולם הוא אוהב רעים לקנות אוהבים : ואח לצרה יולד . לעת הצרה יולד כך הרע כאח לעזור כך ולהשתתף בצרתך :

(יח) אָדָם חֹסֵר-לֵב תוֹקֵעַ כַּף עֲרַב עֲרֻבָה לְפָנָי רַעְהוּ: בַּר נָשׁ חֹסִיר רַעֲנָא מְשָׁלִם יְדִיָּה וְעֲרַב עֲרֻבָתָא עַל חֲבֵרִיָּה :

רש"י אדם חסר לב תוקע כף . ערבות ממון , ד"א תוקע כף לרשעים כדי ללכת בצרכיהם והרי כבר : עורב ערובה לפני רעהו . כבר ערב להקצ"ה לשמור מצותיו :

(יט) אֲהַב פֶּשַׁע אֲהַב מִצָּה מִגְבִּיָּה פִּתְחוּ מִבְּקֵשׁ-שֹׁפֵר: דְּרַחֵם חוּבָא רַחֵם מְצוּתָא וּמְרִים תַרְעִיָּה בְּעֵי תַבְרָא :

רש"י **אֹהֵב פֶּשַׁע . לַפְּשׁוּעַ בַּחֲבִירוֹ : אֹהֵב מַלְאָה . לַהֲתַקוּטָּט וּלְרִיב : מַגְזִיחַ פֶּתַח . מַדְבַּר בְּגֵאוֹה כְּמוֹ שְׁמוֹר פֶּתַחַי פִּיךָ (מִיכ' א')**

(כ) **עֵקֶשׁ-לֵב לֹא יִמְצָא-טוֹב וְנִהְפָּךְ בְּלִשׁוֹנוֹ יִפּוֹל בְּרַעְיָה: מִן דְּעֵקִים לְבִיחַ לֹא מִשְׁפַּח טְבִיחָא וּדְמִתְהַפֵּךְ בְּלִשְׁנֵיהּ נָפַל בְּבִישְׁתָּא :** (כא) **יֵלֵד כְּסִיל לְתוֹגָה לּוֹ וְלֹא-יִשְׁמַח אָבִי נְבִל:** דְּמוּלִיד סְכָלָא חֲמוּצָא דִּילֵיהּ וְלֹא חֲדִי אָבוּי דְּטַפְּשָׂא

משנה מנחות פרק ה

א. כָּל הַמְּנַחֹת בָּאוֹת מִצָּה, חוּץ מִחֶמֶץ שֶׁבִּתְוֹדָה וְשִׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁהֵן בָּאוֹת חֶמֶץ. רַבִּי מֵאִיר אָמַר, שֶׁאֹר בּוֹדָה לָהֶן מִתּוֹכָן וּמִחֶמֶץ. רַבִּי יְהוֹדָה אָמַר, אֲף הִיא אֵינָה מִן הַמְּבֻחָר, אֲלָא מִבֵּיא אֶת הַשָּׂאֹר, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַמִּדָּה, וּמִמֶּלֶא אֶת הַמִּדָּה. אָמְרוּ לוֹ, אֲף הִיא הִיטָה חֲסָרָה אוֹ יִתְרָה:

דרטורה (א) כל המנחות באות מצה. דכתיב (סג ז) על חלות לחם חמץ: ושתי הלחם. דכתיב (סג כג) חמץ תאפינה: שאור היה בודה להן מתוכן. מתוך עשרון דתודה ושתי הלחם היה מוֹלֵיֵא שָׂאֹר, שֶׁהִיא לֶסַךְ מִן הַסּוּלָת מַעֲט לְאַחַר שְׁנַמְדָד וְטוּמְנוּ בְּסוּלָת וּמִתְחַמֵּץ מֵאֵלָיו וּמִמֶּנּוּ מִחֶמֶץ הַשָּׂאֹר, שֶׁמִּמֶּקוֹם אַחַר לֹא הִיא יֹכֵל לְהַצִּיחַ שְׁלֹחַ תֵּהָא מִנְחָה יִתִּירָה: הִיא אֵינָה מִן הַמְּבֻחָר. שְׂאִינָה מִחֲמַלְתָּ יִפֵּה. לְפִי שְׂאִין לֵה שָׂאֹר מִחוּמָץ יִפֵּה: אֲלָא מִבֵּיא שָׂאֹר. שְׁמַחוּמָץ יִפֵּה מִחוּץ בֵּיתוֹ, וְנוֹתֵן לְחוּץ הָעֶשְׂרוֹן, וּמוֹסִיף וּמִמֶּלֶא סוּלָת: אֲף הִיא הִיטָה חֲסָרָה אוֹ יִתְרָה. כְּגוֹן אִם הַשָּׂאֹר עֲבָה וּמְגוּבֵל בְּקוּשֵׁי עִם מַעֲט מֵיִם, אֵינּוּ מִחֲזִיק נֶפֶח גָּדוֹל כְּאֵילוֹ הִיא קִמַּח וּנְמַלֵּא הָעֶשְׂרוֹן יוֹתֵר, לְפִי שְׂאִם לֹא הִיא שָׂאֹר מְגוּבֵל הִיא נֶפֶח גָּדוֹל מֵעַכְשָׁיו. וְאִם אֵינּוּ מְגוּבֵל יִפֵּה שְׁנֵתָן בּוֹ מֵיִם הַרְבֵּה, נְמַלֵּא נֶפֶח גָּדוֹל מִשְׂאֵילוֹ הִיא קִמַּח וּנְמַלֵּא עֶשְׂרוֹן חֶסֶר, שְׂאִם לֹא בְּצִיֵּל הַמֵּיִם לֹא יִהְיֶה מִלֵּא. וְהַלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

ב. כָּל הַמְּנַחֹת נְלוּשׁוֹת בְּפוּשְׁרִין. וּמִשְׁמֶרֶן שְׁלֵא יִחְמִיצוּ. וְאִם הִחְמִיצוּ שִׁירְיָה, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב), כָּל הַמְּנִיחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה חֶמֶץ. וְחִיבִים עַל לִישְׁתָּהּ, וְעַל עֲרִיכְתָּהּ, וְעַל אֲפִיטָהּ:

דרטורה (ב) שנאמר כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ. ארישא קאי דקתני ומשתמרות שלא יחמיצו, וקודם קמילא משתעי. ושיירי ילפינן מקרא אחרינא דכתיב (ויקרא א) לא תאפה חמץ חלקם, אף חלקם של כהנים שהם שיירי המנחה שנשארו מן הקומץ, אף

זה לא תאפה חמץ. ובחמץ דוקא הוזהרו על השירים. אבל מותר ללוש אותם בדבש ולטגונן זו: עריכתה. שמתעסק בה בידים אחר לישא. וחייבין על כל אחת ואחת. לפי שנאמר לא תעשה חמץ, יכול לא יהא חייב אלא אחת, תלמוד לומר לא תאפה, אפייה בכלל היתה ולמה ילאת, להקיש אליה, מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה, אף אני אביא לישתה ועריכתה וכל מעשה יחידי שבה, לאתווי קיטוף שהוא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה. וקיטוף הוא שמחליק פניה במים ואע"ג דלא מחזי כל כך מעשה:

ג. יש טעונות שמן ולבונה, שמן ולא לבונה, לבונה ולא שמן, לא שמן ולא לבונה. ואלו טעונות שמן ולבונה, מנחת הסלת, והמחבת, והמרקשת, והחלות, והרקיקין, מנחת כהנים, ומנחת כהן משיח, ומנחת גוים, ומנחת נשים, ומנחת העמר. מנחת נסכין טעונה שמן, ואין טעונה לבונה. לקחם הפנים טעון לבונה, ואין טעון שמן. שתי הלחם, מנחת חוטא, ומנחת קנאות, לא שמן ולא לבונה:

דרטורה (ג) מנחת סולת. המתנדב מנחה סתם, מביא סולת ושמן ולבונה וכוללה וקומצה כמו שהיא קודם אפייה. ובדידה כתיב שמן ולבונה. וכל הני אחריני גמרי ממנחת סולת דכתיב בה נפש, דמשמע דכל מנחת יחיד טעונה שמן ולבונה: והחלות והרקיקין. למנחת מאפה תנור קרי החלות והרקיקין. דאי בעי חלות מיייתי, ואי בעי רקיקין מיייתי: ומנחת כהנים. כהן שהתנדב אחת מחמש מנחות הללו: מנחת כהן משיח. מנחת חביתין: גוי. מתנדב מנחה כדילפינן מאיש איש, מלמד שהנכרים מביאין נדרים ונדבות כישראל: ומנחת נשים. אשה שהתנדבה מנחה: ומנחת נסכים. לא בעי לבונה, דשמן נאמר בה ולא לבונה: ולחם הפנים. כתיב ביה (ויקרא כד) ונתת על המערכת לבונה זכה. ולא כתיב ביה שמן: שתי החלות. של עזרת. לא הזכר בהן לא שמן ולא לבונה: מנחת חוטא ומנחת קנאות. בהדיא כתיב בהו (סס ה) לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה:

ד. וחיב על השמן בפני עצמו, ועל הלבונה בפני עצמה. נתן עליה שמן, פסלה. לבונה, ילקטנה. נתן שמן על שיירה, אינו עובר בלא תעשה. נתן כלי על גבי כלי, לא פסלה:

דרטורה (ו) וחייב על השמן. אם נתנו על מנחת חוטא או על מנחת קנאות: נתן כלי. שיש בו שמן: על גבי כלי. של מנחת חוטא: לא פסלה. ולא אמרינן הרי עזר על מה שכתוב בתורה שלא ישים עליה שמן, שלא הזהירה תורה אלא שלא יתן השמן לתוך הסולת או לתוך

ה. יש טעונות הגשה ואינן טעונות תנופה, ותנופה ולא הגשה, ותנופה לא תנופה ולא הגשה. אלו טעונות הגשה ואינן טעונות תנופה, מנחת הסלת, והמחבת, והמרקשת, והחלות, והרקיקין, מנחת כהנים, מנחת כהן משיח, מנחת גוים, מנחת נשים, מנחת חוטא. רבי שמעון

אומר, מנחת פהנים, מנחת פהן משיח, אין בהן הגשה, מפני שאין בהן קמיצה. וכל שאין בהן קמיצה, אין בהן הגשה:

דרטורה (ה) טעונות הגשה. בחודה של קרן דרומית מערבית, כדכתיב (סג ט) והגיסה אל המזבח: והחלות והרקיקין. מנחת מאפה תנור: מנחת פהנים. שהיא כולה כליל: וכל שאין בה קמיצה. להתיר השיריים מן המנחה לכהנים, אין בהן הגשה. ואין הלכה כר' שמעון:

ו. אלו טעונין תנופה ואין טעונין הגשה, לג שמן של מצורע ואשמו, והבפורים כדברי רבי אליעזר בן יעקב, ואמורי שלמי יחיד וחזה ושוק שלהן, אחד אנשים, ואחד נשים, בישראל אבל לא באחרים, ושתי הלחם, ושני כבשי עפרת, כיצד הוא עושה, נותן שתי הלחם על גבי שני כבשים, ומניח שתי ידיו מלמטון, מוליך ומביא, מעלה ומוריד, שפאמר (שמות כט), אשר הונף ואשר הורם. תנופה היתה במזרח, והגשה במערב. ותנופות קודמות להגשות. מנחת העמר ומנחת קנאות, טעונות תנופה והגשה. לחם הפנים ומנחת נסכים, לא תנופה ולא הגשה:

דרטורה (ו) לוג ואשם מורע. כתיב בהו והניף: והזכורים כדברי ר' אליעזר בן יעקב. גרסינו, כלומר, לשמעין ליה בעלמא דאמר זכורים טעונים תנופה והלכה כמותו: אימורי שלמי יחיד וחזה ושוק שלהן. בהדיא כתיב בהו (ויקרא י) שוק התרומה וחזה התנופה על אפי החלבים יביאו להניף: אחד שלמי אנשים ואחד שלמי נשים. טעונים תנופה: בישראל אבל לא באחרים. מפרש בגמרא דהכי קאמר, אחד אנשים ואחד נשים קרבן טעון תנופה, ותנופה ערמה בישראל אבל לא בידי נשים, דהכי תניא, בני ישראל מניפין ואין הגוים מניפין, בני ישראל מניפין ולא בנות ישראל מניפות: שתי הלחם וכבשי שלמים של עזרת. הבאים בגלל הלחם. כתיב בהו (סג כג) והניף אהרן אותם על לחם הזכורים, ולא על ממנו, אלא סמוך להם, כבשים צלל הלחם. כדברי רבי צברייתא. וכן הלכה: שנאמר. [במלואים] (שמות כט) אשר הונף ואשר הורם, ומהונף והורם למלואים ילפינן שאר תנופות. תנופה, מוליך ומביא. תרומה, מעלה ומוריד: תנופה היתה במזרח. כלומר, אף במזרח של מזבח יכול להניף. וכל שכן במערבו דקרוז יותר להיכל: ותנופות קודמות להגשות. בתחלה מניף ואחר כך מגיש. ובמנחת העומר ובמנחת קנאות איירי לטעונות תנופה והגשה, וכתיב במנחת קנאות (במדבר ה) והניף את המנחה לפני ה', והדר והקריב אותה אל המזבח:

ו. רבי שמעון אומר, שלשה מינים טעונים שלש מצות, שתיים בכל אחת ואחת, והשלישית אין בהן. ואלו הן, זבחי שלמי יחיד, וזבחי שלמי צבור, ואשם מצורע. זבחי שלמי יחיד, טעונים סמיכה חיים, ותנופה שחוטאים, ואין בהם תנופה חיים. זבחי שלמי צבור, טעונים תנופה חיים ושחוטאים, ואין בהן סמיכה. ואשם מצורע, טעון סמיכה ותנופה חי, ואין בו תנופה שחוט:

דרטורה (ז) שלשה מיניו. שלמי יחיד, ושלמי צבור שהם כבשי עזרת, ואשם מורע. שלשה מינים הללו טעונים בין שלשתן שלש מצות, סמיכה, תנופה חיים, תנופה שחוטאים: שתיים.

מלות מן השלש יס בכל מין ומין, והשלישית אין בהם. לאין בכל מין אלא שתים: שלמי יחיד. כתיב זהו סמיכה בויקרא: ותנופה שחוטים. בחזה ושוק שלהן, בלו את אהרן: שלמי לבור. כתיב זהו תנופה חיים, והניף הכהן אותם, להיינו חיים. ותנופה שחוטים, בחזה ושוק שלהן, דילפינו (מקדשי) [ל"ל משלמי] יחיד. אבל סמיכה לא בעו, דהלכתא גמירי לה לאין בכל קרבנות לבור אלא שתי סמיכות בלבד, סמיכה של שער המשלח ושל פר העלם דבר של לבור: אשם מורע. כתיב ביה תנופה חי, כדכתיב והניף הכהן אותם. בפרשת זאת תהיה. וסמיכה, דאי אפשר לקרבן יחיד שלא יסמוך ידו על ראש קרבנו: אבל לא תנופה שחוט. דמיעט רחמנא גבי שלמי יחיד, (ויקרא ז) את החזה להניף אותו. אותו, למעוטי אשם של מורע שאינו טעון תנופה שחוט: שחוט:

ח. האומר הרי עלי במחבת, לא יביא במרחשת. במרחשת, לא יביא במחבת. ומה בין מחבת למרחשת, אלא שהמרחשת יש לה פסוי, והמחבת אין לה פסוי, דבברי רבי יוסי הגלילי. רבי חננייה בן גמליאל אומר, מרחשת עמקה ומעשיה רוחשים, ומחבת צפה ומעשיה קשים:

דרטורה (ח) מרחשת עמוקה. לכתוב (ויקרא ז) וכל נעשה במרחשת, בתוכה משמע, אלמא יש לה תוד: ומעשיה רוחשין. שהשמן נע ונד בתוכה, לשון הרומש על הארץ, דמתרגמינן דרחיש. ויש שגורסין ומעשיה רכין, כלומר שליטתה רכה: ומחבת לפה. לכתוב (ס) על מחבת, משמע עליה ולא בתוכה, אלמא אין לה תוד: לפה. שאינה עמוקה אלא שוליה כפין אלל אוגניה. כמו כף על פני המים: ומעשיה קשים. שהעיסה שמתנגנים בה ליטתה קשה כדי שלא תשפך לחוץ, שהרי הכלי אין לו שפה:

ט. (האומר) הרי עלי בתנור, לא יביא מאפה כפח ומאפה רעפים ומאפה יורות הערבבים. רבי יהודה אומר, אם רצה, יביא מאפה כפח. הרי עלי מנחת מאפה, לא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין. רבי שמעון מתיר, מפני שהיא שחוא קרבן אחד:

דרטורה (ט) כופח. מקום שפיתת קדירה אחת, ופעמים שמסיקין אותו ואופין בו עיסה: רעפים. טוול"ש בלע"ז. עשוין מחרס ומסיקין אותו בכבשן: ויורות הערבבין. כמין גומא העשויה בקרקע וטוחה בטיט ומסיקין אש בתוכה עד שתלבן ואופים בה עיסה: אם ראה יביא מעשה כופח. לכופח מין תנור הוא. ואין הלכה כר' יהודה: מנחת מאפה. כתיב בה חלות ורקיקים: לא יביא מחלה חלות. דכל מנחות ברות עשר עשר, וזה לא יביא חמש חלות וחמש רקיקין. אלא או הכל חלות, או הכל רקיקין: מפני שהוא קרבן אחד. ששניהם כתובים במנחה אחת. הלכך יכול להביא מחלה ממין זה ומחלה ממין זה. ואין הלכה כר"ש:

גמרא מנחות דף מ"ג ע"ב

תנאי איך (במדבר ט"ו) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'. שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כן. ותנאי איך וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם. ראיה מביאה לידי זכירה. זכירה מביאה לידי עשייה. ורבי שמעון בן יוחאי אומר כל הזריז במצוה זו זוכה ומקבל פני שכירה כתיב הקא (ש) וראיתם אותו וכתוב התם (דברים י"א) את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד. רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחזק שאל יחטא שנאמר (קהלת ד') והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר (תהלים ל"ד) חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם. תנאי היה רבי מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד שנאמר (שמות כ"ד) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר וכתוב (יחזקאל א') כמראה אבן ספיר דמות פסא. תנאי היה רבי מאיר אומר גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר הבא לי חותם של זהב ופשעו שניהם ולא הביאו אי זה מהן עונשו מרבה הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא. תנאי היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (דברים י') ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך אל תקרי מה אלא מאה. רב חייא בריה דרב אבא בשבתא וביומי טבי טרח וממלא להו באיספרקמי ומגדי:

כ"י שקולה מורה זו. מדכתיב את כל המצות ועוד לילית בגימ' ת"ר וחמש קשרים וח' חוטין הרי תרי"ג: ראיית. לילית מביאה לידי זכירת מצות: כתיב הכא וכו'. וכתיב התם את ה' כו' מה להלן שכונה אף כאן שכונה: הכל בחזק. מכל וכל עומד בחזקה שלא יחטא: המשולש. תפילין וילית ומזוזה: סביב ליראיו. העושים מצות ויחלצם מחטא: מה נשתנה תכלת. שיחדו הקב"ה למורה זו: דומה לים. שנעשה בו נסים לישראל: ורקיע לכסא הכבוד. ומצות התכלת מזכיר היושב על כסא ועוד נאה לישראל שיהא כסאו עליהם שנאמר ותחת רגליו וגומר. דהיינו רקיע. וכתיב ספיר ובכסא כתיב ספיר אלמא רקיע כמחזה כסא ותכלת לים וים לרקיע ואנן קחזינן: גדול עונשו של לבן. למי שאינו מטיל לילית מתכלת: חותם. היו עושין לבהמה ולעבד כשקונין אותו לשם סימן עבדות: זה שאמר לו המלך הבא לי חותם של טיט. שמאוי הוא ולא הביא עונשו מרובה: מה ה' אלהיך. קרי צי' מאה: בשבתות ויו"ט. ללא מאלו שמונה עשרה: טרח וממלא להו. למאה ברכות: איספרקמי. מיני בשמים: ומגדי. מיני מגדים שטעונים ברכה:

זוהר תרומה דף קס"ח ע"ב

פֶּתַח הַהוּא רַבִּיָּא בְּבִרְכַת מְזוּנָא וְאָמַר כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר (דְּבָרִים י"ד) וְאֶכְלֶתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שֵׁם ט"ז) וְשִׁמַּחְתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ. הַנִּי קָרָאִי כַּד יִשְׂרָאֵל הוּוּ שָׂרְאן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא וְאַתְחַזֵּון קַמִּיהּ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּבִי מְקַדְשָׁא הוּוּ מִתְקַיְימִי. הַשְּׁתָּא הֵיךְ מִתְקַיְימִי. מָאן יְכִיל לְמִיכַל לִפְנֵי יי וּלְמַחְדֵי לִפְנֵי יי. אֵלָא וְדָאִי הָכִי הוּא בְּקַדְמִיתָא כַּד יְתִיב בַּר נֶשׁ עַל פְּתוּרִיהּ לְמִיכַל מְבָרַךְ עַל נַהֲמָא הַמוּצִיא. מָאִי טַעְמָא הַמוּצִיא וְלֹא מוּצִיא דְהָא כְּתִיב בּוֹרָא הַשְּׁמַיִם וְלֹא כְּתִיב הַבוֹרָא. עוֹשֶׂה אֶרֶץ וְלֹא כְּתִיב עוֹשֶׂה אֶרֶץ. מָאִי טַעְמָא הָכָא הַמוּצִיא. אֵלָא כָּל מַלְיוֹן דְּאִינוּן מְרָזָא דְעַלְמָא עַלְמָה סְתִירָא אֶסְתִּתְרָא ה' מִתְמָן לְאַתְחַזְזָא דְהָא מַעְלָמָא גְּנִיזָא וְסְתִירָא אִיהוּ. וְכָל מִילִין דְּאִינוּן מַעְלָמָא תַּתְּאָה דְאַתְגְּלִינָא יְתִיר כְּתִיב בַּה' דְּכְתִיב (ישעי' מ"ו) הַמוּצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם (עמוס ט) הַקּוֹרָא לְמִי הֵיָם כְּלָחוּ מְרָזָא דְעַלְמָא תַּתְּאָה אִיהוּ וְאִי אֶכְתִּיב בְּשֵׁמָא אִיהוּ בַּה' כְּגוֹן הָאֵל הַגְּדוֹל וְהָכָא דְאִיהוּ בְּאַרְחַ סְתִים (נ"ל בְּאַתְגְּלִינָא) מְרָזָא דְעַלְמָא תַּתְּאָה אִיהוּ כִּיּוֹן דְּמְבָרַךְ בַּר נֶשׁ שְׂכִינְתָּא אֲתִיָּא קַמִּיהּ. וּמָה דְאָמַר וְאֶכְלֶתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ הָכָא אֲתַכְלִיל לְמַלְלָא בְּמִלֵי דְאוֹרִיָּתָא דְהָכִי אֶצְטְרִיךְ הוֹאִיל וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַמִּיהּ לְקִיָּמָא דְכְּתִיב (יחזקאל מ"א) זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יי. וְכְתִיב (דְּבָרִים י"ד) וְאֶכְלֶתָּ שֵׁם לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ. הוֹאִיל וְקָאִים בַּר נֶשׁ קַמִּי מְאִרִיהּ אֶצְטְרִיךְ נְמִי לְמִיתוֹן לְמִסְכְּנֵי לְמִיתוֹן לְוֹן כְּמָה דְאִיהוּ יְהִיב לִיהּ לְמִיכַל כְּמָאן דְאֶכִּיל קַמִּי מְלָפָא קַדִּישָׁא. וְאֶצְטְרִיךְ דְלֹא יִשְׁתַּכַּח בְּלַעַן עַל פְּתוּרִיהּ דְהָא בְּלַעַנּוּ מִסְטָרָא אַחְרָא הוּי וְרָזָא דָא (בראשית כ"ה) הַלְעִיטְנִי נָא אֲרַח בְּלַעַנּוּ וְהָכִי אֶצְטְרִיךְ לְסְטָרָא אַחְרָא וְכְתִיב (משלי י"ג) וּבִטָּן רְשָׁעִים תַּחֲסֹר וְעַל דָּא וְאֶכְלֶתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ כְּתִיב וְלֹא לִפְנֵי סְטָרָא אַחְרָא. וְאֶצְטְרִיךְ דְלֹא יִתְעַסֵּק בְּמַלְיוֹן בְּטַלְיוֹן וּבְצָרְכֵי סְעוּדָה שְׁפִיר וְאֶצְטְרִיךְ לְאַתְעַסְקָא בְּמַלְיוֹן דְאוֹרִיָּתָא דְהָא כַּד מַלְיוֹן דְאוֹרִיָּתָא אֲתַאמְרוּ עַל פְּתוּרָא יְהִיב הַהוּא בַּר נֶשׁ תּוֹקְפָא לְמִאֲרִיהּ :

תרגום הזהר פֶּתַח הַיְלַד הַהוּא צְבָרְכַת הַמְזוּן וְאָמַר, כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר, וְאֶכְלֶתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ. וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר, וְשִׁמַּחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ. מְקַרְאוֹת אֵלּוּ הֵיּוּ מִתְקַיְימִים כְּשֵׁינְשָׂרְאֵל הֵיּוּ שְׂוֹרִים צְאָרְזַן הַקְּדוּשָׁה וְנִרְאִים לִפְנֵי הַקְּדוּשָׁא צְרוּף. הוּא צְבִית הַמְקַדֵּשׁ, עֲפָה חֵיךְ הֵם מִתְקַיְימִים. מִי יְכוּל לְאֶכֶל לִפְנֵי ה' וְלְשַׂמַּח לִפְנֵי ה'. אֵלָא וְדָאִי כִּן הוּא. תַּחֲלָה כְּשִׁינְשָׁב הָאָדָם עַל שְׁלַחְנוּ לְאֶכֶל, מְבָרַךְ הַמוּצִיא. וְלֹא מוּצִיא, צְלִי ה' הַיְדִיעָה. שְׁהֲרֵי כְּתוּב, צוּרָא הַשְּׁמַיִם, וְלֹא כְּתוּב הַצּוּרָא. עוֹשֶׂה אֶרֶץ, וְלֹא כְּתוּב הָעוֹשֶׂה אֶרֶץ. מָה הַטַּעַם כְּאוֹ, שְׂאוּמְרִים הַמוּצִיא. אֵלָא כָּל הַדְּבָרִים שְׁהֵם מַעֲוֹלָם הַעֲלוּיוֹן הַסְּתוּם, שְׁהוּא צִינָה, מִסְתַּתְרַת הַה' מִשָּׁם, שְׂאִין שָׁם ה' הַיְדוּעָה. לְהִרְאוֹת, כִּי מַעֲוֹלָם הַגְּנוּז וְהַנְּסָתָר הוּא. וְכָל הַדְּבָרִים שְׁהֵם מַעֲוֹלָם הַתַּחֲתוֹן, שְׁנַתְּגַלָּה יוֹתֵר, כְּתוּב עַם ה', שְׂכְּתוּב הַמוּצִיא צְמִסְפָּר צְבָאָם. הַקּוֹרָא לְמִי הֵיָם. כְּלָם מְסוּד עוֹלָם הַתַּחֲתוֹן הוּא. וְאֵם כְּתוּב שָׁם, הוּא גַם כִּן עַם ה', הוּא מִשׁוּם שְׂמִסְפּוּד עוֹלָם הַתַּחֲתוֹן הוּא. כִּי כִּיּוֹן שְׂאָדָם מְבָרַךְ הַשְּׂכִינָה צְאָה לִפְנֵיו. וּמָה שְׂאָמַר, וְאֶכְלֶתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ. נְכַלְל כְּאוֹ, לְדַבֵּר דְּבָרֵי תוֹרָה, שְׂכָךְ כְּרִיךְ, מִשׁוּם שְׂהַקְּדוּשָׁא צְרוּף. הוּא עוֹמֵד לִפְנֵיו, שְׂכְּתוּב, זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. וְכְתוּב, וְאֶכְלֶתָּ שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ. וּמִשׁוּם שְׂאָדָם עוֹמֵד לִפְנֵי אֲדוֹנוּ, הוּא כְּרִיךְ גַם כִּן לְחוּז לְעַנְיִים, לְתַת לְהֵם כְּמוֹ שְׂהַקְּדוּשָׁא צְרוּף. הוּא נוֹתֵן לוֹ לְאֶכֶל. וְיִהְיֶה כְּמוֹ שְׂאוּכַל לִפְנֵי הַמְּלַךְ הַקְּדוּשָׁא, וְכְרִיךְ שְׂלָא יִהְיֶה זוּלָל עַל שְׁלַחְנוּ, כִּי הַזּוּלְלוֹת הוּא מְסְטָרָא אַחְרָא. וְזֶה סוּד, הַלְעִיטְנִי נָא, שְׁהוּא דְרָךְ זוּלְלוֹת. וְכָךְ כְּרִיךְ לְסְטָרָא אַחְרָא. שְׂכְּתוּב, וּבִטָּן רְשָׁעִים תַּחֲסֹר. וְעַל כִּן וְאֶכְלֶתָּ לִפְנֵי

ה' יִלְקֶיךָ כְּתוּב, וְלֹא לִפְנֵי סֵטְרָא אַחֲרָא. וְלִרְיָךְ שְׂלֵא יַעֲסֶק בְּדַבְרֵי בְּטָלִים וּבְזָרִים
קְעֵדָה, וְלִרְיָכִים לַעֲסֶק בְּדַבְרֵי תוֹרָה, כִּי כְּשֶׁנֶּחְמָרִים דְּבָרֵי תוֹרָה עַל הַשְּׁלָחַן נוֹתֵן
הָאֵדָם תְּהֵי לֵבָבְךָ

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות ק"ש פ"ג

א. לא קריאת שמע בלבד אמרו אלא כל ענין שהוא מדברי הקדוש אסור לאומרו
בבית המרחץ ובבית הכסא ואפלו אמרו בלשון חול. ולא לאומרו בלבד אלא אפלו
להרהר בלבו בדברי תורה בבית הכסא ובבית המרחץ ובמקום הסנופת והוא
המקום שיש בו צואה ומי רגלים אסור: **ב.** דברים של חול מתיר לאמרן בלשון
הקדוש בבית הכסא וכן הכנויים כגון רחום ונאמן וכיוצא בהן מתיר לאמרן בבית
הכסא אבל השמות המיוחדים והן השמות שאינן נמחקין אסור להזכירן בבית
הכסא ובבית המרחץ ישן ואם נזדמן לו להפריש מן הדבר האסור בבית המרחץ או
בבית הכסא מפריש ואפלו בלשון הקדוש ובעניני קדש:

מוסר

משערי קדושה ח"ב שער ד'

אשרי מי שאינו פועל ורוחו נמוכה ושפלה הרבה וכן הוא אומר (תהלים נ"א) זבחי
אלהים רוח נשברה אשרי מי שמאריך הכל ונושא הכל לרצון בוראו ועושה עצמו
כשיריים וכן הוא אומר (מלכה ז') נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים
עצמו כשיריים אשרי אדם שישים עצמו עפר שיהפך ירמסוהו ויהיה כאסקופה
התחתונה שהכל דשין בה וקיתד הנמוכה שהכל נתלן בה וכו'. הפעם הוא ענף
הגאון וסקול כמותו ואמרו רבותינו זכרונם לברכה כל הפועל כל מיני פורעניות
של גיהנם שולטין בו וכו'. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה המקרע בגדיו והמפזר
מעותיו והמשבר כלים בחמתו יהיה בעיניך כעובד עבודה זרה שנאמר (תהלים פ"א) לא
יהיה בך אל זר וכו' ואמרו רבותינו זכרונם לברכה כל הפועל אין השכינה חשונה
בגדו וכו' ומשפח תלמודו ומוסיף טפשות ובזדוע שעונותיו מרבים מזכותיו וכו'
שנאמר (משלי כ"ט) ובעל חימה רב פשע:

תרומה ליל שישי תורה

צרוף? הנה

(כז) **לַעֲמַת הַמִּסְגֶּרֶת תִּהְיֶינָה הַטְּבָעוֹת לְבַתִּים לְבָדִים לְשֵׂאת אֶת-הַשְּׁלֶחַן:** לְקַבֵּל גְּדִנְפָא יְהוֹנָן עֲזָקְתָא לְאַתְרָא לְאַרְיִחְתָא לְמַטַּל יַת פְּתוּרָא:

רש"י לעמת המסגרת תהיין הטבעות כנגד ראשי המסגרת: לבתים לבדים. אותן הטבעות יהיו בתים להכניס בהן הבדים: לבתים. לאורך בתים: לבדים. כתרגומו אתרא לאריחיא:

(כח) **וְעָשִׂיתָ אֶת-הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְנֹשָׂא-בָם אֶת-הַשְּׁלֶחַן:** וְתַעֲבֹד יַת אַרְיִחְתָא דְאֵעֵי שִׁיטִין וְתַחֲפִי יַתְהוֹן דְהָבָא וַיְהוֹן נְטִלִין בְּהוֹן יַת פְּתוּרָא:

רש"י ונשא צם. לשון נפעל, יהיה נשא צם את השלחן:

(כט) **וְעָשִׂיתָ קְעָרְתֵיּוֹ וְכַפְתֵיּוֹ וְקִשּׁוֹתֵיּוֹ וּמִנְקֵי־תֵיּוֹ אֲשֶׁר יִסֹּף בָּהֶן זָהָב טְהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם:** וְתַעֲבֹד מְגִיסוּחֵי וּבְזָכוּחֵי וְקִסּוּתָהּ וּמְכִילָתָהּ דִּיתְנַסּוּד בְּהוֹן דְהָב דְכִי תַעֲבֹד יַתְהוֹן:

רש"י ועשית קערותיו וכפתיו. קערותיו זה הדפוס שהיה עשוי כדפוס הלחם, והלחם היה עשוי כמין תצה פרוצה משתי רוחותיה, שולים לו למטה וקופל מכאן ומכאן כלפי מעלה כמין כתלים, ולכך קרוי לחם הפנים, שיש לו פנים רואין לכאן ולכאן לכלי הבית מזה ומזה, ונותן ארכו לרחבו של שלחן, וכתליו זקופים כנגד שפת השלחן, והיה עשוי לו דפוס זהב ודפוס ברזל, בשל ברזל הוא נאפה וכשמוציאו מן התנור נותנו בשל זהב עד למחר בשבת שמסדרו על השלחן, ואותו הדפוס קרוי קערה: וכפתיו. בזכין שנותנים בהם לבונה, ושמים היו לשני קמחי לבונה שנותנין על שתי המערכות, שנאמר (ויקרא כז ז) ונתת על המערכת לבונה זכה: וקשותיו. הן כמין חלואי קנים חלולים הנסדקין לארכן דגמתן עשה של זהב ומסדר שלשה על ראש כל לחם, שישב לחם האחד על גבי אותן הקנים ומבדילין בין לחם ללחם

כדי שתכנס הרוח ציניהם ולא יתעפשו, ובלשון ערבי כל דבר חלול קרוי קסו"ה: ומנקהו. תרגומו ומכילתיה, הן סניפים, כמין יתדות זהב עומדין בארץ וגבוהים עד למעלה מן השלחן הרבה כנגד גובה מערכת הלחם, ומפאליס פשה פאליס זה למעלה מזה, וראשי הקנים שצין לחם ללחם סמוכין על אותן פאליס, כדי שלא יכבד משא הלחם העליונים על התחתונים וישברו ולשון מכילתיה, סובלותיו, כמו (ירמיהו ו יא) נלאיתי הכיל, אבל לשון מנקהו איני יודע, איך נופל על סניפין. ויש מחכמי ישראל אומרים קשותיו אלו סניפין, שמקשין אותו ומחזיקין אותו שלא ישבר, ומנקהו אלו הקנים שמנקין אותו שלא יתעפש, אבל אונקלוס שתרגם ומכילתיה היה שונה כדברי האומר מנקהו הן סניפין: אשר יסך בהן. אשר יכסה בהן, ועל קשותיו הוא אומר אשר יסך, שהיו עליו כמין סכך וכסוי, וכן במקום אחר הוא אומר (במדבר ז ז) ואת קשות הנסך וזה וזה, יסך והנסך, לשון סכך וכסוי הם:

(כ) ונתת על-השלחן לחם פנים לפני תמיד: (פ) ונתתו על פתורא לחם אפיא קדמי תדירא :

רס"י לחם פנים. שיס לו פנים כמו שפרשתי, ומנין הלחם וסדר מערכתיו מפורשים באמור אל הכהנים:

(לא) שלישי וְעֲשִׂיתָ מִנְחַת זֶהָב טְהוֹר מְקֻשָּׁה תִּיעֶשֶׂה הַמְּנוֹרָה יִרְכָה וְקָנָה גְבִיעֵיהָ כַּפֹּתֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמְּנֶה יְהִיוּ: וְתַעֲבֹד מִנְרֵתָא דְדָהָב דְכִי נְגִיד תִּתְעַבֵּד מִנְרֵתָא שְׂדֵה וְקָנָה פְּלִידָהָ חִזוּרְהָא וְשׁוֹשְׁנָהָ מִנְהָ יְהוּן :

רס"י מקשה תעשה המנורה. שלא יעשנה חליות, ולא יעשה קניה ונרותיה איברים איברים, ואחר כך ידביקם כדרך הצורפין, שקורין שולדי"ר בלעז אלא כלה בזה מחתיכה אחת, ומקיש בקרנם וחותר בכלי האמנות ומפריד הקנים אלך ואלך: מקשה. תרגומו נגיד, לשון המשכה שממשיך את האיברים מן העשת לכאן ולכאן בהקשת הקרנם, ולשון מקשה מכת קרנם, בטידי"ץ בלעז [עשוי בהכאה] כמו (דניאל ה ו) לא לדא נקשן: תעשה המנורה. מאליה, לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקדוש ברוך הוא השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב תעשה: ירכה. הוא הרגל של מטה העשוי כמין תבה, ושלשה רגלים יולאין המנה ולמטה: וקנה. הקנה האמצעי שלה העולה באמצע הירך זקוף כלפי מעלה, ועליו נר האמצעי עשוי כמין בזיך לזוק השמן לתוכו ולתת הפתילה: גביעיה. הן

כמין כוסות שעושין מזכוכית ארכים והכרים, והורין להם מדריני"ץ בלעז [גביעים] , ואלו עשוין מזהב וזולטין ויואלין מכל קנה וקנה כמנין שנתן בהם הכתוב, ולא היו זה אלא לנוי: כפתריה. כמין תפוחים עגולין סביב, זולטין סביבות הקנה האמצעי, כדרך שעושין למנורות שלפני השרים והורין להם פומיל"ץ בלעז [כפתורים] , ומנין שלהם כתוב בפרשה, כמה כפתורים זולטין ממנה, וכמה חלק זין כפתור לכפתור: ופרחיה. לורין עשוין זה כמין פרחים: ממנה יהיו. הכל מקשה יולא מתוך חתכת העשת, ולא יעסם לזדם וידביקם:

וְשֵׁשֶׁת קָנִים, יִצְאִים מִצְדֵּיהֶ שְׁלֹשָׁה | קָנֵי מְנֹרֶה מִצְדֵּיהֶ (לב)
הָאֶחָד וְשֵׁשֶׁת קָנֵי מְנֹרֶה מִצְדֵּיהֶ הַשְּׁנִי: וְשֵׁשֶׁת קָנֵי נִפְקִין מִסְטְרָהָ תִּלְתָּא קָנֵי מְנִרְתָּא מִסְטְרָה חַד וְתִלְתָּא קָנֵי מְנִרְתָּא מִסְטְרָה תְּנַנְנָא:

רס"י יואים מזדיה. לכאן ולכאן באלכסון, נמשכים ועולין עד כנגד גבהה של מנורה, שהיא קנה האמצעי, ויואלין מתוך קנה האמצעי זה למעלה מזה, התחתון ארוך, ושל מעלה קצר המנו והעליון קצר המנו, לפי שהיה גובה ראשיהן שוה לגבהן של קנה האמצעי השביעי, שממנו יואים ששת הקנים:

שְׁלֹשָׁה גְבֻעִים מְשֻׁקְדִים בְּקִנְהָ הָאֶחָד כְּפֹתֵר וְפָרָח (לג)
וְשֵׁשֶׁת גְבֻעִים מְשֻׁקְדִים בְּקִנְהָ הָאֶחָד כְּפֹתֵר וְפָרָח כֵּן
לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיִּצְאִים מִן-הַמְּנֹרֶה: תִּלְתָּא כְּלִידֵין מְצִירֵין בְּקִנְיָ חַד חִזוּר וְשׁוֹשׁוֹן וְתִלְתָּא כְּלִידֵין מְצִירֵין בְּקִנְיָ חַד חִזוּר וְשׁוֹשׁוֹן כֵּן לְשֵׁשֶׁת קָנֵי דְנִפְקִין מִן מְנִרְתָּא:

רס"י משקדים. כתרומו, מצוירים היו כדרך שעושין לכלי כסף וזהב שקורין ניילי"ר: ושלשה גביעים. זולטין מכל קנה וקנה: כפתר ופרח. היה לכל קנה וקנה:

וּבַמְּנֹרֶה אַרְבָּעָה גְבֻעִים מְשֻׁקְדִים כְּפֹתֵרִיהָ וּפְרָחֶיהָ: (לד)
וּבַמְּנִרְתָּא אַרְבָּעָה כְּלִידֵין מְצִירֵין חִזוּרָהָ וְשׁוֹשְׁנָהָ:

רס"י ובמנרה ארבעה גביעים. בגופה של מנורה היו ארבעה גביעים אחד זולט זה למטה מן הקנים, והשלשה למעלה מן יואים הקנים היואלים מזדיה: משקדים כפתריה ופרחיה. זה אחד מחמשה מקראות שאין להם הכרע, שאין ידוע אם גביעים משקדים או משקדים כפתוריה ופרחיה:

(לח) וְכִפְתָּר תַּחַת שְׁנֵי הַקְּנִיִּים מִמֶּנָּה וְכִפְתָּר תַּחַת שְׁנֵי הַקְּנִיִּים מִמֶּנָּה וְכִפְתָּר תַּחַת שְׁנֵי הַקְּנִיִּים מִמֶּנָּה וְכִפְתָּר תַּחַת שְׁנֵי הַקְּנִיִּים מִמֶּנָּה לְשֵׁשֶׁת הַקְּנִיִּים הַיֵּצְאִים מִן-הַמְּנֶרֶת: וְחִזּוּר תַּחֲוֹת תְּרִין קִנּוּי מִנֶּה וְחִזּוּר תַּחֲוֹת תְּרִין קִנּוּי מִנֶּה וְחִזּוּר תַּחֲוֹת תְּרִין קִנּוּי מִנֶּה לְשֵׁשֶׁת קִנּוּי דְנִפְקִין מִן מְנֶרֶת א:

רס"ז וכפתר תחת שני הקנים. מתוך הכפתור היו הקנים נמשכים משני לדיה אלך ואלך. כך שנינו במלאכת המשכן (פרק י) גבהה של מנורה שמונה עשר טפחים, הרגלים והפרח שלשה טפחים, הוא הפרח האמור בירך, שנאמר (במדבר ח 7) עד ירכה עד פרחו, וטפחיים חלק, וטפח שבו גביע מהארבעה גביעים, וכפתור ופרח משני כפתורים ושני פרחים האמורים במנורה עצמה, שנאמר משקדים כפתוריה ופריה, למדנו שהיו בקנה שני כפתורים ושני פרחים לצד מן השלשה כפתורים, שהקנים נמשכין מתוכן, שנאמר וכפתור תחת שני הקנים, וגו' וטפחים חלק, וטפח כפתור ושני קנים יולאים ממנו אלך ואלך נמשכים ועולים כנגד גבהה של מנורה, וטפחיים חלק, וטפח כפתור ושני קנים יולאים ממנו, וטפחיים חלק וטפח כפתור ושני קנים יולאים ממנו ונמשכים ועולין כנגד גבהה של מנורה וטפחיים חלק, נשתיירו שם שלשה טפחים, שבהם שלשה גביעים וכפתור ופרח. נמלאו גביעים עשרים ושנים שמונה עשר לששה קנים, שלשה לכל אחד ואחד, וארבעה בגופה של מנורה, הרי עשרים ושנים, ואחד עשר כפתורים ששה בששת הקנים, ושלשה בגופה של מנורה, שהקנים יולאים מהם, ושנים עוד במנורה, שנאמר משקדים כפתוריה, מעוט כפתורים שנים האחד למטה אלך הירך, והאחד בשלשת טפחים העליונים עם שלשת הגביעים, ותשעה פרחים היו לה ששה לששת הקנים, שנאמר (פסוק לג) בקנה האחד כפתור ופרח, ושלשה למנורה, שנאמר משקדים כפתוריה ופריה, ומיעוט פרחים שנים, ואחד האמור בפרשת בהעלותך (במדבר ח 7) עד ירכה עד פריה. ואם תדקדק במשנה זו הכתובה למעלה, תמצאם כמנינם איש איש במקומו:

(לח) כְּפִתְרֵיהֶם וְקִנְתָּם מִמֶּנָּה יְהִי כְּלָה מִקֶּשֶׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר: חִזּוּרֵיהוֹן וְקִנּוּיָהוֹן מִנֶּה יְהוֹן כְּלָה נְגִידָא חֲדָא דְדָהָב דְכִי: (לח) וְעֲשִׂיתָ אֶת-נִרְתִּיָּה שְׁבַעַה וְהַעֲלֵהָ אֶת-נִרְתִּיָּה וְהָאִיר עַל-עֵבֶר פְּנֵיהָ: וְתַעֲבֹד יָת בּוֹצִינְהָא שְׁבַעַה וְתִדְלַק יָת בּוֹצִינְהָא וְיִהוֹן מְנַהֲרִין עַל קָבֵל אֶפְהָא:

רס"ח את נרתיה. כמין בזכין שנותנין בתוכם השמן והפתילות: והאיר על עבר פניה. עשה ששת הנרות שבראשי הקנים, היוולאים מלדיה, מסבים כלפי האמצעי,

כדי שיהיו הנרות כשתדליקם מאירים אל עבר פניה, מוסב אורם אל כל פני הקנה האמצעי, שהוא גוף המנורה:

(לח) **וּמִלְקָחֶיהָ וּמִחֲתַתֶּיהָ זָהָב טָהוֹר: וְצִבְיֹתֶיהָ וּמְחִיֲתֹתֶיהָ דָּדָהָב דְּכִי:**

רס"י ומלקחיה. הם הלצתים העשויין לקח זהם הפתילה מתוך השמן ליטבן ולמשכן צפי הנרות, ועל שם שלוקחים זהם קרויים מלקחים. ולצתהא שתרגם אנקלום, לשון צבת, טינליי"א בלעז: ומחתתיה. הם כמין בזכין קטנים, שחותה צהן את האפר שצנר בצקר בצקר, כשהוא מטיב את הנרות מאפר הפתילות, שדלקו הלילה וכבו, ולשון מחתה פויסדויר"א בלעז [יעה], כמו (ישעיה ל יד) לחתות אש מיקוד:

(לט) **כִּפֹּר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֶתְּךָ אֶת כָּל-הַכֵּלִים הָאֵלֶּה: כִּפֹּרָא דָּדָהָב דְּכִי יַעֲבֹד יְתֵהָ יְת כָּל מְנִיָּא הָאֵלִין:**

רס"י ככר זהב טהור. שלא יהיה משקלה עם כל כליה אלא ככר, לא פחות ולא יותר, והככר של חול ששים מנה ושל קדש היה כפול, מאה עשרים מנה, והמנה הוא ליטרא ששוקלין זה כסף למשקל קולוני"א והם מאה זהובים, עשרים וחמשה סלעים והסלע ארבעה זהובים:

(מ) **וּרְאָה וְעֲשֶׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר-אֶתָּה מְרָאָה בְּקֶרֶת: (ס) וְחִזִּי וַעֲבִיד כְּדַמּוּתָהוֹן דְּאֶתְּ מִתְחִזִּי בְּטוּרָא:**

רס"י וראה ועשה. ראה כאן בהר תבנית שאני מראה אותך, מגיד שנתקשה משה במעשה המנורה, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא מנורה של אש: אשר אתה מראה. כתרגומו דלת מתחזי בטורא, אלו היה נקוד מראה צפת"ח, היה פתרונו אתה מראה לאחרים, עכשו שנקוד חטף קמ"ץ, פתרונו דלת מתחזי, שאחרים מראים לך, שהנקוד מפריד בין עשה לנעשה:

כו (א) וְאֶת-הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעוֹת יִשֹּׁשׁ מִשָּׁזָר וּתְקַלֵּת וְאַרְגָּמָן וְתַלְעֵת שָׁנִי כְּרִבִּים מְעֵשָׂה חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם: וְיֵת מִשְׁפָּנָא תַעֲבֹד עֶשֶׂר יְרִיעוֹן דְּבוּץ שְׁזִיר וְתַקְלָא וְאַרְגָּמָנָא וְצִבְעֵ זְהוּרִי צוּרֵת כְּרוּבִין עוֹבֵד אֶמֶן תַעֲבֹד יְתֵהוֹן:

רש"י ואת המשכן תעשה עשר יריעת. להיות לו לנג ולמחנות מחוץ לקרשים שהיריעות תלויות מאחוריהן לכסותן: שם משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני. הרי ארבע מינין יחד בכל חוט וחוט אחד של פשתים ושלשה של כמר, וכל חוט וחוט כפול ששה הרי ארבעה מינין, כשהן שזרין יחד, עשרים וארבע כפלים לחוט: כרובים מעשה חשב. כרובים היו מאוירין בהם באריגתן, ולא ברכימה שהוא מעשה מחט, אלא באריגה בשני כתלים, פרוף אחד מכאן ופרוץ אחד מכאן, ארי מלך זה ונשר מלך זה, וכמו שאורגין חגורות של משי, שקורין בלעז פייסי"ש :

אָרְךְ | הַיְרִיעָה הָאֶחָת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בְּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בְּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לְכָל-הַיְרִיעוֹת:
אָרְכָא דיריעתא חֲדָא עֶשְׂרִין וְתִמְנִי אַמִּין וּפְיֻתְיָא אַרְבַּע אַמִּין דיריעתא חֲדָא מִשְׁחָתָא חֲדָא לְכָל יריעתא: **חֲמִשׁ הַיְרִיעוֹת תִּהְיֶינָּה חִבְרֹת אִשָּׁה אֶל-אֶחָתָהּ וְחֲמִשׁ יְרִיעוֹת חִבְרֹת אִשָּׁה אֶל-אֶחָתָהּ:**
מִלְפָּנֵי חֲדָא עִם חֲדָא וְחֲמִשׁ יְרִיעוֹ מִלְפָּנֵי חֲדָא עִם חֲדָא:

רש"י תהיין חזרת. תופרין במחט זו כלל זו, חמש לבד וחמש לבד: אשה אל אחותה. כך דרך המקרא לדבר בדבר שהוא לשון נקבה. ובדבר שהוא לשון זכר אומר איש אל אחיו, כמו שנאמר בכרובים (שמות כה כ) ופניהם איש אל אחיו:

וְעֲשִׂיתָ לְלֵאָת תִּכְלֹת עַל שְׁפֹת הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִקֶּצֶה בְּחִבְרֹת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשֹׁפֵת הַיְרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בְּמַחְבְּרֹת הַשְּׁנִיֹּת:
וְתַעֲבֹד עֲנוּבִין דְּתִכְלָא עַל שְׁפֹתָא דיריעתא חֲדָא מִסְטְרָא בֵּית לופי וְכֵן תַּעֲבֹד בְּשֹׁפֵתָא דיריעתא בְּסְטְרָא דְּבֵית לופי תִּנְיָתָא:

רש"י ללאת. ללול"ש בלעז [שרוכים] וכן תרגם אנקלוס ענובין, לשון עניבה: מקנה בחזרת. באותה יריעה שבסוף החזור, קבוצת חמשת היריעות קרויה חזרת: וכן תעשה בשפת היריעה הקיוונה במחזרת השנית. באותה יריעה שהיא קיוונה, לשון קנה, כלומר לסוף החזרת:

חֲמִשִּׁים לְלֵאָת תַּעֲשֶׂה בַיְרִיעָה הָאֶחָת וְחֲמִשִּׁים לְלֵאָת תַּעֲשֶׂה בְּקֶצֶה הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בְּמַחְבְּרֹת הַשְּׁנִיֹּת מִקְּבִילֹת הַלְּלֵאָת אִשָּׁה אֶל-אֶחָתָהּ:
חֲמִשִּׁין עֲנוּבִין תַּעֲבֹד בַּיְרִיעָתָא חֲדָא וְחֲמִשִּׁין עֲנוּבִין תַּעֲבֹד בְּסְטְרָא דיריעתא דְּבֵית לופי תִּנְיָנָא מְכוּנָן עֲנוּבִיָּא חֲדָא לְקַבֵּל חֲדָא:

רס"י מקבילת הללחת אשה אל אחותה. שמור שתעשה הלולאות במדה אחת מכונת הבדלתן זו מזו, וכמתן זיריעה זו כן יהא בחברתה, כשתפרוש חוברת אלל חוברת, יהיו הלולאות של זיריעה זו מכונות כנגד לולאות של זו. וזהו לשון מקבילות זו כנגד זו. תרגומו של נגד, קביל. הזיריעות ארכן עשרים ושמונה ורחבן ארבע, וכשחבר חמש זיריעות יחד, נמלא רחבן עשרים, וכן החוברת השנית. והמשכן ארכו שלשים מן המזרח למערב, שנאמר עשרים קרש לפאת נגבה תימנה (פסוק יח) וכן ללפון, וכל קרש אמה וחצי האמה, הרי שלשים מן המזרח למערב. רוחב המשכן מן הלפון לדרום עשר אמות. שנאמר (כו כג. כד) ולירכתי המשכן ימה וגו', ופני קרשים למקלעות, הרי עשר. ובמקומם אפרסם למקראות הללו. נתן הזיריעות ארכן לרחבו של משכן, עשר אמות אמלעות לגג חלל רוחב המשכן, ואמה מכאן ואמה מכאן לעובי ראשי הקרשים שעבין אמה, נשתירו קש עשרה אמה, שמונה ללפון ושמונה לדרום מכסות קומת הקרשים שגבהן עשר, נמלאו שתי אמות התחתונות מגלות. רחבן של זיריעות ארבעים אמה, כשהן מחברות עשרים אמה לחוברת, שלשים מהן לגג חלל המשכן לארכו ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים שבמערב, ואמה לכסות עובי העמודים שבמזרח, שלא היו קרשים במזרח אלל ארבעה עמודים, שהמסך פרוש ותלוי בוויין שבהן כמין וילון. נשתירו שמונה אמות התלויין על אחורי הקרשים שבמערב ושתי אמות התחתונות מגלות. זו מלאתי בצרייתא לזרבעים ותשע מדות. אלל במסכת שבת (נח ג) אין הזיריעות מכסות את עמודי המזרח, ותשע אמות תלויות אחורי המשכן, והכתוב מסייענו ונתת את הפרוכת תחת הקרשים, ואם כדברי הצרייתא הזאת, נמלאת פרוכת משוכה מן הקרשים ולמערב אמה:

(י) ועשית חמשים קרסי זָהָב וְחִבְרַתְּ אֶת-הַיְרִיעֹת אִשָּׁה אֶל-אֲחֹתָהּ בְּקַרְסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד: וְתַעֲבֹד חֲמִשִּׁין פּוּרְפִין דְּדָהָב וְתַלְפִיף יְת יִרְעֶתָא חֲדָא עִם חֲדָא בְּפּוּרְפִינָא וְיִהִי מִשְׁכְּנָא חֶד :

רס"י קרסי זהב. פירמיי"ץ בלעז ומכניסין ראשן אחד בלולאות שבחוברת זו וראשן אחד בלולאות שבחוברת זו ומחברן בהן:

(י) ועשית יריעת עזים לאהל על-המשכן עשתי-עשרה יריעת תעשה אתם: וְתַעֲבֹד יִרְעֵן מְעֻזִי לְפָרְסָא עַל מִשְׁכְּנָא חֲדָא עֶסְרֵי יִרְעֵן וְתַעֲבֹד יְתֵהוּן :

רס"י | יריעות עזים. מנוחה של עזים: לאהל על המשכן. לפרוש אותן על היריעות
התחתונות:

(ח) אָרְךָ | הִירִיעָה הָאֶחָת שְׁלֹשִׁים בְּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע
בְּאַמָּה הִירִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לְעֲשֻׁתֵי עֲשָׂרָה יְרִיעֹת:
אָרְכָּא דִירִיעָתָא חֲדָא תְּלַתִּין אַמִּין וּפּוּרְפִיָּא אַרְבַּע אַמִּין דִירִיעָתָא חֲדָא מְשַׁחֲתָא חֲדָא
לְחֲדָא עֲסָרֵי יְרִיעֹן:

רס"י | שלשים באמה. שכסנותן ארכן לרוחב המשכן, כמו שנתן את הראשונות,
נמלאו אלו עודפות אמה מכאן ואמה מכאן לכסות אחת מהשתי אמות, שנשארו
מגלות מן הקרשים, והאמה התחתונה של קרש, שאין היריעה מכסה אותו היא
האמה התחובה בנקב האדן, שהאדנים גבהן אמה:

(ט) וְחִבְרֹתַי אֶת-חֲמִשׁ הִירִיעֹת לְבָד וְאֶת-שֵׁשׁ הִירִיעֹת לְבָד
וְכַפְלֹת אֶת-הִירִיעָה הַשְּׁשִׁית אֶל-מֹול פְּנֵי הָאֵהָל: וְתִלְפֹף יָת
חֲמִשׁ יְרִיעֹן לְחֹוד וְיָת שֵׁית יְרִיעֹן לְחֹוד וְתִיעִיף יָת יְרִיעָתָא שְׁתִּיתִיתָא לְקַבֵּל אַפֵּי מְשַׁכָּנָא:

רס"י | וכפלת את היריעה הששית. העודפת באלו העליונות יותר מן התחתונות:
אל מול פני האהל. חצי רחבה היה תלוי וכפול על המסך שבמזרח כנגד הפתח,
דומה לכלה לנועה המכסה בלעוף על פניה:

(י) וְעֲשִׂיתָ חֲמִשִּׁים לְלֵאלֹת עַל שֵׁפֶת הִירִיעָה הָאֶחָת הַקִּיצָנָה
בְּחִבְרֹת וְחֲמִשִּׁים לְלֵאלֹת עַל שֵׁפֶת הִירִיעָה הַחִבְרֹת
הַשְּׁנִיית: וְתַעֲבֹד חֲמִשִּׁין עֲנוּבִין עַל שֵׁפֶתָא דִירִיעָתָא חֲדָא בְּסִטְרָא בֵּית לֹופֵי וְחֲמִשִּׁין
עֲנוּבִין עַל שֵׁפֶתָא דִירִיעָתָא דְבֵית לֹופֵי תַנְיָתָא: (יא) וְעֲשִׂיתָ קָרְסֵי נְחֹשֶׁת
חֲמִשִּׁים וְהִבַּאתָ אֶת-הַקָּרְסִים בְּלֵאלֹת וְחִבְרֹת אֶת-הָאֵהָל
וְהָיָה אֶקֶד: וְתַעֲבֹד פּוּרְפִין דְנְחָשָׂא חֲמִשִּׁין וְתַעֲבִיל יָת פּוּרְפִיָּא בְּעֲנוּבִיָּא וְתִלְפֹף יָת
מְשַׁכָּנָא וְיַחֲיֵי חֲדָ: (יב) וְסֹרַח הָעֵדֹף בִּירִיעֹת הָאֵהָל חֲצֵי הִירִיעָה
הָעֵדֹפֹת תִּסְרַח עַל אַחֲרֵי הַמְּשַׁכָּן: וְסֹרַחָא דִּיתִירָא בִּירִיעֹת מְשַׁכָּנָא
פְּלָגוֹת יְרִיעָתָא דִּיתִירָא תִּסְרַח עַל אַחֲרֵי מְשַׁכָּנָא:

רס"י | וסרח העדף ביריעת האהל. על יריעות המשכן. יריעות האהל הן העליונות

שָׁל עֲזִים שְׁקֵרוּיִים אֶהֱל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּהֵן (פְּסוּקֵי ז') לְאֶהֱל עַל הַמִּשְׁכָּן, וְכֹל אֶהֱל הָאֱמוּרָה בְּהֵן אֵינוֹ לֹאֵל לְשׁוֹן גַּג, שְׁמֵאֵהִילוֹת וּמִסְכָּכוֹת עַל הַתַּחְתּוֹנוֹת, וְהֵן הִיוּ עוֹדְפוֹת עַל הַתַּחְתּוֹנוֹת חֲזִי הִירִיעָה לְמַעַרְב, שְׁהַחֲזִי שֶׁל יִרְיעָה אַחַת עֲשָׂרָה הִיתְרָה, הִיָּה נִכְפַּל אֵל מוֹל פְּנֵי הָאֶהֱל, נִשְׁאָרוּ שְׁתֵּי אֲמוֹת רוּחַב חֲזִיָּה עוֹדֶף עַל רוּחַב הַתַּחְתּוֹנוֹת: תִּסְרַח עַל אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן. לְכַסּוֹת שְׁתֵּי אֲמוֹת שֶׁהִיוּ מִגְלּוֹת בְּקִרְשֵׁים:

תְּרוּמָה יוֹם שִׁישִׁי תוֹרָה

כְּדִי לְהַשְׁלִים כֹּל הַסְּדֵרָה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאַחַד תְּרֻגוֹם הַצְּגוּנוֹ תְּשִׁלוּם כֹּל הַסְּדֵרָה וְתֻרְגּוּם וְהַפְּטָרָה:

(יג) וְהָאֲמָה מְזָה וְהָאֲמָה מְזָה בְּעֶדְף בְּאַרְךָ יִרְיעַת הָאֶהֱל
יְהִי סְרוּחַ עַל-צִדֵּי הַמִּשְׁכָּן מְזָה וּמְזָה לְכֹסְתוֹ: וְאַמְתָּא מְכָא
וְאַמְתָּא מְכָא בְּדִיתִירָא בְּאַרְכָּא יִרְיעַתָּא דְמִשְׁכָּנָא יְהִי סְרוּחַ עַל סְטְרֵי מִשְׁכָּנָא מְכָא וּמְכָא
לְכַסְיוֹתָהּ:

רש"י וְהָאֲמָה מְזָה וְהָאֲמָה מְזָה. לְכַפּוֹן וְלִדְרוּם: בְּעֶדְף בְּאַרְךָ יִרְיעַת הָאֶהֱל. שְׁהֵן עוֹדְפוֹת עַל אֹרֶךְ יִרְיעוֹת הַמִּשְׁכָּן שְׁתֵּי אֲמוֹת: יְהִיָּה סְרוּחַ עַל כְּדֵי הַמִּשְׁכָּן. לְכַפּוֹן וְלִדְרוּם, כְּמוֹ שְׁפִירְשְׁתִּי לְמַעְלָה. לְמַדָּה תוֹרָה דְרַךְ אַרְץ שִׁיְהֵא אִדָּם חָס עַל הִיפָּה: אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן. הוּא אֵל מַעַרְבִי, לְפִי שֶׁהַפְּתַח בְּמִזְרַח שֶׁהֵם פְּנִיָּו, וְכַפּוֹן וְדְרוּם קְרוּיִין כְּדִין לִימִין וְלְשִׁמְאַל:

(יד) וְעֲשִׂיתָ מְכָסָה לְאֶהֱל עֲרֹת אֵילִם מְאֻדְמִים וּמְכָסָה עֲרֹת
תְּחָשִׁים מְלֻמְעָלָה: (פ) וְתַעֲבֹד חוֹפָאָה לְפָרְסָא מִשְׁכֵּי דְדְכָרֵי מִסְמְקֵי וְחוֹפָאָה
מִשְׁכֵּי דְסָגוּנָא מְלֻעָלָה:

רש"י מְכָסָה לְאֶהֱל. לְאוֹתוֹ גַּג שֶׁל יִרְיעוֹת עֲזִים עֲשָׂה עוֹד מְכָסָה אֶחָד שֶׁל עוֹרוֹת אֵילִים מְאֻדְמִים, וְעוֹד לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ מְכָסָה עוֹרוֹת תְּחָשִׁים, וְאוֹתָן מְכָסָאוֹת לֹא הִיוּ מְכָסִין אֶלְאֵ אֶת הַגַּג, אֲרֻכָּן שְׁלֵשִׁים וְרַחְבּוֹן עֶשְׂרֵי, אֲלוֹ דְכָרֵי רַבִּי נַחֲמִיָּה, וְלְדְכָרֵי רַבִּי יְהוּדָה מְכָסָה אֶחָד הִיָּה, חֲזִיוֹ שֶׁל עוֹרוֹת אֵילִים מְאֻדְמִים, וְחֲזִיוֹ שֶׁל עוֹרוֹת תְּחָשִׁים:

רש"י (טו) וְעָשִׂיתָ אֶת-הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן עֲצֵי שֹׁטִים

עֲמֻדִים: וְתַעֲבֹד יֵת דְּפִיָּא לְמִשְׁכַּנָּא דְּאֲעִי שֹׁטִין קִימִין:

רש"י ועשית את הקרשים. היה לו לומר ועשית קרשים, כמה שנאמר בכל דבר ודבר, ומהו הקרשים, מאותן העומדין ומיחדין לכך. יעקב אבינו לפה ברוח הקדש ונטע ארזים במארים, וכשמת אה לבניו להעלותם עמהם כשיאלאו ממארים, אמר להם, שעתיד הקדוש ברוך הוא ללוות אתכם לעשות משכן במדבר מעלי שטים, ראו שיהיו מזמנים בידכם. הוא סיסד הבצלי בפיוט שלו טס מטע מזורזים קורות בתינו ארזים, שנזדרזו להיות מוכנים בידם מקדם לכן: עלי שטים עומדים. אישטנטיבי"ש בלעז שיהא אורך הקרשים זקוף למעלה בקירות המשכן, ולא תעשה הכתלים בקרשים שוכבים להיות רוחב הקרשים לגובה הכתלים קרש על קרש:

רש"י (טז) עֶשֶׂר אַמּוֹת אָרְךָ הַקְּרָשׁ וְאַמָּה וָחָצִי הָאֵמָּה רֹחַב הַקְּרָשׁ

הָאֶחָד: עֶשֶׂר אַמּוֹת אָרְכָא דְּדָפָא וְאַמָּתָא וּפְלָגוֹת אַמָּתָא פּוֹתִיָּא דְּדָפָא חָד:

רש"י עשר אמות ארך הקרש. למדנו שגבהו של משכן עשר אמות: ואמה וחצי האמה רחב. למדנו ארכו של משכן לעשרים קרשים, שהיו בלפון ובדרום מן המזרח למערב, שלשים אמה:

רש"י (יז) שְׁתֵּי יָדוֹת לְקְרָשׁ הָאֶחָד מִשְׁלֵבֹת אִשָּׁה אֶל-אַחֲתָהּ כֵּן

תַּעֲשֶׂה לְכָל קְרָשֵׁי הַמִּשְׁכָּן: תִּתְּתֶינּוּ צִירֵין לְדָפָא חָד מִשְׁלֵבֵין חָדָא לְקַבֵּל חָדָא כֵּן תַּעֲבֹד לְכָל דְּפִי מִשְׁכַּנָּא:

רש"י שתי ידות לקרש האחד. היה חורץ את הקרש מלמטה, באמצעו בגובה אמה, מניח רביע רחבו מכאן ורביע רחבו מכאן, והן הן הידות, והחריץ חצי רחב הקרש באמצע, ואותן הידות מכנים באדנים שהיו חלולים, והאדנים גבהן אמה ויושבים רופים ארבעים זה אצל זה, וידות הקרש, הנכנסים בחלל האדנים, חרוכות משלשת לדיהן, רוחב החריץ כעובי שפת האדן, שיכסה הקרש את כל ראש האדן, שאם לא כן נמלא רוח בין קרש לקרש כעובי שפת שני האדנים שיפסיקו ביניהם, וזה שנאמר (לקמן כד) והיו תאמים מלמטה, שיחרוץ את לדי הידות, כדי שיתחברו הקרשים זה אצל זה: משלבת. עשויות כמין שליבות סלס, מבדלות זו מזו

ומשפין ראשיהם לכנס בתוך חלל האדן כשליצה, הנכנסת בנקב עמודי הסלם: אשה אל אחתה. מכוונות זו כנגד זו, שיהיו חריציהם שוים, זו כמדת זו, כדי שלא יהיו שתי ידות זו משוכה ללד פנים וזו משוכה ללד חוץ בעובי הקרש שהוא אמה. ותרגום של ידות אירין, לפי שדומות לאירי הדלת הנכנסים בחורי המפתח:

(יח) וְעָשִׂיתְ אֶת-הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן עֲשָׂרִים קָרֶשׁ לַפֶּאֶת נִגְבָּה תִּימְנָה: ותעבד ית דפגא למשכנא עסרין דפין לרוח עבר דרומא:

רש"י לפאת נגבה תימנה. אין פאה זו לשון מקצוע, אלא כל הרוח קרויה פאה, כתרגומו לרוח עבר דרומא:

(יט) וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי-לָסָף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֲשָׂרִים הַקְּרָשׁ שְׁנֵי אַדְנֵים תַּחַת-הַקְּרָשׁ הָאֶחָד לְשֵׁנֵי יְדֵי וְשְׁנֵי אַדְנֵים תַּחַת-הַקְּרָשׁ הָאֶחָד לְשֵׁנֵי יְדֵי: וארבעין סמכין דכסף תעבד תחות עסרין דפין ותגין סמכין תחות דפא חד לתגין צירוהי ותגין סמכין תחות דפא חד לתגין צירוהי: **(כ) וּלְצִלַּע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית לַפֶּאֶת צָפוֹן עֲשָׂרִים קָרֶשׁ:** ולסטר משכנא תגיתא לרוח צפונא עסרין דפין: **(כא) וְאַרְבָּעִים אַדְנֵים לָסָף שְׁנֵי אַדְנֵים תַּחַת הַקְּרָשׁ הָאֶחָד וְשְׁנֵי אַדְנֵים תַּחַת הַקְּרָשׁ הָאֶחָד:** וארבעין סמכיהון דכסף ותגין סמכין תחות דפא חד ותגין סמכין תחות דפא חד: **(כב) וּלְיִרְכַּתֵי הַמִּשְׁכָּן יְמָה תַּעֲשֶׂה שְׁשֵׁה קְרָשִׁים:** ולסגפי משכנא מערבא תעבד שתא דפין:

רש"י ולירכתי. לשון סוף, כתרגומו ולסיפי, ולפי שהפתח במזרח, קרוי המזרח פנים, והמערב אחרים, וזהו סוף, שהפנים הוא הראש: תעשה ששה קרשים. הרי תשע אמות רוחב:

(כג) וְשְׁנֵי קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמִקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן בְּיִרְכַּתֵּים: ותגין דפין תעבד לזנית משכנא בסופיהון:

רש"י ושני קרשים תעשה למקצעת. אחד למקצוע לפונית מערבית ואחד למערבית דרומית, כל שמונה קרשים בסדר אחד הן, אלא שאלו השנים אינן בחלל המשכן, אלא חצי אמה מזו וחצי אמה מזו נראות בחלל להסלים רחבו לעשר,

והאמה מזה והאמה מזה באות כנגד אמת עובי קרשי המשכן, הלפון והדרום, כדי שיהא המקצוע מבחון פיה:

**(כד) וַיְהִי תְּאֵמָם מִלְמַטֶּה וַיַּחֲזִי וַיְהִי תַמִּים עַל-רֵאשׁוֹ אֶל-
הַטְּבַעַת הָאֶחָת כֵּן יְהִי לְשִׁנֵּיהֶם לְשִׁנֵּי הַמְּקַצְעַת יְהִי:
ויהוון מְכַנְנִין מְלַרַע וְכַחֲדָא יְהוון מְכַנְנִין עַל רִישָׁה לְעִזְקַתָּא חֲדָא כֵּן יְהִי לְתַרְוִיָּהוּן לְתַרְוִי
זְוִו יְהוון:**

רש"י כל הקרשים תואמים זה לזה מלמטה שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים ציניהם להרחיקם זו מזו. זהו שפרשתי (לעיל מ) שיהיו לרי הידות חרולים מצדיהן, שיהא רוחב הקרש צולט לצדו חוץ ליד הקרש לכסות את שפת האדן, וכן הקרש שאכלו, ונמלאו תואמים זה לזה. וקרש המקצוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעביו כנגד חריץ של כל קרש הצפוני והדרומי, כדי שלא יפרידו האדנים ציניהם: ויחדו יהיו תמים. כמו תואמים: על ראשו. של קרש: אל הטבעת האחת. כל קרש וקרש היה חרוץ למעלה ברחבו שני חריצין בשני צדיו כדי עובי טבעת, ומכניסו בטבעת אחת, נמלא מתאים לקרש שאכלו. אבל אותן טבעות לא ידעתי אם קבועות הן אם מטולטלות. ובקרש שבמקצוע היה טבעת בעובי הקרש הדרומי והצפוני, וראש קרש המקצוע שבסדר מערב נכנס לתוכו, נמלאו שני הכתלים מחברים: כן יהיה לשניהם. לשני הקרשים שבמקצוע, לקרש שבסוף לפון ולקרש המערבי וכן לשני המקצועות:

**(כה) וַיְהִי שְׂמֹנֶה קַרְשִׁים וְאֲדָנֵיהֶם כֹּסֶף שִׁשָּׁה עֶשֶׂר אֲדָנִים
שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקַּרְשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקַּרְשׁ
הָאֶחָד: ויהוון תַּמְנִיָּא דַּפִּין וְסַמְכִיָּהוּן דְּכֶסֶף שִׁשָּׁה עֶשֶׂר סַמְכִין תַּרְוִין סַמְכִין תַּחֲוֹת דַּפָּא
חַד וַתַּרְוִין סַמְכִין תַּחֲוֹת דַּפָּא חַד:**

רש"י והיו שמונה קרשים. הם האמורים למעלה (פסוקים כג. כד) תעשה ששה קרשים ושני קרשים תעשה למקצועות, נמלאו שמונה קרשים בסדר מערבי. כך שנויה במשנת מעשה סדר הקרשים במלאכת המשכן (פרק א) היה עושה את האדנים חלולים, וחורץ את הקרש מלמטה רביע מכאן ורביע מכאן, והחריץ חליו בצמלע, ועשה לו שתי ידות כמין שני חמוקין ולי נראה שהגרסא כמין שני חוקין, כמין שתי שליבות סלם המוצדלות זו מזו ומשפות להכנס בחלל האדן כשליבה, הנכנסת בנקב עמוד הסלם, והוא לשון משלבות, עשויות כמין שליבה, ומכניסן לתוך שני אדנים, שנאמר (פסוק יט) שני אדנים ושני אדנים, וחורץ את הקרש מלמעלה אלבע

מכאן ואילב מכאן ונותן לתוך טבעת אחת של זהב כדי שלא יהיו נפרדים זה מזה, שנאמר (פסוק כד) והיו תואמים מלמטה וגו'. כך היא המשנה, והפרוש שלה הלעתי למעלה בסדר המקראות:

(כז) וְעִשִּׂיתָ בְּרִיחִים עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקִרְשֵׁי צֶלַע-הַמִּשְׁכָּן

הָאֶחָד: וְתַעֲבֹד עֲבָרֵי דְאֶעֱי שִׁטִּין חֲמִשָּׁא לְדַפֵּי סִטָּר מִשְׁכָּנָא חָד :

רש"י בריחם. כתרומתו עברין ובלעז אישבר"ש : חמשה לקרשי ללע המשכן. אלו חמשה שלשה הן, אלא שהבריח העליון והתחתון עשוי משתי חתכות, זה מצריח עד חצי הכתל וזה מצריח עד חצי הכתל, זה נכנס בטבעת מלד זה וזה נכנס בטבעת מלד זה, עד שמגיעין זה לזה, נמלאו שעליון ותחתון שנים שהן ארבע, אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכתל ומצריח מקצה הכתל ועד קצהו, שנאמר (פסוק כח) והצריח התיכון וגו' מצריח מן הקצה אל הקצה, שהעליונים והתחתונים היו להן טבעות בקרשים להכנס לתוכן שתי טבעות לכל קרש, משלשים בתוך עשר אמות של גובה הקרש, חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה, וכל חלק הוא רביע אורך הקרש, ושני חלקים זין טבעת לטבעת, כדי שיהיו כל הטבעות מכונות זו כנגד זו. אבל לצריח התיכון אין טבעות, אלא הקרשים נקובין בעצמין והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכונין זה מול זה, והוא שנאמר בתוך הקרשים. הצריחים העליונים והתחתונים שצלפון ושזדרום אורך כל אחת חמשה עשר אמה, והתיכון ארכו שלשים אמה, והוא מן הקצה אל הקצה, מן המזרח ועד המערב, וחמשה צריחים שצמערב אורך העליונים והתחתונים שש אמות והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים, כך היא מפרשת במלאכת המשכן (פרק א) :

(כח) וְחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֶלַע-הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית וְחֲמִשָּׁה

בְּרִיחִים לְקִרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן לִיְרֻכְתֵּי יָמָה: וְחֲמִשָּׁא עֲבָרִין לְדַפֵּי סִטָּר מִשְׁכָּנָא תַּנְיָתָא וְחֲמִשָּׁא עֲבָרִין לְדַפֵּי סִטָּר מִשְׁכָּנָא לְסוּפֵיהוֹן מְעַרְבָּא : (כח)

וְהַבְּרִיחִים הַתִּיכֵן בְּתוֹךְ הַקִּרְשִׁים מִבְּרִיחַ מִן-הַקֶּצֶה אֶל-

הַקֶּצֶה: וְעֲבָרָא מְצִיעָא בְּגוּ דַּפְּיָא מְעַבֵּר מִן סִפֵּי לְסִפֵּי : (כט) **וְאֶת-הַקִּרְשִׁים**

תְּצַפֶּה זָהָב וְאֶת-טַבְּעוֹתֵיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב בְּתֵימִים לְבְּרִיחִים

וְצִפִּיתָ אֶת-הַבְּרִיחִים זָהָב: וְיַת דַּפְּיָא תַּחְפִּי דְהָבָא וְיַת עֲזָקְתָּהוֹן תַּעֲבֹד דְהָבָא אֶתְרָא לְעֲבָרֵי יַת עֲבָרֵי דְהָבָא :

רס"י בתים לצריחם. הטבעות, שתעשה בהן, יהיו בתים להכניס בהן הצריחים: ולפית את הצריחם זהב. לא שהיה הזהב מדבק על הצריחים, שאין עליהם שום כפוי, אלא בקרש היה קובע כמין שני פיפיות של זהב כמין שני סדקי קנה חלול, וקובעו אל כל הטבעות לכאן ולכאן ארכו ממלא את רוחב הקרש מן הטבעת לכאן וממנה לכאן והצריח נכנס לתוכו וממנו לטבעת ומן הטבעת לפה השני, נמלאו הצריחים מלפני זהב, כשהן תחובין בקרשים, והצריחים הללו מבחוץ היו בולטות והטבעות והפיפיות לא היו נראות בתוך המשכן אלא כל הכתל חלק מצפנים:

(ט) וְהִקְמַתְּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הִרְאִיתָ בְּהָר: (ט)
ותקים ית משפנתא פהלקתה די אתחזיתא בטורא:

רס"י והקמת את המשכן. לאחר שיגמר הקימהו: הראית בהר. קדם לכו, שאני עתיד ללמדך ולהראותך סדר הקמתו:

(לא) &חמישי וְעֲשִׂיתָ פְּרֻכֹת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשֶׁשׁ מִשָּׂזָר מְעִשָּׂה חֲשֵׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרִבִּים: (לא)
ותעבד פרחתא תכלא וארגמא וצבע זחורי ובוץ שזיר עובד אמן יעבד יתה צורת פרויבין:

רס"י פרכת. לשון מחכה הוא, ובלשון חכמים פראגוד, דבר המזדיל בין המלך ובין העם: תכלת וארגמן. כל מין ומין היה כפול, בכל חוט וחוט ששה חוטין: מעשה חשב. כבר פרשתי שזו היא אריגה שלשני קירות, והציורין שמסני עבריה אינן דומין זה לזה: צורין של צריות יעשה זה:

(לב) וְנִתְּנָה אֹתָהּ עַל-אַרְבָּעָה עֲמוּדֵי שְׁטִיִּים מְצֻפִּים זָהָב וְוִיָּהֶם זָהָב עַל-אַרְבָּעָה אֲדָנִי-כֶסֶף: (לב)
מתפנן דהבא וויחון דהבא על ארבעא סמכי דכסף:

רס"י ארבעה עמודי שטים. תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להוסיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, והפרכת ארכה עשר אמות לרחבו של משכן, ורחבה עשר אמות כגבהן של קרשים, פרוסה בשלישית של משכן, שיהא המנה ולפנים עשר אמות, והמנה ולחוץ עשרים אמה, נמלא בית קדשי הקדשים עשר על עשר, שנאמר ונתת את הפרכת תחת הקרשים, המחברים את שתי חוצרות של

יריעות המשכן, ורוחב החוצרת עשרים אמה, וכספרה על גג המשכן מן הפתח למערב, כלתה בשני שלישי המשכן, והחוצרת השנייה כסתה שלישו של משכן, והמותר תלוי לאחוריו לכסות את הקרשים:

לג) וְנִתְּנָה אֶת-הַפֹּרְכֹת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהִבֵּאתָ שְׁמָה מִבֵּית לַפֹּרְכֹת אֶת אַרְוֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָה הַפֹּרְכֹת לְכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים: וְתִתֵּן יָת פְּרֻכְתָּא תַּחַת פּוּרְפִיָּא וְתַעֲיִל תַּמֵּן מִגֹּו לַפְּרֻכְתָּא יָת אַרְוֵנָא דְסִהְדוּתָא וְתַפְרֵשׁ פְּרֻכְתָּא לְכוּן בֵּין קוּדְשָׁא וּבֵין קֹדֶשׁ קוּדְשָׁא: **לד) וְנִתְּנָה אֶת-הַכַּפֹּרֶת עַל אַרְוֹן הָעֵדוּת בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים:** וְתִתֵּן יָת כַּפְרֹתָא עַל אַרְוֵנָא דְסִהְדוּתָא בְּקֹדֶשׁ קוּדְשָׁא: **לה) וְשִׁמַּתָּ אֶת-הַשְּׁלֶחַן מִחוּץ לַפֹּרְכֹת וְאֶת-הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשְּׁלֶחַן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה וְהַשְּׁלֶחַן תִּתֵּן עַל-צֶלַע צְפוֹן:** וְתִשׁוּי יָת פְּתוּרָא מִבְּרָא לַפְּרֻכְתָּא וְיָת מְנֹרָתָא לְקַבֵּל פְּתוּרָא עַל צִדָּא דְמִשְׁכְּנָא דְרוּמָא וּפְתוּרָא תִתֵּן עַל סִטְרָא צְפוּנָא:

כז"י וְשִׁמַּתָּ אֶת הַשְּׁלֶחַן. שֶׁלֶחַן בְּצֶפֶן, מִשְׁוֹךְ מִן הַכֹּתֵל הַצְּפוּנִי שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחֲלָה. וּמִנְּוֵרָה בְּדָרוּם מִשְׁוֵכָה מִן הַכֹּתֵל הַדְּרוּמִי שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחֲלָה. וּמִזְבַּח הַזֶּהָב נִתּוֹן כְּנֶגֶד אוֹיֵר שְׂבִין שְׁלֶחַן לְמִנְּוֵרָה, מִשְׁוֹךְ קַמְעָא כְּלָפֵי הַמְּזֵרָה, וְכֹלֵם נִתּוּנִים מִן חֲזֵי הַמִּשְׁכָּן וּלְפָנִים. כִּי־לָד, אוֹרֵךְ הַמִּשְׁכָּן מִן הַפֶּתַח לְפָרְכֹת עֶשְׂרִים אַמָּה, הַמְּזֵבַח וְהַשְּׁלֶחַן וְהַמְּנֹרָה מִשְׁוֵכִים מִן הַפֶּתַח לְכָל מַעֲרָב עֶשֶׂר אַמּוֹת:

לז) וְעֲשִׂיתָ מִסְךְ לְפֶתַח הָאֵהָל תִּכְלֹת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְנִשֵּׁשׁ מִשְׁזָר מְעֻשָׂה רֶקֶם: וְתַעֲבֹד פְּרָסָא לְתַרְע מִשְׁכְּנָא תִכְלָא וְאַרְגָּמָנָא וְצִבְע זְהוּרִי וּבוּץ שִׁזִּיר עוֹבֵד צִיר:

כז"י וְעֲשִׂיתָ מִסְךְ. וּיְלוֹן שְׁהוּא מִסְךְ כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, כְּמוֹ (אִיּוֹב א' י) שְׂכֵת בְּעֵדוּ, לְשׁוֹן מִגֵּן: מַעֲשָׂה רֶקֶם. הַלּוֹרוֹת עֲשׂוּיֹת בּוֹ מַעֲשָׂה מַחֲטָא, כְּפִרְלוֹף שֶׁל עֵבֶר זֶה כִּד פְּרָלוֹף שֶׁל עֵבֶר זֶה: רֶקֶם. שֶׁסְ הָאֵמֶן, וְלֹא שֶׁסְ הָאֵמֶנוֹת, וְתַרְגוּמוֹ עוֹבֵד לִיר. מִדַּת הַמִּסְךְ כְּמִדַּת הַפְּרוּכָת, עֶשֶׂר אַמּוֹת עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת:

לז) וְעֲשִׂיתָ לְמִסְךְ הַמִּשְׁהָ עֲמוּדֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְוִיָּהֶם זָהָב וְיִצְקֶתָ לָהֶם הַמִּשְׁהָ אֲדָנִי נְחֹשֶׁת: (ט) וְתַעֲבֹד לַפְּרָסָא חֲמִשָּׁא עֲמוּדֵי שִׁטִּין וְתַחֲפִי יְתַהוֹן דְּהֶבָא וְוִיָּהוֹן דְּהֶבָא וְתַתִּיף לְהוֹן חֲמִשָּׁא סְמִכֵי נְחֹשָׁא: **כז (א) וְעֲשִׂיתָ אֶת-הַמְּזֵבֶח עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁ אַמּוֹת**

אָרְךָ וְחֲמִשׁ אַמּוֹת רָחֵב רְבֹועַ יְהִי־הֶמְזִבְחַם וְשִׁלְשׁ אַמּוֹת

קִמְתּוֹ: וְתַעֲבֹד יְת מִדְבַּחָא דְאֶעֱי שְׁטִין חֲמִשׁ אַמּוֹן אַרְפָּא וְחֲמִשׁ אַמּוֹן פּוּתְיָא מְרַבַּע יְהִי מִדְבַּחָא וְתִלְתַּת אַמּוֹן רֹימָה:

רש"י ועשית את המזבח וגו' ושלש אמות קומתו. דברים ככתבן, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר נאמר כאן רבוע, ונאמר בפנימי רבוע, מה להלן גבהו פי שנים כארכו, אף כאן גבהו פי שנים כארכו. ומה אני מקים ושלש אמות קומתו, משפת סובב ולמעלה:

(ב) וְעָשִׂיתָ קִרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פְּנֵיתָיו מִמְנוּ תִהְיֶינָה קִרְנֹתָיו

וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת: וְתַעֲבֹד קִרְנוֹהִי עַל אַרְבַּע זְוִיָּתָה מִנָּה תִּהְיוּן קִרְנוֹהִי וְתַחֲפִי יְתָה נְחֹשֶׁת:

רש"י ממנו תהיין קרנתיו. שלא יעשם לבדם ויחזרם זו: וצפית אותו נחשת. לכפר

על עזות מלח, שנאמר (ישעיה מח ז) ומלחך נחושה:

(ג) וְעָשִׂיתָ סִירְתָיו לְדִשְׁנוֹ וְיַעֲיֹן וּמִזְרְקָתָיו וּמִזְלָגָתָיו

וּמִחֲתָתָיו לְכָל-כְּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת: וְתַעֲבֹד פֶּסֶף כְּתִרְוֹתָה לְמַסְפֵּי קֶטְמִיָּה וּמִגְרוֹפֵיָהּ וּמִזְרְקָתָה וְצִנּוּרֵיָהּ וּמִחֲתָתָה לְכָל מְנוּהִי תַעֲבֹד נְחֹשֶׁת:

רש"י סירתיו. כמין יורות: לדשנו. להסיר דשנו לתוכם, והוא שחרגם אנקלוס

למספי קטמיה, לספות הדשן לתוכם, כי יש מלות בלשון עברית מלה אחת מתחלפת בפתרון לשמש בנין וסתירה, כמו (תהלים פ י) ותשרש שרשיה, (איוב ה ג) אויל משריש. וחלופו (שם לא יב) ובכל תבואתי תשרש. וכמוהו (ישע' יז ו) בסעיפיה פריה, וחלופו (שם י לג) מסעף פארה, מפשח סעיפיה, וכמוהו (ירמיה נ יז) וזה האחרון עצמו, שבר עצמיו, וכמוהו (מל"א כא יג) ויסקלהו באבנים, וחלופו (ישע' סב ז) סקלו מאבן, הסירו אבניה, וכן (שם ה ב) . ויעזקהו ויסקלהו, אף כאן לדשנו להסיר דשנו ובלעז אישכנידרי"ר: ויעיו. כתרגומו, מגרפות שנוטל בהם הדשן, והן כמין כסוי הקדרה של מתכת דק ולו בית יד, ובלעז וידי"ל: ומזרקתיו. לקבל בהם דם הזבחים: ומזלגתיו. כמין אנקלויות כפופים, ומכה בהם בצר ונתחבים זו ומהפך בהן על גחלי המערכה שיהא ממהר שרפתן ובלעז קרוליני"ש [אנקוליס] ובלשון חכמים נוריות: ומחתתיו. בית קבול יש להם לטול בהן גחלים מן המזבח לשאתם על מזבח הפנימי לקטרת, ועל שם חתייתן קרויים מחתות, כמו (ישעיה ל יד) לחתת אש

מיקוד, לשון שאיבת אש ממקומה, וכן (משלי ו כז) היחיתה אש אש בחיקו: לכל כליו. כמו כל כליו:

(ד) וְעִשִּׂיתָ לֹא מִכְבָּר מְעִשָּׂה רָשָׁת נְחֹשֶׁת וְעִשִּׂיתָ עַל-הַרְשָׁת אַרְבַּע טַבָּעֹת נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע קְצוֹתֶיהָ: וְתַעֲבֹד לָהּ סָרְדָא עוֹבֵד מְצַדְתָּא דְנְחָשָׂא וְתַעֲבֹד עַל מְצַדְתָּא אַרְבַּע עֲזָקוֹ דְנְחָשָׂא עַל אַרְבַּע סְטְרוֹהֵי:

רש"י מכזר. לשון כזרה, שקורין קריבל"א כמין לבוש עשוי לו למזבח, עשוי חורין חורין כמין רשת. ומקרא זה מסורס וכה פתרונו ועשית לו מכזר נחשת מעשה רשת:

(ה) וְנִתְּנָה אֹתָהּ תַּחַת פְּרָכָב הַמְזָבֵחַ מִלְמָטָה וְהִיתָה הַרְשָׁת עַד חֲצִי הַמְזָבֵחַ: וְתִתְּנוּ יָתֵהּ תַּחֲוֹת סוּבְבֵי מִדְּבַחָא מְלָרַע וְתִהִי מְצַדְתָּא עַד פְּלָגוֹת מִדְּבַחָא:

רש"י כרכב המזבח. סובב, כל דבר המקיף סביב בעגול קרוי כרכוב, כמו ששנינו בהכל שוחטין (חולין כה א) אלו הן גלמי כלי עץ, כל שעתיד לשוף ולכרכב, והוא כמו שעושין חריצין עגולין בקרשי לפני התבות וספסלי העץ, אף למזבח עשה חריץ סביבו והיה רחבו אמה בדפנו לנוי והוא לסוף שש אמות של גבהו, כדברי האומר גבהו פי שנים כארכו, הא מה אני מקים ושלש אמות קומתו, משפת סובב ולמעלה. אבל סובב להלוך הכהנים לא היה למזבח הנחשת אלא על ראשו לפני מקרנותיו, וכן שנינו בזבחים (סב ג) איזהו כרכוב, זין קרן לקרן ולפנים מהן אמה של הלוך הגלי הכהנים, ושתי אמות הללו קרויים כרכוב. ודקדקנו שם והכתיב תחת כרכוב המזבח מלמטה, למדנו שהכרכוב בדפנו הוא ולבוש המכזר תחתיו. ותירץ המתירץ תרי הו, חד לנוי וחד לכהנים ללא ישתרגו. זה שבדופן לנוי היה ומתחתיו הלבישו המכזר והגיע רחבו עד חצי המזבח. נמלא שהמכזר רחב אמה, והוא היה סימן לחצי גבהו להבדיל זין דמים העליונים לדמים התחתונים. וכנגדו עשו למזבח בית עולמים חגורת חוט הסקרא באמצעו. וכבש שהיו עולין בו אף על פי שלא פרשו בענין זה, כבר שמענו בפרשת (לעיל כ ט) מזבח אדמה תעשה לי (לעיל כ כג) ולא תעלה במעלות, לא תעשה לי מעלות בכבש שלו אלא כבש חלק למדנו שהיה לו כבש, כך שנינו במכילתא. ומזבח אדמה הוא מזבח הנחשת שהיו ממלאין חללו אדמה במקום חניתן. והכבש היה בדורם המזבח מבדל מן המזבח מלא חוט השערה, ורגליו מגיעין עד אמה סמוך לקלעי החצר שבדורם, כדברי האומר עשר אמות קומתו. ולדברי האומר דברים ככתבן שלש אמות קומתו לא היה אורך הכבש

אלא עקר אמות, כך מלאתי במשנת מ"ט מדות, וזה שהיה מזדל מן המזבח מלא החוט, במסכת זבחים (סב ב) למדוה מן המקרא:

וְעָשִׂיתָ בַּיָּדִים לְמִזְבֵּחַ בְּיָדַי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת:
ותעבד אריחיא למדבחה אריחיא דאעי שטין ותחפי תהוון נחשא: **וְהוֹבֵא אֶת-בְּדָיו בַּטְּבֹעֹת וְהָיוּ הַבְּדָיִם עַל-שְׁתֵּי צַלְעוֹת הַמִּזְבֵּחַ בַּשָּׂאת אֹתוֹ:** ונעל ית אריחיהי בעזקתא ויהוון אריחיא על תרין סטרי מדבחה במטל יתה:

רס"י בטבעת. בארבע טבעות שנעשו למכזר:

נְבוֹב לַחַת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ כְּאִשֶּׁר הִרְאָה אֹתְךָ בַּהָר כֵּן יַעֲשׂוּ: (ס) חליל לוחי תעבד יתה כמא די אחזי יתך בטורא כן יעבדו:

רס"י נבוב לחת. כתרגומו חליל לוחין. לוחות עצי שטים מכל כד והחלל באמצע, ולא יהא כלו עץ אחד שיהא עביו חמש אמות על חמש אמות כמין סדן:

וְעָשִׂיתָ אֶת הַחֶצֶר הַמְּשֻׁכָּן לְפָאת נֹגֵב-תִּימְנָה קְלָעִים לְחֶצֶר שֶׁשׁ מְשֻׁזָּר מֵאָה בְּאֵמָה אֶרְךָ לְפָאָה הָאֶחָת:
ותעבד ית דרת משפנא לרוח עבר דרומא סרדין לדרתא דבוץ שזיר מאה באמין ארפא לעבר חד:

רס"י קלעים. עשוין כמין קלעי ספינה נקדים נקדים מעשה קליעה ולא מעשה אורג ותרגומו סרדין כתרגומו של מכזר המתורגם סרדא לפי שהן מנקזין ככזרה: לפאה האחת. כל הרוח קרוי פאה:

וְעַמֻּדָיו עֲשׂוּיִם וְאֲדָנֵיהֶם עֲשׂוּיִם נְחֹשֶׁת וְנִי הָעַמֻּדִים וְחֻשְׁקֵיהֶם כְּסָף: ועמודוהי עשרין וסמכיהון עשרין נחשא ווי עמודיא וכבושיהון כסף:

רס"י ועמדיו עשורים. חמש אמות בין עמוד לעמוד: ואדניהם. של עמודים נחשת, האדנים יושבים על הארץ והעמודים תקועים לתוכן היה עושה כמין קונדסין שקורין פל"ס בלעז ארכן ששה טפחים ורחבן שלשה וטבעת נחשת קבועה בו

באמצעו, וכורך שפת הקלע סביבו צמיתרים כנגד כל עמוד ועמוד, ותולה הקונדס דרך טבעתו באונקליות שבעמוד העשוי כמין ו'ו', ראשו זקוף למעלה וראשו אחד תקוע בעמוד, כאותן שעושין להאיב דלתות שקורין גונזי"ש בלעז ורחב הקלע תלוי מלמטה, והיא קומת מחילות החצר: ווי העמודים. הם האונקליות: וחשקיהם. מקפין היו העמודים בחוטי כסף סביב. ואיני יודע אם על פני כלן, אם בראשם, אם באמצעם. אך יודע אני שחשוק לשון חגורה, שכן מלינו בפילגש בגבעה (ספטיים י"ט י"ז) ועמו למד חמורים חבושים, תרגומו חשוקים:

(יא) וְכֵן לַפָּאָת צָפוֹן בְּאַרְךָ קְלָעִים מְאָה אַרְבָּ (ועמדו) וְעַמּוּדָיו עֲשָׂרִים וְאַדְנִיָּהֶם עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְוֵי הָעַמּוּדִים וְחֲשֻׁקֵיהֶם כֶּסֶף: וְכוּ לְרוּחַ צְפוּנָא בְּאַרְבָּא סְרַדִּין מְאָה אַרְבָּא וְעַמּוּדוּהִי עֲשָׂרִין וְסַמְכִיהוֹן עֲשָׂרִין נְחֹשָׁא וְוֵי עַמּוּדָא וְכַבּוּשָׁהוֹן דְּכֶסֶף: **(יב) וְרוּחַב הַחֲצַר לַפָּאָת-יָם קְלָעִים חֲמִשִּׁים אַמָּה עַמּוּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאַדְנִיָּהֶם עֲשָׂרָה:** וּפּוֹתָא דְּדַרְבָּא לְרוּחַ מַעֲרָבָא סְרַדִּין חֲמִשִּׁין אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן עֲשָׂרָה וְסַמְכִיהוֹן עֲשָׂרָה: **(יג) וְרוּחַב הַחֲצַר לַפָּאָת קִדְמָה מְזַרְחָה חֲמִשִּׁים אַמָּה:** וּפּוֹתָא דְּדַרְבָּא לְרוּחַ קִדְמָה מְדִינְחָא חֲמִשִּׁין אַמִּין:

רס"י לפאת קדמה מזרחה. פני המזרח קרוי קדם, לשון פנים. אחר לשון אחרים, לפיכך המזרח קרוי קדם שהוא פנים, ומערב קרוי אחר, כמו דתרגם אנקלוס (דברים י"א כ"ד) הים האחרון ימא מערבאה: חמש אמה. אותן חמש אמה לא היו סתומים כלם בקלעים, לפי ששם הפתח, אלא חמש עשרה אמה קלעים לכתף הפתח מכאן, וכן לכתף השנית, נשאר רחב חלל הפתח בינתיים עשרים אמה וזה שנאמר (פסוק ט"ז) ולשער החצר מסך עשרים אמה, וילון למסך כנגד הפתח עשרים אמה ארך כרחב הפתח:

(יד) וְחִמְשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה קְלָעִים לַפָּתָף עַמּוּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנִיָּהֶם שְׁלֹשָׁה: וְחִמְשׁ עֲשָׂרֵי אַמִּין סְרַדִּין לְעֵבֶרָא עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכִיהוֹן תְּלָתָא:

רס"י עמדיהם שלשה. חמש אמות בין עמוד לעמוד, בין עמוד שבראש הדרום העומד במקצוע דרומית מזרחית עד עמוד שהוא מן השלשה שבמזרח חמש אמות וממנו לשני חמש אמות, ומן השני לשלישי חמש אמות, וכן לכתף השנית, וארבעה עמודים למסך, הרי עשרה עמודים למזרח כנגד עשרה למערב:

(ט) וּלְכַתְּףֵי הַשְּׂנִיתִי חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה קְלָעִים עִמְדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
וְאֲדָנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה: וּלְעִבְרָא תִּנְיָנָא חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵי סְרָדִין עִמּוּדֵיהוֹן תְּלַתָּא וְסִמְכֵיהוֹן
תְּלַתָּא: (ט) וּלְשַׁעַר הַחֲצָר מִסְכָּה | עֶשְׂרִים אֲמָה תְּלַלְתָּ וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשָׁזָר מְעֻשָׂה רִקְּם עִמְדֵיהֶם אַרְבַּעָה
וְאֲדָנֵיהֶם אַרְבַּעָה: וְלִתְרַע דְּרִתָּא פְּרָסָא עֶשְׂרִין אֲמִין תִּכְלָא וְאַרְגָּנָא וְצִבְעָה זְהוּרִי
וּבּוּץ שְׁזִיר עוֹבֵד צֶנֶר עִמּוּדֵיהוֹן אַרְבַּעָה וְסִמְכֵיהוֹן אַרְבַּעָה: (י) מפטיר כל-
עִמּוּדֵי הַחֲצָר סָבִיב מְחֻשְׁקִים כְּסָף וְזֵהָב כְּסָף וְאֲדָנֵיהֶם
נְחֹשֶׁת: כָּל עִמּוּדֵי דְרִתָּא סְחֹר סְחֹר מְכַבְּשִׁין כְּסָף וְזֵהָב כְּסָף וְסִמְכֵיהוֹן נְחֹשֶׁת:

כ"י כל עמודי החצר סביב וגו'. לפי שלא פרש ווין וחשוקים ואדני נחשת אלא
לכפון ולדרום, אבל למזרח ולמערב לא נאמר ווין וחשוקים ואדני נחשת, לכך בא
ולמד כאן:

(יח) אֲרָךְ הַחֲצָר מְאֵה בְּאַמָּה וְרַחֵב | חֲמֵשִׁים בְּחֲמֵשִׁים
וְקָמָה חֲמֵשׁ אֲמֹת שֵׁשׁ מְשָׁזָר וְאֲדָנֵיהֶם נְחֹשֶׁת: אֲרָפָא דְּדִרְתָּא
מְאָה בְּאַמִּין וּפּוּרְתָּא חֲמֵשִׁין בְּחֲמֵשִׁין וְרוּמָא חֲמֵשׁ אֲמִין דְּבוּץ שְׁזִיר וְסִמְכֵיהוֹן נְחֹשֶׁת:

כ"י ארך החצר. הכפון והדרום שמן המזרח למערב מאה באמה: ורחב חמשים
בחמשים. חצר שבמזרח היתה מרצעת חמשים על חמשים, שהמשכן ארכו שלשים
ורחבו עשר, העמיד מזרח פתחו בצפת חמשים החיצונים של אורך החצר נמצא
כלו בחמשים הפנימיים, וכלה ארכו לסוף שלשים נמצאו עשרים אמה רוח לאחוריו
בין הקלעים שבמערב ליריעות של אחורי המשכן, ורוחב המשכן עשר אמות
באמצע רחב החצר, נמצאו לו עשרים אמה רוח לכפון ולדרום מן קלעי החצר
ליריעות המשכן, וכן למערב, וחמשים על חמשים חצר לפניו: וקמה חמש אמות.
גובה מחלות החצר, והוא רוחב הקלעים: ואדניהם נחשת. להביא אדני המשכן,
שלא תאמר לא נאמרו אדני נחשת אלא לעמודי הקלעים, אבל אדני המשכן של
מין אחר היו. כך נראה בעיני, שלכך חזר ושנאן:

(יט) לְכָל־כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכָל עֲבֹדָתוֹ וְכָל־יְתֻדָּתָיו וְכָל־יְתֻדָּת
הַחֲצָר נְחֹשֶׁת: (סס) לְכָל מְאֵנֵי מִשְׁכָּנָא בְּכָל פְּלִחְנָה וְכָל סְפוּהֵי וְכָל סִפֵּי דְּדִרְתָּא
נְחֹשֶׁת: סס:

רש"י לכל כלי המשכן. שהיו צריכין להקמתו ולהורדתו, כגון מקצות לתקוע יתדות ועמודים: יתדות. כמין נגרי נחשת עשוין ליריעות האהל ולקלעי החצר, קשורים צמיתרים סביב סביב צפוליהו, כדי שלא תהא הרוח מגזיחהו. ואיני יודע, אם תחובין צארץ או קשורין ותלוין וכדון מכזיד שפולי היריעות, שלא ינועו צרות. ואומר אני ששמן מוכיח עליהם שהם תקועין צארץ, לכך נקראו יתדות, ומקרא זה מסיעני (ישעיה לג ט) אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח:

הפטר תרומה - מלכים א ה

(כו) ויהוה נתן חכמה לשלמה כאשר דבר-לו ויהי שלם בין חירם ובין שלמה ויכרתו ברית שניהם: (כז) ויעל המלך שלמה מס מכל-ישראל ויהי המס שלשים אלף איש: (כח) וישלחם לבנונה עשרת אלפים בחודש חליפות חדש יהיו בלבנון שנים חדשים בביתו ואדנירם על-המס: (כט) ויהי לשלמה שבעים אלף נשא סבל ושמונים אלף חיצב בקר: (ל) לבד משירי הנצבים לשלמה אשר על-המלאכה שלשת אלפים ושלש מאות הרדים בעם העשים במלאכה: (לא) ויצו המלך ויסעו אבנים גדלות אבנים יקרות ליסד הבית אבני גזית: (לב) ויפסלו בני שלמה ובני חירום והגבלים ויכינו העצים והאבנים לבנות הבית: ו (לג) ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני-ישראל מארץ-מצרים בשנה הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה על-ישראל ויבן הבית ליהוה: (לד) והבית אשר בנה המלך שלמה ליהוה ששים-אמה ארפו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו: (לה) והאולם על-פני היכל הבית עשרים אמה ארפו על-פני רחב הבית עשר באמה רחבו על-פני הבית: (לז) ויעש לבית חלוני שקפים אטמים: (לח) ויבן על-קיר הבית (יצוע) יציע סביב את-קירות הבית סביב להיכל ולדביר ויעש צלעות סביב: (לז) (היצוע) היציע התחתנה חמש באמה רחבה והתיכנה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה כי מגרעות נתן לבית סביב חוצה לבלתי אחז בקירות-

הַבַּיִת: (ז) וְהַבַּיִת בְּהַבְּנֹתוֹ אָבֵן-שְׁלֵמָה מִסֵּעַ נִבְנָה וּמִקְבֹּת וְהַגְרָזָן
כָּל-כְּלֵי בְרָזֶל לֹא-נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהַבְּנֹתוֹ: (ח) פְּתַח הַצֵּלַע הַתֵּיכֹנֶה
אֶל-כְּתֵף הַבַּיִת הַיְמָנִית וּבְלוּלִים יַעֲלוּ עַל-הַתֵּיכֹנֶה וּמִן-הַתֵּיכֹנֶה
אֶל-הַשְּׁלֵשִׁים: (ט) וַיָּבֵן אֶת-הַבַּיִת וַיְכַלֶּהוּ וַיִּסְפֹּן אֶת-הַבַּיִת גְּבִים
וּשְׂדֵרֹת בְּאַרְזִים: (י) וַיָּבֵן אֶת-(הַיְצוּעַ) הַיְצִיעַ עַל-כָּל-הַבַּיִת חֲמִשׁ
אֲמוֹת קוֹמָתוֹ וַיֹּאחֲזֵ אֶת-הַבַּיִת בַּעֲצֵי אַרְזִים: (יא) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה
אֶל-שְׁלֵמָה לֵאמֹר: (יב) הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר-אַתָּה בֹנֶה אִם-תִּלְךָ
בְּחֻקֹּתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטַי תַּעֲשֶׂה וְשָׁמַרְתָּ אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי לִלְכֹת בְּהֵם
וְהִקְמַתִי אֶת-דְּבָרֵי אֲתָךְ אֲשֶׁר דְּבַרְתִּי אֶל-דָּוִד אָבִיךָ: (יג) וְשָׁכַנְתִּי
בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעָזֵב אֶת-עַמִּי יִשְׂרָאֵל:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרות, ומזמור חי מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת והי' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה פרה פרק ט

א. צְלוּחִית שְׁנַפֵּל לְתוֹכָהּ מִים כָּל שָׁחוּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יֵזֶה שְׁתֵּי
הַזָּיֹת. וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין. יָרַד לְתוֹכָהּ טַל, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, וַיִּחְנַח בְּחֻמָּה
וְהִטַּל עוֹלָה. וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין. נָפַל לְתוֹכָהּ מִשְׁקִין וּמֵי פְרוֹת, יַעֲרָה וְצָרִיד
לִנְגֵב. דִּיּוֹ, קוֹמוֹס, וְקִנְקִנְתוֹס, וְכָל דְּבַר שֶׁהוּא רוּשָׁם, יַעֲרָה וְאִינוּ צָרִיד
לִנְגֵב:

בְּרֵטוּרָה (ה) כְּלוּחִית. כְּלֵי שְׁנוֹתָנִים צוֹ הַמֵּים הַמְּקוֹדְשִׁים לְאַחַר שֶׁהַסְּלִיךְ הָאֵפֶר לְתוֹכוֹ,
קְרוֹי כְּלוּחִית, וְהַכְּלֵי שְׁנוֹתָנִים צוֹ הַמֵּים כְּדֵי לְקַדְּשָׁן קוֹדֵם שִׁיתְנוּ צֵהן הָאֵפֶר, קְרוֹי שׁוֹקֵת:
מֵים כֹּל שָׁחוּ. שְׁאִינוֹן כְּשָׂרִים לְהַזְאָה: יֵזֶה שְׁתֵּים. שְׁאִם מִזֶּה אַחַת שְׁמַח אִין כֹּחוֹן מִן הַכְּשָׂרִים.
אֲבָל כִּי מִזֶּה שְׁתֵּים, אִין אֵפֶסֶר לְכִיכָא בְּחֻדָא מִנֵּיהוּ מִן הַכְּשָׂרִים וְהַזְאָה אִינֵה כְּרִיכָה שִׁיעוֹר:
וְחֻכְמִים פּוֹסְלִים. קַסְבְּרֵי הַזְאָה כְּרִיכָה שִׁיעוֹר וְאִין מַטְרַפִּין הַהַזְאָה. וְהַלְכָה כְּחֻכְמִים.
וְרַמְבַּ"ם פִּירֵשׁ, יֵזֶה שְׁתֵּי הַזְאָה וְשִׁלִּיכְסָם חוּץ לְכָלִי וְיִשְׁאֵר הַשְּׂאֵר מֵי חֻטְאֵת כְּשָׂרִים. וּפְלִיאָה
הִיא בְּעִינֵי, דְּבִפְרָק כֹּל הַזְבָּחִים בְּגַמְרָא (דף טז) מִשְׁמַע כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁתִּי: יִנְיַחְנָה בְּחַמָּה וְהִטַּל
עוֹלָה. שְׁדֵרֵךְ הַטַּל לְעֵלוֹת כְּנֶגֶד הַחֻמָּה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת טז) וַיְהִי בְּבוֹקֵר וְתַעֲלֵ שְׁכַבְתָּ
הַטַּל. וְאִין הַלְכָה כְּרִ' אֲלִיעֶזֶר: יַעֲרָה. מֵרִיק מֵה שְׁבַתוֹךְ הַכְּלֵי וְאִינוּ כְּשֶׁר לְהַנִּיחַ צוֹ מֵי חֻטְאֵת
עַד שִׁנְגָב מִן הַמְּשָׁקִים וּמֵי פִירוֹת: יַעֲרָה וְאִינוּ כְּרִיד לִנְגֵב. דֹּאֵם אִיתָא דְנִשְׂאֵר מִמֵּנוּ בְּכָלִי
הִיא רִישוֹמוֹ נִיכְרֵ:

ב. נפל לתוכה שקצים ורמשים ונתבקעו, או שנשתנו מראיהם, פסולין. חפושית, בין כד ובין כד פוסלת, מפני שהיא כשפופרת. רבי שמעון ורבי אליעזר בן יעקב אומרים, הדירה והכנה שבתבואה, פשרים, מפני שאין בהם לחה:

דרטורה (5) ונתבקעו. שנסתהו בתוך המים זמן מרובה עד שנתבקעו, או אפילו לא נתבקעו אלא שנסתנו מראה המים, פסולין: חפושית. תולעת שחורה: בין כד ובין כד. בין נתבקעה בין לא נתבקעה: מפני שהיא כשפופרת. של קנה חלולה והמים נכנסים מאלו זה ויולאים מאלו זה ומתערב עמהם הלחות שזקרה: דירה. תולעת שזחטין: כנה. מין תולעת נמי הגדל בתבואה: פשרים. אפילו נתבקעו ואין כן הלכה:

ג. שתת מהן בהמה או חיה, פסולין. כל העופות פוסלין, חוץ מן היונה, מפני שהיא מוצצת. כל השרצים אינם פוסלין, חוץ מן החלדה, מפני שהיא מלקת. רבן גמליאל אומר, אף הנחש, מפני שהיא מקיאה. רבי אליעזר אומר, אף העכבר:

דרטורה (6) שתתה מהן בהמה או חיה פסולים. משום משקה שזפיהן החוזר, והמים והרוק שזפיהן מתערבים: מוללת. ואין המשקה שזפיה חוזר למים: מלקת. לוקחת בלשונה ומתערב הרוק שבלשונה עם המים: אף הנחש מפני שהיא מקיאה. וכן הלכה. ואין הלכה כר' אליעזר:

ד. החושב על מי חטאת לשתות, רבי אליעזר אומר, פסול. רבי יהושע אומר, פשיטה. אמר רבי יוסי, במה דברים אמורים, במים שאינם מקדשים. אבל במים המקדשין, רבי אליעזר אומר, פשיטה. רבי יהושע אומר, פשיטה. ואם גרגר, פשר:

דרטורה (7) החושב על מי חטאת לשתות פסול. דאפסלו להו במחשבה: כשיטה. החבית לשתות או ליקח ממנה מים לשתות. אבל במחשבה גרידא לא פסיל: במים שאינן מקודשין. שמלאן כדי ליתן בהן את האפר ועדיין לא נתן: ר' אליעזר אומר כשיטה. והכא לא פסיל להו במחשבה. דכיון דמים קדושים הן, אמלוכי ממליך וחוזר בו ממחשבתו, הלכך לא פסיל רבי אליעזר עד שיטה: רבי יהושע אומר כשיטה. מפני משקה שזפיו שחוזר ומתערב עם המים ופסיל להו: ואם גרגר. לשון גרגרת, כלומר שלא שטה כדרך השותים אלא שפך המים בגרונו: פשר. דליכא משקה פיו בחבית. והלכה כרבי יהושע בתרוייהו:

ה. מי חטאת שנפסלו, לא יגבלם בטיט, שלא יעשם תקלה לאחרים. רבי יהודה אומר, בטלו. פרה ששתת מי חטאת, בשורה טמא מעת לעת. רבי יהודה אומר, בטלו, במעיה:

זרמטורה (ה) שלא יעשם תקלה לאחרים. שיגעו בטיט ויטמאו בני חטאת שבו: רבי יהודה אומר בטלו בטיט. ותו לא מטמאי מאחר שגבולן: מעת לעת. אם שחטה בתוך מעת לעת של שתייה. אבל שהתה טפי מהכי, נתעכלו במעיה: רבי יהודה אומר בטלו במעיה. ואפילו שחטה בתוך מעת לעת בשרה טהור. ואין הלכה כרבי יהודה בתרוייהו:

ז מי חטאת ואפר חטאת, לא יעבירם בנהר ובספינה, ולא ישיטם על פני המים, ולא יעמוד בצד זה ויזרקם לצד זה. אבל עובר הוא במים עד צוארו. עובר הוא הטהור לחטאת ובידיו פלי ריקם הטהור לחטאת, ובמים שאינם מקדשין:

זרמטורה (ו) מי חטאת. במקודשין איירי. אבל מים שאינן מקודשין שרי כדקתני סיפא: אפר חטאת. אפילו אפר עצמו בלא מים: לא יעבירם בנהר ובספינה. דגזור משום מעשה בחדם אחד שהיה מעביר מי חטאת ואפר חטאת בספינה בירדן ונמלא כזית מת תחוב בקרקעיתה של ספינה: ולא ישיטם על פני המים. דדמי לספינה. וכן לא יעמוד בלד זה של נהר ויזרקם בלד שני. דגם זה דמי קלת לספינה: אבל עובר הוא. ברגליו: במים. עם מי חטאת שבידו: עובר הוא הטהור לחטאת. בין בספינה בין שט על פני המים ואינו חושש. וכן נושא בידו או משיט על פני המים כלי שהוא טהור לתת בו מי חטאת כשהוא ריקם, או שיט בו מים שעדיין לא נתקדשו באפר פרה, שלא גזרו אלכא על המים המקודשים ועל האפר בלבד. לא על האדם והכלים הטהורים וומים שאינן מקודשין:

ח אפר פשר שנתערב באפר מקלה, הולכין אחר הרב לטמא, ואין מקדשין בו. רבי אליעזר אומר, מקדשין בכלן:

זרמטורה (ז) אפר כשר. אפר פרה הכשר להזאה: שנתערב באפר מקלה. באפר כירה: הולכים אחר הרוב לטמא. אם רוב אפר פרה, מטמא. אם רוב אפר מקלה, ואינו מטמא: ואין מקדשין בו. ואפילו רוב אפר חטאת אין מקדשין בו, הואיל ונתערב בו אפר כירה ואפילו כל שהוא: רבי אליעזר אומר מקדשין בכלן. דסבר ר' אליעזר לא בעינן שיעורא בהזאה ואי אפשר ליתא פורתא מאפר חטאת. ואין הלכה כרבי אליעזר:

ח מי חטאת שנתפסלו, מטמאין את הטהור לתרומה, בידיו ובגופו. ואת הטהור לחטאת, לא בידיו ולא בגופו. נטמאו, מטמאים את הטהור לתרומה בידיו ובגופו. ואת הטהור לחטאת, בידיו, אבל לא בגופו:

זרמטורה (ח) מי חטאת שנפסלו. כגון שנשתנו מראיהן שלא מחמת עצמן וכיוצא בזה מן הדברים שפוסלים מי חטאת: מטמאים את האדם הטהור לתרומה. בין שנגע בהן בידיו בין שנגע בהן בגופו, דכמי חטאת כשרים חשיבי. וטומאה זו דרבנן היא, דמדאורייתא כיון שנפסלו פרהה מהן טומאתן החמורה. ומשום הכי תני מטמאין את האדם הטהור לתרומה. דמשמע דוקא לתרומה אבל לא לחולין: ואת הטהור לחטאת לא בידיו. כלומר אין מטמאין הטהור לחטאת בין נגע בהן בידיו בין נגע בהן בגופו, דכמי חטאת כשרים חשיבי, ונהי

דהנושא מי חטאת שיש בהן כדי הזייה או נוגע בהן, טמא לכל מילי, לחטאת מיהא טהור: נטמא, מטמאים את הטהור לתרומה. כמי חטאת כשרים. אבל את הטהור לחטאת מטמאים אותו אם נגע בידיו, דכיון דנטמאו לא גריעי משאר אוכלים ומשקים טמאים דמטמאים את הידים, וקיימא לן דטהרת מי חטאת מי שנטמאו ידיו נטמא גופו:

ט. אפר כשר שנתנו על גבי המים שאינן ראויין לקדש, מטמאין את הטהור לתרומה, בידיו ובגופו. את הטהור לחטאת, לא בידיו ולא בגופו:

דרטורה (ט) אפר כשר שנתנו על גבי המים שאינם ראויים לקדש. הוי דינא כדין מי חטאת שנפסלו: מטמאין את הטהור לתרומה בידיו ובגופו. כדן כל שאר מי חטאת הכשרים. ואין מטמאים הטהור לחטאת, שאין מי חטאת מטמאין הנושאן והנוגע בהן אלא לשאר טומאות, לא לטהרת מי חטאת:

גמרא נדה דף י"ז ע"א

ובודקין מטותיהן במילא פרהבא. מסייע ליה לשמואל. דאמר שמואל אין בודקין את המטה אלא בפקולין או בצמר נקי ורד. אמר רב היינו דכי הואי התם בערבי שפתות הוי אמרי מאן בעי פקולי בנהמא ולא ידענא מאי קאמרי. אמר רבא הני שחקי דכיתנא מעלי לבדיקה. איני והא תנא דבי מנשה אין בודקין את המטה לא בעד אדום ולא בעד שחור ולא בפשתן אלא בפקולין או בצמר נקי ורד. לא קשיא הא בכיתנא. הא במאני דכיתנא. ואי בעית אימא הא והא במאני דכיתנא. הא בחדתי הא בשחקי:

ר"י מילא פרהבא. קוטו"ן מתוך שהוא לבן נראית בו טיפ' כחרדל ליסנא אחרינא למר נקי ורד: פקולין. קוטו"ן: דכי הואי התם. בא"י: בערבי שפתות זמן עונת פרוקים ותלמידי חכמים מערב שנת לערב שנת: שחקי דכיתנא. בגדים בלויין של פשתן ולא בפשתן שאינו לבן ואין דם ניכר יפה אלא בעד לבן: שחקים. לבנים יותר מן החדשים:

תאנא בְּהַאי יוֹמָא דְאִוּרֵי תַּא מִתְעַטְרָא בִּיה מִתְעַטְרָא בְּכֹל אִינוּן פְּקוּדִין
בְּכֹל אִינוּן גְּזָרִין וְעוֹנָשִׁין בְּשִׁבְעִין עֲנָפִין דְּנְהוּרָא דְזִהְרִין מְכֹל סְטָרָא וְסְטָרָא. מָאן
חֲמִי עֲנָפִין דְּנִפְקִין מְכֹל עֲנָפָא וְעֲנָפָא חֲמִשָּׁה קִיּוּמִין בְּגוּ אִילָנָא כְּלָהוּ עֲנָפִין בְּהוּ
אַחִידוּן. מָאן חֲמִי אִינוּן תְּרַעִין דְּמִתְפַּתְחוּן בְּכֹל סְטָר וְסְטָר כְּלָהוּ מִזְדְּהָרִין וְנְהָרִין
בְּהוּרָא נְהוּרָא דְנִפְקִין וְלֹא פְּסִיק קַל כְּרוּזָא נְפִיק אֲתַעְרוּ קְדִישֵׁי עֲלִיוֹנִין אֲתַעְרוּ
עֲמָא קְדִישָׁא דְאֲתַבְּחָרוּ לְעִילָא וְתַתָּא. אֲתַעְרוּ חֲדוּתָא לְקַדְמוֹת מְאִרִיכוּן. אֲתַעְרוּ
בְּחֲדוּתָא שְׁלִימָתָא. אֲזִדְּמֵנוּ בְּתַלְתָּ חֲדוּן דְתַלְתָּ אֲבָהוּן אֲזִדְּמֵנוּ לְקַדְמוֹת
מְהִימְנוּתָא דְחֲדוּתָא דְכָל חֲדוּתָא. זְכָאָה חוּלְקִיכוּן יִשְׂרָאֵל קְדִישֵׁין בְּעֲלָמָא דִּין
וּבְעֲלָמָא דְאֲתִי דָּא הוּא יְרוּתָא לְכוּן מְכֹל עֲמִין עוּבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה וְעַל דָּא כְּתִיב
בִּינִי וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

תרגום הזוהר לְמִדְנוּ, צִיּוּם הָאָה, שְׁלֵל שְׂצֵת, הַפּוֹרָה מִתְעַטְרָת צוּ, מִתְעַטְרָת צְפֹל,
צְכֹל יֵאלוּ הַמְּאֹת, צְכֹל יֵאלוּ הַגְּזֵרוֹת וְהַעוֹנָשִׁין, צְשַׁבְעִים עֲנָפִים שְׁלֵל אֹר הַמְּאִיר צְכֹל
כֹּד וְכֹד, מִי רָחַה הָעֲנָפִים הַיּוֹלְאִים מְכֹל עֲנָף וְעֲנָף שְׁלֵל שְׂצֵעִים הָעֲנָפִים. חֲמִשָּׁה
עוֹמְדִים צְחוּדֵי הָאֵילָן, כָּל הַפְּנִים נֶאֱחָזִים צְהָם. מִי רָחַה יֵאלוּ הַשְּׂעָרִים הַנִּפְתָּחִים
צְכֹל כֹּד וְכֹד מְהָם, כָּלֵם מִזְדְּהָרִים וּמְאִירִים צְחוּר הַהוּא הַיּוֹלְאִי וְאִינוּ נִפְסָה. קוּל
כְּרוּז יוֹלְאִי, הַתְּעוֹרְרוּ קְדוּשִׁים הָעֲלִיוֹנִים, הַתְּעוֹרְרוּ עִם קְדוּשָׁ הַנִּבְחָר לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה, עוֹרְרוּ שְׂמֵחָה לְפָנֵי אֱלֹהֵיכֶם, הַתְּעוֹרְרוּ צְשִׁמְחָה שְׁלֵמָה, הַזְדַּמְנוּ צְשִׁלָּשׁ
שְׂמֵחוֹת שְׁלֵשָׁה אֲבוֹת, דְּהֵינּוּ שְׁלֵשׁ סְעוּדוֹת, הַזְדַּמְנוּ לְהַרְחֵל הַחֲמוּנָה, שְׁהִיא
שְׂמֵחַת הַשְּׂמֵחוֹת. אֲשַׁרֵּי חֻלְקֵכֶם יִשְׂרָאֵל הַקְדוּשִׁים צְעוּלָם הָאָה וּצְעוּלָם הַבָּא. זוּ הִיא
הַיְרוּשָׁה שְׁלֵשָׁה, יוֹתֵר מְכֹל הָעַמִּים עוּבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְעַל זֶה כְּתוּב, בִּינִי וּבִין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל.

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות שבת פ"ו

א. אומר ישראל לנכרי בשבת לעלות באילן או לשוט על פני המים כדי להביא לו
שופר או ספין למילה. או מביא לו מחצר לחצר שאין עירוב ביניהן. מים חמין
להרחיץ בהם קטן ומצטער. וכן כל פיוצא בזה: **ב.** הלוקח בית בארץ ישראל מן
הנכרי מתר לו לומר לנכרי לכתוב לו שטר בשבת שאמירה לנכרי בשבת אסורה
מדבריהם. ומשום ישוב ארץ ישראל לא גזרו בדבר זה. וכן הלוקח בית מהם
בסוריא. שסוריא בארץ ישראל לדבר זה:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

אָמרו רבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבָרְכָה כָּל הַפּוֹעֵס אִם תִּלְמִיד חָכֵם הוּא חֲכָמְתוֹ מִסְתַּלְקֶת מִמֶּנּוּ וכו'. מִנְלֹן מְמוֹשָׁה וְאֶלִישָׁע וכו'. וְאָמַר לִיה אֱלֹהֵי זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה לְרַב יְהוּדָה לֹא תִרְתַּח וְלֹא תִחַטָּא. וּבְזוֹהַר פְּרִשְׁתַּת תְּצַוֶּה אִי בַר נֶשׁ כְּעִיס עֵקֶר מִיָּנִיָּה נִשְׁמַתָּה עֲלֶיךָ קִדְיָשָׁא לְמִשְׁרֵי בְּאַתְרָא סְטָרָא אַחֲרָא. וְדָא אִיהוּ בַר נֶשׁ דְּמָרִיד בְּמָרִיָּה. וְאַסּוּר לְאַתְקַרְבָּא בְּהִדְיָה. וְדָא אִיהוּ טוֹרֵף נֶפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ וכו'. דְּטָרִיף נֶפְשִׁיה וְאַשְׁרֵי בְּאַתְרָה אֵל זָר וכו'. כִּי בְמָה נְחָשֵׁב הוּא עֲבוּדָה זָרָה אִיקָרִי וּמֵאֵן דְּמִשְׁתַּעֲי עִמִּיה כְּאֵלֹו אֶתְחַבֵּר לְעֲבוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ דְּעֲבוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ שְׂרָיָא בְּגוּיָה וְאַסּוּר לְאַסְתַּכְלָא בְּאַנְפּוּי. וְעֲלִיָּה כְּתִיב (וִיקָרָא י"ט) אֵל תִּפְנֹו אֶל הָאֱלֹהִים וְעַל דָּא כְּתִיב (שְׁמוֹת ל"ד) אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ. וְכָל מִסְאֲבִין אֶתְדַכְּלִין בַּר מְהֵאִי. בְּגִין דְּמִסְאֲבִיב גּוּפָא מְגִיּוֹ וּמְבַר וְנִפְשָׁא כְּלָא מִסְאֲבִיב וְאַפְלוֹ כַּד אֶתִּי בַר נֶשׁ וְעֵקֶר לְהַהוּא זָר מְגוּיָה מְכַל וְכָל לְעֵלְמִין וּלְבַתֵּר אֶשְׁתַּדַּל לְאַתְקַדְשָׁא וְלֹא מְשַׁכָּא הֵהִיא קְדוּשָׁה דְּנִשְׁמַתָּא קִדְיָשָׁא עֲלִיהָ. כְּדִין וְלֹאִי דְאַתְקַדְשׁ דְּכִיּוֹן דְּעֲרַקְתָּ מִיָּנִיָּה זְמַנָּא חֲדָא כְּפָה יַעֲבִיד בַּר נֶשׁ עַד דְּתִיתּוּב לְאַתְרָאָה:

פרשת תצוה

תצוה יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

(כ) וְאַתָּה תִּצְוֶנָה | אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ
כְּתִיב לְמַאֲזֵר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד: וְאַתָּה תִּפְקֹד יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבוּן לָךְ
מִשְׁחָא זֵיתָא דְכִבְיָא כְּתִישָׁא לְאַנְהָרָא לְאַדְלָקָא בּוֹצִינְיָא תְּדִירָא:

רש"י ואתה תצוה זך. כלי שמרים, כמו ששנינו במנחות (פ"ו א) מגרגרו בראש הזית וכו': כתיב. הזיתים היה כותש במכתשת, ואינו טוחן בריחים, כדי שלא יהו בו שמרים, ואחר שהוליא טפה ראשונה מכניסן לריחים וטוחנו, והשמן השני פסול

למנורה וכשר למנחות, שנאמר כתית למאור, ולא כתית למנחות: להעלות נר תמיד. מדליק עד שתהא שלהבת עולה מחליה: תמיד. כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר (במדבר כח ו) עולת תמיד, ואינה אלא מיום ליום. וכן במנחת חבתין נאמר (ויקרא ו יג) תמיד, ואינה אלא מחליה בצקר ומחליה בערב. אבל תמיד האמור בלחם הפנים משבת לשבת הוא:

כא) בְּאֵהָל מוֹעֵד מְחוּץ לְפָרֶכֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֵדוּת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעַרְב עַד-בְּקֶרֶת לְפָנָי יִהְיֶה חֲקֵת עוֹלָם לְדֹרֹתֶם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ס) בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא מִבְּרָא לְפָרֶכֶת דְּעַל סְחָדוּתָא יְסַדֵּר יְתֵה אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעַרְב עַד צְפָרָא קִדְמֵי יְיָ קִיָּם עֲלֵם לְדַרְיָהוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כ"י מערב עד בקר. תן לה מדה שתהא דולקת מערב עד בקר, ושערו חכמים חזי לוג ללילי טבת הארכין, וכן לכל הלילות, ואם יותר אין בכך כלום:

כב) וְאֵתָהּ הִקְרַב אֵלָיָהּ אֶת-אֶהְרֹן אָחִיהָ וְאֶת-בָּנָיו אֹתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ-לִי אֶהְרֹן נָדָב וָאִבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהְרֹן: אֵת קִרְב לְוָתָהּ יֵת אֶהְרֹן אָחִיהָ וְיֵת בָּנָיו עִמָּה מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשִׁמְשָׁא קִדְמֵי אֶהְרֹן נָדָב וָאִבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהְרֹן:

כ"י ואתה הקרב אליה. לאחר שתגמר מלאכת המשכן:

כג) וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן אָחִיהָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת: (ב) וְתַעֲבֹד לְבוּשֵׁי קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן אָחִיהָ לִיקָר וּלְתִשְׁבָּחוֹ: (ג) וְאֵתָהּ תִּדְבָּר אֶל-כָּל-חַכְמֵי-יָלָב אֲשֶׁר מְלֹאֲתִיו רוּחַ חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת-בְּגָדֵי אֶהְרֹן לְקֹדֶשׁוֹ לְכַהֲנוֹ-לִי: וְאֵת תְּמַלֵּל עִם כָּל חַכְמֵי לְבָא דְאַשְׁלָמִית עִמָּה רוּחַ חֲכָמָתָא וְיַעֲבֹדוּן יֵת לְבוּשֵׁי אֶהְרֹן לְקֹדְשׁוּתָהּ לְשִׁמְשָׁא קִדְמֵי:

כ"י לקדשו לכהנו לי. לקדשו להכניסו בכהנה על ידי הבגדים שיהא כהן לי, ולשון כהנה שרות הוא, שוריינטריא"ה בלעז:

כד) וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֲשָׁן וְאַפֹּדִל וּמְעִיל וְכִתְנֹת תִּשְׁבָּץ מִצְנָפֹת וְאַבְגָּט וְעָשׂוּ בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן אָחִיהָ

וּלְבַגְיוֹ לְקַהְנוּ-לִי: וְאֵלֶיךָ לְבוּשֵׁי דַי יַעֲבֹדוּן חוּשְׁנָא וְאַפּוּדָא וּמַעִילָא וְכַתּוּבָא
מִרְמָצָא מְצַנְפְתָא וְהַמְיָנָא וְיַעֲבֹדוּן לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן אַחֲרָיִךְ וְלְבָנוֹהִי לְשִׁמְשָׁא קְדָמִי:

רס"י חָסֵן. תַּכְשִׁיט כְּנֹגֵד הַלְבָּ: וְאַפּוּד. לֹא שְׂמַעְתִּי וְלֹא מִלְּחַתִּי צְבֵרִיתָא פְּרוּשׁ
תְּצַנִּיתוּ, וְלִצִּי אֹמֵר לִי שֶׁהוּא חֲגוּר לֹא מֵאַחֲרָיו, רַחֲבֵי כְּרוּחֵי גַב אִישׁ, כַּמִּין סִינֵר
שְׁקוּרִין פּוֹרְצֵינִי"ט צִלְעֵי שְׁחֹגְרוֹת הַשָּׂרוֹת כְּשֶׁרוֹכְצוֹת עַל הַסּוּסִים, כִּי מַעֲשָׂהוּ
מִלְּמַטָּה, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹרָל ב' ו' יד) וְדוּד חֲגוּר אֲפּוּד צַד, לְמַדְנוּ שֶׁהָאֲפּוּד חֲגוּרָה הִיא. וְאִי
אֲפֹשֶׁר לֹמַר שֶׁאֵין צוֹ אֲלֹא חֲגוּרָה לְצַדָּה, שֶׁהִרִי נֹאמַר (וַיִּקְרָא ח' ז') וַיִּתֵּן עֲלָיו אֶת הָאֲפּוּד,
וְאַחֲרַיִךְ כִּי וַיִּחֲגוּר אֹתוֹ בְּחֶשֶׁב הָאֲפּוּד, וְתַרְגֵּם אֲנִיכְלוּם בְּהַמִּין אֲפּוּדָא, לְמַדְנוּ שֶׁהַחֶשֶׁב
הוּא הַחֲגוּר, וְהָאֲפּוּד שֶׁם תַּכְשִׁיט לְצַדוֹ. וְאִי אֲפֹשֶׁר לֹמַר שֶׁעַל שֶׁם שְׂתִי הַכְּתוּבָה
שָׂבוּ הוּא קְרוֹי אֲפּוּד, שֶׁהִרִי נֹאמַר (פְּסוּק כ"ז) שְׂתִי כְּתוּבָה הָאֲפּוּד, לְמַדְנוּ שֶׁהָאֲפּוּד שֶׁם
לְצַד, וְהַכְּתוּבָה שֶׁם לְצַד, וְהַחֶשֶׁב שֶׁם לְצַד. לְכַךְ אֵנִי אֹמֵר שֶׁעַל שֶׁם הַסִּינֵר שֶׁל מַטָּה
קְרוֹי אֲפּוּד, עַל שֶׁם שְׁאֹפְדוֹ וּמִקְשָׁטוֹ צוֹ, כִּמוֹ שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא ח' ז') וַיִּחֲגוּר לֹא צוֹ, וְהַחֶשֶׁב
הוּא הַחֲגוּר שֶׁל מַעֲלָה הַמְנוֹ, וְהַכְּתוּבָה קְצוּעוֹת צוֹ. וְעוֹד אֹמֵר לִי לְצִי, שִׁישׁ רֵאִיָּה
שֶׁהוּא מִין לְצוּשׁ, שְׁתַּרְגֵּם יוֹנְתָן (שְׁמוֹרָל ב' ו' יד) וְדוּד חֲגוּר אֲפּוּד צַד, כְּרִדוּט דְּצוּשׁ. וְתַרְגֵּם
כִּמוֹ כֵּן מַעִילִים, כְּרִדוּטִין, בְּמַעֲשֵׂה תַמַּר אַחֲרֵי אֲבִיכְלוּם (שְׁמוֹרָל ב' יג יח) כִּי כֵּן תִּלְבַּשְׁנָה
צְנוּת הַמֶּלֶךְ הַצְּחוּלוֹת מַעִילִים: וּמַעִיל. הוּא כַּמִּין חֲלוּקָה, וְכֵן הַכְּתוּבָה, אֲלֹא שֶׁהַכְּתוּבָה
סַמוּךְ לְצַדָּה וּמַעִיל קְרוֹי חֲלוּקָה עֲלִיוֹן: תַּשְׁבֵּץ. עֲשׂוּיִין מִשְׁבַּצוֹת לְנוּי, וְהַמִּשְׁבַּצוֹת הֵן
כַּמִּין גְּמוּת הַעֲשׂוּיִים בְּתַכְשִׁיטֵי זֶהָב לְמוֹשֶׁה קְצִיעוֹת אֲבִיכְלוּם וּמַרְגְּלוֹת, כִּמוֹ
שְׁנֵאמַר בְּאֲבִי הָאֲפּוּד (פְּסוּק י"א) מִסְּבֹת מִשְׁבַּצוֹת זֶהָב, וְצִלְעֵי קוּרְאִין אֹתוֹ קֶשְׁטוֹנִי"שׁ
: מִלְּנֶפֶת. כַּמִּין כֹּפֶת כּוֹבֵעַ שְׁקוּרִין קוּיפִ"א צִלְעֵי, שֶׁהִרִי בְּמַקּוֹם אַחֲרֵי קוּרָא לְהַס
(לֵט כח) מַגְבָּעוֹת, וּמִתַּרְגֵּמֵן כּוֹבֵעִיא: וְאֲבִיכְלוּ. הִיא חֲגוּרָה עַל הַכְּתוּבָה, וְהָאֲפּוּד חֲגוּרָה
עַל הַמַּעִיל, כִּמוֹ שְׁמַלְיָנוּ בְּסִדֵּר לְצִיכְתָּן (וַיִּקְרָא ח' ז') וַיִּתֵּן עֲלָיו אֶת הַכְּתוּבָה וַיִּחֲגוּר אֹתוֹ
בְּאֲבִיכְלוּ וַיִּלְבַּשׁ אֹתוֹ אֶת הַמַּעִיל וַיִּתֵּן עֲלָיו אֶת הָאֲפּוּד: בְּגִדֵי קֶדֶשׁ. מִתְּרוּמָה
הַמִּקְדָּשׁ לְשִׁמִּי יַעֲשֵׂוּ אֹתָם:

נְבִיאִים - יַחֲזַקְאֵל - פְּרָק - מַג

(י) אֶתְהָ בֶן-אָדָם הֲגֵד אֶת-בֵּית-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַבַּיִת וְיַכְלִמוּ
מֵעוֹנוֹתֵיהֶם וּמִדְּדוּ אֶת-תִּכְנִיתָ: אֶתְ בְּרֵ אָדָם חוּי יֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל יֵת בֵּיתָא
וְיִתְפָּנְעוּן מִחוּבֵיהוֹן וְיִמְשָׁחוּן יֵת טְקוּסִיָּה :

קס"י אֲתָה בֶן אֲדָם הַגִּד אֶת בַּיִת יִשְׂרָאֵל אֶת הַבַּיִת וּכְלָמוּ מֵעוֹנוֹתֵיהֶם . בַּהֲרָאוֹתַי לָמוּ חֲסִדֵי שְׂאֵנֵי מוֹאָסָם בַּעֲוֹנָם , מֵאַחֲתַי . וּמִדָּדוֹ אֶת תְּכֵנִית . וּמִדָּדוֹ עַל יַדְיָ שְׂאֵתָה מוֹרָה אֶת תּוֹכֵן חֲשָׁבוֹן הַבַּנִּין :

(יא) **וְאִם-נִכְלָמוּ מִכָּל אֲשֶׁר-עָשׂוּ צוֹרֵת הַבַּיִת וּתְכוּנָתוֹ וּמִוִּצְאָיו וּמִוִּבְאָיו וְכָל-צוֹרָתוֹ וְאֶת כָּל-חֻקֹּתָיו וְכָל-(צוֹרָתִי) צוֹרָתָיו וְכָל-(תוֹרָתוֹ) תוֹרָתָיו הוֹדַע אוֹתָם וּכְתַב לְעֵינֵיהֶם וַיִּשְׁמְרוּ אֶת-כָּל-צוֹרָתוֹ וְאֶת-כָּל-חֻקֹּתָיו וְעָשׂוּ אוֹתָם: וְאִם יִתְפַּנְעוּ מִכָּל דְּעַבְדוֹ בְּמִיחֻזְיָהוֹן צוֹרֵת בֵּיתָא וְטִיקוּסִיָּה וּמִפְקֻנְיָה וּמֵעֲלֻנְיָה וְכָל צוֹרָתֵיהָ וְיָת כָּל גְּזִירָתֵיהָ וְכָל צוֹרָתֵיהָ וְכָל דְּחֻזֵי לֵיהּ הוֹדַע יִתְהוֹן וּכְתוּב לְעֵינֵיהוֹן וַיִּטְרוּן יָת כָּל צוֹרָתֵיהָ וְיָת כָּל גְּזִירָתֵיהָ וַיַּעֲבְדוּן יִתְהוֹן :**

קס"י וְאִם נִכְלָמוּ . שִׁיתְצִיִּסוּ וּיְכַזְּבוּ פְנֵיהֶם מִכָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ אִזּוֹ הוֹדַע אוֹתָם אֶת מֵה שְׂאֵנֵי עֵתִיד לַעֲשׂוֹת לָהֶם : לוֹרֵת הַבַּיִת . וּגְבוּל הַבַּנִּין הַיָּאֵךְ הוּא מִלְּפָנָיו וְעַד אַחֲרָיו סְדוּרִים לְאַרְבַּע רֹחוֹתָיו : וּתְכוּנָתוֹ . חֲשָׁבוֹן תְּלָיו וּלְשִׁכּוֹתָיו : וְכָל לוֹרוֹתָיו . כְּרוּבִים וְתַמּוּרֵי וְאֵלִיִּי וְאֵילָמִים , מֵאַחֲתַי : וְכָל לוֹרוֹתָיו . בַּתְּרַא לֹא פוֹרֵס : וַיִּשְׁמְרוּ . יִלְמְדוּ עֲנִינֵי הַמִּדּוֹת מִפִּיךָ שִׁדְעוּ לַעֲשׂוֹתָם לַעֲת קָז , מֵאַחֲתַי , רֵאוּיָה הַיָּתָה בִּיָּאָה שְׁנִיָּה שֶׁל עֲזָרָא כְּבִיָּאָה רֵאוּיָה שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ לְבָא בְּזָרוּעַ וּבְנָס כַּדְרָשִׁינוּן עַד יַעֲבֹר וּבַנִּין זֶה מֵאִזּוֹ הָיָה רֵאוּיָה לָהֶם כְּשֶׁעָלוּ מִן הַגּוּלָה לְגִאוּלַּת עוֹלָם אֲלֹא שְׁגָרָם הַחֲטָא שֶׁלֹּא הַיָּתָה תְּשׁוּבָתָם הוֹגַת עַל מִנַּת שֶׁלֹּא לְחַטּוֹא וַיֵּלְאוּ בְּרָשׁוֹת כּוֹרֵס וּבְנוֹ לַעֲמָן וַיִּסְ אֲוֹמֵרִים בְּבַבֵּל נִכְסְלוּ בְּנִכְרִיּוֹת :

(יב) **זֹאת תוֹרַת הַבַּיִת עַל-רֵאשׁ הָהָר כָּל-גְּבֻלּוֹ סְבִיב | סְבִיב קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הֵנָּה-זֹאת תוֹרַת הַבַּיִת: דָּא אֲוִרִיתָא דְּבֵיתָא עַל רֵישׁ טוּרָא כָּל תְּחֻמֵּיהָ סְחוּר סְחוּר קוֹדֶשׁ קוֹדְשִׁיָּא הָא דָּא אֲוִרִיתָא דְּבֵיתָא : (יג) **וְאֵלָה מִדּוֹת הַמְּזִבְחַת בְּאַמּוֹת אֵמָה וְטַפַּח וְחִיק הָאֵמָה וְאֵמָה-רָחֵב וּגְבוּלָהּ אֶל-שְׁפָתָהּ סְבִיב זֶרֶת הָאֶחָד וְזֶה גֵב הַמְּזִבְחַת: וְאֵלִין מְשַׁחַת מִדְּבָחָא בְּאַמֵּיָא בְּאַמֵּיָא דְּהֵיא אֵמָה וּפְשָׁד וְתִשְׁוִיתָא אֵמֵתָא וְאַמֵּיָא פּוֹתָא וְגִדְנָפָא מִקְוֵי לָהּ עַל סְפָתֵיהָ סְחוּר סְחוּר זִירִיתָא חֲדָא וְדִין טְקוּס מִדְּבָחָא :****

קס"י וְאֵלָה מִדּוֹת הַמְּזִבְחַת . שְׁמִפְרָשׁ לְמַטָּה אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אֲוֹרֵךְ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה רַחֵב : בְּאַמּוֹת אֵמָה וְטוּפַח . בְּאַמָּה בַּת שְׁשָׁה שְׁהִיא אֵמָה וְטוּפַח בְּאַמָּה בַּת

חמשה : וחיק האמה . אבל היסוד שלא נמדד באמה של חול שהיא בת ה' חיק לשון חיקויו קביעות והיא היסוד האמה אמת חול ולא אמה וטופח שהיא אמה בת ששה וכן שנינו במנחות שהיסוד והסובב והקרנות נמדדו באמה בת חמשה : וחיק האמה . זה היסוד : ואמה רוחב . זה הסובב : וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד . אלו הקרנות זרת אחד מאמלעיתו מדדו זרת לכל רוח הרי אמה על אמה : וזה גב המזבח . ובאמה זו היה נמדד גב מזבח הזהב אמה ארכו ואמה רחבו רבוע כך מפורש בעירובין ובמנחות (76 97) מפורש יותר לפי החשבון חיק האמה בגובהה עלה אמה ואמה רחב כנסה כניסת הסובב אמה בת חמשה אבל עלייתו ששנינו עלה ה' וכנס אמה אינו באמה בת חמשה . וגבולה אל שפתה . הקרנות בין לרחב בין לגבהן באמה בת חמשה :

(ד) **וּמַחִיק הָאָרֶץ עַד-הָעֶזְרָה הַתַּחְתּוֹנָה שְׁתַּיִם אַמּוֹת וְרַחֵב אַמָּה אֶחָת וּמֵהָעֶזְרָה הַקְּטָנָה עַד-הָעֶזְרָה הַגְּדוֹלָה אַרְבַּע אַמּוֹת וְרַחֵב הָאֶמָּה:** וּמִתְשׁוּיֵית אַרְעָא עַד מְסַמְתָּא אַרְעִיתָא תַּרְתִּין אַמִּין וּפּוּתָא אַמְתָּא חֲדָא וּמִמְסַמְתָּא זַעִירָתָא עַד מְסַמְתָּא רַבָּתָא אַרְבַּע אַמִּין וּפּוּתָא אַמְתָּא :

רש"י ומחיק הארץ . מן היסוד מקרקע הארץ : עד העזרה התחתונה . עד גב מלבן הראשון : שתיים אמות . ולא היה כן בצית עולמים ששם שנינו מציא מלבן של ל"ב על ל"ב וגובהו אמה וכאן גובהו שתיים : ורחב אמה אחת . כשהניח מלבן השני עליו היה מלבן השני שלשים על שלשים נמצא כניסה לו סביב סביב רחב אמה והוא היסוד הרי עלה שתיים וכנס אמה והוא היסוד י"ת עזרה מסמתא לשון רכפה שהיה ממלא את המלבן חלוקי אבנים מזפת וסיד וקוניא וממחה ושופך ומחליקו למעלה והרי הוא כמין רכפה : ומהעזרה הקטנה עד העזרה הגדולה ארבע אמות . מוגג מלבן התחתון עד גג מלבן שעליו ארבע אמות גובה : ורחב האמה . הוא כניסת הסובב עלה ארבעה וכנס אמה זהו סובב והתחתון קורא קטנה לפי שאין גובהו אלא שתי' והעליון גובהו ארבע :

(ט) **וְהַהֲרָאֵל אַרְבַּע אַמּוֹת (ומהאראיל) וּמֵהָאֲרִיאֵל וְלַמַּעֲלָה הַקְּרָנוֹת אַרְבַּע:** וּמִדְּבַחָא אַרְבַּע אַמִּין מִמְדְּבַחָא וְלַעֲיָלָא קַרְנֵתָא אַרְבַּע :

רש"י וההראל . הוא גובה גג המזבח מן הסובב ולמעלה וצית עולמים לא היה אלא שלש וי"ת אף הוא ומדבח' ארבע אמן :

כתובים - משלי - פרק יז

(כב) לֵב שָׁמֵחַ יֵיטֵב גְּהֵה וְרוּחַ נְכָאָה תִיבֹשׁ-גָרָם: לֵבא חֲדָנָא מְשֻׁפֵּיר גּוּפָא וְרוּחָא רְכִיכְתָא מִיבְשָׂא גְרָמָא :

רש"י לב שמח ייטיב גהה . כשהאדם שמח בחלקו פניו מאירין :

(כג) שֹׁחַד מַחִיק רָשָׁע יִקַּח לְהַטּוֹת אַרְחוֹת מְשֻׁפָּט: שׁוֹחַדא מִן עוֹבָא וְסָב רְשִׁיעָא לְמַצְלִי אַרְחָא דְדִינָא :

רש"י שוחד מחק רשע יקח . הקב"ה מקבל דברי הכנעה ופיוס מחק הרשעי כלומר בסתר בינו לבינם : להטות ארחות משפט . להפוך דינו מרעה לטובה :

(כד) אֶת-פָּנָי מִבֵּין חֲכָמָה וְעֵינַי כְּסִיל בְּקֶצֶה-אָרֶץ: אַפּוּי דְסוּקְלֶתְנָא חֲדָנָא בְּחֲכָמָתָא וְעֵינױ דְסַכְלָא בְּעוּמְקָא דְאָרְעָא :

רש"י את פני מבין חכמה . החכמה לפני מבין הוא : ועיני כסיל בקצה ארץ . לומר אין החכמה מלווה לפני כי רחוקה היא ממני איך אוכל לשנות סדר נזיקין שהוא לי פרקים מסכת כלים לי פרקים מסכת שבת כ"ד פרקים , אבל לחכם הוא דבר קל היום שונה שני פרקים ומחר שנים ואומר כך עשו אותן שהיו לפני מעולם :

(כה) כָּעֵס לְאָבִיו בֶּן כְּסִיל אֶמְרָר לְיּוֹלְדָתוֹ: בְּרָא סַכְלָא מִכְּבִיד אָבּוּי וּמִמְרָמִיר לְאִמִּיהָ :

רש"י כעס לאביו בן כסיל . כגון ירבעם כעס הוא להקב"ה : וממר ליולדתו . לכנסת ישראל שהחטיא אותם :

(כו) גַּם עֲנוּשׁ לְצַדִּיק לֹא-טוֹב לְהַפּוֹת נְדִיבִים עַל-יִשְׂרָאֵל: לְמַתְּנָא לְצַדִּיקָא לָא שְׁפִיר אֶף לָא לְמַמְחִי צַדִּיקָא דְאֶמְרִין תִּרְיַצוּתָא :

רס"י גם ענוש ללדיק לא טוב . לא אמר הקצ"ה למחות שם ישראל מעל הארץ כי לא טוב בעיניו לענוש כולם : להכות נדיבים עלי יושר . להכות הטובים שבהם שהיו נדיבים עלי יושר שנאמר והשארתי בישראל שבעת אלפים כל הזרכים אשר לא כרעו לבעל (מלכים א יט) : נדיבים עלי יושר . דוגמת האמור במקום אחר ונדיב נדיבות יעז והוא על נדיבות יקום (ישעיה לב) נמלא נדיב על נדיבות :

(כז) חוֹשֶׁךְ אֶמְרֵיו יוֹדֵעַ דַּעַת (וקר)-יְקַר-רוּחַ אִישׁ תְּבוּנָה: דְּחַשְׁדָּה מְלוֹי גְדִיעַ יְדִיעַתָּא וְדַמְכִיבָא רוחיה גברא דמתבין :

רס"י חושך אמריו . מי שהוא יודע דעת אינו מרבה בדברים : יקר רוח . מונע דברים איש תבונה :

משנה דמאי פרק ג

א. מאכילין את העניים דמאי, ואת האכסניא דמאי. רבן גמליאל הנה מאכיל את פועליו דמאי. גבאי צדקה, בית שמאי אומרים, נותנין את המעשר לשאינו מעשר, ואת שאינו מעשר למעשר. נמצאו כל האדם אוכלין מתקון. וחכמים אומרים, גובין סתם ומחלקין סתם, והרוצה לתקון:

ברטורה (א) מאכילין את העניים דמאי. אפילו הן חברים, וכריך להודיען, והרובה לעשרן יעשרן: ואת האכסניא. חיל של מלך ישראל העובר ממקום למקום ומוטל על בני המקום לפרנסם מאכילין אותם דמאי, בזמן שהיא עוברת, אבל אם לנו שם כלילה חייבין לתקון: רבן גמליאל היה מאכיל את פועליו דמאי. עניים היו. ואין הלכה כרבן גמליאל, דכיון דחייב בזמנותיהן, נמלא פורע את חובו דמאי: ואת שאינו מעושר למעשר. ונותנין לו ביותר מכדי מעשרותיו ונמלאו כל האדם אוכלים מתוקן. ובית שמאי לטעמייהו דאמרי אין מאכילין את העניים דמאי: והרובה לתקון יתקון. שלא הותר הדמאי לעניים אלא כשאוכלין אכילה אחת אלא בעל הבית, אבל הפירות שצאו לידם חייבים הם לעשרן דמאי, דיקא נמי דקתני מאכילין את העניים דמאי ולא תני העניים אוכלין דמאי, כך כתב הרמב"ם:

ב. הרוצה לחזם עלי גרק להקל ממשאו, לא ישליך עד שיעשר. הלוקח

יָרַק מִן הַשּׁוּק וְנִמְלֵךְ לְהַחְזִיר, לֹא יִחְזִיר עַד שְׂיַעֲשֶׂר, שְׂאִינוּ מְחַסֵּר אֶלָּא מִנֵּן. הִזָּה עוֹמֵד וְלוֹקֵחַ וְרָאָה טַעַן אַחַר יָפָה מִמֶּנּוּ, מֵתָר לְהַחְזִיר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא מִשָּׂדֶה:

דרטורה (ג) לחזום. לכרות ולחתך ואין לו דומה במשנה: להקל ממשאו. שלא יכבד עליו: לא יסליך עד שיעשר. שמה ימלאם עם הארץ ויאכל אותם כשאינם מתוקנים, ונמלא נתון מכסול. והני מילי בירק הנאגד דאי בשלא נאגד אכתי לא אתחייב במעשר: הלוקח ירק מן השוק. ונטל אגודות ירק בידו ששומתן ידועה כך וכך אגודות צפרוטה, ולאחר שנטלן נמלך עליהן להחזירן למוכר: לא יחזיר עד שיעשר. ויתן לו דמי המעשר שהוא מפריש, דמכי אגבהינהו נעשו שכו ונתחייב עליהן לעשר: שאינו מחוסר אלא מנין. האי מעושר הוא פירושא מחוסר, כלומר, כבר קנה אותם בהגבהה ולא היה מחוסר אלא למנותן, שכבר היה ידוע כך וכך אגודות צפרוטה: היה עומד ולוקח. ולא נטלם בידו ולא הגביהם: טוען אחר. משאוי אחר של ירקות:

ג. המוציא פרות בדרך ונטלן לאכלן, ונמלך להצניע, לא יצניע עד שיעשר. ואם מתחלה נטלן בשביל שלא יאבדו, פטור. כל דבר שאין אדם רשאי למכרו דמאי, לא ישלח לחברו דמאי. רבי יוסי מתיר בנדאי, ובלבד שיודיענו:

דרטורה (ג) לא יצניע עד שיעשר. לחסור להוציא מידו דבר שאינו מתוקן: שלא יאבדו. ולא נחווין לזכות בהן: שאין אדם רשאי למכרו דמאי. כגון צמדה דקה דאמרינן צפרקין דלעיל: לא ישלח לחבירו דמאי. צדקה, אבל שולח לו בגסה כיון שרשאי למוכרו בגסה: רבי יוסי מתיר בנדאי. לשלוח לחברו דמאי אפילו צדקה: ובלבד שיודיענו. ומודה ר' יוסי צדמאי חסור צדקה. ואין הלכה כר' יוסי:

ד. המוליד חטים לטוחן פותי או לטוחן עם הארץ, בחזקתו למעשרות ולשביעית. לטוחן נכרי, דמאי. המפקיד פרותיו אצל הפותי או אצל עם הארץ, בחזקתו למעשרות ולשביעית. אצל הנכרי, כפרותיו. רבי שמעון אומר, דמאי:

דרטורה (ה) לטוחן כותי. לכותי שטוחן התבואה: הרי הן בחזקתו. ללא חסידי שמה החליפו אלו המתוקנים, באחרים שאינן מתוקנים: לטוחן נכרי דמאי. דנכרי חסוד להחליף. ולבתר דאשכחו יונה בראש הר גריזים לכותים שהיו עובדים אותה, כותי הרי הוא כנכרי: אכל הנכרי כפירותיו. ופירות של נכרי פטורים מן המעשר, ורישא מפני שדרך בני אדם להוליך קופות רבות של חטים ולהניחן אצל הטוחן, חיישינן שמה נתחלפה קופה זו בקופות אחרות של ישראל שהן דמאי, אבל פירות ליכא למימר שמה החליפן בפירות של ישראל, אלא שמה החליפן הנכרי בפירותיו, לפיכך הרי הן כפירותיו של נכרי. ורבי שמעון סבר דאף בפירות חיישינן שמה נתחלפו בבית הנכרי בפירות של ישראל אחר, שכסם שישראל זה הפקיד פירותיו ביד הנכרי, כך יש לחוש שמה ישראל אחר מן החסודים על המעשרות, הפקיד גם כן בידו, ונתחלפו אלו באלו. ואין הלכה כרבי שמעון:

ה. הנותן לפנדקית, מעשר את שהוא נותן לה, ואת שהוא נוטל ממנה, מפני שחשודה לחלף. אמר רבי יוסי, אין אנו אחראין לרמאין, אינו מעשר אלא מה שהוא נוטל ממנה בלבד:

דרטורה (ה) לפונדקית. שומרת הפונדק, והולכי דרכים מתאכסנים אצלה: מעשר את שהוא נותן לה. דאין חזר מוסיא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן; ואת שהוא נוטל ממנה. דאף על גב דעם הארץ אינו חשוד להחליף כדאמרן לעיל, הפונדקית חשודה להחליף שהיא מתכוונת לטובה ונותנת משלה שהוא יותר יפה לחצר, ואומרת בלבה ראו שאכיל משלי שהוא חס ויפה לחצר, ואני אטול את שלו הקר והגרוע: אין אנו אחראין לרמאים. כלומר, אין אחריות הרמאים עלינו לשומרם שלא יאכלו דבר שאינו מעושר לפיכך אינו מעשר מה שהוא נותן לה, ואם תקחנו הפונדקית לעצמה ותאכלנו כשאינו מתוקן אין לחצר מזה כלום, ואינו מעשר אלא מה שהוא נוטל בלבד, ור' יוסי סבר, דלגזול היא מתכוונת, ואין הלכה כר' יוסי:

ו. הנותן לחמותו, מעשר את שהוא נותן לה, ואת שהוא נוטל ממנה, מפני שהיא חשודה לחלף את המתקלקל. אמר רבי יהודה, רוצה היא בתקנת בתה ובושה מתתנה. מודה רבי יהודה בנותן לחמותו שביעית, שאינה חשודה (להחליף) להאכיל את בתה שביעית:

דרטורה (ו) המתקלקל. פת או תבשיל שנתקלקל: אמר רבי יהודה. בירושלמי מפרש דקמייתא נמי מלתיה דרבי יהודה היא והכי קאמר מפני שהיא חשודה להחליף את המתקלקל דברי רבי יהודה, שרבי יהודה אומר רוצה היא בתקנת בתה וכו': בנותן לחמותו שביעית. בנותן לה לאפות ולבשל בשנה השביעית: שאינה חשודה להאכיל את בתה שביעית. דחמירא להו שביעית ואפילו אם יתקלקל לא תחליפנו בפירות שביעית. והלכה כרבי יהודה:

גמרא ברכות דף י"ב ע"א

אמר רבה בר חיינא סבא משמיה דרב כל מי שלא אמר אמת ויצב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו שנאמר (תהלים צ"ב) להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות ואמר רבה בר חיינא משמיה דרב המתפלל כשהוא פורע פורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם אמר שמואל מאי טעמא דרב דכתוב (שם קמ"ו) ה' זוקף כפופים. מתיבי (מלאכי ב') ומפני שמי נחת הוא מי כתיב בשמי מפני שמי כתיב. אמר ליה שמואל לחיאי בר רב. בר אוריין תא ואימא לך מילתא מעלייתא דאמר אבוך דהכי אמר אבוך כשהוא פורע פורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם. רב

ששת כי פָּרַע פָּרַע פָּחֲזָרָא. כִּי קָא זְקִיף זְקִיף פָּחוּיָא. וְאָמַר רַבֵּה בַר חִינְנָא סָבָא מְשַׁמְיָה דְרַב כֹּל הַשָּׁנָה כְּלָה אָדָם מִתְפַּלֵּל הָאֵל הַקְּדוֹשׁ. מְלֵךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמְשַׁפֵּט. חוּץ מְעַשְׂרָה יָמִים שְׁבִין רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁמִתְפַּלֵּל הַמְּלֵךְ הַקְּדוֹשׁ וְהַמְּלֵךְ הַמְּשַׁפֵּט. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר אֶפְלוּ אָמַר הָאֵל הַקְּדוֹשׁ יָצָא שְׁנָאֲמַר (ישעיה ה') וַיִּגְבֶּה ה' צְבָאוֹת בְּמִשְׁפָּט וְהָאֵל הַקְּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בְּצְדָקָה אֵימָתִי וַיִּגְבֶּה ה' צְבָאוֹת בְּמִשְׁפָּט אֱלוֹי עֲשָׂרָה יָמִים שְׁמֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים וְקָאֲמַר הָאֵל הַקְּדוֹשׁ. מָאִי הוּא עֲלָה. אָמַר רַב יוֹסֵף הָאֵל הַקְּדוֹשׁ וּמְלֵךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמְשַׁפֵּט. רַבֵּה אָמַר הַמְּלֵךְ הַקְּדוֹשׁ וְהַמְּשַׁפֵּט וְהַלְכְתָּא כְּרַבֵּה:

רס"ז כל מי שלא אמר. ברכת אמת וליצי כמו שתקווה וכן אמת ואמונה בערבית לא ילא: שנאמר להגיד בבקר חסדך. וברכת אמת וליצי כולה על חסד שעשה עם אבותינו הוא שהוליאם ממארים וזקע להם הים והעבירים. וברכת אמת ואמונה מדבר זה אף על העתידות שאנו מאפים שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו לגאלנו מיד עריליים לשום נפשנו בחיים ולהדריכנו על צמות אויבינו כל אלה הנסים התדירים תמיד: כשהוא כורע. באבות ובהודאה כורע בצרוך וזוקף את עצמו כשהוא מזכיר את השם על שם ה' זוקף כפופים: נחת. לשון הכנעה: כחזרא. שצט זיד אדם וחוצטו כלפי מטה צבת אחת: זקיף כחויא. בנחת ראשו תחלה ואחר כך גופו שלא תראה כריעתו עליו כמסוי: כחויא. כנחש הזה כשהוא זוקף עצמו מגביה הראש תחלה ונזקף מעט מעט: המלך הקדוש. לפי שצימים הללו הוא מראה מלכותו לשפוט את העולם: המלך המשפט. כמו מלך המשפט כמו נושאי הארון הברית כמו ארון הברית וכו':

זוהר תצוה דף קע"ט ע"ב

וְאֵתְּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹמַר. וְאֵתְּה הַקְּרַב אֱלִיךְ אֶת אֶהְרֹן אַחִיךְ וְגוֹמַר. אָמַר רַבִּי חִיָּיא מָאִי שְׁנָא הֵכָא וּבְכָל אֶתְר דְּכְתִיב וְאֵתְּה הַקְּרַב אֱלִיךְ. וְאֵתְּה תְּדַבֵּר אֵל כָּל חֲכָמֵי לֵב. וְאֵתְּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות ל') וְאֵתְּה קוֹח לָךְ בְּשָׁמַיִם רֵאשׁ מִר דְּרוּר. אֵלָא כְּלָא בְּרָזָא עֲלָאָה אִיהוּ לְאַכְלָלָא שְׂכִינְתָּא בְּהַדִּיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק נְהוּרָא עֲלָאָה וְנְהוּרָא תְּתַאָּה כְּלִיל פְּחָדָא אֶקְרִי וְאֵתְּה. כְּמָה דְּאֵתְּ אָמַר (נחמיה ט') וְאֵתְּה מְחִיָּה אֶת כְּלָם וְעַל דָּא לָא כְּתִיב וְהַקְּרַבְתָּ אֶת אֶהְרֹן אַחִיךְ. וְצוּיָתְּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְדַבְרָתְּ אֵל כָּל חֲכָמֵי לֵב. בְּגִין דְּהָהוּא זְמָנָא שְׂרִיָּיא שְׁמֵשָׁא בְּסִיְהָרָא וְאֵשְׁתַּתַּף כְּלָא פְּחָדָא לְשְׂרִיָּא עַל אוּמְנוּתָא דְּעוּבָדָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מְהֵכָא (שמות ל"ו) אֲשֶׁר נָתַן יי חֲכָמָה וְתַבּוּנָה בְּהֵמָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מְהֵכָא וְאֵתְּה תְּדַבֵּר אֵל כָּל חֲכָמֵי לֵב אֲשֶׁר מְלֵאֲתִיּוּ רִיחַ חֲכָמָה. אֲשֶׁר מְלֵאֲתִים מְבַעֵי לִיָּה אֵלָא אֲשֶׁר מְלֵאֲתִיּוּ לְהָהוּא לְבָא. מְלֵאֲתִיּוּ רִיחַ חֲכָמָה כְּמָה דְּאֵתְּ אָמַר (ישעיה י"ח) וְנָחָה עֲלֵינוּ רִיחַ יי רִיחַ חֲכָמָה וְגוֹמַר וְעַל דָּא אֶצְטְרִיד אֲשֶׁר מְלֵאֲתִיּוּ רִיחַ חֲכָמָה דְּשְׂרִיָּיא שְׁמֵשָׁא בְּסִיְהָרָא בְּאֵשְׁלָמוּתָא דְּכָלָא וְעַל דָּא אֶתְרָשִׁים כְּלָא בְּכָל אֶתְר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִי הֵכִי הֵינִי וְאֵתְּה וְאֵתְּה הֵיךְ מְתִישְׁבוּ בְּקִרְאֵי. אָמַר לִיָּה כְּלָהוּ מְתִישְׁבוּ בְּנִיְהוּ. וְאֵתְּה הַקְּרַב אֱלִיךְ לְיַחְדָּא בְּהַדִּיָּה וּלְקִרְבָּא בְּהַדִּיָּה רְזָא דְּשְׁמָא קְדִישָׁא כְּדִקָּא יָאוֹת וְאֵתְּה תְּדַבֵּר

אָל פֿל חכמי לב. בגין דְּכִלְהוּ לֹא אֲתִיב לְמַעַבְד עֲבִידְתָּא עַד דְּרוּחַ קוּדְשָׁא מְמַלְלָא
בְּגוּיֵיהוּ וְלַחֲשׁ לִוּן בְּלַחֲשׁוֹ וַיְכַדִּין עֲבָדֵי עֲבִידְתָּא :

תרגום הזהר וְאַתָּה תִּלְוֶה וְגו' וְאַתָּה הִקְרַב וְגו'. אָמַר רַבִּי חֵיָא, מִה הִשְׁנוּי שֶׁצָּכָחוּ
מִצְכַּל הַמְּקוּמוֹת, שֶׁפְּתוּב, וְאַתָּה הִקְרַב יֵלִיד. וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חֲכָמֵי לֵב. וְאַתָּה
תִּלְוֶה אֶת צְנִי יִשְׂרָאֵל. וְאַתָּה קַח לְךָ צְשָׁמִים רַאשׁ מֵר דְּרוּר. אֲלֹא הִפֵּל הוּא צְסוּד
עֲלִיוֹן, פְּדֵי לְכָל עַמּוֹ הַשְּׂכִינָה. פִּי הַשְּׂכִינָה נִקְרָאת אֲתָה, וְכִשְׁפְּתוּב וְאַתָּה הֵינוּ
לְכָל עַמּוֹ הַשְּׂכִינָה. אָמַר רַבִּי יִנְחָק אֹר הָעֲלִיוֹן, וְאֹר הַפְּתוּוֹן, פְּלוּלִים יַחַד פְּמוֹ
שְׁאַתָּה אֹמֵר, וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת פְּלֵם, וְעַל כֵּן לֹא פְּתוּב, וְהִקְרַבְתָּ אֶת אֶהְרֹן אֲחִיד.
וְאִיִּתְּ אֶת צְנִי יִשְׂרָאֵל וְדַבַּרְתָּ אֶל כָּל חֲכָמֵי לֵב. מִשּׁוּם שֶׁצִּיעַת הַהוּא הִיָּה שׂוּרָה
הַשְּׂמֵשׁ, צִלְצִנָּה, וְנִשְׁפָּתָה הִפֵּל פְּאָחַד, לְשָׁרוֹת עַל אֲוִמְנוּתָה שֶׁל הַמְּלַאכָּה. וְעַל כֵּן
פְּתוּב צֶהָם וְאַתָּה, אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר מִפְּאֹן נְשָׁמַע שֶׁהֵשֵׁם יִתְצַרְדָּה הִיָּה שׂוּרָה עַל
הָאֲוִמְנוּת שֶׁל מְלַאכְתַּת הַמְּשָׁכָן, שֶׁנִּחְמַר, אֲשֶׁר נָתַן ה' חֲכָמָה וְתִצְוֶנָה צֶהָמָה. רַבִּי
שְׁמַעוֹן מִזֶּה שֶׁפְּתוּב, וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חֲכָמֵי לֵב אֲשֶׁר מְלַאכְתּוֹ רוּחַ חֲכָמָה. שֶׁהִיָּה
כְּרִיד לֹמֵר אֲשֶׁר מְלַאכְתִּים, לְשׁוֹן רַבִּים, אִם הוּא סוּבֵב עַל חֲכָמֵי לֵב, אֲלֹא אֲשֶׁר
מְלַאכְתּוֹ סוּבֵב עַל לֵב הַהוּא, שֶׁהוּא הַשְּׂכִינָה שֶׁנִּקְרָאת לֵב. פְּמוֹ שֶׁנִּחְמַר וְנָחָה עֲלָיו
רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וְגו'. וְעַל כֵּן כְּרִיד לֹמֵר אֲשֶׁר מְלַאכְתּוֹ רוּחַ חֲכָמָה, לְלַמַּד שֶׁהַשְּׂמֵשׁ
שׂוּרָה צִלְצִנָּה, הַנּוֹקֵצָא הַנִּקְרָאת לֵב, צִלְמוֹת הַפֵּל, וְעַל כֵּן נִתְרַשֵּׁם הַפֵּל, צִכַּל
הַמְּקוּמוֹת, צִמְלַאכְתַּת הַמְּשָׁכָן, שֶׁפְּתוּב צֶהָם וְאַתָּה, אָמַר לִיָּה רַבִּי אֲלַעְזָר, אִם כֵּן,
יֵלֹא, וְאַתָּה וְאַתָּה, חִיד הֵם מְתִישְׁבִים צֶהָמֵשׁ הַמְּקַרְאוֹת. אָמַר לִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן
פְּלֵם הֵם מְתִישְׁבִים, וְאַתָּה הִקְרַב יֵלִיד, וְאַתָּה לִיַּחַד צוּ וְלִקְרַב יֵלִיד סוּד הֵשֵׁם
הַקְּדוּשׁ וְאַתָּה פְּרָאוּי. וְעַל דְּרָדָה זֶה, וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חֲכָמֵי לֵב, מִשּׁוּם שֶׁפְּלֵם לֹא
צָאוּ לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתַּת הַמְּשָׁכָן, עַד שֶׁרוּחַ הַקְּדוּשׁ הִיָּה מְדַבֵּר צֶהָם, וְלַחֲשׁ לָהֶם צִחְשָׁאֵי
חִיד לַעֲשׂוֹתָהּ, וְאִז עָשׂוּ הַמְּלַאכָּה.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלי ק"יש פרק ג'

א. צוֹאת הָאָדָם וְצוֹאת פְּלָבִים וְחִזְרִים בְּזָמַן שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָן עוֹרוֹת וְכָל צוֹאָה שְׁרִיחָה
רַע כְּגוֹן אֵלוֹ אֲסוּר לְקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע כְּנֶגְדּוֹ. וְכֵן כְּנֶגְדּוֹ מִי רְגָלִים שֶׁל אָדָם אֲבָל מִי
רְגָלִים שֶׁל בְּהֵמָה קוֹרִין כְּנֶגְדּוֹ. קָטָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְאָכּוֹל כְּוִית דָּגָן בְּכַדִּי שֶׁיֵּאֱכַל הַגְּדוֹל
כְּשֶׁלֶּשֶׁה בִּיצֵי דָּגָן אֵין מְרַחֲקִין לֹא מְצוּאָתוֹ וְלֹא מִמֵּי רְגָלָיו: **ב.** הִיתָה צוֹאָה יְבֻשָּׁה

פְּחָרֶס אֲסוּר לְקָרוֹת כְּנֻגְדָה וְאִם הִיְתָה יְבֻשָׁה יוֹתֵר מִחָרֶס עַד שֶׁאִם זֹרְקָה תִּתְפַּרֵּק הָרִי הִיא כְּעֶפֶר וַיִּמְתֵּר לְקָרוֹת כְּנֻגְדָה. מִי רָגְלִים שֶׁנִּבְלְעוּ בְּקֶרֶקַע אִם הָיוּ מִרְטִיבֵינִי הָרִי אֲסוּר לְקָרוֹת כְּנֻגְדָן וְאִם לֹא מִתֵּר: ג. כִּמְהָ יִרְחִיק אָדָם מִצֹּאֵה וּמִמֵּי רָגְלִים וְאַחֵר כֶּדֶּ יִקְרָא אַרְבַּע אַמּוֹת. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּזִמְנֵן שֶׁהֵם מְלֹאֲחֹרֵיו אוֹ מִצְדֵּיו. אֲבָל אִם הָיוּ כְּנֻגְדָן פָּנִיו מִרְחִיק מֵהֶן עַד שֶׁלֹּא יִרְאֶה אוֹתָן וְאַחֵר כֶּדֶּ יִקְרָא:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הַקְּפִדְנוּת הוּא עֲנָף מִן הַגְּאֻנָה וּמִן הַפְּעֵס וְאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה מֵאֵן דְּקָפִיד קָפִידִין לִיה. וְאִין מוֹחֲלִין לוֹ עֲוֹנוֹתֵינוּ שֶׁנֶּאֱמַר (מִלְכָה ז') נוֹשָׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל פְּשַׁע לְמִי נוֹשָׂא עוֹן לְמִי שְׁעוֹבֵר עַל פְּשַׁע וּמַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו. אֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה לְעוֹלָם יִבְקֹשׁ אָדָם רַחֲמִים שֶׁלֹּא יִכְעוֹס בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת (אִיכָה ג') יִתֵּן בְּעַפְרָ פִּיהוּ וְכוּ' (שֵׁם) יִתֵּן לְמַכְהוּ לְחֵי יִשְׁבַּע בְּחֶרֶף אֲשֶׁרִי מִי שֶׁשׁוֹמֵעַ חֶרְפָּתוֹ וְאִינוֹ מְשִׁיב. וְכֵן כְּתִיב (ישעיה נ') גְּוִי נִתְתִּי לְמַכִּים וְגו' כֶּדֶּ אֲמָרוּ חֲכָמִים כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו שֶׁנֶּאֱמַר (מִלְכָה ז') נוֹשָׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל פְּשַׁע וְגו' וְאִמְרוּ בְּחֹפֶת אֱלֹהֵינוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה שֶׁלֹּשָׁה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵבֵן מִי שֶׁאִינוֹ כּוֹעֵס וּמִי שֶׁאִינוֹ מְשִׁתַּפֵּר וּמִי שֶׁאִינוֹ עוֹמֵד עַל מִדּוֹתָיו:

תצוה יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

(ה) **וְהֵם יִקְחוּ אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַתְּכֵלֶת וְאֶת-הָאֲרָגָמָן וְאֶת-תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת-הַשֵּׁשׁ: (פ) וְאֵנוּן יִסְבוּן יֵת דְּחֶבֶא וְיֵת תְּכֵלֵא וְיֵת אֲרָגוֹנָא וְיֵת צִבַּע זְהוּרִי וְיֵת בּוּצָא:**

הַשֵּׁנִי וְהֵם יִקְחוּ. אוֹתָם חֲכָמֵי לֵב שִׁיעֲסוּ הַבְּגָדִים, יִקְבְּלוּ מִן הַמַּתְנַדְבִּים אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת לְעֹשׂוֹת מֵהֶן אֶת הַבְּגָדִים:

⁽¹⁾ וְעָשׂוּ אֶת-הָאֶפֶד זָהָב תְּלֵלֹת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב: וַיַּעֲבֹדוּן יְת אֶפֶדָא דְהִבָּא תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָנָא צְבֵע זְהוּרִי וּבוּץ שְׂזִיר עוֹבֵד אֶמֶן:

רס"י ועשו את האפוד. אם באתי לפרש מעשה האפוד והחשן על סדר המקראות, הרי פרושן פרקים פרקים, וישגה הקורא בצרופן, לכך אני כותב מעשיהם כמות שהוא, למען ירוץ הקורא בו, ואחר כך אפרש על סדר המקראות. האפוד עשוי כמין סינר של נשים רוכבות סוסים, וחוגר אותו מאחוריו כנגד לבו למטה מאיליו, רחבו כמדת רוחב גבו של אדם ויותר ומגיע עד עקביו, והחשב מחבר בראשו על פני רחבו מעשה אורג, ומאריך לכאן ולכאן כדי להקיף ולחגור בו, והכתפות מחברות בחשב אחד לימין ואחד לשמאל, מרוחקות זו מזו שיעור הבדלת כתפים, מאחורי הכהן לפני קרות רחבו של סינר, וכשזקפן עומדות לו על שני כתפיו, והן כמין שתי רצועות עשויות ממין האפוד, ארכות כדי שיעור לזקפן אל כל אורו מכאן ומכאן, ונקפלות לפניו למטה מכתפיו מעט, ואצני השהם קבועות בהם, אחת על כתף ימין ואחת על כתף שמאל, והמשצרות נחונות בראשיהם לפני כתפיו, ושתי עבותות השהב תחובות בשתי טבעות שבחשן בשני קרות רחבו העליון, אחת לימין ואחת לשמאל, ושני ראשי השרשרת [הימנית] תקועין במשצרות לימין, וכן שני ראשי השרשרת השמאלית תקועין במשצרות שבכתף שמאל, נמצא החושן תלוי במשצרות האפוד על לבו מלפניו. ועוד שתי טבעות בשני קרות החשן בתחתיתו וכנגדם שתי טבעות בשתי כתפות האפוד מלמטה בראשו התחתון המחבר בחשב, טבעות החשן אל מול טבעות האפוד שוכבים זה על זה ומרכסן צפתיל תכלת תחוב בטבעות האפוד והחשן, שיהא תחתית החשן דבוק לחשב האפוד ולא יהא נד ונדל, הולך וחוזר: זהב תכלת וארגמן תולעת שני ושש משזר. חמשת מינים הללו שזורין בכל חוט וחוט היו מרדדין את הזהב כמין טסין דקין וקולאין פתילים מהם, וטווין אותן חוט של זהב עם ששה חוטים של תכלת, וחוט של זהב עם ששה חוטים של ארגמן, וכן בתולעת שני, וכן בשש, שכל המינין חוטן כפול ששה, וחוט של זהב עם כל אחד ואחד, ואחר כך שזר את כלם כאחד, נמצא חוטן כפול עשרים ושמונה. וכן מפורש במסכת יומא (עב א) , ולמד מן המקרא הזה (שמות לו א) וירקעו את פחי הזהב וקלץ פתילים לעשות, את פתילי הזהב, בתוך התכלת ובתוך הארגמן וגו' , למדנו שחוט של זהב שזר עם כל מין ומין: מעשה חשב. כבר פרשתי (שמות כו א) שהוא אריגת שתי קירות שאין לורות שני עצריה דומות זו לזו:

⁽¹⁾ שְׁתֵּי כְּתֻפֹת חִבְרֹת יְהִי־לֹו אֶל-שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחִבְרֵי: תְּרִינִי
פְתִינִי מִלְפָּנָיו יְהוֹן יָהּ: עַל תְּרִין סִטְרוֹהֵי וַיִּתְּלַפֶּף:

כס"י שתי כתפות וגו'. הסינר מלמטה, וחשב האפוד היא החגורה ולמטה לו מלמעלה דגמת סינר הנשים, ומגבו של כהן היו מחזרות בחשב. שתי כתכות כמין שתי לצועות רחבות, אחת כנגד כל כתף וכתף, וזקפן על שתי כתפותיו עד שנקפלות לפניו כנגד החזה, ועל ידי חבורן לטבעות החשב נאחזין מלפניו כנגד לבו שאין נופלות, כמו שמפורש בענין, והיו זקופות והולכות כנגד כתפיו, ושתי אבני השהם קצועות בהן, אחת בכל אחת: אל שני קלותיו. אל רחבו של אפוד, שלא היה רחבו אלא כנגד גבו של כהן, וגבהו עד כנגד האלילים שקורין קודי"ש בלעז [מרפקים] שנאמר (יחזקאל מד יח) לא יחגרו ביזע, אין חוגרין במקום זיעה, לא למעלה מאליליהם ולא למטה ממתניהם, אלא כנגד אליליהם: וחבר. האפוד עם אותן שתי כתפות האפוד, יחבר אותם במחט למטה בחשב, ולא יארגם עמו, אלא אורגם לבדם ואחר כך מחזרים:

(ח) וְחָשַׁב אֶפְדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשָׂהוּ מִמֶּנּוּ יְהִי זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְנֹשֵׁשׁ מִשְׁזָר: וְהָמַן תִּקְוִי דִּי עֲלוּהִי פְעוּבְדוּהִי מִנְהָּ הִי דְהָבָא תִּכְלָא וְאַרְגָּמָא וְצִבְעֵ זְהוּרִי וְבוּץ שְׁזִיר:

כס"י וחשב אפדתו. וחגור שעל ידו הוא מאפדו ומתקנהו לכהן ומקשטו: אשר עליו. למעלה בשפת הסינר, היא החגורה: כמעשהו. כאריגת הסינר מעשה חושב ומחמשת מינים, כך אריגת החשב מעשה חושב ומחמשת מינים: ממנו יהיה. עמו יהיה ארוג, ולא יארגנו אלא יחברנו:

נביאים - יחזקאל - פרק מג

(טז) (והאראיל) וְהָאֲרִיאֵל שְׁתֵּי עָשָׂר אֶרֶץ בְּשָׁתַיִם עָשָׂרָה רָחַב רְבֹועַ אֶל אַרְבַּעַת רְבָעִיו: וּמִדְּבַחַת תִּרְתָּא עֲסָרִי אֹרְכָא בְּתִרְתָּא עֲסָרִי פּוּתְתָא מְרַבַּע עַל אַרְבַּעַת סְטֵרוּהִי:

כס"י והאריאל שתי עשרה אורך. מקום המערכה היה עשרים וארבע על עשרים וארבע וזהו י"ב בי"ב: אל ארבעת רבעיו. שמאמנעיתו הוא מודל י"ב

לכל רוח הרי כ"ד על כ"ד כד מפורש בזבחים וכן שנינו במסכת מדות המזבח
היה ל"ב על ל"ב עלה אמה וכנס אמה זה היסוד נמלא ל' על ל' עלה חמש וכנס
אמה זה הסובב נמלא כ"ח על כ"ח מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה נמלא
עשרים ושש על עשרים ושש מקום הלוח רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמלא
כ"ד על כ"ד מקום המערכה :

**(יז) וְהֶעֱזְרָה אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אֶרֶךְ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה רֹחַב אֶל
אַרְבַּעַת רְבָעֶיהָ וְהִגְבֹּיל סָבִיב אוֹתָהּ חֲצֵי הָאֵמָה וְהַחִיק-**
לָהּ אֵמָה סָבִיב וּמַעֲלִיתָהּ פְּנוֹת קָדִים: ומסמתא ארבע עשרי אורכא
בארבע עשרי פותיא על ארבע סטרקא וגדנפא מקיף לה סחור סחור פלגות אמתא
ותשויתא לה אמתא סחור סחור ודרגו דסלקין לה מתפגו למדינתא :

רס"י והעזרה ארבע עשרה אורך . גג המזבח עם מקום הקרנות ועם מקום
רגלי הכהנים כ"ח על כ"ח וי"ד האמורים כאן מאמלעיתו מודד כמו שמפורש
על ארבעת רבעיה : והגבול סביב אותה . י"ת וגדנפא ורבותינו פשוהו על
הקרנות : חצי האמה . מאמלעיתו מודד נמלא אמה על אמה : והחיק לה אמה
. זו כניסת היסוד : ומעלתהו פנות קדים . וכבש שעולים בו היה זכרון כדי
שיהא העולה בו פונה למזרח שכל הפינות היו דרך ימין וכשאתה נותן הכבש
זכרון העולה בו ופונה דרך ימין פונה למזרח :

**(יח) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי בֶן-אָדָם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אֱלֹהֵי חֲקֹת
הַמַּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַעֲשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה וְלִזְרֹק עָלָיו
דָּם:** ואמר לי בר אדם פדון אמר ?? אלהים אליו גזירת מדבחא ביום אתעבדויתיה
לאסקא עלוהי עלתא ולמזרק עלוהי דם נכסת קודשיא : **(יט) וְנִתְּתָה אֶל-**
הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר הֵם מִזֶּרַע צְדוֹק הַקְּרֹבִים אֵלַי נֶאֱמַר
אֲדֹנָי יְהוִה לְשָׂרְתָנִי פֶר בֶּן-בֶּקֶר לְחֻטָּאת: ותתן לכהנא לינאי די
אנון מזרעא דצדוק דקריבין לפולחני אמר ?? אלהים לשמשא קדמי תור בר תורי
לחטאתא :

רס"י הכהנים הלויים . אשר משבט לוי : מזרע צדוק . לפי שהיה כ"ג ששימש
ראשון במקדש בימי שלמה נקראו על שמו :

כתובים - משלי - פרק יז

(כח) גם אין מִחְרִישׁ חֲכָם יִחַשֵׁב אֵטֶם שְׁפָתָיו נָבוֹן: וְאִף שִׁטָּא דְשִׁתְק חֲפִימָא הוּא מִתְחַשֵּׁב וְדְכָלִי שְׁפֹתֶיהָ מִתְבַּנֵּן : יח (א) לְתֹאָה יִבְקֹשׁ נִפְרָד בְּכָל-תּוֹשִׁיָה יִתְגַּלֵּעַ: רְגִתָּא בְּעֵי פְהִיָה וּבְכָל מַלְכָּנָא מִצְטִידי :

רש"י לתאווה יבקש נפרד . מי שהוא נפרד מהקב"ה שלא לשמור מצוותיו לתאווה לבו ויכרו הרע הוא רודף וסוף בכל תושיה יתגלע בין חכמים תגלה חרפתו , ורבותינו דרשוהו בלוט שנפרד מאברהם על תאווה לבו שנאמר (בראשית יג) ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן כל המקרא הזה ע"ש ניאוף נאמר וסופו נתגלה קלונו בצתי כנסיות וצבתי מדרשות לא יבא עמוני ומואבי (דברים כג) :

(ב) לֹא-יִחְפֹץ כָּסִיל בְּתַבּוּנָה לִי אִם-בְּהִתְגַּלּוֹת לָבוֹ: לֹא צָבִי סִכְלָא בְּסוֹכְלִתָנָא אֶלָּא בְּשִׁטְיוּתָא פְּחִי לְבִיָה :

רש"י כי אם בהתגלות לבו . כ"א בגלוי לבו הוא חפץ לגלות מה שבלבו . (ג) ועם קלון . תבוא חרפה מי שבחר בקלון וניאוף חרפה היא לו :

(א) בְּבֹא-רָשַׁע בָּא גַם-בְּיָד וְעַם-קְלוֹן חֲרָפָה: כִּד אֶתִי רְשִׁיעָא בְּשִׁטְיוּתָא יִתִּי וּבְצִעְרָא וּבְחִסּוּדָא :

משנה שבת פרק כ

א. רבי אליעזר אומר, תולין את המשמרת ביום טוב, ונותנין לתלויה בשבת. וחכמים אומרים, אין תולין את המשמרת ביום טוב, ואין נותנין לתלויה בשבת, אבל נותנין לתלויה ביום טוב:

ברטנורה (א) רבי אליעזר אומר תולין את המשמרת. שמסננים בה שמרי יין, ומותח את פיה לכלל כל צעיגול ונעשה כאהל על חלל הכלי. ואע"ג דעביד אהל, שרי ביום טוב,

דסבירא ליה לרבי אליעזר מכשירי אוכל נפש שאפשר לעשותו מערב יום טוב מותר לעשותו ביום טוב. אבל בשבת [תולה] לכתחלה לא, אבל אם תלויה היא, נותנין לתוכה שמרים ומסננין, דאין דרך בורר בכך: אין תולין את המשמרת. לעבד אהל עראי ומחזי כמעשה חול: ואין נותנים לתלויה בשבת. דהוי תולדת בורר או מרקד. והלכה כחכמים:

ב. נותנין מים על גבי השמרים בשביל שיצלו, ומסננין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית, ונותנין ביצה במסננת של חרדל, ועושין אנומלין בשבת. רבי יהודה אומר, בשבת, בכוס, ביום טוב, בלגין, ובמועד, בחבית. רבי צדוק אומר, הכל לפי האורחין:

ברטורה (ג) נותנים מים. בשבת על גבי שמרים הנתונים במשמרת מצעוד יום כדי שיכלו, שיהיו השמרים ללולים ויזוב כל יינם. פירוש אחר, על גבי שמרים שנשארו בחבית, וקולטין המים טעם היין, ומוליאין אותן בשבת ושותין אותן, ואין בזה משום בורר: את היין. מפני הקמחים לבנים שמתהוים בו: בסודרין. המיוחדין לכך, וליכא למיגזר דלמא סחיט להו, הואיל ועשוין למלאכה זו. והוא שלא יעשה בידו בסודר כמין גומא צפי הכלי כדי שירד היין במדרון, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול: וכפיפה מצרית. סל העשוי מצורי הדקל. והוא שלא תהיה הכפיפה גבוהה מקרקעית הכלי התחתון טפח, שלא יעשה אהל עראי: ונותנין ביצה במסננת. שנתנו בה חרדל להסתנו, שרגילין ליתן ביצה טרופה בדברים העכורין והם מתלבנים ומזדככים על ידה: ינומולין. יין ודבש ופלפלין: בלגין. גדול מכוס וקטן מחבית: הכל לפי האורחים. אם יש לו אורחין מרובין עושה הרבה בין בשבת בין ביום טוב בין במועד. והלכה כתנא קמא שעושין ינומולין בשבת כפי מה שהן רואים:

ג. אין שורין את החלתית בפושרין, אבל נותן לתוך החמץ. ואין שורין את הפרשינין ולא שפין אותן, אבל נותן לתוך הכבירה או לתוך הפלפלה. אין פושרין את התבן בכבירה, ולא יתננו על גבי מקום גבוה בשביל שיירד המוץ, אבל נוטל הוא בכבירה ונותן לתוך האבוס:

ברטורה (ג) חלתית. כך שמה בערבי, והיא חמה ונוהגין לאכלה במקומות הקרים. ואין שורין אותה בשבת, דמיחזי כמעשה חול: את הכרשינין: מניף עליהם מים בכלי לזכור פסולתן, שהפסולת קף למעלה: ולא שפין אותן. ביד להשיר פסולתן, דהוה ליה בורר: אבל נותן בתוך הכבירה. ואע"פ שפסולתן נופל לפעמים דרך נקבי הכבירה ונמלא מתברר מאליו: התבן. שהיו עושים מן הקש שמחתכין אותן במוריגים ונעשה כל זנב השבלים תבן: מוז. הוא מזקן השבולת העליון ואינו ראוי למאכל בהמה וכוזרין אותו בכבירה שיפול המוז: אבל נוטל בכבירה ונותן לתוך האבוס. ואע"פ שהמוץ נופל מאליו, דדבר שאינו מתכוין מותר כרבי שמעון:

ד. גורפין מלפני הפטם, ומסלקין לצדדיו מפני הרעי, דברי רבי דוסא. ונחכמים אוסרין. נוטלין מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו בשבת:

זרמורה (ז) גורפין. בשבת אבוס שלפני השור שמפטמים אותו, שלא יתערב העפרורית שבאבוס בתבן ובשעורים שנותנים לפניו ויקוץ במאכלו. ומסלקין תבן שלפניו ללדדים כשהוא רב, כדי שלא ידרסנו זרמור ויתלכלך זרעו: וחכמים אופרים. אתרוייהו קאי, אחד גריפת האבוס ואחד תבן שלפניו לא יסלקנו ללדדים. ולא נחלקו רבי דוסא וחכמים אלא באבוס של כלי, אבל באבוס של קרקע הכל מודים שאין גורפים, דלמא אתי לאשוויי גומות. ורבנן גזרו אבוס של כלי אטו אבוס של קרקע. והלכה כחכמים: נוטלים מלפני בהמה זו ונותנים לפני זו. ולא אמרינן טלטול דלא חזי הוי, אלא ודאי חזי, דאין בהמה קלה במאכל הניטל מלפני חברתה. ודוקא מלפני החמור ונותנים לפני השור וכיוצא בזה, אבל לא מלפני השור ונותנים לפני החמור, שמאכל השור מאוס ברירין היוצאים מפיו ואין החמור אוכל ממנו:

ה. הקש שעל גבי המטה, לא ינענעו בידו, אלא מנענעו בגופו. ואם היה מאכל בהמה, או שהיה עליו פר או סדין, מנענעו בידו. מכבש של בעלי בתים, מתירין, אבל לא כובשין, ושל כובסין, לא יגע בו. רבי יהודה אומר, אם היה מתר מערב שבת, מתיר את פלו ושומטו:

זרמורה (ה) הקש שעל המטה. סתמא להסקה ומוקלה הוא, וזא לשכב עליו ומנענעו כדי שיהא רך וקף לשכב עליו: לא ינענעו בידו. דמוקלה הוא: אבל מנענעו בגופו. זכתפיו, דטלטול מן הכד הוא ולא שמייה טלטול: או שהיה עליו כר או סדין. דגלי דעתיה דאקלייה לשכיבה, מעתה תורת כלי עליו: מכבש. שני לוחות שמשימין ביניהם הבגדים לאחר כביסתן ומהדקין הלוח העליון על הבגדים המונחים בלוח התחתון כדי שיהא קיפולן נאה: מתירין. דהיינו לזרד שבת לטול את הבגדים: אבל לא כובסים. דהיינו לזרד חול: ושל כובסים לא יגע בו. מפני שהוא עשוי לתקן בגדים ומהדק טפי והתרתו דומה לסתירה. ואין הלכה כרבי יהודה:

גמרא שבת דף ק"מ ע"ב

אמר רב קטינא העומד באמצע המטה פאלו עומד בכריסה של אשה. ואמר רב חסדא בר בי רב דלא נפישא ליה ריפתא לא ליכול ירקא משום דגריר. ואמר רב חסדא אנא לא בעניותי אכלי ירקא ולא בעתירותי אכלי ירקא. בעניותי משום דגריר. בעתירותי דאמינא היכא דעייל ירקא ליעול בשרא וכוור. ואמר רב חסדא האי מאן דאפשר ליה למיכל נהמא דשערי ואכיל דחיטי קעבר משום בל תשחית. ואמר רב פפא האי מאן דאפשר למשתי שיכרא ושתי חמרא עבד משום בל תשחית. ולא מילתא היא בל תשחית דגופא עדיף. ואמר רב חסדא בר בי רב דזבין אומצא לזבין אונקא דאית ביה תלתא מיני בשרא. ואמר רב חסדא בר בי

רב לא ליתביב אצפתא חדתא דמכליא מאניה. ואמר רב חסדא בר בי רב לא ישדר מאניה לאושפיזיה לחוריה ליה דלאו אורח ארעא דילמא חזי ביה מידי ואתי למגניא. אמר להו רב חסדא לבנתיה תיהוין צניעותו באפי גברייכו לא תיכלון נהמא באפי גברייכו. לא תיכלון ירקא בלילא. לא תיכלון תמרי בלילא ולא תשתון שיכרא בלילא. ולא תפנון היכא דמפני גברייכו. וכי קא קארי איניש אבבא לא תימרון מנו אלא מני :

רס"י באמצע המטה. שאיש ואשתו רגילין צה לישון: כאלו עומד וכו'. דמהרהר: לא יוכל ירקא. ירק חי כריסין צירפו"ל ושחליים: משום דגריי. ליבא ומאכלו לחם הרבה ואין לו: אונקא. נואר: תלתא מיני צשרא. יטעום צו ג' מיני מטעמים שמן וכחוש וגיד הנואר: אלפתא חדתא. מחללת חדשה של גמי לח ולחלוחית הגמי מצלה הבגדי: לאושפיזיה. לפונדקי' שלו לא ישלח חלוקו ללבן: דילמא חזיא צהו. קרי ומגני עליה: לא תיכלון נהמא באפי גברייכו. פעמים תאכלו הרבה ותתגנו עליו: לא תיכלון ירקא בלילא. מפני ריח הפה: שיכרא ותמרי משלשלין ומציאין לדי הפחה: היכא דמפנו גברייכו. בגילוי צפניהם צשדות ואפילו של צפניהם שמכיר מקומו ומקומכם ונמאסתם לו צזוכרו: לא תמרון מנו. מנו הוא לשון זכר לא תרגילו לצונכם לדבר עם זכרים אלא מני מי היא:

זוהר תצוה דף קפ"א ע"א

ואתה הקרב אליך וגומר. אמר רבי שמעון לא שמש משה (ני"א שמשא) בסיהרא עד דאתכליל בכל סטרין ברזא דו' כמה דאוקימנא, תא חזי מה כתיב מתוך בני ישראל לכהנו לי. לכהן לי לא כתיב. אלא לכהנו לי לשמושא דיליה לשמושא דאת דא לשמושא דיליה ודאי. לי דא את ה' לאעלא ולשמשא ו' בה' למהוי כלא חד. ופאין אינון ישראל דעאלו ונפקו ונדעי ברזי דארחי דאורייתא למיהו בארץ קשוט. מתוך בני ישראל אמאי מתוך בני ישראל אלא כלא לא אתקריב למהוי חד כדקא יאות אלא מתוך בני ישראל דהא בני ישראל קיימין לתתא לאפתחא ארחין ולאנהרא שבילין ולאדלקא בוציגין ולקרבא כלא מתתא לעילא למהוי כלא חד ובגיני כד כתיב (דברים ד') ואתם הדבקים בני וגומר. אמר רבי שמעון כלא איהו קריבה למאן דידע ליחדא יחודא ולמפלח למאריה דהא בזמנא דאשתכח קרבנא כדקא יאות כדן אתקריב כלא כחדא ונהירו דאנפין אשתכח בעלמא בבי מקדשא ואתפסיא ואתפסיא סטרא אחרא ושלטי סטרא דקדושה בנהירו וחדו. וכד קרבנא לא אשתכח כדקא יאות או יחודא לא הוי כדקא יאות כדן אנפין עציבין ונהירו לא אשתכח ואתפסיא סיהרא ושלטא סטרא אחרא בעלמא. (ני"א דלא אתקרב בי מקדשא אלא) בגין דלא אית מאן דידע ליחדא שמה קדישא כדקא יאות אמר רבי שמעון קודשא בריה הוא לא נסי לאיוב ולא אתא עמיה בנסיונא דשאר צדיקיא דהא לא כתיב ביה והאלהים נסה את איוב כמה דכתיב באברהם והאלהים נסה את אברהם דאיהו בידיה אקריב לבריה יחידאי לגביה.

ואיוב לא יָהַב לִיה וְלֹא מָסַר לִיה פְּלוּס וְלֹא אֶתְמַר לִיה. אֲבָל אֶתְמָסַר בְּיָדָא דְמִקְטָרְגָא בְּדִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּאִיְהוּ אֶתְעַר לְהַהוּא מְקָטָרְגָא לְגַבִּיָּה מַה דְּאִיְהוּ לֹא בָעָא דְהָא בְּכָל זְמַנָּא אֶתִּי הַהוּא מְקָטָרְגָא לְאֶתְעַרָּא עַל בְּנֵי נְשָׂא. וְהִכָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְעַר לְגַבִּיָּה דְכַתִּיב (איוב א') הַשְׁמֵת לְבָדָּע עַל עַבְדֵי אִיּוֹב. אֲבָל רְזָא עֲמִיקָא אִיְהוּ :

תרגום הזוהר וְחַפְּתָה הַקְּרִב חֲלִיף וְכוּ'. חָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לֹא שְׁמַשׁ מִסָּה, שְׁהוּא הַשְׁמַשׁ, צְלָבְנָה, שְׁהִיא הַמְּלָכוּת, עַד שְׁנַכְלָל צְכָל הַדְּדִים צְסוּד אֹת ו', פְּמוּ שְׁהַעֲמִדוּנוּ, צֹא וּרְחָה, מַה פְּתוּב, מִתּוֹךְ צְנִי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוּ לִי. לְכַהֵן לִי לֹא פְתוּב, חֲלָא לְכַהֲנוּ לִי, עִם ו' יִתְרָה, שְׁפִירוּשׁוֹ לְשִׁמּוֹשׁ שְׁלוֹ, לְשִׁמּוֹשׁ שְׁל אֹת הו' הַזֶּה, לְשִׁמּוֹשׁ שְׁלוֹ וְדָאִי, וְדוּמָה פְּמוּ שְׁהִיא פְתוּב, לְכַהֵן ו', חֹל, לִי שְׁהוּא אֹת הו', לְהַכְנִים וּלְשִׁמּוֹשׁ הו' צֶה' שְׁהִיא הַפֶּל אַחַד. חֲשִׁרְיָהֶם יִשְׂרָאֵל, שְׁנַכְנְסוּ צְסוּדוֹת הַתּוֹרָה וַיֵּלְכוּ, וַיִּזְדַּעִים צְסוּדוֹת דְרַבִּי הַתּוֹרָה, לְלֶכֶת צְדָרְךָ הַחֲמַת. מִתּוֹךְ צְנִי יִשְׂרָאֵל, שׁוֹחֵל, לְפָנֵי מִתּוֹךְ צְנִי יִשְׂרָאֵל, וּמִשִּׁיב, חֲלָא הַפֶּל חֵינוּ נִקְרָא אַחַד לְהִיּוֹת אַחַד פְּרָחוּי, חֲלָא מִתּוֹךְ צְנִי יִשְׂרָאֵל. פִּי צְנִי יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים לְמַטָּה לְפַתַּח דְרַכִּים וּלְהַחֲוִיר שְׁבִילִים וּלְהַדְלִיק הַנִּירוֹת, וּלְקַרֵב הַפֶּל מִמַּטָּה לְמַעְלָה, שְׁהִיא הַפֶּל אַחַד. וּמִשּׁוּם זֶה פְתוּב, וְחַפְּתָם הַדְּבָקִים צֶה' וְגו'. וְחַפְּתָה הַקְּרִב חֲלִיף וְגו', חָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן הַפֶּל הוּא נִקְרָב עַל יְדֵי מִי שְׁיֻדַּע לְיַחַד הַיַּחֲוִד וּלְעַבְדָּא לְחַדוֹנוּ, שְׁהִרִי צְזַמֵּן שְׁנַמְרָא הַקְּרִבָּן פְּרָחוּי, חֹז נִתְקַרֵב הַפֶּל יַחַד, וְהַחֲרַת הַפְּנִים שְׁל הַקְּדוּשָׁא צְרוּךְ הוּא, נַמְרָא צְעוּלָם צְצִית הַמְּקַדָּשׁ, וְהַסְטָרָא אַחֲרָא נִכְנַע וְנִסְתָּר, וְכַד הַקְּדָשָׁה שׁוֹלֵט צְאוּרָה וְשִׁמְחָה. וּכְשֶׁהַקְּרִבָּן לֹא נַמְרָא פְּרָחוּי, חֹז הַיַּחֲוִד לֹא הִיא פְּרָחוּי, חֹז הַפְּנִים עַל־צוֹת וְחֹז חֵינוּ נַמְרָא, וְהַלְבָּנָה, נִסְתָּרָת, וְהַסְטָרָא אַחֲרָא שׁוֹלֵט צְעוּלָם, מִשּׁוּם שְׁחִין מִי שְׁיֻדַּע לְיַחַד הַשֵּׁם הַקְּדוּשָׁא פְּרָחוּי. חָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַקְּדוּשָׁא צְרוּךְ הוּא לֹא נְסָה אֶת חֵינוּ, וְלֹא צֹא עִמּוֹ צְנַסְיוֹן, פְּנַסְיוֹן שְׁחֹר הַדְּרִיקִים, שְׁהִרִי לֹא פְתוּב צו, וְהַחֲלָקִים נְסָה אֶת חֵינוּ, פְּמוּ שְׁפְתוּב צְחֲצְרָהֶם, וְהַחֲלָקִים נְסָה אֶת חֲצְרָהֶם, שְׁהוּא צִידוֹ הַקְּרִיב צְוִן יַחֲוִדוֹ חֲלִיו, וְחֵינוּ לֹא נָתַן לוֹ, וְלֹא מָסַר לוֹ פְּלוּס, וְלֹא נֶאֱמַר לוֹ שְׁיִתּוּ, חֲצָל נַמְסַר צִיד הַמְּקַטָּרְגָא צְדִינוּ שְׁל הַקְּדוּשָׁא צְרוּךְ הוּא, שְׁהוּא עוֹרֵר עָלָיו אֶת הַמְּקַטָּרְגָא, מַה שְׁהוּא לֹא צְקָשׁ. פִּי תַמִּיד צֹא הַמְּקַטָּרְגָא לְהַתְעוֹרֵר עַל צְנִי חָדָם, וְכֹחַ הַקְּדוּשָׁא צְרוּךְ הוּא עוֹרֵר אֶת הַמְּקַטָּרְגָא עָלָיו, שְׁפְתוּב, הַשְׁמֵת לְבָדָּע עַל עַבְדֵי חֵינוּ. חֲצָל סוּד עֲמַק הוּא.

פסוקה

הלכה

א. אם הנה מקום גבוה מהן (מצואה ומי רגלים) עשרה טפחים או נמוך מהם עשרה טפחים יושב בצד המקום וקורא שהרי נפסק ביניהן והוא שלא יגיע לו ריח רע. וכן אם כפה כלי על הצואה או על מימי רגלים אף על פי שהן עמו בפית הרי אלו כקבורין ומתן לקרות כנגדו: **ב.** הנה בינו ובין הצואה מחיצה של זכוכית אף על פי שהיא רואה אותה מאחרי הזכוכית מתן לקרות בצדה. נתן רביעית מים לתוך מי רגלים של פעם אחת מתן לקרות עמהן בתוך ארבע אמות:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

שאל רבי עקיבא לרבי נחוניא הגדול במה הארכת ימים. אמר לו מימי לא קבלתי מתנות ולא עמדתי על מדותי ואמרו רבותינו זכרונם לברכה רב הונא בר יהושע חלש וכו' ואמרו לו מאי חזית אמר להו הכי אמר קודשא בריה הוא הואיל ולא מוקי במלתא לא תקימו בהדיה שניאמר (מילכה ז') נושא עון ועובר על פשע וכו'. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה רב נחמן חפר תל אחד והיה רב אחא בר יאשיה קבור שם וראוהו קיים בעצמותיו אמר ליה מאי האי אמר ליה מימי לא עמדתי על מדותי ולא תפסתי בלבי קנאת חבירי וכו' שניאמר (משלי י"ד) ורקב עצמות קנאה ואמרו רבותינו זכרונם לברכה מעשה ברבי אליעזר שיירד לפני התיבה ולא נענה וכו' וירד רבי עקיבא ונענה ויצאת בת קול ואמרה מפני שזה מעביר על מדותיו:

תצוה יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה ראשונה דשם בין להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(ט) וְלִקְחֹתְךָ אֶת-שְׁתֵּי אַבְנֵי-שֹׁהַם וּפְתַחְתְּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְתִסַּב יְת תְּרֵתִין אַבְנֵי בֹרָלָא וְתִגְלוֹף עֲלֵיהֶן שְׁמֵהֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) שְׁשֵׁה מְשֻׁמְתָם עַל הָאָבֶן הָאֶחָת וְאֶת-שְׁמוֹת הַשְּׁשֵׁה הַנּוֹתְרִים עַל-הָאָבֶן הַשְּׁנִית כְּתוּלְדָתָם: שְׁתָּא מְשֻׁמְתְּהוֹן עַל אַבְנָא חֲדָא וְיֵת שְׁמֵהֶן שְׁתָּא דְאִשְׁתְּאָרוּ עַל אַבְנָא תִּנְיָתָא כְּתוּלְדָתְהוֹן:

רס"י כתולדתם. כסדר שנלדו ראובן שמעון לוי יהודה דן נפתלי, ועל השניה גד אשר יששכר זבולן יוסף בנימין מלא, שכן הוא כתוב במקום תולדתו, עשרים וחמש אותיות בכל אחת ואחת:

(יא) **מַעֲשֵׂה חֲרָשׁ אֶבֶן פְּתוּחֵי חֹתָם תִּפְתַּח אֶת-שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל-שְׁמֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁבָּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה אֹתָם:** עובד אָמֵן אָבֹן טָבָא כְּתַב מְפָרֵשׁ כְּגִלְף דְּעִזְקָא תְּגִלוּף יְת פְּתִינֵן אֲבָנִיָּא עַל שְׁמֵהֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְשַׁקְעֹן מְרַמְצֹן דְּדָהָב תַּעֲבֵד יְתִהוּן:

רס"י מעשה חרש אבן. מעשה אמון של אבנים. חרש זה לבוק הוא לתבה שלאחריו, ולפיכך הוא נקוד פתח בסופו, וכן (ישעיה מד יג) חרש עלים נטה קו, חרש של עלים. וכן (ישעיה מד יב) חרש ברזל מעלד, כל אלה לבוקים ופתוחים: פתוחי חתם. כתרגומו כתב מפרש כגלף לעזקא, חרולות האותיות בתוכן, כמו שחורלין חותמי טבעות שהם לחתום אגרות, כתב נכר ומפרש: על שמות. כמו בשמות: מסבת משבצות. מוקפות האבנים במשבצות זהב, שעושה מושב האבן בזהב כמין גומא למדת האבן ומשקיעה במשבצות, נמלאת המשבצת סובבת את האבן סביב, ומחבר המשבצות בכתפות האפוד:

(יב) **וְשִׁמְתָּ אֶת-שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כְּתֻפֹת הָאֵפֹד אֲבָנֵי זִכָּרֹן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִשְׂאֹ אֶהְרֹן אֶת-שְׁמוֹתֵם לְפָנָי יְהוָה עַל-שְׁתֵּי כְּתֻפֵּי לְזִכָּרֹן:** (ט) וּתְשׂוּי יְת פְּתִינֵן אֲבָנִיָּא עַל כְּתֻפֵּי אֵפֹדָא אֲבָנֵי דְכְּרָנָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִטּוּל אֶהְרֹן יְת שְׁמֵהֶתִּהוּן קְדָם יְיָ עַל תְּרִין כְּתֻפֹּהֵי לְדְכְרָנָא:

רס"י לזכרון. שיראה הקדוש ברוך הוא השבטים כתובים לפניו ויזכור לדקתם:

(יג) **וְעָשִׂיתָ מִשְׁבָּצַת זָהָב:** וְתַעֲבֵד מְרַמְצֹן דְּדָהָב:

רס"י ועשית משבצות. מעוט משבצות שתיים, ולא פרש לך עתה בפרשה זו אלא מקלת לרכו, ובפרשת החושן גומר לך פרושן:

נביאים - יחזקאל - פרק מג

(כ) וְלִקְחֶתָּ מִדְּמֹו וְנִתְתָּה עַל-אַרְבַּע קַרְנֹתָיו וְאֶל-אַרְבַּע פְּנוֹת הָעֶזְרָה וְאֶל-הַגְּבוּל סָבִיב וְחִטַּאת אוֹתוֹ וְכִפַּרְתָּהוּ: וְתִסַּב מִדְּמִיָּה וְתִתֵּן עַל אַרְבַּע קַרְנֹתֶיהָ וְעַל אַרְבַּע זְוִיֹּת מִסָּמְתָּה וְעַל תְּחוּמָּה סָחוּר סָחוּר וְתִדְבְּרִי יְתִיָּה וְתִכְפֹּר עָלוּהִי :

הַש"י על ארבע קרנותיו . של מזבח : פנות העזרה . גג המזבח : וכפרתהו . תקנה אותו מדרך חול שבו להכניסו בקדוש' להיותו ראוי לכפר עליו מזה ולהלן :

(כא) וְלִקְחֶתָּ אֶת הַפָּר הַחֲטָאת וּשְׂרָפוֹ בְּמִפְקַד הַבַּיִת מְחוּץ לַמִּקְדָּשׁ: וְתִסַּב יְת תוֹרָה דְחֲטָאתָהּ וְיִזְקְדִינֶיהָ בְּאַתֵּר דְּחִזִּי לְבֵיתָהּ מִבְּרָא לְמִקְדָּשָׁהּ :

הַש"י במפקד הבית . ת"י באתר דחזי לביתא כלומ' במקום קדוש ולסון במפקד הבית מקום שהבית כלה כמו (מדבר לה) לא נפקד ממנו איש והוא פר המלואים כדרך שעשו במשכן ונשרף אותו פר ולא נאכל וכן דרשו רבותינו במנחו' מלואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה :

(כב) וּבִיּוֹם הַשְּׁנִי תִקְרִיב שְׁעִיר-עִזִּים תְּמִים לְחֲטָאת וְחֲטָאוּ אֶת-הַמִּזְבֵּחַ כְּאֲשֶׁר חֲטָאוּ בְּפָר: וּבִיּוֹמָהּ תִּנְגַּנָּה תִקְרִיב צִפִּיר בֵּר עֲזִי שְׁלִים לְחֲטָאתָהּ וְתִדְבְּרִי יְת מִדְּבַחָהּ כְּמָה דְדְכִיאוּ בְּתוֹרָה :

הַש"י תקריב שעיר עזים . זה לא היה במשכן ובמלואים של לעתיד לבא כך הם על פי הדבור :

(כג) בְּכֻלּוֹתֶיךָ מִחֲטָא תִקְרִיב פָּר בֶּן-בָּקָר תְּמִים וְאֵיל מִן-הַצֹּאן תְּמִים: בְּשִׁיעֲיוֹתֶיךָ מִלְּדַבְּחָהּ תִקְרִיב תוֹר בֵּר תוֹרֵי שְׁלִים וּדְכָר מִן עֲנָא שְׁלִים :

כס"י מחטא . מלטהר :

(כד) וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם מִלַּח
וְהָעֶלּוּ אוֹתָם עֲלֵה לַיהוָה: וְתִקְרְבוּנוּ קָדָם יְיָ וְיִתְנוּ פָחַנְיָא עֲלֵיהוּן מִלְחָא
וְיִסְקוּן יְתָהוּן עֲלֵתָא קָדָם יְיָ :

כתובים - משלי - פרק יח

(ד) מַיִם עֲמֻקִּים דְּבַרֵי פִי-אִישׁ נֶחַל נֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה: מַיִם
עֲמִיקֵי פּוּמְיָה דְּגַבְרָא נֶחַלָא דְּנֹבֵיעַ מִבּוּעַ דְּחֲכָמְתָא :

כס"י דברי פי איש . כל איש שבמקרא ל' גבור גדול בגבורה הוא : מקור חכמה
. כנחל נובע וכמים עמוקים :

(ה) שְׂאֵת פְּנֵי-רָשָׁע לֹא-טוֹב לְהִטּוֹת צְדִיק בַּמִּשְׁפָּט: לְמַסַּב אֲפִי
לְרִשְׁעָא לָא שְׁפִיר אַף לָא לְמַצְלִי דִּינָא לְצַדִּיקָא :

כס"י שאת פני רשע לא טוב . כאש' פירשו רבותינו לא טוב להם לרשעים
שנושאים להם פנים בעה"ז ונפרעין מהן לעה"ב : טוב וגו' . טוב להם לצדיקים
שמכריעין להם כף מאזני' לחייב' בעולם הזה ונפרעין מהן בחייהן לעולם הבא ,
ולפי פשוטו כמשמעו :

(ו) שְׂפָתַי כִּסִּיל יִבְאוּ בְּרִיב אִפְיוֹ לְמַהֲלָמוֹת יִקְרָא: שְׂפּוֹתַיָּה דְּסַכְלָא
מִיְתְּנוּ לִיָּה לְדִינָא וּפּוּמְיָה מִסְטִי לִיָּה לְחַרְתָּא :

כס"י שפתי כסיל יבואו בריב . כל דבריו באים בלשון תגרה : ופיו למהלומות
יקרא . קורא ליסורין להביאם עליו :

(ו) פִּי-כֶסֶל מְחַתֶּה-לוֹ וְשִׁפְתָיו מוֹקֵשׁ נִפְשׁוֹ: פּוּמְיָה דְסַכְלָא שְׂצִיָּא
הוּא לִיה וְשִׁפְוִתִּיה פְּחָא אֲנוּן לְנַפְשִׁיה : (ח) דְּבַרְי גְּרַגְן כְּמַתְּלֵהֲמִים וְהֵם
יִרְדּוּ חֲדָרֵי-בְּטָן: מְלוּי דְשִׁגּוּשָׂא מְרַסְנָן לִיה וּמְחַתָּן לִיה לְעוֹמֵק דְשִׁיּוֹל :

רס"י דברי נרגן כמתלהמים מהלומות :

משנה כתובות פרק ד

א. נְעָרָה שֶׁנִּתְפַּתְתָּהּ, בְּשִׁתָּהּ וּפְגָמָהּ וּקְנִסָּהּ שֶׁל אָבִיהָ, וְהִצְעֵר בְּתַפּוּסָּהּ.
עֲמִדָּה בְּדִין עַד שֶׁלֹּא מֵת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל אָב. מֵת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל אַחִין.
לֹא הִסְפִּיקָה לְעֵמוּד בְּדִין עַד שִׁמַּת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל עֲצָמָה. עֲמִדָּה בְּדִין עַד
שֶׁלֹּא בָגְרָה, הָרִי הוּן שֶׁל אָב. מֵת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל אַחִין. לֹא הִסְפִּיקָה לְעֵמוּד
בְּדִין עַד שֶׁבָגְרָה, הָרִי הוּן שֶׁל עֲצָמָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אִם לֹא הִסְפִּיקָה
לְגִבּוֹת עַד שִׁמַּת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל עֲצָמָה. מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּמְצִיאָתָהּ, אֵף עַל פִּי
שֶׁלֹּא גָבְתָהּ. מֵת הָאָב, הָרִי הוּן שֶׁל אַחִין:

ברטורה (ה) נערה. והלער בתפוסה. והלער נמי לאזביה באנוסה: מת האב. משעמדה
בדין בנערותה, בין בגרה קודם מיתה בין לא בגרה, הרי הן של אחין, דכיון דעמדה בדין
זכה בהן אב: לא הספיקה לעמוד בדין וכו'. כיון דלא עמד בדין לאו ממון הוא להורישן
לזניו: רבי שמעון אומר. אע"פ שעמד בדין לא הוי ממון דאב להורישן לזניו עד דמטי
לידיה, דכתיב (דברים כ"ג) ונתן האיף השוכב עמה לאזבי הנערה חמסים כסף, לא זכתה
הורה לאב אלא משעת נתינה. ואין הלכה כרבי שמעון: מעשה ידיה. שעשתה בחיי אביה,
אף על פי שלא גבתה, כגון שכר פעולה: ומציאתה. בגמרא פריך, מציאתה ממאן גביא.
ומשני, הכי קאמר, מעשה ידיה מציאתה מה מציאתה בחיי האב לאב אחר מיתה האב
לעצמה, כלומר שאין האחים זוכים במה שמלאה הבת לאחר מיתה האב, כך מעשה ידיה
בחיי האב לאב, וזכו בהן האחים אף על פי שלא גבתה שכר פעולתה. אבל מעשה ידיה
שלאחר מיתה האב לעצמה, ואין לאחין זכות במעשי ידי הבת שעושה לאחר מיתה האב:

ב. הַמְּאַרְס אֶת בִּתּוֹ, וְגִרְשָׁהּ, אֲרִסָּהּ וְנִתְאַרְמְלָהּ, כְּתִבְתָּהּ שָׁלוֹ. הַשִּׂיאָה
וְגִרְשָׁהּ, הַשִּׂיאָה וְנִתְאַרְמְלָהּ, כְּתִבְתָּהּ שָׁלָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָרֵאשׁוֹנָה
שֶׁל אָב. אָמְרוּ לוֹ, מִשֵּׁהשִּׂיאָה, אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ:

ברטורה (ג) כתובתה של אב. כתובתה שהיא גובה משני אירוסין הללו. והסבר יס כתובה

לארוסה. ובימי נערות וקטנות קאמר: כתובתה שלה. למשהיאה פקע רשותו, ובתר גוביינא אזלינן, וגוביינא בתר הכי הוא. ולא אזלינן בתר כתיבה לומר הואיל והראשונה נכתבה בעודה ברשות האב תיהוי לאב: הראשונה של אב. דקסבר ר' יהודה בתר כתיבה אזלינן, והואיל וכתובה ראשונה נכתבה לפי הנשואין בעוד שהבת ברשות האב, הויא לאב. ואין הלכה כר' יהודה:

ג. הגיורת שנתגיירה בתה עמה, וזנתה, הרי זו בחנק. אין לה לא פתח בית האב, ולא מאה סלע. היתה הורתה שלא בקדשה ולדתה בקדשה, הרי זו בסקילה. אין לה לא פתח בית האב ולא מאה סלע. היתה הורתה ולדתה בקדשה, הרי היא כבת ישראל לכל דבר. יש לה אב ואין לה פתח בית האב, יש לה פתח בית האב ואין לה אב, הרי זו בסקילה. לא נאמר פתח בית אביה, אלא למצוה:

ברטורה (ג) זנתה. מן האירוסין והיא נערה: הרי זו בחנק. ואפילו נתגיירה פחותה מבת ג' שנים דבחזקת בתולה היא. דכי כתיבא סקילה בנערה מאורסה בבת ישראל כתיב, דכתיב (דברים כ"ג) כי עשתה נבלה בישראל: ולא מאה סלע. אם נמאץ הבעל שקרן. דכולה פרשה בישראל כתיבא: ולידתה בקדושה הרי זו בסקילה. דאמר קרא (ס) וסקולה באבנים ומתה, שאין כריך לומר ומתה אלא לרבות הורתה שלא בקדושה. ומיהו לקנס לא מרבינן לה, דלמיתה נתרביית ולא לקנס: יש לה אב. בישראלית קמיירי: ואין לה פתח בית אב. כגון שאין לאב

ד. האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה. וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה. ומקבל את גטה. ואינו אוכל פרות בחייה. נשאת, יתר עליו הבעל שאוכל פרות בחייה, וחייב במזונותיה, בפרקונה, ובקבורתה. רבי יהודה אומר, אפלו עני שבשיראל, לא יפחות משני חלילים ומקוננות:

ברטורה (ד) האב זכאי בבתו. בקטנותה ובנערותה: בקדושיה בכסף. שכסף קדושיה שלו, דכתיב באמה העבריה (שמות כ"א) וילאה חנם אין כסף, ודרשינן, אין כסף לאדון זה, כלומר לאדון שהנאה שילאה חנם בסימני נערות, אבל יש כסף לאדון אחר, ומנו אב, שכסף קדושיה שלו אפילו כשהיא נערה עד שתבגר: בשטר ובביאה. שמקבל שטר קדושין עליה ומוסרה לביאה לשם קדושין למי שיראה, דכתיב והיתה, אתקוש הויות להדדי, מה כסף שהוא אחד מן ההויות, ברשות אביה, אף קדושי שטר וביאה ברשות אביה: במציאתה. משום אביה: ובמעשה ידיה. דכתיב (שמות כ"א) וכי ימכור איש את בתו לאמה, מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה: ובהפרת נדריה. דכתיב (במדבר ה) בנעוריה בית אביה: ומקבל גיטה. דכתיב (דברים כ"ד) וילאה והיתה, אתקש יליאה להויה, כסם שהאב מקבל קדושיה בקטנותה ונערותה, כך מקבל גיטה: ואינו אוכל פירות בחייה. אם נפלו לה קרקעות מבית אבי אמה, אין אביה אוכל פירותיהן בחייה, אלא"כ מתה והוא יורשה: יתר עליו הבעל. שהוא זוכה בכל השנויים למעלה שהאב זכאי בבתו, ואוכל פירות הנכסים שנפלו לה בירושה משנישאת לו: ובפרקונה. אם נשבת חייב לפדותה: בקבורתה. שחכמים

תקנו קבורתה תחת ירושתה שהוא יורשה אם מתה: משני חלילים. להספד:

ה. לעולם היא ברשות האב, עד שתפגס [לרשות הבעל לנשואין]. מסר האב לשלוחי הבעל, הרי היא ברשות הבעל. הלך האב עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, הרי היא ברשות האב. מסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, הרי היא ברשות הבעל:

דרטורה (ה) לעולם היא ברשות האב. אם בת ישראל מאורסת לכהן היא אינה אוכלת בתרומה, ואפילו הגיע הזמן שקבעו לנשואין ולא נישאת שהבעל חייב במזונותיה אינה אוכלת בתרומה: עד שתכנס לחופה. לשם נישואין, שתהא מסורה לרשות הבעל: מסרו שלוחי האב. שפגעו שלוחי האב בשלוחי הבעל ומסרו להם:

ו. האב אינו חייב במזונות בתו. זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בפירוש בגינה, הבנים יירשו והבנות יזונו, מה הבנים אינן יורשין אלא לאחר מיתת האב, אף הבנות אינן יזונות אלא לאחר מיתת אביהן:

דרטורה (ו) האב אינו חייב במזונות בתו. בחייו. דאילו לאחר מיתה ניזונות הבנות מנכסיו מתנאי כתובה. ונתו לאו דוקא, דה"ה בנו, שאין האב חייב לזון לא בנו ולא בנותיו כשהם קטנים, אלא אם הוא גברא דאמיד, כלומר שהוא איש עשיר, בית דין נוטלים ממנו בעל כרחו כדרך שכופין כל שאר בני העיר על הלדקה ומפרנסים בה בניו ובנותיו הקטנים, ואם אינו גברא דאמיד ב"ד מחרפים אותו ומודיעים אותו שאכזריות היא לו אם לא יפרנס את בניו, ושהוא פחות מן החיות המדבריות שהם מרחמין על בניהם, אבל אין יכולין לכופו על זה, בין שהבנים זכרים בין נקבות. ודוקא שהבנים קטנים, אבל קטני קטנים והם הפחותים מבני שש, ב"ד כופין את האב ומוציאים מידו בעל כרחו כדי לפרנס בניו שהם קטני קטנים, אחד זכרים ואחד נקבות: בכרם. על שם שהיו יושבים שורות שורות ככרם: הבנים יירשו והבנות יזונו. מתנאי כתובה, שהבנים זכרים ירשו כתובת אמן והבנות נקבות יזונו מנכסיו: מה הבנים. זכרים: אין יורשין. כתובת אמן אלא לאחר מיתת אביהן: כך הבנות אינן ניזונות. מנכסי האב מכח תנאי כתובה אלא לאחר מיתת אביהן:

ז. לא כתב לה כתובה, בתולה גובה מאתים, ואלמנה מנה, מפני שהוא תנאי בית דין. כתב לה שדה שנה מנה תחת מאתים זוהי ולא כתב לה כל נכסים דאית לי אחראין לכתבתי, חייב, שהוא תנאי בית דין:

דרטורה (ז) ולא כתב לה כל נכסים כו' חייב. להיות כל נכסיו אחראין לה. ולא יכול למימר אין ליך אלא שדה הכתובה ליך בכתובתיך:

ח. לא כתב לה אם תשתבאי אפרקניך ואותבניך לי לאנתו, ובכפנת אהדרניך למדינתך, חייב, שהוא תנאי בית דין:

זרמורה (ח) וזכהנת. שאינו יכול לקיימה משנסצית, שאסת כהן אסורה לזעלה משנאנסה, כותב לה אפרקינד ואהדרינד למדינתך. וחייב לתת לה כתובתה. ואע"פ שזעל כרחו
כריך
לגרשה:

ט. נשפית, חזב לפדוטה. ואם אמר הרי גטה וכתבתה, תפדה את עצמה, אינו רשאי. לקתה, חזב לרפאותה. אמר הרי גטה וכתבתה, תרפא את עצמה, רשאי:

זרמורה (ט) אינו רשאי. שכבר נתחייב צפרקונה משנסצית: חייב לרפאותה. שהרפואה כמזונות: רשאי. שאין חייב לזון גרושתו:

י. לא כתב לה, בגין דקרין דיהוון ליכי מנאי אינון ירתון פסוף כתבתיה: יתר על חולקיהוון דעם אחיהוון, חזב שהוא תנאי בית דין:

זרמורה (י) יתר על חולקיהוון דעם אחיהוון. אם תמותי בחיי ואירשך יטלו כתיבתך אחרי מותי כשיבואו לחלוק בנכסי עם בניס שיהיו לי מאשה אחרת. ונפקא מינה, כגון שכתובה של זו מרובה משל אחרת או שבני האשה אחרת מרובים מבניה של זאת וטוב לאלו שיטלו כתובת אמן ואפילו הכתובות שוות. ואין כתובת בנין דכרין נגבית אפילו בזמן הזה אלא ממקרקעי אבל לא ממטלטלי. ודוקא כשהניח האב שיעור שתי הכתובות ודינר יותר, אז יורשין הבנים כתובת בנין דכרין, הואיל ונשאר מקום ליורשה של תורה, שאחר שיטול כל אחד מהבנים כתובת אמו נשאר דינר לחלוק ולירש בנכסי אביהו, אבל אם לא הניח האב שיעור ב' הכתובות או פחות מזה חולקים הנכסים בשוה ואין כתובת בנין דכרין נוהגת בהם:

יא. בגו נקבו דיהוון ליכי מנאי, יהוון יתבו בביתי ומתזנו מנכסי עד דיתנסבו לגבריו, חזב, שהוא תנאי בית דין:

זרמורה (יא) עד דיתנסבו. עד שיתארכו. ואם בגרו אע"פ שלא נתארכו אין להם מזונות, לקיימא לן בוגרת אין לה מזונות:

יב. את תהא יתבא בביתי ומתזנא מנכסי, כל ימי מגד אלמנותיה בביתי, חזב, שהוא תנאי בית דין. כך היו אנשי ירושלים כותבין. אנשי גליל היו כותבין פאנשי ירושלים. אנשי יהודה היו כותבין, עד שירצו היורשים לתן ליה כתבתיה, לפיכך אם רצו היורשין, נותנין לה כתבתה ופוטרין אותה:

זרמורה (יב) מיגד אלמנותיה. משך אלמנותיה: אנשי יהודה כותבין כו'. ואין הלכה כאנשי יהודה, אלא כל זמן שלא נישאת ושלל תבעה כתובתה בבית דין ניונית משל זעלה ודעה בבית שהיתה דרה בחיי זעלה ומשתמשת בכל הכלים שהיתה משתמשת בהן בחיי זעלה:

גמרא כתובות דף נ' ע"א

אמר רבי אילעא באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. תנאי נמי הכי המבזבז אל יבזבז יותר מחומש שמא יצטרך לבריות. ומעשה באחד שבקש לבזבז יותר מחומש ולא הניח לו חברו ומנו רבי ישבב ואמרי לה רבי ישבב ולא הניחו חברו ומנו רבי עקיבא. אמר רב נחמן ואיתימא רב אחא בר יעקב מאי קרא (בראשית כ"ח) וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. והא לא דמי עישורא בתרא לעישורא קמא. אמר רב אשי אעשרנו לבתרא כי קמא. אמר רב יצחק באושא התקינו שיהא אדם מתגלגל עם בנו עד שתים עשרה שנה מפאן ואילך יורד עמו לחייו. איני והא אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת בציר מבר שית לא תקביל. בר שית קביל וספי ליה כתורא. אין, ספי ליה כתורא מיהו אינו יורד עמו לחייו עד לאחר שתים עשרה שנה. ואי בעית אימא לא קשיא הא למקרא הא למשנה. דאמר אביי אמרה לי אם בר שית למקרא בר עשר למשנה בר תליסר לתעניתא מעת לעת ובתינוקת בת תריסר. אמר רב קטינא כל המכניס את בנו פחות מן שש רץ אחריו ואינו מגיעו איכא דאמרי חביריו רצין אחריו ואין מגיעין אותו. ותרווייהו איתנהו חליש וגמיר איבעית אימא הא דכחיש הא דבריא. (תהלים ק"ו) אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. וכי אפשר לו לאדם לעשות צדקה בכל עת דרשו רבותינו שביבנה ואמרי לה רבי אליעזר זה הזן בננו ובנותיו כשהן קטנים. רבי שמואל בר נחמני אמר זה המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו ומשיאן. (שם ק"יב) הזן ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד רב הונא ורב חסדא חד אמר זה הלומד תורה ומלמדה. וחד אמר זה הפותב תורה נביאים וכתובים ומשאלן לאחרים. (שם ק"יח) וראה בנים לבניך שלום על ישראל אמר רבי יהושע בן לוי פיון שבנים לבניך שלום על ישראל דלא אתו לידי חליצה ויבום. רבי שמואל בר נחמני אמר פיון שבנים לבניך שלום על דיני ישראל דלא אתו לאנצויי:

רפ"י המבזבז. לעניים: מחומש. שבזבזו שלא יצטרך לבריות: עשר אנחנו. שני עשורין הוה להו חומש: והא לא דמי בתרא לקמא. דכי שקלי לקמא פשו להו תשע וכי הדרת מדלי מעשר דידהו לאו כי קמא הוא ואין כאן חומש בשניהם: אנחנו. מדלא כתוב עשר מעשר לך הכי קאמר אנחנו לראשון כלומר מעשר שני יהא כראשון: מוגלגל עם בנו. אם מסרב מללמוד יגלגל עמו בנחת ובדברים רכים: יורד עמו לחייו. לרדותו ברעוה ובחוסר לחם: רב שמואל בר שילת. מלמד תינוקות היה: וספי ליה כתורא. הלעיטהו תורה כשור שאתה מלעיטו ואובסו מאכל: לתעניתא מעת לעת. להתענות כל היום וחונכם לשעות קודם לכן שנתיים כדאמרין ביומא: ובתינוקת. שהיא ממהרת להביא כח שאינה מתשת כח בלימוד תורה וי"ב דקאמר שנת י"ב גופא קאמר דאי בת י"ב ויום א' דאורייתא היא שמביאה שתי פערות ובת עונשים ואין כורך לנו ללמוד ממניקתו של אביי: המכניס את בנו. ללמוד תורה: רץ

אחריו. להזכרתו ולהחיותו: ואין מגיעו. מסוכן הוא למות מרוב חולשו: חזיריו רצין
אחריו. להיות פקחין בתורה כמותו: הא דכחיש. אל יכניסו שמסוכן הוא פן יחליץ
וימות: דבריא. יכניסנו לפי שמתפקח: זה הזן בניו וזנותיו קטנים. שתמיד יום ולילה
הן אכלו והוא כדקה שאינו חיוב עליו בהם: הון ועושר צביתו. שאין המזון כלה
ואעפ"כ כדקתו עומדת לעד: זה הלומד תורה ומלמדה. מתקיימת בו הרי הון ועושר
צביתו ולדקתו עומדת לעד על שטרחה ללמד לתלמידים: זה הכותב וכו'. הספרים
קיימים לו שאינם כלים ולדקתו עומדת לעד: לאינאויי. מי קרוב וקודם לנחלה:

זוהר תצוה דף קפ"א ע"א

רבי יהודה פתח (ישעיה ב') חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו. הכא פקיד קדשא
בריך הוא לבר נש ואזהיר ליה לאסתמרא מאינון בני נשא דאסטו ארתייהו
מארח טב לארח ביש ומסאבי נפשיהו בההוא מסאבו אחרא. דהא פד ברא
קדשא בריך הוא לבר נש עבד ליה בדיוקנא עלאה ונפח ביה רוחא (נ"א נשמתא)
קדישא דכליל בתלת כמה דאוקימנא דאית ביה נפש רוח ונשמה ועילא מפלא
נשמה דאיהי חילא עלאה למנדע ולמיטר פקודוי דקדשא בריך הוא. ואי ההיא
נשמתא קדישא אעיל לה בפולחנא אחרא האי איהו מסאיב לה ונפיק מפולחנא
דמריה. בגין דתלת חילין אליו פלהו חד נפש רוח ונשמה משתתפי כחדא והווי חד
וכלא כגוונא דרזא עלאה (על דא נאמר (משלי י"ג) הולך את חכמים וגומר) ואי חזינו להאי בר נש
דהווי ביה אליו דרגין פלהו. עד לא קיימא בקיומיה למנדע מאן איהו במאי
אתידע דלא לקרבא בר נש בהדיה או לאתמנעא מניה (ס"א בר נש דאית ביה דרגין אליו פלהו
וקיימא בקיומיה דא איהו גבר שלים עבדא מהימנא דמאריה ובעי לאשתתפא ביה ולאשתתפא בהדיה למילף אורחוי
מניה. ובמאי אתידע בר נש למנדע מאן איהו לקרבא בהדיה או לאתמנעא מניה). ברוגזיה ממש ידע ליה
בר נש ואשתמודע מאן איהו אי ההיא נשמתא קדישא נטר בשעתא דרוגזיה אתי
עליה ולא יעקר לה מאתרהא בגין למשרי תחותה ההוא אל זר דא איהו בר נש
פדקא יאות. דא איהו עבדא דמאריה דא איהו גבר שלים. ואי ההוא בר נש לא
נטיר לה ואיהו עקר קדושה דא עלאה מאתריה למשרי באתרהא סטרא אחרא.
ודאי דא איהו בר נש דמריד במאריה ואסיר לקרבא בהדיה ולאשתתפא עמיה
ודא איהו. טורף נפשו באפו. איהו טריף ועקר נפשיה בגין רוגזיה ואשרי בגויה
אל זר. ועל דא כתיב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו דההיא נשמתא
קדישא טריף לה וסאיב לה בגין אפו אשר נשמה אחלף באפו. כי במה נחשב הוא.
עבודה זרה אתחשיב ההוא בר נש. ומאן דאשתתפא עמיה ומאן דאשתתפא עמיה (ס"א
דאשתתפא) בהדיה כמאן דאשתתפא בעבודה זרה ממש. מאי טעמא בגין דעבודה זרה
ממש שארי בגויה. ולא עוד אלא דעקר קדושה עלאה מאתרה. ושארי באתרה
עבודה זרה אל זר. מה אל זר כתיב ביה (ויקרא י"ב) אל תפנו אל האלילים כגוונא
דא אסיר לאסתכלא באנפוי. ואם תאמר הא רוגזא דרבנן רוגזא דרבנן טב איהו
לכל סטרין דהא תנינן דאורייתא אשא איהי ואורייתא קא מרתתא ליה דכתיב
(ירמיה כ"ג) הלא כה דברי כאש נאם יי:

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח חֲדָלוּ לָכֶם מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶסָא פִּי צַמָּה נַחֲשָׁב
הוא. מִקְרָא זֶה הַעֲמִידוּהוּ, אֲבָל מֵהוּ חֲדָלוּ לָכֶם מִן הָאֲדָמָה. וְכִי הַזְהִיר הַנְּבִיא
לְהִמָּנַע מִשְׁאֵר צִנִּי אָדָם, וַיְהִי נִמְאָאִים צִנִּי הָאֲדָמָה, שְׁלֹא יִקְרְבוּ זֶה אֶל זֶה לְעוֹלָם.
וּמִשִּׁיב, אֲלֹא הַעֲמִידוּ הַפְּתוּב, צָמִי שְׁמִשְׁפִּים לְפִתְחוּ שָׁל חֲזָרוּ לִיתָ לֹא שְׁלוֹם, מִטְּרָם
שְׁמִצְרָךְ אֶל הַקְּדוּשָׁא צְרוּךְ הוּא, וְעַל זֶה נִחְמַר חֲדָלוּ וְגו'. וְאִנִּי הַעֲמִידִי הַפְּתוּב, חֲדָלוּ
לָכֶם וְגו', עִם פְּתוּב אַחֵר, שְׁפִתוּב, מִצְרָךְ רַעִיב צְהוּל גְּדוּל צְבָקָר הַשְּׁפָם הַלְּלָה
תַּחֲשָׁב לֹא. וְאִף עַל פִּי שְׁהַפֵּל טוֹב, בְּלוּמָה, אִף עַל פִּי שְׁפָצָר צְרָךְ אֶל הַקְּדוּשָׁא צְרוּךְ
הוּא. וְאִינוּ כְּרִיךְ לְהַזְהִיר עַל זֶה חֲדָלוּ לָכֶם וְגו' אֲבָל מֵהוּ חֲדָלוּ לָכֶם מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁמָה בְּאֶפֶסָא. פֶּאֶן כֹּהֵּ הַקְּדוּשָׁא צְרוּךְ הוּא אֶת הָאֲדָמָה וְהַזְהִירוּ שְׁיִשְׁמַר עֲלֵמוּ מִאֲלוּ
הָאֲנָשִׁים שְׁהַטּוּ דְרִפְיָהֶם מִדְּרָךְ טוֹב לְדְרָךְ רָע וּמִטְּמָאִים עֲלָמָם בְּטְמָאָה דְּסִטְרָא
אַחֲרָא. פִּי בְּשִׁצְרָא הַקְּדוּשָׁא צְרוּךְ הוּא אֶת הָאֲדָמָה, עֲשָׂה אוֹתוֹ צְלוּרָה הַעֲלִינָה וְנִפְח
צוּ רוּחַ קְדוּשָׁא הַפְּלוּל מִשְׁלָשָׁה פְּמוּ שְׁהַעֲמִדְנוּ, שְׁיִשׁ צוּ, נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה, וְהַנְּשָׁמָה
הִיא לְמַעַלָּה מִפְּלָם, שְׁהִיא פַח עֲלִיוֹן לְדַעַת וְלְשִׁמְר מְלוֹת הַקְּדוּשָׁא צְרוּךְ הוּא. וְאִם
מִכְּנִים נִשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה הִיא צְעֻזָּה אַחֲרָתָה, זֶה הוּא הַמְּטָמֵא אוֹתָהּ, וַיּוֹרָא
מִעֲבוּדָת רְבוּנוּ. מִשְׁוֹם שְׁשֵׁלֶשׁ פַּחוֹת אֵלוּ בְּלָם אַחַד, נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה מְשַׁתְּפִים יַחַד
וְהֵם אַחַד פְּמוּ צְסוּד הַעֲלִיוֹן. וְאִם רוּחִים אֲדָם שְׁיִשׁ צוּ אֵלוּ מִדְּרָגוֹת בְּלוּ, שְׁהֵן נֶפֶשׁ
רוּחַ וּנְשָׁמָה, וְעוֹד לֹא עֵמֵד עַל צוּרִיו לְדַעַת מִי הוּא, צַמָּה נוֹדַע אִם לְהַתְּקַרֵּב אֵלָיו
אָדָם, אוֹ לְהִמָּנַע מִמֶּנּוּ. הֵינָה צְכַעֲסוּ מִמָּשׁ אָדָם יוֹדַע אוֹתוֹ, וַיִּפְּרוּ מִי הוּא. אִם
שׁוֹמֵר נִשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה הִיא צְשַׁעַת פְּעֵסוּ, שְׁלֹא יַעֲקֹר אוֹתָהּ מִמְּקוֹמָהּ, וַיִּבַּח לְשָׁרוֹת
צְמִקוּמָה אֵל זֶר, זֶה הוּא אָדָם פְּרָאוּי, זֶהוּ עֶצֶד לְרְבוּנוּ, זֶה הוּא אָדָם הַשְּׁלָם. וְאִם
אָדָם הִיא אֵינוּ שׁוֹמֵר אוֹתָהּ, וְהוּא עוֹקֵר קְדֻשָׁה זוּ הַעֲלִינָה, מִחֲמַת שְׁצָא לִידֵי
פְּעֵם, וּמִשְׁרָה צְמִקוּמָה, סִטְרָא אַחֲרָא. וְדָאִי זֶה הוּא אָדָם שְׁפִרְד צְאֲדוּנוּ, וְאִסוּר
לְהִקְרֵב אֵלָיו וְלְהַתְּחַצֵּר עִמּוֹ. וְזֶהוּ, טוֹרְךָ נֶפֶשׁוּ בְּאֶפֶסָא, שְׁטוֹרְךָ וְעוֹקֵר נֶפֶשׁוּ מִחֲמַת
פְּעֵסוּ, וּמִשְׁרָה צְעֵלְמוּ אֵל זֶר. וְעֲלִיו פְּתוּב, חֲדָלוּ לָכֶם מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶסָא,
הֵינוּ שְׁטוֹרְךָ נִשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה הִיא וּמִטְּמָא אוֹתָהּ בְּשִׁבִיל אֶפֶסָא, דְּהֵינוּ מִחֲמַת שְׁצָא
לִידֵי פְּעֵם, אֲשֶׁר הַחֲלִיף נִשְׁמַתוֹ צְכַעֲסוּ. פִּי צַמָּה הוּא נַחֲשָׁב, הֵינוּ, שְׁאָדָם הִיא
נַחֲשָׁב לְצַמָּה שְׁעוּזָדִים עֲלִיָּה עֲבוּדָה זְרָה. וּמִי שְׁמַתְחַצֵּר עִמּוֹ, וּמִי שְׁפִרְד צְרָעוּ עִמּוֹ
הוּא פְּמוּ שְׁמַתְחַצֵּר צְעֻזָּה זְרָה מִמָּשׁ, מֵהוּ הַטְּעֵם, מִשְׁוֹם שְׁעֻזָּה זְרָה מִמָּשׁ
שְׁרָה צְתוּכוּ, דְּהֵינוּ אֵל זֶר, וְלֹא עוֹד אֲלֹא שְׁעַקֵר קְדֻשָׁה עֲלִיוֹנָה מִמְּקוֹמָהּ וְהַשְׁרָה
צְמִקוּמָה עֲבוּדָה זְרָה, אֵל זֶר. מֵה אֵל זֶר פְּתוּב צוּ, אֵל תְּפִנוּ אֵל הַחֲלִילִים, פְּמוּ זֶה,
אִסוּר לְהַסְתַּפֵּל צְפִנְיוּ שָׁל הַכּוּעֵם.

א. היתה צואה בגומא עומד בסנדלו על הגומא וקורא והוא שלא יהיה סנדלו נוגע בה. היתה כנגדו צואה מעוטה ביותר כמו טפה רוקק עליה רוק עבה עד שתתכסה וקורא. היתה נטושת צואה על בשרו או ידיו מטונפות מבית הכסא ולא היה לה ריח רע כלל מפני קוטנן או יבשותן מתר לקרות לפי שאין להו ריח רע. אבל אם היתה במקומה אף על פי שאינה נראית פשהוא עומד הואיל ונראית פשהוא יושב אסור לקרות עד שיקנח יפה יפה מפני שהצואה לחה היא ויש לה ריח רע וכמה גאונים הורו שאסור לקרות אם היו ידיו מטונפות וכן ראוי לעשות: **ב.** ריח רע שיש לו עיקר מרחיק ארבע אמות וקורא אם פסק הריח. ואם לא פסק הריח מרחיק עד מקום שפסק הריח וקורא ושאין לה עיקר כגון מי שיצא ממנו ריח מלמטה מרחיק עד מקום שתכלה הריח וקורא. גרף של רעי ועביט של מימי רגלים אסור לקרות קריאת שמע כנגדו ואף על פי שאין בהם כלום ואין להם ריח רע מפני שהם כבית הכסא:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

אמרו רבותינו זכרונם לברכה אין העולם מתקיים אלא במי שבולם פיו בשעת מריבה וכו' שנאמר (איוב כ"ו) תולה ארץ על בלימה רבי אבהו אומר על מי שמשים עצמו כמי שאינו וכו'. ותנו רבנן הנעלבים ואינם עולבים שומעין חרפתם ואינן משיבין עליהם הכתוב אומר (שופטים ה') ואזהביו כצאת השמש בגבורתו. ואמר אליהו זכרונו לברכה לעולם הוי עלוב לבני אדם ולבני ביתך יותר מכלם. ואמר אבא אליהו ז"ל לעולם אין תורה מתפרשת אלא במי שאינו קפדן. ואף אני איני נגלה אלא למי שאינו קפדן. אשרי אדם מכיר ערכו ויום המיתה נגד עיניו. ויודע שהוא לפני הבורא יתברך שמו וזוכר שנותן לו חיים לעובדו ולעסוק בתורתו אם כן וכן הוא עושה ודאי אהוב למעלה ונחמד למטה וה' עמו:

תורה

רביעי

יום

תצוה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגדן דמילוי וו דשם ביין לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

(ד) וּשְׂתֵי שְׂרָשָׁרֹת זָהָב טְהוֹר מְגִבֹּלֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם מְעֵשֶׂה
עֲבֹת וְנִתְּתָה אֶת-שְׂרָשָׁרֹת הַעֲבֹתֹת עַל-הַמְּשֻׁבָּצֹת: (ט)
וְתִרְתִּין תִּפְּיוּ דָּהָב דְּכִי מִתְחַמֵּן תַּעֲבֹד יִתְּחוּן עוֹבֵד גְּדִילוֹ וְתִתֵּן יָת תִּפְּיָא גְּדִילְתָּא עַל
מְרַמְצָתָא:

רס"י שרשרת זהב. שלשלאות: מגבלות. לסוף גבול החשן תעשה אותם: מעשה
עבות. מעשה קליעת חוטין, ולא מעשה נקבים וכפלים, כאותן שעושין לבורות,
אלא כאותן שעושין לערדסקאות, שקורין אינלינסייר"ס בלעז [כלי קטורת]: ונתת
את שרשרת. של עבותות העשויות מעשה עבות על המשצרות הללו. ולא זה הוא
מקום לראת עשיתן של שרשרות, ולא לראת קביעתן, ואין תעשה האמור כאן לשון
כווי, ואין ונתתה האמור כאן לשון כווי, אלא לשון עתיד, כי בפרשת החשן חוזר
ומראה על עשיתן ועל קביעתן, ולא נכתב כאן אלא להודיע מקצת לורך המשצרות
שמה לעשות עם האפוד, וכתב כך זאת לומר כך המשצרות הללו יזקקו כך
לכשתעשה שרשרות מגבלות על החשן, תתנם על המשצרות הללו:

(טו) וְעֲשִׂיתָ חֶשֶׁן מִשֶּׁפֶט מְעֵשֶׂה חֹשֶׁב כְּמְעֵשֶׂה אֶפֶד תַּעֲשֶׂנּוּ:
זָהָב תִּכְלֹת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלְעֹת שָׁנִי וְנִשֵּׁשׁ מִשְׁזָר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:
וְתַעֲבֹד חֶשֶׁן דִּינָא עוֹבֵד אֶמֶן כְּעוֹבֵד אֶפֶדָא תַּעֲבֹדְנָה דְּהָבָא תִּכְלָא וְאַרְגָּמָנָא וְצַבֵּעַ זְהוּרִי
וּבוּץ שְׂזִיר תַּעֲבֹד יִתָּה:

רס"י חשן משפט. שמכפר על הקול הדיון. דבר אחר משפט, שמזכר דבריו
והבטחתו אמת, דיריישנימיני"ט בלעז. שהמשפט משמש שלש לשונות דברי טענות
הבעלי דינים, וגמר הדיון, ועונש הדיון, אם עונש מיתה, אם עונש מכות, אם עונש
ממון, וזה משמש לשון ברור דברים, שמפרט ומזכר דבריו: כמעשה אפוד. מעשה
חושב ומחמשת מינין:

(טז) רְבוּעַ יְהִי כְּפֹלֵי זָרֵת אֲרָכּוֹ וְזָרֵת רְחִבּוֹ: מְרַבֵּעַ יְהִי עֵיף זָרְתָא
אֲרָכָה וְזָרְתָא פְּתִיחָה:

רס"י זרת ארכו זרת רחבו. כפול ומוטל לו לפניו כנגד לבו, שנאמר (פסוק ז) והיו
על לב אהרן, תלוי בכתפות האפוד, הזרות מאחוריו על כתפיו ונקפלות ויורדות
לפניו מעט, והחשן תלוי בהן בשרשרות וטבעות, כמו שמפורט בענין:

(יז) ומִלֵּאת בּוֹ מִלֵּאת אֶבֶן אַרְבַּעַת טוּרִים אֶבֶן טוּר אֶדָם
פְּטוּדָה וּבְרֻקָּת הַטּוּר הָאֶחָד: וְתִשְׁלַם בָּהּ אֶשְׁלֵמוֹת אֲבָנָא אַרְבַּעַת סְדְרִין
אֶבֶן טָבָא סְדְרָא קְדָמָא סְמָקוּ יִרְקוּ וּבְרֻקוּ סְדְרָא חֵד:

כס"י ומלאת זו. על פס שהאבנים ממלכות גמות המשצרות המתקנות להן, קורא
אותן בלשון מלאים:

(יח) וְהַטּוּר הַשְּׁנַי, נִפְךְ סִפִּיר וַיְהִלֵּם: וְסְדְרָא תִּנְיָנָא אִזְמַרְגָּדִין וְשִׁבְזִין
וְסִבְהָלוֹם: (יט) וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לְשֵׁם שְׁבוּ וְאַחֲלָמָה: וְסְדְרָא תְּלִיתָא
קִנְיִירִי טְרַקְיָא וְעִין עֵגְלָא:

נביאים - יחזקאל - פרק מג

(כה) שִׁבְעַת יָמִים תַּעֲשֶׂה שְׁעִיר-חַטָּאת לַיּוֹם וּפָר בֶּן-בְּקָר
וְאֵיל מִן-הַצֹּאן תִּמְיָמִים יַעֲשׂוּ: שִׁבְעָא יוֹמִין תַּעֲבֹד צִפְיָא דְחַטָּאתָא לַיּוֹמָא
וְתוֹר בֶּר תוֹרִי וּדְכָר מִן עֵנָא שְׁלִימִין יַעֲבֹדוּ:

כס"י תמימים יעשו. לעולה:

(כו) שִׁבְעַת יָמִים יִכְפְּרוּ אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְטָהְרוּ אֹתוֹ וּמִלְאוּ (ידו)
יָדָיו: שִׁבְעָא יוֹמִין יִכְפְּרוּן עַל מִדְבַּחָא וְיִדְכּוּן וְיִקְרִיבוּן קוֹרְבָנִיהּ: (כז) וַיְכַלּוּ
אֶת-הַיָּמִים וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יַעֲשׂוּ הַפְּהָגִים עַל-
הַמִּזְבֵּחַ אֶת-עוֹלוֹתֵיכֶם וְאֶת-שְׁלֵמֵיכֶם וְרָצָאתִי אֶתְכֶם נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה: וַיִּשְׁלֶמוּן יָת יוֹמָא וַיְהִי בַיּוֹמָא תִּמְיָנָא וְלִהְלָא יַעֲבֹדוּן פְּהָגָא עַל
מִדְבַּחָא יָת עֲלוֹתֵיכֶם וְיָת נְכֹסֶת קוֹדֶשִׁיכֶם וְיִתְקַבְּלוּן קוֹרְבָנֵיכֶם בְּרַעְוָא אָמַר יְיָ אֱלֹהִים:

כס"י ורצאתי. לשון רצון:

מד (א) וַיֵּשֶׁב אֶתִּי דְרָךְ שְׁעַר הַמִּקְדָּשׁ הַחִיצוֹן הַפְּנֵה קְדָיִם
וְהוּא סָגוּר: וְאַתִּיב יְתֵי אֹרַח תְּרַע מִקְדָּשָׁא בְרָאָה דְפְתִיחַ לְמַדִּינְחָא וְהוּא אָחִיד :
(ב) וַיֹּאמֶר אֵלָי יְהוָה הַשְׁעַר הַזֶּה סָגוּר יְהוָה לֹא יִפְתָּח וְאִישׁ
לֹא-יָבֵא בּוֹ כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל בָּא בּוֹ וְהָיָה סָגוּר: וְאָמַר
יְיָ לִי תְרַע קְדִין אָחִיד יְהֵא וְלֹא יִתְפַּתַּח וְאֶנְשׁ לֹא יַעֲוִל בֵּיהּ אֲרִי יְיָ אֱלֹהֵא דְיִשְׂרָאֵל אֲחַגְלִי
עֲלוּהִי וְיְהִי אָחִיד :

רש"י סגור יהיה . רבותינו העמידו המקרא הזה בפשפש הדרומי שהיה לשער
ההיכל פשפש פתח קטן כך שנינו במסכת מדות שני פשפסין היו לו לשער הגדול
אחד צדדו ואחד בצפון שצדדו לא נכנס בו אדם מעולם עליו מפורש ע"י
יחזקאל השער הזה יהיה סגור : צא בו . לעתיד לצא :

(א) אֶת-הַנְּשִׂיא וְנִשְׂיָא הוּא יֵשֶׁב-בּוֹ (לאכול)-לְאָכֹל-לֶחֶם לִפְנֵי
יְהוָה מִדְּרָךְ אֶלֶם הַשְׁעַר יָבֹא וּמִדְּרָכּוֹ יֵצֵא: לְרַבָּא יְהִי רַבָּא הוּא
יְתִיב בֵּיהּ לְמִיכָל לְחֵמָא קָדָם יְיָ מֵאֹרַח אֹלְמָא דְתִרְעָא יַעוּל וּמֵאֹרַחִיהּ יִפּוֹק :

רש"י את הנשיא נשיא הוא וגו' . את הנשיא אני נותן רשות נשיא הוא וחשוב
ואין דרכו ליטב ולאכול עם שאר הכהנים בצלחות : הוא ישב בו . לאכל לחם .
בתוך חללו : מדרך אולם השער יבוא . כשהוא נכנס לתוך החצר הפנימית כדי
ליכנס לשער קטן זה לאכול בו דרך אולם השער העזרה שבמזרח יכנס לתוך
העזרה ובו צדד ישוב כשישוב ילא צאותו הדך שנכנס ולפי שהוא אומר למטה
(מ"ו) צענין וצבא עם הארץ לפני ה' צמועדים הצא דרך וגו' שמה לעשות העזרה
קפנדריא לפי שאתה ביאה לראיית פנים ונריך להראות יפה הורכך לומר כאן
צביאות של כל ימות השנה שלא יעשה קפנדריא לפי שאין ביאה זו לראיית פנים
כמו של רגלים וכן העיד עוד למטה צענין פעמים רבות , מלאתי . את הנשיא .
כ"ג נשיא הוא ומחשיבותו יהא רשאי לאכול צקר ולחם קדשים צאותו שער
שפותחין לו בצעת אכילתו : מדרך אולם השער יבוא . דרך אולם שער מזרחי
יכנס לעזרה ויבוא עד אולם פשפש לאכול בו לחמו : ומדרכו ילא . שאין זה ראוי
לקפנדריא כשאר שערים וכל היום שלא בצעת אכילת הנשיא יהיה סגור , (ס"א)
:

כתובים - משלי - פרק יח

(ט) גם מתרפה במלאכתו אַח הוּא לְבַעַל מְשָׁחִית: וְאַף דְּמִתְרַפֵּה
בְּעַבְדֻתֶיהָ חִבְרָא הוּא לְגִבְרָא מְחַבְּלָנָא :

רש"י גם מתרפה במלאכתו . פורש מן התורה והוא ת"ח : לבעל משחית . לשטן :

(י) מְגֹדֵל-עַז שֵׁם יְהוָה בּוֹ-יְרוּץ צְדִיק וְנִשְׁגָּב: מְגֹדֵלָא דְעוֹשֵׁנָא שְׁמִיה
דְּאַלְהָא וּבִיה נְרַחֵט צְדִיקָא וְנִתְרִים בֵּיה :

רש"י מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב . והוא מתחזק :

(יא) הוֹן עֲשִׂיר קָרִית עֲזוֹ וּכְחוּמָה נִשְׁגָּבָה בְּמִשְׁפַּתוֹ: מְזֻלִּיה
דְּעִתִּירָא קָרִיתָא דְעוֹשֵׁנִיה וּכְשׁוּרָא יְרוּם מְשֻׁרִיה :

רש"י וכחומה נשגבה . עשרו לו בחדרי משכיתו מפני שהבית נרלף ברלפת אבנים
הסוככים על הארץ קרוי אבן משכית :

(יב) לְפָנֵי-שֹׁבֵר יִגְבֶּה לֵב-אִישׁ וְלִפְנֵי כְבוֹד עֲנוּה: קָדָם תִּבְרָא
יְתָרוֹם לְבִיה דְּגִבְרָא וּקָדָם יְקָרָא עֲנוּתְנוּתָא : (יג) מְשִׁיב דְּבַר בְּטָרָם יִשְׁמַע
אֲוֹלֵת הַיָּא-לָו וּכְלָמָה: מְחִזִּיר פְּתִיגָמָא עַד לָא שְׁמִיעַ שְׁטִייתָא לִיה וּבִהַתָּתָא :
(יד) רוּחַ-אִישׁ יְכַלְכֵּל מַחְלָהוּ וְרוּחַ נְכָאָה מִי יִשְׁאַנָּה: רוּחִיה דְּגִבְרָא
תְּסֻבֵּר בְּרַחֲמֵיהּ וְרוּחָא מְכַכְתָּא מִן נְטַעֲיָנִיה :

רש"י רוח איש . רוח גבר שהוא איש גבור ואינו נותן דאגה בלבו ומקבל כל הבא
עליו בשמחה ובחבה : יכלכל מחלהו . אין כחו סר מעליו :

א. הבית והעלייה (של שנים) שנפלו, שניהם חולקים בעצים ובאבנים ובעפר, ורואים אילו אבנים הראויות להשתפר. אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו, נוטלן ועולות לו מן החשבון:

דרטורה (א) הבית והעלייה של שנים. הבית של אחד, ועלייה של אחר: שניהם חולקים. לפי שאין ניכר אלו אבנים של עליון ואלו אבנים של תחתון: ורואים אלו אבנים הראויות להשתפר. שאם נחבס הבית מיסודו ונפל תחתיו, יש לדעת שהתחתונות נשברו. ואם עליונו של כותל נפל להלן ממנו הרבה, העליונות נשברו, שנפלו ממקום גבוה, והתחתונות שלמות שנפלו ממקום נמוך. ורישא דתנא שניהם חולקים, מייירי שנפל הכותל כלילה ופנו את האבנים מיד, וליכא למיקם אי בחבסה נפל ותתאה אדבור, אי בחבטה נפל ועלייתא אדבור: מקלת אבניו. והן שלמות: נוטלן. וכגון שהלה טוען בקלת מהן שהוא אמת, ובקלת אומר שאינו יודע, שכיון שהוא מודה במקלת הוה ליה מחוייב שבועה דאורייתא ואינו יכול ליטע, וכל המחוייב שבועה ואינו יכול ליטע משלם. אבל אם אמר על כולן איני יודע, יטע שאינו יודע וחולק עם חבירו בשוה:

ב. הבית והעלייה של שנים, נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן, הרי בעל העלייה יורד ודר למטה, עד שיתקן לו את העלייה. רבי יוסי אומר, התחתון נוטל את התקרה, והעליון את המעזיבה:

דרטורה (ב) הבית והעלייה. המשכיר לחבירו עלייה שעל גבי ביתו ואמר לו עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך, ונפחתה העלייה בארבעה טפחים על ארבעה טפחים, דהשתא אם בא זה להשתמש בעלייה כריך שישתמש חביו למעלה וחביו למטה: ואין בעל הבית רוצה לתקן. העלייה: הרי בעל העלייה יורד ודר למטה. לגמרי. דהא שעבד ביתא לעלייה. ולא כפינן ליה לדור חביו למעלה וחביו למטה: מעזיבה. טיח של טיט שנותנים על התקרה. רבי יוסי סבר מעזיבה אשוויי גומות היא, ואשוויי גומות על העליון לאשוויי. ורבנן סברי מעזיבה אחזוקי תקרה היא, ואחזוקי תקרה תחתון בעי לאחזוקי. והלכה כחכמים:

ג. הבית והעלייה של שנים שנפלו, אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות, והוא אינו רוצה לבנות הרי בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכו עד שיתן לו את יציאותיו. רבי יהודה אומר, אף זה דר בתוך של חברו צריך להעלות לו שכר, אלא בעל העלייה בונה את הבית ואת העלייה ומקרה את העלייה, ויושב בבית עד שיתן לו את יציאותיו:

דרטורה (ג) הבית והעלייה של שנים. בית של זה ועלייה של זה: אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות. החומה והתקרה התחתונה המוטלן עליו לבנות: בונה את הבית. ותקרה התחתונה שעליו, וישב בבית עד שיתן לו יציאותיו, ואחר כך יולא ממנו ובונה עלייתו:

אמר רבי יהודה אף זה דר בתוך של חזירו. אם כן הוא, בעל העלייה זו כשזה מחזיר לו יציאותיו נמאכא קדר כל הימים הללו בתוך של חזירו. ואף על פי שזה אינו חסר דהא בלאו הכי לא הוי בני לה, מכל מקום זה נהנה, שאלולי בית זה לא היה לו מקום לדור סם. וקסבר זה נהנה וזה אינו חסר, חייב. אלא בונה את הכל, ומקרה את העליה. למעלה וכל הכריך לה: ויושב בבית. התחתון, דהוי ליה זה לא נהנה, שהרי עלייתו מוכנת לו לדור בה, וזה לא חסר, דהא לא הוה בני לה ולא חזיא ליה:

ד. וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע, וגנה אחת על גביו, ונפחת, הרי בעל הגנה יורד וזורע למטה עד שיעשה לבית בדו כפיו. הפתל והאילן שנופלו לרשות הרבים והזיקו, פטור מלשלם. נתנו לו זמן לקח את האילן ולספור את הפתל, ונפלו בתוך הזמן, פטור, לאחר הזמן, חייב:

דרטורה (ז) בית הבד. בית לעצור זיתים: וגנה אחת על גביו. ובית הבד של אחד וגונה של אחר: ונפחת. בארבעה טפחים על ארבעה טפחים ואינו ראוי לזרוע כבתחילה: כפיו. תקרה עשויה בעגול כמין קסת ועליה יתן בעל הגנה עפר ויזרע: פטור מלשלם. דמאי הוה ליה למיעבד, אנוס הוא: נתנו לו זמן. בית דין, שלשים יום לסתור ולקוז:

ה. מי שהיה כתלו סמוך לגנת חבירו ונפל, [ואמר לו פנה אבניך], ואמר לו הגיעוד, אין שומעין לו, משקבל עליו אמר לו הילך את יציאותיך ואני אטל את שלי, אין שומעין לו. השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש, ואמר לו תן לי שכרי, ואמר לו טל מה שעשית בשכרך, אין שומעין לו, משקבל עליו ואמר לו הילך שכרך ואני אטל את שלי, אין שומעין לו. המוציא זבל לרשות הרבים, המוציא מוציא והמזבל מזבל. אין שורין טיט ברשות הרבים, ואין לובנים לבנים. אבל גובלין טיט ברשות הרבים, אבל לא לבנים. הבונה ברשות הרבים, המביא אבנים מביא והבונה בונה. ואם הזיק, משלם מה שהזיק. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום:

דרטורה (ח) ונפל. לתוך גינת חזירו: הגיעוד. זכה בהן ופנה אותן לעצמך: אין שומעין לו. אם אין זה רואה אין קונה אותן, וחייב הלה לפנותן: בתבן ובקש. ללקט לו משלו או משל הפקר: אין שומעין לו. אע"ג דבכל דוכתא אית לן סוה כסוף ככסף, גבי שכיר אינו כן, דלא תלין פעולת שכיר כתיב, אמאי דאתני בהדיה משמע: המוציא מוציא והמזבל מזבל. כשזה מוציאו מן הרפת לרשות הרבים יהא מוכן הנושא לזבל, ואינו ראוי להשהותו סם: גובלין טיט. לתת מיד בבנין: והבונה בונה. מקבלן מיד המביא ובונה: מתקן. מזמן ברה"ר כל שלשים יום, ואינו חייב בנזקין. ואין הלכה כרשב"ג:

ו. שתי גנות זו על גב זו והזרק בינתים, רבי מאיר אומר, של עליון. רבי יהודה אומר, של תחתון. אמר רבי מאיר, אם ירצה העליון לקח את עפרו אין פאן ירק. אמר רבי יהודה, אם ירצה התחתון למלא את גנתו אין פאן ירק. אמר רבי מאיר, מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה, רואין

מְהִיכֵן יִרְקֵה זֶה חַי. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל שֶׁהֶעֱלִיזוֹן יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִטֹּל, הָרִי הוּא שְׁלוֹ, וְהַשָּׂאָר שֶׁל תַּחְתּוֹן:

ברטורה (ו) פתי גינות. של שני בני אדם סמוכות זו לזו. האחת קרקעיתה גבוהה, ושאלה קרקעיתה נמוך: והירק בנתיים. בזקיפת הגובה, שזו גבוה מזו: של עליון. שהרי עפרו הוא ומשלו הוא יונק: של תחתון. שעל אוירו היא מונחת: מאחר ששניהם יכולים למחות. שלא יהא ירק זה כאן. עליון ליטול עפרו, ותחתון למלאות גינתו: רואין מהיכן ירק זה חי. ממקום שהוא יונק וגדל. ולו ינתן: כל שעליון יכול לפשוט ידו וליטול הרי אלו שלו. כדקאמר רבי מאיר. הואיל ומעפרו הוא חי: והשאר של תחתון. דעליון גופיה אפקורי מפקיר ליה לגבי דתחתון. שגנאי הוא לו ליטול רשות ליכנס לתוך של חצירו וללקחו. והלכה כרבי שמעון:

גמרא בבא מציעא דף ק"ז ע"ב

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא הַכֹּל בְּיַדֵּי שְׁמַיִם חוּץ מְצַנִּים פְּחִים שְׁנַאֲמַר (משלי כ"ב) צְנִים פְּחִים בְּדַרְךְ עֵקֶשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם. רַבִּי יוֹסִי בֵּר חֲנִינָא אָמַר זֶה צוֹאֵה דְאָמַר מִרְ צוֹאֵת הַחוּטִים וְצוֹאֵת הָאוֹזֵן רֶבֶן קֶשֶׁה וּמִיעוּטָן יָפֵה. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר זֶה מָרָה. תִּנְיָא נְמִי הָכִי מַחְלָה זֶה מָרָה. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָה מַחְלָה שֶׁהִיא מַחְלָה כָּל גּוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם. דְּבַר אַחַר מַחְלָה שְׁשִׁמוֹנִים וּשְׁלֹשָׁה חֲלָאִים תְּלוּיִם בְּמָרָה וְכֵלֶן פֶּת שְׁחָרִית בְּמַלְח וְקִיתוֹן שֶׁל מַיִם מְבַטְלָתוֹ. תְּנִי רֶבֶן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּפֶת שְׁחָרִית מְצַלֵּת מִן הַחֲמָה וּמִן הַצָּנָה. וּמִן הַזִּיקוֹן. וּמִן הַמְּזִיקוֹן. וּמִחֲכִימַת פֶּתִי. וְזוֹכָה בְּדִין לְלִמּוּד תּוֹרָה וְלִלְמַד. וְדְבָרָיו נִשְׁמָעִים. וְתִלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּים בְּיָדוֹ. וְאִין בְּשָׂרוֹ מַעֲלָה הֵבֵל. וְנִזְקַק לְאִשְׁתּוֹ וְאִינוּ מִתְאַוֶּה לְאִשָּׁה אַחֲרֵת. וְהוֹרְגֵת כְּנֵה שְׁבַבְנֵי מַעִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֵף מוֹצִיא אֶת הַקְּנָאָה וּמְכַנֵּס אֶת הָאֵהָבָה. אָמַר לִיה רַבָּה לְרַבָּא בֵּר מְרִי. מִנָּא הָא מִילְתָּא דְאִמְרֵי אִינְשֵׁי שְׁתִּין רְהוּטֵי רְהוּטֵי וְלֹא מְטוֹ לְגַבְרָא דְמַצְפְּרָא כְּרֵךְ. וְאִמְרֵי רֶבֶן הַשֶּׁפֶס וְאִכּוֹל בְּקִיץ מְפַנֵּי הַחֲמָה וּבְחוּרָף מְפַנֵּי הַצִּינָה אָמַר לִיה דְּכִתִּיב (ישעיה מ"ט) לֹא יִרְעֵבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא יִכְסוּ וְשָׁמֶשׁ לֹא יִשְׁמָשׁ וְשָׁמֶשׁ כִּיּוֹן דְּלֹא יִרְעֵבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ. אָמַר לִיה אֶת אֶתְּ אֶתְּ לִי מֵהֶתֶם. וְאִנָּא אֶמְיָנָא לָךְ מֵהֶתֶם (שמות כ"ג) וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבִרְךְ אֶת לַחְמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ. וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם זֶה קְרִיאַת שְׁמַע וְתִפְלָה. וּבִרְךְ אֶת לַחְמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ זֶה פֶּת בְּמַלְח וְקִיתוֹן שֶׁל מַיִם מְפָאן וְאִילָךְ (שם) וְהִסִּירוּתֵי מַחְלָה מִקְרָבְךָ:

רש"י כנים פחים. קור הנופח ולאו היינו רוח דקאמר שמואל דשמואל זיקא בלא כינה נמי מזקת: זו מרה. שהמריה שבה גדולה ונובעת ומתפשטת בגידוין ובעלמות: וכולן פת במלח מצטלתו. כדילוף לקמן מקראי: וקיתוון של מים. למי שאין לו יין: ומן הזיקין. היינו רוח דאמר שמואל: מחכימת פתי. שדעתו מיושבת עליו לפי שאינו

מכטער צעינוי: וזכה בדין. אם יש לו דין עם חבירו דעתו מיושנת ליטב דבריו
בזית דין להטעים: ללמוד וללמד. מחמת יסוב הדעת: ודבריו נשמעין. לזכיות שיש
לו לב להטעימן: הכל. זיעה וזוהם: נזקה לאשתו. אם בעל הרהורים הוא ומתוך
שלבזו טוב צדק שחכל קצת תוצע לאשתו ובלאחתו לשוק ורואה נשים אינו מתאוה
להן: כנה שבני מעים. תולעים: מויליא את הקנאה. ואת התגר שכשאין לבו טוב
עליו הוא נוח לכעוס: ואמרו רבנן השכם ואכול. בערבי פסחים בדברים שזוה רבי
לבניו:

זוהר תצוה דף קפ"א ע"א

רוגזיה דרבנן במלי דאורייתא רוגזיה דרבנן למיהב יקרא לאורייתא וכלא
לפולחנא דקדשא בריהו הוא הוי לכד נאמר כי יי אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא.
אבל אי במליו אחרנין לאו פולחנא דקדשא בריהו הוא האי בגין דבכל חטאים
דקא עביד בר נש לאו איהו עבודה זרה ממש כהאי ואסיר לקרבה בהדיה דהאי.
ואי תימא הא לשעתא הנה דעבר והדר אהדר. לאו הכי דכיון דאעקר קדושה
דנפשיה מניה ומאתריה וההוא אל זר מקפח ההוא אתר אתתקף ביה ולא שביק
ליה בר פד אתדפי בר נש מפל וכל ועקר ליה לעלמין ולבתר אשתדל לאתקדשא
ולאמשכא קדושה עליה. כדיו וילואי דיתקדש. אמר ליה רבי יוסי אתקדש ממש.
(סי"א אמאי והא אתדפי ואתקדש) אמר ליה תא חזי בשעתא דאיהו עקר קדושה דנפשיה
ושרייא באתריה ההוא אל זר דאקרי טמא אסתאב בר נש וסאיב למאן דקריב
בהדיה וההיא קדושה ערקת מניה וכיון דערקת מניה זמנא חדא כמה דיעביד בר
נש עוד לא תיתוב לאתרהא. אמר ליה אי הכי כמה מסאבין אינון דמתדכאן.
אמר ליה שאני מסאבו אחרא דלא יכיל למעבד יתיר. אבל דא שנייא מפלא דכל
גופא סאיב מגו ומבר ונפשא וכלא מסאיב. ושאר מסאבו דעלמא לאו איהו אלא
גופא לבר בלחודוי ובגין כך פתיב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו דאחלף
קדושה דמאריה בגין אפו דדא איהו מסאבו דמסאיב פלא. כי במה נחשב הוא.
במה עבודה זרה ודאי נחשב איהו. תא חזי הא איהו רוגזא דאיהו עבודה זרה
סטרא אחרא כמה דאמרן דבעי בר נש לאסתמרא מניה ולא תפרשא מעלוי ועל
דא כתיב (שמות כ"ו) אלהי מסכה לא תעשה לה. לה בגין לאבאשא גרמך. וכתיב
בתריה את חג המצות תשמר. תשמר דא סטרא דקדושה דבעי בר נש לנטרא ליה
ולא יחלף ליה בגין סטרא אחרא:

תרגום זוהר פעם חכמים הוא בדברי תורה. פעם חכמים הוא לתת פזוד לתורה.
והפל לעבודת ה' הוא. לכד נאמר, פי ה' אלוקיך אש אוכלה הוא אל קנא. הכל אם
הפעם הוא בדברים אחרים ולא בדברי תורה, אין זה עבודת הקדוש צדוקה הוא
משום שכל החפאים שעושה האדם אינם עבודה זרה ממש כמו הפועם, אסור
לקרב אליו. ואם תאמר, הרי לשעה הוא עבר וכעס, ואחר כך חזר בתשובה. אינו

כּוֹ, כִּי כִּיּוֹן שְׁעָקֵר הַדֵּשֶׁת נִפְשׁוּ מִמֶּנּוּ וּמִמְקוֹמָהּ, וְאוֹתוֹ אֵל זֶר, עָשָׂה מִקוֹם הַהוּא, הוּא מִתְחַזֵּק צוֹ וְאִינוּ עוֹזֵב אוֹתוֹ. חוּץ בְּשִׁנְטָהּ הָאֵדָם מִכָּל וְכָל, וְעָקֵר מִתּוֹכוֹ אֵת אֵל זֶר לְעוֹלָם, וְאַחֵר כָּךְ הַשְׁפִּיל לְהַתְקַדֵּשׁ וּלְהַמְשִׁיךְ הַדֵּשָׁה עָלָיו, אֵל הַלְוָאִי שְׁתִּתְקַדֵּשׁ. אָמַר לוֹ רִבִּי יוֹסִי הוּא מִתְקַדֵּשׁ מִנֶּשֶׁה. אָמַר לוֹ, צֵא וּרְאֵה בְּשַׁעַת שְׁהוּא עוֹקֵר הַדֵּשֶׁת נִפְשׁוּ, וְשׂוֹרֵה בְּמִקוֹמָהּ אֵל זֶר הַהוּא הַנִּקְרָא טָמֵא, נִטְמָא הָאֵדָם, וּמִטְמָא אֵת מִי שְׁקָרֵב אֵלָיו, וְהַדֵּשָׁה הַהִיא נִעְקָרָה מִמֶּנּוּ, וְכִיּוֹן שְׁנַעֲקָרָה מִמֶּנּוּ פֶּעַם אַחַת, כַּמָּה שְׁיַעֲקָרָה הָאֵדָם, לֹא תִשָּׁבַע עוֹד לְמִקוֹמָהּ. אָמַר לוֹ אִם כּוֹ, כַּמָּה טָמֵאִים הֵם שְׁמִטְוֵהִים. אָמַר לוֹ מְשׁוֹנֵה הוּא טָמֵאָה אַחֲרָתָה, שְׁאִינוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִלְטָמָא אוֹתוֹ בְּחוּץ. אֲבָל זֶה הַפּוּעַם מְשׁוֹנֵה מִכָּל, שְׁכָל גּוֹפּוֹ טָמֵא מִפְּנִים וּמִחוּץ, וְהַנֶּפֶשׁ וְהַכָּל מִטְמָא. וְשָׂחַר טָמֵאוֹת הָעוֹלָם אִינוּ מִטְמָא אֶלְכָּא הַגּוֹף מִבְּחוּץ בְּלִבָּד. וּמִשּׁוֹם זֶה כְּתוּב, חֲדָלוּ לָכֶם מִן הָאֵדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאַפּוֹ, דְּהִינוּ שְׁהַחֲלוּף הַדֵּשֶׁת רְצוֹנוֹ בְּשִׁבִיל פֶּעַם. שָׂחַר הוּא טָמֵאָה שְׁמִטְמָא לְכָל. כִּי כַּמָּה נִחְשָׁב הוּא, כַּמָּה שָׁל עֲבֹדָה זָרָה, וְדָאִי נִחְשָׁב הוּא. צֵא וּרְאֵה, הַפֶּעַם הַזֶּה שְׁהוּא עֲבֹדָה זָרָה, סְטָרָא אַחֲרָא, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, שְׁכָרִיף הָאֵדָם לְהַשְׁמֵר מִמֶּנּוּ וּלְהַפְרִיד מֵעָלָיו, וְעַל כֵּן כְּתוּב, אֵלָהִי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ. פְּרוּשׁוֹ, שְׁלֹא לְהַרְע לְעַלְמָהּ, וְכְתוּב אַחֲרָיו, אֵת חַג הַפְּעֻלֹת תִּשְׁמֵר. תִּשְׁמֵר, הִינוּ כָּד הַקְּדָשָׁה, שְׁאֵדָם כָּרִיף לְשִׁמְרָה וְלֹא יַחֲלוּף אוֹתָהּ בְּסְטָרָא.

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב'

- א.** צוֹאָה עוֹבְרֵת כְּגוֹן שֶׁהִיָּתָה שְׁטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם אֲסוּר לְקִרְוֹת כְּנִגְדָּהּ וּפִי חֲזִיר כְּצוֹאָה עוֹבְרֵת דְּמִי. וְאֲסוּר לְקִרְוֹת כְּנִגְדָּן עַד שְׁיַעֲבְרוּ מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת: **ב.** הִיָּה קוֹרָא וְהִגִּיעַ לְמִקוֹם הַטִּינוּפֹת לֹא יִנִּיחַ יָדוֹ עַל פִּי וְיִקְרָא אֶלָּא יִפְסִיק עַד שְׁיַעֲבֹר מֵאוֹתוֹ מִקוֹם. וְכֵן הַקּוֹרָא שְׁיַצְתָּה מִמֶּנּוּ רוּחַ מְלִמְטָה יִפְסוֹק עַד שֶׁתִּכְלֶה בְּאִשָּׁה וְחוּזָר לְקִרְיָתוֹ. וְכֵן בְּדַבְרֵי תוֹרָה יַצְתָּה רוּחַ מִתְבִּירוֹ אִף עַל פִּי שְׁמִפְסִיק לְקִרְיָתָה שְׁמַע אִינוּ פּוֹסֵק לְדַבְרֵי תוֹרָה: **ג.** הִיָּה קוֹרָא קְרִיָּאתָה שְׁמַע בְּבֵית וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם יֵשׁ שֵׁם צוֹאָה אוֹ מִימֵי רְגָלִים אוֹ אִין שֵׁם הַרִי זֶה מִתַּר לְקִרְוֹת. הִיָּה קוֹרָא בְּאִשָּׁפָה וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם יֵשׁ שֵׁם צוֹאָה אוֹ אִין שֵׁם לֹא יִקְרָא עַד שְׁיַבְדוּק. שְׁחִזְקָתָהּ הַאִשָּׁפָה שְׁהוּא מִקוֹם הַטִּינוּפֹת. אֲבָל סִפֵּק מִי רְגָלִים אֲפִלּוּ בְּאִשָּׁפָה מִתַּר לְקִרְוֹת:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

העצבות גורמת מניעת העבודה וקיום המצוות ובטול עסק התורה וכוונת התפלה ומבטל מחשבה טובה לעבוד את ה'. והיא שער התחלת גירוי הסתת היצר הרע. אפלו אם הוא צדיק. בהראותו כי אין לו תועלת בעבודה בהיותו יסורין עליו וכו'. וגם כי בא עליו בדרך חסידות. באמור לו איך יעלה בדעתו גוש עפר רמה ותולעה להתקרב בקדושת מלכו של עולם וכמו שכתוב (משלי כ"ד) ראמות לאויל חכמות וגוי וכמו שכתוב (איוב ל"ה) ואם צדקת מה תתן לו וגוי. גם גורמת סלוק רוח הקדש מעליו. וההפך בהיותו עובד יתברך בשמחה כמו שכתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה כי השמחה מוסיפה חשק רב ואהבה להדבק בו יתברך:

תצוה יום חמישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה:

(כ) והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משבצים זהב יהיו במלואתם: וסדרא רביעאה פרום ימא ובורלא ופנטרי מרמץן דדהב יהון באשלותהון:

כ"י משבצים זהב. יהיו הטורים במלואתם, מקפיד משבצים זהב בעומק שיעור שיתמלא בעובי האזן, זהו לשון במלואתם, כשיעור מלוי עביון של אזנים יהיה עומק המשבצים לא פחות ולא יותר:

(כא) והאבנים תהיין על-שמת בני-ישראל שיתים עשרה על-שמתם פתוחי חותם איש על-שמו תהיין לשני עשר שבט: ואבניא יהון על שמהת בני ישראל תרתי עשרי על שמהתהון פתב מפרש בגלוי דעזקא גבר על שמה תהון לתרין עשר שבטין:

כ"י איש על שמו. כסדר תולדותם סדר האזנים, אודם לראובן, פטדה לשמעון, וכן כלם:

וְעָשִׂיתָ עַל-הַחֶשֶׁן שְׂרָשֶׁת גְּבִלַת מְעִשָּׂה עֶבֶת זָהָב (כב) טְהוֹרָה: וְתַעֲבֹד עַל חוּשְׁנָא תַפְיִן מִתְחַמֵּן עוֹבֵד גְּדִילוֹ דְּהַב דְּכִי:

רש"י על החשן. בשביל החשן, לקבועם בטבעותיו, כמו שמפורש למטה בענין: שרשת. לשון שרשי אילן המאחיזין לאילן להאחו ולהתקע בארץ, אף אלו יהיו מאחיזין לחשן, שבהם יהיה תלוי באפוד, והן שתי שרשרות האמורות למעלה (פסוק יז) בענין המשבצות. ואף שרשרות פתח מנחם בן סרוק לשון שרשים, ואמר שהרי"ץ יתרה, כמו מ"ם שבשלאום, ומ"ם שבריקם. ואיני רואה את דבריו, אלא שרשרת בלשון עברית, כששלת בלשון משנה: גבלת. הוא מגבלות האמור למעלה (פסוק יז) שתתקעם בטבעות, שיהיו בגבול החשן, וכל גבול לשון קלה, אשומיי"ל בלעז: מעשה עבות. מעשה קליעה:

וְעָשִׂיתָ עַל-הַחֶשֶׁן שְׂתֵי טַבָּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת-שְׂתֵי הַטַּבָּעוֹת עַל-שְׁנֵי קְצוֹת הַחֶשֶׁן: וְתַעֲבֹד עַל חוּשְׁנָא תַפְיִן עֲזָקוֹ דְּדְהַב וְתַתֵּן זֵת תַּרְתִּין עֲזָקְתָא עַל תַּרְיִן סְטְרֵי חוּשְׁנָא:

רש"י על החשן. לאורך החושן, כדי לקבועם בו. ולא יתכן לומר שתהא תחלת עשיתו עליו, שאם כן מה הוא שחוזר ואומר ונתת את שתי הטבעות, והלא כבר נתונים בו, היה לו לכתוב בתחלת המקרא ועשית על קצות החשן שתי טבעות זהב, ואף בשרשרות כריך אתה לפתור כן: על שני קצות החשן. לשתי פאות שכנגד האחר, לימנית ולשמאלית הבאים מול כתפות האפוד:

וְנָתַתָּה אֶת-שְׂתֵי עֶבְתֵּי הַזָּהָב עַל-שְׂתֵי הַטַּבָּעוֹת אֵל-קְצוֹת הַחֶשֶׁן: וְתַתֵּן זֵת תַּרְתִּין גְּדִילוֹ דְּדְהַב עַל תַּרְתִּין עֲזָקְתָא לְסְטְרֵי חוּשְׁנָא:

רש"י ונתתה את שתי עבתת הזהב. הן הן שרשרות גבלות הכתובות למעלה (פסוק כג) ולא פרש מקום קבוען בחשן, עכשיו מפרש לך שיהא תוחב אותן בטבעות, ותדע לך שהן הן הראשונות, שהרי בפרשת אלה פקודי לא הכפלו:

נביאים - יחזקאל - פרק מד

(ד) וַיְבִיאֵנִי דֶרֶךְ-שָׁעַר הַצָּפוֹן אֶל-פְּנֵי הַבַּיִת וְאָרָא וְהִנֵּה מָלֵא
כְּבוֹד-יְהוָה אֶת-בַּיִת יְהוָה וְאָפֵל אֶל-פְּנֵי: וְאֶעֱלֶנִי אֶרְחֹץ תִּרְעַע צְפוֹנָא
דְּקָדָם בַּיְתָא וְחֻזִּית וְהָא אֲתַמְלִי יְקָרָא דִּי יָת בַּיִת מִקְדָּשָׁא דִּי וְאִשְׁתַּטַּחִית עַל אַפֵּי :
(ה) וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה בֶּן-אָדָם שִׁים לְבָבְךָ וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ
וּבְאָזְנֶיךָ שְׁמַע אֶת כָּל-אֲשֶׁר אָנֹכִי מְדַבֵּר אֵתְךָ לְכָל-חֻקֹּת
בַּיִת-יְהוָה וּלְכָל-(תּוֹרָתוֹ) תּוֹרָתָיו וְשִׁמַּתְךָ לְבָבְךָ לְמַבּוֹא הַבַּיִת
בְּכָל מוֹצְאֵי הַמְּקֻדָּשׁ: וְאָמַר לִי יְיָ בַר אָדָם שׁוּגֵי לְבָבָא וְחֻזִּי בְּעֵינָא וּבְאִוְדָנָא שְׁמַע
יָת כָּל דְּאָנָּא מְמַלִּיל עִמָּךְ לְכָל גְּזִירַת בַּיִת מִקְדָּשָׁא דִּי וּלְכָל דְּחֻזִּי לִיהּ וְתִשׁוּגֵי לְבָבָא לְמַעַלְגֵי
בַּיְתָא בְּכָל מִפְקָנֵי מִקְדָּשָׁא : (ו) וְאָמַרְתָּ אֶל-מְרִי אֶל-בַּיִת יִשְׂרָאֵל כֹּה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה רַב-לְכֶם מְכָל-תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם בַּיִת יִשְׂרָאֵל:
וְתִימָר לְעַמָּא סַרְבְּנָא לְדַבַּיִת יִשְׂרָאֵל כְּדָנּוּ אָמַר יְיָ אֱלֹהִים סָגִי לְכוּן מִכָּל תּוֹעֲבַתְכוּן בַּיִת
יִשְׂרָאֵל : (ז) בְּהִבְיֵאֲכֶם בְּנֵי-נֹכַר עַרְלֵי-לֵב וְעַרְלֵי בָשָׂר לְהִיּוֹת
בְּמִקְדָּשִׁי לְחַלְלוֹ אֶת-בַּיְתִי בְּהַקְרִיבְכֶם אֶת-לַחְמֵי חֶלֶב
וְדָם וַיִּפְרוּ אֶת-בְּרִיתִי אֶל כָּל-תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם: בְּאִיתִיּוֹתְכוּן בְּנֵי עַמְמֵי
רְשִׁיעֵי לְבָא וְעַרְלֵי בְשָׂרָא לְמַהוּי בְּמִקְדָּשִׁי לְאַפְסָא יָת עֲזָרְתִּי בְּקָרִיבְכוּן יָת קוֹרְבָנֵי תִרְב
וְדָם נְכֹסֶת קוֹדֶשִׁין וְאִשְׁנִיאוּ יָת קִיָּמִי עַל כָּל תּוֹעֲבַתְכוּן :

רש"י בני נכר . שנתנכרו מעשו לאזני שבשמים והן ערלי לב : וערלי בשר .
כהן שמתו אחיו מחמת מילה :

(ח) וְלֹא שְׁמַרְתֶּם מִשְׁמֶרֶת קֹדֶשִׁי וְתִשְׁיָמוּן לְשִׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶתִּי
בְּמִקְדָּשִׁי לְכֶם: וְלֹא נִטְרַתוּן מִטְרַת קוֹדֶשִׁי וּמִנִּיתוּן לְנִטְרֵי מִטְרַת מִימְרֵי בְּמִקְדָּשִׁי
לְכוּן :

רש"י ותשימון לשומרי משמרת , במקדשי לכם . תשימון לכם לדעתכם במקדשי
אנשים רוצחים שאינם ראוין להיות שומרי משמרת :

כתובים - משלי - פרק יח

(טו) לֵב גָבוֹן יִקְנֶה-דָּעַת וְאַזָּן חֲכָמִים תִּבְקֶשׁ-דָּעַת: לֵבָא דְמִתְבַּנּוּ נִקְנֵא וְדִיעֵתָא וְאַדְנָא דְחִפְיָמִי תִבְעֵי מִנְדַּעָא : (טו) מִתְּנָן אָדָם יֶרְחִיב לוֹ וְלִפְנֵי גְדֻלִים יִנְחֶנּוּ: מוֹחֲבֵתִיָּה דְבֵר נְשָׂא מְרוּחָא לִיָּה וּקְדָם רַבְרָבִי מְקִימָא לִיָּה :

רש"י מתן אדם ירחיב . כפשוטו , ומדרשו בנותני לדה מדבר שמרחיב לו חלקו לע"ל וגם בחייו לפני גדולים ינחנו ואומרים עליו שהוא חשוב :

(יז) צְדִיק הָרֵאשֶׁון בְּרִיבוֹ (יבא)-וּבֵא-רְעֵהוּ וְחִקְרוּ: זְפִי הָוָה קְדָמָאָה בְּדִינָיָה וְאַתָּא חֲבָרִיָּה וְנִצִּיחַ לִיָּה : (יח) מְדִינִים יִשְׁבִּית הַגּוֹרֵל וּבֵין עַצוּמִים יִפְרִיד: תִּגְרִי מְבֻטְלָא פְצֻתָא וּבִינַת תִּקְיָפִי פְרָשָׂא :

רש"י ובין עצומים יפריד . אלו בעלי דינין כמו (ישעיה מ"ג) הגישו עצמותיהם ובמשנה שנים שנתעלמו בדין , ע"ש שזריבותם עצמות קרוים עצומים או לשון חוזק או לשון חוטם כמו עולם עיניו (שם לג) :

(יט) אַח נִפְשָׁע מִקְרִית-עֵז (ומדונים) וּמְדִינִים כְּבָרִיחַ אַרְמוֹן: אַחָא דְמִתְעֵוִי מִן אַחֵי הַיָּד קְרִיתָא עֲשֵׁנְתָא וְאַחֲרָא הַיָּד סוּכְרָא דְחוּסְנָא :

רש"י אח נפשע מקרית עוז . יש אח נפשע מאחיו ומאבד במרדו קרית עוז כגון לוט באברהם עשו ביעקב : ומדינים כבריח ארמון . ומריב' שזיניהם מפרידתם לעולם כבריח זה שנועלים בו שערי ארמון שלא יכנסו בו :

משנה מנחות פרק ו

א. אלו מנחות נקמצות ושיריהן לפהנים, מנחת סלת, והמחבת, והמרחשת, והחלות, והרקיקין, מנחת גוים, מנחת נשים, מנחת העמר, מנחת חוטא, ומנחת קנאות. רבי שמעון אומר, מנחת חוטא של פהנים

נְקֻמָּצָת, וְהַקְמָץ קָרַב לְעֶצְמוֹ, וְהַשִּׁירִים קָרְבִּין לְעֶצְמוֹ:

ברטורה (ח) אלו מנחות נקמלות. מנחת סולת נקמלת עיסה. ומנחת מחבת ומרחשת וחלות ורקיקים דהיינו מאפה, פותתן לאחר אפייתן. ובמנחת סולת כתיבה קמיצה זהדיא. ובאינד כתיב אזכרה. ואזכרה היינו קומץ: מנחת גוים או נשים. שהתנדבו אחת מאלו: מנחת העומר. אזכרה כתיב זה: מנחת חוטא וקנאות. כתיב זה קמיצה: מנחת חוטא של כהנים נקמלת. אע"ג דמנחת כהן נשרפת כולה כדכתיב (פס ו) וכל מנחת כהן כליל תהיה, מכל מקום בעיא קמיצה: והקומץ קרב לעצמו והשיריים קרבין לעצמן. אבל לתנא קמא אין מנחת כהן נקמלת אלא נקטרת כמות שהיא, דסבר כל מנחה ששיריה נאכלים נקמלת, ואין שיריה נאכלים אינה נקמלת. ואין הלכה כתנא קמא:

ב. מְנַחַת פְּהָגִים וּמְנַחַת פְּהֵן מְשִׁיחַ וּמְנַחַת נְסָכִים, לְמַזְבֵּחַ, וְאִין בָּהֶם לְפָהָגִים. בָּזָה יָפָה פֶּחַ הַמְזִבֵּחַ מִפֶּחַ הַפְּהָגִים. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפְּהָגִים, לְפָהָגִים, וְאִין בָּהֶם לְמַזְבֵּחַ. וּבָזָה יָפָה פֶּחַ הַפְּהָגִים מִפֶּחַ הַמְזִבֵּחַ:

ברטורה (ט) בזה יפה כח המזבח. לא הוה צריך למתני, דהא חזינן דבזה יפה כח המזבח ומלתא דפשיטא היא. אלא לאתויי המתנדב יין למזבח בלא קרבן, דלא תימא מזלפו על האשים על האש והוא נשרף וכלה ואין כח מזבח יפה בזה, קא משמע לן דלא, אלא מנסכו כשאר נסכים ויורד לשיתין דהיינו כמין שני נקבים שהיו במזבח ויורדים למטה עד היסוד כדי שיהיה כח המזבח יפה: ובזה יפה כח הכהנים. לאתויי שתי הלחם של עזרת אם הביאום בפני עצמן בלא כבשים, דלא תימא לשריפה עומדות ולא לאכילה כיון שלא קרבו כבשים שמתירים אותן, קמשמע לן דבזה יפה כח כהנים לעולם לאכילה עומדות ולא לשריפה:

ג. כָּל הַמְּנַחֹת הַנֶּעֱשׂוֹת בְּכָלִי, טְעוּנוֹת שְׁלֹשׁ מִתְּנוֹת שָׁמוֹ, יִצְיָקָה, וּבְלִילָה, וּמִתֵּן שָׁמוֹ בְּכָלִי קֹדֶם לְעִשְׂתָּן. וְהַחֲלוֹת בּוֹלָלָן, דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים סֵלֶת. הַחֲלוֹת טְעוּנוֹת בְּלִילָה, וְהַרְקִיקִים מְשׁוּחִין. פִּיצָד מוֹשְׁחָן, כְּמִין כִּי. וּשְׂאֵר הַשָּׁמוֹ נֶאֱכָל לְפָהָגִים:

ברטורה (י) הנעשות בכלי. כגון מנחת מרחשת ומחבת שהן נעשות בכלי: טעונות שלש מהנות שמן. למעוטי מנחת מאפה תנור שאינה טעונה יליקה: ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן. תחלה נותן שמן בכלי שרת ונותן סולת עליו, דכתיב במנחת מרחשת (ויקרא ב) סולת בשמן תעשה, כלומר תנתן, אלמא דטעונה מתן שמן קודם לעשייתה, ובמנחת מחבת כתיב בלילה ויליקה ולא כתיב זה מתן שמן בכלי תחלה, ובמרחשת כתיב מתן שמן ולא כתיב זה יליקה ובלילה, וגמרינן הך מהך, נאמר קרבנד במרחשת, ונאמר קרבנד במחבת. וכילד הוא עושה, נותן שמן תחלה בכלי שרת, ונותן עליו את הסולת, [וחוזר] ונותן עליה שמן וכוללן, הרי מתן שמן בכלי ובלילה, ולשה במים, ואופה בתנור, ופותתה, ויואק עליה שמן אחר פתיחה. וזו היא יליקה, הרי שלשתן, וקומץ, ומקטיר את הקומץ, והשאר נאכל לכהנים: והחלות בוללן דברי רבי. השתא מיירי במנחת מאפה תנור שהיא באה חלות או

רקיקים, וכתוב זה (ס) סולת חלות מצות זלולות זקמן. רבי סזר חלות זלולות כתוב, זזוללן זשהן חלות. ורזנן סזרי סולת זלולה כתוב, מלמד זנזללת זשהיא סולת. והלכה זחכמים: החלות זעונות זלילה והרקיקים מזוחים. זכתוב חלות זלולות, ולא רקיקים זלולים. רקיקים מזוחים, ולא חלות מזוחות: זילד מזשחן זמיון זי. יונית. זהיא זמיון ז' זלנו זהפרז גודל זשל זשמאלן מן הזלזע [זזה]:

ד. זל המנחות הנעשות בזלי, זעונות זתיתה. מנחת יזראל, זופל אָחד לזניס, וזניס לזרבצה, ומבדיל. מנחת זהניס, זופל אָחד לזניס, וזניס לזרבצה, וזינו מבדיל. מנחת זהן המשיח, לא זיה מזכלה. רבי זמעון אומר, מנחת זהניס ומנחת זהן משיח אין זהם זתיתה, מפני זאין זהם קמיצה. וכל זאין זהם קמיצה, אין זהן זתיתה. וכלן זזיתים:

זרטורה (ז) כל המנחות הנעשות בזלי. הזל לזו למעוטי מנחת מזפה זנור זתל, זכתוב (ז ס) זתות אותה זתים וגו' מנחה, לזבות כל המנחות לזתיתה. זלל למעוטי זתי הלחם ולחם הזנים זאין זעונים זתיתה: זופל זחת לזתים. זכתוב זתות אותה זתים, זתות הזינו זנים, זכיון זנזזר הזינו זתי זתיכות, זתים מזזינו זתהל זתיכה לזתי זתיכות זהינו זרזעה. יוכל זענה זירורים, זלמוד לומר אותה זתים, ולא זתיתה לזתיתים. וזלן זתיתין זזיתים זסיפז זמתניתין לזו ר' זמעון הזמר ליה זלל זזרי הזל הזל, לזלזר זעשה זתיתים זזיתים, זופל כל זית לזנים וזנים לזרזעה: מזפלה. לז היה מזפלה לזרזעה, זלל לזנים. לזל זתיב זזה זלל מנחת זתים, ולא זתות: ר' זמעון אומר וכו'. ואין הלכה זכר' זמעון:

ה. זל המנחות זעונות זשלש מזות זשיפה וזמש מזות זעיטה. וזשיפה וזעיטה זחטים. רבי יוסי אומר, (זא) בזצק. זל המנחות זאות זעשר זעשר, חוץ מזלחם הזנים, וזחיתי זהן גדול, זשהם זאות זתים זעשרה, זזרי רבי זהודה. רבי מזיר אומר, זלן זאות זתים זעשרה, חוץ מזחלות זודה, וזזירות, זשהן זאות זעשר זעשר:

זרטורה (ה) זיפה. זמשפזף הזטה זין יזו לזלי זדי זתהל נוחה להזיר קליפתה: זעיטה. זזועט זעזבי אזרופו או זעזבי זס יזו. והיה זף זחת זזועט זתים זף זתים זזועט זלש, וחוזר זעשה זסזר הזז עד זגומר חמש מזות זעיטות לזלש מזות זיפות: הזי גרסינן: ר' יוסי אומר זזלח. כלומר, זיפה זזעיטה זזלח ולא זחטין. ואין הלכה זכר' זהודה: זער עזר חלות. ומנחת סולת נמי זע"ג זקודס זפייה נקמלת, זפילו הזי י' חלות הזל זחה: לחם הזנים. זהזיל זתיב זזה י"ב חלות: וזחיתי זהן גדול. נזמר זלחם הזנים זק עולם, ונזמר זחזיתי זהן גדול זק עולם, מה להלן זתים זעשרה חלות, זף זלן זתים זעשרה חלות, ומקריזין מהן זש חלות זזוקר זש חלות זערב: חוץ מזחלות זודה זהן זאות זער. זזעינן למימר זעמז לזמן זחידך זרקין. ואין הלכה זרזי מזיר:

ו. זעמר זיה זא זעשרון מזשלש סאין. זתי הזלחם, זני זעשרונים מזשלש

סָאין. לַחַם הַפְּנִים, עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה עֶשְׂרֹנִים מְעֻשָּׂרִים וָאַרְבַּע סָאין :

ברטורה (ו) העומר היה בא עשרון משלש סאין. מנחת העומר שמזיחין ממחרת הפסח היו קולרין שלש סאין דהיינו איפה שעורים, וטוחנים אותו, ומניפין אותו בנפה שלש עשרה פעמים עד שמעמידים סלתו על עשרון שהיא עשירית האיפה. וטעמא דבעי עשרון של עומר שלש סאים של שעורים, כיון דמתבואה חדשה הוא ושל שעורים יש בהן סובין הרבה וסולת מועט ולא אתי עשרונו מובחר אלא משלש סאין: שתי הלחם שני עשרונים משלש סאין. כיון דמחטים קאתו, אע"ג דמתבואה חדשה אתיין דבעלרת תבואה של חטין חדשה היא, אפילו הכי שני עשרונים מובחרים אתו משלש סאים: לחם הפנים עשרים וארבעה עשרונים. דהכי כתיב (ויקרא כד) שתיים עשרה חלות שני עשרונים יהיה החלה האחת: מעשרים וארבע סאים. כיון דמחטין אתו ומתבואה ישנה, נפיק עשרון מובחר מסאה:

וְהָעֹמֶר הָיָה מִנֶּפֶחַ בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה. נֶפֶחַ. וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּשֵׁתִים עֶשְׂרֵה. וְלַחֶם הַפְּנִים בְּאַחַת עֶשְׂרֵה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, לֹא הָיָה לָהּ קֶצֶבָה, אֶלָּא סֵלֶת מִנֶּפֶחַ כָּל צָרְפָה הָיָה מִבֵּיא, שְׁנַאֲמַר (ויקרא כד), וְלִקְחֹתָ סֵלֶת וְאַפִּיתָ אֹתָהּ, שְׁתֵּיהָ מִנֶּפֶחַ כָּל מִנֶּפֶחַ כָּל צָרְפָה : (עד)

ברטורה (ז) היה מנופה בשלש עשרה נפה. זו למעלה מזו. וכל זה למארה אכל לא לעכב, שאם הביא עומר מארבע סאין, או שהביאו משתי סאין, לא פסל: ר' שמעון אומר לא היה לה קצבה. אפילו לכתחלה לא נתנו חכמים קצבה מכמה סאין חטין או שעורין מזיחין עומר ושתי הלחם ולחם הפנים, אלא רואין בסולת שיהא מנופה כל כרכה ודיו. ואין הלכה כר"ש:

גמרא מנחות דף ס"ח ע"א

רב ושמואל דאמרי תרווייהו בזמן שביית המקדש קיים עומר מתיר. בזמן שאין בית המקדש קיים האיר מזרח מתיר מאי טעמא תרי קראי כתיבי כתיב (ויקרא כ"ג) עד הביאכם. וכתיב (שם) עד עצם היום הזה. הא כיצד. פאן בזמן שביית המקדש קיים פאן בזמן שאין בית המקדש קיים. רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרווייהו אפלו בזמן שביית המקדש קיים האיר מזרח מתיר. והכתיב (שם) עד הביאכם. למצוה. משקרב העומר התר החדש מיד. למצוה. העומר היה מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש. למצוה. משקרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הגוף פלו אסור מאי טעמא מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד לא הוה עומר. האיר מזרח מתיר והשתא דאיפא עומר עומר מתיר ואי סלקא דעתך למצוה

משום מצוה ליקום וליגזור. אמר רב נחמן בר יצחק רבן יוחנן בן זכאי בשיטת רבי יהודה אמרה. דאמר מן התורה אסור. שפאמר (שם) עד עצם היום הזה עד עצומו של יום וקסבר עד ועד בכלל. רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אכלי חדש באורתא דשיבתסר נגהי שייבסר קסברי חדש בחוצה לארץ דרבנן ולספיקא לא חיישינן. ורבנן דבי רב אשי אכלי בצפרא דשיבתסר קסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא. ורבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר וכי תקון ליום הגוף ולספיקא לא תקון. אמר רבינא אמרה לי אם אבוד לא הנה אכיל חדש אלא באורתא דשיבתסר נגהי תמניסר דסבר לה פרבי יהודה וחייש לספיקא:

רס"י האיר המזרח. הנך החמה של י"ו אבל לילו אסור: עד עכש היום. עד מראה היום וקסבר עד ולא עד בכלל: משקרב העומר. כל הנך המייתא הש"ס משום פרכא לרבי יוחנן וריש לקיש: הותר חדש. אלמא בעומר תליא מלתא. ומשני: למאה. מלוא להמתין עד שיקרב העומר אבל בלילו לא עבר: והתנן. במתניתין: העומר מתיר חדש במדינה. לאכלו ושתי הלחם שבעלת מתירין חדש במקדש להביא מנחות מן החדש אלמא בעומר תליא מלתא: והתנן משחרב וכו'. ואמרי מ"ט וכו': אמר רב נחמן ר"י בשיטת ר' יהודה אמרה. לאמר מן התורה הוא אסור לאחר חורבן ולאו משום גזירה שמה יבנה: עכש של יום: קסבר חדש בחוה לארץ דרבנן. ולספיקא שמה למחר יהיה ששה עשר לא חייש: רבנן דבי רב אשי. בעי לאמתוני עד שיאיר מזרח: בצפרא דשיבתסר. דאי נמי שיתסר הוא הרי התיר האיר המזרח: דקסברי חדש בחוה לארץ דאורייתא. הלכך חיישינן לספיקא ולא אכלו מאורתא ובצפרא אכלי ליה ולא חיישינן לתקנת ריב"ז משום דגזירה דרבנן היא שמה יבנה וכו' וחשו רבנן למיגזר ביום הגוף גופיה ולספיקא לא תקנו להמתין כל היום: וסבר לה רבי יהודה. לאמר כל היום הגוף אסור מן התורה וחדש בחוה לארץ אסור דאורייתא הלכך חיש לספיקא להמתין

זוהר תצוה דף קפ"ג ע"א

תריין נהמי אכלו ישראל חד כד נפקו ממצרים אכלו מצה לחם עוני וחד במדברא לחם מן השמים (חד בפסח וחד בשבועות) דכתוב (שם ט"ז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ועל דא קרבנא דיומא דא נהמא איהו. ועל נהמא אתקריבו פל שאר קרבנין. דנהמא איהו עיקר דכתוב (ויקרא כ"ג) והקרבנתם על הלחם שבעה כבשים וגומר וכתוב (שם) ממושבתיכם תביאו לחם תנופה וגומר דא איהו נהמא דאחפיו ביה ישראל חכמתא עלאה דאורייתא ועאלו בארחה. השתא אית לן לאסתפקלא בפסח נפקו ישראל מנהמא דאתקרי חמץ כתוב (שמות י"ג) ולא יראה לך חמץ וכתוב (שם י"ב) כי כל אוכל מחמץ מאי טעמא בגין יקרא דהוא נהמא דאתקרי מצה. השתא דזכו ישראל לנהמא עלאה ותיר לא יאות הוה לאתבטלא חמץ ולא יתחזי כולל. ואמאי קרבנא דא חמץ הוה דכתוב סלת תהינה חמץ

תאפינה ותו דהשתא ביומא דא אתבטל יצר הרע ואורייתא דאתקרי חירו אשתכחת אלא למלכא דהנה ליה בר יחידאי וחלש. יומא חד הנה תאיב למיכל. אמרו ייכול בריה דמלכא מיכלא דאסוותא דא ועד דיכול ליה לא ישתכח מיכלא ומזונא אחרא בביתא עבדו הכי. פיון דאכל ההוא אסוותא אמר מכאן ולהלאה ייכול כל מה דאיהו תאיב ולא יכיל לנזקא ליה כד נפקו ישראל ממצרים לא הו' ידעי עיקרא ורזא דמהימנותא אמר קדשא בריד הוא יטעמון ישראל אסוותא ועד דייכלון אסוותא דא לא יתחזי להון מיכלא אחרא. פיון דאכלו מצה דאיהי אסוותא למיעל ולמנדע ברזא דמהימנותא. אמר קדשא בריד הוא מכאן ולהלאה יתחזי לון חמץ וייכלון ליה דהא לא יכיל לנזקא לון. וכל שכן דביומא דשבעות אידמו נהמא עלאה דאיהו אסוותא דכלא. ועל דא מקרבין חמץ לאתוקדא על מדבחה ומקרבין תרין נהמין אחרנין כחדא וחמץ אתוקדא בנורא דמדבחה ולא יכיל לשלטאה ולנזקא לון לישראל. ובגיני כד ישראל קדישין אתדבכו ביה בקדשא בריד הוא באסוותא דאורייתא ביומא דא :

תרגום הזהר שני מיני לחם אכלו ישראל, אחד, פשיטא ממוכרים אכלו מנה לחם עני שהוא לחם מן המלכות. ואחד, צמדצר, שאכלו לחם מן השמים שפתוב, הנני ממוכיר לכם לחם מן השמים. ועל פן הקרבן של יום הזה של חג השבועות, הוא לחם, ועל הלחם נקרב כל שאר הקרבנות, הלחם הוא עקר, שפתוב, והקרבנות על הלחם שבעת פבשים וגו' ממוסבותיכם תביאו לחם פנופה וגו'. שזה הוא לחם שהחפיומו זו ישראל חכמה עליונה של התורה, וצאו צדרכיה. עתה יש להסתפל, צפסח יצאו ישראל מהלחם שנקרא חמץ, שפתוב, ולא יראה לך חמץ. וכתוב פי כל אוכל מחמאת. מהו הפעם יצאו מחמץ, הוא משום הפכוד של לחם ההוא שנקרא מנה. ושואל, עתה שצבו ישראל ללחם עליון יותר, ללחם דז"א, לא יפה היה שיתצטל החמץ ולא יראה פלל. ולמה קרבן זה של לחם הצפורים היה חמץ, שפתוב, סלת תהינה חמץ תאפינה. עוד, הרי ציום הזה נחצטל היצר הרע, שהוא נקרא חמץ, פי התורה שנקרא חרות נמנאת ולמה הביאו חמץ. אללא צדומה למלך שהיה לו צן יחיד, ונחלה, יום אחד היה משפוקה לאכל. אמרו, יאכל צנו של המלך רפואה זו וטרם שיאכל אותו לא ימנא שום מאכל ומזון אחר צצית. עשו כד. פיון שאכל הרפואה ההוא אמר, מפאן והלאה יאכל כל מה שרואה, ולא יוכל להזיק לו. כד, פשיטא ישראל ממוכרים, לא היו יודעים העקר והסוד של האמונה, אמר הקדוש צרוף הוא יטעמו ישראל רפואה וכל עוד שיאכלו רפואה זו לא יראה להם מאכל אחר, דהינו חמץ פיון שאכלו מנה, שהיא רפואה לבא ולדעת צסוד האמונה, אמר הקדוש צרוף הוא, מפאן והלאה, ראוי להם חמץ, ויאכלו אותו, פי אינו יכול עוד להזיק להם. וכל שכן ציום השבועות, שנמנא לחם העליון, שהוא רפואה לגמרי. ועל פן מקריבים חמץ, שישרף על המזבח, דהינו על ידי הקרבנות שנקריבים על המזבח, ומקריבים שתי הלחם אחרים, על ידי פנופה עמהם יחד, והחמץ שהוא היצר הרע נשרף באש המזבח, על ידי הקרבנות, ואינו יכול לשלט ולהזיק לישראל. ומשום זה ישראל הקדושים מתדבקים צו צקדוש צרוף הוא ציום

הלכה

פסוקה

הרמב"ם הל' ק"ש פרק ג'

א. כשם שאסור לקרות כנגד צואה ומי רגלים עד שירחיק כף אסור לקרות כנגד הערוה עד שיחזיר פניו. אפלו נכרי או קטן לא יקרא כנגד ערוותו ואפלו מחיצה של זכוכית מפסקת שהואיל והוא רואה אותה אסור לקרות עד שיחזיר פניו. וכל גוף האשה ערוה לפיכך לא יסתכל בגוף האשה כשהוא קורא ואפלו אשתו ואם היה מגולה טפח מגופה לא יקרא כנגדה: **ב.** וכשם שהוא אסור כנגד ערוות אחרים כף הוא אסור לקרות כנגד ערוותו. לא יקרא כשהוא ערום עד שיכסה ערוותו. היתה חגורה של בגד או עור או שק על מתניו אף על פי ששאר גופו ערום מתר לו לקרות קריאת שמע והוא שלא יהיה עקיבו נוגע בערוותו. היה ישן בטליתו והיה ערום חוצץ בטליתו מתחת לבו וקורא. אבל לא יחוצץ צוארו ויקרא מפני שלבו רואה את הערוה ונמצא כמו שקורא בלא חגורה:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

כתיב (דברים כ"ח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב וגו'. כי העבודה אם היא בעצבון דומה לעבד העובד לרבו בפנים עצבות וזועפות. וכתיב (משלי י') ברפת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה כי העצבון הוא נמשך מזוהמת סמא"ל ונחש שהטילו באדם וחוה כמו שפיתוי באדם (בראשית ג') בעצבון תאכלנה וכתיב (שם) בעצב תלדי בנים. ועל ידי כן הקדוש ברוך הוא ושכינתיה מסתלקין מעליו. והראיה מיעקב בחיר שבאבות שנסתלקה ממנו שכינה ורוח הקדש שנים ועשרים שנה שפירש יוסף ממנו וכששמח בבשורתו כתיב (שם מ"ה) ותחי רוח יעקב אביהם ששרתה עליו רוח הקדש:

(כה) וְאֵת שְׁתֵּי קִצּוֹת שְׁתֵּי הָעֵבֶלֶת תִּתֵּן עַל-שְׁתֵּי הַמְּשָׁבָצוֹת וְנִתְּתָה עַל-כְּתָפוֹת הָאֶפֶד אֶל-מוֹל פָּנָיו: וְיָת פְּרִתָּיו גְּדִילוֹ דְעַל פְּרִתָּיו סְטֵרוֹהִי תִתֵּן עַל פְּרִתָּיו מְרַמְצָתָא וְתִתֵּן עַל כְּתָפֵי אֶפֶדָא לְקַבֵּל אִפּוֹהִי:

רש"י ואת שתי קצות. של שתי העבותות שני ראשיהם שלכל אחת: תתן על שתי המשבצות. הן הכתובות למעלה (פסוק יד) בין פרשת החשן ופרשת האפוד, ולא פרש את לרכן ואת מקומן, עכשיו מפרש שיתקע בהן ראשי העבותות התחובות בטבעות [בראשין] החשן לימין ולשמאל אלל הואר, שני ראשי השרשרת הימנית תוקע במשבצות של ימין, וכן בשל שמאל שני ראשי שרשרת השמאלית: ונתתה. המשבצות: על כתפות האפוד. אחת בזו ואחת בזו, נמלאו כתפות האפוד מחזיקין את החשן שלא יפל, ובהן הוא תלוי, ועדין שפת החשן התחתונה הולכת וזאה ונוקשת על כרסו, ואינה דבוקה לו יפה, לכך הצרך עוד שתי טבעות לתחתיתו, כמו שמפרש והולך: אל מול פניו. של אפוד, שלא יתן המשבצות בעבר הכתפות שכלפי המעיל, אלל בעבר העליון שכלפי החוץ, והוא קרוי מול פניו של אפוד, כי אותו עבר שאינו נראה אינו קרוי פנים:

(כו) וְעֲשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבָּעוֹת זָהָב וְשִׂמְתָּ אֹתָם עַל-שְׁנֵי קִצּוֹת הַחֹשֶׁן עַל-שְׁפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל-עֶבֶר הָאֶפֶד בְּיָתָהּ: וְתַעֲבֹד פְּרִתָּיו עֲזָקוֹן דְדָהָב וְתִשּׁוּי יִתְהוֹן עַל פְּרִי סְטֵרִי חוֹשְׁנָא עַל סְפָתָהּ דִּי לְעֶבְרָא דְאֶפֶדָא מְלָגוּ:

רש"י על שני קצות החשן. הן שתי פאותיו התחתונות לימין ולשמאל: על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה. הרי לך שני סימנין האחד שיתנס בשני קצות של תחתיתו שהוא כנגד האפוד, שעליונו אינו כנגד האפוד, שהרי סמוך לאורח הוא, והאפוד נתון על מתניו, ועוד נתן סימן שלא יקבעם בעבר החשן שכלפי החוץ, אלל בעבר שכלפי פנים שנאמר ביתה, ואתו העבר הוא אלל האפוד, שחשב האפוד חוגרו הכהן ונקפל הסינר לפני הכהן על מתניו, וקצת כרסו מכאן ומכאן עד כנגד קצות החשן, וקצותיו שוכבין עליו:

(כז) וְעֲשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבָּעוֹת זָהָב וְנִתְּתָה אֹתָם עַל-שְׁתֵּי כְּתָפוֹת הָאֶפֶד מִלְמָטָה מִמוֹל פָּנָיו לְעִמַּת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל לְחֹשֶׁב

הַאֲפֹד: וְתַעֲבֹד תַּרְתִּיךָ עֲזָקוֹ דְדָהָב וְתַתֵּן יְתַחֲוֶה עַל תַּרְתִּיךָ כְּתָפֵי אֲפֹדָא מְלָרַע מְלַקְבֵּל אֲפֹהֵי לְקַבֵּל בַּיִת לֹפֵי מַעְלֵי לְהַמְנִן אֲפֹדָא:

רש"י על שתי כתפות האפוד מלמטה. שהמסבולות נתונות בראשי כתפות האפוד העליונים הבאים על כתפיו כנגד גרונו, ונקבלות ויורדות לפניו, והטבעות אורח לתן בראשן השני, שהוא מחבר לאפוד, והוא שנאמר לעמת מחברתו, סמוך למקום חבורן באפוד למעלה מן החגורה מעט, שהמחברת לעמת החגורה, ואלו נתונים מעט בגובה זקיפת הכתפות, הוא שנאמר ממעל לחשב האפוד, והן כנגד סוף החשן, ונותן פתיל תכלת ברותן הטבעות ובטבעות החשן, ורוכסן ברותן פתילין לימין ולשמאל, שלא יהא תחתית החושן הולך לפניו וחוזר לאחור ונוקש על כרסו, ונמלא מיסב על המעיל יפה: ממוול פניו. בעבר החילון:

(כח) וַיִּרְכְּסוּ אֶת-הַחֹשֶׁן (מטבעתו) מִטְּבַעְתָּיו אֶל-טְבַעַת הָאֲפֹד בְּפִתִּיל תְּכֵלֶת לְהִיּוֹת עַל-חֹשֶׁב הָאֲפֹד וְלֹא-יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֲפֹד: וַיִּחְדוּן יֵת חוֹשֶׁנָּא מֵעֲזָקְתָּהּ לְעֲזָקְתָּא דְאֲפֹדָא בְּחוּטָא דְתַקְלָתָא לְמַהְיֵי עַל הַמְנִן אֲפֹדָא וְלֹא יִתְפָּרַק חוֹשֶׁנָּא מֵעֲלֵי אֲפֹדָא:

רש"י וירכסו. לשון חבור, וכן (תהלים לא כא) מרכסי איש, חבורי חבלי רשעים, וכן (ישעיה מ ד) והרכסים לבקעה, הרים הסמוכים זה לזה שאי אפשר לירד לגיא שביניהם אלא בקושי גדול, שמתוך סמיכתן הגיא זקופה ועמוקה, יהיו לבקעת מיסור ונוחה לילך: להיות על חשב האפוד. להיות החשן דבוק אל חשב האפוד: ולא יזח. לשון נתוק, ולשון ערבי הוא, כדברי דונש בן לברט:

(כט) וְנִשְׂא אֶהָרָן אֶת-שְׂמוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל-לִבּוֹ בְּבָאוּ אֶל-הַקֹּדֶשׁ לְזַכְרָן לְפָנָי-יְהוָה תִּמְיֵד: וַיִּטּוֹל אֶהָרָן יֵת שְׂמֵהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן דִּינָא עַל לִבָּהּ בְּמַעְלָה לְקוּדְשָׁא לְדוּכְרָנָא קָדָם יֵי תְדִירָא: (ט) וְנִתְּ אֶל-חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת-הָאוּרִים וְאֶת-הַתְּמִיּוֹם וְהָיוּ עַל-לִב אֶהָרָן בְּבָאוּ לְפָנָי יְהוָה וְנִשְׂא אֶהָרָן אֶת-מִשְׁפָּט בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל עַל-לִבּוֹ לְפָנָי יְהוָה תִּמְיֵד: (ס) וְתַתֵּן בְּחֹשֶׁן דִּינָא יֵת אוּרָנָא וְיֵת תְּמִיָּא וְיֵהוֹן עַל לִבָּא דְאֶהָרָן בְּמַעְלָה קָדָם יֵי וַיִּטּוֹל אֶהָרָן יֵת דִּינָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לִבָּהּ קָדָם יֵי תְדִירָא:

רש"י את האורים ואת התמים. הוא כתב סם המפורש, שהיה נתנו בתוך כפלי

החשן, שעל ידו הוא מאיר דבריו ומתמס את דבריו. ובמקדש שני היה החשן, שאי אפשר לכהן גדול להיות מחסר בגדים, אבל אותו השם לא היה בתוכו, ועל שם אותו הכתב הוא קרוי משפט, שנאמר (במדבר כז כא) ושאל לו במשפט האורים: את משפט בני ישראל. דבר שהם נשפטים ונוכחים על ידו אם לעשות דבר או לא לעשות. ולפי מדרש אגדה שהחשן מכפר על מעותי הדין, נקרא משפט על שם סליחת המשפט:

וְעָשִׂיתָ אֶת-מַעֲלֵי הָאֲפֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת: וְתַעֲבֹד (לא) **שלישי** וְעָשִׂיתָ אֶת-מַעֲלֵי הָאֲפֹדָא גְמִיר תְּכֵלֵא:

רש"י את מעיל האפוד. שהאפוד נתון עליו לחגורה: כליל תכלת. כלו תכלת, שאין מין אחר מעורב בו:

וְהָיָה פִּי-רֵאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שִׁפָּה יְהִי לְפִיו סָבִיב מְעִשָּׂה (לב) **אַרְגָּ כְּפִי תַחְרָא יְהִי-לּוֹ לֹא יִקְרַע:** ויהי פום רישה כפיל לגוה תורא יתא מקף לפוימה סחור סחור עובד מחי כפום שרין יהי לה לא יתבצע:

רש"י והיה פי ראשו. פי המעיל שבגזבו הוא פתיחת בית האור: בתוכו. כתרגומו כפיל לגויה, כפול לתוכו להיות לו לשפה כפילתו, והיה מעשה אורג ולא במחט: כפי תחרא. למדנו שהשריונים שלהם פיהם כפול לתוכו: לא יקרע. כדי שלא יקרע, והקורעו עובר בלאו, שזה ממנין לאוין שבתורה, וכן (פסוק כח) ולא יזח החשן, וכן (שמות כה טו) לא יסורו ממנו. הנאמר בדדי הארון:

וְעָשִׂיתָ עַל-שׁוּלְיֹוֹ רִמְיָו תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל-שׁוּלְיֹוֹ סָבִיב וּפְעָמָנִי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב: וְתַעֲבֹד עַל שִׁיפּוֹלוֹהִי רְמוֹנֵי תְּכֵלֵא וְאַרְגָּמָנָא וְצָבַע זָהָרִי עַל שִׁיפּוֹלוֹהִי סָחֹר סָחֹר וְזָגִין דְּדַהֲבָא פִּינְיָהוֹן סָחֹר סָחֹר:

רש"י רמוני. עגולים וחלולים היו כמין רמונים העשויים כביצת תרנגולת: ופעמוני זהב. זגין עם ענבלין שבתוכם: בתוכם סביב. ביניהם סביב, בין שני רמונים פעמון אחד דבוק ותלוי בסולי המעיל:

פְּעָמָן זָהָב וְרִמְיָן פְּעָמָן זָהָב וְרִמְיָן עַל-שׁוּלְיֵי הַמָּעִיל (לד) **סָבִיב:** זגא דדהבא ורמונא זגא דדהבא ורמונא על שיפולי מעילא סחור סחור:

רס"י פעמון זהב ורמון פעמון זהב ורמון. אכלו:

(לח) וְהָיָה עַל-אֹהֶלן לְשִׁגְתּוֹ וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֵאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ
לְפָנַי יְהוָה וּבִצְאָתוֹ וְלֹא יָמוּת: (ס) וַיְהִי עַל אֹהֶלן לְשִׁמְשָׁא וַיִּשְׁתַּמַּע קוֹלָהּ
בְּמַעְלָה לְקוֹדֶשׁא קָדָם יי וּבְמַפְקָה וְלֹא יָמוּת:

רס"י ולא ימות. מכלל לאו אתה שומע הן, אם יהיו לו לא יתחייב מיתה, הא אם
יכנס מחסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים:

(לו) וְעֲשִׂיתָ צִיץ זָהָב טְהוֹר וּפְתִיחַתָּ עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתָם קֹדֶשׁ
לְיְהוָה: וְתַעֲבֹד צִיץא דְדָהָב דְכִי וְתַגְלוֹף עָלוּהֵי כְּתָב מִפְּרֶשׁ קֹדֶשׁ לְיָי:

רס"י ניצ. כמין טס של זהב היה, רוחב שתי אצבעות, מקיף על המלח מאוזן
לאוזן:

(לז) וְשִׁמְתָּ אֹתוֹ עַל-פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל-הַמְצַנְפֹּת אֶל-מֹול
פְּנֵי-הַמְצַנְפֹּת יְהוָה: וַתֵּשׁוּי יְתֵה עַל חוּטָא דְתַכְלֶתָא וַיְהִי עַל מְצַנְפֹּתָא לְקַבֵּל
אֶפְי מְצַנְפֹּתָא יְהִי:

רס"י על פתיל תכלת. ובמקום אחר הוא אומר (שמות לט לח) ויתנו עליו פתיל תכלת,
ועוד כתיב כאן והיה על המלמטה, ולמטה הוא אומר (פסוק לח) והיה על מלח אהרון,
ובשחיטת קדשים שנינו (זבחים יט א) שערנו היה נראה בין איץ למלמטה, שסם מניח
תפלין, למדנו שהמלמטה למעלה בגובה הראש ואינה עמוקה לכנס בה כל הראש
עד המלח, והאיץ מלמטה, והפתילים היו צנקבים ותלויין בו בשני ראשים
ובאמצעיתו ששה בשלושה מקומות הללו, פתיל מלמעלה, אחד מבחוץ, ואחד
מצפנים כנגדו, וקושר ראשי הפתילים מאחורי העורף שלשתן, ונמצאו בין אורך
הטם ופתילי ראשו מקיפין את הקדקד, ופתיל האמצעי שבראשו קשור עם ראשי
השנים, הולך על פני רוחב הראש מלמעלה, ונמצא עשוי כמין כובע, ועל פתיל
האמצעי הוא אומר והיה על המלמטה, והיה נותן האיץ על ראשו כמין כובע על
המלמטה, והפתיל האמצעי מחזיקו שאינו נופל, והטם תלוי כנגד מלחו, ונתקומו
כל המקראות פתיל על האיץ, ואיץ על הפתיל, והפתיל על המלמטה מלמעלה:

(לח) וְהָיָה עַל-מִצַּח אֶהְרֹן וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת-עֵוֹן הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל-מִתְנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל-מִצְחוֹ תַמִּיד לְרִצּוֹן לָהֶם לְפָנַי יְהוָה: וַיְהִי עַל בֵּית עֵינֹוהִי דְאֶהְרֹן וַיִּטּוֹל אֶהְרֹן יָת עֹנֵת קֹדְשֵׁיָא דִּי יִקְדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מִתְנַת קֹדְשֵׁיהוֹן וַיְהִי עַל בֵּית עֵינֹוהִי תְדִירָא לְרַעְוָא לְהוֹן קֹדֶם יְיָ:

רש"י ונשא אהרן. לשון סליחה, ואף על פי כן אינו זז ממשמעו, אהרן נושא את המשא שלעוון, נמצא מסלק העוון מן הקדשים: את עוון הקדשים. לרעות על הדם ועל החלב שקרבו בטומאה, כמו ששנינו (פסחים טו א) אי זה עוון הוא נושא, אם עוון פגול, הרי כבר נאמר (ויקרא יט ז) לא ירעה, ואם עוון נותר, הרי נאמר (ויקרא ז יח) לא יחשב, ואין לומר שיכפר על עוון הכהן שהקריב טמא, שהרי עוון הקדשים נאמר, ולא עוון המקריבים, הא אינו מרעה אלא להכשיר הקרבן: והיה על מצחו תמיד. אי אפשר לומר שיהא על מצחו תמיד, שהרי אינו עליו אלא בשעת העבודה, אלא תמיד לרעות להם, אפלו אינו על מצחו, שלא היה כהן גדול עובד באותה שעה. ולדברי האומר (יומא ז ב) עודהו על מצחו מכפר ומרעה, ואם לאו אינו מרעה, נדרש על מצחו תמיד, מלמד שממשש בו בעודו על מצחו, שלא יסיה דעתו ממנו:

(לט) וְשִׁבְצָתָּ הַכֹּתֶנֶת נִשֵּׁשׁ וְעִשִׂיתָ מִצְנֶפֶת נִשֵּׁשׁ וְאַבְגָּט תַּעֲשֶׂה מְעֵשֶׂה רִקְמָה: וַתִּרְמָץ כְּתוּבָא בּוּצָא וְתַעֲבַד מִצְנֶפֶתָא דְבוּצָא וְהִמְיָנָא תַעֲבַד עוּבַד צִיר:

רש"י ושבצת. עשה אותה משבצות משבצות, וכלה של שש:

(מ) וְלִבְנֵי אֶהְרֹן תַּעֲשֶׂה כְּתֹנֶת וְעִשִׂיתָ לָהֶם אַבְגָּטִים וּמְגַבְעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכַבֹּד וּלְתַפְאֶרֶת: וְלִבְנֵי אֶהְרֹן תַעֲבַד כְּתוּבָא וְתַעֲבַד לְהוֹן הִמְיָנִין וְכוּבְעִין תַעֲבַד לְהוֹן לִיקָר וּלְתַשְׁבְּחוֹן:

רש"י ולבני אהרן תעשה כתנת. ארבעה בגדים הללו ולא יותר כתנת, ואבנט, ומגבעות היא מלפנת, ומכנסים הכתוצים למטה צפרשה (פסוק מז) :

(מא) וְהַלְבַּשְׁתָּ אֶתְּם אֶת-אֶהְרֹן אֶחָיִךְ וְאֶת-בְּנָיו אִתּוֹ וּמִשְׁחָתָּ אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת-יְדָם וְקִדְשְׁתָּ אֹתָם וְכַהֲנוּ לִי: וְתַלְבַּשׁ תְּהוֹן יָת אֶהְרֹן אַחֻדָּ וְיָת בְּנוֹהִי עִמָּה וְיַתְרַבִּי תְהוֹן וְיַתְקָרֵב יָת קַרְבְּנָהוֹן וְיַתְקַדְּשׁ יְתָהוֹן וְיִשְׁמְשׁוּן קֹדְמִי:

רס"י והלצפת אתם את אהרן. אותם האמורים צאהרן חשן ואפור ומעיל וכתונת תשבץ, מנפת ואצנט וליץ ומכנסים, הכתובים למטה בכלם: ואת בניו אתו. אותם הכתובים זהם: ומשחת אותם. את אהרן ואת בניו בשמן המשחה: ומלאת את ידם. כל מלוי ידים לשון חנוך, כשהוא נכנס לדבר להיות מחזק בו מאותו יום והלאה הוא מלוי, ובלשון לעז כשממנין אדם על פקידת דבר, נותן השליט בידו בית יד של עור שקורין גנ"ט בלעז [כפפה], ועל ידו הוא מחזיקו בדבר, וקורין לאותו מסירה ריושטי"ר בלעז [להסמיד] והוא מלוי ידיים:

(מב) וְעָשָׂה לָהֶם מְכַנְסֵי-בָד לְכִסּוֹת בֶּשֶׂר עֲרוֹה מִמֹּתְנִים
וְעַד-יָרְכִים יִהְיוּ: וְעַבְד לְהוֹן מְכַנְסֵי דְבוּץ לְכִסְאָה בֶּשֶׂר עֲרִיטָא מִחֶרְצוֹ וְעַד יָרְכּוֹ יְהוֹן:

רס"י ועשה להם. לאהרן ולבניו: מכנסי בד. הרי שמונה בגדים לכהן גדול, וארבעה לכהן הדיוט:

(מג) וְהָיוּ עַל-אֶהֱרֹן וְעַל-בָּנָיו בְּבָאָם | אֶל-אֶהֱל מוֹעֵד אֹו
בְּגִשְׁתָּם אֶל-הַמִּזְבֵּחַ לְשִׁרְת בִּקְדֹשׁ וְלֹא-יִשְׂאוּ עוֹן וּמָתוּ:
חֻקַּת עוֹלָם לֹו וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו: (ס) ויהיו על אהרן ועל בניו במעלהו
למשכן זמנא או במקרהו למדבחה לשמשא בקודשא ולא יקבלו חובא וימותו קים
עלם לה ולבנוהי בתרוהי:

רס"י והיו על אהרן. כל הבגדים האלה על אהרן הראויין לו: ועל בניו. האמורים זהם: בבאם אל אהל מועד. להיכל, וכן למשכן: ומתו. הא למדת, שהמשמש מחסר בגדים במיתה: חקת עולם לו. כל מקום שנאמר חקת עולם, הוא גזרה מיד ולדורות, לעכב בו:

כט (א) וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר-תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקִדְשׁ אֲתָם
לְכַהֵן לִי לְקַח פֶּר אֶחָד בֶּן-בְּקָר וְאֵילִם שְׁנַיִם תְּמִימִם: וְדִין
פתגמא די תעבד להון לקדשא ותהון לשמשא קדמי סב תור חד בר תורי ודקרין תרין
שלמין:

רס"י לקח. כמו קח, ושתי גזרות הן, אחת של קיחה, ואחת של לקיחה, ולהן פתרון אחד: פר אחד. לכפר על מעשה העגל שהוא פר:

(ב) וְלֶחֶם מַצּוֹת וְחֻלֵּת מַצֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת
מִשְׁחִים בַּשֶּׁמֶן סֹלֶת חֲטִיִּים תַּעֲשֶׂה אֹתָם: וְלֶחֶם פֶּטִיר וְגִרִיצִין
פֶּטִירִין דְּפִילָן בְּמִשְׁחָ וְאַסְפּוּגִין פֶּטִירִין דְּמִשְׁיָחִין בְּמִשְׁחָ סֹלֶתָא חֲטִיִּין תַּעֲבִיד וְתַהוֹן:

רש"י וְלֶחֶם מַצּוֹת וְחֻלֵּת מַצּוֹת. הרי אלו שלשה מינין רבוכה, וחלות ורקיקים לחם מצות, היא הקרויה למטה בענין (פסוק כג) חלת לחם שמן, על שם שנותן שמן ברבוכה כנגד החלות והרקיקין, וכל המינין באים עשר עשר חלות: כלולת בשמן. כשהן קמח יורק בהן שמן וכוללן: משחים בשמן. אחר אפייתן מושחן כמין כי יונית, שהיא עשויה כנו"ץ שלנו:

(ג) וְנָתַתְּ אוֹתָם עַל-סֵל אֶחָד וְהִקְרַבְתָּ אֹתָם בַּסֵּל וְאֶת-הַפֶּזֶר
וְאֶת שְׁנֵי הָאֵילִם: וְתַתֵּן וְתַהוֹן עַל סֵלָא חַד וְתַקְרַב וְתַהוֹן בְּסֵלָא וְיַת תּוֹרָא וְיַת
תְּרִין דְּכָרִין:

רש"י והקרבת אחס. אל חצר המשכן ציום הקמתו:

(ד) וְאֶת-אֶהָרָן וְאֶת-בְּנָיו תַּקְרִיב אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וְרַחֲצֶתְּ אֹתָם בַּמַּיִם: וְיַת אֶהָרֹן וְיַת בְּנוֹהֵי תַקְרַב לְתַרַע מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְיַתְסַחֵי
וְיַתְהוֹן בְּמַיָּא:

רש"י ורחצת. זו טבילת כל הגוף:

(ה) וְלָקַחְתָּ אֶת-הַבְּגָדִים וְהַלְבַּשְׁתָּ אֶת-אֶהָרֹן אֶת-הַכֹּהֲנֹת
וְאֶת מְעִיל הָאֵפֹד וְאֶת-הָאֵפֹד וְאֶת-הַחֹשֶׁן וְאֶת-הַכִּתְיֹן לְיוֹ
בְּחֹשֶׁב הָאֵפֹד: וְתַסַּב יַת לְבוּשִׁיא וְתַלְבַּשׁ יַת אֶהָרֹן יַת כַּתְּוֹנָא וְיַת מְעִיל אֶפֹדָא
וְיַת אֶפֹדָא וְיַת חוּשָׁנָא וְיַתְתְּקוּ לָהּ בְּהִמְנֵן אֶפֹדָא:

רש"י ואפדת. קסט ותקן החגורה והסינר סביבותיו:

(ו) וְשִׂמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל-רֵאשׁוֹ וְנָתַתָּ אֶת-גִּזְרֵי הַקֹּדֶשׁ עַל-
הַמִּצְנֶפֶת: וְיַתְשׁוּי מִצְנֶפֶתָא עַל רֵישָׁה וְיַתְתֵּן יַת פְּלִילָא דְקוּדְשָׁא עַל מִצְנֶפֶתָא:

כָּשִׁי נזר הקדש. זה הליץ: על המלכּה. כמו שפרשתי למעלה (שמות כח לו) על ידי הפתיל האמלעי ושני פתילין שבראשו הקשורין שלשתן מאחורי העורף, הוא נותנו על המלכּה כמין כובע:

(ח) וְלִקְחִתָּ אֶת-שֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּצְקֶתָ עַל-רֵאשׁוֹ וּמִשְׁחָתָ אֹתוֹ: וְתָסַב יָת מִשְׁחָה דְרַבּוּתָא וְתָרִיק עַל רֵישָׁה וְתַרְבֵּה יָתָה:

כָּשִׁי ומשחת אותו. אף משיחה זו כמין כי יונית, נותן שמן על ראשו וזין ריסי עיניו ומחזרן באכזבו:

תצוה יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(ח) וְאֶת-בְּנֵי תִקְרִיב וְהִלַּבְשָׁתֶם כְּתֹנֹת: וְיָת בְּנוֹהֵי תִקְרַב וְתִלְבָּשׁוּן כְּתוּבִין: (ט) וְחִגְרֹתָ אֹתָם אֲבִיט אֶהְרֹן וּבְנָיו וְחִבְשָׁתָ לָהֶם מִגְבַּעַת וְהִיְתָה לָהֶם כְּהֵנָה לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִלֵּאֵת יַד-אֶהְרֹן יַד-בְּנָיו: וְתִזְרַזְרָהוּן הַמִּינִין אֶהְרֹן וּבְנוֹהֵי וְתִתְקַן לָהוֹן כּוּבְעִין וְתִהִי לָהוֹן כְּהִנְתָּא לְקִיס עֲלֵם וְתִקְרַב קַרְבָּנָא דְאֶהְרֹן וְקַרְבָּנָא דְבְנוֹהֵי:

כָּשִׁי והיתה להם. מלוי ידים זה לכהנת עולם: ומלאת. על ידי הדברים האלה: יד אהרן ויד בניו. במלוי ופקדת הכהונה:

(י) וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַפָּר לְפָנַי אֶהְל מוֹעֵד וְסַמָּךְ אֶהְרֹן וּבְנָיו אֶת-יְדֵיהֶם עַל-רֵאשׁ הַפָּר: וְתִקְרַב יָת תּוֹרָא לְקִדְם מִשְׁכָּן זְמַנָּא וְיִסְמוּדָא אֶהְרֹן וּבְנוֹהֵי יָת דִּיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרָא: (יא) וְשַׁחֲטָתָ אֶת-הַפָּר לְפָנַי יְהוָה פְּתַח אֶהְל מוֹעֵד: וְתַפּוֹס יָת תּוֹרָא קִדְם יְיָ בְּתַרְע מִשְׁכָּן זְמַנָּא:

רס"י פתח אהל מועד. בחזר המשכן שלפני הפתח:

(יב) וְלִקְחֹתַי מִדָּם הַפֶּה וְנִתְּתָה עַל-קִרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעֶךָ
וְאֶת-כָּל-הַדָּם תִּשְׁפֹּךְ אֶל-יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ: וְתִסַּב מִדָּמָא דְתוֹרָא וְתִתֵּן
עַל קִרְנֹת מִדְּבַחָא בְּאֶצְבָּעֶךָ וְיֵת כָּל דָּמָא תִישׁוּד לִיסוּדָא דְמִדְּבַחָא:

רס"י על קרנות. למעלה בקרנות ממש: ואת כל הדם. שירי הדם: אל יסוד
המזבח. כמין בליטת בית קבול עשוי לו סביב סביב לאחר שעלה אמה מן הארץ:

(יג) וְלִקְחֹתַי אֶת-כָּל-הַחֶלֶב הַמְּכֻסֶּה אֶת-הַקֶּרֶב וְאֶת הַיִּתְרֹתַי
עַל-הַכֹּבֵד וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלָיִת וְאֶת-הַחֶלֶב אֲשֶׁר עָלֵיהֶן
וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ: וְתִסַּב יֵת כָּל תְּרַבָּא דְחָפִי יֵת גִּנָּא וְיֵת חֶצְרָא דְעַל כְּבֹדָא
וְיֵת תְּרִיתֵין כְּלָנֵן וְיֵת תְּרַבָּא דִי עָלֵיהֶן וְתִסִּיק לְמִדְּבַחָא:

רס"י החלב המכסה את הקרב. הוא הקרום שעל הכרס שקורין טייל"א : ואת
היתרות. הוא טרפשא לכבדא שקורין אינדי"ש [סרעפת]: על הכבד. אף מן הכבד
יטול עמה:

(יד) וְאֶת-בֶּשֶׂר הַפֶּה וְאֶת-עֲרוֹ וְאֶת-פְּרִשׁוֹ תִשְׂרֹף בְּאֵשׁ מְחוּץ
לְמַחֲנֵה חֹטָאת הַיָּא: וְיֵת בְּסָרָא דְתוֹרָא וְיֵת מִשְׁכָּה וְיֵת אוֹכְלָה תוֹקִיד בְּנוֹרָא
מִבְּרָא לְמִשְׂרִיתָא חֹטָאתָא הַיָּא:

רס"י תשרף באש. לא מלינו חטאת חימונה נשרפת אלא זו:

(טו) וְאֶת-הָאֵיל הָאֶחָד תִּקַּח וְסָמְכוּ אֵהָרָן וּבְנֵיו אֶת-יְדֵיהֶם
עַל-רֹאשׁ הָאֵיל: וְיֵת דְכָרָא חַד תִּסַּב וְיִסְמְכוּן אֵהָרָן וּבְנוֹהֵי יֵת יְדֵיהֶון עַל רִישׁ
דְכָרָא: (טו) וְשַׁחֲטָתָּ אֶת-הָאֵיל וְלִקְחֹתַי אֶת-דָּמוֹ וְזָרַקְתָּ עַל-
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: וְתִפּוֹס יֵת דְכָרָא וְתִסַּב יֵת דְמָה וְתִזְרוֹק עַל מִדְּבַחָא סָחור סָחור:

רס"י זרקת. בכלי, אוחז במזרק וזורק כנגד הקרן כדי שיראה לכאן ולכאן, ואין
קרבו טעון מתנה באכזב אלא חטאת בלבד, אבל שאר זבחים אינן טעונים קרן

ולא ארבע, שמתן דמס מחלי המזבח ולמטה, ואינו עולה בכבש אלא עומד בארץ וזורק: סביב. כך מפורש בשחיטת קדשים (זבחים נב ב) שאין סביב אלא שתי מתנות שהן ארבע, האחת בקרן זוית זו, והאחת בקרן שכנגדה באלכסון, וכל מתנה נראית בשני לדי הקרן אלך ואלך, נמלא הדם נתן בארבע רוחות סביב, לכך קרוי סביב:

(יז) וְאֶת-הָאֵיל תִּנְתְּחֶם לְנִתְחֵיו וְרַחֲצֶתָ קִרְבּוֹ וּכְרַעְיוֹ וְנִתְתָּ עַל-נִתְחֵיו וְעַל-רֵאשׁוֹ: וְיָת דְּכָרָא תִּפְלֵג לְאַבְרוּהֵי וְתַחֲלִיל גּוּה וּכְרַעוּהֵי וְתַתְּנָ עַל אַבְרוּהֵי וְעַל רֵישָׁה:

רס"י על נתחיו. עם נתחיו, מוסף על שאר הנתחים:

(יח) וְהִקְטַרְתָּ אֶת-כָּל-הָאֵיל הַמִּזְבֵּחַה עֲלֶה הוּא לִיהוָה גִּיחַ נִיחּוּחַ אִשָּׁה לִיהוָה הוּא: וְתַסִּיק יָת כָּל דְּכָרָא לְמִדְבַּחָה עֲלֵתָה הוּא קָדָם יְיָ לְאִתְקַבְּלָה בְּרַעוּא קִרְבָּנָה קָדָם יְיָ הוּא:

רס"י ריח ניחות. נחת רוח לפני, שאמרתיו ונעשה ראוני: אשה. לשון אש, והיא הקטרת איברים שעל האש:

(יט) וְלִקְחֹתָ אֶת הָאֵיל הַשֵּׁנִי וְסִמָּךְ אֶהָרָן וּבְנָיו אֶת-יְדֵיהֶם עַל-רֵאשׁ הָאֵיל: וְתַסֵּב יָת דְּכָרָא תַנְיָנָה וְיִסְמוּךְ אֶהָרָן וּבְנֵיהֵי יָת יְדֵיהֶון עַל רֵישׁ דְּכָרָא: (כ) וְשַׁחֲטָתָ אֶת-הָאֵיל וְלִקְחֹתָ מִדְּמוֹ וְנִתְתָּה עַל-תְּנוּפֶה אֶזֶן אֶהָרָן וְעַל-תְּנוּפֶה אֶזֶן בְּנָיו הַיְמָנִית וְעַל-בֶּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל-בֶּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וְזָרַקְתָּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב: וְתַפּוֹס יָת דְּכָרָא וְתַסֵּב מִדְּמָה וְתַתְּנָ עַל רוּם אוֹדָנָה דְּאֶהָרָן וְעַל רוּם אוֹדָנָה דְּבְנֵיהֵי דְנִמְיָנָה וְעַל אֶלְיוֹן יְדֵיהֶון דְנִמְיָנָה וְעַל אֶלְיוֹן רַגְלֵיהֶון דְנִמְיָנָה וְתַזְרוֹק יָת דְּמָא עַל מִדְבַּחָה סְחוּר סְחוּר:

רס"י תנוך. הוא הסחוס האמצעי שבתוך האזן שקורין טנדרו"ם : זהו ידם. הגדל ובפרק האמצעי:

(כא) וְלִקְחֹתָ מִן-הַדָּם אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ וּמִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְהִזִּיתָ עַל-אֶהָרָן וְעַל-בְּגָדָיו וְעַל-בְּנָיו וְעַל-בְּגָדֵי בְנָיו אֹתוֹ וְקִדַּשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבְנָיו וּבְגָדֵי בְנָיו אֹתוֹ: וְתַסֵּב מִן דְּמָא דִּי עַל

מִדְבַּחַת וּמִמִּשְׁחָה דְרִבּוּתָהּ וְתִדִּי עַל אֶהְרֹן וְעַל לְבוּשׁוֹהִי וְעַל בְּנוֹהִי וְעַל לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי עִמָּה
וְיִתְקַדֵּשׁ הוּא וּלְבוּשׁוֹהִי וּבְנוֹהִי וּלְבוּשֵׁי בְנוֹהִי עִמָּה: (כב) וְלִקְחֹתָ מִן־הָאֵיל
הַחֶלֶב וְהָאֵלֶיָּהּ וְאֶת־הַחֶלֶב | הַמְכֹסֶה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת
יְתֵרֵת הַכֶּבֶד וְאֶת | שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת־הַחֶלֶב אֲשֶׁר עָלֶיהֶן
וְאֶת שֹׁקֵי הַיַּמִּין כִּי אֵיל מִלְאִים הוּא: וְתִסַּב מִן דְּכָרָא תִרְבָּא וְאֵלֶיָּהּ
וְיִתְרָבָא דְחָפִי יֵת גְּנֹא וְיִתְחַצֵּר כְּבִדָּא וְיִתְתַרְתֵּן כְּלָנֹן וְיִתְתַרְבָּא דִּי עָלֶיהֶן וְיִתְשׁוּקָא
דִּימִינָא אַרְי דְּכַר קֶרְבְּנָא הוּא:

רס"י החלב. זה חלב הדקים או הקיבה: והאליה. מן הכליות ולמטה, כמו
שמפורש בזיקרא (ג ט) שנאמר לעמת העלה יסירנה, מקום שהכליות יוערות,
ובאמורי הפר לא נאמר אליה, שאין אליה קריבה אלא בכבש וכבשה ואיל, אבל
שור ועז אין טעונים אליה: ואת שוק הימין. לא מנינו הקטרה בשוק הימין עם
האמורים אלא זו בלבד: כי איל מלאים הוא. שלמים, לשון שלמות שמשלם בכל.
מגיד הכתוב שהמלוואים שלמים, שמשמיים שלום למזבח ולעבוד העבודה
ולבעלים, לכך אני מנריכו החזה להיות לו לעבוד העבודה למנה, וזהו משה
שממש במלוואים, והשאר אכלו אהרן ובניו שהם בעלים, כמפורש בענין:

(כג) וְכָכֹר לֶחֶם אֲחֵת וְחֵלֶת לֶחֶם שֶׁמֶן אֲחֵת וְרִקִּיק אֶחָד מִסֵּל
הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה: וּפְתָא דְלֶחֶם חַד וּגְרָצְתָא דְלֶחֶם מְשַׁח חֲדָא וְאַסְפּוּג
חַד מִסֵּלָא דְפִטְרִינָא דִּי קָדָם יְיָ:

רס"י וככר לחם. מן החלות: וחלת לחם שמן. ממין הרבוכה: ורקיק. מן הרקיקין,
אחד מעשרה שבכל מין ומין ולא מנינו תרומת לחם הבא עם זבח נקטרת אלא
זו בלבד, שתרומת לחמי תודה ואיל נזיר נתונה לכהנים עם חזה ושוק, ומזה לא
היה למשה למנה אלא חזה בלבד:

(כד) וְשִׁמְתָה הָלֵל עַל כַּפֵּי אֶהְרֹן וְעַל כַּפֵּי בְנָיו וְהִנֵּפְתָה אֹתָם
תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה: וְתִשׁוּי כֹּלָא עַל יְדָא דְאֶהְרֹן וְעַל יְדָא דְבְנוֹהִי וְתָרִים יִתְהוֹן
אַרְמוּתָא קָדָם יְיָ:

רס"י על כפי אהרן וגו' והנפת. שניהם עסוקים בתנופה, הבעלים והכהן. הא
כיאל, כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף, וזוהו היו אהרן ובניו בעלים, ומשה

כהן: תנופה. מוליך ומזיח למי שארבע רוחות העולם שלו, ותנופה מעכבת רוחות רעות. תרומה מעלה ומוריד למי שהשמים וארץ שלו, ומעכבת טללים רעים:

וְלִקְחֹתָ אֹתָם מִיָּדָם וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ עַל-הָעֵלָה לְרִיחַ
נִיחֹחַ לְפָנָי יְהוָה אֲשֶׁה הוּא לַיהוָה: וְתִסַּב יְתֵהוּן מִיַּדֵּיהֶן וְתִסִּיק
לְמִדְבָּחָא עַל עֵלְתָא לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְוָא קָדָם יְיָ קַרְבָּנָא הוּא קָדָם יְיָ:

רש"י על העולה. על האיל הראשון שהעלית עולה: לריח ניחוח. לנחת רוח למי שאמר ונעשה ראונו: אשה. לאש נתן: לה. לשמו של מקום:

וְלִקְחֹתָ אֶת-הַחֹזֶה מֵאִיל הַמַּלְאִים אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן וְהִנַּפְתָּ
אֹתוֹ תְּנוּפָה לְפָנָי יְהוָה וְהָיָה לְךָ לְמִנְחָה: וְתִסַּב יֵת חֲדָיָא מִדְּכַר קַרְבָּנָא
דִּי לְאַהֲרֹן וְתָרִים יְתֵה אַרְמוּתָא קָדָם יְיָ וַיְהִי לָךְ לְחֶלֶק: **וְקִדְשִׁתָּ אֶת | חֹזֶה**
הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם
מֵאִיל הַמַּלְאִים מֵאֲשֶׁר לְאַהֲרֹן וּמֵאֲשֶׁר לְבָנָיו: וְתִקְדַּשׁ יֵת חֲדָיָא
דְּאַרְמוּתָא וְיֵת שׁוֹקָא דְאַפְרָשׁוּתָא דִּי אֲתָרִם וְדִי אֲתַפְרָשׁ מִדְּכַר קַרְבָּנָא מִדִּי לְאַהֲרֹן וּמִדִּי
לְבָנוּהִי:

רש"י וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה וגו'. קדשם לדורות, להיות נוהגת תרומתם והנפתם כחזה ושוק של שלמים, אבל לא להקטרה, אלא והיה לאהרן ולבניו לאכול: תנופה. לשון הולכה והבאה, וינטילי"ר בלעז: הורם. לשון מעלה ומוריד:

וְהָיָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו לְחֶק-עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי
תְּרוּמָה הוּא וְתְרוּמָה יְהִי מֵאֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִזְבְּחֵי
שְׁלֵמֵיהֶם תְּרוּמָתָם לַיהוָה: וַיְהִי לְאַהֲרֹן וּלְבָנוּהִי לְקִיָּם עֲלֵם מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אַרְי אַפְרָשׁוּתָא הוּא וְאַפְרָשׁוּתָא יְהִי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנְכַּסְתָּ קוּדְשֵׁיהֶן אַפְרָשׁוּתָהֶן קָדָם
יְיָ:

רש"י לחק עולם מאת בני ישראל. שהשלמים לבעלים, ואת החזה ואת השוק יתנו לכהן: כי תרומה הוא. החזה ושוק הזה:

(כט) וּבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו אַחֲרָיו לְמִשְׁחָה
בָּהֶם וּלְמִלֵּא-בָם אֶת-יְדָם: וּלְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁא דִּי לְאַהֲרֹן יִהוּן לְבָנוּהִי בְּתַרוּחֵי
לְדַבְּרָא בְּהוּן וּלְקַרְבָּא בְּהוּן יְת קַרְבְּנָהוּן:

רס"י לְבָנָיו אַחֲרָיו. לְמִי שָׂבָא בְּגִדֵּי אַחֲרָיו: לְמִשְׁחָה. לְהַתְּגַדֵּל בָּהֶם, שֵׁשׁ מִשְׁחָה
שְׂהִיא לְשׁוֹן שָׂרְרָה, כְּמוֹ (בְּמִדְבָר יח ח) לֶךְ נִתְחַיֵּם לְמִשְׁחָה, (תְּהִלִּים קה טו) אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁחָה:
וּלְמִלֵּא צַם אֵת יָדָם. עַל יְדֵי הַבְּגָדִים הוּא מִתְלַבֵּשׁ בְּכַהֲנָה גְדוּלָה:

(כ) שִׁבְעַת יָמִים יִלְבָּשׁוּם הַכֹּהֵן תַּחֲתָיו מִבְּגָיו אֲשֶׁר יָבֵא אֶל-
אֹהֶל מוֹעֵד לְשֵׁרֵת בְּקֹדֶשׁ: שִׁבְעַת יוֹמִין יִלְבָּשׁוּן פְּהִנָּא תַּחֲתוֹתָהִי מִבְּנוּהִי דִּי
יַעוּל לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא לְשִׁמְשָׁא בְּקוֹדֶשׁא:

רס"י שִׁבְעַת יָמִים. רַחוּפִין: יִלְבָּשׁוּם הַכֹּהֵן. אֲשֶׁר יָקוּם מִבְּנוּי תַּחֲתוֹ לְכַהֲנָה גְדוּלָה,
כְּשִׁימְנוּהוּ לְהִיּוֹת כֹּהֵן גְּדוֹל: אֲשֶׁר יֵצֵא אֵל אֹהֶל מוֹעֵד. אוֹתוֹ כֹּהֵן הַמוֹכֵן לְכַנֵּס לְפָנָיו
וּלְפָנָיו צִוִּים הַכְּפוּרִים, וְזֶהוּ כֹהֵן גְּדוֹל, שְׂאִין עֲבוֹדַת יוֹם הַכְּפוּרִים כְּשֶׁרָה אֵלָּא זֹו:
תַּחֲתוֹ מִבְּנוּי. מִלְּמַד שְׂאֵם יֵשׁ לוֹ לְכַהֵן גְּדוֹל בִּן מִמְּלָא אֵת מְקוּמוֹ, יִמְנוּהוּ כֹהֵן גְּדוֹל
תַּחֲתוֹ: הַכֹּהֵן תַּחֲתוֹ מִבְּנוּי. מִכֹּאֵן רֵאִיָּה כָּל לְשׁוֹן כֹּהֵן לְשׁוֹן פּוֹעֵל עוֹבֵד מִמֶּשׁ,
לְפִיכֵךְ נִגּוֹן תְּצִיר נִמְשָׁךְ לְפָנָיו:

(לא) וְאֵת אֵיל הַמִּלֵּאִים תִּקַּח וּבִשְׁלַת אֶת-בְּשָׂרוֹ בְּמִקְוֵה
קֹדֶשׁ: וְיֵת דְּכַר קַרְבְּנָא תִּסָּב וּתְבַשֵּׁל יְת בְּסִרָה בְּאַתְר קֹדֶשׁ:

רס"י בְּמִקְוֵה קֹדֶשׁ. בַּחֲזַר אֹהֶל מוֹעֵד, שְׂהַשְׁלֵמִים הַלְלוּ קֹדֶשִׁי קֹדֶשִׁים הִיוּ:

(לב) וְאֵלָּא אֹהֲרֹן וּבְנָיו אֶת-בְּשָׂרָה הָאֵיל וְאֶת-הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בַּסֶּל
פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְיִכּוּל אֹהֲרֹן וּבְנוּהִי יְת בְּסִר דְּכָרָא וְיֵת לְחֵמָא דִּי בְּסֶלָא לְתַרְע
מִשְׁכַּן זְמַנָּא:

רס"י פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. כָּל הַחֲזַר קְרוּי כֵּן:

(לג) וְאֵכְלוּ אַתְּם אֲשֶׁר כִּפֶּר בָּהֶם לְמִלֵּא אֶת-יְדָם לְקֹדֶשׁ
אַתְּם וְזָר לֹא-יֵאכַל כִּי-קֹדֶשׁ הֵם: וְיִכּוּלֵן יְתָהוּן דִּי יִתְכַפֵּר בְּהוּן לְקַרְבָּא
יְת קַרְבְּנָהוּן לְקֹדֶשׁא יְתָהוּן וְחִלּוּנֵי לֹא יִיכּוּל אֲרִי קוֹדֶשׁא אֲנוּן:

רש"י ואכלו אתם. אהרן ובניו, לפי שהם בעליהם: אשר כפר בהם. כל זרות ותיעוב: למלא את ידם. זאיל ולחם הללו: לקדש אתם. שעל ידי המלאים הללו נתמלאו ידיהם ונתקדשו לכהנה: כי קדש הם. קדשי קדשים, ומכאן למדנו אזהרה לזר האוכל קדש קדשים, שנתן המקרא טעם לדבר משום דקדש הם:

(לד) **וְאִם-יִיתֵר מִבֶּשֶׂר הַמִּלֵּאִים וּמִן-הַלֶּחֶם עַד-הַבֶּקָר וְשִׂרְפֹתָ אֶת-הַנוֹתֵר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכַל כִּי-קֹדֶשׁ הוּא:** וְאִם יִשְׁתַּאֲר מִבֶּסֶר קִרְבָּנָא וּמִן לַחְמָא עַד צִפְרָא וְתוֹקִיד יֵת דְּאִשְׁתַּאֲר בְּנוֹרָא לֹא יִתְאָכַל אֲרִי קוֹדֶשׁא הוּא: (לה) **וְעָשִׂיתָ לְאֹהֲרֶן וּלְבָנָיו לְכָהֵן כְּכָל אֲשֶׁר-צִוִּיתִי אֶתְכֶם שְׁבַעַת יָמִים תִּמְלֵא יְדָם:** וְתַעֲבֹד לְאֹהֲרֶן וּלְבָנָהִי כְּדִין כָּל דִּי פְקֻדֵי תִתָּן שְׁבַעַת יוֹמִין תִּקְרַב קִרְבָּנָהוֹן:

רש"י ועשית לאהרן ולבניו ככה. שנה הכתוב וכפל לעכב, שאם חסר דבר אחד מכל האמור בענין, לא נתמלאו ידיהם להיות כהנים ועבודתם פסולה: אתכה. כמו אותך: שבעת ימים תמלא וגו'. בענין הזה ובקרבנות הללו בכל יום:

(לו) **וּפָר חֲטָאת תַעֲשֶׂה לַיּוֹם עַל-הַכֹּפָרִים וְחֲטָאתָ עַל-הַמִּזְבֵּחַ בְּכַפֹּרֶת עָלָיו וּמִשַּׁחֲתָ אֹתוֹ לְקֹדֶשׁוֹ:** וְתוֹרָא דְחֲטָאתָ תַעֲבֹד לַיּוֹמָא עַל כְּפוּרָא וְתַדְפִּי עַל מִדְבָּחָא בְּכַפְרוּתָךְ עֲלוּהִי וְתַרְבִּי יְתָה לְקֹדֶשׁוּתָהּ:

רש"י על הכפרים. בשביל הכפורים, לכפר על המזבח מכל זרות ותיעוב. ולפי שנאמר (פסוק לה) שבעת ימים תמלא ידם, אין לי אלא דבר הבא בשבילם, כגון האילים והלחם, אבל הבא בשביל המזבח, כגון פר שהוא לחטוי המזבח, לא שמענו, לכך הלכך מקרא זה. ומדרש תורת כהנים אומר כפרת המזבח הלכך, שמה התנדב איש דבר גזל במלאכת המשכן והמזבח: וחטאת. ותדכי, לשון מתנת דמים הנתונים באכזב קרוי חטוי: ומשחת אתו. בשמן המשחה וכל המשחות כמין כי יונית:

(לז) **שְׁבַעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְקֹדֶשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים כָּל-הַנֹּגַע בְּמִזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:** (ס) שְׁבַעַת יוֹמִין תִּכְפֹּר עַל מִדְבָּחָא וְתַקְדִּישׁ יְתָה וְיֵהִי מִדְבָּחָא קֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁיא כָּל דִּיקְרַב בְּמִדְבָּחָא יִתְקַדֵּשׁ:

רש"י והיה המזבח קדש. ומה היא קדשתו, כל הנגע במזבח יקדש, אפלו קרבן פסול שעלה עליו, קדשו המזבח להכשירו שלא ירד. מתוך שנאמר כל הנגע במזבח יקדש, שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי, כגון דבר שלא היה פסולו בקדש, כגון הרובע והנרבע ומקלה ונעבד והטרפה וכיוצא בהן, תלמוד לומר וזה אשר תעשה, הסמוך אחריו, מה עולה ראוייה אף כל ראוי, שנראה לו כבר ונפסל משבא לעזרה, כגון הלך והיולא והטמא ושנשחט במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו וכיוצא בהן:

לח) שמישי וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל-הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי-
שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד: וְדִין דִּי תַעֲבֹד עַל מִדְבַּחָא אֲמַרִין בְּנֵי שָׁנָה תָּרִין
לְיוֹמָא תְּדִירָא: (לט) אֶת-הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ
הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים: יְת אֲמַרָא חַד תַּעֲבֹד בְּצַפְרָא וְיֵת אֲמַרָא תִּנְיָנָא
תַּעֲבֹד בֵּין שְׁמֵשִׁיא: (מ) וְעִשְׂרֵן סֹלֶת בְּלוּל בַּשֶּׁמֶן כִּתִּית רִבַּע הַהֵינּוּ
וְנִסְךְ רְבִיעֵת הַהֵינּוּ יַיִן לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד: וְעִסְרוּנָא סִלְתָּא דְפִילָא בְּמִשְׁחָ
כְּתִישָׂא רְבָעוֹת הֵינָא וְנִסְכָּא רְבָעוֹת הֵינָא חֲמָרָא לְאֲמַרָא חַד:

רש"י ועשרון סולת. עשירית האיפה, ארבעים ושלש ביצים וחמש ביצה: בשמן כתיב. לא לחובה נאמר כתיב אלא להכשיר, לפי שנאמר (לעיל כז ט) כתיב למאור, ומשמע למאור ולא למנחות, יכול לפסלו למנחות, תלמוד לומר כאן כתיב, ולא נאמר (שמות כז ט) כתיב למאור אלא למעט מנחות שאין כריך כתיב, שאף הטחון בריחים כשר בהן: רבע ההין. שלשה לוגין: ונסך. לספלים, כמו ששנינו במסכת סכה (מח א) שני ספלים של כסף היו בראש המזבח, ומנקבים כמין שני חטמין דקיס, נותן היין לתוכו והוא מקלח ויולא דרך החוטם ונופל על גג המזבח, ומשם יורד לשיתין במזבח בית עולמים, ובמזבח הנחשת יורד מן המזבח לארץ:

מא) וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים כְּמִנְחַת הַבֶּקֶר
וְכִנְסָפָה תַעֲשֶׂה-לָּהּ לְרִיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה לַיהוָה: וְיֵת אֲמַרָא תִּנְיָנָא
תַּעֲבֹד בֵּין שְׁמֵשִׁיא כְּמִנְחַת צַפְרָא וְכִנְסָפָה תַּעֲבֹד לַה לְאֲתִקְבְּלָא בְּרַעוּנָא קְרִבְנָא קָדָם יי:

רש"י לריח ניחח. על המנחה נאמר, שמנחת נסכים כלה כליל, וסדר הקרבנות האיברים בתחלה ואחר כך המנחה, שנאמר (ויקרא כג לז) עולה ומנחה:

עַלֹּת תַּמִּיד לְדַרְתֵּיכֶם פֶּתַח אֶהֱל־מוֹעֵד לְפָנַי יְהוָה אֲשֶׁר (מב)
אֲנִי מִן־עַתָּה לְכֶם שְׁמָה לְדַבֵּר אֵלַיךְ שֵׁם: עֲלֵתָא תְּדִירָא לְדַרְיִכוֹן בְּתַרְע מִשְׁפּוֹ
זְמַנָּא קָדָם יְיָ דְאַזְמוֹ מִימְרֵי לְכוֹן תַּמּוֹ לְמַלְלָא עֲמַד תַּמּוֹ:

רש"י תמיד. מיום אל יום, ולא יפסיק יום בנתיים: אשר אועד לכם. כשאקבע מועד לדבר אליך שם אקבענו לזכר. ויש מרבותינו למדים מכאן, שמעל מזבח הנחשת היה הקדוש ברוך הוא מדבר עם משה משהווקם המשכן, ויש אומרים מעל הכפרת, כמו שנאמר (שמות כה כג) ודברתי אתך מעל הכפורת, ואשר אועד לכם האמור כאן אינו אמור על המזבח, אלא על אהל מועד הנזכר במקרא:

וְנִעַדְתִּי שְׁמָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדִּי: וְאַזְמוֹ מִימְרֵי תַּמּוֹ
לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְקַדַּשׁ בִּיקְרִי:

רש"י ונועדתי שמה. אתועד עמם בדבור, כמלך הקובע מקום מועד לדבר עם עבדיו שם: ונקדש. המשכן: בכבודי. שתשרה שכינתי בו. ומדרש אגדה אל תקרי בכבודי, אלא [במכבדי], במכבדים שלי, כאן רמז לו מיתת בני אהרן ביום הקמתו, וזהו שאמר משה (ויקרא י ג) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש, והיכן דבר, ונקדש בכבודי:

וְקִדַּשְׁתִּי אֶת-אֶהֱל מוֹעֵד וְאֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-אֶהֱלִן וְאֶת-בְּנֵי אֶקְדַּשׁ לְכַהֵן לִי: וְאַקְדַּשׁ יָת מִשְׁפּוֹ זְמַנָּא וְיָת מִדְּבַחָא וְיָת אֶהֱרוֹ וְיָת בְּנוֹהֵי אֶקְדַּשׁ לְשִׁמְשָׁא קְדָמִי: (מה) וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִיִּיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים: וְאֲשֶׁרִי שְׁכֵנֹתַי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶהְיוּ לְהוֹן לְאֱלֹהֵי: (מו) וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְּם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנֵי בְּתוֹכְם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: (פ) וַיִּדְעוּן אַרִי אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵהוֹן דִּי אֶפְקִית יְתַהוֹן מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם לְאִשְׂרָאֵל שְׁכֵנֹתַי בִּינִיחוֹן אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵהוֹן:

רש"י לשכני בתוכם. על מנת לשכון אני בתוכם:

ל (א) **וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקָּטָר קָטָרֶת עֲצֵי שִׁטִּים**
תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: וְתַעֲבֵד מִדְּבַחָא לְאֶקְטָרָא עֲלוֹהֵי קָטוֹרֶת בּוֹסְמָא דְאֶעִי שִׁטִּין תַּעֲבֵד יְתַתָּה:

רס"י מקטר קטרת. להעלות עליו קיטור עשן סמים:

(ב) אִמָּה אַרְכֹּוּ וְאִמָּה רַחֲבֹו רְבוּעַ יְהִיָּה וְאִמָּתִים קִמָּתוֹ מִמָּנוּ
קִרְנֵתָיו: אִמָּתָא אַרְפָּה וְאִמָּתָא פְּתִיָּה מְרַבַּע יְהִי וְתִרְתִּין אִמִּין רִימָה מְנָה קִרְנוֹהִי:
(ג) וְצִפִּית אֵתוֹ זָהָב טְהוֹר אֶת-גָּגוֹ וְאֶת-קִירְתָּיו סָבִיב וְאֶת-
קִרְנֵתָיו וְעִשִּׂיתָ לּוֹ זָר זָהָב סָבִיב: וְתַחֲפִי יְתֵה דְהָב דְכִי יָת אִגְרָה וְיָת
פְּתִלוֹהִי סָחוֹר סָחוֹר וְיָת קִרְנוֹהִי וְתַעֲבֹד לֵה דִיר דְדָהָב סָחוֹר סָחוֹר:

רס"י את גגו. זה היה לו גג, אבל מזבח העולה לא היה לו גג, אלא ממלאים
חללו אדמה בכל חניתו: זר זהב. סימן הוא לכתר כהנה:

(ד) וְשִׁתִּי טַבְּעַת זָהָב תַּעֲשֶׂה-לוֹ | מִתַּחַת לְזָרוֹ עַל שְׁתֵּי
צִלְעֹתָיו תַּעֲשֶׂה עַל-שְׁנֵי צִדָּיו וְהִיָּה לְבַתִּים לְבַדִּים לְשֵׂאת
אֵתוֹ בְּהֶמָּה: וְתִרְתִּין עֲזָקוֹ דְדָהָב תַּעֲבֹד לֵה מְלָרַע לְדִירָה עַל תִּרְתִּין זֶוְנֵתָה תַּעֲבֹד
עַל תִּרְיִן סְטְרוֹהִי וְיְהִי לְאַתְרָא לְאַרְיִחְנָא לְמַטַּל יְתֵה בְּהוֹן:

רס"י כלעותיו. כאן הוא לשון זווית, כתרגומו, לפי שנאמר על שני כדיו, על שתי
זוויותיו ששני כדיו: והיה. מעשה הטבעות האלה: לבתים לבדים. לכל בית תהיה
הטבעת לבד:

(ה) וְעִשִּׂיתָ אֶת-הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב: וְתַעֲבֹד יָת
אַרְיִחְנָא דְאֵעִי שִׁטִּין וְתַחֲפִי יְתֵהוֹן דְּהָבָא: (ו) וְנִתְּתָה אֹתוֹ לְפָנָי הַפְּרֹכֶת
אֲשֶׁר עַל-אֶרֶץ הָעֵדֻת לְפָנָי הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֵדֻת אֲשֶׁר
אוֹעֵד לָךְ שְׁמָה: וְתִתֵּן יְתֵה קָדָם פְּרָכְתָא דִּי עַל אַרוֹנָא דְסִהְדוּתָא לְקָדָם כְּפָרְתָא
דִּי עַל סִהְדוּתָא דִּי אֲזַמֵּן מִימְרֵי לָךְ תַּמָּן:

רס"י לפני הפרכת. שמה תאמר משוך מכנגד הארון לכפון או לדרוס, תלמוד
לומר לפני הכפרת, מכון כנגד הארון מבחוץ:

(ו) וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהָרֹן קִטְרֹת סַמִּים בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא בְּהִיטִיבוֹ
אֶת-הַנִּרְתָּה יְקִטִּירָנָה: וְיִקְטֹר עָלוֹהִי אֶהָרֹן קִטְרֹת בּוֹסְמִין בְּצֶפֶר בְּצֶפֶר
בְּאַתְקֻנִיתָה יָת בּוֹצִינְנָא יְסַקְנָה:

רש"י בהיטיבו. לשון נקוי הזכין של מנורה מדשן הפתילות שנסרפו כלילה, והיה מטיבן בכל צקר וצקר: הנרות. לואי"ש בלעז [מנורות] וכן כל נרות האמורות במנורה, חוץ ממקום שנאמר שם העלמה, שהוא לשון הדלקה:

מפטיר (ח) וּבְהֶעֱלֹת אֶהְרֹן אֶת-הַנֵּרוֹת בֵּין הָעֶרְבִים יִקְטִירָנָה קְטֹרֶת תְּמִיד לִפְנֵי יְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם: וּבְצִדְלָקוֹת אֶהְרֹן יֵת בּוֹצִינְיָא בֵּין שְׁמִשְׁיָא וְסַקְנָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָא תְּדִירָא קָדָם יְיָ לְדִרְיָכוֹן:

רש"י ובהעלות. כשיליקם להעלות להבתן: יקטירנה. בכל יום פרס מקטיר שחרית ופרס מקטיר בין הערבים:

לֹא-תֵעָלוּ עֲלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנֹסֶף לֹא תִסָּכוּ עָלָיו: (ט) לֹא תִסָּקוּן עֲלוֹהֵי קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין נוֹכְרִיָּין וְעֹלָתָא וּמִנְחָתָא וְנֹסֶפָא לֹא תִנְסָכוּן עֲלוֹהֵי:

רש"י לא תעלו עליו. על מזבח זה: קטרת זרה. שום קטורת של נדבה. כלן זרות לו חוץ מזו: ועולה ומנחה. ולא עולה ומנחה, עולה של בהמה ועוף, ומנחה היא של מין לחם:

וְכִפֹּר אֶהְרֹן עַל-קִרְוַתָּיו אֶחָת בַּשָּׁנָה מִדָּם חֲטָאת הַכֹּפָרִים אֶחָת בַּשָּׁנָה יִכַּפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ-קֹדָשִׁים הוּא לַיהוָה: (פפ) וְיִכַּפֵּר אֶהְרֹן עַל קִרְוַתָּיו חֲטָא בְּשִׁתָּא מִדְּמָא חֲטָאת פְּפוּרָא חֲטָא בְּשִׁתָּא וְכִפֵּר עֲלוֹהֵי לְדִרְיָכוֹן קֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין הוּא קָדָם יְיָ: פפפ:

רש"י וכפר אהרן. מתן דמים: אחת בשנה. ביום הכפורים, הוא שנאמר באחרי מות (ויקרא טז יח) וילא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו: חטאת הכפורים. הם פר ושעיר של יום הכפורים המכפרים על טומאת מקדש וקדשיו: קדש קדשים. המזבח מקדש לדברים הללו בלבד ולא לעבודה אחרת:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

א. כָּל הָרְאוּי לְטֵמֵא מִדָּרָס, מִדָּף לְחֻטָּאת, בֵּין טֵמֵא בֵּין טָהוֹר. וְאָדָם פְּיוֹצָא בּוֹ. כָּל הָרְאוּי לְטֵמֵא טֵמֵא מֵת, בֵּין טֵמֵא בֵּין טָהוֹר, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵינוֹ מִדָּף. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מִדָּף. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, הֵטֵמֵא, מִדָּף. וְהִטָּהוֹר, אֵינוֹ מִדָּף:

ברטנורה (ח) כל הראוי לטמא מדרס. כגון כלים המיוחדים למשכב ומושב ומרכב: מדף לחטאת. אם הטהור למי חטאת הסיטון, אפילו הן טהורין לתרומה נטמא המסיטם כאלו הן טמאים מדרס. וחומרם בעלמא היא כדלמרין (בבבבגה דף יח) בגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש. וקרי ליה מדף, לפי שהוא חומרם דרבנן בעלמא. לשון קול עלה נדף (ויקרא כז): ואדם כיוצא בהן. שאם הטהור לחטאת הסיט אדם הטהור לתרומה, נטמא לחטאת, שהטהורים לתרומה נחשבים כזבים לגבי חטאת: וכל הראוי לטמא טמא מת. כגון כלים דלאו בני מדרס: ר' אליעזר אומר אינו מדף. ואם מסיטן לא נטמא לחטאת: ר' יהושע אומר מדף. אם הסיט אפילו הטהורים, נטמא לחטאת. ורבנן פליגי ומחלקים בין טמאים לטהורים. ושלש מחלוקות בדבר. והלכה כחכמים:

ב. הִטָּהוֹר לְחֻטָּאת שְׁנֵגַע בְּמִדָּף, טֵמֵא. לָגִין שֶׁל חֻטָּאת שְׁנֵגַע בְּמִדָּף, טֵמֵא. הִטָּהוֹר לְחֻטָּאת שְׁנֵגַע בְּאֶפְסָרִים וּמִשְׁקִים, בְּיָדוֹ, טֵמֵא. וּבְרִגְלוֹ, טָהוֹר. הִסִּיטוֹן בְּיָדוֹ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וְחֻכְמַיִם מְטַהְרִים:

ברטנורה (ט) שנגע במדף טמא. עליונו של זב קרוי מדף, שאם היו על גבי הזב עשר מכסאות זו על גבי זו כולן טמאין מדף אפילו העליונה שלא נגע בה הזב. כשם שעשר מלעות זו על גבי זו ושכב הזב בעליונה כולן טמאות דאורייתא משום משכב ואע"פ שלא נגע בתחתונה, כך המכסאות העליונות שעל גבי הזב טמאים דרבנן משום מדף ואע"פ שלא נגע בהן. ואיכא בין משכב למדף, שהמשכב נעשה אב הטומאה לטמא אדם וכלים, והמדף אינו אלא ולד הטומאה לטמא אוכלים ומשקים, אלא משום חומרם דחטאת אדם וכלים שנגעו במדף טמאים לחטאת: לגין של חטאת. כלי שטף הוא ורואה להכניס בו מי חטאת: שנגע במדף טמא. ולריך טבילה: שנגע באוכלין ומשקין. ואפילו שהן טהורין לתרומה ולקודש: בידו טמא. כדין אוכלין ומשקין טמאים שהן מטמאין את הידים, שהטהור לתרומה ולקודש פוסל בחטאת, ועוד יש חומרם יתירה גבי חטאת דנטמא [ידיו נטמא] גופו, והלכך כשנגע בידו באוכלים ומשקין טמא: ר' יהושע מטמא. דגזר היסט אטו נגיעה. ואין הלכה כר' יהושע:

ג. קָלַל שֶׁל חֻטָּאת שְׁנֵגַע בְּשִׁרְץ, טָהוֹר. נִתְּנוּ עַל גַּבּוֹ, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר מְטַהֵר, וְחֻכְמַיִם מְטַמֵּאִים. נָגַע בְּאֶפְסָרִים וּמִשְׁקִין וּבְכֶתֶבִי הַקֹּדֶשׁ, טָהוֹר. נִתְּנוּ עַל

גְּבִיחוֹ, רַבִּי יוֹסִי מְטָהָר, וְחֻכְמַיִם מְטָמְאִים :

זרטורה (ג) הַלֵּל שֶׁל חֲטָאת. כְּלֵי חָרֶם שֵׁיֵשׁ צוֹ אֶפֶר הַפֶּרֶה. תַּרְגוּם וְכֵדָה עַל שְׂכֵמָה (זֵרָאֲשִׁית 77) וְקוֹלְתָהּ עַל כַּתְּפָה: שְׁנַגְע בְּשַׂרְץ טָהוֹר. לְחֵין כְּלֵי חָרֶם מֵיִטְמֵא מִגְּבוּ: נִתְּנוּ עַל גְּבוּ. שְׁנֵתָן הַקֵּלֶל עַל גְּבוּ הַשַּׂרְץ: וְחֻכְמַיִם מְטָמְאִין. מִשּׁוֹם דְּמוֹנָה בְּמִקּוֹם טָמֵא, וְהַתּוֹרָה אֲמַרָה וְהִנִּיחַ מִחוּץ לְמַחֲנֵה בְּמִקּוֹם טָהוֹר. וְר' אֲלִיעֶזֶר סָבַר הוֹאִיל וְהַכְּלִי שֶׁהֶאֱפֵר בְּתוֹכוֹ טָהוֹר הוּא, שְׁפִיר קָרִינָן זֵיֶה בְּמִקּוֹם טָהוֹר. וְחֵין הִלְכָה כִּי אֲלִיעֶזֶר: ר' יוֹסִי מְטָהָר. בְּמוֹנָה עַל גְּבוּ אֹכְלִים וּמִשְׁקִים וְכַתְּבֵי הַקּוּדֶשׁ, כִּיֹּן לְמִקּוּמוֹ טָהוֹר מֵאֵצֶל הַטּוֹמְאָה: וְחֻכְמַיִם מְטָמְאִים. דְּטָהוֹר מִכֹּל טּוֹמְאָה בְּעֵינָן. וְכַתְּבֵי הַקּוּדֶשׁ רַבָּן גְּזָרוּ בְּהוּ שִׁיְהוּ מְטָמְאִין אֶת הַיָּדִים. וְהִלְכָה כַּחֲכָמַיִם:

ד הַטָּהוֹר לְחֲטָאת שְׁנַגְע בְּתַנּוֹר, בְּיָדוֹ, טָמֵא. וּבְרָגְלוֹ, טָהוֹר. הִיָּה עוֹמֵד עַל גְּבוּ תַנּוֹר וּפְשֵׁט יָדוֹ חוּץ לְתַנּוֹר וְהִלְגִּין בְּתוֹכוֹ, וְכֵן הָאֶסֶל שֶׁהוּא נִתּוֹן עַל גְּבוּ הַתַּנּוֹר וְבוֹ שְׁנֵי קָלָלוֹת, אֶחָד מִפָּאן וְאֶחָד מִפָּאן, רַבִּי עֲקִיבָא מְטָהָר, וְחֻכְמַיִם מְטָמְאִין :

זרטורה (ו) שְׁנַגְע בְּתַנּוֹר. וְאֶפִּילוֹ הוּא טָהוֹר לְקוּדֶשׁ, אִם נִגַע צוֹ הַטָּהוֹר לְחֲטָאת: טָמֵא. וְלִרְכִיךְ טְבִילָה לְחֲטָאת, שֶׁהַטָּהוֹר לְקוּדֶשׁ פּוֹסֵל בְּחֲטָאת. וְדוֹקָא שְׁנַגְע צִידוֹ דְּנִטְמָאוּ יָדָיו וְנִטְמָא גּוֹפוֹ, אֲבָל בְּרַגְלוֹ טָהוֹר, דְּצִידוֹ עֲבוּד מַעְלָה, בְּרַגְלוֹ לֹא עֲבוּד מַעְלָה, דּוּמִיא לְאֹכְלִין וּמִשְׁקִין לְלַעֲיֵל: וְהִלְגִּין בְּתוֹכוֹ. כְּלֵי שֶׁהַכְּנִים צוֹ מִי חֲטָאת נִתּוֹן בְּתוֹךְ יָדוֹ: וְכֵן הָאֶסֶל. מוֹט שְׁנוֹתָנִים שְׁנֵי כַדִּין בְּשְׁנֵי רֵאשִׁי: וְצוֹ שְׁנֵי קָלָלוֹת. שְׁנֵי כְּלִים שֶׁהֶאֱפֵר נִתּוֹן בְּהֵם, שְׁקֵלֶל אֶחָד קָשׁוֹר בְּרֵאשׁ הַמוֹט הָאֶחָד, וְהֵלֶל אֶחָד קָשׁוֹר בְּרֵאשׁוֹ הַשְּׁנִי, וְהֶשְׁתָּא הָאֶדָם וְהָאֶסֶל עַל גְּבוּ תַנּוֹר, וְהִלְגִּין וְהֵקֵלֶל שֶׁבֵּהן הַמִּים וְהֶאֱפֵר חוּץ לְתַנּוֹר: ר' עֲקִיבָא מְטָהָר. שְׁחֵין הַכְּלֵי שְׂבוּ הֶאֱפֵר עוֹמֵד עַל גְּבוּ הַתַּנּוֹר, וּבְמִקּוֹם טָהוֹר הוּא: וְחֻכְמַיִם מְטָמְאִין. הוֹאִיל וְאֶדָם הַנוֹשָׂאוֹ עוֹמֵד עַל גְּבוּ תַנּוֹר, חֲשָׁבִין לְכֵלֵי כֹאִילוֹ הוּא עוֹמֵד עַל גְּבוּ הַתַּנּוֹר וּבְמִקּוֹם טָמֵא הוּא מוֹנֵחַ. וְחֵין הִלְכָה עֲקִיבָא:

ה הִיָּה עוֹמֵד חוּץ לְתַנּוֹר וּפְשֵׁט יָדָיו לְחֵלוֹן וְנִטַּל אֶת הַלְּגִין וְהֶעֱבִירוֹ עַל גְּבוּ הַתַּנּוֹר, רַבִּי עֲקִיבָא מְטָמֵא, וְחֻכְמַיִם מְטָהָרִין. אֶבֶל עוֹמֵד הוּא הַטָּהוֹר לְחֲטָאת עַל גְּבוּ תַנּוֹר וּבְיָדוֹ כְּלֵי רִיקוֹן הַטָּהוֹר לְחֲטָאת, וּבְמִים שְׁאִין מְקַדְּשִׁין :

זרטורה (ה) הִיָּה עוֹמֵד חוּץ לְתַנּוֹר. שֶׁהַתַּנּוֹר מִפְּסִיק צֵינוּ לְכּוֹתֵל, וְחֵלוֹן בְּכּוֹתֵל וְצוֹ הַלְּגִין שֶׁל מִי חֲטָאת: וְהֶעֱבִירוֹ עַל פִּי הַתַּנּוֹר. שְׂכֵל תַּנּוֹרִיהֶן פִּיהֶן לְמַעְלָה: ר' עֲקִיבָא מְטָמֵא. דְּסָבַר קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהוֹנְחָה לְמִיָּא וּבְשַׁעָה שֶׁהֶעֱבִירוֹ עַל פִּי הַתַּנּוֹר הָרִי הוּא כֹאִילוֹ הַנִּיחוּ בְּתוֹכוֹ וְנִטְמָא: וְחֻכְמַיִם מְטָהָרִין. סָבְרִי לֹא אֲמַרִינָן קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהוֹנְחָה לְמִיָּא. וְהִלְכָה כַּחֲכָמַיִם: וְצִידוֹ כְּלֵי רִיקוֹם. לֹא בְּעֵינָן וְהִנִּיחַ בְּמִקּוֹם טָהוֹר אֲלֹא בְּאֶפֶר הַפֶּרֶה וּבְמִים הַמְּקוּדָשִׁין עַל יָדֵי הָאֶפֶר:

ו. לגין של חטאת שנגע בשל קדש ושל תרומה, של חטאת, טמא. ושל קדש ושל תרומה, טהורין. שניהן בשתי ידיו, שניהן טמאים. שניהם בשני נירות, שניהם טהורים. של חטאת בנדר ושל תרומה בידו, שניהן טמאין. של תרומה בנדר ושל חטאת בידו, שניהן טהורין. רבי יהושע אומר, של חטאת, טמא. היו נתונין על גבי הארץ ונגע בהם, של חטאת, טמא. של קדש ושל תרומה, טהורים. הסיטון, רבי יהושע מטמא, וחכמים מטהרים:

ברטורה (ו) של חטאת טמא. לקודש ותרומה, טמאים הן אכל חטאת: שניהן בשתי ידיו. שנושא של חטאת בידו אחת ושל קודש או של תרומה בידו האחרת: שניהן טמאים. של חטאת משום דנגע בשל תרומה בידו ונטמאו ידיו נטמא גופו ומטמא מי חטאת ושל תרומה טמא משום נוסח מי חטאת: בשני ניירות. ואע"פ שהאדם טמא משום נוסח מי חטאת, מכל מקום התרומה טהורה דהא מפסיק נייר ואינו נוגע בתרומה בידו: של חטאת בנייר ושל תרומה בידו שניהן טמאים. דכי נגע בידו בשל תרומה נטמא לחטאת. ונייר דבשל חטאת אינו חולץ, לאין מונין ראשון ושני לחטאת, ונטמא של חטאת, והאדם טמא משום נוסח מי חטאת וטימא את של תרומה שנגע בו בידו. אבל של תרומה בנייר, חולץ בו הנייר, ואע"ג דנגע בשל חטאת בידו, שניהם טהורים, לאע"פ שהוא טמא משום נוסח מי חטאת, מכל מקום אין מי חטאת חוזרים ומיטמאים בטומאה הבאה לאדם מחמת עצמן: ר' יהושע אומר של חטאת טמא. ר' יהושע לטעמיה דאמר בתוספתא טהור לחטאת שהסיט את המפתח שהוא טהור לתרומה, טמא, שמה יסכה ויסיט את הדבר הטמא, והכא נמי אפילו בשני ניירות טמא, דמה שהוא נוסח את התרומה אע"פ שאינו נוגע בה הוא מדף לחטאת. ואין הלכה כר' יהושע: היו נתונים על גבי הארץ ונגע בהם. שנתן ידו אחת על של חטאת וידו אחת על של קודש או של תרומה: של חטאת טמא. דנטמא האדם בלגין של תרומה ויטמא את של חטאת: ושל קודש ושל תרומה טהורים. שהרי האדם טהור לקודש ולתרומה, ללא נגע במי חטאת אלא בלגין: הסיטון, ר' יהושע מטמא. לטעמיה דאמר טהור לחטאת שהסיט את המפתח שהוא טהור לתרומה טמא. ולית הלכתא כוותיה:

גמרא נדה דף י"ז ע"א

נוהגין טמאה וטהרה בשלגין. תנו התם שלג אינו לא אוכל ולא משקה חשב עליו לאכילה אינו מטמא טמאת אוכלין למשקה מטמא טמאת משקין נטמא מקצתו לא נטמא פלו נטהר מקצתו נטהר פלו. הא גופא קשיא אמרת נטמא מקצתו לא

נטמא פלו וְהָדָר תְּנִי נְטִיחָה מְקַצְתּוֹ נְטִיחָה פְּלוּ לְמִימְרָא דְנִטְמָא פְּלוּ. אָמַר אַבְי
פְּגוֹן שְׁהַעֲבִירוּ עַל אֲוִיר תַּנּוּר דְּהַתּוֹרָה הַעֲיָדָה עַל פְּלִי חָרַס אֶפְלוּ מְלֵא חֶרְדָּל:

רס"י חִסָּב עֲלִיו וְכו' דְקָרוֹב הוּא לְהִיּוֹת מַשְׁקָה יוֹתֵר מֵאוּכַל: לֹא נְטִמָּא כּוּלוּ. דְּאִינוּ
חִיבּוֹר אֲלֵא כָּל קוֹרֵט צַפְנֵי עֲלָמוֹ חֲסוּב וְאִינוּ טִמָּא אֲלֵא מִקּוּם מַגַּע טוּמְאָה: נְטִיחָה
מִקְלָתוֹ. כְּגוֹן חִסָּב עֲלִיו לְמַשְׁקָה וְנְטִמָּא טוּמְאָת מַשְׁקִין סִלְקָא לִיהַּ הַשְׁקָה צְמִיקָה
כְּשֶׁאֵר מִיּוֹם וְלֹא מִשּׁוּם טְבִילָה דְּאִין אוּכַל וּמַשְׁקָה נְטִיחָה צְמִיקָה לְאֵל כְּתִיב טְבִילָה
אֲלֵא צִדְדִים וְכֻלָּם אֲבָל יִין וְלֹא שׁוּם מַשְׁקָה אִין לְהֵם טִיחָה אֲלֵא מִיּוֹם וּמִשּׁוּם זְרִיעָה
דְּכִי מַשְׁקִי לְהוּ הו"ל חִיבּוֹר מִיּוֹם שְׂבַכְלֵי עִם מִי הַמַּקּוּה וְצִטְלוּ לְהוּ גְזִיּוּהוּ כְּדַתְנָן
שְׁתוּלֵי תְּרוּמָה שְׁנִטְמָאוּ וְשַׁתְּלָן טִיחָה מְלִטְמָא אֲלֵמָא מְטִיחָה לְהוּ זְרִיעָה וּמִיּוֹם צְמִיקָה
זוּ הִיא זְרִיעָתָן: נְטִיחָה מִקְלָתוֹ. שְׁלֵא נִגְעוּ הַמֵּיּוֹם אֲלֵא צַפִּי הַכְּלִי: נְטִיחָה כּוּלוּ. וּמִדְּקַתְנֵי
נְטִיחָה כּוּלוּ מִכְּלָל דְּטִמָּא כּוּלוּ וְהִיכִי מַשְׁכַּחַת לְהַּ דְּנִגְעַת טוּמְאָה צְכוּלוּ: שְׁהַעֲבִירוּ.
לְשַׁלְּגוּ: עַל אֲוִיר תַּנּוּר. וְשַׁרְץ צְתוּבוּ דְּנְטִמָּא מֵאוִיר כְּלֵי חָרַס: וְהַתּוֹרָה הַעֲיָדָה. כָּל
אֲשֶׁר צְתוּבוּ יְטִמָּא: וְאִפִּי מִלֵּא חֶרְדָּל. שְׁאִין נוֹגַע צְתוּבוּר אֲלֵא גְרַגְרִין שְׁאֲלָל הַדְּפִנוֹת
וְאִפִּי הַ כּוּלוּ טִמָּא מִן הַאוִיר:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הֵכִי הוּא וְדָאִי. וְעַל דָּא פְּתִיב זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוּ וּכְתִיב
קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' וּכְתִיב וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֵג לְקְדוּשַׁת ה' מְכַבֵּד. תִּיאָנָא
בְּהָאִי יוֹמָא פֶּל נְשַׁמְתִּיהוֹן דְּצַדִּיקָא מְתַעַדְנִין בְּתַפְנוּקֵי עֵתִיקָא קְדִישָׁא סְתִימָא
דְּכָל סְתִימִין. וְרוּחָא חֲדָא מְעַנּוּגָא דְּהַהוּא עֵתִיקָא קְדִישָׁא מְתַפְשָׁטָא (נִי"א הַהוּא מְתַפְשָׁט)
בְּכִלְהוּ עֲלָמִין וְסִלְקָא וְנִחְתָּא וּמְתַפְשָׁטָא לְכִלְהוּ בְּנֵי קְדִישִׁין לְכִלְהוּ נְטִיחָה אֲוִירִיתָא
וְנִיחָה בְּנִיחָא שְׁלִים וּמְתַנְשֵׁי מְפִלְהוּ פֶּל רוּגְזִין פֶּל דִּינִין וְכָל פּוּלְחָנִין קָשִׁין. הַדָּא
הוּא דְּכְתִיב (ישעיה ל"ד) בְּיוֹם הַנִּיחַ יִי לָךְ מַעֲצָבָךְ וּמַרְגָּזָךְ וּמִן הָעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה בְּגִינֵי
כָּךְ שְׁקִיל שְׁבִתָּא לְקַבֵּל אֲוִירִיתָא וְכָל דְּנְטִיר שְׁבִתָּא פְּאִילוּ נְטִיר אֲוִירִיתָא כְּלָא.
וּכְתִיב (ישעיה ל"ו) אֲשֶׁרִי אָנֹכִי יַעֲשֶׂה זֹאת וְבֵן אָדָם יִחְזִיק בָּהּ שְׁמֵר שְׁבִת מִחֲלָלוּ וְשְׁמֵר
זֶדוּ מַעֲשׂוֹת פֶּל רַע אֲשֶׁתִּמַּע דְּמָאן דְּנְטִיר שְׁבִת פְּמָאן דְּנְטִיר אֲוִירִיתָא כְּלָא:

תרגום הזוהר אָמַר רַבִּי יְהוּדָה פֶּן הוּא וְדָאִי, וְעַל פֶּן פְּתוּב, זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת
לְקַדְּשׁוּ. וּכְתוּב, קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה'. וּכְתוּב, וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֵג לְקְדוּשַׁת
ה' מְכַבֵּד. לְמַדְנֵי, צִיּוּם הַהוּא, שְׁלֵם שְׁבִתָּא, פֶּל נְשַׁמְתוֹת הַלְדִּיקָאִים מְתַעַדְנִים צְתַעֲנוּגֵי
עֵתִיקָא קְדִישָׁא הַסְתוּם מְפִל סְתוּמִים, שְׁהוּא הַפְּתֵר. וְרוּחַ אֶחָד מְעַנֵּג עֵתִיקָא
קְדִישָׁא הַהוּא, מְתַפְשָׁט צְכָל הַעוֹלָמוֹת וְעוֹלָה וְיוֹרֵד, וּמְתַפְשָׁט לְכָל צְנִים הַקְּדוּשִׁים,
לְכָל שׁוּמְרֵי הַתּוֹרָה, וְנִחִים צְמִנוּחָה שְׁלֵמָה וְנִשְׁכָּחִים מְפִלָּם, פֶּל רִגְזוּ, פֶּל הַדִּינִים
וְכָל עֲבוֹדָה קָשָׁה. זֶהוּ שְׁנִיחָה, צִיּוּם הַנִּיחַ ה' לָךְ מַעֲצָבָךְ וּמַרְגָּזָךְ וּמִן הָעֲבוֹדָה

הַקָּשָׁה. מִשּׁוּם זֶה שְׁהוּלָה שַׁבַּת פְּנִיגָה הַתּוֹרָה, וְכָל הַשּׁוֹמֵר שַׁבַּת כְּאִלּוּ שְׁמַר הַתּוֹרָה
כְּלָה. וְכַתּוּב, אֲשֶׁר לֹא יִעָשֶׂה זֹאת וְכֵן אִדָּם יִחַזְקֶה בְּהַשּׁוֹמֵר שַׁבַּת מִחֲלָלוֹ וְשׁוֹמֵר
יָדוּ מִעֲשׂוֹת כָּל רָע. נִשְׁמַע, שְׁמִי שְׁשׁוֹמֵר שַׁבַּת כְּמִי שְׁשׁוֹמֵר הַתּוֹרָה כְּלָה.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פרק ז'

א. פוסק אדם עם הנכרי על המלאכה וקוצץ דמים והנכרי עושה לעצמו ואף על
פי שהוא עושה בשבת מתר. וכן השוכר את הנכרי לימים הרבה מתר אף על פי
שהוא עושה בשבת. כיצד כגון ששכר הנכרי לשנה או לשתיים שיכתוב לו או שיארוג
לו הרי זה כותב ואורג בשבת ומתר כאלו קצץ עמו שיכתוב לו ספר או שיארוג לו
בגד שהוא עושה בכל עת שירצה. והוא שלא יחשוב עמו יום יום: **ב.** במה דברים
אמורים בצנעה שאין מכירים הכל שזו המלאכה הנעשית בשבת של ישראל היא
אבל אם היתה ידועה וגלויה ומפורסמת אסור שהרואה את הנכרי עוסק אינו יודע
שקצץ ואומר שפלוני שכר הנכרי לעשות לו מלאכה בשבת:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

אמרו רבותינו זכרונם לברכה אין שכירה ואין נבואה שורה לא מתוך עצבות וכו'.
וכן מצינו באלישע ובבני הנביאים דכתיב (מלכים ב. ג') והיה פנגן המנגן וגו' וכתוב
(שמואל א, י') ולפניהם תוף וחליל וכנור והמה מתנבאים וגו'. ואפלו בכל עבודת מצוה
ותפלה צריך שיהיה בתכלית השמחה כמו שמצינו באביי דהנה גדח טובא ואמר
תפלין קא מנחנא וכן רב ברונא משום דסמך גאולה לתפלה לא פסק חוכא מפומיה
כל ההוא יומא. לכן יעורר האדם שמחה בלבו כי זכה להיות מעבדי ה' וזכה לתורת
אמת ומה יש שמחה בעולם יותר מזה להפיר אחד מרבות חסדיו ותברך
שבראו לכבודו וגבר עליו חסדו תדיר ובצל כנפיו יחסה:

פרשת כי תשא

כי תשא יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 6 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

(יא) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָו: (יב) כִּי תִשָּׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנִתְּנוּ אִישׁ לְכֹפֶר נַפְשׁוֹ לַיהוָה בְּפֻקֹד אַתֶּם וְלֹא-יְהִי בָהֶם נֶגֶף בְּפֻקֹד אַתֶּם: אָרִי תִקַּבֵּל יְת חֲשָׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַנְגִּיחוֹן וְיִתְּנוּ גִבֹר פְּרָקוֹן נִפְשָׁה קָדָם יְיָ כִּד תִּמְנִי וְתַחֲוֹן וְלֹא יְהִי בְּחֹן מוֹתָא כִּד תִּמְנִי וְתַחֲוֹן:

רש"י כי תשא. לשון קבלה, כתרומתו, כשתחפוץ לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם, אל תמנע לגולת, אל תא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מנינם: ולא יהיה בהם נגף. שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם, כמו שמלינו בימי דוד:

(ג) זֶה | יִתְּנוּ כָּל-הָעֵבֶר עַל-הַפְּקֻדִים מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהוָה: דין יתנו כל דעבר על מנינגיא פלגות סלעא בסלעי קודשא עשרין מעין סלעא פלגות סלעא אפרשותא קדם יְיָ:

רש"י זה יתנו. הראה לו כמין מטבע של אש, ומשקלה מחצית השקל, ואמר לו כזה יתנו: העבר על הפקודים. דרך המונין מעבירין את הנמנין זה אחר זה, וכן לשון (ויקרא כז לב) כל אשר יעבור תחת השבט, וכן (ירמיה לב יג) תעבורנה הכלאן על ידי מונה: מחצית השקל בשקל הקדש. במשקל השקל שקלתי לך לשקול בו שקלי הקדש, כגון שקלים האמורין בפרשת ערכין ושדה אחזה: עשרים גרה השקל. עכשיו פרש לך כמה הוא: גרה. לשון מעה, וכן בשמואל (שמואל א' ב לו) יבוא להשתחות לו לאגורת כסף וככר לחם: עשרים גרה השקל. השקל השלם, שהשקל ארבעה זוזים, והזוז מתחלתו חמש מעות, אל תא באו והוסיפו עליו שות והעלוהו לשש מעה כסף, ומחצית השקל הזה, שאמרתי לך, יתנו תרומה לה:

(יד) כָּל הָעֵבֶר עַל-הַפְּקָדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת יְהוָה: כֹּל דְּעֵבֶר עַל מִנְיָנָא מִבֶּר עֶסְרִין שָׁנִין וּלְעֵלָּא יִתֵּן אֶפְרָשִׁיתָא קָדָם יְיָ:

רס"י מבן עשרים שנה ומעלה. למדך כאן, שאין פחות מבן עשרים יולא לכבא ונמנה בכלל אנשים:

(טו) הָעֶשְׂרִי לֹא-יִרְבֶּה וְהַדֹּלֵי לֹא יִמְעִיט מִמְחֻצֵי הַשֶּׁקֶל לִיתֵת אֶת-תְּרוּמַת יְהוָה לְכֹפֵר עַל-נַפְשֹׁתֵיכֶם: דְּעֵתִיר לֹא יִסְגִי וְדִמְסָבֵן לֹא יִזְעַר מִפְּלָגוֹת סְלֵעָא לְמִתֵּן יֵת אֶפְרָשִׁיתָא קָדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עַל נַפְשֹׁתֵיכֶן:

רס"י לכפר על נפשתיכם. שלא תנגפו על ידי המנין. דבר אחר לכפר על נפשותיכם, לפי שרמז להם כאן שלש תרומות, שנכתב כאן תרומת ה' שלש פעמים אחת תרומת אדנים, שמנאון כשהתחילו בנדבת המשכן ונתנו כל אחד ואחד מחצית השקל, ועלה למאת ככר, שנאמר (שמות לח כה) וכסף פקודי העדה מאת ככר, ומהם נעשו האדנים, שנאמר (שמות לח כז) ויהי מאת ככר הכסף וגו'. והשנית אף היא על ידי מנין שמנאון, משהוקם המשכן, הוא המנין האמור בתחלת חמש הפקודים (במדבר א ח) באחד לאחד השני בשנה השנית, ונתנו כל אחד מחצית השקל, והן לקנות מהן קרבנות לצור של כל שנה ושנה, והשוו זהם עניים ועשירים, ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשותיכם, שהקרבנות לכפרה הם באים. והשלישית היא תרומת המשכן, כמו שנאמר (שמות לה כד) כל מרים תרומת כסף ונחשת, ולא היתה יד כלם שזה זה, אלא איש איש מה שנדבו לבו:

(טז) וְלָקַחְתָּ אֶת-כֶּסֶף הַכְּפָרִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְזָכְרוֹן לְפָנָי יְהוָה לְכֹפֵר עַל-נַפְשֹׁתֵיכֶם: (פ) וְתָסַב יֵת כֶּסֶף כְּפֹרָנָא מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתְּ יָתָּה עַל פְּלָחוֹ מִשְׁבֹּן זִמְנָא וְיֵהִי לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְדַכְרָנָא קָדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עַל נַפְשֹׁתֵיכֶן:

רס"י ונתת אהו על עבודת אהל מועד. למדת שנלטהו למנותם בתחלת נדבת המשכן אחר מעשה העגל, מפני שנכנס בהם מגפה, כמו שנאמר (שמות לב לה) ויגוף ה' את העם. משל לאון החזיבה על בעליה, שנפל זה דבר, ומשפסק אמר לו לרועה בבקשה ממך, מנה את לאני ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חזיבה עליו. ואי אפשר לומר, שהמנין הזה הוא האמור בחומש הפקודים, שהרי נאמר בו

(במדבר א' א) באחד לחדש השני, והמשכן הוקם באחד לחדש הראשון, שנאמר (שמות מ' ג) ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים וגו', ומהמנין הזה נעשו האדנים משקלים שלו, שנאמר (שמות לח ב) ויהי מאת ככר הכסף לזקת וגו', הא למדת שתיים היו אחת בתחלת נדבתן אחר יום הכפורים בשנה ראשונה, ואחת בשנה שניה באיר משווקם המשכן. ואם תאמר, וכי אפשר שבשניהם היו ישראל שוים שם מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, שהרי בכסף פקודי העדה נאמר כן, ובחומש הפקודים אף זו נאמר כן (במדבר א' מו) ויהיו כל הפקודים שם מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, והלא בשתי שנים היו, ואי אפשר שלא היו בשעת מנין הראשון בני תשע עשרה שנה שלא נמנו ובשנייה נעשו בני עשרים. תשובה לדבר, אצל שנות האנשים בשנה אחת נמנו, אבל למנין יציאת מצרים היו שתי שנים, לפי של יציאת מצרים מונין מניסן, כמו ששנינו במסכת ראש השנה (ג:) , ונבנה המשכן בראשונה והוקם בשנייה שנתחדשה שנה באחד בניסן, אבל שנות האנשים מנויין למנין שנות עולם המתחילין מתשרי, נמלאו שני המנינים בשנה אחת המנין הראשון היה בתשרי לאחר יום הכפורים, שנתרצה המקום לישראל לסלוח להם, ונלטו על המשכן, והשני באחד באיר: על עבודת אהל מועד. הן האדנים שניעשו בו:

נביאים - מלכים א - פרק יח

(כ) וישלח אחאב בכל-בני ישראל ויקבץ את-הנביאים אל-הַר הַכַּרְמֶל: ושלח אחאב בכל בני ישראל וכנש ית נביי שקרא לטור פרמלא : (כא) וישלח אל-הו-אל-כל-העם ויאמר עד-מתתי אתם פסחים על-שתי הסעפים אם-יהוה האלהים לכו אחריו ואם-הבעל לכו אחריו ולא-ענו העם אתו דבר: וקריב אליהו לות כל עמא ואמר עד אימתי אתון פליגין לתרין פליגין הלא יי אלהים פלחו קדמוהי בלחודוהי ולמה אתון טען בטר בעלא דלית ביה צרוף ולא אתיבו עמא יתה פתגם :

רש"י שתי הסעפים . שתי המחשבות , שאינכם מצינים להכריע מי האלהים :
ואם הבעל . האלהים , לכו אחריו : ולא ענו העם אותו דבר . שלא היו יודעין להבחין :

(כב) וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶן אֶל-הַעַם אֲנִי נֹתַתִּי נְבִיא לַיהוָה לְבַדִּי
וּנְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע-מֵאוֹת וְחֻמְשֵׁים אִישׁ: וַאֲמַר אֵלֵיהֶן לְעַמָּא אֲנָא
אֲשַׁתְּאֲרִית נְבִיאָא קָדָם יְיָ בַלְחֹדֵי וּנְבִיאֵי בַעַלְא אַרְבַּע מֵאָה וְחֻמְשֵׁין גְּבָרָא : (כג) וַיִּתְּנוּ-
לָנוּ שָׁנַיִם פְּרִים וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפָּר הָאֶחָד וַיִּנְתְּחֻהוּ וַיִּשְׁימוּ
עַל-הָעֵצִים וְאִשׁ לֹא יִשְׁימוּ וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה | אֶת-הַפָּר הָאֶחָד
וְנִתְּתִי עַל-הָעֵצִים וְאִשׁ לֹא אֶשִׂים: וַיִּתְּיָבוּן לָנָא תַרְיֵן תַּנְרִי וַיִּבְחָרוּן
לְהוֹן תַּנְרָא חָד וַיִּהְדְּמוּנִיה וַיִּשְׁווּן עַל אֶעֱיָא וְאֲשַׁתָּא לֹא יִשְׁווּן וְאֲנָא אֶעֱבָד יַת תַּנְרָא חָד
וְאִתְּנוּ עַל אֶעֱיָא וְאֲשַׁתָּא לֹא אֶשְׁוִי : (כד) וַיִּקְרָאתֶם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי
אֶקְרָא בְּשֵׁם-יְהוָה וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר-יַעֲנֶה בְּאִשׁ הוּא
הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל-הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדְּבָר: וַתִּיקְרוּן בְּשֵׁם
טַעֲוִיתְכוֹן וְלֹא תִתְעַנּוּן מִן קָדָם דְּלִית בֵּיה צְרוּדָּ בָרַם אֲנָא אֶצְלִי בְּשֵׁמָא דִּינִי וַיִּשְׁלַח מִימְרִיה
וַיַּחֲזִית אֶשְׁתָּא אַרְיִ יְיָ הוּא אֱלֹהִים וְאִתְיַב כָּל עַמָּא וְאִמְרוּ תַקִּין פְּתַגְמָא : (כה) וַיֹּאמֶר
אֵלֵיהֶן לְנְבִיאֵי הַבַּעַל בַּחְרוּ לָכֶם הַפָּר הָאֶחָד וְעֲשׂוּ
רֵאשִׁיטָה כִּי אַתֶּם הַרְבֵּים וְקִרְאוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאִשׁ לֹא
תִשְׁימוּ: וַאֲמַר אֵלֵיהֶן לְנְבִיאֵי בַעַלְא בַּחְרוּ לָכוֹן תַּנְרָא חָד וְעֲבִידוּ קַדְמִיתָא אַרְיִ אִתְּנוּ
סְגִיאִין וְקִרוּ בְּשֵׁם טַעֲוִיתְכוֹן וְאֲשַׁתָּא לֹא תִשְׁווּן :

כתובים - משלי - פרק יח

(כ) מִפְּרִי פִי-אִישׁ תִּשְׁבַּע בְּטֹנוּ תִבּוֹאֵת שְׁפָתָיו יִשְׁבַּע: מִן פְּרִי
פּוּמִיָּה דְּגְבָרָא תִסְבַּע פְּרִיסִיָּה וּמִן עַלְלִתָּא דְּשַׁפְּוֹתִיָּה נִסְבַּע : (כא) מוֹת וְחַיִּים בִּיד-
לְשׁוֹן וְאִהְיֶיהָ יֶאֱכַל פְּרִיָּה: מוֹתָא וְחַיִּי בִידָא דְּלִישָׁנָא וְדַרְחָם לִיה נִיכוּל מִן
פְּרוּי :

רש"י וַאֲהַזִּיָּה יֶאֱכַל פְּרִיָּה . אֹהֶב אֶת לְשׁוֹנוֹ וּמַרְגִּיל לַתּוֹרָה אֹכֵל שְׂכָרָה זַעֲה"ז :

(כב) מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב וַיִּפְקֵ רָצוֹן מִיְהוָה: דְּמִשְׁכַּח אִתְּתָא טְבָאָתָא
מִשְׁכַּח וּמִקְבֵּל רַעוּתִיָּה מִן אֱלֹהָא :

כ"י מלא אשה מלא טוב . מלא תורה , וכמשמעו אשה טובה : ויפק רלון . ויוליא , זה פשוטו , ד"א אדם שמלא אשה ומלא טוב ויפק רלוןו אותו האיש מוליא לרן מהקב"ה , רבי יוסף קרא :

(כג) **תַּחֲנוּנִים יְדַבֵּר-רַשׁ וְעֵשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת:** תַּחֲנוּנֵי נְמִלָּל מִסְכָּנָא וְעֵתִירָא נְמִלָּל עֲשִׂינְתָּא :

כ"י תחנונים ידבר רש . לרך זה בכך ולרך זה בכך למודך לרך ארץ שאע"פ שעשיר יענה עזות הרש ידבר תחנונים וכן הענין הרב לתלמיד :

(כד) **אִישׁ רָעִים לְהִתְרַעֵעַ וַיֵּשׁ אֱלֹהִים דְּבַק מֵאֵח:** אִית חֲבָרֵי דְמִתְחַבְּרִין וְאִית רְחֻמָּא דְבַק מִן אֵח :

כ"י איש רעים להתרועע . אדם שקונה לו רעים עוד יבוא יום שיצטרך להם ויקרבהו ואם תאמר מה בכך יש אובה דבא מאח שיקרבהו יותר מקרוביו ואחיו :

(כה) **טוֹב-רַשׁ הוֹלֵךְ בְּתַמּוֹ מֵעֵקֶשׁ שְׂפָתָיו וְהוּא כָּסִיל:** טב מִסְכָּנָא דְמִתְלַד בְּתַמִּימוּתָא מִן הוּא דְמֵעֵקֶמוֹ אֲרַחֲתִיהּ וְהוּא סָכֵל :

משנה דמאי פרק ד

א. הלוקח פרות ממי שאינו נאמן על המעשרות, ושכח לעשרן, ושואלו בשבת, יאכל על פיו. חשכה מוצאי שבת, לא יאכל עד שייעשר. לא מצאו, אמר לו אחר שאינו נאמן על המעשרות, מעשרין הן, אוכל על פיו. חשכה מוצאי שבת, לא יאכל עד שייעשר. תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה, רבי שמעון שזורי אומר, אף בחל שואלו ואוכלו על פיו:

ברטורה (ו) הלוקח פירות. בצבת יאכל על פיו. דאימת צבת עליו, שמתיראים לעבור עבירה ולסקר בצבת יותר מבחול: תרומת מעשר של דמאי. להכי נקט תרומת מעשר דעמי הארץ נחשדו עליה דסברי אינה במיתה כל זמן שלא הופרש מעשר ראשון, אבל תרומה גדולה לא נחשדו עליה, ותרומת מעשר הויא אחד ממאה, וכשחזרה למקומה לפחות ממאה, חזרה ומדמעת: שואלו ואוכלו על פיו. דמאחר שנקרא לה שם תרומה אימת דמוע

על עם הארץ, וירא לזקק. והלכה כרבי שמעון שזורי:

ב. המדיר את חברו שיאכל אצלו, והוא אינו מאמינו על המעשרות, אוכל עמו בשבת הראשונה, ואף על פי שאינו מאמינו על המעשרות, ובלבד שיאמר לו מעשרין הן. ובשבת שניה, אף על פי שגדר ממנו הנחה, לא יאכל עד שיעשר:

ברטורה (ב) המדיר את חברו שיאכל עמו. דאמר ליה קונם מה שאתה נהנה לי אם אין אתה סועד אללי: שבת הראשונה. של סעודת נשואין לבחור שנשא בתולה, התירו לו לאכול עמו, משום איבה:

ג. רבי אליעזר אומר, אין אדם צריך לקרות שם למעשר עני של דמאי. וחקמים אומרים, קורא שם ואין צריך להפריש:

ברטורה (ג) אין צריך לקרות שם למעשר עני של דמאי. ללא נחשדו עמי הארץ על מעשר עני, שהם יודעים שפירות הטבולים למעשר עני הם במיתה ומפרישים אותם, ולוקחים אותם לעצמן: וחקמים אומרים. אף על פי כן קורא לו שם שהרי אינו מפסיד כלום בזה דאין צריך להפריש וליתן לעני, משום דעני הוה בזה מוציא מחבירו, והמוציא מחבירו עליו הראיה:

ד. מי שקרא שם לתרומת מעשר של דמאי ולמעשר עני של ודאי, לא יטלם בשבת. ואם הנה כהן או עני למודים לאכל אצלו, יבואו ויאכלו, ובלבד שיודיעם:

ברטורה (ד) מי שקרא שם לתרומת מעשר של דמאי. שאמר תרומת מעשר שאני חייב להפריש מכרי זה יהא מונח בצפוניו או בצדומו ולא הפרישה. ותרומת מעשר של דמאי דנקט לפי שהישראל קורא לה שם ונותנה לכהן ולוקח המעשר לעצמו, אבל תרומת מעשר של ודאי אין הישראל קורא לה שם, אלא הוא נותן מעשר ללוי, והלוי מפריש תרומת מעשר ונותנה לכהן: לא יטלם. כדי ליתנם לכהן או לעני שצחצר ושצמזבו, שאסור ליתן מתנות לכהן ולעני בשבת, אבל בלמודים לאכול אצלו, כלומר הרגילין לאכול על שלחנו שרי, ובלבד שיודיעם שהם של תרומת מעשר, או של מעשר עני, שאם אינו מודיעם והם סבורים שמסלו הוא מאכילם, הוה ליה כמאכיל אורחיו תרומות ומעשרות שהוא אסור:

ה. האומר למי שאינו נאמן על המעשרות, קח לי ממי שהיא נאמן וממי שהיא מעשר, אינו נאמן. מאיש פלוני, הרי זה נאמן. הלך לקח ממנו, ואמר לו לא מצאתיו ולקחתי לך מאחר שהיא נאמן, אינו נאמן:

ברטורה (ה) אינו נאמן. דאפילו ימנא שלקה ממי שאינו נאמן מלי לאשתמוטי ולומר בעיני היה נאמן אבל כי אמר ליה מאיש פלוני לא מלי לאשתמוטי דהא אינו רשאי ליקח

ו. הנכנס לעיר ואינו מכיר אדם שם, אומר, מי כאן נאמן. מי כאן מעשר. אומר לו אחד, אני, איני נאמן. איש פלוני נאמן, הרי זה נאמן. הלך לקח ממנו, אומר לו, מי כאן מוכר ישן. אומר לו, מי ששלחך אצלי, אף על פי שהן פגומלין זה את זה, הרי אלו נאמנין:

ברטורה (ו) איש פלוני נאמן הרי זה נאמן. אף על גב דלא היה ראוי להאמינו כיון שהוא ענמו חשוד קולא היא שהקילו באכסנאי משום חיי נפש. ודוקא כשאין מכיר אדם שם, אבל אם מכיר אדם שם, לא יטול אלא מן המומחה: מי כאן מוכר ישן. שירא שמא יאכילוהו חדש קודם שיקרב העומר, ורוב עמי הארץ אין חשודים על החדש והוי כדמאי, לרוב עמי הארץ מעשרים הן, הלכך לא החמירו עליהן כל כך דנימא שהם גומלים חסד זה לזה, תעיד אתה עלי ואני אעיד עליך:

ז. החמרים שנקנסו לעיר, אומר אחד, שלי חדש ושל חברי ישן, שלי אינו מתקן ושל חברי מתקן, אינו נאמנין. רבי יהודה אומר, נאמנין:

ברטורה (ז) החמרים. המביאים תבואה ממקום הזול למקום היוקר: אין נאמנים. דולאי גומלים זה את זה, ומשבח של חבירו בעיר זו, כדי שיסבח חבירו את שלו בעיר אחרת: ר' יהודה אומר נאמנים. הואיל ורוב עמי הארץ מעשרים הם, בדמאי הקילו משום חיייהן של בני העיר, שיהיו מוכרי תבואה ופירות רגילין לבא שם, ואין הלכה כרבי יהודה:

גמרא ברכות דף י"ד ע"ב

אמר עולא כל הקורא קריאת שמע בלא תפלין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים. ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלימה יפנה ויטול ידיו ויניח תפלין ויקרא קריאת שמע ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלימה. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפלין וקורא קריאת שמע ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן דכתיב (תהלים כ"ו) ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחה ה' אמר ליה רבא לא סבר לה מר כאלו טבל דכתיב ארחץ בנקיון ולא כתיב ארחץ כפי. אמר ליה רבינא לרבא חזי מר האי צורבא מרבנן דאתא ממצערבא ואמר מי שאין לו מים לרחוץ ידיו מקנח ידיו בעפר ובצרוור ובקסמית. אמר ליה שפיר קאמר מי כתיב ארחץ במים בנקיון כתיב כל מידי דמנקי דהא רב חסדא לייט אמאן דמהדר אמיא

בְּעֵידוֹן צְלוֹתָא וְהִנֵּי מִיְלֵי לְקַרְיָאת שְׁמַע אֲבָל לְתַפְלָה מְהֵדֵר וְעַד כְּפִמָּה עַד פְּרָסָה וְהִנֵּי מִיְלֵי לְקַמְיָה אֲבָל לְאַחוּרְיָה אֲפֹלוּ מִיֵּל אֵינוֹ חוֹזֵר וּמִיָּנָה מִיֵּל הוּא דְאֵינוֹ חוֹזֵר הָא פְּחוּת מִמִּיֵּל חוֹזֵר :

רס"י כאלו מעיד עדות שקר בעלמו. ליסנא מעליא: כאלו הקריב עולה בלא מנחה. שחייבו הכתוב להקריב עמה שנאמר ועשירית האפה וגו' אף הקורא ואינו מקיים אינו גומר את המלוה: נסכים. הוא היין המתנסך ע"ג המזבח אחר העולה והזבח כדכתיב ונסכיהם חלי ההין וגו' והוא הדין למאי למימר כאילו הקריב עולה בלא מנחה ונסכים דהא עולה נמי טעונה נסכים אלא ליסנא דקרא נקט עולה ומנחה זבח ונסכים: יפנה. לנקביו: דכתיב ארחץ בנקיון. משמע ארחץ כל הגוף ולא כתיב ארחץ כפי לדרשא אחא לומר שמעלה עליו שבר רחיצת כפים כאלו טבל כל גופו: קיסס: קסמים.

זוהר תשא דף קפ"ח ע"א

פְּתַח אֵידֻךְ (ס"א רבין חייא) וְאָמַר (משלי י"ב) שְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שֶׁקֶר. תָּא חֲזִי אֵילוּ כָּל בְּנֵי עֲלָמָא הוּוּ פְּלַחִין לְשֶׁקֶרָא הִיָּה הִכִּי אֲבָל הָאִי נְהוּרָא וְזוּרָא דְנְהִיר וְדָאִי קְשׁוּט אִיהוּ כּוֹכְבֵי רוּמָא דְרִקִיעָא קְשׁוּט אֵינוֹן. אִי בְּטַפְשׁוֹ וְחֶסְרוֹנָא דְדַעְתָּא דִּילְהוֹן אֵינוֹן אֲמַרִי וְקִרְאֵן לְהוּ אֲלֵהָא לָא בְּעִי קְדָשָׁא בְּרִידָה הוּא לְשִׁיבְרָא עוֹבְדֵי מַעֲלָמָא. אֲבָל לְזַמְנָא דְאֵתִי לָא יִשְׁתַּצּוּן כּוֹכְבֵיִיא וְנְהוּרִין דְּעֲלָמָא. אֲבָל מֵאֵן יִשְׁתַּצִּי אֵינוֹן דְּפִלְחֵי לֹון. וְקִרְא דָּא הִכִּי הוּא. שְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד אֵלֶין יִשְׂרָאֵל דְאֵינוֹן שְׁפַת אֱמֶת. (דברים ו) יִי אֲלֵהֵינוּ יִי אֶחָד. וְכֹלָא אִיהוּ אֱמֶת וְרָזָא דְאֱמֶת וּמְסִימֵי יִי אֲלֵהֵיכֶם אֱמֶת. וְדָא אִיהוּ שְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד. וְעַד אַרְגִּיעָה. וְעַד רָגַע מְבַעֵי לִיה. מָאִי אַרְגִּיעָה. אֲלָא עַד כְּפִמָּה יְהֵא קִיּוּמָא דִּילְהוֹן בְּעֲלָמָא. עַד זַמְנָא דִּיִּיתִי וְיְהֵא לִי נֵיחָא מְפּוֹלְחָנָא קְשִׁיא דְעָלִי. וּבְזַמְנָא דְאַרְגִּיעָה יִשְׁתַּצִּי לְשׁוֹן שֶׁקֶר אֵינוֹן דְּקִרְאֵן אֲלֵהָא לְמֵאֵן דְּלָאוּ הוּא אֲלֵהָא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל דְאֵינוֹן שְׁפַת אֱמֶת כְּתִיב בְּהוּ (ישעיה מ"ג) עִם זֹו יִצְרַתִּי לִי תְהִלָּתִי יִסְפְּרוּ. אֲדַכְרְנָא חֲדָא זַמְנָא דְהוּינָא אֲזִיל בְּהַדִּי רַבִּי אֲלַעְזָר פִּגַע בֵּיה הִגְמוּנָא אֲמַר לִיה לְרַבִּי אֲלַעְזָר אֲנִת יִדְעַת מְאוּרִייתָא דִּיהוּדָאִי. אֲמַר לִיה יִדְעָנָא. אֲמַר לִיה לִית אֲתוֹן אֲמַרִין דְּמְהִימְנוּתָא דִּילְכוֹן קְשׁוּט וְאוּרִייתְכוֹן קְשׁוּט וְאֵן דְּמְהִימְנוּתָא דִּילְכוֹן שֶׁקֶר וְאוּרִייתָא דִּילְכוֹן שֶׁקֶר וְהָא כְּתִיב שְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שֶׁקֶר. אֵן מִיּוּמִין דְּעֲלָמָא קִיּוּמִין בְּמַלְכוּתָא וְלָא אַעֲדֵי מִינְן לְעֲלָמִין דְּרָא בְּתַר דְּרָא תִכּוֹן לְעַד וְדָאִי. וְאֲתוֹן זְעִיר הוּא לְכוּ מַלְכוּתָא וּמִנְד אַעֲדֵי מִנְכוֹן וְקִרְא אֲתַקִּימִין בְּכוּ דְכְּתִיב וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שֶׁקֶר. אֲמַר לִיה חֲמִינָא בְּךָ דְאֲנִת חֲכִים בְּאוּרִייתָא. תִּפַּח רוּחִיָּה דְהֵהוּא גְבַרָא. אֵילוּ אֲמַר קִרְא שְׁפַת אֱמֶת כּוֹנֵנַת לְעַד הוּא כְּדַקְאֲמַרְתָּ אֲבָל לָא כְּתִיב אֲלָא תִכּוֹן. זַמְנָא שְׁפַת אֱמֶת דְּתִכּוֹן מַה דְּלָאוּ הִכִּי הִשְׁתָּא דְהִשְׁתָּא שְׁפַת שֶׁקֶר קִיּוּמָא וְשְׁפַת אֱמֶת שְׁכִיב לְעַפְרָא וּבְהֵהוּא זַמְנָא דְאֱמֶת יְקוּם עַל קִיּוּמִיָּה וּמְגוּ אֲרָץ תִּצְמַח כְּדִין שְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד וְכוּלֵי אֲמַר לִיה הֵהוּא הִגְמוֹן זְכָאָה אֲנִת וְזְכָאָה עֲמָא דְאוּרִייתָא דְקְשׁוּט

יִרְתִּינוּ בְּתֵר יוֹמִין שְׁמַעְנָא דְאַתְגִּייר אֲזִלוּ מָטוּ חַד בֵּי חֻקְל וְצִלוּ צְלוּתִיהוֹן כִּינּוּן דְּצִלוּ צְלוּתִיהוֹן אֲמָרוּ מִפְּאֹן וּלְהִלָּאָה נִתְחַבֵּר בְּשִׁכְיִנְתָּא וְנִיזִיל וְנִתְעַסַק בְּאוֹרֵייתָא :

תרגום הזהר פִּתַח אַחַר וְאָמַר, שְׁפַת אֱמֶת תְּפֹן לְעַד וְעַד אַרְגֵּיעָה לְשׁוֹן שְׁקֵר. זֶא וְרָאָה, אִם כָּל צְנִי הַעוֹלָם הָיוּ עוֹבְדִים לְשְׁקֵרָה, הָיָה כֵּן, שְׁהָיוּ מִתְּצַטְּלִים, אֲבָל אֹר וְזֶהר הָיָה הַמְּאִיר מִן הַשָּׁמַשׁ, וְדָאֵי אֱמֶת הוּא. וְכֵן הַפּוֹכְבִים שְׁצָרוּם הִרְקִיעַ, אֱמֶת הֵם. וְאִם צְבָכְסִילוֹת וּבְחִסְרוֹן דְּעֵתָם, הֵם אוֹמְרִים וְהוֹרָאִים אוֹתָם אֱלֹהִים, אִין הַקְּדוּשָׁה צָרוּךְ הוּא כְּרִיד מְשׁוּם זֶה לְכַלּוֹת מַעֲשָׂיו מִן הַעוֹלָם, אֲבָל גַּם לְעֵתִיד לְזַבָּא, לֹא יִכְלוּ הַפּוֹכְבִים וְהָאוֹרוֹת מִן הַעוֹלָם, אֲלֹא מִי יִכְלֶה. אֲלוּ שְׁעוֹבְדִים לָהֶם הֵם יִכְלוּ. וּמִקְרָא זֶה כֵּן הוּא. שְׁפַת אֱמֶת תְּפֹן לְעַד, אֲלוּ הֵם יִשְׁרְאוּ, שְׁהֵם שְׁפַת אֱמֶת, שְׁאוֹמְרִים ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וְהַכֹּל אֱמֶת וְסוּד הָאֱמֶת, וּמִסְיָמִים קְרִיאת שְׁמַע, ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת. וְזֶה הוּא שְׁפַת אֱמֶת תְּפֹן לְעַד. שׂוֹאֵל, וְעַד רְגַע הָיָה כְּרִיד לֹא מֵהוּ אַרְגֵּיעָה. וּמְסִיב, אֲלֹא עַד כַּמָּה יִהְיֶה לָהֶם קְיוּם צְעוֹלָם, עַד לְעֵתִיד לְזַבָּא, וְאִין יִהְיֶה לִי מְנוּחָה מִעֲבוּדָה קָשָׁה שְׁלָהֶם, כִּי אַרְגֵּיעָה פְּרוּשׁוֹ יִהְיֶה לִי מְנוּחָה. וּבְזִמְנָן שְׁאַרְגֵּיעָה, יִכְלֶה לְשׁוֹן שְׁקֵרָה, הִינוּ אֲלוּ שְׁקוֹרָאִים אֱלֹהִים לְמִי שְׁאִינוּ אֱלֹהִים, אֲבָל יִשְׁרְאוּ שְׁהֵם שְׁפַת אֱמֶת, כְּתוּב צָהֳלָם, עַם זֶה יִכְרְתִי לִי תִהְלֹתִי יִסְפְּרוּ. אֲנִי זֹכֵר, פְּעַם אַחַת, שְׁהֵייתִי הוֹלֵךְ עִם רַבִּי אֲלֵעָזָר, פָּגַע צוּ הַגְּמוּז. אָמַר לוֹ לְרַבִּי אֲלֵעָזָר, יוֹדַע אַתָּה מִתּוֹרַת הַיְהוּדִים. אָמַר לוֹ אֲנִי יוֹדַע. אָמַר לוֹ אִין אַתָּם אוֹמְרִים שְׁהָאִמוּנָה שְׁלָכֶם אֱמֶת וְתוֹרַתְכֶם אֱמֶת. וְאִינוּ אִמוּנַתְנוּ שְׁקֵרָה וְתוֹרַתְנוּ שְׁקֵרָה. וְהָרִי כְּתוּב, שְׁפַת אֱמֶת תְּפֹן לְעַד וְעַד אַרְגֵּיעָה לְשׁוֹן שְׁקֵרָה. אֲנוּ מִיָּמֵי עוֹלָם, עוֹמְדִים צְמֻלְכוֹת וְלֹא סָרָה מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם, דּוֹר אַחַר דּוֹר, הָרִי, תְּפֹן לְעַד וְדָאֵי. וְאַתָּם זְמַן מוּעָט הָיָה לָכֶם מְלָכוֹת וּמִיד סָרָה מִפֶּס. וְהַמְּקָרָא נִתְקִים צָכֶם, שְׁכְּתוּב וְעַד אַרְגֵּיעָה לְשׁוֹן שְׁקֵרָה. אָמַר לוֹ רַבִּיתִי צָדָה שְׁאֵתָה חָכֶם צְתוּרָה, תְּפַח רֹחוֹ שָׁל אִישׁ הַהוּא, אֲלוּ אָמַר הַכְּתוּב שְׁפַת אֱמֶת פּוֹנֵנָה לְעַד הָיָה כְּמוֹ שְׁאֵמְרָתָה, אֲבָל לֹא כְּתוּב אֲלֹא תְּפֹן לְעַד שְׁפְּרוּשׁוֹ, עֵתִידָה שְׁפַת אֱמֶת שְׁתְּפֹן, מֵה שְׁאִין כֵּן עֵתָה, שְׁעֵתָה שְׁפַת שְׁקֵרָה עוֹמְדָתָה, וְשְׁפַת אֱמֶת שׂוֹכְצַת עֲפָר. וּבְזִמְנָן הַהוּא שְׁהָאִמוּנָה יְהוּם עַל עֲמִדוֹ וְתִלְמַח מִן הָאֲרָז, אִין, שְׁפַת אֱמֶת תְּפֹן לְעַד וְגו'. אָמַר לוֹ הַהוּא הַגְּמוּז אַתָּה לוֹדָקָה. וְאַשְׁרֵי הָעַם שְׁתּוֹרַת אֱמֶת יִרְשׁוּ. לְאַחַר יָמִים, שְׁמַעְנוּ שְׁנִתְגַּיֵּר. הַלְכוּ, הַגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד, וְהִתְפַּלְלוּ תְּפִלָּתָם. אַחַר שְׁהִתְפַּלְלוּ תְּפִלָּתָם, אָמְרוּ מִפְּאֹן וּלְהִלָּאָה נִתְחַבֵּר עִם הַשְּׁכִינָה וְנִלְךְ וְנִתְעַסַק צְתוּרָה.

א. שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ יִשְׁנִים בְּטִלְיַת אַחַת כָּל אֶחָד מֵהֶן אָסוּר לְקִרְוֹת אֶף עַל פִּי שְׂיִכְסָה מִתַּחַת לְבֹו עַד שֶׁתְּהֵא טִלְיַת מִפְּסִיקַת בִּינְיָהֶן כְּדִי שֶׁלֹּא יִגַּע בְּשֶׁר זֶה בְּבֶשֶׁר זֶה מִמִּתְנַיִן וְלִמְטָה וְאִם הָיָה יָשׁוּן עִם אִשְׁתּוֹ אוֹ בְּנָיו וּבָנֵי בֵיתוֹ הַקְּטָנִים הָרִי גוֹפֵן כְּגוֹפוֹ וְאִינוּ מְרַגֵּשׁ מֵהֶן לְפִיכָד אֶף עַל פִּי שֶׁבֶשֶׁרוֹ נִוְגַע בָּהֶם מִחֲזִיר פָּנָיו וְחֹצֵץ מִתַּחַת לְבֹו וְקוֹרָא :

ב. עַד אֵימָתֵי הֵם קְטָנִים לְעִנְיָן זֶה עַד שֶׁיְהֵא הַזְּכָר בֶּן שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה שָׁנָה וַיּוֹם אֶחָד וְהַנְּקֵבָה בֵּת אַחַת עֲשָׂרָה שָׁנָה וַיּוֹם אֶחָד. וְהוּא שֶׁיְהֵא תִבְנִיתֶם כְּתִבְנִית גְּדוֹלִים שְׁדִים נְכוֹנֵי וְשֶׁעָרְדָּ צִמַּח וְאַחַר כֵּן לֹא יִקְרָא עַד שֶׁתִּפְּסִיק טִלְיַת בִּינְיָהֶן אֲבָל אִם עָדִיין לֹא הָיוּ שְׁדִים נְכוֹנֵי וְשֶׁעָרְדָּ צִמַּח קוֹרָא עִמָּהֶן בְּקִירוֹב בְּשֶׁר וְאִינוּ צָרִיךְ הַפְּסִק עַד שֶׁיְהֵא הַזְּכָר בֶּן שָׁלֹשׁ עֲשָׂרָה שָׁנָה וַיּוֹם אֶחָד וְהַנְּקֵבָה בֵּת שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה שָׁנָה וַיּוֹם אֶחָד :

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

שְׁנָאָה עַל יְדֵי כֵן חוֹטֵא לְחַבֵּירוֹ לְהַרְעֵ לוֹ בְּכָל מִינֵי רָעָה וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה שְׁנֵאת הַבְּרִיּוֹת מוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם וְהוּא שׁוֹנֵא כְּבִיכּוֹל לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל שֶׁבָרָא אוֹתוֹ וְהִנֵּה כְּלָנוּ בָּנִים לֵה' אֱלֹהֵינוּ וְשׁוֹנֵא אֶת אֲבֵרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שֶׁיִּצְאָ מֵהֶם זֶה. וְהִנֵּה כָּל הַנְּשָׁמוֹת נֶאֱחָזוֹת בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְצוֹרֵךְ גְּבוּהָ מֵהֶם אֲשֶׁר בָּהֶם יִתְפָּאֵר וְאִיךָ תִשְׁנָאָהוּ. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה בֵּית שְׁנֵי הָיוּ בּוֹ צְדִיקִים וְחַכְמַיִם גְּדוֹלִים וְלֹא נִחְרַב אֲלָא בַּעֲוֹן שְׁנֵאת חֲנָם וְלֹא נִתְאַרְדָּ הַקֶּץ וְלֹא נֶעְלַם אֲלָא לְסִפְת שְׁנֵאת חֲנָם וְלֹא עוֹד אֲלָא שֶׁשָּׂאָר הָעֵבְרִיּוֹת אִינוּ עוֹבְרִי עֲלֵיהֶן אֲלָא בְּשֶׁעָה שְׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶן אֲבָל שְׁנֵאת חֲנָם בָּלֵב הִיא תְּמִיד וּבְכָל רִגַע עוֹבֵר עַל (וַיִּקְרָא י"ט) לֹא תִשְׁנָא וְגו' וּבִטְל מִצְוֹת עֲשֵׂה (שם) וְאַהֲבַת לְרַעַךְ כְּמוֹךָ וְלֹא עוֹד אֲלָא שֶׁעַל מִצְוָה זֹו אָמְרוּ שֶׁזֶה כָּלֵל גְּדוֹל שֶׁבִּתְוֹרָה שֶׁכֻּלָּם תְּלוּיִם בָּהּ וְלֹא זָכָה מִשָּׁה לְכָל מַעֲלוֹתָיו אֲלָא שֶׁהָיָה אוֹהֵב לְיִשְׂרָאֵל וּמִצְטָעֵר בְּצָרְתָם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה עַל פְּסוּק (שְׁמוֹת ב') וַיִּרָא בְּסִבְלוֹתָם וְעַל פְּסוּק (שֵׁם ל"ב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חֲטָאתֶם וְאִם אֵין מִחְנֵי נָא וְגו' וְלָכֵן הָיָה שְׁקוּל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעִי ס"ג) וַיִּזְכּוֹר יָמֵי עוֹלָם מִשָּׁה עִמּוֹ :

כי תשא יום שני תורה

יכין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה :

(יח) וַיִּדְבֵר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: (יח) וְעֲשִׂיתָ כִּיֹּר נְחֹשֶׁת וְכִנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרַחֲצָה וְנִתַּתְּ אוֹתוֹ בֵּין-אֶהָל מוֹעֵד

וּבִין הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְּנָה שְׁמֵה מַיִם: וְתַעֲבֹד בַּיּוֹרָא דְנִחְשָׂא וּבְסִיסָה נְחֻשָׂא
לְקַדְשׁוֹ וְתִתֵּן יְתֵהּ בֵּין מִשְׁכַּן זְמַנָּא וּבֵין מִדְבַּחָא וְתִתֵּן תַּמָּן מִנָּא:

רס"י כּיֹור. כּמִין דּוּד גּדוּלָה וּלְה דּדִים הַמְרִיקִים צְפִיהֶם מַיִם: וּכְנוּ. כְּתַרְגוּמוֹ
וּבְסִיסָה, מוֹסַב מִתְקַן לְכִיֹור: לְרַחֲלָה. מוֹסַב עַל הַכִּיֹור: וּבִין הַמִּזְבֵּחַ. מִזְבַּח הָעוֹלָה
שְׁכַתּוֹב צוֹ, שְׁהוּא לְפָנֵי פֶתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד, וְהִיא הַכִּיֹור מִשְׁוֹךְ קַמְעָא וְעוֹמֵד
כְּגַד אֹוִיר שְׂבִין הַמִּזְבֵּחַ וְהַמִּשְׁכָּן, וְאִינוּ מִפְסִיק כֻּלָּל בְּנֵתִים, מִשׁוּם שְׁנֹאֲמֵר (שְׁמוֹת מ
כּט) וְאֵת מִזְבַּח הָעוֹלָה שֶׁס פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד, כְּלוּמֵר מִזְבַּח לְפָנֵי אֹהֶל מוֹעֵד
וְאִין כִּיֹור לְפָנֵי אֹהֶל מוֹעֵד, הָא כִּיֹלַד, מִשְׁוֹךְ קַמְעָא כְּלִפֵּי הַדְרוּס, כִּךְ שְׁנוּיָה בְּצַחִים
(נט א):

(ט) וְרַחֲצוּ אֶהָרָן וּבְנָיו מִמֶּנּוּ אֶת-יְדֵיהֶם וְאֶת-רַגְלֵיהֶם: וַיְקַדְּשׁוּ
אֶהָרָן וּבְנֹהֵי מִנֵּה יָת יְדֵיהוֹן וְיָת רַגְלֵיהוֹן:

רס"י אֵת יְדֵיהֶם וְאֵת רַגְלֵיהֶם. בְּצֵת אַחַת הִיא מִקְדָּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְכִךְ שְׁנִינוּ
בְּצַחִים (ט ב) כִּיֹלַד קְדוֹשׁ יָדַים וְרַגְלָים, מִנִּיחַ יָדוֹ הַיְמָנִית עַל גְּבִי רַגְלוֹ הַיְמָנִית,
וְיָדוֹ הַשְּׂמָאלִית עַל גְּבִי רַגְלוֹ הַשְּׂמָאלִית, וּמִקְדָּשׁ:

**(כ) בְּבֹאֵם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד יְרַחֲצוּ-מַיִם וְלֹא יִמְתּוּ אֹו בְּגָשְׁתֶּם
אֶל-הַמִּזְבֵּחַ לְשִׁרְתָּ לְהַקְטִיר אֲשֶׁה לַיהוָה:** בְּמִיעֲלָהוֹן לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא
וְקַדְּשׁוֹן מִנָּא וְלֹא יְמוּתוֹן אֹו בְּמִקְרָבָהוֹן לְמִדְבַּחָא לְשִׁמְשָׂא לְאַסְקָא קַרְבָּנָא קָדָם יְיָ:

רס"י בְּצַחֵס אֵל אֹהֶל מוֹעֵד. לְהַקְטִיר קַטְרֵת שְׁחֵרִית וּבִין הָעַרְצִים, אֹו לְהוֹזֵת
מִדָם פֶּר כֶּהֵן הַמְשִׁיחַ וְשְׁעִירֵי עֲבֹדָה זְרָה: וְלֹא יְמוּתוּ. הָא אִם לֹא יִרְחֲצוּ יְמוּתוּ,
שְׁבַחְרָה נֹאֲמָרוּ כֻלְלוֹת, וּמַכְלָל לֹאֹו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן: אֵל הַמִּזְבֵּחַ. הַחִיָּלוֹן, שְׁאִין כֹּאֹן
בִּיאַת אֹהֶל מוֹעֵד אֵלָא

נְבִיאִים - מַלְכִים א - פֶּרֶק יח

(כו) וַיִּקְחוּ אֶת-הַפֶּר אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם וַיַּעֲשׂוּ וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁם-

הַבַּעַל מֵהִבָּקֵר וְעַד-הַצְהָרִים לְאִמֵּר הַבַּעַל עִנּוּ וְאִין קוֹל

וְאִין עִנּוּ וְיִפְסְחוּ עַל-הַמְזִבְחַ אֲשֶׁר עָשָׂה: וְנִסִּיבוּ יָת תּוֹרָא דְיִהָב לְהוֹן וְעִבְדוּ וְקָרוּ בְשׁוּם בַּעֲלָא מִצְפָּרָא וְעַד עֵדוֹן טִיְהָרָא לְמִימְרָא בַּעֲלָא עִנְיָנָא וְלִית קַל וְלִית דְּעִנְי וְאֲשִׁתְּטוּ עַל אֲגוּרָא דְעִבְד :

רס"י אשר נתן להם . שהיה נשמט מהם , שלא יקרב לעבודה זרה , וזרח לו תחת כנפיו של אליהו אמר לו : לך , בשניכם יתקדש המקום (במדבר כזה כג ט , ילקוט שמעוני כאן כמו ריד) : ויפסחו על המזבח אשר עשה . תרגום יונתן : ואשתטו , היו מרקדין כמשפטן על מזבחותם : ויפסחו . כמו ויפסעו :

(כז) וַיְהִי בַצְהָרִים וַיְהִתֵּל בָּהֶם אֱלֹהֵהוּ וַיֹּאמֶר קְרָאוּ בְקוֹל-גְּדוֹל כִּי-אֱלֹהִים הוּא כִּי שָׁיִחַ וְכִי-שָׁיַג לוֹ וְכִי-דָרַךְ לוֹ אוֹלֵי

יִשְׂרָאֵל הוּא וַיִּקְרָא: וַתְּהִי בַּעֲדוֹן טִיְהָרָא וְחִיידָא בְּהוֹן אֱלֹהֵהוּ וְאִמֵּר קָרוּ בְּקוֹל רַב אַרְי אַתּוֹן אֲמַרְיִן דְּחָלָא הוּא דִּילְמָא שׁוּעֵי לִיה אִו אֲשִׁתְּדַפָּא אֲשִׁתְּדִיף אִו אֲוֵרַח הָנֹת לִיה אִו דִּילְמָא דְמוֹדָא הוּא וַיִּתְעַר :

רס"י כי אלהים הוא . (תרגום :) ארי אתון אמרין דחללא הוא : כי שיה וכי שג לו . שמא יש לו דבר עם יועציו עכשיו , או משיג ורודף הוא עכשיו במלחמה : וכי דרך לו . לבית הכסא :

(כח) וַיִּקְרָאוּ בְקוֹל גְּדוֹל וַיִּתְגַּדְדוּ כְּמִשְׁפָּטֵם בַּחֲרָבוֹת וּבְרַמְחִים עַד-שְׂפָרָה-דָּם עֲלֵיהֶם: וְקָרוּ בְקוֹל רַב וְאִתְחַמְמוּ כְּנִמוּסִיהוֹן בְּסִינְפִין וּבְרוֹמְחִין עַד דְּאֲשִׁתְּפִידָא דְמָא עֲלֵיהוֹן :

רס"י ויתגודדו . לשון שריטה בכלי , וכן היה נימוסיהן :

(כט) וַיְהִי כְעֵבֶר הַצְהָרִים וַיִּתְנַבְּאוּ עַד לְעֵלוֹת הַמִּנְחָה וְאִין-קוֹל וְאִין-עִנּוּ וְאִין קָשָׁב: וַתְּהִי כְּמַעֲיָבָר טִיְהָרָא וְאֲשִׁתְּטִיאִו עַד לְמִיִּסְק מִנְחָתָא וְלִית קַל וְלִית דְּעִנְי וְלִית דְּמַצִּית :

רס"י ויתנבאו . (תרגום :) ואשתטיאו :

כתובים - משלי - פרק יט

(ב) גם בלא-דעת נפש לא-טוב ואץ ברגלים חוטא: מן דלא ידיע נפשיה לא שפיר ליה ודקליל ברגלוי לבישתא חטא הוא :

רש"י גם בלא דעת נפש לא טוב . אין טוב לאדם שהוא בלא תורה : ואץ ברגלים חוטא . החוטא רופס ודש העונות בעקביו ואומר קל הוא זה לעבור עליו , ורבותינו פירשו גם בלא דעת , בכופה את אשתו לתשמיש המטה בעל כרחה : ואץ ברגלים חוטא . זה הזועל ושונה , ד"א זה המהלך על גבי עשבים : בשנת :

(ג) אַנְלַת אָדָם תִּסְלַף דַּרְכּוֹ וְעַל-יְהוָה יִזְעַף לְבוֹ: שטיותא דבר נשא מטלטלא ארחתיה ועל אלהא מתרעם לביה :

רש"י אולת אדם תסלף דרכו . בעונו בא לו הרע כי באולתו תסלף דרכו ועבר עבירו ונפרעין ממנו וזבוא לו הארה זועף לבו על הקב"ה וממהר אחר מדת הדין כגון אחי יוסף שאמרו מה זאת עש' אלהים לנו (בראשית מב) :

(ד) הוֹן יוֹסֵף רַעִים רַבִּים אֵיזֵל מִרַעְהוּ יִפְרֹד: מזלא מוסיף חברי סגיאי ומסקנא פריש חבריה מניה :

רש"י הון יוסף רעים רבים . אוהבים רבים ויש לפותרו במי שלמד תורה :

(ה) עַד שִׁקְרִים לֹא יִנְקָה וַיִּפֹּחַ כְּזָבִים לֹא יִמְלֹט: שקרא דשקרא לא נזדכי ודמועי כדבותא לא נתמלט :

א. נוטל אדם את בנו והאבן בידו, וכלפלה והאבן בתוכה. ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החליו. רבי יהודה אומר, אף מעלין את המדמע באחד ומאה:

דרטורה (ה) נוטל אדם את בנו. בחצר: והאבן בידו. ולא אמרינן דמטלטל לאבן: כלכלה. סל: והאבן בתוכה. והוא שיהיו פירות בסל, שאם אין בו פירות נעשה בסיס לדבר האסור ואסור לטלטלו. וצריך נמי שיהיו בתוכו פירות שאם ישליכם בארץ ימאסו, כגון תותים וענבים וכיוצא בהם, אבל אם היו בו פירות כגון אגוזים ופקדים, מנער את הפירות והן נופלים. ופירות הנמאסים נמי כגון תותים וענבים אם אפשר לסלקם לכדי הכלכלה ולנער האבן לצדה ולהשליכה, אסור לטלטלה עם האבן. ומתניתין איירי כגון שנפחת מזדי הכלכלה או שוליה והאבן דופן לה שאי אפשר להשתמש בכלכלה בלא האבן: תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין. אגב הטהורה ואגב החולין, אבל טמאה באנפי נפשה לאו בת טלטול היא: אף מעלין את המדומע באחד ומאה. סאה של תרומה שנפלה במאה סאים של חולין, מותר להעלות לסאה של תרומה מהן בשבת ויהיו כולן חולין ומותרים לזרים, ולא אמרינן מתקן הוא, דתרומה שנפלה בחולין חשבינן לה כאילו מונחת לצדה ואינה מעורבת, וכשעולה באחד ומאה התרומה עצמה שנפלה עולה, הילכך לאו מתקן הוא. ואין הלכה כרבי יהודה:

ב. האבן שעל פי החבית, מטא על צדה והיא נופלת. היתה בין החביות, מגביהה ומטא על צדה והיא נופלת. מעות שעל הכר, נוער את הכר והן נופלות. היתה עליו לשלשת, מקנחה בסמרטוט. היתה של עור, נותנין עליה מים עד שיתקלה:

דרטורה (ו) מטא על כדה. מטא החבית על כדה אם צריך לטול מן היין והאבן נופלת, ולא יטול אותה בידים: היתה בין החביות. ומתירא שלא תפול האבן על החביות ותשברם, מגביה לחבית כולה ומסלקה מזין החביות וקם מטא אותה על כדה: נוער את הכר והן נופלות. כשהוא צריך לכר ואינו צריך למקום הכר. אבל אם צריך למקומו, מגביה הכר עם המעות שעליו. ולא אמרין אלא כשכח המעות על הכר מערב שבת, אבל הניחו סם במתכוין נעשה הכר בסיס לדבר האסור ואסור לטלטלו ולא לנער המעות שעליו: לשלשת. דבר של טנוף כגון רוק או רעי או לואה: מהנחה בסמרטוט. ולא יתן עליה מים, דסתם כר של בגד הוא ובגד שרייתו במים זהו כבוס: היתה על כר של עור. ללאו כר כבוס הוא: נותן עליה מים עד שתכלה. ותלך הלשלת. אבל כבוס ממש לא, דהואיל וסתם כרים וכסתות רכים נינהו שייך בהו כבוס בעורות רכים. ומיהו שרייתן לא זהו כבוס:

ג. בית שמאי אומרים, מגביהין מן השלחן עצמות וקלפין. ובית הלל אומרים, נוטל את הטבלה כלה ומנערה. מעבירין מלפני השלחן פרוורין פחות מפזית ושער של אפונין ושער של עדשים, מפני שהוא מאכל בהמה. ספוג, אם יש לו עור בית אחיזה, מקנחין בו, ואם לאו, אין מקנחין בו. (נחמים אומרים) בין קד ובין קד, נטל בשבת, ואינו מקבל טמאה:

(ג) בית שמאי אומרים מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין. בגמרא קאמר שאין אנו סומכין על משנתנו כמות שהיא שנויה, אלא מוחלפת הסיטה. שצית הלל אומרים מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין, ובית שמאי אומרים מסלק את הטבלא, שיש עליה תורת כלי, אבל לא יטלטל העצמות והקליפין בידיים, דבית הלל כרבי שמעון ובית שמאי כרבי יהודה. ומיהו לא פרו בית הלל אלא בעצמות וקליפין דחזו למאכל בהמה אע"ג דלא חזו למאכל אדם, אבל אי לא חזו אף למאכל בהמה מודו בית הלל דאסורים לטלטל, דזכהאי גוונא אפילו רבי שמעון מודה: מעבירין מעל השלחן פרוכין פחות מכזית. אפילו פחות מכזית, וטעמא כדמפרש בסמוך שהו ראוין למאכל בהמה: ושער של פולין. שרביטים שהקטנית גדל בהן: עור בית אחיזה. בית אחיזה של עור שיאחזנו בו: אין מהנחין בו. שכשאוהזו נסחטו בין ארבעותיו, והוי פסיק רישיה ולא ימות, דמודה ביה רבי שמעון: בין כך ובין כך. בין יש לו בית אחיזה בין אין לו בית אחיזה: ניטל בשבת. כשהוא נגזב: ואינו מקבל טומאה. דאינו לא כלי עץ ולא בגד ולא שק ולא מתכת:

גמרא שבת דף קמ"ב ע"ב

מעוֹת שְׁעַל הַכֶּר וכו'. אָמַר רַב חִיָּיא בְּרַ אֲשֵׁי אָמַר רַב לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּשׁוֹכְחַ אָבֵל בְּמַנִּיחַ נַעֲשֶׂה בְּסִיס לְדַבֵּר הָאָסוּר. אָמַר רַבָּה בְּרַ בְּרַ חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְצוּרָד גּוֹפּוּ אָבֵל לְצוּרָד מְקוּמוּ מְטַלְטְלוּ וְעוֹדוֹן עָלָיו. אָמַר רַבִּי אוֹשְׁעֵינָא שְׂכַח אַרְנָקִי בְּחָצֵר מְנִיחַ עָלֶיהָ כֶּפֶר אוֹ תִינּוֹק וּמְטַלְטְלָהּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק שְׂכַח לְבִינָה בְּחָצֵר מְנִיחַ עָלֶיהָ כֶּפֶר אוֹ תִינּוֹק וּמְטַלְטְלָהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַ שְׁלֵילָא אָמַר רַבִּי אֲסִי פֵעַם אַחַת שְׂכַחוּ דְסָקִיא מְלִיאָה מְעוֹת בְּסָרְטִיא וּבְאוּ וְשָׁאֵלוּ אֶת רַבִּי יוֹחָנָן וְאָמַר לָהֶם הִנִּיחוּ עָלֶיהָ כֶּפֶר אוֹ תִינּוֹק וְטַלְטְלוּהָ. אָמַר מֵר זוּטְרָא הִלְכְתָּא כְּכֹל הֵינִי שְׂמַעְתָּתָא בְּשׁוֹכְחַ. רַב אֲשֵׁי אָמַר אֶפְלוּ שְׂכַח נְמִי לֹא. וְלֹא אָמְרוּ כֶּפֶר אוֹ תִינּוֹק אֶלָּא לְמַת בְּלָבָד. אַבְיִי מְנַח כֶּפֶא אַכִּיפִי. רַבָּא מְנַח סְפִינָא אֲבַר יוֹנָה וּמְטַלְטְלָהּ. אָמַר רַב יוֹסֵף כְּמָה חֲרִיפָא שְׂמַעְתָּתָא דְדַרְדְּקִי אִימּוֹר דְאָמּוֹר רַבְּנָן בְּשׁוֹכְחַ לְכַתְחֵלָה מִי אָמּוֹר. אָמַר אַבְיִי אִי לָאוּ דְאָדָם חָשׁוּב אֲנָא כֶּפֶא אַכִּיפִי לָמָּה לִי הָא חָזוּ לְמַזְגָּא עָלֶיהוּ אָמַר רַבָּא אֲנָא אִי לָאוּ דְאָדָם חָשׁוּב אֲנָא סְפִינָא אֲבַר יוֹנָה לָמָּה לִי הָא חָזוּ לִיהָ לְאוּמָצָא. טַעְמָא דְחָזִי לְאוּמָצָא הָא לֹא חָזִי לְאוּמָצָא לֹא לְמִימְרָא דְרַבָּא כְּרַבִּי יְהוּדָה סְבִירָא לִיהָ וְהָאָמַר רַבָּא לְשַׁמְעִיָה טוֹי לִי בְּרַ אַוּוּזָא וְשָׁדִי מִיַּעֲיָה לְשׁוֹנְרָא. הֵתָם כִּיּוֹן דְמִסְרַח דְעִתִּיָה עִלּוּיָה מְאָתְמוּל. הֵכִי נְמִי מְסַתְבְּרָא דְרַבָּא כְּרַבִּי יְהוּדָה סְבִירָא לִיהָ. דְדַרְשׁ רַבָּא אֲשֶׁה לֹא תִפְגַּס לְבֵית הָעֵצִים לִיטוּל מְהֵם אוּד. וְאוּד שְׁנַשְׁבֵּר אָסוּר לְהַסִּיקוּ בְיוֹם טוֹב לְפִי שְׂמַסִּיקוּן בְּכֵלִים וְאִין מְסִיקוּן בְּשַׁבְרֵי כֵלִים. שְׂמַע מִינָה :

רס"י לא שנו. דמנער: נעשה. הכר בסים למעות ואף הכר אסור בטלטול: לא שנו. דמנערה ואיני' מטלטל' בעודו עליה: אלא שריד לגופו. של כר לשכב עליו הלכך בניעור סגיא וקדי לי' באתרייהו: אכל כריד למקומו. של כר מטלטלה עם המעות למקום אחר: דסקיא מלחה מעות. גרסינן: בסרטיא. רשות הרבים: הניח עליה ככר או תינוק. דליקתרו לטלטלה אגבייהו תוך ארבע אמות וטלטלהו פחות פחות מארבע אמות במחיל' של בני אדם כדאמר בעירוזין: בשופח. אכל במניח מדעת בערב שבת לא התירו לו לטלטל' ע"י ככר או תינוק: אלא למת. משום כבוד הזכרות כשמוטל בחמה: אביי מנח כפא אחיפי. מניח תרווד על העמודים לטלטלן אגב תרווד: אבר יונה. חי (בלא) מליח: חריפא שמעתא דדרדקי. סבורים הם שהם חריפים: אימור דאמור רבנן. בארנקי ודיסקיא מניח עליה ככר או תינוק בשכח' ובמקום התורפה ומשום הפסד ממון: אמר אביי. אנא שפיר מטלטלנא כיפי ואפילו בלא תרווד: אי לאו דאדם חשוב אנא. ואנא מחמיר על עצמי שלא ילמדו ממני להקל באיסורין: כפא אחיפי ל"ל. בלאו כפא נמי שרי לטלטלינהו דהא חזו למזגא עלייהו: לאומנא לאוכלו חי בשבת שיש בני אדם שדעתן יפה ואוכלים בשר חי וקרו לה אומנא: הא לא חזי לאומנא' לא. ואע"ג דחזי לשונרא דאמרי' מוכן לאדם לא הוא מוכן לכלבים: כר"י. במסכת ביצה: טוי לי בר אווזא. ביום טוב: ושדי מעיה לשונרא. אלמא מטלטל להו משום שונרא ואף ע"ג דהאידינא לא חזי לאדם דלאו אורח ארע' למיכלא ביום טוב ומיהו אתמול לאדם הו קיימי: התם כיון דמסרה. מעיי' אי מלנע לי' עד אורתא מאתמול דעתי' עלייהו לשונרא וזין השמשות נמי מוכן לבהמה הוא: אוד. פורגו"ן דסתם עמי' להסק' ניתנו ולא לטלטל כלי: ואוד שנסבר. ביום טוב: בשברי כלים. שנסברו היום דהו"ל נולד: ש"מ. דכר"י ס"ל דאית ליה מוקלה:

זוהר תשא דף קפ"ח ע"ב

פתח רבי יוסי ואמר (ישעיה מ"א) הן יבושו ויפלטמו כל הנחירים בך וגומר. זמין קדשא בריך הוא למעבד לישראל כל אינון טבאן דקאמר על ידי נביאי קשוט וישראל סבלו עליהון כמה בישין בגלותיהון. ואלמלא כל אינון טבאן דקא מחפאן וחקאן פתיבין באורייתא לא הוו יכלין למיקם ולמסבל גלותא אבל אזלין לבי מדרשות פתחין ספרין וחקאן כל אינון טבאן דקא מחפאן וחקאן פתיבין באורייתא דאבטח לון קדשא בריך הוא עליהו ומתנחמין בגלותהון. ושאר עמן מחרפין ומגדפין לון ואמרי אן הוא אלהכון אן אינון טבאן דאתון אמרין דזמינין לכון וכי כל עמין דעלמא יכספון מנייכו הדא הוא דכתוב (שם ס"ו) שמעו דבר יי החרדים אל דברו אמרו אחיכם שונאיכם וגומר. מאי החרדים אל דברו. אינון דסבלו כמה בישין כמה שמועות שמעי אלן על אלן בטר אלן וחרידו עליהון כמה דאת אמר (ירמיה ל') כי וגומר קול חרדה שמענו פחד ואין שלום וגומר. אינון חרדים תדיר אל

דָּבְרוּ כִּד אֲתַעְבִּיד דִּינָא. אָמְרוּ אַחֲיֵיכֶם שׁוֹנְאֵיכֶם אֲלֵין אֵינוּן אַחוּכוּן בְּנֵי עֶשׂו.
מְנַדִּיכֶם כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (אֵיכָה ד') סוּרוּ טַמְא קִרְאוּ לָמוּ. דְלִית עֲמָא דְקָא מְבִזִין לוֹן
בְּאַנְפֵי וּמְרַקְקִין בְּאַנְפֵיהוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּבְנֵי אָדוּם וְאָמְרֵי דְכֻלְהוּ מְסַאֲבִין כְּנֻדָּה וְדָא
אִיהוּ מְנַדִּיכֶם. לְמַעַן שְׂמִי יְכַבֵּד יֵי אָנּוּן דְאָמְרִין בְּנוֹי דְאֵל חֵי. דִּי בִן יִתְיִיקַר שְׂמִיָּה.
אָנּוּן שְׁלִטְנִין עַל עַלְמָא בְּגִין הֵהוּא דְאָקְרִי גְדוּל. (בְּרַאשִׁית כ"ז) עֶשׂו בְּנוּ הַגְּדוֹל. וּבְשֵׁמָא
דְאָ אָקְרִי קְדֻשָּׁא בְּרִידָּה הוּא גְדוּל (תַּחֲלִים קמ"ה) גְדוּל יֵי וּמְהַלֵּל מְאֹד. אָנּוּן בְּנֵי הַגְּדוֹל
וְאִיהוּ גְדוּל וְדָאֵי לְמַעַן שְׂמִי יְכַבֵּד יֵי אָבֵל אֲתוּן זְעִירִין מְפֻלָּא יַעֲקֹב בְּנֵה הַקְּטָן
כְּתִיב אֵן הוּא אֶלְהֵכוּן אֵן הוּא אֵינוּן טַבָּאן דִּיכְסָפוֹן כֹּל עֲמֻמְיָא מִחְדוּדָּה דִּילְכוּן,
מָאן יִתּוּ וְנִרְאָה בְּשִׁמְחַתְכֶם כְּמָה דְאַתּוּן אָמְרִין וְהֵם יְבוּשׁוּ (רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֹמֵר וְהֵם יְבוּשׁוּ)
כְּמָאן דְתִלִּי קִלְלַתָּא בְּאַחֲרָא בְּגִין דְאַתּוּן אָמְרִין דְכַדְדִין יְבוּשׁוּ וַיְכַלְמוּ וּבְגִין דְאֵרִיחַ
קוּדְשָׁא הָוָה אָמַר מְלָא חָכִי וְעַל דְאֵרִיחַ הוּן יְבוּשׁוּ וַיְכַלְמוּ כֹּל הַנְּחָרִים בָּדָּ. מָאֵי כֹּל
הַנְּחָרִים בָּדָּ דְאַתְקִפוּ נְחִירָחוּן בְּרוּיָגָזָא עַלְדָּ בְּגִלוּתָא דְאֵ. בְּהֵהוּא זְמַנָּא יְבוּשׁוּ
וַיְכַלְמוּ מְכַל טַבִּין דִּיחֻמוֹן לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל:

תרגום הזהר פִּתַח רַבֵּי יוֹסֵי וְחָמַר, הֵן יְבוּשׁוּ וַיְכַלְמוּ כֹּל הַנְּחָרִים בָּדָּ וְגו'. עֲתִיד
הַקְּדוּשָׁא צְרוּף הוּא לְעֵשׂוֹת לְיִשְׂרָאֵל כֹּל הַטּוֹב הַזֶּה שְׂחָמַר עַל יְדֵי נְבִיאֵי הָאֲמַת,
וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ עֲלֵיהֶם הַרְצָה רַע צְנָלוּת. וְלוּלָא כֹּל הַטּוֹב הַזֶּה שְׂמַחֲפִים וְרוּחִים
כְּתוּב צְרוּף, לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְעַמֵּד וְלִסְבֹּל הַצְּנָלוּת. אֲבָל הוֹלְכִים לְצַדֵּי מְדַרְשׁוֹת
פּוֹתְחִים סְפָרִים וְרוּחִים כֹּל הַטּוֹב הַזֶּה הַמְקוּוֹה, וְרוּחִים כְּתוּב צְרוּף הַקְּדוּשָׁא
צְרוּף הוּא הַצְּבִיחַ לְהֵם, וְהֵם מִתְנַחֲמִים צְנָלוּת. וְשָׂחַר הָעַמִּים מְחַרְפִּים וּמְגַדְפִּים
אוֹתָם, וְחָמַר חַיֵּה הוּא חֲלֵקִיכֶם, חַיֵּה הוּא הַטּוֹב שְׂחָמַר אוֹמְרִים שְׂעֵתִיד לְהִיֹּת
לְכֶם, וְכִי כֹּל עַמֵּי הָעוֹלָם יִבְשׁוּ מִכֶּם. זֶה שְׂחָמַר שְׂמַעוּ דְבַר ה' הַחֲרָדִים אֵל דְצְרוּ
אָמְרוּ אַחֲיֵיכֶם שׁוֹנְאֵיכֶם וְגו'. מַהוּ הַחֲרָדִים אֵל דְצְרוּ. אֵלּוּ הֵם שְׂסָבְלוּ הַרְצָה רְעוּת,
כְּמָה שְׂמוּעוֹת רְעוּת אֵלּוּ עַל אֵלּוּ וְאֵלּוּ אַחַר אֵלּוּ שְׂמַעוּ וְחָרְדוּ עֲלֵיהֶם. כְּדַכְתִּיב כִּי
וְגו' הוּלָא חֲרָדָה שְׂמַעְנוּ פַּחַד וְאִין שְׁלוֹם וְגו'. אֵלּוּ חֲרָדִים תָּמִיד עַל דְצְרוּ כְּשֵׁיִשׁ דִּין.
אָמְרוּ אַחֲיֵיכֶם שׁוֹנְאֵיכֶם, אֵלּוּ הֵם אַחֲיֵיכֶם בְּנֵי עֶשׂו. מְנַדִּיכֶם, כְּדַכְתִּיב, סוּרוּ טַמְא
קִרְאוּ לָמוּ. שְׂחָיִן עַם, שְׂחָיִזוּ צְפִנְיָהֶם שְׁל יִשְׂרָאֵל וַיִּרְקְחוּ צְפִנְיָהֶם, כְּבְנֵי אָדוּם.
וְאוֹמְרִים עַל יִשְׂרָאֵל שְׂכַלְסַם טַמְאִים כְּפִנְדָּה, וְהוּא מְנַדִּיכֶם. לְמַעַן שְׂמִי יְכַבֵּד ה',
שְׂחָוְמְרִים, אָנוּ בְּנֵי אֵל חֵי, וּבְנוּ יִתְכַבֵּד שְׂמֵו, אָנוּ שׁוֹלְטִים עַל הָעוֹלָם, מְשׁוּם אוֹתוֹ
הַנְּקָרָא גְדוּל, שְׂכַתוּב, יַעֲשֵׂנוּ גְדוּל. וּבְצִיִּים זֶה גְדוּל נְקָרָא הַקְּדוּשָׁא צְרוּף הוּא,
שְׂכַתוּב, גְדוּל ה' וּמְהַלֵּל מְאֹד. אָנוּ בְּנוּ הַגְּדוּל, וְהוּא גְדוּל, וְדָאֵי עֲלֵינוּ נְחָמַר, לְמַעַן
שְׂמִי יְכַבֵּד ה'. וְאוֹמְרִים לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל אֲפֹס קְטִינִים מְכַל, שְׂכַתוּב, יַעֲקֹב צְנָה הַקְּטָן,
חַיֵּה הוּא חֲלֵקִיכֶם, חַיֵּה הוּא הַטּוֹב, שְׂכַל הָעַמִּים יִבְשׁוּ מִשְׂמַחָה שְׂכַלְסַם, מִי יִתּוּ
וְנִרְאָה צְשִׁמְחַתְכֶם כְּמָה שְׂחָמַר אוֹמְרִים. וְהֵם יְבוּשׁוּ, הָיוּ לְרִיכִים לוּמַר, וְאֲפֹס תְּבוּשָׁא,
אֲלָא כְּמִי שְׂתוּלָה קִלְלַתוֹ צְחָחֲרִים, כִּי הֵם אָמְרוּ, שְׂחָז יִבְשׁוּ וַיְכַלְמוּ יִשְׂרָאֵל. אֲלָא
שְׂחָמְרוּ וְהֵם יְבוּשׁוּ, כְּמִי שְׂתוּלָה קִלְלַתוֹ צְחָחֲרִים. וּמְשׁוּם זֶה רוּחַ הַקְּדוּשָׁא הָיָה אוֹמַר
מְלָא זוּ בָּדָּ, אֲשֶׁר צְחָמַת הֵם יִבְשׁוּ, וְעַל זֶה, נְחָמַר, הֵן יְבוּשׁוּ וַיְכַלְמוּ כֹּל הַנְּחָרִים
בָּדָּ. מַהוּ כֹּל הַנְּחָרִים בָּדָּ. הֵינוּ שְׂחָתְקִיפוּ נְחִירֵי אֲפֹס צְכַעִם עֲלֵיהֶם, צְנָלוּת הַזֶּה. כִּי

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות ק"ש פרק ד'

א. נָשִׁים וְעֶבְדִּים וְקִטְנִים פְּטוּרִים מִקְרִיאַת שְׁמַע. וּמִלְמַדִּין אֶת הַקִּטְנִים לְקִרְוֹתָהּ בְּעוֹנֶתָהּ וּמִבְּרָכִין לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ כְּדִי לְחַנֵּךְ בְּמִצְוֹת. מִי שֶׁהָיָה לְבוֹ טְרוּד וְנִחְפָּז לְדַבֵּר מִצְוָה פְּטוּר מִכָּל הַמִּצְוֹת וּמִקְרִיאַת שְׁמַע. לְפִיכָךְ חָתָן שֶׁנִּשְׂאָ בְּתוּלָה פְּטוּר מִקְרִיאַת שְׁמַע עַד שֶׁיָּבֵא עָלֶיהָ לְפִי שְׁאִין דַּעְתּוֹ פְּנוּיָה שְׂמָא לֹא יִמָּצֵא בְּתוּלִים וְאִם שָׁהָה עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת וְלֹא בָּעַל חַיִּב לְקִרְוֹת מִמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְאֵילָף שֶׁהָרִי נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ וְלְבוֹ גַּם בַּהּ אֵף עַל פִּי שְׂלֹא בָּעַל: **ב.** אֲבָל הַנוֹשֵׂא אֶת הַבְּעוּלָה אֵף עַל פִּי שְׁעוֹסֵק בְּמִצְוָה חַיִּב לְקִרְוֹת הוֹאִיל וְאִין לוֹ דְּבַר שֶׁמְשַׁבֵּשׂ דַּעְתּוֹ וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הַקְּנָאָה הִיא גְרָמָא לְבֵא לִידֵי שְׁנָאָה וְגַם הִיא יוֹתֵר קָשָׁה כִּי מוֹרֵד עַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמָה הַשְּׁפִיעַ טוֹבָה לְחַבֵּירוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. וְאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה הַקְּנָאָה וְהַתְּאֵנָה וְהַכְּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם. צֵא וּלְמַד כִּי כָּל הָרֵאשׁוּנִים לֹא נֶעְנְשׂוּ אֶלָּא בְּשִׁבִיל הַקְּנָאָה כִּי הֵנָּה קִין הַמְּדַבֵּר פֶּה אֶל פֶּה עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִטְרָד מִן הָעוֹלָם הוּא וְזִרְעוֹתָיו עַל שֶׁקָּנְא לְתַאוּמָתוֹ שֶׁל הָבֵל וְעַל יְדֵי כֵן עָבַר כָּל אוֹתָן הַעֲבִירוֹת. וְעִשְׂרֵת הַשְּׁבָטִים לֹא גָלוּ לְמִצְרַיִם אֶלָּא בְּעוֹן וְיִקְנְאוּ בוֹ אַחֵיו וְסוּף וְסוּף נֶעְנְשׂוּ בַּעֲשֵׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת. וְיִרְבְּעָם שְׁכָל חֲכָמֵי דוֹרוֹ לְפָנָיו כְּעֵשְׂבִי הַשְּׂדֵה נִטְרָד מִן הָעוֹלָם בְּקְנָאָתוֹ מִמַּלְכֵי בֵּית דָּוִד. גַּם שְׂאוֹל בְּחִיר ה' כָּבֹד שֶׁנָּה שְׂלֹא טַעַם טַעַם חֲטָא וְלֹא הָיָה בְּמַלְכוּתוֹ שׁוּם דּוֹפֵי כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה. נִטְרָד מִמַּלְכוּתוֹ וְנִהְרַג הוּא וְשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וְנִהְרַג נוֹב עִיר הַכְּהֵנִים וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּיַד פְּלִשְׁתִּים וְנִחְרַב מִשְׁכַּן שִׁילָה וְהַכָּל עַל שֶׁקָּנְא לְדָוִד בְּעֵנְוֹן גְּלִית סָרָה מֵעֲלֵיו רִיחַ הַקּוֹדֵשׁ וְנִחָה עָלָיו רִיחַ עוֹנֵים. ה' יִצְיָלְנוּ מִכָּל מַדּוֹת רַעוֹת וְיִזְכְּנוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ תְּדִיר כֵּן יְהִי רָצוֹן:

כי תשא יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילויי הה ראשונה דשם ב'ין להשאיר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יִמְתּוּ וְהִיטְתֶּה לָהֶם חֶק-עוֹלָם (כא)
לֹא וְלִזְרָעוֹ לְדֹרֹתָם: (פ) ויִקְדְּשׁוּן יְדֵיהוֹן וְרַגְלֵיהוֹן וְלֹא יִמּוּתוּן וְיִתְּהִי לְהוֹן קָנָם עֲלֵם לֵה וְלִבְנוֹהִי לְדֹרֵיהוֹן:

רש"י ולא ימותו. לחייב מיתה על המשמש במזבח ואינו רחוק ידיים ורגלים, שממיתה הראשונה לא שמענו לא על הנכנס להיכל:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ: (כב) **וְאַתָּה קַח-לָךְ בְּשָׂמִים רֵאשׁ מֶר-דָּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְמוֹ-בָּשָׂם מְחֻצִיתוֹ חֲמֵשִׁים וּמֵאֲתָתִים וְקִנְה-בָּשָׂם חֲמֵשִׁים וּמֵאֲתָתִים:**
וְאַתָּ סֵב לָךְ בּוֹסְמִין רֵישָׁא מִירָא דְכָנָא מִתְקַל חֲמֵשׁ מְאָה וְקִנְמוֹ בָּשָׂם פְּלִגּוּתָה מִתְקַל מֵאֲתָו וְחֲמֵשִׁין וְקִנְה בּוֹסְמָא מִתְקַל מֵאֲתָו וְחֲמֵשִׁין:

רש"י בשמים ראש. חשובים: וקנמן בשם. לפי שהקנמן הליפת עץ הוא, יש שהוא טוב ויש בו ריח טוב וטעם, ויש שאינו אלא כעץ, לכך הכרך לומר קנמן בשם, מן הטוב: מחליתו חמשים ומאתים. מחלית הבאתו תהא חמשים ומאתים, נמצא כלו חמש מאות, כמו שיעור מר דרור, אם כן, למה נאמר בו חלחין, גזרת הכתוב היא להביאו לחלחין, להרבות בו שתי הכרעות, שאין שוקליו עין בעין, וכך שנויה בכרתות (דף ה' א'): וקנה בשם. קנה של בשם לפי שיש קנים שאינם של בשם, הכרך לומר בשם: חמשים ומאתים. סך משקל כלו:

וְקִדְּהָ חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשָׂקָל הַקֹּדֶשׁ וְשָׂמוּ זֵית הַיִּין: וּקְצִיעֵתָא מִתְקַל חֲמֵשׁ מְאָה בְּסַלְעֵי קוּדְשָׁא וּמִשַׁח זֵיתָא מִלֵּא הִינָא:

רש"י וקדה. שם שרץ עשב, ובלשון חכמים קציעה: היין. שנים עשר לוגין, ונחלקו בו חכמי ישראל רבי מאיר אומר בו שלקו את העקרין. אמר לו רבי יהודה והלא לסוך את העקרין אינו ספק, אלא שראוס במים, שלא יבלעו את השמן, ואחר כך הציף עליהם השמן עד שקלט הריח וקפחו לשמן מעל העקרין:

(כה) וְעֲשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן מְשַׁחַת-קֹדֶשׁ לְקַח מִרְקַחַת מְעִשָּׂה
לְקַח שֶׁמֶן מְשַׁחַת-קֹדֶשׁ יְהוָה: וְתַעֲבֹד בְּתַח מִשְׁח רְבוּת קוֹדֶשׁא בּוֹסָם
מִבֹּסָם עוֹבֵד בּוֹסְמֵנו מִשְׁח רְבוּת קוֹדֶשׁא יְהוָה:

רס"י רקח מרקחת. רקח שם דבר הוא, והטעם מוכיח שהוא למעלה, והרי הוא כמו רקח, רגע, ואינו כמו (ישעיה נא טו) רגע הים, וכמו (ישעיה ו מז ה) רקע הארץ, שהטעם למטה, וכל דבר המעורב בחזרו, עד שזה קופח מזה או ריח או טעם קרוי מרקחת: רקח מרקחת. רקח העשוי על ידי אמנות ותערובות: מעשה רוקח. שם האמן בדבר:

נביאים - מלכים א - פרק יח

(ל) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיהוּ לְכֹל-הָעָם גִּשְׁוּ אֵלַי וַיִּגְשׁוּ כָל-הָעָם אֵלָיו
וַיִּרְפָּא אֶת-מִזְבַּח יְהוָה הַהַרֹּס: וַאֲמַר אֱלֹהֵיהוּ לְכֹל עַמָּא אֲתִקְרִיבו לְוַתִּי
וְקִרְיִבו כָּל עַמָּא לְוַתִּי וּבְנָא יַת מִדְּבַחָא דִּי דְהוּהּ מִפְּגָר :

רס"י וירפא את מזבח ה' ההרוס. בנה מזבח, והזכיר לישראל להיות מזבח ה' עולה על לבם ושגור צפיהם, שהיה הרוס ונפגר ונטל שמו והזכרתו מפי כל עשרת השבטים, כך שמעתי פשוטו. ומדרשו שמעתי, ששאלו בנה מזבח בהר הכרמל, וזהו שאמר (שמואל א טו יב): בא שאלו הכרמלה והנה מניב לו יד, ולהלן (בראשית לג כ) הוא אומר: וילב שם מזבח, ומלכי ישראל הרבו כל המזבחות והצמות שבארצם שנעשה לשם שמים, ובנה אליהו מזבח זה של שאלו, שהיה הרוס:

(לא) וַיִּקַּח אֱלֹהֵיהוּ שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה אַבְנִים כְּמִסְפַּר שְׁבֻטֵי בְנֵי-
יִשְׂרָאֵל וַאֲשֶׁר הָיָה דְבַר-יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יְהוָה
שְׁמֵהּ: וְנָסִיב אֱלֹהֵיהוּ תַרְתָּא עֲסָרֵי אַבְנֵיָא לְמַנְנו שְׁבֻטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי הוּהּ פְּתִיגָמָא דִּי
עִימָיָה לְמִימָר יִשְׂרָאֵל יְהוּ שְׁמָךְ :

רס"י אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך. למה נאמר כאן, לפי

שציוס שנגלחה שכינה על יעקב צבית אל וקראו ישראל , בו ציוס אמר לו : גוי וקהל גוים יהיה ממך , עתידין בניך להקהל כשאר עמים , ולצנות מזבח להקטיר עליו בשעת איסור הצמות , ואני מתרלה בדבר , בצראשית רבה (פס ה) :

(לב) וַיִּבְנֶה אֶת-הָאֲבָנִים מִזְבֵּחַ בְּיָשָׁם יְהוָה וַיַּעַשׂ תְּעֵלָה כְּבֵית סֹאתִים זָרַע סֹבִיב לְמִזְבְּחָהּ: וּבָנָה יֵת אֲבָנָיָא מִדְּבָחָא בְּשִׁמְא דִּינָּי וְעַבְד מְזִיקְתָּא כְּבֵית סֹאתָא זָרְעָא סְחֹר סְחֹר לְמִדְּבָחָא :

רש"י תעלה . פושאל"ו בלעז : כצית סאתים . רחבו צית סאתים , מאה על חמשים , כחלר המשכן :

(לג) וַיַּעֲרֹךְ אֶת-הָעֵצִים וַיִּנְתַּח אֶת-הַפֹּר וַיִּשֶׂם עַל-הָעֵצִים: וְסִדֵּר יֵת אֲעִיָּא וְהָדִים יֵת תְּוֹרָא וְשׁוּי עַל אֲעִיָּא : (לד) וַיֹּאמֶר מְלָאוּ אַרְבַּעָה כְּדִים מַיִם וַיִּצְקוּ עַל-הָעֵלָה וְעַל-הָעֵצִים וַיֹּאמֶר שְׁנוּ וַיִּשְׁנוּ: וַיֹּאמֶר נִשְׁלְשׁוּ וַיִּשְׁלְשׁוּ: וַאֲמַר מְלוּ אַרְבַּע בְּדִין מִיָּא וַאֲרִיקוּ עַל עֵלְתָּא וְעַל אֲעִיָּא וַאֲמַר תְּנוּ וְתִנּוּ וַאֲמַר תְּלִיתוּ וְתִלִּיתוּ :

רש"י כדים מים . להגדיל את הנס : ויצקו . אלישע (יצק) על ידיו , ונעשו ארבעותיו כמעיינות ונתמלחה התעלה , הוא שנאמר (מלכים ב ג יא) : פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו , ונעשה נס במים על ידיו , ראוי הוא שיעשה הנס במים על ידיו (אליהו רבה פרק יז) :

כתובים - משלי - פרק יט

(ו) רַבִּים יַחֲלוּ פָּנֵי-נְדִיב וְכָל-הָרָע לְאִישׁ מִתָּן: סגיעי דמשמשין קדם רבא ודלבישין להיב מוהבתיא :

רש"י רבים יחלו פני נדיב וכל הרע . הכל נעשים רעים : לאיש מתן . יש לפותרו צנותני דקה ויש לפותרו במרביאי תורה :

(ו) כָּל אַחֵי-רֵשׁ | שְׁנֵאָהוּ אָף כִּי מֵרַעְהוּ רָחֳקוּ מִמֶּנּוּ מִרְדֵּף

אֲמָרִים (לא)-לוֹ-הֵמָּה: פְּלִחוֹן רַחֲמוּי דְמִסְכָּנָא סָנְגוּ לֵיהּ וְאָף חֲבָרוּי רַחֲקוּן מִנֵּיהּ אֵיפָא דְטָרְדָא בְּמַלּוּי לֹא שְׁרִיר :

רש"י כל אחי רש . קרוביו : אף כי מרעהו רחקו . וכל שכן מרעיו וסוֹסְבִּינּוּ וְאוֹהֲבֵיו : מרדף אמרים . לא המה . אומר פלוני ופלוני קרובי ופלוני ופלוני מרעיו והכל דברי הבל , ויש לפותרו צמי שהוא רש בתורה וצמעשים טובים : מרדף אמרים . לא המה . מחזר להורות הלכ' ולאזו בידו , והמדרכ פותרו ציוסף שהיה מוֹאִיאַ עַל אַחֵיו דְּבַהּ וְאָמַר לְאַבְיוּ שֶׁהֵן חֲשׂוּדִין עַל אֲבַר מִן הַחַי לְכַךְ שֶׁנֶּאֱוָהוּ וְנִקְרָא רֵשׁ לְפִי שֶׁהִיא מוֹאִיאַ דְּבַת שֶׁקָר עֲלֵיהֶם . וּמְחַזֵּר אַחַר אֲמָרִים לֹא הֵמָּה . לוֹ קָרִינָן וּמִרְדֵּף אֲמָרִים לְהַנְחִיתוֹ וּלְעַנּוֹן יוֹסֵף לוֹ הֵמָּה , כִּי עֲלִיו חֲזָרוּ דְּבַתוֹ הוּא הִיא אֹמֵר שֶׁהִיוּ אוֹכְלִים אֲבַר מִן הַחַי וְהַכְּתוּב מַעִיד עֲלֵיהֶם אֲפִילוֹ בְּשַׁעַת הַקְּלָקְלָה הִיוּ שׂוֹחֲטִין שְׁעִיר עֲזִים שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁחָטוּ שְׁעִיר עֲזִים (שֵׁס לו) הוּא אֹמֵר שֶׁהִיוּ מִזְלִזְלִין בְּצַנִּי הַשְּׁפָחוֹת לְכַךְ לְעַבֵּד נִמְכַר יוֹסֵף , הוּא אֹמֵר שֶׁהִיוּ נוֹתְנִים עֵינֵיהֶם בְּצַנֹּת הָאָרֶץ אֹמֵר הַקְּב"ה חֲיִיד שְׁאֵנִי מִגֵּרָה בְּךָ אֵת הַדּוֹב לְכַךְ וְתִשָּׂא אֶשֶׁת אֲדוֹנָיו וְגו' (שֵׁס לט) :

(ח) קָנָה-לֵב אֲהָב נִפְשׁוֹ שִׁמְר תְּבוּנָה לְמִצָּא-טוֹב: קָנִי לְבָא טָבָא רַחֲם נִפְשִׁיהּ נִטְר בְּיוֹנָה מִשְׁפַּח טָבָתָא : (ט) יַעַד שְׁקָרִים לֹא יִנְקָה וַיִּפְּחִים קְזָבִים יֵאבֹד: סְהַדָּא דְשִׁקְרָא לֹא נִזְדָּקָא וְדִמְוֵי כְּדָבוּתָא נֵאבֹד : (י) לֹא-נֶאֱוָה לְכַסִּיל תַּעֲנוּג אָף כִּי-לְעֵבֵד | מִשְׁל בְּשָׂרִים: לֹא גָאִי לְסַכְלָא פְּנוּקָא אָף לֹא לְעֵבֵדָא דְנִשְׁתַּלֵּט בְּרַבְרָבָנִין :

רש"י לא נאווה לכסיל תענוג אף כי לעבד . ק"ו הוּא שֶׁאֵין נֹאֵה שְׁעַבֵּד יִמְשׁוּל בְּנִדְוִיבִים :

משנה כתובות פרק ה

א. אף על פי שְׁאָמְרוּ בְּתוּלָה גוֹבָה מֵאֲתִים וְאֶלְמָנָה מְנָה , אִם רָצָה לְהוֹסִיף אֶפְלוּ מֵאָה מְנָה , יוֹסִיף . נִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגַּרְשָׁה בֵּין מִן הָאֲרוּסִין בֵּין מִן

הַנְּשׂוּאִין, גּוֹבֵה אֶת הַכֹּל. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אָמַר, מִן הַנְּשׂוּאִין, גּוֹבֵה אֶת הַכֹּל. מִן הָאֲרוּסִין, בְּתוּלָה גּוֹבֵה מֵאֲתִים וְאֶלְמָנָה מִנָּה, שֶׁלֹּא כָּתַב לָהּ אֶלָּא עַל מְנַת לְכַנְסָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִם רָצָה כּוֹתֵב לְבְתוּלָה שְׂטָר שֶׁל מֵאֲתִים וְהִיא כּוֹתֵבֶת הִתְקַבְּלָתִי מִמֶּדָּ מִנָּה, וְלֹאֲלִמָּנָה מִנָּה וְהִיא כּוֹתֵבֶת הִתְקַבְּלָתִי מִמֶּדָּ חֲמֻשִׁים זׁוּז. רַבִּי מֵאִיר אָמַר, כָּל הַפּוֹחֶת לְבְתוּלָה מִמֵּאֲתִים וְלֹאֲלִמָּנָה מִמִּנָּה, הֲרִי זֶו בְּעִילַת זְנוּת:

דרטורה (א) אף על פי. אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף. ולא אמרינן שאינו ראוי כדי שלא לזייף את מי שאין לו: שלא כתב לה. תוספת מדעתו, אלא על מנת לכונסה: והיא כותבת. אע"פ שלא נתקבלה מוחלת וכותבת שנתקבלה: ר' מאיר אומר כו'. והלכה כר"מ בגזירותיו:

ב. נותנין לבתולה שנים עשר חדש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה. וכשם שנותנין לאשה, כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו. ולא למנה שלשים יום. הגיע זמן ולא נשא, אוכלת משלו ואוכלת בתרומה. רבי טרפון אומר, נותנין לה הכל תרומה. רבי עקיבא אומר, מחצה חלין ומחצה תרומה:

דרטורה (ב) נותנין לבתולה. זמן לכנסה לחופה מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה לזהירה על עסקי חופה להכין תכשיטיה: לפרנס עצמה. בתכשיטיה י"ב חודש, דכתיב (בראשית כ"ד) תשב הנערה אתנו ימים, ומאז ימים, שנה, דכתיב (ויקרא כ"ד) ימים תהיה גאלתה: לפרנס עצמו. בצרכי סעודה וחופה: ולא למנה שלשים יום. שאינה טורחת כ"כ בתכשיטיה שכבר יש צידה: ולא נשאו. שהבעלים מעכבים. ואידי דתנא רישא דזידהי תנא סיפא נמי דזידהי: ואוכלת בתרומה. ואם כהן הוא והיא ישראלית שמשעה שקידשה אוכלת בתרומה מן התורה, דכתיב (שם כ"ג) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו, והאי קנין כספו הוא, אלא דרבנן גזור על בת ישראל המאורסת לכהן שלא תאכל בתרומה גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחיותיה, וכשהגיע הזמן ולא נישאת שאוכלת משלו אינה אוכלת בבית אביה אלא בעלה כהן מיוחד לה מקום ומאכילה שם וליכא למגזר תו שמא תשקה מכוס של תרומה לאחיה ולאחיותיה: נותנים לה הכל תרומה. אם ירעה. וכשיגיעו ימי טומאתה תמכרנה ותקח חולין: ר' עקיבא אומר מחצה חולין. לאכול בימי טומאתה:

ג. היבם אינו מאכיל בתרומה. עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם, ואפלו כלן בפני הבעל, חסר יום אחד בפני היבם, או כלן בפני היבם, חסר יום אחד בפני הבעל, אינה אוכלת בתרומה. זו משנה ראשונה. בית דין של אחריהן אמרו, אין האשה אוכלת בתרומה, עד שתפנס

דרטורה (ג) היבם אינו מאכיל בתרומה. בעודה שומרת יבם, דכתיב (ויקרא כ"ג) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו, והאי קנין אחיו הוא: עשתה ששה חדשים בפני הבעל. מהנך י"ב חודש הקבועים לה משתבעה הבעל: או אפילו כולן בפני הבעל ואחד בפני היבם. אף על

גב דרובא צפני הבעל, סוף סוף לא נתחייב במזונותיה בחייו. והוא הדין נמי אם נתחייב בחייו לא אכלה משמת, דקנין כספו פקע, אללא דאי כולם צפני הבעל הוא אכלה מיהא בחייו: או כולן צפני היבם. ואל"ל אם היו כולן צפני היבם: זו משנה ראשונה. דמשהגיע זמן אוכלת בתרומה: אין האשה אוכלת. דחיישין שמא ימאץ בה מום ונמאצת זרה למפרע שהיה מקחו מקח טעות. ולמשנה ראשונה שמא ימאץ בה מום לא חיישין, וליכא למיחש נמי שמא תסקה לאחיה ולאחיותיה דהא מייחד לה דוכתא, הילכך שרי לה לאכול בתרומה זמן: משנה גיע

ד. המקדיש מעשי ידי אשתו, הרי זו עושה ואוכלת. המותר, רבי מאיר אומר, הקדש. רבי יוחנן הסנדלר אומר, חליו:

ברטורה (ז) הרי זו עושה ואוכלת. שתקנו מזונות תחת מעשה ידיה, לפיכך עושה ואוכלת לדברי הכל: המותר. הקדיש את מותר מעשה ידי אשתו מה שהיא עושה יותר על הראוי למזונותיה, ולא הקדיש מעשה ידיה עצמו: ר' מאיר אומר הקדש. לסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. ואין כן הלכה, אללא הלכה כר' יוחנן בן הסנדלר דאמר חולין, שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם:

ה. אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה, טוחנת, ואופה, ומכבסת, מבשלת, ומניקה את בנה, מצעת (יז) המטה, ועושה בצמר. הכניסה לו שפחה אחת, לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת. שתיים, אינה מבשלת ואינה מניקה את בנה. שלש, אינה מצעת (יח) המטה ואינה עושה בצמר. ארבע, יושבת בקתדרא. רבי אליעזר אומר, אפלו הכניסה לו מאה שפחות, כופה לעשות בצמר, שהבטלה מביאה לידי זמה. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה, יוציא ויתן כתבתה, שהבטלה מביאה לידי שעמום:

ברטורה (ח) טוחנת. ברחים של יד שהם קטנים. ואם רחים גדולים הם, מכינה כל כרכי הטחינה, כגון נותנתו באפרכסת וקולטת הקמח: הכניסה לו שפחה אחת. מעות או נכסים כדי לקנות בהם שפחה אחת: יושבת בקתדרא. על כסא מנוחה ואינה הולכת בשליחותו לכאן ולכאן ואעפ"כ מוזגת לו את הכוס ומצעת לו את המטה ורוחצת לו פניו ידיו ורגליו שמלאכות אלו אין משתמשים בהם באשה אללא באשתו בלבד: שעמום. בהלה. תרגום ובתמהון לבד (דברים כ"ח) ובשעמימות לבא. ופלוגתייהו דר' אליעזר ורבן שמעון בן גמליאל הוי באשה שאינה בטלה אללא משחקת במיני החוק דלידי זמה איכא, לידי שעמום ליכא, שאין שעמום אללא ביושב ותוהה ובטל לגמרי. והלכה כר' אליעזר:

ו. המדיר את אשתו מתשמיש המטה, בית שמאי אומרים, שתי שבתות. בית הלל אומרים, שבת אחת. התלמידים יוצאין לתלמוד תורה שלא ברשות, שלשים יום. הפועלים, שבת אחת. העונה האמורה בתורה, הטיילין, בכל יום. הפועלים, שתיים בשבת. החמרים, אחת בשבת. הגמלים, אחת לשלשים יום. הספנים, אחת לששה חדשים, דברי רבי

אַלְיָעָזֶר :

זרענונה (ו) המדיר את אשתו מתשמיש המטה. כגון שאמר יאסר הנאת תשמישך עלי. אבל הנאת תשמישי אסור עליך, לא מתסרא, דהא משועבד לה, דכתיב (שמות כ"א) ועונתה לא יגרע: ז"ש אומרים שתי שבתות. אם הדירה שתי שבתות תמתין, שכן מצינו ציולדת נקבה שטמאה שבעים: וז"ה אומרים שבת אחת. שכן מצינו בנדה שטמאה שבעה. וגמרינן מידי דשכית, הכעס שכועס אדם על אשתו ומדירה דהוא מידי דשכית, מנדה שהוא מידי דשכית. לאפוקי לידה דלא שכיה כולי האי. וז"ש סברי גמרינן מידי דהוא גרם לה, נדר האיך שהוא גורם לה לשהות, מלידה שעל ידו באה לה. לאפוקי נדה דממילא קאתי לה. ויותר על שבת אחת לבית הלל או שתי שבתות לבית שמאי יוליא ויתן כתובה, ואפילו היה גמל שעונתו לשלשים יום או ספן שעונתו לששה חדשים: תלמידים וכו' שלשים יום. ומתניתין ר' אליעזר היא. ופליגי רבנן עליה ואומרים אפילו שתיים ושש שנים, והלכה כחכמים: הטוילים. שאין להם מלאכה ולא סחורה: החמרים. שיואלים לכפרים להביא תבואה: הגמלים. מביאין חבילות על הגמלים ממקום רחוק: הספנים. המפרשים לים הגדול. ומי שהיה בתחלתו בעל אומנות שעונתו קרובה ובקש ליעשות בעל אומנות שעונתו רחוקה אשתו מעכבת עליו, חוץ מתלמוד תורה, שאין האשה יכולה לעכב על בעלה שהיה טייל או פועל שלא ייעשה תלמיד חכם:

ז המורדת על בעלה, פוחתין לה מכתבתה שבעה דינרין בשבת. רבי יהודה אומר, שבעה טרפעיין. עד מתי הוא פוחת, עד פנגד פתבתה. רבי יוסי אומר, לעולם הוא פוחת והולך, שמא תפול לה ירשה ממקום אחר, גובה הימנה. וכן המורד על אשתו, מוסיפין לה על פתבתה שלשה דינרין בשבת. רבי יהודה אומר, שלשה טרפעיין:

זרענונה (ז) המורדת. מתשמיש. אבל ממלאכה כופין אותה לעשות מלאכה ולא דיינינן לה כמורדת: טרפעיין. כל טרפעיין הוא משקל ארבעים ושמונה שערות של כסף כרוף, כמשקל שלשה דרכמונים שקורין בערבי דראה"ם שכל דרכמון שש עשרה שערות צינוניות של כסף: עד כנגד כתובתה. ואח"כ נותן לה גט ויולאה בלא כתובה. אבל אינו משהה אותה כדי לפחות על הנכסים שנפלו לה מבית אביה ולהפסידם ממנה: מוסיפין על כתובתה שלשה דינרים. משום דלערא דגברא קשה כשהוא נמנע מן התשמיש יותר מלערא דאתתא, לפיכך כשהיא מורדת ומלערתו פוחתין לה שבעה דינרין, וכשהוא מורד ומלערה אין מוסיפין לה אלא ג' דינרים. והיכא דמורדת אמרינן בגמרא חזרו ונמנו שיהיו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואומר פלונית מרדה בבעלה וסולחין לה מבית דין הוי יודעת שאפילו כתובתיך מאה מנה הפסדת את כולן, אחת ארוסה ואחת נשואה ואפילו נדה ואפילו חולה ואפילו שומרת יבם. וקודם הכרזה מודיעים לה שרואים להכריז עליה, ואחר הכרזה מודיעין אותה שכבר שלמה ההכרזה, ואם עמדה במרדה תלא בלא כתובה:

ח המשקה את אשתו על ידי שלישי, לא יפחות לה משני קבין חטין, או

מֵאַרְבָּעָה קַבִּין שְׁעוּרִים, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא פָסַק (לה) שְׁעוּרִים, אֲלֵא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל שֶׁהִיָּה סְמוּךְ לְאָדוּם. וְנוֹתֵן לָהּ חֲצִי קַב קֶטְנִית וְחֲצִי לֵג שָׁמֹן, וְקַב גְּרוּגְרוֹת, אוֹ מִנֵּה דְבֵלָה. וְאִם אֵין לוֹ, פּוֹסֵק לְעַמְתָּן פְּרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר. וְנוֹתֵן לָהּ מָטָה, מִפָּץ, וּמִחֻצְלָת. וְנוֹתֵן לָהּ כֶּפֶה לְרֵאשָׁה, וְחֻגוֹר לְמַתְנִיָּה, וּמְנַעְעִים מִמוּעֵד לְמוּעֵד, וְכֻלִּים שֶׁל חֲמֻשִׁים זֵוִז מִשְׁנָה לְשְׁנָה. וְאֵין נוֹתֵנִין לָהּ, לֹא חֲדָשִׁים בְּיַמּוֹת הַחֲמָה, וְלֹא שְׁחָקִים בְּיַמּוֹת הַגְּשָׁמִים. אֲלֵא נוֹתֵן לָהּ כְּלִים שֶׁל חֲמֻשִׁים זֵוִז בְּיַמּוֹת הַגְּשָׁמִים, וְהִיא מְתַפְסָה בְּבִלְאוּתֶיהֶן בְּיַמּוֹת הַחֲמָה, וְהַשְׁחָקִים שְׁלָהּ:

זרמורה (ה) המסרה את אשתו על ידי שלישי. שנותן מזונותיה על ידי אפוטרופוס ואינה אוכלת עמו. תרגום ויכרה להם כרה גדולה (מלכים ב' ו'), שירותא: לא יפחות לה. בצבוע: לא פסק לה שעורים. כפלים מן החטים, אלא ר' ישמעאל שהיה סמוך לאדום ששם השעורים רעות ביותר: דבילה. תאנים דרוכות בעיגול ונמכרות במשקל ולא במדה: מפץ. כך ממחללת: כיפה. כעוף אחד: ומנעלים ממועד למועד. מנעלים חדשים לכל שלש רגלים: חדשים. קשים לה בימות החמה לפי שהם חמים, ויפיים לה בימות הגשמים: והשחקים שלה. אף כשיקנה לה חדשים, מפני שמתכסה בהן בימי נדחה:

ט. נותן לה מעה כסף לצרפה, ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת. ואם אין נותן לה מעה כסף לצרפה, מעשה ידיה שלה. ומה היא עושה לו, משקל חמש סלעים שתי ביהודה, שהן עשר סלעים בגליל, או משקל עשר סלעים ערב ביהודה, שהן עשרים סלעים בגליל. ואם היתה מניקה, פוחתים לה ממעשה ידיה, ומוסיפין לה על מזונותיה. במה דברים אמורים, בעניי שבישראל. אבל במכבד הכל לפי כבודו:

זרמורה (ט) נותן לה מעה כסף. ככל שבת לאורך דברים קטנים: ואוכלת עמו לילי שבת. אע"ג דככל שאר הימים יכול לתת מזונותיה על ידי שליח אם ירצה, כליל שבת שהוא ליל עונה חייב לאכול עמה: מעשה ידיה. מותר מעשה ידיה כלומר מה שעושה יותר על מזונותיה: שתי. קשה לטוות כפלים כשל ערב. ומשקל של יהודה כפלים כשל גליל: הכל לפי כבודו. וכפי מנהג המדינה נמי:

גמרא כתובות דף ס"ד ע"ב

וְחֲצִי לֹוֹג שָׁמֹן וְאֵלוֹ יֵין לֹא קִתְּנִי מְסִייעָא לִיה לְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֵין פּוֹסְקִין יַיִנוֹת לְאִשָּׁה. וְאִם תֵּאמַר (הושע ב') אֲלֵכָה אַחֲרַי מֵאַהֲבִי נוֹתֵנִי לְחָמִי וּמִימִי צְמָרִי וּפְשָׁתִי שְׁמִנִי וְשִׁקוּיִי דְּבָרִים שֶׁהָאִשָּׁה מְשַׁתְּקָתָה עֲלֵיהֶן וּמֵאִי נִינְהוּ

תכשיטין. דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא ואמרי לה איש כפר גבור חיל מנין שאין פוסקין יינות לאשה שנאמר (שמואל א. א.) ותקם חנה אחרי אכלה בשילה ואחרי שתה. שתה ולא שתת. מתיבי רגילה נותנין לה. רגילה שאני. דאמר רב חיינא בר כהנא אמר שמואל רגילה בפני בעלה שני כוסות שלא בפני בעלה נותנין לה כוס אחד אינה רגילה בפני בעלה אלא כוס אחד שלא בפני בעלה אין נותנין לה כל עיקר. תנא כוס אחד יפה לאשה. שנים ניוול הוא. שלשה תובעת בפה. ארבעה אפלו חמור תובעת בשוק ואינה מקפדת. אמר רבא לא שנו אלא שאין בעלה עמה אבל בעלה עמה לית לן בה. והא חנה דבעלה עמה הואי אכסנאי שאני דאמר רב הונא מנין לאכסנאי שאסור בתשמיש המטה שנאמר (שם) וישפיעו בבקר וישתחוו לפני ה' וישבו ויבואו אל ביתם הרמתה וידע אלקנה וגוי השתא אין מעיקרא לא. דביתהו דרב יוסף בריה דרבא אתאי לקמיה דרב נחמיה בריה דרב יוסף אמרה ליה פסוק לי מזוני. פסק לה. פסוק לי חמרא. פסק לה. אמר לה ידענא בהו בבני מחוזא דשתו חמרא. דביתהו דרב יוסף בריה דרב מנשיא מדוויל אתאי לקמיה דרב יוסף אמרה ליה פסוק לי מזוני פסק לה. פסוק לי חמרא פסק לה. פסוק לי שיראי אמר לה שיראי למה אמרה ליה לך ולחברך ולחברוך. ואם היתה מיניקה וכו'. דרש רבי עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה אף על פי שאמרו אין אדם זן את בניו ובנותיו פשהם קטנים אבל זן קטני קטנים. עד כמה עד בן שש כדרבי אסי דאמר רבי אסי קטן בן שש יוצא בעירוב אמו. ממאי מדקתני היתה מיניקה פותחין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה. מאי טעמא לאו משום דבעי למיכל בהדה. ודילמא משום דחולה היא. אם בן ליתני אם היתה חולה מאי אם היתה מיניקה. ודילמא הא קא משמע לן דסתם מיניקות חולות נינהו. אתמר אמר רבי יהושע בן לוי מוסיפין לה יין שהיין יפה לחלב:

כ"ז אין ב"ד פוסקין יינות לאשה. שהיין מהגילה לתאות תשמיש: רגילה שאני. כיון דאינו לה חידוש כבר דקה בו ואינו מזיח לבה: תובעת צפה. תשמיש: ויבאו אל ביתם. והדר וידע אלקנה את חנה: לחברך ולחברוך. שלא אתבזה על הצרות מכבודי הראשון ולא בפניך ולא בפני חבריך: יוצא בעירוב אמו. ערבה אמו לכפון ואזיו לדרום אמו מוליכתו אכלה ואין אזיו מוליכו אכלו שעדיין הוא כריך לאמו ובתרי' גדויה רבנן אלמא עד שש כריך סיוע מאמו וכסם שהבעל זן אותה כך זן אותו עמה:

זוהר תשא דף קפ"ט ע"ב

פתח ואמר (שיר ב') כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. בעא קדשא בריך הוא למעבד לון לישראל כגוונא דלעילא ולמהוי שושנה חדא בארעא כגוונא עלאה. ושושנה דסלקא ריחא ואתבריר מכל שאר וורדין דעלמא לא הוי אלא ההיא דסלקא בין החוחים. ודא ארחת כדקא יאות. ועל דא זרע שבעין זוגין דהוו שבעים נפש ואעיל לון בין החוחים. ואינון חוחים מיד דהוו אינון זוגין תמן סליקו ענפין וטרפין ושליטו על עלמא וכדין פרחת שושנה בינייהו. כיון דבעא

קדשָׁא בְּרִידָה הוּא לְאַפְקָא שׁוֹשְׁנָה וְלְקִיט לָהּ מִבִּינְיָיְהוּ כְּדִין יְבָשׁוּ חוֹחִים וְאַזְדְּרִיקוּ וְאַשְׁתַּצִּיאוּ וְלֹא אֶתְחַשְׁבוּ לְכָלוּם. בְּשַׁעֲתָא דְאִזִּיל לְמַלְקֵט שׁוֹשְׁנָה דָא לְאַפְקָא בְּרִיָּה בּוֹכְרִיָּה בְּהוּא זְמַנָּא אִזִּיל מְלָכָא גּוּ כְּמָה חֲזִילִין רַבְרַבְנִין וְשִׁלְטִין עִם דְגָלִין פְּרִישׁוֹן וְאַפִּיק לְבְּרִיָּה בּוֹכְרִיָּה בְּכַמְהָ גְבוּרָן וְאַיִתִּי לִיָּה לְהִיכְלִיָּה וְיִתִּיב סָגִי בְּבִי מְלָכָא. כִּינּוּן דְחָב לְגַבִּי אָבוּהָ אוֹכַח לִיָּה וְאַלְקִי לִיָּה דְכְּתִיב וַיַּחַר אֵף יְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנֵם בְּיַד שׁוֹסִים וְגוּמְרִי. סָרַח כְּמַלְקֵדְמִין וּמְרַד בְּאָבוּהָ אֶפְקִיָּה מִבִּיתִּיהָ. מַה עֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל חֲמוּ דְהָא אֶתְבְּדְרוּ לְבַבְלָא אֶתְעַרְבוּ בְּעַמְמִיָּא נְסִיבוּ נְשִׁין נְכָרִיּוֹת וְאוֹלִידוּ בְּנִין מִנְהוֹן עִם כָּל דָּא אִימָא קְדִישָׁא הוֹוֹת אֶפּוֹטְרוֹפּוֹסָא עֲלֵיָּהוּ. וְעַל דְּעַבְדָּהּ הִכִּי קְדִישָׁא בְּרִידָה הוּא אָמַר הוֹאִיל וְכִסּוּפָא אִיָּהוּ לִיָּתִי בְּרִי אִיָּהוּ מְגַרְמִיָּה דְהוֹאִיל וְחִלְלָה יְקָרִי לֹא אֶתְחַזִּי דְאִנָּא אִזִּיל תַּמּוֹן לְאַפְקָא לִיָּה וְלִמְעַבְדָּהּ לִיָּה נְסִין וְגִבוּרָן כְּמַלְקֵדְמִין. תְּבוּ אִינּוּן בְּלֹא סִיוַעָא דְאֶתְחַזִּי לוֹן בְּלֹא פְּלִיאָן וְנִסִּין אֶלָּא כְּלָהוּ מִתְבְּדְרוּן כְּלָהוּ לָאן בְּמַסְפְּנֵנוּ וְתְבוּ לְהִיכְלָא דְמְלָכָא בְּכִסּוּפָא וְאִימָא קְדִישָׁא עַרְבַת לוֹן. חָאבוּ כְּמַלְקֵדְמִין מַה עֲבָדָהּ קְדִישָׁא בְּרִידָה הוּא אֶפִּיק לְהָאִי בְּרָא כְּמַלְקֵדְמִין מְהִיכְלִיָּה וְאַמִּיָּה בְּהִדְיָה. אָמַר מְכָאן וְלְהִלָּאָה אִימָא וּבְרָהּ יִסְבְּלוּן כְּמָה בִּישׁוֹן כְּחֵדָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב (ישעיה נ) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם. וְעַל דָּא כְּתִיב (דברים ד) בְּצַר לָהּ וּמְצֹאֻדָּה כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. מָאִי בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. אֶלָּא דָּא הִיא אִימָא קְדִישָׁא דְהִיא אַחֲרִית הַיָּמִים וְעַמָּה סְבָלוּ כָּל מַה דְּסִבְלוּ בְּגִלְתָּא. וְאִילוּ יְהִדְרוּן בְּתִיבְתָּא אֶפְלוּ חֵד בִּישׁ אוּ חֵד צַעֲרָא דִיעֲבַר עֲלֵיָּהוּ אֶתְחַשְׁבַּת עֲלֵיָּהוּ כְּאִילוּ סְבָלוּ כְּלָא. וְאִי לָאוּ סְתִים קְצָה (ל"ג בִּישָׁא) וְכָל דְרִין דִּילִיָּה כְּמָה דְאָמַר בּוֹצִינָא קְדִישָׁא דְכְּתִיב (ויקרא כ"ה) לְצַמִּיתוֹת לְקוֹנָה אוֹתוֹ לְדוֹרוֹתָיו. וְכָל דָּא בְּתִיבְתָּא תְלִיָּא מְלִתָּא :

תרגום הזוהר פְּתַח וְחָמַר כְּשׁוֹשְׁנָה וְכוּ'. פְּתַח וְחָמַר, כְּשׁוֹשְׁנָה צִין הַחוֹחִים כִּין רַעֲיָתִי צִין הַבְּנוֹת. לָכֵה הַקְּדוּשָׁה צְרוּדָה הוּא לְעֵשׂוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל כְּעִין שָׁל מַעֲלָה, וְשִׁיָּהוּ שׁוֹשְׁנָה לַחַת צְחָרְזָה כְּעִין שׁוֹשְׁנָה הַעֲלִיּוֹנָה, וְשׁוֹשְׁנָה הַמַּעֲלִית רִיחַ, וּמִוִּבְחָרַת מִכָּל שׁוֹשְׁנִים שְׁצַעוּלָם, חִינָה, אֶלָּא אוֹתָהּ שְׁגִדְלָה צִין הַחוֹחִים, וְזוּ מְרִיחָה כְּרָאוּי. וְעַל כִּין זְרַע שְׁצַעִים זִגּוֹת, שְׁהִם שְׁצַעִים נֶפֶשׁ, וְהַבִּיאִם צִין הַחוֹחִים, שְׁהִם הַמְּאָרִים, וְחָלוּ הַחוֹחִים מִיַּד שְׁצַחוּ חָלוּ הַזִּגּוֹת שָׁם, הַעֲלוּ עֲנַפִּים וְעֵלִים, וְשָׁלְטוּ עַל הָעוֹלָם. וְחָזוּ פְּרָחָה הַשׁוֹשְׁנָה צִינִיָּהִם. כִּינּוּן שְׁרָכָה הַקְּדוּשָׁה צְרוּדָה הוּא, לְהוֹלִיחַ הַשׁוֹשְׁנָה וְלְלַקֵּט אוֹתָהּ מִצִּינִיָּהִם, חָזוּ יְבָשׁוּ הַחוֹחִים, וְנִזְרָקוּ, וְנִשְׁחַתּוּ, וְלֹא נִחְשְׁבוּ כְּלוּם. כְּשַׁעֲתָא דְהַלְלָה לְלַקֵּט שׁוֹשְׁנָה זוּ, דְהִינּוּ, לְהוֹלִיחַ בְּנוּ צְכוּרוּ, בְּזַמְנוֹן הַהוּא הַלְלָה הַמְּלִיָּךְ תּוֹדָה כְּפָמָה לְבָחוֹת, שְׁרִים וְשִׁלְטִים, עִם דְּגָלִים פְּרוּשִׁים, וְהוֹלִיחַ בְּנוּ צְכוּרוּ, בְּכַמְהָ גְבוּרוֹת, וְהַבִּיאִחוּ לְהִיכְלוּ, וְיִשָּׁב כְּרָאוּי צְבִית הַמְּלִיָּךְ. כִּינּוּן שְׁחַטָּא לְחַצְבִּין, הוֹכִיחַ אוֹתוֹ וְהִכָּה אוֹתוֹ, שְׁפָחוּב, וַיַּחַר חָף ה' צִינִיָּהִם וַיִּתְּנֵם צִיד שׁוֹסִים וְגו'. חֲטָא כְּמַקְדָּם, וּמְרַד צְחָצְבוּ, הוֹלִיחוּ מִצִּיתוֹ. מַה עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל, רָחוּ כִי נִתְפָּזְרוּ לְצַבָּל, נִתְעַרְבוּ בְּעַמִּים, לְקַחוּ נְסִים נְכָרִיּוֹת וְהוֹלִידוּ צְנִים מֵהֶם. עִם כָּל זֶה, חָמַר הַקְּדוּשָׁה הִיָּתָה חָפּוֹטְרוֹפּוֹסָה עֲלֵיָּהֶם. וְעַל שְׁעָשׂוּ כְּהָ, חָמַר הַקְּדוּשָׁה צְרוּדָה הוּא, כִּינּוּן שְׁצַעֲשָׁה הִיא לִי, יִבֹּא צְנִי מַעֲרָמוֹ, כִּינּוּן שְׁחָלַל כְּבוֹדִי, חִינּוּן רָחוּי שְׁחָנִי חָלְדָה שְׁמָה לְהוֹלִיחוֹ וְלְעֵשׂוֹת לוֹ נְסִים וּגְבוּרוֹת כְּמַקְדָּם צְמִרִים. הֵם חֲזְרוּ בְּלֹא עֲזָרָה הַרְחִיבָה לָהֶם, בְּלֹא פְּלִיחוֹת וְנְסִים, אֶלָּא כְּלָם הָיוּ נְדָחִים, כְּלָם עֵיפִים צְעֵנִיּוֹת, וְחֲזְרוּ לְהִיכָל הַמְּלִיָּךְ צְבוּשָׁה, וְחָמַר הַקְּדוּשָׁה, עַרְבָּה

לָהֶם. חָטְאוּ פְּמֻקָּדִים. מִה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹלִיחַ אֶת הַבָּן מֵהִיכָלוֹ כְּבַתְחֻלָּה, וְחָמוּ אֲחֵיו, אָמַר מִכָּאֵן וּלְהִלָּחָה הָיִים וּבְנֵה בְיַחַד, יִסְבְּלוּ בְּפִמָּה רְעוּת, זֶה שְׁנֵאֲמַר וּבְפִשְׁעֵיכֶם שָׁלַח אֲמֹכֶם. וְעַל זֶה כְּתוּב, בָּרַךְ לָךְ וּמִאֲחֻזֶּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים מֵהוּ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. זֶה הוּא אֲמַר הַקְּדוֹשׁ, שְׁעִמָּה יַחַד סָבְלוּ כָּל מֵה שְׁסָבְלוּ בְּגִלוּת. וְחָלוּ יַחְזְרוּ בְּתַשׁוּבָה, אֲפֹלוּ רָעָה אַחַת אוֹ לְעַר אַחַד שְׁעִבַר עֲלֵיהֶם, הָיָה נֶחֱשֵׁב לָהֶם, פְּחָלוּ סָבְלוּ כָּל כְּרוֹת הַגְּלוּת. וְאִם לֹא, שְׁחִינִם חוֹזְרִים בְּתַשׁוּבָה, לְרִיכִים לְהַמְתִּין עַד שְׁיִסְתַּיִם הַקָּז, וְכָל הַדְּוֹרוֹת שָׁלוֹ. כְּמוֹ שְׁאֲמַר הַפְּאֹר הַקְּדוֹשׁ, שְׁכְּתוּב לְאֲמִיתוֹת לְקוֹנֵה אֹתוֹ לְדוֹרוֹתָיו. דְּהֵינּוּ עַד שְׁיִלָּחוּ כָּל הַדְּוֹרוֹת הַמְּקֻדְּמִים לְקָז. וְעַם כָּל זֶה, הַדְּבָר תְּלוּי בְּתַשׁוּבָה.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות ק"ש פרק ג'

א. קָבְרוּ אֶת הַמֵּת וְחִזְרוּ הָאֲבֵלִים לְקַבֵּל תְּנַחוּמִים וְכָל הַעַם הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם מִמָּקוֹם הַקֶּבֶר לְמָקוֹם שְׁעוֹמְדִים בּוֹ הָאֲבֵלִים לַעֲשׂוֹת שׁוּרָה לְקַבֵּל תְּנַחוּמִין אִם יְכוּלִין הַעַם לְהַתְחִיל וּלְגַמּוֹר אֲפֹלוּ פְּסוּק אֶחָד קוֹדֵם שְׁיִגְיֵעוּ לְשׁוּרָה יִתְחִילוּ וְאִם לֹא לֹא יִתְחִילוּ אֲלָא יִנְחֲמוּ אֶת הָאֲבֵלִים וְאַחַר שְׁיִפְטְרוּ מֵהוּ יִתְחִילוּ לְקָרוֹת. בְּנֵי אָדָם הַעוֹמְדִים בְּשׁוּרָה הַפְּנִימִית שֶׁהוּ רֹאֵין פְּנֵי הָאֲבֵלִים פְּטוּרִין מִקְרִיאַת שְׁמַע וְהַחִיצוֹנִים הוֹאִיל וְאֵינָן רֹאֵין אֶת הָאֲבֵלִים חַיִּיבִין בְּקְרִיאַת שְׁמַע בְּמָקוֹמוֹ : **ב.** כָּל מִי שֶׁהוּא פְּטוּר מִלְּקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע אִם רָצָה לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ לְקָרוֹת קוֹרֵא. וְהוּא שְׁתֵּהא דְעֵתוֹ פְּנוּיָה עָלָיו. אֲבָל אִם הָיָה זֶה הַפְּטוּר מִלְּקָרוֹת מְבוֹהֵל אֵינּוּ רְשָׁאי לְקָרוֹת עַד שְׁתֵּתִישֵׁב דְּעֵתוֹ :

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

אֵין בֶּן דָּוִד בָּא עַד שְׁתוּסְרָה הַקְּנָאָה כְּמוֹ שְׁכְּתוּב (ישעי"י"א) אֲפָרִים לֹא יִקְנָא אֶת יְהוּדָה וְגוֹ, וְלֹא עוֹד אֲלָא כִּי אֲפֹלוּ מִלְּאֲכִי מְרוֹם נָפְלוּ מִקְדוּשְׁתָּן עַל זֶה כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ בְּפִרְקֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר עַל סַמ"אל שֶׁהָיָה גְדוֹל מִן הַשְּׂרָפִים שְׁאֵין לָהֶם רַק שֵׁשׁ כְּנָפִים וְהוּא הָיָה לוֹ שְׁתֵּים עָשָׂר כְּנָפִים וְנֶעְקַר מִן הַקְּדוּשָׁה בְּשִׁבְלֵי קְנָאָה עַל אָדָם. וְכֵן הַנְּפִילִים עָז"א

וְעַזְיָאֵל נִטְרָדוּ מִן הָעוֹלָם עַל שְׁנֵי קְנָאוּ בְּאָדָם וְכָל מִי שֵׁיֵשׁ בּוֹ קְנָאָה עֲצֻמוֹתָיו מְרַקִּיבִין וְלָכוֹן רָאוּי לְאָדָם לְהִיּוֹת בְּחֻלְקוֹ שְׂמֵחַ אִף אִם מַעֲט הוּא כִּי לֹא טוֹב הוּא מִהֵלֵל הַזָּקֵן וְרַבִּי חֲנִינְיָא בֶּן דִּי סָא וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּר אֶלְעָאִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת וְזוּלָתָם וַיִּתְּנוּ אֶל לְבָבוֹ כִּי הָעוֹלָם הֵזָה הֵבֵל הֵבֵלִים וְהַעֲיָקָר הוּא עוֹלָם הַבָּא עוֹלָם הָאָמֶת וַיִּבְטַח בְּה':

כי תשא יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי וו דשם ב״ן לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

(כו) **וּמְשַׁחַתְּ בּוֹ אֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת אָרוֹן הָעֵדוּת:** וַתִּרְבֵּי בַּה יָת מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְיָת אַרְוֵנָא דְסַהְדוּתָא:

רשׁׁי ומשחת בו. כל המשיחות כמין כי יונית, חוץ משל מלכים שהן כמין נזר:

(כז) **וְאֶת-הַשְּׁלֶחַן וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְאֶת-הַמִּנְחָה וְאֶת-כְּלֵיהֶּ וְאֶת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת:** וְיָת פְּתוּרָא וְיָת כָּל מְנוּחֵי וְיָת מְנַרְתָּא וְיָת מְנַחָא וְיָת מִדְּבַחָא דְקִטְרֹת בּוּסְמָנָא: (כח) **וְאֶת-מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְאֶת-הַכִּיֹּר וְאֶת-כַּנּוֹ:** וְיָת מִדְּבַח דְעֹלָתָא וְיָת כָּל מְנוּחֵי וְיָת פְּתוּרָא וְיָת בְּסִיסָה: (כט) **וְקִדְשֹׁתַּי אֲתָם וְהָיוּ קִדְשֵׁי קִדְשִׁים כָּל-הַנִּגְעַ בָּהֶם וְקִדְשׁ:** וַתִּקְדַּשׁ יְתַחֲוֹן וַיְהוֹן קִדְשׁ קוֹדֶשׁ יָא כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן וַתִּקְדַּשׁ:

רשׁׁי וקדשת אתם. משיחה זו מקדשתם להיות קדש קדשים, ומה היא הקדשתם, כל הנגע וגו', כל הראוי לכלי שרת משנכנס לתוכו קדוש קדשת הגוף לפסל ציורא ובלינה וצטבול יום, ואינו נפדה ללאת לחלון, אצל דבר שאינו ראוי להם אין מקדשין. ושנויה היא משנה שלמה אלל מזבח, מתוך שנאמר (שמות כט לז) כל הנגע במזבח יקדש, שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי, תלמוד לומר כבשים, מה כבשים ראויים אף כל ראוי. כל משיחת משכן וכהנים ומלכים מתורגם לשון רבוי, לפי שאין כוונת משיחתן אלא לגדלה, כי כן יסד המלך, שזה חנוך גדלתו, ושאר משיחות כגון (שמות כט ז) ריקין משוחין, (עמוס ו ו) וראשית שמנים ימשחו, לשון ארמית בהן כלשון עברית:

(כ) וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-בְּנָיו תִּמְשַׁח וְקִדְשָׁתָם לְכַהֵן לִי: וְיֵת אֹהֲרֹן וְיֵת בְּנוֹהֵי תִרְבִּי וְיִתְקַדְּשׁ יִתְהוֹן לְשִׁמְשָׂא קֳדָמִי: (לא) וְאֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבָר לֵאמֹר שְׁמֹן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם: וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּמְלַל לְמִימְרֵי מִשְׁחַ רַבּוֹת קוֹדֶשׁא יְהִי דִין קֳדָמִי לְדַרְיִכוֹן:

רס"י לדרתיכם. מכאן למדו רבותינו לומר שכלו קים לעתיד לבא: זה. בגימטריה תריסר לוגון הווי:

נביאים - מלכים א - פרק יח

(לח) וַיִּלְכוּ הַמַּיִם סָבִיב לַמַּזְבֵּחַ וְגַם אֶת-הַתַּעֲלָה מִלֵּא-מַיִם: וְאֶזְלוּ מֵיָא סָחוֹר לְמַדְבָּחָא וְאָף יֵת מִזִּיקְתָא מְלֵי מֵיָא : (לח) וַיְהִי | בַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׁ אֵלֵיהֶוּ הַנְּבִיאַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיִּשְׂרָאֵל הַיּוֹם יִדְעַ כִּי-אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאֲנִי עַבְדְּךָ (ובדבריר) וּבַדְבָרְךָ עָשִׂיתִי אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: וְהוּא בְּמִיֶּסֶק מִנְחָתָא וְקָרִיב אֵלֵיהֶוּ נְבִיאַ וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהֵיהֶוּ דְאַבְרָהָם יִצְחָק וַיִּשְׂרָאֵל יוֹמָא דִּין וַיִּדְעַ אֲרִי אַתָּה יְיָ דְשָׁכְנַתָּ שְׂרָיָא בְּיִשְׂרָאֵל וְאֲנָא עַבְדְּךָ וּבְפִתְגָמְךָ עַבְדִּית יֵת כָּל פִּתְגָמֵיָא הָאֵלִין :

רס"י וזכרך עשיתי . שהקרבתי צנמה צענת איסור הצמות :

(לח) עֲנֵנִי יְהוָה עֲנֵנִי וַיִּדְעוּ הָעַם הַזֶּה כִּי-אַתָּה יְהוָה הָאֱלֹהִים וְאַתָּה הַסּוֹבֵת אֶת-לִבָּם אַחֲרָנִית: קִבַּל צְלוֹתֵי יְיָ בְּאִשְׁתָּא קִבַּל צְלוֹתֵי יְיָ בְּמִטְרָא וַיִּדְעוּ עַמָּא בְּמַעֲבָדְךָ לְהוֹן נִסָּא אֲרִי אַתָּה יְיָ אֱלֹהִים וְאַתָּה בְּרַחֲמֵךָ יִתְהוֹן מִשְׁתָּאִיל לְהוֹן בְּמִימְרֵךָ לְאַתְבוּתְהוֹן לְדַחֲלֵךָ וְאֲנוּן יִתְבוּ יֵת לְבָהוֹן פְּלִיג :

רס"י ענני ה' ענני . ענני באש , (ובמים) ענני במטר , כך תרגם יונתן . ורבותינו אמרו (ברכות ט ב) : ענני באש , ענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם : וידעו העם הזה כי אתה ה' וגו' . וכשתשלחני לבשרם לעתיד לבא , יאמינו כי אם היום תענני : ואתה הסבות את לבם . נתת להם מקום לסור מאחריך , וזיכך היה

להכין לבצם אלוך (שם לא ז) . ומדרש אגדה (במדבר רבה יח יב) : אם לא תענני , אף אני אהיה כופר ואומר , אתה הסבות את לבס , וכן אמר משה (במדבר טו כט) : אם כמות כל האדם ימותון אלה , אף אני כופר ואומר , לא ה' שלחני לדבר את התורה והמלות , וכך אמר מיכיהו (לקמן כב כח) : אם שוב תשוב בשלום , לא דבר ה' בי :

(לח) ותפל אש-יהוה ותאכל את-העלה ואת-העצים ואת-האבנים ואת-העפר ואת-המים ואת-בית-עלה להכה: ונפלת אשתא מן קדם יי ואקלת ית עלתא וית אעיא וית אבניא וית עפרא וית דבמזיקתא לחכת : (לט) וירא כל-העם ויפלו על-פניהם ויאמרו: יהוה הוא האלהים יהוה הוא האלהים: וחזו כל עמא ונפלו על אפיהון ואמרו יי הוא אלהים יי הוא אלהים :

רס"י ה' הוא האלהים . ולא הצעל האלהים :

(מ) ויאמר אליהו להם תפשו | את-נביאי הבעל איש אל-ימלט מהם ויתפשוים ויורדם אליהו אל-גחל קישון וישחטם שם: ואמר אליהו להון אוחדו ית נביי בעלא גבר אל ישתיזיב מנהון ואחדינון ואחתינון אליהו לגחלא דקישון ונכסינון תמן :

כתובים - משלי - פרק יט

(יא) שכל אדם האריך אפו ונתפארתו עבר על-פשע: שכליה דבר נשא נגידות ארחיה ושבחוריה דנעבר על חובא :

רס"י שכל אדם האריך אפו . כמו להאריך , אם עשה כן שכל הוא לו : ותפארתו . הוא שיעבור על מדותיו :

(יב) נהם כפפיר זעף מלך וכטל על-יעשב רצונו: נהם היד ארזא זעפיה דמלכא והיד טלא על עסבא רעותיה :

רס"י נהם ככפיר זעף מלך . הקב"ה :

(יג) הַיְתָ לְאָבִיו בֶּן כָּסִיל וְדָלָף טוֹרַד מְדִינֵי אִשָּׁה: בַּר סַכְלָא קְשִׁיחַ
הוא לאביו היד קרסי והיד דלפא דדלף תגרי דאתתא :

רס"י ודלף טורד . דלף גשמים היורד צבית ומטריח וטורד ליוסבי הבית כך
מדיני אשה רע' :

(יד) בַּיִת וְהוֹן נִחְלַת אָבוֹת לְמִיָּהוּהָ אִשָּׁה מְשַׁכְּלֵת: בֵּיתָא וּמְזֵלָא
וירותתא הוא דאבהו ומון אלהא מתמסרא אתתא לגברא : (טו) עֲצָלָה תַפְּיִל
תַרְדֵּמָה וְנַפְּשׁ רְמִיָּה תַרְעֵב: עטלותא יהבא שנתא ונפשא רמיתא תכפון :

רס"י עאלה תפיל תרדמה . העאלות מביאה לידו שינה , זו היא המליצה , אבל
המשל על המתעצל בתלמודו סוף שזאלין דבר חכמה ממנו והוא נרדם : ונפש
רמיה תרעב . סוף שיהא עני וכן הרמאי בתלמודו לעשות תורתו חזילות סוף
שהוא ישכח :

(טז) שְׁמֵר מְצוּהָ שְׁמֵר נַפְשׁוֹ בּוֹזֵה דְרַכְיוֹ (י'ומת) יְמוֹת: דְּנִטְר פּוּקְדָנָא
נטר נפשיה ודמשיט ארחתייה ימות :

רס"י שומר מלוא שומר נפשו בזה דרכיו ימות . שאינו נותן לבו לשקלן :

משנה בבא בתרא פרק א

א. השתפין שרצו לעשות מחצה בְּחָצֵר, בוּנִין אֶת הַכֶּתֶל בְּאֶמְצֵעַ. מְקוּם
שְׁנֵהֲגוּ לְבָנוֹת גְּוִיל, גְּזִית, כְּפִיסוֹן, לְבָנִים, בוּנִים. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.
בְּגוִיל, זֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טַפְחִים, וְזֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טַפְחִים. בְּגִזִית, זֶה נוֹתֵן
טַפְחִים וּמְחָצָה, וְזֶה נוֹתֵן טַפְחִים וּמְחָצָה. בְּכִפִּיסוֹן, זֶה נוֹתֵן טַפְחִים, וְזֶה
נוֹתֵן טַפְחִים. בְּלְבָנִים, זֶה נוֹתֵן טַפַּח וּמְחָצָה, וְזֶה נוֹתֵן טַפַּח וּמְחָצָה. לְפִיכָד
אִם נָפַל הַכֶּתֶל, הַמְּקוּם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

ברטנורה (ה) השותפין שרצו לעשות מחילה. בחצר שאין בה דין חלוקה מיירי שאין בה כדי ארבע אמות לכל אחד מן השותפין. להכי קתני שרצו למשמע דוקא שניהם רוצים. אבל אין אחד מהם יכול לכופ את חברו. דאילו בחצר שיט צו דין חלוקה. כל אחד יכול לכופ את חברו לחלוקה. והשתא אשמועינן לכיון שרצו לחלוק והחזיק כל אחד מהם ברוח המגיע לו כפי מה שנתפשו: בונין את הכותל באמצע. שזה נותן מחלקו חצי מקום עובי הכותל וכן זה: גויל. אבנים שאינם משופות ומחוקנות: גזית. אבנים משופות ומגוררות במגרה: צפיסין. אריח שהוא חצי לבנה. והוא טפח ומחצה. והלבנה ג' טפחים: הכל כמנהג המדינה. הכל לאתווי אתרא דנהיגי לעשות מחילה בלובי גפנים וענפי עצים. שעושים כפי המנהג ובלבד שתהא המחילה עבה שלא יוכל אחד מהם להביט בשל חברו דהיזק ראייה שמהי היזק. וגובה הכותל והמחילה אין פחות מד' אמות: זה נותן שלשה טפחים. שכותל הגויל צריך טפח יותר מכותל הגזית בשביל ראשי האבנים שבולטות לחוץ שאינן חלקות: ובצפיסים זה נותן טפחים. שעובי כותל הכפיסי' טפח יותר מעובי כותל הלבנים לפי שמסים אריח מכאן ואריח מכאן. שהם ג' טפחים וטפח באמצע שנותן שם טיט לחברו. וכותל העשוי מלבנים נותן לבנה שלימה לעובי הכותל שהיא ג' טפחים ואין צריך טיט באמצע: המקום והאבנים של שניהם. הא קמ"ל דאף על גב דנפלו האבנים לרשותא דחד מינייהו. א"נ דקדים חד ופנינהו לרשותיה מהו דתימא להוי אידך המוליא מחברו עליו הראייה. קמ"ל:

ב. וכן בגנה, מקום שנהגו לגדר מחיבין אותו. אבל בבקעה, מקום שנהגו שלא לגדר אין מחיבין אותו, אלא אם רוצה בונים לתוך שלו ובונה, ועושה חזית מבחוץ. לפיכך אם נפל הכתל, המקום והאבנים שלו. אם עשו מדעת שניהן, בונין את הכתל באמצע, ועושין חזית מכאן ומכאן. לפיכך אם נפל הכתל, המקום והאבנים של שניהם:

ברטנורה (ו) וכן בגנה. כי קאמר וכן בגנה סתם במקום שנהגו לגדור הוא. ומחייבין אותו שלקח מקום שם לגדור: אבל בצקעה. סתם הרי הוא במקום שנהגו שלא לגדור. כונס בתוך שלו: ועושה לו חזית. סימן להיכר שהכותל שלו. והסימן מפרש בגמרא שטח ראש הכותל אמה בסיד לכל חברו. ולא בצד שלו. שמה יטוח גם חברו מן הצד שלו. ויאמר שהכותל של שניהם הוא. אבל כשטח לכל חברו. ואינו טח לתוך שלו הוי סימן שהכותל שלו ואם יקלפנו חברו. קלופה מידע ידיע: ועושין חזי' מכאן ומכאן. להודיע ששניהם עשו אותו:

ג. המקיף את חברו משלש רוחותיו, וגדר את הראשונה ואת השנייה ואת השלישית, אין מחיבין אותו. רבי יוסי אומר, אם עמד וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל:

ברטנורה (ז) אין מחייבין אותו. דהא לא אהני לי' מידי שעדיין הקרע שלו פתוחה. אבל אם גדר את הרביעית. דהשתא ודאי אהני ליה. מחייבין אותו לשלם מחצית דמי קנים בזול. אבל לא חצי יציאותיו דאמר ליה לדידי סגי לי במחילה של קנים ואי אפסי ביציאה של גדר אבנים: מגלגלין עליו את הכל. מחצית יציאותיו כפי מה שגדר. והיינו דאיכא בין תנא קמא

לר' יוסי והלכה כר' יוסי. ואין כריך לומר אם הנקף הוא שגדר רוח רביעית. דגלי דעתיה דניחא ליה במה שגדר חברו שמגלגלין עליו את הכל ומשלים לחזירו חזי יציאותיו:

ד. כְּתִיל חֲצַר שְׁנַפֵּל, מְחִיבִין אוֹתוֹ לְבָנוֹתוֹ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת. בְּחִזְקַת שְׁנַתָּן, עַד שְׂיָבִיא רְאִיָּה שְׁלֵא נָתַן. מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וּלְמַעְלָה, אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ. סָמְךָ לֹא כְּתִיל אַחֵר, אֶף עַל פִּי שְׁלֵא נָתַן עָלָיו אֶת הַתְּקָרָה, מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל. בְּחִזְקַת שְׁלֵא נָתַן, עַד שְׂיָבִיא רְאִיָּה שְׁנַתָּן:

ברטורה (ה) כותל חצר. של סותפין: עד ארבע אמות. דבהכי סגי ליה להיזק ראייה: בחזקת שנתן. כשזה תוצעו חזי הליאה. וזה אומר כבר נתתי חלקי נאמן. עד שיביא התוצע עדים שתצעו ולא נתן דמשפט זה גלוי לכל שחובה עליו לסייעו ולא היה זה בונה משלו אלא היה מביאו לבית דין: סמך לו כותל אחר. לאחר שבנה האחד למעלה מארבע אמות הרבה ולא רצה לסייעו בהגבהתו. סמך השני כותל אחר כנגד כותל זה כדי לסכך ולחת תקרה מכותל לכותל אף על פי שלא נתן עליו עדיין התקרה: מגלגלין עליו את הכל. דגלי דעתיה דניחא ליה בהגבהה דהאיך: בחזקת שלא נתן. אם בא הראשון ותצעו לדין לאחר שסמך את כותלו לכותל ראשון. ואומר לו תן חלקך במה שהגבהתי אותו. וזה אומר נתתי חלקי. אינו נאמן אלא בעדים. שאין משפט זה גלוי. ועד שחייבוהו בית דין אינו עשוי ליתן:

ה. כּוֹפִין אוֹתוֹ לְבָנוֹת בֵּית שְׁעָר וְדָלֶת לְחֲצַר. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָּל הַחֲצָרוֹת רְאוּיוֹת לְבֵית שְׁעָר. כּוֹפִין אוֹתוֹ לְבָנוֹת לְעִיר חוֹמָה דְּלַתִּים וּבְרִיחַ. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָּל הָעִירוֹת רְאוּיוֹת לְחוֹמָה. כַּמָּה וְיָהּא בְּעִיר וְיָהּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר. שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֹדֶשׁ. קָנָה בָּהּ בֵּית דִּירָה, הָרִי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר

ברטורה (ה) כופין אותו. את בן החצר שאינו רוצה לסייע לבני החצר: לבנות. לחצר בית שער להיות שומר הפתח יושב שם בכל ומרחי' את בני רה"ר מלהאיך בחצר: ודלת. לשער החצר: לא כל החצרות ראויות לבית שער. חצר שאינה סמוכה לרשות הרבים אינה ראויה לבית שער. ואין הלכה כרשב"ג דאפילו שאינ' סמוכ' לרשות הרבים. זמנין דדחקי רבים ועיילו וחתו: לא כל העיירות ראויות לחומה. עיר שאינה סמוכה לגבול האויבים אינה רכיכה לחומה. ואין הלכה כרשב"ג דאפילו אינה סמוכה לגבול האויבים רכיכה לחומה. דזמנין דמקרו וחתו גייסות: ויהא כאנשי העיר. לשאת עמהם בעול: שנים עשר חודש. והאידנא דניידי נהוג עלמא שלשים יום:

ו. אֵין חוֹלְקִין אֶת הַחֲצַר, עַד שְׂיָהּא אַרְבַּע אַמּוֹת לָזָה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזָה. וְלֹא אֶת הַשְּׂדֵה, עַד שְׂיָהּא בָּהּ תְּשַׁעָה קַבִּין לָזָה וְתְשַׁעָה קַבִּין לָזָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שְׂיָהּא בָּהּ תְּשַׁעָת חֲצָאֵי קַבִּין לָזָה וְתְשַׁעָת חֲצָאֵי קַבִּין לָזָה. וְלֹא אֶת הַגֶּנֶה, עַד שְׂיָהּא בָּהּ חֲצִי קַב לָזָה וְחֲצִי קַב לָזָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בֵּית רַבֵּעַ. וְלֹא אֶת הַטְּרַקְלִין, וְלֹא אֶת הַמּוֹרֵן, וְלֹא אֶת הַשׁוֹבֵד, וְלֹא אֶת הַטְּלִית, וְלֹא אֶת הַמְּרַחֵץ, וְלֹא אֶת בֵּית הַבַּד, עַד שְׂיָהּא בָּהּ כְּדִי לָזָה וְכְדִי לָזָה. זֶה הַכֹּל, כָּל שְׂיַחֲלַק וּשְׂמוֹ עָלָיו, חוֹלְקִין. וְאִם לֹא, אֵין חוֹלְקִין.

אימתי, בזמן שאין שניהם רוצים. אבל בזמן ששניהם רוצים, אפלו בפחות מפאן, יחלוקו. וכתבי הקדש, אף על פי ששניהם רוצים, לא יחלוקו:

ברטנורה (ו) אין חולקין את החלכ. אין אחד מן השותפין יכול לכוף את חברו לחלק החלכ עד שיהא בו ארבע אמות לכל אחד מן השותפין חוץ מן הפתחים. שכל בית שצחכר לריך שיהיה לפני פתחו ד' אמות לפרק משאו מעל חמורו. וחוז מאותו ד' אמות לריך שיהיה צחכר ד' אמות אחרות לכל אחד מן השותפין לשאר תשמישים ואז יהיה צחכר דין חלוקה: ר' יהודה אומר ט' חלחי קבין. מר כי אתריה. ומר כי אתריה. ולא פליגי. צאתריה דר"י היתה עושה תבואה שדה בת ט' חלחי קבין כשדה בת ט' קבין צאתרייהו דרבנן: בית רובע. מקום לזרוע צו רובע הקב. ופסק הל' אין דין חלוקה בקרקעות העומדות לחרישה ולזריעה. חלכר אס כן ישאר לכל אחד מן השותפים קרקע כדי עבודת יום אחד בחרישה [או בזריעה]. וכיוצא בהן: מורן וטרקלין. מיני פלטין הן: כדי לזה וכדי לזה. כדמפרש ואזיל שלחכר שיחלוקו ויטול כל אחד חלקו. יהיה בחלק כל אחד מהם מקום ראוי שיקרא טרקלין או מורן. שישאר בקלתו. השם שהיה בכולו: בזמן שאין שניהם רוצין. אין יכול האחד לכוף את חברו לחלוק על כרחו. אבל יכול לכוף לענין גוד או אגוד. כלו' קנה חלקי. או מכור לי חלקך צמה שהוא שזה: וכתבי הקודש. תורה. נביאים. וכתובים: לא יחלוקו. ודוקא כשהם צכרך אחד. אבל צכרכים הרבה. כל ספר צפני עלמו. אס ראו חולקים:

גמרא בבא בתרא דף ט' ע"ב

אמר רבי אלעזר גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשנה רבינו דאלו במשנה רבינו כתיב (דברים ט) כי לגרתי מפני האף והחמה. ואלו בעושה צדקה כתיב (משלי כ"א) מתן בסתר יכפה אף ושוחד בחיק חמה ענה. ופליגא דרבי יצחק דאמר רבי יצחק אף כופה חמה אינו כופה שנאמר ושוחד בחיק חמה ענה אף על פי ששוחד בחיק חמה ענה. איכא דאמרי אמר רבי יצחק כל דין שנוטל שוחד מביא חמה ענה לעולם. ואמר רבי יצחק כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות. הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות דכתיב (ישע"י נ"ח) הלא פרוס וגוי ועניים מרודים תביא בית וגוי כי תראה ערום וגוי והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר (שם) ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך פצהרים ונחף ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגוי ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגוי ואמר רבי יצחק מאי דכתיב (משלי כ"א) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה אלא לומר לך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה. רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להם צדקה כדי לקבל עליהם שכרו

לְאַפּוּקֵי מָאִי לְאַפּוּקֵי מִדְדָרְשׁ רַבָּה דְדָרְשׁ רַבָּה מָאִי דְכְתִיב (ירמיי' י"ח) וַיְהִי מִכְשָׁלִים
לְפָנֶיךָ בַּעַת אַפְּדָ עֲשֵׂה בָהֶם אָמַר יִרְמְיָה לְפָנֶי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם
בְּשַׁעֲהַ שְׁכּוּפִין אֶת יַצְרֵן וּמִבְקָשִׁים לַעֲשׂוֹת צְדָקָה לְפָנֶיךָ הַכְּשִׁילִם בְּבִנְיָ אָדָם שְׂאִינִם
מְהוּגְנִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם שְׂכָר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר כָּל הַרְגִיל לַעֲשׂוֹת
צְדָקָה זֹכֶה וְהוֹיִן לוֹ בְּנִים בְּעֲלֵי חֲכָמָה בְּעֲלֵי עוֹשֵׁר בְּעֲלֵי הַגְּדָה. בְּעֲלֵי חֲכָמָה
דְּכְתִיב וּמָצָא חַיִּים. בְּעֲלֵי עוֹשֵׁר דְּכְתִיב צְדָקָה. בְּעֲלֵי הַגְּדָה דְּכְתִיב וְכַבּוּד. כְּתִיב
הַכָּא וְכַבּוּד וְכְתִיב הֵתֵם (משלי ג')

רש"י אף וחמה. ב' לגיונות קשי' הן לפרע מן החוטאים: אע"פ ששחד בחיק. שהוא
עושה לדקה בסתר חמה עזה עדיין היא בתוקפ' ור"א סבר דהאי סוחד בחיק ארישא
קאי וסוחד בחיק יכפה חמה עזה: ותפק לרעב נפשו. היא פיוס דברי נחומים:
ימלא לדקה. משמע יבא לידי עניות וימלא בני אדם שיעשו לו לדקה: והיו מוכשלים
לפניך. את אנשי ענתות היה מקלל שהיו מזהקין נפשו: ימלא חיים. וכתיב גבי חכמה
כי מולאי מלא חיים: בעלי הגדה. מתוך שהן דרשנין ומושקין את הלכ הכל מכבדין
אותם:

זוהר תשא דף קפ"ח ע"ב

בְּגוֹנָא דָּא עַד לֹא חָאבוּ יִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעֲתָא דְקִיּוּמוֹ יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא דְסִינֵי אֲתַעְבְּרָ
מִנֵּיהּ זֹהֲמָא דְהָאִי חוּיָא דְהָא כְּדִין בֵּיטוּל יַצְר הָרַע הָוָה מַעֲלָמָא וְדָחוּ לֵיהּ
מִנֵּיהּ וְכַדִּין אֲתַאֲחִידוּ בְּאֵילָנָא דְחַיִּי וְסִלְקוּ לְעֵילָא וְלֹא נָחְתוּ לְתַתָּא. כְּדִין הוּוּ
יְדַעִין וְהוּוּ חֲמָאן אֲסַפְקָלְרִיין עֲלָאִין וְאֲתַנְהָרֵן עֵינֵיהוּ וְחָדָאן לְמַנְדַּע וּלְמִשְׁמַע.
וְכַדִּין חָגַר לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲגִירִין דְּאֲתַנְוֹן דְּשִׁמָּא קְדִישָׁא דְלֹא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה
עֲלֵיהּ בְּהָאִי חוּיָא וְלֹא יִסְאֵב לוֹן כְּדַבְּקְדְמִיתָא. כִּיּוֹן דְּחָטוּ בְּעֲגֵלָא אֲתַעְבְּרוּ
מִנֵּיהּ כָּל אֵינוֹן דְּרָגִין וְנִהוּרִין עֲלָאִין וְאֲתַעְבְּרוּ מִנֵּיהּ חֲגִירִין מְזִינִין דְּאֲתַעְטְרוּ
מִשְׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה. וְאִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהּ חוּיָא בִישָׁא כְּמִלְקְדָמִין וְגִרְמִין מוֹתָא לְכָל
עֲלָמָא וּלְבַתֵּר מַה כְּתִיב וַיִּרְא אֶהָרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מוֹשֶׁה וְהִנֵּה קָרוֹן עוֹר פָּנָיו
וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֵּי אֱלֹהִים. תָּא חֲזִי מַה כְּתִיב בְּקְדָמִיתָא. (שמות י"ד) וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד
הַגְּדוֹלָה וְכִלְהוּ חֲמָאן זְהָרִין עֲלָאִין וְאֲתַנְהָרִין בְּאֲסַפְקָלְרִיָּא דְנִהָרָא דְכְתִיב (שם כ')
וְכָל הָעָם רָאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. וְעַל יָמָא הוּוּ חֲמָאן וְלֹא דְחָלִין דְּכְתִיב זֶה אֵלֵי וְאֲנִי
לְבַתֵּר דְּחָטוּ פְּנֵי הַסֵּרְסוּר לֹא הוּוּ יָכִיל לְמַחְמִי מַה כְּתִיב וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֵּי אֱלֹהִים. וְתָא
חֲזִי מַה כְּתִיב בְּהוּ. וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדָם מִהָרַב. דְּאֲתַעְבְּרוּ מִנֵּיהּ
אֵינוֹן מְזִינִין דְּאֲתַחְבְּרוּ בְּהוּ בְּטוֹרָא דְסִינֵי בְּגִין דְּלֹא יִשְׁלוּט בְּהוּ הֵהוּא חוּיָא
בִישָׁא. כִּיּוֹן דְּאֲתַעְבְּרוּ מִנֵּיהּ מַה כְּתִיב וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֵהָל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מָאִי הָאִי קָרָא לְגַבֵּי הָאִי. אֶלָּא כִיּוֹן דִּידַע מוֹשֶׁה
דְּאֲתַעְבְּרוּ מִנֵּיהּ דִּישְׂרָאֵל אֵינוֹן זִינִין עֲלָאִין אָמַר הָאִי וְדָאִי מְכָאן וְלִהְלָאָה חוּיָא
בִישָׁא יִיתֵי לְדִירָא בִינֵיהּ וְאִי יָקוּם מִקְדָּשָׁא הַכָּא בִינֵיהּ יִסְתַּאֲב. מִיָּד. וּמֹשֶׁה
יִקַּח אֶת הָאֵהָל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה בְּגִין דְּחֲמָא מוֹשֶׁה דְּהָא
כְּדִין יִשְׁלוּט חוּיָא בִישָׁא מַה דְּלֹא הָוָה מִקְדָּמַת דְנָא:

פֵּעִין זֶה, מִטָּרֵם שְׁחָטְאוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּשָׁעָה שְׁעֵמְדוּ עַל הַר סִינַי נִעְצֵר מֵהֶם זֹהֲמַת הַנְּחָשׁ, כִּי אִז הָיָה בְּטוֹל יָכַר הָרַע מִן הָעוֹלָם, וְדָחוּ אוֹתוֹ מֵהֶם. וְאִז נִתְאַחֲזוּ בְּעֵץ הַחַיִּים וְעָלוּ לְמַעְלָה לְמַדְרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, וְלֹא יָרְדוּ לְמִטָּה. אִז הָיוּ יוֹדְעִים, וְהָיוּ רוֹאִים מְרָאוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת וְהֵאִירוּ עֵינֵיהֶם, וְהָיוּ שֹׂמְחִים לְדַעַת וְלְשִׂמְעָה. וְאִז חָגַר אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲגוּרוֹת שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַשָּׁם הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהוּא סוֹד עֲדִים מִהַר חוֹרֵב, שֶׁהַנְּחָשׁ לֹא יוֹכַל לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם, וְלֹא יִטְמָא אוֹתָם בְּבַתְחָלָה, בְּבַמְאָרִים. כִּיּוֹן שְׁחָטְאוּ בְּעֵגֶל, נִעְצֵר מֵהֶם כָּל אֲלוֹ הַמְּדָרָגוֹת וְהָאוֹרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְנִעְצֵר מֵהֶם חֲגוּרוֹת מְזִינּוֹת שֶׁנִּתְעַפְּרוּ מִן הַשָּׁם הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן. וְהִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם אֶת נַחֲשׁ הָרַע בְּבַתְחָלָה, וְגִרְמוּ שׁוֹב מוֹת לְכָל הָעוֹלָם וְאַחַר כֵּן מֵה פְּתוּב, וַיִּרְא אֶהָרֶן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִשָּׁה וְהִנֵּה קָרוֹן עוֹר פָּנָיו וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֵּת אֱלֹהֵי. שֶׁאֲפָלוּ מֵאֹר פָּנָיו מִשָּׁה הָיוּ מִתְיַרְאִים. בָּא וּרְאֵה, מֵה פְּתוּב בְּתַחֲלָה. וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה. שֶׁכָּלֵם הָיוּ רוֹאִים אוֹרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁהֵאִירוּ בְּמִרְאֵה הַמְּאִירָה, שֶׁפְּתוּב, וְכָל הָעַם רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. וְעַל הַיָּם הָיוּ רוֹאִים וְלֹא יָרָאוּ, שֶׁפְּתוּב, זֶה אֱלֹהֵי וְאֵנוּהוּ. וְאַחַר שְׁחָטְאוּ, פָּנָיו הִמְתָּוֶה לֹא יָכֻלוּ לְרְאוֹת. מֵה פְּתוּב, וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֵּת אֱלֹהֵי. וּבָא וּרְאֵה, מֵה פְּתוּב בָּהֶם, וַיִּתְנַלְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדִים מִהַר חוֹרֵב. שֶׁנִּעְצֵר מֵהֶם הַיָּד שֶׁקָּבְלוּ בְּהַר סִינַי כִּדִּי שֶׁלֹּא יִשַׁלֵּט בָּהֶם הַנְּחָשׁ הָרַע, כִּיּוֹן שֶׁנִּעְצֵר מֵהֶם, מֵה פְּתוּב, וּמִשָּׁה יִקַּח אֶת הָאֶהָל וְנִטָּה לוֹ מִחוּץ לְמַחֲנֵה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֵה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵה מִקְרָא הָזֶה, וַיִּתְנַלְלוּ וְגו' לְמִקְרָא הָזֶה, וּמִשָּׁה יִקַּח וְגו', וּמִשָּׁיב, אֲלֹא כִּיּוֹן שֶׁיִּדַע מִשָּׁה שֶׁנִּעְצֵר מִיִּשְׂרָאֵל הַיָּד הָעֲלִיּוֹן, אָמַר, הָרִי וְדָאֵי מִפָּחוּ וְלִהְלָאָה, יִבָּא נַחֲשׁ הָרַע לְדוֹר בְּיַנְיָהֶם, וְאִם יַעֲמֹד בָּחוּן הַמִּקְדָּשׁ, דְּהֵינּוּ אֶהָל מוֹעֵד, בְּיַנְיָהֶם, יִטְמָא. מִיָּד, וּמִשָּׁה יִקַּח אֶת הָאֶהָל וְגו', כִּי רָאָה מִשָּׁה שֶׁהַנְּחָשׁ הָרַע יִשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם מֵה שֶׁלֹּא הָיָה מִקְדָּשׁ לְכוֹן.

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק א'

א. מִצְוֹת עֲשֵׂה לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שְׁנַאֲמַר (שְׁמוֹת כ"ג) וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁעַבְדוּתָה זֶה הִיא תְּפִלָּה שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים נ"א) וְלַעֲבֹדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם אָמְרוּ חֲכָמִים אִי זֶה הִיא עַבְדוּתָה שֶׁבָּלָב זֶה תְּפִלָּה וְאִין מְנַן הַתְּפִלוֹת מִן הַתּוֹרָה וְאִין מִשְׁנָה הַתְּפִלָּה הַזֹּאת מִן הַתּוֹרָה. וְאִין לְתַפְּלָה זְמַן קְבוּעַ מִן הַתּוֹרָה: **ב.** וְלִפְיָךְ נְשִׁים וְעַבְדִּין חַיִּיבִין בְּתַפְּלָה לְפִי שֶׁהִיא מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גִּרְמָא אֶלָּא חַיִּיב מִצְוָה זֶה כֵּן הוּא שְׁיָהָא אָדָם מִתְחַנֵּן וּמִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם וּמִגִּיד שְׁבָחוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאַחַר כֵּן שׁוֹאֵל צָרְכָיו שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶם בְּבִקְשָׁה וּבִתְחִנָּה וְאַחַר כֵּן נוֹתֵן שְׁבַח וְהוֹדָיָה

לה' על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי כוחו: ג. אם היה רגיל מרבה בתחנה ובקשה ואם היה ערל שפתים מדבר כפי יכלתו ובכל עת שירצה וכן מנין התפללות כל אחד כפי יכלתו. יש מתפלל פעם אחת ביום ויש מתפלל פעמים הרבה. והכל יהיו מתפללין נוכח המקדש בכל מקום שיהיה. וכן היה הדבר תמיד ממש רבינו ועד עזרא:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הקמדה אב הטמאה כי היא מביאה לשנאה וקנאה ומביאה לידי גזל ושבועת שקר ולידי רציחה והיא העשירית שבשירת הדבורות שקולה ככלן כי עינו לא תשבע עושר כעין הנחש שנאמר בו (ישעי' ס"ה) ונחש עפר לחמו וכתוב (משלי כ"ח) נבהל להון איש רע עין וגוי ואמרו רבותינו זכרונם לברכה התאנה מוציאה את האדם מן העולם כי מטרידו מעסק התורה ומקיום מצותיו והוא כופר בהשגחה ואינו מאמין שהכל על ידי השגחתו יתברך וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר הרי זה מקטני אמנה ועליו נאמר (זכר י"ד) כי מי בז ליום קטנות מי גרם לצדיקים שיתבזזו שלחנם לעתיד לבא קטנות אמונה שהיתה בהם. אבל הבטחון אין מעלה כמוה וכמו שכתוב אשרי כל חוסי בו כי מאמין שיש בעולם אלוה שיקול ומשגיח וכתוב (ירמ"י י"ז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו ומבטח הוא שלא יחסרו מזונותיו כמו שאמר הכתוב (תהלים נ"ח) השלף על ה' יתבדח והוא יכלכלך. ובתנאי שיהיה באמת ובכל לבו בלי שום פקפוק. ועוד כי בהיותו בוטח יעסוק בתורה ומצות בכל לבו בלי הרחורח כפל:

כי תשא יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה:

על-בשר אדם לא ייחר וּבְמִתְכַנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כָמֹהוּ (לב)
קדש הוא קדש יהיה לכם: על בסרא דאנשא לא יתנסף ובדמותה לא
תעבדון כותה קודשא הוא קודשא יהי לכוון:

לא ייסך. בשני יוד"ן, לשון לא יפעל, כמו (דברים ה טו) למען ייטב לך: על

בשר אדם לא ייסך. מן השמן הזה עכמו: וזמתכנתו לא תעשו כמהו. בסכום סמניו לא תעשו אחר כמוהו במשקל סמניו הללו לפי מדת היון שמן, אבל אם פחת או רבה סמניו לפי מדת היון שמן מתר, ואף העשוי זמתכנתו של זה, אין הסך ממנו חיב ללא הרוקחו: וזמתכנתו. לשון חשבון, כמו (שמות ה טו) מתכנת הלבנים, וכן זמתכנתה של קטורת:

אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמֹהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל-גָּר וְנִכְרֹת (לג)
מַעֲמִיו: (ט) גִּבֹר דִּי בִסָּם דְּכֹתֵה וְדִי יִתֵּן מִנֵּה עַל חִלּוּנֵי וְיִשְׁתַּצֵּי מַעֲמֵה:

רס"י ואשר יתן ממנו. מאותו של משה: על זר. שאינו אורח כהנה ומלכות:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח-לָךְ סָמִים נָטָף | וּשְׁחַלֵּת (לד)
וְחַלְבֵנָה סָמִים וְלִבְנָה זָכָה בְּדָבָד יְהוָה: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סֵב לָךְ בּוֹסְמִין נְטוּפָא וְטוּפְרָא וְחַלְבֵנְתָא בּוֹסְמִין וְלִבּוֹנְתָא דְכִיתָא מִתְקַל בְּמִתְקַל יְהִי:

רס"י נטף. הוא כרי, ועל שאינו אלא שרף הנוטף מעלי הקטף קרוי נטף ובלעז גומ"א, והכרי קורין לו תירי"ק"א: ושחלת. שרץ בשם חלק ומאהיר ככפורן, ובלשון המשנה קרוי כפורן, וזהו שחרגס אנהלום וטופרא: וחלזנה. בשם שריחו רע וקורין לו גלזנא, ומנאה הכתוב בין סמני הקטורת, ללמדנו, שלא יקל זעיניו לזרף עמנו באגדת תענותינו ותפלותינו את פושעי ישראל שיהיו נמנין עמנו: סמים. אחרים: ולזנה זכה. מכאן למדו רבותינו אחד עשר סמנין נאמרו לו למשה בסיני מעוט סמים שנים, נטף ושחלת וחלזנה שלשה, הרי חמשה, סמים, לרבות עוד כמו אלו, הרי עשרה, ולזנה הרי אחד עשר ואלו הן הכרי והכפורן, החלזנה והלזונה, מור וקליעה, שזולת נרד וכרכם, הרי שמונה, שהשזולת ונרד אחד, שהנרד דומה לשזולת, הקושט והקלופה והקנמון הרי אחד עשר. צורית כרשינה אינו נקטר אלא זו שפין את הכפורן ללזנה שתהא נאה: בד צד יהיה. אלו הארבעה הנזכרים כאן יהיו שוין משקל במשקל, כמשקלו של זה כך משקלו של זה, וכן שנינו (כריתות ו טו) הכרי והכפורן, החלזנה והלזונה משקל שבעים שבעים מנה. ולשון בד נראה זעיני שהוא לשון יחיד, אחד באחד, יהיה זה כמו זה:

וְעֲשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רִקַח מֵעֵשָׂה רוֹקַח מִמֶּלַח טָהוֹר (לה)
קִדְשׁ: וְתַעֲבֹד יְתֵה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין בּוֹסָם עוֹבֵד בּוֹסְמִינוּ מִעֲרַב דְּכִי קוֹדֶשׁא:

רס"י ממלח. כתרנומו מעורב, שיערב שחיקתן יפה יפה זה עם זה. ואומר אני שדומה לו (יונה א ה) ויראו המלחים, (ויחזקאל כז כז) מלחיד וחבליד, על שם שמהפכין את המים במשטות, כשמנהיגים את הספינה, כאדם המהפך בכף זיכים טרפות לערבן עם המים, וכל דבר שהאדם רוכה לערב יפה יפה, מהפכו באכזב או בצזד: ממלח טהור קדש. ממלח יהיה וטהור יהיה וקדש יהיה:

לז וְשַׁחֲקֵת מִמֶּנֶה הַדֶּקֶל וְנִתְתָּה מִמֶּנֶה לְפָנַי הָעֵדֶת בְּאֶהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר אֹעֲד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים תִּהְיֶה לְכֶם: וְתִשְׁחֹק מִנֶּה וְתִדְיֵק וְתִתֵּן מִנֶּה קֹדֶם סְהַדוּתָא בְּמִשְׁפַּח זְמַנָּא דִּי אֲזַמְּנוּ מִימְרֵי לְךָ תִּמְנוּ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁין תִּהְיֵי לְכוּן:

רס"י ונתתה ממנה וגו'. היא קטרת שזכר יום ויום שעל מזבח הפנימי, שהוא צאהל מועד: אשר אועד לך שמה. כל מועדי דבור שאקבע לך, אני קובעם לאותו מקום:

נביאים - מלכים א - פרק יח

מא וַיֹּאמֶר אֱלֹהָיו לְאַחָאָב עֲלֶה אֶכְל וְיִשְׁתָּה כִּי-קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם: וַאֲמַר אֱלֹהָיו לְאַחָאָב סֵק אֶכּוֹל וְאִשְׁתֵּי אֲרִי קַל אֲתַרְגּוּשֶׁת מִטְרָא : (מב) וַיַּעֲלֶה אַחָאָב לְאֶכְל וְלִשְׁתּוֹת וְאֱלֹהָיו עֲלֶה אֶל-רֹאשׁ הַכַּרְמֶל וַיִּגְהַר אֲרֻצָּה וַיִּשָּׂם פָּנָיו בֵּין (ברכו) בְּרִקְיוֹ: וְסֵלַק אַחָאָב לְמִיכָל וּלְמִשְׁתֵּי וְאֱלֹהָיו סֵלִיק לְרִישׁ טוּרָא דְכַרְמֶלָא וְגַחֲוִין לְאַרְעָא וְשׁוּי אַפּוּהֵי בֵין בְּרִכּוּהֵי :

רס"י ויגהר ארצה. (תרגום:) וגחין לארעא, להתפלל על הגשמים:

מג וַיֹּאמֶר אֶל-נְעֻרוֹ עֲלֶה-נָא הִבֵּט דְּרֹךְ-יָם וַיַּעֲלֵי וַיִּבֹט וַיֹּאמֶר אֵין מְאוּמָה וַיֹּאמֶר שֶׁב שְׁבַע פְּעָמִים: וַאֲמַר לְעוֹלָמִיָּה סֵק כְּעוֹן סְכִי לְאוּרַח מְעַרְבָא וְסֵלִיק וְסָכָא וַאֲמַר לִית מְדַעַם וַאֲמַר תּוּב שְׁבַע זְמַנִּין :

כ"י | לך יש . אם תראה ענן עולה מן הים :

(מד) וַיְהִי בַשְּׁבַעַת וַיֹּאמֶר ה' עַבְדְּךָ קִטְנָה כִכְף-אִישׁ עֲלֶיךָ
מֵיָמִים וַיֹּאמֶר עֲלֶיךָ אָמַר אֶל-אֲחֵיכֶם אֲסֹר וְרֹד וְלֹא יַעֲצֹרְכֶם
הַגָּשָׁם: וְהָיָה בְּזִמְנָא שְׁבִיעַתָּא וַאֲמַר הָא עֲנָנָא סְלִיק זְעִירָא כְּפִיסַת יָד גְּבַר סְלִיק
מִפְעֻרְבָא וַאֲמַר סָק אָמַר לְאֲחֵיכֶם אֲנִידְרוּ וְחִוִּית וְלֹא יַעֲבִינְךָ מִטָּרָא :

כ"י | אסור ורד . אסור מרכבותיך ורד מהר הכרמל לשוב לביתך , פן ידחק
אותך הגשם בדרך :

(מה) וַיְהִי | עַד-נֶחָמָה וְעַד-כֹּה וְהַשְּׁמַיִם הִתְקַדְּרוּ עִבִים וְרוּחַ
וַיְהִי גֶשֶׁם גָּדוֹל וַיִּרְכַּב אֲחֵיכֶם וַיִּלְךְ יִזְרְעֵאלָה: וְהָיָה עַד דְּמִזְדְּרוּ
וְנַחֲתִית וְשִׁמְיָא אֲתַחֲפִיחוּ עֲנָנָא וְרוּחָא וְהָיָה מִטָּר סָגִי וְרָכִיב אֲחֵיכֶם וַאֲזַל לְיִזְרְעֵאל :

כ"י | עד כה ועד כה . בתוך שהלך השליח ובתוך שאסר המרכבה , והשמים
התקדרו :

כתובים - משלי - פרק יט

(יז) מַלְוָה יְהוָה חוֹנֵן דָּל וְגִמְלוֹ יִשְׁלֶם-לוֹ: מוֹ דְּבַעֵי דְנִזְיִף לֹאֲלֶהָא מִתְרַחֵם
עַל מִסְכָּנָא וּפּוֹרְעֵנוּתָא טְבַתָּא מִשְׁלֵם לֶיהָ :

כ"י | מלוה ה' חונן דל וגמולו ישלם לו . כשיחלה ויטה למות לזקתו מליצה
עליו לפני מדת הדין לומר העני היתה נפשו מפרכסת לזאת ברעב וזה פרנסה
והחזיר' לגופה אף אני אחזיר לו נפשו :

(יח) יִסֹר בְּנֵךְ כִּי-יֵשׁ תִקְוָה וְאֶל-הַמִּיתוֹ אֶל-תִּשָּׂא נַפְשְׁךָ: רַדִּי
בְּרַךְ מִטּוֹל דְּאִית סְכּוּנָא וּלְמִיתוּתִיָּה לֹא תִרִים נַפְשְׁךָ :

רש"י יסר בנך כי יש תקוה ואל המיתו אל תשא נפשך . אל תכהו מכת מות :

(יט) (גרל)-גָדַל-חָמָה נִשְׂא עֹנֵשׁ כִּי אִם-תִּצְלִי וְעוֹד תּוֹסֵף: גְּבָרָא חֲמִתָּנָא מְקַבֵּל תְּפָא וְכָמָה דְּמִתְעַלִּי עַל טוֹעֲנִיָה מוֹסִיף :

רש"י גדל חמה נשא עונש וגו' . אם תעביר על חמתך ותציל את שונאך אם ראית רעה בזה לו עוד תוסיף ימים וטובה :

(כ) שְׁמַע עֲצָה וְקַבֵּל מוֹסֵר לְמַעַן תִּחַסְּכֶם בְּאַחֲרֵיתֶיהָ: שְׁמַע עֲצָתָא וְקַבֵּל מְרִדוּתָא מְטוּל דְּתִתְחַכֵּם בְּסוּפְדָּא : (כא) רַבּוֹת מַחְשָׁבוֹת בְּלֵב-אִישׁ וְעֲצַת יְהוָה הִיא תִקּוּם: סְגִיאוֹן מַחְשָׁבָתָא בְּלִבֵּיהּ דְּגְבָרָא וְעֲצָתָא דְּאֵלֶהָ הִיא תִקּוּם :

משנה מנחות פרק ז

א. התנודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות, שהן שש מדבריות, שתי איפות, והאיפה שלש סאין, עשרים עשרון, עשרה לחמץ ועשרה למצה. עשרה לחמץ, עשרון לחלה. ועשרה למצה, ובמצה שלשה מינין, חלות ורקיקין ורבוכה, נמצאו שלשה עשרונות ושליש לכל מין, שלש חלות לעשרון. במדה ירושלמית היו שלשים קב, חמשה עשר לחמץ, וחמשה עשר למצה. חמשה עשר לחמץ, קב וחצי לחלה. וחמשה עשר למצה, והמצה שלשה מינין, חלות ורקיקים ורבוכה, נמצאו חמשת קבים לכל מין, שתי חלות לקב:

ב. רטורה (א) התודה. חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות. חמש סאין של ירושלמיות הן שש מאותן שהיו במדבר בימי משה. שהוסיפו על המדה שהיתה בימי משה שות. דקיימא לן מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משות. ואותו שות הוא שות מלצר: שתי איפות. כלומר, הנך שש סאין הם שתי איפות, שהם עשרים עשרון, שהרי בכל איפה עשרה עשרונות: עשרה לחמץ. עשרה עשרונים לעשר חלות חמץ שבתודה: רבוכה. חלוטה במים רותחין קרויה רבוכה. ורמב"ם פירש, רבוכה מרובה בשמן וקלויה זו, לפי שהיה זה שמן כנגד החלות והרקיקים: נמצאו שלשה עשרונות ושליש לכל מין ומין. שצמאה: שלש חלות לעשרון. דהו להו עשר חלות לשלשה עשרונות ושליש: צמאה ירושלמית. שלא היו

זה עשרונות אלא קבים, הו הגך חמש סאין שלשים קבין. שהסאה ששה קבים. ובגמרא
 בצרייתא מיייתי מגזירה שוה שכל מין ומין מארבעה מינים שבתודה היו באים עשר חלות,
 ואמרו, נאמר כאן והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה', ונאמר בתרומת מעשר [ממנו]
 תרומה לה', מה להלן אחד מעשר, אף כאן אחד מעשר. ולמדנו שמין אחד של חמץ היה
 עשרה עשרונים כנגד שלשה מינים של מלה, כדכתיב (ויקרא ז) על לחם חמץ, אמרה תורה
 כנגד חמץ הבא מלה:

ב. המלואים היו באים כמצה שבתודה, חלות ורקיקים ורבוכה.
 הנזירות היתה באה שתי ידות כמצה שבתודה, חלות ורקיקים, ואין בה
 רבוכה, נמצאו עשרה קבים ירושלמיות, שהן ששה עשרונות ועדיין.
 ומכלן היה נוטל אחד מעשרה תרומה, שנאמר (ויקרא ז), והקריב ממנו אחד
 מכל קרבן תרומה לה'. אחד, שלא יטול פרוס. מכל קרבן, שיהו כל
 הקרבנות שוין, ושלא יטול מקרבן לחברו. לפהן הזורק את דם השלמים
 לו? היתה, והשאר נאכל לבדלים:

בטורח (ג) המלואים. שהיו בימי משה כשנתחנך אהרן ובניו לכהונה: היו באים כמלה
 שבתודה חלות ורקיקים ורבוכה. כדכתיב במלואים (ויקרא ח) ומסל המלות אשר לפני ה' לקח
 חלת מלה אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק אחד, חלת מלה אלו חלות, וחלת לחם שמן זו
 רבוכה דמוסיף זה שמן כנגד חלות ורקיקים, ורקיק זה רקיק: נזירות. לחמי נזיר, שנאמר
 (במדבר ו) וסל מלות סולת חלות כלולות בשמן ורקיקי מלות משוחים בשמן. ורבוכה לא הזכר
 שם: שני ידות. שני חלקים של מיני מלה שבתודה היו בנזירות. וכדמפרש ואזיל: נמצאו.
 לנזירות: עשרה קבין. שהרי בשלשה מיני מלה שבתודה היו חמשה עשר קבין, והו להו
 עשרה שני ידות של חמשה עשר: שהן ששה עשרונות ועדיין. כלומר, ועוד שנוסף עליהן.
 שהרי היו שלשה עשרונים ושליש לכל מין כדאמרן לעיל גבי מלה שבתודה, נמצא לשני
 מינים ששה עשרונות ושני שלישי עשרון. והיינו דקאמר ששה עשרונות ועדיין: ומכאן. מכל
 ארבעה מינים שבתודה היו הכהנים נוטלים אחד מעשרה תרומה: שלא יטול פרוס. שזר
 וחתוד: שיהיו כל הקרבנות שוין. המינים יהיו שוין, עשר חלות לכל מין: שלא יטול תרומה
 מקרבן על חברו. שאם היו ממין זה חמשה וממין זה חמשה עשר, נמצא מפריש מזה על
 זה:

ג. השוחט את התודה בפנים, ולחמה חוץ לחומה, לא קדש הלחם.
 שחטה עד שלא קרמו בתנור, ואפלו קרמו קלן חוץ מאחד מהן, לא קדש
 הלחם. שחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה, קדש הלחם. שחטה ונמצאת
 טרפה, לא קדש הלחם. שחטה ונמצאת בעלת מום, רבי אליעזר אומר,
 קדש, וחכמים אומרים, לא קדש. שחטה שלא לשמה, וכן איל המלואים:
 וכן שני כבשי עפרת ששחטו שלא לשמן, לא קדש הלחם:

בטורח (ג) השוחט את התודה בפנים. לפניו מן העזרה: ולחמה חוץ לחומה. בגמרא
 מוקמינן לה חוץ לחומת בית פאגי. רבותי פירשו חוץ לחומה החיטונה של ירושלים. ואכל
 חוץ לעזרה קדוש. ואע"ג דכתיב (ויקרא ז) והקריב על זבח התודה חלות, דמשמע לכאורה

שיהא הלחם אכלה בשעת זביחה, לא דרשינן על כסמוך. והרמב"ם גורס בית בגי. ומפרש שהוא מקום קרוב להר הבית אלא שהוא חוץ לחומת הר הבית וסם אופים המנחות, ועל סם כך היו קורים לו בית בגי, לשון פת בג המלך: עד שלא קרמו בתנור. לאו לחם נינהו אלא עיסה בעלמא: שחטה. על מנת לאכלה חוץ לזמנה, קדש הלחם ונפגל. על מנת לאכלה חוץ למקומה, קדש הלחם ונפסל. וטעמא דקדש הלחם, משום דפסולו בקודש, וקיימא לן כל שפסולו בקודש הקודש מקבלו: שחטה ונמאלת טריפה לא קדש הלחם. דפסולו קודם שחטיה הוא: שחטה ונמאלת בעלת מוס רבי אליעזר אומר קדש. בגמרא מוקי לה בדוקין שבעין, דבכי האי מומא סבר רבי אליעזר דאם עלו לא ירדו הואיל ואין מומן ניכר, הלכך קדש הלחם. ואין הלכה כרבי אליעזר: שלא לשמה. לא קדש הלחם, דכתיב (ויקרא ז) על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמיו, על זבח שנזבח לשם תודת שלמיו: וכן איל המלוואים. לפי שהם היו תחלה לכל הקרבנות, נקט איל המלוואים. והוא הדין לאיל נזיר. דמלוואים כקרבן יחיד הן חסובים:

ד. נִסְכֵינָּהוּ שְׁקָדְשׁוֹ בְּכָלִי וְנִמְצָא הַזָּבַח פְּסוּל, אִם יֵשׁ שָׁם זָבַח אַחֵר, יִקָּרְבוּ עִמּוֹ. וְאִם לֹא, יִפְסְלוּ בְּלִינָה. וְלֹד תְּוֹדָה וְתַמְוֹרְתָהּ, וְהַמִּפְרִישׁ תְּוֹדָתוֹ וְאַבְדָּה וְהַפְרִישׁ אַחֲרֵת תַּחֲתֶיהָ, אֵינּוּ טְעוּנִין לָחֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז), וְהִקְרִיב עַל זָבַח הַתְּוֹדָה, הַתְּוֹדָה טְעוּנָה לָחֶם, וְלֹא וְלֹדָה וְלֹא חֲלִיפְתָה וְלֹא תַמְוֹרְתָה טְעוּנִין לָחֶם:

דרטורה (ה) נסכים שקדשו בכלי. לאו דוקא בכלי. שאין נסכים מתקדשים ליפסל ציורא וצלינה ואע"פ שקדשו בכלי, אלא בשחיטת הזבח, דכתיב זבח ונסכים, הנסכים תלויים בזבח: ונמאלת הזבח פסול. שנפסל בזריקה. דאילו בשחיטה נפסל, לא קדשו נסכים: אם יש סם זבח אחר יקרבו עמו. בנסכים של צבור מוקמינן לה למתניתין, משום דלזב בית דין מתנה עליהם, אם הולכנו לזבח זה הולכנו ואם לאו יהיו לזבח אחר, אבל בנסכים של יחיד אין כשרים לזבח אחר. ואפילו נסכים של צבור אין קרבים עם זבח אחר אלא אם כן היה אותו זבח כשנפסל הזבח הראשון. אבל אם לא היה זבח בשעה שנפסל הזבח הראשון, אין קרבים עם הזבח האחר. ומתניתין חסורי מחסרה והכי קתני, יקרבו עמו, כמה דברים אמורים שהיה זבח זבוח באותה שעה, אבל אם לא היה זבח זבוח באותה שעה, נעשה כמו שנפסלו צלינה ופסולים. והכי מפרשא מתניתין בגמרא. וכל זמן שלא נתקדשו נסכים בכלי, אע"פ שנשחט הזבח, יכולים להקריב נסכים אפילו אחר כמה ימים. דקיימא לן מביא אדם קרבנו היום ונסכו אפילו אחר כמה ימים. בין נסכים של יחיד בין נסכים של צבור. וכן מורע מביא אשמו היום, ולוג שמן שלו לאחר כמה ימים: ולד תודה. שהפריש תודה מעוברת וילדה: וכן המפריש תודתו ואצדה והפריש אחרת תחתיה אינה טעונה לחם. הראשונה, אם נמאלת לאחר הקרבת שניה. וכן שניה אם נמאלת הראשונה קודם הקרבתה והקריב ראשונה, שוב אין השניה טעונה לחם: חליפתה. היינו מפריש תודה ואצדה והפריש אחרת תחתיה: תמורתה. כגון שעומדת בעין ואומר זו תמורת זו, וכתיב (ויקרא כז) והיה הוא ותמורתו יהיה קודש:

ה. האומר הרי עלי תודה, גביא היא ולחמה מן החליו. תודה מן החליו

וְלַחֲמָה מִן הַמַּעֲשֶׂר, יָבִיא הִיא וְלַחֲמָה מִן הַחֲלִין. תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֶׂר וְלַחֲמָה מִן הַחֲלִין, יָבִיא. (התּוֹדָה) הִיא וְלַחֲמָה מִן הַמַּעֲשֶׂר, יָבִיא. וְלֹא יָבִיא מִחֲטֵי מַעֲשֶׂר שְׁנֵי, אֶלָּא מִמַּעוֹת מַעֲשֶׂר שְׁנֵי:

זרעונה (ה) יביא היא ולחמה מן החולין. ולא מן המעשר. דכיון דאמר הרי עלי, הוּ ליה דבר שבחובה, וכל דבר שבחובה אינו בא אללא מן החולין: ואם אמר הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין. דלחם נגרר אחר תודה, וכיון דאמר הרי עלי תודה מן החולין, בעל כרחיה איחייב ליה בלחם, הלכך האי דמהדר ואמר לחמה מן המעשר לאו כלום הוא: תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא. כלומר, יביא כמו שגדר. ולא חובה. לכל שכן אם יביא שניהם מן החולין דשפיר עבד. אללא אם רצה להביא כמו שגדר, יביא: ולא יביא הלחם מחטי מעשר שני עצמו. דלחם דומיא דשלמים דעינו, מה שלמים ממעוֹת מעשר שני ולא ממעשר שני עצמו, אף לחם כן:

ו. מנין לאומר הרי עלי תודה, שלא יביא אללא מן החלין, שְׁנַאֲמַר (דברים טז), וְזָבַחַת פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבֶקֶר, וְהָלֹא אֵין פֶּסַח בָּא אֶלָּא מִן הַכֹּבָשִׁים וּמִן הָעִזִּים. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר צֹאן וּבֶקֶר, אֶלָּא לְהַקִּישׁ כָּל הַבָּא מִן הַבֶּקֶר וּמִן הַצֹּאן לַפֶּסַח, מָה הַפֶּסַח שֶׁהוּא בָּא בְּחֻבָּה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֲלִין, אִף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בָּא בְּחֻבָּה, לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֲלִין. לְפִיכָךְ, הָאוֹמֵר הָרִי עָלַי תּוֹדָה, הָרִי עָלַי שְׁלָמִים, הוֹאִיל וְהֵם בָּאִים חֻבָּה, לֹא יָבִיאוּ אֶלָּא מִן הַחֲלִין. וְהַנִּסְכִּים בְּכָל מְקוֹם לֹא יָבִיאוּ אֶלָּא מִן הַחֲלִין:

זרעונה (ו) מה פסח שהוא בא בחובה אינו בא אללא מן החולין. דפסח מצרים לא בא אללא מן החולין, שעדיין לא היתה להם שום תבואת מעשר שני שאין מעשר אללא משנכנסו לארץ, ומה פסח מצרים לא בא אללא מן החולין, אף פסח דורות אינו בא אללא מן החולין, שהרי הוא אומר (שמות יג) ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה, שיהו כל עבודת החודש הזה כזה של מצרים: אף כל דבר שבחובה נמי וכו'. לפיכך, האומר הרי עלי תודה או שלמים הואיל והן באים חובה דקאמר הרי עלי, לא יביא אללא מן החולין: והנסכים. אפילו אמר הרי עלי להביא ממעשר, לא יביא אללא מן החולין. דכי שרא רחמנא לאתויי שלמים ממעשר הני מילי שלמים גופייהו דבני אכילה נינהו, אבל נסכים דכליל הם, לא יביאו מן המעשר:

גמרא מנחות דף צ"ט ע"א

מנא לן דמעליו בקדש אמר רבי אחא בר יעקב דאמר קרא (במדבר י"ז) את מחותנות

החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים צפוי למזבח וגו' בתחלה תשמשי מזבח ועכשיו גופו של מזבח. (דברים י') אשר שבחת ושמחת בארון תני רב יוסף מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג בזיון. אמר ריש לקיש פעמים שבטולה של תורה זו היא יסודה (שמות ל"ד) דכתיב אשר שבחת אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה יישר כחך ששבחת. ואמר ריש לקיש תלמיד חכם שסרח אין מבזין אותו בפרהסיא שנאמר (הושע ד') וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה. פסחו פלילה. ואמר ריש לקיש כל המשכח דבר אחד מלמודו עובר בלאו. שנאמר (דברים ד') רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים וכדרכי אבין אמר רבי אילעא דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה. רבינא אמר השמר ופן שני לאוין נינהו. רב נחמן בר יצחק אמר בשלשה לאוין שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים יכול אפלו מחמת אונסו תלמוד לומר ופן יסורו מלבבך במסירם מלבן הפתוב מדבר. רבי דוסתאי בר ינאי אמר יכול אפלו תקפה עליו משנתו תלמוד לומר רק. רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו תורה נתנה בארבעים ונשמה נוצרה לארבעים כל המשמר את התורה נשמתו משתמרת וכל שאינו משמר את התורה אין נשמתו משתמרת. תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שמסר צפור דרור לעבדו ואמר ליה כמדומה אתה שאם אתה מאבדה שאני נוטל ממך איסר בדמיה נשמתך אני נוטל ממך לפיכך כל המשמר את התורה נשמתו משתמרת:

רס"י אשר שזרת ושמחת בארון. שישים הסברים בארון: שזיתולה של תורה. כגון שמזטל תורה להולאת המת ולהכנסת כלה: זהו יסודה. כלו' מקבל כאלו יוסב ומייסדה ועוסק בה שנאמר אשר שזרת ולא אמר ליה בלשון כעס שמע מינה הסכימה עמו דעת השכינה כשזיתל תורה וסיבזן כיון דנתכוון לטובה: תקפה. שלא יכול להעמיד גרסתו: רק. מיעוט היא: נוצרה לארבעים. אורת הולד לארבעים יום במס' נדה:

זוהר תשא דף קצ"ד ע"א

וקרא לו אהל מועד. וכי לא הנה בקדמיתא אהל מועד אלא בקדמיתא אהל סתם השתא אהל מועד. מאי מועד. רבי אלעזר אמר לטב. רבי אבא אמר לביש. רבי אלעזר אמר לטב. מה מועד דאיהו יום חדנה דסיקרא דאתוספא ביה קדושה לא שלטא בה פגימותא אוף הקא קרי לה בשמא דא לאחזאה דהא אתרחיק מבינייהו ולא אתפגים. ועל דא וקרא לו אהל מועד כתיב. ורבי אבא אמר לביש דהא בקדמיתא הנה אהל סתם כמה דאת אמר (ישעי' ל"ג) אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח והשתא אהל מועד. בקדמיתא למיהב חיון ארוכין לעלמא דלא ישלוט בהו מותא. מכאן ולהלאה אהל מועד כמה דאת אמר (איוב ל') ובית מועד לכל חי. השתא אתייהב ביה זמנא וחיון קצובין לעלמא בקדמיתא לא אתפגים והשתא אתפגים. בקדמיתא חבורתא וזווגא לסיקרא בשמשא דלא יעדון. השתא אהל מועד זווגא דילהון מזמן לזמן ובגין כד וקרא לו אהל מועד מה דלא הנה

קודם. ועל דא אהל מועד קרי ליה דהא שרייא ביה זמן קציב לכל עלמא. ועל דא רזא דמלה אית ימינא לעילא ואית ימינא לתתא אית שמאלא לעילא ואית שמאלא לתתא. אית ימינא לעילא בקדושה עלאה ואית ימינא לתתא דאיהו בסטרא אחרא. אית שמאלא לעילא בקדושה עלאה לאתערא רחימותא לאתקשרא סיהרא באתר קדישא לעילא לאתנהרא. ואית שמאלא לתתא דאפריש רחימותא דלעילא ואתפריש לה מלאנהרא בשמשא ולא תקרבא בהדיה ודא הוא סטרא דחוייא בישא. דכד שמאלא דא דלתתא אתערת פדיו משיד לה לסיהרא ואפריש לה מלעילא ואתחשכת נהוראה ואתדבקות בחוייא וכדיו שאיבת מותא לתתא לכלא דאתדבקות בחוייא ואתרחקת מאילנא דחיי ועל דא גרים מותא לכל עלמא ודא הוא פד אסתאב מקדשא עד זמנא קציב דאתתקנת סיהרא ותבת לאנהרא ודא הוא אוהל מועד. ועל דא יהושע לא מית אלא בעיטא דנחש דא דקריב ופגים משפנא כדקדמיתא ודא הוא רזא דכתיב ויהושע בן נון נער. דאף על גב דאיהו נער לתתא לקבלא נהורא לא ימיש מתוך האהל כמה דאתפגים דא הכי נמי אתפגים דא. אף על גב דזינא קדישא הוה ליה פיון דאתפגים סיהרא הכי הוא ודאי לא אשתזיב בלחודוי מניה מההוא גוונא ממש והא אתמר זפאין אינון צדיקיא דידעין רזין דאורייתא ומתדבקין בה באורייתא ומקיימין קרא דכתיב (יהושע א') והגית בו יומם ולילה וגומר ובגינה יזכו לחיי עלמא דאתי דכתיב (דברים ל') כי הוא חייך וארץ ימיה וגומר בילאיו :

תרגום הזהר וקרא לו אהל מועד. שואל, וכי מתחלה לא היה אהל מועד. ומשיב, אלא מתחלה היה אהל סתם, עתה קרא לו אהל מועד, מהו מועד. רבי אלעזר אמר, לטוב. רבי אבהו אמר, לרע. רבי אלעזר אמר לטוב, מה מועד, שהוא יום שמחה של הלבנה, שנתוספה בה קדשה, ואינו שולט בה פגם, אף כאן קרא לה צים זה, מועד, להראות, נרחק מזיניהם ולא נפגם. ועל כן וקרא לו אהל מועד פחוב. ורבי אבהו אמר, לרע. פי מתחלה היה, המלכות, אהל סתם. פדכתיב אהל כל יצען כל יסע יסודותיו לנח. ועתה הוא אהל מועד, בתחלה היה האהל, נותנת חיים ארבים לעולם, שלא ישלט בהם המות, מפאן ולהלכה אהל מועד, פדכתיב, ובית מועד לכל חי, פי עתה נפן בה זמן וחיים קרובים בשביל העולם. בתחלה לא היה בה פגם ועתה נפגמה. בתחלה היה חבור וזווג אל הלבנה, בשמשא, שאינו נפסק, עתה הזווג שלהם הוא מזמן לזמן, ומשום זה, וקרא לו אהל מועד, מה שלא היה מקדם. ועל כן קרא לה אהל מועד, פי שורה בה זמן קרוב של חיים לכל העולם. ועל כן סוד הדבר, יש ימין למעלה ויש ימין למטה, יש שמאל למעלה ויש שמאל למטה. ומפרש, יש ימין למעלה, הינו בקדשה העליונה. ויש ימין למטה, שהיא בסטרא אחרא. יש שמאל למעלה, הינו בקדשה העליונה, לעורר אהבה, שתתקשר הלבנה, שהוא המלכות, במקום קדוש למעלה, בז"א, כדי שתאיר. ויש שמאל למטה, המפריד את האהבה העליונה ומפריד אותה, את המלכות, מלהאיר על ידי השמש ומלהתקרב אליו. וזה הוא הצד של נחש הרע. פי פשה שמאל הזה של מטה מתעורר אז, מושך אליו הלבנה, ומפרידה מלמעלה, מז"א, ואורה נחשך, ומתדבקות בנחש, ואז שואבת מות למטה לכל אלו שנדדקו בנחש ונתרחקו מעץ החיים. ועל כן גרם מות לכל העולם. על ידי החטא של עץ הדעת. וזה הוא

שְׁנֵי מֵאֵלֶּיךָ הַמְּקַדָּשׁ, שֶׁהוּא הַמְּלֻכּוֹת. עַד זְמַן מִסִּים שֶׁהִלְבַּנָּה מִתְּפַקֵּנָה וְחוֹזֶרֶת לְהֵאִיר. וְזֶה הוּא שֶׁנִּקְרָא אֶהָל מוֹעֵד. וְעַל פֶּן יְהוֹשִׁעַ לֹא מֵת אֲלָא צִיָּעָה שֶׁל הַנְּחֻשׁ הַזֶּה שֶׁקָּרַב וּפָגַם הַמִּשְׁכָּן, שֶׁהִיא הַמְּלֻכּוֹת, כְּמִקְדָּם לָכֵן. וְזֶה הוּא סוּד שֶׁפְּתוּב, יְהוֹשִׁעַ צִוּ נֹו נַעַר, שֶׁאָרַף עַל פִּי שֶׁהוּא נַעַר לְמַטָּה, דְּהֵינּוּ צְבָחִינָה מִפְּטוּרוֹן שֶׁנִּקְרָא נַעַר, הַמְּקַבֵּל אֹוֹר מִן הַמְּלֻכּוֹת, לֹא יִמִּישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהָל, שֶׁפְּרוּשׁוֹ, שֶׁהוּא דוֹמֵה לְהָאֶהָל, שֶׁהִיא הַמְּלֻכּוֹת, וְכִמוֹ שֶׁנִּפְגַּם זֶה הָאֶהָל, כִּד נִפְגַּם זֶה, יְהוֹשִׁעַ, אָרַף עַל פִּי שֶׁהִיא לֹו הָעֲדִי הַקְּדוּשׁ מִהַר סִינַי, כִּי פִּיּוֹן שֶׁנִּפְגַּמָּה הִלְבַּנָּה כִּד הוּא וְדָאִי שֶׁלֹא נָכַל בְּלִבּוֹ מִמְּנֶה, מֵאֹוֹתוֹ הַפָּגַם מִמֶּשׁ. וְכִבֵּר לְמַדְנֹו. אֲשֶׁרִי הֵם הַלְּדִיקִים הַיּוֹדְעִים סוּדוֹת הַתּוֹרָה וּמִתְּדַבְּקִים צְתוּרָה, וּמְקִימִים הַמְּקַרָּא שֶׁפְּתוּב, וְהִגִּיתָ צוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. וּבְצִבְיָלָה יִזְכּוּ לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא. שֶׁפְּתוּב, כִּי הוּא חַיִּיד וְאוֹרָה יִמִּיד וְגו'. צְרוּךְ יִי לְעוֹלָם אָמֵן

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק א'

א. עֲזָרָא וּבֵית דִּינֹו תִקְנוּ שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת עַל הַסֻּדָּר שְׁלֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת שְׁבַח לַה' וְשְׁלֹשׁ אַחֲרֹוֹנוֹת הוֹדָיָה וְאִמְצָעִיּוֹת יֵשׁ בָּהֶן שְׁאֵלֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁהֵן כְּמוֹ אֲבוֹת לְכָל חֻפְצֵי אִישׁ וְאִישׁ וּלְצָרְכֵי הַצָּבוּר כֻּלָּן כְּדִי שְׂיִהְיוּ עֲרוּכוֹת בְּפִי הַכֹּל וְיִלְמְדוּ אוֹתָן וְתִהְיֶה תְּפִלַּת אֱלוֹ הָעֲלֻגִים תְּפִלָּה שְׁלֵמָה כְּתִפְלַת בְּעַל הַלְּשׁוֹן הַצָּחָה. וּמִפְּנֵי עֲנִין זֶה תִקְנוּ כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַתְּפִלוֹת מְסוּדָרוֹת בְּפִי כָּל יִשְׂרָאֵל כְּדִי שְׂיִהְיֶה עֲנִין כָּל בְּרָכָה עֲרוּךְ בְּפִי הָעֲלֻג. וְכִן תִקְנוּ שְׂיִהְיֶה מְנִין הַתְּפִלוֹת כְּמִנִּין הַקְּרָבָנוֹת שְׁתֵּי תְּפִלוֹת בְּכָל יוֹם כְּנֻגַד שְׁנֵי תְּמִידִין וְכָל יוֹם שְׂיִישׁ קָרְבָן מוֹסֵף. תִקְנוּ בֹו תְּפִלָּה שְׁלִישִׁית כְּנֻגַד קָרְבָן מוֹסֵף וְתְּפִלָּה שְׁהִיא כְּנֻגַד תְּמִיד שֶׁל בְּקָר הִיא הַנְּקָרָא תְּפִלַּת הַשַּׁחַר. וְתְּפִלָּה שְׁכְּנֻגַד תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים הִיא הַנְּקָרָא תְּפִלַּת מְנַחָה וְתְּפִלָּה שְׁכְּנֻגַד הַמּוֹסֵפִין הִיא הַנְּקָרָא תְּפִלַּת הַמּוֹסֵפִין :

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

תַּאֲוֹת הַתַּעֲנוּגִים רָעָה מְכַל הַנְּזֶכֶר לְעִיל כִּי בַהֲיוֹתוֹ גִּרְגָּרוֹן יִבְיָאֵהוּ לְיַדֵּי הַמְּדָה וְגַזְלֵי וְשִׁבְעַת שְׁקָר וְשִׁנְאָת הַבְּרִיּוֹת וְקִנְיָה דוֹמָה לְעֵשׂוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בְּרֵאשִׁית כ"ה) הַלְעִיטְנִי נָא וְגוֹ' וְעָלְיוֹ נֶאֱמַר (מְשָׁלִי כג) וְשִׁמְתָּ סִכִּין בְּלוּעָדָּה אִם בְּעַל נֶפֶשׁ אֶתְּהָ כִּי עַל יָדֵי כֹן יֵאָכֵל נְבִלוֹת וְטִרְפוֹת וְכָל מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת וְכִתְיֵב (קַהֲלַת ו') כָּל עֲמַל הָאָדָם לְפִיָּהּ וְכִתְיֵב (מְשָׁלִי י"ג) וּבִטָּן רְשָׁעִים תִּחְסֹר וְכִתְיֵב (דְּבָרִים ל"ב) וְיִשְׁמֹן יִשׁוּרוֹן וְגוֹ' וְיִטּוֹשׁ אֱלוֹהֵי עֲשָׂהוּ כִּי מְבִיאוֹ לְכַחוֹשׁ בְּשֵׁם יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְשָׁלִי ל"ו) פֶּן אֲשַׁבַּע וְכַחֲשֵׁתִי וְאֶמְרָתִי מִי ה' וְעַל כָּל הַעֲבִירוֹת אֵין הַקָּטָן נִעְנָשׁ וּבֶן סוֹרֵר וּמוֹרָה שֶׁאֲכַל טִרְטִימָר בְּשָׂר וְחֻצֵי לוֹג יֵין נִסְקָל וְאֶמְרוּ רְבוּתֵינוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה מְנַהֵג הַרְשָׁעִים (יִשְׁעִי כ"ב) אֲכֹל בְּשָׂר וְשִׁתוֹת יֵין וְכוּ' וְכִתְיֵב (ס) אִם יִכְפַּר הָעוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תִּמּוֹתוֹן וְאֶמַר אֵלֵיהֶם זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה לְרַבֵּי הַיְהוּדָה לֹא תִרְגֵּי וְלֹא תִחְטָא:

כִּי תִשָּׂא לֵיל שִׁישִׁי תוֹרָה

צְרוּף יְהוָה

(ל"ז) וְהִקְטַרְתָּ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמִתְכַנְּתָהּ לֹא תַעֲשֶׂה לָכֶם קֹדֶשׁ תַּהֲיֶיהָ לָךְ לַיהוָה: וְקִטְרֵת בּוֹסְמִין דִּי תַעֲבֹד בְּדַמּוּתָהּ לֹא תַעֲבֹדוּן לְכוּן קוֹדֶשׁא תַּהֲיֵי לָךְ קֹדֶשׁ יְיָ:

כ"ז: בְּמִתְכַנְּתָהּ. בְּמִנּוּן סַמְמִיָּה: קִדָּשׁ תַּהֲיֵי לָךְ לַיהוָה. שְׁלֹחַ תַּעֲשֶׂה אֲלֵךְ לְשָׁמַי:

(ל"ח) אִישׁ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה כְּמוֹהָ לְהַרְיֵחַ בָּהּ וְנִכְרַת מֵעַמּוֹ: (ס) גִּבּוֹר דִּיעֲבֹד דְּכֹתֵה לְאַרְחָא בַּהּ וְיִשְׁתַּצֵּי מֵעַמָּה:

כ"ח: לְהַרְיֵחַ בָּהּ. אֲבַל עוֹשֶׂה אַתָּה בְּמִתְכַנְּתָהּ מִשְׁלַךְ כְּדִי לְמַסְרָה לְצִבּוֹר:

לֹא (א) וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: (ב) רְאֵה קִרְאֵתִי בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן-אוּרִי בֶן-חֹר לְמִטָּה יְהוּדָה: חֹזֵי דְרַבִּיתֵי בְּשׁוּם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חֹר לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה:

כ"ט: קִרְאֵתִי בְּשֵׁם. לְעֵשׂוֹת מִלְּאֲכָתִי, אֵת בְּצִלְאֵל:

(ח) וְאֶת-הַשְּׁלֶחַן וְאֶת-כֵּלָיו וְאֶת-הַמִּנְחָה הַטְּהוֹרָה וְאֶת-כָּל-כֵּלֶיהָ וְאֶת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת: וְיָת פְּתוּרָא וְיָת מְנוּהֵי וְיָת מְנַרְתָּא דְכִיתָא וְיָת כָּל מְנָהָא וְיָת מִדְבַּחָא דְקִטוּרָת בּוּסְמָנָא:

רס"י הטהרה. על סם זהב טהור:

(ט) וְאֶת-מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְאֶת-הַכִּיּוֹר וְאֶת-כַּנּוֹ: וְיָת מִדְבַּחָא דְעֹלָתָא וְיָת כָּל מְנוּהֵי וְיָת כִּיּוֹרָא וְיָת בְּסִיסָה: (י) וְאֶת בְּגְדֵי הַשָּׂרָד וְאֶת-בְּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת-בְּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן: וְיָת לְבוּשֵׁי שְׂמוּשָׂא וְיָת לְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן כַּהֵנָּא וְיָת לְבוּשֵׁי בְנוֹהֵי לְשִׂמְשָׂא:

רס"י ואת בגדי השרד. אומר אני לפי פשוטו של מקרא אי אפשר לומר שבבגדי כהנה מדבר, לפי שנאמר אלכלם ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן, אלא אלו בגדי השרד, הם בגדי התכלת והארגמן ותולעת שני, האמורין צפרפת מסעות (במדבר ד יב) ונתנו עליו בגד תכלת, (סם יג) ופרשו עליו בגד ארגמן, (סם ח) ופרשו עליהם בגד תולעת שני. ונראין דברי, שנאמר (שמות לט א) ומן התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת בקדש, ולא הזכר שם עמהם, ואם בבגדי כהנה מדבר, לא מצינו באחד מהם ארגמן או תולעת שני בלא שם: בגדי השרד. יש מפרשים לשון עבודה ושרות, כתרומתו לבושי שמושא, ואין לו דמיון במקרא. ואני אומר, שהוא לשון ארמי, כתרומתו של קלעים, ותרומתו של מכבר, שהיו ארוגים במחט עשויים נקבים נקבים לאידי"ץ בלעז [רשת]:

(יא) וְאֶת שֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת-קְטֹרֶת הַסַּמִּים לְקֹדֶשׁ כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתָךְ יַעֲשׂוּ: (יב) וְיָת מִשְׁחָא דְרְבוּתָא וְיָת קִטוּרָת בּוּסְמָנָא לְקוֹדֶשׁא כָּל דִּי פְקֻדְתָּךְ יַעֲבֹדוּ:

רס"י ואת קטרת הסמים לקדש. לכרך הקטרת ההיכל שהוא קדש:

(יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימָר: (יג) וְאֵתָּה דַבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת-שִׁבְתֵּי תִשְׁמְרוּ. כִּי אֹת הוּא בִינִי וּבֵינֵיכֶם לְדַרְתֵּיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשְׁכֶם: וְאֵת מִלַּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר בְּרַם יָת יוֹמֵי שְׁבִינָא דִּי לִי תִטְרוּן אַרְי אֶת הַיָּא בֵּין מִימָרֵי וּבֵינֵיכֶם לְדַרְיִכֶם לְמַדְעָא אַרְי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשִׁכֶם:

רס"י ואתה דבר אל בני ישראל. ואתה, אף על פי שהפקדתיך לכוותם על מלאכת המשכן, אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה: אך את שבתתי תשמרו. אף על פי שתהיו רדופין וזריזין בזריזות מלאכה שבת אל תדחה מפניה. כל אכין ורקין מיעוטין, למעט שבת ממלאכת המשכן: כי אות הוא ביני וביניכם. אות גדולה היא בינינו שבתתי בכס, בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה: לדעת. האמות [בה] כי אני ה' מקדשכם:

(ד) ושמרתם את-השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל-העשה בה מלאכה ונקרתה הנפש ההוא מקרב עמיה: ותטרונו ית שבתא ארי קודשא היא לכוון מחללה אתקטלא ותקטל ארי כל דיעבד בה עבידא וישתציי אנשא ההוא מגו עמה:

רס"י מות יומת. אם יש עדים והתראה: ונכרתה. בלא התראה: מחלליה. הנוהג זה חול בקדשה:

(ט) ששית ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש ליהוה כל-העשה מלאכה ביום השבת מות יומת: שתא יומין יתעבד עבידא וביומא שביעאה שבת שבתא קודשא קדם יי כל דיעבד עבדתא ביומא דשבתא אתקטלא ותקטל:

רס"י שבת שבתון. מנוחת מרגוע ולא מנוחת עראי: שבת שבתון. לכך כפלו הכתוב לומר שאסור בכל מלאכה, אפלו אוכל נפש, וכן יום הכפורים שנאמר בו (ויקרא כג ז) שבת שבתון הוא לכם, אסור בכל מלאכה, אבל יום טוב לא נאמר בו כי אם ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון (סג) אסורים בכל מלאכת עבודה, ומתרים במלאכת אוכל נפש: קדש לה'. שמירת קדשה לשמי ובמלותי:

(יט) ושמרו בני-ישראל את-השבת לעשות את-השבת לדרתם ברית עולם: ויטרונו בני ישראל ית שבתא למעבד ית שבתא לדריהון קדם עלם: (יז) ביני ובין בני ישראל הוא לעלם כי-ששית ימים עשה יהוה את-השמים ואת-הארץ וביום השביעי שבת וינפש: (ט) בין מימרי ובין בני ישראל את היא לעלם ארי שתא יומין עבד יי ית שמא וית ארעא וביומא שביעאה שבת ונח:

רש"י וינפס. כתרגומו ונת, וכל לשון נופס והוא לשון נפש, שמשיב נפשו ונשימתו בהרגיעו מטורח המלאכה. ומי שכתוב בו (ישעיה מ כח) לא ייעף ולא ייגע, וכל פעלו במאמר, הכתיב מנוחה לעצמו, לשבר האזן מה שהיא יכולה לשמוע:

(יח) שני וַיִּתֵּן אֶל-מֹשֶׁה כְּכֹל־תּוֹרַתְךָ אֲתוֹ בְּהָרְ סִינַי שְׁנֵי לַחַת הַעֲדוֹת לַחַת אֶבֶן כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים: וַיִּהְיֶה לְמֹשֶׁה כַּד שִׁיבִי לְמַלְאָא עִמָּה בְּטוּרָא דְסִינַי תְּרִין לוחי סְהַדוּתָא לוחי אֲבָנָא פְּתִיבִין בְּאֶצְבָּעָא דִּי:

רש"י ויתן אל משה וגו'. אין מקדם ומאחר בתורה. מעשה העגל קודם לאוי מלאכת המשכן ימים רבים היה, שהרי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, וביום הכפורים נתרכה הקדוש ברוך הוא לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן: ככלתו. ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחת, שלא היה יכול ללמוד כלה בזמן מועט כזה. דבר אחר מה כלה מתקשטת בעשרים וארבעה קטונים, הן האמורים בספר ישעיה (ישעיה ג יח. כד) אף תלמיד חכם כריך להיות בקי בעשרים וארבעה ספרים: לדבר אחר. החקים והמשפטים שבאלה המשפטים: לדבר אחר. מלמד שהיה משה שומע מפי הגבורה וחוזרין ושונים את ההלכה שניהם יחד: לחת. לחת כתיב שהיו שתיהם שוות:

לב וַיִּרְא הָעָם כִּי-בִישַׁשׁ מֹשֶׁה לָרְדֹת מִן-הָהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל-אֶהָרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּמ | עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי-צָהָה | מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלְנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יִדְעֵנוּ מַה-הָיָה לוֹ: וַחֲזָא עִמָּא אַרִי אֲחִיר מֹשֶׁה לְמַחַת מִן טוּרָא וְאִתְכַנֵּשׂ עִמָּא עַל אֶהָרֹן וַאֲמָרוּ לֵה קוּמ עֲבַד לָנָא דְחַלּוֹ דִּיקְבוּן קְדָמָנָא אַרִי דִין מֹשֶׁה גְבָרָא דִי אֲסַקְנָא מֵאֶרֶעָא דְמִצְרַיִם לֹא יִדְעָנָא מָה הָוָה לֵה:

רש"י כי בשש משה. כתרגומו, לשון אחר, וכן בשש רכבו, (שופטים ה כח) , ויחילו עד בוש (שם ג כה) כי כשעלה משה להר אמר להם לסוף ארבעים יום אני בא בתוך שש שעות. כסבורים הם, שאותו יום שעלה מן המנין הוא, והוא אמר להם שלמים, ארבעים יום ולילו עמו, ויום עליתו אין לילו עמו, שהרי בשבעה בסיון עלה, נמלא יום ארבעים בשבעה עשר בתמוז. בששה עשר בא השטן וערבב את העולם והראה דמות חשך ואפלה וערבוביא לומר ודאי מת משה, לכך בא ערבוביא לעולם. אמר להם מת משה, שכבר באו שש שעות ולא בא וכו', כדאיתא במסכת שבת (דף פט). ואי אפשר לומר שלא טעו אלא ביום המענן בין קודם חרות בין

לאחר חלות, שהרי לא ירד משה עד יום המחרת, שנאמר וישכימו ממחרת ויעלו עולות: אשר ילכו לפנינו. אלהות הרצה או להם: כי זה משה האיש. כמין דמות משה הראה להם השטן, שנושאים אותו באויר רקיע השמים: אשר העלנו מארץ מצרים. והיה מורה לנו דרך, אשר נעלה בה, עתה צריכין לנו לאלהות, אשר ילכו לפנינו:

(ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶהְרֹן פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלַי: וַאֲמַר לְהוֹן אֶהְרֹן פָּרְיִקוּ קִדְשֵׁי דְדַהֲבָא דִּי בְּאוּדְגֵי נְשֵׁיכֶם בְּנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְאִיתֵי לְתֵי:

רש"י באזני נשיכם. אמר אהרן בלבו הנשים והילדים חסים על תכשיטיהן, שמא יתעכב הדבר, ובתוך כך יבא משה, והם לא המתינו ופרקו מעל עצמן: פרקו. לשון זווי, מגזרת פרק ליחיד, כמו ברכו, מגזרת ברכ:

(ג) וַיִּתְּפְּרְקוּ כָּל-הָעָם אֶת-נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל-אֶהְרֹן: וַאֲתִפְּרִיקוּ כָּל עַמָּא יְת קִדְשֵׁי דְדַהֲבָא דִּי בְּאוּדְגֵיחוֹן וְאִיתֵי לְאֶהְרֹן:

רש"י ויתפרקו. לשון פריקת משא, כשנטלום מאזניהם נמלאו הם מפורקים מנזמיהם, לישקריי"ר בלעז: את נזמי. כמו מנזמי, כמו (שמות ט כט) כלאתי את העיר, מן העיר:

(ד) וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיַּצַּר אֹתוֹ בַּחֶרֶט וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל מִסַּכָּה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלֹנָה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: וְנִסִּיב מִיַּדֵּיהוֹן וַיַּצַּר יְתֵיהּ בְּזִיפָא וְעַבְדָּה עֵגֶל מִתְּכָא וַאֲמְרוּ אֵלֵינוּ דְחַלְתָּדָּ יִשְׂרָאֵל דִּי אֶסְקוּדָּ מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם:

רש"י ויצר אותו בחרט. יש לתרגמו בשני פנים האחד, ויצר לשון קשירה, בחרט לשון סודה, כמו (ישעיה ג כא) והמטפחות והחריטים, (מלכים ב ה כג) ויצר ככרים כסף בשני חריטים. והשני, ויצר לשון אורה, בחרט כלי אמנות הצורפין, שחורצין וחורטין בו אורות בזהב כעט סופר החורט אורות בלוחות ופנקסין, כמו (ישעיה ח א) וכתב עליו בחרט אנוש. וזהו שתרגם אנקלוס ור' יתיה בזיפא, לשון זיוף הוא כלי אמנות שחורצין בו בזהב אורות ושקדים, שקורין בלעז ניאי"ל ומזיפין על ידו חותמת: עגל מסכה. כיון שהשליכו לכור, באו מכשפי ערב רב שעלו עמהם ממצרים

ועשאוהו בכשפים ויש אומרים מיכה היה שם שיאל מתוך דמוסי בנין שנתמעך בו במאריס, והיה בידו שם, וטם שכתב בו משה עלה שור, עלה שור, להעלות ארונו של יוסף מתוך נילוס, והשליכו לתוך הכור ואלא העגל: מסכה. לשון מתכת. דבר אחר מאה עשרים וחמשה קנטרין זהב היה בו, כגימטריא של מסכה: אלה אלהיך. ולא נאמר אלה אלהינו, מכאן שערב רב שעלו ממאריס, הם שנקהלו על אהרן, והם שעשאוהו, ואחר כך הטעו את ישראל אחריהם:

וַיִּרְא אֶהָרֶן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו וַיִּקְרָא אֶהָרֶן וַיֹּאמֶר חָגָא קָדָם יְיָ
לַיהוָה מִקָּרָא: וַחֲזָא אֶהָרֶן וַיִּבְנֵא מִדְּבַחָא קְדָמוּהִי וַיִּקְרָא אֶהָרֶן וַאֲמַר חָגָא קָדָם יְיָ מִקָּרָא:

רס"י וירא אהרן. שהיה בו רוח חיים, שנאמר (תהלים קו כ) בתבנית שור אוכל עשב, וראה שהלכיה מעשה שטן, ולא היה לו פה לדחותם לגמרי: ויבן מזבחה. לדחותם: ויאמר חג לה' מחר. ולא היום, שמה יבא משה קודם שיעבדוהו, זהו פשוטו. ומדרשו בויקרא רבה (י, א) דברים הרבה ראה אהרן, ראה חור בן אחותו, שהיה מוכיחם והרגוהו, וזהו ויבן מזבחה לפניו. ויבן מזבוח לפניו. ועוד ראה ואמר מוטב שיתלה בי הסרחון ולא בהם, ועוד ראה ואמר אם הם בונים אותו המזבח, זה מביא כרור וזה מביא אבן, ונמנעת מלככתו נעשית צבת אחת, מתוך שאני בונה אותו ומתעכל במלכתו, בין כך ובין כך משה בא: חג לה'. בלבו היה לשמים, בטוח היה שיבא משה, ויעבדו את המקום:

וַיִּשְׁכְּמוּ מִמַּחֲרַת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגְשׂוּ שְׁלָמִים וַיֵּשֶׁב הָעָם
לֶאֱכֹל וְשָׂתוּ וַיִּקְמוּ לְצַחֵק: (פ) וַאֲקָדִימוּ בְיוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וַאֲסִיקוּ עֲלֵנוּ וְקָרִיבוּ נְכֶסֶין וַאֲסַחֵר עֲמָא לְמִיכַל וְלְמִשְׁתַּי וְקָמוּ לְחִנְקָא:

רס"י וישכמו. השטן זרזם כדי שיחטאו: לצחק. יש במשמע הזה גלוי עריות, כמו שנאמר (בראשית לט יז) לצחק בני, וספיכות דמים, כמו שנאמר (שמואל ב' ב יד) יקומו נא הנערים ויאסרו וישחקו לפנינו, אף כאן נהרג חור:

כי תשא יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(ו) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּךְ-יָדָד כִּי שָׁחַת עִמָּךְ אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וַיִּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה אֵזֶל חוֹת אֲרִי חֲבִיל עֲמֹד דִּי אֶסְקִינָא מֵאֶרֶץ
דְּמִצְרָיִם:

רש"י וידבר. לשון קושי הוא, כמו (בראשית מז ז) וידבר אתם קשות: כך רד. מגדלתך,
לא נתתי לך גדלה אלא בשבילם. באותה שעה נתגדה משה מפי בית דין שלמעלה:
שחת עמך. שחת העם לא נאמר אלא עמך, ערב רב שקבלת מעמך וגירתם ולא
נמלכת בי, ואמרת טוב שידברו גרים בשכינה, הם שחתו והשחיתו:

(ח) וַיִּשְׁתַּחֲוּ-לוֹ וַיִּזְבְּחוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
הֶעֱלֵנוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: סָטוּ בְּפָרִיעַ מִן אוֹרְחָא דִּי פְקִדְתַּנּוּן עֲבָדוּ לְהוֹן עֲגָל
מִתְכָּא וַסְגִידוּ לֵהּ וַדְּבָחוּ לֵהּ וַאֲמָרוּ אֵלֵינוּ דְחִלְתָּךְ יִשְׂרָאֵל דִּי אֶסְקִינָא מֵאֶרֶץ דְּמִצְרָיִם:
(ט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה רְאִיתִי אֶת-הָעַם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם-
קִשָּׁה-עֲרִף הוּא: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה גְלִי קִדְמִי עֲמָא קִדְמוֹ וְהָא עֲמָא קִשִּׁי קִדְל הוּא:

רש"י קשה ערף. מחזרין קשי ערפס לנגד מוכיחיהם, וממאנים לשמוע:

(י) וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִי וַיִּחַר-אַפִּי בָהֶם וְאָכְלָם וְאָעֲשָׂה אֹתָךְ
לְגֹי גְדוֹל: וַיִּכְעַן הַנַּח בְּעִינֵיךָ מִן קִדְמִי וַיִּתְקַף רִיגְזִי בְּהוֹן וַאֲיִשִּׁי צִנּוּן וְאָעֲבַד יְתָךְ לְעַם
סְגִי:

רש"י הניחה לי. עדין לא שמענו, שהתפלל משה עליהם, והוא אומר הניחה לי,
אלא כאן פתח לו פתח והודיעו, שהדבר תלוי בו, שאם יתפלל עליהם לא יכלס:

(יא) וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת-פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה יְהוָה יִסְּרֶנּוּ
אֶפְרָיִם בְּעַמָּךְ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּכֶחַם גְּדוֹל וּבְיָד
חֲזָקָה: וַצִּלִּי מֹשֶׁה קִדְמִי יְיָ אֱלֹהֵי וַאֲמַר לָמָּא יְיָ יִתְקַף רִיגְזֵךְ בְּעַמָּךְ דִּי אֶסְקִינָא מֵאֶרֶץ
דְּמִצְרָיִם בְּחִיל רַב וּבִידָא תְקִיפָא:

רס"י למה ה' יחרה אפך. כלום מתקנא אלא חכם בחכם, גבור בגבור:

(יב) לְמָהּ, יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לְאֹמֶר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לְהִרְגֵם אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלְתָּם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה שׁוֹב מִחֶרֶן אֶפְרָיִם וְהִנָּחֵם עַל-הָרָעָה לְעַמּוֹהֶם: לְמָא יִימְרוּן מִצְרַאֲי לְמִימֵר בְּבִישְׁתָּא אֶפְקִתְנֹון לְקַטְלָא וְתִהוּן בִּינֵי טוֹרָא וּלְשִׁיזְיוֹתֵהוּן מֵעַל אֶפְרַיִם אֶרְעָא תוֹב מִתְקוּף רוּגְזָא וְאֶתִיב מִן בְּשִׁתָּא דְמִלְתָּא לְמַעְבַּד לְעַמּוֹהֶם:

רס"י והנחם. התעשת מחשבה אחרת להטיב להם: על הרעה. אשר חשבת להם:

(יג) זָכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּרַחֲמֶיךָ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבֵּה אֶת-זַרְעֲכֶם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתֵן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֳלוּ לָעָלָם: אֲדַפֵּר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ דִּי קִימְתָא לְהוּן בְּמִימְרֵךָ וּמִלְתָּא עִמָּהוּן אֲסַגִּי יָת בְּנִיכּוֹן כְּכֹכְבֵי שָׁמַיָא וְכָל אֶרְעָא הָדָא דִּי אָמַרְתִּי אֲתֵן לְבְנִיכּוֹן וְנִחְסְנוּן לְעָלָם:

רס"י זכר לאברהם. אם עזרו על עשרת הדברות, אברהם אביהם נתנסה בעשרה נסיונות ועדין לא קבל שכרו, תנהו לו, ויאלו עשרה בעשרה: לאברהם ליצחק ולישראל. אם לשרפה הם, זכור לאברהם שמסר עצמו לשרף עליך באור כשדים. אם להריגה, זכור ליצחק שפשט אורחו לעקידה. אם לגלות, זכור ליעקב שגלה לחרן, ואם אינן נולדו בזכותו, מה אתה אומר לי (פסוק י) ואלעשה אותך לגוי גדול, ואם כסא של שלש רגלים אינו עומד לפניך בשעת כעסך, קל וחמר לכסא של רגל אחת: אשר נשבעת להם בדך. לא נשבעת להם בדבר שהוא כלה, לא בשמים ולא בארץ לא בהרים ולא בגבעות, אלא בדך, שאתה קים ושבעתך קימת לעולם, שנאמר (ברא' כב טז) **כִּי נִשְׁבַּעְתִּי נֹאֵם ה', וְלִיִּצְחָק נֹאֵמֵר** (שם כו ג) והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך, וליעקב נאמר (שם לה יא) **אֲנִי אֵל שְׂדֵי פְרָה וְרֵבָה, נִשְׁבַּע לֹו בָּאֵל שְׂדֵי:**

(יד) וַיִּנָּחֵם יְהוָה עַל-הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ: (פ) וְתַבֵּי יְיָ מִן בִּישְׁתָּא דִּי מִלִּיל לְמַעְבַּד לְעַמּוֹהֶם: (ט) וַיִּפְּן וַיֵּרָד מִן-הָהָר וּשְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ לַחַת כְּתָבִים מִשְׁנֵי עֲבָרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה:

הם כְּתָבִים: וְאַתְּפָנִי וּנְחַת מִשָּׁה מִן טוֹרָא וּתְרִין לוחי סְהַדוּתָא בְּיַדָּהּ לוחי כְּתִיבִין
מִתְרִין עֲבָרִיהוֹן מִפְּאָ וּמִפְּאָ אֲנוּן כְּתִיבִין:

רס"י משני עבריהם. היו האותיות נקראות, ומעשה נסים היה:

וְהִלְחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמְּכֹתֵב מִכְּתָב אֱלֹהִים (רס)
הוּא חֲרוֹת עַל-הַלְחֹת: וְלוחיא עוֹבְדָא דִּי אֲנוּן וּכְתָבָא כְּתָבָא דִּי הוּא מִפְּרִשׁ
עַל לוחיא:

רס"י מעשה אלהים המה. כמשמעו הוא ככבודו עשאו. דבר אחר כאלה האומר
לחברו כל עסקיו של פלוני במלאכת פלונית, כך כל שעשועיו של הקדוש צדוק
הוא בתורה: חרות. לשון חרת וחרט אחד הוא, שניהם לשון חקוק אנטוילי"ר
בלעז:

וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת-קוֹל הָעָם בְּרָעָה וַיֹּאמֶר אֶל-מֹשֶׁה (יח)
קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחֲנֶה: וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ יַת קל עֲמָא כַּד מִנְבְּבוּ וַאֲמַר לְמֹשֶׁה קל
קָרְבָא בְּמִשְׁרִיתָא:

רס"י ברעה. בהריעו, שהיו מריעים ושמהים ולוחקים:

וַיֹּאמֶר אֵין קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה וְאֵין קוֹל עֲנוֹת חַלּוּשָׁה קוֹל (יח)
עֲנוֹת אֲנָכִי שָׁמַע: וַאֲמַר לָא קל גְּבִרִין דְּנַצְחִין בְּקָרְבָא וְאִף לָא קל חַלְשִׁין
דְּמִתְבְּרִין קל דְּמַחֲכִין אֲנָא שָׁמַע:

רס"י אין קול ענות גבורה. אין הקול הזה נראה קול ענית גבורים הלועקים
נלחון ולא קול חלשים שלועקים וי או ניסה: קול ענות. קול חרופין וגדופין המענין
את נפש שומעו כשנאמרין לו:

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל-הַמַּחֲנֶה וַיֹּרָא אֶת-הָעֵגֶל וּמַחֲלַת (ט)
וַיַּחַר-אִף מֹשֶׁה וַיִּשְׁלַךְ (מִיָּדוֹ) אֶת-הַלְּחֹת וַיִּשְׂבֵּר אֶתָם
תַּחַת הַהָר: וְהוּא כַּד קָרַיב לְמִשְׁרִיתָא וְחָזָא יַת עֵגְלָא וְחַנְגִּין וּתְקִיף רוּגְזָא דְּמֹשֶׁה
וְרָמָא מִיָּדוּחִי יַת לוחיא וְתִבְרַר יַתְהוֹן בְּשִׁפּוּלֵי טוֹרָא:

רש"י ואמר להם. אמרתי להם דבר אחד למי זהב לזב, והם מהרו והתפרקו ויתנו לי: ואשלכהו באש. ולא ידעתי שיאכל העגל הזה ויאכל:

(כה) **וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת-הָעַם כִּי פָרַע הוּא כִּי-פָרַעַה אֶהְרֹן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם:** וְחָזָא מֹשֶׁה ית עמא ארי בטיל הוא ארי בטילנון אהרון לאסביתיהון שום ביש לדריהון:

רש"י פרוע. מגלה. נתגלה שמאז וקלונו, כמו (במדבר ה יח) ופרע את ראש האשה: לשמאה בקמיהם. להיות להם הדבר הזה לגנות צפי כל הקמים עליהם:

(כו) **וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר מִי לִיהוָה אֵלָי וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו כָּל-בְּנֵי לֵוִי:** וְקָם מֹשֶׁה בַּתַּרְע מְשַׁרְיָתָא וְאָמַר מִן דַּחְלֵיא דִּי יִיתוֹן לְוִיתִי וְאֶתְפְּנְשׁוּ לְוִיתָהּ כָּל בְּנֵי לֵוִי:

רש"י מי לה' אלי. יבא אלי: כל בני לוי. מכאן שכל השצט כשר:

(כז) **וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׂיִמּוּ אִישׁ-חַרְבּוֹ עַל-יָרְכוֹ עִבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לְשַׁעַר בְּמַחֲנֶה וְהִרְגוּ אִישׁ-אֶת-אָחִיו וְאִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת-קָרְבּוֹ:** וְאָמַר לְהוֹן כְּדָנוּ אָמַר יי אלקהא דישראל שווי גבר חרבה על ירפה עברו ותובו מתרע לתרע במשריתא וקטולו גבר ית אחוהי וגבר ית חברה ונאנש ית קריבה:

רש"י כה אמר וגו'. והיכן אמר, (שמות כז יט) זוכה לאלהים יחרם, כך שנויה במכילתא: אחיו. מאמו והוא מישראל:

(כח) **וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-לֵוִי כַּדְבַר מֹשֶׁה וַיַּפֵּל מִן-הָעַם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשׁת אַלְפֵי אִישׁ:** וַעֲבָדוּ בְנֵי לֵוִי כְּפִתְגָמָא דְּמֹשֶׁה וּנְפַל מִן עַמָּא בְּיוֹמָא הַהוּא כַּתְּלָתָא אַלְפִין גְּבָרָא: (כט) **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מָלְאוּ יְדֵיכֶם הַיּוֹם לַיהוָה כִּי אִישׁ בָּבְנוּ וּבְאָחִיו וּלְתַת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה:** וְאָמַר מֹשֶׁה קְרִיבוּ יְדֵיכֶם קְרִבְנָא יוֹמָא דִּין קְדָם יי ארי גבר בברה ובאחוהי וילאיתאה עליכון יומא דין ברכו:

רש"י מלאו ידכם. אתם ההורגים אותם, בדבר זה תתחנכו להיות כהנים למקום:
כי איש. מכם ימלא ידו בזנו ובאחיו:

(ל) וַיְהִי מִמְּחֹרָת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם אַתֶּם חֲטֵאתֶם
חֲטָאָה גְדֹלָה וְעַתָּה אֶעֱלֶה אֶל-יְהוָה אוֹלִי אֲכַפְּרָה בְּעַד
חֲטֵאתְכֶם: וְהָיָה בְיוֹמָא דְבִתְרוּהִי וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא אַתּוֹן חֲבִיתוֹן חוּבָא רַבָּא וְכַעַן
אֲסַק קְדָם יְיָ מְאִים אֲכַפֵּר עַל חוּבֵיכוֹן:

רש"י אכפרה בעד חטאתכם. אשים כפר וקנוח וסתימה לנגד חטאתכם, להבדיל
ביניכם ובין החטא:

(לא) וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי חֲטָא הָעָם הַזֶּה
חֲטָאָה גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִי זָהָב: וַתֵּב מֹשֶׁה לְקָדָם יְיָ וַאֲמַר בְּבִעוּ
חַב עַמָּא הָדִין חוּבָא רַבָּא וְעַבְדוּי לְהוֹן דְחָלוּ דְדָהָב:

רש"י אלהי זהב. אתה הוא שגרמת להם, שהשפעת להם זהב וכל חפצם, מה
יעשו שלא יחטאו. משל למלך שהיה מאכיל ומשקה את בנו ומקשטו ותולה לו
כיס בצלוארו ומעמידו בפתח בית זונות, מה יעשה הבן שלא יחטא:

(לב) וְעַתָּה אִם-תִּשָּׂא חֲטֵאתֶם וְאִם-אֵין מְחִנִּי נָא מִסְפָּרָךְ
אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ: וְכַעַן אִם שָׁבַקְתָּ לְחוּבֵיהוֹן וְאִם לֹא מְחִנִּי כַעַן מִסְפָּרָךְ דִּי כְתִבְתָּא:

רש"י ועתה אם תשא חטאתם. הרי טוב, איני אומר לך מחני. ואם אין, מחני,
וזה מקרא קלר, וכן הרבה: מספרך. מכל התורה כלה, שלא יאמרו עלי, שלא
הייתי כדאי לזקק עליהם רחמים:

(לג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חֲטָא-לִי אֲמַחֲנוּ מִסְפָּרָי:
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מִן דִּי חַב קְדָמִי אֲמַחֲנֶה מִסְפָּרָי: **(לד)** וְעַתָּה לָךְ | נָחָה אֶת-
הָעָם אֶל אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה מִלְּאֲכֵי יִלְךְ לְפָנֶיךָ וּבְיוֹם
פְּקֻדֵי וּפְקֻדֹתַי עֲלֵהֶם חֲטֵאתֶם: וְכַעַן אֵיזַל דְּבַר יַת עַמָּא לְאַתֵּר דִּי מִלְּלִית
לָךְ הָא מִלְּאֲכֵי יְהֵד קְדָמָךְ וּבְיוֹם אֲסַעְרוּתִי וְאֲסַעַר עֲלֵיהוֹן חוּבֵיהוֹן:

רש"י אל אשר דברתי לך. יש כאן לך ראל דבור במקום רלכד, וכן (מל"א ב יט) לדבר לו על רדוניהו: הנה מלכני. ולא רני: וציוס פקדי וגו'. עתה שמעתי רלכד מלכלותס יחד, ותמיד תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם אשר העונות, ואין פרענות ברה על ישראל שרין בה הרת מפרעון עון העגל:

(לה) **ויגף יהוה את-העם על אשר עשו את-העגל אשר עשה אהרן:** (ס) ומחא יי ית עמא על די אשתעבדו לעגלא די עבד אהרן:

רש"י ויגף ה' את העם. מיתה בידי שמים, לעדים בלא התראה:

(א) **וגידבר יהוה אל-משה לך עליה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים אל-הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לך רעה אתננה:** ומליל יי עם משה איזל סק מכא את ועמא דאסקתא מארעא דמצרים לארעא די קימית לאברהם ליצחק וליעקב למימר לבניך אתננה:

רש"י לך עלה מזה. ררץ ישראל גבוהה מכל הררות, לכך נרמר עלה, דבר רחר כלפי שרמר לו בשעת הכעס (שמות לב ז) לך רד, רמר לו בשעת ררון לך עלה: רחה והעם. רון לר נרמר ועמד:

(ב) **ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי את-הכנעני האמרי והחתי והפריזי החתי והיבוסאי:** ואשלח קדמך מלאכא ורטרך ית כנענאי אמורי וחתאי ופריזאי ויבוסאי:

רש"י וגרשתי את הכנעני וגו'. שש רמות הן, והגררשי עמד ופנה מפניהם מרליו:

(ג) **אל-ארץ זבת חלב ודבש כי לא אעלה בקרבך כי עם-קשה-לערף אתה פן-אכלך בדרך:** לארעא עבדא חלב ודבש ארי לא אסלק שכתתי מבינד ארי עם קשי קדל את דילמא אשצינד בארחה:

רש"י אל ררץ זבת חלב ודבש. רני רומר לך להעלותם: כי לא רעלה בקרבך.

לכך אני אומר לך ושלחתי לפניך מלאך: כי עם הקשה ערף אתה. וכשכניתי בקרבכם ואתם ממרים בי מרבה אני עליכם זעם: אכלך. לשון כליון:

(ד) וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת-הַדְּבָר הַרְע הַזֶּה וַיִּתְאַבְּלוּ וְלֹא-שָׁתוּ. אִישׁ עֵדָיו עָלָיו: וַיִּשְׁמַע עֲמָא זַת פְּתִגְמָא בִישָׂא הַדִּין וְאִתְאַבְּלוּ וְלֹא שׁוּיּוּ גִבְר תִּקּוּן זַיְנָה עֲלוּהִי:

רס"י הדבר הרע. שאין השכינה סורה ומהלכת עמם: איש עדיו. כתרים שנתנו להם בחורב, כשאמרו נעשה ונשמע:

(ה) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עִם-קִשָׁה-עֲרֹף רָגַע אֶחָד אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ וְכִלִּיתִיךָ וְעַתָּה הוֹרֵד עִדְיֹךָ מֵעַלְיֶיךָ וְאֲדַעָה מָה אֶעֱשֶׂה-לָּךְ: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֵימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עִם קִשִׁי קִדְלִי שְׁעָה חֲדָא אֶסְלַק שְׁכִנְתִּי מִבִּינְךָ וְאִשְׁיִצִּינְךָ וְכַעַן אֶעֱדִי תִקּוּן זַיְנְךָ מִנְךָ וְגַלִּי קִדְמִי מָה אֶעֱבֹד לָךְ:

רס"י רגע אחד העלה בקרבך וכליתוך. אם העלה בקרבך, ואתם ממרים בי בקשיות ערפכם, אזעום עליכם רגע אחד, שהוא שיעור זעמו, שנאמר (ישעיה כו ט) חזי כמעט רגע עד יעבר זעם, ואכלה אתכם, לפיכך טוב לכם שאשלח מלאך: ועתה. פרענות זו תלקו מיד, שתורידו עדיכם מעליכם: ואדעה מה אעשה לך. בפקדת שאר העון. אני יודע מה שכלבי לעשות לך:

(ו) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-עֵדָיִם מֵהָר חוֹרֵב: וְאֶעֱדִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל זַת תִּקּוּן זַיְנִיהוֹן מִטּוֹרָא דְחוֹרֵב:

רס"י את עדים מהר חורב. את העדי שהיה בידם מהר חורב:

(ז) וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת-הָאֶהָל וְנָטָה-לוֹ | מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן-הַמַּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ אֶהָל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל-מִבְקֵשׁ יְהוָה יֵצֵא אֶל-אֶהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: וּמֹשֶׁה נָסִיב זַת מִשְׁכְּנָא וּפְרָסָה לָהּ מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא אַרְחִיק מִן מִשְׁרִיתָא וְקָרִי לָהּ מִשְׁכַּן בֵּית אוֹלְפָנָא וַיְהִי כָּל דְתַבַּע אוֹלְפָן מִן קִדְם יְיָ נִפְק לְמִשְׁכַּן בֵּית אוֹלְפָנָא דִּי מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:

רש"י ומשה. מאותו עון והלאה: יקח את האהל. לשון הוה הוא, לוקח אהלו ונוטוהו מחוץ למחנה, אמר מנדה לרב, מנדה לתלמיד: הרחק. אלפים אמה, כענין שנאמר (יהושע ג 7) אך רחוק יהיה זיניכם וזיניו כאלפים אמה צמדה: וקרא לו. והיה קורא לו אהל מועד, הוא בית ועד למזבחי תורה: כל מזבח ה'. מכאן למזבח פני זקן כמקבל פני השכינה: ירא אל אהל מועד. כמו יורא. דבר אחר והיה כל מזבח ה' אפלו מלאכי השרת כשהיו שואלים מקום שכינה, חזריהם אומרים להם הרי היא באהלו של משה:

(ח) וְהָיָה כִּצְאֵת מֹשֶׁה אֶל-הָאֵהָל יִקְוּמוּ כָּל-הָעָם וְנִצְּבוּ אִישׁ פְּתַח אָהָלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מֹשֶׁה עַד-בֹּאֵי הָאֵהָלָה: וְהָיָה כִּד נִפְקַ מֹשֶׁה לְמִשְׁכְּנָא קִימין כָּל עַמָּא וּמִתְעַתְדִין גְּבַר בְּתַרְעַ מִשְׁכְּנָה וּמִסְתַּכְּלִין אַחֲרַי מֹשֶׁה עַד דְּעָלִיל לְמִשְׁכְּנָא:

רש"י והיה. לשון הוה: כצאת משה מן המחנה. ללכת אל האהל: יקומו כל העם. עומדים מפניו ואין יושבין עד שנתכסה מהם: והביטו אחרי משה. לשבת, אשתי ילוד אשה שכך מצבת, שהשכינה תכנס אחריה לפתח אהלו:

(ט) וְהָיָה כְּבֹא מֹשֶׁה הָאֵהָלָה יֵרֵד עִמּוֹד הָעֵנָן וְעַמֵּד פְּתַח הָאֵהָל וְדַבֵּר עִם-מֹשֶׁה: וְהָיָה כִּד עָלִיל מֹשֶׁה לְמִשְׁכְּנָא נְחִית עִמּוֹדָא דְּעֵנְנָא וְקָאִים בְּתַרְעַ מִשְׁכְּנָא וּמִתְמַלֵּל עִם מֹשֶׁה:

רש"י ודבר עם משה. כמו ומדבר עם משה. תרגומו ומתמלל עם משה שהוא כבוד שכינה, כמו (במדבר ז פט) וישמע את הקול מדבר אליו. ואינו קורא מדבר אליו. כשהוא קורא מדבר פתרונו הקול מדבר זינו לבין עצמו, וההדיוט שומע מאליו, וכשהוא קורא מדבר משמע שהמלך מדבר עם ההדיוט:

(י) וְרָאָה כָּל-הָעָם אֶת-עִמּוֹד הָעֵנָן עִמֵּד פְּתַח הָאֵהָל וְקָם כָּל-הָעָם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ אִישׁ פְּתַח אָהָלוֹ: וְחָזַן כָּל עַמָּא יְתַ עִמּוֹדָא דְּעֵנְנָא וְקָאִים בְּתַרְעַ מִשְׁכְּנָא וְקִימין כָּל עַמָּא וְסִגְדִין גְּבַר בְּתַרְעַ מִשְׁכְּנָה:

רש"י והשתחוה. לשכינה:

וְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה פָּנִים אֶל-פָּנִים כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל-הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשִׁעַ בֶּן-נוּן זָעַר לֹא

יְמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל: (א) וּמִתְמַלֵּל יְיָ עִם מֹשֶׁה מִמְּלַל עִם מִמְּלַל כְּמֵא דְמִמְלַל גִּבֹר עִם חֲבֵרָה וְתָב לְמִשְׁרֵיתָא וּמְשׁוּמְשִׁנָּה יְהוֹשִׁעַ בֶּר נוֹן עוֹלִימָא לֹא עָדִי מַגּוּ מְשַׁכְנָא :

רס"י ודבר ה' אל משה פנים אל פנים. ומתמלל עם משה: ושב אל המחנה. ולאחר שנדבר עמו, היה משה שב אל המחנה ומלמד לזקנים מה שלמד. והדבר הזה נהג משה מיום הכפורים עד שהוקם המשכן ולא יותר, שהרי בשבעה עשר בתמוז נסתברו הלוחות, ובשמונה עשר שרף את העגל ודן את החוטאים, ובתשעה עשר עלה, שנאמר (שמות לב ל) ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם וגו', עשה שם ארבעים יום וצקש רחמים, שנאמר (דב' ט יח) ואתנפל לפני ה' וגו', ובראש חדש אלול נאמר לו (שמות לד ב) ועלית בצקר אל הר סיני, לקבל לוחות האחרונות, ועשה שם ארבעים יום, שנאמר בהם (דברים י י) ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים וגו', מה הראשונים בראון אף האחרונים בראון, אמור מעתה אמלעיים היו בכעס. בעשרה בתשרי נתלכה הקדוש ברוך הוא לישראל בשמחה ובלב שלם, ואמר לו למשה סלחתי כדברך, ומסר לו לוחות אחרונות. וירד והתחיל לכוותם על מלאכת המשכן ועשאוהו עד אחד בניסן, ומשהוקם לא נדבר עמו עוד אלא מאהל מועד: ושב אל המחנה. תרגומו ותב למשריתא, לפי שהוא לשון הרה, וכן כל הענין. וראה כל העם, וחזן, ונלכו, וקיימין. והביטו, ומסתכלין. והשתחוו, וסגדין. ומדרכו ודבר ה' אל משה שישב אל המחנה, אמר לו אני בכעס ואתה בכעס, אם כן מי יקרבים:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי הֲעַל אֶת-הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר-תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אֹמֵרְתִי יְדַעְתִּיךָ בְּשֵׁם וְגַם-מִצְאָתְךָ חֵן בְּעֵינָי: וַיֹּאמֶר

מֹשֶׁה קָדַם יְיָ חֲזִי דְאַתָּה אֹמֵר לִי אֲסִיק יְתַ עֲמָא הַדִּין וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי יְתַ דִּי תִשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אֹמֵרְתִי רַבִּיתְךָ בְּשׁוּם וְאַף אֲשַׁפְּחֶתָא רַחֲמִין קִדְמִי :

רס"י ראה אתה אומר אלי. ראה, תן עיניך ולבך על דבריך. אתה אומר אלי וגו' ואתה לא הודעתני וגו', ואשר אמרת לי (שמות כג ט) הנה אנכי שולח מלאך, אין זו הודעה, שאין אני חפץ בה: ואתה אמרת ידעתוך בשם. הכרתוך משאר בני אדם בשם חשיבות, שהרי אמרת לי (שמות יט ט) הנה אנכי בא אליך בעצב הענן וגו' וגם כך יאמינו לעולם:

(יג) וְעֵתָהּ אִם-נָא מְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדַעְנִי נָא אֶת-דַּרְכְּךָ וְאִדְעֶךָ לְמַעַן אֶמְצָא-חֵן בְּעֵינֶיךָ וְרָאֶה כִּי עִמָּךָ הִגְוִי הַזֶּה:
וְכַעַן אִם כָּעַן אֲשַׁפְּחִית רַחֲמִין קְדָמָךְ הוֹדַעְנִי כְּעַן יְת אֲוֹרַח טוֹבָךְ וְאִדְע רַחֲמָךְ בְּדִיל דְאֲשַׁפַּח רַחֲמִין קְדָמָךְ וְיִגְלִי קְדָמָךְ אֲרִי עִמָּךְ עִמָּךְ הַדִּין:

רש"י ועתה. אם אמת שמצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכך, מה שזכר אתה נתן למוצאי חן בעיניך: ואדעך למען אמלא חן בעיניך. ואדע בזו מדת תגמוולך מה היא מציאת חן שמצאתי בעיניך, ופתרון למען אמלא חן, למען אכיר כמה שזכר מציאת החן: וראה כי עמך הגוי הזה. שלא תאמר ואעשה אותך לגוי גדול, ואת אלה תעזוב, ראה כי עמך הם מקדם, ואם זהם תמאס, איני סומך על היוצאים מחלצי שיתקיומו, ואת תשלום השכר שלי בעם הזה תודיעני, ורבותינו דרשוהו במסכת ברכות (דף 18 א) ואני לישב המקראות על אפניהם ועל סדרם באתי:

(יד) וַיֹּאמֶר פָּנֵי יִלְכוּ וְהִנַּחְתִּי לָךְ: וַיֹּאמֶר שְׂכַנְתִּי תְהִי וְאֲנִיחַ לָךְ:

רש"י ויאמר פני ילכו. כתרגומו, לא אשלה עוד מלאך, אני בעלמי אלה, כמו (שמו"ב ז יא) ופניך הולכים בקרב:

(טו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אִם-אֵין פְּנִיךָ הַלְלִים אֶל-תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה: וַיֹּאמֶר קְדָמוּהִי אִם לִית שְׂכַנְתָּךְ מִהֲלָא בִּינְנָא לָא תִסְקִינְנָא מִפָּא:

רש"י ויאמר אליו. בזו אני חפץ, כי על ידי מלאך אל תעלנו מזה:

(טז) וּבַמָּה | יוֹדַע אִפּוּא כִּי-מְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעִמָּךְ הַלּוֹא בְּלִכְתָּךְ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעִמָּךְ מִכָּל-הָעָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה: (פ) וּבַמָּה יוֹדַע הָכָא אֲרִי אֲשַׁפְּחִית רַחֲמִין קְדָמָךְ אֲנָא וְעִמָּךְ הַלּוֹא בַּמָּה שְׂכַנְתָּךְ עִמָּנָא וְיִתְעַבְדוּ לָנָא פְּרִישׁוֹן לִי וְלַעֲמָךְ מְשִׁנֵּי מְכַל עִמָּא דִּי עַל אִפֵּי אֲרַעָא:

רש"י ובמה יודע אפוא. יודע מציאות החן, הלא בלכתך עמנו. ועוד דבר אחר אני שואל ממך שלא תשרה שכינתך [עוד] על אמות העולם: ונפלינו אני ועמך. ונהיה מזדללים בדבר הזה מכל העם, כמו (שמות ט ז) והפלה ה' בין מקנה ישראל וגו':

(יז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה גַם אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֲעָשֶׂה כִּי-מִצַּאת חַן בְּעֵינַי וְאֲדַעְךָ בְּשֵׁם: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אַף יֵת פְּתִילֵי הַדִּין דִּי מִלְּתָא אֲעֵבֵד אֲרִי אֲשַׁפְּחֶת רַחֲמֵי קִדְמֵי וְרַבִּיתְךָ בְּשׂוֹם:

רס"י גם את הדבר הזה. שלא תשרה שכינתי עוד על אמות העולם, אעשה, ואין דבריו של בלעם על ידי שרית שכינה, אלא נופל וגלוי עינים, כגון (חייב 7 יב) וחלי דבר יגנב, שומעין על ידי שליח:

(יח) וַיֹּאמֶר הָרְאֵנִי נָא אֶת-כְּבוֹדְךָ: וַאֲמַר אֲחֻזְיָנִי כְעוֹן יֵת יִקְרָךְ:

רס"י ויאמר הראני נא את כבודך. ראה משה שהיה עת רצון ודבריו מקבלים, והוסיף לשאול להראותו מראית כבודו:

(יט) וַיֹּאמֶר אֲנִי אֲעֲבִיר כָּל-טוֹבִי עַל-פְּנֵיךָ וְקִרְאתִי בְּשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחִנַּתִּי אֶת-אֲשֶׁר אֲחֹן וְרַחֲמֵי אֶת-אֲשֶׁר אֲרַחֵם: וַאֲמַר אֲנָא אֲעֵבֵר כָּל טוֹבִי עַל אִפְיֶךָ וְאִקְרִי בְּשֵׁמָא דִּיךָ קִדְמָךָ וְאֲחֹן לְמוֹ דְאֲחֹן וְאֲרַחֵם עַל מוֹ דְאֲרַחֵם:

רס"י ויאמר אני אעביר וגו'. הגיעה שעה, שתראה בכבודי מה שארשה אותך לראות, לפי שאני רואה ורריך ללמדך סדר תפלה, שכשנארכת לבקש רחמים על ישראל, הזכרת לי זכות אבות, כסבור אתה, שאם תמה זכות אבות אין עוד תקוה, אני אעביר כל מדת טובי לפניך על הנור, ואתה כפון במערה: וקראתי בשם ה' לפניך. ללמדך סדר בקשת רחמים אף אם תכלה זכות אבות, וכסדר זה שאתה רואה אותי מעטף וקורא שלש עשרה מדות הוי מלמד את ישראל לעשות כן, ועל ידי שיזכירו לפני רחום וחנון יהיו נענין כי רחמי לא כלים: וחנתי את אשר אחן. אותן פעמים שארלה לחון: ורחמתי. עת שאחפוז לרחם. עד כאן לא הבטיחו אלא עתים אענה עתים לא אענה, אבל בשעת מעשה אמר לו (שמות לד י) הנה אנכי כורת ברית, הבטיחו שאינן חוזרות ריקם:

(כ) וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת-פָּנַי כִּי לֹא-יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי: וַאֲמַר לֹא תִיכּוּל לְמַחְזִי יֵת אִפִּי שְׁכַנְתִּי אֲרִי לֹא יִחְזִינֵנִי: אֲנִישָׂא וְיִתְקִים:

רש"י ויאמר לא תוכל וגו'. אף כשאעביר כל טובי על פניך איני נותן לך רשות לראות את פני:

(כא) וַיֹּאמֶר יְהוָה הֲנֵה מָקוֹם אֵתִי וְנִצַּבְתָּ עַל-הַצּוּר: וַאֲמַר ייָ הָא אֶתֶר מִתְקוֹן קִדְמֵי וְתִתְעַתֵּד עַל טַנְרָא:

רש"י הנה מקום אתי. זהר אשר אני מדבר עמך תמיד, יש מקום מוכן לי לכרכך שאטמינך שם שלא תזוק, ומשם תראה מה שתראה, זהו פשוטו. ומדקשו על מקום שהשכינה שם מדבר ואומר המקום אתי, ואינו אומר אני במקום, שהקדוש ברוך הוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו:

(כב) וְהִיָּה בְּעֵבֶר כְּבֹדִי וְשִׁמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשַׁלְּתִי כַפִּי עַלֶיךָ עַד-עֶבְרִי: ויהי במעבר יקרי ואשויגך במערת טנרא ואגין במימרי עלך עד דאעבר:

רש"י בעבר כבדי. כשאעבור לפניך: בנקרת האור. כמו (במדבר טז יז) העיני האנשים ההם תנקר, (משלי ל יז) יקרוה עורבי נחל, (מלכים ב' יט כד) אני קרתי ושתיתי מים, גזרה אחת להם, נקרת האור כרית האור: ושכתי כפי. מכאן שנתנה רשות למחזלים לחבל, ותרגומו ואגין במימרי, כנוי הוא לדרך כבוד של מעלה, שאינו כריך לסוכך עליו בכף ממש:

(כג) וְהִסְרֹתִי אֶת-כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת-אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ: (פ) וַאֲעֲדֵי ית דברת יקרי ותחזי ית דבתרי ודקדמי לא יתחזיון:

רש"י והסרותי את כפי. ואעדי ית דברת יקרי, כשאסלק הנהגת כבודי מנגד פניך ללכת משם ולהלן: וראית את אחרי. הראהו קשר של תפליון:

לד (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה פֹּסֵל-לְךָ שְׁנֵי-לַחַת אֲבָנִים כְּרָאשִׁימֵי וְכָתַבְתִּי עַל-הַלָּחַת אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל-הַלָּחַת הַרְּאשִׁימֵי אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ: וַאֲמַר ייָ לְמֹשֶׁה פֹּסֵל לְךָ תָּרִין לִיחֵי אֲבָנָא קְדָמָי וְאֶכְתוּב עַל לִיחֵא ית פתגמא די הוּו על לִיחֵא קְדָמָי די תִּבְרַתָּא:

רש"י פסל לך. הראהו מחלצ סנפירינון מתוך אהלו, ואמר לו הפסולת יהיה שלך, ומשם נתעשר משה הרבה: פסל לך. אתה שצרת הראשונות, אתה פסל לך אחרות. משל למלך שהלך למדינת הים והניח ארוסתו עם השפחות, מתוך קלקול השפחות יאלץ עליה שם רע, עמד שושבינה וקרע כתבתה, אמר אם יאמר המלך להרגה אומר לו עדיין אינה אשתך. בדק המלך ומלא, שלא היה הקלוקל אלא מן השפחות, נתראה לה. אמר לו שושבינה כתוב לה כתבה אחרת, שנקרעה הראשונה. אמר לו המלך אתה קרעת אותה, אתה קנה לך ניר אחר, ואני אכתוב לה בכתב ידי, כן המלך זה הקדוש ברוך הוא, השפחות אלו ערב רב, והשושבין זה משה, ארוסתו של הקדוש ברוך הוא אלו ישראל, לכך נאמר פסל לך:

(ב) וְהָיָה נְכוּן לַבְּקָר וְעֲלִיתַּ בַּבְּקָר אֶל-הָרֹם סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל-רֹאשׁ הָהָר: וְהָיָה זְמַן לְצַפְרָא וְתַסַּק בְּצַפְרָא לְטוּרָא דְסִינַי וְתִתְעַתֵּד קְדָמִי תַמָּן עַל רִישׁ טוּרָא:

רש"י נכון. מזמן:

(ג) וְאִישׁ לֹא-יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם-אִישׁ אֶל-יִרְאָ בְּכָל-הָהָר גַּם-הַצֹּאן וְהַבְּקָר אֶל-יָרְעוּ. אֶל-מֹול הָהָר הַהוּא: וְאִנֵּשׁ לֹא יִסַּק עִמָּךְ וְאִף אִנֵּשׁ לֹא יִתְחַזֵּי בְּכָל טוּרָא אִף עֲנָא וְתוּרֵי לֹא יָרְעוּן לְקַבֵּל טוּרָא הַהוּא:

רש"י ואיש לא יעלה עמך. הראשונות על ידי שהיו בתשואות וקולות וקהלה, שלטה בהן עין רעה, אין לך מדה יפה מן הצניעות:

(ד) וַיִּפְסֹל שְׁנֵי-לַחַת אַבְנִים כְּרֹאשֵׁינִים וַיִּשְׁלֶם מֹשֶׁה בַּבְּקָר וַיַּעֲלֶי אֶל-הָרֹם סִינַי כְּאִשֶּׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לַחַת אַבְנִים: וּפְסַל תְּרִין לוחֵי אַבְנֵינָא פְּקֻדְמָאֵי וְאִקְדַּם מֹשֶׁה בְּצַפְרָא וַיִּסְלִיק לְטוּרָא דְסִינַי כְּמָא דְפְקֻדָּא דְיִתָּה וַיִּנְסַב בְּיַדָּהּ תְּרִין לוחֵי אַבְנֵינָא: **(ה) וַיִּרְדֵּי יְהוָה בְּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה:** וְאִתְגַּלִּי יְיָ בְּעַנְנָא וְאִתְעַתֵּד עִמָּה תַמָּן וַיִּקְרָא בְּשֵׁם דְיְיָ:

רש"י ויקרא בשם ה'. מתרגמינן וקרא בשמא דה':

וַיַּעֲבֹר יְהוָה | עַל-פְּנֵי וַיִּקְרָא יְהוָה | יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן
אָרָךְ אַפִּים וְרַב-חַסֵּד וְאֲמֵת: וְאֶעֱבֹר יְיָ שְׁכֵנְתָה עַל אַפְוֹהִי וַיִּקְרָא יְיָ אֵלֶיךָ
וְחַנּוּן וְחַסֵּד מְרַחֵם רַגְזוֹ וּמְסַגֵּי לְמַעַבְדוֹ טַבְּוֹן וּקְשׁוּט:

רש"י ה' ה'. מדת הרחמים היא, אחת קדם שיחטא, ואחת אחר שיחטא וישׁוּב: אל. אף זו מדת רחמים, וכן הוא אומר (תהלים כג ב) **אֵלֵי אֵלֵי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי, וְאֵינִי לֹמֵר לַמִּדַּת הַדִּין לָמָּה עֲזַבְתָּנִי כִּי מִלְּאֲחֵי זִמְכִּילְתָּא: אֲרַךְ אַפִּים.** מאריך אפו ואינו ממהר לפרע, שׁמא יעשה תשובה: ורצ חסד. לכריכים חסד, שאין להם זכות כל כך: ואמת. לשלם שכר טוב לעושי ראונו:

וַיִּקְרָא ה' אֵלֵי רַחֵם אֶת-עַמְּךָ כִּי-רַב חַסֵּד וְאֲמֵת יְהוָה
פִּקֹּד | עוֹן אֲבוֹת עַל-בְּנֵיהֶם וְעַל-בְּנֵי בְנֵיהֶם עַל-שְׁלֵשִׁים וְעַל-
רַבְעִים: נטר טיבו לאלפי דרין שבק לעונו ולמרוד ולחובין סלח לדתיבין לאורייתא
ולדלא תיבין לא מזפי מסער חובי אבהו על בניו ועל בני בניו מרדיו על דר תליתי ועל
דר רביעי:

רש"י נכר חסד. שהאדם עושה לפניו: לאלפים. לשני אלפים דורות: עון ופסע. עונות אלו הזדונות. פשעים אלו המרדים, שאדם עושה להכעיס: ונקא לא ינקה. לפי פשוטו משמע, שאינו מותר על העון לגמרי, אלא נפרע ממנו מעט מעט. ורבותיו דרשו מנקה הוא לשנים ולא ינקה לשנים שנים: פקד עון אבות על בניו. כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם, שכבר פרש במקרא אחר (שמות כ ד) לשונאי: ועל רביעי. דור רביעי, נמלאת מדה טובה מרבה על מדת פרענות אחת לחמש מאות, שבמדה טובה הוא אומר נכר חסד לאלפים:

וַיִּמְהַר מֹשֶׁה וַיִּקְדֹּ אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה: ואוּחֵי מֹשֶׁה וַיִּכְרַע עַל אֶרְצָה
וַיִּסְגִּיד:

רש"י וימהר משה. כשראה משה שכניו עוברת ושמע קול הקריאה, מיד וישתחו:

וַיֹּאמֶר אִם-נָא מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יְיָ-נָא אֲדֹנָי
בְּקִרְבָּנוּ כִּי עִם-קִשְׁיָה-עֵרְפָּל הוּא וְסִלְחָתְךָ לְעוֹנֵינוּ וְלַחַטָּאתָנוּ
וְנִחַלְתָּנוּ: ואמר אם פֵּעוּ אֲשֶׁר פְּחִית רַחֲמִין קִדְמָךְ יְיָ תְּחַדּוּ פֵּעוּ שְׁכֵנְתָּא דִּי בִּינְנָא אַרִי
עם קשי קדל הוא ותשבוק לחובבא ולחטאנא ותחסנא:

רס"י ילך נח ה' בקרבנו. כמו שהבטחת, מאחר שאתה נושא עון, ואם עם קשה ערף הוא וימרו בד, ואמרת על זאת פן אכלך בדך, אתה תסלח לעונינו. ויש כי במקום אס: ונחלתנו. ותתנו לך לנחלה מיחדת, זו היא בקשת ונפלינו אני ועמך, שלא תשרה שכנתך על האמות:

רס"י (י) ויאמר הנה אנכי כרת ברית נגד כל-עמך אעשה נפלאות אשר לא-נבראו בכל-הארץ ובכל-הגוים וראה כל-העם אשר-אתה בקרבא את-מעשה יהוה כי-נורא הוא אשר אני עשה עמך: ואמר הא אנה גזר קים קדם כל עמך אעבד פרישן די לא אתבראו בכל ארעא ובכל עממא ויחזי כל עמא די את ביניהון ית עובדא די ארי דחל הוא די אנה עבד עמך:

רס"י כרת ברית. על זאת: אעשה נפלאות. לשון ונפלינו שיהיו מזדלים בזו מכל האמות, שלא תשרה שכנתו עליהם:

רס"א (יא) שומר-לך את אשר אנכי מצוה היום הנני גרש מפניך את-האמרי והכנעני והחתי והפריזי והחוי והיבויסי: טר לך ית די אנה מפקדו יומא דיו הא אנה מתרד מן קדמך ית אמוראי ויכנענאי וחתאי ופרזאי וחוואי ויבויסי:

רס"ב את האמרי וגו'. שש אמות יש כאן, כי הגרגשי עמד ופנה מפניהם:

רס"ב (יב) השומר לך פן-תכרת ברית ליושב הארץ אשר אתה בא עליה פן-יהיה למוקש בקרבך: אסתמר לך דילמא תגזר קים ליתב ארעא די את עלל עלה דילמא יחי לתקלא בינד: (יג) כי את-מזבחתם תתצון ואת-מצבתם תשברון ואת-אשריו תכרתון: ארי ית אגוריהון ויתרעון וית קמתהון ויתברון וית אשריהון ויתקצצון:

רס"ג אשכיו. הוא חילן שעובדים אותו:

רס"ד (יד) כי לא תשתחוה לאל אחר כי יהוה קנא שמו אל קנא הוא: ארי לא תסגוד לטעות עממא ארי יי קנא שמה אל קנא הוא:

רש"י קנא שמו. מקנא להפרע ואינו מותר, וזהו כל לשון קנאה, אוחז בנלחוו ופורע מעוזביו:

פן-תכלת ברית ליושב הארץ וזנו | אחרי אלהיהם (טו)
וזבחן לאלהיהם וקרא לה ואכלת מזבחן: דילמא תגזר קנס ליתב ארעא ויטעון בטר טענתהון וידבחון לטענתהון ויקרון לה ותיכול מדבחייהון:

רש"י ואכלת מזבחן. כסבור אתה שאין עונש באכילתו, ואני מעלה עליך כמודה בעבודתם, שמתוך כך אתה בא ולוקח מזנותיו לבניך:

ולקחת מבנותיו לבניך וזנו בנותיו אחרי אלהיהן והזנו את-בניך אחרי אלהיהן: ותסב מבנותהון לבניך ויטעון בנותהון בטר טענתהון ויטעון את בניך בטר טענתהון: **אלהי מסכה לא תעשה-לה:** דחלו דמתקא לא תעבד לה: **את-חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות אשר צויתך למועד חדש האביב כי בחדש האביב יצאת ממצרים:** ית חגא דפטיריא תטר שבעא יומין תיכול פטירא כמא די פקדתי לזמן ירחא דאביבא ארי בירחא דאביבא נפקתא ממצרים:

רש"י חדש האביב. חדש הזכור, שהתבואה מזכרת בצולה:

כל-פטר רחם לי וכל-מקנה תזכר פטר שור ושה: כל פתח ולדא דילי וכל בעירך דכרין תקדש בכור תור ואימר:

רש"י כל פטר רחם לי. באדם: וכל מקנה תזכר וגו'. וכל מקנה אשר תזכר בפטר שור ושה, אשר יפטור זכר את רחמה: פטר. לשון פתיחה, וכן (משלי י"ד) פוטר מים ראשית מדון. תי"ז של תזכר לשון נקבה היא, מוסב על היולדת:

ופטר חמור תפדה בששה ואם-לא תפדה וערפתו כל בכור בניך תפדה ולא-יראו פני ריקם: ובוכרא דחמרא תפרוק באימרא ואם לא תפרוק ותנקפה כל בוכרא דבניך תפרוק ולא יתחזון קדמי ריקניו:

רס"י ופטר חמור. ולא שאר בהמה טמאה: תפדה בשה. נותן שה לכהן, והוא חולין ביד כהן, ופטר חמור מתר בעבודה לבעלים: וערפתו. עורפו בקופיץ, הוא הפסיד ממון כהן, לפיכך יפסד ממונו: כל זכור בניך תפדה. חמשה סלעים פדיונו קרוב, שנאמר (במדבר יח טז) ופדויו מבן חדש תפדה: ולא יראו פני ריקם. לפי פשוטו של מקרא דבר בפני עצמו הוא, ואינו מוסב על הזכור, שאין במלות זכור ראית פנים, אלא אזהרה אחרת היא וכשתעלו לרגל לראות לא יראו פני ריקם, מורה עליכם להביא עולת ראית פנים, ולפי מדרש ברייתא מקרא יתר הוא, ומפנה לגזרה שיהיה על הענקתו של עבד עברי שהיא חמשה סלעים מכל מין ומין, כפדיון זכור, במסכת קדושין (דף יז א) :

(כא) יִשְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת בְּחַרִישׁ
וּבְקָצִיר תִּשְׁבֹּת: שְׁתֵּא יוֹמִין תִּתְּלַח וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָא תִּנְנוּחַ בְּזִרְעָא וּבְחֻצָּא תִּנְנוּחַ :

רס"י בחריש ובקציר תשבת. למה נזכר חריש וקציר, יש מרבתינו אומרים על חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית, וקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית, ללמד שמוסיפין מחול על הקדש. וכך משמעו, ששת ימים תעבד וביום השביעי תשבת ועבודה ששת הימים שהתרתו לך יש שנה שהחריש והקציר אסור, ואין לרדף לומר חריש וקציר של שביעית, שהרי כבר נאמר (ויקרא כה ז) שדך לא תזרע וגו' ויש מהם אומרים, שאינו מדבר אלא בשבת, וחריש וקציר שהזכר בו, לומר לך מה חריש רשות אף קציר רשות, ילא קציר העמר, שהוא מורה ודוחה את השבת:

(כב) וְחַג שִׁבְעַת תַּעֲשֶׂה לָּךְ בְּכוּרֵי קִצִיר חֲטָיִים וְחַג הָאֱסִיף
תִּקּוּפַת הַשָּׁנָה: וְחַג דְּשִׁבּוּעֵי תַעֲבֹד לָךְ בְּכוּרֵי חֻצַּד חֲטָיִין וְחַג דְּכַנְשָׂא בְּמִפְקָא דְשִׁתָּא :

רס"י זכורי קציר חטים. שאתה מביא בו שתי הלחם מן החטים: זכורי. שהיא מנחה ראשונה הבאה מן החדש של חטים למקדש, כי מנחת העמר הבאה בפסח מן השעורים היא: וחג האסיף. בזמן שאתה אוסף תבואתך מן השדה לבית. אסיפה זו לשון הכנסה לבית, כמו (דברים כג ב) ואספתו אל תוך ביתך: תקופת השנה. שהיא בחזרת השנה, בתחלת השנה הבאה: תקופת. לשון מסבה והקפה:

(כג) **שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל-זְכוּרָךְ אֶת-פְּנֵי הָאֵדֶן |**
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: תֵּלֶת זְמַנִּים בְּשָׁתָא יִתְחַזֵּן כָּל דְּכוּרָךְ קָדָם רַבּוּן עֲלֵמָא יְיָ
אֱלֹהֵא דְיִשְׂרָאֵל:

רש"י כל זכורך. כל הזכרים שבך. הרבה מלות בתורה נאמרו ונכפלו, ויש מהם שלש פעמים וארבע, לחייב ולענוש על מנין לאוין שבהם ועל מנין עשה שבהם:

(כד) **כִּי-אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפְּנֵיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת-גְּבֻלְךָ וְלֹא-יִחְמַד אִישׁ אֶת-אַרְצְךָ בְּעִלְתֶּךָ לְרֹאוֹת אֶת-פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ**
שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה: אַרְבֵּי אֲתָרָךְ עֲמִמִּין מִן קַדְמָךְ וְאַפְתֵּי יָת תְּחַוִּימָךְ וְלֹא יִחְמַד אֲנִשׁ יָת אַרְעָךְ בְּמִסְקָךְ לְאַתְחַזְאָה קָדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ תֵּלֶת זְמַנִּין בְּשָׁתָא:

רש"י אוריש. כתרגומו אתרך, וכן (דברים ז לא) החל רש, וכן (במדבר כא לג) ויורש את האמורי, לשון גרושין: והרחבתי את גבולך. ואתה רחוק מבית הבחירה ואינך יכול לראות לפני תמיד, לכך אני קובע לך שלש רגלים הללו:

(כה) **לֹא-תִשְׁחַט עַל-חַמֶּץ דָּם-זִבְחִי וְלֹא-יֵלִין לִבְקָר זֶבַח חַג הַפֶּסַח:** לֹא תִפּוֹס עַל חַמֶּיעַ דָּם פֶּסַחִי וְלֹא יִבִּיתוּן לְצַפְרָא בֵּר מִמֶּדְבָּחָא תִרְבִּי נְכֻסַת חֲגֵא דְפֶסַחָא:

רש"י לא תשחט וגו'. לא תשחט את הפסח ועדין חמץ קיים, אזהרה לשוחט או לזורק או לאחד מבני החבורה: ולא ילין. כתרגומו. אין לינה מועלת בראש המזבח, ואין לינה אלא בעמוד השחר: זבח חג הפסח. אימוריו, ומכאן אתה למד לכל הקטר חלבים ואזרים:

(כו) **רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמְתְּךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא-תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ:** (א) רִישׁ בְּכוּרֵי אַרְעָךָ תִּיתֵי לְבֵית מִקְדָּשָׁא דְיְיָ אֱלֹהֶךָ לֹא תִיכְלוּן בְּשַׂר בַּחֲלָב:

רש"י ראשית בכורי אדמתך. משבעת המינין האמורים בשבח ארלך (דברים ח ח) ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש, הוא דבש תמרים: לא תבשל גדי. אזהרה לבשר בחלב, ושלש פעמים כתוב בתורה אחד לאכילה, ואחד להגאה,

ואחד לאסור בצול: גדי. כל ולד רך במשמע ואף עגל וכבש. ממה שהאריך לפרש
בכמה מקומות (בראשית לח יז) גדי עזים, למדת סגדי סתם כל יונקים במשמע: בחלב
אמו. פרט לעוף שאין לו חלב אס, שאין אסורו מן התורה אלא מדברי סופרים:

רש"י (כז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה כְּתֹב-לְךָ אֶת-הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה כִּי עַל-פִּי | הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת-
יִשְׂרָאֵל: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּתֹב לְךָ יְת פִּתְגָמֵי הָאֵלִין אֲרִי עַל מִימַר פִּתְגָמֵי הָאֵלִין
גְּזֵרִית עִמָּךְ קִנְיָם וְעַם יִשְׂרָאֵל:

רש"י את הדברים האלה. ולא אתה רשאי לכתוב תורה שבעל פה:

רש"י (כח) וַיְהִי-שָׁם עִם-יְהוָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם
לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל-הַלְּחָת אֶת דְּבָרֵי
הַבְּרִית עִשְׂרֵת הַדְּבָרִים: וַהֲוֶה תִּמְן קָדָם יְיָ אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לַיְלָה
לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה וְכָתֹב עַל לִוְחָיָה יְת פִּתְגָמֵי קִנְיָה עֲשָׂרָה פִּתְגָמִין: (כט)
וַיְהִי בְּרִדַּת מֹשֶׁה מִהָר סִינַי וְשָׁנִי לְחַת הָעֵדֻת בֵּיד-מֹשֶׁה
בְּרִדְתּוֹ מִן-הָהָר וּמֹשֶׁה לֹא-יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ
אִתּוֹ: וַהֲוֶה כִּד נַחַת מֹשֶׁה מִטוֹרָה דְּסִינַי וְתָרִין לִוְחֵי סִדְּוִתָּה בֵּידָה דְּמֹשֶׁה בְּמַחְתָּה מִן
טוֹרָה וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע אֲרִי סִגֵּי זִיו יְקָרָה דְּאִפּוּהִי בְּמַלְלוּתָה עִמָּה:

רש"י ויהי ברדת משה. כשהביא לוחות אחרונות ציוס הכפורים: כי קרן. לשון
קרנים, שהאור מזהיק וכולט כמין קרן. ומהיכן זכה משה לקרני ההוד, רבותינו
אמרו מן המערה, שנתן הקדוש ברוך הוא ידו על פניו, שנאמר (שמות לג כג) ושכתי
כפי:

רש"י (ל) וַיֵּרָא אֶהָרָן וְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מֹשֶׁה וְהָיָה קָרַן עוֹר פָּנָיו
וַיֵּרָאוּ מַגֵּשֶׁת אֱלֹהִים: וְחָזָא אֶהָרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְת מֹשֶׁה וְהָא סִגֵּי זִיו יְקָרָה
דְּאִפּוּהִי וְדַחִילוֹ מִלְּאִתְקַרְבָּה לְוִתָּה:

רש"י וייראו מגשת אליו. בא וראה, כמה גדולה כחה של עברה, שעד שלא פשטו
ידיהם בעברה, מהו אומר (שמות כד יז) ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר
לעיני בני ישראל, ולא יראים ולא מזדעזעים, ומשעשו את העגל, אף מקרני הודו
של משה היו מרתיעים ומזדעזעים:

(לא) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים מֹשֶׁה וַיֵּשְׁבוּ אֵלָיו אֲהָרֹן וְכָל-הַנְּשִׂאִים
בְּעֵדָה וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם: וַיִּקְרָא לְהוֹן מֹשֶׁה וַתְּבוּ לְנֹתָהּ אֲהָרֹן וְכָל רִבְרֵבֵיָא
בְּכַנְשִׁתָּא וּמְלִל מֹשֶׁה עִמָּהוֹן:

רש"י הנשאים בעדה. כמו נשיאי העדה: וידבר משה אליהם. שליחותו של מקום,
ולשון הוה הוא כל הענין הזה:

(לב) וְאַחֲרֵי-כֵן נִגְשׂוּ כָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְיִם אֹתָם כָּל-אִשָּׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֹתוֹ בְּהַר סִינַי: וַבֵּתֵר כֹּן אֶתְקַרְיָבוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּפְקֻדְנֵיו יָת כָּל דֵּי מְלִל
יְי עִמָּה בְּטוֹרָא דְסִינַי:

רש"י ואחרי כן נגשו. אחר שלמד לזקנים, חזר ומלמד הפרשה או ההלכה
לישראל. תנו רבנן כיצד סדר המשנה, משה היה לומד מפי הגבורה, נכנס אהרן,
שנה לו משה פרקו, נסתלק אהרן וישב לו לשמאל משה, נכנסו בניו, שנה להם
משה פרקם, נסתלקו הם, ישב אלעזר לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן, נכנסו
זקנים, שנה להם משה פרקם, נסתלקו זקנים ישבו ללדדיו, נכנסו כל העם שנה
להם משה פרקם, נמלא זיד כל העם אחד, זיד הזקנים שנים, זיד בני אהרן
שלושה, זיד אהרן ארבעה וכו' כדאיתא בעירובין (נד ט):

(לג) וַיְכַל מֹשֶׁה מְדַבֵּר אֲתָם וַיִּתֵּן עַל-פְּנֵיו מַסּוּהָ:
וַיִּשְׂצִי מֹשֶׁה מִלְמַלְלָא עִמָּהוֹן וַיְהִיב עַל אַפּוּהִי בֵּית אַפִּי:

רש"י ויתן על פניו מסוה. כתר גומו בית אפי, לשון ארמי הוא בתלמוד סוי לבא
ועוד בכתובות (ס ט) הוה קא מסוה לאפה, לשון הבטה, היה מסתכל בה, אף כאן
מסוה בגד הנתן כנגד הפראוף ובית העינים, ולכבוד קרני ההוד שלא יזונו הכל
מהם היה נותן המסוה כנגדן ונוטלו בשעה שהיה מדבר עם ישראל, ובשעה
שהמקום נדבר עמו עד לאתו, ובאלתו ילא בלא מסוה:

(לד) וּבָבֵא מֹשֶׁה לְפָנָי יְהוָה לְדַבֵּר אֵתוֹ יִסִּיר אֶת-הַמַּסּוּהָ עַד-
צֵאתוֹ וַיִּצָּא וַדַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר יִצְוָה: וְכַד עָלֵל מֹשֶׁה
לְקֻדָּם יְי לְמַלְלָא עִמָּה אַעְדֵּי יָת בֵּית אַפּוּהִי עַד מִפְקָה וְנִפְקָ וּמְמַלְל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת דֵּי
מִתְפַּקֵּד:

כס"י | ודבר אל בני ישראל. וראו קרני ההוד בפניו. וכשהוא מסתלק מהם:

(לה) וְרָאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-פְּנֵי מֹשֶׁה כִּי קָרַן עֹור פְּנֵי מֹשֶׁה
וְהָשִׁיב מֹשֶׁה אֶת-הַמָּסוּחַ עַל-פְּנָיו עַד-בָּאוּ לְדַבֵּר אִתּוֹ:
(ססס) וַחֲזֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְת אֶפֶי מֹשֶׁה אָרִי סָגִי זִיו וְקָרָא דָּאֶפִי מֹשֶׁה וְאַתָּב מֹשֶׁה יְת בֵּית
אֶפֶי עַל אֶפֶוּהִי עַד דְּעָלַל לְמַלְלָא עִמָּה: ססס:

כס"י | והשיב משה את המסוה על פניו עד באו לדבר אתו. וכשנא לדבר אתו:
מטל פניו: נוטלו

הפטרות כי תשא - מלכים א יח

(כאן מתחילים האשכנזים) יח (א) וַיְהִי יָמִים רַבִּים וַדְּבַר-יְהוָה הָיָה אֶל-
אֱלֹהֵי: בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לֵאמֹר לְךָ הִרְאָה אֶל-אֲחָאָב וְאַתָּנָה מְטָר
עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה: (ב) וַיִּלֶּךְ אֱלֹהֵי: לְהִרְאוֹת אֶל-אֲחָאָב וְהִרְעֵב חֲזַק
בְּשִׁמְרוֹן: (ג) וַיִּקְרָא אֲחָאָב אֶל-עַבְדָּיָהוּ אֲשֶׁר עַל-הַבַּיִת וְעַבְדָּיָהוּ
הָיָה יָרָא אֶת-יְהוָה מְאֹד: (ד) וַיְהִי בְּהִכָּרִית אֵיזָבֵל אֶת נְבִיאֵי יְהוָה
וַיִּקַּח עַבְדָּיָהוּ מֵאָה נְבִיאִים וַיַּחְבִּיאֵם חֲמִשִּׁים אִישׁ בַּמְעָרָה וְכָל־כָּלָם
לָחֶם וּמַיִם: (ה) וַיֹּאמֶר אֲחָאָב אֶל-עַבְדָּיָהוּ לֵךְ בָּאָרֶץ אֶל-כָּל-מַעֲיָנֵי
הַמַּיִם וְאֶל כָּל-הַנְּחָלִים אוּלַי | נִמְצָא חֲצִיר וּנְחִיָּה סוּס וּפָרָד וְלוֹא
נִכְרִית מִהַבְּהֵמָה: (ו) וַיַּחֲלֶקוּ לָהֶם אֶת-הָאָרֶץ לְעֵבֶר-בָּהּ אֲחָאָב
הָלַךְ בְּדָרֶךְ אַחַד לְבָדוֹ וְעַבְדָּיָהוּ הָלַךְ בְּדָרֶךְ-אַחַד לְבָדוֹ: (ז) וַיְהִי
עַבְדָּיָהוּ בְּדָרֶךְ וְהִנֵּה אֱלֹהֵי: לְקִרְאוֹתוֹ וַיַּכְרֵהוּ וַיִּפֹּל עַל-פְּנָיו וַיֹּאמֶר
הַאֲתָנָה זֶה אֲדֹנָי אֱלֹהֵי: (ח) וַיֹּאמֶר לוֹ אֲנִי לֵךְ אָמַר לְאֲדֹנָיָה הִנֵּה
אֱלֹהֵי: (ט) וַיֹּאמֶר מֶה חֲטָאתִי כִי-אַתָּה נִתַּן אֶת-עַבְדְּךָ בְּיַד-אֲחָאָב
לְהַמִּיתָנִי: (י) חִי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אִם-יֵשׁ-גֹוִי וּמִמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא-שָׁלַח
אֲדֹנָי שָׁם לְבִקְשׁוֹךָ וְאָמְרוּ אֵין וְהַשְׁבִּיעַ אֶת-הַמְּמַלְכָה וְאֶת-הַגֹּוִי כִי
לֹא יִמְצָאָכָה: (יא) וְעַתָּה אֲתָנָה אָמַר לֵךְ אָמַר לְאֲדֹנָיָה הִנֵּה אֱלֹהֵי:
(יב) וְהָיָה אֲנִי | אֵלֶיךָ מֵאַתָּה וְרוּחַ יְהוָה | יִשְׁאָרְךָ עַל אֲשֶׁר לֹא-אָדָע

וּבָאתִי לְהַגִּיד לְאַחֲבָב וְלֹא יִמְצָאָהּ וְהִרְגֵנִי וְעַבְדְּךָ יֵרָא אֶת-יְהוָה מִנְעָרָי: ^(יג) הֲלֹא-הִגַּד לְאָדֹנָי אֶת אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בַּהֲרֹג אִיזְבֵּל אֶת נְבִיאֵי יְהוָה וְאַחֲבָב מִנְבִיאֵי יְהוָה מֵאָה אִישׁ חֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים אִישׁ בַּמַּעֲרָה וְאָכְלִכֶם לֶחֶם וּמַיִם: ^(יד) וְעַתָּה אַתָּה אָמַר לְךָ אֲמַר לְאָדֹנָי הִנֵּה אֵלֶיךָ וְהִרְגֵנִי: ^(טו) וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ חַי יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי הַיּוֹם אֲרָאָה אֵלָיו: ^(טז) וַיֵּלֶךְ עַבְדְּיָהוּ לִקְרֹאת אַחֲבָב וַיַּגִּד-לוֹ וַיֵּלֶךְ אַחֲבָב לִקְרֹאת אֵלֶיךָ: ^(יז) וַיְהִי כִּרְאוֹת אַחֲבָב אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר אַחֲבָב אֵלָיו הֲאֵתָה זֶה עֹכֵר יִשְׂרָאֵל: ^(יח) וַיֹּאמֶר לֹא עֹכֵרְתִי אֶת-יִשְׂרָאֵל כִּי אִם-אַתָּה וּבֵית אָבִיךָ בַּעֲזָבְכֶם אֶת-מִצּוֹת יְהוָה וַתֵּלֶךְ אַחֲרַי הַבְּעָלִים: ^(יט) וְעַתָּה שְׁלַח קִבְּץ אֵלַי אֶת-כָּל-יִשְׂרָאֵל אֶל-הָר הַכְּרֹמֶל וְאֶת-נְבִיאֵי הַבְּעַל אַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וּנְבִיאֵי הָאֲשֵׁרָה אַרְבַּע מֵאוֹת אֲכַלִּי שְׁלַחן אִיזְבֵּל: ^(כ) וַיִּשְׁלַח אַחֲבָב בְּכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּץ אֶת-הַנְּבִיאִים אֶל-הָר הַכְּרֹמֶל: ^(כא) מִתַּחֲלִילִים הַסַּפְרָדִים ^(כב) וַיִּגֹּשׁ אֵלֶיךָ חַי יְהוָה אֶל-כָּל-הָעָם וַיֹּאמֶר עַד-מָתִי אַתֶּם פּוֹסְחִים עַל-שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים אִם-יְהוָה הָאֱלֹהִים לָכֵן אַחֲרָיו וְאִם-הַבְּעַל לָכֵן אַחֲרָיו וְלֹא-עָנּוּ הָעָם אֶתְּךָ דָּבָר: ^(כג) וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ חַי יְהוָה אֲנִי נֹתֵרְתִי נְבִיא לַיהוָה לְבַדִּי וּנְבִיאֵי הַבְּעַל אַרְבַּע-מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים אִישׁ: ^(כד) וַיִּתְּנוּ-לָנוּ שְׁנַיִם פָּרִים וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפָּר הָאֶחָד וַיִּנְתְּחֵהוּ וַיִּשְׁימוּ עַל-הָעֵצִים וְאִשׁ לֹא יִשְׁימוּ וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה | אֶת-הַפָּר הָאֶחָד וְנִתְתִּי עַל-הָעֵצִים וְאִשׁ לֹא יִשְׁימוּ: ^(כה) וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם-יְהוָה וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר-יַעֲנֶה בְּאִשׁ הוּא הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל-הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר: ^(כז) וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ חַי יְהוָה לְנְבִיאֵי הַבְּעַל בְּחָרוּ לָכֶם הַפָּר הָאֶחָד וְעֲשׂוּ רֵאשִׁיטָה כִּי אַתֶּם הַרְבֵּים וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאִשׁ לֹא תִשְׁימוּ: ^(כח) וַיִּקְחוּ אֶת-הַפָּר אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם וַיַּעֲשׂוּ וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁם-יְהוָה וְהַבְּעַל מִהַבְּקָר וְעַד-הַצֹּהֲרִים לֹאמַר הַבְּעַל עָנָנוּ וְאִין קוֹל וְאִין עֲנָה וַיִּפְסְחוּ עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה: ^(כט) וַיְהִי בְּצֹהֲרִים וַיִּהְיֶה בָּהֶם אֵלֶיךָ חַי יְהוָה וַיֹּאמֶר קְרָאוּ בְּקוֹל-גְּדוֹל כִּי-אֱלֹהִים הוּא כִּי שִׁיחַ וְכִי-שִׁיג לוֹ וְכִי-דָרַךְ לוֹ אוֹלֵי יִשָּׁן הוּא וַיִּקְרְאוּ בְּקוֹל גְּדוֹל וַיִּתְגַּדְּדוּ כַּמִּשְׁפָּטִים בְּחַרְבּוֹת וּבְרַמְחִים עַד-שִׁפְף־דָּם עֲלֵיהֶם: ^(ל) וַיְהִי כַּעֲבַר הַצֹּהֲרִים וַיִּתְנַבְּאוּ עַד לַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְאִין-קוֹל וְאִין-עֲנָה וְאִין קוֹשֵׁב: ^(לא) וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ חַי יְהוָה לְכָל-הָעָם גִּשְׁוּ אֵלַי וַיִּגִּשְׁוּ כָל-הָעָם אֵלָיו וַיִּרְפָּא אֶת-מִזְבֵּחַ יְהוָה הַהַרֹּס: ^(לב) וַיִּקַּח אֵלֶיךָ חַי יְהוָה שְׁתֵּים עָשָׂר אַבְנִים כַּמִּסְפָּר שִׁבְטֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיָה דָּבָר-יְהוָה אֵלָיו לֹאמַר

יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמִי: (לב) וַיִּבְנֶה אֶת-הָאֲבָנִים מִזְבֵּחַ בְּשֵׁם יְהוָה וַיַּעַשׂ תְּעֹלָה כְּבֵית סֹאתִים זָרַע סָבִיב לְמִזְבֵּחַ: (לג) וַיַּעֲרֹךְ אֶת-הָעֵצִים וַיִּנְתַּח אֶת-הַפֶּר וַיִּשֶׂם עַל-הָעֵצִים: (לד) וַיֹּאמֶר מְלֹאוּ אַרְבָּעָה כַּדִּים מַיִם וַיִּצְקוּ עַל-הַעֹלָה וְעַל-הָעֵצִים וַיֹּאמֶר שְׁנוֹ וַיִּשְׁנוּ וַיֹּאמֶר שְׁלֹשׁ וַיִּשְׁלְשׁוּ: (לה) וַיִּלְכוּ הַמַּיִם סָבִיב לְמִזְבֵּחַ וְגַם אֶת-הַתְּעֹלָה מְלֵא-מַיִם: (לו) וַיְהִי | בַּעֲלֹת הַמִּנְחָה וַיִּגָּשׁ אֱלֹהֵי הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיִּשְׂרָאֵל הַיּוֹם יוֹדַע כִּי-אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאֲנִי עַבְדְּךָ (ובדברך) וּבְדַבְּרֶךָ עָשִׂיתִי אֵת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: (לז) עֲנֵנִי יְהוָה עֲנֵנִי וַיִּדְעוּ הָעַם הַזֶּה כִּי-אַתָּה יְהוָה הָאֱלֹהִים וְאַתָּה הַסֹּבֵת אֶת-לְבָבם אַחֲרֵינִי: (לח) וַתִּפֹּל אִשׁ-יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת-הָעֹלָה וְאֶת-הָעֵצִים וְאֶת-הָאֲבָנִים וְאֶת-הָעֶפְרַיִם וְאֶת-הַמַּיִם אֲשֶׁר-בַּתְּעֹלָה לַחֲכָה: (לט) וַיֵּרָא כָּל-הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה פרה פרק יא

א. צְלוּחִית שֶׁהִנִּיחָה מְגֵלָה, וּבָא וּמִצָּאָה מְכֻסָּה, פְּסוּלָה. הַנִּיחָה מְכֻסָּה וּבָא וּמִצָּאָה מְגֵלָה, אִם יְכוּלָה הַחֲלָדָה לְשַׁתּוֹת הַיִּמְנָה, אוּ נָחַשׁ לְדַבְּרֵי רֶבֶן גְּמְלִיאֵל, אוּ שְׂיִרְד. בָּה טַל בְּלִילָה, פְּסוּלָה. הַחֲטָאת אֵינָה נְצוּלָה בְּצִמִּיד פְּתִיל. וּמִים שְׂאִינָן מְקַדְּשִׁין נְצוּלִין בְּצִמִּיד פְּתִיל:

דרטורה (א) צלוחית. של מי חטאת: וזא ומלאה מכוסה פסולה. שאני אומר אדם נכנס לשם וכסה אותה, ורוב בני אדם אין טהורין לחטאת: אם יכולה חולדה לשתות ממנה פסולה. אבל אם אינה יכולה לשתות לא פסלינן להו מטעם שמה אדם טמא נכנס וגילה אותה דאין דרך בני אדם לגלות אלא לכסות מפני השרצים, אבל שרצים דרכן לגלות ואין דרכן לכסות. ודוקא מכוסה ומלאה מגולה חיישינן לחולדה. אבל מגולה ומלאה מגולה כמו שהניחה, לא חיישינן, אע"פ שחשו לספק מים מגולין דחמירא סכנתא מאיסורא: או נחש לדברי רבן גמליאל. דאמר לעיל אף הנחש פוסל מפני שהוא מקיאו: החטאת. אפר חטאת או מים המקודשים שהיו באוהל המת בתוך כלי שיש עליו כמיד פתיל:

ב. כָּל הַסֵּפֶק טְהוֹר לְתַרוּמָה, טְהוֹר לְחֻטָּאת. כָּל הַתְּלוּי לְתַרוּמָה, נִשְׁפָּךְ לְחֻטָּאת. אִם עָשׂוּ עַל גְּבִיּוֹ טְהוֹרוֹת, תְּלוּיּוֹת. הֶרְפָּפוֹת, טְהוֹרוֹת לְקֹדֶשׁ וּלְתַרוּמָה וְלִחֻטָּאת. רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר אָמַר, הֶרְעָדוֹת, טְמֵאוֹת לְחֻטָּאת:

דרטורה (ז) כל הספק טהור לתרומה. כל ספק שאם נולד אותו ספק בתרומה התרומה טהורה, אם נולד כיוצא בו בחטאת טהור: וכל התלוי לתרומה. וכל ספק שאם נולד בתרומה תולין לא אוכלין ולא שורפין, אם נולד כיוצא בו בחטאת, ישפך האפר או המים המקודשים. ובמסכת טהרות פרק הזורק טומאה, תנינן להו לספק הטהור ולספק שעל ידיו תולין בתרומה: אם עשו על גביו טהרות. אם הזה באפר זה שנטמא בספק התלוי לתרומה, ועשה טהרות על ידי אותה הזאה, חולין אותם טהרות ולא אוכלין ולא שורפין: הרפפות. כמין שזכות של עז: טהרות לקודש לתרומה ולחטאת. לפי שאינן כלים וגם אינן ראוין למדרס: הרעדות. עמים שאינן מהדוקים יפה זה בזה וכשאלם נסעו עליהם רועדים ומתנענעים: טמאות לחטאת. פעמים שאדם יושב עליהן וראוין ליטמא מושב. ואין הלכה כר' אליעזר:

ג. דִּבְלָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מֵי חֻטָּאת וַיִּנְטָלָה וַאֲכָלָה, אִם יֵשׁ בָּהּ כִּבְיָצָה, בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה, הַמֵּים טְמֵאִין, וְהָאוֹכְלָה חַיֵּב מִיָּתָהּ. (ואין בה כִּבְיָצָה, הַמֵּים טְהוֹרִין, וְהָאוֹכְלָה חַיֵּב מִיָּתָהּ). רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּטְהוֹרָה, הַמֵּים טְהוֹרִים. הַטְּהוֹר לְחֻטָּאת שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וַרְבּוֹ לְתוֹךְ מֵי חֻטָּאת, נְטֵמָא:

דרטורה (ח) אם יש בה כביצה. לאוכל פחות מכביצה אינו מטמא: בין טהורה בין טמאה המים טמאים. לטהרת תרומה, טמאה היא אל כל חטאת: והאוכלה חייב מיתה. לנטמא במי חטאת בשעה שאוכלה, ותרומה בטומאת הגוף במיתה: ר' יוסי אומר בטהורה המים טהורים. לסבירא ליה לר' יוסי שאין טהור לתרומה מטמא את מי חטאת. ואין הלכה כרבי יוסי: שהכניס ראשו ורובו בתוך מי חטאת. רבנן גזרו טומאה על הבא ראשו ורובו במים שאובין כמפורש פרק המא דשבת, והוא משמונה עשר דבר שגזרו בו זיוס, ומי חטאת מים שאובין נינהו, הלכך כשהכניס ראשו ורובו בהם נטמא, ומשנטמא ואינו טהור למי חטאת, חוזרים מי חטאת ומטמאים אותו ונעשה ראשון לטומאה, שאין מי חטאת מטמאים את הטהור להם, אבל כשאינו טהור להם מטמאים אותו:

ד. כָּל הַטְּעוֹן בִּיאַת מֵים מִדְּבָרֵי תוֹרָה, מְטַמֵּא אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת הַתְּרוּמָה וְאֶת הַחֲלִין וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר, וְאֶסוּר עַל בִּיאַת הַמֶּקֶדֶשׁ. לְאַחַר בִּיאָתוֹ, מְטַמֵּא אֶת הַקֹּדֶשׁ, וְפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמֵים אֲמָרִים, פּוֹסֵל בְּקֹדֶשׁ וּבַתְּרוּמָה, וּמְתַר בְּחֲלִין וּבַמַּעֲשֵׂר. וְאִם בָּא אֶל הַמֶּקֶדֶשׁ, בֵּין לִפְנֵי בִיאָתוֹ בֵּין לְאַחַר בִּיאָתוֹ, חַיֵּב:

דרטורה (ט) כל הטעון ביאת מים מדברי תורה. כגון הנוגע בכל אבות הטומאות: מטמא את הקודש ואת התרומה. לפי שהוא ראשון, עושה שני בחולין ובמעשר, וסלישי בתרומה, ורביעי בקודש: לאחר ביאתו. שטבל ולא העריב שמשו, יש לו דין שני לטומאה, ועושה

שלישי בתרומה, ורביעי בקודש: וחכמים אומרים פוסל בקודש. כגם שטבול יום פוסל בתרומה, כן פוסל בקודש, ואינו מטמא בקודש, לכיון שטבול קלישא טומאתו, ופסול משו, טמא לא משו: ואם בא אל המקדש. כל הטעון טבילה מן התורה שצא אל המקדש דהיינו לעזרת לישראל, אפילו לאחר שטבול קודם שיעריב שמשו, חייב. ואף לעזרת נשים אסור טבול יום ליכנס. אבל אינו חייב אלא בעזרת ישראל:

ה. כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים, מטמא את הקדש, ופוסל את התרומה, ומתיר בחלין ובמעשר, דברי רבי מאיר. וחכמים אוסרים במעשר. לאחר ביאתו, מתיר בכלו. ואם בא אל המקדש, בין לפני ביאתו ובין לאחר ביאתו, פטור:

דרטורה (ה) כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים. כגון אכל אוכלין טמאין, ושתה משקין טמאין, והידים, והכלים שנטמאו במשקין, וכיוצא בהן: וחכמים אוסרים במעשר. והלכה כחכמים: לאחר ביאתו. לאחר שטבול, מיד הותר בכולם, ואין צריך הערב שמש: ואם בא אל המקדש פטור. דלא אסרה תורה ביאת המקדש אלא על מי שנטמא באב הטומאה דאורייתא, כדכתיב (ויקרא ה) בטומאת אדם או בזהמה טמאה או בכל שרץ טמא:

ו. כל הטעון ביאת מים, בין מדברי תורה בין מדברי סופרים, מטמא את מי חטאת, ואת אפר חטאת, ואת המזה מי חטאת במגע ובמשא. האזוב המכשר, והמים שאינן מקדשים, וכלי ריקם הטהור לחטאת, במגע ובמשא, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, במגע אכל לא במשא:

דרטורה (ו) מטמא את מי חטאת. ואפילו לאחר שטבול אם לא טבול לשם חטאת כאילו לא טבול, דתנן בפי' אין דורשין (תגיגה יח) טבול לקודש והחזק לקודש אסור בחטאת. אבל משטבול לשם חטאת, אפילו טבול יום דאורייתא שפסול לתרומה ולקודש, כשר לחטאת, דטבול יום כשר צפרה: ומזה מי חטאת במגע ובמשא. ובהא כולי עלמא לא פליגי. אבל באזוב המוכשר לקבל טומאה, ומשום דאוכל הוא צריך הכשר שיבוא עליו מים, וכן צמים שאינן מקודשים ועומדים לקדש, וכלי ריקם הטהור ועומד כדי להניח בו אפר חטאת, בהא פליגי רבי מאיר וחכמים. והלכה כחכמים:

ז. כל אזוב שיש לו שם לוי, פסול. אזוב זה, פשר. אזוב יון, אזוב כוחלית, אזוב רומי, אזוב מדברי, פסול. ושל תרומה טמאה, פסול. ושל טהורה, לא נזה. ואם נזה, פשר. אין מזהין לא ביונקות, ולא בתמרות. אין תיבין על היונקות על ביאת המקדש. רבי אליעזר אומר, אף לא על התמרות. אלו הן היונקות, גבעולין, שלא גמלו:

דרטורה (ז) כל אזוב שיש לו שם לוי. שרגילין ללוות עמו שם אחר, כגון הנך דמפרש לקמן: אזוב זה. כלומר אזוב סתם שהרואה אותו אומר זה אזוב הוא בסתם: ושל תרומה טמאה. שאזוב של גינה חייב בתרומה כשלקטו לאכילה, והא קא משמע לן דאע"ג שהוא פחות מכביצה שאינו מטמא מי חטאת, אפילו הכי הזאתו פסולה, כיון שהאזוב עלמו טמא:

ושל טהורה לא יזה. מפני שמפסיד את התרומה: תמרות. כמין גרגרין שיט בראשי האזוב:
אין חייבין על היונקות. טמא שהזו עליו זיונקות וזא בהזאה זו אל המקדש, אינו חייב:
רבי אליעזר אומר וכו'. ואין הלכה כר' אליעזר: גבעולים שלא גמלו. כל זמן שהפרח
מונח בתוך כיסו קודם שיפתח:

ח. אִזּוּב שֶׁהָזָה בוּ, כְּשֶׁר לְטַהֵר בוּ אֶת הַמְצוּרָע. לְקַטּוֹ לְעֵצִים וְנָפְלוּ עָלָיו
מִשְׁקִין, מְנַגְבוֹ וְהוּא כֶּשֶׁר. לְקַטּוֹ לְאֶכְלִין וְנָפְלוּ עָלָיו מִשְׁקִין, אִף עַל פִּי
שֶׁנִּגְבוּ, פְּסוּל. לְקַטּוֹ לְחֻטָּאת, כְּמַלְקֵט לְאֶכְלִין, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה
וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, כְּמַלְקֵט לְעֵצִים:

זרמורה (ח) מנגבו. כדי שלא יתערבו מים הכשרים בפסולים: אע"פ שנגבו פסול.
ואע"פ שלא נטמא כשהוכשר לקבל טומאה פסול: לקטו לחטאת. להזות זו מי חטאת:
כמלקט לעצים. ומנגבו והוא כשר. וכן הלכה:

ט. מְצוֹת אִזּוּב, שְׁלֵשָׁה קְלָחִים וּבָהֶם שְׁלֵשָׁה גְבֻעוּלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,
שֶׁל שְׁלֵשָׁה שְׁלֵשָׁה. אִזּוּב שֵׁישׁ בוּ שְׁלֵשָׁה קְלָחִים, מִפְּסוּגוֹ וְאוּגְדוֹ. פְּסוּגוֹ וְלֹא
אֲגָדוֹ, אֲגָדוֹ וְלֹא פְּסוּגוֹ, לֹא פְּסוּגוֹ וְלֹא אֲגָדוֹ, כֶּשֶׁר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, מְצוֹת
אִזּוּב, שְׁלֵשָׁה קְלָחִים וּבָהֶם שְׁלֵשָׁה גְבֻעוּלִים, וְשִׁירֵיו שְׁנַיִם, וְגִרְדָּמָיו כֹּל
שֶׁהוּא:

זרמורה (ט) שלשה קלחין ובהן שלשה גבעולין. גבעול אחד בקלח אחד. ושלשה קלחים
דבעינן, ילפינן לקיחה לקיחה מאגודת אזוב מפסח מצרים, מה להלן שלשה, דבהכי מקרי
אגודה, אף כאן שלשה: מפסגו. מפרידו ומחלקו שיהיו השלשה קלחים מפורדים זה מזה:
ר' יוסי אומר מצות אזוב שלשה. ר' יוסי מחמיר טפי מתנא קמא, דלר' יוסי תחילתו שנים
פסול ולתנא קמא תחילתו שנים כשר, ואינו פסול עד שיהא תחילתו כשייריו אחד. ודקאמר
תנא קמא מצות אזוב שלשה קלחים, למראה בעלמא ולא לעכב. והלכה כר' יוסי: וגרדומיו
כל שהוא. גרדומי הגבעול כל שהוא. ושייריו וגרדומיו תרי מילי נינהו, דשייריו הוו שיירי
השלשה קלחין דהיינו שני קלחין, וגרדומיו הוא הגבעול עצמו דאגרדום ונשבר ונשתיר
ממנו כל שהוא:

גמרא נדה דף פ"ט ע"א

אִיזָהוּ אָדוּם כְּדָם הַמֶּכֶּה. מֵאֵי כְּדָם הַמֶּכֶּה אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל כְּדָם שׁוֹר
שְׁחוּט וְלִימָא כְּדָם שְׁחִיטָה אִי אָמַר כְּדָם שְׁחִיטָה הָוּה אָמִינָא כְּכֹלָה שְׁחִיטָה קָא

משמע לן כדום המכה בתחלת הכאה של סכין. עולא אמר כדום צפור חיה. איבעיא להו חיה לאפוקי שחוט או דילמא לאפוקי פחוש תיקו:

רס"י שור דמו אדום כדאמר במס' יומא האי חיוור והאי סומק. דם שחיטה. משתנה והולך: כפור חיה. דם היואלא מכפור חי ע"י מכה: או דילמא לאפוקי כחוש. והאי חיה לשון בריאה הוא:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

רבי יודאי שאיל ליה לרבי שמעון יומא חד דאערע עמיה בארחה אמר ליה רבי הא כתיב בפרשתא דשבת דאמר ישעיה דכתיב כה אמר יי לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגומר ונתתי להם בביתי ובחמותי וגומר מאי קא מיירי. אמר ליה קפוטקאה חמורף קטיר בטיפסא ונחית דמלה דאורייתא בעיא צחותא או אפכי לאחורף וזיל אבתראי ותבון לבד אמר ליה בגיניה דמר עבידנא ארחה ובתריה דמר אסתכל בשכינתא. אמר ליה תא חזי מלה דא הא אוקמוה חבריאי ולא פרישו מלה. כה אמר יי לסריסים מאן סריסים אלן אינון חבריאי דמשתדלי באורייתא ומסרסי גרמיהו כל שיתא יומין דשבתא ולעאן באורייתא ובליליא דשבתא מזרזי גרמיהו בזווגא דילהון משום דינדעי רזא בשעתא דמטרונייתא אידונת במלכא. ואינון חבריאי דינדעין רזא דא מכוננין לבייהו למיהימנותא דמאריהון ומתברקאן באיבא דמעיהון בההוא ליליא ודא הוא דכתיב אשר ישמרו כמה דאת אמר ואביו שמר את הדבר. ואקרון סריסים ודאי בגין לחפאה לשבתא לאשפחא רענא דמאריהון דכתיב ובחרו באשר חפצתי. מאי באשר חפצתי. דא זווגא דמטרונייתא. ומחזיקי בבירתי כלא חד בבירתי סתם. זכאה חולקיה דמאן דאתקדש בקדושה דא וידע רזא דא:

תרגום הזוהר רבי יודאי שאל את רבי שמעון, יום אחד שנפגש עמו בצדקה. אמר לו, רבי, הרי פתוב צפרקה זו של שבת שאמר ישעיהו, שפתוב, כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו' ונתתי להם בביתי ובחמותי וגו'. מה הוא אומר. אמר לו רבי שמעון, קפוטקאה, שקראו על שם עירו, אשר חמורף צגדר ורד, פי דברי תורה כריכים לחות שכל, או הפך לאחורף ולך אחרי וכון את לבד. אמר לו, צפכיל אדוני עשיתי הדך, ואחרי אדוני אסתפל צפכנה. אמר לו, דכר זה צארוהו החברים, ולא פירשו הדכר. כה אמר ה' לסריסים. מי הם הסריסים. אלן הם החברים העוסקים בתורה ומסרסי עלמם כל שעת ימי השבת ועוסקים בתורה, ובליל שבת מזרזים עלמם בזווג סלחם, משום שיודעים סוד העליון, צפעא שהמטרונייתא מתחברת צמלך. ואלן החברים היודעים סוד הזא, מכוננים את לבם לאמונת אדונם, ומתברכים צפרי צטנס צלילה ההוא. וזהו שפתוב, אשר ישמרו,

בְּדַכְתִּיב, וְחָזְיוּ עָמַר אֶת הַדְּבָר. וְנִקְרָאִים וְדַחֵי סְרִיסִים, מִשּׁוּם שְׂמֻחָפִים עַד הַשְּׂבָת
לְמַלְאֵל רָאוֹן שֶׁל אֲדוֹנָם, שְׂפָתוֹב, וּבְחֶרֶב בְּחֶסֶר חֶפְזָתִי. מִהוּ בְּחֶסֶר חֶפְזָתִי. זֶהוּ הַזּוּג
שֶׁל מְטֻרְוֹנִיתָא. וּמְחֻזְזִיקִים בְּבִרְיָתִי, הַכֹּל אֶחָד, שְׁפִירוֹשׁוּ גַם כֵּן זּוּג, בְּבִרְיָתִי סְתָם,
שֶׁהוּא יָסוּד הָעֲלִיוֹן הַמְּתַחַצֵּר עִם הַמְּטֻרְוֹנִיתָא. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוּ שֶׁל מִי שְׂמֻחָקֵדֶשׁ בְּקִדְשָׁה
זו, וְיֻזְעַ וְסוּד הַזֵּה.

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פרק ו'

א. הפוסק עם הנכרי לבנות לו חצרו או כותלו או לקצור את שדהו או ששכרו שנה
או שתיים לבנות לו חצר או לטע לו כרם אם הייתה המלאכה במדינה או בתוך
התחום אסור לו להניחן לעשות בשבת מפני הרואים שאינם יודעים שפוסק ואם
הייתה המלאכה חוץ לתחום מתר שאין שם ישראל שיראה את הפועליו כשהן עושין
בשבת: **ב.** וכן מתר לאדם להשכיר פרמו או שדהו לנכרי אף על פי שהוא זורען
ונוטען בשבת שהרואה יודע ששכורין הן או באריסות נתן להם ודבר ששם ישראל
בעליו קרוי עליו ואין דרך רוב אנשי אותו המקום להשכירו או ליתן לו באריסות
אסור להשכירו לנכרי מפני שהנכרי עושה באותו המקום מלאכה בשבת והוא נקרא
על שם הישראל בעליו:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

המסתפק בהכרחי נקרא צדיק כמו שכתוב (משלי י"ג) צדיק אוכל לשׂובע נפשו ודוד
אמר (תהלים קי"ט) טוב לי כי עונתי למען אלמד חקיה ולא שאל יעקב אלא (בראשית כ"ח)
ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וכתוב (שם מ"ט) יששכר חמור גרם וגוי ויט שכמו
לסבול ואמרו רבותינו זכרונם לברכה בך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכי
אם עשית כן אשריך בעולם הנה וטוב לך לעולם הבא ואמרו רבותינו זכרונם לברכה
אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ואמרו רבותינו זכרונם לברכה
מרבך בשר מרבך רמה ואמרו רבותינו זכרונם לברכה לעולם יראה אדם פאלו
קדוש שרוי בתוך מעיו שנגמר (חושע י"א) בקרבך קדוש:

פרשת ויקהל

ויקהל יום ראשון תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 12 דמילוי יו"ד דשם בין להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

לה (א) ויקהל משה את-כל-עדת בני ישראל ויאמר אליהם
אלה הדברים אשר-צוה יהוה לעשות אתם: ואכנש משה את כל
בני ישראל ויאמר להון אליו פתגמא די פקד יי למעבד ויהוון:

רש"י ויקהל משה. למחרת יום הכפורים כשירד מן ההר, והוא לשון הפעיל,
שאנו אוסף אנשים צדיים, אלל הן נאספים על פי דבורו, ותרגומו ואכנש:

ששית ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם
קדש שבת שבתון ליהוה כל-העשה בו מלאכה יומת: שתא
יומין תתעבד עבדתא וביומא שביעאה יהי לכוון קודשא שפא שבתא קדם יי כל דיעבד
בה עבדתא ויתקטל:

רש"י ששית ימים. הקדים להם מזהרת שבת לכוון מלאכת המשכן, לומר שאינה
דוחה את השבת:

לא-תבוערו אש בכל משבתיכם ביום השבת: (פ) לא תבוערו
אשתא בכל מותבניכוון ביומא דשבתא:

רש"י לא תבוערו אש. יש מרבותינו אומרים הבערה ללאו יראת, ויש אומרים
לחלק יראת:

(ד) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר
אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר: וְאָמַר מֹשֶׁה לְכָל כְּנִשְׁתָּא דבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימָר דִּין
פְּתִיגְמָא דִּי פְקֹד יְיָ לְמִימָר:

רס"י זה הדבר אשר אזהרה. לי לאמר לכם:

(ה) קָחוּ מֵאֲתַתְּכֶם תְּרוּמָה לַיהוָה כֹּל נְדִיב לְבָבוֹ יְבִיאֶהָ אֶת
תְּרוּמַת יְהוָה זָהָב וְכֶסֶף וְנַחְשֵׁת: סְבוּ מִכּוֹן אֲפֻרְשׁוּתָא קָדָם יְיָ כֹּל
דִּיתְרַעֲי לְבַח יְיָ יְתִי יְתִי אֲפֻרְשׁוּתָא קָדָם יְיָ דְהָבָא וְכֶסֶף וְנַחְשָׁא:

רס"י נדיב לבו. על שם שלבו נדבו קרוי נדיב לבו. כבר פרשתי נדבת המשכן
ומלאכתו במקום אחר:

(ו) וַתִּכְלַת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: וְתִכְלָא וְאַרְגָּמָנָא וְיַצְבַּע
וְהוֹרֵי וְבוֹי

נביאים - מלכים א - פרק ז

(א) וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח אֶת-חִירָם מִצֹּר: וַיִּשְׁלַח מֶלֶכָא שְׁלֹמֹה
וַדְּבַר יְתִי חִירָם מִצֹּר: (ד) בֶּן-אִשָּׁה אֲלֻמָּנָה הוּא מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי
וְאָבִיו אִישׁ-צֹרִי חִרָשׁ נַחֲשֵׁת וְיִמְלָא אֶת-הַחֲכָמָה וְאֶת-
הַתְּבוּנָה וְאֶת-הַדְּעִת לַעֲשׂוֹת כָּל-מְלָאכָה בְּנַחֲשֵׁת וַיְבֹא
אֶל-הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ אֶת-כָּל-מְלָאכָתָו: בַּר אֲתַתָּא אֲרִמְלֵתָא הוּא
מִשְׁבְּטָא דְבֵית נַפְתָּלִי וְאָבוּהִי גְבַר צוּרִי אוּמָן בְּעוֹבְדָא דְנַחֲשָׁא וְאֲתַמְלִי יְתִי חוּכְמָתָא וְיְתִי
סוּכְלֵתְנוּתָא וְיְתִי דְעֵתָא לְמַעְבַּד כָּל עֲבִידָא בְּנַחֲשָׁא וְאֲתָא לְוֹת מֶלֶכָא שְׁלֹמֹה וְעִבַּד יְתִי כָּל
עֲבִידְתֵיהּ:

רס"י חרש. אומן: וימלא את החכמה ואת התבונה ואת הדעת. שלמה כלי
אומנות שהעולם נברא בהן, שנאמר (משלי ג יט-כ): בחכמה יסד ארץ, כונן שמים
בתבונה, בדעתו תהומות נבקעו. בשלשתן נבנה הבית:

(טו) וַיַּצַּר אֶת-שְׁנֵי הָעַמּוּדִים נְחֹשֶׁת שְׁמֹנֶה עָשָׂר אַמָּה קוֹמַת הָעַמּוּד הָאֶחָד וְחוּט שְׁתֵּי-עָשָׂר אַמָּה יָקוּב אֶת-

הָעַמּוּד הַשֵּׁנִי: וְצָר יָת תִּרְיֹן עַמּוּדָא דְנְחָשָׂא תַמְנֵי עָסְרֵי אַמִּין רוּמָה דְעַמּוּדָא חָד וְחוּט מְשַׁח תִּרְתִּין עָסְרֵי אַמִּין מְסַף לִיה וְכוּן לְעַמּוּדָא תַנְגָּנָא :

רס"י את שני העמודים . שהעמיד באולם יכון ובוועז : שמנה עשרה אמה קומת וגו' . ובדברי הימים (ב ג טו) הוא אומר : שלשים וחמש אמה קומתו , שילק שניהם כאחד , והאמה החסירה , אומר אני , חצי אמה היתה לכל אחד בראשו , שאינה דומה למלכת שאר העמוד , כמו שאמור למטה (פסוק כב) בענין : ועל ראש העמודים מעשה שושן : וחוט שתיים עשרה אמה יסוב את העמוד השני . לימד שהיה ארבע אמות על ארבע אמות עגול , שכל שיס בהקיפו שלשה טפחים , יס בו רוחב טפח , ועוביו ארבע אצבעות , והוא חלול , כך מפורש בסוף ספר ירמיהו (כב כא) . והרי זה מקרא קצר , פירש ארכו של אחד , וילמד השני ממנו , ופירש הקיפו של שני , וילמד ממנו הראשון . וכן תרגם יונתן : וחוט משח תרתין עסרי אמיין מקיף ליה , וכן לעמודא תניינא :

(טז) וּשְׁתֵּי כְתָרֹת עֲשָׂה לָתֵת עַל-רְאשֵׁי הָעַמּוּדִים מִצָּק נְחֹשֶׁת חֲמִשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכְּתָרֹת הָאֵחָת וְחֲמִשׁ אַמּוֹת

קוֹמַת הַכְּתָרֹת הַשֵּׁנִית: וְתִרְתִּין קְרוּנָתָן עֲבַד לְמִתָּן עַל רִישׁ עַמּוּדָא מִתְּדָּ נְחָשָׂא חֲמִשׁ אַמִּין רוּמָא דְקְרוּנָתָא חָדָא וְחֲמִשׁ אַמִּין רוּמָא דְקְרוּנָתָא תַנְגָּנָא :

רס"י ושתי כותרות . פומייל"ש בלע"ז : מולק . טריסגיטי"ר בלע"ז : חמש אמות קומת הכותרת האחת . ובסוף הספר (מלכים ב כה יז) הוא אומר : שלש אמות , שנינו במשנה ארבעים ותשע מדות : שתי אמות התחתונות של כותרות היו שוות לעמוד , שלא היו בהן אורה , ושלש העליונות היו עודפות לחוץ , המוקפות אורה , שנאמר (בפסוק יז) : שצבים מעשה שצבה , כמיין לולצין של דקל היו מוקפות . ואומר אני , שלא מנה אותן שתי אמות התחתונות בסוף הספר , לפי שהיו שוות לעמוד , והעמוד תחוב בכותרת שתי אמות :

(יז) שְׁבָכִים מַעֲשֶׂה שְׁבָכָה גְדִלִים מַעֲשֶׂה שְׂרָשְׁרוֹת לְכַתְּרֹת אֲנָשׁר עַל-רְאֵשׁ הָעַמּוּדִים שְׁבַעַה לְכַתְּרֹת הָאֵחָת וְשְׁבַעַה

לְכַתְּרֹת הַשֵּׁנִית: סְרִיגָן עוֹבֵד סְרִיגָא קְלִיעָן עוֹבֵד גְּדִילָן לְקְרוּנָתוֹן דְעַל רִישׁ עַמּוּדָא שְׁבַעַה לְקְרוּנָתָא חָדָא וְשְׁבַעַה לְקְרוּנָתָא תַנְגָּנָא :

כ"ז שְׂכָרִים מַעֲשֵׂה שְׂכָרָה . הַשְּׂכָרִים שֶׁהֵי לָהֶם , דּוּמָה כַּמִּין כִּיפָה , שְׂקוּרִין קוֹיפ"א : מַעֲשֵׂה שְׂכָרָה . מוֹקֵפוֹת הֵיוּ לוֹרֹת שֶׁל לוֹלְבֵי דָקָל , כַּמוֹ (אִיּוֹב י"ח) : וְעַל שְׂכָרָה יִתְהַלֵּךְ , וּגְדִילִים הֵיוּ לָהֶם כַּמַּעֲשֵׂה שְׂרָרָאוֹת : שְׂכָרָה לְכוֹתֶרֶת הָאֶחָת . שְׂכָרָה לוֹלְבִין הִיָּה לְהִיקֵף אֶחָד לְשְׂכָרָה אֶחָת :

(יח) וַיַּעַשׂ אֶת-הָעֲמוּדִים וְשָׁנָי טוֹרִים סָבִיב עַל-הַשְּׂבָכָה הָאֶחָת לְכֶסֶת אֶת-הַכְּתָרֶת אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ הָרַמְזִים וְכֵן עָשָׂה לְכְתָרֶת הַשְּׁנִית: וַעֲבַד יְתַעֲמֹדָא וְתָרִין סִידְרִין סְחֹר סְחֹר עַל סְרִיגְתָא חֲדָא לְכַסְאָה יְתַקְרָוּתוֹן דְּעַל רִישׁ רַמְזִינָא וְכֵן עָבַד לְקָרְוֶתָא תְּנִינְתָא :

כ"ח וְשָׁנֵי טוֹרִים . שֶׁל רַמְזִים וְשֶׁל נַחֲשָׁת , הַרְמוֹנִים תַּחֲוִצִים בְּשְׂרָרֹת הַמְקִיפּוֹת אֶת הַכוֹתֶרֶת , כַּד מְפּוֹרֵשׁ בְּדַבְרֵי הַיָּמִים (ב ג טו) , וּבַמִּשְׁנָה אַרְבַּעִים וְחָמֵשׁ מִדּוֹת : לְכֶסֶת אֶת הַכוֹתֶרֶת אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ הַרְמוֹנִים . הָרִי זֶה מְקַרָא מְסוּרָם , לְכֶסֶת הַרְמוֹנִים אֶת הַכוֹתֶרֶת אֲשֶׁר עַל הָרֹאשׁ , וְכֵן הֵיוּ הַכוֹתֶרֶת עֲשׂוּיֹת לְפִי סֵדֶר מְשַׁמְעוֹת הַמְקַרָאוֹת : כַּמִּין שְׁנֵי אֲגָנִים הֵיטָה כָל אֶחָת , אֲגוּן הַתַּחְתּוֹן בֵּית קִיבּוּלָה לְמַעְלָה , וְהוּא קְרוּי 'גוּלָה' , כַּמוֹ שְׁאֲמֹר בְּעִנְיָן (לְקַמֵּן פְּסוּק מ"א) : וְגוּלָת הַכוֹתֶרֶת , וְתַרְגּוּמוֹ יוֹנְתָן : אֲגָנֵי קְרוּוֹתוֹן . הַעֲלוּיֹן כְּפוּי עַל הַתַּחְתּוֹן , בֵּית קִיבּוּלָה לְמַטָּה , וְהִיא קְרוּיָה 'שְׂכָרָה' כַּמָּה שְׁנֵי אֲגָנִים זֶה (ט"ז) : וְהַשְּׂכָרִים שְׁתֵּים לְכֶסֶת אֶת שְׁתֵּי גוּלָת הַכוֹתֶרֶת . נִמְלָא רַחֲבָה בְּמִקּוֹם הַדְּבָק , וּמְשׁוּפַעַת וְעוּלָה , וּמְשׁוּפַעַת וְיֹרְדָת , וְהוּא קְרוּי בְּטוֹן . וְכֵן תַּרְגּוּם יוֹנְתָן מְלַעּוֹמַת הַבְּטוֹן (פְּסוּק כ') , מְלַקְבֵל דְּבָקָא . וְגוּבָה שְׁתֵּי הָאֲגָנוֹת הָאֵלֶּה אַרְבַּע אֲמוֹת , וְזֶהוּ שְׁאֲמֹר (פְּסוּק י"ט) : וּמַעֲשֵׂה שׁוֹשֵׁן בְּאוֹלָם אַרְבַּע אֲמוֹת . מִלְּוִירוֹת הֵיוּ בָם כַּמִּין פְּרָחֵי שׁוֹשְׁנִים , כַּדָּרֵךְ הַלְוִירִין בְּכוֹתֵל הָאוֹלָמוֹת , אַרְבַּע אֲמוֹת גּוּבָה , וְהָאֲמָה הַחֲמִישִׁית , הִיא כּוֹתֶרֶת קִטְנָה לְמַעְלָה מִן הַגְּדוּלָה , הוּא שְׁנֵי אֲגָנִים (פְּסוּק כ') : וְכוֹתֶרֶת עַל שְׁנֵי הָעֲמוּדִים :

כתובים - משלי - פרק יט

(כב) תִּאֲוֹת אָדָם חֲסָדוֹ וְטוֹב-רָשׁ מֵאִישׁ כָּזָב: וְרַגְתִּיהָ דְּבַר נְשָׂא חֲסָדִיהָ וְטוֹב מִסְכָּנָא מִן גְּבָרָא כְּדָבָא :

רש"י תאות אדם חסדו . עיקר שהבריות מתאווים לאדם בעבור חסדו : וטוב רש מאיש כזב . ואם איש כזב הוא ומצטיח ואינו עושה טוב איש רש ממנו :

(כג) **יִרְאֵת יְהוָה לְחַיִּים וְשִׁבְעַ יָלִין בַּל-יִפְקֹד רָע:** דחלתיה דאליהא לחיי ומן דשביע מניה נבות ולא נפקוד בישתא :

רש"י ושבע ילון . הירא את השם שלא יפקד בשום רעה :

(כד) **טָמֵן עֵצֶל יָדוֹ בַצִּלְחַת גַּם-אֶל-פִּיהוּ לֹא יְשִׁיבָנָה:** עטלא דמטשי ידיה בשחתיה אף לא לפומיה מקרב ליה :

רש"י טמן עצל ידו בצלחת . ביורה חמה שכשיעצרוה מן האור ופינוה רקנית מחמם ידו בתוכה ודומה לו בשלו בסירות ודודי' ובצלחות (דברי הימים ב לה) ומשום רבינו יצחק הלוי שמעתי בצלחת מלשון תרגום ויבקע וללח בשעת הלנה והגליל על שם שהקור והגליל מבקעין ואלוחים הידים , ואני שמעתי בצלחת קרע החלוק שקורין פאנדאדור"י , בלעז כלומ' טומנה בחיקו (סא"א) :

(כה) **לֶץ תִּכָּה וּפְתֵי יַעֲרָם וְהוֹכִיחַ לְנִבּוֹן יִגִּין דָּעַת:** לממקנא תמחי ושברא מתערם ואכיס לסוכלתו דנתבין ידיעתא :

רש"י לץ תכה ופתי יערים . על מכות פרעה ומלחמת עמלק החכים יתרו ונתגייר :

(כו) **מִשְׁדָּד-אֵב יִבְרִיחַ אִם בֶּן מִבִּישׁ וּמַחְפִּיר:** דבני לאבוי ומעריק לאמיה ברא הוא מבחנתא ומחפרנא :

רש"י משדד אב יבריה אם . מזריח אם : בן מביש ומחפיר . דרכיו ע"י שראת' שרה את בן הגר המצרית משחק לעבודת גלולים וגילוי עריות גרם זה שנסתלח' אמו וירע הדבר מאלד בעיני אברהם (בדאשית כא) :

(כז) **חֲדַל-בְּנֵי לְשִׁמְעַ מוֹסֵר לְשִׁגוֹת מְאֲמְרֵי-דָעַת:** פרש ברי ושמע מרדוהא ולא תשגא מן מאמרי דפומי :

קס"י **חדל בני לשמוע וגו' .** מקרא הקר הוא וזהו פירושו חדל בני לשגות מאמרי
דעת בשביל לשמוע מוסר , חדל לשגות כמו מלשגות וכן וחדל לעשות הפסח (
במדבר ט) וכן כי חדל לספור (בראשית מא) :

משנה דמאי פרק ה

א. הלוקח מן הנחתום, כיצד הוא מעשר. נוטל כדי תרומת מעשר וחלה, ואומר, אחד ממאה ממה שיש כאן, הרי בצד זה מעשר, ושאר מעשר סמוך לו, זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו, והשאר חלה, ומעשר שני בצפוננו או בדרומו, ומחלל על המעות:

ב. (ב) הלוקח מן הנחתום. כשהנחתום מוכר במדה גסה, הלוקח ממנו חייב לתקן מה שהוא לוקח, והנחתום פטור. והא דתנן לעיל בפרק ב' שהנחתומים חייבים להפריש כדי שיעור תרומת מעשר וחלה, התם מיירי במוכר במדה דקה שמפני שהוא משתכר הרבה הטילו עליו לעשר, אי נמי מפני התינוקות שלוקחים ממי שמוכר דקה כדי שלא יאכלו טבלים, הטילו עליו לתקן. מדה גסה ודקה מפורקים לעיל סוף פ"ב: נוטל כדי תרומת מעשר. דהיינו אחד ממאה וכדי חלה אחד מארבעים ושמונה ולא סיפריקס מן הככר שלקח מן הנחתום, אלא קובע להם מקום ומניחם מחוזרים במקומם: אחד ממאה ממה שיש כאן. מכל מה שיש כאן משמע אף עם כדי שיעור חלה שהפריש, עשוי מעשר, ונמלא מפריש מעשר אף מן החלה: ושאר מעשר. דהיינו עוד תשעה סמוך לו הרי קבע מקום לכל המעשר, ואותו האחד שקראתי לו שם מעשר תחילה, עשוי תרומת מעשר על התשעה הסמוכים לו: והשאר חלה. אחד מארבעים ושמונה שהפרשתי חלה: ומעשר שני בצפוננו או בדרומו. קובע לו מקום ואחר כך מחללו ואינו נריך להוסיף חומש:

ב. הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר באחת, נוטל אחד משלשים ושלוש ושלשים, ואומר, אחד ממאה ממה שיש כאן, הרי זה בצד זה חליו, והשאר תרומה על הכל. ומאה חליו שיש כאן, הרי זה בצד זה מעשר, ושאר מעשר סמוך לו, זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו והשאר חלה ומעשר שני בצפוננו או בדרומו, ומחלל על המעות:

ב. (ג) נוטל אחד משלשים ושלש ושלשים. היינו שליש ממאה, וסאה שנוטל יס בהם [ל"ל בה] שלשה שלשים, שנים מהם לתרומה שהיא תרי ממאה, ואחד לתרומת מעשר, שהיא אחד ממאה, ואומר על אותה סאה שנטל, אחד ממאה שיש כאן בין הכל, דהיינו שליש אותה סאה: הרי הוא בצד זה חוליו. פירוש שאר חוליו כמו שהוא עתה בטבלו בצד

שני שלישים שעמו, והשאר דהיינו שני שלישים יהיו תרומה על הכל: מהחולין שיש כאן. דהיינו השליש שאמרתיו עליו שישאר חולין, הרי זה בצד זה מעשר: ושאר מעשר. דהיינו עוד תשעה סמוך לשליש זה, אותם עשרה שלישים יהיו מעשר על המאה שלישים. ולא דוקא עשרה אלא מעט פחות כפי המגיע לשנים של תרומה: זה שעשיתי מעשר. היינו השליש שקרא עליו שם מעשר תחלה עשוי תרומת מעשר על תשעת השלישים, ולא שליט שלם אלא חסר דבר מועט ולהכי קאמר מהחולין שיש כאן דמשמע ולא כל החולין. ומתניתין אתיא כאבא אלעזר בן גומל דאמר בסוף פרק כל הגט [לא]. כסם שיש לו לבעל הבית רשות לתרום תרומה גדולה כך יש לו רשות לתרום תרומת מעשר, ואיהו נמי שרי להפריש תרומת מעשר באומד בעין יפה בפרק כל המנחות ברות מלה. הלכך אותו שליט שהוא מפריש משלם, אף על פי שהיה ראוי להיות חסר מעט, בעין יפה הוא מפריש ושרי:

ג. הלוקח מן הנחתום, מעשר מן החמה על הצוננת, ומן הצוננת על החמה, אפילו מטפוסין הרבה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אוסר, שאני אוסר, חטים של אמש היו משל אחר, ושל היום היו משל אחר. רבי שמעון אוסר בתרומת מעשר, ומתיר בחלה:

דרטורה (ג) ומן הצוננת על החמה. אף על פי שהוא מעשר מן הרע על היפה סבר לה כרבי אלעאי דאמר התורם מן הרע על היפה תרומתו תרומה ודמאי התירו אפילו לכתחילה: ואפילו מדפוסים הרבה. ולא חיישינן שמא אתמול קנה הנחתום תבואה ממי שהוא מעשר, והיום ממי שאינו מעשר, ונמלא מפריש מן הפטור על החיוב, לנחתום מחד גברא זבין אף על פי שהוא עושה מדפוסים הרבה: רבי יהודה אוסר. כששניהם של אמש או שניהם של היום, מודה רבי יהודה לרבי מאיר דאפילו מדפוסים הרבה שרי, ללא חייש לדפוסים, אבל אחד של אמש ואחד של היום, אפילו מדפוס אחד אסור שאני אומר וכו': רבי שמעון אוסר בתרומת מעשר. דאפילו שניהם של היום או של אמש, כיון דשני דפוסים הוא אמרינן מתרי גברי זבין את התבואה, ושמא האחד עישר והאחד לא, ונמלא מפריש מן הפטור על החיוב: ומתיר בחלה. דבחלה כולי עלמא מודו אפילו של אמש בשל היום ואפילו משני דפוסים, דאי נמי מתרי גברי זבין לא חיישינן, שהרי אלל הנחתום מתחייבת בחלה שהוא גלגל את העיסה, והלכה כר' שמעון:

ד. הלוקח מן הפלטר, מעשר מכל טפוס וטפוס, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אוסר, מאחת על הכל. מודה רבי יהודה בלוקח מן המנפול, שהוא מעשר מכל

דרטורה (ד) פלטר. הוא הלוקח מן הנחתומים ככרות הרבה צבת אחת, ומוכר אחר כך בצוק אחד אחד: מעשר מכל דפוס ודפוס דברי רבי מאיר. לסבירא ליה לר' מאיר פלטר מתרי תלתא נחתומים זבין, ואנו אומרים דפוס זה קנה מנחתום אחד והשני מנחתום אחר. ור' יהודה סבר פלטר מחד נחתום זבין, ואף על פי שהם משני דפוסים, כולם מנחתום אחד הן, הלכך אם כולן משל אמש או משל היום, מעשר מאחד על הכל כדין נחתום: מנפול. קונה מן פלטרין הרבה ומוכר לאחרים, וכיון שהוא רגיל לקנות מאנשים הרבה

הלוקח ממנו מעשר על כל אחד ואחד. והלכה כר' יהודה:

ה. הלוקח מן העני, וכן העני שנתנו לו פרוסות פת או פלחי דבילה, מעשר מכל אחד ואחד. ובתמרים ובגרוגרות, בולל ונוטל. אמר רבי יהודה, אימתי. בזמן שהמתנה מרבה, אבל בזמן שהמתנה מועטת, מעשר מכל אחד ואחד.

ברטורה (ה) הלוקח מן העני. המחזיר על הפתחים: פלחי דבילה. חתיכות של דבילה: בזלל ונוטל. דורס התמרים או הגרוגרות ומערבן יחד והן נבללים ומתערבים ונמאץ מפריש מן החיוב על החיוב דקסבר יש בלילה דדבר היבש, אבל פרוסות של לחם ופלחי דבילה אין נבללין, ואתי לאפרושי מן הפטור על החיוב: בזמן שהמתנה מרובה. בזמן שהכל נותנין מתנה מרובה שכל המתנות שוות, אז מועלת בלילה: אבל בזמן שהמתנה מועטת. כלומר, שמתנה אחת מעוטה מחברתה לא מהניא בלילה, דלמא כל חד וחד לא מתרמי ידיה, וחיישינן שמא מן הרוב מפריש על המועט, כך נראה פירוש משנה זו בירושלמי:

ו. הלוקח מן הסיטון וחרזר ולקח ממנו שנייה, לא יעשר מזה על זה, אפלו מאותו הסוג, אפלו מאותו המין. נאמן הסיטון לומר, משל אחד הם:

ברטורה (ו) סיטון. סוחר הלוקח תבואה מבעלי בתים הרבה ביחד ומוכר לאחרים במדה גסה: לא יעשר מזה על זה. דשמא מה שלקח ממנו בשניה מאדם אחר הנאו, ואתי לאפרושי מן הפטור על החיוב: ואפילו מאותו הסוג. כלומר מאותה קופה, ודומה לו במסכת כלים (פט"ז מ"ג), הסוגים הגדולים: ואפילו מאותו המין. דשניהם שחמתית או שניהם לבנה. ואם אמר הסיטון דמאדם אחד קנה נאמן:

ז. הלוקח מבעל הבית וחרזר ולקח ממנו שנייה, מעשר מזה על זה, אפלו משתי קפות, אפלו משתי עירות. בעל הבית שקהיה מוכר ירק בשוק, בזמן שמביאין לו מגנותיו, מעשר מאחת על הכל. ומגנות אחרות, מעשר מכל אחד ואחד.

ברטורה (ז) מעשר מזה על זה. דכולו מעושר או כולו אינו מעושר, ובלבד שיהיה ממין אחד, ובחוד שנתו, שאין תורמין משל שנה זו על של שנה אחרת: ומגנות אחרות מעשר מכל אחד ואחד. דבעלי הגנות שמא זה עישר וזה לא עישר:

ח. הלוקח טבל משני מקומות, מעשר מזה על זה, אף על פי שאמרו, אין אדם רשאי למכור טבל אלא לצרף:

ברטורה (ח) משני מקומות. ששני המוכרים הודיעוהו שהוא טבל: אלא לצרף. כגון שנתערב לחבירו חולין מועטין בטבל מרובה שאין לטבל זה תקנה עד שיעשר עליו ממקום אחר. ודוקא לחבר מותר למכור טבל אצל לא לעם הארץ. ועם הארץ שנתערב לו חולין

בטבל כיילד הוא עושה, הולך אלל חזר והוא לוקח לו טבל ממקום אחר ומעשר לו:

ט. מעשרין משל ישראל על של נכרי, משל נכרי על של ישראל, משל ישראל על של כותים, משל כותים על של כותים. רבי אליעזר אוסר משל כותים על של כותים: פותים

בבבורה (ט) משל ישראל על של נכרי. האי תנא סבר אין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מן המעשר, ורבי מאיר היא, ואינה הלכה, דקיימא לן יש קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מן המעשר, דכתיב (ויקרא כה) והארץ לא תמכר לנכריות, הא אם נמכר לנכריות היא: על של כותים. פירות הכותים ודאי טבל מוכרין אותן, דאע"פ דכשאוכלין פירותיהן עשורי מעשרין, כשמוכרין אינן מעשרין, דלא חיישי על לפני עור לא תתן מכשול: ר"א אוסר משל כותים על של כותים. דזמנין דמעשר לנפשיה ונמלך ומוכרו, ושמא האחד מעושר והאחד לא, ונמלא מפריש מן הפטור על החיוב, ובזמן הזה הכותים עשאו כנכרים גמורים ללא, ונמלא מפריש מן הפטור על החיוב, ובזמן הזה הכותים עשאו כנכרים דכריהם: ללא

י. עציץ נקוב, הרי זה פאָרץ. תרם מהאָרץ על עציץ נקוב, מעציץ נקוב על האָרץ, תרומתו תרומה. משאינו נקוב על הנקוב, תרומה ויחזור ויתרם. מן הנקוב על שאינו נקוב, תרומה, ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומות ומעשרות:

בבבורה (י) עציץ נקוב. כלי שמשימין בתוכו עפר וזרעים בו, אם נקוב כדי שרש קטן שהוא פחות מכזית, הרי הוא כארץ ופירותיו טבל גמור דאורייתא: תרם מן הארץ. אפילו לכתחלה נמי מצי לתרום ומשום סיפא נקט לשון דיעבד: תרומה ויחזור ויתרום. דמן הפטור על החיוב הפריש ולאו תרומה היא הלכך יחזור ויתרום, ומכל מקום כיון שקרא לה שם תרומה נותנה לכהן דלא לית לזולתי בתרומה, ואין כריך להוציא עליה תרומות ומעשרות כמו בסיפא, משום דמדאורייתא לאו טבל הוא, אבל מן הנקוב על שאינו נקוב דמן החיוב על הפטור הפריש התרומה, הו"ל טבל דאורייתא, הלכך לא יאכל עד שיוציא עליה תרומות ומעשרות:

יא. תרם מן הדמאי על הדמאי, מדמאי על הודאי, תרומה ויחזור ויתרם. מן הודאי על הדמאי, תרומה, ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומות ומעשרות:

בבבורה (יא) מן הדמאי על הדמאי. דלמא האי מעושר והאי לאו מעושר: תרומה. ואין כריך לתקן את התרומה, כיון דספק הוא ורוב עמי הארץ מעשרים הן: מן הודאי על הדמאי תרומה ולא תאכל. דהוי דומיא דמפריש מן הנקוב על שאינו נקוב מן החיוב על הפטור, שאם הדמאי מעושר נמלאת התרומה טבל דאורייתא, הלכך לא תאכל:

גמרא ברכות דף ט"ו ע"ב

תני רב עובדיה קמיה דרבא (דברים י"א) ולמדתם שיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדבקים. עני רבא בתריה כגון על לבבך על לבבכם בכל לבבך בכל לבבכם עשב בשדך ואבדתם מהרה הכנף פתיל אתכם מארץ. אמר רבי חמא ברבי חנינא כל הקורא קריאת שמע ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם שנאמר (תהלים ס"ח) בפרש שדי מלכים בה תשגג בצלמון אל תקרי בפרש אלא בפרש. אל תקרי בצלמון אלא בצלמות. ואמר רבי חמא ברבי חנינא למה נסמכו אהלים לנחלים דקתיב (במדבר כ"ד) כנחלים נטיו וגו' כאהלים נטע וגו' לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטמאה לטהרה אף אהלים מעלין את האדם מפך חובה לכף זכות. הקורא למפרע לא יצא. רבי אמי ורבי אסי הוו קא קטרין ליה גננא לרבי אלעזר אמר להו אדהכי והכי איזיל ואשמע מלתא בבי מדרשא ואיתי ואימא לכו. אזל אשפחיה לתנא דקתני קמיה דרבי יוחנן קרא וטעה ואינו יודע להיכן טעה. באמצע הפרק יחזור לראש. בין פרק לפרק יחזור לפרק ראשון. בין כתיבה לכתיבה יחזור לכתיבה ראשונה. אמר ליה רבי יוחנן לא שנו אלא שלא פתח בלמען ירבו ימיכם אבל פתח בלמען ירבו ימיכם סרביה נקט ואתי. אתא ואמר להו אמרי ליה אלו לא באנו אלא לשמוע דבר זה דיינו:

רס"י בין הדבקים. תיבות המדובקים זו בזו אם אינו מפרידן כשהתיבה השניה מתחלת באות שהתיבה שלפניה נגמרת הוא קורא אותם שני אותיות באות אחת אם אינו מתעסק ליתן ריוח ביניהם כדמפרש רבא: **בפרש שדי**. אם תפרש שדי ותבדיל תיבות של מלכות שמים: **מלכים** בה תשגג בצלמון. התורה אשר בה מלכים ימלוכו תשגג ותכנן כך את כל המות: **אהלים** לנחלים. כנחלים נטיו כאהלים נטע: אף אוהלים. בתי מדרשות אוהלים ל' נטיעה נופלת בהם שנאמר ויטע אהלי אפדנו: קטרין ליה גננא. קוטרין לו חופה להשיאו אשה: יחזור לראש. כגון שהיה יודע שבפרק זה טעה ודלג אבל אינו יודע באיזה מקום בו טעה: בין פרק לפרק. שיועד שגמר הפרשה וצריך להתחיל פ' אחרת ואינו יודע באיזה מהן: יחזור לפרק ראשון. להפסק ראשון והיה אם שמוע: בין כתיבה לכתיבה. שיועד שצריך לומר וכתבתם ואינו יודע אם ראשון אם שני: ואר"י. לתנא וכו': סרביה נקט. אין לטעות מכאן עד אמת ויציב ואין צריך לחזור אלל לאמת שהפרשה שגורה בפיו:

זוהר ויקהל דף ד' ע"ב

קחו מאתכם תרומה ליי ואי תימא דקשיא מלה עליוכו. כל נדיב לבו וביאה. מהו
יביאה אלא מהכא אוליפנא רזא לצלותא דבר נש דדחיל למאריה ומכוין לביה
ורעותיה בצלותא אתקין תקונא דלעילא כמה דאוקמוה. בקדמיתא בשירין
ותושבחו דקאמרין מלאכין עלאין לעילא ובההוא סדורא דתושבחו דקא אמרי
ישאל לתתא איהי קשיטת גרמיה ואתתקנת בתקונהא פאתתא דאתקשטת
לבעלה ובסדורא דצלותא בההוא תקונא דצלותא דמיושב אתקינו עולמתהא
וכל אינון דילה ומתקשטון כל אינון בהדה לבתר דאתתקון כלא ואתסדרו כד מוטו
לאמת ויצב כדן כלה מתתקנא איהי ועולמתהא עד דמטו לגאל ישאל כדן
אצטריך למיקם כלא על קיומיהו. בגין דכד בר נש מטי לאמת ויצב וכלא
אתתקון עולמתהא נטלי לה ואיהי נטילת גרמה לגבי מלכא עלאה. כיון דמטו
לגאל ישאל כדן מלכא קדישא עלאה נטיל בדרגוי ונפיק לקבלא לה. ואגן מקמי
מלכא עלאה בעינו לקיימא על קיומנא באימתא ברעדה דהא כדן אושיט ימיניה
לגבה ולבתר שמאליה דשוי לה תחות רישה ולבתר אתחבקו תרווייהו פחדא
בנשיקין. ואלין אינון תלת קדמיותא. ובעי בר נש לשואה לביה ורעותיה ולכוונא
בכל הני תקונין וסדורין דצלותא פומיה ולביה ורעותיה פחדא השתא דמלכא
עלאה ומטרוניתא אינון בחבורא בחדנה באינון נשיקין מאן דאצטריך למשאל
שאלתין ישאל דהא כדן שעתיא דרעותא איהו. כיון דשאל בר נש שאלתוי מקמי
מלכא ומטרוניתא כדן יתקין גרמיה ברעותיה ולביה לתלתא אחרנין לאתערא
חדנה דטמירו דהא מאלין תלת אתברכא בדבקותא אחרא ויתקין בר נש גרמיה
למיפק מקמיהו ולאנחא לון בחדנה גניזא דאלין תלת. ועם כל דא דיהא רעותיה
דיתברכון תתאי מאינון ברקאון דחדנה טמירא וכדן אצטריך למנפל על אנפוי
ולממסר נפשיה בשעתיא דאיהי נקטא נפשו ורוחין כדן איהי שעתיא לממסר
נפשיה בגו אינון נפשו דאיהי נקטא דהא כדן צורא דחיי איהו כדקא יאות :

תרגום הזהר קחו מאתכם תרומה לה'. ואם תאמרו, שהדבר קשה מכם, כל נדיב
לב וביאה. שואל מה הפירוש, יביאה. ומשיב, אלכא מפאון למדנו הסוד לתפלה. כי
חדם היירא מרבונו ומכוון לבו ורלונו בתפלה, הוא מתקון תקון העליון, כמו
שהעמדנו. בתפלה בשירות ותשבחות שאומרים מלאכים העליונים למעלה, ובסדר
ההוא של תשבחות שאומרים ישראל למטה, המלכות מהקשטת עלמה, ומתתקנת
בתקונה, כאלה המתקשטת לבעלה. ובסדר התפלה, בתקון ההוא של תפלה
דמיושב, דהינו מזרפת יוצר אור ולמעלה, עד תפלת שמונה עשרה, שהיא
צעמידה. התקינו כל אלו העלמות, וכל אלו סלה, וכל אלו מתקשטים עמה. לאחר
שנתקון הכל ונסתדר, כשפוגיעים לאמת וליב, אז מתתקון הכל, והוא והעלמות
סלה, עד שפוגיעים לגאל ישראל. ואז כריכים הכל לעמד על מעמד. משום
כשחדם מגיע לאמת וליב, והכל כבר נתתקון, העלמות נושאות והיא נושאת עלמה
אל מלך העליון, כיון שפוגיעים לגאל ישראל, אז מלך הקדוש העליון נוסע
במדרגותיו, ויוצא להכל אותה. ואנו, מפני מלך העליון, כריכים לעמד על
מעמדינו באימה וברעדה, כי אז מושיט לה ימינו, שהיא צברפת מגן אברהם,
ואחר כך שמאלו שמשים תחת ראשה, בסוד הפתוב שמאלו תחת לראשי, שהיא
צברפת אתה גבור, ואחר כך מתחזקים שניהם ליחד בנשיקין, שהיא צברפת האל
הקדוש, שהיא קו האמנעי, ואלו הם שלש צרכות הראשונות של תפלת שמונה

עֲשֶׂהָ. וְכִרְיָהּ הָאֵדָם לְשׂוֹם לְבָו וּרְלוֹנוֹ, וּלְכֹוֹן בְּכָל יָלְפוֹ הַתְּקוּנִים וְהַסְּדָרִים שֶׁל הַתְּפִלָּה, פִּיּוֹ וְלְבָו וּרְלוֹנוֹ יַחַד. עֵתָהּ שֶׁמִּלְפָּנֶיךָ הָעֲלִיּוֹן וְהַמְּלֻכּוֹת הֵם בְּחֻצוֹר בְּחֻדוֹהָ בְּיָלְפוֹ הַנְּשִׂיחִין, מִי שֶׁכְּרִיָּהּ לְשָׂאוֹל שְׂחֵלוֹת וּבִקְשׁוֹת יִשְׁחַל בִּי אִזּוּ הוּא שְׂעֵת רְלוֹנוֹ. כִּיּוֹן שֶׁצִּקְשׁ הָאֵדָם בְּקִשׁוֹתָיו מִלְּפָנֶי הַמִּלְכָּה וְהַמְּלָכָה, דְּהֵינּוּ בִּי"ב בְּרֻכּוֹת הָאֲמֻנָעִיּוֹת, אִזּוּ יִתְקִין עֲלֵמוֹ בְּרְלוֹנוֹ וְלְבָו לְשֶׁלֶם בְּרֻכּוֹת הָאֲחֻרוֹנוֹת לְעוֹרֵר חֻדוֹהָ שֶׁצִּסְתֵּר, כִּי מֵאֲלוֹ שֶׁלֶם בְּרֻכּוֹת, הוּא מֵתְצַרֵּךְ בְּדַבְּרוֹת אֲחֻרָתָהּ, וְהָאֵדָם יִתְקַן אֶת עֲלֵמוֹ לְכֹאת מִפְּנֵיהֶם וּלְהַנִּיחֵם בְּחֻדוֹהָ מְסוּתָרָת שֶׁבְּיָלְפוֹ שֶׁלֶם בְּרֻכּוֹת. וְעַם כָּל זֶה כְּרִיָּהּ לְהֵיּוֹת רְלוֹנוֹ שֶׁהַתְּחֻמוֹת יִתְצַרְכוּ מֵאֲלוֹ הַבְּרֻכּוֹת שֶׁל חֻדוֹהָ הַמְּסוּתָרָת. וְאִזּוּ כְּרִיָּהּ לְנִפְלַע עַל פְּנֵיו, וְלְמַסַּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּשִׂעָה שֶׁהַמְּלֻכּוֹת אֹחֻזֶת הַנְּפִשׁוֹת וְהַרְוּחוֹת, אִזּוּ הֵיא הַשְּׂעָה לְמַסַּר נַפְשׁוֹ בְּתוֹךְ יָלְפוֹ הַנְּפִשׁוֹת שְׂאוֹתָהּ, כִּי אִזּוּ כְּרוֹר הַחַיִּים, שֶׁהֵיא הַמְּלֻכּוֹת, הוּא כְּרִאוּי:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פרק ו'

א. וְכֹן הַתְּקִינוֹ שֶׁיְהֵא אָדָם מֵתְפַלֵּל תְּפִלָּה אַחַת בְּיָלְפָה שְׂחֵרֵי אַבְרֵי תְּמִיד שֶׁל בִּין הָעַרְבִים מֵתְעַכְלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלֵּילָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו') הֵיא הַעוֹלָה וְכוּי כְּעֵנֶן שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נ"ה) עָרַב וּבָקָר וְצִהָרִים אֲשִׁיחָה וְאֶהְמָה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי. וְאִין תְּפִלַּת עַרְבִית חוֹבָה כְּתְּפִלַּת שְׂחֵרִית וּמִנְחָה וְאֵף עַל פִּי כֹן נֶהְגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם לְהַתְּפַלֵּל עַרְבִית וְקִבְלוּהָ עֲלֵיהֶם כְּתְּפִלַּת חוֹבָה: **ב.** וְכֹן תְּקַנּוּ תְּפִלָּה אַחַר תְּפִלַּת הַמִּנְחָה סְמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחֶמֶה בַּיּוֹם הַתְּעֵנִית בְּלִבְד כְּדִי לְהוֹסִיף תְּחִנָּה וּבִקְשָׁה מִפְּנֵי הַתְּעֵנִית וְזוֹ הֵיא הַתְּפִלָּה הַנִּקְרָאת תְּפִלַּת נְעִילָה כְּלוֹמַר נִנְעַלוּ שְׁעָרֵי שְׁמַיִם בְּעַד הַשְּׁמֶשׁ וְנִסְתַּרָה לְפִי שְׂאִין מֵתְפַלְלִין אוֹתָהּ אֶלָּא סְמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחֶמֶה: **ג.** נִמְצְאוּ הַתְּפִלוֹת בְּכָל יוֹם שְׁלֹשׁ עַרְבִית וְשְׂחֵרִית וּמִנְחָה. וּבְשִׁבְתוֹת וּבְמוֹעֲדִים וּבְרָאשֵׁי חֻדָּשִׁים אַרְבַּע. שְׁלֹשׁ שֶׁל כָּל יוֹם וְתְּפִלַּת הַמוֹסָפִין. וּבַיּוֹם הַכְּפוּרִים חֲמִשׁ. אַרְבַּע אֵלוֹ וְתְּפִלַּת נְעִילָה:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

לא זכה משה רבינו עליו השלום לקבל התורה עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה. ולא עלה אליהו זכרונו לברכה למרום עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה ולא זכה רבי אליעזר ורבי עקיבא ורבי ישמעאל לכל אותה החכמה והנבואה בעלייתן לפרדס עד אשר התענו ימים רבים בכל מיני סגופים ופרישות. ולא זכה שלמה לאותה חכמה ויחפם מכל האדם עד שהתענה ארבעים יום וארבעים לילה כמו שאמרו על מ' של משלי שהיא מ"ם רבתי ובספר הזוהר אמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי פנחס כד חזייה דגופיה מליא חלודין בצאתו מן המערה אלו לא חמיתני בכד לא חמיתני בכד :
לא חמיתני בכד :
חמיתני בכד :

ויקהל יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה :

(א) וערת אילים מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי דססגונא ואעי שטין: (ב) ושמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים: ומשחא לאנהרותא ובוסמנא למשח רבותא ולקטרת בוסמנא: (ג) ואבני-שהם ואבני מלאים לאפוד ולחשן: ואבני בורלא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא: (ד) וכל-חכם-לב בכם יבאו ויעשו את כל-אשר צוה יהוה: וכל חכימי לבא בכון זיתון ויעבדון ית כל די פקד זי:

נביאים - מלכים א - פרק ז

(א) וכתרת אשר על-ראש העמודים מעשה שושן באולם ארבע אמות: וקרונתון דעל ריש עמודיא עובד שושנתא לקיט באולמא ארבע אמין: (ב) וכתרת על-שני העמודים גם-ממעל מלעמת הבטן אשר לעבר (שבכה) השבכה והרמוגים מאתים טרים סביב על הכתרת השנית: וקרונתון על תרין עמודיא אף מלעילא מלקביל דיבקא די לעבר סריגתא ורמוגיא מאתו סדרין עבידון ליה סחור סחור על קרונתא תנתא:

רש"י גם ממעל מלעומת הצטון . שהוא לעבר השצכה , בסוף השצכה צסוליה , הוא צאמלע צמקום הדצק (שעל השצכה) (צריד לומר : שהשצכה) מדוצקת צגולה אקר תחתיה : והרמונים מרתים . רמונים עשוין קתי טורים סביב , מחורזים צצלסלת , ומקיפין את השצכה : על הכותרת השנית . אף זה מקרא קצר , על האחת , וכן על השניה :

(כא) וַיִּקְרָא אֶת-הָעַמּוּדִים לְאֵלֶם הַהֵיכָל וַיִּקְרָא אֶת-הָעַמּוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ יָכִין וַיִּקְרָא אֶת-הָעַמּוּד הַשְּׂמָאלִי וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ בְּעֵז: וְאֶקִּים יְת עַמּוּדָא לְאוּלְמָא דְהֵיכְלָא וְאֶקִּים יְת עַמּוּדָא מִימִינָא וְקָרָא יְת שְׁמִיהַ יְכִין וְאֶקִּים יְת עַמּוּדָא מִשְׂמָאלָא וְקָרָא יְת שְׁמִיהַ בּוּעֵז : (כב) וְעַל רֹאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֶׂה שׁוֹשָׁן וַתִּתֶּם מְלָאכֶת הָעַמּוּדִים: וְעַל רִישׁ עַמּוּדָא עוֹבֵד שׁוֹשְׁנָתָא וְשְׁלֶמֶת עִיבִידַת עַמּוּדָא :

רש"י ועל ראש העמודים מעשה שושן . חצי אמה צראש כל אחד היה כותלו דק כשושן , וסאר העמוד עוביו ארבע ארבעות נצוב , לכך לא נמנית אותה אמה ציאיקת העמודים צדצרי הימים , לפי שלא היתה שזה למלאכת העמוד :

כתובים - משלי - פרק יט

(כח) עַד בְּלִיעַל יִלְיֹץ מִשְׁפָּט וּפִי רְשָׁעִים יִבְלַע-אָוֶן: סְהַדָּא רְגֵלָאָה מִמִּיק בְּדִינָיָה וּפּוּמָהוֹן דְּרִשְׁיַעִי מִפִּיק עֲאֲתָא :

רש"י עד צליעל יליץ משפט . יעיד לאד' מליאת משפטי יסורין ומית' : ופי רשעים יבלע און . האון יבלעהו :

(כט) נִכְוְנוּ לְלִצִּים שְׁפָטִים זִמְהֵלְמוֹת לְגוֹ כְּסִילִים: מִתְקַנּוּ לְמִמְקַנֵּי דִינֵי וּמְחַתָּא לְגִשְׁמִיהוֹן דְּסַכְלֵי :

רע"י נכוננו לללים . הקב"ה זימן לו שפטים של זרעת לזה הלך המספר בלשון הרע :

כ (א) לץ היין המה שכר וכל-שגה בו לא יחכם: ממקנא הוא חמרא ורניתא שכרא וכל דשגי ביה לא נתחכם : (ב) נהם ככפיר אימת מלך: מתעברו חוטא נפשו: נהם היד אריא אימתא דמלכא וימן דמחמית ליה חטי על נפשיה :

רע"י נהם ככפיר אימת מלך מתעברו . מכעיסו :

משנה שבת פרק כב

א. חבית שנשברה, מצילין הימנה מזון שלש סעודות, ואומר לאחרים, בואו והצילו לכם, ובלבד שלא יספג. אין סוחטין את הפרות להוציא מהן משקין, ואם יצאו מעצמן, אסורין. רבי יהודה אומר, אם לאכלין, היוצא מהן מתר, ואם למשקין, היוצא מהן אסור. חלות דבש שרסקו מערב שבת ויצאו מעצמן, אסורים. ורבי אליעזר מתיר:

ברטורה (א) מצילין מזון שלש סעודות. ואפילו בכלים הרבה, לאילו בכלי אחד אמרו צפרק כל כתבי דכמה דבעי מציל: לכס. כל אחד מזון שלש סעודות: ובלבד שלא יספוג. שלא יקום ספוג לשאוב היין ולחזור ולהטיף, ואף על פי שיש לספוג בית אחיזה לליכא חשך סחיטה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. ואפילו ליקח בידו שמן ודבש שהן עבים ונדבקים ולקנח ידו בשפת הכלי אסור, שלא יעשה כמעשה חול: אין סוחטין את הפירות. דהוי ליה מפרק, תולדה דדש: אסורין. גזירה שמא יסחוט לכתחלה: רבי יהודה אומר אם לאוכלין היו אותן פירות מכונסים: היוצא מהן מותר. ללא ניחא ליה במה קצבו וליכא למיגזר בהו שמא יסחוט: ואם למשקין. היו מכונסין, דניחא ליה במאי דנפיק מנייהו: היוצא מהן אסור. גזירה שמא יסחוט. ובזיתים וענבים מודה רבי יהודה לחכמים דאף על גב דכנסן לאוכלים היוצא מהן אסור, כיון דדרכן לסחיטה קיימי, כי אתו לידי משקה יהיב דעתיה בהכי. ובשאר מיני פירות מודים חכמים לרבי יהודה, כיון דלאו דרכן לסחיטה. לא נחלקו אלא בתותים ורמונים, דר' יהודה מדמה להו לשאר פירות וחכמים מדמו להו לזיתים וענבים. והלכה כרבי יהודה: חלות דבש. כשהן מרוסקין זב הדבש מעלמו מתוך השעוה ואין דרך לסחטו, הילכך ר"א מתיר. וחכמים אוסרים, גזרו אטו שאינן מרוסקין. והלכה

ב. כָּל שֶׁבֵּא בְּחַמִּין מְעַרְב שֶׁבֶת, שׁוֹרִין אוֹתוֹ בְּחַמִּין בְּשֶׁבֶת, וְכָל שֶׁלֹּא בָּא בְּחַמִּין מְעַרְב שֶׁבֶת, מְדִיחִין אוֹתוֹ בְּחַמִּין בְּשֶׁבֶת, חוּץ מִן הַמְּלִיחַ הַיָּשׁוֹן (וְדָגִים מְלֻחִים קְטָנִים) וְקוֹלֵיס הָאֶסְפָּנִיו, שֶׁהִדְחָתוּ זֶה הֵיא גָּמַר מְלֹאכְתָּו:

דרטורה (ז) כל שבא בחמין. שנתבשל: מדיחין. להדחתו אינה בשולו, אבל לא שורין: חוץ מן המליח הישן. דג מליח שעברה עליו שנה משנמלח: והוליס האספניו. דג שקליפתו דקה, והדחתו בחמין הוא גמר בשולו:

ג. שׁוֹבֵר אָדָם אֶת הַחֲבִית לְאָכֹל הַיְמָנָה גְרוֹגְרוֹת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְפָּוֶן לַעֲשׂוֹת כְּלִי. וְאִין נוֹקְבִים מְגוּפָה שֶׁל חֲבִית, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֲכָמִים מְתִירִין. וְלֹא יִקְבְּנָה מְצֻדָּה. וְאִם הִיתָה נְקוּבָה, לֹא יִתֵּן עָלֶיהָ שַׁעֲנָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמָרַח. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֵׂה בָּא לְפָנָי רַבּוֹ יוֹחֲנָן בֶּן זַכָּאי בְּעָרְב, וְאָמַר, חוֹשֵׁשְׁנִי לֹא מִחֲטָאֵת:

דרטורה (ח) שובר אדם את החבית. מפני שהוא מקלקל: ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי. לעשות לה פה נאה: אין נוקבין מגופה. הדבוקה צפי חבית, אלא נוטל את כולה, דכי נקיב לה מתקן פתחא הוא: רבי יוסי מתיר. דאין דרך פתח חבית בכך. והלכה כרבי יוסי: ולא יקבנה מצדה. כלומר, הא דשרי רבי יוסי להיות נוקב את המגופה, לא שרי אלא למעלה בראש המגופה, דלאו אורחא למעבד פתחא התם אלא נוטל כל המגופה; אבל מצדה, זמנין דעביד ליה לנקב בצד המגופה משום פתחא, ואינו רואה לפתחה למעלה שלא יפלו כרורות או עפר ביין: ממרח. ויש כאן משום ממחק: בערב. שם מקום: חוששני לו מחטאת. אם מירח השעוה לדבקה בדופני הכלי סביב הנקב:

ד. נוֹתְנִין תְּבַשִּׁיל לְתוֹךְ הַבּוֹר בְּשֶׁבִיל שְׂיֵהָא שְׁמוֹר, וְאֶת הַמַּיִם הַיָּפִים בְּרַעִים בְּשֶׁבִיל שְׂיֵצְנוּ, וְאֶת הַצּוּנָן בְּחִמָּה בְּשֶׁבִיל שְׂיַחֲמוּ. מִי שֶׁנִּשְׁרָו כְּלָיו בְּדֶרֶךְ בַּמַּיִם, מְהִלְדֵּי בְּהוֹן וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ. הַגִּיעַ לְחִצְרָה הַחִיצוֹנָה, שׁוֹטְחָן בְּחִמָּה, אֲבָל לֹא כְּנֶגֶד הָעֵם:

דרטורה (ט) לתוך הבור. שאין בו מים: שיהא שמור. שלא יסריח מחמת החום. והא קמשמע לן דלא חיישינן דלמא אתי לאשווי גומות שצקרקעית הבור כדי שיהא שוה להוסיב שם הקדירה: ואת המים היפים. הראויים לשתיה: צרעים. בתוך מקוה מים רעים שאינן ראויין לשתיה. ומילתא דפשיטא היא ומשום סיפא נקט לה, דתנן ואת הלוננין בחמין בשביל שיחמו, מהו דתימא נגזור דלמא אתי לאטמוני ברמז, קמשמע לן: מי שנשרו כליו. שנפלו במים בשבת: מהלך עמהן ואינו חושש. שמה יחשדו אותו שצבסן: הגיע לחצר החיצונית. הסמוכה למבוא העיר שהוא מקום המשחמר: שוטחן בחמה. ליבשן: אבל לא כנגד העם. שיחשדוהו שצבסן. ומשנה זו דחוויה היא, שהלכה בידינו כל דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור, הלכך אסור לשטחן אפילו שלא כנגד העם:

ה. הָרוּחַ בְּמִי מְעָרָה וּבְמִי טֹבְרָא וְנִסְתַּפַּג, אֶפְלוּ בְעֶשֶׂר אֲלֻנְטִיאוֹת, לֹא יְבִיאֵם בְּיָדוֹ, אֲבָל עֲשֶׂרָה בְּנֵי אָדָם מִסְתַּפְּגִין בְּאֲלֻנְטִית אַחַת פְּנִיָהֶם יְדִיָּהֶם וְרִגְלֵיהֶם, וּמְבִיאִין אוֹתָהּ בְּיָדוֹ:

דרטורה (ה) ונסתפג. וקנח: אפילו בעשר אלונטיות. סדינים שמקנחין בהן, ונסתפג בהן זה אחר זה, אע"ג דלח נפישי מיא בכל חד וחד אפילו הכי לא יביאם זידו לתוך ביתו אפילו על ידי עירוב, שאין כאן איסור הולאה אלא גזירה שמה יסכה ויסחטם בזואו: אכל עשרה בני אדם. הואיל ומרובין הם מדכרי אהדדי. ואפילו חדא אלונטית לעשרה בני אדם, דהשתא נפיש בה מיא, אפילו הכי מביאין אותה בידם ולא גזרינן שמה יסחטוה, הואיל ומרובין הן: פניהם ידיהם ורגליהם. אורחא דמלתא נקט, והוא הדין לכל גופן. ואין הלכה כמשנה זו, אלא אפילו אחד מביא זידו אלונטית שנסתפג בה ולא היישינן שמה יסחוט:

ו. סָכִין וּמְשֻׁמְשִׁין (בבבני מעים), אֲבָל לֹא מְתַעַמְלִין וְלֹא מְתַגְרָדִין. אֵין יוֹרְדִין לְקוֹרְדִימָא, וְאֵין עוֹשִׂין אֶפְקִטוּזִין, וְאֵין מְעַצְבִּין אֶת הַקָּטָן, וְאֵין מְחַזְרִין אֶת הַשֶּׁבֶר. מִי שֶׁנִּפְרָקָה יָדוֹ וְרִגְלוֹ, לֹא יִטְרַפֵּם בְּצוּנָן, אֲבָל רוּחַ הוּא כְּדָרְפוֹ, וְאִם נִתְרַפָּא נִתְרַפָּא:

דרטורה (ו) סכין. שמן בשבת: וממשמשין. ביד על כל הגוף להנאה: אכל לא מתעמלין. לשפסף בכח: ולא מתגרדין. במגרדת, ודומה לו (אויב ב) ויקח לו חרס להתגרד בו, משום דהוי כעובדא דחול: אין יורדין לפולימא. בקעה מלאה מים ותחתיה טיט כמו דבה, ויש בה מקומות שיטבע הרוחץ שם באותו טיט וידבק בו ואינו יכול לעלות עד שיתקבלו בני אדם ויעלוהו בקושי גדול ובדוחק. פירוש אחר, בקעה שטיט שלה מחליק והרוחץ שם נופל ובגדיו נושרים במים ואתי לידי סחיטה: אפקטויזין. להקיא. ופירושן, אפיק טוי זיין. כלומר, להוליא המזון ממקום בשולו שהיא האלטומכה. אפיק, מוליא. טוי, מתבשל, ללי אש מתרגמינן טוי נור. זיין, מזון. ודוקא לשתות משקה שמביאו להקיא הוא שאסור בשבת, אכל להכניס אלצעו לתוך פיו כדי להקיא מותר. והיכא דאית ליה לערר ואם יקיא יתרפא, מותר אפילו על ידי משקה: ואין מעלצין את הקטן. לתקנו ולישב עצמותיו וחוליות שדרתו, משום דמחזי כבונה. ולא אמרן אלא לאחר זמן, אכל ביום לידה שרי: מעלצין. לשון ידך עלצוני ויעשוני (אויב ו): ואין מחזירין את השבר. עצם שנשבר. ואין הלכה כמשנה זו, אלא הלכה מחזירין את השבר בשבת: שנפרקה ידו. קיאל העצם מן הפרק שלו: לא יטרפס. לשון ביצים טרופות בקערה. שמשתטף [בצונן] על מקום השבר, דמחזי דלרפואה קעביד:

יְתִיב רַב חֲזִיא בַר אֲבָא וְרַבִּי אֲסִי קָמִיה דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְיְתִיב רַבִּי יוֹחָנָן וְקָא מְנַמְנֵם אֲמַר לִיה רַבִּי חֲזִיא בַר אֲבָא לְרַבִּי אֲסִי מִפְּנֵי מַה עוֹפוֹת שְׁבַבְבָּל שְׁמַנִּים. אֲמַר לִיה כְּלָד לְמַדְבַּר עֲזָה וְאַרְאָד שְׁמַנִּים מִהֵן. מִפְּנֵי מַה מוֹעֲדִים שְׁבַבְבָּל שְׁמַחִים מִפְּנֵי שְׁהֵם עֲנִיִּים. מִפְּנֵי מַה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שְׁבַבְבָּל מְצוּיֵינוּן לְפִי שְׁאִינוּן בְּנֵי תוֹרָה. מִפְּנֵי מַה נִּכְרִים מְזוּהָמִין מִפְּנֵי שְׁאוּכְלִין שְׁקָצִים וְרַמְשִׁים. אֵיתְעַר בְּהוּ רַבִּי יוֹחָנָן אֲמַר לְהוּ דְרַדְקֵי לֹא כִד אֲמַרְתִּי לְכֶם (משלי ז) אֲמַור לְחֲכָמָה אַחוּתִי אֵת אִם בְּרוּר לָד הַדְּבַר בְּאַחוּתָד שְׁהִיא אַסוּרָה לָד אֲמַרְהוּ וְאִם לָאו לֹא תֵאמְרָהוּ. אֲמַרוּ לִיה וְלִימָא לָן מָר אֵיזָה מִהֶם מִפְּנֵי מַה עוֹפוֹת שְׁבַבְבָּל שְׁמַנִּים מִפְּנֵי שְׁלֹא גְלוּ שְׁנַאָמַר (ירמיי מ"ח) שְׁאֵנוּן מוֹאֵב מְנַעוּרֵיו וְשִׁקְט הוּא אֵל שְׁמַרְיו וְלֹא הוּרַק מִפְּלִי אֵל כְּלִי וּבְגוּלָה לֹא הָלָד. וְהָכָא מְנָלָן דְּגָלוּ. דִּתְנִינָא רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר חֲמֻשִׁים וּשְׁתֵּים שְׁנָה לֹא עֵבַר אֵישׁ בִּיהוּדָה שְׁנַאָמַר (שם ט) עַל הַהָרִים אֲשָׁא בְּכִי וְנָהִי וְגו' מַעוֹף הַשְּׂמִים וְעַד בְּהֶמָּה נִדְדוּ הָלְכוּ בְּהֶמָּה בְּגִימְטָרָא נ"ב הוּ. מִפְּנֵי מַה מוֹעֲדִים שְׁבַבְבָּל שְׁמַחִים מִפְּנֵי שְׁלֹא הִיוּ בְּאוּתָה קִלְקָה דְּכִתִּיב (הושע ב') וְהַשְּׁבַתִּי כָל מְשׁוּשָׁה חֲגָה חֲדָשָׁה וְשִׁבְתָּהּ וְכָל מוֹעֲדָה. מִפְּנֵי מַה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שְׁבַבְבָּל מְצוּיֵינוּן לְפִי שְׁאִינוּן בְּנֵי מְקוֹמָן דְּאֲמַרִּי אֵינְשֵׁי בְּמַתָּא שְׁמַאי בְּלֹא מַתָּא תוֹתְבָאִי. מִפְּנֵי מַה נִּכְרִים מְזוּהָמִין שְׁלֹא עֲמָדוּ עַל הַר סִינֵי שְׁבִשְׁעָה שְׁבָא נָחַשׁ עַל חֲוָה הַטִּיל בָּהּ זוּהֶמָּא יִשְׂרָאֵל שְׁעֲמָדוּ עַל הַר סִינֵי פְּסָקָה זוּהֶמָּתָן אוֹמוֹת שְׁלֹא עֲמָדוּ עַל הַר סִינֵי לֹא פְּסָקָה זוּהֶמָּתָן. אֲמַר לִיה רַב אַחָא בְּרִיה דְּרַבָּא לְרַב אֲשֵׁי גְרִים מָאִי. אֲמַר לִיה אֵף עַל גַּב דְּאֵינְהוּ לֹא הוּוּ מְזוּלֵייהוּ הָוָה דְּכִתִּיב (דברים כ"ט) אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֹה עֲמָנוּ עוֹמְדֵי הַיּוֹם לְפָנֵי ה' אֲלֵהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר וְגו'.

קס"י מ"מ עופות שבבבל שמנים. משל ארץ ישראל: כלך. לכה כך חלא שקיאר הל': למדבר עזה. והוא מא"י: מועדים שבבבל שמחים. רגילים לשמוח במועדים יותר מא"י: מפני שהם עניים. וכל השנה אין להם שמחה במאכל ובמשתה ואין להם מרגוע ממלאכה לפיכך במועדי' כל שמחתם: מצויינין. מצויינין עמם בלבושים נאים: מצויינין. מקושטים: שאינו בני תורה. כ"כ לכבדם כבני א"י מחמת תורתן מכבדין אותן מחמת לבושיהן שנראין חסובין: דרדקי. בחורים שלא הגיעו לסבר': מפני שלא גלו. העופות כמו אותן של א"י כדאמר לקמן: שאנו מואב מנעוריו. סיפיה דקרא על כן עמד טעמו זו אלמא הגולין מפיגין טעמן ושמנו: נ"ב שנה. משגלו בימי דקיהו בחרבות ירושלם עד שנפקדו בימי כורש ואז עלו מהם לייסד את הבי' י"א שנים קודם גמר הבנין שהיא לסוף ע' שנה בשנת ב' לדריוש כדאמר במגילה: שאינו במקומם. שמא"י גלו לשם והגולה למקום נכרי מצוין עמנו במלבושים שיהא חסוב: במתאי שמאי. בעירי איני כריך להתכבד חלא בשמי שאני ניכר בהם: בלא מתאי. במקום שאינה עירי: תותבאי. כבודי תלוי בשמלתי שמלה מתרגמינן תותבאי: כשבא נחש על חוה. כשנתן לה עצה לאכול מן העץ בא עליה דכתיב הנחש השיאני ל' נשואין: גרים מאי. שלא היו על הר סיני מהיכן פסקה זוהמתן: מזלייהו הוה. בסיני וכל שעמדו על הר סיני נתקדשו ונטהרו ונתרפאו מכל מום ואף עורים ופסחים שהיו בישראל כדתניא כספרי:

זוהר ויקהל דף ד' ע"ב

מלך דא שמענא ברזין דבוצינא קדישא ולא אתייהיב לי רשו לגלאה בר לכו חסידי עליונין. דאי בההיא שעתא דאיהי נקטא נפשין ורוחין ברעו דדבקוּתא חדא איהו ישוי לביה ורעותיה לדא ויהיב נפשיה בדבקוּתא בההוא רעותא. לאכללא לה בההוא דבקוּתא. אי אתקבלת בההיא שעתא בההוא רעותא דאינון רוחין ונפשין ונשמתין דאיהי נקטא האי איהי בר נש דאתצריך בצורא דחיי בהאי עלמא ובעלמא דאתי ותו דבעינא לאתכללא מפל סטרין מלפא ומטרוניתא מלעילא ומתתא ולא תעטרך בנשמתין בכל סטרין. אתעטרך בנשמתין מלעילא ואתעטרך בנשמתין מלתתא. ואי בר נש יכוין לביה ורעותיה לכל דא וימסור נפשיה מתתא בדבקוּתא ברעותא כמה דאתמר פדיו קדשא בריך הוא קארי ליה שלום לתתא כגוונא דההוא שלום דלעילא ההוא דבריך לה למטרוניתא ואכליל לה ואעטר לה בכל עטרין. אוף הכי האי בר נש קדשא בריך הוא קארי ליה שלום לתתא כמה דאת אמר (שופטים ו') ויקרא לו יי שלום. וכל יומי הכי קראן ליה לעילא שלום בגין דאכליל ואעטר למטרוניתא לתתא כגוונא דההוא שלום לעילא. וכד אסתלק ההוא בר נש מהאי עלמא נשמתיה סלקא ובקעא בכל אינון רקיעין ולית מאן דימחי בידה. וקדשא בריך הוא קארי לה ואמר (ישעיה נ"ז) גבא שלום ושכנתא אמרת ונחו על משכבותם וגומר ויפתחון לה תליסר טורי דאפרסמונא דכייא ולא יהי מאן דימחי בידה. ועל דא זפאה איהו מאן דישו לביה ורעותיה לדא ועל דא כתיב כל נדיב לבו וביאה את תרומת יי לגבי מלפא עלאה כמה דאתמר. אריס רבי אבא קליה ואמר ווי רבי שמעון אנת בחיין ואנא בכינא עלך. לא עלך בכינא אלא בכינא על חבריאי ובכינא על עלמא רבי שמעון בבוצינא דשרגא דאדליק לעילא ואדליק לתתא. ובנהורא דאדליק לתתא נהירין כל בני עלמא (מיא נהיר לעילא) ווי לעלמא פד יסתלק נהורא דלתתא בנהורא דלעילא. מאן ינהיר נהורא דאורייתא לעלמא קם רבי אבא ונשיק לרבי חייא. אמר ליה מלין אליו הו תחות ידך ועל דא קדשא בריך הוא שדרני עד הקא לאתחברא עמכו וזפאה חולקיה :

תרגום הזוהר דָּכַר זֶה שְׁמַעְתִּי בֵּין הַסּוּדוֹת שֶׁל מְאוּר הַקְּדוּשָׁה, וְלֹא נִתְּנָה לִי רְשׁוּת לְגַלּוֹת חוּץ מִכֶּם חֲסִידִים הַעֲלִיּוֹנִים, שְׁאֵם צִשְׁעָה הֵיחָא שְׁהַמְלִיכּוֹת אוֹחוֹזוֹת הַנִּפְשׁוֹת וְהַרוּחוֹת שֶׁל צִנִּי הָאֵדָם, צְרָלוֹן אֶחָד שֶׁל הַדְּבָקוֹת, מִשָּׁם הָאֵדָם לְצוּ וּרְלוּנוּ לָזֶה, וְנוֹתֵן נִפְשׁוֹ צְדָקוֹת צְרָלוֹן הַהוּא, דְּהֵינּוּ לְכָלוֹל נִפְשׁוֹ צְלוּתָהּ הַדְּבָקוֹת, אִם הִתְקַצְּלָה מִסִּירַת נִפְשׁוֹ, צִשְׁעָה הֵיחָא, צְרָלוֹן הַנִּפְשׁוֹת הַרוּחוֹת וְהַנִּשְׁמוֹת שְׁאוּחוֹזוֹת, זֶה הוּא אֵדָם שְׁנִכְרַר צְרָרוֹר הַחַיִּים, צְעוּלָם הַזֶּה, וּבְעוּלָם הַזֶּה. וְעוֹד שְׁהַמְלִיכּוֹת וְהַמְטְרוֹנִיתָא צְרִיכִים לְהַכְלִיל מִכָּל הַצְּדָקִים מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה, וְלִהְיֵת עוֹרֵר צִנְשָׁמוֹת צְכָל הַצְּדָקִים, הִיא מְתַעֲפֶרֶת צִנְשָׁמוֹת מְלַמְעֵלָה וּמְתַעֲפֶרֶת צִנְשָׁמוֹת מְלַמְטָה, וְאִם הָאֵדָם מְכוּן לְצוּ וּרְלוּנוּ לְכָל זֶה, וּמוֹסֵר לָהּ נִפְשׁוֹ מְלַמְטָה צְדָקוֹת וּצְרָלוֹן, פְּמוֹ שְׁאִמְרֵנוּ, אִזּוּ הַקְּדוּשָׁה צְרָרוֹף הוּא קוֹרָא לוֹ שְׁלוֹם לְמִטָּה, פְּעִין שְׁלוֹם הֵיחָא שֶׁל מַעְלָה, שְׁהוּא יִסּוּד הַנִּקְרָא שְׁלוֹם, אוֹתוֹ הַשְּׁלוֹם, הַמְצַרְךָ אֶת הַמְלִיכָה, וּמְכַלִּיל אוֹתָהּ וּמַעֲטִיר אוֹתָהּ

מִפֶּל הַלְדָדִים. אִף כִּי אָדָם הָיָה, הַקְדוֹשׁ צִוָּה הוֹרָא לֹא שְׁלוֹם. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וַיִּקְרָא לֹא ה' שְׁלוֹם. וְכָל יָמָיו הוֹרָאִים אֹתוֹ כִּי לְמַעַלְהָ, שְׁלוֹם. מִשׁוֹם שֶׁהַכְּלִיל וְהַעֲבִיר אֶת הַמְּלָכָה מְלֻמָּטָה, פְּעִין שְׁלוֹם הָיָה שֶׁלְמַעַלְהָ. וְכִשְׁהָאָדָם הַהוּא מִסְתַּלֵּק מֵעוֹלָם הָיָה, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה וּבִזְהָרָה צָכָל אֵלָיו הִרְקִיעִים וְאִין מִי שֶׁיַּעֲבֹד צִדָּה. וְהַקְדוֹשׁ צִוָּה הוֹרָא וְאוֹמֵר, יֵצֵא שְׁלוֹם. וְהַשְׂכִּינָה אוֹמֵרָת, יִנְחוּ עַל מִשְׁפָּצוֹתָם וְגו'. וַיִּפְתָּחוּ לָהּ שֶׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה הָרִים שֶׁל אֶפְרַיִם מִן הַטָּהוֹר. וְלֹא יִהְיֶה מִי שֶׁיַּעֲבֹד צִדָּה. וְעַל כֵּן אֲשָׁרֵי הוֹרָא, מִי שֶׁשָּׂם לְבֹו וּרְלוֹנוֹ לָזֶה. וְעַל כֵּן פְּתוּב, כָּל נְדִיב לְבֹו יִבְיָאָה אֶת פְּרוּמָת ה' אֶל מַלְךְ הָעֲלִיּוֹן, דְּהִינּוּ, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְתִּי. הָרִים רַבִּי אֲצִיחַ הוֹלֹו וְאוֹמֵר, אוֹי רַבִּי שְׁמַעוּן, אֲתָה בְּחַיִּים, וְאֲנִי כְּבָר צוּכָה עָלֶיךָ. לֹא עָלֶיךָ חֲנִי צוּכָה, אֲלֹא חֲנִי צוּכָה עַל הַחֲבָרִים, וְחֲנִי צוּכָה עַל הָעוֹלָם. רַבִּי שְׁמַעוּן הוֹרָא כְּאוֹר הַיָּמֵר הַדּוֹלֵק לְמַעַלְהָ וְדוֹלֵק לְמַטָּה, וְכְאוֹר שֶׁהַדְּלִיקָה לְמַטָּה מְאִירִים כָּל צְנִי הָעוֹלָם. אוֹי לְעוֹלָם שֶׁיִּסְתַּלֵּק הָאוֹר שֶׁלְמַטָּה וַיֵּצֵא צְתוּדָה הָאוֹר שֶׁל מַעַלְהָ. מִי יֵאִיר אוֹר הַתּוֹרָה לְעוֹלָם. קָם רַבִּי אֲצִיחַ וְנִשֶּׁק לְרַבִּי חֵיחַ, אֲמַר לֹו דְּצָרִים אֵלָיו הָיוּ פְּתַח יָדָה, ע"כ, שֶׁלְחֲנִי ה' עַד כָּאן לְהַתְחַצֵּר עִמָּךְ, אֲשָׁרֵי חֲלָקִי:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק א'

א. תַּפְלוֹת אֵלָיו אִין פּוֹחֲתִין מֵהֶם אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם אִם רָצָה אָדָם לְהַתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם כָּל הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ וְכָל אוֹתָן הַתְּפִלוֹת שֶׁיּוֹסִיף כְּמוֹ מְקַרֵּב נְדָבוֹת לְפִיכָה צָרִיךְ שֶׁיִּתְחַדֵּשׁ דְּבָר בְּכָל בְּרָכָה וּבְרָכָה מִן הָאֲמֻצְעִיּוֹת מֵעִין הַבְּרָכוֹת וְאִם חֲדָשׁ אֲפֹלוּ בְּבְרָכָה אַחַת דִּי כְּדִי לְהוֹדִיעַ שֶׁהִיא נְדָבָה וְלֹא חוֹבָה וְגו' רַאשׁוֹנוֹת וְגו' אַחֲרוֹנוֹת לְעוֹלָם אִין מוֹסִיפִין בָּהֶם וְלֹא פּוֹחֲתִין מֵהוֹן וְאִין מְשַׁנִּין בָּהוֹן דְּבָר : **ב.** אִין הַצְּבוּר מִתְפַּלְלִין תְּפִלַּת נְדָבָה לְפִי שְׁאִין הַצְּבוּר מְבִיאִין קָרְבָן נְדָבָה וְלֹא תְּפִלַּת אֲפֹלוּ יַחֲדֵי מוֹסֵף שְׁתִּימִים אַחַת חוֹבַת הַיּוֹם וְאַחַת נְדָבָה לְפִי שְׁאִין מִתְנַדְּבִין קָרְבָן מוֹסֵף וַיֵּשׁ מִן הַגְּאוּנִים מִי שֶׁהוֹרָה שְׁאֲסוּר לְהַתְפַּלֵּל תְּפִלַּת נְדָבָה בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים לְפִי שְׁאִין מְקַרֵּבִין בָּהוֹן נְדָבָה אֲלֹא חוֹבַת הַיּוֹם בְּלִבָּד :

אָמרוּ בְּהַר הַקְּדוֹשׁ פְּרִשְׁתָּ תְרוּמָה גּוֹפִיָּהוּן דְּצַדִּיקָא דְּלֹא אֲתַמְּשִׁכוּ בְּהָאֵי עֲלֵמָא בְּתַר
הַנְּאוֹת דְּהֵימָא קְלִיפָּה לֹא שְׁלֵטָא עֲלֵיהּ רִיחַ מְסֻבָּא כְּלָל דְּלֹא אֲתַעֲנְגוּ בְּהָאֵי עֲלֵמָא
אַלָּא מִתַּעֲנַנְגִּי דְּמִצְוָה וְשִׁבְתִּין וְחִגִּין הֵהוּא רִיחַ מְסֻבָּא לֹא יָכִיל לְשִׁלְטָא עֲלֵיהּ
כְּלָל כִּיּוֹן דְּלֹא אֲתַעֲנַנְגָּא מִדִּילְיָה כְּלוּם וְכוּ' וְאֵי אֲתַהֲנִי מִדִּילְיָה בְּיוֹמִין דְּחֹל עֲלֵיהּ
אֲתַמֵּר (מלאכי ב') וְזַרְיָתִי פָּרֵשׁ עַל פְּנֵיכֶם וְכוּ' וְתֵנָּא דְּבִי אֲלֵיָהוּ לֹא זָכָה אָדָם לְתוֹרָה
יְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל אֲכִילָה וְשִׁתְיָה יִתְיָרָה שְׁלֹא יִכְנַס לְתוֹךְ מַעֲיו. וְאָמְרוּ קְדָמוּנֵינוּ הַגָּדֵר
הַמּוֹפְלָא לְאָדָם הוּא הַמֵּאֲכָל וְכַתִּיב (משלי כ"א) שׁוֹמֵר פִּי וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצְרוֹת נַפְשׁוֹ:

ויקהל יום שלישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילויי הה ראשונה דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

(יא) אֶת-הַמִּשְׁכָּן אֶת-אֹהֶל־וְאֶת-מִכְסֵּהוּ אֶת-קַרְסֵיוֹ וְאֶת-
קַרְשָׁיו אֶת-בְּרִיחָו אֶת-עַמֻּדָיו וְאֶת-אֲדָנָיו: ית משפנא ית פרסה וית
חופאה ית פורפוחי וית דפוהי ית עברוהי ית עמודוהי וית סמכוהי:

רס"י את המשכן. יריעות התחתונות הנראות בתוכו קרויים משכן: את אהל.
הוא אהל יריעות עזים העשוי לגג: ואת מכסהו. מכסה עורות האילים והתחשים:

(יב) אֶת-הָאֲרֹן וְאֶת-בְּדָיו אֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת פְּרֻכֹת הַמִּסָּךְ: ית
ארונא וית אריחוהי ית פפרתא וית פפרתא דפרסא:

רס"י ואת פרכת המסך. פרוכת המחלה. כל דבר המגין, בין מלמעלה בין מכנגד,
קרוי מסך וסכך, וכן (איוב א' י) שכת בעדו, (הושע ב' ח) הנני סך את דרכך:

(יג) אֶת-הַשֻּׁלְחָן וְאֶת-בְּדָיו וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְאֶת לֶחֶם הַפָּנִים:
ית פתורא וית אריחוהי וית כל מנוהי וית לחם אפנא:

רס"י לחם הפנים. כבר פרשתי (שמות כה כח) על שם שהיו לו פנים לכאן ולכאן, שהוא עשוי כמין תבה פרורה:

(ד) וְאֶת-מִנְרֶת הַמָּאֹר וְאֶת-כְּלִיָּהּ וְאֶת-גִּרְתֵּיהָ וְאֶת שֶׁמֶן הַמָּאֹר: וְיֵת מִנְרֶתָא דְאַנְהוּרִי וְיֵת מְנֶהָא וְיֵת בּוֹצִינְהָא וְיֵת מְשַׁחָא דְאַנְהוּרֵתָא:

רס"י ואת כליה. מלקחים ומחתות: נרתיה. לואיי"ש בלעז בזכים שהשמן והפתילות נתונין בהן: ואת שמן המאור. אף הוא לריך חכמי לב, שהוא משנה משאר שמנים, כמו שמפורש במנחות (דף פו א) מגרגרו בראש הזית, והוא כתית וזך:

(טו) וְאֶת-מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת וְאֶת-בְּדִיּוֹ וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֶת-מִסְךְ הַפֶּתַח לְפֶתַח הַמִּשְׁכָּן: וְיֵת מִדְּבַחָא דְקְטוּרֶת בּוֹסְמֵיָא וְיֵת אֲרִיחוּהִי וְיֵת מְשַׁחָא דְרְבוּתָא וְיֵת קְטֹרֶת בּוֹסְמֵיָא וְיֵת פְּרָסָא דְתַרְעָא לְתַרְעָא מִשְׁכָּנָא:

רס"י מסך הפתח. וילון שלפני המזרח שלא היו שם לא קרשים ולא יריעות:

נביאים - מלכים א - פרק ז

(כג) וַיַּעַשׂ אֶת-הַיָּם מוֹצֵק עֶשֶׂר בְּאַמָּה מִשְׁפָּתוֹ עַד-שְׁפָתוֹ עָגָל | סָבִיב וְחָמֵשׁ בְּאַמָּה קוֹמָתוֹ (וקוה) וְקוֹ שְׁלֹשִׁים בְּאַמָּה יֹסֵב אֹתוֹ סָבִיב: וְעַבְדֵי יְתָא מִתְּדַ עֶשֶׂר אַמִּין מִסְפָּתֵיהָ עַד סְפָתֵיהָ סְגֻלָּגַל סְחֹר סְחֹר וְחָמֵשׁ אַמִּין רִמְיָה וְחֹט מְשַׁח תְּלַתִּין אַמִּין מִקָּף לִיהָ סְחֹר סְחֹר:

רס"י עשר באמה משפתו עד שפתו. באמלעיתו, שכל רוחב כלי עגול, באמלעיתו הוא: קומתו. עומקו, ובדברי הימים (כז 1) הוא אומר, שעשאו לרחיאת הכהנים לטבול בתוכו: וקו שלשים באמה. זהו שאמרו כל שיס בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, הקיפו שלשים, ורחבו עשר, ומתוכו הוא מודל, (בעובדין יד א) :

(כד) וּפְקַעִים מִתַּחַת לְשִׁפְתּוֹ | סָבִיב סָבָיִם אֱתוֹ עֶשֶׂר
בְּאֵמָה מִקְפִּים אֶת-הַיָּם סָבִיב שְׁנֵי טוּרִים הַפְּקַעִים יִצְקִים
בִּיצְקָתוֹ: וְצוּרַת בֵּיעִין מִלְרַע לְסִפְתֵּיהָ סָחֹר סָחֹר מִקְפִּין לִיהָ עֶסֶר אֲמִין מִקְפִּין יָת
יָמָא סָחֹר סָחֹר תְּרִין סִידְרִין דְּצוּרַת בֵּיעִין מִתְכִּין בְּאַתְכוּתָהּ :

רש"י ופקעים . ולורת זיעין , תרגם יונתן : מתחת לשפתו . בשלש אמות
תחתונות שהיו מרובעות , שכך שנינו בגמרא לעירובין (שם עמוד 3) : שלש תחתונות
מרובעות , ושתיים עליונות עגולות , ואי אפשר לו להכיל אלפים בת , שהם מאה
וחמשים מקוה טהרה ארבעים , אלא זעננין זה כמו שפירשו רבותינו זעירובין ,
עליונות מרובעות והתחתונות עגולות , אי אפשר לומר , דכי כתיב שפתו עגול
סביב , לכך הוא אומר : זפקעים הללו עשר באמה מקיפין את היס סביב ,
שבמקום ריבועו (הקיפו) ארבעים אמה , עשר אמה לכל רוח , אבל במקום עיגולו
אי אפשר לומר עשר באמה סביב : שני טורים הפקעים יצוקים ביצקתו . הכל
מוצק יחד , לא שחבר לו את הפקעים אחר יציקתן על ידי מסמרות או על ידי
דבק , שקורין שולדר"א בלע"ז :

(כה) עֲמִיד עַל-שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר שְׁלֹשָׁה פָּנִים | צְפוּנָה וּשְׁלֹשָׁה
פָּנִים | יָמָה וּשְׁלֹשָׁה | פָּנִים נְגֻבָה וּשְׁלֹשָׁה פָּנִים מְזֻרְחָה
וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמַעְלָה וְכָל-אַחֲרֵיהֶם בְּיָתָהּ: קָאִים עַל תְּרֵי עֶשֶׂר
תוֹרִין תִּלְתָּא אֲפִיהוֹן לְצִפּוֹנָא וְתִלְתָּא אֲפִיהוֹן לְמַעְרְבָא וְתִלְתָּא אֲפִיהוֹן לְדְרוּמָא וְתִלְתָּא
אֲפִיהוֹן לְמַדְיִנְחָא וְיָמָא מִתְשֹׁן עֲלוּיָהוֹן מִלְעֵילָא וְכָל אַחֲרֵיהוֹן לְגִיו :

רש"י וכל אחוריהם . של זקרים הללו : ביתה . אל תחת היס היו אחוריהם
פונים [שלשה] [שנים] שבצפון לקראת שבדרום , ושל מזרח כנגד של מערב :

(כו) וְעַבְיּוֹ טֹפַח וּשְׁפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׁפַת-כּוֹס פָּרַח שׁוֹשֵׁן
אֲלָפִים בַּת יָכִיל: (א) וְסוּמְכִיָּה פּוּשְׁכָא וְסִפְתֵּיהָ כְּעוּבָד שְׁפַת כּוֹס סְגֻלְגַל לְקִיט
בְּשׁוֹשְׁנָתָא תְּרִין אֲלָפִין בֵּיתוֹן בְּרִטְיָא מַחְסִיל :

רש"י ועביו טפח . שוליו ודופנותיו , אלא שאכל פיו היה דק ומרוקע ומרודד ,
כמעשה שפת כוס ששותין בו , ומאוייר פרח ושוסן : אלפים בת . ששת אלפים
סאים , שהבת שלש סאין , שנאמר (יחזקאל מה יא) : האיפה והבת תוכן אחד להם .
נמצאו חמשים ומאה מקוה טהרה , הארבעים מאות , מאה מקוואות , והעשרים

מאות , חמשים מקואות (עירובין עס) . ואף כשתחלוק הכל לפי מדה ששיערו חכמים
אמה על אמה זרום שלש אמות למקוה , תמלאנה כן , שלש אמות מרובעות ,
מאה מקואות , ושתיים העגולות , חמשים מקואות , שהמרובע יתר על העיגול
רביעית . וזכרי הימים (73 ה) כתיב : בתים שלשת אלפים יכיל , ופירשו רבותינו
(עס) צמדת היבש , שהגודש היה שליש צבית הקיבול :

**וַיַּעַשׂ אֶת-הַמְּכֻנּוֹת עֶשְׂרֵת נְחֹשֶׁת אַרְבַּע בְּאַמָּה אֶרְךָ
הַמְּכֻנָּה הָאֶחָת וְאַרְבַּע בְּאַמָּה רְחֹבָהּ וְשִׁלְשׁ בְּאַמָּה
קוֹמָתָהּ: וְעָבַד יְתָ בְּסִיסָא עֶסְרָא דְנְחָשָׁא אַרְבַּע אַמִּין אוּרְכָא דְבְּסִיסָא חֲדָא וְאַרְבַּע
אַמִּין פּוּרְתִּיָּה וּתְלַת אַמִּין רּוּמָה :**

רש"י **ושלש צאמה קומתה .** של מכונה לצד קומת האופן (פירוש : חוץ מן הכן גופה , יד
האופן היא האופן) שהיא יושבת עליו , אמה וחצי אמה , וגובה המכונה אמה וחצי ()
ארבע צאמה אורך וגו') האמה גובה היתה מרובעת , אבל חצי האמה היתה עגולה ,
שנאמר (פסוק לה) : וזכראש המכונה חצי האמה קומה עגול סביב :

כתובים - משלי - פרק כ

**כָּבוֹד לְאִישׁ שֶׁשָׁבַת מְרִיב וְכָל-אֵוִיל יִתְגַּלֶּעַ: יִקְרָא הוּא לְגִבְרָא דְיָתֵב
דְּלֵא דִינָא וְכָל דְּשִׁטִּי מְצִטְדִּי :**

רש"י **כבוד לאיש שבת מריב .** לנוח ממריבה וכל אויל שאינו שבת מריב תגל'
קלונו :

**מְחַרְף עֶצֶל לֹא-יִחַרְשׁ (ישאל) וְשָׁאֵל בְּקִצִּיר וְאֵין: מִתְחַסֵּד עֶטְלָא
לֹא שְׁתִּיק וְשָׁאֵל בְּחֻצָּא וְלֵית :**

רש"י **מחרף עצל לא יחרש .** מפני הצנה יושב העצל ואינו עושה מלאכה ואינו
עוסק בתורה :

(ה) מִיָּמִים עֲמֻקִּים עֲצָה בְּלֵב-אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָנָה: מִצָּא עֲמֻקִּי
עֲצָתָא בְּלֵבָא דְגַבְרָא וְגַבְרָא דְמַתְבִּין נְדָלִינָה :

רס"י מִיָּם עֲמֻקִּים עֲצָה בְּלֵב אִישׁ . הַלְכָה בְּלֵב חֶכֶם סְתוּמָה : וְאִישׁ תְּבוּנָה
יִדְלָנָה . וְתַלְמִיד נִבְזוֹן בָּא וְדַלָּה אֹתָהּ מִמַּעַיִן :

(ו) רַב-אֲדָם יִקְרָא אִישׁ חֶסֶדּוֹ וְאִישׁ אֲמוּנָיו מִי יִמָּצָא: סוּגְעָא
דְּבִנֵי נֶשְׁאָא מִתְקַרְנוּ גַבְרֵי מְרַחֲמֵי וְגַבְרָא מְהִימְנָא מִנּוּ מִשְׁכָּח :

רס"י רַב אֲדָם יִקְרָא אִישׁ חֶסֶדּוֹ . הַרְצָה יֵשׁ בְּנֵי אֲדָם הַבּוֹטְחִים אֶל אֹהֲבֵיהֶם
הַמְצַטִּיחִים אֹתָם חֶסֶד וְקוֹרְאִים לָהֶם בַּעַת דּוּחָקָם : אִישׁ חֶסֶדּוֹ . הַמְצַטִּיחַ לוֹ
לְעֵשׂוֹת חֶסֶד : וְאִישׁ אֲמוּנָים מִי יִמָּצָא . הַמְצַטִּיחַ וְעוֹשֶׂה :

(ז) מִתְהַלֵּךְ בְּתַמּוֹ צְדִיק אֲשֶׁרִי בְּנֵיוֹ אַחֲרָיו: דְּמַחְלָף בְּתַמִּימוּתֵיהָ
צְדִיקָא הוּא וְטוֹבִיחוֹן לְבַנּוּהִי בְּתַרוּחֵי :

משנה כתובות פרק ו

א. מְצִיאת הָאִשָּׁה, וּמַעֲשֵׂה יְדִיָּה לְבַעֲלָהּ. וְיִרְשָׁתָהּ, הוּא אוֹכֵל פְּרוֹת
בְּחַיֶּיהָ. בְּשִׁתָּהּ וּפְגָמָה שָׁלָה. רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בֶּתְרִירָא אוֹמֵר, בְּזִמּוֹן שְׂבִיסְתָּר,
לָהּ שְׁנֵי חֻלְקִים, וְלוֹ אֶחָד. וּבְזִמּוֹן שְׂבִיגְלוּי, לוֹ שְׁנֵי חֻלְקִים, וְלָהּ אֶחָד. שָׁלוּ,
יִנְתָּן מִיָּד. וְשָׁלָה, יִלְקַח בָּהֶן קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פְּרוֹת:

בְּרֵטְנוּרָה (ח) מְלִיאַת הָאִשָּׁה. וּירוּשָׁתָהּ. אִם נִפְלָה לָהּ יְרוּשָׁה: הוּא אוֹכֵל פְּרוֹת בְּחַיֶּיהָ.
וְהַקֵּרֶן שָׁלָה: וּפְגָמָה. חֲבֵלָה שֵׁשׁ זֵה פַחַת דְּמֵים שְׁשִׁמִּין אֹתָהּ כַּמָּה הִיתָה יָפָה לִימְכַר בְּשׂוֹק
וְכַמָּה הִיא שׂוֹה עַכְשָׁיו: וּבְזִמּוֹן שְׂבִיגְלוּי. שְׂבִיגְלוּי. וְעוֹד, שְׂנַמְאֶסְתָּ עֲלֵיו וְהוּא סוֹבֵלָה:
יִלְקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פְּרוֹת. בְּחַיֶּיהָ, וְהַקֵּרֶן שָׁלָה לְכַשִּׁימוֹת אוֹ יִגְרַשְׁנָה. וְאִם תָּמוּת
הִיא, יוֹרְשָׁה. וְהַלְכָה כִּי יְהוּדָה:

ב. הַפּוֹסֵק מְעוֹת לְחֻתְנּוֹ, וּמֵת חֻתְנּוֹ, אֶמְרוּ חֲכָמִים, יָכוֹל הוּא שְׂיֵאמֵר,
לְאַחִיף הָיִיתִי רוֹצֵה לְתַן, וְיִלְדֵי אִי אֶפְשִׁי לְתַן:

בְּרֵטְנוּרָה (ט) וּמֵת חֻתְנּוֹ. וּנִפְלָה לְפָנָי יָבֵם: יָכוֹל הוּא שְׂיֵאמֵר. אוֹ חֲלוּץ אוֹ יָבֵם. וְאִילוֹ

לאחיו, או יתן מה שפסק או תשב עד שתלביז ראשה. ואע"ג דאחיו עם הארץ והוא ת"ח יכול הוא לומר לאחיו הייתי רוצה ליתן ולך איני רוצה ליתן:

ג. פסקה להכניס לו אָלף דִּינָר, הוא פּוֹסֵק כְּנִגְדָן חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי מָנָה. וּכְנִגְדָן הַשּׁוֹם, הוא פּוֹסֵק פְּחוּת חֲמִשׁ. שׁוֹם בְּמָנָה וְשׁוּה מָנָה, אֵין לוֹ אֶלָּא מָנָה. שׁוֹם בְּמָנָה הִיא נוֹתֵנֶת שְׁלֹשִׁים וְאַחַד סָלַע וְדִינָר. וּבְאַרְבַּע מֵאוֹת, הִיא נוֹתֵנֶת חֲמִשׁ מֵאוֹת. מֵה שְׁחָתָן פּוֹסֵק, הוּא פּוֹסֵק פְּחוּת חֲמִשׁ:

ברטורה (ג) והוא פוסק כנגדן ט"ו מנה. אלף דינר הן עשרה מנה, וכשבא החתן לקבל עליו ולכתוב בכתובה, כותב שלישי יותר, שהן ט"ו מנה, אם הכניסה לו הכלה דינרין בעין, מפני שהוא משתכר בהן: וכנגד השום. ואם הכניסה לו בגדים ותכשיטים שצריכין שומא, הוא פוסק פחות חומש, שאם הכניסה שום של אלף זוז אינו מקבל עליו אלא ח' מאות, שדרך הבאים לשום הבגדים ונכסים של הכלה לשומם יותר משוויים לכבוד הכלה ולחצבה על בעלה: שום במנה ושוה במנה. כלומר אם לא שמו נכסי הכלה ותכשיטיה אלא כמו שהם שוים בשוק: אין לו אלא מנה. לא יכתבו בשטר הכתובה אלא מנה כמו ששמו: שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר. שום שהוא מקבלה במנה, שאמרו לו כתוב מנה בכתובה והיא תכניס לך שום של מנה, כריך שיסומו אותו בבית החתונה שלשים ואחד סלע, ודינר שהוא מנה וחומש: ובארבע מאות. שום, כשיקבל עליו החתן לכתוב ד' מאות. היא נותנת חמש מאות לפי שומת הנועדים: וכשתן פוסק וכו'. ואם שמו הם תחלה והכניסה לו, בין שום קטן בין שום גדול, הוא כותב בשטר פחות חומש:

ד. פסקה להכניס לו כספים, סלע כסף נעשה ששה דינרים. החתן מקבל עליו עשרה דינרין לקפה, לכל מנה ומנה. רבן שמעון בן גמליאל אומר, הפל כמנהג

ברטורה (ד) פסקה להכניס לו כספים. דינרים בעין שמוכנין להשתכר בהן מיד: סלע. שהוא ארבעה דינרין נעשה ליכתב בשטר הכתובה בששה דינרין, בתוספת שלישי. ואשמעין תנא דבדינרין בעין, בין שהן מרובים כגון אלף דינר דקתני ברישא, בין שהם מועטים כגון סלע דקתני בסיפא, לעולם נכתבים בשטר הכתובה בשלישי יותר, מפני שעומדין להשתכר בהן מיד. ובדברים שצריכין שומא כגון בגדים ותכשיטים, בין שהם מרובים כגון וכנגד השום דקתני דקאי אלף זוז דאמר ברישא, בין שהם מועטים כגון הא דקתני שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר, לעולם פוחתין חומש בשטר הכתובה ממה ששמו אותם בבית החתונה, לא שנא אם שמו אותם תחלה ואח"כ באין לכתוב הכתובה שאז כריך לפחות בשטר הכתובה החומש מן השומא ששמו בבית הכלה כדקתני וכשתן פוסק וכו', ולא שנא אם הוא כתב תחלה הכתובה שאז כריך שתהיה השומא בתוספת חומש ממה שכתוב בכתובה כדקתני ובד' מאות שום היא נותנת חמש מאות: לקופה. שיתן לה עשרה זוז על כל מנה ומנה שהיא מביאה לו, כדי לקנות לה מהם בשמים ותמרוקי הנשים. ולא אחרש במתניתין אם לכל שבע או לכל חודש או לכל שנה:

ה. המשיא את בתו סתם, לא יפחות לה מחמשים זוז. פסק להכניסה ערמה, לא יאמר הבעל פשאכניסה לבייתי אכסנה בכסותי, אלא מכסה ועודה בבית אביה. וכן המשיא את היתומה, לא יפחות לה מחמשים זוז. אם יש בפיס, מפרנסין אותה לפי כבודה:

דרטורה (ה) וכן המשיא את היתומה. גזאי לדה: אם יש בכיס. של לדה:

ו. יתומה שהשיאתה אמה או אחיה מדעתה, וכתבו לה במאה או בחמשים זוז יכולה היא משתגדיל להוציא מיזון מה שראוי להנתן לה. רבי יהודה אומר, אם השיא את הבת הראשונה, ינתן לשניה כדרך שנתן לראשונה. וחקמים אומרים, פעמים שאדם עני והעשיר או עשיר והעני, אלא שמין את הנכסים ונותנין לה:

דרטורה (ו) מה שראוי ליתן לה. עישור נכסים: אם השיא. האב בחייו: את הבת הראשונה ינתן וכו'. בין שהוא פחות מעישור בין שהוא יותר. והלכה כרבי יהודה דאזלינן בתר אומדן דעתיה דאב. ואם א"ל לעמוד על אומדן דעתו של אב יהינן לה עישור נכסים דמשתכחי השתא בשעת נשואיה ממקרקעי. אבל ממטלטלי אין לה עישור. ואיכא למ"ד דזמן הזה ממטלטלי נמי אית לה עישור. ואם נישאת ולא תבעה מן היורשים, תובעת לאחר שנישאת, ולא אמרינן אחולי אחלה גבייהו. ודוקא כשהיתה ניזונית מנכסי אביה, אבל אם פסקו היורשים מלתת לה מזונות [אחולי אחלה אלא אם כן מחתה]. ואם היתה בוגרת שאין לה מזונות ועמדה ונישאת ולא תבעה מה שראוי לה לנדוניתה מנכסי אביה אחולי אחלה גבי יורשים ואינה יכולה לתבוע עוד, ואפילו היתה ניזונית מנכסיהם:

ז. המשליש מעות לבתו, והיא אומרת נאמן בעלי עלי, יעשה השליש מה שהשליש בגדו, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר, וכי אינה אלא שדה והיא רוצה למכרה, הרי היא מכורה מעכשיו. במה דברים אמורים, בגדולה. אבל בקטנה, אין מעשה קטנה פלוג:

דרטורה (ז) המשליש מעות לבתו. מסר מעות ביד שליח לאורך בתו לקנות לה שדה או נדוניה לכשתנשא: נאמן בעלי עלי. ותנס לו: יעשה שליח כו'. יקנה השדה. ואין שומעין לה דמורה לקיים דברי המת: וכי אינה אלא שדה. כלומר אפילו כבר נקנה השדה והיא רוצה למכרה יכולה למכור, הלכך שומעין לה. ופלוגתא דרבי יוסי ורבי מאיר דוקא בגדולה מן האירוסין, דאילו לאחר שנישאת דברי הכל שומעין לה. ובקטנה נמי מודה רבי יוסי דאין במעשה קטנה כלום ואין שומעין לה. והלכה כר"מ:

גמרא כתובות דף ס"ז ע"א

תנו רבנן יתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסין את היתומה ואחר כך מפרנסין את היתום מפני שהאיש דרכו לחזור על הפתחים ואין אשה דרפה לחזור. יתום ויתומה שבאו להנשא משיאין את היתומה ואחר כך משיאין את היתום מפני שבושפתה של אשה מרבה משל איש. תנו רבנן יתום שבא לשא שוכרין לו בית ומציעין לו מטה וכל כלי תשמישו ואחר כך משיאין לו אשה שנאמר (דברים ט"ו) די מחסורו אשר יחסר לו. די מחסורו זה הבית. אשר יחסר זה מטה ושלחן. לו זו אשה וכן הוא אומר אעשה לו עזר כנגדו. תנו רבנן די מחסורו אפה מצוה עליו לפרנסו ואי אפה מצוה עליו לעשרו אשר יחסר לו אפלו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. אמרו עליו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו ורץ לפניו שלשה מילין. ההוא דאתא לקמיה דרבין נחמיה אמר ליה במה אפה סועד אמר ליה בבשר שמן ויין ישן. רצונך שתגלגל עמי בעדשים גלגל עמו בעדשים ומת אמר אוי לו לזה שהרגו נחמיה. אדרבה אוי לו לנחמיה שהרגו לזה מיבעי ליה אלא איהו הוא דלא איבעי ליה לפנוקי נפשיה כולי האי. ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה במה אפה סועד אמר ליה בתרנגולת פטומה ויין ישן אמר ליה ולא חיישית לדוחקא דצבורא אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא (תהלים קמ"ה) עיני כל אליך ישברו ואפה נותן להם את אכלם בעתו בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שלכל אחד ואחד נותן לו הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו אדהכי אתאי אחתיה דרבא דלא חזיא ליה תליסר שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן אמר מאי דקמא אמר לו נעניתי לך קום אכול:

רס"י שצאו להתפרנס. ממוזנות של דקה: שצאו לינשא. משל דקה דאמרין לקמן אסר יחסר לו זו אשה: ההוא דאתא. עני המבקש פרנסה: כמה אתה סועד. מה אתה רגיל לאכול בסעודתך: בעתו. הכל לפי מה שהוא כריך כל יחיד ויחיד לפי למודו: אמר רבא מאי דקמא. מאי דבר זה שאירע לפני עתה שלא הייתי רגיל בכך שצאת זו לכאן ותרגולת ויין ישן בידה: נעניתי לך. דברתי יותר מדלא:

זוהר ויקהל דף רי"ח ע"א

רבי יוסי פתח ואמר (רות א) ויאכל בעז וישת וייטב לבו. מהו וייטב לבו. דבריה על מזוניה ואוקמוהו ודא הוא רזא דמאן דבריה על מזוניה דא אותיב ללביה ומאן איהו דכתיב (תהלים כ"ז) לך אמר לבי. וכתיב (שם עג) צור לבבי וגומר ויגין דברכת מזוניה חביבא קמי קדשא בריה הוא כל מאן דבריה על שבועא אוטיב וחדי לאתר אחרא וסימניה סעודתי דשבתא דאתר אחרא אתהני מההיא שבועא וחידי. והכא אתהני מההוא ברקא דשבועא (נ"א דההוא בעז וייטב לבו) מאי טעמא בגין דמזוניה איהו קשה קמי קדשא בריה הוא וכיון דבר נש אכיל ושתיה וקא מברך היהא ברקתא סלקא ואתהני מאינון מליו דשבועא דסלקיו ואשתכח דאתהני ממזוניה מתתא

ומלעילא ודא איהו רזא דבין חבריאי. רזא בחול לא מתהני ההוא אתר אלא מאינון מלין דסלקין מגו שבעא וכלהו מלין מתעטרן וריון ושבעין בחידו וההוא אתר אתהני מנייהו בשבת איהו רזא אחרא במזונא ממש ובההוא חדוה דמזונא דמצוה דשבת ובכלא אשתכח כלילא מעילא ותתא ורזא דא (דייה א' כ"ט) כי מפרך הכל ומידך נתנו לך ודאי בהנאותיה דא ובההוא חדוה דמזונא דמצוה דשבת. כמה דאוקמוה מאן דמברך לקדשא בריך הוא מגו שבעא בעי לכונא לביה ולשוואה רעותיה בחדוה ולא אשתכח עציב אלא דיברך בחדוה ברזא דא ולשווי רעותיה דהא איהו יתיב השתא לאחרא בחדוה בעינא טבא וכמה דאיהו מברך בחדוה ובעינא טבא הכי יהבין ליה בחדוה ובעינא טבא. ובגין כך לא ישתכח עציב כלל אלא בחדוה ובמלין דאורייתא וישווי לביה ורעותיה למיהב ברכה דא ברזא דאצטריך רזא הקא ארבע רתיכין שליטין בארבע סטרין. ומשירין אתגנו מההיא ברכתא דשבעא ובאינון מלין דברוך אתה אתהני ואתערבי ביה, ומאן דמברך אצטריך רעותא בחדוה ובעינא טבא ועל דא כתיב (משלי כ"ב) טוב עין הוא יברך. והקא שפיל לסיפא דקרא דכתיב כי נתן מלחמו לדל. דאי לא תימא הכי האי קרא לאו רישיה סיפיה ולאן סיפיה רישיה. אלא טוב עין כמה דאוקימנא הוא יברך ודאי בעינא טבא בחדוה. ולאן איהו למגנא לברכא בחדוה דהא מההיא ברכתא ומההוא חידו נתן מלחמו לדל אתר דאצטריך לאתונא מכל סטרין. אתר דלית ליה מגרמיה כלום. אתר דאתהני מכל סטרין ואתכליל מכל סטרין. מלין אלין לא אתמסרו אלא לחפמינן דיזעין רזין עילאין וארחין דאורייתא. תא חזי בעז טב עינא הוה ותוקפא דמצחא לא הוה ביה לעלמא. מה כתיב (רות ג') ויבא לשכב בקצה הערמה רזא דכתיב (שיר השירים ז') בטנגד ערמת חטים מהקא אוליפנא כל מאן דמברך ברפת מזונא כדקא יאות בחדוה ברעותא דלבא כד סליק מהאי עלמא אתר אתתקנא ליה גו רזין עלאין בהיכלין קדישין זכאה איהו בר נש דנטיר פקודי דמאריה וידע רזא דילהון דלית לך פקודא ופקודא באורייתא דלא תליין ביה רזין עלאין ונהורין וזיוין עלאין ובני נשא לא ידעי ולא משגיחין ביקרא דמאריהון. זכאה חולקיהון דצדיקניא אינון דמשתדלי באורייתא זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דאתי:

תרגום הזוהר רבי יוסי פתח וכו': ר"י פתח ואמר, ויחכל בעז וישת וייטב לבו. מהו וייטב לבו. הינו שצריך על מזונו. והעמידוהו, וזה הוא סוד שמי שצריך על מזונו הוא מטיב ללבו. ומי הוא. הוא פמו שפתוב, לך אמר לבני. וכתוב, אור לזבני. ומשום שצרכת המזון חביבה לפני הקדוש צרוף הוא, כל מי שצריך על השבע, מטיב ומשמח למקום אחר, דהינו להמלכות, וסימנא, סעדות השבת, שמקום אחר, שהוא המלכות, נהנה מצרכת השבע ההיא והשמחה. וכאן, נהנתה המלכות, מצרכת השבע ההוא של הלדיק בעז. וזהו, וייטב לבו. מהו הטעם, שהמלכות נהנית מצרכת המזון. הוא משום שמזון של אדם קשה לפני הקדוש צרוף הוא, שהוא מקום ההוא, וכיון שהאדם אכל ושתה ומצריך צרכת המזון, צרקה ההיא עולה, ונהנית המלכות מאלו דברים הנאמרים על השבע שעולים, ונמצא שנהנה מן המזון למטה, ולמעלה. וזה הוא סוד ציון החברים. הסוד, פי בחול אין מקום ההוא נהנה אלא מאלו הדברים העולים מתוך השבע, דהינו מצרכת המזון, וכל המלים מתעטרות ורוות ושבעות בשמחה, ומקום ההוא נהנה מהם. ובשבת, הוא סוד אחר. שצמזון ממש ובשמחה ההיא של המזון של מכות שבת, נהנית המלכות, ונמצא

הַפְּזוֹן עֲלָמוֹ כָּלֹל לְגַמְרֵי מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה. וְזֶה סוּד, כִּי מִמֶּנּוּ הַכֹּל וּמִיָּדָה נִתְּנוּ לָהּ. וְדָחִי, שֶׁהַמְּלָכוֹת נִהְיִית מֵהַנְּחָתוֹ הַזֶּה שֶׁל הָאָדָם וּבְשִׁמְחָה זֶה שֶׁצִּמְזוֹן שֶׁל מְלָכוֹת שָׂבַת כְּמוֹ שֶׁהֶעֱמִידוּהוּ. מִי שֶׁמְבַרֵּךְ לְהַקְדוּשׁ צְרוּרָה הוּא מִתּוֹךְ הַשְּׂבַע, לְרִיף לְכוּן לְבוֹ וְלָשׂוֹם לְכוּן צִמְחָה, וְלֹא יִהְיֶה עֵצֵב, אֲלֹלָ שֶׁיְבַרֵּךְ שִׁמְחָה צְפוּד הַזֶּה, וְיָשׂוֹם לְכוּן שֶׁהוּא נוֹתֵן עֲפָה לְאַחַר, צִמְחָה וּבְעֵין טוֹבָה. וְכֵמוֹ שֶׁהוּא מְבַרֵּךְ צִמְחָה בְּעֵין טוֹבָה כִּי יִתְּנוּ לוֹ צִמְחָה וּבְעֵין טוֹבָה וְעַל כֵּן לֹא יִהְיֶה עֵצֵב כָּלֹל, צִמְחָה וּבְדַבְרֵי תוֹרָה. וְיָשׂוֹם לְבוֹ וּרְכוּנוֹ לִיתֵת צְרָכָה צְמָקוֹם שְׁלֵרִיף. כִּי אֵין סוּד, אֲרִצֵּעַ מְרַפְּבוֹת הַשׁוֹלְטוֹת צִרְצֵעַ רֹחוֹת שֶׁל הַמְּלָכוֹת, וּמְחַנּוֹת הַמְּלָכִים, נִזְנָיִם מְצַרְכָּה הַהִיא שֶׁעַל הַשְּׂבַע, וּבְחָלוֹ הַמְּלוֹת שֶׁצִּבְרוּ אֲתָהּ, שֶׁצִּבְרַת הַפְּזוֹן, נִהְיֶה וְנִתְּגַדֵּל וְנִתְּעַטֵּר צוֹ, הַמְּלָכוֹת, וּמִי שֶׁמְבַרֵּךְ, הֶרְלוֹן לְרִיף לְהִיוֹת צִמְחָה וּבְעֵין טוֹבָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב טוֹב עֵין הוּא יְבוּרָה. וְכֵאֵין תֵּרֵד לְכוּפוֹ שֶׁל הַמְּקָרָא, שֶׁכְּתוּב, כִּי נִתֵּן מְלַחְמוֹ לְדָל. וְאִם לֹא תֵאמַר כִּי, צִבְרַת הַפְּזוֹן, אֵין רֵאשׁ הַכְּתוּב סוּפוֹ, וְאֵין סוּפוֹ רֵאשׁוֹ, שֶׁאֵין לָהֶם הַשֵּׁר זֶה צִמָּה. אֲלֹלָ, טוֹב עֵין, הוּא כְּמוֹ שֶׁהֶעֱמַדְנוּ, שֶׁהוּא יְבַרֵּךְ וְדָחִי בְּעֵין טוֹבָה צִמְחָה, וְלֹא לְחַנֵּם הוּא מְבַרֵּךְ צִמְחָה, כִּי מֵהַצְּרָכָה הַהִיא וּמֵהַשִּׁמְחָה הַהִיא נוֹתֵן מְלַחְמוֹ לְדָל, דְּהֵינּוּ הַמְּקוֹם הַלְרִיף לְהִיוֹת נִזְוֹן מִכָּל הַלְדָּיִם, מִיָּמִין וּמִשְׂמָאל, מְקוֹם שֶׁאֵין לוֹ מַעֲלָמוֹ כָּלֹם, מְקוֹם הַנִּהְיֶה מִכָּל הַלְדָּיִם וְנִכְלָל מִכָּל הַלְדָּיִם, שֶׁהוּא הַמְּלָכוֹת, וְעַל כֵּן הִיא נִקְרָאת דָּל, וְעַלֵּיהָ אֹמַר כִּי נִתֵּן מְלַחְמוֹ לְדָל. דְּבָרִים אֵלוֹ אֵינֶם נִמְסָרִים אֲלֹלָ לְחַכְמַיִם הַיּוֹדְעִים סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וְדָרְכֵי תוֹרָה. צֹא וּרְאֵה צֵעַז הִיא טוֹב עֵין. עֲזַת מֵלַח לֹא הִיא צוֹ לְעוֹלָם. מֵהַ כְּתוּב, וְיִבֹא לְשַׁבֵּב צְהִלָּה הֶעֱרַמָּה, שֶׁהוּא סוּד הַכְּתוּב, צְטָנָה עֲרַמַת חַטָּיִם, מִכֵּאֵין לְמַדְתִּי כָּל מִי שֶׁמְבַרֵּךְ צְרַבַת הַפְּזוֹן כְּרָחוּי, צִמְחָה, צְרָלוֹן הַלֵּב, כִּשְׂעוֹלָה מַעוֹלָם הַזֶּה, מְקוֹם נִתְּתָהּ לוֹ תוֹךְ סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים צְהִיכְלוֹת הַקְּדוּשִׁים. וְיִבֹא לְשַׁבֵּב צְהִלָּה הֶעֱרַמָּה, אֲשֶׁרִי הוּא הָאָדָם הַשׁוֹמֵר מְלָכוֹת אֲדוּנוֹ, וְיודֵעַ הַסוּדוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁאֵין לָנוּ מְלָכָה וּמְלָכָה צְתוֹרָה, שֶׁאֵין תְּלוּיּוֹת צֶה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וְאֹרוֹת וְזֵיִם עֲלִיוֹנִים, וּבְנֵי אָדָם אֵינֶם יודֵעִים וְאֵינֶם מְשַׁגְּחִים צְכָבוֹד אֲדוּנָם, אֲשֶׁרִי חִלְקָם שֶׁל הַלְדָּיִקִים, אֹתָם הַעוֹסְקִים צְתוֹרָה.

אֲשֶׁרִי הֵם צְעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא:

פסוקההלכה

הַרמב"ם הַלְכוֹת תְּפִלָּה פֶּרֶק ב'

א. בימי רבן גמליאל רבו היוצאים מישראל והיו מצרין לישראל ומסיתין אותו לשוב מאחרי ה' וכיון שראה שזו גדולה מפל צרכי בני אדם עמד הוא ובית דינו והתקין ברכה אחרת שתהיה בה שאלה מלפני השם לאבד היוצאים וקבע אותה בתפלה כדי שתהיה ערוכה בפני הכל נמצאו כל הברכות שבתפלה תשע עשרה ברכות: **ב.** בכל תפלה שבכל יום מתפלל אדם תשע עשרה ברכות אלו על הסדר. במה דברים אמורים כשמצא דעתו מכוונת ולשונו תמהר לקרות. אבל אם היה טרוד ודחוק או שקצרה לשונו מהתפלל יתפלל שלש ראשונות וברכה אחת מעין כל האמצעיות ושלוש אחרונות ויצא ידי חובתו:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

השררה והכבוד היא קשה מאד כי היא מביאה לאדם לידי הגאון שהיא הקשה מכלן ועל ידי כן יטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמם אשר סופו נעקר מן העולם וזרעו לא יצליח אחריו ככל כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה וכמו שמצינו בירבעם החכם הגדול כנזכר לעיל שעל ידי בקשת השררה נטרד הוא וזרעו מן העולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא ושואל בחיר ה' כבן שנה במלכו שלא טעם טעם חטא והיה נחבא אל הכלים בורח מן השררה וסופו נלכד ברשתה ואמר כבדני נא נגד זקני עמי ורדף אחריה ואבד המלוכה ונהרג הוא ושלשת בניו וכו' כנזכר לעיל במדת הקנאה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה הקנאה והתאנה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה הרבנות מקפחת וקוברת בעליה כי מביאתו לרום לבבו על קונו כמו שכתוב לבלתי רום לבבו וגוי למען יאריך ימים על ממלכתו:

ויקהל יום רביעי תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד דמילוי וו דשם ביין לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

את | מזבח העלה ואת-מזבח הנחשת אשר-לו את-
בדיו ואת-כל-כליו את-הכיר ואת-כנו: ית מדבחה דעלתא וית סרדא
דנחשא דילה ית אריחיה וית כל מנוהי ית פירא וית בסיסה: את קלעי

הַחֲצֵר אֶת-עַמּוּדָיו וְאֶת-אֲדָנֶיהָ וְאֶת מִסְךְ שַׁעַר הַחֲצֵר: ית
סְרַדִי דְרָתָא ית עַמּוּדוֹהִי וְיֵת סַמְכָהָ וְיֵת פְּרָסָא דְתַרְע דְרָתָא:

רס"י את עמודיו ואת אדניה. הרי חצר קרוי כאן לשון זכר ולשון נקבה, וכן
דברים הרבה: ואת מסך שער החצר. וילון פרוש לכל המזרח עשרים אמה אמצעיות
של רוחב החצר, שהיה חמשים רחב, וסתומין המנו לכל כפון חמש עשרה אמה וכן
לדרום, שנאמר (שמות כז יז) וחמש עשרה אמה קלעים לכתף:

(יח) אֶת-יְתֵדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-יְתֵדֹת הַחֲצֵר וְאֶת-מִיתְרֵיהֶם: ית
סְפִי מִשְׁכָּנָא וְיֵת סְפִי דְרָתָא וְיֵת אֲטוּגְיָהוֹן:

רס"י יתדת. לתקוע ולקשור בהם סופי היריעות בארץ שלא ינועו ברוח:
מיתריהם. חבלים לקשור:

(יט) אֶת-בִּגְדֵי הַשָּׂרָד לְשָׂרֵת בִּקְדָשׁ אֶת-בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן
הַכֹּהֵן וְאֶת-בִּגְדֵי בְנָיו לְכַהֵן: ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא ית לבושי
קודשא לאהרון פהנא וית לבושי בנוהי לשמשא:

רס"י בגדי השרד. לכסות הארון והשלחן, והמנורה והמזבחות בשעת סלוח
מסעות:

(כ) וַיֵּצְאוּ כָל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה: וַיִּנָּקוּ כָל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל מִן קָדָם מֹשֶׁה: (כא) וַיָּבֹאוּ כָל-אִישׁ אֲשֶׁר-נִשְׂאוֹ לְבָו
וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֵלָיו הֵבִיאוּ אֶת-תְּרוּמַת יְהוָה
לְמִלְאכַת אֹהֶל מוֹעֵד וְלִכְל-עֲבֹדָתוֹ וְלִבְגְדֵי הַקֹּדֶשׁ: ואתו כל
גבר דאתרעי לבה וכל די אשלמת רוחה יתה איתיאו ית אפרשותא קדם יי לעבדות
משכון זמנא ולכל פלחנה וללבושי קודשא:

(כח) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּכּוּנָה מִסְגֶּרֶת לָהֶם וּמִסְגֶּרֶת בֵּין הַשְּׁלֵבִים: וְדִין עוֹבֵד בְּסִיסְיָא גְדַנְפִּין לְהוֹן וּגְדַנְפִּין בֵּין שְׁלִיבֵיָא :

רש"י מסגרת להם . ראיתי במשנה ארבעים ותשע מדות , המסגרות כמין טבלאות : מסגרות להם . המסגרות מיד אופן ליד אופן , ויד אופן , הוא עץ התחוב בתוך האופן בנקב , וקרוי איישי"ל בלע"ז . וארבע האופנים במכונה , מסגרות מכאן ומסגרות מכאן , מארבע לדדן , ובין זו לזו ארבע אמות רוחב , ומלמעלה 'סרנים' , כמו 'נסרים' , מול המסגרות , והשלבים מן התחתונה לעליונה : ומסגרות . אחרות : בין השלבים . כעין מלאכת כרעי המטה של בני כפר , שאינן עגולים אלא בולט , לצור בהם אריות וכרוצים . ואומר אני , שהשלבים הללו כעין שליבות סולם , כמין מקלות נחושת זקופין על המסגרות התחתונה , כשנים ושלשה בין מקל למקל , מסגרות קבועות משליבה לשליבה . ויונתן תרגם : שליביא :

(כט) וְעַל-הַמִּסְגְּרוֹת אֲשֶׁר | בֵּין הַשְּׁלֵבִים אֲרִיזוֹת | בְּקֶרֶ וּכְרוּבִים וְעַל-הַשְּׁלֵבִים כֵּן מִמַּעַל וּמִתַּחַת לְאֲרִיזוֹת וְלַבְּקָר לִיּוֹת מַעֲשֵׂה מוֹרָד: וְעַל גְּדַנְפֵיָא דְבִין שְׁלִיבֵיָא צִיּוֹר אֲרִינֹן תּוֹרִין וּכְרוּבִין וְעַל שְׁלִיבֵיָא כְּנֵתָא מְלַעִיל וּמְלַרְע לְאֲרִינֹן וּלְתוֹרִין מִדְּבַק עוֹבֵד כְּבוֹשׁ :

רש"י ועל המסגרות אשר בין השלבים . היו מאויירות אורות אריות , אורות בקרים וכרוצים : ועל השלבים כן . בסיס , להוסיף הכיור עליו , מלמעלה למסגרת אשר על ראסם : ומתחת לאריות ולבקר . המרוקמין על המסגרות שבין השלבים : ליות מעשה מורד . ליות , כמין זכר ונקבה מחוברין זה בזה : מעשה מורד . מרודדן , כמין רידוד טס דק , ואין בולטין בעציו , ולא חקוקים בשיקוע . ויונתן תרגם : ליות מעשה מורד , מדבק עובד כבוש , סולדור"ש בלע"ז :

(ל) וְאַרְבַּעָה אֹפְנֵי נְחֹשֶׁת לְמִכּוּנָה הָאֶחָת וְסַרְגֵי נְחֹשֶׁת וְאַרְבַּעָה פְּעֻמָּתָיו כְּתֻפֹת לָהֶם מִתַּחַת לְכִיֹּר הַכְּתֻפֹת יִצְקוֹת מֵעֵבֶר אִישׁ לִיּוֹת: וְאַרְבַּעָה גִלְגְּלֵי נְחֹשָׁא לְבְּסִיסָא חֲדָא וּנְסָרִין דְּנִחְשׁ וְאַרְבַּע זִנְיָתִיה כְּתֻפִין לְהוֹן מְלַרְע לְכִיּוֹרָא כְּתֻפִין מִתְכִּין כְּכַבֵּשׁ עוֹבֵד דְּבוּק :

רש"י וארבעה אופני . שנים לפניו ושנים לאחריה , כדרך העגלות הגדולות :

וסרני נחשת . יונתן תרגם : ונסרין לנחש . הם הנסרים העליונים מול המסגרות : סרני . כמו נסרים : וארבע פעמותיו . של כן שעליהם : כתפות להם . בולטות למעלה מן הנסרים בזויות הכן . ותחת הכיור היושב על הכן , היו הכתפות ירוקות . (ספרים אחרים ללמד שמתוך הכן היו הכתפות יוצאות בידיקה אחת , והכתפות מחזיקות לכיור שלא יפול למטה לחוכה של כן) : מעבר איש ליות . מאל כל אחד מן הכתפות , היה לויות של זכר ונקבה מצויירות . מעבר איש , כמו איש אל אחיו האמורים בכרובים (שמות כה כ) :

**ל(א) ופיהו מבית לכתרת ומעלה באמה ופיה עגל מעשה-
כן אמה וחקי האמה וגם-על-פיה מקלעות ומסגרותיהם
מרבעות לא עגלות:** ופומיה מגיו לקרנותיהון ולעלא באמתא ופומיה סגלגל
עובד פנתא אמתא ופלגות אמתא ואף על פומיה קליעין ונדנפיהון מרבעין ולא סגלגליון :

רס"י ופיהו מבית לכתרת ומעלה באמה . פיהו של כן , יולא מתוך פיהו של כותרת , ועולה למעלה אמה גובה , והכותרת היא הגג המכונה עשוי כמין כובע משופע מכל כדדיו , ובאמצע נקבעת נקב עגול אחי אמה רוחב בעגול , וסביב אותו נקב כמין היקף מחילה , אחי אמה גובה סביב , וכך מפורש למטה (פסוק לה) בענין , שנאמר : ובראש המכונה אחי אמה קומה עגול סביב . והוא קרוי 'פי הכותרת' , והכן מונח על אותו היקף , ושולי הכן תחובין בתוך פי ההיקף , ולמעלה הימנו הוא בולט אמה , וזהו שאמר כאן : ופיהו מבית לכותרת ומעלה באמה : ופיה עגול מעשה כן . ופיה של כותרת עגול , דוגמת כן העגול : אמה ואחי האמה . רחבה בעגול : וגם על פיה מקלעות . אורת פרחים :

**ל(ב) וארבעת האופנים למתחת למסגרות וידות האופנים
במכונה וקומת האופן האחד אמה וחקי האמה:** וארבעה
גלגליא למקרע לגדנפא ואשדת גלגליא בבסיסא ורומיה דגלגל חד אמתא ופלגות אמתא :

רס"י וארבעת האופנים למתחת למסגרות . שהמסגרות מיד אופן ליד אופן , כמו שפירשתי : וידות האופנים . הוא עץ התחוב באופנים , וקורין איישי"ל : במכונה . לבוקים מרוקים במכונה בידיקה אחת :

**ל(ג) ומעשה האופנים כמעשה אופן המרכבה וידותם
וגביהם וחשקיהם וחשריהם הכל מוצק:** ועובד גלגליא פעובד
גלגלי מרבת יקרא אשדתהון וגביהון וחופיהון וכבושיהון כלא מתד :

כס"י כמעשה אופן המרכזה . תרגם יונתן : כעוזד גלגלי מרכזה , אופן צחוד האופן סתי וערב , כמו שאמר ביחזקאל (א טו) במרכזה גבוה : ידותם . אייסי"ל : וגזיהם . בוייל"ס בלע"ז , הם הנקבים : וחשוקיהם . הם עגולים סביב , שהוא קיסרון : וחשוריהם . זרעות האופנים , התחוצים מגזיהם לחשוקיהם , שקורין ריי"ס בלע"ז :

כתובים - משלי - פרק כ

(ח) מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל-כִּסֵּא-דִין מְזַרְהָ בְעֵינָיו כָּל-רָע: מֶלֶךָ דִּינָב עַל פּוֹרְסָא דִּינָא מְפַזֵּר מִן קַדְמוּהֵי כְלָהוֹן בִּישְׁתָּא :

כס"י מלך יושב על כסא דין . כפסוטו או יש לפרשו כנגד הקב"ה ויש לפרשו כנגד שופטי אמת :

(ט) מִי-יֹאמֶר זְכִיתִי לְבִי טְהַרְתִּי מִחַטָּאתִי: מִן דִּיִּימֵר זָכִי הוּא לְבִי וְאִדְכִיִּית מִחוּבְתִי : (י) אָבֹן וְאָבֹן אֵיפָה וְאֵיפָה תוֹעֵבַת יְהוָה גַּם-שְׁנֵיהֶם: מִתְקַלָּא וּמִתְקַלָּא פִילָא וּכְיֵלָא מְרַחֲקִי אַנּוּן קַדָּם אֱלֹהָא אַף תִּרְוִיחוּן : (יא) גַּם בְּמַעַלְלֵיוֹ! תִּנְכָר-נַעַר אִם-עַלְךָ וְאִם-יִשָּׁר פְּעָלֹ: אַוּף בְּעוֹבְדוּהִי מִתְיַדַע טְלָא אִין דְּכִי וְאִין תִּרְיָצוּ עוֹבְדוּהִי : (יב) אֲזַן שְׁמַעַת וְעֵין רֹאֶה יְהוָה עֲשֵׂה גַם-שְׁנֵיהֶם: אֲדָנָא דְשִׁמְעָא וְעֵינָא דְחֻזָּא אֱלֹהָא אֲבָרִי תִרְוִיחוּן :

כס"י אוזן שומעת ועין רואה וגו' . כלומר מעשה ידיו הם והוא חפץ באוזן שומעת מוסר ועין הרואה את הנולד :

(יג) אֶל-תִּתְּקֵב שְׁנָה פֶן-תִּתְּרַשׁ פִּקַּח עֵינֶיךָ שִׁבְע־לָחֶם: לֹא תִרְחַם שְׁנֵתָא דְלָמָא תִתְמַסְכּוּן פִּתַח עֵינְךָ וּשְׁבַע לָחֶמָא :

משנה בבא בתרא פרק ב

א. לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חברו, ולא שיח, ולא מערה, ולא אמת המים, ולא נברכת פובסין, אלא אם כן הרחיק מפתל חברו שלשה טפחים, וסד בסיד. מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת המלח ואת הסיד ואת הסלעים מפתלו של חברו שלשה טפחים, וסד בסיד. מרחיקין את הזרעים, ואת המחרשה, ואת מי רגלים מן הפתל שלשה טפחים. ומרחיקין את הרחים שלשה מן השקב, שהן ארבעה מן הרקב, ואת התנור, שלשה מן הפליא, שהן ארבעה מן השפה:

ברטנורה (א) לא יחפור. בור. עגול: פיה. ארוך וקצר: מערה. מקורה בקירו: נכרכת הכובסין. חפירה מרובעת. ומי גשמים מתקבלים בה עשויה לכבס בגדים: אר"כ הרחיק מכותלו. מכותל בורו קאמר. וכותל הבור אין עביו פחות מג"ט. נמצא מחלל בורו לחלל בור של חברו ששה טפחים ואסור לאדם לסמוך אחד מן הנזקי' לסוף המזל שלו בשוה, אלא אם כן הרחיק השעו' הראוי, ואף על פי שאין לחברו שם כותל שמא ימלך חברו ויבנה בלד המזל שלו. ונמצא זה מזיקו: וסד בסיד. את כותלי חפירתו: הגפת. פסולת הזיתים לאחר שנערכו בבית הבד: הסלעים. אבנים שהאור יורא מהן. שכל אלו קשים לחומה ומרפין את הכותל. ולא בכותל דבור קאי השתא. זרעו' קשים לכותל שמחלידים את הקרקע ומעלין עפר תיחוח: ואת המחרישה. אף על פי שאין זרעים כגון שחורש לאילנות. קשה לכותל: מי רגלים. ממסמסים את הלבינים שהם של טיט יבש. לכך המטיל מים סמוך לכותל עשוי מלכני' כריך להרחיק שלשה טפחים. וכותל של אבנים מרחיק טפח ושל אבן קשה כגון כונמא אינו כריך להרחיק כלל: הרחים. קשים לכותל שמנידים את הקרקע בגלגול חביטתן: מן השכב. היא הרחים התחתונה: הרכב. היא העליונה הרוכבת על ז. והיא קלרה טפח מן התחתונה: שלשה מן הכליא. בסיס שבונים מטיט ואבנים שמוקיבים התנור עליו. והוא רחב מלמטה ור מלמעלה. ושפה העליונה של כליא שעליה התנור יושב. היא כמדת התנור וכריך שירחיק בסיס זה מן הכותל ג' טפחים מתחתיתו. שהן ארבעה משפתו העליונה לפי שהכל התנור מזיק לכותל:

ב. לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית, אלא אם כן יש על גביו גבה ארבע אמות. היה מעמידו בעליה, צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים. ובפירה, טפח. ואם הזיק, משלם מה שהזיק. רבי שמעון אומר, לא אמרו כל השעורין האלו, אלא שאם הזיק, פטור מלשלם:

דרטורה (ב) גובה ד' אמות. חלל מפי התנור עד התקרה. כדי שלא יאחז האור בתקרה: עד שיהא תחתיו מעזיבה. טיח של טיט שלשה טפחים. שלא תצער תקרה תחתונה של עליה. ועל גביו גובה ד' אמות: ובכירה. ששופתין קדרה על חללה ואין עושין בתוכה היסק גדול כמו שעושין לתנור: ואם הזיק. אחר שהיו שם כל השיעורים הללו: משלם מה שהזיק. ואף על פי כן מעכבין עליו בכל השיעורים הללו שמה ידליק בתיאם. ואין לו מה לשלם. ואין הלכה כר"ש:

ג. לא יפתח אדם חנות של נחתומין וְשֵׁל צַבָּעִין תַּחַת אוֹצְרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. וְלֹא רֶפֶת בְּקָר. בְּאַמָּת, בֵּינָן הַתִּירוֹ, אֲבָל לֹא רֶפֶת בְּקָר. חֲנוּת שֶׁבְּחִצָּר, יָכוֹל לְמַחֹת בְּגִדוֹ וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל לִישׁוֹן מִקּוֹל הַנִּכְנָסִין וּמִקּוֹל הַיּוֹצְאִין. אֲבָל עוֹשֶׂה כְּלִים, יוֹצֵא וּמוֹכֵר בְּתוֹךְ הַשּׁוּק, אֲבָל אֵינּוֹ יָכוֹל לְמַחֹת בְּגִדוֹ וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל לִישׁוֹן, לֹא מִקּוֹל הַפְּטִישׁ, וְלֹא מִקּוֹל הַרְחִים, וְלֹא מִקּוֹל הַתְּנוּקוֹת:

דרטורה (ג) ביין התירו. שהעשן היוצא מן החנות של נחתומין ושל צבעין. אינו קשה ליין שהחום משביח ליין שבארץ ישראל. ובמקום שידוע שהחום מזיק ליין. אף תחת אור של יין לא יפתח חנות של צבעין. ושל נחתומין: חנות שבחצר. אחד מבני חצר שצא לפתוח חנות בחצר. בני החצר מעכבין עליו: ולא מקול התנוקות. של בית רבן ואף על גב דקול הבא מחמת אחרים הוא. לא מצי מחי. משום יגדיל תורה ויאדיר. ואם אינו מלמד התנוקות תורה. אלא אומנות או חשבון או תשבורת מצי מחי ולומר לו איני יכול לישן מפני התנוקות שנכנסים ויוצאים:

ד. מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו, לא יסמוך לו כותל אחר, אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות. והחלונות, מלמעלה ומלמטה, ומפגגדן, ארבע אמות:

דרטורה (ד) מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו. כמין גא"ס וצא לעשות כותל שני כנגד כותל חבירו עד שיעשה הג' כותלים כמין צי"ת הרי חבירו מעכב עליו. עד שירחיק מכנגדו ד' אמות. כדי שיהיה המקום בין שני הכותלים רחב ויוכלו לדוש בו רבים. שדריסת הרגל בקרקע הסמוך לכותל מחזקת יסודות הכותלים ומעמידה אותם. ודוקא בכותל גינה או בכותל חצר שצעיר חדשה ללא דשו זה רבים ולא נתחזק הקרקע כל רכבו על ידי דריסת הרגל. אבל בכותל חצר שצעיר ישנה סומך ואינו צריך להרחיק. וכן אם לא היה בכותל חבירו ד' אמות או יותר אינו צריך להרחיק שכותל שהוא פחות מארבע אמות אינו צריך חזוק: והחלונות מלמעלה ומלמטה ומפגגדן ד' אמות. היתה לו חלון למעלה בכותלו. ובנה חבירו כותל כנגד החלון מלמטה. אם נשאר מראש הכותל עד החלון פחות מארבע אמות בגובה. הרי זה כופהו למעט הכותל כדי שלא יעמוד על ראש הכותל וישקיף בעד החלון: מלמטה. היתה החלון למטה בכותל. כופה את חבירו להגביה הכותל שצנה כנגדו בגובה ארבע אמות מן החלון כדי שלא יביט בו: ומפגגדן. לצריך להרחיק הכותל מן החלון ארבע אמות כדי שלא יאפיל שאלא יאפיל אורו:

ה. מְרַחֵיקִין אֶת הַסֵּלֶם מִן הַשׁוֹבֵד אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדִי שֶׁלֹּא תִקְפּוֹץ הַנְּמִיָּה, וְאֶת הַכֶּתֶל מִן הַמְּזַחֵלָה אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה זֹקֵף אֶת הַסֵּלֶם. מְרַחֵיקִין אֶת הַשׁוֹבֵד מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְלֹא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹבֵד בְּתוֹךְ שְׁלוֹ, אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּית אַרְבַּעַת כּוֹרִין, מְלֵא שְׁגָר הַיּוֹנָה. וְאִם לְקַחוּ, אֲפִלּוּ בֵּית רַבַּע, הָרִי הוּא בְּחֻזְקָתוֹ:

דרטורה (ה) מרחיקין את הסולם. מי שיט לו שובד של יונים בחלרו. סמוך לכותל שבין שתי חלרות וזו חזרו להעמיד סולם אלל הכותל כדי להרחיק הסולם מן השובד ארבע אמות: כדי שלא תקפוץ הנמיה. היא חיה קטנה מן הסולם לשובד ותהרוג את היונים: מזחילה. הוא ננור גדול המונח על אורך הכותל. ומימי הגג זבים לתוכו. ואם כותלו מהלך על פני חצר חזרו ומזחילה עליו כדי להרחיק ממנה אם זב לזנות כותל זלדה: ארבע אמות כדי שיהא זוקף את הסולם. לעלות ולתקן מזחילתו לנקותה מעפר ומכרורות הנופלים בה. ומעכזים את הלוח המים: מרחיקים את השובד מן העיר. שהיונים מפסידים זרעוני הגנות: אלל אם כן יש לו חמשים אמה. שלא יפסידו היונים בשדה חצירו: בית ארבעת כורין. בית כור לכל רוח. והכור שלשים סאין. ואין הלכה כרבי יהודה: מלא שגר היונה. מרולת פריחתן צפעס א': ואם לקחו. כמות שהוא עם הקרקע. אפילו אין לו כל סביביו אלל בית רובע הקב: הרי הוא בחזקתו. שהרי החזק בו הראשון כך:

ו. נְפוּל הַנְּמִצָּא בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה, הָרִי הוּא שֶׁל בַּעַל הַשׁוֹבֵד. חוּץ מִחֲמִשִּׁים אַמָּה, הָרִי הוּא שֶׁל מוֹצְאוֹ. נְמִצָּא בֵּין שְׁנֵי שׁוֹבְכוֹת, קְרוֹב לָזֶה, שְׁלוֹ. קְרוֹב לָזֶה, שְׁלוֹ. מְחַצָּה עַל מְחַצָּה, שְׁנֵיהֶם יִחְלֹקוּ:

דרטורה (ו) ניפול. גוזל: הנמלא בחוד חמשים אמה. של שובד: בין שני שובכות. בחוד חמשים לשניהם:

ז. מְרַחֵיקִין אֶת הָאֵילָן מִן הָעִיר עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ אַמָּה, וּבְחָרוּב וּבְשִׁקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה. אֲבֵא שְׂאוּל אוֹמֵר, כָּל אֵילָן סָרֵק, חֲמִשִּׁים אַמָּה. אִם הָעִיר קְדָמָה, קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים. וְאִם הָאֵילָן קֶדֶם, קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמִים. סָפֵק זֶה קֶדֶם, סָפֵק זֶה קֶדֶם, קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים:

דרטורה (ז) מרחיקין את האילן מן העיר. לפי שנוי הוא לעיר כשיט מרחב פנוי לפנייה: חרוב ושקמה. ענפיהן מרובים: אילן סרה. גנאי הוא לעיר: ונותן דמי'. מי שהעיר שלו: ספק קוצץ ואינו נותן דמים. לכיון דדינא הוי דבין זה קדם. ובין זה קדם קוצץ. לאחר שקלץ אמרינן ליה לזעל האילן אייתי רחיה שהאילן קדם ושקול:

ח. מְרַחֵיקִין גֶּרֶן קְבוּעַ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם גֶּרֶן קְבוּעַ בְּתוֹךְ שְׁלוֹ, אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ, וּמְרַחֵיק מִנְטִיעוּתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ וּמְנִירוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִזְיק:

זרטורה (ח) גורן קבוע. גורן שיס בו כרי גדול שזורים אותו ברחת קרוי גורן קבוע. ושאין הכרי גדול. ואין בו לזרות המוץ ברחת אלח הרוח מנסבת בכרי והמוץ נדף מאליו. קרוי גורן שאינו קבוע: חמשים אמה. מפני המוץ שמזיק את בני העיר כשהוא זורה: ומנירו. של חזרו. ניר. היא חרישה שחורקים בימות הקיץ כדי שימותו שרשי הקוליס והעשבים: כדי שלא יזיק. מה טעם קאמר. מה טעם מרחיק מנטיעותיו של חזרו ומנירו חמשים אמה כדי שלא יזיק המוץ לנטיעותיו ולנירו. שהוא נעשה זבל ומקלקל הניר. ומיבש הנטיעות:

ט. מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הברסקי מן העיר חמשים אמה. ואין עושין ברסקי אלא למזרח העיר. רבי עקיבא אומר, לכל רוח הוא עושה, חוץ ממערבה, ומרחיק חמשים אמה:

זרטורה (ט) את הנבלות ואת הקברות. משום ריח רע: הבורסקי. מקום עבוד העורות: אלח למזרח העיר. שאין רוח מזרחית קשה אלח אם כן באה לפורענות. אלח כשהיא באה כדרכה היא חמה ומנסבת בנחת. לפיכך אינה מזיחה הריח לעיר: חוץ ממערבה. לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה חוץ מרוח מערבית שאינו עושה כל עיקר מפני שמתפללים לאותה הרוח ששכינה במערב. ואין הלכה כר' עקיבא:

י. מרחיקין את המשרה מן הגרק, ואת הפרישין מן הבצלים, ואת החרדל מן הדבורים. רבי יוסי מתיר בחרדל:

זרטורה (י) המשרה. מקום שאורים בו פשתן ומפסיד את הירקות הסמוכות לו: ואת הכרישין. כרתי בלשון גמ' והם מזיקין לבללים הסמוכים להם: ואת החרדל מן הדבורים. שהוא מפסיד הדבש. ועושה אותו חריף וחד: רבי יוסי מתיר בחרדל. שיכול לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבורי. הרחק דבורך מחרדלי מפני שבאות ואוכלות פרחי חרדלי. והלכה כר' יוסי:

יא. מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה, ובחרוב ובשקמה חמשים אמה, בין מלמעלה בין מן הצד. אם הבור קדס, קוצץ ונותן דמים. ואם אילן קדס, לא יקוצץ. ספק זה קדס, וספק זה קדס, לא יקוצץ. רבי יוסי אומר, אף על פי שהבור קודם לאילן, לא יקוצץ, שזה חופר בתוך שלו, וזה נוטע בתוך שלו:

זרטורה (יא) ובחרוב ובשקמה. שרשיהן מרובין: בין מלמעלה. שהאחד מהן מלמעלה בגובה שפוע הר והשני בספולו: בין מן הצד. בקרקע שזה: ונותן דמי'. לכיון דברקות נטע שאינו מזיק זמן גדול לא חייבוהו חכמים לקוץ בלא דמים בסביל הזיקה דיחיד: רבי יוסי אומר וכו'. והלכה כר' יוסי:

יב. לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חברו, אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות, אחד גפנים ואחד פל אילן. היה גדר בנתיים, זה סומך לגדר מכאן, וזה סומך לגדר מכאן. היו שרשים יוצאים לתוך של חברו, מעמיק שלשה טפחים, כדי שלא יעב את המחרשה. היה חופר בור שית ומערה, קוצץ ויורד, והעצים שלו:

דרטורה (יב) סמוך לשדה חברו. בין שדה לבן. בין שדה אילן: אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות. כדי עבוד הכר'. שכשיחרוש את אילנותיו לא יהא צריך להכניס מחרשתו לתוך של חברו. והני מילי בארץ ישראל וכיוצא בה שמחרשתו ארוכה. אבל בצבל ובשאר ארצות שמחרשתו קצרה בהרחקת שני אמות סגי ודוקא בגפנים לגפנים. ואילנות לאילנות. הוא דסגי בשתי אמות. אבל הבא ליטע שדה אילן סמוך לגפנים אפילו בצבל. וכיוצא בה. צריך להרחיק ארבע אמות: מעמיק שלשה טפחים. בעל השדה שיאלו שרשי אילנות חברו לתוך שדהו. קולאן בעומק שלשה טפחים ואינו חושש: והעצים שלו. של בעל השדה. והוא שיהיה המקום שחופר רחוק מאילן חברו ששה עשר אמה או יותר. אבל פחות מכן העצים לצבל האילן דעד ששה עשר אמה מינק ינקי. טפי לא ינקי:

יג. אילן שהוא נוטה לשדה חברו, קוצץ מלא המרדע על גבי המחרשה. ובחרוב ובשקמה, כנגד המשקלת. בית השלחין, פל האילן כנגד המשקלת. אבא שאול אומר, פל אילן סרק כנגד המשקלת:

דרטורה (יג) קוצץ. הענפים עד גובה מלא מרדע. שלא יעכזוהו מלהוליך מחרשתו שם: מרדע. שלא יעכזוהו מלהוליך מחרשתו שם: מרדע. מלמד הבקר: החרוב והשקמה. שאלו מרובה וקשה לשדה: כנגד המשקלת. קוצץ כל מה שנוטה לתוך שדהו. משקולת. חוט שזוני החומה תולים בה משקולת של חבר: ואם בית השלחין. היא ארץ אמאה למים: כל האילן כנגד המשקולת. אפילו אינו חרוב ושקמה. קוצץ כנגד המשקולת שהכל רע לבית השלחין: אבל שאול אומר כו'. ארישא קאי דאמר ת"ק קוצץ מלא מרדע ואפילו הוא אילן סרק חוץ מחרוב ושקמה ואמר ליה אבל שאול כל אילן סרק שאינו עושה פירות חוץ כנגד המשקולת ואין הלכה כאב"ש:

יד. אילן שהוא נוטה לרשות הרבים, קוצץ, כדי שיהא גמל עובר ורוכבו. רבי יהודה אומר, גמל טעון פשתן או חבילי זמורות. רבי שמעון אומר. כל האילן כנגד המשקלת, מפני הטמאה:

דרטורה (יד) אילן הנוטה לר"ה. קוצץ את הענפים כדי שיהא הגמל עובר ורוכבו: גמל טעון פשתן. וא"ל לקוז כדי גמל ורוכבו. דרוכב גחין וחליף תותיה: הטומאה. שמה יאהילו הענפים על כזית מן המת. וכיוצא בה. ויטמא האדם העובר שם. והלכה כת"ק בצבד:

גמרא בבא בתרא דף כ' ע"ב

ולא מקול התינוקות מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא. אמר אביי סיפא אתאן לחרצר אחרת אמר ליה רבא אי הכי ליתני חצר אחרת מתר אלא אמר רבא סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן ומתקנת יהושע בן גמלא ואילך דאמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו שאלמלא הוא נשתכחה תורה מישראל שבתחלה מי שיש לו אב מלמדו תורה מי שאין לו אב לא היה למד תורה מאי דרוש ולמדדתם אותם ולמדדתם אתם התקינו שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים מאי דרוש כי מציון תצא תורה. ועדין מי שיש לו אב היה מעלהו ומלמדו מי שאין לו אב לא היה עולה ולמד התקינו שיהיו מושיבין בכל פלך ופלך ומכניסין אותן כבן שש עשרה כבן שבע עשרה. ומי שהיה רבו כועס עליו מבעט בו ויוצא עד שבא יהושע בן גמלא ותקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע. אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת עד שית לא תקבל מפאן ואילך קבל ואספי ליה פתורא. ואמר ליה רב לרב שמואל בר שילת כי מחית לינוקא לא תמחי אלא בערקתא דמסנא דקרי קרי דלא קרי ליהוי צותא לחבריה. ואמר רבא סד מקרי דרדקי עשרין וחמשה ינוקי ואי איפא חמשין מותבין תרי ואי איפא ארבעין מוקמין ריש דוכנא ומסייעין ליה ממתא. ואמר רבא האי מקרי ינוקי דגריס ואיפא אחרינא דגריס טפי מיניה לא מסלקין ליה דילמא אתי לאתרשולי. רב דימי מנהרדעא אמר כל שפן דגריס טפי קנאת סופרים תרבה חכמה. ואמר רבא תרי מקרי דרדקי חד גריס ולא דייק וחד דייק ולא גריס מותבין ההוא דגריס ולא דייק שבשתא ממילא נפקא. רב דימי מנהרדעא אמר מותבין דדייק ולא גריס שבשתא כיון דעאל עאל:

ר"י מאי שנא רישא. דקתני יכול לומר איני יכול לישן מקול הנכנסין והיוצאין וסיפא קתני אינו יכול לומר א"י לישן מקול התינוקות: סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן. ואף ע"ג דקול הבח מחמת אחרים לא מצי מחייא: משום תקנת יהושע בן גמלא. א' מן הכהנים הגדולים שעמדו בצית שני כדאיתא ביצמות: ולמדתם אתם. האב עלמנו מלווה ללמוד: פלך. הרבה מדינות בפלך אחד והוא לשון אפרכיאי: רב שמואל בר שילת. מלמד תינוקות היה: ואספי ליה. האכילהו והסקהו תורה בעל כרחו כשור שנותנין עליו עול על כוורו: לא תימחי אלא בערקתא דמסנא. ברצועות של מנעלים כלומר מכה קלה שלא יזיק: ליהוי כוותא לחבריה. אינד זקוק לייסרו יותר מדאי ולא לסלקו מלפניך אלא ישב עם האחרים כוותא וסופו לתת לב: סד מקרי דרדקי. מנין תינוקות הראויין למלמד אחד: ריש דוכנא. שומע עם התינוקות מפי המלמד וחוזר ומסגירו צפי התנוקות: ומסייעין ליה ממתא. לשכור לו אותו ריש דוכנא: דילמא אתי לאתרשולי. יתפאר בלבו שאין כמותו ויתרשל מן התינוקות ולא יירא שמא יסלקוהו: כל שפן. כשהשנוהו יתן לב להיות לומד יפה שדואג מקנאת חזירו שסלקוהו מפניו שיביישנו בצני העיר: דגריס ולא דייק. שלומד הרבה ולא

זוהר ויקהל דף רי"ח ע"ב

תא חזי מה כתיב (במדבר י"ז) קח את המחפתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת. מאי טעמא. כי יצא הקצף מלפני יי החל הנגף דהא לית תבירו לההוא סטרא בר קטורת. דלית לך מלה חביבה קמי קדשא בריך הוא פקטורת. וקיימא לבטלא חרשין ומליון בישין מביתא. ריחא ועשנא דקטורת דעבדי בני נשא בההוא עובדא איהו מבטל. כל שכן קטורת. מלה דא גזרה קיימא קמי קדשא בריך הוא דכל מאן דאסתכל וקרי בכל יומא עובדא (נ"א פרשתא) דקטורת ושתזיב מפל מליון בישין וחרשין דעלמא. ומפל פגעין בישין ומהרהורא בישא ומדינא בישא וממותנא ולא יתזק כל ההוא יומא דלא יכיל סטרא אחרא לשלטאה עליה ואצטריך דייכוין ביה אמר רבי שמעון אי בני נשא הוו ידעי כמה עלאה איהו עובדא דקטורת קמי קדשא בריך הוא הוו נטלי כל מלה ומלה מניה והוו סלקי ליה עטרה על רישיהו ככתרא דדהבא. ומאן דאשתדל ביה בעי לאסתפלגא בעובדא דקטורת. ואי יכוין ביה בכל יומא אית ליה חולקא בהאי עלמא ובעלמא דאתי ויסתלק מותנא מניה ומעלמא וישתזיב מפל דינין דהאי עלמא מסטרין בישין ומדינא דגיהנם ומדינא דמלכו אחרא בההוא קטורת פד הוה סליק תננא בעמודא כהנא הוה חמי אתוון דרזא דשמא קדישא פרישאן (נ"א פרחיו) באורא וסלקי לעילא בההוא עמודא. לבתר כמה רתיכוין קדישין סחרין ליה מפל סטרין עד דסליק בנהירו וחדוה וחדוה למאן דחדוה וקשר קשרין לעילא ותתא ליחדא כלא והא אוקימנא. ודא מכפר על יצר הרע ועל עבודה זרה דאיהו סטרא אחרא והא אוקמוה:

תרגום הזוהר זל ורלה מה פתוב, קח את המחפתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת, מהו הטעם, כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף. כי איז סבירה ללד ההוא חוז מעל ידי הקטורת. שאין לך דבר חביב לפני הקדוש ברוך הוא פקטורת. ועומדת לבטל פשוף ודברים רעים, מצית. ריח ועשן של קטורת שעושים בני אדם, הוא מצטל בפשים צמעשה ההוא, כל שכן קטורת. דבר זה, גזרה עומדת לפני הקדוש ברוך הוא, שכל מי שמסתכל וקורא בכל יום מעשה הקטורת, ינצל מפל הדברים הרעים והפספים שצעולם. ומפל פגעים רעים, ומדין רע, ומות, ולא ינזק כל יום ההוא, כי איז סטרא אחרא יכולה לשלט עליו. וצריך שיכוין בו. אמר רבי שמעון, אם בני אדם היו יודעים, כמה עליון הוא מעשה הקטורת לפני הקדוש ברוך הוא, היו לוקחים כל מלה ומלה ממנו, והיו מעלים אותה עטרה על ראשם, ככתר של זהב. ומי שמשתדל בו, צמעשה הקטורת, צריך להסתפל בו. ואם יכוין בו בכל יום, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא, ויסתלק מיתה ממנו ומהעולם, וינצל מפל דינין שצעולם הזה, מצדדים רעים, ומדין של גיהנם, ומדינה של מלכות האחרת.

בְּקִטּוֹת הַיָּמָה, כְּשֶׁהָיָה עוֹלָה הָעֶשֶׂן פְּעֻמוֹד, הָיָה רוּחָהּ הַפֶּהן אוֹתִיּוֹת שֶׁל סוּד הַשָּׁם
הַקְּדוֹשׁ פּוֹרְחוֹת בְּחֹיִר וְעוֹלוֹת לְמַעְלָה פְּעֻמוֹד, לְאַחַר כֵּן, כִּפְּמָה מְרַכְּבוֹת קְדוּשׁוֹת
מִסְבָּבוֹת אוֹתָהּ מִכָּל הַדְּדָדִים, עַד שֶׁעוֹלָה בְּאוֹרָה וְשִׁמְחָה וּמְשִׁימָה לְמִי שֶׁמְשִׁימָה,
וְהוֹשֵׁרֶת הַשָּׁרִים דְּהֵינּוּ שְׁמִיחָה יְחוּדִים, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, לְיַחַד הַכֹּל. וְכִבֵּר
הָעֵמִידוּהוּ. וְזֶה מְכַפֵּר עַל יַכְר הָרַע וְעַל עֲפוּרָה, שֶׁהוּא סְטֵרָא אַחֲרָא. וְכִבֵּר
הָעֵמִידוּהוּ:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק א'

א. זו הברכה שתקנו מעין כל האמצעיות הבינונו ה' אלהינו לדעת את דרכיה. ומול
את לבנו ליראתה. לסלוח. יהיה לנו להיות גאולים. רחוקנו ממכאוב. ודשנונו ושכנונו
בנאות ארצה. ונפוצים מארבע תקבץ. והתועים בדעתך ישפטו. ועל הרשעים תניף
ידך וישמחו צדיקים בבגנו עירך. ובתקון היקלך. ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת
נר לבן ישי משיחך טרם נקרא אתה תענה כדבר שנאמר (ישעיי ס"ה) והיה טרם יקראו
ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע. כי אתה הוא העונה בכל עת צרה פודה
ומציל מכל צוקה. ברוך אתה ה' שומע תפלה: **ב.** במה דברים אמורים בימות
החמה אבל בימות הגשמים אינו מתפלל הבינונו מפני שצריך לומר שאלה בברכת
השנים וכן במוצאי שבת ויום טוב אינו מתפלל הבינונו מפני שצריך לומר הבדלה
בחונן הדעת:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

אמרו רבותינו זכרונם לברכה רב פי הנה נפיק לדינא הנה אמר ברעות נפשאי
לקטלא נפיק וכו' ואמרו רבותינו ז"ל (משלי ו) בני אם ערבבת לרעה. רב הונא פתר ליה
במי שנתמנה פרנס על הצבור מה פתיב בתריה נוקשת באמרי פיה נלכדת וגו' עשה
זאת איפא בני והנצל וגו' ואם לאו עליו פתיב (שם) נואף אשה חסר לב משחית נפשו
וגו' ואין מרחמין עליו בגיהנם וכו' אמר הקדוש ברוך הוא אני קדוש אני חסיד וכו'
אם יש בך כל המדות הללו קבל עליך שררה ואם לאו אל תקבל ודוד המלך עליו
השלום אמר (תהלים קל"א) ה' לא גבה לבי וגו' נפשי כגמל עלי אמו:

ויקהל יום חמישי תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ביין לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה :

(כב) וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל-הַנָּשִׁים כָּל | נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ חָח
וְנָזָם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל-כְּלֵי זָהָב וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף
תְּנוּפֶת זָהָב לַיהוָה: וּמִיָּתוֹ גִּבְרִיא עַל נְשִׂאָה כָּל דְּאִתְרַעֵי לְבָה אִיתִיאוּ שִׁירִין
וְשִׁבְכִין וְעִזָּקוֹן וּמְחוּדָּה כָּל מִן דְּדָהָב וְכָל גִּבְרִי דִי אָרִים אָרְמוֹת דְּהָבָא קָדָם יי:

רס"י על הנשים. עם הנשים וסמוכין אליהם: חח. הוא תכשיט של זהב עגול נתון על הזרוע, והוא הצמיד: וכומוז. כלי זהב נתון כנגד אותו מקום לאשה. ורבותינו פרושו פס כומוז כאן מקום זמה:

(כג) וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר-נִמְצָא אֹתוֹ תִּכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי
וְנֹשֵׁשׁ וְעִזִּים וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים הֵבִיאוּ:
וְכָל גִּבְרִי דְאִשְׁתַּכַּח עִמָּה תִּכְלָא וְאַרְגָּמָא וְצַבֵּעַ זְהוּרִי וְבוּץ וּמַעֲזִי וּמִשְׁכֵּי דְדַכְרִי מִסְמָקֵי
וּמִשְׁכֵּי סִסְגוּנָא אִיתִיאוּ:

רס"י וכל איש אשר נמצא אתו. תכלת או ארגמן או תולעת שני או עורות אילים או תחשים כלם הביאו:

(כד) כָּל-מֵרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת הֵבִיאוּ אֶת תְּרוּמַת יְהוָה
וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ עִזִּי שֹׁטִים לְכָל-מְלָאכֶת הָעֲבֹדָה
הֵבִיאוּ: כָּל דְּאָרִים אָרְמוֹת כֶּסֶף וְנְחֹשׁ אִיתִיאוּ ית אפרשותא קדם יי וכל די אשתכח
עמיה אעי שטין לכל עבדות פלחנא איתִיאוּ: (כה) וְכָל-אִשָּׁה חַכְמַת-לֵב
בִּידֶיהָ טוֹו וַיָּבִיאוּ מִטְּוָה אֶת-הַתְּכֵלֶת וְאֶת-הָאַרְגָּמָן אֶת-
תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת-הַנֹּשֵׁשׁ: וְכָל אִתְתָּא חַכְמַת לְבָא בִּידְהָא מְעֻזָּא וּמִיָּתוֹ
פֶּד עֻזֵּל ית תְּכָלָא וְיֵת אָרְגָּמָא ית צַבֵּעַ זְהוּרִי וְיֵת בּוּצָא: (כו) וְכָל-הַנָּשִׁים אֲשֶׁר
נָשָׂא לְבָן אֶתְנָה בְּחַכְמָה טוֹו אֶת-הָעִזִּים: וְכָל נְשִׂא דְאִתְרַעֵי לְבָהוּ
עִמָּהוּ בְּחַכְמָא עֻזְלוֹן ית מַעֲזָא:

רס"י טוו את העזים. היא היתה אמנות יתרה, שמעל גבי העזים טווין אותן:

נביאים - מלכים א - פרק ז

(לד) **וְאַרְבַּע כְּתֻפֹת אֶל אַרְבַּע פְּנוֹת הַמִּכְנָה הָאֶחָת מִן-
הַמִּכְנָה כְּתֻפִיהָ: וְאַרְבַּע כְּתֻפִין לְאַרְבַּע זְוָנוֹ דְבִסִּיסָא חָדָא מִן בְּסִיסָא כְּתֻפָּהָ :**

רס"י **וארבע כתפות . כמו שפירשתי למעלה , וארבע פעמותיו כתפות להם ,
ולא שנאן כאן אלא לומר ומן המכונה כתפיה :**

(לה) **וּבְרֵאשׁ הַמִּכְנָה חֲצִי הָאֵמָה קֹמָה עָגֹל | סָבִיב וְעַל
רֵאשׁ הַמִּכְנָה יְדֻתֶיהָ וּמִסְגְּרֹתֶיהָ מִמְנָה: וּבְרִישׁ בְּסִיסָא פְּלָגוֹת אֲמַתָּא
רוּמָא סְגֻלָּל סְחוֹר וְעַל רִישׁ בְּסִיסָא אֲשֻׁדְתָּהָ וְגִדְנָפָהָ מִנָּה :**

רס"י **חצי האמה קומה עגול . היא מחיאה , כמו שפירשתי למעלה , שהיא
סביב הנקב והאמה מרובעת : ועל ראש המכונה ידותיה . הם סרני הנחשת
האמורים למעלה : ומסגרותיה ממנה . מסגרות התחתונות הולקו עמה , ולא
שחיברן לאחר כן :**

(לו) **וַיִּפְתַּח עַל-הַלְּחַת יְדֻתֶיהָ וְעַל־ (ומסגרתיה) מִסְגְּרֹתֶיהָ
כְּרוּבִים אֲרִיזוֹת וְתַמְרֹת כְּמַעַר-אִישׁ וְלִיזוֹת סָבִיב: וְגֻלְף עַל לִיחָא
אֲשֻׁדְתָּהָ וְעַל גִּדְנָפָהָ כְּרוּבִין אֲרִיזוֹן וְצוֹרֵת דִּיקְלִין כְּבֶשׂ חַד וּמִדְּבִק סְחוֹר סְחוֹר :**

רס"י **ויפתח על הלוחות ידותיה ועל מסגרותיה . התחתונות על שניהם , פתח
וחקק כרובים אריות (ותימרות ספרים אחרים אינן) : כמעט איש ולויות . פתח סביב כזכר
ונקבה החזוקים בזרועותיהן , כן פירשו רבותינו (יומא נד א) : כמעט . לשון אחיזה
ודיבוק , כזכר המעורה בנקבה , ופירשו : איש ולויותו . ולפי משמעותו 'לויות'**

לשון 'דיבוק', שולדור"א בלע"ז, כמו לווית היו שם, עשויות כמערת איש, והמערה כמו שפירשנו:

כַּזֹּאת עֲשֵׂה אֶת עֵשֶׂר הַמִּכְנוֹת מוֹצֵק אֶחָד מִדָּה אַחַת (לז)
קָצַב אֶחָד לְכָל־הֵנָּה: (ט) כְּהִדָּא עֲבַד יְתַּ עֶסֶר בְּסִיסְיָא מִתְּדָּ חָד מְשַׁחְתָּא חִדָּא
עוֹבְדָא חָד לְכָל־הוֹן :

רס"י מוֹלָק אַחַד . כַּסֵּם שֵׁינָק אֶת הַרְאֻשׁוֹנָה , כֵּן יֵאָק אֶת כּוֹלָם . פִּירוּשׁ מִבְּעַל
לֹרֶת הַבַּיִת : וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמַּכּוֹנָה , עֲשֵׂה אַרְבַּעַה אֲרֻפְנֵי נַחוּשָׁת , שְׁנֵאֲמַר (פֶּסוּק ל) :
וְאַרְבַּע אֲרֻפְנֵי נַחֶשֶׁת לַמַּכּוֹנָה הָאֶחָת , כְּלֹרֶת עַגְלָה גְדוּלָה , וְקוּמַת הָאֲרֻפֵּי הָאֶחָד
, אֲמָה וְחֲצֵי הָאֲמָה . וּמַעֲשֵׂה הָאֲרֻפְנֵי כַּמַּעֲשֵׂה אֲרֻפֵּי הַמַּרְכָּבָה , אֲרֻפֵּי בַתּוֹךְ אֲרֻפֵּי
, לְמַעַן יוּכַל לְהוֹלִיכֶם אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה הַרוּחַ וְהַרְאֹן לְהוֹלִיכֶם , שָׁמָּה יוֹלִיכֶם מִבְּלֵי
שֵׁינָטְרֵךְ לְהַפְכֶם אֲנָה וְאֲנָה , וְהַמַּרְחָק שְׁמֵאֲרֻפֵּי לְאֲרֻפֵּי מִמְזַרְחָ לְמַעַרְב , אַרְבַּע
אֲמוֹת , וְכֵן מִלְּפֹנֵי לְדָרוֹם שֶׁהֵיא מְרֻבַּעַת , לֹא אֲרוּכָה כַּעֲגָלוֹת שְׁלֵנוּ , וְזֶהוּ שְׁאֲמַר
(פֶּסוּק כז) : אַרְבַּע בָּאֲמָה אֶרֶךְ הַמַּכּוֹנָה הָאֶחָת , וְאַרְבַּע בָּאֲמָה רַחְבָּה , וּמִקַּל עַב
וְאַרְוֹךְ נִתְחַב בְּשָׁנֵי הָאֲרֻפְנֵי שְׁמֵמְזַרְחָ לְמַעַרְב הַלְּפֹנִיִּים , וְכֵן בְּשָׁנֵי הַדְּרוֹמִיִּים
וְכֵן כְּמוֹ בָּאוֹתָן הָאֲרֻפְנֵי שְׁבַתּוֹךְ אֲלוֹ , הֵיָה מִקַּל נִתּוֹן וְנִתְחַב בְּשָׁנֵי מֵהֶם שְׁמֵמְלְפֹן
לְדָרוֹם הַמְזַרְחִיִּים , וְכֵן בְּשָׁנֵי הַמַּעַרְבִּיִּים , וְאֲלוֹ הַמַּקְלוֹת קִרְאֵם הַכְּתוּב 'יָדוֹת'
, זֶהוּ שְׁאֲמַר וַיָּדוּתֵיהֶם . וּפִירוּשׁ וְגַבִּיהֶם , הוּא מִרְכְּזֵי הָאֲרֻפְנֵי שְׁבַתּוֹכָה סוּבְצִים
הַמַּקְלוֹת הַלְלוֹ , וְנִקְרָאִים 'גָּב' , לְפִי שֶׁהֵיא הַגּוֹבָה שְׁבַאֲרֻפֵּי , בְּשַׁכְּבוֹ עַל הָאֶרֶץ ,
וְכֵן כֹּל מִרְכְּזֵי הַעֵיגוּל הוּא הַגּוֹבָה שְׁמֵמֵנוּ , לְפִי שְׁכָל הַלְּדִדִּין נִמְשָׁכִין מֵמֵנוּ . וּפִירוּשׁ
'וַחֲשׂוּקֵיהֶם' , הֵם הַעֵיגוּלִים הַחֵיאוֹנִים , שְׁמֵמִקְשֶׁר חֵישׂוּרֵיהֶם שֶׁהֵם הַעֵלִים הַדְּקִים ,
כְּמִין זְרוּעוֹת הַנִּתְחַבְצִים וְנִתּוֹנִים מִגֵּב לְחֵישׂוּק , וְהוּא מִלְּשׁוֹן וַחֲשׂוּקֵיהֶם כֶּסֶף (שְׁמוֹת
כז י) , וְהוּא הַגְּלָגֶל הַמְּגַלְגֵּל עַל הָאֶרֶץ , וְרִגִּילִין לַעֲשׂוֹת סְבִיבוֹ בְּרֻזֶל עֵגוּל , וְנִקְרָא
בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בְּפֶרֶק י"א לְכָלִּים (מִשְׁנָה ג) : סוּבַּב שֶׁל גִּלְגַּל . וְכֹאֵן לֹא הֵיָה אֲרִיךְ
לְסוּבַּב , לְפִי שֶׁהוּא כּוֹלוֹ מִנְחוּשָׁת . 'וּמַסְגְּרוֹת' , פִּירוּשׁ : כְּמִין טַבְּלָאוֹת עֲשׂוּי לְהֵם
עַל הַיָּדוֹת לְאַרְבַּע רֻחוֹת בְּרִיבּוּע , וְזֶהוּ שְׁאֲמַר (פֶּסוּק לא) : וּמַסְגְּרוֹתֵיהֶם מְרֻבַּעוֹת
לֹא עַגּוּלוֹת . וְהֵם סוּגְרִים הַעֲגָלָה מֵאַרְבַּע רֻחוֹתֵיהֶם , לְפִיכֵךְ נִקְרָאוּ מַסְגְּרוֹת . וְעַל
הַמַּסְגְּרוֹת הַלְלוֹ נִסְרִים מִנְחוּשָׁת , קִרְאֵם הַכְּתוּב 'סִרְנֵי נַחֶשֶׁת' , וְהֵיא מַלְּהָ מַסְרֶסֶת
, וְעַלֵּיהֶם , כְּלוֹמַר : מִבְּחוּץ וְלֹא עַל גַּבֵּם , עֲשׂוּיָה כְּמִין שְׁלִיבּוֹת סוּלָם , וּמִבִּין
שְׁלִיבָה לְשְׁלִיבָה מַסְגְּרוֹת , וְעַלֵּיהֶם לֹרֶת בְּקֶר וְגו' . וְהֵיוּ הַנִּסְרִים עוֹלִים מֵעַל
הַמַּסְגְּרוֹת עַד כְּנֶגֶד קוּמַת הָאֲרֻפְנֵי , וּמִשׁוּפְעִים וְהוֹלְכִים כְּכּוּבַע וְכְּמִין כִּיסוּי
שְׁבַעֲגָלוֹת לְבִים , עַד בּוֹאֵם כְּנֶגֶד קוּמַת הָאֲרֻפֵּי , וְשֵׁם נִמְשָׁכִין זֶה אֶל זֶה עַד שְׁמַכְסִין
אוֹתוֹ , זוֹלַת בְּאֲמַלְעוֹ לְמַעַלָּה אֵינֵן מַכְסִין , אֲבָל יֵשׁ בְּהֵם נִקְבַּ עֵגוּל , רֻחוֹב עֵיגוּלוֹ

אמה וחאי, והכיסוי הזה נקרא 'כותרת', והנקב שבו 'פי הכותרת', וזהו שאמר (סג) ופיה עגול מעשה כן אמה וחאי האמה. וסביב זה הנקב, עולה מחיאה בגובה חאי אמה, וזהו שאמר (פסוק לה): ובראש המכונה חאי אמה קומה עגול סביב. ובתוך המחילה הזאת, נכנס ונתחב הכן, שהוא כלי קבול המקבל הכיור כשהכיור תחוב בכך, והכן בתוך מחילה זו שעל העגלה, והכן בתחתונה הוא עגול בחאי האמה, כשיעור גובה המחילה שעל הנקב העגול שבמכונה למעלה, ועולה הכן על המחילה הזאת אמה, וזה מה שאמר (פסוק לא): ופיהו מבית לכותרת ומעלה באמה. ומעתה יש לנו שלש אמות קומת המכונה, שהאופן אמה וחאי, והמחילה העגולה חאי אמה, ואמה יורא גובה הכן מעליה, והאמה הזאת היא מרובעת, ולה ארבע כתפות בארבע פינותיה, וזהו שאמר (פסוק לד): וארבע כתפות אל וגו' המכונה האחת מן המכונה כתפיה. לפי שהכיור הוא למטה בשפולו משופע שיכנוס לתוך הכן, וכדי שלא יפול אל תוכו יותר משיעור הנראה, לכך נעשו אלו הכתיפות, שיסאו ויסבלו, עד כאן לשון תורת הבית:

(לח) וַיַּעַשׂ עֶשְׂרֵה כִּיּוֹת נְחֹשֶׁת אַרְבָּעִים בַּת יָכִיל | הַכִּיּוֹר
הָאֶחָד אַרְבַּע בָּאֲמָה הַכִּיּוֹר הָאֶחָד כִּיּוֹר אֶחָד עַל-הַמְּכֹנֶה
הָאֶחָת לְעֶשֶׂר הַמְּכֹנֹת: וַעֲבַד עֶשְׂרָא כִּיּוֹרִין דְּנְחֹשָׁא אַרְבָּעִין בֵּיתִין בְּרִטְיָבָא
מְחֹסִיל לְכִיּוֹרָא חָד אַרְבַּע אֲמִין כִּיּוֹרָא חָד כִּיּוֹרָא חָד עַל בְּסִיסָא חָדָא לְעֶשֶׂר בְּסִיסָא :

רש"י ויעש עשרה כיורות. כתיב (לכזרי הימים 3 17): את מעשה העולה ידיחו צם :

כתובים - משלי - פרק כ

(יד) רַע רַע יֹאמֵר הַקּוֹנֶה וְאַגְל לֹא אֶז יִתְהַלֵּל: חֲבָרָא לְחַבְרִיָּה גֹאֲמַר
דְּקִנִּית וְהִידִין נְשִׁתְבַּח וְגִימָר :

רש"י רע רע יאמר הקונה. הקונה תורה ע"י הדחק ויסורי רעבון אומר אוי לי על רעה זאת והלצה הזאת וכשהולך לו מלא חכמה אז יתהלל על הצער שננטער : ואוזל לו. והולך לו :

(טו) יֵשׁ זָהָב וְרַב-פְּנִינִים וְכָלֵי יָקָר שְׁפִתֵי-דָעַת: דְּאֵית דְּהָבָא וְסוּגְעָא
דְּכִיפֵי טְבַתָּא וּמְנֵי דִיקְרָא שְׁפִוּתָא דִּידִיעָתָא : (טז) לְקַח-בְּגָדוֹ כִּי-עָרַב זָר
וּבְעַד (נכרים) נְכַרְיָה חֲבֻלָּהּ: נְסִיב לְבוּשִׁיהָ מְטוּל דְּעָרִיב לְחִלּוּנֵי וְלֹא אִפֵּי
נוֹכְרִיתָא מִשְׁפָּנִיהָ : (יז) עָרַב לְאִישׁ לֶחֶם שֶׁקָּר וְאַחַר יִמְלֵא-פִיהוּ
חֲצָץ: עָרִיב לְגַבְרָא בְּלַחְמָא רְגֵלָא וּבִתְרֵי הִידִין נִתְמַלָּא פּוּמִיָּה חֲצָצָא :

רש"י ערב לאיש לחם שקר . ניאוף אשת איש : ואחר ימלא פיהו חלץ . אבנים
דקות וכן ויגרם בחלץ (איכה ג) :

(יח) מְחַשְׁבוֹת בְּעֵצָה תִּכּוֹן וּבִתְחִבָּלוֹת עֲשֵׂה מְלַחְמָה: מְחַשְׁבָּתָא
בְּעֵצָתָא תִּתְקַן וּבְמִדְּבַרְנִיתָא מִתְעַבֵּיד קִרְבָּא :

רש"י מחשבות בעלה תכון וכתחבולות עשה מלחמה . אם זאת להלחם כנגד
השטן בא בתחבולות תשובה ותפלה ותענית :

משנה מנחות פרק ח

א. כָּל קִרְבָּנוֹת הַצְּבוּר וְהִיחִיד, בָּאִים מִן הָאָרֶץ וּמְחוּצָה לָאָרֶץ, מִן הַחֲדָשׁ
וּמִן הַיָּשׁוֹן, חוּץ מִן הָעֹמֵר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שְׂאִינָן בָּאִים אֶלָּא מִן הַחֲדָשׁ וּמִן
הָאָרֶץ. וְכֵן אֵינָן בָּאִים אֶלָּא מִן הַמְּבַחֵר. וְאִיזְהוּ מְבַחֵר, מְכַמֵּס וּמְזוֹנֵיחָה,
אֶלְפָּא לְסֻלָּת. שְׁנֵיָה לָהֶם, חֲפָרִים בְּבִקְעָה. כָּל הָאֲרָצוֹת הֵיוּ כְּשֵׁרוֹת, אֶלְפָּא
מִפְּאֹה הָיוּ מְבִיאִים :

ברטנורה (א) כל קרבנות. מן החדש ומן הישן. במנחות קאמר: שאינן באים אלל מן
החדש. בעומר כתיב (ויקרא כג) מנחה חדשה, ובשתי הלחם כתיב (שמות לד) בכורי קציר חטים:
ומן הארץ. בעומר כתיב (ויקרא כג) כי תבואו אל הארץ וגו' וקרתם את קצירה, ובשתי הלחם
כתיב (סג) ממושבתיכם תביאו לחם: מכמס וזוניחה. שמות של מקומות הן: אלפא לסולת.
סולת שלהן ראשון ומובחר לכל הסלתות. כאל"ף זו שהיא ראשונה לכל האותיות: אלפא.
זו אל"ף בלשון יוני: שניה להן. קרובה סלתה להיות משובחת כסולת מכמס וזוניחה:
חפריים בבקעה. שתי חפריים הן, אחת בהר, ואחת בבקעה, ואותה שבקעה היא סולת
שלה משובחת: כל הארצות. של ארץ ישראל היו כשרות. אלל שמכאן היו מביאים:

ב. אין מביאין לא מבית הזבלים, ולא מבית השלחים, ולא מבית האילן. ואם הביא, כָּשֶׁר. פִּיצַד הוא עוֹשֶׂה, נָרַה שְׁנֵה ראשונה, ובשניה זורעה קדם לפסח שבועים יום, והיא עושה סלת מרבה. פִּיצַד הוא בודק, הגזבר מכניס את ידו לתוכה. עָלָה בָּה אָבָק, פְּסוּלָה, עַד שִׁינִיפָנָה. ואם התליעה, פְּסוּלָה:

דרטורה (ג) אין מביאין. עומר ושתי הלחם: לא מבית הזבלים. משדה שרביכה לזבל. דשמה לא נזדבלה כל כרכה ונמלאו פירותיה כחוסים. אי נמי, לפי שהזבל מבאיש ומפסיד טעם הפרי: ולא מבית השלחים. ארץ כמאה למים שפירותיה כחוסים: ולא מבית האילן. מתבואה שבין האילנות. שהאילנות הגדלים הם יונקים מקרקע ומכחוסים הזרעים: נרה. חורף. לשון נירו לכם ניר (ירמיהו ז): ובשניה זורעה. בגמרא מסיק, דשנה ראשונה הוא נר כולה וזורע חזיה ומניח חזיה ניר. וכן בשניה חורפה כולה וזורע החזי שלא זרע אשתקד, והחזי שזרע אשתקד מניחה ניר. וכן בכל שנה זורע ניר של אשתקד: כילד בודק. הסולת אם מנופה כל כרכה אם לאו: עלה בידו אבק. קמח דק. וגרוע הוא: עד שיניפנה. בנפה לעבור האבק דק שנשאר בה: ואם התליעה. הסולת או החטה: פסולה. והוא שהתליעה ברובה. וילפינן לה לקמן סוף פירקין מדכתיב (במדבר כח) תמימים יהיו לכם ומנחתם תמימים יהיו לכם ונסכיהם, שיהיו גם כן המנחות והנסכים תמימים:

ג. תקועה, אלפא לשמן. אבא שאיל אומר, שנייה לה רגב בעבר הירדן. כל הארצות היו כשרות, אלא מכאן היו מביאין. אין מביאין לא מבית הזבלים, ולא מבית השלחים, ולא ממה שניזרע ביניהם. ואם הביא, כָּשֶׁר. אין מביאין אנפיקנון. ואם הביא, פְּסוּל. אין מביאין מן הגרגרים שנסרו במים, ולא מן הכבושים, ולא מן השלוקין. ואם הביא פְּסוּל:

דרטורה (ג) תקועה. עיר ששמה תקועה כדכתיב (שמואל ב יד) ושלח יואב תקועה: אלפא לשמן. השמן שלה ראשון ומוצח לשמנים. כאל"ף זו שהיא ראשונה לאותיות: אנפיקנון. שמן העשוי מזיתים שלא הביאו שליט ציפולן, והוא מר מאד: שנשרו במים. שהמים מהלקלים את השמן:

ד. שלשה זיתים, ובהן שלשה שלשה שמנים. הזית הראשון מגרגרו בראש הזית וכותש ונותן לתוך הסל. רבי יהודה אומר, סביבות הסל. זה ראשון. טען בקורה, רבי יהודה אומר, באבנים. זה שני. חזר וטחן וטען, זה שלישי. הראשון למנורה, והשאר למנחות. הזית השני מגרגרו בראש הגג, וכותש ונותן לתוך הסל. רבי יהודה אומר, סביבות הסל. זה ראשון. טען בקורה, רבי יהודה אומר, באבנים. זה שני. חזר וטחן וטען, זה שלישי. הראשון למנורה, והשאר למנחות. הזית השלישי, עוטנו בתוך הביית עד שילקה, ומעלהו ומנגבו בראש הגג, וכותש ונותן לתוך הסל. רבי יהודה אומר, סביבות הסל. זה ראשון. טען בקורה, רבי יהודה אומר, באבנים. זה שני. חזר וטחן וטען, זה שלישי. הראשון למנורה, והשאר למנחות:

זרמורה (ו) שלשה זיתים. שלש פעמים בשנה מלקטים את הזיתים. ובהן שלשה שמנים, ככל פעם יש שלשה מינים שמן: הזית הראשון. פעם ראשונה שמלקטו: מגרגרו זרע הזית. מלקטו גרגרים שהן זרע הזית, שהן מתבשלים תחלה לפי שהחמה זורחת עליהן ומבשלתן: לתוך הסל. ומסתנו ויולא והכלי תחת הסל לקבל השמן: ר' יהודה אומר סביבות דופני הסל. נותן את הזיתים, והשמן זב דרך הדפנות ונפל לשולי הסל ומשם מסתנו ויולא ונמלא מזוקק. שהפסולת נשאר מדובק בדופני הסל. אבל לא יתנם בשולי הסל מפני שמתערב בו שמן ושמרים ויולאים ונמלא שמן עכור. והשמן הזב מאליו בלא שום טעינה נקרא שמן ראשון של הזית הראשון: טעון בקורה. זיתים שכלל: ר' יהודה אומר באבנים. ולא בקורה. שהקורה כבדה ומוציאה את השמרים: חזר וטחן. זרעים, את הזיתים שתחת הקורה: וטעון. אחר כך הקורה: הראשון למנורה. דבועין שמן זית זך: והשאר כשר למנחות. ללא כתיב זהו זך: הזית השני. פעם שניה כשמלקט את שנמלאים מבשלים עתה: מגרגרו זרע הגג. מלקטו הגרגרין הסמוכים לגג. שזיתיהן היו סמוכים לגגותיהן. ואותן מתבשלים בשניה: הראשון. שילא קודם טעינה, כשר למנורה: הזית השלישי. שמתלקט פעם שלישית, אין מתבשלים לעולם כל לרכן, שהן ענפים שתחת הגג שאין חמה מגעת בהם: עוטנו. לשון מעטן של זיתים. שהיא הגומא שמניחים בה הזיתים כדי שיתעפשו סם. ולשון מקרא הוא, עטינו מלאו חלב (ויזב כח): שילקה. שיתעפשו: ומגבו זרע הגג. דמתוך שהוא לבד ומכונס במקום אחד ארבעה וחמשה ימים, זב מאליו מוהל שאינו יפה, לפיכך כריך לנגבו:

ה. הראשון שפראשון, אין למעלה ממנו. השני שפראשון והראשון שפראשון, שוין. השלישי שפראשון והשני שפראשון והראשון שפראשון, שוין. השלישי שפראשון והשני שפראשון והראשון שפראשון, שוין. אף המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זך, מה אם המנורה שאינה לאכילה, טעונה שמן זית זך, המנחות שהן לאכילה, אינו דין שיטענו שמן זית זך. תלמוד לומר (שמות כז), זך כתיב למאור, ולא זך כתיב למנחות:

זרמורה (ה) שוין. לאו לכל מילי שוין, דהא זכולהו תנו הראשון למנורה והשאר למנחות, אלא שוין למנחות קאמר. ומשום דקיימא לן בכל מקום מבחר נדריך, שיביא מן המזבח, קא משמע לן השתא שהראשון שבשני והשני שבראשון שוין. אם יש לו מנחה להביא ויש לו משניהם, מאיזה שיראה יביא. אבל אם יש לו משלישי שבראשון ומראשון שבשני, יביא מנחתו מראשון שבשני שהוא מוצח:

ו. ומינו היו מביאין את היין, קרותים והטולים אלפא ליין. שנייה להן, בית רמה ובית לבן בהר, וכפר סגנה בבקעה. כל הארצות היו כשרות, אלא מפאן היו מביאין. אין מביאין, לא מבית הזבלים, ולא מבית השלחין, ולא ממה שנוצר ביניהן. ואם הביא, פשר. אין מביאין אליוסטון. ואם הביא, פשר. אין מביאין יין, דברי רבי. וחקמים מכשירין. אין מביאין, לא מתוק, ולא מעשן, ולא מבשל. ואם הביא, פסול. אין מביאין מן הדליות, אלא מן הרוגליות ומן הכרמים העבודים:

צרטורה (ו) קרותים והטולים. שם מקומות הם: אליוסטין. יין מתוק מחמת השמש, שתלו הענבים בשמש למתקן. שמש בלשון יון יוסטון: יין יסן. שעברו עליו שנים עשר חודש, עובר אדמימותו, והכתוב אומר (משלי כג) אל תרא יין כי יתאדם, אלמא בשעת אדמימותו מובחר הוא: לא מתוק. כשהוא מתוק מחמת עצמו. לחילו מחמת שמש, הא תנא רישא אליוסטין אם הביא כשר. פירוש אחר, תירוש שלא עברו עליו ארבעים יום. וראשון עיקר: מן הדליות. מן הגפנים המודלות על גבי כלונסות וקנים גבוהים מן הארץ: אללא מן הרגליות. מגפנים שסוככות על גבי קרקע בין רגלי בני האדם. שאינן מודלות: העבדים. שנעבדו שתי פעמים בשנה, שחופרים סביבות הגפנים להפך הקרקע שבשרסיהו ועושין בהן גומות להשקותן, וזוהי עבודתן:

ו. לא היו כונסים אותו בחצבים גדולים, אלא בחביות קטנות. ואינו ממלא את החביות עד פיהם, כדי שיהא ריחו נודף. אינו מביא, לא מפיה, מפני הקמחין. ולא משוליה, מפני השמרים. אלא מביא משלישה ומאמצעה. פיצד הוא בודק, הגזבר יושב והקנה בידו, זרק את הגיד והקיש בקנה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר, יין שעלה בו קמחין, פסול, שנאמר (במדבר כח), תמימין יהיו לכם ומנחתם, תמימים יהיו לכם ונספיהם:

צרטורה (ז) בחלבים גדולים. שהכלים הגדולים פוגמים טעם היין: כדי שיהא ריחו נודף. כשהחבית מלאה, יורא הריח לחוץ ואינו נודף: קמחין. כמין גרורים דקים לבנים שעולים על פני היין דומין לקמח: ומאמלעה. משים ברזא בראמלע החבית: קנה. אמת המדה שהיתה רגילה להיות ביד הגזבר: זרק את הגיד והקיש בקנה. כלומר כשזרק היין הגיד של שמרים, שמתחילים השמרים ללאת, הקיש הגזבר בקנה שבידו ודחהו שלא יכנס בכלי שיש בו היין. ורבותי פירשו, הקיש בקנה שבידו לרמוז אל מוסך היין מן החבית שיתוס החבית בצרזא, ולא היה אומר לו סתום, לפי שהדבור קשה ליין. והכי מפרש ליה בגמרא: ר' יוסי בר' יהודה אומר יין שעלו בו קמחין פסול. ואין הלכה כר' יוסי בר' יהודה. וכל הני דאמרין במתניתין שהן פסולים, בין בסולת ובין בשמן ובין ביין, אם עבר והקדישן, מכין אותו מכת מרדות מדבריהם, כדין המקדיש בעל מום למזבח שהוא לוקה מן התורה, מדכתיב בצעל מום לא תקריבו, ואמרו בסיפרא, אין לא תקריבו אללא לא תקדישן. וכסם שהיו מביאים הסולת והיין והשמן ממקומות מובחרים. ידועים. כדתנן במתניתין, כך היו מביאים הקרבנות ממקומות ידועים, אילים ממואב, כבשים מחברון, עגלים משרון, גוזלות דהיינו תורים ובני יונה מהר המלך:

אמר רבא שבבעה אותיות צרכיות שלשה זיונין ואלו הן שעטני"ז ג"ץ. אמר רב אשי חזינא להו לספרי דוקני דבי רב דחטרי להו לגגיה דחייית ותלו ליה לכרעיה דה"י. חטרי להו לגגי דחייית פלומר חי הוא ברומו של עולם ותלו ליה לכרעיה דה"י כדבעא מיניה רבי יהודה נשיאה מרבי אמי מאי דכתיב (ישעי"כ"ו) בטחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים אמר לו כל התולה בטחונו בהקדוש ברוך הוא הרי לו מחסה בעולם הזה ובעולם הבא. אמר לו אנא הכי קא קשיא לי מאי שנא דכתיב ביה ולא כתיב יה פדרש רבי יהודה בר רבי אלעאי אלו שני עולמות שפרא הקדוש ברוך הוא אחד בה"י ואחד ביו"ד ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד והעולם הזה בה"י עם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י. כשהוא אומר (בראשית ב') אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם ומפני מה נברא העולם הזה בה"י מפני שדומה לאכסדרא שכל הרוצה לצאת יצא ומאי טעמא תליא פרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה וליעיילי בהד לא מסתייעא מלתא פדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (משלי ג') אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא ליטהר מסייעין אותו בא ליטמא פותחין לו ומאי טעמא אית ליה תאגא אמר הקדוש ברוך הוא אם חוזר אני קושר לו קשר ומפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני מה פפוף ראשו מפני שצדיקים שבו פפופים ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה :

רס"י שלשה זיונין. ג' תגים קטנים ככל אחת בשין רגל השמאלית וכן בעין שבראש רגל הפנימי וכן כולן ואותם ג' תגין א' נוטה לימין וא' נוטה לשמאל וא' למעל: שעטני"ז ג"ץ. וה"ה לכד"י כפופה ולנו"ן פשוטה: דווקא. שמדקדקי לעשות כתב מיושר: חטרי לגגיה דחיה. לגגו של חיה עושין למעלה חוטר כזה כלומר הקב"ה חי שוכן ברומו של עולם חיה היינו חי: ותלו לכרעיה דה"י. רגל הפנימי של ה"י תלוי באויר ואינו דבוק לגגו: הרי לו מחסה. דהיינו הכי משמע על שבטחו בה' עדי עד היו להם ביה ה' מחסה לור מעוז לעולמים: אחת בה"י ואחת ביו"ד. חלק את שמו והטיף מכל אות שלשה טיפין ומאותן טיפין נעשו מים ואש ואויר וכל העולם כולו וכן כתיב בספר יצירה: שדומה לאכסדר'. שפתוח מתחתיו כל הרובה ללאת ממנו לתרבות רעה יולא: מעיילי ליה. בפתח העליון בין רגל שבתוכו לגגו: ולעיילי בהד. פתח התחתון דנפיק ביה: לא מסתייע' מלתא. דהבא ליטהר בעי סיועא מפני יצר הרע הלכך עבדי ליה סיועא פתח יתיר: הוא יליץ. כלומר פותח לו להיות לץ: מסייעין אותו. אלמא בעי סיועא: אית ליה תגא. לה"י כתר קטן בסוף גגו דה"י: מעשיהם שאין דומין. וכבודו של זה גדול משל זה מש"ה ראשיהם כפופים דמתבייש מחזירו:

תא חזי מה פתיב מזבח מקטר קטרת. פיון דכתיב מזבח אמאי אקרי מקטר קטרת אלא בגין דנטלי מהאי אתר לאקטרא כמה דעבד אהרן תו מזבח אצטריף לאקטרא ולקדשא ליה בההוא קטרת. ועל דא מקטר קטרת תו מקטר קטרת כתרגומו לאקטרא קטרת דהא אסיר לאקטרא באתר אחרא קטרת בר ממחיתה. תא חזי האי מאן דדינא רדיף אבתריה אצטריף להאי קטרת ולא תבא קמי מאריה דהא סיועא איהו לאסתכלא דינן מניה ובהאי ודאי מסתלקין מניה אי הוא רגיל בהאי לאדפרא תרין זמנין ביומא בצפרא וברמשא דכתיב קטרת סמים בבקר בבקר וכתוב בין הערבים יקטירנה. ודא איהו קיומא דעלמא תדיר דכתיב קטרת תמיד לפני יי לדורותיכם ודאי הוא קיומא דעלמא לתתא וקיומא דעלמא לעילא בההוא אתר דלא אדפר בכל יומא עובדא דקטרת דינן דלעילא שרין ביה ומותנין סגיא ביה ועמין אחרנין שלטין עליה בגין דכתיב (שמות ט) קטרת תמיד לפני יי תמיד איהו קיימא לפני יי יתיר מפלחנין אחרנין חביבה איהו עובדא דקטרת דהוא יקיר וחביב קמי קדשא בריף הוא יתיר מפלחנין ורעותין (ני"א ועובדין) דעלמא. ואף על גב דצלותא איהי מעלייא מכלא עובדא דקטרת הוא יקיר וחביב קמי קדשא בריף הוא תא חזי מה בין צלותא לעובדא דקטרת צלותא אתקיננו לה באתר דקרבנין דהו עבדי ישראל וכל אינון קרבנין דהו עבדין ישראל לאו אינון חשיבין פקטרת ותו מה בין האי להאי אלא צלותא איהו תקוונא לאתקנא מה דאצטריף קטרת עביד יתיר מתקן וקשיר קשרין ועביד נהירו יתיר מפלא והאי איהו דאעבר זוקמא ואידכי משכנא וכלא אתנהיר ואתתקן ואתקשר כחדא. ועל דא בעינן לאקדמא עובדא דקטרת לצלותא בכל יומא ויומא לאעברא זוקמא מעלמא דאיהו תקוונא דכלא בכל יומא ויומא כגוונא דההוא קרבנא חביבא דאתרעי ביה קדשא בריף הוא מה פתיב במשה (וש) ויאמר יי אל משה קח לך סמים נטף וגומר אף על גב דאוקמוה אבל מאי שנא בעובדא דא יתיר מפל מה דאמר ליה אלא קח לך להנאתך ולתועלתך בגין דכד אתתא אתדפאת הנאותה דבעלה איהו ורזא דא קח לך סמים לאעברא זוקמא ולא תקדשא אתתא בבעלה זכאה חולקיה דמשה :

תרגום זוהר זא ורלא מה פתוב, מזבח מקטר הטרת, פיון שפתוב מזבח, למה נקרא מקטר הטרת. אללא משום שלוחקים אלס ממקום הזה להקטיר הטרת, כמו שעשה אהרן, ועוד, משום שהמזבח, לריכים להקטיר ולקדש אותו בקטרת ההיא, ועל כן נקרא מקטר הטרת. עוד מקטר הטרת, הוא כתרגומו, ללקטרא קטרת, פי אסור להקטיר קטרת במקום אחר, חוץ מצמחתה. זא ורלא, זה, מי שדין רודף אחריו הוא לריף לקטרת הזו, ולשוב לפני אדוניו. פי הקטרת היא עזרה שישתלקו הדינים ממנו. וזוה ודאי מסתלקים הדינים ממנו, דהינו, אלס דרכו בזה, להזכיר שני פעמים ביום, צפקר וצפקר. שפתוב, קטרת סמים צפקר צפקר. בין הערבים יקטירנה. וזה הוא קיום העולם תמיד, שפתוב, קטרת תמיד לפני ה' לדורותיכם. ודאי הוא קיום העולם למטה, וקיום העולם למעלה. במקום ההוא שכל נזכר, בכל יום מעשה הקטרת, שורים עליו דינים שלמעלה, ומגפות רבות זו, ועמים אחרים שולטים עליו. משום שפתוב, קטרת תמיד לפני ה'. תמיד היא עומדת לפני ה', יותר מפל עבודות אחרות. חביב הוא מעשה הקטרת, שהוא יקר

וְחִבֵּיב לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ זָרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִכָּל עֲבוֹדוֹת וּרְלוּנוֹת שְׂעָעוֹלָם. וְאִף עַל פִּי שְׂהַתְּפִלָּה הִיא חֲשׂוּבָה מִכָּל, מַעֲשֵׂה הַקְּטָנָה יוֹתֵר יָקָר וְחֲשׂוּב לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ זָרוּךְ הוּא. זֶה וְרֵא, מֵה זֵינ תְּפִלָּה לְמַעֲשֵׂה הַקְּטָנָה. תְּפִלָּה, הַתְּקִינֵנו אֹתָהּ זְמַקוּם הַקְּרִצָּנוֹת שְׁהִיו עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל. וְכָל אֲלוֹ הַקְּרִצָּנוֹת שְׁהִיו עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל לֵינָם חֲשׂוּבִים פְּקֻטָּה. וְעוֹד, מֵה זֵינ זֶה לָּזֶה. פִּי הַתְּפִלָּה הִיא תְּקוּן לְתִקּוֹן מֵה שְׁלֵרִיז, קְטָנָה, עוֹשֵׂה יוֹתֵר, שְׁמִתָּקוֹן וְהוֹשֵׁר הַשָּׂרִים, דְּהִינֵנו יְחוּדִים, וְעוֹשֵׂה אֹרְחָה יוֹתֵר מֵהַכָּל. וּמֵה הוּא, הִינֵנו שְׁמַעְבִּיר הַזְּהִמָּה וּמְטַהֵר הַמְּשָׁכָן וְהַכָּל מִזְדָּהָר וּמִתְּפִקּוֹן וּמִתְּקִינֵנו יַחַד. וְעַל כֵּן לְרִיכִים לְהַקְדִּים מַעֲשֵׂה הַקְּטָנָה לְתִפְלָה זְכָל יוֹם וְיוֹם, לְהַעֲבִיר הַזְּהִמָּה מִן הָעוֹלָם, שְׁהוּא תְּקוּן הַכָּל זְכָל יוֹם וְיוֹם. כְּמוֹ הַרְצֵן חֲבִיב שְׂהַקְּדוֹשׁ זָרוּךְ הוּא רוֹחֵה זֶה. מֵה כְּתוּב זְמַמָּה, וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה קַח לְךָ סַפִּים נְטָף וְגו'. אִף עַל פִּי שְׂהַעֲמִידוּהוּ, אֲבָל מֵה הַשְּׁנוּי שְׂזָכָאן שְׁנִימָר קַח לְךָ, מִכָּל מֵה שְׁאִמֵּר לוֹ וְלֹא נִאֲמַר זֶה קַח לְךָ. אֲלֹא קַח לְךָ, פִּירוּשׁוֹ לְהַנְחִיתָּהּ וּלְתוֹעֵלָתָּהּ. מִשּׁוּם פְּשָׁאָה נְטָהֶרֶת הוּא הַנְּחִית זְעֵלָה. וְזֶה סוּד קַח לְךָ סַפִּים לְהַעֲבִיר הַזְּהִמָּה, שְׂתִתְּקַדֵּשׁ הַשָּׂה זְעֵלָה אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂה:

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק א'

א. בְּשִׁבְתוֹת וּבִיָּמִים טוֹבִים מִתְּפַלֵּל שְׁבַע בְּרָכוֹת בְּכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה מֵאַרְבַּע תְּפִלוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם. שְׁלֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת וְשְׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת וּבִרְכָה אֲמִצְעִית מֵעֵין אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּשִׁבְתוֹת חוֹתְמִין בְּבִרְכָה אֲמִצְעִית מְקַדֵּשׁ הַשֶּׁבֶת וּבִרְגְלִים חוֹתְמִים בְּהַ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמִנִּים וְאִם הָיָה שֶׁבֶת וְיוֹם טוֹב חוֹתְמִים בְּהַ מְקַדֵּשׁ הַשֶּׁבֶת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמִנִּים בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה חוֹתְמִין בְּהַ מְקַדֵּשׁ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזְּכָרוֹן: **ב.** בְּמֵה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּתְפִלַּת עֲרַבִית וְשַׁחֲרִית וּמְנַחָה אֲבָל תְּפִלַּת הַמוֹסָפִין שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה מִתְּפַלֵּל תְּשַׁע בְּרָכוֹת שְׁלֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת וְשְׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת שֶׁל כָּל יוֹם וְשְׁלֹשׁ אֲמִצְעִיּוֹת רֵאשׁוֹנָה מִן הָאֲמִצְעִיּוֹת עֲנִינָה מְלִכִּיּוֹת שְׁנִינָה זְכָרוֹנוֹת שְׁלִישִׁית שׁוֹפְרוֹת וְחוֹתְמִים בְּכָל אַחַת מֵהֶן:

הוה בורח מן השררה עד קצה האחרון וכמו שהארכנו במדת הגאונה וכמו שכתוב בספר הזהר זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא וכי לנו גדול ממשה רבו של כל ישראל שסירב עם הקדוש ברוך הוא שבעה ימים ולא רצה ואמר (שמות ד') שלח נא ביד תשלח עד שנאמר ויחר אף ה' במשה ועשה בו רושם כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה ואחר כך נתרצה ולבסוף נענש בעבורם במי מריבה ולא הועילו לו כל זכותיו כי כל המשתרר על הצבור אפלו לשם שמים כמשה סופו ליענש כי הוא ערב על כל מעשיהן כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על ואשימם בראשיכם קל וחומר ליתמי כמונו שחס ושלום לא תהיה לנו תקומה:

ויקהל ליל שישי תורה

צרוף יונה

(כז) והנשאם הביאו את אבני השם ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן: וברבבא איתאיו ית אבני בורלא וית אבני אשלמיתא לשקעא באפודא ובחושנא:

כ"ז והנשאם הביאו. אמר ר' נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנכת המזבח בתחלה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחלה, אלא כך אמרו נשיאים יתנדבו לצור מה שמתנדבין, ומה שמחסירים לנו משלימין אותו. כיון שהשלימו לצור את הכל, שנאמר (שמות לו ז) והמלאכה היתה דים, אמרו נשיאים מה עלינו לעשות, הביאו את אבני השם וגו', לכך התנדבו בחנכת המזבח תחלה. ולפי שנתעללו מתחלה נחסרה אות משמם והנשאם כתיב:

(כח) ואת-הבשם ואת-השמן למאור ולשמן המשחה ולקטרת הסמים: וית בוסמא וית משחא לאנהרותא ולמשחא דרבותא ולקטורת בוסמא: (כט) כל-איש ואשה אשר נדב לבם אתם להביא לכל-המלאכה אשר צוה יהוה לעשות ביד-משה הביאו בני-ישראל נדבה ליהוה: (פ) כל גבר ואתתא דאתרעי לבהון עמהון לאיתתא לכל עבדתא די פקד יי למעבד בידא דמשה איתאיו בני ישראל נדבתא

קדם יי: (ב) **שלישי - שני במחוברין** ויאמר משה אל-בני ישראל ראו קרא יהוה בשם בצלאל בן-אורי בן-חור למטה יהודה: ואמר משה לבני ישראל חזו דרבי יי בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה:

רס"י חור. בנה של מרים היה:

(לא) **וימלא אתו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל-מלאכה:** ואשלים עמה רוח נבואה מן קדם יי בחכמתא בסוכלתנו ובמדע ובכל עבידא: (לב) **ולחשב מחשבת לעשת בזהב ובכסף ובנחשת:** ולא לפא אומנון למעבד בדהבא ובכסףא ובנחשא: (לג) **ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ לעשות בכל-מלאכת מחשבת:** ובאומנוות אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל עבידת אומנון: (לד) **ולהורת נתן בלבו הוא ואהליאב בן-אחיסמך למטה-דן:** ולא לפא יתב בלבה הוא ואהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן:

רס"י ואהליאב. משבט דן, מן הירודין שבצבטים מצני השפחות, והסוהו המקום לצלאל למלאכת המשכן, והוא מגדולי הצבטים, להים מה שנאמר (איוז לז יט) ולל נכר שוע לפני לז:

(לה) **מלא אתם חכמת-לב לעשות כל-מלאכת חרש | וחשב ורקם בתקלת ובארגמן בתולעת השני ובשש וארג עשיר כל-מלאכה וחשבי מחשבת:** אשלים עמהון חכימות לבא למעבד כל עבידת נגר ואמן וציר בתקלא ובארגונא בצבע זהורי ובבוץא ומחי עבדי כל עבידא ומלפי אומנון: **לו** (א) **ועשה בצלאל ואהליאב וכל | איש חכם-לב אשר נתן יהוה חכמה ותבונה בהמה לדעת לעשת את-כל-מלאכת עבדת הקדש לכל אשר-צוה יהוה:** ועבד בצלאל ואהליאב וכל גבר חכים לבא דיהב יי חכמא וסוכלתנותא בהון למדע למעבד ית כל עבידת פלחון קודשא לכל די פקד יי: (ב) **ויקרא משה אל-בצלאל ואל-אהליאב ואלי כל-איש חכם-לב אשר נתן יהוה חכמה בלבו כל אשר נשאו לבו לקרבה אל-המלאכה לעשת**

אתה: וקרא משה לבצלאל ולאֶהֱלִיאָב וְלְכָל גֵּבֶר חַכְמִים לָבָא דִּיהֵב יְיָ חֲכֻמָּתָא בְּלִבָּהּ כָּל דְּאִתְרַעֲי לִבָּהּ לְמִקְרַב לְעַבְדְּתָא לְמַעֲבַד יְתָהּ: (א) וַיִּקְחֻוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֶת כָּל-הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַלְאכֶת עֲבֹדֶת הַקֹּדֶשׁ לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בַּבִּקּוּר בַּבִּקּוּר: וְנִסִּיבוּ מִן קֹדֶם מֹשֶׁה יָת כָּל אֶפְרָשִׁיתָא דִּי אִיִּתִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְעַבִּידֵת פְּלִחוֹן קוֹדֶשָׁא לְמַעֲבַד יְתָהּ וְאֲנוּן מִיָּתֵנוּ לֵה עוֹד נְדָבְתָא בְּצַפְרָא בְּצַפְרָא: (ב) וַיָּבֵאוּ כָּל-הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֶת כָּל-מְלָאכֶת הַקֹּדֶשׁ אִישׁ-אִישׁ מִמְּלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר-הֵמָּה עֹשִׂים: וְאֵתוּ כָּל חַכְמֵינָא דְעַבְדִּין יָת כָּל עַבְדֵּיִת קוֹדֶשָׁא גֵבֶר גֵּבֶר מֵעַבְדְּתָהּ דְאֲנוּן עַבְדִּין: (ג) וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר מֵרַבִּים הָעָם לְהֵבִיא מִדֵּי הָעֲבֹדָה לְמַלְאכָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ: וְאָמְרוּ לְמֹשֶׁה לְמִימַר מִסָּגוּ עִמָּא לְאִיתָאָה מִסַּת פְּלִחְנָא לְעַבְדְּתָא דְפִקְדָּא יְיָ לְמַעֲבַד יְתָהּ:

רס"י מדי העבודה. יותר מכדי כורך העבודה:

(א) וַיִּצְוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמִחְנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אֵל-יַעֲשׂוּ-עוֹד מְלָאכָה לְתִרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכְלָא הָעָם מִהֵבִיא: וּפְקִד מֹשֶׁה וְאֶעֱבְרוּ כְרוּזָא בְּמִשְׁרִיתָא לְמִימַר גֵּבֶר וְאִתְתָּא לָא יַעֲבְדוּן עוֹד עַבְדְּתָא לְאֶפְרָשִׁית קוֹדֶשָׁא וּפְסִק עִמָּא מְלֹאִיתָאָה:

רס"י ויכלא. לשון מניעה:

(א) וְהִמְלָאכָה הַיְתָה דַּיִם לְכָל-הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר: (ב) וְעַבְדְּתָא הוֹת מִסַּת לְכָל עַבְדְּתָא לְמַעֲבַד יְתָהּ וַיִּתְרַת:

רס"י והמלאכה היתה דים לכל המלאכה. ומלאכת ההבאה היתה דים של עושי המשכן. לכל המלאכה. של משכן לעשות אותה. ולהותיר: והותר. כמו (שמות ח יא) והכז את לבו, (מלכים ב' ג כז) והכות את מואב:

(א) וַיַּעֲשׂוּ כָּל-חֲכָמֵי לֵב בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֶת-הַמְּשָׁכָן עֲשָׂר יְרִיעֹת יֶשֶׁת מְשָׁזָר וְתִכְלֹת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת

שְׁנֵי כְּרֵבִים מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב עָשָׂה אֹתָם: וְעָבְדוּ כָל חַפְיָמֵי לֶבָא בְּעַבְדֵי
 עֲבָדְתָּא יְתַּ מְשַׁכְּנָא עֶשֶׂר יְרִיעֹן דְּבוּץ שְׁזִיר וְתַכְלָא וְאַרְגָּוְנָא וְצַבֵּעַ זְהוּרֵי צוּרְתַּ כְּרוּבִין עוֹבְדֵי
 אָמֹן עֲבַד יְתַהוּן: (ט) **אֲרָךְ הִירִיעָה הָאֲחֻת שְׂמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בְּאַמָּה
 וְרֹחַב אַרְבַּע בְּאַמָּה הִירִיעָה הָאֲחֻת מְדָה אֲחֻת לְכָל-
 הִירִיעוֹת:** אַרְפָּא דִירֵעְתָּא חֲדָא עֶסְרִין וְתַמְנִיָּא אָמִין וּפּוֹתִיָּא אַרְבַּע אָמִין דִירֵעְתָּא
 חֲדָא מְשַׁחְתָּא חֲדָא לְכָל יְרִיעְתָּא: (י) **וַיַּחְבֵּר אֶת-חֲמִשׁ הִירִיעוֹת אֲחֻת
 אֶל-אֲחֻת וְחֲמִשׁ יְרִיעוֹת חִבְּר אֲחֻת אֶל-אֲחֻת:** וְלִפְפָּ יְתַ חֲמִשׁ יְרִיעֹן
 חֲדָא עִם חֲדָא וְחֲמִשׁ יְרִיעֹן לִפְפָּ חֲדָא עִם חֲדָא: (יא) **וַיַּעַשׂ לְלֵאָה תְּכֵלֶת עַל
 שְׂפַת הִירִיעָה הָאֲחֻת מִקְצָה בַּמַּחְבֵּרַת כֵּן עָשָׂה בְּשֵׁפֶת
 הִירִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֵּרַת הַשְּׂנִית:** וְעֲבַד עֲנוּבִין דְּתַכְלָא עַל סַפְתָּא
 דִירֵעְתָּא חֲדָא מְסַטְרָא בֵּית לּוּפֵי כֵּן עֲבַד בְּסַפְתָּא דִירֵעְתָּא בְּסַטְרָא בֵּית לּוּפֵי תַנְיָתָא: (יב)
 חֲמִשִּׁים לְלֵאָה עָשָׂה בִירִיעָה הָאֲחֻת וְחֲמִשִּׁים לְלֵאָה עָשָׂה
 בְּקִצָּה הִירִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֵּרַת הַשְּׂנִית מִקְבִּילוֹת הַלְּלֵאָה
 אֲחֻת אֶל-אֲחֻת: חֲמִשִּׁין עֲנוּבִין עֲבַד בִּירֵעְתָּא חֲדָא וְחֲמִשִּׁין עֲנוּבִין עֲבַד בְּסַטְרָא
 דִירֵעְתָּא דְּבֵית לּוּפֵי תַנְיָתָא מְכּוּנָן עֲנוּבִיָּא חֲדָא לְקַבֵּל חֲדָא: (יג) **וַיַּעַשׂ חֲמִשִּׁים
 קוֹרְסֵי זָהָב וַיַּחְבֵּר אֶת-הִירִיעוֹת אֲחֻת אֶל-אֲחֻת בְּקוֹרְסֵים
 וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד:** (יד) וְעֲבַד חֲמִשִּׁין פּוֹרְפִין דְּדָהָב וְלִפְפָּ יְתַ יְרֵעְתָּא חֲדָא עִם
 חֲדָא בְּפוֹרְפִיָּא וְהוּהוּ מְשַׁכְּנָא חֵד: (טו) **וַיַּעַשׂ יְרִיעוֹת עֲזִים לְאַהֵל עַל-
 הַמִּשְׁכָּן עֶשְׂתֵּי-עֶשְׂרֵה יְרִיעוֹת עָשָׂה אֹתָם:** וְעֲבַד יְרִיעֹן דְּמַעְזֵי לְפָרְסָא
 עַל מְשַׁכְּנָא חֵד עֶשֶׂר יְרִיעֹן עֲבַד יְתַהוּן: (טז) **אֲרָךְ הִירִיעָה הָאֲחֻת שְׁלֹשִׁים
 בְּאַמָּה וְאַרְבַּע אַמּוֹת רֹחַב הִירִיעָה הָאֲחֻת מְדָה אֲחֻת
 לְעֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעוֹת:** אַרְפָּא דִירֵעְתָּא חֲדָא תְּלַתִּין בְּאַמִּין וְאַרְבַּע אָמִין
 פּוֹתִיָּא דִירֵעְתָּא חֲדָא מְשַׁחְתָּא חֲדָא לְחַד עֶשֶׂר יְרִיעֹן: (יז) **וַיַּחְבֵּר אֶת-חֲמִשׁ
 הִירִיעוֹת לְבָד וְאֶת-שֵׁשׁ הִירִיעוֹת לְבָד:** וְלִפְפָּ יְתַ חֲמִשׁ יְרִיעֹן לְחֹד וְיְתַ
 שֵׁשׁ יְרִיעֹן לְחֹד: (יח) **וַיַּעַשׂ לְלֵאָה חֲמִשִּׁים עַל שְׂפַת הִירִיעָה
 הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֵּרַת וְחֲמִשִּׁים לְלֵאָה עָשָׂה עַל-שְׂפַת
 הִירִיעָה הַחֹבֶרֶת הַשְּׂנִית:** וְעֲבַד עֲנוּבִין חֲמִשִּׁין עַל סַפְתָּא דִירֵעְתָּא בְּסַטְרָא
 בֵּית לּוּפֵי וְחֲמִשִּׁין עֲנוּבִין עֲבַד עַל סַפְתָּא דִירֵעְתָּא דְּבֵית לּוּפֵי תַנְיָתָא:

ויקהל יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(יח) וַיַּעַשׂ קִרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשָּׁים לְחִבַּר אֶת-הָאֹהֶל לְהִיִּת אֶחָד: וַעֲבַד פּוֹרְפִיּוֹ דְנִחְשָׂא חֲמִשִּׁין לְלַפְפָּא יַת מִשְׁכַּנָּא לְמַהְוֵי חָד: (יט) וַיַּעַשׂ מְכֹסֶה לְאֹהֶל עֶלְת אֵילִם מְאֻדְמִים וּמְכֹסֶה עֶלְת תְּחָשִׁים מְלֻמְעָלָה: (ס) וַעֲבַד חוֹפָאָה לְמִשְׁכַּנָּא מִשְׁכֵּי דְדַכְרֵי מִסְמְקֵי וְחוֹפָאָה מִשְׁכֵּי דְסַסְגוֹנָא מְלַעְלָא: (כ) וַיַּעַשׂ אֶת-הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכָּן עֲצֵי שֹׁטִים עֲמֻדִים: וַעֲבַד יַת דְּפִיָּא לְמִשְׁכַּנָּא דְאַעֵי שֹׁטִין קְיָמִין: (כא) עֲשֹׂר אֲמַת אַרְבֵּי הַקְּרָשׁ וְאֲמַת וְחֻצֵי הָאֲמָה רַחֵב הַקְּרָשׁ הָאֶחָד: עֲשֹׂר אֲמִין אַרְבָּא דְּדָפָא וְאֲמַתָּא וּפְלָגוֹת אֲמַתָּא פּוֹתְנָא דְּדָפָא חָד: (כב) שְׁתֵּי יָדָת לְקְרָשׁ הָאֶחָד מִשְׁלָבֵת אַחַת אֶל-אַחַת כֵּן עֲשֵׂה לְכֹל קְרָשֵׁי הַמִּשְׁכָּן: תְּרַתֵּין צִירִין לְדָפָא חָד מִשְׁלָבִין חָדָא לְקַבֵּל חָדָא כּוֹ עֲבַד לְכֹל דְּפִי מִשְׁכַּנָּא: (כג) וַיַּעַשׂ אֶת-הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכָּן עֲשָׂרִים קְרָשִׁים לְפָאֵת נְגֻב תִּימָנָה: וַעֲבַד יַת דְּפִיָּא לְמִשְׁכַּנָּא עֲסָרִין דְּפִין לְרוּחַ עֵבֶר דְּרוּמָא: (כד) וְאַרְבָּעִים אֲדָנִי-כֹסֶף עֲשֵׂה תַחַת עֲשָׂרִים הַקְּרָשִׁים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת-הַקְּרָשׁ הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָתִיו וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת-הַקְּרָשׁ הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָתִיו: וְאַרְבָּעִין סְמָכִין דְּכֶסֶף עֲבַד תַּחַת עֲסָרִין דְּפִין תְּרַתֵּין סְמָכִין תַּחַת דְּפָא חָד לְתַרְוֵי צִירוּהֵי וְתַרְוֵי סְמָכִין תַּחַת דְּפָא חָד לְתַרְוֵי צִירוּהֵי: (כה) וְלִצְלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית לְפָאֵת צְפוֹן עֲשֵׂה עֲשָׂרִים קְרָשִׁים: וְלִסְטֵר מִשְׁכַּנָּא תִּנְגַּתָּא לְרוּחַ צְפוֹנָא עֲבַד עֲסָרִין דְּפִין: (כו) וְאַרְבָּעִים אֲדָנִיהֶם כֹּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקְּרָשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקְּרָשׁ הָאֶחָד: וְאַרְבָּעִין סְמָכִיהוֹן דְּכֶסֶף תְּרַתֵּין סְמָכִין תַּחַת דְּפָא חָד וְתַרְוֵי סְמָכִין תַּחַת דְּפָא חָד: (כז) וְלִירְכַתֵּי הַמִּשְׁכָּן יָמָה עֲשֵׂה שְׁשֵׁה קְרָשִׁים: וְלִסְגְּפֵי מִשְׁכַּנָּא מִעֲרָבָא עֲבַד שְׁתָּא דְּפִין: (כח) וּשְׁנֵי קְרָשִׁים עֲשֵׂה לְמַקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן בִּירְכַתֵּים: וְתַרְוֵי דְּפִין עֲבַד לְזֹנֵת מִשְׁכַּנָּא בְּסוֹפִיהוֹן: (כט) וְהִיוּ תוֹאֲמֵם מִלְּמִטָּה וַיַּחֲדוּ יִהְיוּ תַמִּים אֶל-רֵאשׁוֹ אֶל-הַטְּבַעַת הָאֶחָת כֵּן עֲשֵׂה לְשְׁנֵיהֶם לְשְׁנֵי הַמַּקְצַעַת: וְהָיוּ מְכֻנְוִין מְלַרְע וְכַחֲדָא

הוּ מְכוֹנֵיוֹ עַל רִישָׁהּ לְעִזְקָתָא חֲדָא כּוֹ עֲבַד לְתַרְוִיחֵהוּ לְתַרְוִי זֶוּן: (ט) וְהִיֹּל שְׂמֹנָה
קַרְשִׁים וְאֲדִנְיָהֶם כְּסָף שְׂשָׁה עָשָׂר אֲדִנִּים שְׁנֵי אֲדִנִּים שְׁנֵי
אֲדִנִּים תַּחַת הַקַּרְשׁ הָאֶחָד: וְהוּוּ תַמְנִיָּא דַפִּין וְסַמְכִיחֵוּ דְכָסָף שְׂתָא עָשָׂר
סַמְכִין תַּרְוִין סַמְכִין תַּרְוִין סַמְכִין תַּחֲוֹת דַּפְּא חֲדָ: (טא) וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי שֹׁטִים
חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע-הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָת: וְעֲבַד עֲבָרֵי דְאֵעִי שְׁטִין חֲמִשָּׁא
לְדַפֵּי סִטֵּר מִשְׁכָּנָא חֲדָ: (טב) וְחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקַרְשֵׁי צֶלַע-הַמִּשְׁכָּן
הַשְּׁנִית וְחֲמִשָּׁה בְּרִיחִים לְקַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לִיְרֻכְתֵּיהֶם יָמָה:
וְחֲמִשָּׁא עֲבָרִין לְדַפֵּי סִטֵּר מִשְׁכָּנָא תַנְיָתָא וְחֲמִשָּׁא עֲבָרִין לְדַפֵּי מִשְׁכָּנָא לְסוֹפֵיחֵוּ מְעַרְבָּא:
(טג) וַיַּעַשׂ אֶת-הַבְּרִיחַ הַתֵּיכָן לְבָרֶחַל בְּתוֹךְ הַקַּרְשִׁים מִן-
הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה: וְעֲבַד יַת עֲבָרָא מְצִיעָאָה לְאֵעֲבָרָא בְּגוֹ דַּפְּא מִן סִנְפֵי לְסִנְפֵי:
(נד) וְאֶת-הַקַּרְשִׁים צִפָּה זָהָב וְאֶת-טְבַעְתֵּם עָשָׂה זָהָב
בְּתֵים לְבְרִיחֵם וַיִּצַּף אֶת-הַבְּרִיחִים זָהָב: וַיַּת דַּפְּא חֲפָא דְהָבָא וַיַּת
עִזְקָתֵהוּ עֲבַד דְהָבָא אֶתְרָא לְעֲבָרָא וְחֲפָא יַת עֲבָרָא דְהָבָא: (נה) וַיַּעַשׂ אֶת-
הַפְּרָכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְנִשְׁשׁ מִשְׁזָר מְעִישָׁה
חֹשֶׁב עָשָׂה אֶתְהָ כְּרָבִים: וְעֲבַד יַת פְּרָכְתָּא תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָן וְצַבַע זְהוּרִי וּבוּץ
שְׁזִיר עוֹבֵד אֶמֶן עֲבַד יַתְהָ צוֹרֶת פְּרוּבִין: (נו) וַיַּעַשׂ לָהּ אַרְבָּעָה עֲמוּדֵי
שֹׁטִים וַיִּצַּפֵּם זָהָב וַיַּתְהֶם זָהָב וַיִּצַּק לָהֶם אַרְבָּעָה אֲדִנֵי-
כֶּסֶף: וְעֲבַד לָהּ אַרְבָּעָה עֲמוּדֵי שְׁטִין וְחֲפָנֵוּ דְהָבָא וַיַּתְהֶוּ דְהָבָא וְאֶתִּידָּ לְהוּן אַרְבָּעָה
סַמְכִין דְכָסָף: (נז) וַיַּעַשׂ מָסַךְ לְפֶתַח הָאֵהָל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְנִשְׁשׁ מִשְׁזָר מְעִישָׁה רֻקָּם: וְעֲבַד פְּרָסָא לְתַרַע מִשְׁכָּנָא
תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָן וְצַבַע זְהוּרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבֵד צָנֵר: (נח) וְאֶת-עֲמוּדָיו חֲמִשָּׁה
וְאֶת-וַיַּתְהֶם וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וְחִשְׁקֵיהֶם זָהָב וְאֲדִנְיָהֶם
חֲמִשָּׁה נְחֹשֶׁת: (נח) וַיַּת עֲמוּדוֹהֵי חֲמִשָּׁא וַיַּת וַיַּתְהֶוּ וְחֲפָא רִישֵׁיחֵוּ וְכַבּוּשֵׁיחֵוּ
דְהָבָא וְסַמְכִיחֵוּ חֲמִשָּׁא נְחֹשֶׁא: (ס) וַיַּעַשׂ בְּצִלְאֵל אֶת-הָאֶרְן עֲצֵי
שֹׁטִים אֲמֹתִים וְחִצֵּי אֶרְכּוֹ אֲמָה וְחִצֵּי רַחְבּוֹ אֲמָה וְחִצֵּי
קָמָתוֹ: וְעֲבַד בְּצִלְאֵל יַת אֶרְוֹנָא דְאֵעִי שְׁטִין תַּרְתֵּין אֲמִין וּפְלָגָא אַרְכָּה וְאֲמִתָּא וּפְלָגָא
פְתִיגָה וְאֲמִתָּא וּפְלָגָא רֹמְמָה:

רש"י ויעש בצלאל. לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים, נקראת על שמו:

(ב) וַיִּצְפּוּהוּ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זָהָב סָבִיב:
 וּחִפְּהִי דָהָב דְּכִי מִגּוֹ וּמִבְּרָא וְעַבַד לֵה דִיר דְּדָהָב סְחֹר סְחֹר: **(א)** וַיִּצְק לֹו אַרְבַּע
 טַבַּעֲת זָהָב עַל אַרְבַּע פְּעֻמָּתָיו וּשְׁתֵּי טַבַּעֲת עַל-צַלְעוֹ
 הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבַּעֲת עַל-צַלְעוֹ הַשְּׁנִית: וְאַתִּיד לֵה אַרְבַּע עֲזָקוֹ דְּדָהָב
 עַל אַרְבַּע זְוֹנְתָהּ וְתַרְתִּין עֲזָקוֹ עַל סְטֵרָה חַד וְתַרְתִּין עֲזָקוֹ עַל סְטֵרָה תַּנְיָתָא: **(ד)** וַיַּעַשׂ
 בְּדִי עֲצֵי שֹׁטִים וַיִּצַּף אֹתָם זָהָב: וְעַבַד אַרְיַחֵי דְאַעִי שְׁטִין וּחִפָּא וְתַחֲוֹן
 דְּחָבָא: **(ה)** וַיֵּבֵא אֶת-הַבְּדִים בְּטַבַּעֲת עַל צַלְעֵת הָאֶרְן לְשֵׁאת
 אֶת-הָאֶרְן: וְאַעִיל יֵת אַרְיַחֵי בְּעֲזָקְתָא עַל סְטֵרֵי אַרְוֵנָא לְמַטֵּל יֵת אַרְוֵנָא: **(ו)**
 וַיַּעַשׂ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אֲמִתִּים וְחִצֵּי אַרְכָּהּ וְאַמָּה וְחִצֵּי
 רַחְבָּהּ: וְעַבַד כַּפֹּרֶת דָּהָב דְּכִי תַרְתִּין אֲמִין וּפְלָגָא אַרְכָּהּ וְאַמִּתָּא וּפְלָגָא פְּתִיחָה: **(ז)**
 וַיַּעַשׂ שְׁנֵי כְרָבִים זָהָב מִקְשָׁה עֲשָׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קִצּוֹת
 הַכַּפֹּרֶת: וְעַבַד תַּרְוֵן כְּרֹבִין דְּדָהָב נְגִיד עַבַד וְתַחֲוֹן מִתַּרְוֵן סְטֵרֵי כַּפֹּרֶתָא: **(ח)**
 כְּרֹב-אֶחָד מִקְצָה מִזֶּה וְכְרֹב-אֶחָד מִקְצָה מִזֶּה מִן-
 הַכַּפֹּרֶת עֲשָׂה אֶת-הַכְּרָבִים מִשְׁנֵי (קְצוּוֹתוֹ) קִצּוֹתָיו: כְּרֹבָא חַד
 מִסְטֵרָא מִכָּא וְכְרֹבָא חַד מִסְטֵרָא מִכָּא מִן כַּפֹּרֶתָא עַבַד יֵת כְּרֹבֵינָא מִתַּרְוֵן סְטֵרֹוּחֵי: **(ט)**
 וַיְהִיו הַכְּרָבִים פְּרִשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה סְכָכִים בְּכֹנִפֵיהֶם עַל-
 הַכַּפֹּרֶת וּפְנִיָהֶם אִישׁ אֶל-אֶחָיו אֶל-הַכַּפֹּרֶת הָיוּ פְּנֵי
 הַכְּרָבִים: **(פ)** וְהָיוּ כְרֹבֵינָא פְּרִיסוֹן גְּדַפְיָהוֹן לְעֵלָא נְטִלִין בְּגַדְפִיָּהוֹן עַל כַּפֹּרֶתָא וְאַפִּיָּהוֹן
 חַד לְקַבֵּל חַד לְקַבֵּל כַּפֹּרֶתָא הָיוּ אֲפִי כְרֹבֵינָא: **(ק)** וַיַּעַשׂ אֶת-הַשְּׁלֶחַן עֲצֵי
 שֹׁטִים אֲמִתִּים אֶרְכוֹ וְאַמָּה רַחְבּוֹ וְאַמָּה וְחִצֵּי קִמְתּוֹ: וְעַבַד יֵת
 פְּתוֹרָא דְאַעִי שְׁטִין תַּרְתִּין אֲמִין אַרְכָּהּ וְאַמִּתָּא פְּתִיחָה וְאַמִּתָּא וּפְלָגָא רֹוּמָה: **(יא)** וַיִּצַּף
 אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וַיַּעַשׂ לוֹ זָהָב סָבִיב: וּחִפְּהִי יֵתָה דָּהָב דְּכִי וְעַבַד
 לֵה דִיר דְּדָהָב סְחֹר סְחֹר: **(יב)** וַיַּעַשׂ לוֹ מִסְגֶּרֶת טַפַּח סָבִיב וַיַּעַשׂ
 זָר-זָהָב לְמִסְגֶּרֶתוֹ סָבִיב: וְעַבַד לֵה גְדַנְפָּא רֹוּמָה פּוּשְׁכָּא סְחֹר סְחֹר וְעַבַד
 דִיר דְּדָהָב לְגְדַנְפָּה סְחֹר סְחֹר: **(יג)** וַיִּצְק לֹו אַרְבַּע טַבַּעֲת זָהָב וַיִּתֵּן
 אֶת-הַטַּבַּעֲת עַל אַרְבַּע הַפְּאֹת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו: וְאַתִּיד
 לֵה אַרְבַּע עֲזָקוֹ דְּדָהָב וַיַּחֲב יֵת עֲזָקְתָא עַל אַרְבַּע זְוֹנְתָא דִי לְאַרְבַּע רַגְלוֹהֵי: **(יד)** לְעַמֵּת
 הַמִּסְגֶּרֶת הָיוּ הַטַּבַּעֲת בְּתֵימִם לְבְּדִים לְשֵׁאת אֶת-הַשְּׁלֶחַן:
 לְקַבֵּל גְּדַנְפָּא הָיוּ עֲזָקְתָא אֶתְרָא לְאַרְיַחֵי לְמַטֵּל יֵת פְּתוֹרָא: **(טו)** וַיַּעַשׂ אֶת-
 הַבְּדִים עֲצֵי שֹׁטִים וַיִּצַּף אֹתָם זָהָב לְשֵׁאת אֶת-הַשְּׁלֶחַן:

ועבד ית אריחנא דאעי שטין וחפא יתהוון דהבא למטל ית פתורא: (ט) **ויעש את-**
הכלים | אשר על-השלחן את-קערתי ואת-כפתי ואת
מנקייתיו ואת-הקשות אשר יסר בהן זהב טהור: (פ) ועבד ית
מנא די על פתורא ית מגיסוהי וית בזיכוהי וית מכילתה וית קשונא די יתנסד בהון
דהב דכי: (יז) **שלישי במחבריו ויעש את-המנרה זהב**
טהור מקשה עשה את-המנרה ירכה וקנה גביעיה
כפתריה ופרחיה ממנה היו: ועבד ית מנרתא דהב דכי נגיד עבד ית
מנרתא שידה וקנה פלידהא חזורהא ושושנהא מנה הו: (יח) **וששה קנים**
יצאים מצדיה שלשה | קני מנרה מצדה האחד ושלשה
קני מנרה מצדה השני: ושפא קניו נפקין מסטרהא תלתא קני מנרתא
מסטרה חד ותלתא קני מנרתא מסטרה תנגא: (יט) **שלשה גבעים**
משקדים בקנה האחד כפתר ופרח ושלשה גבעים
משקדים בקנה אחד כפתר ופרח כן לששת הקנים
היצאים מן-המנרה: תלתא כלידיו מציריו בקנא חד חזור ושון ותלתא
כלידיו מציריו בקנא חד חזור ושון כן לשפא קניו דנפקין מן מנרתא: (כ) **ובמנרה**
ארבעה גבעים משקדים כפתריה ופרחיה: ובמנרתא ארבעא
כלידיו מציריו חזורהא ושושנהא: (כא) **וכפתר תחת שני הקנים ממנה**
וכפתר תחת שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני הקנים
ממנה לששת הקנים היצאים ממנה: וחזור תחות תרין קניו מנה
וחזור תחות תרין קניו מנה ושפא קניו דנפקין מנה: (כב) **כפתריהם**
יקנתם ממנה היו כלה מקשה אחת זהב
טהור: חזורהוון וקניהוון מנה הו כלה נגידא חדא דהב דכי: (כג) **ויעש את-**
נרתיה שבעה ומלקחיה ומחתתיה זהב טהור: ועבד ית
בוצינהא שבעא וצביתהא ומחתיתהא דהב דכי: (כד) **כך זהב טהור עשה**
אתה ואת כל-כליה: (פ) כפרא דהב דכי עבד יתה וית כל מנהא: (כה) **ויעש**
את-מזבח הקטרת עצי שטים אמה ארכו ואמה רחבו
רביע ואמתים קמתו ממנו היו קרנתיו: ועבד ית מדבחה דקטרת
בוסמא דאעי שטין אמתא ארפה ואמתא פתיה מרבע ותרתיו אמין רומה מנה הו
קרנוהי: (כו) **ויצר אתו זהב טהור את-גגו ואת-קירתיו סביב**
ואת-קרנתיו ויעש לו זר זהב סביב: וחפא יתה דהב דכי ית אגרה

^(ח) וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת
אֲשֶׁר צָבְאוּ פָתַח אֶהָל מוֹעֵד: ^(ט) וַעֲבַד יְת פִּיּוֹרָא נְחֹשָׁא וְיֵת בְּסִיסָה
נְחֹשָׁא בְּמַחְזָנְוּ נְשִׂיא דְאֶתְנִן לְצִלָּהּ בְּתַרְע מִשְׁכֹּן זְמַנָּא:

רס"י במראת הצובאת. בנות ישראל היו בידן מראות, שרואות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקדוש ברוך הוא קבל, כי אלו חזיבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים לבאות רבות במאריס. כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונוטלות המראות, וכל אחת רואה עלמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים, לומר אני נאה ממך, ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונזקקות להם, ומתעבדות ויולדות סם, שנאמר ^(ס"ז) תחת התפוח עוררתיך, וזהו שנאמר במראות הצובאות. ונעשה הכיור מהם, שהוא לשום שלום בין איש לאשתו, להשקות ממים שבתוכו את שקנא לה בעלה ונסתרה, ותדע לך, שהן מראות ממש, שהרי נאמר ^(שמות לח כ"ט) ונחשת התנופה שבעים ככר וגו', ויעש בה וגו', וכיור וכו' לא הזכרו סם, למדת שלא היה נחשת של כיור מנחשת התנופה, כך דרש רבי תנחומא, וכן תרגם אנקלוס במחזית נשיא, והוא תרגום של מראות מירידוי"ר"ש בלעז. וכן מצינו ביסעיה ^(ישעיה ג כג) והגליונים, מתרגמנן ומחזיתא: אשר לבאו. להביא נדבתן:

^(ט) וַיַּעַשׂ אֶת-הַחֲצֵר לַפָּאֵת | נִגְבַּב תִּימָנָה קִלְעֵי הַחֲצֵר נֶשֶׁשׁ
מִשְׁזָר מֵאָה בְּאֵמָה: וַעֲבַד יְת דְרִתָּא לְרוּחַ עֵבֶר דְרוּמָא סְרְדֵי דְרִתָּא דְבוּץ שְׂזִיר
מֵאָה בְּאֵמִין: ^(י) עֲמוּדֵיהֶם עֶשְׂרִים וְאַדְנִיָּהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וְיֵי
הָעֲמוּדִים וְחֲשֻׁקֵיהֶם כֶּסֶף: עֲמוּדֵיהוֹן עֶסְרִין וְסַמְכֵיהוֹן עֶסְרִין נְחֹשָׁא וְיֵי
עֲמוּדֵינָא וְכַבוּשֵׁיהוֹן דְכֶסֶף: ^(יא) וְלַפָּאֵת צִפּוֹן מֵאָה בְּאֵמָה עֲמוּדֵיהֶם
עֶשְׂרִים וְאַדְנִיָּהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וְיֵי הָעֲמוּדִים וְחֲשֻׁקֵיהֶם
כֶּסֶף: וְלָרוּחַ צִפּוֹנָא מֵאָה אֲמִין עֲמוּדֵיהוֹן עֶסְרִין וְסַמְכֵיהוֹן עֶסְרִין נְחֹשָׁא וְיֵי עֲמוּדֵינָא
וְכַבוּשֵׁיהוֹן דְכֶסֶף: ^(יב) וְלַפָּאֵת-יָם קִלְעִים חֲמִשִּׁים בְּאֵמָה
עֲמוּדֵיהֶם עֶשְׂרֵה וְאַדְנִיָּהֶם עֶשְׂרֵה וְיֵי הָעֲמוּדִים וְחֲשֻׁקֵיהֶם
כֶּסֶף: וְלָרוּחַ מְעַרְבָא סְרְדִין חֲמִשִּׁין בְּאֵמִין עֲמוּדֵיהוֹן עֶסְרָא וְסַמְכֵיהוֹן עֶסְרָא וְיֵי
עֲמוּדֵינָא וְכַבוּשֵׁיהוֹן דְכֶסֶף: ^(יג) וְלַפָּאֵת קִדְמָה מְזַרְחָה חֲמִשִּׁים אֲמָה:
וְלָרוּחַ קְדִימָא מְדִינְחָא חֲמִשִּׁין אֲמִין: ^(יד) קִלְעִים חֲמִש-עֶשְׂרֵה אֲמָה אֶל-
הַכֶּתֶף עֲמוּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנִיָּהֶם שְׁלֹשָׁה: סְרְדִין חֲמִש עֶסְרֵי אֲמִין

לְעִבְרָא עֲמוּדֵיהוֹן תִּלְתָּא וְסַמְכֵיהוֹן תִּלְתָּא : (טו) וְלִכְתָּף הַשְּׁנִית מְזָה וּמְזָה
לְשַׁעַר הַחֲצָר קְלָעִים חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה אִמָּה עַמְדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה: וְלְעִבְרָא תִּנְיָתָא מִכָּא וּמִכָּא לְתַרְע דְרִתָּא סְרַדִּין חֲמִשׁ עֶסְרֵי
אֲמִין עֲמוּדֵיהוֹן תִּלְתָּא וְסַמְכֵיהוֹן תִּלְתָּא : (טז) כָּל-קְלָעֵי הַחֲצָר סָבִיב שֵׁשׁ
מִשְׁזָר: כָּל סְרַדֵּי דְרִתָּא סְחֹר סְחֹר דְבוּץ שְׁזִיר : (יז) וְהָאֲדָנִים לְעַמְדֵים
נְחֹשֶׁת וְוֵי הָעַמּוּדִים וְחֻשְׁקֵיהֶם לְכֹסֶף וְצְפוּי רֵאשִׁיָּהֶם כְּסָף
וְהֵם מְחֻשְׁקִים לְכֹסֶף כָּל עַמְדֵי הַחֲצָר: וְסַמְכֵיא לְעַמּוּדֵיא נְחֹשָׁא וְוֵי
עַמּוּדֵיא וְכַבּוּשֵׁיהוֹן דְּכֹסֶף וְחַפּוּי רֵישֵׁיהוֹן דְּכֹסֶף וְאֲנּוֹן מְכַבְּשֵׁין דְּכֹסֶף כָּל עַמּוּדֵי דְרִתָּא :
(יח) וּמִסָּךְ שַׁעַר הַחֲצָר מַעֲשֶׂה רִלְגָם תִּכְלַת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר וְעֶשְׂרִים אִמָּה אֲרָךְ
וְקוֹמָה בְּרַחֲבֵי חֲמִשׁ אַמּוֹת לְעַמַּת קְלָעֵי הַחֲצָר: וּפְרָסָא דְתַרְע
דְרִתָּא עוֹבֵד צִיר תִּכְלָא וְאַרְגָּמָן וְצַבַּע זְהוּרִי וּבוּץ שְׁזִיר וְעֶסְרִין אֲמִין אֲרָפָא וְרוּמָא
בְּפוּתָיא חֲמִשׁ אֲמִין לְקַבֵּל סְרַדֵּי דְרִתָּא :

רס"י לעמת קלעי החכר. כמדת קלעי החכר:

(ט) וְעַמְדֵיהֶם אַרְבַּעָה וְאַדְנֵיהֶם אַרְבַּעָה נְחֹשֶׁת וְוֵייהֶם לְכֹסֶף
וְצְפוּי רֵאשִׁיָּהֶם וְחֻשְׁקֵיהֶם כְּסָף: וְעַמּוּדֵיהוֹן אַרְבַּעָא וְסַמְכֵיהוֹן אַרְבַּעָא
נְחֹשָׁא וְוֵייהוֹן דְּכֹסֶף וְחַפּוּי רֵישֵׁיהוֹן וְכַבּוּשֵׁיהוֹן דְּכֹסֶף: (כ) וְכָל-הֵי תִדְתָּ לְמִשְׁכָּן
וְלְחֲצָר סָבִיב נְחֹשֶׁת: (ססס) וְכָל סַפְיָא לְמִשְׁפָּנָא וְלְדְרִתָּא סְחֹר סְחֹר
דְנְחֹשָׁא : ססס

הפטרת ויקהל כמנהג הספרדים - מלכים א

(א) וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח אֶת-חִירָם מִצֹּר: (ד) בֶּן-אִשָּׁה אֱלִמְנָה
הוּא מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וְאָבִיו אִישׁ-צֹרִי חָרַשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּמְלֵא אֶת-
הַחֲכָמָה וְאֶת-הַתְּבוּנָה וְאֶת-הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת כָּל-מְלָאכָה בְּנְחֹשֶׁת
וַיְבֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ אֶת-כָּל-מְלָאכָתּוֹ: (ט) וַיַּצַּר אֶת-שְׁנֵי

הַעֲמוּדִים נְחֹשֶׁת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַמָּה קוֹמַת הָעֲמוּד הָאֶחָד וְחוּט
שְׁתֵּים-עֶשְׂרֵה אַמָּה יָסֹב אֶת-הָעֲמוּד הַשֵּׁנִי: (יט) וְשִׁתִּי כִתְרַת עֲשֵׂה
לְתֵת עַל-רֹאשֵׁי הָעֲמוּדִים מִצֶּקֶן נְחֹשֶׁת חֲמִשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכִּתְרַת
הָאֶחָת וְחֲמִשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכִּתְרַת הַשֵּׁנִית: (יז) שְׁבָכִים מַעֲשֵׂה
שְׁבָכָה גְדֻלִים מַעֲשֵׂה שְׂרָשָׁרוֹת לְכִתְרַת אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ הָעֲמוּדִים
שְׂבָעָה לְכִתְרַת הָאֶחָת וְשְׂבָעָה לְכִתְרַת הַשֵּׁנִית: (יח) וַיַּעַשׂ אֶת-
הָעֲמוּדִים וְשִׁנֵּי טוּרִים סָבִיב עַל-הַשְּׂבָכָה הָאֶחָת לְכֹסוֹת אֶת-
הַכִּתְרַת אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ הָרְמוֹנִים וְכֵן עֲשֵׂה לְכִתְרַת הַשֵּׁנִית: (יט)
וְכִתְרַת אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ הָעֲמוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשַׁן בְּאוֹלָם אַרְבַּע
אַמּוֹת: (כ) וְכִתְרַת עַל-שִׁנֵּי הָעֲמוּדִים גַּם-מִמַּלְעַל מִלְעַמַּת הַבָּטָן
אֲשֶׁר לְעֵבֶר (שִׁבְכָה) הַשְּׂבָכָה וְהָרְמוֹנִים מֵאֲתֵיב טָרִים סָבִיב עַל
הַכִּתְרַת הַשֵּׁנִית: (כא) וַיִּקְּם אֶת-הָעֲמוּדִים לְאֵלֶם הַהִיכָל וַיִּקְּם אֶת-
הָעֲמוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ יָכִין וַיִּקְּם אֶת-הָעֲמוּד הַשְּׂמָאלִי
וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ בְּעֵז: (כב) וְעַל רֹאשׁ הָעֲמוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשַׁן וְתַתָּם
מִלְּאֶכֶת הָעֲמוּדִים: (כג) וַיַּעַשׂ אֶת-הַיָּם מוֹצֵק עֶשֶׂר בְּאַמָּה מִשְׁפָּתוֹ
עַד-שְׁפָתוֹ עָגָל | סָבִיב וְחֲמִשׁ בְּאַמָּה קוֹמַתוֹ (וְקוּה) וְקוֹ שְׁלֹשִׁים
בְּאַמָּה יָסֹב אֹתוֹ סָבִיב: (כד) וּפְקָעִים מִתַּחַת לְשְׁפָתוֹ | סָבִיב סָבִיבִים
אֹתוֹ עֶשֶׂר בְּאַמָּה מִקְפִּים אֶת-הַיָּם סָבִיב שְׁנֵי טוּרִים הַפְּקָעִים
יִצְקִים בִּיצְקוֹתוֹ: (כה) עֹמֵד עַל-שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר שְׁלֹשָׁה פָּנִים | צְפוֹנָה
וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים | יָמָה וְשְׁלֹשָׁה | פָּנִים נֹגְבָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים מְזֻרְחָה
וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמַעְלָה וְכָל-אַחֲרֵיהֶם בְּיָתֵה: (כו) וְעֲבִיו טֹפַח וְשְׁפָתוֹ
כְּמַעֲשֵׂה שְׁפַת-כּוֹס פָּרַח שׁוֹשַׁן אֶלְפִים בַּת יָכִיל:

הפטרת ויקהל כמנהג האשכנזים - מלכים

ז

א

(מ) וַיַּעַשׂ חִירוֹם אֶת-הַכִּיּוֹרוֹת וְאֶת-הַיָּעִים וְאֶת-הַמְזַרְקוֹת וַיְכַל חִירוֹם
לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה: (מא)
עַמּוּדִים שְׁנָיִם וְגִלְתֵּי הַכִּתְרַת אֲשֶׁר-עַל-רֹאשׁ הָעֲמוּדִים שְׁתֵּים
וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתֵּים לְכֹסוֹת אֶת-שִׁתִּי גִלְתֵּי הַכִּתְרַת אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ

הַעֲמוּדִים: (מב) וְאֶת-הַרְמְנֵי אַרְבַּע מֵאוֹת לְשָׁתֵי הַשְּׂבָכוֹת שְׁנֵי-טוּרִים רְמֵימֹ לְשִׁבְכָה הָאֶחָת לְכֹסֹוֹת אֶת-שְׁתֵּי גִלְתֵּי הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הַעֲמוּדִים: (מג) וְאֶת-הַמְּכֹנֹוֹת עֲשֶׂה וְאֶת-הַפִּיֹרֹת עֲשֶׂה עַל-הַמְּכֹנֹוֹת: (מד) וְאֶת-הַיָּם הָאֶחָד וְאֶת-הַבְּקָר שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵת תַּחַת הַיָּם: (מה) וְאֶת-הַסִּירֹוֹת וְאֶת-הַיָּעִים וְאֶת-הַמְּזָרְקֹוֹת וְאֶת כָּל-הַפְּלִים (האהל) הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה חִירָם לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה נְחֹשֶׁת מְמֹרֹט: (מו) בְּכֹכַר הַיִּרְדֵּן יִצְקֵם הַמֶּלֶךְ בְּמַעְבַּה הָאֲדָמָה בֵּין סְכוֹת וּבֵין צָרְתָן: (מז) וַיִּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת-כָּל-הַפְּלִים מְרַב מְאֹד מְאֹד לֹא נִחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת: (מח) וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל-הַפְּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה אֶת מַזְבֵּחַ הַזָּהָב וְאֶת-הַשְּׁלֹחַן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים זָהָב: (מט) וְאֶת-הַמְּנֹרֹוֹת חֲמֵשׁ מִיָּמִין וְחֲמֵשׁ מִשְּׂמָאוֹל לְפָנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוֹר וְהַפָּרַח וְהַנֵּרֹת וְהַמְּלָקָחִים זָהָב: (נ) וְהַסְּפוֹת וְהַמְּזָמְרוֹת וְהַמְּזָרְקֹוֹת וְהַכְּפֹוֹת וְהַמְּחֹתָוֹת זָהָב סָגוֹר וְהַפְּתֹוֹת לְדִלְתֹוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים לְדִלְתֵי הַבַּיִת לְהִיכַל זָהָב:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצליח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה פרה פרק יב

א. האזוב הקצר, מספקו בחוט ובכוש, וטובל ומעלה, ואוחז באזוב ומזה. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים, כשם שהזהה באזוב, כך טבילה באזוב:

ברטורה (ה) האזוב הקצר מספקו. מאריכו כדי סיפוקו: ובכוש. הוא הפלך שהנשים טוות בו: וטובל ומעלה. ואע"ג דכתיב ולקח אזוב וטבל במים, והוא לוקח הפלך שהאזוב נתון בראשו, שפיר קרינו ביה ולקח אזוב, דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה: ואוחז באזוב ומזה. דבהזאה בעינן שיהא אוחז האזוב בידו: ר' יהודה ור' שמעון אומרים כו'. ואין הלכה כר' יהודה ור' שמעון:

ב. הזה, ספק מן החוט, ספק מן הכוש, ספק מן הגבעול, הציטו פסולה. הזה על שני כלים, ספק על שניהם הזה, ספק מחברו מצה עליו, הציטו פסולה. מחט שהיא נתונה על החרס, והזה עליה, ספק על המחט הזה,

סֶפֶק מִן הַחֶרֶס מְצָה עָלֶיהָ, הִזְיָתוֹ פְּסוּלָה. צְלוּחִית שְׂפִיָּה צָר, טוֹבֵל וּמַעְלָה
פְּדָרְפוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הִזְיָה רְאוּשׁוֹנָה. מִי חֲטָאת שְׁנַת־מַעְטוֹ, טוֹבֵל אֶפְלוֹ
רְאוּשֵׁי גְבוּעוּלִין וּמְזָה, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִסְפֹּג. נִתְפָּנוּן לְהִזּוֹת לְפָנָיו וְהִזָּה לְאַחֲרָיו,
לְאַחֲרָיו וְהִזָּה לְפָנָיו, הִזְיָתוֹ פְּסוּלָה. לְפָנָיו, וְהִזָּה עַל הַצְּדָדִין שֶׁלְפָנָיו, הִזְיָתוֹ
פְּשָׂרָה. מִזֵּין עַל הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ. מִזֵּין עַל הָאָדָם וְעַל הַכְּלִים,
וְאַפְלוֹ
הן
מֵאָה :

דרטורה (ב) ספק מן הכוש ספק מן החוט כו'. דבעינן הזאה ודאי מן האזוב, מקום
לדמרינן העמד טמא על חזקתו: מחזרו מינה עליו. שמה מתמנית מי חטאת של כלי
אחד הלך על האחר: הזאתו פסולה. דאי מחזרו מינה עליו אין זו הזאה מן האזוב: טובל
ומעלה כדרכו. ולא דמרינן מתוך שנדחק בפיה ללאת שמה יחזרו המים לתוך הכלי ולא
ישאר באזוב כשיעור: ר' יהודה אומר הזיה ראשונה. דהזאה ראשונה לא חיישינן, אבל
הזאה שניה מתוך שנדחקו ללאת וגם הזיה מהם נתמעטו ביותר וחיישינן בהזאה שניה שמה
לא נשאר באזוב כשיעור. ואין הלכה כר' יהודה: שלא יספג. שלא יקנח ממדדי הכלי או
משולי, דכתיב וטבל, ולא מספג: הזאתו פסולה. דבעינן כוונת הזאה והרי לא נעשית
מחשבתו: ואפילו הן מאה. ולא דבעינן הזאה בפני עצמה לכל איש ואיש או לכל כלי וכלי:

ג. נתפנון להזות על דבר שהיא מקבל טמאה והזיה על דבר שאינו מקבל
טמאה, אם יש באזוב, לא ישנה. על דבר שאינו מקבל טמאה, והזיה על
דבר שמקבל טמאה, אם יש באזוב, ישנה. על האדם, והזיה על הבהמה,
אם יש באזוב, לא ישנה. על הבהמה, והזיה על האדם, אם יש באזוב,
ישנה. המים המנטפים, פשרים. לפיכך הם מטמאין לשם מי חטאת:

דרטורה (ג) על דבר המקבל טומאה. אדם וכלים: על דבר שאינו מקבל טומאה. בהמה
וכלי אבנים: אם יש באזוב לא ישנה. אם נשתייר באזוב כדי הזאה אין צריך לחזור ולטבול
פעם שניה, אלא מזה מאותו שנסתייר באזוב. אבל אם טבל האזוב כדי להזות על דבר
שאינו מקבל טומאה, הואיל ותחילת טבילתו פסולה, כך הזאתו פסולה, ואל יזה צמה
שנסתייר באזוב עד שיסנה: המים המנטפין. מן האזוב שהטבילו לשם דבר שאינו מקבל
טומאה, אם הטביל בלחות טפות אזוב והזה מהן, כשרין: לפיכך מטמאין. לפי שלא עשו
מלותן, שהרי הטבילה הראשונה פסולה היתה, והרי אלו הטפות כשאר מי חטאת הכשרים
שהן מטמאין:

ד. המזה מחלון של רבים ונכנס למקדש ונמצאו המים פסולים, פטור.
מחלון של יחיד ונכנס למקדש ונמצאו המים פסולים, חייב. אבל כהן גדול,
בין מחלון של יחיד בין מחלון של רבים, פטור, שאין כהן גדול חייב על
ביאת המקדש. מחליקין היו לפני חלון של רבים ודורסין ולא נמנעין,
מפני שאמרו, מי חטאת שעשו מצותך, אינן מטמאין:

דרטורה (ד) המזה מחלון של רבים. שעומד בחלון של רבים והזה שם על הטמאים
העוזרים, והזה על הטמא כסבור שהמים שבידו טהורים להזאה: ונמלאו פסולים. אם

נכנס בהזאה זו למקדש: פטור. הטמא מקרבן, דהוי כספק טומאה ברשות הרבים דספיקו טהור. ופירש הרמב"ם הטעם, דטמא זה אנוס הוא ללא הוה ליה לאסוקי אדעתיה ולכדוק אם המים כשרין להזאה אם לאו, כיון שהיה עומד ברשות הרבים ומזה על הרבים. אבל העומד בחלון של יחיד ומזה, הוה ליה לטמא לכדוק על המים אם כשרים אם לאו, וכיון ללא צדק, שגגה היא זו ולא אונס, ואם נכנס למקדש בהזאה זו חייב קרבן, דהוי כספק טומאה ברשות היחיד דספיקו טמא: שאין כהן גדול חייב על ביאת המקדש דכתיב (במדבר יט) ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל, מי שחטאו שוה לקהל דהיינו ליחידים, פרט לכהן גדול שאין חטאו שוה ליחידים: מחליקין היו. כלומר כל כך מי חטאת היו שם עד שהיו מחליקין בהן בני אדם, ואפילו הכי דורסים בהן, משום ללא מטמאין, הואיל ונעשית מלותן:

ה. אוחז הוא הטהור בקרדום הטמא בכנפו, ומזה עליו. אף על פי שיש עליו כנפי הטהור. כמה יהא במים ויהיה בהם כנפי הטהור, כנפי שייטביל ראשי גבעולין ויזה. רבי יהודה אומר, רואים אותם כאילו הן על אזור שחן נחשת:

דרטורה (ה) בכנפו. בכנף בגדו, לפי שהקרדום הלריך הזאה הוא אב הטומאה, וכשאוהז בכנפו נעשה הכנף ראשון און האוחזו טמא, דאין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה. ואע"פ שיש על הקרדום מים כדי הזיה, און האוחזו טמא משום נושא מי הגדה, הואיל ונעשית מלותן כזר: כדי שייטביל ראשי גבעולין ויזה. חוץ ממה שהאזור בולע: כאילו הן על אזור של נחושת. שאינו בולע. דרואים המים הבלועים באזור כאילו הן בעין להשלים שיעור הזאה להיות הנושאין טמא. והא דכתיב (סג) ומזה מי הגדה דדרכינן מיניה לנושא כשיעור הזאה, היינו שאילו היו בעין היה זהו שיעור הזאה. ואין הלכה כר' יהודה:

ו. המזה באזור טמא, אם יש בו כפיצה, המים פסולים והזיתו פסולה אין בו כפיצה, המים פשרים, והזיתו פסולה. ומטמא את חברו, וחברו את חברו, אפלו הן מאה:

דרטורה (ו) המזה באזור טמא. כגון אזור של גינה שלקטנו לאכילה: אם יש בו כבינה. דזהו שיעור אוכל בין לקבל טומאה בין לטמא אחרים: והזאתו פסולה. דכתיב (סג) והזה הטהור, שהיה המזה טהור והאזור טהור: אפילו הן מאה. כולן טמאין לחטאת, דאין מונין ראשון ושני בחטאת אלא כולן הן תחילה:

ז. הטהור לחטאת שנטמאו ידיו, נטמא גופו, ומטמא את חברו, וחברו את חברו, אפלו הן מאה: ח. לגין של חטאת שנטמאו אחריו, נטמא תוכו, ומטמא את חברו, וחברו את חברו, אפלו הן מאה. הזיג והענבל, חבור. פוש של רובן, לא יזה לא על הכוש ולא על הפיקה. ואם הזיה, מזה. של פשתן, חבור. עור של עריסה שהוא מחבר לפיקות, חבור. המלבן, אינו חבור לא לטמאה ולא לטהרה. כל ידות הכלים הקדוחות, חבור. רבי יוחנן בן נורי אומר, אף החרוקות:

זרמורה (ח) שנטמאו אחריו. במשקין טמאין, ללשאר טהרות לא נטמא תוכו, אבל חטאת אינו כן: הזוג והענבל חיבור. שאם הזה על אחד מהן, חזירו טהור. וזוג הוא הפעמון, וענבל הוא הפטיש שבפנים המכה בפעמון שעל ידו מקשקש: כוש של רובן. פלך שטווין בו ארבי הוא הגמי שעושין ממנו מחללחות: לא על הכוש ולא על הפיקה. כלומר לא יזה לא על זה לצדו ולא על זה לצדו ללא הו חבור, אבל כריך להזות על שניהן: פיקה. מה שמשמין בסוף הכוש להכבדו קרוי יקה. בלע"ז פורסל"ו. ואם הזה על אחד מהן בלבד, מוזה. ורמז"ס פירש, לא על הכוש ולא על הפיקה אלא על קנה הברזל שרגילין לתת בראש הכוש שנקרא לנורא, ועליו מזין מפני שהוא עיקר הכלי, ועולה ההזאה לכוש ולפיקה: של פשתן חבור. שהפלך שטווין בו פשתן דרכו להיות הפיקה מחוברת בכוש: עור של עריסה. עור שמשמין בעריסה של קטן ודרכו להיות מחובר בעריסה: המלצן. כמין קערות של עץ חקוקות שמכניסין בו כרעי המטה שלא ירקבו מלחלוחית הארץ. ודומה לו בפרק המוכר את הבית בצבא בתרא, מלצנות של כרעי המטה: אינו חבור לא לטומאה. דאם נטמא זה לא נטמא זה: ולא לטהרה. דאם הזה על זה לא הזה על זה: הקדוחות חבור. כגון ידות הסכינים שהברזל נכנס לתוך הבית יד של עץ או של עצם ומחובר בו הו חבור, נטמא אחד מהן נטמא חבור, וכן אם הזה על אחד מהן הזה על חבור. קדוחות, לשון מקדה: אף החרוקות. לשון ויחרקו שן (איכה ב) כלומר אף הידות שהן חדות בראשן ומכניסין חודן בנקב שעושין בראש הכלי, כגון בית יד של רומת, אף אלו הו חבור. ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי:

ט. הסלים שבקנתל, והמטה של טרבל, וקרן של פליבה, וקרנין של יוצאי דרכים, ושלשלת המפתחות, ושלל הכובסים, והפגד שהוא תפור בכלאים, חבור לטמאה ואינו חבור להזיה:

זרמורה (ט) הסלים שבקנתל. סלים שדרכן להוליך בהן פירות או זבלים על גבי החמור והן מחוברין זה בזה: מטה של טרבל. כמין עז של ברזל שדשין בו את התבואה: קרן של כליבה. המטה של מתים עושים לה כמין קרן של ברזל וקושרין בו המת שלא יפול. וקורים למטה של מתים כליבה, שהיא עשויה ככלוב של עופות: וקרנים של יוצאי דרכים. קרני בהמה וחיה שמוליכים עמהם עוברי דרכים למלאות בהן מים לשותה: ושלשלת המפתחות. שלשלת שתולים בה המפתחות: ושלל של כובסים. דרך הכובסים לשלול הבגדים זה עם זה הקטן עם הגדול בשביל שלא יאבד: והבגד שהוא תפור בכלאים. שתי חתיכות של בגד אמר שתפרן בחוטי פשתן וסופו להפרד משום איסור כלאים, וכן שלל של כובסים סופו להפרד, ואפילו הכי הו חבור לטומאה:

י. פסוי מחם שהוא מחבר לשלשלת, בית שמאי אומרים, חבור לטמאה ואינו חבור להזיה. בית הלל אומרים, הזיה על המחם, הזיה הפסוי. הזיה על הפסוי, לא הזיה המחם. הפל פשרים להזות, חוץ מטמטום, ואנדרוגינוס, והאשה. ותינוק שאין בו דעת, האשה מסעדתו ומזה, ואוחזת לו במים והוא טובל ומזה. אם אחזה בגדו, אפלו בשעת הזיה,

פסול:

ברטנורה (י) מיחס. קומקום של נחושט שמחממים בו המים: חוץ מטומטום ואגדרוגינוס. לפי שהן ספק אשה, ואשה אינה כשרה להזות, דכתיב וטבל במים איש טהור, איש ולא אשה, טהור, לרבות את הקטן והזאה יליף מטבילה דאתקוש להדדי: האשה מסעדתו. מסייעתו כדמפרש בסיפא דאוחזת לו במים: אם אחזה בידו אפילו בשעת הזאה פסול. לא מציעא בשעת טבילה דכי כתיב איש ולא אשה, בטבילה הוא דכתיב, אלכא אפילו בשעת הזאה ללא כתיב קרא בהזאה, אפילו הכי אם אחזה בידו, פסול, דגמרינן הזאה מטבילה:

יא. טבל את האזוב ביום והזה ביום, כִּשְׁר. ביום והזה בלילה, בלילה והזה ביום, פסול. אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום, שְׂאִין מִזֵּין עַד שְׂתַנֵּץ החמה. וְכֵן שְׁעָשׂוּ מִשְׁעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר, כִּשְׁר:

ברטנורה (יא) ביום והזה כלילה פסול. דכתיב והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי, ביום ולא כלילה. ואתקש טבילה להזאה, דכתיב וטבל במים איש טהור והזה, מה הזאה ביום אף טבילת אזוב ביום: טובל כלילה ומזה ביום. היכא דשהה טבילתו ולא הזאה ביום השביעי, כשכח להזות בשמיני או בתשיעי ועשירי יכול להקדים טבילה להזאה. אבל הטובל בשביעי כמלתו, מזה תחלה ואחר כך טובל, דכתיב וחטאו ביום השביעי והדר וכבס בגדיו ורחץ במים: משעלה עמוד השחר כשר. למקם ואילך הוא יום, דכתיב (בנחמיה 7) ולאנחנו עושים במלאכה וחלים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד לאת הכוכבים, וכתיב (ס) והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה:

גמרא נדה דף י"ט ע"ב

זעירי אמר רבי חנינא כדס מאכולת של ראש. מתיבי הרגה מאכולת הרי זה תולה בה מאי לאו דכליה גופה לא דראשה. אמר ר' דינאה אמר רבי אבהו כדס אצבע קטנה של יד שנגפה וחייתה וחררה ונגפה ולא של כל אדם אלא של בחור שלא נשא אשה ועד כמה עד בן עשרים. מתיבי תולה בבנה ובבעלה בשלמא בבנה משפחת לה אלא בעלה היכי משפחת לה אמר רבי נחמן בר יצחק כגון שנגנסה לחפה ולא נבעלה:

דף י"ט הרגה מאכולת. אשה שרואה כהם בצגדה אם הרגה מאכולת תולה בה ואי קשיא הא שיעור כהם כגרים ועוד ומאכולת כולי האי לא הוי כדאמר בפרקין בעינן כגרים ועוד לאפוקי מדם המאכולת לא קשיא ההיא לר' חנינא בן אנטיגנוס הא

לרצונן צפרק הרואה כחם ללא צעי האי שיעור: מאי לאו מאכולת דכולה גופה. אלמא כל מאכולת דומה לדם נדות ואת אמרת דם מאכולת סל ראש הוא דדמי לדם נדות אצל דשאר הגוף לא: אמי ורדינאה. נאה כורד ובגטין קרי לי' אמי ספיר נאה. לסנא אחרינא ורדינאה מקום הוא ססמו ורדינאה בערוצין: מיתבי תולה צבנה ובצעלה. אם יס בהן מכה סמא נטף עליה כספוכצין יחד אלמא דם צנה ובצעלה דומה לדם נדות: כסלמא צבנה משכחת לה. סלא נסא: אלא בצעלה. הא נסוי הוא:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

תא חזי כתיב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לי אלהיך וגומר כל מלאכתך באינון שיתא יומי עבידתיהו דבני נשא. ובגין האי מלה לא מזדווגי חבריאי בר בזמנא דלא ישתכח מעבידתיהו דבני נשא אלא עבידתיה דקדשא בריה הוא. ומאי עבידתיה זווגא דמטרוניתא לאפקא נשמתין קדישין לעלמא ובגין כד בהאי ליליא חבריאי מתקדשי בקדושה דמאריהון ומכונני לפייהו ונפקי בני מעלי בגין קדישין דלא סטאן לימינא ולשמאלא בגין דמלכא ומטרוניתא. ועל אלן כתיב (דברים י"ד) בנים אתם לי אלהיכם. לי אלהיכם ודאי. בגין דאלן אקרון בגין דיליה. בגין למלכא ולמטרוניתא. והא דעתייהו דחבריאי דינעין רזא דא בדא מתדבקן. ובגין כד אקרון בגין לקדשא בריה הוא:

תרגום הזוהר צא וראה, פתוב, ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך וגו'. כל מלאכתך, שכללנו ששה ימים נמנא מעשיהם של בני אדם, ובשכיל דבר זה אינם מזדווגים החברים רק בזמן שלא נמנא מעשיהם של בני אדם אלא מעשיו של הקדוש צרוף הוא. דהינו בשבת שאסור לאדם עשיית מלאכה. ומהו מעשיו, הוא הזווג עם מטרוניתא, להוציא נשמות קדושות לעולם. ומשום זה צלילה הזה, החברים מתקדשים בקדשת אדונם, ומכוננים לבם, ויוצאים צנים טובים צנים קדושים שאינם סרים ימין ושמאל, צנים של המלך והמטרוניתא. ועל אלו פתוב, צנים אתם לה' אלהיכם. לה' אלהיכם ודאי, משום שכלו נקראים צנים שכו, צנים של המלך ומטרוניתא. והרי דעת החברים היודעים סוד הזה, מתדבקים צנה, ומשום זה נקראים צנים להקדוש צרוף הוא:

א. מתר להשאיל כלים ולהשכיר לנכרי ואף על פי שהוא עושה בהן מלאכה בשבת מפני שאין אנו מצוים על שבייתת הכלים אבל בהמתו ועבדו אסור מפני שאנו מצוים על שבייתת בהמה ועבד: **ב.** המשפתף עם הנכרי במלאכה או בסחורה בחנות אם התנו בתחלה שיהיה שכר השבת לנכרי לבדו אם מעט אם הרבה ושכר יום אחר פנגד יום השבת לישראל לבדו מתר ואם לא התנו בתחלה כשיבואו לחלוק נוטל הנכרי שכר משבתות פלו לבדו והשאר חולקין אותו ואינו מוסיף לו כלום פנגד יום השבת אלא אם כן התנו בתחלה וכן אם קבלו שדה בשותפות דין אחד הוא: **ג.** ואם לא התנו ובאו לחלוק השכר ולא היה שכר שבת ידוע יראה לי שהנכרי נוטל שביעית השכר והשאר חולקין: **ד.** הנותן מעות לנכרי להתעסק בהן אף על פי שהנכרי נושא ונותן בשבת חולק עמו בשכר בשנה וכן הורו כל הגאונים זכרונם לברכה:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הוראת מעשיו לבריות ידעת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה ענין אותה האשה שהיתה נענשת בגיהנם על שהיתה מספרת לחברתה היום התעניתי וכו' ולא די שאינו מקבל שכר אלא שנדון בגיהנם כי הרי מגלה דעתו שאין מעשיו כלל לשם שמים והוא מכלל הפרושים פרוש נקי פרוש קינאי וכו' ואמרו רבותינו זכרונם לברכה לעולם? הא אדם ירא שמים בסתר ויהיה כל דרכיו לשמים ואם יכול אדם שיעשה כל דרכיו לשמים ולא יפרש לבריות אפלו אחד מהן שכוון ומכפל מפני שפבוד אלהים הסתר דבר עד כאן לשונם:

פרשת פקודי

פקודי יום ראשון תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 6 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

(כא) אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן הַמִּשְׁכַּן הַעֲדֹת אֲשֶׁר פָּקַד עַל-פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ הֲלוֹאִים בְּיַד אֵיתָמָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן: אֵלֶּיךָ מִנְּגִי מִשְׁכָּנָא מִשְׁכָּנָא דְסִדְהוּתָא דִּי אֵתְמָנִי עַל מִימְרָא דְמֹשֶׁה פְּלַחוּ לִינְאִי בִידָא דְאֵיתָמָר בֶּר אֶהֱרֹן פְּהִנָּא:

רס"י אלה פקודי. בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן, לכסף ולזהב ולנחשת, ונמנו כל כליו לכל עבודתו: המשכן משכן. שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל: משכן העדת. עדות לישראל שותר להם הקדוש צרוך הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם: עדת הלויים. פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללויים במדבר, לשאת ולהוריד להקים איש איש למשאו המפקד עליו, כמו שאמרו בפרשת נשא (במדבר 7) : ציד איתמר. הוא היה פקיד עליהם למסור לכל בית אב עבודה שעליו:

(כב) וּבְצִלְאֵל בֶּן-אוּרִי בֶן-חֹרִי לְמִטֵּה יְהוּדָה עֲשֵׂה אֶת כָּל-אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: וּבְצִלְאֵל בֶּר אוּרִי בֶר חֹרִי לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה עֲבַד יְת כָּל דִּי פְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:

רס"י ובצלאל בן אורי וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה. אשר צוה משה אינו כתיב כאן, אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפלו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני, כי משה צוה לצלאל לעשות תחלה כלים ואחר כך משכן, אמר לו בצלאל מנהג עולם לעשות תחלה בית ואחר כך משים כלים בתוכו. אמר לו כך שמעתי מפי הקדוש צרוך הוא. אמר לו משה בצל אל היית, כי בודאי כך צוה לי הקדוש צרוך הוא, וכן עשה המשכן תחלה ואחר כך עשה הכלים:

(כג) וְאִתּוֹ אֶהֱלִיאָב בֶּן-אֶחִיסָמָר לְמִטֵּה-דָן חֲרָשׁ וְחֹשֶׁב וְרָקִים בְּתִלְכָּלִת וּבְאַרְגָּמֹן וּבְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבִשְׂשִׁי: (ס) וְעִמָּה אֶהֱלִיאָב בֶּר אֶחִיסָמָר לְשִׁבְטָא דְדָן נְגַר וְאָמֹן וְצִיר בְּתַכְלָא וּבְאַרְגָּמֹן וּבְצִבְעֵ זְהוּרִי וּבְבוּצָא: (כד) כָּל-הַזֶּהב הָעֲשׂוּי לְמַלְאכָה בְּכָל מְלָאכַת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי | זְהָב הַתְּנוּפָה תִּשְׁעָ וְעֶשְׂרִים כֶּכָר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל

בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: כָּל דְּהָבָא דְאִתְעַבַּד לְעִבְיָדָא בְּכָל עֵבִידַת קוּדְשָׁא וְהוּהוּ דְהַב אֲרַמּוּתָא עֲסָרִין וְתִשְׁעַ כְּפָרִין וְשִׁבְעַ מָאָה וְתִלְתִּין סְלַעִין בְּסְלַעֵי קוּדְשָׁא:

רס"י ככר. ששים מנה, ומנה של קדש כפול היה, הרי הככר מאה ועשרים מנה, והמנה עשרים וחמשה סלעים, הרי ככר של קדש שלשת אלפים שקלים, לפיכך מנה צפרוטרוט כל השקלים שפחותין בזמנינם משלשת אלפים שאין מגיעין לככר:

(כה) **וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאֵת כֶּכָר וְאַלְף וְשִׁבְעַ מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:** וְכֶסֶף מִנְיָנֵי כְּנֻשְׁתָּא מָאָה כְּפָרִין וְאַלְף וְשִׁבְעַ מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשָּׁה סְלַעִין בְּסְלַעֵי קוּדְשָׁא: (כו) **בְּקַע לְגִלְגָּלַת מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל הָעֹבֵר עַל-הַפְּקָדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְשֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלְף וְשִׁלְשֵׁת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:** תִּקְלָא לְגִלְגָּלַת פְּלִגּוּת סְלַעַא בְּסְלַעֵי קוּדְשָׁא לְכֹל דְעָבַר עַל מִנְיָנָא מִבְּרַ עֲסָרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא לְשִׁית מָאָה וְתִלְתָּא אֲלָפִין וְחֲמִשׁ מָאָה וְחֲמִשִּׁין:

רס"י בקע. הוא שם משקל של מחצית השקל: לשש מאות אלף וגו'. כך היו ישראלי, וכך עלה מנינם אחר שהוקם המשכן בספר במדבר. ואף עתה נודעת המשכן כך היו. ומנין חלאי השקלים של שש מאות אלף עולה מאת ככר, כל אחד של שלשת אלפים שקלים, כיכר, שש מאות אלף חלצין הרי הן שלש מאות אלף שלמים, הרי מאת ככר, והשלשת אלפים וחמש מאות וחמשים חלצין עולין אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקלים:

נביאים - מלכים א - פרק ז

(מ) **וַיַּעַשׂ חִירוֹם אֶת-הַכִּירוֹת וְאֶת-הַיַּעֲיִם וְאֶת-הַמְזַרְקוֹת וַיִּכַּל חִירוֹם לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ: שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה:** וְעַבַּד חִירוֹם יָת כִּירוּיָא וְיָת מְגִרּוּפִיתָא וְיָת מְזַרְקָא וְשִׁיְצִי חִירִם לְמַעַבְדַּד יָת כָּל עֵבִידַתָּא דְעַבַּד לְמִלְכָא שְׁלֹמֹה בְּבֵית מְקֻדְשָׁא דִּינִי:

כס"י ויעש חירוס וגו'. ולאמר רבי, הכירות הן הן סירות, כמה לוח אמר (זכיה יב ו) : ככור אש בעלים ; וכן (שמואל א ב יד) : והכה בכור : הכירות . של נחשת , לדשן את המזבח : היעים . מגרפות של נחשת , שקורין וידו"ל באשכנז , לחתות בהן לשן בתוך הסירות :

עמדים שנים וגלת הכתרת אשר-על-ראש העמדים (מא) שְׁתֵּי־וְהַשְּׁבָכוֹת שְׁתֵּי־לְכֹסוֹת אֶת-שְׁתֵּי גִלְתֵּי הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ הָעַמֻּדִים : עמודי תרין ואגני קרונתון די על ריש עמודי תרתינו וסריגתא תרתינו לכסאה ית תרתינו אגני קרונתון דעל ריש עמודי : (מב) **ואת-הרמנים ארבע מאות לשתי השבכות שני-טורים רמנים לשבכה האחת לכסות את-שתי גלת הכתרת אשר-על-פני העמודים** : ונת רמוניא ארבע מאה לתרתינו סריגתא תרין סדרין דרמונין לסריגתא חדא לכסאה ית תרתינו אגני קרונתון דעל אפי עמודי :

כס"י שני טורים רמונים . מאה רמונים בטור , חרוזים בשרקות :

ואת-המכנות עשר ואת-הכירת עשרה על-המכנות : ונת בסיסיא עשר ונת כיורא עשרא על בסיסיא : (מד) **ואת-הים האחד ואת-הבקר שנים-עשר תחת הים** : ונת נמא חד ונת תורי תרי עשר תחות נמא : (מה) **ואת-הסירות ואת-היעים ואת-המזרקות ואת-כל-הכלים** (האהל) האלה אשר עשה חירם למלך שלמה בית יהוה נחשת ממרט : ונת דודיא ונת מגרופיתא ונת מזרקא ונת כל מנא האליון פעובד מני משפנא דעבד משה כו עבד חירם למלכא שלמה בית מקדשא דיני נחש טב :

כתובים - משלי - פרק כ

גולה-סוד הולך רכיל ולפתה שפתי לא תתערב : דגלי רזא אכל קורצא ולמן דמשרגג בשפתייה לא תתחלט :

רש"י גולה סוד הולך רכיל ולפוחה שפתיו . המדבר חלקות לפחותך ולהסיתך :

(כ) **מְקַלְל אָבִיו וְאִמּוֹ יִדְעָה נְרוֹ (באישון) בְּאֶשׁוֹן חֶשֶׁךְ:** דְּלִיט לְאָבוֹי וּלְאִמִּיהַ נִדְעָה שְׂרָגִיהַ אֵיךְ אֶתּוֹנָא דְחֶשׁוֹכָא :

רש"י מקלל אביו ואמו . ידעך נרו באשון חשך . בהנסיף ובהשחיר החשך כלומר בצל הרעה :

(כא) **נִחְלָה (מבחלת) מְבַהֶלֶת בְּרֵאשִׁינָה וְאַחֲרֵיתָהּ לֹא תִבְרָךְ:** וְרֵיתָתָא דְמִסְרָהָבָא בְּקִדְמִתָּא וּבְסוּפָא לֹא תִתְבְּרִיךְ :

רש"י נחלה מבוהלת בראשונה . שנזהל למהר וליטול תחלה כגון בני גד ובני ראובן שמהרו לטול חלקם בעבר הירדן ודברו צבהלה שנאמר גדרות לאן נבנו למקנינו פה וערים לטפנו (במדבר לב) עשו את העיקר טפל שהקדימו לאנס לטפם : ואחרייתה לא תבורך . שגלו כמה שנים קודם שאר השבטים כמו שמפורש בסדר עולם ובמדבר רבי תנחומי בשנת שמים לאחז ויער ה' את רוח מלך אשור וגו' ושאר שבטים גלו בשנת שס לחזקיהו היא התשיעית להושע בן אלה :

(כב) **אל-תאמר אשלמה-רע קנה ליהוה וישע לך:** לֹא תִימַר אֲשֶׁלֶם בִּישְׁתָּא סָכָא לֹא לְהַדּוּ וַיִּפְרֹקֶנּוּ : (כג) **תועבת יהוה אבן ואבן ומאזני מרמה לא-טוב:** מְרַחֲקִין אַנּוּוֹ קָדָם אֱלֹהִים מִתְקַלָּא וּמִתְקַלָּא וּמִשְׁחָתָא דְרַמְיֹתָא לֹא שְׁפִיר קָדְמוּי : (כד) **מִיְהוָה מְצַעֲדֵי-גִבֹר וְאִדָּם מֵה-יְבִין דִּרְכּוֹ:** מִן קָדָם יֵי הַלְכָתִּיהַ דְגִבְרָא וְיִבְר נְשָׂא לֹא מִתְבַּיֵּן אַרְחֵתִּיהַ :

משנה דמאי פרק ו

א. המקבל שדה מישראל, מן הנכרי ומן הכותי, יחלק לפניהם. החוכר שדה מישראל, תורם ונותן לו. אומר רבי יהודה, אימתי. בזמן שנתן לו מאותה השדה ומאותו המין, אבל אם נתן לו משדה אחרת או ממין אחר, מעשר ונותן לו :

דרטורה (6) המקבל שדה. למחאה לשליש ולרביע כדרך האריסין: יחלק לפנייהם. ואינו כריך לעשר חלק בעל השדה, אבל מניח לפנייהם חלק שכן הקרקע כשאינו מעושר, ולא חייבו חכמים למקבל שיעשר על חלקו של בעל השדה, ויתן לו מה שפסק עמו כשהוא מעושר מפני ישוב ארץ ישראל, כדי שלא ימנעו מלקבל השדות באריסות: החוכר. מקבל השדה בדבר קלוב כך וכך כורין לשנה, בין שהיא עושה הרבה בין שהיא עושה מעט: תורם ונותן לו. אבל לא מעשר, דכל חוכר על מנת כן יורד לשדה שיתן לו חכירותו מפירות הגדילים בשדה בטבלס, ומיהו משום דאין להשהות התרומה דאי אפשר לגורן שתעקר ללא אם כן נתרמה, משום הכי תורם ונותן לו, ומסתבר דמנכה לו התרומה מחכירותו דמאי שנא תרומה ממעשר: אמר רבי יהודה. אימתי סגי לחוכר שיתרום לבד ואינו מעשר, כשנותן לו חכירותו מאותה שדה ומאותו המין, אבל אם נתן לו משדה אחרת אף מאותו המין, או ממין אחר אף מאותה שדה, כגון שזרע מקלת השדה מין אחר כשיעור חכירתו, חייב אף לעשר, דדמי לפורע חובו, אי נמי אין דעת [המחכיר] לקבל פירות טבולים, אלא כשפורע לו מאותה שדה האדה ומאותו המין:

ב. החוכר שדה מן הנכרי, מעשר ונותן לו. רבי יהודה אומר, אף המקבל שדה אבותיו מן הנכרי, מעשר ונותן לו:

דרטורה (5) החוכר שדה מן הנכרי. קנס קנסו חכמים לחוכר שדה מן הנכרי שיהא מעשר מה שנותן לו, כדי שלא יהא שום ישראל חוכר שדה ממנו ותשאר בורה בידו, ומתוך כך יטרך למכרה לישראל בדמים מועטים, ובמקבל באריסות לא קנסו, שיותר חפץ נכרי בחכירות מבאריסות: שדה של אבותיו. שגזל הנכרי מאבותיו וקנסוהו שיטרך לעשר, כדי שידחוק עצמו ויקננה מן הנכרי, שמתוך שהיא חביבה עליו שהיתה של אבותיו לא יניח לקבלה מן הנכרי ביותר מן הראוי לה, וכשיכבד עליו המעשר יקננה, וכוותיה דרבי יהודה קיימא לן, דלא פליג תנא קמא עליה:

ג. פהו ולוי שקבלו שדה מישראל, בשם שחולקין בחלין כן חולקין בתרומה. רבי אליעזר אומר, אף המעשרות שלקו, שעל מנת כן באו:

דרטורה (4) כשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה. כשנוטל בעל השדה מחאה ושליש ורביע ממה שהולאה השדה, נוטל גם כן מחאה ושליש ורביע מן התרומה והמעשרות המוטלות עליה, ונותן הוא לכל כהן ולוי שירצה: אף המעשרות שלהן. אם המקבל כהן כל התרומה שלו, ואם לוי הוא כל המעשר שלו: שעל מנת כן. ירדו לקבל שדה זו באריסות, ואין הלכה כר' אליעזר, דאף על גב דעל מנת כן ירדו, צמה קנו:

ד. ישראל שקבל מכהן ומלוי, המעשרות לבפלים. רבי ישמעאל אומר, הקרתני שקבל שדה מירושלמי, מעשר שני של ירושלמי. וחקמים אומרים, יכול הוא הקרתני לעלות ולאכלו בירושלמי:

זרמורה (ז) המעשרות לבעלים. זהא אפילו רבנן דפליגי עליה דרבי אליעזר מודו, דכיון דשדה של בעלים, מקום מעשר שירי שיריה: הקרתני. לשון קריה, כלומר, האיך היושב בקריה בכפרים, שכן דרך בני הכפרים לקבל שדה מזני הכרכים: יכול הוא הקרתני וכו'. הלכך כל אחד נוטל חלקו במעשר שני וכן הלכה:

ה. המקבל זיתים לשמן, פשם שחולקין בחליון כד חולקין בתרומה. רבי יהודה אומר, ישראל שקבל מכהן ומלוי זיתים לשמן למחצית שחר, המעשרות לבעלים:

זרמורה (ח) המקבל זיתים לשמן. ישראל שקבל זיתים מכהן או מלוי: כשם שחולקין בחוליון כד חולקין בתרומה. ואף על גב דלעיל לבעלים, הכא שאני דלא קיבל קרקע אלא אילנות, ורבנן לא עבדי זיתים כקרקע: או למחצית שחר. שימכר השמן ויחלקו הריוח לאמנע: המעשרות לבעלים. דר' יהודה עביד זיתים כקרקע, ואין הלכה כרבי יהודה:

ו. בית שמאי אומרים, לא ימכר אדם את זיתיו אלא לחבר. בית הלל אומרים, אף למעשר. וצנועי בית הלל היו נוהגין כדברי בית שמאי:

זרמורה (ט) לא ימכור אדם זיתיו. זיתים שנתלשו מן האילן ולא הוכשרו לקבל טומאה, כגון שעדיין לא הזיעו זיעת המעטן שהיא מכשרתן לקבל טומאה: אלא לחבר. לפרוש המוחזק לטהרות, ולא ימכרם למי שאינו חבר שלא ידרוך אותם בטומאה: אף למעשר. אף למי שלא קיבל עליו אלא לעשר אבל לא קבל עליו להיות מוחזק לטהרות יכול למכרם, דכיון דאכתי לא הוכשרו אימור שמה יאכלום קודם שיזיעו, ואף על גב דרוב זיתים אין עומדין לאכלן כד, בעלילה כל דהוא דמצינן לתלות תלינן. ורמב"ם מוקי פלוגתייהו דבית שמאי ובית הלל, דבית שמאי סברי אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל, ובית הלל סברי מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל: וצנועי בית הלל. ותיקון המדקדקין במלות שהיו צבית הלל:

ז. שנים שבצרו את פרמיהם לתוך גת אחת, אחד מעשר ואחד שפינו מעשר, המעשר מעשר את שלו, וחלקו בכל מקום שהוא:

זרמורה (י) אחד מעשר. נאמן על המעשרות: ואחד אינו מעשר. אינו נאמן על המעשרות: המעשר מעשר את שלו. מתקן החאי מכל מה שגדל בכרם של שניהם: וחלקו בכל מקום שהוא. בירושלמי מפרש דהכי קאמר וחלקו של חבירו דהיינו של זה שאינו מעשר בכל מקום שהוא דמאי הוא. ומשום דאין ברירה חיישינן שמה חאי חלקו של המעשר ביד חבירו שאינו מעשר וחאי חלק חבירו בידו, הלכך אף על פי שכבר תיקן החאי מכל מה שגדל בכרם, חייב לתקן בתורת דמאי חאי חלק חבירו שבידו:

ח. שנים שקבלו שדה באריסות, או שירשו או שנשתתפו, יכול הוא לומר, טל אפה חטים שבמקום פלוני ואני חטים שבמקום פלוני, אפה

יִין שְׁבִמְקוֹם פְּלוֹנִי וְאֲנִי יִין שְׁבִמְקוֹם פְּלוֹנִי. אָבֵל לֹא יֹאמֶר לוֹ, טַל אֶתָּה חֲטִיִּים וְאֲנִי שְׁעוּרִים, טַל אֶתָּה יִין וְאֲנִי (אָטַל) שְׁמוֹן:

זרמטורה (ח) טוֹל אֶתָּה חֲטִיִּים שְׁבִמְקוֹם פְּלוֹנִי. הֵכָא מֵיירִי שְׁחֲלָקוּ סָדָה בְּקִמּוֹתֵיהָ וְעֵנְזִים הַמְחֻזְבְּרִים בְּכֶרֶם, הַלְכֵךְ יֵשׁ בְּרִירָה וְאִמְרִינֵן זֶהוּ חֲלָקוּ הַמְגִיעוּ וְהַמְעַשֵּׂר מֵעַשֵּׂר אֶת שְׁלוֹ וְדִין. וְלַעִיל אֵיירִי שְׁחֲלָקוּ בְּתֵלוֹשׁ, וְהֵתֵם אִין בְּרִירָה, דְּכָל קֵלָח וְקֵלָח שֶׁל שׁוֹתֵפִים הוּא, וְלִירִיד לַעֲשֵׂר דְּמֵאֵי עַל חֲלָק חֲבִירוֹ שְׁבִידוֹ: אָבֵל לֹא יֹאמֶר לוֹ טוֹל אֶתָּה חֲטִיִּים וְאֲנִי שְׁעוּרִים. דְּלִיכָא לְמִימַר הֵכָא זֶהוּ חֲלָקוּ הַמְגִיעוּ, אֲלֵא הוּי כְּמַחְלִיפִים זֶה לְזֶה וְנִמְלָא זֶה הַמְעַשֵּׂר מוֹכֵר חֲלָקוּ לְמִי שְׁחִינּוּ מְעַשֵּׂר:

ט. חֵבֵר וְעַם הָאֶרֶץ שְׁיִרְשׁוּ אֶת אֲבֵיהֶם עִם הָאֶרֶץ, יְכוֹל הוּא לֹאמֵר לוֹ, טַל אֶתָּה חֲטִיִּים שְׁבִמְקוֹם פְּלוֹנִי וְאֲנִי חֲטִיִּים שְׁבִמְקוֹם פְּלוֹנִי, אֶתָּה יִין שְׁבִמְקוֹם פְּלוֹנִי וְאֲנִי שְׁעוּרִים, טַל אֶתָּה הַלֵּחַ וְאֲנִי (אָטַל אֶת) הַיֵּבֶשׁ:

זרמטורה (ט) חֵבֵר. הַנְּחָמֵן לְטִהָרוֹת וְאִין כְּרִיד לֹאמֵר לְמַעֲשָׂרוֹת: שִׁירָשׁ אֶת אֲבֵיהֶן עִם הָאֶרֶץ. וּפִירוֹת שֶׁהֵנִיחַ הוּי דְּמֵאֵי וּבְחֻזְקַת טִמְאֵים: טוֹל אֶתָּה הַלֵּחַ. שְׁהוֹכֵס לְקַבֵּל טוֹמְאָה, וְאֲנִי הַיֵּבֶשׁ שֶׁלֹּא הוֹכֵס לְקַבֵּל טוֹמְאָה, לְפִי שְׁאִסוּר לְחֻזְרָא לְמַכּוֹר לְעַם הָאֶרֶץ לֹא וַיִּבֶשׁ כְּדַתְנָן לְעִיל שְׁנִי בְּפֶרֶק

י. גַּר וְנִכְרִי שְׁיִרְשׁוּ אֶת אֲבֵיהֶם נִכְרִי, יְכוֹל הוּא לֹאמֵר, טַל אֶתָּה עֲבוּדָה זָרָה וְאֲנִי מְעוֹת, אֶתָּה יִין וְאֲנִי פְּרוֹת. וְאִם מִשְׁבָּאוֹ לְרִשׁוֹת הַגֵּר, אָסוּר:

זרמטורה (י) טוֹל אֶתָּה עֲבוּדָה זָרָה וְאֲנִי מְעוֹת. אֲף עַל גַּב דְּחֲלוּפֵי עֲבוּדָה זָרָה וַיִּין נֶסֶךְ אֲסוּרִים בְּהִנְחָה, הֵכָא שְׂרִי עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לִידוֹ, מִשּׁוּם דִּירוּשְׁתָּא גַר אֶת אֲבֵיו אֵינָה מִן הַתּוֹרָה אֲלֵא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים. וְלֹא דְמִי לְחֻזְרָא וְעַם הָאֶרֶץ שִׁירָשׁוּ אֶת אֲבֵיהֶם עִם הָאֶרֶץ, לְאִפְּלוֹ קוּדֵם שְׁבָאוֹ לִידוֹ אֲסוּר לֹאמֵר לוֹ טוֹל אֶתָּה חֲטִיִּים וְאֲנִי שְׁעוּרִים, דֵּהֵתֵם הוּיֹא יְרוּשָׁה לְאִוְרֵיתָא וְהוּי כְּאֵלּוּ בְּפֶרֶק

יא. הַמּוֹכֵר פְּרוֹת בְּסוּרְיָא, וְאֹמֵר מְשַׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן, חֵיב לְעֵשֶׂר, מְעֵשְׂרִין הֵן, נְאָמֹן, שְׁהֵפָה שְׁאָסֵר הוּא הֵפָה שְׁהֵתִיר. מְשַׁלֵּי הֵן, חֵיב לְעֵשֶׂר, מְעֵשְׂרִין הֵן, נְאָמֹן, שְׁהֵפָה שְׁאָסֵר הוּא הֵפָה שְׁהֵתִיר. וְאִם יְדוּעַ שְׁיֵשׁ לוֹ שְׂדֵה אֶחָת בְּסוּרְיָא, חֵיב לְעֵשֶׂר:

זרמטורה (יא) סוּרְיָא. הֵם אֲרֵלוֹת שְׁכֵבֶשׁ דּוּד שֶׁלֹּא הוּי מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּגוֹן אֲרֵם נֶהְרִים וְאֲרֵם אֲרֵם, וְלְפִי שְׁעֵדִיין לֹא נִכְבְּשָׁה כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפִיכֵךְ לֹא קִדְשׁוּ בְּקִדּוּשַׁת הָאֶרֶץ, אֲף עַל פִּי שְׁהִיָּה כִּיבוּשׁ שֶׁל רַבִּים וּבְמִקְצַת דִּינִים הִיא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְמִקְצַת דִּינִים הִיא כְּחֻזְרָא לְאֶרֶץ. וְהַקּוֹנָה פִירוֹת בְּסוּרְיָא אֵינּוּ חֵיב לְהַפְרִישׁ מֵהֵן דְּמֵאֵי, לְפִי שְׁרׁוּב פִירוֹת הַגַּמְכֵּרִים בְּסוּרְיָא מְחֻזְרָא לְאֶרֶץ הֵן בְּאִים, הַלְכֵךְ כִּי אֹמֵר מְעוֹשְׂרִין הֵן נִחְמֵן, מִגּוֹ דְּלֵי בְּעֵי אֹמֵר שֶׁל חוּזְרָא לְאֶרֶץ הֵן וְהִיָּה נִחְמֵן, כְּדַתְנָן בְּפֶרֶק קַמָּא מְכֻזֵּב וְלֵהֲלֵן נִחְמֵן, הַשְׁתָּא נְמִי כִי אֹמֵר שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

הם ועשרתים, נאמן: שהפה שאמר. כשאמר של ארץ ישראל הם וחייבים צמעק, הוא הפה שהתיר כשאמר עשרתים, וכי היכי דמהימנין ליה במאי דאמר כשאמר של ארץ ישראל הם, נהמניה נמי במה שהתיר כשאמר עשרתים: משלי הן. מן הסדה שיט לי כאן בסוריא חייבים לעק, דבפירות של סוריא גזרו על הדמאי כשדוע שגדלו סם: ואם ידוע שיט לו סדה. אין כאן הפה שאמר הוא הפה שהתיר, לכיון שידוע שיט לו סדה מסתמא מסדהו הביא הפירות, ולא היה נאמן לומר מחוזה לארץ הם באים, הלכך כי אמר עשרתים, אינו נאמן, דליכא מגו:

יב. עם הארץ שאמר לחבר, קח לי אגדת ירק, קח לי גלסקו אחד, לוקח סתם ופטור. ואם אמר, שלי זה, וזה של חברי, ונתערבו, חייב לעשר, ואפלו הן מאה:

ברטורה (יב) עם הארץ שאמר לחבר קח לי. כגון שהיה החבר הולך לשוק לקנות ירק לעצמו, ואמר לו עם הארץ קח לי גם כן אגודה של ירק, ולקח חבר שתי אגודות סתם, ולא פירש לו כי עמו הארץ, פטור מלעשר אותה שנתן לעם הארץ, דיט ברירה כשנתנה לעם הארץ שזו היא אותה שלקח מתחילה לכורכו, ואין חבר מחליפה בשלו. פירוש אחר מהירושלמי, עם הארץ שאמר לחבר קח לי אגודת ירק והמוכר חבר הוא, ויודע שזה הלוקח בשביל עם הארץ הוא לוקח ולא לקח החבר לעצמו כלום, פטורה האגודה הזאת ממעשר דמאי, שכיון שהמוכר חבר ויודע שלכורך עם הארץ הוא קונה אינו מוכר לו אלא אם כן עישר, דהכי אמרינן לעיל פ"ב שאסור למכור לעם הארץ אלא אם כן עישר תחלה. אבל אם קנה החבר אחת לעצמו ואחת לעם הארץ ונתערבו חייב לעשר, דשמא מה שמכר לו לעצמו אינו מעושר, שהמוכר לחבר אינו כריך לעשר, והקונה, עליו מוטל לעשר כדאמרו לעיל פ"ב: ואפילו הן מאה. ואפילו נתערבה אחת שלו במאה של עם הארץ: גלוסקו. ככר לחם יפה:

גמרא ברכות דף כ' ע"ב

אמר ליה רב פפא לאבוי מאי שנא ראשונים דמתרחיש להו ניסא ומאי שנא אגון דלא מתרחיש לן ניסא אי משום תנויי בשני דרב יהודה כולי תנויי בגניקין הנה ואגון קא מתנינן שיתא סדרי וכי הנה מטי רב יהודה בעוקצין האשה שפובשת ירק בקדירה ואמרי לה זיתים שכבשן בטרפיהן טהורים אמר היות דרב ושמואל קא חזינא הכא ואגון קא מתנינן בעוקצין תליסר מתיבתא ואילו רב יהודה כי הנה שליף חד מסאגיה אתי מטרא ואגון קמצערינן נפשינן ומצונח קא צוחינן ולית דמשגח לן. אמר ליה קמאי הווי קא מסרי נפשיהו אקדושת השם אגון לא מסרינן נפשינן אקדושת השם. כי הא דרב אדא בר אבהו חזייה לההיא נכרית דהות

לְבִישָׁא פְּרַבְלֵתָא בְּשׁוּקָא סָבַר דְּבֵית יִשְׂרָאֵל הִיא קָם קַרְעִיהָ מִינָהּ אַגְלָאי מְלֵתָא דְנִכְרִית הִיא שְׂיִימוּהָ בְּאַרְבַּע מְאָה זױזִי. אָמַר לָהּ מַה שְׂמָךְ אָמְרָה לִיָּה מִתּוֹן אָמַר לָהּ מִתּוֹן מִתּוֹן אַרְבַּע מְאָה זױזִי שׁוּיָה. רַב גִּידֵל הָוָה רְגִיל דְּהָוָה קָא אָזִיל וְיִתִּיב אֲשַׁעְרִי דְטְבִילָה אָמַר לְהוּ הָכִי טְבִילָא וְהָכִי טְבִילָא אָמְרִי לִיָּה רַבְּנָן לָא קָא מְסַתְפִי מִר מִיָּצֵר הָרַע אָמַר לְהוּ דְמִיָּן בְּאַפְּאי פִּי קָאקִי חִינְרִי. רַבִּי יוֹחָנָן הָוָה רְגִיל דְּהָוָה קָאזִיל וְיִתִּיב אֲשַׁעְרִי דְטְבִילָה אָמַר פִּי סַלְקוֹן בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְאַתְיִין מְטְבִילָה מְסַתְפְּלוֹן בֵּי וְנִהוּי לְהוּ זְרַעָא דְשְׂפִירִי פְּנִיתִי. אָמְרוּ לִיָּה רַבְּנָן לָא קָא מְסַתְפִי מִר מִעֵינָא בִּישָׂא. אָמַר לְהוּ אָנָּא מְזַרְעָא דְיוֹסֵף קְאָתִינָא דְלָא שְׁלֵטָא בֵּיהָ עֵינָא בִּישָׂא דְכְּתִיב (בְּרֵאשִׁית מ״ט) בֵּן פּוֹרֵת יוֹסֵף בֵּן פּוֹרֵת עָלֵי עֵין וְאָמַר רַבִּי אֶבְהוּ אֵל תִּקְרִי עָלֵי עֵין אֶלָּא עוֹלֵי עֵין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינְיָא אָמַר מִהֲכָא וְיִדְגוּ לְרֹוב בְּקָרֵב הָאֲרָץ מַה דְּגִים שְׂבִים מִים מְכַסִּין עָלֵיהֶם וְאֵין עֵין הָרַע שׁוֹלְטָת בְּהֶם אֲף זְרַעוּ שֶׁל יוֹסֵף אֵין עֵין הָרַע שׁוֹלְטָת בְּהֶם וְאֵי בְּעִית אֵימָא עֵין שְׁלָא רְצַתָּה לְזוֹן מִמָּה שְׂאִינוּ שְׁלוּ אֵין עֵין הָרַע שׁוֹלְטָת בּוּ:

רס"י **בזניקין הוה.** לא היו רגילים בכל גמרא של ארבע סדרים אלא בתלחא צבי שלנו והאי מילתא נקט הכא משום דמיירי שמוסרין נפסם על קדושת השם ועל קדושת השם נמי צמי שמבזה עצמו על קדושת השם לפשוט כלאים בשוק: האשה שכובשת ירק או זיתים שכבשן בטרפיהן. משנה היא במסכת עוקלין: טהורין. שמוסקים זיתים עם העליון כדי לאחוז בהם דהוה להו עליון יד לזיתים להביא להם טומאה כדאמרין בהעור והרוטב שהיד מביא טומאה על האוכל ואם כבשן בטרפיהן בחומץ בטלה תורת יד מן העליון לפי שהכביש' מרקבתן ומרככתן ואינו ראוין שוב לאחוז בהן: הויות דרב ושמואל קא חזינא הכא. כלומר טעם במשניות הללו קשה עלי ככל הקושיות שהיו שני רבותי מתקשין בהן בכל הגמרא: בתליסר מתיבתא. בשלש' עשר' פנים יש בינינו משנה וברייתא וסדרים ומסכת עוקלין גם היא צ"ג פנים כגון משנת רבי ורבי חיאל ומשנת בר קפרא ולוי ותנא דבי שמואל והכי אמרין במסכת נדרים מתני הלכתא צ"ג פנים: כרבלתא. שם לבוש חשוב כמו פטשיהון וכרבלתהון: מתון מתון. לשון מאתן ד' מאות שני פעמים שני מאות כלומר השם גרם לי. לשון אחר מתון מתון לשון המתנה אם המתנתי הייתי משתכר ד' מאות זוז: פי קאקי חיוורי. אווזים לבנים: ר' יוחנן. אדם יפה תואר הי' כדאמרין בהשוכר את הפועלים שופריה דר' אבהו מעין שופריה וכו': עולי עין. מסולקים מן העין שאינה שולטת בהן: שלא רלתה לזון. ליהנות מאשת אדוניו:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

אָלָה פְּקוּדֵי הַמְשָׁכָן מְשָׁכָן הַעֲדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה וְגוֹמֵר רַבִּי יִיסָא אָמַר פִּינוּן דְּעַבְדוּ פֶּל חֲכִימָיָא יֵת מְשַׁכְנָא אֲצֻטְרִיָּךְ לְמַהְדֵּר חוּשְׁבָנָא מְפֶל אֵינוֹן עֲבִידוּן

דַּאֲתַעֲבִידוּ בִּיהַ. מֵאֵי טַעֲמָא. בְּגִין דְּכָל חוֹשְׁבֵין וְחוֹשְׁבֵין כַּד הִוּוּ אֲתַעֲבִיד חוֹשְׁבֵנָא הֲכִי אֲתַקְיִים הֵהוּא עֲבִידָא וְאֲתַקְיִים בְּאַתְרֵיהּ. וְיִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ כְּמָה דַּאֲתַרְעוּ בְּמָה דְנִדְבּוּ בְּקִדְמִיתָא הֲכִי נְמִי אֲתַרְעוּ בְּהֵהוּא חוֹשְׁבֵנָא. וְכַדִּין אֲתַקְיִים כָּל עֲבִידָא בְּהֵהוּא רַעוּתָא וְעַל דָּא אֲצִטְרִידְהּ הֲכָא חוֹשְׁבֵנָא בְּגִין דְּבְהָאֵי אֲתַקְיִים עֲבִידָא אֵלֶּה כְּתִיב וְלֹא כְּתִיב וְאֵלֶּה. אֵלֶּה דָּא אֵיְהוּ חוֹשְׁבֵנָא דְפָסִיל כָּל חוֹשְׁבֵנִין דְעֵלְמָא וְדָא אֲתַקְיִים יִתִּיר מִכְּלָהוּ דְבְהָאֵי אֲתַקְיִים מִשְׁכְּנָא וְלֹא בְאַחֲרָא. פְּתַח וְאָמַר (ישעיה ל"ג) וְהִיא אֲמוּנַת עֵתִיד חֶסֶן יְשׁוּעוֹת חֲכָמַת וְדַעַת יִרְאַת יְיָ הִיא אוֹצְרוֹ הָאֵי קִרְא אוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא. אֲבָל הָא תְּנִינָן כָּל בַּר נֶשׁ דַּאֲתַעֲסַק בְּאוֹרֵייתָא בְּהָאֵי עֵלְמָא וְזָכִי לְמַקְבַע עֵתִין לֶהּ אֲצִטְרִידְהּ בְּאֲמוּנָה דְרַעוּתָא דִּילֵיהּ יִתְכַּוִּין לְקִדְשָׁא בְּרִידְהּ הוּא יִתְכַּוִּין לְשֵׁם שְׁמַיִם בְּגִין דְּאֲמוּנָה לְהֲכִי אֲתַכּוּוֹן חֶסֶן יְשׁוּעוֹת לְאֲכַלְלָא רַחֲמֵי בְּדִינָא. חֲכָמַת וְדַעַת דְתַרִּין אֵלִין שְׂרָאוֹן דָּא עַל דָּא. דָּא טָמִיר וְגִנְזוּ לְאַשְׂרָאָה דָּא עַל דָּא. יִרְאַת יְיָ הִיא אוֹצְרוֹ. אוֹצְרוֹ דְכָל אֵלִין בְּגִין דְּהָאֵי יִרְאַת יְיָ נְקִיט כָּל אֵינּוֹן נַחֲלִין וְאֵיְהִי אֲתַעֲבִידַת אוֹצַר לְכְּלָהוּ וְכַד נִפְקִין מִינָהּ כָּל אֵינּוֹן גְּנִיזוּן כְּלָהוּ אֲפִיק לֹון בְּחוֹשְׁבֵנָא מְנַלָּן. דְכְּתִיב (שיר השירים ז') עֵינִידְךָ בְּרִכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן. בְּחֻשְׁבוֹן וְדָאֵי עֲבִיד וְאֲפִיק אֵינּוֹן בְּרִכּוֹת מִיָּם וְאַשְׁגַּח (נ"א וְאַשְׁקִי לְכֵלָא) לְאַפְקָא כְּלָא בְּחוֹשְׁבֵנָא. וְעַל דָּא אֲקָרִי אֲמוּנָה. וְכֵלָא אֲקָרִי אֲמוּנָה וְהָא אוֹקְיִמְנָא וּמָה אֵי הֲכָא אֲצִטְרִידְהּ לְאַחֲזָאָה מְהִימְנוּתָא לְשָׂאֵר מְלֵי דְעֵלְמָא עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְּרִידְהּ הוּא הִוּוּ אֲוֹדַע לְהוּ לְכָל יִשְׂרָאֵל רְזָא דְמְהִימְנוּתָא דִּילְהוֹן בְּכָל מָה דְעֲבָדוּ וְכֵלָא אֲתַמַּר :

תרגום הזהר אֵלֶּה פְּקוּדֵי וְגו' עַל פִּי מִסָּה וְגו': רַבִּי יִיסָא חָמַר, כִּיּוֹן שְׂכַל הַחֲכָמִים עָשׂוּ אֶת הַמְּשָׁכָן, הָיָה לְרִידְהּ לַעֲשׂוֹת חֲשָׁבוֹן מִכָּל אֵלֶּה הַמְּלָאכּוֹת שְׁנַעֲשׂוּ צוּ. מֵהוּ הַטַּעַם. מִשּׁוּם שְׂכַל חֲשָׁבוֹן וְחֲשָׁבוֹן, כְּשֶׁהִיא נַעֲשֶׂה הַחֲשָׁבוֹן כִּדְ הִיא מִתְקַיֶּמֶת הַעֲבֹדָה הַהִיא וְהִיא מִתְקַיֶּמֶת בְּמִקְוָמוֹ. וְיִשְׂרָאֵל כְּלָם, כְּמוֹ שֶׁהִיא תְּחַלֶּה לְרַכּוֹנֵם בְּמָה שֶׁהִתְנַדְּבּוּ, כִּדְ הִיא רַכּוֹנֵם בְּחֲשָׁבוֹן הַהוּא, וְחֹזֵן נִתְקַיֶּמֶת כָּל הַעֲבֹדָה עַל יְדֵי רַכּוֹן הַהוּא. וְעַל כֵּן לְרִידְהּ כְּאוֹן בְּמִשְׁכָּן חֲשָׁבוֹן, מִשּׁוּם שֶׁבְּחֲשָׁבוֹן נִתְקַיֶּמֶת הַעֲבֹדָה, וְעַל כֵּן אֵלֶּה כְּתוּב, דְּהֵינּוּ אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמְּשָׁכָן, וְלֹא כְּתוּב, וְאֵלֶּה, אֲלֹא זֶה הוּא חֲשָׁבוֹן הַפּוֹסֵל כָּל חֲשָׁבוֹנוֹת שְׂעֻלוֹם, מִתְקַיֶּמֶת יוֹתֵר מִכָּלֵם, וּבְזֵה מִתְקַיֶּמֶת הַמְּשָׁכָן, וְלֹא בְאַחֲרֵי. פְּתַח וְחָמַר וְהִיא אֲמוּנַת עֵתִיד חֶסֶן יְשׁוּעוֹת חֲכָמַת וְדַעַת יִרְאַת ה' הִיא אוֹצְרוֹ. מִקְרָא זֶה הַעֲמִידוּהוּ הַחֲזָרִים. אֲבָל הָרִי לְמַדְנֹה, כָּל אֲדָם שְׁעוֹסָה בְּתוֹרָה צְעוּלָם הִיא וְזָכָה לְקַבֵּעַ לָהּ עֵתִים, לְרִידְהּ לְהִיּוֹת בְּחֲמוּנָה, שֶׁהֲרָאוֹן שְׁלוֹ יִתְכַּוִּין לְהַקְדוּשׁ צְרוּף הוּא, שֶׁהוּא ז"א, וְשִׁיתְכּוֹן לְשֵׁם שְׁמַיִם שֶׁהִיא הַמְּלָכּוֹת שְׁנִקְרָאת שֵׁם, שְׁתַּזְדוּג עִם שְׁמַיִם, שֶׁהוּא ז"א. מִשּׁוּם שֶׁהֲחֲמוּנָה, שֶׁהִיא הַמְּלָכּוֹת נִתְכַּוִּינָה לְכַד, לְהַתְחַצֵּר עִם ז"א. וְסוּ"ה, אֲמוּנַת עֵתִיד, שְׁעֵתִיד, הֵינּוּ הָעֵתִים לְתוֹרָה שֶׁהוּא ז"א, וְחֲמוּנָה הִיא הַמְּלָכּוֹת, שִׁיתְחַצְרוּ שְׁנִיָּהם יַחַד. חֶסֶן יְשׁוּעוֹת, הוּא לְכָלוֹל חֶסֶד צְדִין, חֲכָמַת וְדַעַת, כִּי שְׁנֵי אֵלֹו שְׂוָרִים זֶה עַל זֶה. כִּי הַחֲכָמָה מְסוּתֶרֶת, וְגִנְזָה וְאֲרִיכִים לְהַשְׂרוֹתָם זֶה עַל זֶה. יִרְאַת ה' הִיא אוֹצְרוֹ וְכו': אוֹצְרוֹ שֶׁל כָּל אֵלֹו הַמְּדַרְגּוֹת. מִשּׁוּם שִׁירְאַת ה' הִיא, לֹוּחַת כָּל אֵלֹו הַנְּחָלִים וְהִיא נַעֲשִׂית אוֹצֵר לְכָלֵם. וְכִשְׂיוֹאֲחוֹת מְמַנָּה כָּל אֵלֶּה הַכְּפֻנּוֹת כְּלוֹן, הִיא מוֹלִיחָה אוֹתָן בְּחֲשָׁבוֹן. מֵאִין לָנוּ. שְׁפִתוֹב עֵינִידְךָ בְּרִכּוֹת בְּחֲשָׁבוֹן. כִּי וְדָאֵי עוֹשֶׂה בְּחֲשָׁבוֹן וּמוֹלִיחָה אֵלֶּה בְּרִכּוֹת מִיָּם, וּמִשְׁגִּיחַ לְהוֹלִיחַ הַכָּל בְּחֲשָׁבוֹן. וְעַל כֵּן נִקְרָאת אֲמוּנָה, וּבְשִׁבְלֵי הַכָּל הִיא (דפו"י 79 רכ"ג ע"א) נִקְרָאת אֲמוּנָה. וְכַדִּין

הַעֲמִדְנוּ. וְיָמָּה אִם כָּאֵן לְרִיף לְרֵאוֹת אֲמוּנָה, בְּדַבְרֵי הָעוֹלָם, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה
וְעַל כֵּן הוֹדִיעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל סוּד הָאֲמוּנָה שֶׁל עוֹשֵׂי הַמִּשְׁפָּחָה, בְּכָל מָה
שֶׁעָשׂוּ. וְהַכֵּל בְּכָר נִתְבַּחֵר:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ב'

א. בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים מִתְפַּלֵּל בְּכָל תְּפִלָּה מִחֲמֵשׁ תְּפִלוֹת שֶׁבַע בְּרָכוֹת שֶׁלֹּשׁ רֵאשׁוֹנוֹת
וְשֶׁלֹּשׁ אַחֲרוֹנוֹת וְאִמְצָעִית מֵעֵין הַיּוֹם וְחוֹתָם בְּכָל אַחַת מֵהֶן מְלֻדָּה עַל כָּל הָאֲרָץ מִקְדָּשׁ
יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכַּפּוּרִים וְאִם חָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת חוֹתָם בְּכָל תְּפִלָּה מֵהֶן מְלֻדָּה עַל כָּל הָאֲרָץ
מִקְדָּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכַּפּוּרִים: **ב.** בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּיוֹם צוּם שֶׁל כָּל
שָׁנָה וְשָׁנָה אֲבָל בְּיוֹם צוּם שֶׁל שְׁנַת הַיּוֹבֵל מִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמּוֹסָפִין תִּשְׁעַת בְּרָכוֹת כְּמוֹ
שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּמוֹסָף רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְהֵן אוֹתָן הַבְּרָכוֹת עֲצֻמָּן לֹא פְחוֹת וְלֹא יוֹתֵר וְאֵין
מִתְפַּלֵּלִין אוֹתָן אֶלָּא בְּזִמְנֵי שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג: **ג.** בְּכָל תְּפִלָּה מִהַתְּפִלוֹת פּוֹתֵחַ קוֹדֵם
לְבִרְכָה רֵאשׁוֹנָה ה' שְׁפָתַי תִּפְתָּח וְפִי יִגִּיד תְּהִלָּתֶךָ וְכִשְׁהוּא חוֹתָם בְּסוּף הַתְּפִלָּה אוֹמֵר
יְהִי לְרַצוֹן אֲמָרֵי פִי וְגו' וְאַחֵר כֵּן צוֹעֵד לְאַחֲרָיו:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

לְשׁוֹן הָרַע אֲמָרוּ רְבוּתֵינוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שֶׁקִּשְׁהָ מִעֲבוּדָה זָרָה וְשִׁפְיכוֹת דָּמִים וְגִילוֹי
עֲרִיוֹת שֶׁהֵן הַחֲמוּרוֹת מִכָּל הָעֲבֵרוֹת. וְאֲמָרוּ רְבוּתֵינוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה כָּל הַמִּסְפָּר לְשׁוֹן
הָרַע כּוֹפֵר בְּעִיקָר כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים י"ב) אֲשֶׁר אֲמָרוּ לְלִשׁוֹנֵנוּ נִגְבִּיר שְׁפָתֵינוּ אֲתָנוּ מִי
אֲדוֹן לָנוּ. רְכִילוֹת הוֹרֵג שְׁלֵשָׁה וְשִׁקוּל כְּשִׁפְיכוֹת דָּמִים וְאֵינוּ נִכְנָס בְּגֵן עֵדֶן כְּמוֹ שֶׁאָמַר
הַכְּתוּב (שם ט"ו) ה' מִי יִגּוֹר בְּאֵהָלֶךָ וְגו' לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ וְהִנֵּה דוֹאֵג אֲדוֹמִי אֲבִיר
הַרוֹעִים רֵאשׁ הַסִּנְהֶדְרִין מִפְּנֵי הַרְכִילוֹת נִטְרָד מִן הָעוֹלָם הַבֵּא וְנִכְרַת בְּחָצֵי יָמָיו וְגַרְם
הַרִיגַת נוֹב עִיר הַכְּהֻנִּים וּמִיתַת שְׁאוּל וּבְנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ:

פקודי יום שני תורה

יכוין בקריאת ארבע פסוקים אלו שהם כנגד 7 דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה:

(כז) וַיְהִי מֵאֵת כִּכָּר הַכֶּסֶף לְצִקָּת אֶת אֲדֹנָי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֲדֹנָי הַפְּרֹכֶת מֵאֵת אֲדֹנָי לְמֵאֵת הַכֶּסֶף כִּכָּר לְאֲדֹן: וַתְּהֶה מֵאָה כִּכָּרִין דְּכֶסֶף לְאַתְכָּא יְת סְמְכִי קוּדְשָׁא וְיְת סְמְכִי דְפְרֻכְתָּא מֵאָה סְמְכִין לְמֵאָה כִּכָּרִין כִּכָּרָא לְסְמְכָא:

רס"י לזקת. כתרגומו לאתכא: את אדני הקדש. של קרסי המשכן, שהם ארבעים ושמנה קרסים ולהם תשעים וששה אדנים, ואדני פרכת ארבעה, הרי מאה וכל שאר האדנים נחשת כתיב זהם:

(כח) וְאֵת-הָאֶלֶף וְשִׁבְעַת הַמֵּאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וַיִּים לְעִמּוּדִים וְצִפָּה רֵאשִׁיָּהֶם וְחִשְׁקֵם אֲתָם: וְיְת אֶלְפָּא וְשִׁבְעַת מֵאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשָּׁא עֶבֶד וַיִּין לְעִמּוּדֵיָא וְחִפָּא רִישִׁיהוּן וְכִבִּשׁ יְתֵהוּן:

רס"י ואפה ראשיהם. של עמודים, מהן, שזכרון כתיב ואפה ראשיהם וחשוקיהם כסף.

(כט) וַנְחַשֵּׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כִּכָּר וְאַלְפִים וְאַרְבַּע-מֵאוֹת שֶׁקֶל: וַנְחַשֵּׁת דְאַרְמוּתָא שִׁבְעִין כִּכָּרִין וַתְרִין אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה סְלַעִין: (ט) וַיַּעַשׂ בָּהּ אֶת-אֲדֹנָי פֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד וְאֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת-מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר-לוֹ וְאֵת כָּל-כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ: וְעֶבֶד בָּהּ יְת סְמְכִי תִרַע מִשְׁפָּן זְמַנָּא וְיְת מִדְּבַחָא דְנְחֹשָׁא וְיְת סְרְדָא דְנְחֹשָׁא דִי לֵה וְיְת כָּל מְנִי מִדְּבַחָא:

נביאים - מלכים א - פרק ז

(מ) בְּכִכָּר הַיְרֵדֹן יִצְקֵם הַמֶּלֶךְ בְּמַעְבַּה הָאֲדָמָה בֵּין סְכוֹת וּבֵין צָרְתָן: בְּמִישְׁרֵי יְרֵדְנָא אֲתַכְנֹון מִלְכָּא בְּעוּבֵי גְרַגְשִׁתָּא בֵּין סְכוֹת וּבֵין צָרְתָן:

רס"י ילקם . התיכס והליקם כתזניתם : צמעצה האדמה . (תרגום :) צעוזי גרגשתא :

(מז) וַיִּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת-כָּל-הַכֵּלִים מְרֹב מְאֹד מְאֹד לֹא נִחְקָר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת: וְאֶצְנַע שְׁלֹמֹה יָת כָּל מְנִיָּא מִסְגֵּי לְחֻדָּא לְחֻדָּא לִית סוּף לְמִתְקַל נְחֹשֶׁא :

רס"י וינח שלמה . מלשקול את משקל הכלים האלה מרוב מאד וחדל לספור משקלם :

(מח) וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל-הַכֵּלִים אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה אֶת מִזְבְּחֵה הַזָּהָב וְאֶת-הַשְּׁלֵחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים זָהָב: וַעֲבַד שְׁלֹמֹה יָת כָּל מְנִיָּא דִּי בְּבֵית מִקְדָּשָׁא דִּינִי יָת מִדְּבָחָא דְדִּהְבָּא וְיָת פְּתוּרָא דִּי עֲלוּהִי לֶחֶם אֲפִיָּא דִּהְבָּא : (מט) וְאֶת-הַמְּנֹרֹת חֲמֵשׁ מִיָּמִין וְחֲמֵשׁ מִשְּׂמֹאל לִפְנֵי הַדְּבָר זָהָב סָגוּר וְהַפָּרַח וְהַנִּזְתִּים וְהַמְּלֻקָּחִים זָהָב: וְיָת מְנֹרֵתָא חֲמֵשׁ מִימֵינָא וְחֲמֵשׁ מִשְּׂמֹאלָא קָדָם בֵּית פְּפוּרֵי דִּהְבָּא טָבָא וְשׁוֹשְׁנֵתָא וּבּוֹצֵינֵתָא וְצָבְתָא דִּהְבָּא :

רס"י חמש מימין וחמש משמאל . אי אפשר לומר חמש מימין הפתח וחמש משמאל הפתח , אם כן מצינו מנורה בצפון , והתורה אמרה (במדבר ג כט) : על ירך המשכן תימנה . אלא של משה באמצע , חמש מימינה , וחמש משמאלה : והפרח של מנורה : והנרות . בזיכין שנותנין בהן השמן והפתילה : והמלקחים . שמרימים בהן את הפתילה מתוך השמן :

כתובים - משלי - פרק כ

(כה) מוֹקֵשׁ אָדָם יֵלַע קֹדֶשׁ וְאַחַר נְדָרִים לְבַקֵּר: פָּחָא הוּא לְגַבְרָא דְנָדַר לְקוּדְשָׁא וּבִתְרֵי הָכִי חֲדָנָא לִיה נַפְשִׁיה :

כ"י מוקש אדם ילע קודש . כשאדם נכשל ונוקש בעצירו' מקלקל את קדושתו כמו ושתו ולעו (עובדיה א) : ואחר נדרים לזקר . לריך אדם לחזור אחר קרבנו' לנדור ולהביא ולזקש על נפשו :

(כו) **מִזְרָה רְשָׁעִים מֶלֶךְ חָכֵם וַיֵּשֶׁב עֲלֵיהֶם אוֹפֵן**: מבדר לרשיעי מלכא חכימא ומחפד עליהון גלגלא :

כ"י מזרה רשעים . פרעה וחילו : מלך חכם . הקב"ה : וישב עליהם אופן . גלגל מדתם השיב עליהם וינהגו בכבדות (שמות יד) כנגד והכזב את לבו (שם ה) :

(כו) **נָר יְהוָה נִשְׁמַת אָדָם חָפֵשׁ כָּל-חַדְרֵי-בֵטָן**: שרגא דאלהא נשמתא דבני נשא ובצנא כלהון גוגא דכריסא :

כ"י נר ה' נשמת אדם . הנשמה שזקרו מעידה עליו בדין :

(כח) **חֹסֶד וְאֱמֶת יִצְרוּ-מֶלֶךְ וְסֶעַד בַּחֹסֶד כֶּסֶף**: חסדא וקושטא ינטרו למלכא ומתקו פורסיה בחסדא :

משנה שבת פרק כג

א. שואל אדם מחברו כדי יין וכדי שמן, ובלבד שלא יאמר לו הלוגני, וכן האשה מחברתה כפרות. ואם אינו מאמינו, מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת. וכן ערב פסח בירושלים שחל להיות בשבת, מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יום טוב:

ברטורה (א) שואל. ובלבד שלא יאמר הלוגני. דהלואה לזמן מרובה משמע, וקיימא לן סתם הלואה שלשים יום, הלכך אתי מלוה לכתוב על פנקסו כך וכך הלויתי לפלוני כדי שלא ישכח: מניח טליתו אצלו. אם אינו מאמינו. ולוקח אותו ומקדישו בשבת, לחובות שקבוע להן זמן יכולים להקדיש בשבת:

ב. מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו, אבל לא מן הכתב. ומפיס עם בניו ועם בני ביתו על השלחן, ובלבד שלא יתפגן לעשות מנה גדולה

כְּנֶגֶד קְטָנָה, מְשֻׁם קִבְיָא. וּמִטְיָלִין חֲלָשִׁים עַל הַקְדָּשִׁים בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל
עַל לֹא הַמְנוֹת:

ברטנורה (ב) פרפרותיו. מיני מעדנים: אבל לא מן הכתב. אם כתב מערב שבת כך וכך אורחים כדי שלא ישכחם, לא יקרא באותו כתב בשבת, גזירה שמא ימחוק, אי נמי שמא יקרא בשטרי הדיוטות, ואין מותר לקרות בשבת אלא בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה לאחר שכתובה ובפירושיהן, אבל בשאר דברים או בספרי חכמות שאינן מדברי נבואה או מפירושיהן, אסורים: מפּים. מטיל גורל לחלק מי יגיע כל מנה ומנה: עם בניו ועם בני ביתו. שהן סמוכים על שולחנו שאין כאן קפידא, אבל עם אחר לא, דבני חבורה המקפידים זה על זה, שאין מוחלין ואינן מוותרים זה לזה, עוברים משום מדה ומשום משקל ומשום מנין ומשום לוויין ופורעין דגזור בהו רבנן שמא יכתבו: ובלבד שלא יתכוין וכו'. מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, מפּים אדם עם בניו ועם בני ביתו על השלחן ואפילו מנה גדולה כנגד מנה קטנה, ודוקא עם בניו ועם בני ביתו, אבל עם אחר לא, ובלבד שלא יתכוין לעשות מנה גדולה כנגד קטנה אז הוא דביום טוב אסור ובחול שרי, אבל אם נתכוין לעשות מנה גדולה כנגד מנה קטנה אפילו בחול אסור: משום קוביא. דגזל הוא, לאסמכתא לא קניא. והאי אסמכתא היא, דסמיך על הגורל אם יפול לו הגורל על המנה הגדולה יזכה בה ולפיכך תלה עצמו אף לגורל הקטנה על הספק, ואילו ידע מתחילה שכן לא היה מתרצה: חלשים. גורלות, כמו חולק על גוים (ישעיה יד): על הקדשים ביו"ט. שנשחטו ביום טוב, לחלק אותם בין הכהנים: אבל לא על המנות. של קדשים של אתמוול:

ג. לא ישכר אדם פועלים בשבת, ולא יאמר אדם לחברו לשכר לו פועלים. אין מחשיבין על התחום לשכר פועלים ולהביא פרות, אבל מחשיבין הוא לשומר, ומביא פרות בידו. כלל אמר אבא שאול, כל שאני זכאי באמירתו, רשאי אני להחשיבן עליו:

ברטנורה (ג) לא ישכור אדם פועלים. דכתיב (ישעיה נח) ממנוא חפנך ודבר דבר: ולא יאמר אדם לחברו וכו'. לדיוקא נקטיה, לא יאמר לחבירו שכור לנו פועלים, אבל אומר לו הנראה שתעמוד עמי לערב, כלומר עכשיו נראה אם תבוא אלי לכשתחשך, ואף על פי ששניהם יודעים שעל מנת לשכרו לפעולתו הוא מזהירו, כיון דלא מפרש ליה שכירות בהדיא שרי, דקיימא לן דיבור אסור הרהור מותר: אין מחשיבין על התחום. לקרב עצמו בשבת עד סוף התחום ולהחשיך סם, שיהיה קרוב למקום הפועלים או לפרדס להביא פירות, דכל דבר שאסור לעשותו בשבת אסור להחשיך עליו. אבל מחשיך הוא להיות קרוב לאחת ולשמור פירותיו, דזה דבר המותר בשבת לשמור פירותיו: ומביא פירות בידו. הואיל ועיקר מחשבתו לא היתה לכך: כלל אמר אבא שאול. אתנא קמא פליגי, דאסר כל החשכה ולא מפליגי בין החשכה של מנוה להחשכה של רשות, ואתא איהו ואמר דהחשכה של מנוה שריא, שכשם שמותר לומר לחבירו בשבת תהיה מזומן ליכך לאחר חשיכה להביא ארון ותכריכים למת, כך מותר להחשיך על התחום כדי שיהיה מזומן לאחר חשיכה להביא ארון ותכריכים. וסיפא דתנן מחשיבים על התחום [לפקח] על עסקי כלה ועל עסקי המת, אבל שאול והלכה היא. כמותו:

ד. מחשיבין על התחום לפקח על עסקי כלה, ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין. גוי שהביא חלילין בשבת, לא יספד בהן ישראל, אלא אם כן באו ממקום קרוב. עשו לו ארון וחרו לו קבר, יקבר בו ישראל, ואם בשביל ישראל, לא יקבר בו עולמית:

ברטורה (ז) לפקח על עסקי כלה. לעיין ולחקור בצרכי הכלה: חלילין. כלי נגון חלולין שקולן מעורר הזכוי: לא יספד בהן ישראל. קנסא הוא, משום דמוכחא מלחא שבשביל ישראל הוצאו: אלא אם כן באו ממקום קרוב. אלא אם כן נודע לנו צבירור שבאו ממקום שבתוך התחום ולא הביאום מחוץ לתחום: ארון. לענמו שיקבר בו נכרי או למכור:

ה. עושין כל צרכי המת, סכין ומדיחין אותו, ובלבד שלא יזיזו בו אבר. שומטין את הפר מתחתיו ומטילין אותו על החול בשביל שימתין. קושטין את הלחי, לא שיעלה, אלא שלא יוסיף. וכן קורה שנסבירה, סומכין אותה בספסל או בארכות המטה, לא שתעלה, אלא שלא תוסיף. אין מעמץין את המת בשבת, ולא בחל עם יציאת הנפש. והמעמץ עם יציאת נפש, הרי זה שופך דמים:

ברטורה (ח) סכין. בזמן: ומדיחין. במים. ופוקקין נקביו, סותמין נקביו העליונים והתחתונים בצגל או בזום דבר כדי שלא תכנס בהם הרוח ויתפח: ובלבד שלא יזיז בו אבר. שלא יטלטל ויגביה לא ידו ולא רגלו ולא ריסי עיניו, שאסור לטלטל המת או אבר מאבריו אף על פי שמותר ליגע בו. וכן כל מוקאה מותר בנגיעה ואסור בטלטול. וזיאה שנולדה בשבת או ביום טוב אסורה אפילו בנגיעה, שמפני כדוריתה נגיעתה זהו טלטולה: ושומטים את הכר מתחתיו. ונמלא מוטל על החול. אבל לא מטלטלין להניחו על החול, דהא תנא רישא ובלבד שלא יזיז בו אבר: בשביל שימתין. שלא יסריח מחמת חום הסדינים והכרים: קושרים את הלחי. של מת שהיה פיו הולך ונפתח: ולא שיעלה. להסגר מה שנפתח, דהיינו מזיז אבר, אלא שלא יוסיף להפתח: סומכים אותה בספסל. שהרי תורת כלי עליו: ולא שתעלה. דהוה ליה בונה: אין מעמץין. את עיניו בשבת אפילו לאחר יציאת נפש, דהוה ליה מזיז אבר: שופך דמים. שבדבר מועט מקרב מיתתו:

גמרא שבת דף קנ"ג ע"א

תנו התם רבי אליעזר אומר שוב יום אחד לפני מיתתו שאלו תלמידיו את רבי אליעזר וכי אדם יודע איזה יום ימות אמר להו וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה. ואף שלמה אמר בחכמתו (קהלת ט') בכל עת יהיו

בְּגִדֵי לְבָנִים וְשִׁמּוֹן עַל רֹאשׁוֹ אֶל יַחְסָר. אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מִשָּׁל לְמַלְךְ שְׂזִימֹן אֶת עֲבָדָיו לְסַעוּדָה וְלֹא קָבַע לָהֶם זָמָן. פְּקַחְיוּ שְׂבָהוּ קִשְׁטוֹ אֶת עֲצָמוֹן וַיֵּשְׁבוּ עַל פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ אָמְרוּ כְּלוּם חֶסֶר לְבֵית הַמֶּלֶךְ. טַפְשִׁים שְׂבָהוּ הִלְכוּ לְמַלְאכְתָּם אָמְרוּ כְּלוּם יֵשׁ סַעוּדָה בְּלֹא טוֹרַח. פְּתָאוּם בְּקִשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת עֲבָדָיו פְּקַחְיוּ שְׂבָהוּ נִכְנְסוּ לְפָנָיו כְּשֶׁהוּ מְקוֹשְׁטִין וְהִטְפְּשִׁין נִכְנְסוּ לְפָנָיו כְּשֶׁהוּ מְלוּכְלָכִין. שָׂמַח הַמֶּלֶךְ לְקִרְאֵת פְּקַחְיוּ וְכַעַס לְקִרְאֵת טַפְשִׁין אָמַר הֲלֹו שְׂקִשְׁטוֹ אֶת עֲצָמוֹן לְסַעוּדָה יֵשְׁבוּ וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ הֲלֹו שְׂלֹא קִשְׁטוֹ עֲצָמוֹן לְסַעוּדָה יַעֲמְדוּ וַיִּרְאוּ. חֲתַנּוּ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר מִשׁוּם רַבִּי מֵאִיר אָמַר אִף הוּ נִרְאִין כְּמִשְׁמֵשִׁין אֶלְא אֵלוּ וְאֵלוּ יוֹשְׁבֵי הֲלֹו אוֹכְלִין וְהֲלֹו רֹעֲבִין הֲלֹו שׁוֹתִים וְהֲלֹו צְמֵאִים שְׁנֵאמַר (ישעיה ס"ה) כֹּה אָמַר ה' הִנֵּה עֲבָדֵי יֹאכְלוּ וְאַתֶּם תִּרְעַבוּ הִנֵּה עֲבָדֵי יִשְׁתּוּ וְאַתֶּם תִּצְמָאוּ הִנֵּה עֲבָדֵי יִרְנוּ מִטוֹב לֵב וְאַתֶּם תִּצְעַקוּ מִפְּאֵב לֵב. דָּבָר אַחֵר בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְּגִדֵי לְבָנִים אֵלוּ צִיצִית, וְשִׁמּוֹן עַל רֹאשׁוֹ אֶל יַחְסָר אֵלוּ תְּפִילִין:

רס"י וְכָל שָׂנוּ. שְׁלֵפֵי שְׂאִינוּ יוֹדַע חִזְיָה יוֹם יְמוֹת וְעוֹשָׂה תְּסוּבָה יוֹם אֶחָד לְפָנֵי מִיתָתוֹ נִמְלָא כָּל יְמָיו יִהְיוּ בְּתַסּוּבָה: בְּגִדֵי לְבָנִים. נִשְׁמַתְךָ טַהוּרָה וְנִקְיָה: כְּלוּם חֶסֶר לְבֵית הַמֶּלֶךְ. בְּתַמִּי הַכֹּל מוֹכֵן וְשִׂמַח יִבְהִילֵנוּ לְבַח פְּתָאוּם וְאֵנוּ כְּרִיכִין לִיכְנֵס לְסַעוּדָה מְקוֹשְׁטִין: כְּלוּם יֵשׁ סַעוּדָה בְּלֹא טוֹרַח. עַדִּין יִכְטַרְכוּ לְטוֹרַח שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ כּוֹרְכֵי סַעוּדָה יֵשׁ לָנוּ שְׁהוֹת הַרְבֵּה לְהַתְקַשֵּׁט: יַעֲמְדוּ וַיִּרְאוּ. וְאִף לְעוֹלָם הַבַּח לְדִיקָה יוֹשְׁבִין וְאוֹכְלִין וְרֹעֲבִים עוֹמְדִים וְרוֹאִים: ר"מ אֹמַר. אִין עוֹמְדִים שְׂאֵם כֵּן אִף הֵן הִיוּ נִרְאִים מִן הַקְּרוֹאִים וְלִשְׁמַשׁ שָׂנוּ דֶרֶךְ הַמְּשַׁרְתִּים הַעוֹמְדִים וְאִין כֹּהֵן בּוֹשָׁה: אֵלוּ לִיִּית. שְׂמִלּוּכֵן הַבְּגָד. אֵלוּ תְּפִילִין. שְׂהֵם שְׂם מִשְׁמֵן טוֹב דְּכַתִּיב וְרֹאֵן כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׂם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וְתִנִּיחַ ר"ח הַגְּדוֹל אֹמַר אֵלוּ תְּפִילִין שְׂכַרְשָׁא:

זוהר פקודי דף רמ"ט ע"ב

בְּאִמְצָעֵיתָא דְהִיכְלָא דָא אֵית אַתְרָא דְקִיִּימָא לְעִילָא לְעִילָא בְּאַרְבַּע פְּתַחְיוּ לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלֵמָא וְעֵשֶׂר מְמַנָּן לְכָל פְּתַחָא וּפְתַחָא וְחָד מְמַנָּא עֲלֵיָהוּ. וְהֵאֵי כְּלִיל בְּנֵהוּרָא דְאַקְרִי אֶהְדִּיִּאל וְהֵאֵי אִיהוּ אוֹפֵן בְּתוֹךְ הָאוֹפֵן מְשַׁלְבֵן דָּא בְּדָא. אֵלִין אַרְבַּעִין נְטִילֵי דִינָא מִבֵּי זְכוּתָא לְאַלְקָאָה לְהֵאֵי נִשְׁמַתָּא דְחַבָּאת לְאַלְקָאָה וְאֵלִין קִיִּימֵי בְּשִׁלְהוּבֵי נוֹרָא לְגַבֵּי אֵינוֹן נִשְׁמַתִּין וְטַאסִין לְבַר מִיְהִיכְלָא דָא וְאַלְקָאָן לְנִשְׁמַתָּא דָא וְקִיִּימָא נְזִיפָא לְבַר כָּל אֵינוֹן יוֹמִין דְאַתְגְּזַרְת עֲלֵהּ וְלֹא עֲאֵלַת לְפְרָגוּדָא. וְאֵלִין אַרְבַּעִין אֵינוֹן דְקִיִּימִין וּמְנַזְפִין וּמְנַדִּין לְכָל אֵינוֹן דְאַפִּיקוּ מִפּוּמִיָּהוּ מְלָה דְלָא אֶצְטְרִיכָא וּבְתַר דָּא אֶפִּיק מִפּוּמִיָּהוּ מְלָה קְדִישָׁא מְלָה דְאוֹרִיִּיתָא וּמְטַנְפֵי פּוּמִיָּהוּ בָּהּ וְאֵלִין קִיִּימֵי וּמְנַדִּין לוֹן וְקִיִּימֵי בְּהֵאֵי נְדוּיָא אַרְבַּעִין יוֹמִין דְלָא אֶשְׁתַּמַּע צְלוֹתְהוֹן וְכוּן לְכָל אֵינוֹן דְחָאבוּ אֵינוֹן חוֹבִין דְבַעֲיִין לְנִזְפָא עֲשָׂרָה כְּרוֹזִין נְפִיקֵי בְּכָל יוֹמָא וּמְכַרְזֵי בְּכָל אֵינוֹן רְקִיעִין וּבְכָל אֵינוֹן חִילִין וּמְשִׁירִין אֶזְדָּהְרוּ בְּפִלְנֵיָא דְאִיהוּ נְזִיפָא נְזִיפָא אִיהוּ עַל חוּבָא פְּלוּנֵי דְעַבְד עַד דְתַב קַמִּיהָ מְאָרִיָּה רְחֻמְנָא לִישְׁזָבוּ. כֹּד תַּב מִהֵוּא חוּבָא מִתְכַנְפֵי אֵלִין אַרְבַּעִין וְשָׂרָאן לִיהָ וּכְדִין אַכְרִיזוּ עֲלֵיהָ פְּלַנֵיָא שָׂרָא נְזִיפָא מְכָאן וְלְהִלָּאָה צְלוֹתִיהָ עֲאֵלַת וְעַד לָא תַב נְזִיף

איהו לעילא ותתא ונטירו דמאריה אתעדי מניה ואפלו בליליא נשמתייה נזיפא דסתמין לה כל תרעי שמיא ולא סלקא ודחין לה לבר. האי אופן דקיימא על אליו ארבעין כד נטיל מטא להווא אתר דאקרי תא הרצים וכד עאל עאלו עמיה אינון ארבעין די ממנן בארבע פתחין וסלקין כל אינון מגיניו די דהבא ואלין אינון מלאכין דאקרון חשמלים ואינון מגיניו וסייפין ורומחין דרהטי לאגנא עליהו דישראל משאר עמין ולאגנא קרבא בהו ולנקמה לון כפום שעתא בלא אריכו ובגין כד אקרי תא הרצים אתר דאינון רצים רהטי ואוחי לאגנא ולנקמה נוקמין לקבל רצים אחרניו דרהטי לאבאשא ולארתרא מזלין לשלטאה עליהו ורזא דא (אסתר ג) הרצים יצאו דחופים רצים מסטרא דא ורצים מסטרא דא ובגיניהון (שם ח) והעיר שושן צהלה ושמחה או נבוכה. אי מקדמי אלין דהכא העיר שושן שמחה ואי מקדמי אלין דסטרא אחרא העיר שושן נבוכה. והא אוקימנא דבכלא קיימין אלין לקבל אלין סטרא דא לקבל סטרא דא ובין כד אלין מגיניו לכלא כד סלקין אלין באלין נפק חד אורא דלעילא ואתעבידו כלהו מגן חד וסימניו (בראשית ט"ו) אנכי מגן לך:

תרגום הזהר בצומנע היכל הזה, יש מקום אחד העומד למעלה למעלה, בצארבעה פתחים לארבעה רוחות העולם. עשרה ממונים על כל פתח ופתח, וממונה אחד עליהם. וממונה הזה פלול בהאור הנקרא חדיאל, ואלו הם אופן בתוך האופן, משולבים זה בזה. יאלו ארבעים, ממונים, מהבליים הדין מהיכל הזכות, להפוך לנשמה הזו שחטאה, וקריבים להפוכה. ואלו עומדים צלהבות אש אל יאלו הנשמות. ופורחים לחוץ מן ההיכל הזה, ומפיים נשמה הזו. והנשמה עומדת בנזיפה בחוץ כל יאלו הימים שנגזרו עליה, ואינה נכנסת אל הפרגוד. ואלו ארבעים, הממונים, הם העומדים ומנזפים ומטילים חרם על כל יאלו שהוליו מפיהם דבר שאינו קרוי, ואחר זה תיכף הוליו מפיהם מלה קדשה מלה של תורה. ומטנפים פיהם בזה. ואלו עומדים ומחרימים אותם, ועומדים בחרם הזה ארבעים יום, שתפלתם אינה מקובלת. וכן לכל יאלו שחטאו חטאים כאלו שגריבים לנזוף בזה, יולאים עשרה פרוזים בכל יום, ומכריזים בכל יאלו הרקיעים ובכל יאלו הנצאות והמחנות מלאכים, והזהרו מפלוגי שהוא נזוף. נזוף הוא על חטא פלוגי שעשה. עד שחוזר בתשובה לפני אדונו. הרחמן ילילנו. כששצ בתשובה על אותו חטא, מתאספים יאלו ארבעים ומתירים אותו מן הנזיפה. ואז מכריזים עליו, התר הנזיפה מפלוגי. מפאן ולהלאה התפלה נכנסת. וכל עוד לא שב, הוא נזוף למעלה ולמטה, והשמירה מאדונו הסרה מפנו. ואפלו צלילה, נשמתו נזופה, שפוחתים מפניה כל שערי השמים, ואינה עולה, ודוחים אותה לחוץ. אופן זה הממונה על יאלו ארבעים כשהוא נוסע, מגיע למקום שהוא שנהקרא תא הרצים, וכשנכנס, נכנסים עמו יאלו ארבעים הממונים שעל ארבעה פתחים, ומעלים כל יאלו מגיני הזהב. ואלו הם מלאכים הנקראים חשמלים, והם מגינים וחרבות ורמחים, הרצים להגן על ישראל משאר האומות, ולעשות בהם מלחמה, ולהנקה מהם לפי שעה, בלי אריכות זמן. ומשום זה נקרא, תא הרצים. שפרוש, מקום שהם רצים. כי רצים וממהרים ללחום ולנהם נקמות. והם פנגד רצים אחרים, הרצים להרע ולהחליש המזלות של האדם,

כְּדֵי לְשַׁלֹּט עֲלֵיהֶם. וְזֶה סוּד, הַרְאִים יִלְאוּ דְחוּפִים. כִּי יֵשׁ רָאִים מֵלֵד זֶה דְקִדְשָׁה, וְיֵשׁ רָאִים מֵלֵד זֶה דְסִטְרָא אַחֲרָא. וּבְשִׁבְלֵם, אִוּוּ וְהָעִיר שׁוֹשֵׁן לְהֵלָה וְשִׁמְחָה, אִוּוּ נְבוּכָה. אִם מִקְדִּימִים יֵלְכוּ הַרְאִים דְקִדְשָׁה שְׂבָכְאוּ, הָעִיר שׁוֹשֵׁן שְׂמֵחָה. וְאִם מִקְדִּימִים יֵלְכוּ הַרְאִים דְסִטְרָא אַחֲרָא, הָעִיר שׁוֹשֵׁן נְבוּכָה. וּכְזֵר הָעֵמֶדְנָה, שְׂבָהִיכְלָה, עוֹמְדִים יֵלְכוּ כְּנֻגְדָה לֵאלוֹהִים, כִּד זֶה דְקִדְשָׁה, כְּנֻגְדָה לֵאלוֹהִים דְסִטְרָא אַחֲרָא. וּמִשּׁוּם זֶה, יֵלְכוּ הַרְאִים שְׂבָכְאוּ, מְגִינִים עַל הַכֹּל. כְּשִׁעוּלִים וְנִכְלָלִים יֵלְכוּ בְּאֵלָהּ, יוֹלֵא אִוּוּר אַחַד מִלְמַעְלָה, וְנִעְשָׂו כְּפִס, מְגִוּ אַחַד. וְסִימְנָהּ, אֲנִכִי מְגִוּ לָד:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ג'

א. בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבַחֹל הַמוֹעֵד מִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁחֲרִית וּמִנְחָה תִּשְׁעַ עֶשְׂרֵה בְּרִכּוֹת כְּשֶׁאֵר הַיָּמִים וְאוֹמֵר אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֵא בְּמוֹסַף בַּחֹל הַמוֹעֵד מִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמוֹסֵף כְּמוֹ שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּיוֹם טוֹב וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים מִתְפַּלֵּל שְׁבַע בְּרִכּוֹת שֶׁלֹּשׁ רֵאשׁוֹנוֹת וְשֶׁלֹּשׁ אַחֲרוֹנוֹת וְאַמְצָעִיּוֹת מֵעֵין קָרְבָן רֵאשׁ חֲדָשׁ וְחוֹתֵם בָּהּ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים: **ב.** שֶׁבֶת שֶׁחֵל בַּחֹל הַמוֹעֵד וְכֵן רֵאשׁ חֲדָשׁ שֶׁחֵל לִהְיוֹת בְּשֶׁבֶת מִתְפַּלֵּל עַרְבִית וְשְׁחֲרִית וּמִנְחָה שְׁבַע בְּרִכּוֹת כְּשֶׁאֵר הַשְּׁבֻתוֹת וְאוֹמֵר יַעֲלֶה וְיָבֵא בְּעִבּוּדָה בְּמוֹסֵף מִתְחִיל בְּבִרְכָה אֲמִצְעִית מֵעֵין שֶׁבֶת וּמִשְׁלִים בְּעֵינֵן שֶׁבֶת וְאוֹמֵר קְדוּשַׁת הַיּוֹם בְּאַמְצַע בְּרִכָּה וְחוֹתֵם בָּהּ בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים מְקַדֵּשׁ הַשְּׁבֻת וְיִשְׂרָאֵל וְרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבַחֹל הַמוֹעֵד חוֹתֵם בָּהּ כְּמוֹ שֶׁהוּא חוֹתֵם בְּיוֹם טוֹב שֶׁחֵל לִהְיוֹת בְּשֶׁבֶת:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

הַלְבֵּנַת פְּנִים וּמִכְנֶה שֵׁם רַע לְחַבְרֵוֹ וְהַמְתַּכְּבֵּד בְּקִלּוֹן חֲבִירוֹ יוֹרְדִין לְגִיהֵנָם וְאֵינֵן עוֹלִים וְאֵינֵן לְהֵם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא וְהֵם בְּכֹל לֹא תִרְצַח כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה בְּפֶרֶק הַזֶּה בְּמַעֲרָבָא בְּמֵאֵי זְהִירֵי טַפֵּי בְּאֵזִיל סוּמְקָא וְאֵתִי חוֹרָא. לִיצְנוּת הִיא אֶחָד מֵאַרְבַּע כְּתוּבֵי שְׂאֵינֵן מִקְבָּלוֹת פְּנֵי שְׂכִינָה וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה כֹּל הַמְתַּלְוֵצֵץ נוֹפֵל בְּגִיהֵנָם. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה אֶפְלוּ יֵשֵׁב בְּטֵל הָרִי זֶה מוֹשֵׁב לְצִים וְכְמוֹ שֶׁכְּתוּב אֲשֶׁרִי הָאִישׁ וְגוֹ' וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לֹא יֵשֵׁב וְסָמִיד לִיהָ כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חִפְצוֹ וְגוֹ' מֵהַ כְּתִיב בְּתַרְיָה וְהִיא כְּעַץ שֶׁתוֹלַע עַל פְּלָגֵי מַיִם וְגוֹ' לֹא כֵן

הַרְשָׁעִים וְגו' וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה בְּכֹל יוֹם בֵּת קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת אוֹי
לָהֶם לְבָרִיּוֹת מֵעֲלֵבוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה שֶׁכָּל מִי שֶׁאִינוֹ עוֹסֵק בְּתוֹרָה נִקְרָא נֶזוּף רְצוֹנִים לומר
מְנוּדָה לְשָׁמַיִם ה' נְצִילֵנוּ:

פקודי יום שלישי תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה' דמילויי הה ראשונה דשם ב'ין להשאיר בו הארה מתוספת נפש משבת
שעברה:

(לא) וְאֶת-אֲדֹנָי הֶחָצֵר סָבִיב וְאֶת-אֲדֹנָי שַׁעַר הַחֲצָר וְאֶת כָּל-

יְתִדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-כָּל-יְתִדֹת הֶחָצֵר סָבִיב: וְיָת סִמְכֵי דְדִרְתָּא
סְחֹר סְחֹר וְיָת סִמְכֵי תִרְע דְרְתָא וְיָת כָּל סִפֵי מִשְׁכָּנָא וְיָת כָּל סִפֵי דְרְתָא סְחֹר סְחֹר:

לט (א) וּמִן-הַתְּכֵלֶת וְהָאֲרָגְמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בְגָדֵי-שָׂרָד

לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֶת-בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כְּאֲשֶׁר

צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (ב) וּמִן תִּכְלָא וְאַרְגֻנָּא וְצִבְע זְהוּרִי עֲבָדוּ לְבוּשֵׁי שְׂמוּשָׂא
לְשִׁמְשָׂא בְּקוֹדֶשׁא וְעֲבָדוּ יָת לְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁא דִּי לְאַהֲרֹן כְּמָא דִּי פְקִיד יִי יָת מֹשֶׁה:

כס"י ומן התכלת והארגמן וגו'. שש לא נאמר כאן, ומכאן אני אומר, שאין בגדי
שרד הללו בגדי כהנה, שבגדי כהנה היה שש, אלא הם בגדים שמכסים בהם כלי
הקדש בצעת סלוק מסעות, שלא היה בהם שש:

(ב) שני - חמישי במחוברין וַיַּעֲשׂוּ אֶת-הָאֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת

וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְנִשְׁש מִשְׁזָר: וְעֲבָד יָת אֶפֹּדָא דְהָבָא תִּכְלָא

וְאַרְגֻנָּא וְצִבְע זְהוּרִי וּבוּץ שְׁזִיר: (ג) וַיִּרְקְעוּ אֶת-פְּתֵי הַזָּהָב וְקִצְץ

פְּתִילִם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹף הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹף הָאֲרָגְמָן וּבְתוֹף

תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְתוֹף הַנִּשְׁש מִעֵשֶׂה חֲשָׁב: וְרִדְדוּ יָת טְסֵי דְהָבָא
וְקִצְצוּ חוּטִין לְמַעַבְד בְּגוֹ תִּכְלָא וּבְגוֹ אֲרָגֻנָּא וּבְגוֹ צִבְע זְהוּרִי וּבְגוֹ בוּצָא עוֹבֵד אָמֵן:

כס"י וירקעו. כמו (תהלים קלו ו) לרוקע הארץ, כתרומתו ורלדו טסין היו מרדדין
מן הזהב, אישטינדר"א בלעז, טסין דקין. כאן הוא מלמד, היאך היו טווין את
הזהב עם החוטין מרדדין הטסין דקין וקוללן מהן פתילים לאורך הטס, לעשות
אותן פתילים מעורבין עם כל מין ומין בחשן ואפוד שנאמר בהן זהב, חוט אחד

שָׁל זֶהב עִם שָׁה חוֹטִין שֶׁל תְּכֵלֶת, וְכֵן עִם כָּל מִין וּמִין. שָׁכַל הַמִּינִים חוֹטִין כְּפֹל שָׁה, וְהַזֶּהב חוֹט שְׁבִיעִי עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד:

(ד) כְּתִפֹּת עָשׂוּ-לוֹ חֲבֵרֹת עַל-שָׁנָי (קְצוּוֹתוֹ) קְצוּתָיו חֲבֵר: כְּתִפֹּן עֲבָדוֹ לָהּ מִלְפָּנָי עַל תִּרְיֹן (קְצוּוֹתוֹ) סְטֵרוֹהִי יִתְלַפֵּן:

נְבִיאִים - מַלְכִים א - פֶּרֶק ז

(ו) וְהַסְּפֹת וְהַמְזֻמָּרוֹת וְהַמְזֻרְקוֹת וְהַכְּפֹת וְהַמְחַתָּוֹת זָהָב סֹגֹר וְהַפְּתָוֹת לְדַלְתוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים לְדַלְתֵי הַבַּיִת לְהִיכָל זָהָב: (ז) וְקוֹלֵיָא וּמְזֻמְרֵיָא וּמְזֻרְקֵיָא וּבְזִיכֵיָא וּמְחַתָּיָא דְהַבָּא טְבָא וּמוֹגְלִסְיָא לְדָשִׁי בֵּיתָא גְּנָאָה לְקֹדֶשׁ קוֹדֶשֶׁיָא לְדָשִׁי בֵּיתָא לְהִיכָלָא דְהַבָּא:

רש"י והספוט . כלי של מיני זמר הוא , וכן מזמרות : והמזרקות . לקבל דם : והכפות . לבזיכי לבונה : והמחתות . לחתות בהן תרומת הדשן וגחלים להוליד ממזבח החילון למזבח הפנימי להקטיר קטורת : והפותות . מפתחות , שמעתי . שמפתחין בהם את המנעול : לדלתות הבית . שהוא קדש קדשים : לדלתי הבית . שהוא להיכל , כל פתחותיהן היו זהב :

(ח) וַתִּשְׁלַם כָּל-הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיִת יְהוָה וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת-קֹדֶשֶׁי | דָּוִד אָבִיו אֶת-הַכֶּסֶף וְאֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַכֵּלִים נָתַן בְּאַצְרוֹת בַּיִת יְהוָה: (ט) וּשְׁלִימַת כָּל עֲבָדָתָא דְעֲבָד שְׁלֹמֹה מִלְכָא בַּיִת מִקְדָּשָׁא דִּי וְאִתֵּי שְׁלֹמֹה יָת קוֹדֶשֶׁי דָּוִד אָבוּהִי יָת כְּסָפָא וְיָת דְּהַבָּא וְיָת מְנֵיָא יָהֵב בְּאוֹצְרֵי בַּיִת מִקְדָּשֵׁי דִּי:

רש"י את קדשי דוד אביו . מה שנשאר מכסף וזהב שהקדיש אביו . ומדרכ אגדה (ילקוט שמעוני רמז קפו) : שלא ראה שלמה לתת מאותו הקדש לבניו הבית . ושמעתי מחכמי ישראל שהיו אומרים : לפי שהיה יודע שסופו ליחרב , שלא יהיו העובדי כוכבים אומרים , השה ירחתם , שלקחו נקמתם מן הבית , שנבנה מן גזלות וחבלות שגזל מהם דוד . ויש אומרים : כך אמר שלמה , רעב היה בימי אביו

שֶׁלֶשׁ שָׁנִים , שָׁנָה אַחֵר שָׁנָה , וְהִיא לֹא לְבַזְזֵי הַהַקְדָּשׁוֹת הַלְלוּ , לְהַחֲיוֹת בָּהֶן עַנְיֵי יִשְׂרָאֵל :

ח (א) אָז יִקְהַל שְׁלֹמֹה אֶת-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-כָּל-רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂאֵי הָאֲבוֹת לְבָנָי יִשְׂרָאֵל אֶל-הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלַם לְהַעֲלוֹת אֶת-אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה מֵעִיר דָּוִד הִיא

צִיּוֹן: בָּכּוּ כְּנֶשׁ שְׁלֹמֹה יְת סָבִי יִשְׂרָאֵל וְיֵת כָּל רִישֵׁי שְׁבֵטֵי רַבְרָבֵי אֲבֹתָא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְוֵת מִלְכָּא שְׁלֹמֹה לִירוּשָׁלַם לְאַסְקָא יְת אֲרוֹן קִנְמָא דִּי מִקְרָתָא דְדָוִד הִיא צִיּוֹן :

רש"י נְשִׂאֵי הָאֲבוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל . שָׁלַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : מֵעִיר דָּוִד . שָׁנְתָנוּ שָׁם דָּוִד כְּשֶׁהֵבִיאוּ מִזְבֵּית עֹזֶבֶד אֱדוֹם :

ב (ב) וַיִּקְהְלוּ אֶל-הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל בִּירוּחַ

הָאֲתָנִים בְּחָג הוּא הַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי: וְאֲתִכְנָשׁוּ לְוֵת מִלְכָּא שְׁלֹמֹה כָּל אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל בִּירוּחַ דְּעֵתִיקָא דְקָרוּ לֵיהּ יְרֻחַ קְדָמָא בְּחִנְיָ וּכְעַן הוּא יְרֻחַ שְׁבִיעָא :

רש"י בִּירוּחַ הָאֲתָנִים . תְּרַגְסֵי יוֹנָתָן : בִּירוּחַ דְּעֵתִיקָא דְקָרוּ לֵיהּ יְרֻחַ קְדָמָא בְּחִנְיָ וּכְעַן הוּא יְרֻחַ שְׁבִיעָא : כַּחֲגֹל וּכְעַן הוּא יְרֻחַ שְׁבִיעָא . מִשְׁנִיתָנָה תוֹרָה וּכְתִיב בְּנִסְכּוֹ שְׁכָרָא רַאשׁ חֲדָשִׁים , נִקְרָא תִּשְׁרֵי שְׁבִיעִי :

ו (ג) וַיָּבֵאוּ כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת-הָאֲרוֹן: וְאֵתוּ כָּל סָבִי יִשְׂרָאֵל וְנָטְלוּ כַּהֲנָנִי יְת אֲרוֹנָא :

כְּתוּבִים - מִשְׁלֵי - פָּרָק כ

כ (ד) תִּפְאָרַת בַּחוּרִים כַּחֲם וְהִדָּר זִקְנִים שִׁיבָה: שְׁבַחוּרָא דְעוֹלִימָא תוֹקִפִּיהוֹן וְשִׁבְחָא דְסָבִי סִיבְתָא :

רש"י תִּפְאָרַת בַּחוּרִים כַּחֲם . כְּמוֹ שֶׁתִּפְאָרַת בַּחוּרִים כַּחֲם כֵּן הִדָּרַת זִקְנִים שִׁיבָה :

(ל) חִבְרוֹת פָּצַע (תמריק) תִּמְרוֹק בָּרַע וּמְלוֹת חֲדָרֵי-בֶטֶן: שׁוֹחֲגֵי וּפְוֹדְעֵתָא פִּגְעוּ בְּבִישָׁא וּמְחִיתָא בְּגִיחַ דְּכָרִיסָא :

רש"י חזרות פלע . תמרוק ברע . דרשו רבותינו הממרק עלמו לדבר עבירה סוף זא לידי פלעים וחזרות : ומכות חדרי בטן . (זה הלכות) :

כא (א) פִּלְגֵי-מִים לְב-מֶלֶךְ בִּיד-יְהוָה עַל-כָּל-אֲשֶׁר יִחַפֵּץ יִטְנוּ: הִיךְ טִפְי דְּמִנָּא לְבִיחַ דְּמִלְכָּא בְּאִדּוּי דְּאֶלְחָא וְלֹאֲתֵר דְּצָבִי נִרְכֹּן לִיחַ : (ב) כָּל-דָּרָךְ-אִישׁ יִשָּׂר בְּעֵינָיו וְתִכֵּן לְבוֹת יְהוָה: כְּלָחוֹן אֲרֻחֲתֵיהּ דְּגִבְרָא תִרְיָצוּ אִינוּן בְּאִפּוּי וְאֶלְחָא מִתְקֹן לְבִיחַ :

רש"י כל דרך איש ישר בעיניו ותוכן . ומונ' :

(א) עֲשֵׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחָר לִיהוָה מִזִּבְח: מִן דְּעֵבֵד צְדָקָתָא וְדִינָא מִתְרַעֵי בִיחַ אֶלְחָא מִן דְּבַחָא :

משנה כתובות פרק ז

א. המדיר את אשתו מלהנות לו, עד שלשים יום, יעמיד פרנס. יתר מכן, יוציא ויתן כתובה. רבי יהודה אומר, בישראל, חדש אחד יקיים. ושנים, יוציא ויתן כתובה. ובכהנת שנים יקיים, ושלשה יוציא ויתן כתובה :

ברטורה (א) המדיר את אשתו מלהנות לו. על הנאת תשמיש אין הגדר חל, משום דמשועבד לה ולאח כל כמיניה להפקיע שעבודו. ועל הנאת מזונות אף על גב דמשועבד לה אשכחן דחל הגדר כגון שמשפיקין מעשה ידיה למזונותיה. ובגמרא פריך א"כ למה יעמיד פרנס, ומשני, כגון שאין מספיקין לדברים שהיתה רגילה בהם בבית אביה, ועל זה בלבד יעמיד פרנס שיפרנסנה. ולא שיעמיד שליח לפרנסה, שהרי שלוחו של אדם כמותו, אלא שאומר כל המפרנס אינו מפסיד: יתר מכן יוציא ויתן כתובה. דעד שלשים יום לא שמעי אינשי וליכא זילותא. טפי משלשים יום שמעי אינשי וליכא זילותא: בישראל. אם ישראל הוא שיכול להחזיר את גרושתו: ובכהנת. שאם יגרסנה לא יוכל להחזירה יהבו ליה רבנן זימנא טפי. ואין הלכה כר' יהודה:

ב. המדיר את אשתו שלא תטעום אֶחָד מִכָּל הַפְּרוֹת, יוֹצֵיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל, יוֹם אֶחָד יְקִים. שְׁנַיִם, יוֹצֵיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבִכְהֻנָּת, שְׁנַיִם יְקִים. שְׁלֹשָׁה, יוֹצֵיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

זרמורה (ז) אחד מכל הפירות. כגון שאמרה היא קונם פרי פלוני עלי, והוא קיים לה: ר' יהודה אומר כו'. ולית הלכתא כותיה:

ג. המדיר את אשתו שלא תתקשט באֶחָד מִכָּל הַמִּינִין, יוֹצֵיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, בְּעֻנְיֹת, שְׁלֹשָׁה נֶתָן קֶצֶבָה. וּבְעֻשִׁירוֹת, שְׁלֹשִׁים יוֹם:

זרמורה (ג) שלא תתקשט באחד מכל המינים. [שאמרה היא] קונם בוסם פלוני עלי, והוא קיים לה: בעניות שלא נתן קצבה לדבר. עד מתי אסרו עליה, הוא דיוליא ויתן כתובה. אבל אם נתן קצבה, תמתין עד אותו זמן. וכמה קצבה י"ב חדש: ובעשירות שלשים יום. שכן אשה חסובה נהנית מריח קטויה שלשים יום, וזאת תהנה מריח הקטוים שנתקשטה לפני הנדר שלשים יום. והלכה כר' יוסי:

ד. המדיר את אשתו שלא תלד לְבֵית אָבִיהָ, בְּזִמְן שֶׁהוּא עֹמֵה בְּעִיר, חֲדָשׁ אֶחָד יְקִים. שְׁנַיִם, יוֹצֵיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבְזִמְן שֶׁהוּא בְּעִיר אַחֲרָת, רְגַל אֶחָד יְקִים. שְׁלֹשָׁה, יוֹצֵיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

זרמורה (ד) רגל אחד יקיים שלשה יוליא ויתן כתובה. הא מתניתין מפרשא לה בגמרא הכי, רגל אחד יקיים, כמה דברים אמורים באשת ישראל, אבל ככהנת שנים יקיים, שלשה יוליא ויתן כתובה. ומתניתין ר' יהודה היא דמפליג בין ישראל לכהנת, ולית הלכתא כוותיה:

ה. המדיר את אשתו שלא תלד לְבֵית הָאָבִל או לְבֵית הַמְּשֻׁתָּה, יוֹצֵיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, מִפְּנֵי שְׁנוּעַל בְּפָנֶיהָ. וְאִם הָיָה טוֹעֵן מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר, רִשְׁאִי. אָמַר לָהּ, עַל מְנַת שְׁתֵּאמְרִי לְפָלוּנִי מַה שְׁאֲמַרְתְּ לִי אוּ מַה שְׁאֲמַרְתִּי לָךְ אוּ שְׁתֵּהָא מִמְּלָאָה וּמְעָרָה לְאַשְׁפָּה, יוֹצֵיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

זרמורה (ה) שנועל בפניה. דלת של שמחה והסרת יגון. ולבית האבל נועל בפניה, שלמחר היא מתה ואין אדם סופדה: מחמת דבר אחר. כגון דלחתחזק שבני אדם פרולים מוויין סם: שתאמרי לפלוני וכו'. דברים של קלות: שתהא ממלחה ומערה לאשפה. אית דמפרסי לאחר שתשמך וימלח רחמה שכבת זרע תנפלונו כדי שלא יקלוט הזרע ותתעבר. ואית דמפרסי שתמלח עשרה כדי מים ותערה לאשפה, מפני שנראית כקוטה:

ו. וְאֵלוּ יוֹצְאוֹת שְׁלֹא בְּכְתֻבָּה, הַעוֹבְרֹת עַל דֵּת מִשָּׁה וְיַהוּדִית. וְאֵיזוֹ הִיא דֵּת מִשָּׁה, מֵאַכִּילְתּוֹ שְׁאֵינּוּ מְעֻשָּׂר, וּמִשְׁמִשְׁתּוֹ נִדָּה, וְלֹא קוֹצָה לָהּ חֻלָּה, וְנוֹדְרֹת וְאֵינָה מְקִימָת. וְאֵיזוֹ הִיא דֵּת יַהוּדִית, יוֹצְאָה וְרִאשָׁה פְּרוּעַ, וְטוֹוָה בְּשׁוּק, וּמִדְּבַרְת עִם כָּל אָדָם. אָבָא שְׁאוּל אוֹמֵר, אֵף הַמְּקַלְלֵת יוֹלְדִיו בְּפָנָיו.

רבי טרפון אומר, אף הקולגנית. ואיזו היא קולגנית, לכשהיא מדברת בתוך ביתה ושכניה שומעין קולה:

דרטורה (ו) מאכילתו שאינו מעושר. ולא נודע לו אלא אחר שאכלו, כגון דאמרה ליה פלוני כהן תיקן לי את הכרי ואזל שיליה ואשתכח שיקרא: ומשמשתו נדה. כגון שהוחזקה נדה בשכנותיה שראוה לובשת בגדי נדות ולבצלה אמרה טהורה אני: ולא קוּלה לה חלה. דאמרה ליה פלוני תקן לי את העיסה ואזל שיליה ואשתכח שיקרא: וטווה בשוק. ומראה זרועותיה לבני אדם: ומדברת עם בני אדם. משחקת עם הבחורים: ומקללת יולדיו בפניו. מקללת ומחרפת אבי בעלה בפני בעלה: הקולגנית. תובעת תשמיש בקול רם עד ששכנותיה שומעות אותה. וכל הני כריכות עדים והתראה להפסידן כתובתן. ואין להן לא כתובה ולא תוספת ואינן נוטלות אלא בלחותיהן הקיימים בלבד:

א המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים, אינה מקדשת. כְּנֶסֶה סֶתֶם וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים, תֵּצֵא שְׂלֵא בְּכִתְבָּהּ. על מנת שאין בה מומין ונמצאו בה מומין, אינה מקדשת. כְּנֶסֶה סֶתֶם וְנִמְצְאוּ בָּהּ מוּמִין, תֵּצֵא שְׂלֵא בְּכִתְבָּהּ. כָּל הַמוּמִין הַפּוֹסְלִין בַּכֹּהֲנִים, פּוֹסְלִין בְּנָשִׁים:

דרטורה (ז) שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים. באלו נדרים אמרו, שלא תאכל בשר ולא תשתה יין ולא תתקטט בצגדי לבעונים. אבל בשאר נדרים מקודשת: כל המומין הפוסלין בכהנים. בצכורות קא מני להו. והוסיפו עליהן בנשים, זיעה. וריח הפה או ריח רע במקום אחר בגופה. ושומא שיש בה שער, בין הטנה בין גדולה כשהיא כנגד פניה, וכגון שהיא תחת כפה שבראשה דזימנין מתחזיא וזימנין ללא מתחזיא, שאם היא במקום המגולה תמיד הרי ראה ונתפיים, ואם השומא אין בה שער אינה מוס עד שתהא גדולה כאיסר. וקולה עצה ומשונה מקול שאר הנשים. וגשכה כלבז ונעשה במקום הנשיכה ללקת, כלומר כוּץ כמו מכות אש. ודדיה גסים מחברותיה טפה. ושדדיה רחוקים זה מזה עד שיש טפה בין 77 ל77. אלו מומין בנשים, ואע"פ שאינה מומין בכהנים:

ח היו בה מומין ועודה בבית אביה, האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה נולדו בה מומין הללו ונסתחפה שדהו. וכְּנֶסֶה לְרִשׁוֹת הַבַּעַל, הַבַּעַל צָרִיךְ לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׂעֵד שְׂלֵא נִתְאַרְסָה הִי בְּהַ מוּמִין אֵלוּ וְהִיא מְקַחַת מְקַח טְעוּת, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, בְּמַה דְּבָרִים אֲמֹרִים, בְּמוּמִין שְׂבִסְתֵּר. אֲבָל בְּמוּמִין שְׂבִגְלוּי, אֵינֶנּוּ יָכוֹל לְטַעוֹן. וְאִם יֵשׁ מְרַחֵץ בְּאוֹתָהּ הָעִיר, אֵף מוּמִין שְׂבִסְתֵּר אֵינֶנּוּ יָכוֹל לְטַעוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹדֵקָה

דרטורה (ח) האב צריך להביא ראיה. אם בא לתבוע כתובתה מן האירוסין מזה שממאן לקחתה, צריך שיביא ראיה שלאחר שנתארסה היו בה מומין הללו. ואף על פי שיש לאשה חזקה לגופה, הואיל ונמצאו המומין ברשות האב ואיכא למימר כאן היו קודם אירוסין, ולפיכך אם לא הביא ראיה, בעל מהימן: כְּנֶסֶה לְרִשׁוֹת הַבַּעַל. נשאה, ועתה בא להוציאה

כלל כתובה על מומין שבה, עליו להביא ראיה שקודם שנתארכה היו בה מומין הללו. כיון דללא נמלאו מומין הללו אללא ברשותו, אומרים כאן נמלאו כאן היו ולאחר שנישאת באו לה ונסתחפה שדהו: אינו יכול לטעון. דידע ונתפייס:

ט. האיך שנוולדו בו מומין, אין כופין אותו להוציא. אמר רבן שמעון בן גמליאל, במה דברים אמורים, במומין הקטנים. אבל במומין הגדולים, כופין אותו להוציא:

ברטורה (ט) שנוולדו בו מומין. משנשאה: מומין גדולים. נסמית עינו נקטעה ידו נשברה גלו. ואין הלכה כרשב"ג, ואפילו במומין גדולים אין כופין אותו להוציא:

י. ואילו שכופין אותו להוציא, מכה שחין, ובעל פוליוס, והמקמץ, והמצרף נחשת, והברסי, בין שהיו בם עד שלא נשאו ובין משנשאו נולדו. ועל פלו אמר רבי מאיר, אף על פי שהתנה עמה, יכולה היא שתאמר, סבורה הייתי שאני יכולה לקבל, ועכשיו איני יכולה לקבל. וחכמים אומרים, מקבלת היא על כרחה, חוץ ממכה שחין, מפני שממקתו. מעשה בצידון בברסי אחד שמת והיה לו אח ברסי, אמרו חכמים, יכולה היא שתאמר, לאחיה הייתי יכולה לקבל, ולך איני יכולה לקבל:

ברטורה (י) מוכה שחין. מורע: בעל פוליוס. ריח החוטם: והמקמץ. מקבץ לואת כלבים: והמלרף נחשת. המחתיך נחשת ממקום מולאו מן הארץ, ומסריח הוא: והבורסין מעבד עורות: מפני שממקתו. ממססתו. לשון המק בשרו (זכריה י"ד). והלכה כחכמים:

גמרא כתובות דף ע"ב ע"א

ונודרת ואינה מקיימת דאמר מר בעון נדרים בניים מתים שנתאמר (קהלת ה') אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וגוי ואיזו הן מעשה נדיו של אדם הוי אומר בניו ובנותיו. רב נחמן אמר מהכא (ירמיה ב') לשוא הפיתי את בניכם לשוא על עסקי שוא. תניא היה רבי מאיר אומר כל היודע באשתו שנודרת ואינה מקיימת יחזור ונדירנה. נדירנה במאי מתקן לה אלא יחזור ויקניטנה כדי שתדור בפניו ויפר לה. אמרו לו אין אדם דר עם נחש בכפיפה. תניא היה רבי יהודה אומר כל היודע באשתו שאינה קוצה לו חלה יחזור ויפריש אחריה אמרו לו אין אדם דר עם נחש בכפיפה. מאן דמתני לה אהא כל שכן אהא אבל מאן דמתני לה אהא אבל הא זמנין דמקרי ואכיל. ואיזוהי דת יהודית יוצאה וראשה פרוע. ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב (במדבר ה') ופרע את ראש האשה ותנא דבי רבי ישמעאל

אזְהָרָה לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יֵצְאוּ בְּפְרוּעַ רֹאשׁ. דְּאוֹרֵייתָא קִלְתָּא שְׁפִיר דְּמִי. דְּתַתּוּן יְהוּדִית אֶפְלוּ קִלְתָּא נְמִי אֶסוּר. אָמַר רַבִּי אֶסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן קִלְתָּה אֵין בָּהּ מְשׁוּם פְּרוּעַ רֹאשׁ הָוִי בָּהּ רַבִּי זִירָא הֵיכָא אֵילִימָא בְּשׁוּק דְּתַתּוּן יְהוּדִית הִיא. וְאֵלָא בְּחֻצְרָא אִם כֵּן לֹא הִנְחִית בֵּית לְאַבְרָהָם אָבִינוּ שְׁיִוְשְׁבֵת תַּחַת בְּעֵלָה. אָמַר אַבְיִי וְאֵיתִימָא רַב פְּהֵנָא מְחֻצְרָא לְחֻצְרָא וְדָרְדָּר מְבוּי :

רס"י וידירנה. משמע בעלמנו קונם עליך דבר פלוני: יחזור ויקניטנה. אין לו להוסיף אלא כך יתקננו: כפיפה. בתוך כל אחד שכסלך ישמור ישכנו אף זה יבא לידי שתקלקלנו: מאן דמתני לה אהא. דרבי יהודה דתני תקנת' אחלה כ"פ אנדרים ללא שכיחי: דאורייתא הוא. ואמאי לא קרי לה דת משה: אזהרה. מדעבדין לה הכי לנוולה מדה כנגד מדה כמו שעשת' להתנאו' על זועלה מכלל דאסור א"נ מדכתיב ופרע מכלל דההיא שעתיא לאו פרוע הוות שמע מינה אין דרך זנות ישראל לזאת פרועות ראש וכן עיקר: קלתא. כל שיס' לו מלמטה בית קבול להולמו זראש' וזית קבול מלמעל' לתת בו פלך ופשתן: הוי. לשון מקשה: א"כ. דבחצר יס' זה משום פריעה: ודרך מזוי. ללא שכיחי רבים:

זוהר פקודי דף רמ"ט ע"ב

זָכָא חוּלְקִיָּה מָאן דִּינְדַע לְסַדְרָא שְׁבַחֵי דְמַאֲרִיָּה בְּאַתְרֵי דְאַצְטְרִיף עַד הֵכָא דְבְּקוּתָא וּבְרַכָּאָן וּקְדוּשָׁה כְּחֻדָּא בְּאַבְהָן. מְכָאן וּלְהֵלָאָה קַיִימִין שְׁאֵלְתִין וּבְעוּתִין. שִׁירוּתָא דְבַעֲי בַר נֶשׁ לְמִשְׁאַל לְמַנְדַּע בְּמַלְיִן דְּמַאֲרִיָּה בְּגִין לְמַחְזִי תִיאֻבְתִּיָּה לְגַבִּיָּה וְלֹא יִתְפָּרֵשׁ מִנִּיהָ בְּגִין דְּבַעֲי בַר נֶשׁ לְאַשְׁתַּתְּפָא בְּקְדוּשָׁא דְשְׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה לְאַתְעֵטְרָא בִּיהָ וְאִיהוּ שְׁמָא דְבְּרַכָּאָן וּקְדוּשִׁין. כּוּ"זו. רָזָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא יִי דְאִיהוּ קְדוּשׁ בְּקְדוּשָׁה. וְאֵלִין אֲתָנוּן (אֲתָרְנִין) אֲפִיקוּ מִנִּיהָ הֵנִי אֲתָנוּן אֲחֻרְנִין חֲבוּרָא דְהֵנִי בְּחֻבְרָא דְדָכָר בְּנוּקְבָא. וְהֵנִי קְדִישִׁין עֲלָאִין רָזָא דְקְדוּשָׁה. אֵלִין אֲתָנוּן אֲחֻרְנִין אֲקָרוּן ט"ל, טל השמים. רָזָא דְחוּשְׁבָנָא דְאַתָּנוּן דִּילִיָּה בְּגִין דְּהֵכָא לְתַתָּא קַיִימִין כָּל מַלְיִן בְּחוּשְׁבָנָא וְלֹא חוּשְׁבָנָא אֵלָא לְסִיְהָרָא. וּבְגִין כֵּךְ בְּעִי לְאַתְקַשְׁרָא בְּקְדוּשָׁה דְמַאֲרִיָּה וְלֹא יִתְפָּרֵשׁ בַּר נֶשׁ מִנִּיהָ וְכַד שְׁאֵיל שִׁירוּתָא דְשְׁאֵלְתִין לְמַנְדַּע לְמַאֲרִיָּה לְאַחְזָאָה דְתִיאֻבְתִּיָּה לְגַבִּיָּה. מְכָאן וּלְהֵלָאָה יִתְפָּרֵשׁ זְעִיר זְעִיר וְיִשְׁאַל שְׁאֵלְתוּי מַה דְאַצְטְרִיף לְשְׁאֵלָא. וְכָל שְׁאֵלְתוּי יְהוֹן לְבַתֵּר דִּיִּסְדָּר סְדוּרָא דָּא דְקָאָמַר. כְּגוּנָא דָּא כָּל שְׁאֵלְתוּי יְהוֹן בְּתַחְנוּנִים וּבְעוּתִין לְקַמֵּי מְרִיָּה וְלֹא יֵצְדִיק (ס"א ג' רחיק) גְּרַמִּיָּה מִנִּיהָ. זָכָא חוּלְקִיָּה מָאן דִּינְדַע לְסַדְרָא סְדוּרָא דָּא לְמִיָּהּ בְּאַרְחַ מִישֵׁר כְּדָא חֲזִי כְּגוּנָא דְאַתְאַחְדָּא אִשָּׁא בְּמִיָּא וּמִיָּא בְּאִשָּׁא. דְרוּם בְּצַפּוֹן וְצַפּוֹן בְּדְרוּם מְזָרְחַ בְּמַעֲרָב וּמַעֲרָב בְּמִזְרָח. הֵכִי נְמִי יִתְקַשֵּׁר כְּלָא כְּחֻדָּא וְיַחוּדָא אֲשְׁתַּלִּים דָּא בְּדָא. וְכָל אֵינוּן דִּינְדַעִין לְסַדְרָא צְלוּתְהוֹן כְּדָא יְאוּת לְאַתְפַּלְלָא הֵנִי הֵיכְלִין אֵלִין בְּאֵלִין וְלֹאֲתַקְשְׁרָא דָּא בְּדָא. הָאִי בַר נֶשׁ אֲתַקְשֵׁר בְּהוּ וְקָרִיב לִיהָ לְאַתְפַּלְלָא בְּהוּ. שְׁאֵלְתָא שְׁאֵיל וְיַהֲיִב לִיהָ זָכָא חוּלְקִיָּה בְּהָאִי עֲלָמָא וּבְעֵלְמָא דְאַתֵּי :

על פי שהוא מבדיל על הכוס: ב. בחנכה ובפורים מוסיפין בהודאה על הנסים. שבת שחל להיות בחנכה מזכיר על הנסים במוסף כמו שמזכיר בשאר תפילות:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

אמרו רבותינו זכרונם לברכה (במדבר כ"ז) כי דבר ה' בזה וגו' הפרת וגו' רבי נחמיה אומר זה כל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק וכו', ואמר רב כל הפורש מדברי תורה נופל בגיהנם ומאכילין לו גחלי תמים שנאמר (איוב ל') הקוטפים מלוח עלי שיח וגו'. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה המפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו שנאמר (דברים ד') רק השמר לך וגו' ואמרו רבותינו זכרונם לברכה אין תחלת דינו של אדם אלא על דברי תורה שנאמר (משלי י"ז) פוטר מים ראשית מדון. וכתוב (יהושע א') והגית בו יומם ולילה וגו' כי אז תצליח את דרכך ואז תשפיל וכל רגע ושעה יום שאדם בטל מדברי תורה עליו נאמר (קהלת א') וחסרון לא יוכל להמנות:

פקודי יום רביעי תורה

יכין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד נדמילוי ודשם בין לקנות הארת מתוספת נפש יתרה משבת הבאה:

(ה) וְחָשַׁב אֶפְדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו מִמֶּנּוּ הוּא כְּמַעֲשֵׂהוּ זָהָב תִּכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (ו) וְהִמְנֹן תִּקְוִיָּה דִּי עֲלוּהִי מִנְהָ הוּא פְּעוּבְדוּהִי דְהִבָּא תִּכְלָא וְאַרְגָּוָא וְצִבְעֵי זְהוּרִי וְבוּץ שְׁזִיר כְּמָא דִּי פְקִיד יְיָ יְת מִשָּׁה: (ז) וַיַּעֲשׂוּ אֶת-אַבְנֵי הַשָּׁהִם מִסִּבֹּת מִשְׁבָּצֹת זָהָב מִפְּתֹחַת פְּתוּחֵי חוֹתָם עַל-שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְעֲבָדוּ יְת אַבְנֵי בּוּרְלָא מְשֻׁקְעוּ מְרַמְצוּ דְדָהָב גְּלִיפּוֹן כְּתַב מְפָרֵשׁ עַל שְׁמֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ח) וַיִּשָּׂם אֹתָם עַל כְּתֹפֶת הָאֶפֶד אַבְנֵי זָכָרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (ט) וְשׁוּי יִתְהוֹן עַל כְּתֹפֶת דְּאַפְּדָא אַבְנֵי דּוּכְרָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דִּי פְקִיד יְיָ יְת מִשָּׁה: (י) וַיַּעֲשׂוּ אֶת-הַחֹשֶׁן מְעִשָּׂה חֹשֶׁב אֶפֶד זָהָב תִּכְלֵת וְאַרְגָּמָן

וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר: וְעַבְד יֵת חוֹשֵׁנָא עוֹבֵד אֶמֶן כְּעוֹבְדֵי אַפּוּדָא דְהָבָא
תַּכְלָא וְאַרְגָּנָא וְצַבֵּעַ זְהוּרִי וּבוּץ שְׁזִיר: (ט) רְבֹועַ הֲיֵה כְּפּוֹל עֲשׂוּ אֶת-
הַחֹשֶׁן זָרֵת אֲרָכּוֹ וְזָרֵת רַחְבּוֹ כְּפּוֹל: מְרַבֵּעַ הָוָה עֵינֶי עַבְדּוֹ יֵת חוֹשֵׁנָא
זָרֵתָא אֲרַפָּה וְזָרֵתָא פְתִיחָה עֵינֶי: (י) וַיִּמְלֹאוּ-בּוֹ אַרְבַּעַה טוּרֵי אֶבֶן טוּר
אָדָם פְּטוּדָה וּבְרֻקָּת הַטּוּר הָאֶחָד: וְאַשְׁלִימוּ בֵּה אַרְבַּעַה סְדְרֵי אֶבֶן
טְבָא סְדָרָא קַדְמָאָה סַמְקוֹ יֶרְקוֹ וּבְרֻקוֹ סְדָרָא חֲדָ:

נביאים - מלכים א - פרק ח

(ד) וַיַּעֲלֵוּ אֶת-אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת-כָּל-כְּלֵי
הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בְּאֹהֶל וַיַּעֲלֵוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם: וְאַסִּיקוּ יֵת
אֲרוֹנָא דִּינִי וְיֵת מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְיֵת כָּל מְנִי קוּדְשָׁא דִּי בְּמִשְׁכַּנָּא וְאַסִּיקוּ יֵת הוֹן כְּהֲנִיָּא וּלְוָאֵי
:

רס"ז ואת אהל מועד . שעשה משה , וגנזו שלמה משנבנה בית ראשון , כמו
ששנינו בתוספתא דסוטה (י"ב ט) : אשר צאהל . אשר נטה דוד לארון : כנפי
הכרובים . אותן שעשה שלמה העומדים על רגליהם בקרקע , ואין אלו כרובים
של כפורת שעל הארון :

(ה) וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל-עַדְת יִשְׂרָאֵל הַנוֹעֲדִים עָלָיו אֵתוּ לִפְנֵי
הָאֲרוֹן מִזְבָּחִים צֹאן וּבִקְרָא אֲשֶׁר לֹא-יִסְפְּרוּ וְלֹא יִמְנוּ מֵרֵב:
וּמִלְכָּא שְׁלֹמָה וְכָל כְּנִישְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל דְּאִזְדַּמְנוּ עֲלוּהֵי קִימִין עֲמַה קִדְּם אֲרוֹנָא מִנְכֻסִין
עֲאוּ וְתוֹרִין דְּלֹא יִתְחַשְׁבוּן וְלֹא יִתְמַנּוּן מִסְגִּי : (ו) וַיָּבֹאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת-אֲרוֹן
בְּרִית-יְהוָה אֶל-מְקוֹמוֹ אֶל-דְּבִיר הַבַּיִת אֶל-קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים
אֶל-תַּחַת כְּנָפֵי הַכְּרוּבִים: וְאַעֲלִיו כְּהֲנִיָּא יֵת אֲרוֹן קִימָא דִּינִי לְאַתְרָא לְבֵית
כְּפוּרֵי דִּי מִתְקוֹן לִיה בְּגוֹ בֵּיתָא לְקוּדְשׁ קוּדְשָׁא לְתַחוּת כְּנָפֵי כְּרוּבַיָּא : (ז) כִּי
הַכְּרוּבִים פְּרָשִׁים כְּנָפָיִם אֶל-מְקוֹם הָאֲרוֹן וַיִּסְכּוּ הַכְּרוּבִים
עַל-הָאֲרוֹן וְעַל-בְּדָיו מִלְמַעְלָה: אַרְי כְּרוּבַיָּא פְּרִיסוֹן גְּדַפְיָהוֹן עַל אֶתְר
אֲרוֹנָא וּמְטָלִין כְּרוּבַיָּא עַל אֲרוֹנָא וְעַל אַרְיָחוּהֵי מִלְעֵלָא :

כס"י אל מקום הארון . מקיר אל קיר , כמו שאמר למעלה בענין :

(ח) וַיֵּאָרְכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרְאוּ רַאשֵׁי הַבַּדִּים מִן-הַקֶּדֶשׁ עַל-פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרְאוּ הַחוּצָה וַיְהִיו שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וְאֶרֶיחוֹן אֶרֶיחָא וּמִתְחַזֵּן רִישֵׁי אֶרֶיחָא מִן קוּדְשָׁא עַל אַפֵּי בֵּית כְּפֹרֵי וְלֹא מִתְחַזֵּן לְבָרָא וְהוּהּ תַּמָּן עַד יוֹמָא הַדִּין :

כס"י ויראו ראשי הצדים . צפרכת שכנגד הפתח באמה טרקסין , יכול יהיו מקרעין זה ויואלאין , תלמוד לומר ולא יראו החוזה , הא כיצד , דוחקין וזולטין כעין שני דדי חשה , כענין שנאמר (שיר השירים א יג) : בֵּין שְׁדֵי יַלְדָּן (יומא נד א) :

(ט) אֵין בְּאֵרוֹן רֶק שְׁנֵי לְחֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנַּח שָׁם מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִם-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם: לֵית בְּאֵרוֹנָא לְחוּד תְּרִין לוּחֵי אֲבָנָא דְאַצְנַע תַּמָּן מֹשֶׁה בְּחֹרֵב דִּי עֲלוּיָחוֹן פְּתִיבִין עֲסָרָא פְּתִגְמֵי קְזָמָא דְגָזַר יְיָ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפְקָהוֹן מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם :

כתובים - משלי - פרק כא

(ד) רוֹם-עֵינַיִם וְרַחֲב-לֵב גַּר רְשָׁעִים חֲטָאת: רְמוֹת עֵינֵי וּבְעֵי לְבָא וּשְׂרָגָא דְרִשְׁעֵי לְחֲטָאָה :

כס"י רוֹם עֵינַיִם . גסות הרוח : ורחב לב . חפץ למלאות תאוות לבו הוא ניר של רשעים חריקותם ומחשבותם הוא חטאתם :

(ה) מַחְשְׁבוֹת חֲרוּץ אֶךְ-לְמוֹתָר וְכָל-אֶץ אֶךְ-לְמַחְסוֹר: מַחְשְׁבָתָא דְגָבְזוּ לְיוֹתְרָנָא וְרָגְלָא דְמִסְרָהָא לְחוּסְרָנָא :

כס"י מחשבות חרוץ . אדם יקר המתהלך באמת ובמשפט חרוץ : אך למותר . להלכה ולריוח באות : וכל אץ . דוחק את השעה :

(ו) פֶּעַל אֹצְרוֹת בְּלִשׁוֹן שֶׁקֶר הֶבֶל נֹדֵף מִבְּקִשֵׁי-מוֹת:
מִעֲבֹדְנוּתָא דְסִימְתָא בְּלִשְׁנָא דְשִׁקְרָא וְיִתְחַבְּלוּ וְיִנְתְּרוּ אֵלָיו דְּבַעֲנוּ לְמוֹתָא :

רש"י פועל אוצרות . להרבות הון : בלשון שקר : הבל נדף וגו' . מוקשי (ס"א)
מנקהי (מות הם לו :

(ז) שֶׁד-רְשָׁעִים יְגוּרִים כִּי יִמְאֲנוּ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט: דְּכוּנָא דְרְשִׁיעֵי
יַעֲלִנוּ וְלֹא צָבְנוּ דְיַעֲבְדוּ דִינָא :

רש"י יגורס . יגור אותם :

(ח) הַפִּכְפֹּף דְּרַךְ אִישׁ וְזָר אִזְרָה יִשָּׂר פְּעֵלוֹ: דְּחַפְּדָּא אֲרַחֲמִיה דְּגַבְרָא הוּא
נוֹכְרָאָה וְדַדְכִי תְרִיצֹן עוֹבְדוּהִי :

רש"י הפכפך דרך איש זר . איש והוא זר סר מן המנוה דרכו הפכפך :

(ט) טוֹב לְשֵׁבֶת עַל-פְּנֵי-גַג מְאֻשָּׁת מְדִינִים וּבֵית חֶבֶר: טב
לְמִיתֵב עַל קַרְנָא דְאַגְרָא מִן אִתְתָּא תְּגַרְנִיתָא וּבֵיתָא טְרַקָּא :

רש"י ובית חבר . שנכנס לבית חברו לדבר עם אשתו , ומדרש אגדה ניבא שסוף
השכינה להסתלק מעל ישראל שהם כאשת מדיני' : ובית חבר . בית שמחברים
בו רעים להקב"ה כגון כלם שהעמיד מנש' בהיכל ה' :

משנה בבא בתרא פרק ג

א. חֲזַקת הַבְּתִים וְהַבּוֹרוֹת וְהַשִּׁיחִין וְהַמְּעָרוֹת וְהַשׁוֹבְכוֹת וְהַמְּרַחְצָאוֹת
וּבֵית הַבְּדִין וּבֵית הַשְּׁלָחִין וְהַעֲבָדִים וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת תְּדִיר , חֲזַקְתָּן
שֶׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם. שְׂדֵה הַבַּעַל חֲזַקְתָּהּ שֶׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאִינָה צָרִיכָה מִיּוֹם
לְיוֹם, רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, שֶׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בְּרֵאשׁוֹנָה וְשֶׁלֹשָׁה בְּאַחֲרוֹנָה
וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע, הָרִי שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֳדָשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, חֳדָשׁ
בְּרֵאשׁוֹנָה וְחֳדָשׁ בְּאַחֲרוֹנָה וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע, הָרִי אַרְבָּעָה עָשָׂר

חֲדָשׁ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל, בְּמַה דְּבָרִים אָמֹרִים, בְּשִׁדָּה לָבֹן. אָבֵל בְּשִׁדָּה
אֵילָן, פָּנֵס אֶת תְּבוּאַתּוֹ, מָסַק אֶת זֵיתָיו, פָּנֵס אֶת קִיצוֹ, הָרִי אֵלָיו שְׁלֹשׁ
שָׁנִים:

ברטנורה (6) חזקת הבתים. מי שאבד שטר וזכיר עדים שהחזיק שלשה שנים בכל הנך
דכתיבי במתני' נאמן לומר שהם לקוחים בידו ולא אמרינן ליה אייתי שטר מכירה שמכרו
לך. דעד תלת שנים מזדהר אינג בטרטריה. טפי מתלת שנים לא מזדהר. ואמרינן לכשכנגדו
אם איתא דלא זנתה היה לך למחות ולומר בפני שנים דעו שפלוני אכיל לה לארעאי
בגזלנותא והיה הדבר מגיע לאזניו והיה נזהר בטרטרו לחצרך חצרא אית ליה. וחצרא לחצרך
חצרא אית ליה. ומדלא מחית. את הוא לאפסדת: שובכות. שמגדלים בהם יונים: בית
הבדי'. שעוררים בהם זיתים לעשות שמן: בית השלחין. מתוך שמעין בתוכו שמסקין אותו
ממנו תמיד עושה פירות תדיר. וכל דבר שעושה פירות תדיר. חזקתו שלשה שנים מיום
ליום: והעבדים. ואף על גב דקיימא לן הגודרות אין להם חזקה. כלומר האין מלשון גדרות
לאן אין להם חזקה והוא הדין לכל בעלי חיים. היינו חזקה לאחור הוא לאין להם שאם
היו האין והעבד ידועים שהם של אדם אחד. ונכנסו בביתו של אדם אחר. וטען זה שנכנסו
בביתו לקוחים הם בדי. והרי אני מוחזק בהם. אין זו חזקה. שכן דרכם ללכת מבית לבית.
אבל אם החזיק בעבד שלש שנים הויא חזקה ואין כריך לטרט מכירה: שדה הבעל.
המסתפקת ממי גשמים אינ' עושה פירות אלא פעם אחת בשנה. חזקתה שלש שנים. ואינה
כריכה מיום ליום: ר' ישמעאל אומר שלשה חדשים וכו'. שיך תבואה גדלה לשלש חדשים.
כגון שעורים וסבולת שועל ועדשים ונמאל אוכל שלש תבואות בשמנה עשר חדש: רבי
עקיבא אומר. יש דבר שגדל לשלש יום. כגון שחת וירקות. לפיכך אם אכלה ארבעה
עשר חדש הויא חזקה. ור' ישמעאל סבר. דבאכילת שחת וירקות לא הויא חזקה. אלא
באכילת תבואה ופירות גמורים: כמה דברים אמורים. שריך שמנה עשר חדש לשדה
הבעל: בשדה הלצון. שכל פירותיה נלקטין צפרק אחד. לפיכך כריך שלש שנים: אבל בשדה
האילן. שפירותיה נלקטים לפרקים. ענבים צפרק אחד. וזיתים צפרק אחד. ותאנים צפרק
אחד: כנס את תבואתו. וין של גפנים: מסק את זיתיו. וכנס את קיילו. ליקט תאנים ויבשן.
והכניסן לביתו הרי זו חזקה. כאלו הן שלש שנים. ואין הלכה לא כר' עקיבא ולא כר'
ישמעאל:

ב. שלש ארצות לחזקה, יהודה ועבר הירדן והגליל. הנה ביהודה והחזיק
בגליל, בגליל והחזיק ביהודה, אינה חזקה, עד שיהא עמו במדינה. אמר
רבי יהודה, לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמא, ויחזיק שנה,
ויילכו ויודיעוהו שנה, ויבוא לשנה אחרת:

ברטנורה (5) שלש ארצות לחזקה. שלש ארצות בארץ ישראל חלוקות זו מזו לענין חזקה.
שאם החזיק באחד מאלו הארצות והיה בעל הקרקע באחרת אין חזקתו חזקה. לפי שאין
שיירות מלויות מזו לזו. ואף על פי שאינן שעת חירום ומלחמה. כשעת חירום דמי ואם
היה בעל הקרקע מוח' לא היה מי שיודיע לזה המחזיק. לפיכך היה ראוי לזה המחזיק
ליזהר בטרטרו. וכיון שלא נזהר הפסיד: עד שיהיה עמו במדינה. שיהיו שניהם ביהודה. או

שניהם בעבר הירדן ואף על פי שזה בעיר אחת. וזה בעיר אחרת. לכיון דשיירות מלויות היה לו למחות. וכיון דלח מיחה הפסיד: א"ר יהודה וכו'. קסבר ר' יהודה דטעמא דחזק' לאו משום דעד תלת שנין מזדהר אינש בשטריה. טפי לא מזדהר. אלא טעמא דחזקה לדידיה. משום דלא שביק איניש דאכלי ארעא דידיה אפילו שעה אחת וסתיק. והאי דהרחיקו תלת שנין כדי שאם היה באספמי' וכו'. אבל אם היה עמו בעיר לאלתר הו' חזקה. ובג' ארלות הללו שאין שיירות מלויות. בתלת שנין מיהא הו' חזקה ואין הלכה כר' יהודה:

ג. כָּל חֲזָקָה שְׂאִין עִמָּה טַעְנָה, אֵינָה חֲזָקָה. פִּיצֵד, אָמַר לוֹ, מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שְׁלִי. וְהוּא אָמַר לוֹ, שְׂלֵא אָמַר לִי אָדָם דְּבַר מַעוֹלָם, אֵינָה חֲזָקָה. שְׂמַכְרֵת לִי, שְׂנַתַּת לִי בְּמַתְנָה, אָבִיד מְכָרָה לִי, אָבִיד נְתָנָה לִי בְּמַתְנָה, הָרִי זוֹ חֲזָקָה. וְהָבֵא מְשׁוּם יְרֵשָׁה, אֵינּוּ צָרִיד טַעְנָה. (הָאֲמַיִן) וְהַשְׂתַּפִּים וְהָאֲרִיסִין וְהָאֲפוּטְרוּפִין, אֵין לָהֶם חֲזָקָה. אֵין לְאִישׁ חֲזָקָה בְּנַכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לְאִשָּׁה חֲזָקָה בְּנַכְסֵי בַּעְלָהּ, וְלֹא לְאָב בְּנַכְסֵי הַבֵּן, וְלֹא לְבֵן בְּנַכְסֵי הָאָב. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּמַחְזִיק, אָבֵל בְּנוֹתָן מַתְנָה, וְהָאֲחִין שְׂחָלְקוּ, וְהַמְחִזִיק בְּנַכְסֵי הָגֵר, נַעַל וְגִדֵר וּפְרָץ כָּל שְׂהוּא, הָרִי זוֹ חֲזָקָה:

ברטורה (א) כל חזקה שאין עמה טענה. שיטעון למה מחזיק בשל חזרו. אינה חזקה: והבא מחמת ירושה. שהחזיק בה שלש שנים מכח ירושת אביו שהיתה של אביו ביו' מותו: אין כריך טענה. לזכר איך באה ליד אביו. ומיהו ראה בעי שראו אביו דר בו יום אחד: האומנים. שמתקנים כלים: אין להם חזקה. אם הם מוחזקים בכלים של אחרים. אין יכולין לטעון לקוחים הם בידי ואפילו הם כלים שאין עשין להשאיל ולהשכיר. והני מיילי כשהכלי מאוי בפנינו ביד האומן. אבל אם לא נמצא הכלי בפנינו ביד האומן אלא שצא אחד מן השוק וטען לאומן כלי יש לי אלכך שנתתי לך לתקן החזירהו לי. וטען האומן אמת שהוא אללי. אבל אתה מכרת לי נאמן האומן בשבועה במגו. דאי בעי אמר לא היה דברים מעולם או החזרתי לך. וכן טען האומן כך פסקת לי בשכר תקונו. והלה אומר לא פסקתי אלא בפחות. אם הכלי מאוי בפנינו ביד האומן בעל הכלי נאמן. ואם אין הכלי מאוי בפנינו ביד האומן הרי האומן נאמן בשבועה ואפילו מסר לו בעדים. במגו דאי בעי אמר החזרתיו לך: והשותפים. שיגן להן קרקע בשותפות ואכל אחד מהן שלש שנים כל הפירות אינה חזקה. וה"מ דאין בקרקע דין חלוקה. אבל אם יש בקרקע דין חלוקה ואכלה אחד מהן שלש שנים הו' חזקה: והאריסי'. שזורדים לקרקע למחאה. לשליש. ולרביע. ואכל כל הפירות שלש שנים אינה חזקה. ודוקא באריסי בתי אבות שהוא כמו אפטורופוס על הבן אבל האריסי שהורידו בעל הקרקע עצמו. ואכל כל הפירות שלש שנים יש לו חזקה: ואין לאיש חזקה בנכסי אשתו. ואפילו כתב לה בעודה ארוסה דין ודברים אין לי בנכסיה ולא בפירותיהן דהשתא אינו אוכל פירות מן הדין ואחר כך הביא ראה שאכל פירות שלש שנים. לא הו' חזקה. דאורחא דאתתא להניח לבעלה שאיכל פירות נכסיה בין כדון בין שלא כדון: ואין לאשה חזקה בנכסי בעלה. ואפילו ייחס לה קרקע למזונותיה ואכלה פירות מקרקע אחרת של בעלה שלש שנים אפילו הכי לא הו' חזקה. שדרך האיש להניח לאשתו שתאכל בנכסיו אפילו בדבר שאין לה בה זכות: ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן וכו'. לפי שהם כאפטורופסי

זה על זה: במה דברים אמורים. דאין חזקה: במחזיק. בחזקה שיש עליה ערער שחזרו טוען גזולה היא בידך: אבל בנותן מתנה. בפנינו ואמר למקבל המתנ' כך חזק וקנה. כל הנך דאמר' לעיל במתני' דאין להם חזקה. משהחזיקו כשאר מקבלי מתנ' קנו. ואין הנותן יכול לחזור בו. והאשה שנתנה או שמכרה לבעלה נכסי מלוג שלה. משהחזיק בהן הבעל קנה. ואינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. דדוקא בנכסי לאן ברזל. או בקרקע שייחד לה בכתובתה אמרינן שאין מכרה מכר. ואין מתנתה מתנה מפני שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. מפני שיש לבעלה שייכות בהן. אבל בנכסי מלוג שאין לבעלה בעיקרון שום שייכות אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. וכן האיש שמכר לאשתו מנכסיו אם המעות שקנתה בהן האשה אותן נכסים, לא היו טמונים אכלה המכר קיים ויהיו אותן הנכסים לאשה והבעל אוכל פירות ואם היו אותן מעות טמונים אכלה המכר בטל דאמר לגלויי זוזי שהיו טמונים אכלה אמרתי שאני מוכר לה: והאחין שחלקו. והחזיק כל אחד מהן בחלקו אין יכולים לחזור: והמחזיק בנכסי הגר. שמת ואין לו יורשים. וכל הקודם להחזיק בנכסיו זכה: נעל. שעשה דלת: וגדר. או שעשה חומה: ופרץ. או שפרץ בה פרצה:

ד. היו שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים, ונמצאו זוממין, משלמין לו את הכל. שנים בראשונה, ושנים בשנייה, ושנים בשלישית, משלשין ביניהם. שלשה אחים ואחד מצטרף עמם, הרי אלו שלש עדיות, והן עדות אחת להזמה:

זכרונות (ה) משלשין ביניהם. כל כת יתן השליש שהרי הן שלשה כתות לשלשה שנים: שלשה אחים. לכל שנה אח אחד. ואחד עם האח. שאותו אחד מעיד עם כלן: הרי כאן שלשה עדיות. דמאי דמסהיד האי. לא מסהיד האי ולכך עדותו כשרה: והן עדות אחת. לענין הזמה שאם הוזמו משלשין ביניהן. ואין נעשים זוממין עד שיזומו כולן:

ה. אלו דברים שיש להם חזקה, ואלו דברים שאין להם חזקה. הנה מעמיד בהמה בחצר, תנור, וכירים, ורחים, ומגדל תרנגולין, ונותן זבלו בחצר, אינה חזקה. אבל עשה מחצה לבהמתו גבוהה עשרה טפחים, וכן לתנור, וכן לכירים, וכן לרחים, הכניס תרנגולין לתוך הבית, ועשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה, הרי זו חזקה:

זכרונות (ה) שיש להם חזקה. אם החזיק בקרקע חזרו לענין זה שלשה שנים הויא חזקה: היה מעמיד בהמתו בחצר. האי תנא בחצר השותפים קא מיירי דלא קפדי אהדדי אהעמדת בהמה וכיולא בה. ומשום הכי לא הויא חזקה אפילו כי החזיק להאי מלתא ג' שנים: אבל אם עשה מחילה וכו'. דבכי האי גוונא ודאי קפדי ואי שתיק לה ג' שנים ולא מיחה. ודאי הויא חזקה. ורבינו משה בר מיימוני פירש. דבשותף, קפיד אעשיית מחילה. אם עשה שותפו מחילה ולא מיחה לאלת' הויא חזקה. אבל אינש דעלמא אף על פי שעשה מחילה ולא מיחה לא הוי חזקה עד לאחר שלש שנים:

ו. המרזב אין לו חזקה, ויש למקומו חזקה. המזחילה יש לה חזקה. סלם

זרמורה (ז) לחצר השותפים. לחצר שיש לו שותפות זה וכ"ש לחצר חצרו משום היזק ראה: לקח בית בחצר אחרת. הסמוכים לחצר זו שיש לו זה שותפות לא יפתח לו פתח לחצר זו. שמרבו עליה דריסת הרגל מדיוורי אותו בית: בונה חדר לפניו מביתו. שאינו מוסיף כלום. אלא חולק ביתו לשנים. דבלאו הכי יכול למלאות ביתו דיוורין אם ירצה: פתח כנגד פתח. דאמר קרא וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו. מה ראה. ראה שלא היו פתחיהו מכוונים זה כנגד זה: קטן לא יעשנו גדול. דא"ל בפתח' זוטא מלינא לאטנועי מינד. בפתח' רבא לא מלינ' לאטנועי מינד: אחד לא יעשנו שנים. דא"ל בחד פתחא מלינא לאטנועי. בתרי פתחי לא מלינא לאטנועי: אבל פתח הוא לרשות הרבים. דא"ל סוף סוף קא בעית לאטנועי מבני רשות הרבים:

ח. אין עושין חלל תחת רשות הרבים, בורות שיחין ומערות. רבי אליעזר מתיר פדי שתהא עגלה מהלקת וטעונה אבנים. אין מוציאין זיזין וגזזטראות לרשות הרבים, אלא אם רצה פונס לתוך שולו ומוציא. לקח חצר ובה זיזין וגזזטראות, הרי זו בחזקתה:

זרמורה (ח) אין עושין חלל תחת רשות הרבים. אפילו קביל עליה כל הזיקא דחתי מחמתיה שאין בני אדם רואים (ליזוק וליד לדון) לדון על עסק ממונס: רבי אליעזר מתיר. ובלבד שיכנסו בחוזק כדי שתהא עגלה מהלקת עליו טעונה אבנים. ולא חיישינן שמא לימי יתקלקל הכסוי ואין הלכה כר"א: זיזין. רהיטני' קטני': גזזטראות. קורות גדולות. שמא יכשלו בהן בני רשות הרבים: כונס לתוך שלו. שמכניס בקרק' שלו כשיעור הולאת הזיזין. ומוציא: הרי זו בחזקתה. דטוענין לזוקה ואמרי' שמא זה שמכרה לו כנס בתוך שלו:

גמרא בבא בתרא דף ט' ע"א

אמר רב הונא בודקין למזונות ואין בודקין לכסות אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא. אי בעית אימא סברא האי קא מבזי והאי לא קא מבזי. אי בעית אימא קרא (ישעיי נ"ח) הלא פרוש לרעב לחמך בשיי' פתיב פרוש והדר הב ליה והתם פתיב (ש) כי תראה ערום וכסיתו כי תראה לאלתר. ורב יהודה אמר בודקין לכסות. ואין בודקין למזונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא. אי בעית אימא סברא האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה. אי בעית אימא קרא הכא פתיב הלא פרוש לרעב לחמך פרוש לאלתר וכדקרינן והתם פתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך. תנאי פותיה דרב יהודה אמר פסוגי בודקין אחריו פרנסוגי אין בודקין. אמר רב אסי לעולם אל ימנע אדם עצמו משליש השקל בשנה שנאמר (נחמ"י י') והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישיית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו. ואמר רב אסי שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר

וְהַעֲמַדְנוּ עֲלֵינוּ מִצְוֹת וְגו' מִצְוָה אֵין כְּתִיב כִּי אֵלָּא מִצְוֹת. (סימן גדו"ל מקד"ש מש"ה). אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר גְּדוֹל הַמַּעֲשֶׂה יוֹתֵר מִן הַעוֹשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (ישעי' ל"ב) וְהָיָה מַעֲשֶׂה הַצְדָקָה שְׁלוֹם וְעִבּוּדַת הַצְדָקָה הַשְּׁקֵט וְנִבְטַח עַד עוֹלָם זָכָה הֲלֹא פְרוֹשׁ לָרָעֵב לַחֲמֹד לֹא זָכָה וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בֵּית. אָמַר לְהוּ רַבָּא לְבַנֵּי מַחוּזָא בְּמִטּוֹתָא מְנַיִיכוּ עוֹשֵׂי בְּהַדֵּי הַדְּדֵי כִּי הֵיכִי דְלִיהוּי לְכוּ שְׁלָמָא בְּמַלְכוּתָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּזִמְן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קָיִים אָדָם שׁוֹקֵל שְׁקָלוֹ וּמִתְכַּפֵּר לוֹ עַכְשָׁיו שְׂאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיִים אִם עוֹשִׂים צְדָקָה מוּטָב וְאִם לֹא בְּאִין אוֹמוֹת הָעוֹלָם וְנוֹטְלִין בְּזָרוּעַ וְאַף עַל פִּי כֵּן נַחֲשָׁב לְהוּ לְצְדָקָה שֶׁנֶּאֱמַר (שם ס') וְנוֹגְשִׁיךְ צְדָקָה. אָמַר רַבָּא הָאִי מִילְתָּא אִישְׁתַּעֲיָא לִי עוֹלָא מְשַׁגְּשׁ אַרְחֻתִּיהָ דְאִימִיהָ מְשַׁמִּיהָ דְרַבִּי אֶלְעָזָר מָאִי דְכְתִיב (שם מ"ט) וְיִלְבַּשׁ צְדָקָה כְּשֶׁרָן לֹמֵר לֵךְ מַה שְׂרִיוֹן זֶה כָּל קְלִיפָה וְקְלִיפָה מְצַטְרֵף לְשֶׁרִיוֹן גְּדוֹל אֵף צְדָקָה כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מְצַטְרֵפַת לְחֻשְׁבוֹן גְּדוֹל:

כ"י בודקין למזונות. אם בא עני ואמר פרנסני בודקין שלא יהיה רמאי: ואין בודקין לכסות. אם בא ערום ואמר כסוני לוקחין לו כסות מיד: פרוש. דרוש וחקור תחלה: לכסיראה לך. שאינו רמאי: מעשה הדקה. טורח המעשים את חזיריהם מדלל כתיב והיתה הדקה שלום: זכה. למזל טוב: מרודים. קונפליינ"ט בלע"ז כמו אריד בשיחי: עולל משגש ארחתיה דאימיה. לרב שסת קרו ל"י הכי עולל המשגש דרכי אמו שגרם להטות מדרך שאר נשים כלקמן: משגש. ל' מהומה ושגעון: קליפה. מייכל בלע"ז:

זוהר פקודי דף רס"ב ע"ב

בְּתַר דְּסִיִּים קָאִים עַל רַגְלוֹי לְאוֹדָאָה עַל חוּבוֹי בְּגִין דְּלֹא יְהֵא פְטָרָא דְּפוּמָא לְסִטְרָא אַחְרָא לְאַסְטָאָה לִיה וְאַתְּכַפֵּיָא קָמִיה וְיִקּוּם בְּקִיּוּמִיהָ לְאַתְּבָרְכָא מִבֵּי מַלְכָא. וְזַכָּאָה חוּלְקִיהָ מָאן דְּאַתְּקַדָּשׁ בְּהָאִי גּוּנָא בְּצִלוֹתָא כְּדַקְאֲמָרוֹן וְקִשְׁר קִשְׁרִין וְיִיחַד יְחוּדִין וְיִתְפָּן בְּכֹלָא כְּדַקָּא יָאוֹת וְלֹא יִסְטִי לִימִינָא וְלִשְׁמָאֵלָא. צְלוֹתִיהָ לֹא אַהֲדָר בְּרִיקְנִיָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְזִיר וְאִיהוּ מְבַטֵּל עַל דָּא כְּתִיב (משלי אסת"ב) (בְּעָרְבַּת הִיא בָּאָה הֵינֵנו) דְּכְתִיב (משלי ל"א) וְתִקֵּם בְּעוֹד לִילָה וְתִתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרוֹתֶיהָ מֵהָהוּא רְבוּיָא דְּבִרְכָאָן וְקִדּוּשָׁה וְתוֹסַפַּת קִדּוּשָׁה דְּקָא נְטֵלָא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית מ"ט) וְלַעֲרַב יַחֲלֵק שְׁלָל דְּפִלִּיגַת חוּלְקָא לְכֹלָא וְאַפְלוּ לְסִטְרָא אַחְרָא חוּלְקָא בְּלַחוּדָהָ וְרָזָא דָּא רָזָא לְבַנֵּי מְהִימְנוּתָא. חוּלְקָא דְּסִטְרָא אַחְרָא מְסַאָבָא כָּל אֵינּוֹן חוּבִין וְכָל אֵינּוֹן חֲטָאִין דְּהָהוּא בֵּר נֶשׁ דְּקִשְׁר קִשְׁרִין דִּיחַוּדָא דִּיתְנִידָה עֲלִייהוּ כְּלָהוּ שְׂרִיין עֲלִיהָ דְּסִטְרָא אַחְרָא וְאֵינּוֹן חוּלְקָא וְאַחֲסִנְתָּא דְּסִטְרָא אַחְרָא מְסַאָבָא וְאִי לֹא אוּדֵי עֲלִיהָ אֲשֶׁתִּכַּח מְקִטְרָגָא וְיִכִּיל לִיה. וְאִי אוּדֵי עַל כָּל חוּבוֹי בְּהֵיָא צְלוֹתָא דְּקִשְׁרִין דִּיחַוּדָא וְאַתְּבָרְכָאָן עֲלָאִי וְתִתָּאִי וּמֵהָהוּא חוּלְקָא דְּסִטְרָא אַחְרָא. כָּל אֵינּוֹן חוּבִין וְחֲטָאִין דְּאוּדֵי עֲלִייהוּ נְטֵלָא לוֹן לְחוּלְקִיהָ. וְרָזָא דָּא שְׁעִיר דְּכְתִיב (ויקרא י"ח) וְהִתְנַדָּה עֲלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת וְגוֹמֵר וְכְתִיב וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר וְגוֹמֵר דָּא הוּא חוּלְקִיהָ וְעַדְבִּיהָ וְאַחֲסִנְתִּיהָ. וְאִי הָהוּא בֵּר נֶשׁ תֵּב

לְסַרְחָנֵי דְחֻבּוּי וּוּי לִיָּה דְכֻלְּהוּ נְטִיל לֹון מִהֵהוּא סְטָרָא בְּעַל כְּרַחֲמֵיהּ דְּהֵהוּא סְטָרָא
וּמְגוּ דְנְטִיל לֹון מִהֵאִי סְטָרָא בְּעַל כְּרַחֲמֵיהּ דְּהֵהוּא סְטָרָא כְּדִין אֲבָאִישׁ לִיָּה וְאִתְּהַפֵּן
עַלֵּיהּ מְקַטְרָגָא וְקַטְרִיג לִיָּה. וְכַד אֹודֵי עַלֵּיהּ נְטִיל לֹון הֵהוּא סְטָרָא אַחְרָא וְאִיהוּ
עַדְבֵּיהּ וְחֻלְקִיָּה. וְרָזָא דָּא הָכִי נְמִי קָרְבָּנָא דְבָעֵי לְאֹודָאָה עַל הֵהוּא קָרְבָּנָא כֹּל
חֻבּוּי וְחֻטְאֵי לְמִיָּהב חֻלְקָא לְמָאן דְּאַצְטְרִיד:

תרגום הזהר וְאַחַר שְׁסִים חֲמִירַת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, עוֹמֵד עַל רִגְלָיו לְהִתְוֹדֹת עַל
חֻטְאָיו, כְּדִי שְׁלֹחַ יְהִי פִתְחוֹן פִּיהָ לְסַטְרָא אַחְרָא לְהַשְׁטִין עָלָיו, וְהוּא נִכְנַע לְפָנָיו.
וְיַעֲמֵד בְּקִיּוּמוֹ לְהִתְצַרְרָה מִצִּית הַמְּלֶכֶה. וְאַשְׁרֵי חֲלָקוֹ, מִי שֶׁמִּתְקַדֵּשׁ צְאוּפָן הֵזֶה
צִתְפָּלָה, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנָה, וַיִּהְיֶה הַשָּׂרִים וַיִּיחַד יְחֻדִים, וַיִּתְפָּן צֶכֶל כְּרַחֲמֵי, וְלֹא יִסּוּר
יָמִין וְשְׂמָאל. אִזְּ תִפְּלָתוֹ לֹא תִשּׁוּב רִיקָם, הַקְּדוּשׁ צְרוּךְ הוּא גּוֹזֵר וְהוּא מְצִטֵּל. עַל
זֶה פְּתוּב, יִשְׁמַח אֲבִידֶךָ וְאֲמֹנֶךָ וְתִגַּל יוֹלְדֶתֶךָ וַיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק צְעוּלָם הֵזֶה וְצְעוּלָם הַצָּא.
פְּתוּב, וְתִקָּם צְעוּד לִיָּלָה וְתִתֵּן טַרְף לְבִיתָהּ וְחַק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. מְרַצְוֵי הַהוּא שְׁל צְרָכוֹת
וְקִדְשָׁה וְתוֹסַפֵּת קִדְשָׁה שֶׁהִיא מְקַצֶּלֶת. כְּמוֹ שְׁנֹאמַר, וְלַעֲרַב יַחֲלַק שְׁלָל, מִחֲלָקַת
חֲלָקִים לְכָל, וְאַפְּלוֹ לְסַטְרָא אַחְרָא נוֹתֶנֶת חֵלֶק לְבָדוֹ. וְסוּד הֵזֶה הוּא סוּד לְבָנֵי
הָאֲמוּנָה, חֵלֶק שְׁל הַסַּטְרָא אַחְרָא הַטְּמֵא, הוּא, כֹּל יֵלֵךְ הָעוֹנוֹת וְכָל יֵלֵךְ הַחֻטְאִים
שְׁל אָדָם הַהוּא, שֶׁהַשָּׂרִים שְׁל הַיְחֻד, וְהַתּוֹדָה עַלֵּיהֶם, כְּלָם שׂוֹרִים עַל הַסַּטְרָא
אַחְרָא, וְהֵם חֵלֶק וְנִחְלָה שְׁל הַסַּטְרָא אַחְרָא הַטְּמֵא. וְאִם לֹא הַתּוֹדָה עַלֵּיהֶם נִמְאָר
הַמְּקַטְרָג, שֶׁיִּקְטְרֵג עָלָיו, וַיְכוּל לוֹ. וְאִם הַתּוֹדָה עַל כָּל עוֹנוֹתָיו, צִתְפָּלָה הֵהוּא
שֶׁקּוֹשֵׁר הַשָּׂרִים שְׁל הַיְחֻד, וְנִתְצַרְכוּ עַלֵּיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וּמֵאוֹתוֹ חֵלֶק שְׁל הַסַּטְרָא
אַחְרָא, כֹּל יֵלֵךְ עוֹנוֹת וְחֻטְאִים שֶׁהַתּוֹדָה עַלֵּיהֶם, הוּא לוֹקַח אוֹתָם לְחֵלְקוֹ. וְסוּד זֶה
שְׁעִיר, שֶׁכְּתוּב וְהַתּוֹדָה עָלָיו אֵת כָּל עוֹנוֹת וְגו', וְכְתוּב וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר וְגו', זֶה הוּא
חֵלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ וְנִחְלָתוֹ. וְאִם אָדָם הַהוּא חָזֵר לְסוּרוֹ, אִזְּ לוֹ שְׁכָל הָעוֹנוֹת לוֹקַח צִתְצוּרָה
מֵאֵד הֵזֶה, צְעַל כְּרַחוּ שְׁל כָּד הֵזֶה, וּמִשּׁוּם שְׁלוֹקַח אוֹתָם מֵאֵד הֵזֶה צְעַל כְּרַחוּ שְׁל
אוֹתוֹ הַכָּד, אִזְּ הוּא מַזִּיק אוֹתוֹ, וְנִהַפֵּד עָלָיו לְמַקְטְרָג וּמְקַטְרָג עָלָיו. וְכִשְׁמִתּוֹדָה
עַלֵּיהֶם לוֹקַח אוֹתָם אִתּוֹ כָּד הַאֲחֵר, וְהוּא חֲלָקוֹ וְגוֹרְלוֹ. וְזֶה סוּד גַּם כֹּן שְׁל הַקְּרָצוֹן,
שֶׁכְּרִיכִים לְהִתְוֹדֹת עַל קְרָצוֹן הַהוּא כֹּל עוֹנוֹתָיו וְחֻטְאָיו לְתַת חֵלֶק לְמִי שֶׁכְּרִיד:

הלכה פסוקה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ב'

א. בִּימֵי הַתְּעֵנִית אֶפְלוּ יָחִיד שֶׁהִתְעַנָּה מוֹסִיף בְּשׁוּמַע תְּפִלָּה עֲנָנוּ ה' עֲנָנוּ וְכוּי וּשְׁלִיחַ
צְבוּר אוֹמְרָה בְּרַכָּה בְּפָנֵי עֲצָמָה בֵּין גּוֹאֵל לְרוּפָא וְחוֹתֵם בָּהּ הָעוֹנָה בְּעַת צָרָה וּמוֹשִׁיעַ

ונמצא מתפלל עשרים ברכות. בתשעה באב מוסיפין בבונה ירושלים נחם הי אלהינו עלינו ועל ישראל עמד ועל ירושלים עירך ועל העיר האבלה וכו': **ב.** כל ימות הגשמים אומר בברכה שניה מוריד הגשם ובימות החמה מוריד הטל מאימתי אומר מוריד הגשם מתפלת המוספין של יום טוב האחרון של חג עד תפלת שחרית של יום טוב הראשון של פסח ומתפלת המוספין של יום טוב הראשון של פסח אומר מוריד הטל:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער די

אמרו רבותינו זכרונם לברכה אלו דברים שאדם עושה אותם אוכל מפירותיהן בעולם הזה והקרון קיימת לו לעולם הבא וכו' ותלמוד תורה כנגד כלם ולא עוד אלא שהעוסק בתלמוד תורה פטור מכל המצות שהיא שקולה ככל המצות. ותנא דבי אליהו זכרוננו לברכה אשרי אדם שמשים עצמו כשור לעול וכחמור למשא ויושב וקורא ושונה בתורה בכל יום תמיד ומיד רוח הקדש שורה עליו ואם היושב בטל נענש כל כך קל וחמור למי שמתלוצץ ממש שיחה בטלה גורמת לידי עבירות גדולות כי הרי אפלו יושב בטל הרי זה מושב יצים ונענש עונשים גדולים כנזכר לעיל בענין הליצנות מכל שכן השח שיחות בטלות בפועל ולא עוד אלא שמביא לידי לשון הרע ורכילות וליצנות ומספר בגנות חבירו רחמנא לשניבין:

פקודי יום חמישי תורה

כיוון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם בין לקנות הארת רוח יתרה משבת הבאה:

(א) והטור השני נפך ספיר ויהלם: וסדרא תנינא אזמרגדין שבזי וסבהלום: (ב) והטור השלישי לשם שבו ואחלמה: וסדרא תליתאה קנברי טרקיא ועין עגלא: (ג) והטור הרביעי תרשיש שהם וישפה מוסבת משבצת זהב במלאתם: וסדרא רביעאה פרום ימא ובורלא ופנטרי משקעו מרמזו דדהב באשלמותהון: (ד) והאבנים על-שמת בני-ישראל הנה שתיים עשרה על-שמתם פתוחי חתם איש על-שמו לשנים עשר שבט: ואבנא על שמהת בני ישראל אנון תרתי

עָסְרִי עַל שְׁמֵהֶהוּן כְּתַב מִפְּרֶשׁ כְּגִלוֹף דְּעִזְקָא גְבַר עַל שְׁמָה לְתַרְיָן עֶסֶר שְׁבֻטִין : (טו)
וַיַּעֲשׂוּ עַל-הַחֹשֶׁן שְׁרָשָׁרֹת גְּבֻלַת מַעֲשֵׂה עֲבַת זָהָב טְהוֹר:
וַעֲבָדוּ עַל חוֹשָׁנָא תַכְפִּין מִתְחַמֵּן עוֹבֵד גְּדִילוֹ זָהָב דְּכִי:

נביאים - מלכים א - פרק ח

(ו) וַיְהִי בַצֵּאת הַכֹּהֲנִים מִן-הַקֹּדֶשׁ וְהֶעֱנַן מָלֵא אֶת-בַּיִת
יְהוָה: וַהֲוָה בְּמַפֵּק פְּהִינְיָא מִן קוֹדֶשׁא וַעֲנַן אֲמִיטָתָא אֲתַמְלִי יַת בַּיִת מִקְדָּשָׁא דַּיָּן :

רס"י בצאת הכהנים מן הקדש . הכהנים שנשארו הארון בדביר , כשאלאו שרתה
שכינה בהיכל :

(ז) וְלֹא-יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשָׁרֵת מִפְּנֵי הָעֶנָן כִּי-מָלֵא
כְּבוֹד-יְהוָה אֶת-בַּיִת יְהוָה: (ז) וְלֹא יָכִילוּ פְּהִינְיָא לְמִיקָם לְשִׁמְשָׂא מִן קֹדֶשׁ
עֲנַנָּא אַרִי אֲתַמְלִי יְקָרָא דַּיָּן יַת בַּיִת מִקְדָּשָׁא דַּיָּן : (זב) אַז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה
אָמַר לְשָׁכֵן בְּעֶרְפֶּל: בְּכֹן אָמַר שְׁלֹמֹה יְיָ אֲתַרְעִי לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתָּה בִירוּשָׁלַם :

רס"י אז אמר שלמה . כשראה הענן , אמר : עתה רואה אני שהשכינה שורה
בבית שבניתי , שהרי כך הבטיח לבוא ולשכון בו מתוך ענן וערפל , והיכן אמר ,
(ויקרא טז ב) : כי בענן אראה על הכפורת כך שנויה בספרי :

(ח) בָּנָה בְּנִיתִי בַיִת זֵבֶל לָךְ מִכֹּון לְשִׁבְתֶּךָ עוֹלָמִים: מִבְּנֵי בְּנִיתִי
בַּיִת מִקְדָּשָׁא קֹדֶשׁ אֲתַר מִתְקֹן לְבַיִת שְׁכִינְתָּךְ עֲלִמִין :

רס"י לשבתך עולמים . שמשנבחרה , לא הותרו הצמות , ולא שרתה שכינה
במקום אחר :

(ט) וַיֹּסֶב הַמֶּלֶךְ אֶת-פָּנָיו וַיִּבְרָךְ אֶת כָּל-קְהֵל יִשְׂרָאֵל וְכָל-
קְהֵל יִשְׂרָאֵל עָמַד: וְאַסְחָר מִלְּפָא יַת אִפּוּחֵי וּבְרִיךְ יַת כָּל קְהֵלָא דְיִשְׂרָאֵל וְכָל

כתובים - משלי - פרק כא

(א) נפש רשע איתה-רע לא-יחן בעיניו רעהו: נפשיה דרשיעא ריגא
בישפתא ולא מתרחם בעינוי חבריה : (יא) בענש-לץ יחכם-פתי ובהשכיל
לחכם יקח-דעת: בתפיה דממקנא נחפם שברא ובסוכלתנותיה דחפימא יסב
ידיעתא :

רש"י **זענש לץ יחכם פתי . ע"י יסורי הלצים הפתאים מתחכמים וסבים
בתשובה :**

(ב) משכיל צדיק לבית רשע מסלף רשעים לרע: מתתפל צדיקא
בביתיה דרשיעא ומטלטל רשיעא בבישתא :

רש"י **משכיל לדיק . לדיקו של עול' הוא הקב"ה נותן לז להכרית בית רשע כגון
זכר עמלק :**

(ג) אטם אָזְנוּ מִזְעָק־דָּל גַּם-הוּא יִקְרָא וְלֹא יֵעָנֶה: דמספר
אדניה דלא נשמע לצווחתיה דמספנא אף נקרא לאלקא ולא נתעני : (יד) מתן בסתר
יכפה-אף ושחד בלחך חמה עזה: מוהבא בטישא מדעכא רוגזא ושוחדא
בעובא חמתא עשינתא :

רש"י **מתן בסתר . לדקה : ושחד בחק . אף זו לדקה יכפה אף , יכפה . חמה
עזה :**

א. שְׁתֵּי מִדּוֹת שֶׁל יָיֵשׁ הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, עֶשְׂרוֹן, וְחֻצֵי עֶשְׂרוֹן. רַבִּי מֵאִיר אָמַר, עֶשְׂרוֹן, עֶשְׂרוֹן, וְחֻצֵי עֶשְׂרוֹן. עֶשְׂרוֹן מָה הָיָה מְשֻׁמֵּשׁ, שָׁבוּ הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנַחֹת. לֹא הָיָה מוֹדֵד, לֹא בְּשֵׁל שְׁלֶשֶׁה לֶפֶר, וְלֹא בְּשֵׁל שְׁנַיִם לְאֵיל, אֶלָּא מוֹדֵד עֶשְׂרוֹנוֹת. חֻצֵי עֶשְׂרוֹן מָה הָיָה מְשֻׁמֵּשׁ, שָׁבוּ הָיָה מוֹדֵד חֲבַתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, מַחְצָה בְּבִקָּר וּמַחְצָה בֵּין הָעֶרְבָיִים:

ברטנורה (א) שתי מדות. עשרון עשרון, וחצי עשרון. שתי מדות של עשרון היו, אחת מודדים אותה גדושה, שהיתה קטנה ולא היתה מחזקת כשהיא גדושה אלא עשרון, כשיעור חברתה כשהיא מחוקה. דר' מאיר גמר מקרא דכתיב (במדבר כח) עשרון עשרון לכבש האחד, דשתי עשרונות היו שם, ואי שתיהן שוות, הויא להו מדה אחת, אלא אחת מחוקה ואחת גדושה. גדושה שבה היה מודד לכל המנחות, מחוקה שבה היה מודד לחבתי כהן גדול. וחכמים אומרים לא היה שם אלא עשרון אחד דכתיב (שם כט) ועשרון אחד לכבש האחד, ואותו עשרון מחוק היה, ובו היו מודדים לכל המנחות. והלכה כחכמים: לא בשל שלשה לפר. למנחת נסכים של פר דכתיב ביה (שם כח) ושלשה עשרונים לפר האחד, לא היה מודדן במדה אחת שמהא מחזקת שלשה עשרונים, שלא היתה שם מדה גדולה מעשרון: אלא מודדן עשרונות. כל עשרון עשרון בפני עצמו: הכי גרסינן: האי עשרון מה היה משמש שבו היה מודד לחבתי כהן גדול. והכי פירושא, לחבתי כהן גדול מביא מביתו עשרון שלם, וחולקה בחצי עשרון שבמקדש, ולש כל חצי עשרון בפני עצמו, ועושה מכל חצי עשרון שם חלות, שהן לשני חלצי עשרון שתיים עשרה חלות, ואופה כולן ביחד, ואחר כך מחלק כל חלה לשנים, ומקריב שנים עשר חלצין צבוקר ושנים עשר חלצין בערב, וקודם שיקריב פותת אותן לפתיז כזית, וכופל כל פתיתה לשנים ואינו מזדיל. אבל פתיתת כל שאר מנחות אע"פ שפתין שלהן כזית, כופל אותן לשנים ושנים לארבעה ומזדיל, כדתנן לעיל בפרק ו':

ב. שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁל לֶח הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, הֵינן, וְחֻצֵי הֵינן, וְשְׁלִישִׁית הֵינן, וְרִבְעִית הֵינן, לֶג, וְחֻצֵי לֶג, וְרִבְעִית לֶג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּר צְדוֹק אָמַר, שְׁנֵתוֹת הָיוּ בְּהֵינן, עַד קָאן לֶפֶר, עַד קָאן לְאֵיל, עַד קָאן לְכַבֵּשׁ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לֹא הָיָה שָׁם הֵינן. וְכִי מָה הָיָה הֵינן מְשֻׁמֵּשׁ אֶלָּא מִדָּה יִתְרָה שֶׁל לֶג וּמַחְצָה הִיְתָה שְׁבִיה מוֹדֵד לְמִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל, לֶג וּמַחְצָה בְּבִקָּר וְלֶג וּמַחְצָה בֵּין הָעֶרְבָיִים:

ברטנורה (ב) שנתות היו בהין. לא היה שם אלא הין, ובו היו סימנים מסמרות או פגימות: עד כאן לפר. האי ההין: עד כאן לאיל. שלישית ההין: עד כאן לכבש. רביעית ההין. ואין הלכה כר' אליעזר: וכי מה היה ההין משמש. שלא היה במקדש דבר שיהיה צריך להין שלם, שלעולם לא נצרכו להין אלא בשמן המשחה בימי משה ואותו שמן עדיין הוא קיים ועומד, ואם כן לא היו צריכים להין: אלא מדה יתירה. היתה שם להקלים השבוע מדות: למנחת כהן גדול. היו לה שלשה לוגין שמן, לוג ומחאה שחרית, ולוג ומחאה בין הערבים:

ג. רביעית מה היתה משמשת, רביעית מים למצורע, ורביעית שמן לנזיר. חצי לג מה היה משמש, חצי לג מים לסוטה, וחצי לג שמן לתודה. ובלג היה מודד לכל המנחות. אפלו מנחה של ששים עשרון נותן לה ששים לג. רבי אליעזר בן יעקב אומר, אפלו מנחה של ששים עשרון, אין לה אלא לגה, שנאמר (ויקרא ד), למנחה ולג שמן. ששה לפר, ארבעה לאיל, שלשה לכבש, שלשה ומחצה למנורה, מחצי לג לכל נר:

דרטורה (ג) רביעית מים למצורע. דכתיב (ויקרא יז) ונחט את הצפור האחת אל כלי חרס על מים חיים, למים קדם הצפור נראה בהם, וסיערו חכמים רביעית הלוג: רביעית שמן לנזיר. ללחם נזירות, ורביעית לא קדיש להיות כלי שרת משום רביעית מים של מצורע, דהא חוץ הוא. ולא משום לחם של נזיר, דאין לחם של נזיר קדוש אלא בשחיטת הזבח. אלא מפני שבה היה מודד לחציתי כהן גדול רביעית שמן לכל חלה וחלה, שהן שתיים עשרה חלות ונסכיהן שלשה לוגין שמן: חצי לוג מים לסוטה. דכתיב (במדבר ה) ולקח הכהן מים קדושים בכלי חרס, חצי לוג מים היה ממלא מן הכיור: חצי לוג שמן לתודה. הלכה למשה מסיני. וכן רביעית של נזיר. וחצי לוג נמי לא משום חצי לוג מים של סוטה וחצי לוג שמן של תודה הוא דקדוש להיות כלי שרת, אלא מפני שבו מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר של מנורה: אין לה אלא לוגה. לוג אחד לכל ששים עשרון. ואין הלכה כרבי אליעזר בן יעקב: ששה לוגים לפר. דהיינו חצי הין, כדכתיב (סס טו) כלול בשמן חצי הין. וארבעה לאיל, דהיינו שלישיית הין. ושלשה לכבש, דהיינו רביעית הין. שהין שנים עשר לוגין: מחצי לוג לכל נר. שפריך שיתן בה מדתה שיהא דולקת והולכת מערב עד זוקר. וסיערו חכמים חצי לוג שמן ללילי תקופת טבת הארוכים. וכן היה נותן בכל נר בכל לילה. ואם כבתה נפסלה אותה פתילה והשמן מלהדליק בהן עוד, אלא מסירן ונותן חצי לוג שמן אחר ופתילה חדשה ומדליק:

ד. מערבין נסכי אילים בנסכי פרים, נסכי כבשים בנסכי כבשים, של יחיד בשל צבור, של יום בשל אמש, אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים. ואם בללו אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן ונתערבו, פשרין. אם עד שלא בללו, פסול. הכבש הבא עם העמר, אף על פי שפמנחתו כפולה, לא היו נסכיו כפולין:

דרטורה (ה) מערבין נסכי פרים. מנחת נסכי פר במנחת נסכי איל. לפי שכלילת שתיהן שוה, שני לוגים לעשרון. דהא תנו לעיל ששה לוגין לפר, וסולת הוי להו שלשה עשרונים כדכתיב (סס) והקריב על בן הבקר מנחה סולת שלשה עשרונים כלול בשמן חצי הין, דהיינו ששה לוגין. ולאיל ארבעה לוגין, וסולת שני עשרונים לאיל: נסכי כבשים. שלשה לוגין לעשרון, דכתיב עשרון אחד לכבש האחד, וכתיב כלול בשמן כתיב רביעית הין, דהיינו שלשה לוגין: ושל היום בשל אמש. אם הביא אמש זבחו בלא נסכים. דקיימא לן אדם מביא זבחו היום ונסכיו מכאן ועד עשרה ימים. ואם היום הביא קרבן אחד ושני נסכים עמו אחד בשבילו ואחד בשביל של אמש, מערבין יחד אם הקרבנות שוין, שהיו שניהם כבשים, או אילים, [או פרים], או פר ואיל: אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים. לפי

שמנחת פר ואיל חריבה היא לגבי כזבים, וזולעת הימנה, ונמאלת של כזב חסרה וזו יתירה: ואם זללן. שכזר הלכה מרות שמנן: כשרות. כרזנן דפליגי עליה דרבי יהודה בהקומץ רבה ואמרי חרב שנתערב זבלול יקרב: ואם עד שלא זללן. נתערבו: פסולות. דבעינן ראוי לזילה, וליכא, דחסרה לה של כזב ושל איל יתירה: אף על פי שמנחתו כפולה. כדכתיב באמור אל הכהנים ומנחתו שני עשרונים:

ה. פל המדות שהיו במקדש, היו נגדשות, חוץ משל פהו גדול, שהיה גודשה לתוכה. מדות הלח, ברוציהן קדש. ומדות היבש, ברוציהן חל. רבי עקיבא אומר, מדות הלח קדש, לפיכך ברוציהן קדש. ומדות היבש חל, לפיכך ברוציהן חל. רבי יוסי אומר, לא משום זה, אלא שהלח נעפר, והיבש נעפר: אינו

ברטנורה (ה) שהיה גודשה בתוכה. כשהיה מחוק היה מחזיק כשאר עשרון גדוש. ומתניתין רבי מאיר היא לאמר בריש פרקין עשרון עשרון היה במקדש אחד מחוק ואחד גדוש. ולית הלכתא כוותיה: בירוציהן. גודשן. ללח נמי איכא גודש פורתא: מדות הלח בירוציהן קודש ומדות היבש בירוציהן חול. בגמרא מפרש להאי תנא סבר מדות הלח נמשחו בין מצפנים בין מבחוץ, הלכך שפת הכלי מקדשן לזירוצין. מדות היבש נמשחו מצפנים ולא נמשחו מבחוץ, הלכך בירוצים שאינן נוגעים מצפנים במקום משיחתן לא קדשי: רבי עקיבא אומר מדות הלח קודש. לסבר מדות הלח נמשחו בין מצפנים בין מבחוץ: מדות היבש חול. ללח נמשחו כל עיקר. ומיהו מה שמודלין בהן קדוש קדושת הפה, וגברא למאי דלריך מקדש צפה. בירוצין לא מקדש להו ללח לריכי ליה: ר' יוסי אומר לא משום זה. ר' יוסי סבר אידי ואידי נמשחו מצפנים ולא נמשחו מבחוץ. והכא היינו טעמא, משום דלח נעכר, מה שבשולי הכלי כשמוסיפין עליו נעכר ומתערב וזבלול ועולה מלמעלה, ונמאל שכזר קדשו הזירוצין בתוך הכלי: והיבש אינו נעכר. אלא במקומו עומד, הלכך מה שבפנים קדוש, ומה שבחוץ אינו

ו. פל קרבנות הצבור והיחיד טעונין נסכים, חוץ מן הבכור והמעשר והפסח והחטאת והאשם, אלא שחטאתו של מצורע ואשמו טעונין נסכים:

ברטנורה (ו) חוץ מן הבכור והמעשר והפסח והחטאת והאשם. משום דכתיב בפרשת נסכים (במדבר טו) לפלא נדר או זנדבה, בא זנדר וזנדבה טעון נסכים, ילאו זכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם שהן באים חובה לא לנדבה שאין טעונים נסכים. יכול אף חובות הבאות מחמת הרגל זרגל כגון עולות רציה ושלמי חגיגה לא יהיו טעונות נסכים, תלמוד לומר או זמועדיכם, כל הבא זמועדיכם טעון נסכים. ושעירי חטאת שבאים חובה לרגל אין טעונים נסכים, דכתיב בפרשת נסכים וכי תעשה זן זקר, זן זקר זכלל היה, זכלל ועשיתם אשה, דמשמע כל אשה טעון נסכים חוץ (מאשה) שמיעט, ולמה ילא, להקיש אליו, מה זן זקר מיוחד שבא זנדר ונדבה, אף כל בא זנדר ונדבה, ילאו שעירי הרגלים שהן באות חטאות, שאין חטאת בא זנדר ונדבה, שאינן טעונות נסכים: חטאתו ואשמו של

מלורע טעוניהס נסכים. לפי שאינן באים על חטא כשאר חטאות ואשמות. וחטאת נזיר אינה טעונה נסכים משום דנזיר חוטא הוא כדכתיב (ס"ו) מאשר חטא על הנפש, שזיער עצמו

מן

ז. כָּל קִרְבָּנוֹת הַצְּבוּר אֵין בָּהֶם סְמִיכָה, חוּץ מִן הַפָּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, וְשֹׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, אֵף שְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה. כָּל קִרְבָּנוֹת הַיְחִיד טְעוּנִים סְמִיכָה, חוּץ מִן הַבְּכוֹר, וְהַמְעֻשָׂר, וְהַפֶּסַח. וְהַיּוֹרֵשׁ סוּמָךְ, וּמְבִיא נְסָכִים, וּמְמִיר:

ברטורה (ז) פר הבא על כל המצות. על אחת מכל המצות. כגון הורו בית דין שחלב מותר. וזהו פר העלם דבר של כבור [שבויקרא], וסמיכה כתיבא ביה (ויקרא ז) וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר, ושלשה מזקני בית דין היו סומכין עליו: ושעיר המשתלח. לעזאזל, כתיב ביה (ס"ו) וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי: שעירי עבודה זרה. דכתיב בפרשת שלח לך, וכי תשגו וגו'. ואין הלכה כר' שמעון: כל קרבנות היחיד טעונים סמיכה. דעיקר סמיכה בקרבן יחיד הוא דכתיבא (ס"ג) וסמך ידו על ראש קרבנו: היורש סומך. אם התנדב אביו בקרבן עולה ושלמים ומת, בנו סומך עליו: ומביא נסכים. של קרבן: וממיר. אם המירה בבהמה אחרת, תמורתו חלה עליה וסתיהן קדושות, כאילו המירה אביו:

ח. הַפֶּל סוּמְכִין, חוּץ מִחֲרָשׁ, שׁוּטָה, וְקָטָן, סוּמָא, וְנִכְרִי, וְהַעֶבֶד, וְהַשְּׂלִיחַ, וְהָאִשָּׁה. וְסְמִיכָה, שְׁיָרֵי מִצְוָה, עַל הָרֹאשׁ, בְּשִׁתֵּי יָדַיִם, וּבְמִקּוֹם שְׁסוּמְכִין שׁוּחְטִין, וְתִקְףָּ לְסְמִיכָה שְׁחִיטָה:

ברטורה (ח) חוץ מחרש שוטה וקטן. לפי שאין להם דעת: סומא. דכתיב בפר העלם דבר של כבור, וסמכו זקני העדה, והם סנהדרי גדולה, ובסנהדרין לא היה בהן סומא, כדמוכח במסכת סנהדרין, והוא הדין לכל שאר סמיכות שאין סומא יכול לסמוך: ונכרי. דכתיב דבר אל בני ישראל וגו', בני ישראל סומכין, ואין הנכרים סומכין: והעבד והשליח. דכתיב (ויקרא א) וסמך ידו, ולא יד עבדו ולא יד שלוחו: והאשה. בני ישראל סומכין, ולא בנות ישראל סומכות: וסמיכה שירי מלוה. דאינה מעכבת כפרה. ומיהו מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר: בשתי ידים. דכתיב בשעיר המשתלח (ס"ו) וסמך אהרן את שתי ידיו, זה בנה אב לכל הסומכים שיהיו בשתי ידים: ובמקום שסומכים שוחטים. שאם סמך חוץ לעזרה, חוזר וסומך בעזרה במקום שחיטה: ותיקף לסמיכה שחיטה. דכתיב וסמך ושחט:

ט. חֹמֶר בְּסְמִיכָה מִבְּתְּנוּפָה וּבְתְּנוּפָה מִבְּסְמִיכָה, שְׂאֵחָד מִנִּיף לְכָל הַחֲבֵרִים וְאֵין אֶחָד סוּמָךְ לְכָל הַחֲבֵרִים. וְחֹמֶר בְּתְּנוּפָה, שְׂתְּנוּפָה נוֹהֶגֶת בְּקִרְבָּנוֹת הַיְחִיד וּבְקִרְבָּנוֹת הַצְּבוּר, בְּחֵיִים וּבְשְׁחוּטִין, בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חֵיִים וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חֵיִים, מֵה שֶׁאֵין בּוֹ בְּסְמִיכָה:

דרטורה (ט) שאחד מניף לכל החברים. שנתחברו להתנדב קרבן אחד. שכל קרבנות נדבה יכולים להביא בשותפות. ואחד מניף על ידי כולן. אבל כולן יחד אין יכולין להניף, דהויא חליאה בין ידו של זה ולקרבו. וכהן שמניח ידו תחת יד הבעלים ומניף והויא יד בעלים חליאה, לא איכפת לן, דהא עיקר תנופה בבעלים: בקרבנות היחיד. כגון חזה ושוק של שלמים: ובקרבנות לבור. כבשי עזרת שטעונים תנופה חיים ושחוטים: בדבר שיש בו רוח חיים. קרבן בהמה: ובדבר שאין בו רוח חיים. כגון לחמי תודה ונזיר:

גמרא מנחות דף מ"ד ע"א

תניא אמר רבי נתן אין לך כל מצוה קלה שכתובה בתורה שאין מתן שכרה בעולם הזה. ולעולם הבא איני יודע כמה. צא ולמד ממצות ציצית. מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית שמע שיש זונה בכרפי הים שנוטלת ארבע מאות זהובים בשכרה שיגר לה ארבע מאות זהובים וקבע לה זמן כשהגיע זמנו בא וישב על הפתח נכנסה שפחתה ואמרה לה אותו אדם ששיגר לך ארבע מאות זהובים בא וישב על הפתח. אמרה היא יכנס. נכנס הציעה לו שבע מטות ששה של כסף ואחת של זהב ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה ואף הוא עלה לישב ערום כנגדה. באו ארבע ציציותיו וטפחו לו על פניו נשמט וישב לו על גבי קרקע ואף היא נשמטה וישבה על גבי קרקע אמרה לו גפה של פרס שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי אמר לה העבודה שלא ראיתי אשה יפה כמותך אלא מצוה אחת צונו ה' אלהינו וציצית שמה וכתוב בה שתי פעמים אני ה' אלהיכם אני הוא שעתידי להפירע ואני הוא שעתידי לשלם שכר עכשיו נדמו עלי כארבע עדים. אמרה לו איני מניחתך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה לומד בו תורה כתב ונתן בידה עמדה וחלקה כל נכסיה שליש למלכות ושלש לעניים ושלש נטלה בידה חוץ מאותן מצעות ובאת לבית מדרשו של רבי חייא אמרה לו רבי צוה עלי ויעשוני גיורת אמר לה בתי שמא עניך נתת באחד מן התלמידים הוציאה כתב מידה ונתנה לו אמר לה לכי זכי במקחך אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר זה מתן שכרו בעולם הזה ולעולם הבא איני יודע כמה:

רס"י ליצית. מורה קלה. עשה בעלמא: גפה של פרס. נשבעה בחיי המלך שהוא שרה של פרס: ז"פ. בפסוק אחרון של פרס' כתיב שני פעמים אני ה' אלהיכם אחד בראשו ואחד בסופו: שליש למלכות. סיניחנה להתגייר: אותן מצעות. לא מכרה והביאתן והוא היה מתן שכרו בעולם הזה: הוציאה כתב מידה. וספרה לו כל המאורע שלשם שמים היא מתגיירה לפי ששמעה נס גדול של חומר מצות שטפחו לו ארבע

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

קרבנא כלא לסטרא דא חולקא דקדשא ורעותא דקדשא לסטרא דא ההוא חולקא דאינון חובין וחטאין דאתייהיבו בהודאה על ההוא בשרא דקרבנא כמה דכתיב (משלי כ"ג) אם רעב שונאך האכילהו לחם וגומר פי גחלים אתה חותה וגומר. וסימנך (אסתר ה) יבא המלך והמן אל המשחה. ופאה איהו מאן דידע ארחיה למיהך בארח קשוט. וכל מאן דלא ידע לסדרא שבחא דמאריה טב ליה דלא אברי. בגין דאצטריך צלותא דאיהו שלמא לעילא. (בגין דאצטריך צלותא) מגו מחשבה ורעותא דלבא וקלא ומלה דשפון למעבד שלימו וקשורא ויחודא לעלא כגוונא דאיהו לעלא כגוונא דנפקא שלימו מעלא לתתא הכי אצטריך מתתא לעלא לקשרא קשרא פדקא יאות רזא לחבריא דיהכון בארח מישר. מחשבה. ורעותא וקלא. ומלה. אליו ארבע מקשרין קשרין לבתר דקשירו קשרין בלהו כחדא אתעבידו בלהו רתיכא חדא לאשראה עליהו שכינתא ואתעבידו בלהו לבתר ארבעה סמכין לאתעטרא בהו ושכינתא אסתמיך עליהו בכל אינון קשרין עלאין. מחשבה אפיק רעותא (רעותא אפיק קלא). רעותא דנפיק מגו מחשבה אפיק קלא דאשתמע וההוא קלא דאשתמע סליק לקשרא קשרין מתתא לעלא היכלין תתאין בעלאין קלא דאיהו קשיר קשרין ומשיך ברפאן מעלא לתתא בלחישו סמיך אליו ארבעה סמכין. מחשבה. ורעותא. קלא. ומלה. סמיכו בסיומא דקשורא אתר דכלא אתקשר ביה פחדא ואתעביד בלהו חד. ופאה איהו בר נש דקשר קשרין דמאריה וסמיך סמיכין פדקא יאות ואתפון בכל הני מילין דקאמרן. ופאה איהו בהאי עלמא ובעלמא דאתי:

תרגום הזוהר כל הקרבן הוא ללד זה של הקדשה שהוא חלק הקדשה ורלון הקדשה. ולסטרא אחרא זה, הוא חלק ההוא של חלו העונות והחטאים שנתנו צודוי על צער ההוא של הקרבן. כמו שפתיב, אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו', פי גחלים אתה חותה וגו'. וסימנך יבא המלך והמן אל המשחה. אשרי הוא מי שידע דרכיו ללכת צדקה חמת. וכל מי שאינו יודע לסדר שבחו של אדונו, טוב לו שלא נברא. משום שרתיכים שהתפלה תהיה שלמה למעלה, מתוך מחשבה, ורלון הלב, וקול, ודבר שפתיים, לעשות שלמות והשר ויחוד למעלה, כמו שהוא למעלה, וכמו שהשלמות יוראת מלמעלה למטה, כך ריך מלמטה למעלה, להשר הקשר פראוי. הסוד הוא לחברים שילכו צדקה הישר. מחשבה, רלון, קול, ודבור, הם ארבעה המוקשרים הקשרים. ואחר שקשרו פלם יחד הקשרים, נעשו פלם מרפצה אחת, לשרות עליהם השכינה, וכלם נעשו אחר כך ארבעה עמודים להתעטר בהם, והשכינה נסמכת עליהם בכל חלו הקשרים העליונים. מוציאה את הרלון. והרלון שירא מן המחשבה מוליד ומוציא קול הנשמע, שהוא סוד ז"א. וקול ההוא הנשמע עולה

לְהַשִּׁיר הַשָּׂרִים מִמַּטָּה לְמַעְלָה, הַיְכָלוֹת הַתַּחְתּוֹנִים צְעֵלְיוֹנִים. הַקּוֹל, שֶׁהוּא מְקַשֵּׁר
הַשָּׂרִים, וּמְמַשֵּׁיף צְרָכוֹת מְלֻמְעֵלָה לְמַעְלָה, מִן הַצִּיָּה, צִּחְשָׁא, נִסְמָד גַּם כֵּן עַל
אֲלוֹ אֲרֻצָּעָה עֲמוּדִים, מִחֲשָׁבָה לְכוֹן קוֹל דְּבוּר, וְהַסְמִיכָה הִיא צְסוּיִם הַקָּשָׁר, שֶׁהוּא
הַמְלֻכּוֹת, שֶׁהוּא הַמְקוּם שֶׁהַכֹּל נִקְשָׁר צוֹ יַחַד, וְנִעְשָׂו כָּלֵם אַחַד. אֲשָׁרֵי הוּא הָאֵדָם
שֶׁקוֹשֵׁר הַשָּׂרִי שֶׁל אֲדוֹנוֹ וּמִסְמִיף סוּמְכִים כְּרָחוּי, וּמִתְפָּוֶן צְכָל אֲלוֹ הַדְּבָרִים
שֶׁאֲמַרְנוּ. אֲשָׁרֵי הוּא צְעוּלָם הָאָה וּבְעוּלָם הַצָּא:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ב'

- א.** מִשְׁבְּעָה יָמִים בְּמִרְחֻשׁוֹן שׁוֹאֲלִין אֶת הַגִּשְׁמִים בְּבִרְכַת הַשָּׁנִים כָּל זְמוֹן שְׁמִזְכִּיר
הַגִּשֵׁם בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּשִׁנְעָר וּבְסוּרִיָּא וּבְמִקוּמוֹת
הַסְמוּכוֹת לְאֲלוֹ וְהַדּוּמִין לָהֶן שׁוֹאֲלִין אֶת הַגִּשְׁמִים בְּיוֹם שְׁשִׁים אַחַר תְּקוּפַת תְּשֵׁרִי:
- ב.** מִקוּמוֹת שֶׁהֵן צְרִיכִין לְגִשְׁמִים בְּיָמֵי הַחַמָּה כְּגוֹן אֵיזִי הַיָּם הַרְחוֹקִים שׁוֹאֲלִין
אֶת הַגִּשְׁמִים בְּעֵת שֶׁהֵן צְרִיכִין לָהֶן בְּשׁוּמְעַ תְּפִלָּה. וּמִקוּמוֹת שֶׁהֵן עוֹשִׂין יוֹם טוֹב שְׁנֵי
יָמִים אוֹמְרִים מוֹרִיד הַגִּשֵׁם בְּתַפִּלַּת מוֹסֵף שֶׁל יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל שְׁמִינִי עֶצְרַת וּמִתְפַּלֵּל
וְהוֹלֵךְ מוֹת? כָּל הַגִּשְׁמִים:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּ לְבִרְכָה. הַשָּׁח שִׁיחָה בְּטִלָּה עוֹבֵר בְּעֵשָׂה שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים ו) וְדִבְרַת
בָּם וְאָמְרוּ עַל רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זְפָאִי וְעַל רַב שְׁמִימִיָּהוּן לֹא שָׁחוּ שִׁיחַת חוּלִין וְכוּי וְאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּ לְבִרְכָה מְלָה בְּסִלְעַ מִשְׁתוּקָא בְּשִׁתִּים וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּ לְבִרְכָה
לֹא מִצָּאֵתִי לְגוֹף טוֹב מִשְׁתִּיקָה וּכְתִיב (אֵיכָה ג) יָשָׁב בְּדָד וַיְדוּם יִתְּן בְּעַפְרָא פִּיהוּ וּכְתִיב
(מִשְׁלֵי יח) מוֹת וְחַיִּים בִּיד לְשׁוֹן וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּ לְבִרְכָה סִיג לְחֻכְמָה שְׁתִּיקָה
וְאָמַר שְׁלֹמֹה (קֹהֶלֶת ה) אֵל תְּבַהֵל עַל פִּיךָ וּלְבָבְךָ אֵל יִמְהַר לְהוֹצִיא דְבָר לְפָנֶי הָאֱלֹהִים כִּי
הָאֱלֹהִים בְּשָׂמִים וְאֵתָה עַל הָאֶרֶץ עַל כֵּן יִהְיוּ דְבָרֶיךָ מְעֻטִים וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּ
לְבִרְכָה (תְּהִלִּים נא) הָאֲמַנָּם אֵלֶם צְדָק תְּדַבְּרוּן מֵה אוּמְנוֹתוֹ שֶׁל אָדָם בְּעוֹלָם הִזָּה יְשִׁים
עֲצָמוֹ אֵלֶם וְכוּי וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּ לְבִרְכָה. רַבֵּי כַד הָוָה מְטִי לְהֵאֵי קָרָא הָוָה
בְּכִי (עֲמוּס ד) כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבּוֹרָא רִיחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מֵה שָׁחוּ אֲפֵלוֹ שִׁיחָה קָלָה

שְׂאֵדָם מְשִׁיחַ עִם אֲשֶׁתּוֹ עֲתִיד לָתֵן עָלֶיהָ אֶת הַדִּין הִי נִצְלִינוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

פקודי ליל שישי תורה

צרוף יהוה

(ט) וַיַּעֲשׂוּ שְׂתֵי מִשְׁבָּצַת זָהָב וּשְׂתֵי טְבַעַת זָהָב וַיִּתְּנוּ אֶת-
שְׂתֵי הַטְּבַעֲתַי עַל-שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן: וַעֲבָדוּ תַרְתִּיּוֹן מִרְמָצוֹ דְדָהָב וְתַרְתִּיּוֹן
עֲזָקוֹ דְדָהָב וַיִּהְיוּ יְתַרְתִּיּוֹן עֲזָקְתָא עַל תַּרְתִּיּוֹן סְטְרֵי חוּשְׁנָא: (י) וַיִּתְּנוּ שְׂתֵי
הַעֲבֹתַת הַזָּהָב עַל-שְׂתֵי הַטְּבַעֲתַי עַל-קְצוֹת הַחֹשֶׁן: וַיִּהְיוּ
תַרְתִּיּוֹן גְּדִילְתָא דְדָהָב עַל תַּרְתִּיּוֹן עֲזָקְתָא עַל סְטְרֵי חוּשְׁנָא: (יא) וְאֵת שְׂתֵי קְצוֹת
שְׂתֵי הַעֲבֹתַת נָתַנוּ עַל-שְׂתֵי הַמִּשְׁבָּצַת וַיִּתְּנֵם עַל-כְּתֻפֹת
הָאֵפֹד אֶל-מֹול פְּנִיּוֹ: וְיַת תַּרְתִּיּוֹן גְּדִילָן דְעַל תַּרְתִּיּוֹן סְטְרוֹחֵי יִהְיוּ עַל תַּרְתִּיּוֹן
מִרְמָצָתָא וַיִּהְיוּ עַל כְּתֻפֵי אֲפֹדָא לְקַבֵּל אֲפֹחֵי: (יב) וַיַּעֲשׂוּ שְׂתֵי טְבַעֲתַי
זָהָב וַיִּשְׂימוּ עַל-שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל-שְׁפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל-עֵבֶר
הָאֵפֹד בְּיָתֵהּ: וַעֲבָדוּ תַרְתִּיּוֹן עֲזָקוֹ דְדָהָב וְשׂוּיָאוֹ עַל תַּרְתִּיּוֹן סְטְרֵי חוּשְׁנָא עַל סְפָתָהּ
דִּי לְעֵבֶרָא דְאֲפֹדָא מִלְּגִיּוֹ: (יג) וַיַּעֲשׂוּ שְׂתֵי טְבַעֲתַי זָהָב וַיִּתְּנֵם עַל-
שְׂתֵי כְּתֻפֹת הָאֵפֹד מִלְּמַטָּה מִמֹול פְּנִיּוֹ לְעֵמֶת מַחְבְּרָתוֹ
מִמַּעַל לְחֻשָּׁב הָאֵפֹד: וַעֲבָדוּ תַרְתִּיּוֹן עֲזָקוֹ דְדָהָב וַיִּהְיוּ עַל תַּרְתִּיּוֹן כְּתֻפֵי
אֲפֹדָא מִלְּרַע מִלְּקַבֵּל אֲפֹחֵי לְקַבֵּל בֵּית לוֹפֵי מַעְלֵי לְהַמְנוּ אֲפֹדָא: (יד) וַיִּרְכְּסוּ
אֶת-הַחֹשֶׁן מִטְּבַעֲתָיו אֶל-טְבַעֲתַי הָאֵפֹד בְּפִתִּיל תְּכֵלֶת
לְהִיט עַל-חֻשָּׁב הָאֵפֹד וְלֹא-יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפֹד כְּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (טו) וַיִּחַדְדוּ יַת חוּשְׁנָא מֵעֲזָקְתָהּ לְעֲזָקְתָא דְאֲפֹדָא בְּחוּטָא
דְתַכְלָתָא לְמַהוּי עַל הַמְנוּ אֲפֹדָא וְלֹא יִתְפָּרַק חוּשְׁנָא מֵעֲלֵי אֲפֹדָא כְּמָא דִּי פְקִיד יְיָ יַת
מֹשֶׁה: (טז) שְׂשֵׁי בַמְחֻבְרִין וַיַּעֲשׂ אֶת-מַעֲלֵי הָאֵפֹד
מֵעֵשָׂה אַרְגָּ כְּלִיל תְּכֵלֶת: וַעֲבָד יַת מַעֲלֵי אֲפֹדָא עוֹבֵד מַחֵי גְמִיר תְּכֵלָא:
(יז) וּפִי-הַמַּעֲלֵי בְּתוֹכֹ כְּפִי תַחְרָא שְׁפָה לְפִיו סְבִיב לֹא
יִקְרַע: וּפּוּם מַעֲלֵי כְּפִיל לְגוּה כְּפּוּם שְׁרָן תוֹרָא מִקֹּף לְפּוּמָה סְחוֹר סְחוֹר לֹא יִתְבָּזַע:
(יח) וַיַּעֲשׂוּ עַל-שׂוּלֵי הַמַּעֲלֵי רְמוֹזֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת

שְׁנֵי מִשְׁזָרִ: וְעָבְדוּ עַל שְׂפוּלֵי מְעִילָא רְמוּנָי תַּכְלָא וְאַרְגָּוְנָא וְצָבַע זְהוּרֵי שְׁזִיר: (כה)
 וַיַּעֲשׂוּ פְעַמְנֵי זָהָב טְהוֹר וַיִּתְּנוּ אֶת-הַפְּעַמָּיִם בְּתוֹךְ
 הַרְמָזִים עַל-שׂוּלֵי הַמְּעִילִ סָבִיב בְּתוֹךְ הַרְמָזִים: וְעָבְדוּ זַגָּא דְהַב
 דְּכִי וַיְהִיבוּ זֵת זַגָּא בְּגוֹ רְמוּנָא עַל שְׂפוּלֵי מְעִילָא סְחוּר סְחוּר בְּגוֹ רְמוּנָא: (כו) פְּעַמָּן
 וְרַמְן פְּעַמָּן וְרַמְן עַל-שׂוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב לְשֵׁרֶת כְּאֲשֶׁר צִוָּה
 יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (ס) זַגָּא וְרַמְוֶנָא זַגָּא וְרַמְוֶנָא עַל שְׂפוּלֵי מְעִילָא סְחוּר סְחוּר
 לְשִׁמְשָׁא כְּמָא דִּי פְקִיד יֵי זֵת מֹשֶׁה: (כז) וַיַּעֲשׂוּ אֶת-הַכֶּתֶנֶת נֶשֶׁשׁ מְעִשָּׂה
 אֲרָג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו: וְעָבְדוּ זֵת פְּתוּנִין דְּבוּצָא עוּבַד מְחֵי לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו: (כח)
 וְאֵת הַמְּצַנְפֵּת נֶשֶׁשׁ וְאֵת-פְּאָרֵי הַמְּגַבְעָת נֶשֶׁשׁ וְאֵת-מְכַנְסֵי
 הַבָּד נֶשֶׁשׁ מִשְׁזָר: וְזֵת מְצַנְפֵּתָא דְּבוּצָא וְזֵת שְׁבַח כּוּבְעָא דְּבוּצָא וְזֵת מְכַנְסֵי בּוּצָא
 דְּבוּץ שְׁזִיר:

רס"י ואת פארי המגזעות, תפארת המגזעות, המגזעות המפוארות:

וְאֵת-הָאֲבִיט נֶשֶׁשׁ מִשְׁזָר וְתַכְלָת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלְעַת שְׁנֵי (כט)
 מְעִשָּׂה רִגְמֵי כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (ס) וְזֵת הַמְּנִנָא דְּבוּץ
 שְׁזִיר וְתַכְלָא וְאַרְגָּוְנָא וְצָבַע זְהוּרֵי עוּבַד צִיר כְּמָא דִּי פְקִיד יֵי זֵת מֹשֶׁה: (ס) וַיַּעֲשׂוּ
 אֶת-צִיץ נֶזֶר-הַקֹּדֶשׁ זָהָב טְהוֹר וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מְכַתֵּב פְּתוּחֵי
 חוֹתָם קֹדֶשׁ לַיהוָה: וְעָבְדוּ זֵת צִיצָא כְּלִילָא דְּקוּדְשָׁא דְּהַב דְּכִי וְכַתְּבוּ עָלָיו
 גְּלִיפּוֹ כְּתַב מְפָרֵשׁ קֹדֶשׁ לֵי: (לא) וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל תַּכְלָת לְתַת עַל-
 הַמְּצַנְפֵּת מְלַמְעָלָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (ס) וַיְהִיבוּ
 עָלָיו חוּטָא תַּכְלָתָא לְמַתָּן עַל מְצַנְפֵּתָא מְלַעֲלָא כְּמָא דִּי פְקִיד יֵי זֵת מֹשֶׁה:

רס"י לתת על המצנפת מלמעלה. ועל ידי הפתילים היה מוסיפו על המצנפת
 כמין כתר, ואי אפשר לומר הציץ על מצנפת שהרי בשחיטת קדשים שנינו (זבחים יט
 ט) שעררו היה נראה בין ציץ למצנפת, שסם מניח תפלין, והציץ היה נתון על המצנפת,
 הרי המצנפת למעלה והציץ למטה, ומהו על המצנפת מלמעלה, ועוד הקשיתי
 בה, כאן הוא אומר ויתנו עליו פתיל תכלת, ובענין הצנפת הוא אומר (שמות כח לו)
 ושמת אותה על פתיל תכלת. ואומר אני פתיל תכלת זה חוטין הן לקשרו בהן
 במצנפת, לפי שהציץ אינו אלא מאוזן לאוזן, ובמה יקשרנו במאחו, והיו קבועין בו
 חוטי תכלת לשני ראשיו ובאמצעיתו, שבהן קושרו ותולהו במצנפת כשהוא בראשו,

ושני חוטין היו בכל קלה וקלה אחד ממעל ואחד מתחת לכד מצחו, וכן בצמנעו, שכך הוא נוח לקשור, ואין דרך קשירה בפחות משני חוטין, לכך נאמר (שמות כח לו) על פתיל תכלת, ועליו פתיל תכלת, וקשר ראשיהם השנים כלם יחד מאחוריו למול ערפו, ומושיבו על המנפת. ואל תתמה שלא נאמר פתילי תכלת, הואיל ומרבין הן, שהרי מלינו בחשן ואפוד וירכסו את החשן וגו' בפתיל תכלת. ועל כרחק פחות משנים לא היו, שהרי בשתי קרות החשן היו שתי טבעות החשן, ובשתי כתפות האפוד היו שתי טבעות האפוד שכנגדן, ולפי דרך קשירה ארבע חוטין היו, ומכל מקום פחות משנים אי אפשר:

וַתָּקַל כָּל-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל (לב)
כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בְּן עֲשׂוֹ: ושלמים כל פלחון משפנא משפן זמנא ועבדו בני ישראל ככל די פקיד ?? ית משפה בן עבדו:

רש"י ויעשו בני ישראל. את המלאכה ככל אשר צוה ה' וגו' :

וַיָּבִיאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן אֶל-מֹשֶׁה אֶת-הָאֹהֶל וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו קִרְטָיו קִרְטָיו (בריוח) בְּרִיחֵיו וְעִמְדָיו וְאֲדָנָיו: ואיתיו ית משפנא למשה ית משפנא וית כל מנוהי פורפוהי דפוהי עפרוהי ועמודוהי וסמכוהי :

רש"י וביאו את המשכן וגו' . שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקדוש ברוך הוא הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים, שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא איך אפשר הקמתו על ידי אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נזקף וקם מאליו, וזה שנאמר (שמות מ יז) הוקם המשכן, הוקם מאליו. מדרש רבי תנחומא:

וְאֶת-מִכְסֵּה עוֹרֹת הָאֵילָם הַמְּאֲדָמִים וְאֶת-מִכְסֵּה עֹרֹת הַתְּחָשִׁים וְאֶת פְּרֻכַת הַמָּסָךְ: וית חופאה משכי דדכרי מסמקי וית חופאה משכי דססגונא וית פרכתא דפרסא : (לה) **אֶת-אֲרוֹן הָעֵדוּת וְאֶת-בִּדְיוֹ וְאֶת הַכַּפֹּרֶת:** ית ארון דסהדותא וית אריחוהי וית כפרתא : (לו) **אֶת-הַשִּׁלְחַן אֶת-כָּל-כֵּלָיו וְאֶת לֶחֶם הַפָּנִים:** ית פתורא ית כל מנוהי וית לחם אפיא : (לי) **אֶת-הַמִּנְרָה הַטְּהֵרָה אֶת-נִרְתְּיָה וְנֹת הַמַּעֲרָכָה וְאֶת-כָּל-כֵּלָיהָ וְאֶת שֶׁמֶן הַמָּאֹר:** ית מנרתא דכיתא ית

בוֹצִינָהּא בּוֹצִינִי סִדְרָא וְיִת כֹּל מְנָהּא וְיִת מְשַׁחא דְאַנְהִירוּתָא : (לח) וְאֵת מִזְבַּח
הַזֶּהָב וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת קִטְרֵת הַסַּמִּים וְאֵת מִסַּךְ
פְּתַח הָאֵהֶל: וְיִת מִדְבַּחַא דְדִהָבָא וְיִת מְשַׁחא דְרִבּוּתָא וְיִת קִטְרֵת בּוֹסְמָיָא וְיִת
פְּרָסָא דְתִרְעָה מְשַׁכְּנָא : (לט) אֵת | מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֵת-מִכְבַּר
הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר-לּוֹ אֵת-בִּדְיוֹ וְאֵת-כָּל-כְּלָיו אֵת-הַכִּיּוֹר וְאֵת-
כַּנּוֹ: יִת מִדְבַּחַא דְנְחָשָׁא וְיִת סִרְדָּא דְנְחָשָׁא דִילָהּ יִת אֲרִיחֹהִי וְיִת כֹּל מְנוּהִי יִת כִּיּוֹרָא
וְיִת בְּסִיסָהּ: (מ) אֵת קִלְעֵי הַחֲצָר אֵת-עַמֻּדֵיהָ וְאֵת-אֲדָנֶיהָ וְאֵת-
הַמִּסַּךְ לְשַׁעַר הַחֲצָר אֵת-מִיתְרָיו וְיִתְדֵיהָ וְאֵת כָּל-כְּלָיָהּ
עֲבַדְתָּ הַמִּשְׁכָּן לְאֵהֶל מוֹעֵד: יִת סִרְדֵי דְדִרְתָּא יִת עַמּוּדָהּא וְיִת סַמְכָהּא
וְיִת פְּרָסָא לְתִרְעָה דְרְתָא יִת אֲטוּנוּהִי וְסַכָּהּא וְיִת כֹּל מְנִי פְּלָחוֹ מְשַׁכְּנָא לְמִשְׁכָּן זְמָנָא:
(מא) אֵת-בְּגָדֵי הַשָּׂרָד לְשָׂרְתָּ בִקְדָשׁ אֵת-בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ
לְאֵהֶרֶן הַכֹּהֵן וְאֵת-בְּגָדֵי בְנָיו לְכַהֵן: יִת לְבוּשֵׁי שְׂמוּשָׂא לְשִׁמְשָׂא בְּקוֹדֶשׁא
יִת לְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁא לְאֵהֶרֶן כַּהֲנָא וְיִת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי לְשִׁמְשָׂא:

פקודי יום שישי תורה

כדי להשלים כל הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום הצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפטרה:

(מב) כָּל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת
כָּל-הָעֲבֹדָה: כָּל דֵּי פִקִּיד יְיָ יִת מֹשֶׁה כִּן עָבְדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יִת כֹּל פְּלִחְנָא : (מג)
וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת-כָּל-הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה כִּן עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה: (פ) וַחֲזָא מֹשֶׁה יִת כֹּל עֲבַדְתָּא וְהָא
עָבְדוּ יִתָּה כְּמָא דֵּי פִקִּיד יְיָ כִּן עָבְדוּ וּבְרִיךְ יִתְהוֹן מֹשֶׁה:

רש"י ויצרך אתם משה. אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, (תהלים
5) ויהי נעם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו וגו', והוא אחד מאחד עשר מזמורים
שכתפלה למשה:

מ (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמִימָר: (ב) בַּיּוֹם-הַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ תִּקְיִים אֵת-

מִשְׁכַּן אֱלֹהִים מוֹעֵד: בְּיוֹמָא יִרְחֵא קִדְמָאָה בְּחֵד לְיִרְחֵא תְּקִים יְת מִשְׁכַּנָּא מִשְׁכַּן זְמַנָּא: (א) **וְשִׁמְתָּ שֵׁם אֶת אַרְוֹן הָעֵדוּת וְסִכַּת עַל-הָאֲרוֹן אֶת-הַפְּרֻכֶּת:** וּתְשׁוּי תַמּוּן יְת אַרְוֹנָא דְסִהְדוּתָא וְתַטִּיל עַל אַרְוֹנָא יְת פְּרֻכְתָּא:

רש"י וסכת על הארון. לשון הגנה, שהרי מחלה היתה:

(ד) **וְהִבַּאתְּ אֶת-הַשְּׁלֹחַן וְעַרְכָתָּ אֶת-עַרְכוֹ וְהִבַּאתְּ אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְהִעַלִּיתָ אֶת-נִרְתִּיהָ:** וְתַעַל יְת פְּתוּרָא וְתַסְדֵּר יְת סִדְרָה וְתַעַל יְת מִנְרֵתָא וְתַדְלַק יְת בּוֹצִינְהָא:

רש"י וערכת את ערכו. שהי מערכות של לחם הפנים:

(ה) **וְנִתְתָּה אֶת-מִזְבַּח הַזֶּהֱבָ לְקִטְרֹת לְפָנַי אַרְוֹן הָעֵדוּת וְשִׁמְתָּ אֶת-מִסְךְ הַפֶּתַח לְמִשְׁכַּן:** וְתַתְּנוּ יְת מִדְבַּחָא דְדִהְבָא לְקִטְרֹת בּוֹסְמִיָא קְדָם אַרְוֹנָא דְסִהְדוּתָא וְתְשׁוּי יְת פְּרָסָא דְתַרְעָא לְמִשְׁכַּנָּא: (ו) **וְנִתְתָּה אֶת מִזְבַּח הָעֹלָה לְפָנָי פֶּתַח מִשְׁכַּן אֱלֹהִים-מוֹעֵד:** וְתַתְּנוּ יְת מִדְבַּחָא דְעֹלָתָא קְדָם תַּרְעָא מִשְׁכַּנָּא מִשְׁכַּן זְמַנָּא: (ז) **וְנִתְתָּה אֶת-הַכִּיֹּר בֵּין-אֱלֹהִים מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְתָּה שֵׁם מַיִם:** וְתַתְּנוּ יְת פִּיּוּרָא בֵּין מִשְׁכַּן זְמַנָּא וּבֵין מִדְבַּחָא וְתַתְּנוּ תַמּוּן מִנָּא: (ח) **וְשִׁמְתָּ אֶת-הַחֹצֵר סָבִיב וְנִתְתָּה אֶת-מִסְךְ שַׁעַר הַחֹצֵר:** וְתְשׁוּי יְת דִּרְתָא סְחוּר סְחוּר וְתַתְּנוּ יְת פְּרָסָא דְתַרְעָא דִּרְתָּא: (ט) **וְלָקַחְתָּ אֶת-שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִשַּׁחְתָּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְהָיָה קֹדֶשׁ:** וְתַסַּב יְת מִשְׁחָא דְרַבּוּתָא וְתַרְבִּי יְת מִשְׁכַּנָּא וְיְת כָּל דִּי בָּהּ וְתַקְדִּישׁ יְתָּהּ וְיְת כָּל מְנוּהֵי וְיַהֲיִי קוּדְשָׁא: (י) **וּמִשַּׁחְתָּ אֶת-מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְקִדַּשְׁתָּ אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים:** וְתַרְבִּי יְת מִדְבַּחָא דְעֹלָתָא וְיְת כָּל מְנוּהֵי וְתַקְדִּישׁ יְת מִדְבַּחָא וְיַהֲיִי מִדְבַּחָא קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין: (יא) **וּמִשַּׁחְתָּ אֶת-הַכִּיֹּר וְאֶת-כָּנּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ:** וְתַרְבִּי יְת פִּיּוּרָא וְיְת בְּסִיסָהּ וְתַקְדִּישׁ יְתָּהּ: (יב) **וְהִקְרַבְתָּ אֶת-אֶהֱרֹן וְאֶת-בָּנָיו אֶל-פֶּתַח אֱלֹהִים מוֹעֵד וְרַחַצְתָּ אֹתָם בַּמַּיִם:** וְתַקְרַב יְת אֶהֱרֹן וְיְת בְּנוֹהֵי לְתַרְעָא מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְתַסְחִי יְתָהוּן בְּמִנָּא: (יג) **וְהִלַּבַשְׁתָּ אֶת-אֶהֱרֹן אֶת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ וּמִשַּׁחְתָּ אֹתוֹ:**

וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְכָהֵן לִי: וְתִלְבַּשׁ אֶת אֶהָרֹן יְת לְבוּשֵׁי קֹדֶשׁ וְתִרְבִּי יְתָה וְתִקְדָּשׁ יְתָה וְיִשְׁמַשׁ קְדָמַי: (יד) וְאֶת-בְּגָדֵי תִקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם כְּתָנֹת: וְיָת בְּנוֹהֵי תִקְרַב וְתִלְבַּשׁ יְתָהוֹן כְּתוּנֵי: (ט) וּמִשְׁחַתְּ אֹתָם כְּאֲשֶׁר מִשְׁחַתְּ אֶת-אֲבִיָּהֶם וְכָהֵנוּ לִי וְהִיְתָה לְהִיֵּת לָהֶם מִשְׁחַתְּם לְכַהֲנֵת עוֹלָם לְדֹרֹתָם: וְתִרְבִּי יְתָהוֹן כְּמָא דִּי רַבִּיתָא יְת אָבוּהוֹן וְיִשְׁמְשׁוּן קְדָמַי וְתִהִי לְמַהֲוֵי לְהוֹן רַבּוּתָהוֹן לְכַהֲנֵת עֲלָם לְדַרְיָהוֹן: (ט) וְיַעֲשֵׂ מִשָּׁה כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עֲשֵׂה: (ט) וְעַבַד מִשָּׁה כָּל דִּי פְקִיד יְיָ יְתָה כֵּן עַבַד: (י) וְיִהִי בַחֲדָשׁ הָרֵאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַיְקָם הַמִּשְׁכָּן: וְהוּהוּ בְיַרְחָא קְדָמָא בַּשְּׁתָא תַנְיָתָא בְּחַד לְיַרְחָא אֲתַקַּס מִשְׁכָּנָא: (י) וְיִקָּם מִשָּׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן וְיִתֵּן אֶת-אֲדָנָיו וְיִשָּׂם אֶת-קִרְשָׁיו וְיִתֵּן אֶת-בְּרִיחָיו וְיִקָּם אֶת-עַמּוּדָיו: וְאֲקַס מִשָּׁה יְת מִשְׁכָּנָא וְיִהַב יְת סְמִכּוּהֵי וְשׁוּי יְת דְּפוּהֵי וְיִהַב יְת עֲבָרוּהֵי וְאֲקַס יְת עַמּוּדוּהֵי: (י) וְיִפְרֹשׂ אֶת-הָאֵהָל עַל-הַמִּשְׁכָּן וְיִשָּׂם אֶת-מְכֹסֵה הָאֵהָל עָלָיו מִלְמַעְלָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מִשָּׁה: (ט) וְיִפְרֹשׂ יְת פְּרָסָא עַל מִשְׁכָּנָא וְשׁוּי יְת חוּפָאָה דְּמִשְׁכָּנָא עֲלוּהֵי מִלְעֲלָא כְּמָא דִּי פְקִיד יְיָ יְת מִשָּׁה:

כ"י ויפרש את האהל. הן יריעות העזים:

(כ) וְיִקָּח וְיִתֵּן אֶת-הָעֵדוּת אֶל-הָאָרֶץ וְיִשָּׂם אֶת-הַבַּדִּים עַל-הָאָרֶץ וְיִתֵּן אֶת-הַכַּפֹּרֶת עַל-הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה: וְיִסִּיב וְיִהַב יְת סְהַדוּתָא לְאֲרוֹנָא וְשׁוּי יְת אֲרִיחָא עַל אֲרוֹנָא וְיִהַב יְת כַּפֹּרֶתָא עַל אֲרוֹנָא מִלְעֲלָא:

כ"י את העדות. הלוחות:

(כא) וְיָבֵא אֶת-הָאָרֶץ אֶל-הַמִּשְׁכָּן וְיִשָּׂם אֶת פְּרֻכַת הַמִּסָּךְ וְיִסֹּךְ עַל אֲרוֹן הָעֵדוּת כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מִשָּׁה: (ט) וְאֲעַל יְת אֲרוֹנָא לְמִשְׁכָּנָא וְשׁוּי יְת פְּרֻכְתָא דְּפְרָסָא וְאֲטַל עַל אֲרוֹנָא דְּסְהַדוּתָא כְּמָא דִּי פְקִיד יְיָ יְת מִשָּׁה: (כב) וְיִתֵּן אֶת-הַשְּׁלַחַן בְּאֵהָל מוֹעֵד עַל יַרְךָ הַמִּשְׁכָּן צִפְנָה מִחוּץ לַפְּרֻכַת: וְיִהַב יְת פְּתוּרָא בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא עַל צְדָא דְּמִשְׁכָּנָא צְפוּנָא מִבְּרָא לְפְרֻכְתָּא:

רש"י על ירך המשכן כפונה. בחצי הכפוני של רוחב הבית: ירך. כתרגומו ללא, כירך הזה שהוא כלו של אדם:

**וַיַּעַרְךָ עָלָיו עַרְךָ לֶחֶם לִפְנֵי יְהוָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-
מֹשֶׁה:** (ס) וְסִדֵּר עֲלוֹהֵי סְדוּר דְּלֶחֶם קָדָם יְיָ כְּמֵא דִּי פְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה: (כז) **וַיִּשְׂם
אֶת-הַמִּנְרָה בְּאֵהָל מוֹעֵד גֹּכַח הַשְּׁלֶחַן עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן
נֶגְבָּה:** וְשׁוּי יְת מִנְרֵתָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא לְקַבֵּל פְּתוּרָא עַל צְדָא דְּמִשְׁכָּנָא לְדְרוּמָא: (כח)
וַיַּעַל הַנֵּר לִפְנֵי יְהוָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (ט) וְאֵדְלַק
בּוֹצִינְהָא קָדָם יְיָ כְּמֵא דִּי פְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה: (כו) **וַיִּשְׂם אֶת-מִזְבַּח הַזָּהָב
בְּאֵהָל מוֹעֵד לִפְנֵי הַפָּרְכָת:** וְשׁוּי יְת מִזְבְּחָא דְּדִהָבָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא קָדָם
פְּרִכְתָּא: (כז) **וַיִּקְטֹר עָלָיו קֹטֶרֶת סַמִּים כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-
מֹשֶׁה:** (ס) וְאִקְטֹר עֲלוֹהֵי קֹטֶרֶת בּוֹסְמִין כְּמֵא דִּי פְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:

רש"י ויקטר עליו. אהרן: קטרת. שחרית וערבית, כמו שנאמר (שמות ל ז) **בזקר** בזקר בהיטיבו את הנרות וגו' :

וַיִּשְׂם אֶת-מִסְכַּי הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן: וְשׁוּי יְת פְּרָסָא
דְּתִרְעָא לְמִשְׁכָּנָא: (כט) **וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שָׂם פֶּתַח מִשְׁכָּן אֵהָל-
מוֹעֵד וַיַּעַל עָלָיו אֶת-הָעֹלָה וְאֶת-הַמִּנְחָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת-מֹשֶׁה:** (ס) וְיְת מִזְבְּחָא דְּעֹלֵתָא שׁוּי בְּתִרְעָא מִשְׁכָּנָא מִשְׁכַּן זְמָנָא וְאִסְק עֲלוֹהֵי יְת
עֹלֵתָא וְיְת מִנְחָתָא כְּמֵא דִּי פְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:

רש"י ויעל עליו וגו'. אף ביום השמיני למלואים, שהוא יום הקמת המשכן, שמש
משה והקריב קרבנות לזכור, חוץ מאותן שנלכו בו ביום, שנאמר (ויקרא ט ז) **קרב אל**
המזבח וגו': את העלה. עולת התמיד: ואת המנחה. מנחת נסכים של תמיד, כמו
שנאמר (שמות כט ט) **ועשרן סלת כלול בשמן וגו' :**

**וַיִּשְׂם אֶת-הַכִּיֹּר בֵּין-אֵהָל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבָּח וַיִּתֵּן שִׁמָּה
מִיָּם לְרַחֲצָה:** וְשׁוּי יְת פִּיּוּרָא בֵּין מִשְׁכַּן זְמָנָא וּבֵין מִזְבְּחָא וַיְהִיב תַּמָּן מִיָּא לְקִדּוּשׁ:

(חזק) אָרִי עֲנֵנָא יְקָרָא דִּינִי עַל מְשַׁכְנָא בִּימְמָא וְחִיזוּ אֶשְׁתָּא הוּי בְּלִילָא בְּהָ לְעֵינֵי כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְטַלְגִּיהוּן : חזק :

לענין כל בית ישראל בכל מסעיהם. בכל מסע שהיו נוסעים היה הענין שזכרון במקום אשר יחנו שם. מקום חנייתו אף הוא קרוי מסע, וכן (בראשית יג ג) וילך למסעיו, וכן (במדבר לג א) חלה מסעי לפי שממקום החניה חזרו ונסעו, לכך נקראו כלן מסעות:

הפטרת פקודי כמנהג הספרדים - מלכים א

(מ) וַיַּעַשׂ חִירוֹם אֶת-הַכִּירוֹת וְאֶת-הַיְעִים וְאֶת-הַמְזַרְקוֹת וַיְכַל חִירוֹם לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה: (מא)
עֲמֻדִים שְׁנַיִם וְגֵלֶת הַכְּתָרֶת אֲשֶׁר-עַל-רֹאשׁ הָעֲמֻדִים שְׁתַּיִם וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתַּיִם לְכֹסוֹת אֶת-שְׁתֵּי גֵלֶת הַכְּתָרֶת אֲשֶׁר עַל-רֹאשׁ הָעֲמֻדִים: (מב) וְאֶת-הַרְמָנִים אַרְבַּע מְאוֹת לְשְׁתֵּי הַשְּׂבָכוֹת שְׁנַיִ-טוּרִים רְמָנִים לְשְׂבָכָה הָאֶחָת לְכֹסוֹת אֶת-שְׁתֵּי גֵלֶת הַכְּתָרֶת אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָעֲמֻדִים: (מג) וְאֶת-הַמְּכֹנּוֹת עָשָׂר וְאֶת-הַכִּירוֹת עָשָׂרָה עַל-הַמְּכֹנּוֹת: (מד) וְאֶת-הַיָּם הָאֶחָד וְאֶת-הַבְּקָר שְׁנַיִם-עָשָׂר תַּחַת הַיָּם: (מה) וְאֶת-הַסִּירוֹת וְאֶת-הַיְעִים וְאֶת-הַמְזַרְקוֹת וְאֶת כָּל-הַכְּלִים (האהל) הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה חִירוֹם לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה נְחֹשֶׁת מְמֹרֶט: (מו) בְּכֶכֶר הַיָּרְדֵן יִצְקֶם הַמֶּלֶךְ בְּמַעְבַּה הָאֲדָמָה בֵּין סֹכוֹת וּבֵין צָרְתָן: (מז) וַיִּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת-כָּל-הַכְּלִים מְרַב מְרַב מְאֹד מְאֹד לֹא נִחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת: (מח) וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל-הַכְּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת-הַשְּׁלֹחַן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים זָהָב: (מט) וְאֶת-הַמְּנֹרוֹת חֲמֵשׁ מִיָּמִין וְחֲמֵשׁ מִשְׁמָאוֹל לְפָנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוֹר וְהַפָּרַח וְהַנִּרְתִּי וְהַמְּלֻקְחִים זָהָב: (ס) וְהַסְּפוֹת וְהַמְּזַמְרוֹת וְהַמְזַרְקוֹת וְהַכְּפֹּת וְהַמְחֻתָּוֹת זָהָב סָגוֹר וְהַפְּתוֹת לְדִלְתוֹת הַבַּיִת

הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים לְדַלְתֵי הַבַּיִת לְהִיכַל זָהָב:

הפטרת פקודי כמנהג האשכנזים - מלכים

ז

א

(א) וַתִּשְׁלַם כָּל-הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיִת יְהוָה וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת-קֹדְשֵׁי | דָּוִד אָבִיו אֶת-הַכֶּסֶף וְאֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַכֵּלִים נִתְּן בְּאֶצְרוֹת בַּיִת יְהוָה: ח (א) אֲזַ יִקְהַל שְׁלֹמֹה אֶת-זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-כָּל-רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂאֵי הָאָבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלַם לְהַעֲלוֹת אֶת-אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה מֵעִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן: (ב) וַיִּקְהְלוּ אֶל-הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל בִּירַח הָאֲתָנִים בְּחָג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי: (ג) וַיָּבֹאוּ כָּל זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הַפְּהָנִים אֶת-הָאֲרוֹן: (ד) וַיַּעֲלוּ אֶת-אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת-כָּל-כְּלֵי הַקְּדוֹשׁ אֲשֶׁר בְּאֹהֶל וַיַּעֲלוּ אֹתָם הַפְּהָנִים וְהַלְוִיִּם: (ה) וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל-עַדְת יִשְׂרָאֵל הַנוֹעֲדִים עָלָיו אֹתוֹ לִפְנֵי הָאֲרוֹן מִזְבָּחִים צֶאן וּבָקָר אֲשֶׁר לֹא-יִסְפְּרוּ וְלֹא יִמְנוּ מְרֹב: (ו) וַיָּבֹאוּ הַפְּהָנִים אֶת-אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה אֶל-מְקוֹמוֹ אֶל-דְּבַר הַבַּיִת אֶל-קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים אֶל-תַּחַת כְּנָפֵי הַכְּרוּבִים: (ז) כִּי הַכְּרוּבִים פָּרְשִׁים כְּנָפִים אֶל-מְקוֹם הָאֲרוֹן וַיִּסְכּוּ הַכְּרוּבִים עַל-הָאֲרוֹן וְעַל-בְּדָיו מִלְמַעְלָה: (ח) וַיִּאָּרְכוּ הַבְּדָיִם וַיִּרְאוּ רָאשֵׁי הַבְּדָיִם מִן-הַקְּדוֹשׁ עַל-פְּנֵי הַדְּבַר וְלֹא יֵרְאוּ הַחוּצָה וַיְהִי שֵׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (ט) אֵין בְּאֲרוֹן רֶק שְׁנֵי לַחֹת הָאָבְנִים אֲשֶׁר הִנֵּחַ שֵׁם מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִם-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: (י) וַיְהִי בְּצֵאת הַפְּהָנִים מִן-הַקְּדוֹשׁ וְהַעֲבֹן מִלֹּא אֶת-בַּיִת יְהוָה: (יא) וְלֹא-יָכְלוּ הַפְּהָנִים לַעֲמֹד לְשֵׁרֵת מִפְּנֵי הָעֲבָן כִּי-מִלֹּא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-בַּיִת יְהוָה: (יב) אֲזַ אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר לְשָׁכֵן בְּעֶרְפֶּל: (יג) בְּנֵה בְנִיתִי בַּיִת זָבֵל לָךְ מְכוֹן לְשִׁבְתֶּךָ עוֹלָמִים: (יד) וַיִּסֹּב הַמֶּלֶךְ אֶת-פָּנָיו וַיִּבָּרֶךְ אֶת כָּל-קְהֵל יִשְׂרָאֵל וְכָל-קְהֵל יִשְׂרָאֵל עֲמָד: (טו) וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דָּבַר בְּפִיו אֶת דָּוִד אָבִי וּבִידּוֹ מִלֹּא יֹאמַר: (טז) מִן-הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת-עַמִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא-בְחַרְתִּי בְעִיר מְכֹל שְׁבִטִי

יִשְׂרָאֵל לְבָנוֹת בְּיַת לְהִיּוֹת שְׁמִי שָׁם וְאַבְחָר בְּדוֹד לְהִיּוֹת עַל-עַמִּי
יִשְׂרָאֵל: (יז) וַיְהִי עִם-לִבָּב דָּוִד אָבִי לְבָנוֹת בְּיַת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל: (יח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-דָּוִד אָבִי יַעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם-לִבְבְּךָ
לְבָנוֹת בְּיַת לְשְׁמִי הִטִּיבְתָּ כִּי הָיָה עִם-לִבְבְּךָ: (יט) רַק אַתָּה לֹא
תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם-בְּנֶךָ הַיָּצֵא מִחֻלְצֶיךָ הוּא-יִבְנֶה הַבַּיִת לְשְׁמִי:
(כ) וַיִּקְם יְהוָה אֶת-דְּבָרָו אֲשֶׁר דִּבֶּר וְאַלְקָם תַּחַת דָּוִד אָבִי וְאַשְׁבַּע עַל-
כֶּסֶף יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וְאַבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל: (כא) וְאַשְׁמֵם שָׁם מְקוֹם לְאַרְזוֹן אֲשֶׁר-שָׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר
כָּרַת עִם-אַבְתְּיָנוּ בְּהוֹצִיאֹו אֶתְּם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

משנה מסכת ידים פרק א

א. מי רביעית נוֹתֵנִין לְיָדִים, לְאַחַד אֶף לְשָׁנִים. מִחֲצִית לֵג, לְשִׁלְשָׁה אוּ
לְאַרְבָּעָה. מֵלֵג, לְחֲמִשָּׁה וְלְעֶשְׂרָה וְלִמְאָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, וּבְלִבְדָּ שְׁלֹא
יִפְחוֹת לְאַחֲרוֹן שְׁבָהֶם מְרַבֵּיעִית. מוֹסִיפִין עַל הַשָּׁנִיִּים, וְאִין מוֹסִיפִין עַל
הָרִאשׁוֹנִים:

ברטורה (א) מי רביעית. מים שיש בהן שיעור רביעית הלוג שהוא ביצה ומחאה: נותנים לידים לאחד אף לשנים. אחד זעין מתחלה רביעית. אף לשנים, אם היה בו מתחלה רביעית ונטל הראשון ואחר כך השני, אע"ג ללא היה רביעית גבי השני, שפיר דמי, הואיל ומשיירי טהרה אחרו. ורמז"ס פירש, לדוקא מים שניים הוא ללא זעין רביעית לכל חד וחד, הואיל וכבר נטהרו ידיו משטיפה ראשונה, אבל זמים ראשונים אין פחות מרביעית לכל אחד. ורבותי לא פירשו כן: מחצית לוג לשלשה או לארבעה. לפוס שיעורא דרביעית לשנים, היה די זרביעית ומחאה לשלשה, אלא כיון דנפישי גברי חיישין שמא לא ידקדקו יפה לטול עד הפרק, שכל אחד מלמאם זמים מפני חברו. ומיהו אי איכא רביעית ומחאה, ונטל הראשון מהם חצי רביעית, הא ודאי דיועיל רביעית הנשאר לשנים האחרונים, דאפילו בתחלה סגי לשנים זרביעית, כל שכן השתא דאחרו משירי טהרה. וכי לא מהני הכא, הני מילי היכא ללא נשאר לשנים האחרונים רביעית: ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית. שיהיה בכלי זשעה שהאחרון נוטל את ידיו, רביעית. ואין הלכה כר' יוסי: מוסיפין על השניים ואין מוסיפין על הראשונים. דין נטילת ידים שרריך לטול ידיו עד הפרק, ולאחר שנטל ידיו זשטיפה אחת אע"ג דידיו טהורות, אם קינח אותם זמפה, מכל

מקום אם חוזר ונוגע במים שעל המפה, ידיו טומאות ואם נגע בהן ככר של תרומה, נטמא, ולכך אורחיה לעבד שטיפה אחרת במים שניים לטהר המים הראשונים שעל גבי ידיו, והשתא קאמר דאם נתן המים שניים ולא הגיעו לפרק, יכול להוסיף עליהם ולשפוך מים במקום שלא שפך שם תחילה, ויטהרו המים הראשונים שעל גבי ידיו, אבל על הראשונים אם לא הגיעו לפרק אינו יכול להוסיף אלא כריך לנגב ידיו ולחזור ולשפוך צבת אחת מים שיגיעו לפרק:

ב. בְּכֹל הַפְּלִים נוֹתְנִין לַיָּדִים, אֶפְלוּ בְּכֹלֵי גְלָלִים, בְּכֹלֵי אֲבָנִים, בְּכֹלֵי אֲדָמָה. אֵין נוֹתְנִין לַיָּדִים, לֹא בְּדַפְנוֹת הַפְּלִים, וְלֹא בְּשׂוּלֵי הַמַּחֵץ, וְלֹא בְּמַגּוּפַת הַחֲבִית. וְלֹא יִתֵּן לַחֲבֵרוֹ בְּחִפְנָיו, מִפְּנֵי שְׂאִין מְמַלְאִין וְאֵין מְקַדְשִׁין וְאֵין מְזִין מִי חֲטָאת וְאֵין נוֹתְנִים לַיָּדִים אֶלָּא בְּכֹלֵי. וְאֵין מְצִילִין בְּצַמִּיד פְּתִיל אֶלָּא כְּלִים, שְׂאִין מְצִילִין מִיַּד כָּלֵי חֶרֶשׁ אֶלָּא כְּלִים:

דרטורה (ב) בכלי גללים. כלים עשויין מגללי הזקק. ללא חשיבי כלים לענין טומאה: ללא דפנות הכלים ולא בשולי המחץ. משום דשברי כלים ניהו: ולא במגופת החבית. ללא להשתמש בתוכה עבדא אלא כיסוי לחבית: בחפניו. שלא ימלא חפניו מים ושפוך על ידי חברו: שאין ממלאים. מלוי מים חיים לקדש בהן מי חטאת של אפר פרה, דכלי בעינן, דכתיב (במדבר יט) מים חיים אל כל: ואין מקדשים. נתינת האפר על גבי המים: ואין מזין. שטובל האזוב בכלי כדי להזות: כמיד פתיל. שברי כלי חרס שהקיפן כמיד פתיל ומונחין בזהל המה, אין מצילין על מה שבתוכן: שאין מצילין. כמו ואין מצילין. ודגמתו דפרק המא דביצה שאפר כירה מוכן הוא, ופירשו בגמרא, הכי קאמר, ואפר כירה מוכן הוא: מיד כלי חרס. אם נפל שרץ בתוך כלי חרס, נטמא כל מה שבאווירו, חוץ מכלים ואדם שאין מיטמאין מאויר כלי חרס ואין אדם וכלים מיטמאין מאויר כלי חרס. ואם שברי כלים נתונים בתוך של חרס, ושרץ בתוך, אין השברים מצילין על האוכלים שבתוכן:

ג. הַמֵּים שֶׁנִּפְסְלוּ מִשְׁתֵּית הַבְּהֵמָה, בְּכֹלֵים, פְּסוּלִים. וּבְקַרְקָעוֹת, כְּשָׂרִים. נֶפֶל לְתוֹךְ דִּין, קוּמוֹס, וְקִנְקָנְתוֹס וְנִשְׁתַּנּוּ מִרְאֵיהֶן, פְּסוּלִין. עֶשֶׂה בְּהוֹן מְלֹאכָה אוֹ שֶׁשָּׂרָה בְּהוֹן פְּתוֹ, פְּסוּלִין. שְׁמַעוֹן הַתִּימְנִי אוֹמֵר, אֶפְלוּ נִתְפָּוֹן לְשָׂרוֹת בְּזָה וְנֶפֶל לְשָׂנִי, כְּשָׂרִים:

דרטורה (ג) שנפסלו משתיית הבהמה. כגון מחמת סרחון. אבל כשנפסלו מחמת טיט, אפילו בקרקע פסולים: בכלים פסולים. ללא תקון רבנן נטילה אלא בראויין לשתיית בהמה: בקרקע כשרים. להטביל הידים דהא מקוה ניהו וכל גופו טובל בהן, ידיו לא כל שכן: קומוס. גומ"א בלע"א: וקנקנתוס. ודריאל"י ומזהיר כעין זכוכית: עשה בהן מלאכה או ששרה בהן פתו פסולין. משום דבטלן ונשתנו מתורת מים: אפילו נתכוין לשרות בזה. בתמיהה, וכי אפילו נתכוין לשרות פתו במקום אחד ונפל במקום אחר יהיו פסולים והלא לא נתכוין ולא בטלם, אלא ודאי כשרים הם. ואין הלכה כר' שמעון התימני:

ד. הַדִּים בְּהֵם אֶת הַפְּלִים אוֹ שְׁמָחָה בְּהֵם אֶת הַמְּדוֹת, פְּסוּלִים. הַדִּים

בָּהֶם כָּלִים מוֹדָחִים אוֹ חֲדָשִׁים, כְּשָׂרִים. רַבֵּי יוֹסִי פּוֹסֵל בְּחֲדָשִׁים:

ברטנורה (ה) או שמחה בהן את המדות. לחלוחית שנדבקה בהן ואינה יוצאה אלא בדוחק, להכי תני לטון מיחוי, כמו מיחוי קרביו לתנן בפסחים פרק אלו דברים (דף סח:): פוסל בחדשים. דאע"פ שהם נקיים, אין רגילות להשתמש בהם עד שידיוחם תחלה. ואין הלכה כר' יוסי:

ה. המים שהנחתום מטביל בהם את הגלסקין, פסולים. וכשהוא מדיח את ידיו בהן, כשרים. הכל כשרים לתן לידיים, אפלו חרש שוטה וקטן. מניח חבית בין ברקיו ונוטל. מטה חבית על צדה ונוטל. והקוף נוטל לידיים. רבי יוסי פוסל בשני אלו:

ברטנורה (ה) גלוסקין. ככרות לחם נקי וטהור: ואם הדיח בהן ידיו. וטח את הגלוסקין בידו: כשרים. המים שבכלי לנטילה. שלא נעשית מלאכה במים שבכלי, אלא במים שלקח בחפניו: מניח חבית בין ברכיו. ובכיוו מסייעין לטפוח והיינו כה גברא, ומשום הכי לא פליג ר' יוסי בהא: ומטה חבית על לדה. ואפילו הלך וישב לו אחר כך והחבית שופכת מים כל היום כולו, מחמת הטויתו הוא וחסיד כה גברא: והקוף. חיה ששמה מונח בלע"ז, ויש לה ידיים כידי אדם: נוטל לידיים. דכה נותן בעינו, כה אדם לא בעינו: ר' יוסי פוסל בשני אלו. בקוף ובמטה חבית על לדה. בקוף, משום דבעינו כה אדם וליכא. ומטה חבית על לדה, לאו כה גברא חסיד ליה. ואין הלכה כר' יוסי:

גמרא נדה דף קי"ט ע"ב

רב נחמן אמר כדם הקזה. מתיבי מעשה ותלה רבי מאיר בקילור ורבי תלה בשרף שקמה מאי לאו אאדום לא אשאר דמים אממר ומר זוטרא ורב אשי הווי יתבי קמיה אומנא שקלי ליה קרנא קמיינתא לאממר חזיה אמר להו אדום דתנן פי האי שקלי ליה אחריתי אמר להו אשתני אמר רב אשי כגון אגא דלא ידענא בין האי להאי לא מבעי לי למחזי דמא:

רש"י רב נחמן. אמתניתין האי: ותלה ר"מ. כתם: בקילור. אנפלקט"ר ואדום הוא ונתעסקה בו אלמא קילור דומה לדם נדות ואף על גב דלא הוי סוק כולי האי וקשי לכולהו דדייקו בין דם בחור לדם נשוי משום דסומק טפי ובין דם מאכולת של ראש לשאר דם מאכולת: אומנא. מקיז דם בקרן: בין האי להאי. בין קמא לבתרא:

זוהר יתרו דף פ"ט ע"א

תו אמר רבי שמעון כתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת מאי טעמא בגין דלא אתחזי דינא בהאי יומא ואי תימא הא לגבוה סלקא בכל מושבותיכם קאמר ולא לגבוה ויהוה דסלקא לגבוה לאכפיא לדינא אחרא סלקא דתנינן אית אשא אכלא אשא ואשא דמדבחה אכלא אשא אחרא ובגיני כד אתגליא עתיקא קדישא בהאי יומא מכל שאר יומין ובזמנא דאתגליא עתיקא לא אתחזי דינא כלל וכל עלאין ותתאין משתכחין בחדוותא שלימתא ודינא לא שלטא תאנא כתיב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ששת ימים ודאי ולא בששת ויהי יומין קדישין עלאין אקרוין יומי דשמא קדישא אתכליל בהו ואינון אתכלילן ביה זכאה חולקהון דישראל מכל עמין עובדי עבודה זרה עלייהו כתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום :

תרגום הזוהר עוד אמר רבי שמעון, פתוב, לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. מהו הטעם. משום שאין לין נראה ביום ההוא. ואם תאמר, הרי עולה לגבוה, במושבותיכם פתוב, ולא לגבוה. ואש ההוא העולה לגבוה, עולה להכניע לין אחר, שלמדנו, יש אש אוכלה אש. ואש המזבח אוכלת אש אחרת. ובשביל זה, נתגלה עתיקא קדישא ביום ההוא יותר מכל שאר הימים. ובזמן שמתגלה עתיקא קדישא נראה לין כלל, וכל העליונים והתחתונים נמלאים בשמחה שלמה והדין אינו שולט. למדנו, פתוב, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ששת ימים ודאי, ולא פתוב בששת. ואלו ימים הקדושים העליונים נקראים ימים, שהשם הקדוש, נכלל בהם, והם נכללו בו. אשרי חלקם של ישראל מכל העמים עובדי פוכבים, עליהם פתוב, ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום:

פסוקה

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פ"ב

א. לא יתן אדם בערב שבת פלים לאומן נכרי לעשותו אף על פי שפסק עמו אלא בכדי שיצא בהן מביתו קודם שחשיכה וכן לא ימכור אדם חפציו לנכרי ולא ישאלנו ולא ילוננו ולא ימשכננו ולא יתן לו במתנה אלא בכדי שיצא באותו חפץ מפתח ביתו קודם השבת שכל זמן שהוא בביתו אין אדם יודע אימתי נותן לו וכשיוצא הנכרי מביתו בשבת וחפץ ישראל בידו יראה כמו שהלוהו לנכרי או משכנו

או פסק עמו או מכר לו בשבת: **ב**. הנותן אגרת לנכרי להוליקה לעיר אחרת אם קצץ עמו שכר הולקה מתר ואפלו נתנה לו ערב שבת עם חשיכה והוא שיצא בה מפתח ביתו קודם השבת. ואם לא קצץ אם יש במדינה אדם קבוע שהוא מקבץ האגרות ושולח אותם לכל מדינה ומדינה עם שלוחיו מתר לתן לנכרי האגרת והוא שיהיה שהות ביום כדי שיעצ לבית הסמוך לחומה קודם השבת שמא זה שמקבץ האגרות ושולחן לביתו סמוך לחומה הוא. ואם אין שם אדם קבוע לכך אלא הנכרי שנותנין לו האגרת הוא שמוליקה לעיר אחרת אסור לשלוח ביד הנכרי האגרת לעולם אלא אם כן קצץ לו דמים:

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ה'

אמרו רבותינו זכרונם לברכה אפלו דברים שאין בהם ממש הן נכתבין על פנקסו של אדם וקורין לפניו בשעת מיתתו וכו' ואמרו רבותינו זכרונם לברכה שתיקתו של אדם מביאתו לידי ענוה והענוה היא ראש לכל יראת שמים ובשעה שאינו עוסק בתורה יהיה דומם ומדביק שפתותיו זו לזו כשתי ריחיים ששוכבות זו על זו מפני שצדקותיו וזכיותיו פלן של אדם אינן מספיקות במה שיוציא בשפתיו אשרי מי שישים עצמו אלם וחרש וחיגר וסומא וכל כף למה כדי שלא יחטא ויחייב עצמו ואת איבריו לגיהנם וכן דוד הוא אומר (תהלים ל"ח) ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו ובספר הזוהר ולית לך הבל דלית ליה קלא וכו' וכל אינון מילין דאשתדל בהו בר נש דלאו אינון לפולחנא דקודשא בריה הוא ההיא מלה אתעביד מינה הבל ושטאת בעלמא וכד נפקת נשמתיה ההוא הבל מגלגלא ליה בעלמא ודא איהו (ש"א כ"ח) ואת נפש אויבך יקלענה בתוך פה הקלע. ואמרו שם (אסתר ה') ותלבש אסתר מלכות אוליפנא כל מאן דנטר פומיה ולישניה זכי לאתלבשא ברוח קודשא וכו':